

No. 1
 103
 103

13-2-1842

7 408 410 **SANITARY** MADE IN U.S.A.

Handwritten signature or initials

Del colegio cathalino letra H-n-2- R. 8830

TRACTATUS, DE HISPANORVM NOBILITATE, ET EXEMPTIONE, SIVE AD PRACMATICAM CORDVBENSEM, QUÆ EST L. 8. tit. 11. li. 2. nouæ Recopillat.

PER IOANNEM GARCIAM A SAABEDRA GALLÆCV M. I. C. HISPANVM in senatu Pintiano olim, in causis inuidiosissimi Regis nostri Philippi, & eius filij Regium aduocatum, & defensorem

AD DOMINVM IOANNEM SARMIENTO DE VALLADARES, & Figueroa in supremo totius Hispaniæ senatu, & in Regia camera meritisimum Senatorem, & totius Gallæciæ Patronum,

DE NOVO ADDITVS, ET MAIORI CVRA ILLVS-
tratus, per Dominum Ioannem Garciam a Saabedra, authoris filium, vtrius-
q; l. profesoem, & in ciuitate Guadalaxara
Regium Prætoem

CON PRIVILEGIO.

Compluti, Ex officina Ioannis Gratiani, apud viduam

Acosta de Iuan De Sarria mercader de libros.

Esta assado este libro por el Consejo Real, en 864. maravedis: a quatro maravedi
Año 1597.

Pragmatica Cordubensis.

Fernandus & Helisabeth, Reges Hispaniæ Cordubæ, anno millesimo. quadringentesimo nonagesimo secundo Maij trigesima die.

POR que somos informados que los lugares tenientes de los
alcaldes de hijos dalgo y notarios de las provincias que hasta
aquí han sido, especialmente desde mediado el mes de Septiembre
del año que pasó, de mil y quatrocientos y sesenta y quatro
años, hasta ahora, que han conocido de los pleitos y causas
de hidalguias, que ante ellos han venido y pendido, entre
nuestro procurador fiscal y cada vn concejo que han litigado
de la vna parte y el que se dezia hyo dalgo de la otra, han da
do muchas sentencias en que han pronunciado, que al que se dezia que estava en posesion
de hijo dalgo, le han mandado guardar la posesion en que estava de hijo dalgo,
para que no fuesse empadronado, ni prendado, ni pechasse, ni contribuyesse en los pechos
reales ni concejales, ni en las otras contribuciones, en que los hijos dalgo no son tenidos
de pechar, ni contribuir, reservando su derecho a salvo en quanto a la propiedad
al nuestro procurador fiscal, y al concejo con quien litigava el que se dezia hyo dalgo,
en lo qual diz que nos auemos recibido mucho deservicio y disminucion en los pechos
y derechos a nos debidos, y los dichos concejos q' así ha litigado, han recibido mucho
agravio y daño, y se quejan nuestro procurador fiscal y los procuradores de los dichos
concejos, diciendo, que comunmente estos que litigan sobre sus hidalguias son actores,
a quien incumbe probar sus demandas, las quales ellos intentan trayendo en ellas
la propiedad y posesion de su hidalguia, e la exçpcion e inmunidad que por virtud
della pretenden auer, y como ellos son venudos de probar de tiempo en memoria, o a
lo menos de padre y abuelo, y del que contiendo, o si no ay memoria de auer conocido a
su padre, o a su abuelo, han de probar de oydias y fama publica de la hidalguia y exçpcion
dellos, pues el derecho resiste a su posesion y q' nos tenemos fundada nuestra intencion
contra quien no probare la tal exçpcion y inmunidad, y de que estos actores
veen que no pueden probar su demanda en posesion y propiedad como la intentan.
Diz que suspenden el peñorio, conviene a saber el negocio de la propiedad y piden
que solamente se conozca del posesorio, y que luego los dichos juezes admiten
este pedimiento en qualquier parte del pleito, que se haga y so este color y so color de
vna Pragmatica que el rey don luán nuestro bisabuelo hizo en Leon, que es la ley
septima supra proxima, diz que interpretando la dicha ley sinistramente y en menoscabo
y detrimento de los pechos y derechos a nos debidos, y en agravio y daño de los dichos
concejos quando halla posesion probada de los veinte años, quier sea de su padre
solamente o de su abuelo, luego pronucian los dichos alcaldes y notarios de las
provincias sobre el posesorio mandado guardar al q' se dize hyo dalgo, la posesion
de hidalguia: No mirando que del dicho año de sesenta y quatro acá vyo en estos Rey
nos

PRAGMATICA,

nos grandes escandalos y turbaciones y menguamento de justicia, y que qualquiera que tenia en el lugar, o en su comarca algun cauallero Alcayde, o persona poderosa a quien se allegaua y tenia caudal para litigar, si queria llamarse hijo dalgo, luego lo ponian por obra, y el concejo con quien auia de litigar y los officiales del, y los empadronadores y cogedores de los pechos reales que intentauan de los empadronar y prender, luego eran amenazados y amedrentados y aun heridos dellos y deshonrados, de manera que al que se dezia hijo dalgo no le osauan empadronar, ni preñar en los pechos y derramas, y como muy ligeramente podian y pueden probar esta posesion aunque violenta y viciosa, con esta tal diz que an alcanzado de auer las dichas sentencias a las quales dar diz que se inclinan muy facilmente y presto los dichos lugar tenientes de alcaldes de los hijos dalgo y notarios de la prouincia, por auer cada vno dellos de los q̄ se dizē hijos dalgo tres doblas de la banda, que diz que está en costumbre de auer, y an si mismo no han mirado, que aū que la dicha pragmatica contenga justicia, pero claramente dispone, que quando los que conrienden estan en posesion de padre y abuelo por veynte años que se entienda quando supadre y abuelo viuieron aquel mismo lugar o en su comarca, segun la disposicion de otras leyes y pragmáticas de nuestros reynos, y que por ellas se debia entender y limitar, y que segun la disposicion de aquellas se requiere que aya probança de todas tres personas, conuiene a saber, del que contiene, y supadre y de su abuelo, y que la posesion destes padre y abuelo, sea de veinte años, siendo toda via el actor tenuto a probar su demanda en lo tocante a su persona. Demanera que por todo junto auiendo titulo, o adminiculos que basten segun derecho ha de ser probada la posesion alomenos antiquissimus a de vista, o de fama publica, tal que con buena fe se pueda prescribir la libertad de los derechos debidos al rey, de lo qual no diz que interuiene cosa en los mas de los dichos pleitos en que los dichos alcaldes y notarios han pronunciado en fauor de aquellos que se dizē estar en posesion de hijo dalgo. Y aun diz que ha acaescido, que el que se dezia hijo dalgo ha sido adulto rino, o incestuoso, o nascido de otro dañado ayuntamiento, o hijo de tal que nunca fue legitimado, y probando el que contiene la hidalguia de su abuelo y la posesion del mismo, le pronuncian en posesion por hijo dalgo, y que desto ha resultado, que como quiera que el que suspende el petitorio no es tenuto de lo proseguir despues que es hecho pronunciamiento sobre el posesorio. Pero como los concejos quedan gastados y fatigados de las costas y gastos que han fecho en los pleytos que han seguido contra los tales que se dizē hijos dalgo, y veen que por las sentencias que han dado, han pronunciado sobre la posesion de la hidalguia, y que pendiente el pleyto sobre la propiedad aquella sentencial ha de ser guardada: quedan tan cansados y fatigados de la prosecucion del pleyto, que despues no quieren boluer a intentar y proseguir la propiedad del, aunque saben que tienen justicia y verdad en ello. Y esso mismo diz que acaescido, que contendiendo el concejo con su vezino que se dizē hijo dalgo sobre la posesion solamente, o sobre la posesion y propiedad de su hidalguia, ante los dichos Alcaldes y notarios, se da sentencia por ellos en fauor

CORDVBENSIS.

favor del que se dizē hijo dalgo, y el concejo viendose fatigado en las maneras susodichas o por alguna collusion que se haze no apella, o suplica su procurador de la tal sentencia, o no prosigue apellando o suplicando, y el que es dado por hijo dalgo saca la carta executoria con sola vna sentencia, y que con estas formas que en estos negocios se han tenido diz que del dicho tiempo, aca son pronunciados algunos en propiedad, otros muchos en posesion de hijos dalgo no lo seyendo, y que como estos por discurso de tiempo han hijos y nietos, y otros descendientes, todos estos pretenden gozar de la dicha sentencia: Por manera que si assi viessse de pasar, muy pocos quedaria pecheros en breue tiempo en nuestros Reynos y assi no auria quien pagasse los dichos nuestros pechos, y contribuciones reales y concejales, saluo hombres pobres y personas que no tuuiesen quietud tornasse por ellos, lo qual diz que redundaria en graue cargo de nuestras consciencias y en diminucion y derriemento de los pechos y derechos a nos debidos, y en grã dano de los pecheros nuestros subditos y naturales, sobre lo qual todo nos como Rey y Reyna y señores naturales a quien pertenece proueer y remediar esto, y mantener en justicia nuestros pueblos, mandamos a los del nuestro consejo que entendiesen en ello, y viesssen que forma se podria tener para el remedio de los dichos agravios. Por manera que a todos fuesse guardada justicia, los quales despues de muchas platicas auidas nos hizieron relacion de la forma y manera que nos auiamos y debiamos mandarlo proueer, la qual oyda por nos, y auido nuestro acuerdo cō los prelados y caualleros, y letrados del nuestro consejo, fue acordado, que nos debiamos mandar proueer en ello, mandado dar nuestra carta sobre la dicha razon, y nos tuuimos lo por bien, y mandamos dar esta pragmatica Sançion, la qual queremos y mandamos, que de aqui adelante aya fuerza y vigor de ley nueva en cortes y por ella.

PARTE SEGUNDA.

Ordenamos y mandamos, que de aqui adelante cada y quando que qualquiera q̄ se dixere hijo dalgo, litigare quier seyendo, o no, sobre su hidalguia, ante los dichos alcaldes y notario de la prouincia, o ante los Oydores en el grado que pudieren conocer, y probare enteramente de si seyendo casado, o viuiendo sobre si, y de su padre y abuelo, en la manera que las leyes y pragmáticas de nuestros Reynos lo disponē, que este tal sea pronunciado y auido por hijo dalgo, en posesion y en propiedad. Y otro si, si alguno dixere que esta en posesion de hijo dalgo, y puesta la demanda en propiedad y posesion, suspendiere el petitorio en tiempo y en forma debidos, y pidiere que solamente sea procedido en el posesorio que este tal sea tenuto de probar la posesion de su hidalguia, probando la exempcion y inmunidad de su padre y de su abuelo, que todas tres personas el seyendo casado, y viuiendo sobre si, y su padre y abuelo lo estubieron pacificamente en reputacion y posesion de hombres hijos dalgo en los lugares donde viuieron por veynte años continuos y cumplidos, y que como a tales hijos dalgo los dexauan los concejos donde viuian de empadronar y prender en los pechos reales y concejales, y no por otra razon alguna, y que se ayuntauan en sus

ayuntamientos con los otros hijos dalgo en los lugares donde viuiã, y que este tal sea
 34 mandado por sentençia amparar en la posescion vel quasi de la hidalguia, y le sea
 dada executoria de la sentençia, o sentençias que fueren dadas, passadas en cosa juz
 35 gada: referuando toda via por la tal sentençia el derecho de la propiedad al nuestro
 36 procurador fiscal, y al concejo donde es vezino aquel por quien es dada la sentençia.
 Pero si el abuelo vbiere sido tan antiguo que los testigos no lo pudieron conoter, que
 37 alomenos depongan del de oydas y fama publica, de lo suso dicho, y del padre y del
 mismo pruebe de cierta sciencia y sabiduria de los dichos veinte años por deposicio-
 38 nes bastantes, segun y con los adminiculos y qualidades que lo disponen los derechos
 y las dichas leyes y pragmatias de nuestros reynos, y que quanto al abuelo esta tal
 deposicion sea auida por deposicion bastante, assi para la propiedad, si sobre ella se
 fundare el pleyto, como sobre la posescion si solamente se siguiere el juyzio posesso-
 39 rio.

Pero si este que contiende alegare y probare posescion pacifica de si, y su padre
 de los dichos veinte años, y no concurriere la negligencia del cõejo de que haze mē-
 cion la pragmatia de Leon que hizo el señor rey don Henrique el tercero, manda-
 40 mos que en este caso el que contendiere sea mandado por sentençia amparar en su pos-
 41 sesion de hidalguia, solamente para en el lugar donde viuiere, quedando referuado
 el derecho de la propiedad, y de otra guisa ninguno de aqui adelante pueda ser da-
 do por hyo dalgo en posescion ni en propiedad ni le sea dada carta executoria ni
 privilegio y si de hecho fuere dado y pronunciado por hyo dalgo mandamos que la sen-
 tençia ni el privilegio, ni executoria que dello se diere no vala.

Y en quanto a las sentençias y cartas executorias que son dadas desde quinze
 42 dias de Septiembre del dicho año de sesenta y quatro a esta parte, en fauor de quales
 43 quiera personas, diziendo que estauan en posescion de hõbres hijos dalgo, y fue mād-
 44 dado que gozasen de la posescion de la hidalguia de que lleuaro cartas executorias
 y privilegios.

Y otro si en quanto a las que fueron dadas del dicho tiempo aca, por los dichos
 alcaldes de los hyos dalgo, y notarios de la prouincia quieren posescion o en proprie-
 dad, de que no fue suplicado, o puesto que fue apelado o suplicado, no se siguió la ape-
 lacion o suplicacion y se dieron cartas executorias de las dichas sentençias, o de solas
 las sentençias dadas por los dichos alcaldes y notario sin que interuiniessen sentençias
 de los dichos nuestros Oydores en grado de suplicacion sobre el negocio principal, es
 nuestra merced y mandamos y ordenamos, que por que se sepa y examine si fueron en
 justicia y verdaderamente dadas y pronunciadas las dichas sentençias, que todas y
 qualesquiera personas y los hyos y nietos y descendientes, de aquellos en cuyo fauor
 fueron dadas las dichas sentençias desde el dicho tiempo aca que pretendieren ser li-
 bres y exemptos por virtud dellas, o que vuieron las dichas cartas solamente por vir-
 tud de vna sentençia dada por los dichos alcaldes y notario, que sean tenudos de pa-
 recer por si o por sus procuradores bastantes cõ las dichas nuestras cartas executorias
 y pri-

y priuilegios originales, ante los dichos nuestros oydores de la nuestra audiencia, y an-
 te vn nuestro escriuano della, qual quisiere el que se presentare desde el dia que
 esta nuestra carta o su traslado signado fuere presentado en las cabeças de los Arçobis-
 pados, o obispados, y merindades, o sacadas publicamēte por ante escribano hasta. 50
 dias primeros siguientes, a contender con nuestro procurador fiscal, y con el procura-
 dor del concejo donde cada vno dellos viuiere sobre la propiedad de la dicha hidal-
 guia, o en grado de apelacion, o suplicacion, y alli se vea y examine la causa y deter-
 mine el pleyto por justicia sin embargo de las primeras sentençias que anssi fueron da-
 das sobre la posescion solamente, o sobre posescion y propiedad por vna sentençia
 sola dada por los dichos alcaldes y notario, y mandamos, que si las sentençias en qual
 quiera manera destas dadas, fueren reuocadas por los dichos oydores, como injusta-
 mente dadas que los alcaldes de los hyos dalgo y notario de la prouincia que lleuaro
 derechos de doblas de los que pronunciaron por hyos dalgo que tornen y restituyan
 todo lo que assí lleuaron a las personas que lo diere a sus herederos, y que los dichos
 nuestro presidente y Oydores les compelan a ello.

Otro si que aquel que assí se presentare en seguimiento de la dicha causa de hi-
 dalguia, llebe testimonio de qual quier de los scribanos de la dicha nuestra audien-
 cia, ante quien se presentare signado de su signo, y firmado alomenos de dos oydores,
 y lo presente en el concejo del lugar donde viue, por do parezca que dentro de los di-
 chos cinquenta dias despues de la notificacion hecha por pregon de la dicha carta se
 presento ante los nuestros oydores, para contender sobre la propiedad de su hidalguia
 o en grado de apelacion, si solamente vno vna sentençia de los dichos alcaldes y nota-
 rio de la prouincia, y si dentro del dicho termino no hiziere presentacion ante los di-
 chos oydores, y dende en otros veinte dias no le notificare el concejo del lugar donde
 viuiere como dicho es, que dende en adelante pache y pague durante el pleyto, no em-
 bargo de la sentençia y carta executoria que della tiene, y hecha assí la dicha notifi-
 cacion, dende en adelante prosiga su causa y pleyto, ante ellos pendiente assí el plei-
 to comengado ante ellos en la manera y tiempo suso dichos, que es sea guardada su pos-
 sesion y hidalguia hasta que sobre la dicha propiedad sea dada por los dichos nue-
 stros oydores sentençia definitiva pasada en cosa juzgada, con tanto que se determi-
 ne la causa y pleyto por la dicha sentençia dentro de vn año de pñes que fuere comen-
 çado, y si hasta el dicho termino fuere determinado, y dende en adelante pache y pague
 y contribuya sin embargo de la dicha sentençia, hasta que la causa y pleyto de la pro-
 piedad sea determinada por los dichos nuestros oydores, entre el que se dize hyo dal-
 go, y nuestro procurador fiscal, y el procurador del concejo como dicho es.

Pero siendo requerido por el que se dize hyo dalgo el concejo donde viue dentro de
 los cinquenta dias, no quisiere contender contra el sobre la propiedad ante los di-
 chos oydores, en tal caso pareciendo esto por testimonio ante los nuestros oydores, el di-
 cho nuestro procurador fiscal solo pueda contender y litigar cõ el que se dize hyo dal-
 go sobre la propiedad de la hidalguia y vala lo q̄ cõ el se hiziere, biẽ assí como si fue-

sen los dichos años fechos con el, y con el procurador del concejo, y en tal caso que el concejo del tal lugar sea renudo y obligado de hazerle costa a los testigos, y pagar las otras costas y gastos que en la prosecucion deste pleito hiziere. el dicho nuestro procurador fiscal para la paga de lo qual los dichos nuestros oydores den nuestras cartas contra los concejos luego que fueren pedidas por el nuestro procurador fiscal.

Y otro si mandamos y ordenamos, que en caso que qualquiera concejo que viere sido emplazado por nuestra carta de emplazamiento librada de los dichos nuestros oydores seyendole notificada esta nuestra carta, dixere que no quiere, o no entiende seguir el pleito contra su vezino sobre la propiedad con el que asta aqui tiene senten-
 45 cia sobre la posesion della, o con el que tiene solamente vna senten-
 45 cia dada en posesion y en propiedad por los dichos Alcaldes y notario, que esto no embargate el dicho nuestro procurador fiscal prosiga la causa, y los dichos nuestros Oydores sean tenudos de dar y den para el tal concejo por nuestra carta de emplazamiento antes que se concluya el pleito para le sentenciar en definitiva, el
 45 qual emplazamiento le haga el que contendiere sobre su hidalguia a su costa, y si as-
 si emplazado el concejo quisiere alegar y mostrar como el que contendiere es pechero, y no debe gozar de la exencion de la hidalguia, que lo pueda hazer no embargate q̄ este hecha publicacion de las probanças en la causa principal, pero si hecho el dicho emplazamiento al concejo, y atendido el termino de la carta, no quisiere contender, mandamos que en este caso los dichos nuestros Oydores vean lo que estuviere allegado y probado por el proceso ante ellos hecho y haga y libre sobre ello lo que hallare por justicia, sin embargo de las senten-
 45 cias primeras y de las cartas executorias dellas dadas.

Otro si mandamos a qualquiera o qualesquiera nuestros escriuanos del juzgado de las alcaldias de los dichos alcaldes de los hijos dalgo en la dicha nuestra corte y Chancilleria, que luego que por el dicho nuestro procurador fiscal fueren requeridos, les den y entreguen copia firmada de sus nombres de todas las personas que desde mediada el mes de Septiembre del dicho año de sesenta y quatro a esta parte son dados por hijos dalgo en posesion o en propiedad por los dichos alcaldes de los hijos dalgo, y notario de la prouincia, de que no fue apellado para ante los dichos nuestros Oydores, o puesto que se interpuso apellacion ante ellos por parte del dicho nuestro procurador fiscal, o de los concejos que litigaron, no la prosiguieron para que contra los que no parecieron, se haga el proceso en la forma suso dicha a su pedimiento y por ante los dichos nuestros Oydores.

Y otro si por que a no es hecha relacion, que muchos que se dicen estar en posesion de hijos dalgo y no son prendados por los concejos donde viuen, ganen de los dichos nuestros alcaldes de los hijos dalgo y notario de la prouincia, nuestras cartas de emplazamiento contra los concejos donde viuen, y les hazen gastar sus dineros, en seguimiento de los emplazamientos: o hazen los tales emplazamientos recelando, que los haran pechar y hazen sus conciertos con los que gobiernan los concejos para que no se siga
 47 el emplazamiento, y así an mas ligeramente las senten-
 47 cias de sus hidalguias. Porende manda-

mandamos que de aqui adelante los dichos alcaldes, no den ni libren cartas de emplazamiento, ni escriuano alguno se las de a librar contra ningun concejo sobre causa de hidalguia sobre posesion ni sobre propiedad, salvo si le viere ya prendado el concejo por pecho, al que se dice hño dalgo, y que así lo declaran en las cartas de emplazamiento, y si de otra guisa se dieren que no valgan, ni los concejos sean obligados a proseguir los dichos emplazamientos que con ellos les fueren hechos.

Pero si el que se dixere hño dalgo dixere que tiene los testigos viejos, o que se quieren ausentar que los pueda hazer tomar ad perpetuam reimmoriam segun y como el derecho dispone.

Y por esta nuestra carta y pragmatica Sanction mandamos a los dichos alcaldes de los hijos dalgo, y a sus lugar tenientes, y a los notarios de las prouincias, y a cada
 48 vno dellos que destas dichas causas y pleitos que se han de tractar, de que de suso se haze mencion, no se entrometan a conocer ni conozcan dellas directe, ni indirecte, canos por la presente los inhibimos y auemos por inhibidos del conocimiento y determinacion dellas, lo qual todo y cada cosa y parte dello, nos de nuestro proprio motu, y cierta sciencia, mandamos que se haga y cumpla así sin embargo ni contrario alguno.

No embargante qualesquiera leyes y pragmaticas y ordenanças de que de suso se haze mencion, y otras qualesquiera que contra lo suso dicho o qualquiera parte del lo son, o ser puedan en qualquier manera, con las quales, o con cada vna dellas nos de nuestra sciencia y proprio motu y poderio real, y absoluto, dispensamos y las abrogamos y derogamos en quanto atañe a lo suso dicho, quedado en su fuerça y vigor en todo lo otro.

Y otro si mandamos a los dichos nuestros Oydores, y a los escriuanos de la dicha nuestra Audiencia que cada y quando que ouieren de dar las dichas cartas de emplazamiento, o notificaciones para proceder en las dichas causas en qualquier estado que esten, Por virtud desta nuestra carta y pragmatica para los dichos concejos que ouierẽ de contender y deuen ser llamados, las den y libren y pasen incorporando en cada vna dellas esta nuestra pragmatica, y no en
 otra manera.

QV ID INTERPRETATIO- nem auctori Suasserit,

Notabilia.

IND E NOBILITATE escripterunt nostri & exteri. Vniuscuiusque legis vnicus est sensus, & intellectus.

- 3 Lex multipliciter intellecta potest allegari ad probabiliorem sensum.
- 4 Verbi ambigui prolati à testatore, ille sensus est necessarius, qui magis conueniat voluntati testatoris.
- 5 Voluntas testatoris colligitur ex varijs clausulis testamenti.
- 5 Geminatio facta à testatore alicuius qualitatis, inducit repetitionem perpetuam eius qualitatis, inde infertur ad qualitatem masculinitatis repetitam.
- 7 Verbi ambigui prolati à testatore sumitur etiam interpretatio à præambula voluntate viuentis.
- 8 Lex multipliciter intellecta non est relinquenda sine sensu ociosa.
- 9 Legem dubiam & multiplicis intellectus non posse allegari ad decisionem causarum quomodo sit intelligendum.
- 10 Veritas eius ignoratur quod multipliciter intelligitur.
- 11 In iure non est questio pro amico.
- 12 Faciens contra legem preceptum multiplicis sensus an peccet.
- 13 Quod non est ex fide peccatum est.
- 14 Dubitans de conscientia sua, proprius est mala fidei quam bona.
- 15 Quandiu quis probat aliquam opinionem, non potest agere contra eam.
- 16 Propter varietatem Regis non licet al

legare contra propriam conscientiam.
17 Ignorantia obscuri iuris quatenus excuset à lata culpa.
Sententia lata contra ius obscurum non est nulla.

Initium.

HAEC LEX CORDUBENSIS appellata, quia Cordubæ lata est anno millesimo quadringentesimo non a

gesimo secundo, Regnantibus gloriosissimis Principibus Fernando, & Helisabe, est famosa in senatu Pintiano, & Granatensi, quotidiana interpretatione, varioque & multiplici sensu, & intellectu, sine sensu ferre & intellectu, alijs alio retorquentibus pro vt res exigit, & verba, & mentem & rationem legis: cūque ad componendas causas nobilitatis Hispanæ condita & lata sit, subtiliore tamen disceptatione & iudicium, & aduocatorum adeo difficilis reddita est, vt fere nihil iā ex ea expectetur, quod subtiliorē nobilitatis causam valeat consopire, quod quidem ex hac, quam scribimus interpretatione constabit: cum enim tradiderit certam regulam & modū probandæ nobilitatis, regulam eā alij plus nimio extendentes, alij plus iusto contrahentes; subtiliter intelligendi acumine ociosa fere reddiderūt.

A om

ommito eos, qui, lege hac ipsa profus despecta, ex Caesarum legibus, putant omnem nobilitatis rationem expectandam cumque, de nobilitate plures scripserint, Diogenes, Babilonicus priscus illis seculis & Methæodorus Atheniensis, postea eruditore seculo Aristoteles, Stagirites, deinde florente Roma Philo. Iudæus, habetioe eloquio Plutarcus, senescente lingua Romana, Dantes, & Pigijs Florentini, extincta fere & emortua oratione Felix Paleolus, Platina, Artoueus, Binagardus & Xistus, nostris diebus idem de Nobilitate argumentum oratione plane Ciceroniana, summaque cum laude perfecit, ex Lusitanis Hieronymus Osorius, erudite vero ex Gallicis Tiraquellus, utiliter ex nostris Otalora, sed nullus excepto nostro Otalora, quidquam scriptum reliquit, quod in foro ad decisionem causarum possit utiliter & cum dignitate adduci, sed nec ipse Tiraquellus Gallus vir & doctissimus & diligentissimus, etiam si leges suas Gallicas & consuetudines respicias, cum utilitate forensi ea disputationem absoluit. Otalora vero noster proprius ad scopum factis eiectis in hac ipse te forum illustraturus, plurimum in his, quæ ad nobilitatis causas pertinent, ingenue loquor, ab ipso scopo abierat, multa confusse, plura sine luce, plurima intracta reliquit: cumque plurime de nobilitate causæ quotidie agantur, quotidie de eisdem quaestionibus obstinate disputa-

tur, iudicibus modo has, modo illas partes comprobantibus, ut cuiusque & ingenium, & eruditio est: fit ex hac assidua & quotidiana, & dixerim obstinata concertatione: ut vera aliqua & probata subtilioris disputationis desideretur resolutio, quæ saltem ambarum partium exquirat, inueniat, & expendat, iusto iudicio fundamenta: hoc officium non semel a me expectum recusavi, honestissime, & quod forensibus causis impeditus non poteram diutius ei curæ intendere: & quod periculum erat vitio pudenti, controuersas ab alijs causas suscipere decidendas, cum sit præsertim vniuersusque etiam ineruditi, quo iure, quaque iniuria, vel temere, vel prudenter, sua tueri sententiam, paucissimorum vero, atque adeo eruditissimorum controuersæ causæ veritatem promere obnixè vero esagitantibus amicis non potui non obtemperare, in causa honestiore, & iuuentuti Hispanæ, tum utilium, tum necessaria. Nemo itaque expectet à nobis quæ ab alijs recte scripta sunt, sed ea dum taxat, quæ vel ommissa, vel negligentius tractata reperiuntur: id enim nostrum ingenium est, nihil ab alijs mutare, nisi quod instar mutui nostrum omnino nostra opera, luce, & labore futurum sit: nostra enim fiunt ea: licet ab alijs accipiantur, quæ luce nostra illustrantur, cætera suis authoribus relinquuntur, quorum lucernis debentur.

Hæc autem lex, ut pleraque aliarum leges

leges vnum dum taxat habuit intellectum: ite enim credendum est, vnum dum taxat habuisse intellectum & sensum conditores, etiam si ignoretur ille sensus, quod alias generaliter & vniuersè obseruabant, post Bartolum, in l. in ambiguo. ff. de reb. dub. Paul. ibi, Felin. in c. 1. de constitut. Alex. & ibi, in l. Gallus, in princip. ff. de liber. & posthu. apud quos copiosa est allegatio, hisque non additis tenet Doctor Spino. de testamentis, gl. 33. nu. 33. versu. quo supposito, sed tamen ingeniorum varietate complures habet iam intellectus, & quamuis vnus omnino necessarius futurus sit, plures tamen probabiles esse possunt: unde commodissime ad intellectum probabiliorum, & rationi magis conuenientem lex multipliciter intellectui allegari debet, quia cum vnus intellectus necessarius sit, is intelligendus est, qui probabilior sit: & rationi hominum magis congruus, & qui ab alijs legibus magis comprobetur: ex Bar. in d. l. in ambiguo, & Alex. in l. rei iudicata. ff. solut. mat. l. ff. in l. huiusmodi. §. si. ff. de leg. 1. quia ille minus diuinat quæst magis secundum alias leges, Bart. in l. ita stipulatus, la magna, de verborum. & qui inuis Imo l. in c. per tuas, de Simonia, dicat, quod non est peccatum contra spiritum sanctum accipere intellectum qui magis placeat, existimo eum benedecere si modo is intellectus qui magis placeat, sit is qui magis consonet alijs iuribus & rationi.

Ita in simili de verbo ambiguo prolato a testatore receptum est, ut ille sensus in multiplici aut confusa, obscura ve acceptione verbi approbandus & assumendus sit: qui magis conueniat voluntati testatoris. l. non aliter. ff. de lega. 3. quæ voluntas sicuti lex ex alijs legibus, ita ex alijs partibus testamenti assumenda, & indaganda, est. l. qui filius. ff. de lega. 1. vbi Bart. l. 1. ff. de reb. dub. & sepe verba vltimæ substitutionis, declarant, restringunt, & ampliant, alias præcedentes. l. Titia cum testamentum. §. scia libertis. ff. de lega. 2. l. hæredes palæ. §. sed & si. ff. de testament. ibi (ex vicinis scripturis) & non est melior glossa, quæ ipsam et testatoris. Bald. in auth. nisi rogati. C. ad Trebellia. & ex præcedentibus clausulis, & subsequentibus, testamenti sumitur vera interpretatio ad voluntatem. l. si feru. plurium. §. 1. ff. de leg. 1.

Inde est, ut geminatio alicuius qualitatis facta in testamento sepius ab eodem testatore inducat omnino repetitione eius qualitatis, respectu totius dispositionis. l. Balista. ff. ad Trebell. & ibi scriptores, & in l. quin quaginta. ff. de probat. l. si mulier la. 2. & l. siue a me C. ad velleianum. l. cum scimus, & ibi Bar. C. de agricol. & censit. lib. 11. ex qua geminatione qualitatis intelligimus repetitionem masculinitatis, respectu totius dispositionis, quia geminatio qualitatis inducit repetitionem vniuersalem coniecturata mente geminatis qualitatem masculinitatis. Signorolus de

homodeis, cōfi. 172. Soci. cōfi. 100. vol. 4. nu. 9. Deci. cōfi. 38. vol. 1. Paris. cōfi. 96. num. 36. & cōfi. 50. & cōfi. 52. vol. 3. Grat. respon. 89. nu. 6. vol. 2. Soci. Iun. cōfi. 126. nu. 29. vol. 2. Iaf. cōfi. 154. vol. 4. quia geminatio facta a testatore in eodē testamento, alicuius qualitatis inducit speciale nominationē in toto testamento, Curt. Sen. in cōfi. 49. post mediū, Soci. in l. cū filio familias, nu. 17. ff. de lega. 1. & tollit omnem interpretationē quę in contrarium vellet fieri, glo. in clem. 1. de iure patron. quā refert & sequitur Domin. in c. duobus de rescrip. in sexto, Iaf. in l. si constante, nu. 83. ff. solu. mat. Gozad. cōfi. 30. nu. 1. & in super inducit plenissimā deliberationē excludēdi feminas omni casu, & omni tēpore, iuxta ea quę notat Bald. in suo diuino, cōfi. schismatis post to sub rub. si quis aliquē testari prohibuerit, & in tit. de Pace constantiz, verbo castetis & irriteris, Prepo. in c. quoniam, 18. distin. Anto. Corfe. in tract. de verbis geminatis, in fine verbi, nu. 31 & fūdatur hęc quia vna pars testamēti declarat aliā, & nulla magis propria est interpretatio quā ipsius testatoris, vt supra, debet enim esse voluntas testatoris consona, & ita interpretanda est ex tota dispositione, vt senper sit vna, & ea den. argu. tex. in l. quādam. §. fi. & l. Plotiana de iure codicillorum, & quę notat Bart. in l. talis scriptura. §. fi. ff. de lega. 1.

Ex eadem ratione quia vna Pars

testamenti declarat aliā, & quod si cuti lex obscura declaratur ex alijs legibus, ita clausula obscura, & ambigua testamenti, declaretur ex alijs clausulis testamēti, fit vt recipiatur id quod tradit Ludou. Molin. de Hispan. primog. c. 5. li. 3. nu. 63. vt recipiatur repetio, masculinitatis quoties ex repetitione non facta, deterioris conditionis esset femina prioris lineę, ac proinde magis dilectę, quia prius vocatę, in qua masculi vocati sunt, quā femina vltioris gradus, aut lineę minus dilectę in qua mascula vox omissa est, argu. tex. in l. si vna matre. C. de bon. mat. & quę notat Paul. de Cas. Fulg. Corne. & alij in l. 1. C. de conditionib. infert. & Soci. in l. cum auus, de cōditio. & de mōf. & in l. cum acutissimi. C. de fidei cōmis. & quia quod admisit testator in gradu, & linea, minus dilectis, id omnino recipiendum est in gradu & linea magis dilectis, ex tex. in l. Publius. §. 1. ff. de cōdi. & demōf. l. qui fundum. §. qui filius. ff. ad legē falcidiā, de quo tamē vide Soci. Iuni cōfi. 1. li. 3. nu. 15. & Aym. cōfi. 98. nu. 14. & 15. & cōsil. 161. num. 7. qui varie agit de tex. in d. l. Publius. §. 1. & Soci. Iun. cōfi. 100. n. 58. li. 3. quę omnia descendunt ex eo, quia testamētum dubium declaratur ex alia clausula testamēti, sicuti lex ex alia & sumitur cōiectura voluntatis testatoris ex alia parte eiusdē testamēti, aliquādo etiā nō solū ex alia parte testamēti, verum ex præbula testatoris dum viueret voluntate inter

preta

pretatur, id quod obsecrū est. Titia. §. qui morte. ff. de annuis legatis l. Sempronio, & l. si ff. de vlti. ceregius, tex. in l. quoniam. C. de natural. lib. (quoniam inquit imperator desiderat morientium, ex arbitrio vltimū non sine iusta ratione colligimus) late vērō ex qualitate & circumstantijs rei de qua agitur, dicit. l. 1. ff. de reb. dub. vbi Bart. & reliqui.

Igitur in ambigua verbi acceptione, & multipliciter accepti, & in obscuro intellectu, & sensu, vel legis, vel dispositionis, non omnem interpretationē rejicimus, ita vt lex & dispositio maneat sine sensu, quę existimabant quos refert Gometius in reg. de trienniali possess. quęst. 61. verisimiliter habemus igitur ex prædictis septem intellectus, sed eam sententiam, eum sensum approbamus, qui contentat magis alijs legibus, & in dispositione hominis qui cōueniat magis disponentis voluntati indaganda, vel ex alijs eiusdem dispositionis partibus, vel ex viuētis præambula voluntate: quod si tibi liberum sit accipere sensum quem velis, quod existimabat, Imo. in d. c. per tuas, fieret profecto, vt liberū sit iudici, prætextu obscuritatis, ius, phasq; æquā & bonū concūscare, quare ex alijs iuribus petenda est interpretatio.

Vnde illud quod vulgo dicitur, legem dubiā, & multipliciter varieq; intellectā ad cūlatū decisionē allegari non posse, ex glof. in c. 1. de cōstit. in sexto, vbi late Gometius, & in d. reg. de trienniali possessore. d. q.

et si verisimiliter habemus igitur, quā Felinus varie ornatur, in c. 1. eod. Alex. vbi supra, feliciter, in d. l. Gallus, in principio, ff. de lib. & posth. Bald. in c. ff. de cōstit. Bart. in d. l. in ambiguo, quā quædam obscuritate inuoluta est, id necessario relinquendum est. l. 2. §. sed & si aliquid. C. de veter. iur. enucle. veritas enim eius scire ignoratur quod multipliciter intelligitur, tradit Bald. in l. scilicet leges. ff. de legib. ideo relinquendum existimatur, Bald. in c. ff. de cōstit. & in l. 2. quando pro uocare non est necesse, quia in obscuro sermone, nec id dicimus, quod volumus, quia id vox nō significat, nec id quod significat, quia id non volumus, dicit. l. in ambiguo. ff. de reb. dubijs. istz tamen omnia sane, & cum mica salis intelligenda puto, scilicet, quando nullus sensus probabilis est, ex alijs legibus, & earum ratione, vel quando omnes sensus, & intellectus æque probabiles sunt: vtrumque autem est impossibile, ideo probabilior intellectus inter multiplices & varios sequendus est, & is censendus est esse de mente legislatoris, namque impossibile est, quod oēs sensus legis vnus, æque probabiles, aut improbabiles videatur viro erudito, & docto, qui sententias, & sensus legum, ex ratione, & ex constituto iure expendat & metatur. quod alias adnotabant Cumin. & Soc. in d. l. in ambiguo. Vnde irridere soleo eos, qui existimant esse in iure quæstionē, quę omnino pro amico decidi possit, impossibi-

le enim est, quod duę questionis partes, & mutuo pugnant, æque placeant ei qui iura expendat, & leges, nisi malit cũ Imola in d. c. per tuas, tãquam exaceruo, obccata mēte, eam partem probare, & accipere: quæ utiq; placeat: ex alijs iuribus & rationibus eligenda sentētia est, non temere, Bart. in d. l. ita stipulatus, Alex. in d. l. rei iudicata. Vnde in feres singularem & æquum intellectum, ad glos. & tex. in c. Capellan^o de ferijs, vbi Ica. And. & post. ipsum

12 Abbas tenent, qđ faciens contra legē præceptam multiplicis tñ intellectus, & sensus, nō peccat, quod & agnouit Ias. in l. i. ff. de transact. nu. 23. & Latus in l. admonēdi, in lectura. ff. de iur. iur. nu. 67. & in l. posthu. C. de honorum poss. contra Tabul. & in l. captatorias. C. de testa. milit. Alexan. conf. 144. vol. 5. Bald. in l. 2. quando prouocare non est necesse, & in l. precibus. C. de impube. vt hæc recepta sententia intelligenda sit, ex his quæ diximus, scilicet, si meliorem elegerit, & probabiliorem, & rationi iuris, magis cōsonum sensum, habito secum, & cum doctioribus consilio, & expensis vtriusq; sensus mutuo, & iuribus & rationibus: quo casu vnus duntaxat futurus est omnino qui magis placeat, aliā specabit, si temere & obccate se immisceat operi, quod dubitet an lege sit improbatum, quod enim attinet ad animi iudiciū ipsa conscientia amissa est, quę si dubia est, vix est

vt sit sine culpa, quia quod non est ex fide peccatum est, Paul. ad Romanos cap. 14. c. quæret aliquis de pœnitentia, distinctio. 3. est enim ibi fides, iudiciū, quod quis 13 tacite secum inuit ad deliberandum, diximus in tractat. nostro de Expensis, & melioratio. cap. 23. nu. 11. & dubitans de fide sua, hoc est, de conscientia, non habet nec bonam fidē, nec bonam conscientiam, qui licet nec malam habeat, quia dubitat, 14 quod adnotauit glos. in l. 1. C. de acquiren. posses. & glos. in l. 2. ff. pro socio, & glos. in l. 3. §. generaliter. ff. de acquiren. posses. & ibi Bart. & Ias. nisi tamen diligentem inquisitionem adhibuerit inquirendo probabiliorem, & saniosem sensum, & intellectum, culpa carere non potest, quia addubitans, & non electa altera ex iuris principijs, inter vtramq; decidere nisi tenere nō potest: postquam autem alteram sententiam elegerit, & quandū illam veriosem existimabit, contra eam nec consulet, nec decedet, etiam si secum putet iudices forsam contrariam probaturos sententiam, namque proprium iudiciū expectandum est non alienum, in his quæ pertinent ad animi iudiciū, textus egregius, in l. 1. §. Iulianus scribit. ff. de itinere actuque priuat. facit. l. bonæ fidei emptor. ff. de acquiren. rer. domini. 16 vnde illud quod vulgo dicitur, posse aduocatum allegare contra sententiam quam secum in animo putat

tat veriosem propter Rotæ varietatem, est vna magna trufa, quia aduocatus proprium iudiciū, animaduertere debet: ad factum item proprium proportionatum, non vero alienum. dicta: l. 1. r. & Iulianus scribit, & quamuis ad illud allegent Gometium in regula de trienniali possessio. mihi nihil dicit, nec memini apud ipsum legisse.

17 Inde intelligendum est, vt idem admittendum sit circa ignorantiam iuris obscuram, vt ea quidem excuset à lata culpa, quod notabat Cardinalis, in Clementi. fin. de regularibus, in 4. questione, & in Clementi. 1. de rebus eccles. 25. questione, & in Clementi. 1. §. sane, de vsuris in 4. opposit. Felinus in præcepto Gregoriano, verficulo, & ideo ignorantia iuris, vt id intelligendum sit, nisi in consultatione, & intellectu iuris obscuri absit diligens electio, & studiosa inquisitio, ex alijs iuris partibus, & rationibus debet enim vt diximus, obscurum elucescere, ex luce aliarum legum, & ex ratione ipsarum, quam qui non inquirat diligenter, peccare eum non est dubium, quia obccate, & sine iudicio iudicat, & sine delectu delegit, & sine decisione decidit, cum autem inquirat sedulus, & saniosem, & probabiliorem quantum perse licet eligit, existimandus est, verum sensum, & sa-

niosem intellectum indagasse.

Et quoniam Baldus in d. cta. l. 2. quando prouocare non est necesse notabat quod valet sententia lata contra legem: si lex contra quam lata est, patiatur plures intellectus, quod dictum verum est in se, etiam si dici possit, quod talis sententia, non est contra legem, quia ipsa lex multiplicis sensus, in sensu multiplici, vix constat quæ sit, verum utcumque sententia intelligatur contra legem lata, is tamen qui talem sententiam profert debet omnino ex ratione ipsius legis, & ex rei circumstantijs, & ex alijs legibus conuenientiore, & iuri, & rationi, eligere, aliās tenebitur, quia vt diximus ex Bartolo in dicta. l. in ambiguo, vnicus dumtaxat est sensus necessarius legis, & de mente legislatoris, qui legem condidit, quem quidem affectus is intelligitur, qui rei circumstantias, legisque rationem, ex alijs legibus indagat, ex Bartolo, in dicta. l. ita stipulatus, & Alexan. in dicta. l. rei iudicata, & ex his quæ superius scripsimus, ideo oportet hanc iuris scientiam profitentem omnia rimari, & rationem legis, ex toto iure inquirere. Cum ergo de iurisdictione horum iudicum, qui de causis nobilitatis cognoscunt, de immunitate, de exemptione, de aduo-

cato fisci, & eius officio, quantum pateat, de vniuersitate, & communitate, de delatore, de matricula, de descriptione, pignoratione, & solutione tributi plebei, de exhibitione priuilegij, & alius ve instrumenti, de tributis plebeis, regalibus, & nō regalibus, de distinctione, personarum, officijs, & magistratibus nobilitium, & ignobilium, probatione nobilitatis, testibus, de petitorio, & possessorio, & illorum cumulatione, aut suspensione, de re iudicata, & restitutione, de impediendis testibus ne veniant dicturi ad curiam, de perturbatione reali, & verbali: de nobilitate possessoria, & proprietaria, de extero, Italo, Gallō, Germano, & Mauritano, & eorum nobilitate, varie quotidie disputetur, & multipliciter hæc lex intelligatur, non absre fuerit, hanc suscepisse interpretationem, vt probabiliore proposita sententia lex nostra non remaneat sine sensu ociosa. Ita fiet vt & aliorum, & nostra sententia iusta æstimatione expensa, iudex prudentior eligat, quod iuri magis conueniat, & rationi: Quodque rei publicæ magis salutare arbitrabitur: dum tamen nec obstinate nobilitati faueat, nec mordicus plebeis noceat, sunt enim quidam, qui in eo magnam gloriam sitam esse arbitrantur, si pro nobili sententiam proferant, cum

obcæcati, & plane obstinati animi sit, capitolas tueri sententias: hos ego non multum facere soleo, leges iuraque inquirere cordatius est, atque ex his vnicuique ius suum reddere, quam nouas opiniones autoritate rerum iudicatarum probatas inducere, quibus postea filij, fratres, & cognati, proprias nobilitatis causas defendunt, & tueantur. Alij vero ita sese sapientissimos esse iudicant, & nobilitatis causas, adeo à iure alienas arbitrantur: vt sese, vel aliud agentes, eandem repente decidere posse non dubitent: qui quam decipiantur aperte, vel nostri hij commentarij apertissime demonstrant, fit interdum, vt quod secure facilimum arbitramur, altius cogitantibus difficilimum esse inueniamus. Accipe igitur lector optime nostras lucubrationes, & alio labore frueri, quo nihil in humana vita, nec melius, nec vtilius esse potest.

Notabilia ex Diuisione

- 1 Diuiditur hæc lex in proœmium, & decisionem, tanquam in duas partes principales.
- 2 Quæ premituntur sequentium præstant intellectum euidentiore.
- 3 Præfatio legis si est generalis inducit generalem dispositionem.

Præ

- 4 Præfationes præstant lumen dispositioni, & per eas tollitur omnis subsequens dubitatio.
- 5 Naturalis dispositio exigat, vt præfatio obrineat vicem causæ, decisionis vero causæ.
- 6 In vltimis voluntatibus præfatio obtinet vicem causæ.
- 7 In proœmio tanquam in causâ, consistit ratio dispositionis.
- 8 Intelligentia dictorum, sumenda est ex his quæ in proœmio dicuntur, tanquam ex causis.
- 9 Quod est in præfatione, tanquam in causâ, est volitum volentis, & intentionis agentis significans, & significatum.
- 10 Ceteræ dispositiones sunt referendæ ad proœmium, ita vt ab eo non discrepent.
- 11 Omnis dispositio restatoris habet sensum verum à proœmio etiam contra præfationem restatoris.
- 12 In iure est difficilimum scire, an qualitas masculinitatis posita in vno gradu repetatur in reliquis, referuntur auctores, vtriusque opinionis.
- 13 Qui vocat masculinos videtur illud facere causa consideranda agnationis.
- 14 Non reperitur iure cautum quod fiat repetitio qualitatis demonstratiuæ.
- 15 Femina ab eo gradu a quo reperitur exclussa, excludenda est.
- 16 Excessio non fit de persona ad personam.
- 17 Qualitas masculinitatis in singulari non reperitur.
- 18 Femina ab vno gradu exclussa non est perpetuo exclussa.
- 19 Expressio qualitatis masculinæ non operatur exclusionem, sed prælatio nem.
- 20 Nominatio aliquorum, est subordinatio ad non nominatos, defectus nominatis.
- 21 Femina exclussa propter masculinos admittitur deficientibus masculinis.
- 22 Quamuis substitutio reguletur per institutionem, tamen extranea qualitas non repetitur in substitutione.
- 23 Condicio appposita in persona vnius non reperitur in persona alterius, nec am coniuicti.
- 24 Tres sunt causæ inducitur repetitionis, & tres exclussive eiusdem.
- 25 Clausula in principio, aut medio, aut in fine posita, quando excludat feminas ab omni dispositione.
- 26 Oratio quæ stat per se non restringitur ad gradum.
- 27 Oratio seu clausula stat per se quando à nullo regitur.
- 28 Oratio vel clausula posita absolute, determinat omnia, quæ tamen non habent particularem determinationem.
- 29 Si institutor in proœmio dicat quod intendit conseruare agnationem tunc inducitur repetitio masculinitatis de vno gradu ad alios.
- 30 Vbi agnatio conseruanda est, nō cura mus an quis descendat per lineam masculinam, an ex linea masculina.
- 31 Ex potestate proœmij omnes de familia

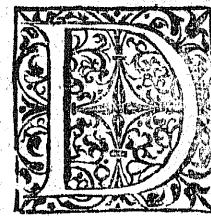
- ita collectiue continentur in dispositione.
- 32 Agitur de text. in cap. 1. de eo qui sibi, & heredibus suis masculis.
- 33 Filius ex femina admittitur etiam ubi non fit ratio conseruanda agnationis.
- 34 Si testator dicat quod facit maiora- tum ad conseruationem generis sui, & deinde vocet masculos, an inducatur repetitio masculinitatis in cæteris gradibus in quibus filii sunt vocati.
- 35 Nomen genus, indifferenter continet masculos & feminas, sed ex subiecta materia masculis tantum adaptatur.
- 36 In materia feudi appellatione generis veniunt masculi, idem in materia maioratus quando agitur de conseruatione familie.
- 37 Nomen posterii, omnes comprehendit, sed ex subiecta materia ad masculos refertur, & verbum descendentes.
- 38 Nomen, legitimi heredes, generale est, sed ex subiecta materia ad masculos quoque aptatur.
- 39 Natura maioratus ea est, vt agnationem conseruet.
- 40 Si in proæmio maioratus institutor dicit quod facit maioratum, vt conseruet nomen suum, vulgo, su appellido, & vocet masculos, deinde filios, aut posteros, aut descendentes, an inducatur repetitio masculinitatis.
- 41 Explicatur opinio Ludonici Molina circa nominis grauenam & con-

- ditionem.
- 42 Ex sola impositione armorum gerendorum non inducitur repetitio.
- 43 In conseruanda familia versatur fauor publicus.
- 44 Non conseruatur nomen per feminas sed amittitur.
- 45 In fidei commissis fit extensio de castibus expressis ad non expressos ex vero simili coniectura.
- 46 In fidei commissis fit extensio de persona ad personam ex vero simili mente disponentis.
- 47 Admittitur extensio ex vero simili mente disponentis etiam in materia exclusiua & priuatiua feminarum.
- 48 Ex identitate rationis in omni dispositione fit extensio que restrius dicitur comprehenso.
- 49 Dicitur a, um, est relatiuum repetitiuum omnium qualitatum & substitutionum precedentium.
- 50 Quando in aliqua dispositione est ali- quod verbum repetitiuum positum in ultimo gradu refertur ad omnes precedentes.
- 51 Verbum, & sic, & asi, est relatiuum, & repetitiuum, idem intelligendum est de verbo sic, sic, prout.
- 52 Verbum (los otros) est relatiuum repetitiuum.
- 53 Verbum, item, & sic, est repetitiuum.
- 54 Consuetudo obseruata in succedendo, inducit repetitionem.
- 55 Vna parentella potest inducere non solum interpretari per consuetudinem, modum succedendi.
- 56 Verba cuiusq; dispositionis recipiunt in

ter

- terpretationem ab vsu.
- 57 Quantum tempus sufficiat ad inducendum hanc consuetudinem succedendi.
- 58 Ita presumitur cogitatum, prout est vsitatum.
- 59 Vbi non reperitur determinatio certa, debet fieri determinatio ex vsu.
- 60 Consuetudo & vsus informat omnem actum & dispositionem.
- 61 Statuta sicut leges, & dispositiones a præfationibus & proæmijs rationem accipiunt.
- 62 Præfationes ampliunt & restringunt dispositionem.
- 63 Rescripta vulgo las cédulas recipiunt de clarificationem a præfatione & petitione.
- 64 In contractibus etiam præfationes obri- nent causa finalis rationem, & disposita supplent & emendant.

Sequitur Diuisio legis & quæ pertinent ad diuisionem.

Indiditur autem lex in duas partes, prior præfationem, posterior decissionem continet. Prior patet in principio, posterior patet, ibi, (mandamos y ordenamos, que de aqui adelante cada y

quando que qualquiera se dixere hijo dalgo) in priori ponuntur dubia quæ occurrebant, partim temporum iniuria, partim iudicium & malignitate, & ignorantia, partim iuris obscuri difficultate: in posteriori parte deciduntur dubia, aduertuntur iudices, exponitur ius quod de nobilitate erat ante hanc legem scriptum, & aliquid de nouo inducitur.

Quod pertinet ad temporum iniuriam, patet ibi (Especialmente desde mediado el mes de Septiembre, del año que passo, de mil y quatrocientos y sesenta y quatro) de ignorantia iudicium, ibi (Y se quexan nuestro procurador fiscal y los procuradores de los concejos, diciendo que comunmente estos que ligan sobre sus hidalguias, & c.) & ibi (Y que luego los dichos juezes admiten este pedimiento en qualquier parte del pleyto que se haga) de malignitate patet ibi, (A los quales diz que se inclinan muy facilmente, y por esto los dichos lugares venientes de Alcaldes de hijos dalgo, y notarios de la prouincia, por auer cada vno dellos de los que se dizen hijos dalgo tres doblas de la Banda que diz que estan, & c.) iuris obscuri difficultas proponitur, ibi (Y an si mismo no han mirado, que aunque la dicha pragmatica conenga justicia, pero claramente dispone, que quando los que contienden, & c.) & rursum, ibi, Y aun diz que ha acaescido que el que se dize hijo dalgo,

ha

haseydo adulterino, incestuoso, o nascido de orro danado ayuntamiento, &c.

In secunda vero & vltiore parte ius antequam reuouatur, ibi (*mandamos y ordenamos que de aqui adelante, &c.*) ideam deciditur nouum ius, ibi (*pero si este que conde alegare y probare possession pacifica desy y su padre de los dichos veynito años y no concurrere la negligencia, &c.*) traditur ideam modus, quo possint refarciri damna ea que te nprum iniuria contigere, ibi, (*y otro si en quanto a las q fueron dadas del dicho tiempo aca*) occurrunt autem malignitati iudicium & litigatum veritatis, ibi (*y orrosi porq a nos es fecha re lucion q muchos q se dizē, &c.*) hæc pertinent ad diuisionem, quæ constat præ ratione & diuisione.

Cum autem posterior pars contineat decisionem quædam eorum omnium que in prioris parte hoc est in præfatione legis continentur, plurimum ad uertendum est ad prioris parte huius legis, quia sæpe quædam præmittuntur quæ sequentium præstant euidentiore intellectu. Singulare dicit Bald. in rub. C. de seruis fugit. cuius ratio est, quia cuiusque rei potissima pars principium est, unde posteriora etu cescunt, & constant. l. ff. de origine iuris. l. reguli, circa finem. ff. de iuris & facti ignorantia, ibi (*nam initium constitutionis generale est*) per quem text. dicit ibi Bir. que omnes sequuntur quod si præfatio legis sit generalis, textus ipsa generaliter intelligendi est, quæ in sequentibus specificè

disponat, inde dicit Bald. & sequi-

tur Zazius, in l. c. quid. ff. si cert. petat. quod præfationes præstant iudicium dispositioni, & per eas tollitur omnis subsequens incertitudo, cum alijs quæ cumulat Moli. l. r. de Hisp. primog. c. 9. n. r. fol. 30. naturalis nã que dispositio id exigit, vt præfatio obtineat vicè causæ, at vero decisio causati. ex Bald. vbi supra, cum glo. in rub. C. de rei vxo. act. l. r. ff. de orig. iuris. l. ff. de hæredib. insti. l. imperator, vbi late Segura. ff. ad Trebel. late additio Dini, in principio præc. mij, vbi plures allegat, inde fit, vt in vltimis dispositionibus hominum præfationes ipsæ obtineant ratione causæ finalis, & probant causam finalem dispositionis, text. egregius & quotidianus, in l. finali. ff. de hæred. insti. vbi Bart. nu. 3. dicit, quod est melior lex quæ sit de hoc, post gl. ibi verbo, causa, vbi expressa institutio hæredis viciatur propter verba posita à testatore in præfatione, & cum in expressa institutione decisum expresse sit, multo fortius recipiendum est, in fideicomisso, vel perpetuo vel non perpetuo, in quo cõie cturata voluntas testatoris etiã si expressa nõ sit, est regula ex qua quis ad fideicommissum admitti & possit, & debeat. l. peto. §. mater. l. miles ad fororē. l. cu pater. §. filius in hære. §. donationis. ff. de leg. 2. l. fideicom. mil. §. hæc verba. ff. de leg. 3. l. obiectura autem expressa colligitur ex præfatione testatoris. l. fina. vbi Bartol. ff. de testam. tutela & ita quotidie expenduntur verba testatoris,

quæ

7 quæ præcedunt dispositionem, quia restringunt, & ampliant, explicant, & dilatant, & demum declarant animum testatorum, consistit enim ratio cumq; dispositionis in præfatione, quod expresse notat Bart. in l. c. hi, & in §. eã transactionē. ff. de tract. vbi Ias. ratio autem limitat dispositionē. l. c. pater. §. dulcissimis. ff. de leg. 2. vbi ratio ex præfatione collecta dispositionē restringit. patet in rex. ibi (*ne quã cū his controuersiam habeas*) quæ sunt verba præfationis, & restringunt legatū, ex verbis ibi (*cū discordijs propinquorum sed adis prospererit*) est enim intelligentia doctorum sumenda ex causis. c. intelligentia, de verb. signi. cuius causæ ratio cum sit in præfatione, proculdubio à præfatione intelligenda est, & legis decisio & hominis dispositio.

Quia id quod est in præfatione tanquam in causa, est volitū volētis, & intētum agētis, significans, & significatū. quia secundū Philosophū, omnis actus sumit rationē à fine, & finis agendi est prior in intentione. & sic in prohemio, & deinde posterior in executione, vnde considerare debemus prohemium, & præfationē, tanquam id propter quæ ceteræ sunt dispositiones: quæ omnino sunt ad ipsum referendæ, vt ab eo non discrepent. Bart. in l. & si nõ sint. §. si ff. de auro & arg. l. tradit Bald. in l. 2. C. de locat. nu. 2. & in auth. ingressi. nu. 9. C. de S. S. eccles. d. c. intelligentia, de verb. sig. (*non ex dictis causari, sed ex causis dicendi*) hinc fit, vt om-

nis clausula & dispositio testatoris habeat, verū sensum, præter, & cõtra verba loquētis. l. in cõditionibus. ff. de cõdi. & demonst. l. c. pater. d. §. dulcissimis. ff. de leg. 3. l. scire oportet. §. sed & si maxime: de excusat. tutor. l. nõ dubium. C. de legib. vers. amplexus. c. nõ dubium de reg. iur. Tiraq. in l. si vnquã. C. de reuoc. do. verbo libertis, nu. 45. & seq. vbi late.

Ex his quæ diximus de prohemio & quod contineat causam finale dispositionis ad quã sit occurrendum, ad interpretationem totius dispositionis testatoris, inferre licet aliqua, & ea quotidiana ne nra disputatio sit sine vtilitate, & fructu, & primum quæ licet in iure sit difficilimum, an qualitas masculinitatis posita in vno gradu repetenda sit in reliquis, vbi de solis filij. fit in merito, ex Dec. conf. 339. nu. 3. & licet in hac repetitione mire varent, dd. adeo vt nõ sit firmare passum, quia reperiuntur varie, & cõtrariæ opiniones, mutuo dissidentes: nã primum quæ qualitas masculinitatis posita in vno gradu, repetatur in sequentibus tenet Abb. conf. 36 li. 1. Francisc. de Are. conf. 82. Bart. in l. fin. ff. ad Trebel. & conf. 81. volu. 3. Alex. conf. 53. & 252. volu. 4. Decius conf. 15. nu. 2. & conf. 495. nu. 9. & 10 & conf. 514. Ias. late in l. qui filibus ff. de leg. 1. latissime Aym. Cra. conf. 289. per totum, Anto. Rub. conf. 31. nu. 5. & 6. Socin. in l. cum autis, vers. 7. queritur. ff. de condit. & demonst. Deci. conf. 442. Guido Papa. q. 488. Bar. conf. 81. vol. 3. Ias. vbi dicit hanc com

communē, consi. 140. vol. 2. idem in consi. 142. eodem vol. idem in consi. 137. n. 12. cū sequen. eodem vol. Iulius Clar. li. 3. sententiarum. §. testamentum. q. 76. Anto. Gabri. cōmunium, rub. de testamētis conclu. 10. Grego. Lop. in l. 3. tit. 13. part. 6. veruo, mugeres, versu. sed quid si femina, Burgos de Paz, in prohemio legum Taurinarum. n. 130. Petrus de Peral. in l. Titia cum testamento. §. Lucius Titius, l. 2. n. 5. & 6. ff. delegat. 2. Moli. qui plures allegat de Hispanor. primoge. lib. 3. c. 5. nu. 56. Melchior Pelais de maioratib' Hispanorum. 2. par. q. 6. num. 74. apud quos est longa, & lata aliorum relatio qui hanc partem tenent.

13 Pro hac facit illa ratio, quia qui vocat masculos, videtur hoc facere causa conseruandę agnationis, tenet Ioan. Andrea, qui refert alios ad speculū, titu. de successi. ab in test. versu. & est sciendū, & in rub. de testam. in princ. eandem sententiam tenet Cynus, & Salicet. in l. 1. C. de Adulterijs, Bald. in l. maximum vitium. C. de li. præterit. & in l. quod vero. ff. de legib. Imol. in l. fin. ff. de hæredib. instit. Soci. in l. Gallus. §. nūc de lege veleia. ff. de li. & posth. nu. 4. & consi. 90. nu. 2. & consil. 57. & 62. nu. 4. & consi. 197. nu. 10. vol. 6. Curt. Iuu. consi. 9. & consi. 8. num. 2. vol. 3. & consi. 33. nu. 26. vol. 5. Tiraquel. de vtroque retract. lib. 2. §. 1 glo. 9. nu. 194. Modernus Parisien. tit. 1. §. 16. nu. 4. Ripa. in l. cetero ff. de vulg. & pupil. Rui. consi. 133. nu.

27. vol. 3. & con. 150. num. 4. versu. sed primitus, & nu. 5. vol. 2. Curt. Seni. consi. 40. Deci. consi. 15. & consi. 545. Iass. consi. 340. vol. 2. cōmunis Deci. consi. 172. num. 4. & nu. 5. vbi addit quod ex tali ratione potest argui tāquam causa finali, & consi. 445. dicit, quod verbum masculus, ostēdit voluntatē disponētis fuisse restringere successionem ad lineā agnatorū, idē tenet Anto. de Buttr. consi. 47 hæc est ratio prioris sententię, quæ admittit repetitionē masculinitatis in cæteris gradibus in quib' filij vocantur, & ratio rationis est, quia cū primo vocauit masculos, deinde cōiunctis clausulis filios vocarit, intelligendus est non sensisse quale scunq; filios vocatos, sed masculos, vt ipse met testator se ipsū glosset, ex subsequentibus, & antecedentibus. l. si seruus pluriū. §. si. in fi. ff. de lega. 1. ibi (*item eorum que præcedunt & que sequuntur*) Peral. in rēpēt. l. si quis in principio. ff. de leg. 3.

Tum etiam quia hæc interpretatio est laborabilis, quia conseruatio agnationis est fauorabilis, & iure diuino, numerorum cap. 17. & in cap. fin. vbi Abulensis noster quæst. 22. inquit (*erat autem hoc sicut nunc fit in illis apud quos sunt iura primogenitura, quoniam sibi non succedunt feminis, sed filij primogeniti*) & ita tenent Albert. Brunus de statuto fæminas exclud. art. 4. num. 6. Campetus de dote, quæst. 29. num. 45. Natham eod. tract. q. 1. nu. 25. Iasson in l. de quibus. ff. de legibus Decius in l. ve

nia, num. 18. C. de in ius vocando, Anania, consi. 69. Paulus. consi. 92. ad fin. volum. 1. & ratio est quia qui filios masculos vocat, non est principaliter in ea voluntate, vt fœminas excludat, sed vt agnationem cōseruet, & ideo magis attēditur quod principaliter agitur. l. qui exceptio nem. ff. de cōdi. indebiti, & ibi Bar. & Baldus, & Paulus, Bald. in l. cū cōs populos, versu. sed hic quæro. C. de sum. Trinit. & in d. l. venia & plures relati per Tiraquellum, in tract. de vtroq; retract. §. 30. glo. 2. num. 5.

Facit etiam quia exclusio facta de vna persona respectu certæ qualitatis, extenditur ad aliam personā in qua est eadem qualitas. Socinus, consi. 6. volum. 3. & in l. cum a uis, numer. 8. ff. de condit. & demonstr. Bart. in l. liberorum, de verbor. signifi. vbi quod de talibus filijs intelligendus est testator loqui, de quibus locutus fuerat, cum ergo a principio locutus sit de filijs masculis intelligendus postea est, de eisdem filijs sensisse.

Facit item argumentum elegans de quo egimus supra in initio istius legis nostrę, num. 6. vbi quod si hoc non admitteretur fieret, vt idem testator exclusa filia prioris gradus & lineę, & ideo magis dilectę, videretur admittere posterioris gradus & lineę, & ideo minus dilectam fœminam, contra regulam tex. in l. si vna matre. C. de bonis mat. & esset præpostera voluntas, quia magis

propinqui magis dilecti. l. publius. §. si. ff. de condi. & demonstrat. l. vnū ex familia. §. si. de lega. 2. allegat Curtius Iunior, consi. 121. num. 10. & quos adduximus, dicto num. 6. vnde nē contingat isthęc inordinata voluntas, inducimus repetitionē, ne scilicet testator remotiores fœminas dilexisse, propinquiores odio habuisse intelligatur.

Contrariam opinionem, immo quod qualitas masculinitatis appositā in vno gradu, & casu, non extendatur ad alium gradum, & casum, tenent plures inter quos primum locum obrinet Ioannes de Anania, consi. 22. num. 3. Petrus de Ancharano, consi. 220. Socinus. consi. 69. lib. 3. num. 5. & consi. 63. nu. 27. eod. lib. Alexa. sibi contrarius, consi. 38. lib. 6. num. 8. idem consi. 158. lib. 6. num. 7. Betoitis. consi. 115. lib. 2. nu. 14. quia non reperitur iure cautum quod fiat repetitio qualitatis de monstratiuæ. l. filium familias. ff. quādo dies legati cedat, vbi non reperitur in legato conditio apposita in institutione etiam respectu eiusdem personę, & ibi est glossa finalis, & quia fœmina ab eo dumtaxat gradu, quo exclusa reperitur ab eo excludenda est, non a reliquis. l. quę conditio. ff. de condi. & demonstrat. ibi. (*at quę conditio ad certas personas accommodata fuerit, eam referre debemus ad eum dumtaxat gradum quo hæc personę instituta fuerunt*) l. fin. §. scio. ff. de lega. 2. vbi conditio appositā in personā vnus non videtur re

petita in persona alterius etiam cō
iuncti. l. legatum. 24. ff. de adim. le-
gat. ibi (reperita conditio non videtur
quæ fuit in persona mulieris necessa-
ria) allegat Rurinus consi. 114. num.
17. & consi. 93. lib. 3. nu. 4. & est tex.
notabilis in l. peculium. §. fin. de
legat. 2. vbi conditio quæ dependet
ex vnus. persona non repetitur trā-
sato legato, & ibi notat Paulus. l.
sub conditione. ff. de hæredibus in
stit. vbi qualitatis externæ nō fit re-
petitio, facit quia extensio non fit
de persona ad personam, Corneus
consi. 129. lib. 2. nume. 24. & Areti.
in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff.
de libe. & posthu. nume. 18. 33. & 35.
Ias. consi. 228. lib. 2. & consi. 220. lib.
2. Natham, consi. 51. num. 26. lib. 3.
Socinus Iunior qui Aretini opinio-
nem communem dicit consi. 29. li.
4. num. 13. & num. 29. & quod clau-
sula masculinitatis nō extendatur
est textus in l. Herennius. 122. ff. de
verbo. signifi. vbi indubio seclusa
facti vera probatione, nō fit hec re-
petitio, & ibi declarat Alciatus idē
consi. 546. num. 2. Aym. consi. 289.
nume. 4. vbi optime loquitur Soci.
Iuni. consi. 158. lib. 2. nume. 40. & di-
cit communem Curti. Senior. vbi
supra, & Socinus Iunior, consi. 108.
lib. 1. nume. 233. & consi. 200. num.
20. & consi. 103. num. 55. lib. 1. & De-
cius consi. 567. nume. 1. & Alciatus
consi. 96. num. 20. vbi id recepit in
distincte quando qualitas masculi-
nitatis posita est in singulari, & pro
eo facit tex. in d. l. herennius, idem

quoque tenet Parisius, consi. 25. lib.
3. nume. 17. per. l. sub conditione. ff.
de hæredi. instit. vbi quod qualitas
extranea adiecta in vno gradu non
censetur in reliquis repetita. & ibi
glo. quam late commēdat & varie
instruit Rubeus consi. 68. nume. 2.
quia regula. l. 1. C. de impub. & alijs,
non habet locum in repetēdis qua-
litatibus extraneis, Deci. cōsi. 569
num. 16. ideo dicebat Socinus Iu-
nior, consi. 26. nume. 15. lib. 4. quod
non sit curandum de consilio Deci
15. & idem Socinus, consi. 128. lib. 1.
num. 233. & quod Decius consuluis-
set contra consciētiam decebat Mo-
dernus quidam ad Alexa. quem no-
minare vtpote parum piū, nō licet
hanc opinionem tenet Molina vbi
supra, nume. 56. versu. sed quamuis
totviri, qui plures allegat, & est fe-
re vnusquisque consulentium sibi
ipsi contrarius: ideo parū semper fi-
dendū est consilij. Doctorum, quan-
tum cum que probatissimotum, exē-
plo enim didicimus precio quoq;
subiici proprii iudicij veritatem: in-
ter istas adeo pugnantes opiniones
non dubium est quin hæc posterior
simpliciter accepta verior sit, quia
etiam si vocetur masculus si fœmi-
nō expresse non excludatur non est
existimandum excludam esse per-
petuo fœminam, tenet Gregorius
in l. 6. tit. 13. par. 6. & Molina. lib. 1.
c. 3. num. 7. & 8. & 9. & nobis est. l.
2. tit. 15. par. 2. vbi expressio mascu-
linitatis non operatur exclusionem,
sed prælationem in gradu, & facit
quia

- 20 quia nominatio aliquorum est sub
ordinatione ad non nominatos defe-
ctis nominatis, glo. in l. cum ita le-
gatur. §. in fidei commissio. ff. de leg.
2. & est doctrina Petri de Anchar-
rano in l. tres fratres de pactis, de
quo extat consilium Caroli Ruini.
21 120. par. 9. & facit quia fœmina ex-
clusa propter masculos admittitur
non extantibus masculis. Angelus,
in authentico de hæredi. & falcid.
§. si quis autem, Paulus consi. 19. lib.
2. & est textus in l. pater filium de
inofficioso testam. l. 1. §. si mater. ff.
de Tertullia. facit dict. l. Herennius.
dict. l. quæ conditio, dict. l. subcon-
22 ditione, vnde quāuis substitutio re-
guletur per institutionem tamen
extranea qualitas nō repetitur, no-
tant in dict. l. sub conditione, Bart.
& Paulus, & notat Socinus in dict.
l. quæ conditio, vbi Bart. & est text.
in §. substituitur insti. de pupillari,
& in §. & si ex disparibus insti. de
vulg. doctores in l. 3. §. filius interme-
dias, & ibi text. ff. de libe. & posthu.
facit dict. l. legatum, vbi nō fit nec
extensio, nec repetitio de persona
ad personam, facit dict. §. scio, facit
dict. l. peculium. 67. de lega. 2. §. fin.
23 vbi trāsato legato de vna persona
in aliam nō fit repetitio qualitatis
externæ, aut demonstratiuæ sed ma-
net in gradu, vbi posita est.
Modo antequā ad meū institutū
venīā, ad quæ omnia hæc diriguntur,
multi multa excogitarūt, vt mutuo
has pugnantes opiniones cōpone-
rent, sed simpliciter conciliari om-

nino nequeunt, sunt tamen aliqui
cāsus in quibus repetitio omnino
fit admittēda, & primum vide ele-
gantissimum consilium Baldi, vbi
magistraliter ex professo tradit re-
gulam ad cognoscendum quando
inducēda sit repetitio qualitatis ex-
terne, qualis est qualitas masculini-
tatis, & est consiliū. 153. volu. 5. vbi
num. 3. ait elegāter quod tres sunt
causæ inducentes repetitionē qua-
litatis externæ, scilicet, copula, idē-
titas orationis, & idētitas rationis,
& ecōuerso, tres sunt causæ exclusi-
uæ repetitionis alicuius qualitatis
externæ, scilicet, disjunctio, diuersa
oratio, & diuersa ratio, & profecto
est vtilissima traditio, quā tamen
ornant moderni inconsumpti. Pa-
risiensibus tit. 1. §. 37. glo. 1. nume. 3.
nec adducit Molina dicto. 65. lib. 3.
a nume. 56. vbi de repetitione hu-
ius qualitatis agit, cū sit apprime
necessaria & utilis & quotidiana il-
la Baldi doctrina ad repetendas in
legatis & fideicommissis externas
& condiciones, & qualitates. Itaq;
requirimus copulā, qua diuersa ca-
pitula coniungantur. l. in repeten-
dis. ff. de leg. 3. requiritur eadem ora-
tio, item & eadem ratio, in contra-
rio casu ex disjunctiua, & diuer- 24
sa oratione, & ratione omnino ex-
cludimus repetitionem, ob idque
summe aduertendum est, ad capi-
tula quomodo, vel coniungantur,
vel disjungantur, an continuetur
eadem oratio, an subsit eadē ratio,
vt repetitio admittatur, ita enim

cognoscemus in diuersis capitulis quando repetenda sit qualitas adiecta legato, aut fidei commisso: & sensu Pari. conf. 18. lib. 2. num. 21. & Siluanus, conf. 64. nu. 18. li. 2. & Aym. conf. 155. & quamuis Ludou. Molina, vbi supra, nu. 59. adducat identitatem rationis ad inducendam repetitionem, tamen omisit copulam qua coniungi debent orationes, & identitatem orationis: ideo adde illi doctrinam Baldi. d. consil. 153. ex quo cessabit dubium quo ille cruciatur vbi supra. d. num. 59. & 60. & 61. ideo enim hæc scribimus, vt aliquid lucis scriptis addamus, nouerim enim quam assidue adhuc repetitionis inducenda lapidem impingant viri non mediocriter eruditi.

Secundo quando oratio dependet de perse, vt aiunt scriptores, & hæc oratio in se perfecta, & absoluta est, nec aliunde dependet, quia non coniungitur, nec copula, nec disiunctiua, vel sit in principio dispositionis vel infine, qua oratione feminae excludantur, tunc ne confundaris memineris quod nulla quaestio est de repetitione qualitatis, sed alio pertinet, quaestio, scilicet, an clausula excludens feminas, ab omnibus gradibus easdem excludat, nota quod si clausula generalis sit, generalem continebit exclusionem respectu omnium graduum, & substitutionum, quod late fundat Molina, vbi supra, nu. 62. & declarat Grego. in. l. 3. tit. 13. par.

6. verbo, muges, versic. sed quid si femina, idque confirmatur, quia oratio de perse vbiicumque posita, siue in principio, siue in medio, siue in fine, non est restringenda ad gradum, l. 1. C. de lib. præ. vel ex hæredat. & notat ibi, Bald. versic. quinto quæro, vbi dicitur, quod clausula dicitur posita absolute, & perse quando a nullo absolute regitur, nec a precedente, aut sequente dependet, 27 sequitur Soci. conf. 49. lib. 1. de clausula posita in medio, est tex. in. c. secundo requiris de appell. & l. 3. §. filius inter medias. ff. de lib. & posth. & in. l. vtrū. ff. de pet. hered. ibi, (Ergo sequentem clausula Senatus consulti sequendam esse, si hæc sit ambigua) vbi Bald. dicit tex. esse singularem, versic. nota quod vna clausula, ad idem allegat tex. Aretin. in. d. l. 3. §. filius, & de clausula in fine posita, est tex. in. l. talis scriptura. ff. de legat. 1. & vide clausula absolute posita quantum determinet, Soci. conf. 49. li. 1. facit tex. in. l. heres meus. §. uxori mee ff. de legat. 3. ibi, (Trebatius hæc verba, quod eius causa factum paratumue esset, ad aurum & argentum dumtaxat referri putat, procul ad omnia, quod verum est) & adde quod ibi erat clausula in numero singulari, & adhuc refertur ad omnia, tex. expressus in d. cap. secundo requiris, & aduerte quod clausula in fine posita non determinat superiora, quæ habent particularem determinationem. c. cum dilecti, de donationibus, & vide late Abbatem ibi, & Barto. & Iasso. 29 in

in dicta. l. talis scriptura Deci. in dicto. c. 2. requiris, & sic intelligitur regula text. in. d. l. 1. C. de lib. præ. vel ex hæredat. & clausula infine posita determinat præcedentia in quibus subsit eadem ratio, vt notat Bartol. ibi, & Alexand. & Paris. conf. 52. nu. 23. & 27. lib. 1. apud quos si subsit causus poteris videre, ita habes quando & quomodo fiat repetitio qualitatis extrinsecæ, & quando clausula exclusiua feminarum inducat generalem exclusionem respectu omnium graduum, & substitutionum. Nunc illud attingendum est, cuius gratia hæc omnia nobis scripta sunt, & cuius occasione ad hæc denotamus, dicebamus enim quod proccemio continet causam finalem, & late fundauimus, & quod tota dispositio testatoris dependet a proccemio, & quod a proccemio, & principio recipit interpretationem, ex quo nunc dicimus, quod quantumcumque sit dubium an testator voluerit inducere repetitionem, masculinitatis, aut quantumcumque sit dubium an testator voluerit excludere feminas vniuersæ ab omni gradu, & ab vniuersa sua dispositione, & quantumcumque reperiantur verba dubia, & quæ tuncque repugnent regulæ iuris, si tamen testator dum dispositionem ordinat suam, in proccemio aut in alia parte testamenti, dicat quod disponit de bonis suis quia intendit conseruare agnationem, & familiam, tunc ex

his quæ diximus proculdubio vbiq; inducetur repetitio masculinitatis, & ab omni gradu remouebitur femina: quia ea non conseruat familiam, nec domum, nec agnationem, & tunc ex his quæ diximus proculdubio vbiq; inducetur repetitio masculinitatis, & ab omni gradu remouebitur femina, & proccemij vis, & potestas id efficiet: tenet Ioan. Calderin. conf. 137. vol. 2. inter consilia Bald. Ioan. de Anani. conf. 4. Ruin. consil. 147. vol. 7. Paul. in. l. maritus. C. de procuratoribus, nu. 5. vbi proponit quaestione vtrū in emphiteusi concessa alicui pro se, & liberis per lineam masculinam descendentibus succedat filia, & dicit quod non, & vna ratio est hæc nostra, scilicet intentio, & finis, & ratio concedentis emphiteusim, scilicet, conseruatio familie ideoque licet filia sit agnata, excludi tamen debet ne per ipsam tantquam per medium directiuum veniat emphiteusis ad cognatos, quæ Pauli doctrinam sequuntur nouiores, in. l. Gallus. §. nunc de lege velletia. ff. de lib. & posth. Curr. Iun. in. l. 1. C. vnde vir & vxor. & in. l. qui se patris, nu. 77. C. vnde liberi. Crocus in repetitione. l. filius familias. §. diui. ff. de legat. 1. nu. 10. & ibi Loazes noster, num. 6. Pinel. in. l. si vna matre. C. de bonis mater. nume. 29. Alexander, consilio. 51. lib. 4. nume. 15. & 20. qui loquitur singulariter, Socinus Iuni. conf. 168. nume. 85. & sequentibus, par. 2. Cynus, & Salicetus, in. l. 1. C. de adult. Alexander,

in. l. 1. C. de in ius vocando. Decius
 conf. 172. Parisi. conf. 72. libr. 4. &
 pluribus citatis, Molina, dicto ca. 5.
 nume. 25. qui nu. 29. hoc in distin
 cte tenet, idē tenet glo. in. d. l. 3. ti. 13
 pa. 6. verbo, mugeres, versu. quid au
 tē si ex tenore, quā est. q. 16. & versu.
 sed an exclusis fœminis, Bal. in. l. 1.
 ff. de senatorib. idē tenet Pinel. in. l.
 3. C. de bon. mat. nu. 19. & ex hac ra
 tione cessat altercatio, Alex. Socin.
 & aliorū scribentium, in. d. §. nūc de
 lege Velleia, de quibus Pinel. in. d. l.
 si viua matre, de bon. mat. an testa
 tor vocet descēdētes per lineā maf
 30 culinā an vero descēdētes, ex li
 neā masculinā, quia si cōstat, quod
 voluit cōseruare agnationē tunc
 fœmina excludētūr, Carol. Rur. cōf.
 208. nu. 7. l. 1. Curt. Iun. conf. 154. nū
 me. 13. & ita tenet Molina. d. li. 1. c. 6.
 nu. 38. & quando agnatio cōseruā
 da est, quod inducatur masculinita
 tis reperitō tenet cōstantissime Pe
 trus Peral. in. l. Titia testamento. §.
 Lucius. ff. de leg. 2. cuius quidē ratio
 est, quia ex vi & potestate proœmi,
 & principij maioratus factus est ra
 tione cōseruandæ familiæ, & tunc
 omnes de familia collectiue cōpre
 hēduntur secundum gradus præro
 gatiuā. l. cū ita legatur. §. in fidei cō
 31 misso. ff. de leg. 2. l. si. C. de verb. sign.
 l. pronūciatio. §. familia. ff. eodē, late
 tradunt Bar. & Soc. in. l. si cognatis.
 ff. de reb. dub. & in. l. Gallus. §. nunc
 de lege velleia. ff. de lib. & posth. &
 est tex. egregius pro hac opinione,
 in. l. agnato. ff. de legiti. tutorib. (49

nato proprior fœmina, quo minoris sit im
 puberis agnati tutor, non obicitur, ideo
 que patruelis sororem consanguineam ha
 benis fratris filij, legitimus erit tutor)
 pro hac opinione est tex. expressus,
 in. c. 1. de eo qui sibi & herc. suis maf
 culis, vbi ex hac ratione cōseruādæ
 familiæ etiā ipsi masculi descenden
 tes ex fœminis excludunt fœminas
 à successione fœudi, nō solū existen
 tes in eodē gradu, sed proximiores,
 & patet ex litera ipsius tex. ibi (non 32
 enim pater locus fœmina in fœudi, succes
 siane donec masculus superest, ex eo qui
 primus de hoc fœudo fuerit inuestitus) &
 tex. ille non continet particularem
 fœudi decissionem, sed generalem,
 quod notat Ancharra. ad tex. in cō
 fil. 35. 9. & ad hoc allegat illum text.
 Grego. Lop. in. d. l. 3. ti. 13. pa. 6. ver
 bo, mugeres, versu. sed quid si ex dis
 positione, quæ est. q. 20. pro quo facit
 etiam tex. in. c. 1. de capitaneo qui
 curiam vendidit, vbi quod fœudum
 non transit ad fœminā, licet actum
 sit per pactum vt transeat, si super
 est masculus, & sic ille tex. secū dum
 cōmunē intellectum licet loquatur
 in fœudo, quod poterat peruenire
 ad fœminas, si supersunt duæ filia,
 quarum vna filium habet, & altera
 filiam, post mortem illarum mascu
 lus tantum fœudum obtinebit, ita
 declarat glo. ibi, & post eam Bald.
 & Iferni. ibi, & allegat Alciat. res
 ponf. 482. num. 9. vt hoc de filio maf
 culo ex fœmina recipiatur etiam
 in maioratu: vbi non est expres
 sa causa adiuncta de cōseruan
 da

da familiā, aut agnatione ex. d. c. 1.
 de eo qui sibi, & hæredibus suis maf
 culis, & tex. & glo. & Bal. & Ifer. in
 d. c. 1. de Capitaneo qui curiā vendi
 dit, ita tenet Soc. in. l. Gallus. §. nūc
 de lege velleia. ff. de lib. & posth. So
 cin. Iun. conf. 2. par. 3. nu. 11. & nu. 21
 & 22. Soci. in. l. cū auus. ff. de cōdit.
 & demonstr. Rube. conf. 22. nu. 13. &
 14. & con. l. 128. nu. 9. & 10. Moder
 nū Gallij, in cōsuetudinibus Parisi.
 tit. 1. §. 16. nu. 3. Grego. vbi supra. d. l.
 3. versu. quid autem si facta est maio
 rita, & est. q. 21. Postremo, Bald. con
 firmat ea omnia quæ diximus de fi
 lio masculo ex fœmina in auth. ce
 tante. C. de legit. hæredib. vbi tenet
 quod in dispositione exclusiua fœ
 udum in masculus per filiā descē
 dens, admittitur vbi nō sunt fratres
 nec fratrum filij, etiā si sint masculi
 descēdētes ex masculis, vltimo
 res tñc & refert & sequitur Grego.
 d. l. 3. verbo, mugeres, versu. vnde fa
 cit ad questionē cōf. 6. & ita ex ratio
 ne proœmij sumitur tota ratio suc
 34 cessionis & vniuersæ dispositionis.
 Adde etiam qd si testator in prin
 cipio dispositionis dicat, quod facit
 & instituit maioratum, ad cōser
 uationē generis sui, & postea voca
 tiones suas incipiat a masculis, deit
 de vocet filios per hoc nomen inde
 finitum, qd ex natura sua compren
 dit, & masculos, & fœminas. l. iusta
 ff. de verb. sig. tñc qualitas masculi
 na censenda est esse repetita, ex ra
 tione posita in proœmio, quia etiā
 35 si verbū, genus, Hispanc, lineage ex

generica sua significatiōe cōpre
 hēdat descēdētes institutoris, & trāf
 uersales etiā, per ea quæ notat Bart.
 & Bal. post glo. ibi, in. l. 1. ff. de prob.
 & singulariter Dec. in. l. fœminæ. ff.
 de reg. iur. nu. 67. vsque ad nu. 73. &
 per eundem Deci. cōf. 223. vbi tenet
 quod sub nomine generis, oēs com
 prehēduntur, & ibi plura allegat,
 idē dicit Greg. in. d. l. 3. tit. 13. part. 6.
 fo. 88. col. 3. in princ. & latissime A
 pologia pro rege nro, in successione
 Portugaliæ, par. 4. nu. 45. & intelli
 go apologia Michaelis Aguirre, at
 tñ Franci. Curt. in tract. faudorum
 3. par. cōf. vidit qd hoc nomē genus,
 Hispanc, lineage, sit intelligendū
 iuxta subiectā materiā de qua agi
 tur, vt alibi cōprehēdat ex fœminis
 procreatos, alibi vero ad agnatos so
 lum pertineat, vbi vero similiter de
 agnatis sit intelligēdum, & ita resol
 uit Greg. in. l. 2. tit. 15. part. 2. fol. 47.
 versu. sed pone qd in maioria, col. 1.

Ex quo dicebat Andr. de Ifer. in 36
 c. 1. de success. feud. & idē Frac. Curt.
 d. 3. par. quod si fœudum cōcessum
 fœdali, & generi suo, qd tale fœu
 dum nō trāsit ad fœminas, & pro il
 lo est glo. in. l. 1. ff. de probatio. &
 Angelus per glo. ibi in auth. de in
 ceptis nuptijs, ad finē, Bald. notabili
 ter, in. c. si pater, de testam. in sexto,
 dicens quod appellatione, generis,
 veniunt tantum descēdētes per
 lineam masculinā, quæ ibi sequun
 tur Petrusinus carta. 14. q. 13. & Bar
 batta, conf. 57. lib. 2. & Platea, in. l.
 vacanta. C. de bon. vacanti. lib. 10.

& pro ista opinione, & distinctione Francil. Curt. m Grego. facit expresse tex. in l. 1. §. fin. ff. de iure immuni. de quo vide infra. §. 1. gl. 1. nu. 35. vbi alia adducimus, & remittimus ad hanc distinctionem, cū ergo in proœmio dixerit quod instituit maioratum ad conseruationē generis sui, hoc est, de su linage, & postea incipiat vocationem a masculis, etiā si postea in tertijs & vltioribus substitutionibus vtatur verbo filij plane summa coniectura voluntatis est, quod voluit conseruare agnationem, quæ verbo generis significatur attenda materia de qua agitur. d. l. 1. §. ff. de iur. immuni. idem postiongam disputationē adductis iuribus & dd. resoluit Greg. Lop. vbi supra d. leg. 2. tit. 15. par. 2. fol. 47. versicul. sed pone, vbi adducit, quod in generatione Iesu Christi Saluatoris nostri referuntur masculi ex masculis vbi copiose videre poteris.

37 Simile est, quod dicitur de verbo posterorum, & de verbo descendendum, vt late Apologia pro Rege nostro ad successione Portugalia. 4. par. nu. 46. quæ verba licet sint apta comprehendere descendentes ex linea fœmenina, tamē si subiecta materia aliud exposcat solum comprehendunt masculos, & ex his descendentes, de verbo posterorū, aut posteris. Imol. in l. si ita scriptum. ff. de le. 2. & in ca. 1. de locat. in fi. Archidia. in. c. si quis suadente. 17. q. 4. Bal. in. l. qui cū 3. C. de ser. fugit. Imol. in cle. 1. de electione. Roman. con. 35. Anto. con.

9. Præpos. in ca. 1. de successione feudi. vide de verbo, posteris, infra, glo. 1. §. 1. num. 33. & 34. vbi quod ex propria significatione ad masculos referendum sit hoc verbū, & ibi adducuntur iura, de verbo (descendentes) quod vtrumque sexū cōtineat sunt iura in. l. cognoscere. & l. filia appellatione, & l. quis quis. ff. de verb. signi. & in. l. si ita. ff. de lib. & posth. l. legatis, & l. qui duos. ff. de leg. 3. cū alijs, & plura adducemus infra gl. 1. §. 1. nu. 32. vbi quod ex subiecta materia ad masculos tantum applicat.

Idem responsum est circa statutū disponens de legitimis heredibus, vt ex subiecta materia de qua agitur eorū nomine intelligantur masculi tantum. Arret. consil. 143. co. fi. Deci. cōsi. 319. & cum natura maioratus sit, caque genuina, & naturalis, vt agnationem & familiā conseruet. Tiraq. de primoge. q. 4. nu. 13. Dom. Didac. 39. Couar. li. 3. varia. resolut. c. 5. nu. 5. Ludou. Molin. li. 1. ca. 18. D. Anton. de Padilla. de fidei commissis, in rub. nu. 4. Melchior. Pelaiz, de maioratu, par. 1. quest. 1. num. 8. Alexan. ante ipsos, consil. 52. libro 4. Socinus, consil. 47. libro 8. Moderni Galli, in consuetudinibus Paris. tit. 1. §. 8. glo. 4. num. 15 & le. 2. tit. 15. par. 2. l. 44. tit. 5. par. 5. l. 7. tit. 7. lib. 5. nouæ recopil. iunctis vocationibus masculorum statim factis proculdubio, qui his vocibus vtitur in proœmio, & maioratum instituit, & incipit vocare masculos exclusis fœminis etiam si postea vocet filios certe de his filijs intelligendus est,

est, de quibus superius senserat alias si fœmina admitteretur, nec familia, nec agnatio, nec genus conseruaretur, cum per fœminam omnia hæc corruant, vt diximus, & in ueniret institutor viam per quam perpetuitas quam desiderasse intelligitur dum maioratum perpetuum instituit, corrueret, quod non est intelligendum. l. 3. ff. de milit. testam. cum vulgatis, idem intelligendum est, repetitionem masculinitatis perpetuam fore, si testator in proœmio maioratus dicat se facere, & instituere maioratum perpetuum ad conseruandum nomen suum, vulgo, para la conseruacion de su nombre y appellido, & premissa hac clausula incipiat suas vocationes a masculis, quia tunc videtur familiā, & agnationem velle conseruare, idē etiā si postea, alicubi vocet filios, repetitio masculinitatis ex ratione proœmij intelligenda est, ita Soci. consil. 90. volum. 1. num. 2. ad fin. Signorolus de Homodeis, consil. 173. facit. l. facta. §. in danda. ff. ad Trebell. ibi, (si vero nominis ferendū conditio est, quæ prætor exigit, recte quidem facturus videtur si eam expleverit) & ibi, (nihil enim mali est honesti hominis nomen assumere). l. hoc iure. §. final. ff. de don. ibi, (si tibi centum spondero hac conditione si iurasses te nomen meum laturum) l. pater filium. §. fundum Titianum ff. de legat. 3. ibi, (ita enim fiet vt fundus de nomine vestro non exeat). l. cū filius. §. pater. ff. de legat. 2. ibi, (plus tribuas in honore nominis mei). l. vxor-

rem. ff. de manumif. testamen. ibi, nomine patris vocatus est, tex. in. cap. olim. 8. quæst. 1. ibi, eiusque nomine vocaret quod inde nasceretur, Guido Pap. quæst. 251. Deci. consil. 467. Guillél. Benedic. late verbo in eodem testamento relinquens, el. 1. nume. 174. vbi de nomine copiose, in. c. Raynūtijs de testamen. & verbo Raynūtijs de clera. nu. 50. & verbo & vxorem Adalagiam, nu. 22. & quod ex hac vocatione deur conseruatio agnationis, notat singulariter Berouius quæst. 34. vbi ex conseruatione nominis excludit fœminas, monachos & alias personas similes, quæ agnationem non possunt conseruare, & Modernus Gallus, consil. 1. Anallitico, nu. 36. & 115.

Vnde quando testator, aut alius cuius in quacumque sua dispositione vocat eos qui sunt de suo nomine, vox y appellido, & incipit suas vocationes a masculis, si deinde vocet filios, de filijs masculis repetita qualitate illa intelligendus est, videtur enim voluisse conseruare agnationem, & excludere fœminas, Corn. cōs. 41. nu. 12. cū pluribus præcedētibus, lib. 4. idē consil. 26. nu. 3. & nu. 7. eod. & consil. 273. vol. 4. Anchar. consil. 27. nu. 6. Gozad. consil. 45. nu. 9. & consil. 72. Guid. consil. 87. nu. 2. Barb. consil. 33. vol. 3. Ruben. consil. 28. Grat. consil. 67. li. 2. Bertran. consil. 30. li. 1. Soci. cōsi. 93. vol. 3. Francil. Piscina qui iura refert in sua disputatione super statutis excludētibus fœminas, nu. 22. ad fin. immo tenet Cornæus consil.

55. volumi .i. quod licet à principio instituatür fœmina, si postea testator vocat eos qui sunt de nomine, y del apellido, testatoris, quod tali casu non cõprehenditur fœmina, cuius opinionem sequitur Gozadin. consi. 179. lib. i. & quamuis Ludouicus Molina, videatur contrarium resoluerè, lib. 2. c. 14. num. 7. vide tamen attentius, quia ille sæpe multa cumulat, vt scripta accepit, quatenus tamen indigent hęc & distinctione Ille enim loquitur, & intelligendus est, in casu lōge alieno à nostra specie quam tractamus, nos enim loquimur quando institutor maioratus, instituit maioratum, & in proœmio appositam causam, quia volebat conseruare nomen suum, & deinde vocauit masculos, posteriores autē vocationes fecit sub nomine filiorum, quo casu voluntas testatoris aperte sine colligitur, qui vult qualitatem masculinitatis repeti, in ceteris gradibus, ita vt de his filiis intellexerit, qui vocati fuerint supra, hoc est masculis. At Molina loquitur in maioratu simpliciter instituto, & ex solo grauamine deferendi nominis putat non posse induci cõseruationem agnationis, quod sustineri potest, etiam si grauamē illud maximam præstet cõiecturā, quod testator voluerit familiam conseruare, ex superius dictis, ceterum quādo improœmio testator dicit, velle se cõseruare genus suum, aut nomen suum, & deinde incipit suas substitutiones masculinas, licet po-

stea de filiis loquatur: profecto ex cõiecturata mente testatoris, quæ colligitur ex vtroq; actu, inducitur repetitio, quæ solet induci ex ratione desumpta ex proœmio. ex sola autem impositione nōminis ferè ⁴² di, aut gerendorum armorum, non inducitur isthęc repetitio, de armis autem vide eundem Molinam vbi supra, num. 3. & 4. & sequentibus, aliud enim est, si testator in principio institutionis dicat se maioratū quidem condere ad conseruationē sui nominis, & maiorum suorum, quo casu inducimus, vt pote ex proœmio causam finalem, & regulam successione, & postea incipit vocationes suas à masculis, quia inducitur aperta conseruatio familiæ, ex ipso dispositionis ordine, & ex aperta voluntate eius qui cum nomen velit conseruare suum, statim appositus modum conseruationis ipsius vocando masculos, quo casu ipse testator sese explicat, & glossat, quæ explicatione, & interpretatione voluntatis nihil potest esse melius, nec vrgentius. Baldus in authen. nisi rogati, C. ad Trebel. dicta .l. qui filibus. ff. de lega. i. & ea quæ superius adnotauimus, aliud est si simpliciter instituat maioratum, & facta filiorum, aut descendentiū simplici vocatione, de successione disponat, qui est casus Ludouici Molinæ, addito grauamine, aut apposita cõditione nominis ferendi, quia etiam si illud grauamen, & illa conditio maximam præstent cõiecturam, quod

quod voluerit familiam, & agnationem, conseruare, tamē quia sola ea reperitur, nimirum, quod adhuc dubium subsit, an fœminæ videantur exclusæ, at vero nostra species continet casum fere indubitatum, scilicet, proœminum, pro causa, deinde voluntatem apertam, scilicet, primas masculorū vocationes, quo casu etiā si postea filios vocet, exigit regula quæ de proœmio est, & de repetitione, vt filios masculos vocasse videatur, & hanc interpretationem vltra ea quæ superius adduximus, fauor adiuuat publicis, adest enim fauor publicus in huiusmodi interpretatione, & in conseruatione familiæ, Bald. in .l. maximum vicium. C. de lib. præc. ideō, semper est interpretanda dispositio, vt conseruetur familia, Signorolus de homodeis. d. consil. 173. & pertinet ad publicam vtilitatem, quod conseruetur masculina proles, & augeatur & honore, & diuitijs, & ita conseruetur domus, nomen, & agnatio, Ioannes Andreas, ad Speculum. tit. de successione ab intestato, versicu. sciendum, nec conseruatur nomen per fœminas, sed perditur, tex. & ibi Faber. in §. ceterum, instit. de legit. agnat. successione, Cumanus Melius, consi. 20. fœmina enim nomen, domum, & familiam, patris transfert in alienos. l. quicumq; de remilit. lib. 12. l. aduersus. C. de crimine expillat. hæredi. quia propter in nostro casu, postquam testator ait, q̄ vult conseruare nomē suum, & ma-

iorum, & deinde incipit vocare masculos, per quos intendit conseruationem sustinendam, proculdubio inducitur in ceteris vocationibus, in quibus de filiis est mentio, repetitio eius qualitatis, & in hac interpretatione versatur fauor publicus, & inuenitur aperta voluntas, conseruande agnationis, secus vero in casu illo quem disputat Molina, vbi repetitur solum grauamen, aut conditio, & hoc est quod adnotauimus superius ad verbum, genus & verbum, posteros, & verbum, descendentes, & verbum, hæredes legitimi, vt quamuis hæc verba sint cõmuniā, & indifferenter sese habeat eque ad masculos, & fœminas, de sui natura, at tamen ex ratione subiectæ materiæ ad masculos tantum applicetur, ex Curtio, & Gregorio vbi supra, itaque licet in filia nomē possit secundum naturam conseruari, perspecta tamen materiā de qua agimus in ea dispositione vbi institutor dicit velle se conseruare suoz y apellido, & deinde ipsemet vocet masculos, quasi seipsum explicans proculdubio intelligendum est, repetitionem masculinitatis induxisse in ceteris vocationibus vbi de filiis solum loquutus est, quia repetitio ex cõiectura admittitur & sæpe ex vnus, vel alterius verbi interpretatione, & fit sæpe in fidei commissis extensio de casibus expressis, ad non expressos, ex verofimili cõiectura. l. Titius. §. Lucius. ff. de lib. & posthu. l. fi. C. de posthu. ⁴⁵

B s hæred.

hæred. inst. Bart. in l. 1. ff. de vulgar. & in l. Gallus. §. & quid si tantum ff. de lib. & posth. & ibi. dd. communiter, Bal. in l. illud. C. de SS. ecclef. Ancharrâ. confi. 375. Alexan. in dicto. §. & quid si tantum, num. 31. & confi. 5. volum. 3. Iass. confi. 203. volumi. 1. Barbatia, late in c. Raynuntius, de testam. Aymo. confi. 130. & confi. 62. num. 14. & confi. 161. num. 10. qui referunt alios plures authores huius opinionis.

46 Et fit extensio de persona ad personam ex verò simili mente disponentis, Angelus, in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de lib. & posthu. nume. 5. ad medium, Iass. in d. l. Titius. §. Lucius, eodem. idem Iass. in confi. 148. verò. quinto facit, lib. 1. & confi. 154. libr. 4. Corneus confi. 146. volumin. 2. Castaneus confi. 67. num. 46. Crotus, in d. §. & quid si tantum nume. 27. Fortunius Garfi Hispanus, ibi nume. 81. Paulus Paris. consilio. 50. volumi. 3. vbi pulchre & late, & ibi num. 45. dicit hanc opinionem, & humaniorem, & veriorem, & num. 60. dicit hanc esse magis communem, & quod Franciscus de Aretio, qui tenet contrariam est sibi contrarius: & quod reprobatur communiter, & idem Parisius consilio. 66. nume. 66. & 68. eodem volumine

47 Gratus confi. 51. libr. 2. Aymon. confi. 155. nume. 6. & 7. & admittitur extensio ex coniectura etiam in materia priuatiua, & exclusiua, fœminarum, optime Albertus Brunus, tractat. super statuto fœminas exclu-

dente, artic. 12. q. 16. à numero. 202. Costa de Patru, & nepotis successione, fol. 119. Gregor. in l. 3. titul. 13. part. 6. verbo, mugeres, columna. 7. verfi. quid autem si facta fuit maior.

48 Et est generale in omni dispositione, vt ex identitate rationis fiat extensio, quæ quando fit ex eadem ratione non dicitur, extensio, sed cõprehensio. Iass. in l. iuriscientium. §. sed cum nulla, num. 30. ff. de pactis, idem in l. ita stipulatus. §. Crylogonus, nume. 39. de verbor. tex. in l. his solis. C. de reuocand. donatio. gloss. in capit. 1. verbo, Italia de temporib. ordinand. lib. 6. Abb. in c. nihil de electione, Oldradus confi. 185. Tiraquel. in l. si vnquam verbo libertis, numer. 37. de reuocand. donat. fiet igitur extensio in nostro casu ex coniectura, ex causa, ex dispositione, ex ratione, ne qui coniunctiores fœminas propter masculos remotiores expulit postpositis ipsis admisisse videatur, quod aduertit Brunus, vbi supra, & nos superius adnotauimus ad l. Publius Meuius ff. de conditio. & demonstrat. in initio huius operis.

Sunt alia quæ inducunt repetitionem, quæ breuius attingemus postquam in eam disputationem incidimus, & primum si testator in ceteris vocationibus vtatur verbo relatiuo, scilicet, dichos filios, aut, como dicho es, aut, en la dicha manera, nam verbum illud, dictus a, um, vel præfatus a, um, est relatiuum,

uum, & restringit ad antecedens, & eius qualitates, & inducit repetitionem omnimodam antecedentis, notant doctores, in l. fin. ff. de hæredibus instit. & in l. affe toto, eodem, & in l. qui liberis. §. hæc verba. ff. de vulgar. Aymon, confi. 98. nume. 8. & tenet Curtius Iunior, consil. 115. numero. 21. Antonius Gabriel, de testament. conclus. 10. nume. 14. & idem lib. 6. de verbor. signific. conclus. 6. nume. 112. & Molina noster de primog. lib. 3. cap. 5. numero. 64. Socinus Iunior, consil. 133. nume. 1. 2. & 3. in prima parte, vbi tenet, quod hæc dictio dictus a, um, est participium relatiuum quod necessario ad ordinem supra positum, & ad omnes substitutiones præcedentes, tã ad proximas, quam ad magis remotas referendum est, & ibi ponit qualiter relatum fit in referente allegat. h. ait prætor. §. si Iudex. ff. de re iudicata, & est optima remissio ad casum qui se offerat. Carolus Ruinus, consilio. 103. lib. 2. nume. 5. & consilio. 206. eodem libro. numero. 5. vbi dicit notanter quod relatio importata per verbum, dicho: inducit repetitionem nominis proprii cum omnibus suis qualitatibus, & facit quod qualitas adiecta instituto repetitur in substituto, allegat Bartolum, in l. si quis seruum. §. fin. de lega. 2. quia est restrictiuum præcedentium. Curtius Iunior, consil. 228. num. 13. Aymon confi. 88. nume. 3. Alciatus respons. 96. & respons. 38. num. 5. dicit quod licet sit dubium cognof-

cere quando qualitas censetur repetita, quando autem est adiectum verbum, dictum, semper intelligitur qualitas repetita allegat. consilium Aretini. 158. & allegat text. in l. à filio. §. testator. de alim. & cibarijs legat. Bartol. in l. talis scriptura. ff. de leg. 1. Ruinus consil. 206. nume. 5. volumi. 2. & confi. 203. num. 5. volumi. 2. & dicit Bartol. in l. fin. in fine. ff. ad Trebellian. quod quando in dispositione aliqua est aliquod verbum repetitiuum, & est positum in vltimo gradu, quod est referendum ad omnes gradus præcedentes: idem dicendum est de alij clausulis relatiuis, scilicet, de la misma manera, con la misma condition, & his similibus, vide Socinus Iunio. d. confi. 133. par. 9.

Alia sunt verba repetitiua, vt putata verbum, & sic, y alsí, vt puta cū testator ait, & sic deinceps succedant, ista enim dictio, y alsí, denotat similitudinem, & est relatiua & repetitiua omnium qualitarum præcedentium, vt in l. quæ situm. §. peto, & in l. qui habebat. §. fin. ff. de legat. 3. & in authen. de testibus. §. & quoniam collat. 7. & in l. libertas. §. hæc scriptura de manumi. testa. Bartol. notanter in l. quibus diebus §. Ternilius. ff. de condit. & demonstrat. idem Bartol. in l. 1. ff. de receptat. & in l. 1. ff. si famil. furt. feciss. dicit, idem Paulus, & Aretinus, in l. si cut. §. si à filio. ff. de lega. 1. Alexan. confi. 9. volumi. 1. numer. 10. Decius confi. 497. num. 3. l. edita verbo, prout

C. de edendo, & in extrauaganti ad reprimendum verbo, prout, vbi Bartol. expresse notat, idem Bart. in l. 1. §. hoc edicto. ff. de postul. notant doctores, in l. 4. §. si iudex. ff. de re iudic. & hoc fundamentum habet locum in omni dictione similitudinis, scilicet, sic, prout, sicut, vt inducant repetitionem.

Et de verbo hoc amplius, vide l. Auia. ff. de conditio. & demonstrat vt conditio in institutione repetatur in prælegato eidem facto, Tiraquellus, in l. retract. §. i. glo. 14. nu. 26. & vide D. Ioan. Gutierrez. consil. 18. vbi de hoc late, & ibi ponit oportuna ad materiam: & de prælegato aueniat in fidei commissis, Molin. lib. 2. cap. 10. nu. 73.

52 Et idem dicendum est de verbo, los otros, scilicet, si institutor dicat, y despues de estos, los otros hijos, quia ista dicitio repetit qualitatem præcedentium, Felinus, in cap. sedes numer. 6. Decius, ibi, de rescriptis; Decisio Pedemontana, late. 167. num. 7. Tiraquellus, late in legibus communalibus, folio mihi. 141. numero. 25.

53 Idem operatur dicitio (item, otro) quia est repetitiua similium glof. in l. 1. & in l. si fugitiui, vbi Baldus, Angelus, & Paulus. C. de seruis fugitiuis, vbi Deci. & consil. 33. tex. in l. qui cumque. C. qui admitti, & est tex. in l. in repetendis. ff. de legat. 3.

54 Est & alia ratio non in elegans ad repetendam qualitatem masculinitatis, scilicet, si modus successio

nis obseruatus ab his qui præcesserunt is fuit, vt filia excluderetur propter masculinum remotiorem, hæc enim cōsuetudo interpretatur clausulæ vim, & potestatem, vt in. cap. Raynaldus, de testam. & in. c. 1. de faudo Marchia, & ibi Bal. vbi dicit quod etiam vnus progeniei consuetudo in succedendo attendenda est, & legem facit, vt in. c. licet deuoto, ibi, (ordine geniture) & in. c. 1. §. si mulier, si de faudo fuerit, controuersia.

Et quod vna sola parentella possit inter se inducere, non solum interpretari consuetudinem succedendi in honorum successione tenet Ioannes Andreas, de instrumentorum editione. §. compendiose, & refert multa Xarez Hispanus, in l. quoniam in prioribus. 10. extensione, num. 10. & 22. cum sequentibus; C. de in officio. testamento, multa Antonius Gabriel communium. li. 6. tit. de consuetudine, conclusio. 5. & si quæras de tempore & actibus vide cōsiliū Caroli Ruini. 34. volumi. 1. vbi ait sufficere triginta annos cum duobus actibus, quod est notandum.

56 Ideo illud verisimum est, quod verba cuiuscunque dispositionis recipiunt interpretationem ab usu, Innocentius, in. c. olim, de verborum signifi. in tantum quod sufficit vsus quadraginta annorum, textus cum materia in. c. cum de beneficio de præbendis, libro. 6. vbi Philippus Francus optime, Decius consil. 286. Paul. consil. 347. nume. 4. volu. 1. per text.

Diuisio.

tex. in. c. cum dilectus de consuetudine, & ibi Abbas.

57 Immo sufficit vsus decem annorum Ludouicus Molina, lib. 2. cap. 8 quia vt inquit Socinus, consil. 145. vò lumi. talis præsumitur dispositio, & titulus, qualis est præsens possessio, etiam si cum violentia litera dispositionis patiatur intellectum, & 58 Aymon consil. 27. & 10. Bertrandus consil. 194. volumi. 2. dicunt quod ita præsumitur cogitatum, prout est obseruatum, omnes enim actus in quibus non apparet determinatio certa, debent declarari, & determinari,

59 secundum consuetudinem quæ obseruata est in loco consuetudinis iuxta tex. in l. si feruus plurium. §. fin. de lega. 1. & in l. quod si nollit. §. qui assidua. ff. de edilitio edictis, Bartolus in l. iurisdictionum. §. liberi de operis libertorum, & Abbas, in rub. de consuetudine, & quia consuetudo informat omnem actum & dispositionem, Anchar. in. cap. quia propter de rescriptis, latius Moderini Galli, in consuetudinibus Parisiensibus, tit. 1. §. 5. nu. 74.

60 Alias duas repetitionis causas diximus supra in initio huius operis, num. 6. & hæc omnia pertinuerunt ad diuisionem nostræ legis, quæ cōtinet duas partes, scilicet, præmium, & decissionem, vt ex illo defumamus causam finalem decissionis, & in legibus, & in particularibus hominum dispositionibus. Idē Alexan. consil. 7. volumi. 2. nume. 5. agens de statuto posteriore, quod

declarabat dubia quæ occurrerant super priori statuto, ait plurimum aduertendum esse ad præstationem eius statuti, & subdit rationem, dicens quod verba posita in præmio statutorum inducunt mentem, & causam finale statuti: allegat Bart. in d. l. fin. & in d. l. cum hij, & in d. §. eam transactionem, & in l. regula. §. si quis. ff. de iuris & facti ignorantia, & in l. ambitiosa de decretis ab ord. faciend. ex quibus omnibus non dubium est, quin in legis & hominis dispositionibus ea quæ in præfatione, & præmio continentur obtineant rationem causæ finalis vnde posteriores decissiones restringuntur, ampliatur, & intelliguntur, 62 singularis animaduersio ad ea omnia quæ superius latissime diximus circa interpretationem sumendam à præmio, vt pote à causa finali, & ad cæteras omnes hominum dispositiones, siue vltimas, siue inter viuos sint, vt illæ omnes ex eo fonte deriuentur veluti per necessariam quandam consequentiam, hoc est ex præmio, dilatentur, extendantur & protrahantur, vel contra restringantur, & minuantur, accepta inde vera interpretatione, text. in l. 1. ff. ad Macedonianum, text. in dicta. l. fin. ff. de hæredibus instituentis, Bald. in dicta. l. 1. & in l. 1. ff. de origine iuris, & in l. vt liberis. ff. de collatione bonorum, & in l. §. quibus in prima constitutione Codicis l. regula. §. fin. ff. de iuris & facti ignorant. vbi Bart. dict. §. dulcissimi

mis, in dicta. l. cum pater, deleg. 2. Decius, in . capit. 1. lectura prima, nume. 9. de constitutionibus: itaque & legum & particularium dispositionum præfationes, & proœmia, continent regulam, & rationem; qua decisiones ipsæ ampliuntur, vel restringuntur, quod utilissimum est ad plures leges Regni, quas adducere possem, & his adductis nostris hos commentarios possem locupletare, sed prudenter est, calamm cohibere, & institutum negocium perficere, dum mihi doctiores hoc concedant, rationem proœmij, & præfationis, suo iure ea postulasse hætenus nobis eius occasione sunt scripta.

63 Hinc est, ut in omni rescripto vulgo (cedula) ex ratione dictæ. l. fin. & quæ ibi Barto. & in dicta. l. cum hij, & in d. §. eam transactionem, & ex dicta. l. regula. §. si quis, & ex omnibus superius allegatis de proœmio, & procedente relatione omnino decisio rescripti pendeat à narratione, & petitione præcedenti, text. expressus, in c. inter dilectos, de fide instrumento. ibi, (ex forma petitionis) & quotidie, ut per noscas quid iusserit princeps rescribendo petitionis verba expenduntur, quod alias adnotamus ad rescripta, de los bastardos de Ebro alla, ut non extendantur ultra prouintiam ex forma petitionis in ita, glos. r. §. r. nu. 6.

64 quinimo, & in contractibus id obseruatur, ut præfatio contineat causam finalem, ita ut ex præfatio-

nibus restringantur, & dilatentur, text. expressus, in l. Titia. 134. §. 1. ff. de verborum, ibi (idem respondi inquit Paulus, plerumque ea quæ in præfationibus conuenisse concipiuntur, etiã in stipulationibus repetita creduntur.) vbi Bart. & Iass. id expendunt post glos. quod adeo verum est, ut ex præfationibus tanquam ex caulis & ratione dispositionis suppleantur ad non expressa, text. egregius, in . l. & quia. §. fin. ff. de pactis, ibi. (conditionem inesse stipulationi, atque si hoc expressum fuisse) ita ut in omni parte iuris, & in omni hominum actu præfatio obtineat rationem causæ, ideo hæc quoque præfatione huius legis interpretabimur, cū ad cognitionem dispositionis necessaria quoque sit.

Notabilia ex ipsa legis Inscriptio.

- 1 Lex quid ex Iurisconsultis, & Philosophis, & num. 2. & 4.
- 2 Homines sumus cum Deo consociati, & lege & iure.
- 3 Sapientioris consilium habetiori est quædam lex.
- 4 Plebiscitum, Senatus Consultum honorarium ius, constitutio, vnde.
- 5 Explicantur verba. l. 1. ff. de constit. princip. & in. §. quod principi, Instit. de iure nat. gent. & ciuili.
- 6 Rescripta, vnde, litera vnde, epistola vnde.
- 7 Rescripta, litera, epistola, alijs gratis, alia iustitij.
- 8 Pragmatica sanctio vnde, dicta.

Prui-

- 9 Privilegium vnde, & quid differat à reliquis rescriptis.
- 10 Statutum quid, & quis facere statuta possit.
- 11 Capitulum Canonicorum de rebus capituli. potest statuere sine auctoritate episcopi.
- 12 Statuta in Hispania nullius sunt momenti nisi à rege confirmentur.
- 13 Statuta collegiorum debent confirmari, idem. de las cofradias y hospitales.
- 14 Statuta municipiorum non debent in Hispania confirmari in vrbe, sed per principem, num. 11.
- 15 Pragmatica mentio reperitur in pluri-bus locis.
- 16 Requisita pragmatica Sanctiõis referuntur.
- 17 Corduba vrbs nobilissima, salubris, & vberima.
- 18 Dominus Antonius de Paços ex præside maximo in supremo totius Hispania senatu episcopus Cordubensis.
- 19 In contractibus desideratur locus contractus, lex vero non requirit locum.
- 20 Rescripta personalia non valent sine die & consule.
- 21 Rescripta vniuersalia leges pragmatica, & cõstitutiones quæ sunt clausæ in corpore iuris non exigunt diem, & consulem.
- 22 Instrumenta publica, & priuata requirunt diem & consulem.
- 23 Pragmatica Cordubensis quare habeat diem & consulem.
- 24 Solus imperator qui nõ recognoscit superiorum, condit leges.
- 25 Reges Hispani non recognoscunt superiorum.

Sequitur Inscriptio

Pragmatica Cordubensis l. 8. tit. 11. libro secundo Recopil. Fernandus, & Helisabet, Reges Hispaniæ, anno. 1492. die vero trigesima Maij.

LEX VNIVERSA

lis est, legisque nomen & generalius, & receptius est, quo intelligimus omne superioris præceptum, siue id sit scriptum, siue sit tacita quadam ratione natura nostris animis insitum, & ingenitum Vnde a legendo authore Cicerone nomen accepit, qua siud lex sit, quod ratio naturalis sine præcepto aliquo legerit, id est elegit ex Cicerone, sequendum vel fugiendum, est enim homo animal sagax, prouidum, multiplex, acutum, memot, plenum rationis & consilij, præclara inter reliqua animantia conditione generatum, à supremo Deo, solus particeps rationis, & cogitationis, cum cætera animantia, nec cogitent aliquid, nec quicquam sapiant, sed ductu quodam imperantis naturæ ad sua illa opera, veluti inuita ducantur, & quoniam hæc intelligēdi vis, in Deo, perfectissima est, ab eo vero singulari eius beneficio ad nos deriuata, sit profecto: ut homini cum Deo quædam veluti societas sit, inter quos autem societas, inter eos ratio quædam recta communis ut sit,

2 fit, nec esse est, quæ ratio cum sit, odium, & execratio malorum, bonorum autem expetio, fit, ut lege hac homines cum Deo cõsociati simus. Ita ut nostro opte ingenio ductante natura, mala fugiamus, bona autem expetamus, quæ sunt veluti seminaria totius humanæ, & vitæ, & rationis, hæc vere est lex nostris animis insita, & à Deo optimo maximo nobis nascentibus insinuata, & cum lex ad ius pertineat, sicuti cum Deo legis communio nobis est, ita quoque est iuris, ut videas unde legis, & iuris, principia dimanarint, unde initia sumpserint, unde ad nostros codices, & membranas, peruenierint, inde dicitur lex humana derivata a diuina, ut ex Augustino Corraño, & Canolo asserit, Doctor Spino, in suo tract. de testamentis, glos. 31. num. 10. versu. augetur, cum autem multitudo hominum ciuitatem efficiat, cumque ciuitatis ius ab hominibus expectandum sit, fit ut iura ciuitatis a Deo profecta existimemus. Itaque veteres inter quos est Cicero de legibus in principio, aptissime diffiniebant, ut lex sit ratio summa insita in natura quæ iubet ea quæ faciendæ sunt, prohibetque contraria, nullibi melius legem, de finitâ inuenies, nullibi legis aptius propositam reperies, nec alibi uberiorem legis interpretationem leges, licet Iurisperitorum, pandectarum libros omnes euoluas, namque ex hac ratione summa, quæ iubet ea quæ faciendæ sunt, sine præ-

cepto aliquo scripte, deos colimus maiores veneramur, magistratus veremur, religionem amplectimur societatem, & amicitiam augemus, uxorem, filios amamus, familiam, alim, vicinos, amicos, propinquos cognatos diligimus: hinc iura diuina agnoscimus, hinc naturæ leges perdiscimus: hinc ciuitatis, quæ ciuilia iura dicta sunt, deriuamus, & adeo optimo maximo profecta esse non disitemur: ex alio capite, scilicet, quod lex veteri contraria, delicta & crimina fugimus, ne furtum rapinamue cogitemus, ne iura uiolemus, ne ciuium commoda minuamus, ne stuprum, caedes, iniuriam, adulteriumue committamus, denique; ex utroque conuincimur, ut tales nos in reliquos geramus, quales in nos reliquos esse, & cupimus, & volumus, quod est omnium diuinorum præceptorum fons & origo. Cum autem homines in vrbes congregati essent, & ciuitates efficerent, ceperunt ab hijs principijs naturæ ad reliquos qui occurrebant vitæ, & usus, & mores, paulatim hanc naturæ rationem deriuare, ut actus hominum inter se æqualitate constarent, hinc orta nomina, & cognita contractuum genera, ex his dubia, ex dubijs disceptatio, ex disceptatione controuersia, ex controuersia iudicis desideratio, hinc forus, hinc prætorium, hinc senatus, & quæ ad iudicia, necessaria sunt obligationes, & ex his ortæ actiones: qui ingenio ratione, & prudentia reliquos

3 quos antecellunt, consuluntur, consulunt hebetiores, fit prudentiorum consilium, veluti quædam lex, & sapientium sententia veluti quædam regula, & modus humanæ vitæ, hinc reliquæ leges, constitutiones, plebis scita, senatus consulta, prudentium responsa, consuetudines inuenerunt, & obseruatæ, quæ necessitas & utilitas ciuium excogitauit, & inuenit: omnia autem cõmuni nomine leges appellantur, quod eo constituta omnia sint, ut conseruata humana societate, nullius iura lædatur, & unicuique ius suum tribuatur. itaque ceperunt Iurisperiti ex hoc perfecto ciuitatis statu, legem definire, oblitam rationem illam antiquiorum naturæ nris animis, insitam, & ingentam, & perspecto ciuitatis iam constitutæ præsentis statu, legem dixerunt esse cõmune præceptum, virorum prudentium cõsultum, delictorum, quæ sponte fierent, vel ignorantia contrahuntur coherctione, cõmunem reipublicæ sponsonem, ita Papinianus, in l. 1. ff. de legib. alibi autem lex, dicitur quod populus Romanus senatorio magistratu interrogante veluti consule constituebatur: Iustinianus, li. 1. institutionum tit. 2. qui proculdubio magis respexit statum reipublicæ, & statuendi modum quam legis veram rationem, melius Demosthenes existimarat legem esse donum Dei, & Crisipus legem reginam esse dicebat omnium humanarum, & diuinarum rerum, & regulam iusti & iniusti, æqui &

iniusti. ut in l. 2. ff. de legibus, quod, a ratione profecta summa ratio sit (ex Cicero) diuini & humani iuris, qua recta, & æqua faciamus, iniqua vero & iniusta æque & iuste fugiamus, quæ duo capita totum ius nobis perficiunt, & perfecte absoluunt, huc respexit. l. 4. tit. 1. partit. 1. quæ legem definiens ita inquit (ley tanto quiere dezir como leyenda en que jaze enseñamiento, e castigo scripto que liga e apremia la vida del hombre que no haga mal, e mueltra e enseña el bien que el hombre deue fazer e vsar) quæ lex nostra, licet legem non ab eligendo dictam existimet contra Ciceronis interpretationem, sed a legendo, quæ scripta sit, & debeat scribi, & in scriptis proferri, de quo variant nostri iuris interpretes, ut potes ex Gregorio colligere, in dicta. l. 4. verbo, leyenda, summam tamen rationem legis assecuta est ex Cicero, ut scilicet, præcipiat iusta, & iniusta prohibeat, esse tamen legem diuinarum, & humanarum rerum regulam, & modum decisum est, in l. 1. tit. 1. libr. 2. ordinam. ut videas quam proxime nostræ leges relictis Iurisperitorum finitionibus ad Philosophorum placita accesserint, quicquid igitur ius, phasque, iustum, & æquum definit, lex est: siue id legis cognomento appelles, siue constitutionem, siue pragmaticam, siue rescriptum uoces, nihil refert, constituto namque reipublicæ statu ceperunt leges, ex cõditoribus nomen accipere, ut

de plebiscita dicta quæ plebs rogante tribuno constituebat: cum autem senatus vice populi, & plebis, consuleretur, leges quæ auctore senatu latæ sunt, senatus consulta sunt vocata, non nihil quoque procedente tempore magistratibus tributum est inde honorarium ius, quod nos nostro nomine prætorium dicimus, princeps quoque cum in eum omnis populi autoritas, vis, & potestas translata esset, cepit reipublicam suis quoque legibus illustrare, quas constitutiones particulari nomine vocarunt veteres, quod à principe constitutæ essent. Circa omnia autem semel decissa, & constituta suborta sunt dubia, inde ad prudentes iurum est, & responsa prudentum pro legibus esse ceperunt, patent hæc ex vulgatis iuribus, quæ in medium adducere non est necesse: cum notissima sint. diuersa igitur nomina vnus nominis appellatione, recte intelliguntur, & leges appellantur.

Inter omnia autem constitutiones à solis Principibus expectabantur, quod patet ex. l. i. ff. de constit. princip. & §. quod principi, institutis, de iure nat. gent. & civili, vbi verba illa (*Cum lege regia quæ de eius imperio lata est, populus ei et in eum omne imperium suum, & potestatem transtulerit*) licet varie ab interpretibus intelligantur explicanda sunt ex Livio, lib. i. folio mihi quinto, cum enim initio nascentis vrbis centum senatores crea-

ti essent, patres vocati, inde patricij qui ab horum progenie orti sunt, hijs condendarum legum, & reipublicæ gubernandæ curæ intendebant, tota vrbis in triginta curias diuisa, has curias aptissimo nomine hodie parrochias nuncupabimus. cum autem populus inique ferret, centum hominum iudicium atque ipsi patres quod maxime secundum naturam est, modo hanc, modo illam proferrent sententiam, vixque leges reipublicæ salutare ferri possent, propter varias, & sæpe pugnares patrum sententias, exigete plebe, & requirentente consilij consensus, qui in multitudine reperiri non poterat, ex centum senatoribus decem curiæ fiunt senatorum, ex vna quaque curia patrum vnus creatur senator, qui iura statuat & condat, & reddat, decem imperitabant, vnus ex decem cum insignibus imperij, & lictoribus erat, cuius imperium quinque dierum spacio finiebatur, abbat per reliquos decem imperium, & omnium regnum anno finiebatur, annum interuallum regni erat, inde interregnum dictum, Hanc reipublicæ formam diutius populus ferre nequirit, neque quicquam nisi regem populus passurus videbatur, cum indignationem populi sensissent patres, regem concedunt, populo summa potestas concessa est, vt regem crearet, vtque non plus daret iuris, quam detineret, hoc est, vt populus omnem suam vim

vim & potestatem in regem transtuleret, salua tamen auctoritate senatus, ita vt cum populus regem rogasset de legibus condendis, id sic ratiua esset si patres auctores fierent, ita factum est, vt salua & integra senatus auctoritate lege regia, quæ de imperio regis lata est, populus transtulerit vim suam, & potestatem in regem. Creatus deinde est à populo Numa Pompilius, penes quem accedente senatu, condendæ legis incipit auctoritas conseruata est, hæc fere Linius idque sonant verba d. §. quod principi, & d. l. i. vt lege regia hoc est quæ de rege creando, & de regis imperio, & regno lata est, populus ei, & in eum omne vim & potestatem transtulerit, scilicet, quam populus habebat, cum integra remanserit senatus auctoritas, vt si olim cum populo, ita cum rege intercedat in condendis legibus.

Ad aucto vero imperio cum prouincijs quoque à principe succurrere dum foret, latis legibus, præsidet de singulis rebus quæ pertinebant ad ciuilitatem, & salutem, & quietem, & conseruationem imperij, ceperunt per epistolas, & literas principis admonete, & rogare, is de his ipsis rebus referendo leges edicebat, inde nata rescripta, & quæ de rescriptis scripta sunt. Cetero diuersis rescript. in rubricis, & ceteris. l. 2. §. c. plura ff. de iure fil. ci. inde dicta rescripta, scilicet, literæ, quæ ad decisionem causarum præsidibus mittebantur, quæ rescripta

decidebant ambiguum, sed solum gratiam, & beneficium principis continebant, nonnumquam etiam facultatem quandam cognoscendi de iure, & iustitia, supplicantis, ceperunt rescripta deriuari in literas, & literæ ceperunt duplici nomine subdistingui, & vocatae sunt literæ gratiæ, & literæ iustitiæ, inde quoque epistolæ decretales Pontificum literæ dictæ sunt quoniam decisionem causarum, & decretum continent, & sicut principes olim ita & summi Pontifices vsi sunt non solum literis, & epistolis Decretalibus, sed literis quoque quæ ad gratiam, quæque ad lites pertinebant, illæ quæ gratiam continebant, literæ gratiæ sunt vocatae, quoniam ex mera principis voluntate procedunt, de quibus frequens mentio in iure, illæ vero quæ ad iustitiam administrandam expediebantur literæ iustitiæ vocatae sunt, clem. gratiæ vbi glossa de rescriptis, Abbas, & reliqui, in cap. sedes, eodem cap. ubi quæ de rescriptis. c. si super gratia de officio delegat. capit. si pluribus, capit. quamuis, de præbend. in sexto, de vtroque est titulus de diuersis rescriptis, & pragmaticis sanctionibus. C. inde quoque emanauit, & deriuata est pragmatica sanctio dicta pragmatica, hoc est à negotio, id enim sonat pragmatica id est negotium, quod rem & negotium definiat propositum principi: ita Isidorus etymologiarum, lib. 5.

Omnia autem hæc, scilicet, lex, plebiscitum, senatus cōsultum, cōstitutio, respoñsum prudentium, rescriptum, pragmatica sanctio, Decretum, quæ vno nomine legis cōtinentur, omnia diriguntur ad cōseruationem iuris, & faciunt nobis omnia si nul, & ius cesarum, & ius Pontificū, illud vocamus ius ciuile, hoc canonicum, & in eo differunt à priuilegio, quia priuilegium impetratur à principe in derogatione huius iuris, vel ciuilis, vel canonici, ideo nihil magis difert a iure quam priuilegium, quod, scilicet, cōtineat priuationem hoc est derogationem legum, & est priuata quædam, & particularis lex, concessa quidē in gratia particularis, tex. expressus qui hoc expresse sensit, in l. falso, de diuersis rescriptis, ibi (*cum ea quæ ad ius scribuntur perennia esse debeant*) textus in l. rescripta, de precibus imperatori, offerend. c. rescripta. 2. quæf. 2. glos. famosa quæ ita distinguit in rub. de rescriptis, lib. sexto, Bart. in l. penultima. ff. de constit. Principiū c. Abbate Sācti Siluani, de verb. sig. l. 28. tit. 18. par. 3. inde fit, vt etiā si literæ principis conceptæ sint nomine priuilegij, expeditæ tamen sint ad cōseruationem iuris, vel ciuilis vel canonici, rescripta sunt censenda, rursus si derogationem iuris obtineant: etiam si nomine rescripti concipiuntur priuilegium sunt censendæ glos. notabilis, verbo, noscatur, in c. 1. de constitutionib. libro. 6. sequuntur Dominicus, & Gomet.

plus enim valet veritas, & rei substantia, quam ludibrium verborum. l. vna. C. de nudo iure quiritem tolendo, & plus valet quod re vera agitur, quam quod per errorem concipitur, & inspicimus magis substantiā voluntatis, quam verborum conceptionem. l. pater. §. fundum Titianum. ff. de lega. 3. quod in hoc tractatu de nobilitate Hispana est plurimum aduertendum, omnia enim rescripta expedita in fauorem, de los bastardos de Ebro alla, licet rescripti formam obtineant, vere nihil aliud obtinent, quam veram rationem priuilegij, & priuilegia sunt cēsenda, quia continent derogationem legis partitæ. i. tit. 11. pa. 7. rursus priuilegia concessa, a los caualleros de espuela dorada, sunt expedita secundum ius, & nihil cōtinēt in derogationem iuris, sed meram & sufficientem probationem nobilitatis, ideo rescripta potius sunt censenda, dicemus inferius, hic enim sufficiat hæc attigisse, quia pauciores ad hæc aduertunt, & procedunt ex eo quod diximus, quia priuilegium illud censendum est, quod continet derogationem iuris in fauorem priuatorum quātumvis conceptum sit in forma rescripti, rursus rescriptum illud existimādum est, q̄ est scriptum secundum ius, licet expeditum sit in forma priuilegij, ex his quæ diximus.

Sed neque legibus, nec senatus cōsultis, nec plebis scitis, nec respoñsis prudētū, nec rescriptis, nec cōstitutioni-

tionibus, nec pragmaticis sanctionibus, nec honorario, nec ciuili, nec canonico iure, potuit satis hominū rebus consuli, cum populi, & singulæ ciuitates, ex particulari rerū, negociorum ciuiliūq; circumstātijs, particularibus quoque indigerent legibus, hæc quas particulares voco leges (si modo leges dici possunt) statuta vocarunt nostri, quæ sicuti leges non sunt omnium vniuersæ leges, sed singularum vrbium, & populorum, & cogēte indigentia cōperunt populi, de Pascuis, piscatione, montibus, Syluis cæ iuis, & non cædiuis riuus, fonte, & alijs quorum vsus cōmunis est, suo more statuere, & leges sibi particulares concedere: pro rerum indigentia & copia, vt æqualitas reperta, & moderatus vsus cōferret, quod auiditas, & indigentia breui erat consumptura, quæ statuta dicuntur nostro nomine, ordenantes, quæ possunt populi sibi facere. homines populi. ff. de iustit. & iur. l. 1. tit. 1. part. 2. l. Antiochenium de priuilegijs creditorum. c. ius ciuile. i. dist. venientes, de iure iuran. & milit. tit. 1. par. 2. Duces Comites & Marchiones, & alij magnates sine cōsensu populi non possunt cōdere statuta: ad id enim adducimus. d. l. 1. part. 2. sed præstant autoritatē statuenti populo. Alberic. in d. c. l. omnes populi, sine qua autoritate quilibet populus statuit de rebus suis ad se pertinentibus, de la dehesa, prados, monte, salido, exido, y de los otros bienes propios del conce

jo, Abbas, in c. 1. de his quæ sunt a maio. part. c. post gloss. ibi, vbi idem intelligit de capitulo sine autoritate episcopi, est enim quilibet moderator rei sue, & ei pōt imponere leges quas velit. l. in re mādata. C. mādati, quod pertinet ad res contētas, in l. 14. tit. 6. lib. 3. ordinam. noui, & ad similes, populus potest statuere. Afflicti. in præludijs ad constit. Si cilia. quæf. 3. & seq. Auendau. de exeq. mand. reg. Hisp. lib. 1. c. 19. nu. 5. glo. in l. 12. tit. 1. quæ ita debent intelligi, dum modo hæc statuta non attingant nostrum ius, aut aliud superius, scilicet diuinum, Burges de Pa. l. 1. Tauri, nume. 347. Villalobos, in ærario suo. cap. 1. num. 7. & loquimur in populo Hispano qui recognoscit dominum nostrum regem, nam in non recognoscere superiorem, nullus locus est dubitationi cum possit leges cōdere, pœnalia autem statuta sunt à populis, & coercitiua sed hæc quia continent coercionem requirunt confirmationem regiam ex Alberico, vbi supra, & glos. in d. l. 12. contra Auédano, vbi supra numero. 5. vers. quinimo, verissimum autem est quod tenet gloss. in dicta l. 12. quod populus nō potest statuere circa causarum decisionē, cōtra Orosium, in d. l. oēs populi, nu. 15. & 16. satis enim superque id cōstitutum est legibus regni: quæ seruari debēt in regno, ex prima cōtitione regia ad leges nouas recopilationis, & an statuta ciuitatis possint cōtinere territorium, nō pōt certa regu-

la dari, cum territorium aliud depe
deat a ciuitate, aliud non, alia sit ad
ministratio huius, alia illius, diuersa
bona diuersa administratio, quid-
quid scripserit Barbatia, consi. 4. vo-
lu. 1. & alios cumulet Menochi. de
arbitrarijs. quaest. 99. lib. 1. nu. 25.

Hæc autem statuta quæcumque
ea sint, siue æqua, siue iniqua, siue iu-
sta, siue iniusta, siue concernant bo-
num publicum, siue priuatum, siue
pertineant ad administrationem pro-
pria substantiæ ciuitatis, siue ad gu-
bernationem, siue pœnalia sint, siue
dispositiua, denique quæcumque; sta-
tuat ciuitas, omnino debent confir-
mari a Rege nostro, aliter nihil val-
ent ea statuta, & ita quotidie in su-
premo Hispaniæ senatu, & in Pin-
tiano, & alijs Regni prætorijs, quo-
ties ad decisiones causarum addu-
cuntur statuta populorum, id in pri-
mis requiritur, an sint confirmata,
a domino nostro rege, si non sint cõ-
firmata, nihil sunt, quia omnino in
cõdeditis statutis in Castellana repu-
blica requiritur confirmatio domi-
ni nostri regis, qui solus in regno cõ-
stituit, & decidere potest, text. ex-
pressus cui totus mundus non respõ-
debit, in l. 8. titul. 1. lib. 7. noui ordi-
nam. & loquitur lex illa, quã do sta-
tuta conduntur de nouo, patet ibi,
(*que conuene fazer algunas ordenaçãs,
para la buena gouernacion*) & ita tenet
Gregor, in dicta. l. 12. sed quia Auen-
danius, libr. 1. c. 19. num. 5. de exeq.
mandat. reg. Hispaniæ, & Orof. in
d. l. omnes populi, nu. 19. tenent con-

trarium, & non satis firmet pedem,
Azebedo, in l. 14. titu. 6. lib. 3. recop.
nu. 10. verisima tamen opinio illa
est, vt omnino debeant confirmari,
alias nihil valeat, nec sint omnino
seruanda, hanc tenuerunt Mencha-
ca, cõtrouerfiurũ illust. lib. 1. c. 102.
nume. 1. Gutierrez, de iuramẽto cõ-
firmat. 1. part. c. 38. nume. 1. & 2. qui
contrarium in regno tenuerunt, ir-
retiti sunt quodam veluti laqueo, a
quo sese extricare non possunt, que-
runt enim, & non inueniunt verum
sensum ad legem. 14. titu. 6. libr. 3.
noui ordi. in illis verbis (*Y las que vie-
ren que fueren buenas las guardaran, y
hagan guardar*) ex quibus verbis ar-
gumentantur, quod statuta interim
dum non confirmantur debent ob-
seruari, quasi ad obseruantiam non
requiratur confirmatio, sed erran-
t plane, namque dicta. l. 8. loquitur
quando fiunt de nouo, vt confirma-
tio requiratur, dicta. l. 14. procedit
in prætorio vrbano, cui præcipitur
inter alia, vt videat statuta populi
quæ ex dispositione, dicta. l. 8. oportet
intelligere fuisse confirmata, &
si quid interim mutandum, aut de
nouo censuerit statuendum, con-
sulat Regem confirmaturum, inte-
rim tamen obseruet statuta popu-
li, quæ a principio fuerunt confir-
mata, itaque dicta. l. 8. habet locum
in faciendo statuta de nouo, dicta. l.
14. & in faciendo de nouo, in quo
quadrat cum dicta. l. octaua, & in
reformando vetera, prout præ-
sens necessitas exigit, dum ta-
men

mẽ interim obseruet statuta vetera
confirmata, & hic est verus. & pla-
nus sensus ad. d. l. 14. & l. 8. a quo
sensu vide quam lōge aborret Aze-
bedo vbi supra.

13 Quod dicimus de statutis popu-
lorũ, intellige de reliquis statutis, de
cofradias, hospitales, y collegios,
quia licet deputent suos iudices. nẽ
pe, Rector, mayordomo, y admini-
strador. l. 2. ti. 4. par. 3. & possint sta-
tuere ex Iass. in. d. l. omnes populi.
nu. 35. & dd. in. l. 1. C. de monopo. re-
ferridẽ Auẽd. d. c. 16. n. 11. tamen de-
bent cõfirmari, ex. d. l. 8. & reforma-
ri, ex. d. l. 14. cum autoritate regis
nr̃i. leges enim facere quibus teneã-
tur reliqui, regis nr̃i est. l. fi. C. de le-
gib. l. 12. titu. 1. part. 1. ex his caue ab
Auenã. & Azebedo. vbi supra.

14 In his autẽ omnibus illud aduer-
tendum est, quod licet cõfratres, &
collegæ subditi sint iuris vniuersita-
tibus in istis rebus quæ ab vniuersi-
tate statuta sũt, subiacent etiã iudi-
ci ordinario, itaq; statutũ super de-
hcto non tollit iurisdictionẽ ordi-
nario, quominus iudex ordinarius
possit cognoscere. l. fi. C. de iurisdic-
tione omni. iudi. itaq; si confirma-
ta sunt statuta erit locus præuentio-
ni: quia cumlatiua censetur iurisdic-
tione. Felin. in. c. Pastoralis, de offi-
cio ordinarij, consi. Decij, egregium
3. & Franci. de Aretio 102. & dixi-
mus late infra glo. 1. a num. 4. & se-
quentibus, si vero statuta non sunt
confirmata solus ordinarius cog-
nosceret, quod maxime facit, ad capi-

tula, que canonicos cohercet exfor-
ma statutorũ, nãq; vel episcopus so-
lus cohercet, si præueniat, & statuta
confirmata sunt, aut immemoriali
consuetudine vsitata, si vero vel nõ
sunt cõfirmata, vel nõ subsistat im-
memoralis cõsuetudo, tũc non est
locus præuentioni, sed solus episco-
pus, & in solidũ cohercet: ergo om-
nino necessaria est confirmatio, &
hæc pertinent ad statuta. Quæ libẽ-
tius scripsimus, vt apponeremus sen-
sum, ad. d. l. 8. & l. 14. quæ tantũ ne-
gociũ faceffunt viris alioqui doctis.

15 Fit pragmatica m̃tio. in. l. fi. C.
de diuersis rescriptis. & in pragma-
sanct. in rub. & in tex. ibi: pragmati-
cã, vbi glos. verbo, pramatica in-
nuit, quod pragmatica debet cũ cõfi-
lio prudẽtiorum, sicuti lex cõdi, sen-
sit. idẽ tex. in. c. hoc ius porrectũ ro.
q. 2. vers. sed & permutare, ibi (*prag-
matica forma super hoc præcedente*)
que forma nihil aliud est, quam per-
missio principis, de consilio eorum,
qui assunt principi, fit mentio in
rub. C. de contra. & iudicũ, ibi, *et
ne administrationis tempore proprias
ades edificet sine pragmatica sanctione.*

Inde quicquid Princeps decidit
cum consilio, dicitur pragmatica
sanctio, & quia iudicium principis,
& sententia ab eo lata, est lex, & fa-
cit ius vniuersum sicuti lex, si vero
lata sit cum causæ cognitione. l. si
Imperialis. C. de legibus, cum ibi
notatis, ita & confirmatio fa-
cta a Principe cum causæ cognitio-
ne alicuius per mutationis dicitur,

pragmatica sanctio, text. egregius, & ibi glos. in. c. r. de rerum permutatione, & in hoc sensu accipitur in. c. fundamenta de electione, lib. 6. ibi, (per pragmaticum) id est per legem de consilio suorum, & præuia causæ cognitione, sed ad hanc confirmationem permutationis, vide omnino quæ adducimus infra glossa. r. §. r. numero; 72. quia, ex his quæ ibi adducimus, licet verum esset, quod enormissimam læsionem allegare non posses, quæ non admittitur contra legem, sed contra actus particulares, cap. ad nostram, de reb. eccle. tamen posses ex his quæ ibi dicuntur labefactare istius modi permutationes, dolosas, plenas dolis, & machinationibus, est ergo pragmatica sanctio quadam veluti lex quæ cum consilio fit, dicta pragmatica sanctio, quod forensem actionem deciderat, pragmatici enim erant forenses homines qui iuris ignari, iuris sepe monebant responsa, formulasque actionum subministrabant, quasi admonitores postici, dicendorumque suggestores, ex Budeo & Fabio Quintiliano, & Cicerone, dicta rebus, quas agebant in foro, unde pragmatici dicti sunt iuris ignari, sed iuduciorum prudentes, & leges quæ forenses istas controuersias componunt pragmaticæ dictæ sunt inde largiori voce, dicta pragmatica lex est.

• Nostra vero lex merito dicta est pragmatica sanctio, quia est decisio principis, ex consilio prudentum.

ibi, *Y auido nuestro acuerdo con los preladados y cavalleros, y letrados del nuestro consejo que entendiesen en ello, y viesesen que forma se podria tener para el remedio de los dichos agravios,* immo cum alicuius communitatis requisitio interuenire debeat, ad pragmaticæ sanctionis institutionem, vt probat tex. in. l. vniuersi. C. de diuersis rescriptis, summa cū ratione in hac pragmatica præcū fit frequens mentio, ibi. *Y se quexen nuestro procurador fiscal, y los procuradores de los dichos concejos diziendo.* Recte ergo pragmatica sanctio nostra lex dicta est, cum contineat requisita omnia, quæ desiderantur ad pragmaticam sanctionem, sic enim appellatur, ibi. *Y mandamos dar esta pragmatica sanction, la qual queremos y mandamos que de aqui adelante aya fuerza y vigor de ley hecha en Cortes.*

Dicitur autem pragmatica Cordubensis, quod Cordubæ lata sit, quæ est ciuitas in Bætica præclarissima, inter Turdulos ad Marianorum montium radices, quos corrupto nomine vocamus hodie Sierra Morena, abluuitur Bæti fluuio, qui toti prouinæ nomen dedit, & Bætica appellata est, a Mauris quo tempore Hispaniam cum imperio obtinuerunt Guadalquivir dictus est, id est magnus fluuius, habet ab ortu ad Austrum Corduba saluberrima montana, celsis collibus elata, rupibus prærupta, quæ hortis, vineis, oleis, & omnis generis arboribus sunt confita, campestris plantis non alia quam ingentis æquoris species est, frumenti feracissima, totius Bætice horrea certissima, ex vtroque latere, sed præcipue versus montana, abundat fructibus satiuas habet, oleam, vitem, ficum, cerasum, pruna, mala pūnica, & malorum genus omne, solo fertili, cælo temperatiore, vtriusque benigniore temperamento, salientium fontium amœnitate iucunda omnium quæ ad vitam necessaria sunt abundantissima, viris, equis, virorumque immortalitate, & equorum gloria, ipsa immortalis & præclara, a Marcello Romano consule olim erecta, præstantes viros aluit, quorum laus emori non potest, habuit duos Senecas indicant carmina Sidonij Apollinaris in suis poematis de vtroque Seneca, ad Felicem.

Non quod Corduba præpotēs Alumnus, Fecundum cives, hic puter legendum. Quorum vnus colit Hispidum Platona, In casumque suum monet Nerōnem, Orchestram quatit alter Euripidis Pictum fascibus Aeschilum secutus, Aut plaustris solitum sonare Tespim, Qui postpulpita tuta sub coturuo, Ducebat olinde parrem Capelle.

Et est. l. 5. titu. 19. part. 2. ibi (Seneca ouo nome vn Philosopho que fue natural de Cordoua) Marcus Aneus Lucanus Poeta illustris Senecæ ex fratre nepos Cordubæ natus Neronis rabiem efugere nequiuit, leguntur

adhuc Romæ de eo in marmoreis monumentis hæc verba. M. Anneo, Lucano, Cordubensi Poetæ Beneficio Neronis Cæs. Fama Seruata, Sextilius, Hæna Poeta illustris de quo frequens recordatio est apud Senecam in controuersijs Cordubæ quoque natus est, sunt qui existiment, Damasum Cordubensem de quo apud Hieronymum est mentio sed nullum est testimonium, quod hoc suadeat. Diuus Eulogius in hac vrbe natus, quo tempore ab Arabibus, & Mauritanis cum imperio obtinebatur, Abderrâmen, & Mahumetis filij imperia attigit, vitas, mores, & martyria sanctorum qui in hoc tempore pro Christo passi sunt, non in eleganti oratione posteritati reliquit, obiit pro Christo sub Abderrâham rege æra octingentissima octuagesima octaua, anno Incarnationis dominicæ, octingentissimo quinquagesimo, Perfectus præbiter Cordubensis, Isaac quoque Cordubensis circa hæc tempora martyrij insignibus est decoratus, cum Elifabeth, & liberis Paulus Diaconus quoque, & Emila, & Columba, & Elifabeth Columbe soror virgines, omnes pro Christo passæ urbem Cordubam patriam suo martyrio sub Mahumete Abderrahmem filio illustrarunt: sub his temporibus floruit Aluarus Cordubensis qui vitam Eulogij diui non in eleganter scripsit, floruit eadem æra, te sub Mahumete rege Mauritanorum Cordubæ imperante Abundius

dus presbyter ex vico Cordubæ Ananellos, & sub eodem, Christi fidem professus interijt, obiit & eo tempore pro Christo Flora virgo ex vico Ausinianus, ex parte occidentali, miliaribus octo à Corduba distanti, ne autem existimes lector optime, Pelagium Martyrem Cordubensem, is enim Gallecus fuit ex vrbe Tidenfi Ermoigij episcopi Tidenfis ex fratre nepos, passus hic Cordubæ sub Aderrahimam Rege, sexto Kalendas Iulias æra. Dcccclxiiij ex Eulogij historia, cum enim Aderrahimam Cordubæ Rex cū exercitu Galleciam deuiastasset, Ermoigium Tidensem episcopum bello captum Cordubam adduxit, Ermoigius, vt in patriam remearet Pelagio ex fratre nepote dato obside meruit, amore adolescentis Gallecti captus barbarus rex, nullis pollicitationibus animum Gallecti alligere potuit, qui Christum induerat, cuiusque amore feruebat, ex repulsa & contemptu odium, ex odio cruciatus, ita obiit sanctissimus adolescens, immerito autem ab Ambrosio Morales Cordubensis dicitur, habeat Corduba suos Alunos, nobis Gallectis nostros quoque relinquat, floruit quoque Cordubæ Ioannes de Mená Poeta Hispanus maiestate ætatis illustris, quo tempore autem Mauritanii Cordubam cum imperio obtinebant Aberrois Philosophus, & si verum amamus Auicennas floruerunt, quamuis hunc aliqui ex Persia in Hispaniam nau-

gasse dicant, quorum stu dijs res Philosophica, & medicina non parum creuit, in hac vrbe episcopatum obtinuit D Antonius de Pazos, 18 qui in supremo totius Hispaniæ senatu præses maximus, ocij, quietis, & tranquillitatis dulcedine a llectus Cordubam se recepit more paucorum, satius & cōsultius anitio suo ratus, vitam cum dignitate in ocio transigere, quam fluctuantis rei publicæ in medio æstuantis plebis fluctibus plusquam decumanis obrui, salutare sibi consilium: qui existimarit cum in negotio sine periculo fuerit, esse sibi in ocio quoque cum dignitate agendum, cuius laudes, conticeo non hercle libens, sed quia non est hoc nostrum institutum ad cætera que pertinent ad inscriptionem venio.

Vocata est ergo nostra lex Cordubensis, quod Cordubæ lata sit, sicuti leges Taurinas dicitur quod conditæ sint Tauri, & a locis sæpe apud nos leges cognomen tum accipiunt, inde dicimus, la ley de Toledo, la ley de Madrid, la ley de Madridal: quod quidem ad consuetudinem Hispaniam referendum est, quia quamuis in contrariis desideremus locum vbi contractus celebratur. l. fin. C. si cert. p. et. ibi (cum multum interfit in vrbe, an in agro contractus celebretur.) l. op. timam. C. de commitend. & cōtra hēnd. stipulat. quod non solum procedit de consuetudine, sed de iure, glos. in. l. generale. C. de Tabularijs, lib. 10. similis

milis, in. c. Abbate, verbo, censetur de re iudicata, lib. 6. pro quibus est text. in cap. quoniam contra falsam, ibi (loca designando) de probat. l. 4. & 54. titul. 18. partit. 3. ibi (el lugar el dia, el mes, y la era,) at vero lex non requirit locum, nec loci assignationem, quia nihil confert ad legis intellectum, sed solent Hispanæ leges nomina locorum, vt diximus continere, & ab eo dignosci. Fernandus & Helisabeth Reges auspiciatissimi Hispaniæ, hanc legem cōdiderunt inter alias plures quas hodie habemus in corpore iuris nostri clausas, quæ verba pertinet ad authores legis, quæ autem sequuntur verbis, scilicet, anno. 1492. trigesima die Maij pertinent ad diem & cōsulem, cum autem rescripta personalia non valeant sine die, & cōsule. l. si qua beneficia. C. de diuersis rescript. c. dicenti. §. imperator. 25. q. 2. l. 2. tit. 18. part. 3. quæ & locum etiam apponi iubet, etiam si Gregorius ibi dicat vidisse se plura rescripta personalia sine loci appositione, sed in die & cōsule constitutissimum est, quod rescripta debent continere diem & cōsulem, non solum personalia, verum realia, quia in vtroque est eadem ratio, probant omnes. in. d. l. si qua beneficia, & notissimè, ibi aduertit. D. Antonius de Meneles, constitutiones vero, & rescripta quæ legis obtinent naturam, & vim in clausa in corpore iuris sine die, & cōsule sustinetur, de quo est glossa in. l. 1. §. quibus, verbi-

& si quæ earum. C. de nouo codice faciendo, per text. ibi, & Bar. nu. 20. & Bald. ibi, de contractibus autem vide Felin. in. c. 1. de fide instrumen. 22 & ibi reliquos, & in l. generali. C. de tabul. lib. 10. l. 4. & 54. titul. 18. part. 3. itaque pragmaticæ & rescripta vniuersalia, quæ legis obtinent vim, & potestatem in clausa in corpore iuris non indigent, nec die, nec cōsule, hæc tamen nostra pragmatica Cordubensis, non potuit sine die cōdi, quia reuocabat res iudicatas, & sententias latas certo modo, ab anno sexagesimo quarto ad diem pragmaticæ, ideo necessarium fuit 23 apponere diem & cōsulem, hoc est annum, namque sicuti nos actus nostros distinguimus per annos, ita & antiquiores distinguebant per cōsules, vt patet ex legibus codicis. erat enim cōsulatus annus magistratus.

Et quia solus imperator, & qui 24 superiorem non recognoscit leges potest condere. l. fin. C. de legib. l. 1. in. c. 1. part. 1. (Emperador, o Rey puede fazer leyes sobre la gente de su señorio e vtro ninguno no ha poder de las fazer en lo temporal.) ideo apponuntur nomina Principum, Fernandi, & Helisabeth, qui Reges fuerunt Hispaniæ, & Hispaniæ Imperatores maximi non recognoscentes in temporalibus superiorem, & obtinent iura Imperatorum suprema in temporalibus, soli Deo subditi, & obediētes, glos. in. c. Adrianus, el. 2. distinctione. 63. possidet enim Rex Hispaniæ

nā regnum suum iure gentium tāquam rem captam in bello, Felin. in. c. cum non liceat, de præscriptio nibus, & dicitur rex noster, rex sui iuris quia nihil habet ab Imperatore Cardinalis, in clem. fin. de censi bus, plura adduximus in tractatu nostro de Expensis, & meliorationi bus, cap. 9. num. 68. & 69. Apponi tur autem nomen vxoris, quia ipsa erat domina regni, ex conuentione autem facta Segouix inter ipsam & regem, de honorum præceden tia, & præstantia, & facultate vtrius que, inter alia illud constitutum fuit vt in rescriptis, & pragmaticis vtriusque nomen apponeretur, ideo appositum est in nostra lege, habes ergo nomen, & cognomen legis, diem & consulem locum, & autho res, sequitur ipsa lex.

Notabilia ex Glos. I.

1. Olim in Hispania duo erant iudices nobilitatis.
2. In Hispania iam inde à Gothis nobi les distinguuntur à plebeis.
3. Rex Gothus non creabatur nec à ple beis nec ex suffragio plebeiorum.
4. Iudex cognoscit de sua iurisdictione.
5. Los Alcaldes de hijos dalgo en Valia dolid, y Granada, solos conocen de hidalguias, y no otros, y lo que ay en su sala.
6. Los Alcaldes de hyos dalgo conocē de Prouincia.
7. Alcaldes de prouincia, Alcaldes del rastro, Alcaldes de Corte quid olim.

8. Quilibet iudex ordinarius potest cog noscere de nobilitate incidenter.
9. Cognoscit iudex ordinarius inciden ter de nobilitate, ne nobilis in carce retur pro debito ciuili.
10. Item ne torqueatur in causa criminis.
11. Item ne equus, gdes, armaue capian tur pro debito.
12. Ne cū plebeis in carcere detineatur.
13. Inuitiam illatam luit in pecunijs, & de verbo de vengar.
14. Item non ducitur ad trirremes pro cri mine remex.
15. Item non suspenditur resti, sed iugula tur.
16. Nobilis in causa læsa maiestatis tor quetur.
17. Nobilis si sit famosus larro, grafsator vel Pyrata torquetur, & resti suspē ditur.
18. In his omnibus quomodo concipiant decreta iudices, quorū incidenter pro nobili pronunciant.
19. Quando incidens causa, & principa lis, nequeunt simul consistere, tūc pro nunciatio super principali nocet inci denti secus si simul se compatiatur.
20. Fallit regula si ad sit incōpetentia res pectu incidentis.
21. Quæ sit causa principalis.
22. Quæ sit causa incidēs, & quorūplex.
23. Emergens causa quæ sit, & vnde nas catur.
24. Iudex procedendo ad vltiora res puit dilatoriam.
25. Opposta exceptione dilatoria incom petentis iudex debet super ea expref se pronuntiare.
26. In incidenti iudicio nō agitur de iure sed

- sed de facto.
27. Explicantur rex. in. c. tuā de ordine cognit. & c. causam, qui filij sint le gi timi. & applicantur ad praxim. Hispaniæ.
 28. Proponitur questio quæ probatio neces saria sit in questione incidenti de no bilitate adducitur opinio Oratoræ.
 29. Limitata causa, limitatum parit effe ctum.
 30. Possessio localis nec potest, nec debet ex tendi contra Oratoram.
 31. Valet argumentum de re ad tempus, & de tempore ad locum.
 32. Pretextu aequitatis non scripta permi tto se solet errari.
 33. In causa incidenti nobilitatis leuior, et minor probatio requiritur, quam in principali.
 34. In causa incidenti agitur de facto non de iure.
 35. Probationes accedunt rei controuersæ.
 36. Vbi agitur non principaliter de suce sione, sed incidenter de alimentis, mi nor probatio requiritur filiationis.
 37. Vbi agitur de modico damno, modi ca probatio requiritur.
 38. Verbum sum, es, fui, denotat substan tiam.
 39. In legato seruorum meorum, non solum Veniunt serui mei, sed & quos bana fide possideo.
 40. Illa res mea est, quam Vendicare pos sum, etiam si ab alio possideatur.
 41. Hæc duo legata, lego seruos meos, et ser uos qui mei sunt differunt remissi ue.
 42. Tex. in. l. si crimen. C. de ordine cogni tionum explicatur.
 43. Incidentes cause iterum distinguuntur.
 44. Si potestas laica detineat aliquem in Vinculis, & episcopus Vendicet eū, tanquam clericum, cesat causa cri minis donec de clericum constet.
 45. Apud iudices criminum. vulgo, al caldes de corte, constat iudicum cri minis, etiam si reus. accusatus dicat se nobilem, nec sit remissio, a los alcal des de hijos dalgo.
 46. Quando diffinitiuā in principali, de pendet ab incidenti, tunc vera pro batio requiritur incidentis non leuior
 47. Causa nobilitatis habet causam pro prietatis distinctam a possessione, en hanc ab illa omnino separatam.
 48. Si consequens fundatur in necessario antecedenti, debet antecedēs probari
 49. Qualitas propter quam aliquid con cediunt, vel negatur est probanda, & hæc probatio minor qualis esse de beat.
 50. Probationes factæ in causa incidenti nihil nocent sed profunt nobili in cau sa principali nobilitatis.
 51. Probationes coram incompetenti iudi ce quod profunt ad principale negotiū coram competenti iudice.

Porque somos infor-

mos, que los lugares tenientes de los alcaldes de hijos dalgo, y notarios de las prouincias, que haſta aqui han feydo.

Glossa Prima.

Ans

Antiguamente doñera en Castilla los Alcaldes de hijos dalgo, el Marques de Poza, y don Luys Carrillo de Albornoz, tenían titulo de los señores Reyes de Castilla, ponían dos substitutos, al principio en la corte, despues en la audiencia, y esto aunque estuuiesen presentes. l. 30. titul. 4. libro. 2. veteris ordinat. que est. l. 1. hoc titul. & lib. vltatum enim est in Hispania iam inde a Gothis, quo tempore nobiles distinguiebantur a plebeis, vt nobiles suos haberent iudices. & Romæ olim isthuc obseruatum fuit. l. 2. §. deinde cum post, verfic. deinde cum placuisset. ff. de orig. iuris, ibi (*ca perunt ex vtroque corpore constitui*) vbi Alberic. & Angelus, auth. de deffen sorib. ciuitatum. §. interim illud, collat. 3. vbi glossa verbo, nobiliores l. c. de condit. in publicis horreis, libro. 10. vbi Iacob. Rebusus, nec rex olim in Hispania Gothorum iure creabatur a plebeis, nec ex plebeis sed ex nobilibus, & an nobilibus, ita decisum est. l. 1. capite, de la es lectione de los Principes, in legibus Gothorum, ibi (*e non deue ser es leydo de foria de la ciudad, nende con sello de pòcos, nen de villanos*) & rursus ibi, quando el Rey morre ninun home deue tomar el regno, nin fazerse Rey por força) & ibi (*si non he de los Godos, e fillo dalgo e noble*) ecce apud Gothos iam tunc nobiles, & plebeios, de dō de yerran los que piensan que todos

los Godos eran nobles, pues entre ellos atia hidalgos Godos, y Godos villanos, in qua sententia fuit Orolora, part. 2. cap. 5. num. 18. y consta desto el refran que vulgarmente se dize, es de los Godos, que no se funda en mucha verdad, & nos ille, & consuetudo Gothorum dimanauit ad posteros, & perpetuo tenore obseruata est in Hispania, ad nostra vt que tempora, inde petitio facta est Alphonso nono Hispaniæ regi, Burgis, de qua est mentio apud Oroloram, 3. par. cap. 2. vt nulli liceret iudici, juzgar al fijo dalgo, si el tal juez no fuese fijo dalgo, y que ouiesse juezes fijos dalgo que juzgassen a los fijos dalgo, y que estos anduuiesen en la Corte, y consta claramēte en la Valeriana, nouenario. 5. capit. 55. cum autem iudex cognoscat de sua iurisdictione. l. ex quacumque. ff. si quis in ius vocat. non ierit, vbi late la sson, fiebat quotidie, vt de nobilitate incideret frequens quæstio & quotidiana, tanquam fundamentū iurisdictionis, inde paulatim irrepfit, vt hij iudices, de nobilitate cognoscerent, procedente autem tempore, cum reges Hispaniæ facerent sibi diuersa pratoria, y ordenado el Consejo, y Chancilleria, y hecha general remission de causas, a la Chancilleria, quedaron estos juezes. con solo el conociamēto de causas de hidalgua, sin conocer de causas de hidalgos, y dexaron la corte, y dioselles su auditorio en la Chancilleria, nostris temporibus creantur regij iudi

iudices, y no toca ya al Marques de Poza, ni a don Luys Carrillo: qui cognoscunt de nobilitate principaliter, nullique alij, nec auditores regij nisi appellatum sit ad eos, vt dicemus inferius, glossa. 1. §. 2. nume. 15. cum sequētibus, itaq; hodie ex particulari nostri iuris dispositione habent soli nobilitatis causarum principalem cognitionem.

Hic tamen incidit quæstio elegantum respectu auditorum qui sunt iudices superiores, & ordinarij, vt dicemus dicto. §. 2. glossa. 1. numero. 15. tum respectu aliorum iudicum de regno qui sunt ordinarij locorū, an hæc iurisdictione videatur concessa his iudicibus, cum latuue, an verò priuatiue, respectu enim illorum poterat videri non ablata illis iurisdictione, & concessa iurisdictione cum latuue, ita vt fieret locus prauentioni, quia regulariter iurisdictione data ei qui nō est ordinarij, aut ei qui est inferior in eodem loco, vt sunt isti iudices respectu auditorum, & respectu iudicum de regno, quia non sunt ordinarij, & sunt inferiores auditoribus, talis iurisdictione censeretur data cum latuue, nō priuatiue text. expressus, in. l. final. C. de iuris omni. iud. l. 1. §. cum urbem. C. de officio præfecti vrbis, vbi scriptores. c. cum episcopus, de officio ordinarij, libro. 6. l. si aliquam. l. nec quicquam. ff. de officio proconsulis, ex quibus iuris responsis iudices speciales in loco, non præiudicant potestati loci, & vide alia plu-

ra iura apud Ludouicum Roman. consil. 393. hæc regula est verissima & tenent eam Angel. in. l. testamēta. C. de testam. idem in. l. 1. C. vbi & apud quem, idem in. l. 1. §. si quis in appellatione. ff. de appel. Bar. in. l. 1. ff. de officio præfecti vrbis, idem in. l. in prouintiali, per textu. ibi. ff. de noui operis nunt. & in. l. 1. §. dixit aliquis. ff. de publiciana in re actio ne, Decius, consil. 3. part. 1. Aretinus consil. 102. la. ff. in. l. quod in rerum. §. si quis post. ff. de lega. 1. & in. l. Titia textores eodem. Felin. in. capit. pastoralis, de officio ordinarij, Tho. Gramma. deciss. 10. nume. 1. Grego. in. l. 24. tit. 9. par. 2. vbi ex principio hoc iuris tenet quod iurisdictione illa, de qua in dicta. l. 24. scilicet, del Almirante en la mar es iurisdictione cum latuue, cū loci ordinarij, ex text. in. cap. vbi periculum, de electione in sexto, Auendannus, libro. 1. de exequendis mand. reg. Hisp. c. 1. no. 29. facit. l. 2. titul. 4. part. 3. & quod notat Paulus, in dicta. l. fin. C. de iurisdictione omni. iud. & quod notat Barr. in. l. si quando. C. de bonis vacatibus. lib. 10.

Quæ quidem opinio quod pertinet ad nostrum casum magis confirmatur, quia quado iurisdictione conceditur a lege duobus, præsumitur cum latuue, & ita inter episcopum & inferiores prelatos est locus prauentioni, glossa. in. d. c. pastoralis de officio ordinarij. Abbas, consil. 25. & non est locus decisionis. text. in. cap. significasti de officio ordinarij.

Præterea cum iudices ordinarij locorum, habeant de iure ordinariam omnium causarum cognitionem, item & auditores, con caso de corte, nec reperiatur, adempta, plane etiam si concessa reperiatur cognitio causarum nobilitatis istis iudicibus, cum reliquis non sit adempta, intelligendum est, esse apud omnes cumulatiue, ita argumentatur, Ancharra. consil. 163, quem refert, & sequitur Deci. d. consil. 3, nume. 2. ad fin. versicu. sed tamen prædictis, quod fortificatur quia in legibus quæ concedunt iurisdictionem istis iudicibus non est dispositum quod cæteri non possint cognoscere, quo casu cõpeteret priuatiue iurisdictione ex Felino vbi supra, nume. 2. vers. limita, 3. ex quo fundamento patet error Auendani de exequendis, mand. reg. Hisp. lib. 1. c. 1. num. 29. vers. & hæc iurisdictione cum sequent. vbi putat, quod iurisdictione concessa, al Prior y consules de Burgos es cumulatiua, & loquitur contra casum l. 1. titul. 13. libro. 3. noui ordi. ibi. *Y por la presente aduocamos a nos, todos los pleytos, que los dichos mercaderes de la vniuersidad, y los dichos sus factores, sobre las cosas, sus dichas, estan pendientes, ansí ante los del nuestro consejo, como ante el Presidente, y Oydores de la nuestra audiencia y alcaldes de la nuestra Corce, y Chancilleria, como ante otros qualesquier corregidores y juezes, a los quales mandamos, que no conozcan dellos, y los nemidá ante los dichos prior y consules.* Cum ergo, nulla lex in to

to corpore iuris nostri Hispani contineat similia verba, respectu horum iudicum videtur dicendum, quod habeant suam iurisdictionem cumulatiue cum reliquis non priuatiue.

Facit præterea quia quando iurisdictione conceditur alicui per verbum taxatiuum, solum dumtaxat taxatum, & alijs similibus, vt puta cognoscant tantum de nobilitate, tunc taxatiua restringit iurisdictionem eius cui conceditur, sed non adimit ei qui alias habebat de iure istam cognitionem, ita sentit Aretin. dicto consil. 102. & est ipsa veritas, ergo licet leges nostræ dicerent, que estos juezes conozcan tan solamente de pleytos de nobleza, ipsorum videretur iurisdictione restricta non verocæ erorum ablata, immo si lex diceret, & hæc ratio est multum consideranda, quod causæ nobilium debeant tantum tractari coram iudicibus istis, adhuc taxatiua illa respectu causarum, ipsarum, non adimeret iurisdictionem iudicibus de regno qui haberent iurisdictionem de cõsuetudine, como son los alcaldes mayores todos que por costumbre legitimamente prescripta conoçen en primera instancia, bene tamen adimeret iurisdictionem his iudicibus qui haberent iurisdictionem a lege, como son los alcaldes ordinarios de los pueblos, y los Oydores, ista est elegantissima differentia Bart. in l. viros. C. de diuers. officijs lib. 12. quam sequitur Deci. d. consil.

3. nu.

3. nu. 1. sed tamen in nulla lege nostrarum legum legimus hæc verba nec similia, ergo dicendum est, quod habeant iurisdictionem cumulatiue. Præterea facit, quia etiam si statutum dicit quod de adulterio, vel de nobilitate solus capitaneus cognoscatur, per hoc verbum solus, quæ est taxatiua directa in personam non in causas, non videtur adempta iurisdictione reliquis ordinarijs qui alias cognoscere possent, ista est notabilis declaratio, Angel. in l. 1. r. C. vbi & apud quem, per illum tex. & glof. ibi verbo, solus, ita intelligit, Iass. in l. quod in rerum. §. siquis post, nu. 9. ff. de legat. 3. & licet aliter intellexerit Felin. d. c. Pastoralis, num. 2. vers. limita tertio, melius sentit Iasson, quia glo. in d. l. 1. r. est clara pro Ang. & Iass. quod est notandum pro teste qui dicit, que solos los Alcaldes ordinarios conoçian en primera instancia, quod ex illis verbis adhuc non probent priuatiuam iurisdictionem nisi addat aliud, scilicet, que queriendo conoçer el Alcalde mayor se lo quitauan, y el se acquirtaua, ex eo quod supra adduximus contra Auendani. c. sacerdotibus. 11. q. 1. ibi *(sic inquit, & internos causas dirimite vestras)* qui est optimus text. in facto, & iure.

Præterea facit pro hac parte resolutio eius questionis difficilimæ & valde disputabilis, & diffusæ, quæ resoluit Iass. & his verbis vitur, in l. quod in rerum. §. siquis post. ff. de lega. 1. & disputarunt ante Iass. em

Iacob. de Arc. Oldrald. Bald. Abb. fratres humiliati impetrarunt a summo Pontifice, vnum de ordine suo in generalem, qui visitaret, & corrigeret totum ordinem, quesitum fuit an Archiepiscopus Mediolanensis, & per consequens cæteri ordinarij possent eos quoque visitare, & corrigere, & quamuis varie responsum sit, quia alij in alias ierunt sententias, & allegant diuersa iura quibusque pro sua opinione Iasson, ibi numero. 7. resoluit iurisdictionem fuisse datam cumulatiue ad ordinarios ergo in nostro casu idem videbatur dicendum.

Quæstio certe mihi difficilissima est, & primum vsus obtinuit, vt hij iudices cognoscant priuatiue, de nobilitate, & respectu iudicum, qui sunt ordinarij locorum, & respectu auditorum qui sunt superiores, fundatur hæc iurisdictione priuatiua, in l. 9. hoc. tit. & lib. ibi, *(que lo vengam a demandar ante los dichos mis Alcaldes de hijos dalgo, porque ellos oyan y libren lo que hallaren por derecho,)* facit. l. 1. & l. 2. ibi, *(que la sententia que por el fuere dada sea ninguna,)* hoc titul. & lib. text. in hac. l. 8. in. 2. parte: que non valga executoria que por lo menos no tēga sententia dada por los Alcaldes de hijos dalgo, & quamuis decisio harum legum facile posset vitari, adiuuatur tamen ex alijs iuris principijs, & primū, ex tex. in d. §. siquis post vbi quæ vni cõsentur datū, alteri videtur ademptū, text. in l. cum dominicis. C. vbi causæ

D fiscalis.

ffcales. l. si duo. ff. de administr. tut. & per hæc iura hanc tenuerunt Raphael Cuman. & Paul. de Cast. in. d. §. si quis post, pro hac facit. c. studui. de officio legati, vbi datus iudex specialis, adimit iurisdictionem reliquis.

Facit pro hac quia quando iurisdictiones concessæ pluribus differunt tanquam species & genus, tunc specialis iurisdictione concessa vni videtur alteri ablata, fundat late Felin. vbi supra, l. i. n. 2. quia generi per speciem derogatur, regula, generi, & l. vxorem. §. felicissimo. de legat. 3. c. dudum. c. cum quis, de præbend. & ex hoc fundamento tenuit hanc Bald. in. l. r. ff. de officio cõsul. quæst. 1. & Angel. in. l. testamenta omnia. C. de testam.

Item facit celebris doctrina Bald. in auth. habita. C. ne filius pro patre, vbi quando iurisdictione conceditur vni in certa specie causarum in fauorem certarum personarum, & illorum fauor est, quod habeant solum illum iudicem, tunc iurisdictione est priuatiua, late fundat Areti. cõf. 102. nu. 2. & notat las. vbi supra, nu. 6. nota pro viduis quia fauor est, quod habeant iudices, los oydores, o los ordinarios, por esso escogen: cum ergo ista iurisdictione sit concessa in fauore nobilium, vt patet ex iuribus nostris supra adductis, & sit specialis: merito ex his, quæ diximus videtur priuatiua, idem concludit Bald. in. l. 1. §. vbi autem. C. de caducis tollend. ex quo fundamento deducitur

elegans conclusio, quod si Papa concedat, vel motu proprio, vel ad petitionem vniuersitatis, vt iudex scholasticorum cognoscat: de causis beneficialibus, & matrimonialibus scholasticorum, videtur hæc iurisdictione ablatæ ordinario, quia est specialis in fauorem certarum personarum & inest fauor si tantum habeant iudicem scholasticum, la. l. d. §. si quis post Areti. dicto cõf. 102. Felinus supra, & Bald. in locis prædictis.

Facit ratio quæ deducitur ex superioribus, quia quocumque in certis generibus causarum competit alicui iurisdictione puta in causis messium, damnorum, vel aquarum est priuatiua cognitio ex Abbate, & Felin. quos refert Auenda. lib. 1. c. 5. nu. 11. & Afflict. decis. 42. ergo priuatiua cõf. la est, isthec iurisdictione hæc partem tenet vsus, qui in re admodum difficiliter constituitur potuit, vt diximus supra glo. 1. §. 1. nu. 65.

Hij ergo iudices cognoscunt de causis nobilitatis, tamen in sala, dos secretarios, vn relator, y conocẽ en Valladolid, y Granada, de Ebro, la lla, y aca, y ellos son hijos dalgo, al menos deuen serlo, ex. d. l. 1. hoc tit. dellos assi de autos interlocutorios como diffinitiuos, se apela a los Oydores, y alli se litiga e vista y reuista.

Los notarios de prouincia oy no los ay, de his. tit. 12. lib. 2. noui ordi. los Alcaldes de hijos dalgo conofcen en grado de appellacion de alcabalas, y dellos van a los Oydores por appellacion, ay escriua-

nos

nos de alcauala, distin. dos delos de hidalguias, reparten estos los pleytos por prouincias, vno es escriuano de Castilla, otro de Leon, otro de Toledo, los de hidalguias tienẽ su repartimiento ordinario,

Los alcaldes de prouincia difieren delos del rastro, y estos de los dela casa y corte del rey, vide. l. 1. & l. si. tit. 5. lib. 2. vet. ordinam. ex quibus habes quam habeant cognitionem, & vbi cognoscant, estos alcaldes de hijos dalgo.

Nota ergo primũ, ex tex. quod iudices isti principaliter cognoscunt de nobilitate, hoc est, de hidalgua de sangre, sobre la qual causa se aya de librar executoria. vnde leges quæ præstãt his iudicibus cognitio nẽ, nõ prohibent, nec vetãt quin reliqui iudices possint cognoscere incidenter de nobilitate, vnde ne incarceretur nobilis pro debito civili iux. tex. in. l. 6. tit. 2. lib. 6. recopil. vt ne torqueatur pro delicto. iux. l. 4. cod. & l. 2. tit. 30. par. 7. vbi Grego. cumulat omnes casus in quibus torqueri potest nobilis ne cum ignobilibus incarceretur. l. 4. tit. 29. part. 7. Anto. Gom. tomo. 3. c. 9. nu. 6. l. 11. tit. 2. lib. 6. recop. & quænis Auẽda. l. 2. de exeq. mand. reg. Hisp. c. 5. n. 22. putet in casu blasphemie sufficere, si nobili assignet vnũ Palatiũ vbi & incarcerationis, & in culis annexus transigat totos triginta dies, oportet intelligere, dummodo illud Palatiũ sit publicũ nõ priuatiũ, vt puta, en fortaleza, o en las casas de

ayütamiẽto. nam si est domus priuata, vix diceretur carcer, ex. d. l. 4. ibi, (en la carcel o en otra prision q̄ sea bien recaudado) & in. l. 6. & 7. cod. tit. 2. alias si nõ sit, locus publicus, præter ignobiliũ carcerẽ, tunc seruabitur, in aliena domo cum custodia, & in vinculis, ex his quæ ipse Auenda. ad ducit, vbi supra, nu. 22. vers. & attẽta, in domo autem sua omnino seruari non debet, quod existimabat Azebedo. in. l. 15. tit. 6. lib. 3. noui ord. & allegabat ad hoc Auẽda. qui nihil tale dicit, nec quod ipse Azebedo ait vbi supra, n. 11. verum puta in nostro regno de quo alias, ergo cognoscunt incidenter iudices regni de nobilitate ad hos iuris effectus, qui plures in iure reperiuntur, & vsu forensi obseruati.

Et nobilis quidẽ non torquetur sicuti plebeius. l. defertorẽ. §. 1. ff. de remilit. l. milites. l. duo Marco. ff. de quest. l. feueran. C. de digni. l. 12. vbi pro indignationem lege (indagationem) tex. egregius, in. l. null. C. ad leg. Iull. maiesta. l. si quis decurio C. de falsis. Bart. in. l. 1. C. de dignit. Lucas de Pen. in. l. mulieres, cod. & licet Tiraq. de nobilita. c. 20. num. 10 140. dicat quod in Francia istud nõ seruatur, quæ ad hoc allegat Otalora, de nobilitate, quinta parte principali. c. fi. nu. 4. tamen D. Didacus Cobarr. in Hispania dicit seruari, variarũ, lib. 2. c. 9. n. 4. & vide elegãtẽ tex. iure nro quando nobilis possit torqueri in. l. 24. tit. 21. part. 2. & vide cũ casus obuenerit de tor-

D 2

quen-

quando nobili. Grego. in. l. 2. tit. 30. par. 7. & tex. & ibi glo in. l. 25. tit. 24. li. 4. foro leg. & vide Guillel. Benedict. in. c. Raynuncius, verb. mortuo itaq; testatore, el. 1. Fallentia. 8. nu. 222. de testam. & ne aliquis torqueatur incidenter cognoscitur de eius nobilitate.

11 Vte; ne edes, ne ve equi, ne arma capiatur, iux. l. 3. tit. 2. lib. sexto recopilla. vte; iniuriā illatā pecunijs luant. l. 2. tit. 10. lib. 8. ordinam. vnde sunt qui existimēt olim dimanā hie verbū illud vulgo riceptū, hijo dalgo de deuēgar quinientos sueldos, ut, deuēgar, sit soluere, constat del fuero Alfonso. publicado en tiempo del señor rey D. Alonso decimo, ibi (quando quier q̄ algū home de los q̄ de vengā nostro follo) & rursus ibi, (e non de venge mais nostro follo) & licet D. Didacus Couar. de veterum numismat. collat. c. 5. nu. 7. & 8. & Oalora. 2. par. c. 4. num. 12. legant (vēgar) & nō (deuēgar, pro quib9 facit illud quod refertur, q̄ autē al principio se pagauā a los Reyes de Cordoua, a quellas dōcellas. per oes te tributo y pecho, tā abominabile se cōuertio despues ē quiniētos sueldos, los quales despues los hijos dalgo de Castilla, vēgarō: hoc est, qui tarō cō vēgāca de armas, y que de alli se dixo hijo dalgo de vengar quinientos sueldos, quicquid legas preter D. Didacū Couar. & Oalor. vide fortasse nō peius per Monterosū, aut quisquis is fuit qui opus illud scripsit, tractat. 6. fol. 124. mihi

enim nulla displicet interpretacio, sed libētius legere, de deuēgar, quā de vengar, quiniētos sueldos, & non incarceratur cū ignobilibus, nu. 9. cognoscūt etiā, ordinarij locorum 12 incidenter de nobilitate ne nobilis ducatur remex ad trirremes. Couarrub. variar. li. 2. c. 9. nu. 3. & 4. & Grego. n. d. l. 2. tit. 30. par. 7. vbi sūt casus in quib9 suspenditur nobilis in. l. 24. tit. 21. par. 2. & Oalor. 5. par. 14 c. vlti. nu. 4. & in. d. l. 24. tit. 21. nobilis nō solum suspēditur verū datur 15 p̄ceptus in p̄cipiciū, y le arrastrā, ahorcā, y despenā. ibi, que mandarō que los despenassen de lugar alto, vnde aliquādo suspēditur nobilis ē pedibus. vt quasi p̄ceptus moriatur, ex. 16 d. l. 24. & in. l. 2. tit. 28. par. 3. ibi, que los matassen cruelmēte por ello, arrastrandolo, o desmebrādolo, ad quas leges vide Tiraq. de nobilitate. c. 30. n. 120. quib9 tu adde quod Pyrata. licet nobilis torquetur, & suspenditur resti, & ducitur remex ad trirremes, & ita in Gallico senatu obseruatū vidi equiparatur, enim graffatori, & est publice difidat9 tenēt omnes, in auth. nauigia. C. de furtis vbi Bal. & Salice, dicūt quod est inimicus deo, & hominib9, & disposita in graffatore terrestri habēt locū in graffatore marino, quia valet argumentū a fortiori causa. l. nec si volēs C. de liberali causa, cū vulgatis 17 Igitur corā ordinarijs iudicib9 locorum hęc cōsequitur nobilis, de quibus & alijs id genus est titulus 2. lib. sexto, ordinam. idq; cū aliud 20

agi

agitur, non vero de nobilitate principaliter, & pro hac incidenter cognitione, et text. expressus, in. l. quoties. C. de iudicijs, vbi iudex qui principaliter de statu cognoscere non potest, cognoscit incidenter, patet ex tex. ibi, (nihil prohibet quo magis apud eum quoque qui alioqui super causa status cognoscere non potest, d. l. ceptatio terminetur) text. optimus, in. l. 1. C. de ordine iudicio, ibi, (quoniam non de ea sed de hereditate pronunciat) vide Bart. in. d. l. quoties, Bart. & Paul. in. d. l. 1. tenet Bald. in. l. non ignorat. C. de his qui accus. non possunt, l. as. fo in. l. fin. C. de constit. princip. Petrus de Auenda. de exequēdis man. reg. Hispaniæ, lib. 1. cap. 1. num. 29. Oalora de nobilitate. 3. part. cap. 2. D. Antō. Menes. in. l. si adibus. C. de seruitut. & aqua, nu. 6. & 7. & hoc est receptissimum & iuris cōsonum, ita vt nemo hactenus dubitarit, de hac incidenter cognitione, vnde omnes iudices ordinarij locorum, & alij superiores tota die agunt de nobilitate incidenter, sicuti de causa status & de causa legitimitatis, vt in honorum p̄fessione, & p̄titione hereditatis, & rei vendicatione, & in alijs id genus iudicijs que sunt in foro quotidiana. Nec in his omnibus timor est 20 nullus, quod iudex pronuncians super principali videatur pronuncias se, super incidenter, quia in his omnibus causis que pertinent ad incidenter hanc nobilitatē, quoties de incidenter agitur semper cōcipitur de-

cretum ex cōmuni stylo curia. (in perjuizio del derecho del fisco, en quāto a la hidalguia, asi en possessiō como en propiedad) alias quando causa principalis, & incidēs habēt sed ita incidenter, q̄ est impossibile, q̄ incidens subsistat subsistente principali, tūc cōdēnatio in principali, inducit absolutionem in incidenti. & subordinatur. text. ff. in. l. 1. & in. l. 2. & in. l. 3. C. de ordi. iudici. & ibi notat Bar. vbi autē vno imposito nō tollitur alterū, cōdēnatio & absolutio in principali nō inducit cōdēnationē, nec absolutionē, in incidenti. habes exēpla optima & clara, pro hac distinctione, & ad effectū ipsius, vt hęc res clarius cōstet in tractatu nro de Expensis & meliorat. c. 6. nu. 17. quando enim exceptio qua opponitur nō est ex diametro cōtraria actioni propolite, & pronūciatū est super actione propolite, nō vero super exceptione, certe nō prohibetur ille qui excipit, nec adhuc habet iudiciū latū super sua exceptione, quia super illa nihil adhuc pronūciatū est, nō prohibetur in quā illud idē proponere in alio iudicio, cum nihil adhuc de illa exceptione per iudicē actū sit, quā cum actione sese cōpariebatur, ita singulariter docet Bar. in. l. fundū. ff. de exceptio. nu. 1. & in. l. qui Romæ. §. duo fratres de verbor. text. in. l. fin autē §. si. ff. de neg. gest. vbi aduertit optime Paul. de Cast. & in. l. q̄ in diem. §. si rationem. nu. 3. ff. de cōpēsat. & est prior casus illius distinctionis, 20

D 3 quan

quando autem incidens est subordinata causæ principali ex diametro contraria. Ita vt principalis omnino non possit tractari, quin agatur de incidenti, tunc pronuntiatio in causa principali inducit pronuntiationem in incidenti. text. in. l. 1. C. de ordine iudiciorum. l. si autem. §. si. ff. de negocijs gestis, Paulus, in. l. quod in diem. §. 1. de compensat. vide latissime melius quàm alibi Felinum ad quem te remitto, in capi. suborta de re iudicata, nu. 4. vbi varios casus adducit, qui pertinent ad incidentem, quæ sese cõpatitur, aut non compatitur cum principali, an inducatur res iudicata super ipsam, vel pronuntiando, vel ad vltiora procedendo in causa principali, hæc enim remissionem contentus, quæ habet plures casus, plura iura, & plures doctores. in causa autem hac incidenti de nobilitate, hæc omnia cessant, quia ex incompetencia iudicis qui de principali quæstione cognoscere non poterat deducitur, vt nec possit cognoscere de eadem incidenter, hoc est si nobilitas incidens, ita subordinetur causæ principali, vt ex diametro sit contraria, aut quod non possit omnino principalis causa si ne plena incidentis cognitione deciderit, tunc quia iudex est incompetens ad incidentem, etiam incidet de ea cognoscere non poterit, quia cum expresse non possit pronuntiare super nobilitate plena iure, ita nec tacite, pronuntiando super princi-

pali, idque efficit incompetencia.

Vnde retenta hac specie, quam tractamus sententia in principali non parit exceptionem rei iudicatæ in hac exceptione incidenti de nobilitate, idque adnotabat Paul. in. d. l. 1. nu. 7. C. de ordine iudiciorum, nu. 7. qui refert Innocent. & dicimus ad intellectum. text. in. c. si. de iudicijs in glo. 1. §. 2. nu. 17. vbi incompetentiæ ratio facit cessare regulam iuris, igitur, a unquam enlos autos quæ se dant sobre torméto, sobre carcel, sobre execucion de armas, sobre pena honrada, no se diga (sin per juyzio del de recho de su Magestad, en quanto a la hidalguia) adhuc incompetentiæ ratio, facit vt pronuntiatio in principali, non inducat condemnationem, vel absolutionem super exceptione incidenti nobilitatis. Vnde se quimur regulam eam quam diximus de exceptione incidenti quæ non pugnat cum principali, vt succubens, si super ea non sit iudicatum, in alio iudicio possit expedire per viam actionis vel exceptionis. faciunt ad hæc quæ late scribit Bar. & post eum Iaf. & post vtrumque, D. Anto. de Menes. in. l. 1. C. de iuris & facti ignorancia. faciunt quæ tradit Abb. & post ipsum Felin. nu. 3. in. d. c. suborta de re iudicata, idem Bar. in. d. l. si autem. §. si. ff. de negocijs gestis. Paulus, in. d. l. quod in diem ff. de compensat.

Ex quibus remanet duplex limitatio ad regulam text. in. dicta. l. 1. C. de ordine iudiciorum, vt pronuntiatio super principali inducat de se

de se absolutionem, vel condemnationem in incidenti, quæ fuerit opposita, vt hæc regula sit quidem vera, & recipienda hoc modo, primùm nisi incidens illa causa eius sit natura, & rationis, vt omnino sese compatatur cum principali causa, quia principalem, nec destruit de se, nec labefactat, vt expensarum, exceptio inuentarij non confecti, & pacti de non petendo, & nequis teneatur nisi quatenus facere possit, & alijs id genus, & hoc est quod dicebat Abbas, in capit. tuam, de ordine cognitionum, nume. 5. versiculo, & oppono ad glossam, ubi (quod quando sunt duæ principales causæ, seu quæstiones, quarum vna non est præiudicialis ad alteram, & tunc habet locum quod dicitur, scilicet motionem vnus causæ non impedire alteram intentari) quandoque quæstio incidit in alteram, ita quod est præiudicialis ad alteram: quia ex decisione huius dependet decisio alterius, & tunc de incidenti, & præiudiciali ante est cognoscendum, & pronuntiandum, & hoc tam in civili quam in criminali causa, vt in. c. tuam: de ordine cognitionum. quod dictum Abbatis intellige sano modo ex his quæ superius adnotauimus de incompetencia, scilicet nisi ad sit incompetencia iudicis, ex qua incompetentiæ ratione, limita secundo dictam. l. 1. C. de ordine iudiciorum: vt determinatio principalis inducat determinationem super incidenti, quæ erat præiudicia-

lis ad illam, & cum qua sese minime cõpatiebatur, ex Bart. Paul. Abbate, & Felin. vbi supra, nisi iudex alias incompetens respectu incidentis, si principaliter deduceretur in iudicium, omnino sit incompetens, tunc enim ex hac ratione incompetentiæ, sententia lata super principali non inducit pronuntiationem super incidenti, vt in hac de nobilitate exceptione incidenti, vtrumque; ergo adnotauit Paul. optime vt solet reliqua, in. d. l. si autem. §. 1. & in. d. l. 1. nu. 7. quem videas perpetuo ad hanc de incidenti tractationem.

Et pro iunioribus ne ipsis verbis confundatur scire oportet, causam principalem esse quæ proponitur ex libello actoris expresse, & nascitur, ex actione propositæ narrationis. l. de quare. ff. de iudicijs. c. constitutus de ordine cognitionum quæ semel in iudicio proposita ante litis cõtestationem causa dicitur, post cõtestationem dicitur, lis, text. in. c. forus, de verb. signi. incidens vero causa est, quæ nascitur ex excep-

destruit, prescriptio, solutio, doli exceptio, & alia id genus, & hoc casu non est dubium quin pronuntiatio super principali inducat pronuntiationem super incidenti illa exceptione incompatibili, adnotauit Cinius, in l. peremptorias. C. sententiam rescindi non posse Bartol. & Paulus, in dicta. l. r. C. de ordi. iudiciorum, vnde de nouo restituti non possunt illae exceptiones, & obstat exceptio rei iudicatae de nouo tractanti. cum queritur. ff. de exceptione rei iudicat. cum sequentibus, aut vero erat talis incidens causa, quae se compatiēbatur, & simul subsistere poterat cū principali, & poterat proponi per viam actionis, vbi exceptio compensationis, & alia id genus, & in his si expresse nō sit pronuntiatum super ipsis ex principali non interimuntur, & ita si iudex de ipsis non fecerit mentionem, nō prohibetur excipiens, vel in alio iudicio, vel in executione sententiae agere, vt Latius diximus ad aliud propositum in tractat. de Expensis & meliorat. cap. 6. numer. 15. & 16. & sequenti. vel est tale incidens de quo iudex principaliter, non potest cognoscere, & est omnino incompetens respectu illius, si principaliter deduceretur in iudicium, & tūc in hoc casu, sententia lata super principali causa, non inducit pronuntiationem, nec tacitam, nec expressam in incidenti, quia semper militat illa ratio quam supra adduximus, quia cum expresse nihil pos-

sit, nihil potest tacite, vt in hac nobilitatis causa, & in causa matrimonij, & conueniunt omnia quae superius adnotauimus, ex Bartol. Paul. Innocentio, Abbate, & Felino, vbi supra.

Emergens vero causa est, quae concernit ordinem, & substantiam iudicij, & actorum, vt est quaestio Emergens de iurisdictione iudicis, vel de mandato procuratorio, specialia, vel generali, requisito ad agendum, & sicut incidens incidit ex exceptione peremptoria, ita & emergens, emergit ex dilatoria exceptione, natura vero emergentis causae est eadem quae, & dilatoriae exceptionis, vt si proponatur delatoria, & nascatur emergens causa, iudex omnino visus sit pronuntiasse super ea, si in causa principali ad vltiora procedat, vide Felinum, in d. c. suborta. d. nu. 3. & sequenti omnia enim exempla quae adducit ex hac distinctione clarius pernoscentur, procedendo enim iudex ad vltiora in causa principali videtur respuere dilatoriam, & emergentem, quae ex dilatoria emergit, text. expressus, vbi Abbas, & reliqui in c. ex parte. el. 3. de appellat. ibi, *verum quia isti iudices hac exceptione neglecta, & erat ibi exceptio quae concernebat ordinem iudicij, ibi, (super his non tenebatur eorum nomine quorum iurix esse desierat respondere) piane lass. in l. ex quacumque. ff. si quis in ius vocat, non ierit, nu. 45. late, ibi eandem regulam ponit, & adducit*

cit plures eius regulae scriptores, & addit vnum quotidianum, quod omniferant Felinus, & Abbas, in dict. cap. suborta, quod illa regula emergentis quaestio, & decisio, tex. in d. c. ex parte. lo. 3. de appellationibus fallit in exceptione dilatoria, & emergenti, ex ipsa quae procedat ex incompetencia iudicis, si incompetencia opponatur in vim dilatoriae. si enim negetur iurisdictione iudicis, ipse iudex debet antequam procedat in causa principali sese iudicē, vel non iudicem pronuntiare, nec procedendo ad vltiora per litem contestationem, vel interlocutoriam sententiam probatoriam, nec per alios actus iudiciales causae principalis procedendo ad ipsos videtur pronuntiasse super exceptionem incompetenciae, quae emergit in causa ex negatione iurisdictionis, vulgo, de la declinatoria de iurisdictione. ita resoluit, & vere lasson, in d. l. ex quacumque. d. num. 45. contra Bar. in d. l. si autem. §. si. ff. de neg. gest. itaque ex his, quae ibi resoluit lasson, iudex omnino proposita declinatoria ex incompetencia iurisdictionis debet omnino sese pronuntiare iudicem, vel remittere iudicium, & causae cognitionem ad iudicē alias competentem, & aduerte quod ab hac pronuntiatione, vel ab eo actu quo procedit ad vltiora licita est appellatio ex his quae diximus, & ex glossa in auth. habita. c. ne filius pro patre, & ita quotidie obseruatur in curia, & in causis ecclesiasti-

cis quae veniunt ad regia praetoria a iudicibus ecclesiasticis, per viam quam dicimus, de fuerca, quotidie si iudex ecclesiasticus processit ad vltiora, despecta exceptione incompetenciae, aut opposita, & pronuntians se iudicem, & maxime si dubium sit ex ipso facto an competat iurisdictione, de quo dubio est Bartol. in l. praescriptione. C. si contra ius vel vtil. publi. Abbas, in c. ex parte de rescriptis, & nos infra glossa. 1. §. 1. nu. 65. Et decretum in curia, quae declarando sobre la declinatoria, pronuntians se iudicem, vel non iudicem, non haze fuerca, & si pronunciauerit sese iudicem, quae otorgue y reponga, ex glossa recepta, in d. auth. habita. c. ne filius pro patre, vbi quod a pronuntiato quo sese quis iudicem pronuntiat, vel non iudicem, est licita appellatio, & nota vnum quotidianum: pone quod iudex ablegauit a se iurisdictionem & remisit ad alium iudicē. Cū alias ipse esset competens in causa, alia inuestigatio est, an ipse ad petitionem partis possit iterum reassumere, & distinguendum est, aut est iudex ordinarius, qui in se habet fundamenta suae iurisdictionis, aut est iudex delegatus cuius iurisdictione pedit ab alio, scilicet committente, si est iudex ordinarius potest reassumere sibi suam iurisdictionem, ex regula text. in l. quod iussit. ff. de re iudicata, at vero si est iudex delegatus regulariter non potest ex regula text. in c. significatibus, de officio

delegati, quod vltimum fallit nisi per partē fuerit appellatum ab eo pronunciato, quo iudex delegatus remisit causam, tunc enim appellatio suspendit effectum pronuntia ti & retinuit iurisdictionem, ideo de legatus potest reassumere, ita limitat regulam tex. in. d. c. significantibus, Abbas, in. c. cum cesante, de appellat. ex qua ratione non semel vidi iudicem ecclesiasticum qui maligne a se reiecerat iurisdictionem coactum per senatores regios iterum reassumere causam, & merito quia in eo inerat violentia: & pertinent hæc ad emergentem ex dilatoria.

Vnde nota quod iudex qui alias de nobilitate, aut de matrimonio, non potest principaliter cognoscere, cognoscit incidēter, quia de principali solum pronuntiat ex dicta. l. 1. C. de ordin. iudicior. & quod sententia lata in principali non parit exceptionem rei iudicatæ super incidenti, nec quicquam iuuat, nec nocet, quominus in alio iudicio possit principaliter de ipsis agi, isthucque procedit ex incompetētia, vnde fit vt in hac incidenti quæstione, nō de iure ipsius nobilitatis agatur in hoc incidenti iudicio, quod natum est ex exceptione peremptoria, sed de facto, ita notabat, & optime Bart. in. d. l. quoties. C. de iudicijs. Abbas, & reliqui, in. d. c. tuā, de ordine cognitionum, & hoc modo loquuntur reliqui scriptores, ex quo fit, vt in alijs iudicijs, & vniuersalibus, & particularibus, vt in petitiō-

ne hæreditatis, rei vendicatione, & cæteris, si agatur de filiatione, & matrimonio incidēter, non ius matrimonij, sed factum quoddam nudū inquirimus, nudum, scilicet, ab in- 26
uestigatione ea, an valuerit matrimonium, nec ne, quod si talis sit incidens causa quæ requirat plenam cognitionem, & perfectam, in qua non de mero, & nudo facto sed de iure quoque incidentis omnino sit agendum: nec possit principalis causa decidi nisi de incidēti plene, & perfecte, cognoscatur. Tunc quidem ex his quæ supra diximus, si iudex omnino sit incompetens debet cessare in principali, & differenda est causa principalis donec de incidenti plene cōstet. Idque apud cōpetentem iudicem, text. expressus in. d. c. tuā, text. expressus, in. l. si status. C. de ordin. cognitionum.

Aduerte tamen ad ea quæ diximus plurimum, scilicet, si ad sit periculum, quia si periculum absit, nō est admittenda hæc cessatio causæ incidente pendente, nec est faciēda hæc remissio incidentis ad iudicem competentem, quod quomodo fiat ex his, quæ sequuntur patebit apertissime, & vtilissime, ex quibus conciliabuntur duo iura, quæ mutuo si recte expendantur, pugnare videri poterunt, & conciliatio pendet ex his quæ sequuntur, & partim ex his quæ diximus.

Pugnat enim tex. in. c. tuam, cum 27
tex. in. c. causam, el. 2. qui filij sunt legitimi, pugna in eo est, quia in vtroque

que

que agebatur de successione, in vtroque incidebat quæstio de matrimonio, patet apertissime ex litera vtriusque decisionis, at vero in. c. tuam, differtur causa de successione, & excutitur causa incidens de natalibus: hoc est de matrimonio, in. c. causam, ipsa causa matrimonialis non differt causam successio nis, immo causa successio nis remittitur ad regem iudicem competentem, cogniturum de ipsa, quantum vis de matrimonio dubitatum sit, cur tam varie, conciliatio depēdet ex his quæ diximus proximo numero, & quamuis text. in dict. c. tuam quod ibi dicitur per. dd. sit repetibilis, & magnæ, & profundæ materiæ, ego relictis aliorum commentarijs in numeris, longis, & obscuris, ita intelligo: scilicet, quod in. c. causam, agebatur solum de possessione apud regem, ideo nullum periculum erat, cum possessionis causa breuiter expediatur, & nullum inerat periculum, quia poterat dānum ipsius, in proprietatis causa refarci, ideo summus Pontifex, de possessione remittit ad regem, quia non erat periculum, etiam si rex de possessione decideret, pendēte causa super matrimonio, restabat enim causa proprietatis, discutiēda alio iudicio, iuxta text. in. l. & an eadem. §. si. ff. de except. rei iudicatæ, patet hic sensus ex litera tex. ibi (quod mater dicti R. dicitur non fuisse de legitimo matrimonio nata) & rursum ibi, (Videlicet an mater dicti

R. fuerit de legitimo matrimonio nata) & rursum ibi (cum ad regem nota ad ecclesiam pertineat de talibus possessionibus) & rursum ibi, mandamus quatenus regi possessionum iudicium relinquentes, nec quicquam te moueat, quod in dicto. cap. causam, agebatur de possessorio recuperandæ, quia re vera illud possessorium, recuperandæ ratione iuris, & effectū, nihil differebat a possessorio adipiscēde, requirebat enim possessionis legitima causam, & iustum titulum, ex his quæ tradit eleganter Francus, in c. ad decimas, de restit. Spoliatorū, nu. 3. & 11. & exceptio proprietatis erat notoria, ex gloss. singulari, verbo, manifesta, in. c. vestra, de cohabit. clericor. & mulierum, & patet ex text. c. causam, eodem tit. vide in fra gloss. 12. nume. 86. vbi late, vnde non erat ante omnia restituendus, sed de legitima causa, & iusto titulo erat agendum, sicuti in possessorio adipiscēdæ, at vero vt diximus nullum erat periculum, etiam si obtineret in possessorio, quia restabat iudicium proprietatis, quod si ex iudicio regis Anglorum forent bona remansura perpetuo, apud R. nunquam summus Pontifex remitteret causam etiam possessoriā, ante decisionem causæ super matrimonio, ideo autem remisit, quia ex eo iudicio possessorio, qui obtineret fiebat dumtaxat possessor, nihilque amplius, at vero in cap. tuam periculum in erat, si non suspenderetur causa de bonis, quia iudiciū non de

pos

possessione, sed de proprietate erat, patet ibi (successionis causa) ubi gl. 2. & 3. id sentiunt, & clarius conuincitur, ex tex. in. c. lator, qui filij sunt leg. qui tex. concordat cum text. in d. c. tuam, in hoc autem proprietatis iudicio quia non restabat aliud iudicium in quo damnium posset reficiri, ideo quæstio de successione cessauit, & de matrimonio pleno iudicio actum est. Intellige autem de cessione text. in dict. cap. tuam, esse admittendam necessarium, ubi ad successionem vocati sunt filij legitimi ex legitimo matrimonio nati, si de matrimonio incidat quæstio, quia in alijs successionebus legitimis, quidquid sit de matrimonio, bona fides parentis admittit, mala excludit. c. ex tenore qui filij int legitimi. l. 1. tit. 13. part. 4. bona autem fides, & mala, sunt facti, & in facto consistunt. l. bona fidei emptor. ff. de acquir. rer. domin. de quo factio, vt sapius diximus iudex laicus cognoscit. Bar. in d. l. quoties. Abb. & reliqui, in d. c. tuam.

Hæc duo iura, scilicet. c. tuam, & c. causam, meo iudicio comprobant in alia praxim Hispaniæ, namque apud regem nostrum in supremo totius Hispaniæ senatu, ubi agitur causæ possessionis, & deciditur possessio, de los mayoraçgos, etiam si incidat causa de matrimonio, & legitimitate, nunquam hactenus, se habens suspendendo la causa possessoria: quod ego sciam, nullum enim est periculum restat enim iudicium pro-

prietatis, en las Chancillerias. ex. l. 10. tit. 7. lib. 5. noui ordi. & in supremo senatu in causis maioratum possessionis obseruatur decisio, text. in d. c. causam, at vero postquam est decissa causa possessoria, y se remite en propiedad a las Chancillerias, iuxta dispositionem. d. l. 10. ibi incidens quæstio de matrimonio, & legitimitate, facit vt cesset causa de successione, quia si non cessaret certe periculum esset maximum, que si euista y reuista la successio de la qual se trata, se diese en propiedad a vno, y despues esse saliese illegitimo, o spurio en el iuyzio ecclesiastico, en el qual se trata lo incidente principalmente: quedarian los bienes, apud non dominum idque perpetuo, quod ne contingat debet causa de bonis cessare, & admitti decisio text. in dict. cap. tuam, & tex. in dict. c. lator, & fortassis vtilia hæc sunt, ad praximque Hispaniæ apprimè necessaria.

Ex quo intellectu cessat allegatio aduocatorum, en las Chancillerias, qui quotidie clamant, ya en caso de sejo averse alegado y tratado de la illegitimidad, y con todo esto auer el Consejo decidido en la posesion inferentes ex his, quæ superius diximus, esse iam pronunciatum super natalibus, & matrimonio, ex. d. l. 1. & l. 3. C. de ordi. iudicior. & ex Paulo, ibi, & Abbate, ubi supra, & esse reprobata illas probationes, argumentato, tex. in. c. suborta, & quæ ibi doctores de re iudicata, at vero hæc alle-

allegatio est nullius momenti, ex diuersa ratione quæ reperitur in. d. c. tuam, & c. lator, & in. d. c. causam, siquidem causa possessionis quæ respicit solum quali possessionem filiationis ex his quæ diximus, glossa. 20. nume. 6. recte sese habet, non discutitur proprietate filiationis, at vero proprietate filiationis, requiritur ad proprietatem bonorum, tum ex eo quod diximus, ne bona remaneant apud non dominum, tum vero quia est incompatibilis cum rei vindicatione, & proprietate, argumento eorum quæ tradit Felinus, in. d. capit. suborta, de re iudicata, numer. 3. & ideo non est in utroque casu eadem causa, vnde neque exceptio rei iudicatæ. l. cum queritur, cum leg. seq. ff. de exceptione rei iudicatæ, itaq; si de proprietate bonorum agatur, proprietate filiationis requisita est, ideoque cessat causa de bonis, & agitur de natalibus apud competentem iudicem, ex ea ratione, ne bona remaneant apud non dominum irrevocabiliter, si vero agatur de possessione filiationis, & agitur de possessione bonorum, nihil autem curamus causam proprietariam de natalibus, quoniam nullum est periculum, testat enim iudicium de proprietate in quo de utroq; latius agendum est, & est vera ratio ad tex. in. d. cap. tuam, & c. lator, & ad tex. in. d. c. causam, & fundat hæc eorum dia praxim Hispaniæ hucusque obseruatam, at vero Mieres. 3. par. que

tion. 15. num. 19. fere hanc tenet sed refert causam possessionis ad factum ex Bart. in. l. Titia, nume. 2. ff. solut. mat. & ex laff. in. l. quoties, nume. 6. C. de iudicijs, & ex hac consideratione intelligit, tex. in. c. tuam, ubi de iure filiationis agitur, distinguens inter cognitionem, iuris, & facti, quæ est communis distinctio, vt ipse fundat late, dict. c. 15. num. 20. sed ea distinctio, indiget nostra hac animaduersione, quod scilicet, in possessorijs, non subsit periculum, & sufficiat quasi possessio filiationis, in proprietarijs necessaria sit proprietate filiationis quia alias subsit periculum illud de quo supra, ideo in casu cap. tuam, & c. lator, cessat causa de bonis, & agitur de natalibus, in dict. cap. causam, cessat causa de natalibus, & agitur, de possessione bonorum.

Ex quo sensu videbis quam aliena sit a vero allegatio vulgaris, ex d. c. causam, fere enim, & nouiores, & antiquiores fundant ex eo, quod possessorium etiam de re spirituali non sit spirituale, & ad hoc allegant illum tex. Archidia. in. c. cum dilectus, de ordin. cog. idem & Ioan. Andreas, in. c. 1. de rest. Spoliat. lib. sexto, Cardinalis, in clemen. dispeditiofam de iudicijs, Guillelmus de monte laudensi, in clemen. 1. de cau. pos. & prop. quicquid sit de dicto, allegatio ex dicta. c. causam, est falsa, & pro dicto est text. & glossa. in. c. literas, de iuram. calum. & ex dicto resultat quod iudex regius est competentens

tens super possessorio præsertim in interd. Et recuperanda & retinenda, non ita indistincte in adipiscenda possessione, tenet Archidiaconus & Innocentius, in c. fin. de iudi. ubi est text. pro hac sententia, de quo egimus late hac glo. 1. §. 2. nu. 17. tenet hanc Innocentius, in c. cæterum, de iudicijs, Guido Pap. quæstio. 85. Aufrelius, in clem. 1. de officio ordinarij, fallent. 24. reliquos vide apud Mieres, dicta. q. 15. & est elegans declaratio ad legem. 10. titul. 1. lib. 3. ordinament. & scribemus late, infra gloss. 9. num. 46. ubi ad propositum videbis pulchrum casum, & ibi nu. 45. adducimus consuetudinem Franciæ quæ traditur à Guidone Pap. quæst. 1. & quæst. 71. & quæstio. 85. Guillelmus Benedict. in c. Raynuntius, verbo, & uxorem, decis. 2. num. 331. Boerius. q. 69. nu. 23. Grammat. decis. 78. Selua de Beneficio. 1. part. q. 7. Carol. de Grafalijs, lib. 2. regaliu Franciæ iure. 5. vide aliqua per Didacum quæst. practica. 35. & ad hæc nihil faciunt, nec c. causam, nec c. fin. supra adducta, & hæc adde ad Mieres, ubi supra.

28 Sed opportune queritur circa hanc incidentiam quæ probatio requiratur, ne nobilis in carcere detineatur, ob debitum civile, ne ve torqueatur, & ad alia huiusmodi ubi probatio adducitur nobilitatis, sed incidenter, & non principaliter. Otalora mouet & disputat. 2. part. 3. partis principalis, cap. 10. per totum, & num. 3. pro maiori explica-

tionem distinguit inter eum qui habet rem iudicatam in possessione, hoc est, entre la executoria de possessione generalen toda España, o particularmente en algun lugar, que llamamos local, & dicit, quod debet gaudere fructu possessionis adducit tex. & Abbaté, in c. cum venissent, de institut. & Paul. in l. sed si queratur. §. sicuti. ff. si seruitus vendic. & ita in his qui habent possessionem, existimat satis superque habere ex rei iudicatæ autoritate probatam nobilitatem ad hoc ut in his incidentibus obtineant, quod quidem est sine difficultate aliqua.

Sed tamen de locali possessione ait ille quod forsan in eo solo loco in quo habet possessionem non torquetur, nec in carcerabitur, nec fiet illi executio in armis, ait tamen Otalora, quod ex æquitate defendi possit, quod in concernentibus, & attingentibus personam suam, quia personale ius sit, & etiam extra illum locum, in quo res iudicata prolata est, gaudebit his privilegijs nobilitatis quæ sunt personalia, & sequuntur personam, in quo ego facile ab eo dissentio, didici enim ex juris principijs limitatam causam, limitatum parere effectum. l. in agris. ff. de acqui. rerum dominio, & ibi Albericus. l. age. l. si de certa. C. de tractatio. vnde Bald. & Imola, & recentiores scriptum reliquere in l. sed & si plures. §. in arrogato. ff. de vulga. limitatam potentiam causæ efficietis, limitatam quoque producere effectum

30 cum, idem Bald. in l. non modus. C. de seruit. notat quod ea quæ limitata sunt, non debent extendi, ideo hoc quod ait Otalora, de æquitate fore extendendam possessionem localem non puto verum, quia vti diximus cum possessio limitata sit ad certum locum non potest loco egredi. text. expressus, in l. semper. §. negotiatores. ff. de iure immunit. ubi (*quandiu in huiusmodi actu sunt*) & valet argumentum de re ad tempus, & de vtroque ad locum. l. vinum. ff. si cert. petat. & ibi Ias. ff. Silua nuptialis. lib. 1. num. 233. Bart. in l. qui plures. ff. vulgari. vnde sicuti concessum ad tempus post tempus videtur prohibitum. d. §. negotiatores ita concessum respectu certi loci, extra locum censetur prohibitum, ex Barto. ubi supra, iuncto. §. negotiatores, itaque possessio localis non extenditur extra locum, neque vlla subest æquitas scripta, quæ hoc exigat, igitur la carta executoria in possessione generalis sine duda es bastante, ad probationem in huiusmodi incidenti causa de nobilitate. La particular, y llama mos local, si alii se tractare en aquel lugar de la executoria, de atormentarle, o si la deuda se pide, o se contrajo en el mismo lugar, alias non procedet æquitas, Otalora, quia non est scripta argumento, text. in l. placet. C. de iudicijs secundum veriorum lecturam ibi (*Scripta*) & 32 quia sub pretextu æquitatis plerumque perniciose erratur. l. seruum filij. §. sequitur. ff. de verborum, inde ali-

quando monebamus fugiendas infamias æquitates non scriptas, quia conculant sæpe ius scriptum, de expens. ff. & meliorat. capit. 1. num. 28. & gloss. 21. num. 74. infra, nec quicquam facit, quod ea nobilitas sit personalis, quia effectus ipsius est restrictus, & limitatus ad locum, simile est, quod seruitus personalis, sæpe tempore, & loco restringitur. l. Lucius Titius. ff. de seruit. illud aduertito pro aduocatis si quando casus obtinerit, vsu subintendant, la executoria, y hagan probança, la qual del litigante y padre, con actos y reputacion, sera bastante para estas causas incidentes, y no se entendera estat restringida, y sera bastante, ex his quæ dicemus, & evitabitur difficultas ista, quod ad evitandam quæstionem secure consulo.

Subdit secundo Otalora, secutus suam distinctionem, que in caso que no aya executoria en possessione: quod non sufficeret quasi possessio nobilitatis, & ait iudicio suo esse recipiendum, quia cum resistat ius debeat ea qualitas plene probari, & principale fundamentum est, ex Bald. in l. non ignorat. C. qui accusare non possunt, ubi tenet quod ex quasi possessione militis non est quis remittendus ad magistrum equitum, & ita non affirmat satis firmam ullam conclusionem sed relinquit iudicibus decidendam quæstionem ex varijs circumstantijs rerum quæ occurrunt in causa. in hac tamen quæstione intrepide

33 tene quod admittenda sit leuior, & minor probatio in hoc iudicio, vbi de nobilitate agitur incidenter, & quod sufficit quasi possessio, hanc tenent Bald. in dicta. l. nō ignorat, idē Bald. in l. qui ad ciuilia, C. de appellationi. l. ass. in l. fin. in fin. de cōlit. princip. Iacob. Rebuf. in l. viros. C. de magistris scriuorum, lib. 12. Casfaneus, in consuetudin. Burgund. rub. 6. nu. 15. Antonius de Meneles, in l. si adibus. C. de seruitor. & aqua. nume. 7. Auetud. de exequen. mād. reg. Hisp. c. 1. lib. 1. nume. 33. & hęc obseruatur in praxi, & est vsu foren. si recepta, faciunt ad hanc partem quę adducit ipse Otalora, vbi supra nume. 3. & vltra ea, quę adducunt ipsi quos retuli, præterea facit ratio iuris fortissima, cui non est honesta responsio, quia in his incidentibus causis non agitur de iure ipsius cause incidentis, sed de nudo facto, patet ex superioribus, & notabat Bar. in dict. l. quoties, & Abbas, & reliqui, in dicto. c. tuam, cum igitur nudum factum, non vero plenum ius veniat ex natura iudicij incidentis probandum, restat, vt probatio ea sit admittenda quę concludat nudum illud factum: etiam si nō attingat plenum ius, quia probationes accedunt rei controuersę in iudicium deductę, text. expressus in c. forus, de verbo, signifi. ibi, *causa autem & argumento & probatione constat.*

Præterea accedit fortissimum argumentum, certum est enim quod

filiatio probatur concurrentibus pluribus de quibus glossa. in cap. Michael, de filijs presbit. & latissime attigit D. Didacus Couarrubię in 4. part. 2. c. 8. §. 3. nu. 5. ommitto nouiores in suis arbitrijs, & casibz, text. in c. per tuas, de probationibus, vbi ex litera patet aperte, de procreatione educatione, nominatione, & statu, sed tamen illud est cōstitutifimum q̄ vbi agitur non principali ter de iure filij ad plenam, & perfectam probationem successione, sed incidenter ad alimenta, vel ad aliud id genus, iuxta text. in l. si quis a liberis. §. parens. ff. de libet. agnos. sufficit minor probatio, & quod pertinet ad alimenta alēdus est, qui probauerit quasi possessionem filiationis solam, hanc tenet Bart. in l. sine get. ff. de lib. agnos. immo in hoc nō stra. l. fin. tit. 19. part. 14. quę est elegans ad propositum, solam famam filiationis censet legitimam probationem ad alimenta, vides ergo quomodo in ceteris iuris partibus in incidenti minor requiritur probatio quam in principali, nec quicquam facit præsumptio contraria iuris, quia illa præsumptio destruitur, ex præsumptione quasi possessionis, ad hunc effectum probationis, quia quod pertinet ad probationes, vna præsumptio destruit aliam. l. diuus cum glo. ibi & vulgat. ff. de in integ. restit. & tam profè præsumit possessio, quam quasi possessio, vna quęque in suo genere perfecti est. l. fin. C. de rei vendicat. iun. Ita.

Ita. l. officiu. Cod. vtraq; enim lex cōcludit de possessione, & quasi possessione, immo cū in hac causa incidenti agatur de modico damno, modica probatio requiritur, text. optimus in l. Theaurus. ff. ad exhiben. vbi iuramentū ex rei qualitate solū admittitur, & plenā fidē facit, diximus late ad hoc propositum, & ad legē Theaurus infra. §. 1. gl. 2. nu. 7. vbi de probatione minore, reliqua fundamenta quę adducit Otalora, apud ipsum vidē, nō sunt transcribenda, nō enim membranas nostras volumus alienis scriptis replere, itaq; verissimum est, in incidenti minorem probationem sufficere.

Solum restat respondere ad argumenta quę Otalora adducit pro contraria opinione. d. 2. par. par. 3. c. 10. & primo ad primū argumentum quę leges quę statuerūt nobiles nō esse torquendos, nec in carcerandos, pro debito ciuili, nec cū plebeis, loquantur per verbū (sum es, fui) quod denotat substantiam, ex glo. in l. mercis appellatione. ff. de verb. signi. & quod hæc substantia debet probari hoc argumentum est debile, tū quia l. 34. & tit. 2. li. 6. rēcop. nō loquuntur nec vtruntur hoc verbo, vt est videre, & licet loquerentur per verbū (sum es, fui) adhuc incidens causa, & natura, & ratio ipsius, quę in solo facto cōsistit, solā exigeret quasi possessionē, nē probatio maior exigatur quā causa ratio postulet, debet enim ad æquari causa & probatio, cū probatio rei dubie faciat fidē

& quia frustra expectanda est maior fides quā requirat dubium, quod incidit probandum. d. c. forus, text. in c. in presentia, de probationibus, ideoque respectu cause incidentis vere est nobilis, qui est in possessione vel quasi, nobilitatis, licet non sit vere nobilis ad alios iuris effectus, qui requirunt verā, & plenā probationē nobilitatis, & quoad alimenta vere nobilis est is, qui est in quasi possessione filiationis, licet ad successionem, plenā & perfecta requiratur probatio.

Ad secundum argumentum Otalora 39 ræ contra receptam sententiā quatenus argumentatur, ex glo. in l. seruos. ff. de leg. 3. verbo, voluit contineri, certe & text. & glo. faciunt contra Otalorā, namque si lego seruos meos sine dubio, nō solum veniunt serui, qui vere mei sunt, sed etiam hij serui veniunt, & continentur in legato, quos bona fide possideo: etiā si inter vere non sint, probat text. ibi, *(Sed qui bona fide testatori seruorum suorum appellatione magis est, vt continetur, si modo suorum eos quoque seruorum appellatione & numero habuit)* ecce text. expressum contra ipsum, & argumentum Otalorę, quod magis facit pro recepta sententia, vt ex circumstantiā rei probatio mutetur, quāuis enim ad probandum, seruum esse matum, necessaria sit probatio plena iuris, & dominij iuxta notata, in l. in dieia. C. de reuend. & late Ripa. in l. rem, quę nobis. ff. acq. poss. cum re vera seruus ille non sit testatoris

sed eius qui a testatore seruum potest vëdicare, meum enim est, quod possum vendicare, licet sit apud alium. l. quintus. §. argento, el. 1. ff. de auro & argen. leg. per Bald. late in l. 1. & per totum. ff. de statu homin. tamen in eo legato admittetur probatio minor, scilicet, si testator cū seruum quem legauerat habebat pro suo licet, vere testatoris fuisse non probetur, quod si legatum concipiatur per hæc verba. lego seruos qui mei sunt Titio, tunc recurrendum est ad ea quæ latissime scripsimus de expens. & meliorat, capit. 22. nume. 33. vbi delegatis quæ concipiuntur per relatiuum, quis vel qui, cum verbo futuri aut præsentis temporis, an inducant conditionem, an vero demonstrationem, quod modo nihil ad nos pertinet. Itaque secundum argumentum Otoræ etiam si dicta. l. 2. 3. & 4. tit. 2. lib. 6. isto conciperetur per verbum, sum, es fui, aut nihil facit pro opinione Otoræ, aut probat receptam sententiam.

Ad tertium argumentum facilis est responsio, licet enim verum sit, quod non entis nullæ sunt qualitates, & ita quod non possit gaudere qualitatibus nobilitatis, qui se vere nobilem non probat, hoc argumentum certe concludit de omnimoda, & perfecta nobilitate, nihilo minus aliquis effectus esse debet qui consequatur quasi possessionem nobilitatis, vnde isti qui incidenter opponuntur possunt sustineri

in hac quasi possessione nobilitatis, vt enim diximus non potest habere alimenta a parente, nisi qui filius sit, & tamen filiatio ad sola alimenta probatur ex quasi possessione, vt diximus, & ex fama, attento iure nostro, cum tamen ad successionem hæc probatio nõ sufficiat quia successio est verus effectus filiationis, filij ergo hæredes, ideo requirit plenam, & veram probationem filiationis, vnde licet quispiam non fuerit pro delicto quaestioni expositus, nõ ideo minus tributa cum plebeis soluere desinet, idem si pro delicto ciuili relaxatus est carcere, & vinculis, ea enim qualitas soluendi, vel nõ soluendi tributa cum plebeis, est illa in qua plene elucescit nobilitas in Hispania ex hac lege nostra, & ideo requirit veram probationem, & perfectam nobilitatis, & quæ consequitur substantiam Hispanæ nobilitatis, vel vbi ea absit, quod fit in pluribus regni vrbi- bus & locis, distinctio ab officijs, & muneribus cum nobilibus, quæ distinguat nobilem a plebeo, ratio huius specialitatis ea est, quia raro dabis casum in quo hæc ipsa immunitas possit obijci incidenter, reliquæ possunt, & patet ad oculum, & ita lege. 9. hoc titulo, & libro dispositum est, vt in hoc casu, scilicet immunitatis ad iudices occurratur, de los hijos dalgo, at vero in reliquis nihil tale statutum est, immo si recte & cum iudicio leges nostras expendas: cum a-

gunt

gunt de tributis non soluendis a nobilibus Hispaniæ, aut loquuntur indefinite sine assignatione iudicum, vt in l. 10. tit. 2. lib. 6. aut loquuntur cum iudicibus de los hijos dalgo, vt dicta l. 9. & clarius l. 6. eod. tit. & licet at vero cum agunt de non incarcerando nobili cum plebeis, loquitur lex nostra cum omnibus iudicibus regni, ergo intellegit lex aperte quod omnes iudices, nõ solo los Alcaldes de hijos dalgo podian conocer desta incidencia, pero que solos los Alcaldes de hijos dalgo eran juezes en esto de pechar, o no pechar, por que esto es efecto verdadero de verdadera nobleza, però nõ lo otro, Præterea & in confirmationem huius distinctionis adducitur, quia l. 13. tit. 7. lib. 2. recopill. loquitur, en quanto al tormento con los Alcaldes del crimen, qui de vera nobilitate cognoscere nõ possunt, ergo intellexit lex, esse aliquam qualitatem nobilitatis, quæ requireret veram probationem, de qua non possit agi, si nõ ante los Alcaldes de hijos dalgo, y auer otras qualidades de hidalgua, quæ non requirant perfectam probationem, y que se podian tratar ante los otros juezes, idem statum est de famulo nobili, qui cognouit famulam domini sui l. 4. tit. 20. lib. 6. si ergo plena, & verissima probatio apud iudices, de los hijos dalgo requiritur, para el pecho, y que los demas juezes pueden conocer destas incidencias de carcel, tormento, & aljs id ge-

nus, verissimum est distingui inter se qualitates huiusmodi, hætenus illud probamus in solutione huius argumenti, quod etiam si hæc sint qualitates nobilitatis, quod, scilicet hæc qualitates differunt inter se, quia qualitas illa, de nõ pechar, requirit plenam probationem & veram, nec potest alibi tractari quam apud iudices nobilitatis, reliquæ qualitates requirunt veram probationem nobilitatis, & possunt tractari apud alios iudices, ideo adduximus leges regias quæ loquuntur, con los Alcaldes de hijos dalgo, y las que hablan con los otros juezes ordinarios.

Sed tamen restat difficultas, ex tex. in l. si crimen. C. de ordine cognitionum, & in l. quoniam Alexandr. C. ad leg. Iulii. de adul. cū alijs quæ allegat glof. in c. tuã verbo, dependentem, quæ iura non adduxit Otoræ, & fortissime virgent pro sua opinione, in his iuribus illud aperte probatur, quod causa incidens requirit veram & perfectam probationem incidens causæ, sed breuiter, vt hæc iura pateat, nota iuxta ea quæ diximus, quod in specie prædictorū iurum causa principalis non potest decidi, quin constet de incidenti, cum alia pœna ingenuo, alia seruo, statuta sit, & in pluribus iuris partibus aliter puniatur nobilis, aliter plebeus, at vero in nostro casu incidens quaestio non attingit diffinitiuam sententiã principalis causæ, vel enim decapitetur, vel laqueo aut resti suspendatur nobilis, capite punitur,

E 2 vel

vel torqueatur, vel non torqueatur sine quaestione constare potest iudicium, vel deportetur remex, vel non remex certe deportationis sustinet poenam, vel cum nobilibus, vel cum plebeis custodiatur, certe in custodia est, vel deinceps in vinculis propter debitum, vel non detineatur, ex bonis fit satis creditoribus, at vero in casu dicti. l. si crimen, & l. quoniam, Alexand. non poterat in fligi poena definitiue sine status vera decisione, ideo prius agitur de statu, & ut ait Bald. in dicti. l. si crimen, vel apud eundem iudicem, si alias competens est in utraque causa, & principali, & incidenti, vel apud diuersos, remissa causa status ad competentem iudicem, unde in fert Bald. illud quotidianum quod si potestas laica capiat clericum pro delicto & episcopus eum vendicat, quod debet prius praecedere causa clericatus, & interim debet cessare causa criminis, argumento dicti. l. si crimen & facit. l. 7. tit. 4. lib. 1. recopillat. cum. l. seq. itaque ex solutione argumenti, & ex text. in dicti. l. si crimen, & dicti. l. quoniam Alexandrum, & gloss. in dicto cap. tua, infertur eleganter, quod si pro aliquo delicto imponeretur poena mortis plebeio, & pro eodem delicto exilium nobili, quod iudices qui de criminibus cognoscunt, possunt, & deberent remittere causam status, si alias incompetentes essent, ad iudices competentes, quoniam ea causa incidens, prior est, & ordine,

& natura, ex glossa in dicto. c. tuam & scribentibus, ibi & ex Baldo, in dicti. l. si crimen, & ex text. in dicti. l. si crimen, & in dicti. l. quoniam Alexandrum, sicuti in clericatu quotidie fit, in qua causa cessat criminis cognitio.

In Hispania vero longe aliter dicendum puto, illud enim constituendum est, quod si commissum sit aliquod crimen propter quod aliter puniendus sit nobilis, aliter plebeius. ut in casu. l. 4. tit. 20. lib. 6. recopillat. & in casu. l. 2. tit. 10. lib. 8. eod. ita ut decisio definitiue sententiae dependeat ex verificatione incidentis, esse distinguendum, an causa nobilitatis pendeat apud los Alcaldes de hijos dalgo, super nobilitate, quando el delicto se comete, aut non, primo casu ego existimarem expectandum iudicium illud, & differendam causam criminis, mouet me ratio, text. in dicti. l. si crimen, & in dicti. l. quoniam Alexandrum, & Baldus, & gloss. in dicto. c. tuam, & quae ibi scribentes annotant, facit plurimum continetia causa quae diuidi non potest. l. nulli. C. de iudicijs, secundo casu, si lis non pendeat super nobilitate adducter aio, quod iudices qui de delicto cognoscent, possunt procedere, in causa & reum accusatum possunt condemnare poena capitali, nisi ipse in eodem iudicio probet se vere nobilem legitimo modo, vera & perfecta probatione, moueor, quia quoad iudicium cognitio-

tionem praesumptio iuris est nostri quod non sit nobilis. d. l. 8. & l. 9. isto tit. & lib. & exceptio illa continet incidetiam, secundo quod attinet ad probationem, & perfectam nobilitatis, quia in hoc casu est ratio particularis illa, quia causa principalis non potest decidi nisi ex veris probationibus, & in praesentia, de probat. d. c. forus, & decisio definitiue super principali dependet ex veritate incidetis, ideo probationem requiro perfectam, quia haec exceptio licet sit incidens respectu fori, est principalis respectu cause principalis, & sententiae definitiue, cum ergo iudices criminum fundent in iurisdictione, quia nemo praesumitur nobilis, & nequeant decidere causam principalem sine vera probatione exceptionis, nec sit praecipuum hoc iudicium, por los Alcaldes de hijos dalgo, certe & recte procedunt, & rectissime exigent perfectam probationem nobilitatis iuxta hanc nostram, l. 8. & puto hoc verissimum.

Non etiam obstat quartum argumentum ex. l. 2. §. quaedam. ff. de interd. & l. 3. §. hoc autem. ff. de itinere actuque priuat. vbi quod in interdicitis habentibus causam proprietatis annexam non sufficit quasi possessio, nisi proprietate plene probetur, quia respondeo, quod in omnibus casibus de quibus agimus, immo etiam si principaliter agamus de nobilitate, ipsa nobilitas habet causam possessoriā, iuxta commu-

nem sententiam, nescio, an veriorē, distinctam & separatam ab omni ratione proprietatis, & contra, patet ex. l. 8. hoc tit. & lib. quam interpretamur, & ex ratione eius nobilitatis quae dicimus (de solar) que sustinetur sine possessione, quia prouenit a maioribus ex text. in. l. 3. ff. de interdicitis, & relegatis, ideo non valet argumentum, quia etiam si illa interdicia habeant connexam causam proprietatis, haec tamen causa nobilitatis habet proprietatem, & possessionem, & quasi possessionem, & vnum quodque separatim ab alio, & vnius cuiusque separatim effectum.

Non obstat quintum argumentum ex doctrina Bald. in rubric. de causa proprietatis & poss. vbi iuxta textum, in. l. 45. Tauri ait quod ad hoc, ut possessio transferatur virtute statuti sine facto aliquo requiritur, quod ille realiter se probet haeredem, respondeo enim illud ideo esse necessarium, quia est necessarium antecedens ad consequens. l. ad rem mouilem. l. ad legatum. ff. de procuratoribus, in nostris casibus de quibus agimus non est haec necessitas illationis, & quia haec reperiebatur in casu, dicti. l. si crimen, & in casu dicti. l. quoniam, Alexandrum, ideo ibi confessi fuimus necessariam esse veram probationem, & perfectam, in alijs non item.

Ad sextum argumentum satis superque responsum est, ex superiori-

bus, quia solutio tributi, vt diximus omnino non potest esse neque repeteri nisi in vera probatione nobilitatis, aut ignobilitatis, ideo si quando agitur de solutione tributi non potest id deduci incidenter, sed principaliter, vnde iudicium illud pertinet ad iudices competentes ex his quæ diximus.

Ad septimum argumentum ex Bald. in l. eam quam versi, sed nun quid. C. de fidei commiss. vbi dicit, quod qualitas alicuius rei, vel personæ propter quam aliquid conceditur, vel denegatur debet perfecte probari, respondeo, illud esse verum iuxta naturam probationis quæ requiratur a iure, non enim negamus quod hæc incidentis probatio in suo genere non debeat esse, & perfecta, & vera, sed dicimus quod non debet esse eadem quæ desideratur in causa principali. l. 1. §. & si ea, & §. generaliter. ff. de vent. posses. mit. l. 3. §. summam. ff. de Carboniano edicto. de quo text. ad propositum Aegidius Bosc. tit. de part. supposito, nu. 5. l. 3. §. idē subiungit. ff. ad exhib. dicitur, ibi quod vbi agitur de modico dāno, & non de pleno iure, modica probatio sufficiat. l. 7. tit. 22. par. 3. vbi optimus casus, & Alex. & Ias. tradunt in l. a diuo pio. §. si super rebus. ff. de reudi. quod tamen intellige nisi lex aliter disponat, quod in nostro casu non reperitur iure cautum nisi vbi de pleno iure nobilitatis agitur, quia propter minor probatio est necessaria ad has incidēdas, quæ

in causa principali requiratur.

Et ex hac solutione ad septimum argumentum, inferes ad vnum quotidianum, & necessarium, in quo quotidie plures iudicio meo falluntur, quod licet in his causis incidentibus, quæ non attingunt diffinitiuam sententiam causa principalis admittamur minor probatione, nota me admittimus imperfectam, itaque asserimus quod in his summarijs cognitionibus, & possessorijs de quibus supra minor & leuior probatio sufficiat, vide etiā infra glos. 20. nu. 6. sed dicimus quod hæc minor probatio debet esse perfecta in suo genere, non enim in possessoria nobilitate exigimus vnam possessionem vicinariam in tribus personis cum actibus qui faciant distinguere nobilem a plebeio iuxta nostram legem, admittimus probationem possessionis vicinariam minoris, & minorum numerum annorum, & personarum, sed volumus quod hæc probatio sit in suo genere perfecta, id est quod habeat probatam hæc quasi possessionem per aliquot actus positivos, qui faciant distinguere nobilem a plebeio, in proprietaria nobilitate, non exigimus omnia ad vnum quæ traduntur a nobis infra glo. 17. & 18. sufficit si aliquo modo perfecte tamē doceas de domo, familia, & parentella, namque in omnibus iuris partibus in quibus admittitur leuior probatio ea debet esse perfecta in suo genere text. expressus vbi glossa verbo, ab vno, in c. licet ex quadam de testibus, de quo textus infra dicta

dicta gloss. 18. vbi admittitur leuior probatio, de auditu, & tamen illa probatio de auditu, debet resultare a testibus contestibus instar probationis de veritate, at vero in l. 20. tit. 9. par. 4. auditus debet esse a pluribus, quia ex pluralitate testium, resultat ista contestatio, Grāma. conf. 50. Aym. de antiqui. nu. 257. Ruinus conf. 92. vol. 4. Bertrand. conf. 204. vol. 1. Deci. conf. 163. Alex. conf. 5. vol. 1. & conf. 178. vol. 7. & conf. 92. vol. 6. gloss. in l. 3. verbo, numerus ff. de testib. vbi scriptores.

Confirmatur hæc, quia ad obtinendum in bonorum possessione Carboniani edicti, sufficit minor probatio filiationis, cum per eam non efficiatur quis hæres irrevocabiliter, & Carboniana non tribuitur sed est simplicis facti. l. 1. cū gloss. ibi, & Bald. C. de Carboniano edicto. l. 3. §. causa. ff. eodem Bar. in l. 1. §. idem ait. ff. eod. & dicit Ias. in l. 1. & si pepercit. ff. de lib. & posth. nu. 10. ad hanc, quod est ipsa veritas, & requiritur perfecta in suo genere, & probatur filiationis, Bart. in d. l. si neget.

Præterea possessio est quid facti Bartolus, & alij in l. 1. ff. de acquirenda possess. Covarrub. in regu. possessor. de regu. iur. lib. 6. 2. part. in initio, num. 3. Mieres. 3. part. quæst. 15. num. 21. & ideo in probatione possessionis non est necessaria exactissima probatio, sed sufficit minor quæ concludat factum illud, vt la-

te dicemus infra gloss. 20. num. 6. & diximus supra isto, sed tamen hæc minor probatio, debet esse perfecta in suo genere possessionis. Ita contra Mathesellanum, sing. 2. concludit Pinellus, in l. 2. de rescin. vend. 3. part. num. 27. Decius, in c. causam de iudicijs, glossa verbo Filium, in l. 1. C. quorum bonorum, Decisio Math. de Afflictis. 364. & aperte Rebutus, ad constituit. regias 3. tomo, artic. 7. de materia possessoria, gloss. 1. num. 26. vbi quod probationes istæ minores debent esse in suo genere perfectæ, vide lato Menochium, de recuper. posses. q. 32. num. 48. itaque in his incidentibus causis admittimus minores probationes, sed tamen perfectas, vnde reprobat illud quod dicitur vnius testis dictum sufficere in possessorio, & reprobat Menochi. vbi supra, remedio. 15. nu. 48. Decisio, supra Afflict. Rolan. conf. 50. lib. 2. nu. 16. Decisio Perusina. 59. nu. 2.

Et vltimo nota duos casus quotidianos, qui ex hac resolutione resultant, primus quod istæ probationes factæ coram iudice incōpetenti nihil nocent imo profunt in causa principali nobilitatis, quia etiam si fiant coram incōpetenti, fiunt propter periculum, & necessitatē, ideo magis iuuat, quā nocet, ea enim est regula vt probationes factæ propter necessitatē, & periculum, coram incōpetenti iudice faciāt fidē in iudicio principali coram cōpetenti, singularis doctri. Bart. in l. 2. C. de naufrag. lib. 11. vbi

bona additio litera. A. ex singulari Corseti verbo testis, quod non requiratur citatio partis, & bona additio secunda ad Bart. num. 3. & ibi Plat. ca. ni. i. versi. ex quo nota mirabilem practicam, vbi supra, sequitur, Ia. ff. de iurisdictione omni. iudi. num. 18. Roman. in. l. si vero §. de viro. ff. solut. mat. & alios adducit Ia. ff. vbi supra, & sunt hec vtilia, & quotidiana para las informaciones que se hazen caminando, sin repar para las mulas de alquiler que les daban lo necesario, y que caminaban lo ordinario, y que no murieron de mal tratamiento, quia fiunt propter necessitatem, & periculum faciunt fidem ex superius adductis. Vnde inferes secundo ad casum quotidianum, nobilis quidam venit in aliquod oppidum, vt ibi habitet, illico communitas petit ab eo rationem suae nobilitatis, & immunitatis, ipse offert probationem, quada- ta, manet in possessione nobilitatis, post multos annos, filio vel nepoti mouetur de nobilitate quaestio, ac subinde statim dicitur possessione male iniciatam ex illa probatione. l. i. C. de impon. Luchrat. descrip. ex primordio tituli formandum futurum euentum, ego ex Bart. Plat. Ia. ff. & Romano, vbi supra, existimo non nocere, & quia inducta ad augmentum non debent diminutionem operari. l. legata in vtiliter. ff. de adim. legat.

Notabilia ex §. i. glof. i.

- 1 *Causa privilegij pertinet ad regem, & ad auditores regios.*
- 2 *An iudices inferiores, possint cognoscere de causa privilegij.*
- 3 *Princeps cognoscit de privilegio, inferior de privilegiato.*
- 4 *Si dubitatur de forma privilegij, & de derogatione legum ad regios auditores est eundum.*
- 5 *Specialis derogatio legum quando requiratur in privilegio, & quando sufficiat generalis.*
- 6 *Clausula non obstantibus, quando sufficiat.*
- 7 *Si dubitatur de perpetuitate privilegij ad regios auditores eundum est.*
- 8 *Explicantur. d. 10. l. 3. §. 4. l. 4. tit. 18. part. 3. & l. 4. tit. 26. par. 2.*
- 9 *Agitur de glossa in dicta. l. 10. verbo, de aquel rey.*
- 10 *Quomodo intelligenda sit illud quod dicitur regem non posse alienare res regni.*
- 11 *Non licet priuato habere castellum in limite regni.*
- 12 *Princeps nec per contractum potest alienare res regni in prauiudicium successorum.*
- 13 *Princeps non potest castra regni alteri subycere inuitis vicinis.*
- 14 *Princeps non potest facere magnam donationem ex qua vires regni diminuantur.*
- 15 *Oportet regem esse beneficium, & liberalem.*
- 16 *De iure regni sunt aliqua in regno inalienabilia alia, vero alienari possunt.*
- 17 *Quae pertinent ad supremam dignitatem*

- rem regis, vel qua immodice extenuant regni vires, non alienat princeps.*
- 18 *Immunitas tributis, vel portagij facta a rege valet perpetuo.*
- 19 *A disparatis non fit illatio.*
- 20 *Immunitas de moneta non valet sino por la vida del rey que la concede, salvo si en el privilegio dize que sea por siempre.*
- 21 *Concession hecha del quinto delo que se gana en la guerra, no se puede hazer.*
- 22 *Concession o privilegio de yr en hue- ste, o fonsadero, vale solo por vida del rey que la concede.*
- 23 *Agitur de verbo semper, perpetuo, & imperpetuum.*
- 24 *Haec verba includunt omnes successores, quotquot sunt, quotquot erunt.*
- 25 *Immunitas concessa tibi non deribatur ad heredes tuos.*
- 26 *Verbu perpetuo inducit extensione personaru qua non sint expresse in privilegio, ex natura verbi, & ratio ne iuris.*
- 27 *Privilegium quod obtinet quoque beneficium, respectu beneficij late est interpretandum.*
- 28 *Privilegium habens idem quod ius commune, interpretandum est, vt aliquid addat iuri communi.*
- 29 *Privilegij verba plurimum sunt expenda in his causis, & late de perpetuitate vltima dispositionis.*
- 30 *In causis privilegiorum plurimum est aduertendum ex qua causa lismota fit, hoc est al testimonio deprenda.*
- 31 *Ad exceptionem rei iudicata requiritur eadem causa.*
- 32 *Si dubitetur de immunitate concessa tibi, & filiis, & descendentes ex his, an competat genitis ex filia, ad regem & regios auditores est eundum.*
- 33 *Immunitas concessa tibi, & filiis, & descendentes non competit nepotibus ex filia genitis.*
- 34 *De familia tua sunt filia, non nati ex ea.*
- 35 *Agitur de l. i. §. fin. de iure immunitatis.*
- 36 *Verbum, descendentes recte applicatur ad feminas, & genitos ex ipsis.*
- 37 *Nomine generis omnes vtriusque sexus comprehenduntur etiam cognati non solum agnati.*
- 38 *Burgos de Paz reprehenditur in consilio 23.*
- 39 *Nomine posterorum veniunt feminae, & ex his nati.*
- 40 *Nomine liberorum veniunt omnes vtriusque sexus descendentes.*
- 41 *Nobilitate sanguinis materni non gaudet ex his feminis procreati.*
- 42 *Publica utilitas debet laedi quam fieri possit in priuato.*
- 43 *Aequiparatorum idem est ius.*
- 44 *Vxor privilegiati, & nobilis gaudet immunitate viri etiam vidua.*
- 45 *El marido de la descendiente de Antona Gracia estando viudo, gaudet immunitate vxoris mortuae.*
- 46 *Filius naturalis non gaudet privilegio patris regulariter contra Oraloram.*
- 47 *Filij naturales sunt infames infamia facti, & sunt vitium paternum.*
- 48 *Immunitas ex privilegio paterno competit filia nupta regulariter.*
- 49 *Legitimatus ex legitimatione non gaudet*

- dei immunitate priuilegij concessi par-
tri, nisi aliud ex legitimatione intelli-
gatur.
59. An nobilis ex priuilegio torqueatur,
capiatur pro debito, deducatur re-
mex ad trirremes, & gaudeat alijs
prerogatiuis vera nobilitatis.
60. Cauallero de espuela dorada quid.
61. Hidalguia mas antigua que la cau-
alleria.
62. El señor Rey don Alóse el onzeno, y
el Cid Ruy Diaz de Binar armados
caualleros en Sanctiago.
63. De Pedro Ferrs de Castro llamado el
de la guerra armado cauallero en
Burgos, y armo muchos hijos dalgo
Gallegos caualleros.
64. Otra caualleria se daba a pecheros,
De diez de Março de 1453. no se
da sino a hidalgos, non aduertit ad
hoc. Oralora.
65. Ay otro genero de caualleros pardos
66. Quomodo filij gaudeat desta caualle-
ria.
67. Vtrum per exercitium officij vilis, se
pierda la nobleza, y caualleria en Es-
paña y fuera de España contra Ora-
loram.
68. Como se entien en las leyes que dixē
que estos mantengan armas y cau-
allo. l. i. l. 3. tit. 1. lib. 6. l. 7. tit. 2. eod.
lib. sexto reeopil.
69. Si las causas de los bastardos de Ebro
alla pertenecē a los Oydores, o a los
alcaldes de hijos dalgo.
70. V alet argumētum de cōsuetudine ad
priuilegium.
71. Quādo exceptio dilatoria, nascitur
post litem contestatam. apponitur post
- litem contestatam.
63. Consuetudo non potest extendi ultra
locum vbi viget.
64. Consuetudo qua viget in tota Hispa-
nia regulatur, vt ius commune.
65. Iurisdictio tribuitur per rescripta.
66. Si de confirmatione priuilegij dubite-
tur ad regē, & regios auditores eū-
dum est.
67. Cōfirmatio in forma communi quaerit
& qui iudices cognoscant de ista cō-
firmatione.
68. Si sit dubitatio de cōfirmatione qua
non fit in forma communi, ad regem
& regios auditores eundum est.
69. Plurimum est aduertendum ad ver-
ba confirmationis.
70. Requiritur intentio donandi vbi de
donatione agitur.
71. Priuilegium & confirmatio principis
intelligitur secundum petitionem par-
tis.
72. Confirmatio sententiae, priuilegij, cō-
cessionis, vel contractus violenti, si-
mulati, falsi, subreptiij, vel obrep-
titiij facta a principe, qui non habuit
notitiam violentiae, falsitatis, simu-
lationis, obreptionis, vel subreptio-
nis, est nulla.
73. Et nisi fiat mentio de falsitate, violen-
tia, simulatione, obreptione, & sub-
reptione, sententia, contractus, vel
priuilegij, non intelligimus scientiā
in principe.
74. Si confirmatio contineat plura quā
priuilegiū an inducatur cōcessio de
novo.
75. In materia de alcabalas los alcaldes
de hijos dalgo no conocē de iure pri-
uile-

- uilegij, & eius intellectu, & mente,
sed de facto parrium.
76. Priuilegium de non soluendo porta-
gium concessum a rege, non exten-
ditur ad portagia, quae soluuntur a-
lijs quam regi.
77. Priuilegium para poder lleuar por-
tazgo non valet sine causa, neq3 du-
rat causa cessante.
78. Priuilegium para poder sacar cosas
vedadas fuera del reyno libremēte,
non liberat de los derechos que se pa-
gan en aduanas y puertos.
79. Priuilegium de faciēdo nundinas,
& mercatū, requirit primi decennij
vsus, & iste vsus quomodo supple-
tur, probatur, & conseruatur.
80. Qui habent priuilegium faciēdi nū-
dinas & mercatum, non possunt no-
mine portitorij, vel alterius exactio-
nis quicquam exigere a concurrenti-
bus ad nundinas & mercatum.
81. Quando per contrarium actum con-
tra priuilegij tenorem, & formam
gestum, videatur quis recedere a pri-
uilegio, & renunciaisse priuilegio sibi
concesso, remissive, vide in. §. 1. glos.
6. per totum.

§. Primus Glos. i.

Sicut autem cognos-
cunt isti iudices, de
los hijos dalgo, prin-
cipaliter, de la hidal-
guia de sangre, & re-
liqui iudices non nisi incidenter,
ita quoque reliqui cognoscunt, de

la hidalguia que dezimos de priuile-
gio principaliter, & isti iudices
non nisi incidenter, si quando in
causa nobilitatis sanguinis vel natu-
ralis, aliquando incidenter priuile-
gium exhibeatur, denique non per-
tinet ad forum istorum iudicum
causa priuilegij, ni la exempcion
que compete por razon del priuile-
gio, sino sola la de sangre, nisi vt di-
ximus aliquando priuilegium inci-
denter presentetur coram ipsis, nō
principaliter, incidenter enim de
priuilegio cognoscere possunt, glos.
Abb. Felin. & reliqui in. c. cum ven-
nissent, de iudicijs.

Causa enim priuilegij concessi a
rege, pertinet ad regem, & ad sena-
tores regios, text. in. d. c. cum venis-
sent de iudicijs (cū super priuilegij
inquit Pontifex, sedis Apostolicæ
caufaverit, nolimus de ipsis, per
alios iudicari) text. in. l. ex facto. ff.
de vulg. ibi (beneficia principalia ipsi
principes solent interpretari, l. in. ff. de
conflit. princip. cum tempore de ar-
bitris. cap. 1. & 2. de confirmat. vtil.
vel inuti. l. 2. tit. 1. part. 2. ibi (otro si
ha poder si fuisse obscuro de lo sclarecer)
l. 27. tit. 18. par. 3. ibi (non lo deue nin-
guno juzgar si non el mismo, o los otros
que reynaren (& ita en las hidalguias
de priuilegio, tota die recurritur ad
auditores regios, y no a los alcaldes
de hijos dalgo, & est generale, vt in
omni genere priuilegij, no solo de
exempcion, e inmunidad, pero de
otra qualquier cosa, se acuda a Chz
cillerias, & ibi agitur de priuilegio,

in quo tamen nota vnum, quod etiam si istud ita receptum sit, & secure adduxit, Otalora. 3. par. cap. 2. num. 5. & 4. part. c. 3. num. 1. & 2. tamen maxima difficultas est in iure, an reliqui iudices ordinarij inferiores, possent cognoscere de priuilegio, & resultat difficultas, ex his quæ adducit Feli. in. d. c. cum venissent statim in principio post alios, quos ipse latissime allegat. Auger dubium in hoc nostro regno decisio rex. in. l. 6. tit. 1. lib. 4. recop. vbi causa de priuilegio non referuatur auditoribus regijs, & principi, sed conceditur vniuersis iudicibus regni. ibi (*ante los juezes seculares*) & ibi, *y que las nuestras justicias seculares sean tenidos de las hazer y cumplir de justicia*) retenta autem specie dictæ. l. 6. nõ dubium est, quin episcopus Salmantinus omnino possit conuenire laicum super causa ad priuilegiũ regis pertinete, coram pratore Urbano Salmantino, nec omnino tenetur adire senatores regios, qui sunt in hoc senatu Pintiano, quantumuis pertineat causa ad priuilegium regis: sufficit enim si ius profequatur iuum coram iudice regio ex d. l. 6. ex qua legis decisione non leuis occasio offertur indagandi, veritatem huius quæstionis, Otalora enim vbi supra, secure causam priuilegij ad regios auditores competere asseruit, quod tamen omnino nec verum, nec securum est, nam primo Bald. in. c. 1. num. 3. apud quem vel quos feudũ cõtrouersia debet de

3
 cidi, in vñibus feudorum: distinguit nec sine iudicio, difficultatem hanc sentiens, & proponit quæstionem his verbis, nunquid ea quæ tangunt beneficium principis possint per alium quam per principem dirimi? & distinguit ad quæstionem, ex mente & sensu Ioanis de Andrea, quod aut dubium est de priuilegio, aut de priuilegiato, primo casu princeps cognoscit, secundo inferior a principe: quod latius explicat & subdit, quando in priuilegio consistit ius priuilegiati, inferior potest cognoscere: aut quæstio est, super voluntate principis & ait, quod ad principem est recurrendum, & tunc voluntas principis ex ratione iuris scripti constabit, igitur secundum Bald. si priuilegium est certum, & certa principis voluntas, sed dubitatur de facto partium, tunc inferiores cognoscere possunt, si vero dubitatur de priuilegio ipso, & intentione priuilegij, ad senatores regios est recurrendum. Alijs verbis vtuntur Ioannes Andrea, Anton. Abb. Imol. & Felin. in. d. c. cum venissent licet sensus horum reincident in sensum Bald. aiunt enim quod aut contenditur, de valore priuilegij, seu de intellectu, & interpretatione concernente validitatẽ & mentem priuilegij principaliter, & hoc casu aiunt quod princeps debeat cognoscere: aut incidit quæstio de commodo, & vtilitate, & vsu priuilegij respectu ipsarum partium, & dicunt, quod inferiores iudices

dices possunt recte cognoscere. & hanc ipsam sententiam sequitur Grego. Lop. in. l. 27. tit. 18. par. 3. atq; adeo ex Bald. Ioan. And. Anto. Abba. Imol. Felin. & Grego. vbi supra, constat decisio quæstionis propositæ, quod aut agitur de ipso priuilegio directo, & eius validitate, forma, substantia, sensu, & interpretatione, verborum ipsius, & mente principis, deniq; tota ipsa causa, & controuersia est super ipso priuilegio, at vero factum partium est certum, & tunc certum est, quod causa pertinet ad senatores Regios, quia dubitatur de iure priuilegij, non de facto partium, aut priuilegium est validum & solenne, verba e; ipsius clara, & certa mentis principis, sed dubitatur non de iure priuilegij, sed de facto partium, & ad iudices inferiores, pertinet causæ cognitio, quia factum partium, non ius est in controuersia. ita sentiunt Baldus, Anto. Imol. Ioan. Andr. Felin. Abb. & Grego. & est rationi conuenientissimum, & decisioni d. l. 27. iudicare enim de facto partium, applicando ad leges, & priuilegia, & iudicum quorumcumq; d. l. 6. tit. 1. lib. 4. d. l. 27. de iure, & interpretatione, & sensu, & mente priuilegij. senatus regij est, ex superioribus. ita intelligendus est text. in. d. c. cum venissent, & temperanda resolutio Otaloræ quæ indistincte, nec iuridica, nec vera est: pone concessam immunitatẽ omnium iurium regalium, an Gabela hoc nomine con-

tineatur, ad senatores pertinet, quia agitur de sensu & mente concessionis: pone concessam immunitatem Gabela, sed dubium est, an sis vicinus eius loci, cui priuilegium concessum est, quia de facto est quæstio, ad inferiores iudices eundem est, an vendideris, an tradideris in loco rem venditam, de facto est quæstio, an ex verbis priuilegij immunis sis, de iure disputatur, & hæc est distinctio quæ causarum cognitionem distinguit, respectu senatus regij, & inferiorum iudicum.

4
 Pone quod priuilegium peccat in forma de qua in. l. 2. tit. 18. par. 3. quia non habet signum illud, rotundum, nec procerum & magnatum nomina, nec diem & consulem, pone item quod non continet derogationem legum, certe hoc casu, quia de iure priuilegij agitur, ad regem, & regis senatores occurrendum est. hæc enim necessaria sunt pro forma priuilegij atteta dictalege nostra. 2. tit. 18. par. 3. iure communi, vide, c. interdilectos, de fide instr. debet autem priuilegium continere derogationem legum, cum sit priuatum ius, ex d. l. 2. (*e si fuere de otra franqueza debe nombrar como le quita aquella cosa que le fazia, o le debia fazer por derecho*) derogatio enim legum intercedere debet in priuilegio si immunitas concessa, est damnosa fisco, glof. in. c. rescripta. 25. q. 2. Bald. in. l. neque damnosa. C. de precibus imperatori offerendi. l. & ibi Ioan. de Platea. c. de his qui

qui à princip. vacat. accepe. libr. 10
Gregor. in. d. l. 1. l. sunt munera. ff.
de vacat. munerum, Bart. in. l. 2. co-
dem, ne tamen existimes esse neces-
sariam specialem legis derogatio-
nem, sufficit enim clausula illa con-
sueti, scilicet (non obstantibus, &c.)
ita Ioan. de Platea, vbi supra, quod
patet aperte, quia licet alias hæc
clausula (non obstantibus) non suf-
ficiat quando duo concurrunt, sci-
licet, graue damnum, quod alicui
inferatur; & lex quæ priuilegio con-
cesso aperte repugnet, tamen quan-
do hæc duo absunt, sufficit clausula
(non obstantibus) alias si sit lex par-
ticularis quæ aperte veteri concessio-
nem illam, quæ in priuilegio conti-
netur, & ex ipso priuilegio graue
damnum inferatur, tunc plane re-
quiritur eius legis repugnantis, ex-
pressa derogatio. Ita resoluit Alex.
consil. 187. in. 5. vol. & præter ipsum
hanc ipsam distinctionem commu-
niter receptam dicit Gometius, in
c. 1. de constit. lib. sexto, multa addu-
cens tenent Bald. & Salicet. in. l. si.
C. si contra ius, vel utilitatem pu-
blicam, tenet Couarrub. in. 4. part.
2. c. 8. num. 6. quod est maxime no-
randum ad leges regias quæ expre-
se prohibent aliquid fieri, vt priuile-
gium, vel rescriptum, circa hæc pro-
hibita debeant obtinere derogatio-
nem expressam earundem legum
nec sufficiat clausula illa (non obsta-
ntibus), & præsertim habet maximū
effectū ad. l. 1. ad. l. 2. ad. l. 3. ad. l. 12.
ad. l. 13. tit. 10. lib. 5. recopil. & quoti-

die istæ leges, & alia plures, expres-
se derogantur in priuilegijs, & res-
criptis, vel concessionibus quæ tota
die sunt a principe nostro, dum do-
nat, vendit, & alienat, res regni, aut
dum facultatem præstat possessori-
bus maioratum ad vendendum,
permutandum, alienandum, vel ob-
bligandum res maioratum, vel pa-
rentibus ad maioratus instituendos
in vno ex filijs, & ad priuandos reli-
quos filios legitimos portione hæ-
reditaria, datis alimentis, & ad alia
id genus in quibus sunt leges huius
regni prohibentes aperte huiusmo-
di concessiones quia in his omni-
bus damnum quod tertio infligitur,
& lex quæ prohibet aperte illa con-
cessionem efficiunt, vt particularis
requiratur derogatio legum. at ve-
rò in alijs concessionibus nõ sit ex-
pressa derogatio legis sed sufficit
clausula illa, (non obstantibus,) &
ratio illa potest deduci ex eo, quia
scilicet, hæc clausula, non obstanti-
bus, non potest referri nisi ad ordi-
naria quæ ordinarie facit, & conce-
dit princeps, non vero ad extraor-
dinaria quæ raro sunt. c. cum ali-
quibus de rescriptis. lib. 6. c. fin. de
sent. excommunicat. eod. c. quia sepe
in fine, de electione, ead. l. scio. §.
Medico. ff. de annuis legat. Decius,
in. c. inter cetera, de appel. Oldral.
consil. 129. facit singulare dictum
Bal. in. l. 3. §. questum. ff. si quis cau-
tionib. quod per hæc clausulam ge-
nerale non derogatur legibus quæ
habent specialem obseruationem

facit. l. ita pudor. C. de adulterijs. Fe-
lin. in. cap. nonnulli de rescriptis,
& ita obseruat vsus forensis, en la
expedició de cédulas y priuilegios,
inde est quod dicit glo. in regula cā-
cellariæ. 17. & tradit Ioan. de Sel-
ua, de beneficio. 4. par. q. 46. & Go-
metius, in prohemio ad regulas chā-
cellariæ. q. 5. & q. vltima, in regula
de infirmis resignantibus, quod hæc
clausula (non obstantibus) non de-
rogat particulari regulæ decissioni
nisi de illis fiat expressa mentio, vn-
de quia reges non prohibentur con-
cedere aliquas immunitates, ali-
quas vero perpetuo alienare, vel cō-
cedere prohibentur, vt statim dice-
mus ad. l. 10. 42. 43. titu. 18. part. 3. se-
quitur vt in illis sufficiat clausula il-
la (non obstantibus) in his vero neces-
saria sit expressa derogatio legis ex-
presse derogationem prohibentis,
ideoque si de derogatione priuile-
gij dubites, an facienda fuerit de-
rogatio particularis, an vero genera-
lis, ad regem regiosque auditores
est recurrendum secus si de facto sit
disceptatio.

Idem est si dubitetur de perpe-
tuitate priuilegij, de qua perpetui-
tate nostro iure indagatio obscura
est, & confusa admodum, si leges
nostras cordate expendas, & cum
iudicio legas, & quotidie in foro dis-
putamus de perpetuitate priuile-
giorum, quantum bene iudicent,
qui nostra hæc legunt, & forenses
disputationes audierint, in foro
quotidianas, & ideo præmitte ad in-

telligentiam eorum, quæ dicemus,
quod in regno circa hanc materiã
priuilegiorum respectu immunita-
tis, an hæc priuilegia censenda sint
perpetua nec ne, sunt plures leges
quæ mutuo pugnare videntur. l. 10.
l. 34. l. 42. titu. 18. part. 3. & l. 4. tit. 26.
partit. 2. quæ defacile concordan-
tur.

Circa intellectum harum legū
quoniam in foro quotidiana est dis-
putatio in hoc Pintiano senatu tan-
tis per morabimur, & primum in
hac materia perpetuitatis priuile-
gij solet occurri ad glossa. verbo, de
aquel rey, in. d. l. 10. quæ distinguit
quatuor casus, sed tamen, glossa. non
facit mentionem vllam de. l. 42. eo-
dem tit. & part. vbi priuilegium im-
munitatis a tributis factum, & con-
cessum alicui valet, perpetuo, ibi,
(por siempre) de quo verbo agemus
late, & lex illa videtur pugnare cū.
d. l. 10. eod. titu. & part. ibi si non di-
xe en ella que le quita por siempre, &
rursus vtraq; lex, scilicet. l. 42. & l.
10. pugnare videntur cum. l. 34. &
ipsamet. l. 34. secum ipsa pugnare
videtur, ait enim quod priuilegium
illud, de quo ibi habet vim legis, &
quod debet seruari sicut lex, quo
nomine inducit perpetuitatem, rur-
sum ipsamet ait paulo inferius. *Que
priuilegio de hueste, o fonsadero no deue
valer, si non en vida de aquel Rey,* Ita-
que modo facit priuilegium perpe-
tuum, modo nõ perpetuum, rursus
l. 4. titu. 26. part. 2. prohibet conces-
sionem eius iuris de quo ibi in per-
pe-

petuum, ibi, *Emaguer lo quisiese dar por hereda niento a alguno por siempre, no lo podria hazer.* Et a recte iudices, hæc iura pugnant cum distinctione dictæ glossæ & ipsam destruunt, immo ipsa glossa aperte secum pugnat, namque in principio in primo casu ait quod concessio immunitatis simpliciter facta durat ad vitam regis, & non ultra, & tamen in tertio casu ait quod concessio facta alicui filijsque suis, & nepotibus non durat ultra vitam regis concedentis, sed in secundo casu ait quod si concedatur in perpetuum durat ultra vitam regis concedentis, quasi sit vis in verbo, perpetuo, non vero in potestate regis concedentis, quia si cedit tibi, filijs, & nepotibus tuis, restringuntur hij ad vitam concedentis, quasi non possit ultra concedere, etiam si rege mortuo supersint filij, & nepotes, at vero si dicat, perpetuo, vis & potestas verbi huius perpetuo, extendat potestatem regis concedentis, ita ut in verbo, perpetuo, semper, in perpetuum, sit facta & collocata vis privilegij, non in potestate concedentis, deinde in quarto casu ubi privilegium concessum est alicui, & descendentibus eius perpetuo, glossa Gregoriana, vix inducit perpetuitatem, quia distinguit, & subdistinguit, & sua distinctione, & subdistinctione rem magis obscurat, eius enim distinctio, si verum amamus, aliena est a sensu prædictarum legum. Quid dicendum: res est quotidiana in foro, dif-

ficilis, propter ipsarum legum varias decisiones, & glossæ obscuram interpretationem, & plus millies de intellectu harum legum in foro disputavi, plus millies animadverti iudicum sententias varias in privilegiorum causis, quæ pertinent ad aduocatum regium, sicuti nobilitatis causæ sanguinis, dicam quod sentio, liberum cuique suum iudicium esto.

10 Considero igitur in regno aliquas res inalienabiles, alias vero certa forma, & modo alienabiles, licet enim vulgo, ita receptum sit, non posse regem res regni alienare, nec valere alienationem, etiam iuramento vallatam. c. intellectu, de iure iurand. & ibi communiter. dd. præsertim Innocen. Bald. Abb. Imola, & Ancharran. quod late prosequitur Molin. lib. 1. de Hispan. primog. c. 3. num. 17. vnde deducit quod regnum Hispaniæ ex hac ratione est caput omnium inioratum Hispanorum, quod quantum, qualiterque intelligere debuit, vide in tractatu nostro de Expensis & meliorationibus. c. 16. per totum, ubi illam questionem aggressi sumus; An regnum Hispaniæ deferatur iure hereditario, an vero iure primogenij, & Latius prosecuti sumus in Apologia circa successionem regni Portugaliæ pro inuictissimo rege nostro Philippo. tenet idem Barto. expresse in l. prohibere. §. plane. ff. quod vi aut clam, quod maxime habet locum in Castris, & oppidis regni, ne
11 cessa.

necessarijs, magnis, & populosis, & in confinio hostium positis. l. 2. C. de fundis limotro, li. 11. vbi glo. ait quod custodia limitum regni, non est comenda priuato, & Ioan. de Plarea dicit ibi, quod in limine imperij non licet priuato habere castellum facit consideratio. l. 6. tit. 5. li. 6. recopil. & l. 11. eod. tit. & lib. vbi particularis prouisio, & recognitio ex igitur facienda propter castella, & oppida quæ quis habet in regno, sed in regni limitibus, facit ad idem singularis doctrina Bald. titu. de pace constantiæ. §. amplius consueuerunt, infæudis, vbi tenet quod princeps, nec per contractum, nec alio modo non potest regalia concedere in præiudicium successurum, quia sicuti non potest iura eorum subuertere, ita nec minuere allegat tex. in l. si optio. ff. qui & a quibus sed melior tex. est in l. vxor patris. C. de legatis, refert & sequitur Soci. Bald. conf. 4. part. 3. idem Bald. in præludij feudorum, in §. expedita vbi loquitur singulariter, adducitur ad idem Hostiensis. in c. dilecti. de maioritate, & obedi. quæ ibi Abb. sequitur, quod rex non potest loca sibi subiecta alteri subijcere inuitis vicinis locorum, cum sit maximum damnum vassallorum mutare tale dominium, & subijci inferiori, idem tenet Innocen. in c. auditis, de præscriptiombus, tex. in l. inuitis cum. l. sequenti, & l. is qui. ff. de fideicommiss. libert. Felin. in d. c. dilecti. Bar. in l. si non forte. §. libertus. ff. de condi. l. indebiti, Angel. & Iaf. in §. item ser

viana, instit. de actionibus, nu. 185. facit quod tradit Bald. inc. 1. §. in generali, si de feudo fuerit controverti, inter dominum & agnatum, vbi loquendo in rege Franciæ ait quod non potest donare unam de ciuitatibus regni sui, inuitis ciuibus, & al legat dictam. l. inuitus, & dicto. c. intellectu, & faciunt quæ adducit Felin. satis ad propositum. nu. 52. ita in ecclesiasticorum de constit. nu. 52. ita ut iure communi isthæc opinio recepta sit, & iure & auctoritate.

12 Quauis autem hoc ita scriptum sit, non est tamen liberalitas ablata regibus & principibus, omnia enim quæ adduximus habent locum in donatione magna facta a rege, ex qua magna donatione regni vires labefactentur, tunc enim talis donatio non valet, ita intelliguntur prædicta iura, & intelliguntur omnes in dicto capi. intellectu, & intelligit Hostiensis, in dicto. c. dilecti, non vero intelligunt in donationibus, & concessionibus non multum necessarijs, nec magnis, nec arduis, quia in his oportet regem esse beneficium, & liberaliter: multa adducit ad propositum de liberalitate necessaria regibus. Tiraq. de primogenio, c. 37. nu. 42. & 46. ex nr̄is, & exteris, multa Pinel. de bon. mat. in. l. 1. par. 3. nu. 60. illat. 4. multa scripsit Grego. in l. 18. tit. 3. par. 2. multa adducit Matienzo, in l. 1. gloss. 1. numer. 3. & 4. titu. 10. lib. 5. recopil. ut videas non prohiberi liberalitatem in regibus. nisi eam quæ regnum,
13
14
15
F &

& regni vires multum extenuet, & hoc est de iure communi.

De iure nostro Hispano sunt quo
 16 que aliqua, quæ a Rege nostro alienari possunt, aliqua vero, quæ sunt in alienabilia, pro quo præmitte distinctionem bonorum de qua est. l. 1. tit. 17. part. 2. & l. 1. tit. 18. partit. cad. ubi fit distinctio, entre bienes muebles y rayzes del Rey, y los rayzes se distinguen en bienes del Rey no, como son castillos, villas, y ciudades, y bienes propios del Rey, como huerta, prado, casa, horum igitur bonorum possunt aliqua alienari a regibus, aliqua vero non, quod patet, aperte ex l. 5. tit. 15. part. 2. ibi, (que quando el Rey quisiese dar heredamiento a algunos, que no lo pudiesse de derecho, a menos que non retuuiesse, y aquellas cosas que pertenecen al señorío, assi como que fagan dellos guerra e paz por su mandado, e que le vayan en huerte, e que corra, y su moneda, e gela den ende, quando se la dieren los otros lugares de su señorío, e que le finque, y justicia en seramente, e las alcadas de los pleytos, e mineras si las vuiere, maguer en el priuilegio del donadio non dixesse que retenia el Rey estas cosas sobredichas para si, non deue por esso entender aquel a quien lo da, que gansa derecho en ellas,) hæc tamen sunt verba nostræ legis Hispanæ, ex cuius egregia decissione videtur aperte quod rex noster Hispaniæ, ex proprii juris dispositione, potest donare aliqua, aliqua vero non, & nota vltius, vt hæc penitus innotescant quod in regno alia

pertinent ad dignitatem regiam, & in recognitionem supremi dominij, quæ alienari non possunt, alia vero pertinent ad regni vtilitatem, & hæc alienari possunt. facit text. in l. 1. titulo. 1. libro. 5. recopilationis. ibi (Con tanto que quede para nos y los Reyes que despues de nos reynaren en los pueblos que ansi fueren donados, y concedida la jurisdiction criminal, y civil, la jurisdiction suprema para hazer justicia en apellacion, o agrauio, o en otra qualquiera manera, donde los tales señores la menguaren, y que ansi mismo que los señores de los tales pueblos son tenudos de hazer guerra y paz por nuestro mandado, y de los Reyes que despues de nos succedieren, y dexar andar en los tales pueblos nuestra moneda, y no puedan mandar hazer otra, ni vsen ellos de las otras cosas que solo pertenecen a los Reyes por el señorío Real, y aunque les sean concedidas por cartas o priuilegio alguna dellas que no las puedan auer, ni ayar ni gozen, ni vsen dellas, ni valga el priuilegio ni carta que sobre ello se diere) hæc tamen sunt verba nostræ legis Hispaniæ, quæ mirum in modum quadrat cum dicta. l. 5. ex vtraque vero satis constat, quod rex potest alienare quædam, at vero ea quæ pertinent ad supremam regis dignitatem in recognitionem supremi dominij, vel quæ extenuant regni vires non potest rex alienare, nec valent de his concessiones, & priuilegia facit. l. 1. tit. 15. lib. 4. recopilat. ibi, Pero la jurisdiction civil e criminal, que

que los Reyes han por mayoria y poderio real, que es de la fazer y cumplir don de los otros señores y juezes la menguaren, declaramos que esta no se pueda ganar, ni prescribir por el dicho tiempo, ni por otro alguno, y assi mismo lo que las leyes dizen que las cosas del Rey no se pueden ganar por tiempo, se entiende de los pechos y tributos a nos devidos) vides ergo quod rex noster inuictissimus potest in regno alienare vrbes, & castella regni obseruata forma. l. 1. & l. 3. tit. 10. lib. 5. recopil. sed non potest alienare quæ pertinent ad supremam dignitatem in recognitionem supremi dominij. facit. l. 10. tit. 18. part. 3. ibi, (ca moneda es pecho que toma el Rey en su tierra apartadamente en señal de señorío conocido) tex. elegans in l. 8. tit. 1. part. 2. cuius verba elegantia hæc sunt (ca ellos no tan solamente son señores de sus tierras mientras viuen, mas aun a sus finamientos las pueden dexar a sus herederos, porque ha el señorío por heredad, lo que no pueden fazer los Emperadores que lo ganan por election) quæ verba coacta ratione extorquent etiam ab inuicto regnum Hispaniæ de ferri iure hæreditario, quod latius sumus prosecuti de Expenis, & meliorationibus capit. 16. per totum, subdit lex, (e demas el Rey puede dar villa o castillo de su reyno por heredamiento a quien quisiere, lo que no puede fazer Emperador) ecce quod concessiones & dominationes non prohibentur regibus, etiam de ciuitatibus regni, ita vt verissimum sit, esse aliqua alienabilia, aliqua vero non pos-

se alienari, ex quibus patet vera decidendi ratio ad ea quæ disputabat Otalora. 4. parte. cap. 5. nume. 1. 2. 3. 4. & 5. ex hac luce patent clarior, & intelligitur quid perpetuum sit.

Ex his legibus patet sensus ad leges illas quæ mutuo pugnare videbatur, & ex cõcordia patet glo. verbo, de aquel Rey, in dicta. l. 10. tit. 18. part. 3. cõstitue ergo regulam ex. d. l. 5. tit. 15. part. 2. & ex. l. 1. tit. 10. lib. 5. recopilat. & inde inferes ad. l. 42. tit. 18. part. 3. quod nihil ibi disponitur contra prædictam regulam, & iustissime disponitur ibi, quod immunitas tributum, aut portagij alicui concessa valet perpetuo, hoc est non solum ad vitam regis concedentis, quia isthæc concessio non est prohibita in dicta. l. 5. licet enim dicatur, que le dæ al Rey en la tierra que el dona, la moneda que le dæ en los otros lugares del reyno, hoc non pertinet ad tributum, alia est ratio de la moneda forera, alia vero del pecho ordinario, vt infra dicemus, por que el pecho que llamamos seruicio ordinario, y extraordinario, imponitur ratione rei, & iuxta modum, & ratione rei, & substanciæ soluetis, licet veniat soluendum a personis, quia est munus mixtum impositum personis, sed ad mensuram, & modum substanciæ, quod agnouit. l. 5. C. de censibus & censitoribus, l. 10. quæ iuris. l. 1. ff. de munere. & honoribus, celsuum, duo dumtaxat capita proposuerit, nempe, personale, & patrimoniale, at vero, la mo-

nedada forera de qua fit metio in prædictis legibus, & in l. in Lusitania, ff. de censibus, ibi (*Diuus Vespasianus Caesarienses colonos fecit, non adiecto ut et iuris Italici essent, sed tributum his remisit capitis*) & ut videas quod hoc tributum capitis distinguatur ab eo, quod imponitur rebus, & substantiæ subdit Iurisconsultus (*sed diuus Titius etiam solum immune factum interpretatus est*) es personal la moneda forera, nullum enim respectum habet ad rem, præterea, el servicio ordinario, y extraordinario, que llama mos vulgarmente, lo suple y paga todo entero sin diminucion el concejo, al qual se carga, & totum territorium soluit, y suple lo que auia de pagar el que se escusa por hijo dalgo. l. omne territorium. C. de censibus lib. 10. De manera que si vienē repartidos cien mil al concejo, cien mil paga, que aya diez, que cien hidalgos, la moneda forera por ser personal viene al justo con el numero de las personas que ay en el cōcejo, cie mil marauedis al cōcejo de cie vezinos a mil mrs cada vno, y si alguno se escusa, aquello se baxa de toda la summa, si diez vezinos, diez mil mrs, los quales no suple el cōcejo, como diximos en el seruicio ordinario, y extraordinario, porque el vn pecho es real o patrimonial, a lo menos mixto, ex iure nouiore de quo supra, el otro es personal, y aun que en razón de paga sea lo mismo, porque en fin son pechos, pero que to toca a las leyes, que hemos referi

do bié se compadece, que no pueda hazer el rey por priuilegio a vna tierra del todo libre de moneda, que se da en reconocimieto de supremo señorio. d. l. 10. tit. 18. par. 3. ad fi. y pagándose en la tierra, q vno por ser uicios y causas sea exēpto, quia a disparatis nō fit bona illatio. l. fin. ff. de calumniatoribus. l. Papinianus ex l. 1. ff. de minoribus, anſi que bien se se puede hazer que en algun concejo se pague la moneda, iuxta. d. l. 5. y que el Rey haga a vno del concejo exēpto de no la pagar, iuxta. d. l. 42. & ex his duabus legibus. 5. & 42. patet sensus ad dicta. l. 10. ibi enim agitur de pecho y de moneda, y el pecho de Março de que alli se haze mencion, se paga oy en Alaba con el semoyo, y se haze tambien mencion del en la chronica del señor Rey don Alonso el onzeno. c. 100. & quotidiana est disputatio, deſtos pechos in hoc ſenatu, continet ergo duo dispositio, dicta. l. 10. lo primero que exēpcion de pecho, dura, no solo por vida del Rey que la concede, pero por vida de otro qualquiera Rey. Lo segundo, en lo de la moneda, dize que solo se pueda conceder inmunidad della por vida del Rey que la cōcede, ſaluo si en el priuilegio, que la concede dize (por siempre) ca entonces vale para siempre, hoc est, no solo por vida del Rey que la concede, mas aun de los ſucceſſores en el reyno, quod quidē colorata ratione ſuſtinetur, quia per hoc quod immunitas, de no pa-

gag

gar esta moneda a vno, o a otro, concedatur, no por esso se quita el reconocimiento de señorio en todos, ni aú bié mirado en aquel mismo que recibe este beneficio y priuilegio, y exēpcion, si los demás la pagā, estando este diziendo que por particular merced no la paga, cum priuilegium quod iste allegat sit priuilegium, quod in contrarium obligationem præſupponit. l. 18. tit. 18. par. 3. at vero, en la l. 4. tit. 26. part. 2. el quinto de lo que se gana en la guerra, est de his que pertinent ad dignitatem regiam in recognitionem dominij ſupremi, ideo ex dispositione illius text. in. d. l. 4. alienari non pot. Roland. a Valle, consi. 1. vol. 2. num. 100. alias nihil quereretur domino nostro regi, sed fierent capientium ite regentium & bellico, quod esset maxime danosum regi, & regno, ideo nostro iure attento, non ſuſtinetur talis concessio. ex notatis quoque in dicto. c. intellecto, & ex superius adductis, ex quibus omnibus habes exposita hæc iura, restat. l. 34. tit. 18. par. 3. quæ continet duo, primum quod concessio facta a principe debet custodiri, ut lex, quibus verbis videtur aperte perpetuare, sed quia dixerat superius, (*Assi como en darles heredamiento, o quitárselos de pecho, o de hueste, o fonadero*) subdit inferius quasi limitans superius dicta ibi (*pero la carta que fuese dada de quita de hueste, o fonadero, non deue valer si non en vida de aquel Rey que la dio*) & subdit rationem, ibi (*porque estus son co-*

sas que estan ayuntadas siempre al señorio del Reyno) & in hoc concordat d. l. 34. cum. d. l. 5. est enim, el cargo de yr en hueste, fere idem cō el cargo de fonado, o fonadero, el qual era, dare cōmeatum militi, qui tuo loco subiret munus militare, & ita videtur concordata iura, ex distinctione illa præmissa, & verissima, scilicet, alia esse alienabilia in regno, alia vero omnino alienari non posse, quia pertineat ad Regis supremum dominium, vel nimum exteuent regni vires, unde patet sensus ad prædictas leges & iura, neq; in hoc munere, de yr en hueste o fonadero admittitur quod admissum est in dicta. l. 10. certa de la moneda que vala la exēpcion por vida de otro Rey, aunque se diga la palabra (pa-²³ ra siempre) qes nota de perpetuidad ex eadē. l. 10. quia exēpcio ista, de no yr a la guerra, ni en hueste, nunquam obseruatur si subſit neceſſitas belli, de quo verosimiliter in concessione non fuit cogitatum, Alex. l. Soc. & Rip. in. l. si ex toto. ff. de legat. 1. Alex. cons. 28. vol. 1. & cōf. 117. vol. 3. plures allegat Decif. Pedemō. 91. nu. 1. fol. 219. ex ista ergo concordia remanet, quoad reges ipsos, cōcedentes explicata materia perpetuitatis, ut exceptis casibus cōtētis in. d. l. 5. tã respectu regis cōcedentis valeat concessio, quã respectu ſucceſſorū, ita ut immunitas sit perpetua, exēpcio lo de la moneda forera por la. l. 10. lo de la hueste y fonado, o fonadera, ex dicta. l. 34. lo del quinto, ex

dicta. l. 4. in quibus est particularis ratio, scilicet, quia ista pertinent ad dignitatem regiam, & recognitionem dominij. Ideo particularis ratio obseruata est, de qua in dictis legibus, & respectu regis concedentis remanet explicata glossa Gregoriana verbo, de a quel Rey, in dict. l. 10. & natura verbi, por si sempre. Respectu vero eorum quibus istae concessionis fiunt, alia ratio est decidendi, & pertinet quoque ad dictam glossam verbo, de a quel Rey, in dicta. l. 10. & ad ea quae proxime dicentur, quod quodiana in alijs quoque causis non solum in priuilegiarum dispensationibus, ideo si immunitas sit facta, & concessa tibi simpliciter, nulla facta mentione de filijs, nec de genere, nec de descendenti- bus, aut posteris, & sit immunitas, de pecho, o moneda forera, o de yre, o de huésped, o de fondado, o de fondada, o de huésped, o de gente de guerra, o de liebas, o de carruage, o de bestias, singulariter haec res, ex singulis legibus dependunt, de quibus superius late egimus, te enim viuo, mortuo autem rege qui immunitatem concessit, quando viues, no pecharás, ni recebiras huésped, ni lleuarás carga, ni carretada, ni darás bestia, ni en tu casa se aposentará gente de guerra, ni soldados, ex dicta. l. 42. ex dicta. l. 34. quae sunt iura aperta, sed solues, la moneda forera: quia illa immunitas non durat ultra vitam concedentis nisi ad sint verba illa (para siempre) apposi-

ta immunitati huius census, dicta. l. 10. vnde retenta hac specie, si tibi concedatur immunitas, de pechos y moneda, y huéspedes para siempre, haec immunitas non excedet vitam tuam, quia tibi soli concessa est. l. 1. §. 1. personis. ff. de iure immunit. cap. portro, de priuilegijs, durabit vero te viuento, mortuo rege concedente, & vno & altero rege concedentis successoribus, quando tu viues, id enim operatur verbum, illud (por siempre) opera siempre, o perpetuamente, ut scilicet, extendat immunitatem quae alias peribat cum vita concedentis, ad vitam successorum, si vero verbum (por siempre) apponatur ad immunitatem quae de sui natura erat duratura mortuo concedente tunc operabitur respectu illius cui conceditur, perpetuitatem, ut ei & posteris eius videatur concessa immunitas, idque etiam si de te solum facta sit mentio, quo casu secundum iuris regulas ad posteros, & descendentes, non deriuatur. d. §. personis dict. cap. portro, idque poscebat iuris ratio, tamen verbum illud, por siempre, quod continet, a per te perpetuitatem, oppositum immunitati quae alias perpetuo duratura erat, efficit, ut immunitas respectu eius cui conceditur perpetua sit & ad posteros eius deriuetur, idque ne verbum illud ociose positum fuisse intelligendum sit. Semper enim cuiusque dispositionis verba debent aliquid operari, ut in. l. si quando. ff. de

lega,

lega. i. & in c. si Papa de priuilegijs, libr. 6. & minima cuiusque clausulae particula non debet stare sine virtute aliquid operandi, ut in. l. hac legem. ff. de contrah. empt. l. si ita stipulatus de vsuris, tradit eleganter Bart. & notanter Bald. in rubri. C. de contrah. emp. num. 9. l. ff. in. l. 2. §. si nu. 24. ff. si cert. petat. & nullo verbum debet esse superfluum si aliquis sanus intellectus dari possit. l. i. in principio, & ibi notatur ff. quod metus causa. l. i. ad fi. cum ibi notatis. ff. ad municipales. l. 3. §. 1. de iure iur. & debet intelligi verba, ut aliquid operentur etiam in materia odiosa, & stricti iuris, Calderinus, in cōsil. 6. in fin. tit. qui filij sint legitimi, vbi loquitur in materia dispensationis, & idē Calderinus, consil. 13. in principio, tit. de praeb. vbi licet in odiosis fiat restrictio, quantum fieri possit, hoc tamen intelligitur dummodo dispositio aliquid operetur, sequitur Aym. consil. 324. nu. 3. par. 2. itaque ne illud verbum por siempre, remaneat sine sensu, necesse est intelligere, dispositionem quae in tua solum persona concepta est, perpetuam habere in filijs, & posteris dispositionem, & nisi ita intelligeremus esset dispositio sibi ipsi contraria, quia concessa tibi, te mortuo cessaret, & verbum, por siempre, remaneret sine sensu, & ne contrarietas ista admittatur perpetua est intelligenda. Socini qui hoc aduertit consil. 11. vol. 1. & consil. 227. vol. 2. ideoque dispositio ad poste-

ros trahenda est, ut minus sit dictum quam volutum, etiam si satis reperitur dictum, per verbum illud, perpetuo, in perpetuum, semper quae sunt eius vis & potestatis. l. cum haec redibus fidei comissi. ff. ad Trebellian. in principio institutis de satisfactione tutorum l. si sponsus. §. si quis rogat. 9. ff. de donat. inter vir. & vxor. ibi (aliquid voluisse restorem, & tamen non dixisse) & haec verba faciunt dispositionem perpetuam respectu nominatorum, & eorum posterorum, etiam si non sint nominati, Decius, consil. 481. & consil. 218. quia haec verba, semper, perpetuo, in perpetuum, continent omnes successores quotquot sunt, quotquot erunt. glossa verbo, semper, in. l. i. ff. soluto matrimo. & in. l. i. iun. c. o. textu, in l. seruitutes, la magna, in principio. ff. de seruit. l. pure, §. si. ff. de doli mali exceptione. l. falso. C. de diuer. rescript. & quod verba, seper, perpetuo, in perpetuum, in portet ordinem perpetui successio- nis, & dispositionis, etiam si nominati sint ad certum numerum definiti, tenet Ruinus, consil. 103. num. 13. & 14. volumi. 2. egregia extensio ad leg. pater filium. §. fundum Titianum, & §. Iulius Agrippa. ff. de legat. 3. & ad. l. codicillis. §. instituto. ff. de legat. 2. & ad decisionem celebrem. l. qui solidum. §. praedium. ff. de legatis primo, ut licet diffinitus nominatus nominatorum sit in dispositione, verbum, semper, perpetuitatem indicat, An

tonius Gabr. 2. tomo, communium, conſuſione. 9. nume. 12. facit celebre conſilium Anchar. 27. vbi quod ratione perpetuitatis deſiderate, ex verbo, quod perpetuitatem importet, quia le eſt ſemper, & perpetuo, vocatis duobus de domo ſemper ceteri cenſendi ſunt vocati, nullis inſpectis deſicientibus conditionibus, & vocationibus, idem tenet Moderus Gallus in vtroque Analytico conſilio, ita interpretatur Curtius Iuni: conſil. 121. nu. 15.

Et eſt elegans declaratio ad leges quæ negant immunitatem conſeſſam alicui deriuari ad hæredes, 25 & liberos. d. l. r. verſi. perſonis. ff. de iure immunitatis. l. ſemper. §. immunitati. ff. eod. hæc enim iura, ex verbo, per ſemper, appoſito immunitati alias perpetuæ, & perpetuo duraturæ facit priuilegiū perpetuum reſpectu accipientis, & poſteriorum quia alium intellectum habere verbum illud non poteſt, & quia priuilegiū quod ſimul, cum priuatione legis continet beneficium principis, habet reſpectu beneficij conſeſſi ſuam extensionem, & benigniore interpretationem ex regula beneficij, de regulis iuris, vide Ioann. Andre: & Hoſtiens. & alios in cap. olim, de verbo, ſignifi. priuilegiū enim, quod ſapit naturam beneficij latiſſime interpretamur in eo quod beneficium continet. Felin. in cap. cauſam quæ de reſcript. nu. 13. Bart. in. l. quoties. C. de priuilegijs ſcholasticorum, lib. 12. Roman. in

l. r. ff. ad ſillan. facit quia cum priuilegiū iſtud de quo agimus habeat cum verbo illo, perpetuo y paraſiē 28 pre, lo miſmo que tenia de derecho comun, ſin aquellas palabras, neceſſario intelligendum eſt, quod ex illis verbis habet pluſquam haberet, iure communi, quia priuilegiū habens idem quod ius commune ita debet intelligi, vt aliquid adducat Felin. late in. c. r. de reſcriptis, nu. 40. alias eſſet fruſtratorium, vt ipſe ait, & verbum remaneret ocioſum, faciunt quæ adducit Ioann. Andre. in regula priuilegiū, de regulis iuris, vbi in ea quaſtione, an priuilegiū ſit interpretandum, vt tranſeat ad ſucceſſores, ait quod attendendus eſt tenor, & attendenda ſunt 29 verba priuilegiij, & ex verbis indagandus ſenſus, & vis: allegat multa que ipſe videre poteris, facit. l. annua. §. r. de ann. legat. facit etiam quia in quantumuis odioſis ſit lata interpretatio quatenus proprietates verborū patitur, Deci. in. l. forminæ, de regu. iur. & cum voces hæc, ſemper, perpetuo, ſint perpetuitatis, continent ad implementum futurum, ſine præſcriptione temporis, Moli. lib. 1. cap. 5. nume. 33. poſt Boerium, de ciſi. 158. & alios quos adducit: nullum enim maius teſtimonium eſt noſtræ mentis, quam quod colligitur ex ſignificatione verborum, Bald. in. cap. ſuper literis de reſcriptis. l. non aliter, & l. ille aut ille. §. cum in verbis de legat. 3. auth. de reſt. fidei commiſſi ibi (verbis ipſius inuenimus) voces ſunt ſigna

ſigna conceptuum, & notæ paſſionum animi. l. labeo. §. idem tubero, de ſuſpectili legat. gloſ. in. l. nemo, §. r. de hæredib. inſtit. quam notat Bart. & Iaſſ. in. l. nec profeſſio. C. de teſtam. & late orna ex multis quæ tradit Tiraq. in. l. ſi vnquam, verbo, libertis, nume. 2. & ſequentibus, & numero. 8. vbi optime loquitur, vide ibi.

Et ſecundum hæc id quiſque voluiſſe creditur, quod verbis expreſſit, adeo, vt contra ſignificationem verborum non admittatur ipſius etiam loquentis interpretatio, Bald. in. l. in epistoſa ad ſin. C. de fidei commiſſi. Tiraquel. late in. l. ſi vnquam. C. de reuocand. donat. verbo libert. nu. 15. & ſequenti, quod eſt vtiliſſimum ad cauſas hæreticorum corā inquiſitoribus, qui dicunt ſe non ita ſenſiſſe, ſicuti verba ſonant, & ita cum verba diſpoſitionis proprie importet perpetuitatem, diſpoſitio debet omnino eſſe perpetua, ex text. & Baldo. in. l. ſinal. C. de pactis in. emp. & vendi. Paul. in. l. Titio centum. §. r. de condi. & demonſtr. l. fidei commiſſa. §. interdum, deleg. 3. l. ſi ſeruus legatus. §. qui margaritas de legat. 1.

Et cum adſit perpetuitas non poteſt dari momentaneum ad implementum, ſed tale quod quadret perpetuitati. l. ſiquis ita legauerit. ff. de conditionib. & demo. & in. l. ſi a te, ff. ſi ſeruitus vendi. Bald. in. l. humanitatis. C. de impub. & in. l. in quibus de ſecund. nupt. idē Bal. Imola;

Paul. & reliqui, in. l. in ſubſtitutione ff. de vulg. Alexand. late conſil. 45. vol. 3. & conſil. 59. volum. 6. Rapha. Cuman. & Paul. in. l. cum ita legatur. §. in fidei commiſſo, de legat. 2. & in. l. peto. §. fratre eod. Rom. conſil. 93. & conſil. 117. vol. 2. Roman. conſil. 438. Barbat. conſil. 17. vol. 1. dd. in. l. ſiquis hæredem. C. de inſtit. & ſubſtit. & late tradit de his verbis ſemper, perpetuo, irreuocabilitatem Alciatus, conſil. 98. num. 17. quia intelligimus multa ſæpe voluiſſe teſtatorē, ſed non rogare. l. ſi ſponſus. §. ſi. de donat. int. vir. & vx.

Et vbi a deſt. verbum denotans perpetuitatem fruſtra agitur deſine, & peſſime allegatur. l. qui ſolidum. §. prædium, de lega. 2. & l. pater filium. §. fundum Titianum, de lega. 3. & in auth. de reſtit. fidei commiſſi. §. nos igitur, & ad propoſitum loquitur eleganter Suarez, in. l. quoniam in prioribus. 2. limitat. nu. 18. & Palat. Rub. in. c. per veſtras, notabil. 3. §. 26. nume. 20. quia Iuriſconſulti nec cognouerunt perpetuitatem in ſuis fidei commiſſis, nec reliqui voluerunt, in dicto auth. de reſtit. fidei commiſſi. & l. 27. Tauri ad ſin. vnde ad diſpoſitionem vbi eſt perpetuitas male applicantur reſponſa Iuriſconſultorum, ſentit Couarub. lib. 3. variarum. c. 5. Molin. libr. 1. cap. 4. Facit etiam quia cum in hac diſpoſitione deſt. ſerata ſit perpetuitas talis diſponens ceſſetur facere omnes diſpoſitiones, & ſubſtitutiones

ad perpetuitatem necessarias, quia qui vult consequens videtur velle antecedens necessarium ad consequens. l. ad rem mouilem. l. ad legatum. ff. de procurat. censuit, Socin. dicto consil. 17. num. 3. lib. 3. Parisius conf. 27. libr. 4. ergo vbi verbum perpetuitatis est, perpetua est intelligenda dispositio, cum autem nihil sit perpetuum sub sole nisi per substitutionem. l. eum debere columnam ff. de seruit. vrb. prædiorum. l. prætor. ff. de iudicijs, Ancharra. d. conf. 27. cuius dictum non dubium est, quod sit verum, quando adest perpetuitatis nota, licet aliqui contra ipsum insurgat, sed eius dictum merito defenditur quâdo post aliquot vocationes perpetuitas reperitur desiderata per verba importantia perpetuitatem, nec enim est nouum, vt vnico verbo plures substitutiones deducantur. l. cohæredi. §. qui discretas. ff. de vulgar. vbi Aretinus ait quod ex vnico verbo, & ex vnica oratione plures successiones gradus tacite subintelliguntur, & sequitur Ia. ff. in. l. 1. de impub. & alijs, & in. l. iam hoc iure. ff. de vulgari.

Vbi autem nulla perpetuitatis sunt indicia, tunc contra Ancharr. est veritas, & est locus. l. qui solidum §. prædium, & dicto §. in fidei commissio, & dicto auth. de fidei commissio, restit. sed nos disputamus casum, vbi post particulares, & finitas vocationes, aut ante reperimus verbum perpetuitatis, ideo nimirum si dispositionem quoque perpetuam arbi-

traremur, & facimus extensionem de persona in personam, quia cõperum habemus eam admitti, etiã in coniecturata mente, & voluntate, quod resoluimus supra in diuisione huius nostræ legis, num. 46. vide ibi, & inde receptum scimus, vt substitutio admittatur de casu ad casum propter verosimilem voluntatem substituentis. l. Titius. §. Lucius, vbi Ia. ff. & reliqui. ff. de lib. & posthum. gloss. famosa, in. l. tale pactum. §. si vbi Ia. ff. optime loquitur, & extendit ad vltimas voluntates. ff. de pactis. l. Gallus. §. & quid sit tantum, de lib. & posthu. Ia. ff. in. l. si mater. ff. de vulg. vbi reliqui, Decius dicit cõmunem, in. l. si mater. C. de instit. & substit. numero. 2. Iulius Clar. lib. 3. §. testamentum. q. 76. regul. 5.

Et ita videmus, quod per prohibitionem alienationis perpetuam inducitur perpetuum fidei commissum. l. peto. §. fratre. l. vnum ex familia, §. sed si vno, & l. cum pater. §. libertis, & l. codicillis. §. substituto, de lega. 2. Crotus, Ia. ff. Rip. in dicta, l. filius familias, §. diui, Bart. Socin. Aretin. & alij, in. l. qui Romæ. §. cohæredes, de verbo. obliga. Couarru. in. c. Raynald. in principio, nume. 9 de testament. Molina, lib. 1. c. 6. num. 35. & in. c. 5. num. 16. & c. 4. nume. 23 vbi agit de dicta. l. qui solidum. §. prædium.

Et durabit talis dispositio perpetuo, quoad durent qui succedant ex primo, cui concessio facta est, immo plus est, quod in vltimis dispositio-

tionibus his defectis recurretur ad dispositionem. l. si. C. de verb. signi. ita & in dispositione vltima, & perpetua finito numero eorum qui expressè vocati sunt, ad alios sit deueniendum, qui venient ex coniecturata mente, quæ colligitur ex perpetuitate desiderata, & admittentur illi, per quos verosimiliter præsumptiue testator suam perpetuitatem conseruasset, quia licet expressè vocatis verbalis vocatio proferat, mentalis tamen successio quæ mente concepta est, sed verbis non sit explicata, facit vt dispositio cõseruetur perpetuo, per quos verosimiliter conseruari oportuit, dicta gloss. in. d. l. tale pactum. §. fin. l. vnum ex familia. §. fin. ff. de lega. 2. ibi (cum fidei commissi si verba cessare animaduideret, eum sermonem respondis pro fidei commissio accipiendum,) l. cum auus, de condit. & dem. ibi (quasi minus scriptum sit quã sentitum,) l. nominis & rei. §. verbu, de verbo. sign. (verbum ex lege sic accipiendum est tã ex legum sententiã quã ex verbis), cap. intelligentia, de verborum signific. ita vt magis ad mentem quam ad verba attendendum sit, vt perpetuitas conseruetur, quæ desiderata est, nam in fidei commissis illa regula semper est ad manũ, vt aliqua intelligamus voluisse testatorem, & tamen non rogasse, dicta. l. si sponfus. §. fin. ff. de donat. int. virum, & vxor.

Præterea in materia perpetua, quæ nõ potest aptius explicari quã per verba perpetuitatem importã-

tia, expressa in dispositione, & expressè vocati non possunt dici taxatiue positi, vt dispositio finiatur contra desideratam perpetuitatem, sed continuatiue vocantur ad continuationem perpetuitatis, Bart. & Paul. & Peralta, in. l. cum ita legatur. §. in fidei commissio, de legat. 2. Molin. lib. 1. c. 4. num. 33. & cum sit iuxta naturam verbi expressi nõ potest dici tacitum, Bart. in. l. Gallus, §. & quid sit tantum, de lib. & posthu. Angelus, Alex. Ia. in. l. prætor ait, de novi op. nunt. Molina. d. lib. 1. c. 4. quæstione. 1. nume. 4. ideo recurrendum est ad dispositionem dict. l. si. C. de verborum signi. & ad. l. 2. tit. 15. part. 2. hoc est ad eum qui alias vltimo possessori ab intestato successurus sit.

Præterea in fidei commissis ex tacita mente disponentis, est quedã legitima successio ex lege, qualis in his qui intestati moriuntur solet requiri, & est elegans ratio, quoniam decedens, quando aliud non est expressum, voluntatem legum, & iuris sequitur. l. si duo, de acq. hæredit. Bart. in. l. hæredes mei. §. cum ita, ad Trebellianũ ex perpetuitate. enim videtur successores ab intestato vocati, iuxta tex. in. l. ab ex hæredati substituto, de lega. 1. ibi (quod ex legitimis præstare coguntur, quasi scripti fuissent,) & l. si quis cum ibi (is quoque hæres scriptus) & l. conficiuntur, de iure codicillorum, ibi (credetur pater familias sponte sua his relinquere hæreditatem,) vbi Bald. & Fulgos.

tradiderunt, huiusmodi successores ab intestato, quamquam indigni sint, non repelluntur a successione, quasi ex voluntate testatoris admissi, id sentit gloss. in l. Lucius Titius qui fratrem, verbi. liberos de heredibus instituit. (non enim fratrem solum praeiulit sed eius liberos) & ita resoluit Ioannes a Garrouis in auth. ex testamento de secundis nuptiis, nu. 8.

Ex qua ratione fit, ut postremus ex nominatis, qui ad conseruandam perpetuitatem eligere debet successorem, eum debeat nominare, quae lex successorem faciat, scilicet legitimum heredem iuxta gradus, deinde sexus, postea aetatis prerrogatiuas, de quibus prerrogatiuis est l. si ff. de fide instrumen. text. in l. cum pater. §. a te peto, de leg. 2. quia non est data libera electio, sed ordine legitimo intelligitur. l. haeredes mei, ad Trebellian. ibi, (non recte mulierem electionem) Bar. Paulus, Corneus, in d. l. fin. de verb. sign. Bart. & Socinus, in l. si cognatis, de rebus dub. l. peto §. fratre, de lega. 2. Tiraquel. in reuoc. §. Linagier. §. 11. gloss. 2. & gloss. 4. & hoc modo temperandus est Palat. Rub. in l. 45. Tauri, numer. 45. & quod tradit Imol. in l. si vero. §. de viro. ff. solut. matrimo. ad dictam. l. qui solidum. §. qui praedium ut vltimo nominatus possit eligere, sed tamen cum cui a lege successio de laetitia si alias pessime eligeret, & reuocabitur electio.

Et hoc casu cum quis admittitur ratione perpetuitatis, admitti-

tur cum omni casu fidei commissi, ut & ipse & reliqui post eum succedant, non in bonis liberis sed fidei commissio subiectis, ita resoluit, & limitat dictum. §. praedium, Gregorius, in l. 2. tit. 25. part. 2. verbo, el mas propinquo pariente. §. vnde bene oritur hic questio, verficulo vnde si aliquis faceret maioriā, & consecutiuē in verficulo, si quis faceret maioriā, & ait quod ratio perpetuitatis conseruet fidei commissum ultra nominatos, & quamuis ipse allegat, vera allegatio constat ex his quae diximus.

His tamen sic generaliter definitis aduertendum est ad aliqua quae sunt particulari animaduersione dignissima, in hac re, & primū, quod est distinguendum, inter contractus, & actus inter viuos, & vltimas dispositiones.

In contractibus, quia hi sunt perpetui nihil expendimus verba, semper, perpetuo, in perpetuum, quae nihil addere possunt perpetuis contractibus, nec si de sint, quicquam adiungunt perpetuitatis, & ita intelligo responsum Alciat. 98. & illud quod dicitur, quod perpetuum est, quod est ad vitam. l. 1. ff. profocio, glo. in Clem. literas de rescriptis, verbo per electione: & quae tradit latissime Boerius, de verbo, semper, restringendo, de decisione. 158. vbi quod varie verificatur, dictio (semper) iuxta naturam contractus cui opponitur.

Secundo in actibus inter viuos veluti in beneficio principis, iuxta l.

10. tit. 18. part. 3. etiam respectu accipientis, si concessa sit immunitas pro te, & filijs, & addatur, verbum, (para siempre) & sit concessio, quae respectu concedentis erat perpetua, certe respectu accipientium dicam etiam perpetuam, etiam si filij solum aut nepotes dumtaxat expressi sint ex natura perpetuitatis, & ratione, dicta. l. 10. quae militat in hoc casu, & limito. l. 11. §. personis. ff. de iure immunitatis, & quia beneficium principis est late interpretandum, vulgata iura.

Tertio in vltimis voluntatibus distinguo tres casus, primus casus est, quando expresse constituitur maioratus, per verba expressa, inter exteros, aut inter filios & descendentes cum facultate regia abrogatis legibus quae sunt de legitima conseruanda, & tunc puto quod erit locus omnibus quae diximus, de perpetuitate, & expresse tenet Grego. in l. 3. tit. 13. par. 6. verbo, mugeres, folio. 88. columna. 1. verficul. quid autem si conditor maioriā, & in l. 2. titu. 15. part. 2. verbo, el mas propinquo. §. vnde bene, verfi. si quis faceret maioriā, folio. 47. colu. 1. & in ead. leg. 2. verbo, en España, & Mieres de primogenio, in initio. 2. par. nu. 15. post Bald. in l. precibus. C. de im. pub. & quia in maioratu tanquam in fidei commissio perpetuo admittimus coniecturas, ut diximus supra, & nemini fit iniuria quia bona reperiuntur libera disponentis.

Secundus casus est, quando se ha-

ze mejoría de tercio y quinto, y no se haze mención de mayorazgo, tunc enim etiam si ad sit verbum, para siempre, quia l. 27. Tauri requirit expressum grauiamen, & habet clausulam irritantem, de qua infra glossa. 19. num. 9. certe non ita audacter admitterem perpetuitatem, etiam si sit verbum, para siempre, quia vocationes ex hoc verbo sunt tacitae, & lex. 27. Tauri, requirit illas expressas, quia bona sunt legitima descendentium, qui expresse non reperiuntur grauari, vnde forsam in tertio erit locus dicti. §. praedium, & Palat. Rub. in d. l. 45. nu. 45. & Imol. in d. l. de viro. §. si vero, & in hoc dubio an sit perpetuum vel non, certe non videtur prauidendum filio, & eius descendenti in legitima.

Tertius casus est, cum quis non facit maioriā, nec habet vllam aliam considerationem familiae, nec nominis sed forsam dicit relinquere domum perpetuo Titio, & in hoc casu, nihil operatur verbum illud, ita intelligo, Alciat. responsum. 529. & ex his patet sensus ad l. 10. tit. 18. part. 3. & ad l. 34. & l. 42. eodem, & ad alia quae diximus, ut alia sint praedicta non scriptis. l. 5. l. 34. alia non extenduntur ultra vitam concedentis, alia vero perpetuo viuunt, & durent, habetque perpetuitatis rationem, & declarationem oportunā ad glossam illam quam interpretanda suscepimus, verbo, de aquel rey, certe si non vere quantum fieri potuit accurate, quod tuum iudicium esto,

ſæpe enim ad hunc lapidẽ imvingimus, nec ſatis firmi poſſus firmamus noſtros, cum ſeſe caſus de perpetuitate offert, ex his autem quia alia alienari poſſant alia nõn, alia conceduntur perpetuo, alia vero ad vitam dumtaxat regis concedentis, in his priuilegiorum cauſis quæ adeo frequẽtes ſunt in noſtro hoc ſenatu Pintiano indices prudentiores plurimum aduertũt ex qua cauſa mõta ſit lis, & controuerſia, quod 30 patet del testimonio de prenda e inquietacion que ſe preſenta con la demãda, & tunc varie iudicant, ex varijs cauſis & legibus, in quo tamẽ aduerte, que ſi oy litigas porque te repartem pechos, y ſe te mãda guardar el priuilegio, ſi mãñana no quie res yr en hueſte, y dizes que tu priuilegio eſta ya executoriado, y que tranſiuit in veritatem, ex regula, res iudicata. ff. de regul. iur. & quia ſcriptura re iudicata confirmata, adeo eſt roboris, & tanti momenti, vt vix deſtrui poſſit, ex gloſſ. in clem. dudum. §. nos enim, verbo, pacta, de ſepulturis, quam ornat Roman. in. l. i. vero. §. de viro. ff. ſolut. matri. & Purpuratus, in. l. fide pactis, nume. 25. nõn obſtat exceptio rei iudicatæ quia nõn eſt eadem cauſa, iuxta tex. vulgarem, & expreſſum in. l. cum queritur, & l. an eadem. ff. de except. rei iudica. ex quo neceſſarium eſt, quẽ el testimonio de prenda vya infero en la executoria, o hecha relación de la inquietaciõ para que ſe ſepa deſpues que inmunidad eſt

la que va executoria de delas contendas en el priuilegio, & in cauſis priuilegiorum an hæc inquietatio, & perturbatio debeat eſſe realis, ſicut in cauſis veræ nobilitatis, dicemus inferius; nuac ſolum agimus de his que pertinent ad forum, omnia autem hæc proueniunt ex diuerſa ratione, que ay en el yr en hueſte pagar fonſado, o fonſadera, o moneda, recebir hueſpedes, llebar lliebas, y carruajes, & alijs id genus iuxta prædictas. l. 10. 34. 42. tit. 18. part. 3. & l. 4. tit. 26. par. 2. & l. 1. tit. 10. de quibus ſupra, igitur ſi de perpetuitate priuilegij, & eius mête vi & potestate agatur, quia agitur de iure priuilegij, & dubitatur non de facto partium, ad regem, & ſenatores Regios eſt eundum. d. c. cum veniſſent text. egregius in. l. fin. C. de legibus, text. in. l. 2. tit. 1. part. 2. ibi, (*e quando acaeſce contienda ſobre los priuilegios*) l. 27. tit. 18. par. 3. quæ ſunt iura expreſſa, vt ad regem occurrẽdum: ſi ſi de priuilegij ſenſu, & mente agatur, videlicet an ſit perpetuum, an vero cum rege perempto perierit.

Inde fit vt ſi immunitas concedatur tibi, & deſcendentibus tuis perpetuo, de pecho, moneda, fonſadera, fonſado, lliebas, hueſpedes, carruajes, & alijs id genus immunitatibus, & dubitetur, an ex filia tua nepos debeat contineri nomine deſcendentium, tunc ad regem item, & Regios ſenatores eſt occurrẽdum quia de iure priuilegij agitur, in hæc tamen deſicili quæſtione: tota die

die itur ad. l. 1. §. fin. ff. de iure immunitatis, ibi (*ſed & generi poſterisque data, cuſtoditaque ad eos qui ex feminis nati ſunt non pertinent*) de quo tex. & deſcendentibus, poſteris, liberis, & reliquis his vocibus diximus late ſupra in diuiſione huius noſtræ legis, a nume. 34. cum ſequentibus, ibi vide, quia ſunt neceſſaria ad ea quæ hic tractamus, & ita reſoluit Apologia pro rege noſtro. 4. parte, num. 46. & Tiraquel. l. 1. connubiali, num. 38. ratio deciſionis eius eſt, quia immunitas relicta poſteris ad eos pertinet qui eius familie ſunt. l. vocatio ff. de muneribus, & honorib. ibi (*ad eos dumtaxat pertinet qui eius familie ſunt*) de familia autem ſunt deſcendentes ex filijs non ex filiabus. l. familie. ff. de verb. ſignifi. l. pronuncia tio. §. mulier. ff. eod. ex qua ratione Burgos de Paz, conſi. 23. tentabat admittere deſcendentes ex fœminis quia dicebat quod prædicta. l. 1. habebat iure ciuili propriam rationẽ ex proprietate verbi poſteris, quæ proprietas non reperiebatur in verbo, deſcendentes, immo dicebat quod verbum, deſcendentes, recte applicabatur etiam ad fœminas, & genitos ex fœminis. l. cognoscere. ff. de verbor. ſigni. & quæ ipſe adducit. d. conſi. 23. num. 4. & latius nos. d. nu. 34. & 35. ſed tñ decipitur ille, & recedit a vero, quia dicta. l. 1. non vtitur ſolo verbo, poſteris, ſed verbo etiam generi, in quo non reperitur illa familie ratio, quæ in verbo, poſteris, reperiebatur.

Quin itummo ſi verum amamus & eſt ratio dubitandi ad dictam. l. 1. §. fin. ff. de iure immunit. nomine generis omnes vtriuſque generis, & ſexus comprehenduntur. l. 1. 2. & 3. §. 1. de liber. cauſ. l. eũ qui. ff. de int. & releg. l. liberorum, de verbo. ſignifi. c. nouit, de iudicijs, Apologia pro rege noſtro, part. 4. nu. 45. diximus dicto num. 34. & ſequentibus, & tenet Bald. in. l. 1. ff. de probat. & ibi Bart. poſt gloſſ. vbi cognati ſunt de genere meo, & in auth. de mãlatis principum. §. oportet, & ibi gloſſ. vbi de linquens punitur, & bona generi relinquantur, Paul. in. l. 1. C. de condi. inferriſ, vbi dicit, quod eſt veritas, quod deſcendentes ex fœminis ſunt de genere, Corneus, conſi. 223. lib. 4. & diximus dict. nume. 34. & ſequentibus ſupra, in diuiſione, quod ex ſubiecta materia intelligenda eſt huius vocis ſignificatio, quia eſt ambigua, & licet ita non intelligat Burgos de Paz, tamen ex hac ambiguitate reprobat intellectus ille per Decium, in regula fœminæ de regulis iuris, lib. 6. num. 69. verſu. ſed aduertendum, idem notabat Bart. in auth. quibus mod. natu. effi. ſui. §. ergo, & hoc etiam tenebat Grego. in materia maioratus, in. l. 2. titu. 15. par. 2. verbo, el mas propinquo, verſicul. ſed pone, & in. l. 3. titu. 13. par. 6. & alios plures adduximus ad proſiſitum ſupra dicto num. 34. & 35. ideo bis ac ter vidi iudicatum contra Burgos de Pace, adducebatur autẽ eius interpretatio a Decio, quem

quem ipse non allegat vbi supra, & fuit Alex. consil. 160. lib. 2. & merito reprobatur a Decio, vbi supra, & in dicto consil. 223. num. 4. vbi de nomine posterorum, & de nomine libero rum, & ibi varios sensus adducit ad l. 1. §. fin. de iure immu. & de nomine, generis, descendantium, coniunctorum, generationis, domus, & progeniei, & propinquorum, quod extendatur ad feminas, vide Mieres, part. 2. q. 6. num. 86. & sequentibus. Sed in his omnibus adde quæ diximus dicto num. 34. quod ex subiecta materia, restringuntur ad masculos, Franciscus Curt. in tract. secundorum. 3. par. & sequitur Gregor. in d. l. 2. tit. 15. par. 2. fol. 47. versic. sed pone, colum. 1. & si vis locupletari, ex subiecta materia, & ex subiecta qualitate disponentium, & accipiendum, vide multa quæ conciliat, & adducit Mieres, prima par. quæst. 51. a num. 13. vbi agitur de dicta. l. 1. §. fin. ff. de iure immu. ad propositum maiora tuum, quæ sunt optima sed non pertinent ad nostrum institutum, & continuat vsque ad numerum. 20. & sequentibus, & ad dicta. l. 1. §. fin. vide D. Didacum, in c. Raynaldus, in princ. num. 13. de testam. Tiraquel. lib. 1. de retract. §. 1. gloss. 9. num. 240. Pinellum, in l. 3. C. de bonis mat. nu. 30. alios adducit Mieres. d. quæst. 51. num. 13. & eleganter Appologia pro Rege nostro. 4. par. num. 47. itaque illud constat aperte, quod immunitas cõpetat his qui per virilem sexum attingunt eum

cui concessa immunitas, non vero ex feminis descendantibus, & hæc est regula, exceptio autem est, nisi aliud priuilegio, aut lege expressum sit, ex d. l. 1. C. de imponenda lucrativis descriptione.

Verus sensus ad dicta. l. 1. §. fin. defumi potest ex eo, quod hæc immunitas imitetur ius, quod competebat nobilitate naturali, & ita quotidie vocatur, hidalgua de privilegio, iure autem communi natura nobilis aut priuilegia nobilitatis naturalis, ad eos descēdebant qui per virilem sexum descendebant non ad eos qui ex feminis, Bald. in l. liberos, de senat. per text. ibi, & in l. fin. de seruis fugitiuis, & quia honor & nobilitas conseruatur per masculos Cynus, in l. 1. C. de adult. Bald. in cap. in præsentia, de probat. Alberi in rubric. de vulgar. & pupi. Mantuanus, consil. 117. & id receptum est iure nostro. l. 1. tit. 11. part. 7. ideo hæc immunitas nihil prodest natis ex feminis, quæ familiam suam transferunt ad maritos, diximus late supra in diuisione nostræ legis.

Decius in dicta reg. scemine, Gregorius, in d. l. 1. tit. 17. idem Decius, consil. 223. Pinel. vbi supra, & reliqui quos retuli multa exquirunt, sed tandem Accius, existimat priuilegium immunitatis esse contra publicam vtilitatem, & ideo restringi ad masculos ex masculis, nec venire feminas, nec adnatos ex feminis nomine generis, descendantium, liberorum, posterorum coniuncto

rum

rum generationis, propinquorum. Domus, & progenies, nisi aliud expressum sit ex d. l. 1. C. de imp. l. uch. descript.

Ex quo patet quid dicendum sit, al priuilegio de Antona Garcia, & resoluendum est, propter verba priuilegij, & propter te. in d. l. 1. C. de imp. l. uch. descript. feminas contineri: est enim obseruanda decisio tex. in c. porro, de priuilegij, quauis dubiter Ota. 4. pa. c. 5. nu. 19. & fere nihil ad ducat Tiraq. in l. 1. cõnubiali. n. 38.

Et ex his patet quod post personas nominatas in priuilegio descēdentes ex feminis non gaudet immunitate priuilegij. l. 10. tit. 11. li. hoc recopi. ibi (solamente gozassen dellos y sus hijos varones y descēdiētes dellos, por linea de varones) cum enim æquiparetur hæc immunitates sanguinis & priuilegij, ex Bald. in l. cum ex ratione. ff. de excusationib. tuto. & Greg. in l. 3. ti. 21. par. 2. gl. verbo, cõ villana, vbi quod paria sunt, inesse alicui qualitate per naturam aut per priuilegium, quia princeps nobilitat, vt dicimus inferius saltē quoad iuris ciuilibus effectus, respectu quorum ex hac æquiparatione, idē in vtroque ius obseruandum est, quia æquiparatorum idē ius esto, gl. Bar. & Alex. in l. si quis seruo per suam fecerit. c. de furt. Iaf. in §. ex maleficijs, nu. 39. in l. tit. de actioni. tex. expressus, & ibi Alex. late in l. 1. ff. de leg. 1. & quod isti priuilegiati vere sint nobiles, & debeant habere officia nobiliū tenet Bald. in l. siue possidetis. C. de probat. nu. 3. vbi dicit hoc verum.

Nec obstat dictum Bal. in l. in vrbe.

ff. de statu homi. vbi quod quado ex cõsuetudine officia sunt danda naturalibus ciuibus non poterunt illa habere ciues adoptiui, quia hæc cõsuetudo respicit naturam, at vero traditio Gregor. & Bal. supra respicit ius supra quod est princeps qui vere nobilitat, vt proxime videbimus, & in hoc casu cum princeps æquarit nobilitate generis, & priuilegij, æquatum quoque ius est. vbi enim casus fictus, & verus æquati sunt, æquata est iuris dispositio. l. Gall. §. & quid si tãtū. ff. de lib. & post. c. ad aures. c. cõdilectus, de cleri. non residet. l. liberos. C. de collat. bono. vbi Deci. & Bal. sic intelligendus in d. l. siue possidetis. d. nu. 3. dicemus late infra de hac æquiparatione, gloss. 6. nu. 41. ad fin.

Vnde si priuilegium cõcessum sit feminæ a principio, proculdubio, feminæ, & nati ex illis, gaudet priuilegio quia cessat æquiparatio ista. Anchar. cõs. 339. argu. tex. in l. penult. §. equitij. ff. de vsufr. elegas declaratio ad tex. in c. 1. de eo qui sibi, & hæred. suis mascul. & ad maioratus institutos a feminis, ad feminatum exclusiones, de quo vide Mieres. 1. parte. q. 51. nu. 14. vbi late, & oprime multa fudameta adducit, quæ videre poteris si tibi hæc amplificanda sint.

Ex qua æquiparatione fit, vt quia vxor plebeia gaudet viri nobilis immunitate, & viuo & mortuo cõiuge ex l. 9. isto titu. & lib. tex. in c. ex parte de foro cõp. c. dilecti, de arbitris Burgos de Paz, in prohemio in principio. nu. 6. ita quoque & vxor eius qui

G immu-

immunitatē habet ex privilegio, fa-
cit. l. 18. tit. 14. lib. 6. recop. l. scēmine
ff. de senat. l. mulieres. C. de digni. li.
12. cū notatis in. c. ex parte de foro
cōp. & in. c. licet. §. mulier, de sepul-
turis, li. 6. & est equa opinio propter
vitæ indiuiduā societate, quæ semel
quæ sita, morte finitur, & licet a prin-
cipio cōpetat, propter aliū, postquā
semel cōpetit perpetuo durat text.
egregius in. l. si post mortē. §. si. ff. de
honor. poss. cont. tab. facit. l. illud. ff.
eod. Bart. in. l. si. de priuile. scholast.
lib. 12. facit. l. 25. tit. 11. lib. 2. noui or-
di. ibi (*q̄ a las bindas*) iuncta. l. 18. titu.
14. lib. 6. isto, quod quidē ex superius
dictis obtinet in viro, & vxore sicut
in sola vidua, & quotidie obseruatur
en lo b toca al priuilegio de los q̄ ca-
45 san cōlas decēdiētes de Antona gar-
cia, & facit ratio iuris ex. d. l. si post
mortē. §. si. & d. l. illud, & quia expref-
se viri isti cōtinētur in tenore priui-
legij, ideo est loc⁹ decisio. d. c. por-
ro, de priuile. & an miles, aut nobilis
ducēs vxorē Cōmifam, ea mortua di-
carur Comes, y goze dela señoria, cō-
forme a la pragmática delas corte-
ñas vide Abilles, in p̄ccōmio legū
Tauri gl. 1. n. 11. vbi q̄ in rege est spe-
ciale, propter. l. 9. tit. 1. par. 2. Burgos
de Paz, aliqua ibi in principio. nu. 6.
sed Hostiē. in. c. Raynūtius, de testa.
verbo; Clara, dicit q̄ de generali cō-
suetudine, vniuersaliter recipiendū
est, nō solū in rege, sequitur Tira. de
nobilitate. q. 18. nu. 40. & de iure idē
dicēdū puto, & arg. d. l. 9. & ex ratio-
ne. d. l. si post mortē. §. si. & d. l. illud.

Et vide quē de priuilegio cōcessō a
Simācas occurūt dubia apud Ota-
lora. 4. par. c. 5. per totū, vbi late, vide
ibi & aduerte q̄ hodie nō sūt aliquot
leges quas ipse allegat ne cōfūdaris
& aduerte ad verba priuilegiōrū quę
sūt obseruāda, & nō extēdēda, vt di-
ximus infra nu. 50. vide infra, nu. 74

Ex hac equiparatione immunita-
tis cū nobilitate sanguinis, & gene-
ris, & ex priuilegio, & ex eo quod di-
xim⁹ de vxore, quod gaudeat immu-
nitate priuilegiij cōcessi viro, infere-
bat Ota lora. 4. par. c. 2. nu. 3. quod si
cut filius naturalis gaudet nobilita-
te generis. d. l. 1. tit. 11. par. 7. ibi (*o q̄ tē-
ga conocidamēte por suya*) ita filius natu-
ralis gaudeat immunitate, quæ def-
cēdit ex priuilegio parētis, sicuti vx-
or respectu priuilegiij viri, quod qui-
dē ego nō aſſim ita audacter aſſere-
re, cū volūtatis quæstio sit, an nomi-
ne filiorū veniāt naturales tātū, exis-
timoq; illud esse indagādū ex volun-
tate principis, quę volūtās ex verbis
priuilegiij cōstabit, quæ sunt expēdē-
da. c. porro, & priuile. & ex relatio-
ne, ex his quæ late diximus in prælu-
dijs horum cōmentariorum circa
diuisionem huius textus, & est. l. ex
facto. §. si quis rogatus. ff. ad Trebel.
& quæ diximus glof. 21. nu. 33. faciūt
verba. d. §. si quis rogatus ibi (*voluntatis
quæstio videtur esse, de quibus liberis
testator sentiat, sed hoc ex dignitate &
volūtate, & cōditione eius qui fidei cōmis-
sit accipiendū erit*) idq; ex forma quoq;
petitionis si impetrās nullos filios le-
gitimos habeat, sed naturales, & pe-
tat

rat profe, & filij; iuxta formā petiti-
onis intelligit de naturalib⁹ impetra-
se: inter dilectos, de fid. inst. vbi attē-
dit forma petitionis, idem si & legiti-
mos & naturales, omnes q; in petiti-
one cōtineāt, sed decisio solo nomine
filiorū vsa sit, quia ex forma petiti-
onis pronā est de illis quoq; sensisse. d.
c. inter dilectos, nec quicquid ob est d.
l. 1. tit. 11. par. 7. quia ei⁹ decisio nō po-
test applicari ad causas priuilegiij in
quib⁹ nō natura aliqua rationē, sed
solā principis volūtate cōsiderāmus
eāq; interpretamur secūdū iuris ciui-
lis regulas, quę requirūt in filio natu-
rali saltē præsupēā volūtate. d. §. si quis
rogat⁹, & nisi. d. l. 1. tit. 11. par. 7. statutū
esset expresse de filiis naturalibus, vt
gauderet nobilitate parētū, nemo sa-
næ mētis id audeat aſſerere, quia hij
filij naturales sunt procreati con-
tra naturā legēs quia nō reperiūt ma-
47 trimonij honestate condecorari. dixi-
m⁹ late in tract. nro de expens. & me-
l. 1. c. 3. nu. 22. & sequentib⁹ & dice-
m⁹ inferius gl. 21. a nu. 12. & agnouit
Gabrie. Palæot⁹ Cardin. de Nothis,
& spuris. c. 1. & ideo isti naturales fi-
lij sūt infames infamia facti. l. 2. tit. 6.
par. 7. ibi (*infamatores de fecho. aq̄l q̄ nō
nasce de casamiento derecho segū manda-
lo, d. madre y glesia*) l. 3. tit. 15. par. 4. l. si.
tit. 13. par. ead. idē probat. l. si. C. de na-
turali. li. quæ vocat naturales liberos
vitiū paternū, tenet Azō, in sum. titu.
de infamibus, Tiraq. de nobilitate. c.
15. nu. 14. Guillel. Benedi. in. c. Raynū-
tius, nu. 27. verbo, Raynūtius, quod si
olim. d. l. 1. tit. 11. par. 7 cōciliata fuit
nobilitas parētis & cōmunicata filio

naturali, id decisum fuit ex eo quod
notabimus in. d. c. 3. nu. 22. & 23. & in
fra. d. glo. 21. vbi de hoc late, illa autē
certitudo quæ olim reperiēbat in
vna muliere domi retēta, hodie nulla
est, & recognitio de qua hodie in. l. 11.
Tauri, sæpe fit ex errore, nec obstat il-
lud de vxore quia sustinetur ex legi-
bus regni, quæ nō reperiūtur in hoc
casu, ideo hoc de filio naturali nō au-
sim cū Ota lora. secure aſſerere, & cū
quæstio indicat, ad coniecturas deue-
niendum censeo, quæ ostēdant prin-
cipis concedentis voluntatem.

De filiabus quoq; nuntis solet dispu-
tari, an priuilegiū cōcessū alicui pro-
se, & filijs masculis, & fœminis, & ex
eis descēdētib⁹ cōpetat filiabus nup-
tis. in quo occurrimus ad Bart. in. d. l.
quoties. C. de priuile. scholast. lib. 12. &
ad leg. 10. tit. 11. hoc l. 2. recop. ibi (*q̄
no erā casados ni desposados, ni se casarō
ni desposarō antes ni dur ante el dicho tie-
po*) vt priuilegiū non competat filie
nuptæ; sequit̄ ibi Angel. & Platea. Ro-
mā. & Iaf. in. l. cū quædā puella. ff. de
iurisd. omn. iud. Rip. li. 2. respō. 3. idē
Romā. in. l. 1. ad Silia. plures allegat
Tiraq. qui Bart. in. dist. in. c. sequit̄
in prima lege cōnubiali, par. 1. nu. 34
sed Bar. nō ita firmavit hęc sententiā
si literam expēdas. at vero Alexād.
reprobat Bar. in. d. l. cū quædā puel-
la quia filia nupta non obtinet fami-
liā patris, & originē. ex Bar. in. l. si. §.
penul. ff. ad municip. multa ad pro-
positum videre poteris apud Tiraq.
vbi supra, nu. 29. 30. & 31. vbi q̄ ciuita-
tē originē, & familiā, cōtineat viri,
nō parētis, & adducit vbi supra plures
qui

qui tenet contra dictū Bar. nu. 37. & contra Bart. consuluit Marian. Soc. que refert Fel. in. c. nouit, de iudicijs & cōsuluit Dec. cōf. 223. nu. 4. ex quibus res anceps est, & in cōcertatione posita. Quicquid sit de dicto Bar. & de opinione veriori de iure cōmuni, nobiscerte est. l. 10. hoc ti. et li. que decidit quēstionē, egoq; attētius animaduerti plurima priuilegia in hoc senatu Pintiano, vbi hęc causę quotidianę sūt, & in omnib; perspexi cōcessā immunitatē filijs, & filiabus qui quęve tēpore priuilegiōrū non sūt cōiugati, nuptę ve, quę forma potuit oriri ex hac iuris cōtrouersia quā retulimus supra, & quia nobis res cōpōsita est per decisiōnē. d. l. 10. isto lib. & tit. quiesco, tu vide iure cōmuni Tira. qui ceteris copiosiorē totā explicat, dū ceteros nō omitteras, si casus iure cōmuni decisiōnē postulauerit, delegitimatō nō est dubiū quin gaudeat priuilegio paterno, sed quia leges nrę cōsulūt sepe legitimatū cū dispōsato, & cōtra vt videre poteris in. l. 21. hoc ti. & li. & in hac nra lege vt patet ex gl. 21. infra hoc tractatu vbi de spurijs an legitimetur, nu. 48. & alijs pluribus certe filij naturales legitimati, vel per subsequens matrimoniū qui est casus indubitabilissim; vel per rescriptū principis obtinet omnia iura legitimatorū in auth. quib; modis naturales efficiantur legitimi, & in auth. quib; mo. naturales efficiuntur sui, & latissime dicem; inferi; d. gl. 21. per plures num ad eā te remitto, vbi ppria disputatio delegitimat.

Hęc etiā ratio equiparationis facit 50 vt illa quēstio difficilis sit, an isti priuilegiati gaudeāt pręrogatiuis quib; gaudēt nobiles vera nobilitate, scilicet, ne torqueāt, ne incarcerationē debito ciuili, ne suspēdantur resti, ne remiges fiāt, vtq; cū nobilib; sedeāt & nobiliū gerant officia, & insignia militaria, q nos vocam; vulgari verbo (habitos militares) q nobilibus nobilitate generis ex forma & cōsuetudine ordinū militariū nobilib; datur, vt q; etiā gaudeāt reliquis pręrogatiuis, quib; gaudēt nobiles nobilitate sanguinis, ego in hoc dubio q; pertinet ad priuilegia dico etiā gl. 35. a. nu. 3. vbi etiā vide quāuis multi multa scribāt, vt est videre apud Mēcha. de success. creati. li. 3. §. 30. ex nu. 290. vsq; ad numerum. 299. & apud Mier. de maioratu. r. par. q. 51. a. nu. 4. & nu. 32. & 33. & copiosius apud Tiraq. de nobilitate. c. 6. qui copiosiorē hęc edisserit dū quęrit an princeps nobilitet, vbi videre poteris ad satietatē, & in. l. si vnquā verbo libertis. num. 8. de reuocan. donationib. primū statuo ad priuilegij verba esse occurrēdū, eaq; esse cordate expēdēda, nec his esse denegandū quicquid principali cōcessio ne, ac lege sit indubiu, ex decisiō. tex. in. c. porro, de priuilegijs cū ibi notatis & quoniā frequēter in priuilegijs ea verba apponūtur (q os sean guarda das todas las honras y fraquezas y libertades y dignidades q se suelen guardar y guardar a los hijos dalgo de sangre) existimo, vt cumque hęc verba apposita sint, non esse locum dubitationi, quia in claris non est locus disputa-

tionis

tionis, & potest rex concedere ignobili iura omnia nobilium, quia quāuis non possit supplere defectus naturales, nec tollere iura sanguinis, & naturę quia licet sit supra caput iuris ciuili, est tñ sub pedibus iuris naturalis: vt alias dicebat Bald. in. c. 1. §. notandū, qui scēdū dare possūt & adducit Alex. cōf. 30. nu. 5. lib. 5. Rolan. a Vallē, optime, cōf. 9. li. 2. vbi pulchra adducit, at tamen potest effectus, qui concessi sunt a iure ciuili nobilitati concedere, & extēdere ad ignobilem, quia hoc faciēdo non extēdit manus ad naturę iura, & potest ex eadem ratione eōdem addimere nobili, text. nobis egregius ad propositum qui dicit nostram quāstionem in. l. 6. titulo. 27. part. 2. ibi (puedes dar honra de hijos dalgo, a los que no lo fueren por linaje) & glossa ibi ait, quod illud potest rex facere, etiā si sine causa, & lex nostra melius locuta est, quam Tiraquel. vbi supra qui contendit, regem ipsam nobilitatem concedere posse: & est prædicta. l. 6. pro eo quod vulgo circūfertur, nobilem te acere nō possum, exemptum factō, itaque quantū ego intelligo, nostrā dubitatio non procedit, vbi in priuilegio apposita sit clausula illa alias priuilegiatus solum obtinebit, quod lege aut ipso priuilegio sit concessum nihil; amplius, & sunt hęc necessaria & oportuna, parā las causas de los graduados por vniuersidad de collegios, a probados vt gaudeant

his solum quę iure sibi cōcedūtur, nisi alium de velint suā fouere causā, quod prudens ommito, quia ad hoc nihil pertinet, quoties causa occurrat, recurrēdū est ad eos quos superius adduxi, sed quia varia sunt priuilegia, & varię concepta aduerte ad ea quę sequuntur dicemus Latius glos. 35. a. nu. 3. ibi vide, & supra hac glos. & §. num. 45.

Hallanse tres maneras de priuilegios, vnos por los quales los señores reyes hazē caualleros de espuela dorada, a los que reciben esta honra, la qual caualleria ni se da, ni puede dar sino a hijo dalgo, esta sedize caualleria sobre hidalgia, de la qual ay la. l. 2. l. 3. l. 13. l. 14. titul. 21. partit. 2. y la. l. 36. tit. 2. par. 3. con esta se halla la hidalguia mas perfecta, y esta 52 caualleria presupone la hidalguia, como mas antigua dicta. l. 2. y qual quiera cauallero de espuela dorada por estas leyes se presume hidalgo y estas. l. 2. y. 3. 13. 14. fuda esta presuptione. ex singulari doct. Iaf. in. l. Gal. §. quidam recte. 2. lect. nu. 4. ff. deli. & posth. vbi quod si aliquid debuit fieri sub certa forma, cōdiciōe, aut qualitate, si inueniatur factū debet intelligi factū eō modo quo fieri debuit, quod ad multa est vtilissimū, y en nro caso, pues caualleria de espuela dorada no se puede dar sino a hidalgo, si se hallare dada ha se de entender dada a hidalgo, y el q otra cosa dixere pruebe lo, pues tiene presumpcion de derecho contra si esto se practico en vn negocio de

vn Sepulueda vezino de sant Martin de Valdeyglesias, el qual obtuvo hidalguia en propiedad, cō sola la carta de caualleria de espuela dorada, sin possessiō de veynte años y sin solar, y se cōfirmo la sententia per senatores, y fue causa de nobleza de sãgre, y se litigo como tal ante alcaldes de hijos dalgo, y el priuilegio siruio de probãça, otra delos Vezerras de Granada se litigo en esta audiẽcia, y por inaduertẽcia de los abogados, se litigo por de priuilegiō, pero biẽ se entẽdio era causa de nobleza de sangre, esta caualleria leemos ẽ historias que tãbien la dabã los que del rey la auia, recibido y diose al principio con cierta solenidad de velar las armas, y cō pezcoçada, y cō calçar las espuelas doradas, desta manera la recibio Ruy Diaz de Bivar Mio Cid, hijo de Diego Lainez, nieto de Nuño Lainez, bisnieto de Lain Hernãdez tercero nieto de Hernã Lainez, quarto nieto de Lainçaluō, y de D. Teresa hija de Nuño Rasura, dos juezes de Castilla, quando los Castellanos negaron la obediencia a los Reyes de Quiedo, y de León.

Este Cid Ruy Diaz se armo cauallero en el altar de Sãtiago cō la dicha solenidad, el señor rey d. Alfonso el onzeno, se armo cauallero en el mismo altar cō la misma solenidad, su historia. c. 103, y el mismo en Burgos en las fiestas de su coronaciō, armo muchos caualleros ricos homes, y hijos dalgo, cōsta de su hi-

storia. c. 104. y entre ellos a don Pedro Fernãdez de Castro rico ome, y a otros, y estos otro dia que fuerō armados caualleros, tãbiẽ armarō caualleros a otros muchos hijos dalgo, los vnos y los otros se referẽ en el. c. 104. y. 105. y porquẽ se entienda que esta caualleria se daba a hijos dalgo cōforme a las. ll. 2. 3. 13. 14. y a la. l. 6. supra adductas, comiẽça el c. 105, diziẽdo (los caualleros fijos dalgo erã estos) entre ellos ay algunos Gallegos armados por el rey Peryañes de Nõboa, Fernandiañes de Neyra, Nuño Perez Gallinato cuya sepultura se ve oy en la claustra del monasterio de Sãtiago, Diego Aluarez de Sotomayor, Iuan Garcia de Saauedra, deste y de los demas a otro proposito digo infra glo. 7. num. 18. ad fin.

Otro dia los ricos homes a quienes el señor rey auia armado caualleros, tãbien ellos amaron caualleros a otros hidalgos y entre ellos don Pedro Fernandez de Castro armo caualleros a Fernan Gomez de Valadares, a Pero Lopez de Montenegro, a Iuan Fernandez de Volãño, a Nuño Freyre, a Ruy Freyre, Arias Pardo, Diego Perez Dasomoça, Fernandiañez de Sotomayor, Macias de Valboa, todos hijos dalgo Gallegos. Despues se ha vido que el rey en el mismo cōflicto de la guerra da esta caualleria por buenos hechos que el hidalgo haze, y recibe in formaciō verbal de dos o tres caualleros

lleros hijos dalgo notorios, del testimonio de los quales conste, q̄ aquel es hijo dalgo, y el Rey con este testimonio le arma cauallero sobre hidalgo, y la solenidad ordinaria es que el rey en lugar de pezcoçada le da tres golpes de espada, y dizele (Dios y el bienauenturado Apostol señor Sãtiago te haga buẽ cauallero) y le mada dar carta desto, en la qual se cōtienẽ todo esto: y es carta esta de hidalguia en efecto, y cōtine estar real y verdadera solenidad, y aunq̄ algunos destos priuilegios no tienẽ el testimonio que he dicho por la mayor partelos mas la tienẽ.

Dende los señores reyes catholicos, ni esta caualleria, ni las otras dos q̄ dixẽ, no se dan sino por mano de los señores reyes, alomenos para conseguir los efectos del derecho. l. 6. & l. 7. tit. 1. lib. 6. noua reco. y asĩ queda probado, que este primer genero de caualleria, es hidalguia perpetua y natural, y verdadera, ni se restringe a vna ni a dos, ni a tres generaciones, como la del doctorado, quod. ex gl. in. l. 1. C. de dignit. lib. 12. & Bar. ibi adnotauimus gl. 7. nu. 17. infra, & in ea habent locũ omnia quæ de vera nobilitate scripta sunt del antiguo derecho y costũbre de España, quedo q̄ aun oy, algunos para traer espada la reciben solennemente de mano de vn cauallero, con golpe, y espuelas doradas.

Ay otra y segũda caualleria, esta se daua y da a pecheros, hazese menciō desta en la. l. 1. y. 4. tit. 1. li. 6. noue

recopi. ibi (los quales primeramente eran pecheros) & ibi (segun q̄ antes q̄ fuesen armados caualleros lo solian pagar) & ibi (auia armado muchos caualleros que eran pecheros) & idẽ probatur in. l. 2. & l. 3. eod. tit. & lib. y el señor rey dõ luã el. 2. en esta villa de valladolid a. 10. de Março, de. 1453. quiso remediar esto, y que nadie tuuiesse priuilegio de caualleria sino fuesse hijo dalgo, como const. de la. l. 4. eodem tit. & lib. Pero cō todo esto la misma ley dize, q̄ el q̄ fuere armado cauallero siendo pechero, peche: bien es verdad, q̄ la. l. 5. eod. tit. & lib. dize, q̄ nadie se pueda armar cauallero sino por mano del Rey, y que la caualleria se de velado las armas, y q̄ no se de esta dignidad, sino en quẽ concurrẽ las calidades, q̄ forçosamente se hã de entẽder las de las leyes. 2. 3. 13. 14. tit. 21. par. 2. y estas leyes. 4. y 5 llanamẽte son cõtrarias, pero distinguiendo esta diuersidad de caualleria, se entienda la diuersidad de las leyes, la. l. 5. habla en la caualleria del primero genero q̄ se da cō la informaciō dicha, y cō la solenidad de velar las armas, y es en efecto la q̄ cae sobre hidalguia, la. l. 4. ha lugar en esta segũda caualleria q̄ se da por solo aluala o carta, o priuilegio sin otra actual, ni real solenidad, y esta en ningũna cosa se distingue de vn priuilegio, desta conocen los Oidores, y no los Alcaldes de hijos dalgo, en esta procede y ha lugar la. l. 4. q̄ el q̄ uiere esta caualleria si fuere pechero, peche, desta no ay q̄ tra-

tar, que si el que la tiene alias preté de ser hijo dalgo de sangre, que sera oydo, y podra probar su hidalguia de sangre antes dela caualleria, por que ex dispositione dictae. l. 4. cōstat ad oculū, que se puede dar esta caualleria a pecheros y a hidalgos, & hoc vidi ex facto agitatum in causa quadam, de vn Almaguer de Alcalá de Henares, y esta caualleria consiste en solo el pergamino en que se escriue, y en las palabras del, ex. d. c. porro, & hac est vera, & essentialis differentia inter primum, & secundum genus de caualleria, licet Otalora non satis se extricet ab explanatione vtriusque, vt videre est apud ipsum. 4. par. c. 1. nu. 7. 8. & 9. estas caualleros no gozan mas de lo contenido en sus cartas de hōra, en razon de la caualleria, porque en efecto estas son cartas de honra, por las quales se consigue lo en ellas cōtenido y no mas, & de his est eadem ratio, quæ est de priuilegio, vt iuxta tenorem ipsarum obseruentur, d. c. porro, ni arguyen hidalguia, ni pecheria, pues ex dispositione dictae l. 4. se da a hidalgos, y pecheros, indifferenter, por esso sin embargo de la caualleria que tratamos, queda la probança de hidalguia a disposicion de nuestras leyes.

Quedá declarados dos linages de caualleria, el primero que presu pone hidalguia, y se da para mas perfection della, el segundo se da a pecheros y hidalgos indifferētemēte. El primero con real solemnidad,

el segundo sin solemnidad alguna real; del primero nasce presumpcion de hidalguia, de fuerre que el que recibe la tal caualleria, por el mismo hecho se presume hijo dalgo, del otro no nasce tal presumpcion, antes queda la probança y carga della a disposicion del derecho, del vno y del otro conoscen los Alcaldes de hijos dalgo, para lo que toca a hidalguia de sangre, el titulo o carta, o priuilegio del primero sirve de probança de hidalguia, la otra carta o titulo, ni prueua hidalguia ni pecheria, entrambas las da oy el Rey y no otro, entrambas pertenecen a honra, la vna a todo el titulo. 21. par. 2. y al titulo. 2. libro. 6. nouæ recopilationis, y al tit. 11. isto libro, la otra a solo el titulo. 1. libr. 6. nouæ recopil. de ent. abas se libran cartas, pero diffieren estas cartas, la vna es mera y plena probança de hidalguia, la otra, ni toca a hidalguia ni a pecheria, en la primera deue interuenir la solemnidad real que diximos, nec statim ab his regulis recedendum est si modica aliqua solennitas de sit, neq; enim solet, nec debet nocere omnimōdo alicuius modi cæ solennitatis, Bar. in. l. 1. §. quod autem, num. 1. ff. de vent. inspiciēd. l. ass. in. l. 2. §. prius. ff. de vulgari. nu. 10. Emanuel Costa, in. l. Gallus §. & quid si tantum. ff. de lib. & posth. 3. par. nu. 86. Menchaca, de success. creat. §. 9. num. 9. Tiraq. de iudicijs in rebus exiguis, num. 11. alios retulimus ad aliud propositum in tra-

ctat.

ctat. nostro de Expenf. & meliorat. c. 9. num. 11. qui tractatus noster nobis inuitis venit hodie excussus Typis Venetijs, in volu. 17. tractatum diuersorum authorum ex superius autem dictis collige differentiam, entre estas cauallerias y priuilegios quæ confundebat Otalora. d. nu. 8. dum allegat prædictam. l. 6. & 10. titu. 18. part. 3.

56 El tercero genero de caualleria es de los caualleros pardos a fuer de Leon, el priuilegio destes caualleros pardos al fuero de Leon, pone Otalora. 4. part. ca. 1. este priuilegio concede a qualquiera que man tuuiere cauallo y armas para yr en hueste exemption de pecho, y en cierta forma, de huespedes, de gente de guerra, esta caualleria prueba pecheria por presumpcion de derecho, la razort es, que pues libra de los cargos a que los hijos dalgo no son obligados, bien se collige, que el que la recibe, no lo es, y assi como la primera caualleria se da a hijos dalgo, por presumpcion de derecho assi esta se da a pecheros por la misma presumpcion y entrambas diffieren de la segūda, que della no nasce presumpcion alguna, ni de pecheria, ni de hidalguia, lo otro esta solo pertenesce a oydores, y no a alcaldes de hijos dalgo por confistir en aquel priuilegio, esta caualleria ni pertenesce al titulo. 1. ni al titulo. 2. libr. 6. recopi. ni a este titulo. 11. libro 2. antes pertenesce a todo el titulo. 13. libr. 6. recopil. nouæ, qui est, de los

exemptos y escusados, porque no es sino vna exemption, y escusaciō de las catgas que pertenecen a los pecheros, y de que son libres los hijos dalgo de donde nasce presumpcion de pecheria natural cōtra los que la reciben, inde inferes ad intellectum. l. 1. & l. 3. tit. 1. lib. 6. nouæ recopil. que deste priuilegio de los caualleros no gozan sino los hijos 57. auidos despues de la caualleria, y q̄ estos mismos caualleros no debē gozar della, si vñan officio baxo, y son los officios solamente enumerados y referidos en la dicha. l. 3. y no otros, aunque parezcan semejantes, todo esto se entiende en quanto a la caualleria, y a lo que della resulta. Pero en el primero y segundo genero de caualleria, esto no toca a la hidalguia, de la qual goza el hijo auido antes dela caualleria, por ser hijo dalgo, vt diximus ex. d. l. 1. tit. 11. par. 7. y esta no se pierde tampoco por el officio baxo, porque es natural y de sangre, y perpetua. nec loco, nec tempore circumscribitur. §. sed naturalia quidem iura in sit. de iur. nat. gent. & ciuil. & dicemus latissime gloss. 17. num. 17. infra vide ibi, y por esso aunque el hijo dalgo exercã qualquier officio por vil que sea en España. en donde mas parti. ularmente que en otra nacion se entiende la nobleza natural non ex accidenti, vt inquit Bar. in. l. 1. C. de dignit. lib. 10. & nos latissime ediseremus dict. 1. gloss. 7. per 58. totam, no se puede perder la hidalguia.

G 5 guida.

guia, y es razón que se pierda por el exercicio de officio mechanico, porque en las montañas de Santander, quatro Villas, Vizcaya, Prouincia, Alaba, Asturias, Galicia, Leon, ay hidalgos muy notorios, que por la calidad de la tierra, y pobreza de ella, les es forçado vivir de officios bajos, y algunos de los que los exercen son harto mas hidalgos, que los que mucho se precian de hidalgos, y por este exercicio no degeneran de su hidalguia; vide Chasancum, in cathalogo, par. 10. considerat. penultim. prolixius Tiraquel. de nobilitate. cap. 27. & sentit Otalora. 2. part. 3. part. cap. 5. nume. 15. ad fin. y seria iniquidad si por el exercicio de officio mechanico se pudiesse falta alguna en su hidalguia, la qual no se puede perder por ser natural, y de linage y de sangre perpetua como diximos, que nec tempore deficit, nec loco circumscribitur. y aunque Otalora vix sibi constans. 4. parte principal. c. 7. nume. 2. ad fin. oblitus se ipsum dicta. 2. part. 3. part. c. 5. nu. 15. deessa otra cosa, cierto deessa una cosa no puesta en razón y dañoissima a los hidalgos pobres de las montañas.

Et licet asserat quod in Gallia, & in alijs regionibus nobiles non viuentes nobiliter perdant nobilitatem, si intellegit de nobilitate naturali generis, & sanguinis, errat per ea que late congerimus, d. glossa. 7. nume. 17. & que diximus supra, hac gloss. si vero intellexit de nobilitate

ex accidenti, (ita vocabat Bart. in d. l. 1. de dignitatibus,) que nihil difert, de la exemption y priuilegio, y de la hidalguia que llamamos vulgarmente de priuilegio, vt ibi distinximus etiam iure communi, certe adhuc intelligendo hoc modo, decipitur aperte ex his que tradit Tiraquel. vbi supra, dicto. c. 27. non enim nobilis ex accidenti, quem in Hispania exemption melius vocamus, amittit nobilitatem propter exercitium artis humilioris, sed (quod verius est) ipsa nobilitas quoad iuris effectus conopitur tantisper dum artificium illud exercetur, ideo nec sibi, si desinat, nec posteris nocet, dum tamen impetret restitutionem a principe, & quamuis Tiraquel. vir Gallus, & doctissimus pro ista sua restitutione Galla nihil alleget ego pro Gallis allego text. elegantissimum, in l. Athilicinus. ff. de seruit. rusticor. prediorum, vbi restitutione necessaria est, igitur licet Ifernina, in constitutionibus Sicilia, vt dignitatum post glossam ibi, & Mathæ. de Afflict. ibi numer. 1. dicant, quod non gaudet priuilegio nobilitatis, qui nobiliter non viuit, id tamen dupliciter intelligendum est, scilicet, in nobilitate ex accidenti, sic vocat Bart. dicimus nos exemption, hoc est priuilegio, iuxta. l. 3. tit. 1. lib. 6. recopillat. non vero in nobili genere, & sanguine, atque in eo interim dum non nobiliter viuit, ita vt nec sibi desistenti, nec posteris noceat, ita Masuerius, tit. de Talijs & colle-

& collectis. §. item illi qui sunt, Guido Papa, decisio. 196. & 217. & 391. Chasaneus, conf. 69. Tiraquel. vbi supra, & est optima declaratio ad dictam. l. 3. vt delitefcit illa exceptio o caulleria quandiu se exerce el officio de quo ibi, & non inuenies. d. l. 3. ita declaratam.

59 Item en esto de estos caulleros armados, y de los de priuilegio que parece por la. l. 1. tit. 1. lib. 6. recopi. y por la. l. 3. eodem tit. & lib. y la. l. 7. tit. 2. eod. por las quales leyes parece estan estos obligados a tener y mantener continuamente armas y cauallo, porque las dichas leyes lo dicen claramente y principalmente lo dize la dicha. l. 7. ibi (con tanto que continuamente de aqui adelante mantengan cauallo y armas conuenientes para poder seruir en la guerra.) En esto, en esta audiencia esta recebido que baste, que vaya a seruir quando se offrezca la occasion, y a este proposito en todas las quatro salas desta audiencia en diuersos pleytos he al legado esto, por ser la. l. 7. isto tit. & lib. expressa para esto diziendo, que por no auer satisfecho en esto de armas y cauallo a estas leyes, no deuian gozar del priuilegio, y dezia, que alomenos en las sentencias se les auia de mandar que mantuuiesen armas y cauallo al tenor de las dichas leyes, que en esto, eran claras, y sin duda, ex natura conditionis de qua in d. l. 7. iuncta decisio. ne Guido Pap. 251. nume. 1. & que tradit Guillel. Bened. in. c. Raynuntius

verbo, Raynuntius, numero. 45. Burgos de Paz, in prohemio legum Tauari, numer. 27. quod si hoc videretur nimis rigurosum saltem admittenda erat decisio, text. in authen. hoc amplius. C. de fidei commissis, iunctis his que tradit Molin. de primogenio Hisp. lib. 2. c. 14. numero. 15. en vista y reuista nunca, en esto he sido oydo despues para salir desta duda entre los papeles fiscales halle parecer deste acuerdo, por el qual acuerda, que para la. l. 7. baste que estos caulleros de mero priuilegio, o exemptos, en las ocasiones que se offrezcan siruan con armas y cauallo, sin que actualmente lo mantengan en tiempo de Paz, vide inferius glossa. 2. numero. 15. vbi adducitur consultatio nostri senatus, & re vera est interpretatio aequitate plenissima, quid enim interest, armati sint isti equites, an vero exarmati, an equites, an pedites, si ipso bellorum tempore officium suum prestant regi suo, cui ex forma priuilegiorum debent seruitium armati, & equites equa interpretatio ad dict. l. 1. & l. 3. & ad. d. l. 7. ne interim dum per pacem equum saginant, ipsi famulici marcescant, igitur ex his omnibus que diximus, si de his sit dubitatio, cognitio harum causarum pertinet partim ad regios senatores, scilicet, si de iure priuilegij agatur, iuxta tex. in. d. c. cum venissent, de iudicijs, si vero de facto, tunc ad inferiores iudices eundem est, & patet ex his separatio inter hos milites armatos,

matos, & nobiles, & de officio humiliori quantum noceat.

Præterea cognoscunt isti iudices, de los hijos dalgo de la nobleza de los bastardos de Ebro alla, y de los decendientes de bastardos, y ay cedula de los señores reyes catholicos año 1501, dada en Granada a diez y feys de Março, por la qual mandan a los alcaldes de hijos dalgo, q̄ unã conocido de las causas de los bastardos empadronados y prædados q̄ sobrefea y no conozcã de pleytos algunos se ayã mouido y se mueueã de ay adelante cõtra los homes hijos dalgo vezinos y naturales de las procurñcias de Alaba, Guipuzcua, y señorio de Vizcaya, y de las otras montañas, por dezir q̄ s̄o bastardos y no legitimos, y q̄ decenden de bastardos, y que lo dexen todo en el punto, y estado, en que al tiempo de la cedula estauã, fasta que se les embie a dezir y mandar lo que deue hazer.

Despuës desta cedula los buenos hõbres signieron el pleyto en Consejo, y uieron executoria cõtra los bastardos y decendientes dellos en reuocaciõ dela cedula del año de 1501 que era en efecto q̄ los empadronafen y prendassen, y se conociesse de sus causas como de causas de bastardos, però los decendientes de bastardos librada la executoria, acudierõ a su Magestad que estaua en Flañes y uieron cedula por camara, para que sin embãrgo de la executoria, en el entretãto que su Magestad boluia a estos reynos, se guardasse la ce-

dula de los señores reyes catholicos sin atribuyr ni quitar derecho a los vnos ni a los otros, esto fue año 1556

Despuës venido su Magestad a estos reynos, se trato de la executoria, y año de 1561. se mãdo guardar la cedula de los señores reyes catholicos, como no se comprehedan en ella los hijos de clerigos uiuos, el dicho año de 1561. estã estas cedulas en las ordenanças desta audiencia, fol. 62. col. 1. y en este estado quedo este negocio de gracia, despues del pleyto y executoria de justicia.

Por estas cedulas los Alcaldes de hijos dalgo conocen desta manera de hidalguia, o por mejor dezir exempcion, y les mandan guardar cada dia esta costumbre de Ebro alla probãdo la hidalguia del padre del bastardo con tres personas superiores, y veynte años, iuxta legẽ nostrã, por q̄ dende el bastardo bastara probar la continuaciõ, però arriba del bastardo en su padre se ha de dar caufada la hidalguia o por possessiõ, o por executoria, o por solar, o en otra qualquiera legitima manera, porque la cedula requiere al bastardo hijo de hijo dalgo, quia ad gaudendum qualitate legis, oportet vt qualitas probetur Bar. in l. r. s. quid autem. ff. nequid in flumi. publico. l. prætor. §. docere, de vi bonor. rapt. facit glo. in l. mēris appellatiõne. ff. de verbo. signi. per quã dicit Bar. conf. 374. & in cõf. schismatis, quod si a iure concedatur aliquid ei qui est de genere florentino non sufficit quasi

quasi possessio, sed debet genus probari simpliciter & plene, facit quia ex Bald. in l. non ignorat. C. de his qui accusare non possunt, vbi ius resistit non sufficit quasi possessio, præterea est fundamentum horum qui litigant. l. actor. C. de probat. l. qui accusare. C. de edendo, & sic quoti die aduocati conantur ostẽdere nobilitatem causatam in parente spurij, vt satisfaciant verbis rescripti.

Y aunque algunos dicen que por ser esta exempcion fundada en costumbre, vt patet ex tenore, & verbis rescripti, y confirmada por cedula, el conosciendo destas causas pertenece a oydores, quia idem iudicium est de consuetudine, & de priuilegio, & valet argumentum de vno ad alterũ, glosa ordinaria, vbi Platea, & Lucas de Pena, in rubric. de decretis decurionum, lib. 10. dd. in l. de quibus. ff. de legib. & vide ad propositum Iasso. in l. cunctos populos. C. de sum. trinit. & fide catholica, in prima lectura, nu. 37. vbi quod consuetudo comprobata a principe habet naturam priuilegij, ex quo postquam, las cedulas y narracion dellas se fundan en sola la costumbre guardada cõ estos de Ebro alla tan solamente, videbatur eundum fore ad regios auditores, qui cognoscunt de immunitate ex priuilegio, non vero de immunitate quæ resultat ex nobilitate maiorum.

Y la verdad es, que aunque esto se puede disputar, cum isti spurij,

nec iure communi, nec nostro, vt proxime diximus sint nobiles nobilitate sanguinis ex l. liberos. ff. de senatoribus, vbi Bal. & l. r. tit. 11. part. 7. & quia consuetudo æquiparatur priuilegio, vt diximus, però ellos pocas vezes dã lugar a esta duda, porque derechamente ponen su demãnda de hidalguia de sangre con testimonio de perturbacion, y el fiscal la contesta, despues hazen sus probanças como diximos de los decendientes hasta el bastardo, iuxta legem nostram, y que el bastardo murio antes del año de 1561: y dende el bastardo prueban la descendencia, y quasi possessiõ de hidalguia, y hecha publicacion presentã la cedula ya en tiempo que la declinatoria es quasi impertinente, digo quasi, porque de derecho biẽ se podia opponer, ex reg. tex. in c. pastoralis, de except. vbi quod exceptio dilatoria quæ nascitur litẽ iam contestata potest opponi, cum nascatur post litẽ contestatam: & est exceptio elegans, ad il. nemo post litẽ contestatam. C. de iurisdic. omnium iudicum, & agnoscunt omnes in dicto. c. pastoralis, & nos latissime infra glosa. 11. nu. 43. & 44. vbi de exceptione spoliatiõis post litẽ contestatam qua tenus possit opponi.

Però porque las cedulas hablan con los Alcaldes de hijos dalgo, y ellos las mandan guardar de Ebro alla, nunquã in his causis opposui dilatoriam exceptionem in compe-

tentia licet non sint causa nobilitatis sed exemptionis, cum nobilitas sp. iuris competere non possit, y por que se funda en costumbre que es lo mismo que prouilegio, vt dixim⁹, pero las cedula hablan con los Alcaldes, y por esso parece que justamente conocen, y justissimamente mandan guardar conforme a ellas esta costumbre de Ebro alla tan solamete, & id ex fundata iuris ratione, quia cum agatur de consuetudine, non potest extendi vltra locum vbi viget, & exercetur, ita determinat Bald. in l. illa institutio. ff. de heredib. instit. l. de quibus. ff. de legib. l. ass. optime post alios plures quos, vt solet allegat, apud ipsum videre poteris, in l. post dotē. ff. solut. matr. nume. 101. quod quidem nostro iure Hispano satis decissum est in l. 6. titul. 3. part. 1. ibi (*mas si la costumbre fuese especial entonces no desfuzia la ley sino en aquel lugar tan solamete do fuese usada*), & ibi Gregor. allegat ad hoc prædictam glo. in d. l. de quibus, & alteram glo. in l. 2. C. que sit long. consuet. quia si esset aliqua consuetudo vniuersalis in toto regno talis consuetudo induceret plane ius commune non consuetudinarium ex §. ex non scripto instit. de iure nat. gent. & ciuili. d. l. 6. ibi (*este se deue entender quando la costumbre fuese usada generalmente en todo el reyno*) & est notandum, exemplum poni potest, en la costumbre usada en toda España, que a los clérigos se succede a testamento, & ab intestato

en los bienes intuitu ecclesiarum acquisitis, quæ consuetudo est hodie approbata, & inclusa in corpore iuris l. fin. titul. 8. libro. 5. nouæ recopililla. ex qua lege hodie non est necessaria probatio eius consuetudinis in Hispania.

Accedit, que todas las cedula y relacion dellas se fundan en costumbre, ex quibus deducitur, mens decidentium, que se guarde a quella costumbre de Ebro alla, vbi viget, iuxta ea que late adduximus in diuisione huius legis, nume. 63. ex l. fin. ff. de heredib. instit. vbi quod ratio præfationis sumitur ad decissionem, & a petitione intelligitur responsum. c. inter dilectos, de de instrument. ibi. (*secundum formam petitionis*) nec debent locum excedere vbi vigent tales consuetudines, & quia rescriptum illud fundatur aperte in consuetudine circumscripita loco, & habet ius contra se, ideo iustissime la possessiones locat de Ebro alla, & quamuis aliqui qui obstinate has causas defendunt, putent spurios hos habilitari ad iura sanguinis diuinant, vt patet ex littera dicti rescripti quod legitur inter ordinationes huius Chancilleriæ Pintianæ, folio. 62. colum. 1. y conocen los Alcaldes de hijos dalgo, porque con ellos hablan las cedula, & per hæc clarius intelliges quæ obscurius adducit Ojalora, & non multum oportune. 2. parte. 3. part. c. 3. nu. 3. & ex hac consuetudine in qua se fundat rescriptum effugies

gies quæ tradit Petrus Antiboli, de muneribus. 3. part. nume. 44. quæ contra vigent, vide ibi.

Y aunque entre los mismos Alcaldes de hijos dalgo alguna vez se aya dudado, si ellos viendo el pleyto en diffinitiva, lo pueden remitir a Oydores, ex causa incompetentiæ, etiam si ex parte fiscalis, non sit appesita exceptio declinatoria fori, ex his quæ notantur in rub. vt quæ de sit aduocatis iudex suppleat, quod habet locum in his quæ sunt iuris, vt per Bart. in l. 1. C. eod. ego existimo, que no lo harian bien, pues las cedula hablan con ellos, y seria dar gasto a las partes, y tēgo por mejor sentenciarlo, y vaya despues por apelacion pues todo es vno, ita in simili dicebat Ojalora. 3. part. c. 2. numero. 6. qui nihil allegat, sed facit ratio quia cum rescriptis iurisdictione tribuatur, nimirum quod ex virtute, de las cedula los juezes de hijos dalgo, constituantur in quasi possessione iurisdictionis singulare dicta Bart. in l. præscriptione. C. si contra ius vel vtilit. publi. quod sequitur Abb. in cap. ex parte, de rescriptis, quod vbi agitur de omni modo defectu iurisdictionis, sola dubitatio, conpetat nec ne, constituit aliquem in quasi possessione iurisdictionis, & est tex. expressus, in l. ampliore. §. fin. C. de appellat. sequitur Cardinalis, in cap. super literis de rescriptis, l. ass. in dicta l. præscriptione, numero. 26. & alias est optima allegatio, para los pleytos que vienen por via

de fuerç, sobre competenciã de iurisdiction, si compete al ordinario, o a otro, vt si sit dubium, ipsummet dubium fabeat ei qui est in possessione, ergo si las cedula hablan con los Alcaldes, y ellos en duda conocen, dicendum est, que alomenos son juezes, & sustinetur sententia, nec possunt dici tales sententiæ nullæ ex defectu iurisdictionis. d. l. ampliore. §. si. de quo vidi dubitatum, quia rescripta, & exercitium iurisdictionis cum dubio constituent eos in quasi possessione iurisdictionis, & sustinetur iudicium, ne nullum dici possit ex Bartolo, Abbat. Card. & l. ass. vbi supra & est text. pro illis licet ipsi non allegent, in l. ampliore. §. fin. C. de appellat. nec te moueat vulgaris acceptio huius verbi, rescriptum, nam proprie quoque significat, las cedula, iuxta rub. cap. de diuersis rescriptis, de his igitur, si dubitatio sese offerat plene causa ad iudices pertinebit, de los hijos dalgo.

De confirmatione quoque priuilegiorum solet quotidie dubitari, eaque dubitatio ad regem quoque & senatum regium pertinet, quia de iure priuilegij non vero de facto partium quæstio est, solent enim confirmari priuilegia, atque ea confirmatio duplex solet reputari, altera confirmatio est, quæ nihil tribuit de nouo, nec de facto, nec de iure, cuius formam vide in l. 2. tit. 18. par. 3. ibi (*Pero si fuere de confirmamento de algun priuilegio que el rey no quisiese con*

firmar a sabiendas, o de que no supiere la razon sobre que fuere dado o confirmado, deue dezir que confirma lo que los otros fizieron, e que manda que vala assi como valio en el tiempo de los otros que lo dieron) Confirmatio autem quæ his verbis cõcipitur, dicitur vulgo, 67 confirmacion in forma comun, & de hac confirmatione in forma cõmuni fit mentio, in l. 27. eod. ritu. & par. & in c. examinata, de cõfirmatione quia tota in facto consistit cognoscunt iudices ordinarij, ex d. l. 27. ibi (*bien la pueden juzgar aquellos que son puestos para juzgar.*)

Alia vero confirmatio est, quæ non consistit in facto sed in iure, quia dispositiue, plane, & simpliciter cõfirmat omnia contenta in priuilegio, & vult ea ad vnguem obseruari, de qua confirmatione fit mentio in c. inter dilectos, de fide instrumentorum, de his cõfirmationibus idem est iudicium quod de priuilegio, cum priuilegiorum obtineant naturam, dum tamen priuilegia ad eorum venerint notitiam, & confirmationes fecerint scientes, quæ plerumque solent in scio rege a confirmatoribus expediri, itaq; de his confirmationibus, & de quæstionibus, quæ subnascuntur, ad regium senatum est eundem, quod fortius admittendum erit si quippiam, vel ad datur, vel adimatur, text. in d. c. interdilectos, ibi (*confirmabat vel etiam conferebat*) quod patet en las confirmaciones del priuilegio de Anto-

na Garcia, y delos de Valderas, y de los de Simancas, de quibus quotidiana nobis in foro disputatio est, alia vero est renouatio priuilegij vetusti, aut instrumenti, ne temporis iniuria consumatur, de quo est text. in cap. cum dilecta, de confirmatione vtili, vel in vtili, quæ postulanda est apud principem, & fit cum causæ cognitione secundum formã, d. c. cum dilecta, nec quicquam additur, aut adimitur ex renouatione ex text. & doctoribus ibi.

In secunda forma confirmatio 69 nis plurimum est aduertendum ad intentionem confirmatis, & ad verba confirmationis, ex Hostiensis, Innocen. & Abbat. in c. inter dilectos de fide instrumen. præsertim. nu. 8. quia si princeps non intendit de nouo dare, quia credit per priuilegiũ concessione legitime factam si reperiatur falsitas, aut inualiditas priuilegij, corrui quoque ipsa confirmatio: quamuis sit dispositiua, & simplex, si autẽ dicat princeps quod confirmat priuilegia antiqua, & de nouo donat, tunc idem est quasi dicat velle se, vt in omnem euentum habeat, siue iure confirmationis, siue iure concessione de nouo facta, ita resoluit Abb. ex Innocen. & Hostiensis, vbi supra, ratio ea est, quia requiritur intentio donandi, vt concessio & donatio constare possit. §. & in summa, in fit. de donationib. in de diximus attendendam esse mentem principis, quæ mens ex intentione, 70

tione, intentio autem ex verbis principis, & præfatione partis, & priuilegij colligi potest, & debet, & hoc est quod dicitur, quod priuilegium principis intelligitur, & declaratur secundum petitionem partis impetrantis. Bald. per tex. ibi, in dicto. c. interdilectos, ibi (*ex forma petitionis*) facit text. in l. r. C. de diuers. rescriptis, Decius, consi. 373. numero. 11. idẽ consi. 405. nume. 15. itaque oportet, vt petatur a parte, vel concedatur motu proprio, per verba quæ inducant concessione, & explicent intentionem concedendi, vt habeat locum dictum Innocen. Hostiensis, & Abb. & ita requirimus verba illa quæ solent apponi, scilicet. (*Que os confirmamos el dicho priuilegio, y os lo concedemos de nueuo siendo necessario para que no pecheys, ni pagueys tal y tal cosa, y demas desto queremos y mandamos tal y tal cosa.*) Hac forma nõ est dubium quin tales confirmationes saltem in vim nouæ concessione valeant, quod quidem sane intelligendum est secundum subiectam materiam.

72 Quia si priuilegium huiusmodi confirmatorium impetratũ a principe sit impetratum ad confirmationem alicuius instrumenti, vel priuilegij, vel concessione, vel sententiæ, vel contractus violenti simulati, falsi, subreptiti, y vel obreptiti, & non sit facta notitia, & mentio 73 principi de violentia, simulatione, falsitate, contractus, vel obreptione, vel subreptione, talis sententia,

priuilegij, vel concessione: tunc talis confirmatio non valet, nec quicquam operatur etiam appositã sint illa verba, (*Confirmamus altum si de se est validus, alias de nouo concedimus*) etiam si addit. clausula, motu proprio, & clausula (*supplentes de plenitudine potestatis omnes defectus rã iuris, quam facti*) nihil valet talis concessio, nec confirmatio lasson latissime, in l. more, numer. 34. ff. de iurisdic. omnium iudi. & additio ad Abbatem, nume. 8. & idem Abbas, in capit. inter dilectos de fide instrumentor. quod sapius allegaui in causis contra magnates quorum maiores, per vim occuparunt vrbes, & castra, regibus inuitis, postea impetrarunt priuilegia, & concessiones, vel permutarunt illa castra, & oppida, & impetrabant confirmationes, permutationum, vel procurabant litem, & sententiæ latæ postea impetrabant confirmationem, nihil enim valent ne obulum quidem, ad quod est egregius textus in l. auctoritatem. C. vnde vi, & facit textus, in dicto capit. inter dilectos, vbi etiam si priuilegium confirmationis confirmabat, & conferebat, quia non stabat de animo donandi, & quia priuilegium erat falsum, oppositum est contra illud, scilicet, quod non valebat accessorium, cum principale non valuerit, & nisi in confirmatione facta sit mentio de violentia, falsitate, simulatione, obreptione, vel subreptione, præsumimus ignorantiam in

principe, nisi probetur scientia .l. verius. ff. de probationibus, & sunt hæc magna limitatio ad ea quæ adducit Rolandus a Valle, consilio .i. volumine. 3. a numero. 59.

74 Inde si confirmatio aliqua contineat, quæ non contineantur in priuilegio, eaque enuntiatue referantur: ita vt non possit colligi ex verbis intentio concessio- nis de nouo, tunc confirmatio adhuc non extenditur ad ea quæ non continentur in priuilegio antiquo: etiamsi exprimentur expresse in confirmatione, textus expressus, in clementin. .i. de p[re]bend. ad quam ex his potest summi ratio decidendi, ibi (*Mandatum de prouidendo intercessit de dignitate ad quorumcumque collationem, prouisionem seu quauis aliam dispositionem pertinente* (postea in executorialibus additum est (*Ad quorumcumque collationem, prouisionem seu electionem dignitates in ipsa ecclesia pertinere dignoscantur*), quæ tum est, an ea verba, scilicet, (*seu electionem*), posita non in gratia, sed scorsum in inhibitione, ipsam gratiam augeant, ait summus Pontifex quod non augent gratiam, & subdit rationem, ibi (*Cum in concessione gratie ad quam non augendam sed exequendam debent quæ de inhibitione sequuntur referri, nullam de electione fecerimus mentionem.*) & est egregius textus ad propositum, & ad priuilegium, de los de

Simancas, qui sint in confirmatione, & non in primo priuilegio, & ad decissionem quæstionis Otaloræ. 4. parte, capi. 5. numer. 13. aduerte ad hæc & quæ diximus, debet ergo adesse mens, & intentio principis concedendi de nouo, & verba adesse debent, per quæ hæc intentio commodè intelligatur, alias sola verba enuntiatua non extendunt prius priuilegium, cætera autem de confirmatione vide apud Iassonem vbi supra, ibi enim latissime differt quæ tamen ad nostram interpretationem non pertinent, de his igitur cognoscunt auditores regij non vero inferiores iudices, quia de iure priuilegiorum agitur, non vero de facto partium.

Cum autem de facto partium disputatio est, non vero de iure priuilegij, tunc ad inferiores pertinet cognitio ex his quæ diximus, & primum inferes in materia de Alcabalas que si se duda si fue compra o no, si entrego, en vn lugar o en otro, si estaua encabeçado o no, si vuo concierto con el arrendador o no, de his omnibus possunt cognoscere los alcaldes de hijos dalgo, que son 75 juezes de alcabalas, si se duda, del entendimiento del priuilegio de alcabalas, de la mente del principe de la interpretacion, del sentido del, tunc ad auditores proculdubio occurrendum est, ex Baldo, Hostiensis, Innocentio. & Abb.

Abbat. vbi supra, & ex dicta .l. 27. qui ueniat nomine de renta y derecho, vide .l. 6. titulo. 8. libro. 9. recopilacionis, & an alcabala dicatur pecho. l. 13. eodem titulo, & lib. & an dicatur renta. l. 6. iuncta. l. 19. titulo. 19. eodem lib. ad Otaloram, cap. 1. ad finem, & vide .l. 1. omnium, & .l. quid quid. C. de veçtigalib. & commissis vbi Bald. & Salycet. & quod non valeat priuilegium, que no se pague alcabala, Bertachinus. 7. part. numero. 28. de Gauellis.

76 Secundo en materia de portazgos si alguno tuuiere priuilegio de no los pagar de los señores Reyes de Castilla, y si se dudare si los ha de pagar, a los señores que los lleban en el reyno legitimamente, talis dubitatio pertinet ad regios auditores quia agitur, de iure priuilegij, & recurrendum est ad .l. 11. tit. 18. par. 3. & ad gloss. ibi, verbo (*dolo el deber*) vbi quod priuilegium de non soluendo portagium non extenditur, al portazgo, que se paga a otros, hic enim non ambigitur de facto partium quod planum, & certum est, sed de intellectu priuilegij, & sic de iure priuilegij, ideo habet locum dicta. l. 2. & .l. 27. titu. 18. par. 3. & que resoluimus ex Abbate, Innocent. Baldo, & Hostiensis, vbi supra.

77 Tercio, si a alguno es concedido priuilegio que pueda llevar portazgo en cierto lugar, & opponatur si bi ab aliquo, que fue concessio fin

causa, o que la causa porque se le concedio cessa, y que por esto no se le ha de llevar, isto casu, quia agitur de iure priuilegi ad regios auditores est recurrendum ex supra ad ductis ex dicta. l. 27. in quo casu recurrendum est ad .l. 5. titulo. 7. partit. 5. & ad Hostiensis, in summa titulo de centibus. §. ex quibus causis, versicul. sed nunquid sine causa.

78 Quarto, si alguno tuuiere cedula o priuilegio, que pueda sacar libremente del Reyno alguna cosa vedada, & dubitetur si sacandola ha de pagar aduanas, y derechos de puertos secos, talis cognitio pertinet ad regios auditores, quia dubitatio non est de facto partium sed de iure priuilegij: & recurrendum est ad gloss. & text. in dicta. l. 11. tit. 18. parti. 3.

79 Quinto, en materia de ferias y mercados, si cõcessum sit alicui opido priuilegium ad nundinas institutas: & non dubitetur de priuilegio: sed de vsu partium, in primo decennio, quia debet probari vsus primi decennij a die concessi priuilegij, ex .l. 42. titulo. 18. part. 3. & .l. 3. titulo. 7. partit. 5. quod latius explicamus quomodo intelligendum hoc sit infra gloss. 6. a nume. 39. versicu. ex quibus quæ sunt verissima, tunc erit cognitio cuiuscunque iudicis ordinarij, quia de facto partium agitur, intellige tamen decissionem illius textus, in .d. l. 42. & in .d. l. 3. in mercato, & nundinis, quæ concedu

tur in vtilitatem tertij, quia si ver-
gant in vtilitatem etiam principis
concedentis, tunc cessat ratio prædi-
cta, & concessio est perpetua, sine
vfu vel cum vfu, & quid si priuile-
gia habeant verbum (para siempre)
an habeat locum, dicta. l. 42. & di-
cta. l. 3. vide Claudium de Seifello,
in. l. final. ff. de constitutio. princip.
numero. 113. & numer. 118. & infra
glossa. 6. numero. 39. & infra, & est
quotidianum, & adde dictum An-
geli, in. l. quod si nollit. §. si quid ita.
ff. de edilit. edicto, quod quando in
aliquo actu apponuntur verba, quæ
deponant perpetuitatem, quod tol-
litur præscriptio, sequitur Baldus
consilio. 303. libro. 1. Zazius, consili.
15. libro. 2. numero. 22. & interminis
priuilegij, quod si in priuilegio ap-
ponantur verba perpetuitatis tolli-
tur præscriptio, tradit consulendo,
Riminaldus, consilio. 388. numero.
20. libro. 2. idem si talis priuilegia-
rus reperitur in qualis possessione eo-
rum iurium quæ continentur in pri-
uilegio, quia præsumitur retro pos-
seditur a die priuilegij Baldus, in. c.
licet causam, nume. 30. de probatio-
nib. semper enim quis in vfu, & pos-
sessione esse dicitur ex titulo præam-
bulo, glossa in. l. quædam mulier. ff.
de rei vindicatione. l. 2. C. de acqui-
rend. possessione. licet titulus qui of-
tenderetur esset inualidus Aymon,
consilio. 62. numero. 2. cum alijs, sin-
gularis declaratio ad. l. 42. & ad le-
ges omnes quæ vsum requirunt, im-
mo nota quod ad conseruationem

totius priuilegij sufficeret vsum in
parte, ille enim particularis vsum
conseruaret totum priuilegium nisi
reperiatur contrarius actus legiti-
mo tempore gestus infra glossa. 6.
numero. 38. aliud enim obseruamus
in acquisitione, in qua tantum ad-
quiritur quantum possideretur cap.
auditis, de præscriptionibus, aliud
in conseruatione quia vsum in vna
re conseruat totum, Barto. in. l. lici-
tatio. §. harum, de publicanis, & ve-
ctig. & in. l. §. fin. ff. de itinere actu-
que priuato, textus, in. l. vna est via.
ff. de seruitut. rusti. l. is qui vsum fru-
ctum. l. si stilicidij. §. fina. cum. l. seq.
ff. quem admod. seruit. amit. Gratus
consilio. 51. lib. 1. numero. 23. Ruinus
consilio. 217. libro. 1. nume. 1. Decius
consil. 271. numer. 17. & hic vsum in-
terrumpt quamcumque præscrip-
tionem, Riminaldus, consil. 388. libr.
2. numero. 25. quod est singulare, in
materia de iurisdictione, que respe-
cto del Rey se conseruan, y respecto
del particular se adquieren.

Nemo tamen ex occasione præ-
dicti mercati quicquam extorque-
bit a venientibus, & accedentibus
ad mercatum. l. vna. C. de nundinis
& dicta. l. 3. tit. 7. par. 5.

Restabat disputare illam ar-
duam questionem, An, & quando
vissus sit quispiam priuilegio renun-
ciaffe, vel ipsum amiffisse per contra-
rium actum, & an is qui soluit
collectas & tributa præiudicet
sibi, & quanto tempore, de quo
tamen latius agendum nobis est in
ferius,

ferius, glossa. 6. a nume. 39. res est cō-
fusa, & difficilis, inferius disputabi-
mus, & resoluemus qua poterimus
luce, & distinctione.

Notabilia ex. §. 2. glos. 1.

- 1 *Deuoluta causa super possessorio ad auditores nostros an coram eis intetari possit petitorium, nouo oblato li bello.*
- 2 *Inter petitorium & possessorium reperitur continentia, & qualis.*
- 3 *Possessor fundat in proprietate.*
- 4 *Quæ vtilitas sit possessionis, & quare dicatur momentum.*
- 5 *Assententia in causa possessionis quando appellatur.*
- 6 *Hodie in causis maioratus nulla est causa tenuitæ.*
- 7 *Possessio facit ex aduerso duriorē probationem dominij.*
- 8 *Ratio postulat vt prius de possessione agatur quam de dominio.*
- 9 *De proprietate & possessione simul ad eundem iudicem eundem est.*
- 10 *Æquum est principem petitorium, & possessorium simul committere.*
- 11 *Iudex inseruit actioni propositæ.*
- 12 *Ordinarius & delegatus ad vniuersitatem de vtroque cognoscunt, delegatus vero obseruat formam cōmissionis.*
- 13 *Proprietas nihil habet commune cum possessione.*
- 14 *Pendentia possessionis, non haze caso de corte para la propiedad.*
- 15 *Auditores sunt iudices ordinarij.*

- 16 *Incompetentia diuidit continentiam.*
- 17 *Agitur de textu, in. c. fin. de iudicij, & de. l. 1. tituli. 13. lib. 3. ord.*
- 18 *Probationes fisco non sunt coarctanda.*
- 19 *In Hispania el yuzio de Alcaldes de hyos dalgo impide la instancia de las mil y quinientas.*
- 20 *Iudices appellationū, de qua re appellatur de ea tantum cognoscunt.*
- 21 *Agitur de textu in Clementina, vna de causa possessionis & proprietatis, in priori parte.*
- 22 *Sedes Apostolica est competēs in prima instantia, & iudex ordinarius, cum ordinarijs.*
- 23 *Sententia lata a non iudice est nulla ex defectu iurisdictionis.*
- 24 *Sublata nullitate, non aufertur nullitas ob defectu iurisdictionis.*
- 25 *Quando possit in gradu secundo agi de proprietate.*

§. Secundus, glos. 1.

Vper est in hac glos-
sa prima quæ de cō-
petentia tota est, &
de iurisdictione om-
niū iudicū, respecto
de los Alcaldes de hijos dalgo: dis-
putare quotidianam questionē, quæ
quotidie in foro est, varie tamen dis-
putatur, & negligentius tractatur,
ca tamen in eo est, An possit fieri
transitus de possessore, ad petito-
rium coram auditoribus oblato no

uo libello super petitorio, an vero reuertendum sit ad priores iudices, qui sint competentes, en materia de hidalguias a los alcaldes de hijos dalgo, vt ibi initium capiat iudicium super petitorio, an vero id liceat, apud auditores in causa appellationis super possessorio pendente, aut in vltima instantia quã vulgari verbo dicimus (reuisita) status conuersionis hic est, præmittit autem, vt clarius elucescat, causam in possessorio solo agitaram fuisse coram iudice inferiore, en hidalguias, ante los juezes de hijos dalgo, & de possessione, vel contra nobilem, vel contra fiscum (nihil interest,) solum actum fuisse, premitimus appellatum fuisse ad regios auditores, & introductam fuisse causam appellationis super possessorio, tuc querimus an is qui se nobilem esse ait, desperata causa possessionis: possit nouum libellum porrigere coram auditoribus diziendo, (*que pide ser declarado por hijo dalgo, notorio en propiedad, de solar conocido, y de deuengar quinientos sueldos, a ley y fuero de España, y que si para hazer este nueuo pedimiento en propiedad, y alçar el iuyzio possessorio que tenia intentado, o de que se tractaua es necessario renunciar el iuyzio possessorio, que tenia intentado o en que esta condegnado, el le renuncia y del se aparta, para efecto que se trate de sola la propiedad,*) qui libellus porrectus est ex forma obseruata, ab aduocatis: in pluribus causis quarum ali-

quot adhuc pendent indecissæ, postquam hæc causæ deuolutæ erant ad auditores, per appellationem, siue directo fuerit ab initio actum de possessione, & proprietate simul, quod an fieri possit dicemus inferius cum de suspensione egerimus petitorij, siue solum actum sit de possessione in priori & posteriore iudicio: denique querimus an auditores sint iudices competentes in hoc casu an vero, los alcaldes de hijos dalgo, Otalora. 3. parte, capit. 5. numer. 6. versicu. est tamen aduertendum, tenet aperte & indistincte posse intentari, este nueuo pedimiento de hidalguia en propiedad, coram auditoribus, eo modo quem diximus. allegat pro sua ista opinione pauca, eaque confusse, Cardinalem in clement. 17. versiculo sexto oppono, & ait esse de mente Abbatis, in cap. pastoralis de causa possess. & propriet. & ait postremo quod est de mente scribentium. in. §. nihil commune. naturaliter ff. de acquirend. possessione, hæc ille allegat, nihilque amplius, & his fundamentis adeo vniuersis, & confusis motus ille est, vt libens, & volens iret in hanc sententiam, scilicet quod hij omnes afferant posse de possessorio fieri regressum ad petitorium, nec subit recordatio vlla Otaloræ incompetentiæ. quæ tota continentiam harum causarum diuidit, nemo autem ambigit, nec satis firma vlla ratione abigere, aut dubitare potest, si iudex appellationis

nis

nis ad quem deuoluta est causa per appellationem legitimam, alias est competens, & potuit a principio cognoscere de proprietate: quin pos sit post appellationem, renunciato iudicio possessorio de petitorio introducto iudicare, ex eo enim quia alias erat competens in prima instantia bene potest cognoscere de nouo hoc iudicio, & in hoc casu habet locum, & recipitur illud Cardinalis, Abbatis, & reliquorum scribentium, in dicto cap. pastoralis, & in clem. vna, & in d. §. nihil commune, sed in nostro casu illud inquirimus an auditores qui sunt iudices appellationum, & non cognoscunt in prima instantia, sino con caso de corte, si son juezes en este nueuo pedimiento sin caso de corte, solo porque este ante ellos pendierte la causa possessoria, y porque la parte renuncia la possession, y el iuyzio que sobre ella esta pendiente, y quiere y pide que la causa se trate en propiedad in hoc casu, queritur an auditores sint iudices competetes, vt possint, & debeant admittere este nueuo pedimiento, an vero lo ayan de remitir a los Alcaldes de hijos dalgo, para que alli se comience este iuyzio de propiedad como ante juezes competentes, hæc est difficultas, quam vides non attigisse Otaloram, dum allegat Cardinalem, Abbat. & reliquos, non enim negamus non posse fieri, este nueuo pedimiento en grado de apelacion ante juez que alias era competente en primerain-

stancia, pero dudamos si en caso de hidalguia, o en otro qualquiera caso son competentes juezes, los Oydores para conocer en primera instancia, pendiente ante ellos la causa possessoria.

Et vt clarius hæc innotescant præmittendum est, reperiri quandam continentiam inter petitorium, & possessorium, hanc autem continentiam dupliciter explico: ex duplici significatione eius verbi, continens enim est, quod est continuum, inde eam terram vocamus continetem quæ non est insula vndiq; mari cincta, (*vulgo dicitur continens, tierra firme, qualis Italia, Hispania*) in dicto est, ex Sicilia ad continetem parum esse inter capedinis, dicitur Græcis Epyrus, inde Hispania peninsula est, quæ cum continenti coniungitur ab ea parte, quæ Galliam respicit, inde dicimus isthmum esse terram continentem oblongam inter duo maria, quæ tamen vtrinque cum continenti coniungitur, qualis est isthmus Chornthiacus, inde Chorinthus dicta est bimaris, quod sit sita in isthmo inter duo maria, Egeum & Ionium, & Gnidos bimaris dicta est, ita ille.

Qui Ceramon, bimaremque Gnidon, quique alta tuentur.

Mænia, dispositis vbi circum septa columnis.

Tollit se niuei moles oppressa sepulchri, Barbara quam rapto possuit regina marito.

Ex hac acceptione, cōtinētia est coniunctio quādam, & vt ita dicamus continuatio, qua vna causa cōiungitur, & continuatur cum alia, continuantur autem, vt inferius patebit, & coniunguntur causa possessoria, & proprietatis, & ex hac continuatione, & coniunctione reperitur hæc continentia inter vtramq; aliter etiam continens est, quod aliud in se continet, inde continentia est respectus quidam continentis, & cōtēti, ex duplici hac acceptione nominis intelligo duplicem continentiam inter petitorium, & possessorium, alteram quia mutuo sese contingunt, & coniunguntur, vt enim petitorium locum habeat exigitur possessio ex parte rei. l. officium. ff. de rei vendic. itaq; in eodem iudicio, vt idem iudiciū constet, continentia quādam idest coniunctio vtriusque reperitur, atque adeo hæc ipsa continentia duriorē aut faciliorem reddit ipsam met causam, nā quod possessio ex parte alterius, duriorē reddit alterius causam, suā vero faciliorem. l. final. C. de rei vendic. vt possessor fere fūdet in proprietate, nisi actor liquidissime probet, est enim continentia quādam hoc est coniunctio iuris inter petitorium & possessorium, ita vt vel sola possessio fundet ex parte rei, nisi actor aliunde dominium probet, in de dictum est, esse difficillimam probationem dominij quia possessio rei conuēti resistit, cum qua iuris intellectus dominium contine-

tur, dicta. l. fin. text. expressus in l. 2. §. quādam. ff. de interdicitis, ibi (nā proprietatis causam continet hoc interdicitum) l. 3. §. hoc autem. ff. de iure re actuque priuato, Alexan. in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquirend. poss. num. 76. l. ass. num. 34. vnde vulgo dictum est, quidquid detrahit proprietati, detrahit possessioni, quia reperitur quādam continentia, & coniunctio inter vtrumque, vt possessor iuris intellectu fundet, & reputetur dominus, adhuc sensum intelligit Alciat. parergon, iuris, lib. 1. c. 9. licet alijs verbis.

Inde iuris consulti omnes ex hac continentia, quæ reperitur in possessione, quia partim cū proprietate reperitur coniuncta, & partim quia iuris intellectu ipsam cōtinet, & ab ea continetur. d. l. fin. d. §. quædam. d. §. hoc autem, vtiliter consulant, vt omnino possessionem conseruatis, quia ea vna re videtur proprietatem cōtinere, vt durior & difficilior fiat causa petitionis circa probationem. l. is qui destinauit. ff. de rei vendic. ibi (quia longe commodius est ipsum possidere, & aduersariū ad onera petitoris compellere, quam alio possidente petere) hæc est enim commoditas, & vtilitas, possessionis: vt proprietatem iuris intellectu cum possessione retineas, vnde difficilior sit causa aduersarij.

Quæ commoditas & vtilitas efficit, vt possessio dicatur momentanea, & causa possessionis momentanea, quæ si ipsa possessio sit momentanea

tum & vtilitas, & possessionis causa vtilis, & commoda, ex vtilitate. d. l. final. & difficultate, dicta. l. is qui destinauit, ideo merito possessio dicitur momentum in .c. 1. de causa poss. & propriet. ibi (iā momenti quæ proprietatis causam) quia possessio momentum est, idest vtilitas & commoditas, maximi namque momenti est fieri possessorem, cum possessor iuris intellectu dominus sit, & duriorē faciat causam aduersarij ita intelligenda sunt verba. l. vñ. C. si de momentanea possessione, idest de vtili possessione & commoda, non vero intelligendum est de momentanea idest breui, quod vulgus perperam arbitratur, quicquid dicat post Menochium, & alios quos late allegat decisio Perusina. 19. ferè per totam, & l. momentanea. C. qui legitimi. person. & l. momentanea. C. vnde vi, quod si licet maximi momenti sit, non vero quod breui, & momento, expediatur, & summaria, ex quo summario iudicio existimant effectum, vt a sententia in causa possessionis non appelletur, quod falso existimant, nam & iure civili, & canonum licita est appellatio, ex. l. sciendum. §. si fundum. ff. qui satisfacere cogantur, iuncto text. in cap. cum ad sedem, de resti. spoliator. & clemen. vna de causa poss. & proprietat. nec obstat. l. quisquis. C. quorum appellat non recipiant, qui text. intelligendus est in casu in quo loquitur, quia scripti hæredes, ex testamento habent paratam exe-

cutionem, quæ non suspēditur per appellationem, argumento eorum, quæ scripta sunt, in l. fin. C. de edicto diui Adriani, Tollendo, & glof. ibi, qua propter ille tex. non potest applicari ad omnem causam possessionis generaliter cum habeat iuris rationem particularem, idē respondemus ad l. fin. ff. de appellat. recipiendis, & patet responsio ad literā eius, text. idem respondemus ad .l. vnam. C. si de momentanea poss. quia ibi tollitur effectus suspēditus, non vero deuolutiuus, vnde necessario intelligenda lex illa est, de causa possessionis executiua, vt est missio in possessionem ex causa testamenti, quæ datur hæredi, vel fideicommissario vniuersali, ex glof. in dict. l. fin. C. de edicto diui Adrian. Tollendo. hæc tenet, & ad cætera videt Couarrub. pract. quæsti. c. 23. a num. 8. & ex his melius intellige, quæ latissime cumulauit Decisio Perusina. 19. a num. 2. in Hispania illud tibi cōstitue certissimum, nisi expressè appellatio, aut supplicatio prohibita sit, omnino, & in possessorio, & petitorio licitam esse appellationem, & ita intellige dictam. l. vnam. C. si de momentanea poss. alias inepta erit lex, & ineptores, qui appellationem in causis possessionis non duxerint admittendam, cōtrā iuris principia, & iurisconsultorum & Pontificum aperta responsa, plura ea quidem, quam commode de adduci possint, quāuis in hoc mi re digladiantur nouiores, qui sum

mæ laudis esse putant, vnde cunq̄ue libros conflare, hoc ideo diximus, quia nouiores, decisio Pedem. Decisio Perusina. Rolandus a Valle. Menochi. & alij, præter Couarrub. longam latamque cōtentionem, & disputationem, efringant inter iuris Pontificij, & Casarei interpretes, de appellatione recipienda in causa possessoria, vel non recipienda, cum nec pugnent ipsi, nec tollant appellationem, nisi vbi executiua est causa vti diximus, ac tunc quantum ad suspensionem, nec existimes cum nouioribus qui nec forum quidem a limine salutarunt, del auto de interim, non esse licitā appellationem, de quo Couarrub. practi. quæstion. cap. 17. & late post Menochium, & alios innumeros quos tibi vide decisio Perusina. 19. nume. 1. & 2. in Hispania enim vbi frequens vsus est, huius præiudicij, aut interlocutionis, licita est appellatio, & supplicatio, est enim hoc veluti præiudicium, de quo in l. quoties. ff. si libertus ingenuus esse dicatur, de quo præiudicio Cicero, prima in verrem, & pro Cluentio, & Rebuf. enumerat quadraginta casus, in quibus edicitur præiudicium ad causam in constit. regijs prima parte tractat, de sententiarum executione, a nume. 37. & infra, quæ nõ multum discrepant ab hoc pronũciato, quod nos Hispani vocamus, (*entresanto*) quod respicit solum possessionem, quam quis habet tempore litis motæ.

Item hodie in causis maioratus nulla est tenura, sed possessio, ex l. 10. tit. 7. lib. 5. recopil. nec iam a supremo senatu, ad inferiores remittitur causæ de primogenijs discutienda super possessione, sed dumtaxat super proprietate, denique oꝝ iam in Hispania, nõ ay tenura, ex particulari autẽ dispositione, legis. 9. eiusdem tituli, admittitur supplicatio quoad effectum deuolutiuum non vero suspensiuum, vnde hodie, quia iã de mera possessione agitur, proculdubio erit locus cōdensationi fructuum, quod modo nõ disputo, hæc pertinet ad possessionem, quæ ideo maximi momenti est, quia habet proprietatem seum præsumptiue; & releuat possidentem ab onere probandi, aduersarium autem onerat, eo onere deficij certe. l. indicia. C. de rei vindicatione. l. ad probationem. C. locati. foriutores in. l. rem quæ nobis. ff. de acquir. possessidem in. l. cum res, & in. l. proprietatis. C. da probat. & in. d. l. indicia, text. in. c. sæpe, de restit. spoliat. glosa. in. l. etiam. §. 1. ff. de peti. hæreditat. hoc igitur momentum est, hæc est utilitas, hoc commodum, ex quo possessio momentum dici cepit, & causã possessoria momentaria, vel momentanea, non vero momentanea idest breuis quod summarie expediatur, quod repugnat iuris regulis & responsis, & iurisconsultorum, & Pontificum.

Ex hoc momento & commodum effectum est, vt non constet petitorium,

rium, nisi prius constet penes quem sit ipsa possessio, vt & iudicium cōstet, & probatio exigatur ab ea parte quæ non possidet. l. qui petitorio ff. de rei vindicat. l. exitus controuersiæ. ff. de acquir. poss. ff. de liberal. caus. vbi prius quæritur de possessione, vt tãdem proprietatis causa admittatur, tex. in. l. si de vi. ff. de iudicijs, vbi prius de possessione agitur deinde de proprietate litigatur, quia id poscit & iuris & naturæ ordine constituta ratio. l. ordinarij. C. de rei vindicat. l. in certi iuris. C. de interd. diximus late inferius glossa. 11. & alia iura adduximus, pro Ioan. & Azone, & est elegans declaratio ad cap. 1. & 2. & c. pastoralis de causa posses. & propriet. vt prius constet de possessione, vt deinde recte de proprietate iudicium suscipiatur, quod & alijs quoque iuribus decisum est, vt ibi notabimus ad cumulationem, & suspensionem, petitorij, & possessorij. c. significauerunt, de testi. c. 1. de sequel. posse. & fruct. vbi de possessione actum est, antequam proprietatis causa admitteretur, tex. in. c. cum venissent de institut. c. cum ecclesia sutrina, de caus. poss. & propriet. denique illud certius certo est, in causis dubijs, in quibus est aliquis respectus possessionis, & proprietatis, de possessione prius agendum esse, vt postea cōstet contra quem iudicium proprietatis intentandum sit, ne vanum & nullũ sit iudicium, q̄ est constitutum

nostris legibus. l. 27. & l. 28. titulo. 2. part. 3. & l. fin. tit. 10. partit. 7. quæ sunt iura expressa, idq; postulat ordo iuris, vt diximus dicta glossa. 11. vt de possessione prius quæstio dirimatur, deinde de proprietate suscipiatur iudicium, & est vna ex sex regulis Bart. in. d. §. nihil commune, ad impediendam cumulationem possessorij, & petitorij, & inducendam suspensionem, quoniam vt diximus ex. d. l. si. C. de rei vendi. possessor iuris intellectu dominus est, ideoque onus probandi in vindicantetra nõ fert, sæpe autem in possessionis causa proprietatis, causa continetur. d. l. 2. §. cum quædam. l. 3. §. hoc autẽ, quæ est continentia quæ reperitur inter has causas.

Ex qua continentia ratione optimũ consilium est, vt de possessione & proprietate simul ad eundem iudicem eatur, ne hæc continentia diuidatur. l. nulli. C. de iudicijs cap. 1. de caus. pos. & prop. l. ordinarij. C. de iudicijs ita enim fiet, vt causa proprietatis ex causa possessionis præabulæ aptius suscipiatur, ideoque recte facturum principem qui vtrunque simul eidem iudici cõmiserit, ne cõtinentia causæ diuidatur, cõtinentes enim causæ aptius apud eundem iudicem tractantur, nec iudex vtrumq; iudicium recusabit, si a partibus vtrumque deductũ fuerit, quod enim pertinet ad eum qui causarum habet commissionem, liberum ei erit, vel momentaneam possessionem, tãtum, vel etiam proprie-

prietatem committere. l. si de proprietate. C. si a non competenti, qui est tex. expressus respectu committentis causam, & est glo. recepta, & tex. expressus. c. 1. de questrat. poss. & fruct. vbi de commissione actum est, vtrum ad solam possessionem; an vero ad causam proprietatis quod que extenderetur, similis glo. verbo restituito, cum tex. ibi, in. c. suborta de re iudicat. tex. ad hoc elegans in. d. l. fin. tit. 10. part. 7. & melius. explicat. d. l. 27. sit igitur ei qui causas committere potest, liberum, quomodo velit siue momentum dumtaxat, siue etiam petitorium, & proprietatis causam committere, iudici certo cui causa committitur inferuire conuenit, petitioni: quam pars intet. itaq; si partes de possessione agant solum, de possessione pronuntiabit, si de proprietate; proprietatis causam attinget, inferuire enim debet actioni propositæ, mercenariique officium exercere, text. expressus in. c. cum ecclesia futrina, de caus. pos. & pro. c. cum venissent, de insti. c. significauerunt de testibus, si vero partes vtrūque deducāt, & ad vtrūque sit cōpetens, de vtroq; necessario cognoscat, alias punietur arbitrio superioris: quia negare officium non potest. d. l. fin. c. 2. de causa pos. & propriet. ac tunc quidem obseruabit regulas illas sex; quæ traditæ sunt de cumulatione & suspensione petitorij, & possessorij. Bart. in d. §. nihil cōmune, nu. 31. & sequentibus. l. aff. ibi num. 28. Alex. nu. 34

& sequentibus, & agnoscunt reliqui; & nos adduximus inferius dicta glo. si vbi late, prospiciet enim an ad sit cōtrarietas, vel nenessaria electio, vel exceptio rei iudicatæ, quæ ex vno noceat alteri, an sit vtriusque idem finis, an idē respectus an ordo iudicij poscat, vt de vno prius agatur quam de altero, ita vt de possessione præambula prius sit agendū, an proprietatis causa prius terminanda, iuxta tex. in. c. palloratis, de caus. pos. & prop. & l. cū fundum. §. fin. ff. de vi, & vi armat. iuxta. d. c. 2. d. l. fin. d. l. ordinarij. d. l. in cert. d. c. cum dilectus, & l. si deui. ff. de iudicij. l. si. C. quorum bonor. l. 2. C. de edicto diui Adrian. tollendo, denique si vtrumque iudiciū commissum sit habere debet præ oculis regulas de cumulatione petitorij, debent autem partes de vtroque ad vnum iudicem petere commissionem, alias puniuntur, textus in. d. l. nulli, vt quantum fieri possit simul ambo, hæc iudicia tractentur, vt euitentur expensæ, & ex his euitabis longam, & latam disputationem de commissione faciendam, & interpretanda.

Vnde quicquid nouiores ocio-
12
sus disputent ordinarius iudex, vtriusque habet cognitionē, si a partibus vtrumque deducatur in iudicium. d. c. 1. de caus. pos. d. l. ordinarij. d. l. in cert. d. §. nil commune; d. c. pastoralis. d. l. cum fundum. §. fin. si ad sit cōpetentia iudicis ad vtrūq; ex Bartolo in. l. in commodato. §. duo

duobus. ff. commodati. idem est in delegato ad vniuersitatem, gl. Bar. Pat. Saly. in. l. a iudice, C. de iudicij, in delegato causa simpliciter commissa est ad vtrumq; gloss. in. capi. 1. de sequest. poss. glo. in. dicto capit. suborta, de re iudicat. si vero sola possessio, aut sola proprietatis commissa est. de ea tatum cognoscat quæ commissa est, ex his quæ diximus. & l. si de proprietate. C. si a non competenti iudice, & secundum verum, & literalē intellectum, etiam si multum in intellectu eius textus labore Abbas, in. c. pastoralis, de causa pos. & prop. ideo ex his quæ diximus effugies libera, aut necessaria cognitionis ociosam disputationem, quam ex multis instruunt ociose moderni, vt totas membranas occupent, si iudicem eiusq; iurisdictionem expendas, litigantium item actiones, & petitiones, præterea committentium animum, & cōsilium.

13
Licet autem inter has duas causas possessionis, & proprietatis reperiat hęc continentia, vere tamen, longe lateq; differunt inter se, natura, ratione, causa, effectu, & probatione, namq; primum naturalis ratio, quæ rerum diuisionem induxit; dominium adinuenit, occupatione quadā naturali præuia, quod quidem nulla præcedente possessione, constat. §. item lapilli institutis, de rerum diuisione, ratio quoque naturalis, quæ a iure naturæ dimanasse dignoscitur, dominium quoq;

adinuenit separatim a possessione, iure enim gentium capta ab hostibus nostra fiunt, causa quoq; ciuilibus legibus, iureq; probata dominium quoque excogitauit, qualis traditio est ex causa ciuili, §. item ea. §. præterea. §. veditæ. §. per traditionem instituit. cod. l. traditionibus. C. de pactis traditio autem accedere causa ciuili dominium transfert, vnde vsucapio quoque profecta esse censetur, at vero si ad effectus vtriusq; animum coniicias effectus quoq; huius, & illius diuersus est, debiliior & infirmior, possessionis, fortior, & potentior proprietatis effectus, absorbet, & consumit possessionem proprietatis. c. cum dilectus, de causa pos. & prop. subiacet vero possessio proprietati. l. officium. ff. de rei vend. securum omnino, & tutū facit proprietatis, idq; perpetuo. l. an eadem. ff. de except. rei iudi. possessio autem neminem securum facit. d. l. an eadem. §. si. c. cum venissent, de institut. c. cum ecclesia futrina de causa pos. & prop. c. significauerunt, de testibus, sapere ex præsumptione iuris obtinemus proprietatem, quia in dubio ille obtinet qui pro se habet iuris præsumptionem. l. si tutor petitus. C. de periculo tutorum. l. si quis locuples. ff. de manumif. testam. l. licet imperator, delega. 1. & vere probat qui probat ex præsumptione. l. in. l. i. C. de testament. milit. num. 10. & sepe ipsa præsumptio ad proprietatem insurgit ex possessione ipsa. l. si. C.

de rei vendic. at vero ipsa possessio ex facto resultat. l. cum heredes. ff. de acquiren. poss. factum autem ex probatione constat. c. fortis, de verbor. signific. ipsa quoque possessio releuat ab onere probandi. d. l. si. l. si cuti, & ibi Barto. §. sed si queratur. ff. si seruit. vendi. l. 1. §. 1. vbi glossa. ff. de itinere actuque priuat. proprietates ex probatione resultat. l. inditia. C. de rei vendic. Ripa post reliquos in l. rem quæ nobis. ff. de acquiren. poss. l. qui accusare. C. de edendo, de nique omnino separata sunt, & se mota, in nihilo conueniunt, in omnibus discrepant, etiam si possessionis causam ad proprietatis iudiciū vtilem esse existimemus, nec enim quod facilius cū calamo literas pingas statim existimabis nihil differre calamum a literis, aut linguā a verbo quod sine ea, vix verbum apte referas.

Quin quod si veram rationē iuris sequamur, & recedamus ab istis scriptoribus nouioribus, qui rapso dias congerunt, forte sine delectu, reperiemus proprietatem, quæ posita in iudicio nullā habet ex opposito possessionem, quod frequentissimum est in iuribus incorporeis. d. c. cum ecclesia sutrina, qui text. loquitur in electione. l. 3. ff. de interd. & relegat. qui text. applicatur quotidie ad causas nobilitatis, & habet semotam omnino rationem a possessione, en la nobleza de solar, que es propiedad, immo & in reb⁹ corporeis non requiritur possessio, sed

sufficit detentatio. d. l. officium, vnde merito Iuriconsultus asseruit, nihil esse commune inter vtrāque causam possessionis, & proprietatis. l. naturaliter. §. nihil cōmune. ff. de acquiren. poss. etiam si intelligamus, nec necs prætereat, decisio ē Iuriconsulti, in d. §. nihil commune, difficilem esse viffam viris doctis finis, qui ex continentia illa de qua supra existimant, adeo vnum esse, & idem, possessionem & proprietatem, vt nulla ratione iuridica separari possint, de quo late doctores Canonistæ in d. c. pastoralis, facit text. in l. si de proprietate. C. si a non compet. iudice, qui text. omnino separat causam proprietatis a causa possessionis, & intelligendus est text. vt iacet, ex ratione de qua supra, quia etiam si hæc duæ causæ sese contingant, & reperiat inter ipsas continentia quadam, id certe magis efficit, vt separentur: quam vt sint idem, argumento text. in l. q̄. Verba. ff. de positi. est enim respectus quidam continentis, & contenti, qui separationem inducit, nisi alias lineam esse p̄ctū dicas quod punctum contineat, rursus corpus esse superficiem, quod sine superficie intelligere corpus non liceat, si ne oculis, & ore, auribus, & naribus caput non reperitur, ineptū tamen est, & satis stultum, si quis ita existimet, caput omnino, vel os, vel oculos, vel nares, vel aures esse, nihil autem amplius, rursus sine fundo, aut prædio, vel rustico, vel vibano,

fer

seruitus salua iuris vera ratione reperiri non potest, non tamen cordatus intelliget, fundum, aut prædium ipsum, vel vrbānum, vel rusticum esse seruitutem, multa sunt in multis iuris partibus quæ sese contingunt, inter quæ continentia aliqua est, quæ tamen separata sunt, si ne via actus ipse, sine itinere via, vix est vt reperiat, separata tamē sunt omnino hæc inter se, & mutuo discrepant: verum igitur sit reperiri inter causam possessionis, & proprietatis continentiam aliquā, non vero identitatem, vt ita loquar, esse tamen omnia diuersa, ita vt nulla ratione conueniant, etiam si altera ad alterius cognitionem profit. & alteram contineat, nec debere mutuo permisceri. l. permisceri. ff. de acquiren. poss.

14 Quibus præmissis quæ necessaria sunt ad decisionem nostræ disputationis: præmittimus etiam, que si vna causa que no sea de hidalguia venga por apelacion a esta Chancilleria en articulo posesorio dentro de las cinco leguas, o de fuera siendo yglesia, o otra persona q̄ haga caso de corte, que se podra hazer este nueuo pedimiento en esta audiencia, y cumular el petitorio por cumula cion de acciones, o por nueuo pedimiento, o como quisicre el que alias haze caso de corte, porque siempre esta, y litiga ante juez competente, y al contrario si este no hiziesse caso de corte, no podra hazer nueuo pedimiento en po-

priedad, y se auia de remitir a juez competente, quod quidem patet quia pendentia litis possessoria, nõ facit notionem iudici superiori, id est, no haze caso de corte en las audiencias, vt patet ex l. 8. titu. 13. li. 4. recopill. l. 9. cod. l. 5. titu. 13. part. 3. l. 41. tit. 18. par. 3. l. 20. tit. 23. ead. par. vbi referuntur todos los casos de corte, nihil ibi de possessorio, adde. l. 21. tit. 5. lib. 2. noui ordin. quæ prohibet expresse, que sin caso de corte de los referidos en las leyes alegadas, aun dentro de las cinco leguas no se conozca en primera instancia y manda remitir al proprio fuero, & l. 1. tit. 2. lib. 4. noui ordin. statuit que se pruebe el tal caso de corte o se aya por notorio, cum igitur este sea nueuo pedimiento, en primera instancia, nueua causa, nueuo pleyto, que no tiene comunidad colaciona possessoria, y como no aya caso de corte, claro esta que conforme a la l. 21. supra adducta, se ha de remitir a juez competente, y a los juezes que puedan y deben conocer, los quales en hidalguias, s̄o los juezes, o alcaldes de hijos dalgo, vt resoluimus post difficilem disputationem supra glo. 1. nu. 5. & seq. ex iuris communis, & iuris nostri dispositione, illi enim in prima instancia priuatiue ad reliquos iudices de regno ordinarios, cognoscunt de nobilitate pleno iudicio: & possessorio & petitorio. d. l. 8. ista quam interpretamur. d. l. 9. isto, & reliqua quæ ibi adduximus, & pro hac senten-

tia

tia faciunt aperte. d. §. nihil commu-
ne, & tex. in. d. l. si de proprietate, &
tex. in. d. l. permisceri, quæ iura di-
uerſam & ſeparatam faciunt cau-
ſam poſſeſſionis, & proprietatis, &
quæ diximus ſupra.

Nec quicquam obſtat. d. l. nulli,
& d. c. r. & d. l. ordinarij, & d. l. incer-
ti, cum alijs quæ ſuperius adduxi-
mus, quod, ſcilicet, ex continentia
quæ reperitur inter has cauſas poſ-
ſeſſoriam, & proprietatis, non poſ-
ſunt diuidi, præſertim apud iudices
ordinarios, quales ſunt auditores, ex
15 text. ad hoc notabili in clementin.
auditor, de reſcriptis: & tenet Archi-
dia. in. c. experientiæ. 11. q. 1. Gome-
tius in compendio vtriuſque ſigna-
turæ. §. poſtquam. q. 16. quia respon-
demus dupliciter, primum quod in
Hispania etiam ſi iure Caſarum il-
lud eſſet ſine reſponſo, adhuc in pri-
ma inſtantia coram auditoribus nõ
eſſet admittendus libellus ſuper pro-
prietate, propter diſpoſitionem. d. l.
21. quæ expreſſe id prohibet, & pro-
pter authoritatem. dict. l. 8. quæ eſt
hec noſtra lex quã interpretamur,
& propter. l. 9. hoc tit. & lib. & pro-
pter ea quæ latius diximus ſupra. d.
glo. r. num. 5. in illa queſtione an au-
ditores regij, & reliqui ordinarij de
regno ſint iudices competentès in
cauſis nobilitatis, & fieret aperte cõ-
tra prædictas leges, & contra eam
reſolutionem, ſi in prima inſtantia
ſin caſo de corte. admitteretur no-
uus libellus coram auditoribus, præ-
cipue in his cauſis nobilitatis quæ

habēt ſuos iudices deputatos a lege.

Secundo reſpondemus ex funda-
ta iuris ratione, quod continentia ha-
rum cauſarum non eſt diuidenda,
ſcilicet, ſi alias iudex competens ad
vnam reperiatur, item competens
iudex ad alterã, quod præbauimus
16 ex Bart. in. l. in commodato. §. duo-
bus. ff. commodati ad fin. quem ad
hoc allegat additio ad ipſummet,
Bart. in. l. nulli. C. de iudicijs, litera
D. verbo, examinati, vbi ponuntur
fallentiæ ad regulam, quod conti-
nentia non debeat diuidi, & tertia
fallentia eſt, ex incompetentiã, ex
Bart. vbi ſupra, & pro hac limita-
tionẽ vera quidem eſt tex. expreſſus
in. c. fin. de iudicijs, vbi relictis ad il-
lum tex. ſomniſcribentium apud
17 poteſtatem Florentinã actum fuit
de poſſeſſione iuris eligendi recto-
rem quendam, ſcilicet, ſæcularem,
videlicet aliquem magiſtratum an-
nuum, quod patet ibi ex text. (*Itẽ vi-
delicet cauſa protracta tempus regiminis
electi prædicti inutiliter elabatur,*) ſi e-
nim ageretur de eligendo rectorem
eccleſiæ alicuius, non ad tempus
eligeretur, & perperam verba il-
la adderentur, (*tempus regiminis inu-
tiliter elabatur,*) in iudicio autem
illo poſſeſſorio actõres fuerunt Ab-
bas & conuentus, qui in iudicio illo
poſſeſſorio de eligendo rectorem,
hoc eſt, gubernatorem obtinuerunt
poſt modum vero communitas Ca-
ſtri de Signa ſuper proprietate a-
pud eundem iudicem impetrauit,
& Abbatem, & conuentum impeti-
uit

uit agens ſuper proprietate, verofi-
mile autem eſt, ex litera tex. ibi (*ipſa
poteſtas coegit communitati prædictæ ſu-
per proprietate, vel quaſi memorati iuris
in ſæculari iudicio reſpondere*) Abba-
tem & conuentum declinaſſe iuriſ-
dictionem, oppoſita exceptione di-
latoria incompetentiæ, idque aper-
te colligitur ex eo, quod coacti ſunt
reſpondere ſuper proprietate, co-
actio autem illa quando declinatur
iuriſdictione & opponitur dilatoria,
incompetentiæ, fit nõ procedẽdo ad vl-
teriora, quaſi deſpecta exceptione
illa incompetentiæ iuriſdictionis di-
latoria, iuxta tex. quẽ ad hoc notaui-
mus ſupra. gl. 1. nu. 24. & 25. vbi dixi-
mus, in. c. ex parte lo. 3. de appel. &
in cle. ſi. eod. ſed expreſſe declaran-
do ſe iudicẽ, & reſoluimus cũ la. ſi. in
l. ex qua cũque. nu. 45. ff. liquis in ius
vocat, non ierit, cõtra Bart. in. l. ſi
autẽ, ff. de nego. geſt. & ibi Angel.
quæ opinio veriſſima eſt, in excep-
tione dilatoria. ob incompetentiã iuriſ-
dictionis. (*ſit autẽ. quotidie declarãdo ſe
por juez en aqlla cauſa y reuiniendola y
mandando q̄ la parte que declino iuriſdi-
ctione allegue para la primera, hec eſt ſu-
forenſi recepta coactio de qua in. d. c. fin.*)
a quo pronũciato licita eſt appella-
tio, quia a ſententia ea qua quis ſe
pronũciat iudicẽ, vel non iudicem
licita eſt appellatio, gl. ſi. & ibi ſcri-
ptores in auth. habita. cap. ne filius
pro patre, nec tñ intelligas ab ea co-
actione de qua in. d. c. ſi. fuiſſe appel-
latũ ad ſumũ Põtificẽ, quia ille edi-
tus eſt per viã ſimplicis querellæ,

propter coactionẽ illã, arg. tex. in. c.
1. de officio legat. facit. c. cõcertatio
ni de appel. lib. ſexto, tex. in. l. ſi. §.
illud. c. de temporibus appel. ibi (*no-
ſtram maiestatem adire, & querellã de
ducere*) & vtrõbq; ſcriptores, & in.
c. querella, de iure iur. ex quibus o-
mnibus facta ibi eſt diuiſio poſſeſ-
ſionis, & proprietatis propter incõ-
petentiã, quia iudex cõpetès in poſſeſ-
ſorio reſpectu rei cõuenti, non erat
cõpetès in petitorio reſpectu eiũdẽ
rei, quẽ cõueniebat, ſimile eſt in no-
ſtro caſu, quia auditores, alias cõpe-
tẽtes in cauſa appellationis ſunt in
cõpetẽtes, in nouo hoc iudicio, ex. d.
l. 21. & d. l. 9. nimirũ ergõ ſi fiat diuiſio
cõtinentiæ, egregia limitatio ad
dictam. l. nulli, ad dictam. l. ordina-
rij, ad dictam. l. incerti, ad textum,
in cap. 1. & 2. de cauſa poſſeſſionis,
& propriet. & ad. d. l. 1. & l. 2. ff. de iu-
dicijs, vt, ſcilicet, prorrogatio ceſſet
ex incompetentiã, & ad. l. 1. tit. 13. lib. 3.
recopil. vt in caſu. d. l. 1. non admit-
tatur prorrogatio reſpectu audito-
rum & aliorum iudicum de regno
ex verbis in. d. l. 1. tit. 13. libro. 3. nõ
uõ ordinam. ibi (*A los quales manda-
mos que no conozcan,*) vt ex hac in-
competentiã ceſſet prorrogatio, &
ad aliud proſiſtitum egimus de di-
ct. l. 1. contra Auendanum ſupra
gloſſa. 1. numero. 5. ad finem, an
ex illis verbis indiceretur iuriſdi-
ctio priuatiua, & ſemper ad illam
legem vide Decij. conſilium. 3. par-
te. 1. obiter tamen aduerte ex his
quæ diximus in dicto capit. ſi. de iu-
dicijs

dicijs, non elici nec deduci sæculari potestatem cognoscere posse de possessorio ecclesiastico cum ibi actum fuerit de re omnino sæculari vt aduertit dominus Didacus Co-uarrubias, practi. quæstio. 35. a numero. 1. & diximus supra gloss. 1. nu. 27. ad fin.

Adde que si se admittisse esse nullo pedimento ante Oydores, sequitur se hian tres inconuenientes grauissimos en materia de hidalguías. Primum quod ex duplici sententia sine sententia de Alcaldes de hijos dalgo, se alcançaria executoria en propiedad, quod est aperte contra nostram legem 8. quæ requirit tres sententias vna y essa preciffi de Alcaldes de hijos dalgo, dos de Oydores, si se appellare, o supplicare, secundo sequeretur, que por esta via se quitaría vna instancia al fisco, cõtra hanc. l. 8. & fisco non est coarctanda probatio, licet impetuum vulgus aliter sentiat. Speculator, titulo de teste. §. postquam, numero. 7. vbi plures adducit, Ioannes Andre. in cap. in nostra de testibus, Afflictis in rubric. de fratribus nouo benef. numero. 71. Decius, in. l. in ambiguis, de regulis iuris, Lucanus de priuileg. ficti. 82. Laudens, de fisco, ex quibus ad leg. non puto. ff. de iure fisci, patet interpretatio, scilicet, vt in ambiguis, hoc est in dubio non sint cumulanda priuilegia in fauorem ficti, nisi lege & iure prodita sint, quod de dote, & funere, & alijs id genus causis quas fauorabiles putat

vulgus dici quoque potest.

Tertium inconueniens est, que por esta via se conseguiria lo que por esta ley octaua se quiso euitar, y prauenit, que en causas de hidalguías no viuesse grado de segunda supplicacion con la pena y fianças de las mil y quinientas doblas, y parece que por esso se ordenan tres instancias, y si ante Oydores se admittisse esse nullo pedimento, como no puede auer mas que dos sententias de vista y reuista, saltando la sententia de alcaldes de hijos dalgo, porque el iuyzio de propiedad comieça ante Oydores, auria lugar la ley. 7. titulo. 20. libro. 4. nouæ recopilationis, y seria inçhir el Consejo de causas de hidalguías, en donde seria cosa bien nueua, conofcer de causas de hidalguías, alomenos por esta via ordinaria, aunque por via de simple querella y injusticia van algunas raras vezes, ex dicta. l. fin. §. illud. C. de temporib. appellat. & quæ diximus supra.

Præterea etiã si hæc de continentia diuidenda, ex causa incompetentiæ scripta non essent, adhuc ex alio capite, non esset admittendus libellus super proprietate coram auditoribus in secunda, aut vltiori instantia, ex eo quia sunt iudices appellationum, & causa fuerit inducta super possessione, Baldus; in authentica, & consequenter. C. de sent. & interloc. omni. iud. & notat idem Baldus, in. l. per hanc. C. de temporib. appel. nec admittitur

mittitur reconuentio de proprietate in causa appellationis. l. incerti, ibi Bald. c. de interdictis, & in auth. & consequenter. c. de sententijs, & int. & ita ex multis in proprijs terminis decidit Afflict. decis. 155. nu. 3. & 4. vbi eleganter & satis ad propositum.

Tum etiã ad id est elegans decisio Rotæ, sub tit. de causa poss. & prop. in nouis incipit, intentato, & est. 131. in ordine cuius verba hæc sunt (libuit enim verba ipsa addere quia mēdose hæctenus typis excussæ sunt.) *Intentato petitorio et possessorio coram iudice, si petitorium postea suspendatur, et in solo possessorio procedatur, & pronūcietur, et appelletur, et appellationi deferatur, et causa appellationis, et negocij principalis alteri auditori committatur, tam coram illo, quam coram alio iudice, partes se velint, possunt redire ad petitorium, et procedere in eodem, si vero vna pars velit procedere coram primo in petitorio, et alia in possessorio coram secundo, non est audienda propter priuilegium spoliationis, capit. si de ordin. cognit. & ne continentia causa diuidatur. l. nulli. C. de iudicijs. capit. 1. et 2. de causa posse. et proprie. et de sequer. post. en fructuum, hæc verã si causa appellationis, & negocij principalis sit secundo iudici commissæ, se vero tantum causa appellationis, nunc non possit de causa petitorij cognoscere sine speciali commissione, nec etiã prius donec causa possessionis fuerit terminata, propter priuilegiū spoliationis, & ne continentia causa diuidatur,) hæctenus sunt Rotæ de-*

cisionis verba, quæ in nostro casu sunt opportunissima, agitur ex ratione huius decisionis quæ fundatur, & iure & ratione, in nostro casu, in quo causæ appellationū auditoribus nostris sunt concessæ tantum, la primera instancia con caso de corte, sequitur que este nullo pedimento non potest fieri coram ipsis auditoribus, ea en este caso en el qual como diximos falta caso de corte, sunt iudices tantum appellationis, & cum tantum appellatum sit a iudicio lato super possessione, de ea tantum cognoscendum est, quia sola ea est introducta incuriam, quæ erat ratio Bald. in. d. l. per hanc, & in. d. l. incerti, & in hac ratione fundabat Afflict. suã illã decisionem. 155. quæ nostrum quoque casum decidit, nãq; ad iudiciū petitorij, de ficit in hoc casu iurisdictione, porque falta caso de corte, sin el qual no ay conofcimiento de causa, & sunt pares in hoc auditores Rotæ, & auditores nri, vterq; est ordinarius clem. auditor de rescriptis, & sicut auditor Rotæ nõ potest cognoscere de petitorio, ita nec nri auditores, quia in vtriusq; est defectus iurisdictionis, quia illi nõ est commissū, sine commissione autem cognoscere nõ potest, istis nõ est concessū, porq; falta el caso de corte, con el qual solamente est concessa prima instancia, oblato nouo libello, & illa decisio tex. adiunatur ex rex. famoso in. c. fi. de iudicijs, vt continentia causa diuidatur ex causa incompetentiæ iurisdictionis

ditionis. Secundo ex verbis dictae decisionis item colligitur, que aunc que el que ha apelado en la causa de possessione quisisset pendiente la causa possessoria coram auditoribus, intentar la propiedad ante al caldes de hijos dalgo, & ita coram primis iudicibus que no podia, y q auia de aguardar que se feneciesse la causa possessoria o exprefsamente apartarse della, y consentir pechar, ex dicta decisione, pot q primero se auia de acabar la causa possessoria, argumento dict. c. 2. de causa poss. & d. l. fi. tit. 10. part. 7.

Præterea est alia Rotæ decisio sub tit. de caus. poss. & prop. incipit acto, quæ nec est in nobis, nec in antiquis sed reperitur inter decisiones Bernardi de Bisneto Rotæ auditoris, folio mihi 223. verba hæc sunt, (Acto in partibus super ecclesia, petitorio & possessorio, tandem in causa possessionis est lata sententia, & in solo possessorio appellatur ab ea, & deferatur appellacioni, & virtute appellacionis causa illius committitur in curia attendenda, & partes procedunt coram eo in possessorio & petitorio simul, & fertur sententia in utroque, queritur an valeat in petitorio. Quidam dicunt quod non, ex quo appellatio erat emissa dumtaxat a diffinitiva in solo possessorio, alij contra, quia per illam appellacionem, totum fuit deuolutum ad curiam, & petitorium, & possessorium, & presertim ex quo originaliter fuerat super toto processu, & ne causa continentia dimidatur, & si causa appellacionis com-

missa totum negocium eo modo quo erat apud primum iudicem in partibus commissum videtur, coram eo autem potuissent partes procedere in petitorio, ergo & coram isto auditore, in prima parte erant plures, quia sub possessorio non venit petitorium, argumen. cap. 1. de sequestrat. poss. cum ibi notatis, nec possessorium trahit ad se petitorium licet secus contra, vbi ibi & argumento. l. si de proprietate. C. si a non compet. iud. fact. l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de de acquirenda possessione.) hæc tenet Rotæ decisio, quæ in proposito nihil potest esse elegantius cum causa appellacionis fuerit commissa simpliciter, & simpliciter introducta a sententia lata, nihilque additum est de ipsa proprietate, vel de possessione, ob idque ita commissio interpretata fuit ac si sola possessionis causa fuisset commissa, quia de ea sola appellatum, ac tunc quidem in contemptentia diuisit continentiam, quod est aduertendum ad glossam in c. 1. de sequestrat. possel. & fruct. & hæc commissio distinguitur a commissione causæ facta simpliciter, de qua ibi, quia licet apud priorem iudicem de utroque fuerit actum, quia tamen de sola possessione fuit appellatum facta est diuisio continentia, & quia iudex appellacionis de qua te appellatum est, de ea solum cognoscit, & nõ de nouat eos. C. de appellat. clem. appellanti eod. vnde si iudex inferior nihil egit de possessione, nec aget iudex appellacionis.

Nihil

21 Nihil verò obstat tex. in cle. vna, de causa poss. & prop. in qua considero duas partes, posterior pertinet ad suspensionem petitorij, ibi (in spoliantis odium) prior pertinet ad cumulationem petitorij & possessoriij, ibi (ne dum petitorium sed & possessorium intentare) vtraque autem pars continet duos scilicet, cumulationem, aut suspensionem petitorij, aut possessoriij non solum a se, verum ab aduersario intentati, non enim vtrumque decisum erat in cap. pastoralis, de causa possel. & propriet. nec in l. cum fundum. §. final. ff. de vi & vi armat. vbi cumulatio admittitur possessoriij cum petitorio a te intentato, nihil verò ibi, de petitorio ab alio intentato, itaque in posteriori causa suspensionis, & in priori respectu cumulationis, difficultas erat maxima, quomodo aut suspensio illa admittebatur in disticte, siue contigisset in prima instantia ante litem contestatam vel post, cui exceptio spoliij sit diftorta, & debeat opponi ante litem contestatam. l. si quis ad se fundum. C. ad leg. Iulia de vi. l. i. C. si per vim. Bart. & communis cum eo in d. §. nihil commune. 4. combinatione, & si post litem contestatam in priori instantia contigisset, debuisset opponi antequam esset conclusum in causa in priori instantia. d. c. pastoralis. Item quod pertinebat ad cumulationem petitorij, & possessoriij ea faciendâ erat in priori instantia ante conclusionem in causa. d. c. pastoralis, & Bar.

vbi supra, itaque in vtraque parte, videtur summus Pontifex reiecisse omnes iuris regulas, & destruxisse omnia quæ diximus, ita vt iudex appellacionis cognoscat de petitorio: etiam si de illo non sit actum in priori instantia, quia si spoliium contigerat postquam causa erat per appellacionem deuoluta, non dubium erat quin de cumulatione, aut suspensione agi poterat, vt potest quæ de nouo sub crescebat, iuxta text. in c. pastoralis, de excepti. vbi dilatoria quæ nascitur lite iam contestata potest opponi in medio litis, & in hoc casu nihil magnum statuebat clem. decisio, & adnotauit ibi Abbas, ideo plures animaduertentes difficultatem dict. clem. i. in vtraque parte, dicunt esse specialem dispositionem in causa beneficii cum ne detur viciosus ingressus, Iason in dicto. §. nihil commune, numero. 137. tenet glo. 1. in dicta clem. i. & Ioann. Andre. Petrus de Ancharran. Cardinalis, & Imol. tenet dominus Didacus Cotarrub. variarum. lib. 1. cap. 16. numero. 13. & relidet ibi hoc sensu, & Anto. Capitius, decis. 28. nume. 2. & facit quia sedes apostolica est competens, & ordinaria. c. cuncta per mundum. 9. q. 3. l. Roma. ff. ad municipales. c. fin. de foro compet. vnde nihil mirum quod omnia exerceri possint apud sedem apostolicam quæ possunt geri apud ordinariū in priori instantia sed adhuc est specialis, I 3 illa

illa clem. r. tum in eo quod in distinctione admittit suspensionem petitorij in secunda instantia, siue contigerit lite contestata, siue ante litem contestatam, & licet minus difficultatis esset respectu spoliij commissi post litem contestatam, ex dicto cap. pastoralis, de exceptionibus, quia de nouo contingebat iunctis his quæ ad ducit. D. Didacus Couarrub. d. c. 16. num. 13. vers. sed contrariam sententiam aduersus Barro. & iuncta doctrina Anto. de Butr. in d. c. pastoralis, quam refert Capitius. d. decis. 28. num. 3. quod conclusio in causa in priori instantia, est suspensa in causa appellationis, cum appellatio rescindat omnia usque ad publicationem testium dumtaxat. capit. fraternitatis de testibus. c. veniens, de iure iur. c. cum Ioan. de fide instrum. l. per hanc. C. de temp. appel. Abb. & Cardina. in d. c. pastoralis, & plura adducit Capitius vbi supra, quæ ratione. d. clem. r. respectu spoliij commissi post litem contestatam, videbatur nihil speciale adduxisse, quia etiam si ante conclusum in causa esset agendum de spolio, nulla esset conclusio, quia quæ facta erat in priori instantia suspensa erat per appellationem tamen in spolio commissi ante litem contestatam, quod possit opponi in secunda instantia, in eo. d. clem. r. continet specialem decisionem respectu causæ beneficiæ, ne detur viciosus ingressus contra regulam text. in c. beneficiū, de regul. iuris, lib. 6. & facit tex. in c. ex

conquestione, & c. ex parte, de restit. spolia. vbi ad restitutionem probatur titulus, quia vertitur ibi peccatum, & ita tenendum est etiam in hac secunda parte respectu suspensionis esse specialem decisionem, contra Paul. de Castr. consilio. 277. lib. 1. & D. Didac. Couarrub. qui eum sequitur vbi supra. d. c. 16. num. 13.

Tum etiam in eo. d. clem. r. continet specialem decisionem respectu prioris partis, quia in causa appellationis admittit possessorium, aut petitorium cum de eo non fuerit actum coram priori iudice, nec appellatum contra. d. l. eos, & dict. clem. appellanti, & quauis id sustineri posset, appellatione interposita ante litem contestatam, quia tunc de utroque potest agi apud superiorem, quod probat Stephanus, Paulus, Imol. Bonifaci. & Paul. de Castr. & alij quos refert D. Didacus Couarrub. vbi supra. d. numero. 13. vers. sed ad hoc ita responderetur, tamen respectu appellationis interpositæ lite iam contestataque deuoluta sit ad superiorem, nequit non videri specialis, in causa beneficiæ, nisi dicas, vt hoc effugias, quod suspensa est conclusio per appellationem, ex decisione Capitij, vbi supra, num. 3. & ita quod adhuc habet locum. d. c. pastoralis, de causa poss. & prop. quod est elegantissimum, vt. d. clem. r. nō videatur aliquid decidere particulare, & est ratio fortissima contra superius adducta sed tamen communis opinio est, quod sit specialis decisio.

decisio, & tenet Couarrub. & Paul. de Castr. & Capitius, vbi supra, & non inuenies alibi, ita declarata. d. clem. r. & licet in c. r. de sequestrat. poss. & fruct. & in alijs pluribus iuris actum sit de possessione & proprietate in causa appellationis: illud contigit ex litera text. quia de utroque, expresse est actum, & appellatum, & commissio facta est de utroque, ideoque aderat cōperentia iudicis, quā in nostro casu desideramus.

Præterea text. in c. cum ecclesia sutrina, de causa poss. & prop. maxime conuenit his quæ diximus, expeditendo cum iudicio literæ illius text. ibi enim apud sedem apostolicam causa est agitata, patet ibi (*Apud sedem apostolicam constitutis*) idque in prima instantia, quod patet ibi (*sua deposuerunt querellam*.) & fuit causa deducta quoad possessionem & proprietatem, patet ibi, (*quidquid iuris utraque pars in electione habebat deductum*.) ideo lata est sententia in proprietate in fauorem canonicorum, commissa causa possessionis, & factus est transitus de possessione ad proprietatem, quia nulla suberat incompetencia.

Idem animaduertimus in c. significauerunt, de testibus, idem in cap. suborta, de re iudicata, quod sentit glossa utrobique, & est receptissimum, vt sicubi incompetencia, non obstat, omnino obseruanda sit decisio. cap. r. & 2. & c. cum dilectus, de causa poss. & pro. & l. ordinarij, & l. incerti, & l. exitus, & l. nulli de

quibus supra, vbi vero incompetencia subsit omnino nihil est curandum de continentia ex. d. l. si de proprietate, & ex. d. l. permisceri, & ex. d. §. nihil commune: itaque in nostro casu quia adest incompetencia, merito asserimus, non esse admittendum apud auditores, este nueuo pedimento, por falta de jurisdiction contra Otoram, qui ad hæc omnia nihil aduertit, contentus generali quadam & vere confussa, & indigesta allegatione.

Vnde in hoc casu, si se hizeret este nueuo pedimento ante los Oydores, y se sentenciare sobre el dicho nueuo pedimento, non obstante l. 3. tit. 17. lib. 4. recopil. potest agi de nullitate, ex defectu iurisdictionis, quia prohibita nullitas, non excludet nullitatem ex defectu iurisdictionis, gloss. famosa, verbo, non obstante, in cle. vna, de sequestrat. poss. & fructuum, quæ sequitur, ibi Cardinal. & Imol. Anchar. in clem. r. de re iudicata, Felin. Domini. Alex. Bald. & post eos Hypolit. quos allegat D. Couarrub. pract. quæst. c. 25. num. 4. & vltra eum tenet Bald. in l. in c. de exceptionibus, & in l. generaliter. C. de episcop. & clericis, vbi dicit quod est ipsa veritas, idem tenet Speculator, in tit. de exceptionibus, §. dicto, num. 14. versio, nono vbi cumque dico iudicium fuisse nullum quia iudex erat incompetens, idem tenet Paul. de Castro, in l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudicat. & ibi Iass. num. 20. Abbas, in c. pasto-

ralis de exceptioni. nu. 16. Anchar. in. d. clem. vna. de sequestra. posses. & fructu. ait audiuisse se Bald. dicētem, glos. illam esse scribendam literis aureis, idem tenet Felin. in rubr. de foro compet. num. 2. Angekin. l. fin. C. si ex falsis instrumen. post Raphaelem Cuman. ibi Bald. iterum, & tertio, in. l. 1. C. si a non competēti iudice, & quamvis Alex. & Imol. allegent in contrarium glos. in cle. 1. de re iudic. verbo, pēdere idq; aiūt ipsi in. l. de pupillo. §. qui opus. ff. de noui operis nunt. certe. gl. illa nihil dicit imo Abbas, in. c. pastoralis, de exceptionibus, ipsam allegat quasi concordet cum glo. in. d. clem. vna de sequestrat. poss. & fructuum, hęc tamen omnia correctā sunt per. l. 4. tit. 17. lib. 4. recop. si la tal sentēcia fuere de reuista, y dada por los señores del Consejo, y Oydores de las audiencias, quibus verbis an cōtineantur senatores, qui sunt Hispani, & in Gallecia, ipsi viderint, aliena quæstio est a nōstra disputatione. Sed & illud incidit in hęc disputationem, de quo dubitauit idē Otalora, d. 3. par. c. 5. num. 6. vers. dubiū tamē est pulchrum, an nobilis, pronunciatu plebeius in possessorio agitato corā primis iudicibus, vulgolos Alcaldes de hijos dalgo, videns se omnino deficere in probatione possessionis, possit coram auditoribus regijs tam in primo quā in secundo gradu transitum facere ad iudicium proprietatis, deducendo petitorium primitus intēratum

coram dictis iudicibus, & ibi per eū suspensum conditionaliter, petendo se pronuncari nobilem in proprietate, ex antiquo libello, quo & petitorium & possessorium cumulat, y no por nueuo pedimiento con rēnunciacion expresa de possessorio, antes en virtud del primero hecho ante Alcaldes, y suspendido cōdicionalmente, quanto en su fauor haga y no mas ni allende.

Hanc quæstionem mouet ipse, nec satisfirma ratione propositam, nec decisam, quæ indiget noua luce, eam igitur vt decidas, illud animaduertere oportet, quod in his nobilitatis causis, quando is qui se nobilem asserit prior ad iudicium prouocat, dupliciter possessorium suspendit, primo, & hoc vsitatissimū, & frequentissimum, proposito libello super proprietate, & possessione simul post libelli cōclusionem, seorsum ita dicere solent, (*Otrofo suspendo el petitorio, quanto sea en mi fauor y no mas ni allende.*) suspenditur ergo petitorium conditionaliter, otras vezes y estas son rarissimas y quasi nunca, aunque alguna vez lo he visto, se suspende simplemente, de quo nulla forsā dubitatio esse potest, in casu, & quæstione proposita, sed esset incidere in priorem de qua late diximus, quando ergo fit suspensio conditionalis proculdubio non fit suspensio, sed cumlatio & coarcebatio petitorij, & possessorij simul, vt si minus proprietatem probauerit, saltem obtineat in possessione,

sione, & contra, potest enim non obtinere in possessione, porque su padre aya pechado y no puede satisfacer a nuestra pragmática de Cordoua, y entonces acude a la propiedad de solar, quæ est sacra anchora, ad quā quotidie confugitur, ex cōsilio aduocatorū, nescio an tā animæ, & salutis eternæ salutari, quam honori litigatoris, & crumēnæ aduocati vtili, est enim, la propiedad de solar, omnino separata a possessione, vt dicemus suo loco, glos. a. 18. per totum, ex. l. 3. ff. de interd. & re leg. ideo ista conditionalis suspensio est coarcebatio, & cumlatio petitorij, & possessorij, quæ licita est maxime in iuribus incorporeis, quod inferius late probabimus glos. a. 11. numero. 29. & 30. & valet libellus alternatiuus, & certificatur ex probationibus. cap. cum causam de empt. & vendi. glos. fa. in. l. 1. ff. de actioni. empt. sequuntur Baldus, Angell. Paul. in. l. non quem admodum, de iudicij. Bar. in. l. si expressim. ff. de appellat. & quæ adducimus infra. d. glos. 11. numero. 29. & 30. vbi alia adnotamus cōtra Menochium, vide ibi & ex cap. 1. & 2. & c. cum dilectus, de caus. pos. & propriet. & ex cap. 1. de restit. spo. liat. ita vt ex defectu vnus obtineat alterum, ad quod relictis ambagibus est mihi, text. expressus, in. l. 1. §. 1. ff. quorum legatorum, ibi (*Et sape plures actiones distamus, protestari ex altera velle nos consequi, quod nos contingat.*) & loquitur text., vt latius ex

plicabimus, in petitorio, & possessorio, glos. 11. num. 29. facit. d. c. cum ecclesia sutrina, & dicta decisio Rotæ.

Vnde quia hęc coarcebatio possessorij & petitorij quæ licita est omni iure potest concipi, & re vera cōcipitur per illa verba cōditionalia, ex dicta. l. 1. §. 1. infurgit, vt non sit admittendum quod alias tenet Otalora, part. 3. e. 5. nume. 2. scilicet posse cogi particularem, qui suspēdit conditionaliter, idque ad petitionem aduocati fisci, vt declaret expresse velit ne consequi, aut prosequi petitorium, an vero possessorium, ego enim si suspensio fiat conditionaliter, non puto cogi posse, vt expresse & simpliciter declaret vtrum prosequi velit, & ita obseruatur in hoc senatu, ratio est quia cū possit dictare possessorium, & petitorium cōditionaliter, ex. d. §. 1. & quæ diximus hoc numero, nō poterit priuari eo iuris beneficio, nec a me vnquam id petitum est, nec Otalora meminit. d. §. 1. quem si vidisset, aliud sensisset, neq; obstat. c. pastoralis, de causa poss. & pro. ibi (*requisitus*) & decisio Rotæ. 437. in nouis nam illa requisitio fit a iudice, vt sciat an sit competens, ex forma suæ commissiois, & notat ibi glos.

Modo quando suspensio facta est conditionaliter quia re vera proposita est suspensio sub possessione, & proprietate, & de vtroque est actum, & probatum, & tamē is qui se nobilem ait, pronunciatu est

plebeius, & appellauit ad auditores a primis iudicibus. Ego certe nō video bonam rationē dubitandi quare non possit pronounciari nobilis in proprietate, & in possessione, quia hoc casu totum negocium introductū est, & vniuersa causa possessionis & proprietatis ad iudices superiores pertinuit. vnde ex. d. l. eos, & d. clem. 1. de qua re appellatum est de ea iudicium fit, & facit plurimum Decisio Rotæ, & continēt omnia iura superius adducta, ita vt de hac re debuerit in nihilo dubitare Ortolana, cuius decisio in hoc est fugienda: quod intelligo, dū tamen prior libellus in conclusione, vtrumq; petat, alias si non petat proprietatem alia ratio iuris est: etiam si in priori parte libelli de proprietate fecerit mentionem, quia id non sufficit, tex. in. c. ex parte, de foro comp. l. non debet infine. ff. de dolo, quam allegat Barto. in. l. certi conditio. ff. si cert. pet. Deci. consil. 136. num. 1. & consil. 252. num. 1. non enim narratio libelli sed conclusio attendenda est, & concludit Roland. a Valle. consil. 90. volum. 2. in principio.

Rursum si retenta superiori specie pronounciatus fuerit nobilis in possessione, & ipse appellauerit, ad superiores iudices quod non fuerit pronounciatus nobilis in proprietate, tunc quidem nec est ratio vlla dubitandi, quin apud auditores possit pronounciari nobilis in proprietate quia continentia causæ non diuidi-

tur ex incompetencia. cum sint competentes iudices in causis appellationum, & introducatur causa discutienda super vtrumq; idq; etiam si in sola narratione libelli fecerit mentionem de proprietate, quod si non explicauit, modo explicat. l. per hanc. C. de appellatio.

Rursum retenta eadem specie si pronounciatus est nobilis in possessione, ipseq; non appellauerit, appellante fisci aduocato si nec corā auditoribus petierit ipse nobilis supplementum in proprietate, tūc quidem vel confirmari sentētia, vel reuocata pronounciari plebeius poterit, at vero pronounciari nobilis in proprietate nō poterit, etiam si ex actis constet proprietas nobilitatis quia non est actum de ea a parte, vide Bartolomei Brixienfis, quest. Domini. 68. vbi optime.

Rursum retenta eadem specie si pronounciatus fuerit nobilis in possessione, & fiscalis solum appellauerit, ipse tamen nobilis corā auditoribus petat se declarari nobilem in proprietate, & suppleri sententiam existimo obtinere posse ex ratione. l. ampliore. C. de appell. & quæ ibi Bald. & quæ tradit Bartolomeus Brixienfis. d. quæst. Dominicali. 68. vbi vide. & propter continentiam causæ argumento. l. nulli. quæ continentia facit totam causam vnam: cum enim petierit supplementum sententiæ, facit appellationem communem, vt tam profit appellati, quam appellato. & hoc obserua-

tur

tur tota die, & habet in causis equitatem, scilicet, vt res sua cuiq; tribuatur, obseruata iuris ratione, ex. d. l. ampliore, & quæ resoluit Bocrius, decisio. 73. num. 6. & 7. per hazer nucto pedimento no pue de.

Notabilia ex Gloss. 2.

- 1 Regis Enrrici quarti regnū breuiter describitur.
- 2 Anni millesimi quadringentissimi sexagesimi quarti post decimum quintum Septembris, fit frequens mentio in legibus nostris.
- 3 Adducuntur leges nostra in quibus fit mentio huius anni.
- 4 Cessante bello cessant quæ ex Bello secuta sunt.
- 5 Cessante pace, cessant quæ propter pacem sunt instituta.
- 6 Bellum intestinum quid sit ex Baldo.
- 7 Bellum nullū relinquit locum legibus.
- 8 Explicatur nostra lex, quatenus pertinet ad hanc gratiam.
- 9 Conciliatur nostra lex ad seipsam circa hoc tempus.
- 10 Antes de nuestra ley, no auia possessio local, y se requerier tres possessiones.
- 11 Clausula posita in medio refertur ad vtrumque.
- 12 Vna determinatio respiciens plura determinabilia pariformiter determinat illa.
- 13 Explicantur. l. 10. hoc tit. & lib. l. 25. tit. 14. lib. 6. recopill. l. 7. tit. 2. eod. l. 37. tit. 13. lib. 8. eod.
- 14 La ley de Salamanca quæ est l. 10. hoc tit. & lib. est posterior & difficilis, la

te explicatur, referuntur tempora, proponuntur dubia.

- 15 Adducitur sententia nostri senatus circa intellectū desta ley de Salamanca.
- 16 Adnotantur aliqua circa sententiam senatus nostri.
- 17 Si donatio fiat propter merita, & referuntur merita in donatione, an nihilominus sint probada a donatario.
- 18 Agitur de. l. qui testamētum. ff. de probat. & de. l. cum quis. §. Titia, de legat. 3. & de. l. fin. ff. de exercitor.
- 19 Merita quando omnino sint probanda a donatario.
- 20 Principi afferenti benemerita est omnino credendum.
- 21 Agitur de clem. 1. de probationibus.
- 22 Contra id quod princeps declarat nō debet admitti probatio.
- 23 Assertioni decurionum donantium ob benemerita est credendum.
- 24 Agitur de. l. 4. & l. 7. tit. 10. lib. 5. recopilla circa hæc tempora.
- 25 Donationes factæ a rege oppresso non valent ex defectu voluntatis.
- 26 Res semel affecta metu, transit eo vicio affecta ad quoscūq; possessores.
- 27 Non solum rebelles verum ipsis assistētes priuantur beneficijs, & est generale in quocunq; vasallo.
- 28 Sicut deoet regem punire ingratum, ita & donare benemerito, & tyrannus & rebellis potest impune a quolibet occidi.
- 29 Donationes factæ a rege si esta encuyta no valen.
- 30 Id dicitur factum tēpore Belli, quod fit ante vel post bellum.
- 31 Omne necessarium est triste, quia fit cum

- cum angustia animi.*
- 32 *Factum vel concessum propter necessi-
tatem tantū durat quāntū necessitas.*
- 33 *Dignitas regia debet esse ab omnibus
observata amata & custodita.*
- 34 *Miles iurat sex, quorum præcipuum
est conservatio reipublice.*
- 35 *Miles unde dicatur.*
- 36 *Pro salute principis mors est obeunda.*
- 37 *Princeps debet adiuvare contra pro-
prium filium.*
- 38 *Vassallus tenetur liberare dominum
etiam ab incarceratione iudicis.*
- 39 *Quando rex est oppressus a suis regnū
est in maiori periculo, quam si oppri-
matur ab exteris.*
- 40 *Quando rex est oppressus a suis debet
omnes subditi etiam non vocati occur-
rere ad regem, nec quisquam excu-
satur.*
- 41 *Duran te causa metui, & tyrannide,
actus alias spontaneus presumitur
meticulosus.*
- 42 *Donatio respectu opprimentis nullius
momenti est.*
- 43 *Tyrannus est ille qui occupat regalia.*
- 44 *Donatio respectu fauentis tyranno
est nulla.*
- 45 *Qui tenetur aliquem liberare si non
liberat, opprimit.*
- 46 *Qui tenetur aliquem a vinculis libe-
rare, si non liberet videtur ipsum op-
primere in vinculis.*
- 47 *Vassallus qui non defendit dominū
punitur, nec caret scrupulo occulte
approbationis.*
- 48 *Quales sean los privilegios de mala
data del tiempo del señor Rey don
Iuan el segundo.*

Sequitur glosa secun-

da.
Especialmente desde mediado el
mes de Septiembre, del año
que passó de mil y qua-
trocientos y sesenta
y quatro años ha-
sta agora.

Glosa. 2.

E hoc anno, & r
mese, frequens
est recordatio
in legibus nos-
tris, regnabat
eo tempore apud
nos Henricus co-
gnomento Quartus, cui præter no-
men regium, ob paucorum perfidiã
nihil fere in regno erat relictum, ip-
se vero rex facilior multo ad veniã,
quam seuerior ad supplicium, subop-
te ingenio mitis, & clemens, ea vna
facilitate veniã, & indulgẽtiã, quã
sola sibi conciliare posset optimorũ
animos, amicorum ingeniã prædã
avidissima, praua cupidine, & rerũ
nouarũ studiosa excogitatione sol-
licita, a se adeo ablegauit: vt regem
optimum de se ipsis optimẽ meri-
tum non despicerent solum verum
in media acie encandũ fere, tur-
pissime inquirerent non inuentum
vero publice ex authoratum abne-
garent: acclamato nouo rege Al-
fonso Henrici fratre iuniorẽ, cui nec
regnum gratum, nec perfidorum
hominum scelerata consilia iu-
cunda

cunda: imperium renuenti simili,
apud nequissimos ciues, adolescen-
tis non obscuram iracundiam, &
indignationem veritos, non aliud
pro singulari virtute, & miro in fra-
trem amore præmium fuit quam ex-
cidium, forte enim eos qui sibi ad-
stabant a cœna colloquendo roga-
rat, quot ex Hispanis regibus ante
fratrem Henricum agnouissent illi,
alijs parentem, alijs item, & auum
se cognouisse, respondentibus, at e-
go, (inquit ille) adolescens, & iuue-
nis, qui patrem meum, & fratrem
dumtaxat vidi, plures reges in His-
pania recordor, nec plura addidit,
agnoscunt illi ex verbis, ex vultu,
haud dubie exprobratam tyranni-
dem, nec defuit ex his, qui reliquos
admoneret, cauendum esse a pascu-
culo illo implumi, si volare didicis-
set, dum autem sibi, quisque timet,
& irati adolescentis dissimulationẽ
veretur, obiit adolescens sanctissi-
mus, veneno, vt fama est prope
subreptus Cardenose apud Abilam
urbem: interea dum hæc impuden-
ter geruntur, non semel, ad Sima-
cas primum leuiter, deinde iusto
prelio ad Olmedum pugnatum est
ipsi victi, & dissipati ab incepto mi-
nime distantes, cum armis non
possent, singulari audacia, impudẽ-
tia stur, queque his facinoribus vbi-
que præsto erat regia benignitate
confissi: ad regem impudentissimi
accedunt, Segouia clementer ad-
missi, tanquam si pro regno, & rege
dimicassent cum latis beneficijs ad-

antiqua munera & amicitiam reci-
piuntur. Sed vt ingenium erat sub-
dolum, & fallax, nouis consilijs, no-
ua arte, & ingenio plane inimico,
regem optimum non obscure cri-
minari non desinunt, temporum &
bellorum iniurias a se excitas regi
turpissime apud suos, & exteros
missis literis referentes, interea op-
pida, rura, vrbes, castra, prout cuius-
que vtilitas, & commoditas erat, oc-
cupantes: importuna & fere mina-
ci prece, & flagitatione, ab ipso re-
ge his moribus, & dolis exposito, &
oppresso, per vim & metum ex-
torquent: non deerant qui perfidi-
simumorum hominum consilia fer-
ro extinguenda, & regiam dignita-
tem tuendã esse, aperte clamarent.
Sed regius animus tanquam diris
incantaminibus irretitus his solis
confusus, quos sibi sæpius perfidos, &
acerrimos hostes expertus erat, op-
timorum ciuium, & potentium
animos de vita, & dignitate regia
sollicitos detinuit: desistunt illi non
hercle libenter, veriti tamen, ne cũ
tyrannos aggredierentur, ipsum re-
gem adoriri viderentur, hæc fere
gesta sunt a decimo quinto die men-
sis Septembris, eius anni, ad quin-
tum diem mensis Iunij anni inse-
quẽtis, qui fuit a partu virginico mil-
lesimus quadringentesimus sexa-
gesimus quintus, vixit vero rex ip-
se Henricus, non hercle in ocio, nec
in dignitate regibus Hispania pla-
ne diuimilis, diro hominum perdi-
tissimorum imperio subiectus, ip-
sus

lis vero morte subreptis, dum viuē-
di liberius potestas offertur, ipse
quoque moritur anno millesimo
quadragentesimo septuagesimo
quarto mense Decembri Madriti,
quæ Mantua fuit Carpentanorum
hæc rerum series est, hæc ratio eius
temporis, hij mores, hæc consilia,
hic situs reipublicæ, hoc illud tem-
pus est in quo maximæ, & turbulen-
tissimæ tempestates extiterunt, cū
initio imperij regis Henrici omnia
quietis, & tranquillitatis plenissima
fore viderentur, frequens deinde
mentio huius temporis, assidua re-
cordatio huius ætatis, dum leges, &
iura conduntur, vt quod damnum
acceptum sit ingrūte intestino
bello, id pacatis rebus iureque resti-
tuto refarciretur, fit igitur mentio
2 huius anni in hac nostra lege, pri-
mum in hoc principio legis, & ite-
rum in secunda parte, ibi (*Y en quan-
to a las sentencias y cartas executorias
que son dadas desde quinze dias de Sep-
tiembre del dicho año, de sesenta y qua-
tro a esta parte en fauor de qualesquiera
personas, diziendo que estauan, &c.*) &
rursum ibi, (*Y otrosi en quanto a las
que fueron dadas del dicho tiempo aca,
por los dichos Alcaldes, &c.*) quæ sunt
nobis explicanda.

3 Rursum fit mentio huius anni,
& sequentis in l. 10. hoc tit. & libr.
que es la ley de Salamanca de qua
latissime agemus, hecha año. 1487.
& in l. 25. tit. 14. lib. 6. recopi. que est
lex de Occania y Nieua, & in l. 7. tit.
2. lib. 6. eod. que es la ley q̄ dezimos

de Madrigal, & in l. 37. tit. 13. libr. 8.
recopil. que es la ley de la herman-
dad, estas leyes de Salamanca, Oc-
cacia, Nieua, Madrigal, junta la ley
de la hermandad, disponen en lo de
los priuilegios y obseruacion dellos
de los dados en tiempo deste señor
rey don Enrique.

Fit mentio huius anni in l. 4. tit.
10. lib. 5. recopil. que es en Nieua, &
in l. 17. eod. tit. & libr. & l. 15. tit. 17.
lib. 9. recopil. que es la ley de Tole-
do, & pertinent ad reuocationem
donationum quæ factæ fuerunt ab
rege Enricho de his est nobis sigil-
latim agendum, & pertinent ad no-
strum institutum, & ad glossam hæc
nostram.

Et primum vt comprobemus e-
ius temporis calamitatem, & regis
clementissimi facilem in donando
animum, subditorum audaciam, cō-
munis status reipublicæ miserā cō-
ditionem, iuris, legum, equi, & iusti,
contemptum, expēdenda sunt ver-
ba earundem legum, vt constituto
reipublicæ nostræ statu, qui fuit ea
ætate, decidendi ratio ad easdem le-
ges demonstratur, fuerunt ergo ab
anno sexagesimo illo quarto præ-
cipue a die decimoquinto Septem-
bris in Hispania conculcata iura,
oppressa dignitas regia, fuerunt oc-
cupata, quo iure, quaque iniuria lo-
ca, & oppida, fuerunt multa a rege
prætextu donationis extorta, iudi-
cia polluta, forum contaminatum,
pessundatæ leges, expilatam regiū
patrimonium, excitata bella, præli-
lia

llia inita, deniq; cōfussa omnia pau-
corum dolo, & iniuria, idq; patet
ex. d. l. 17. tit. 10. lib. 5. ibi (*Porque si
nos mandafemos hazer verdadera in-
formacion de las mercedes que el dicho
señor rey don Henrrique nuestro herma-
no fizo dende mediado el mes de Sep-
tiembre del dicho año de sesenta y qua-
tro, enel qual comengaron turbationes
y escandalos en los dichos nuestros rey-
nos fasta que fallescio, fallariamos las
mas de aquellas auerse hecho por exqui-
sitas y engañosas y no debidas mane-
ras, ca a vnos las fizo sin su voluntad
y grado, saluo por salir delas necesida-
des procuradas por los que las tales mer-
ce des recibieron, y a otros las hizo por
pequeños seruiçios*) & ibi (*y a otros dio
las tales mercedes por intercession y im-
portunacion de algunas personas accep-
tas queriendo pagar con las rentas rea-
les los seruiçios que algunos dellos auian
recibido*) & ibi (*y otros compraron las
tales mercedes por muy pequeños pre-
cios*) & ibi (*y otro si las vueron per-
al balaes falsos, o por otros trasagos y mu-
danças de verdad*) & ibi (*no seyendo
las tales causas verdaderas*) & ibi (*o
tras muchas mercedes fizo sin interua-
nir meritos ni seruiçios*) & subdit. lex,
(*que todo esto era y es verdad*) ibi, (*y
como quiera que nos conocemos que las
petitiones de los vnos y de los otros eran
muy verdaderas* (rursum in. d. l. 25.
ibi (*por se auer hecho como no debian,
y por causas injusticias y no verdaderas,
y en tiempo de alteraciones.*) rursum
in. d. l. 10. ibi (*en el tiempo de los moui-
mientos destes nuestros reynos.*) & ibi,

(*no auiendo los tales peçheros que se de-
zian hyos dalgo, seruido al dicho señor
rey don Henrrique en sus necessidades,
y en aquellas cosas porque se daban los
dichos priuilegios*) & ibi, *Y auiedolos
ganado con otros colores y maneras ex-
quisitas, & ibi, A quien el dicho señor
rey don Henrrique auia dado los dichos
priuilegios en el real de Simancas, y en
otras partes el dicho año de sesenta y cin-
co, & rursum in nostra hæc lege. 8.
ibi, No mirando que del dicho tiempo
del año de sesenta y quatro aca, ay a
auido en estos nuestros reynos grandes
escandalos y turbationes, y mengua-
miento de justicia, y que qualquiera que
tenia en el lugar do vniua, o en su comar-
ca algun cauallero, alcayde, o persona
poderosa a quien se allegaua, y tenia
caudal, &c. & ibi, Luego eran ame-
nazados y amedrentados y aun heri-
dos dellos y deshonorados. Vides ergo
eius temporis peruersos mores, im-
purissimam viuendi rationem, iu-
ris, & iusti, legumq; despectam ma-
iestatem, vides exposita omnia ty-
rannorum arbitrio, vides oppressit
regem, & necessitate coactum, toto
vitæ tempore, quæ sunt necessaria
ad ea quæ dicemus inferius a nume-
ro, 50. igitur nihil mirum videri de-
bet, si salutaribus postea legibus, &
tate pacifico, æquius composita re-
publica audacissimorum frænata
libidine, quodam veluti postlimi-
nij iure, omnia restituta sint anti-
quo ordini, quæ fuerant nequissi-
mi belli occasione subrepta, cessari
te enim bello & metu, debet cessare
quæ*

4 que ex ipso bello secuta sunt: & debent reformari in pace que per bellum, inique sunt introducta. tex. expressus in l. vna, in principio. C. de caducis tollend. ibi, (Ex bellis ortam, & auctam ciuilibus,) & ibi, (necessariū duximus in pacificis nostri imperij temporibus ab orbe Romano. recludere, & ibi, vt quod belli calamitas introduxit, hoc pacis lenitas sopiret, ex quo tex. dicebat ibi Bald. numero. 2. quod statuta facta tempore belli debent tolli tempore pacis, quia cessat ratio, propter quam statuta sunt, tex. expressus in c. 1. tituli. de pace constantia, ibi, *Magis tamen student propitiæ tranquillitate pacis & pijs affectibus misericordie Romanum imperium regere, & rebellium insolentiam ad debitam fidem, & debita deuotionis obsequium reuocare,* & ibi Baldus, post Odofredū in §. priuilegia omnia, id tenent, idē tradit Tiraquell. in tractatu cessante causa, verbo, bello cessante, vbi plura allegat, sicuti e contrario pace cessante, cessat quod est ob pacē concessum, idem Tiraquell. in dict. tractat. litera. P. numer. 198. vbi late allegat.

6 Est enim bellum intestinum quale hoc fuit, vt inquit Bald. in. d. l. 1. C. de caducis tollend. perditio animæ & corporis, quæ calamitatem inducit, & est in regno sicut vermis in caseo, & sicut spasmus in corpore, & cito desiccatur regnum sicut desiccatur rami in arbore, si arbor scinditur, vel regum diuiditur, ita Bald. vbi supra, quia omne regnum

in seipso diuissum desolabitur inquit dominus.

Nec potest tempore belli seruari iuris rigor, vt inquit gloss. in. §. 1. in preæmio instituit. verbo gubernari, ex mente Ioannis Fabri, tex. in cap. fin. de transactioni. ibi, *Incedum aliquid seueritati derrahere, prout statu imperij & excedentiū multitudine prouida deliberatione pensatis,* ideo armorum vsus in scio imperatore, & principe prohibitus est, vt in rubric. vt armorum vsus. C. libro. 11. vbi Lucas de Penna, in l. nulli, multa adducit, quæ videre poteris, turbant enim quietem populorum, vt ipse inquit, leges eneruant, & iura destruant, ideo iustum est, vt pacis, & quietis tempore vniuersa salutari lege componantur, & reducantur ad salutarem reipublicæ statū, quæ est ratio fundamentalis ad nostram legem, ad leges omnes de quibus sumus disputaturi, quasque superius citauimus.

8 Sumo igitur nostram legem, quæ cum in duo capita diuiserimus, supra: in diuisione, vt pars prior contineat præfationem, secundā vero decisionem refertur in hac nostra lege eius temporis perturbatus ordo iudiciorum, & negligentia, item & aurus animus iudicum, ibi, *Alas quales dize que se inclinan muy facilmente y presto los dichos lugartenientes de Alcaldes de hijos dalgo y notarios de la prouincia, por auer cada vno dellos, de los que se dizen hijos dalgo, tres doblas de la vanda,* de ignorantia iu-

ris quæ illis temporibus erat in istis iudiciis, refertur inferius ibi (y luego los dichos juezes admiten este pedimiento, en qualquiera parte del pleyto,) & ibi (Dize que interpretando la dicha ley siniestra y in iustamete) & quod omnia hæc prouenerint ex seditione & rebellionē, & intestinis bellis que fuerunt ea ætate subdit lex, ibi (Nomirando que del dicho tiempo del año de sesenta y quatro aca, vno en estos nuestros reynos grandes scandalos,) ideo in secūda parte huius legis hinc malis succurritur his verbis, (Y en quanto a las sentencias y cartas executorias q̄ son dadas desde quinze dias de Septiembre del dicho año de 64. a esta parte, en fauor de qualesquiera personas dize que estauan en posesiō de hombres hijos dalgo, y que fue mandado que gozassen de la posesiō de a hidalguia, de que lleuaron cartas executorias y priuilegios, y otro si en quanto, &c.) ex quibus verbis & quæ sequuntur in lege nostra, deciditur, lo vno, q̄ todas las sentencias dadas contra el tenor desta ley, y dela de Leon q̄ es la ley. 7. isto tit. & lib. de qua fit mentio in nostra lege, ibi (Y so color de vna pragmática q̄ el rey don Iuan nuestro bisaguelo hizo en Leon, que es la ley septima) & ibi (y ansimismo no han mirado q̄ aunque la dicha pragmática contenga justicia) & in secūda parte, ibi (en la manera que las leyes y pragmáticas desōs nuestros reynos lo disponen.) disponitur igitur per nostram legem. Lo vno que todas las

executorias y priuilegios en razon delas dichas sentencias auidas, las quales en materia de hidalguias, se ayan librado dende quinze de Septiembre del año de sesenta y quatro hasta la data desta pragmática, contra el tenor della, q̄ sean trahidas y no se vse dellas, y ansimismo que todas las executorias dadas e libradas dende el dicho dia mes y año, hasta la data desta ley con sola vna sentencia de alcaldes de hijos dalgo, o confirmada la tal sentencia por otra de los oydores, como no sea por tres sentencias sean asimismo trahidas, y todas ellas si la parte quisere se puedan litigar de nuevo, y el fiscal appele o suplique dellas y pida se traygan, y trahidas se pide se reuean.

Entre el vn caso y el otro que asia vulto parecen el mismo es esta la diferencia, que el vericulo, (Y en quanto a las sentencias y cartas executorias que son dadas desde quinze dias de Septiembre del dicho año de sesenta y quatro a esta parte, en fauor de qualesquiera personas, &c.) intelligitur de la executoria dada, intra hoc tempus, aū que tenga tres sentencias como se an contra la disposiōn desta nuestra ley.

Inde sequitur, que si se hallare executoria de tres sentencias, vna de alcaldes, y dos de oydores, intra hæc tempora, en posesiōn general con sola dos posesiones del litigante y padre, esta executoria

es de ningun valor y effecto, quia ista clausula appositae est iuxta alteram clausulam, ibi. (*Y de otra guisa ninguno de aqui adelante pueda ser dado por hijo dalgo en posesion ni en propiedad, ni le sea dada executoria, ni privilegio, y si de hecho fuere dado y pronunciado por hijo dalgo, mandamos q la sentencia, ni el privilegio, ni la executoria q dello se diere no vala.*) Et quia lex disposuerat de re iudicata futura a die legis nostrae, subdit lex statim, de re iudicata que lata fuit a decimo quinto Septembris anni sexagesimi, quarti, ad diem legis nostrae. Ita que loquitur lex, de la executoria librada contra el tenor de nuestra ley, aunque sea de tres sentencias, y quiere que se trayga, y se reclame della por el fiscal: ratio est quia ex dicta lege quae est la pragmatica de Leon, se requieren las tres posesiones: vt patet ex dicta. l. 7. lo mismo es si le falta qualquiera persona de las tres dummodo sit lata y librada intra haec tempora, in quo tempore quia non erat inuenta possessio illa localis, estos debian ser dados por pecheros, quod disputatum est, in vna causa de vn abogado de Corte, cuius nomen reticeo.

Secundus vero versiculus qui sequitur, ibi (*Y orrosi en quanto a las que fueron dadas del dicho tiempo aca por los dichos alcaldes de los hijos dalgo, y notarios de las prouincias quieren posesion, o en propiedad: de que no fue suplicado, &c.*) iste versiculus intelligitur, de

las sentencias y cartas executorias dellas, qual sean dadas conforme a ley de Leon, y a esta nuestra pragmatica, qual no, como no contengan tres sentencias, de manera que ex primo capite, aunque aya tres sentencias, si fueren contra la ley de Leon, y contra nuestra ley, han de traer y litigarse: en el segundo caso, por solo que no trayga tres sentencias se han de traer, y litigarse en la forma que nuestra ley dispone.

Y nota, que aunque la ley de Leon no admittia oydas del aguelo, en caso que los testigos no conociesen al aguelo, lo qual consta de la misma ley de Leon, y mas claro de la nuestra, declarando a la misma ley de Leon, ibi. *Que se entiende quando su padre y aguelo, vivieron en aquel mismo lugar, &c.* & ibi. (*Y que por ellas se devia entender y limitar, y que segun la disposicion de aquellas, se requiere que aya probanca de todas tres personas, conuiene a saber, del que conuiene y su padre y de su aguelo, y que la posesion destes padre y aguelo, &c.*) De fueratque es claro, que antes de la pragmatica de Cordoua, era necessaria vna posesion real en las tres personas, y no se admittia las oydas que admitte nuestra ley, ni admittia posesion local: con solas dos posesiones del litigante, y padre, lo qual se decidio por nuestra ley. Pero la executoria que se hallare dentro deste tiempo conforme a nuestra ley vale, ex his quae diximus, &

ex

ex versiculo illo, (*y de otra guisa, &c.*) & versiculo proximo, ibi, (*y en quanto,*) cum enim sit clausula posita inter dispositionem nostrae legis, & versiculum illum, (*y en quanto*) ad vtrumque refertur. l. 3. §. filius inter medias versiculo, (*sed inter duos gradus exheredatus ab vtroque remotus est, secundum Scauolę sententiam, quam puto veram.*) ff. de liberis & posthum. & quia vna determinatio respiciens plura determinabilia pariformiter determinat illa text. in cap. secundo requiris de appellatio. ni. cum vulgatis, y asi en cierta executoria recogida desta data, que con solas dos posesiones, tenia sentencia y posesion general, en vista salio reuocada y pronunciado por pechero, la razon era por que era ante desta nuestra ley, en el qual tiempo no auia posesion local, pero despues consideradas estas clausulas desta nuestra ley, salio la posesion local, ex his quae diximus.

13 Circa leges. 10. hoc titul. & lib. que es la ley de Salamanca, año de mil y quatrocientos y ochenta y siete, y la ley de Occaña, que fue año de setenta y nueue, y la ley de Nieua que fue año de setenta y tres, & vtraque est lex. 25. titulo. 14. lib. 6. recopillat. y la ley de Madrigal, año de 1486. quae est. l. 7. titulo. 2. lib. recopillat. y la ley. 37. titulo. 13. lib. 8. recopillat. quae est la ley de la Hermandad, aduerte quod haec leges sibi inuicem pugnare videntur, si ea-

rundem, verba, mentem, sensumque cordate expendas, cum enim diuersis temporibus fuerint latae, varietate pro temporis qualitate, & circumstantijs constitutae sunt, vnde experire libet singularum tempora, quibus latae & conditae sunt. La ley de Occaña fue del señor rey don Enrique, año de setenta y nueue, la ley de Nieua, fue año de setenta y tres, tambien del señor rey don Enrique estas dos leyes estan oy en vna misma ley, que es la ley. 2. titulo. 11. libro sexto recopillationis, por estas leyes se reuocaron todos los priuilegios de inmunidad, dados por el mismo señor rey don Enrique, hasta el dia de la data desta ley, dende quinze dias de Septiembre del año de setenta y quatro, succedio despues la muerte del señor Rey don Enrique por Deziembre de setenta y quatro, y sobre la sucesion destes reynos vno grandes motamientos en Castilla, con el Rey de Portugal, el qual fue vencido y desbaratado, en Toro, y los señores reyes catholicos se quedaron por reyes legitimos, y para esta guerra auian llamado a los exemptos de priuilegio, que por razon de sus priuilegios eran obligados a seruir. Y algunos realmente vinieron a seruir, y lleuaron confirmados sus priuilegios con testimonio de su seruicio: Desptes acquietado el reyno tratose de la obseruacion destes priuilegios, y el año de mil y quatrocientos y ochenta y seys, se hizo la. l. 7. titulo. 2. lib.

6. nouæ recopil. cuya data esta oy mendosa en la margen como de ella parece, en esta ley se haze relacion de las leyes de Occaña y Nieua, y de lo en ellas contenido: y añadese en esta ley, que la reuocacion hecha por el señor Rey don Enrique contenida en aquellas leyes, se estendia y entendia a los que verdaderamente auian seruido al mismo señor Rey don Enrique en el real de Simancas, y se haze mencion de la guerra que en Castilla succedió muerto el señor Rey don Enrique, con el Portugues, y como para esta guerra fueron llamados todos los que tenían priuilegios, y como los que vinieron lleuaron sus testimonios del seruicio que auian hecho, y algunos de estos priuilegios fueron confirmados, y manda la ley de Madrigal, que a estos que siruieron y que lleuaron confirmados sus priuilegios, se les guarden con que mantengan caualllo y armas: Demanera que por esta ley como quiera que el priuilegio uuiesse sido confirmado por los señores Reyes Catholicos, y uuiesse testimonio del seruicio que auian hecho a los mismos señores Reyes Catholicos, auia de ser guardado como tuuiesse y mantuuiesse caualllo y armas, y como digo, esta ley de Madrigal, fue año de mil y quatrocientos y ochenta y seys, succedió a esta ley, la ley de la Hermandad, que fue año de 1486. como consta de la data de las

leyes de la Hermandad que estan en el cuerpo de las pragmaticas viejas, y esta oy mendosa la data destas leyes de la Hermandad en la margen de la primera ley de las de la Hermandad en la nueva recopilacion como por ella parece, desta ley de la Hermandad ya no ay que hazer quenta porque cessa oy lo en ella dispuesto.

Vltimamente succedió la ley ¹⁴ de Salamanca, hecha por los señores Reyes Catholicos, año de 1487. la qual como vltima y mas nueva en esto de priuilegios ha corregido y emendado todas las leyes anteriores, y a esta se ha de acudir, para la decision de las causas en materia de buena o mala data de priuilegios, y a esta se acude cada dia, padescelas dificultades que pone Otalora. 4. l. parte principal, cap. 4. per totum, porque si bien se mira, parece que decide cosas contrarias a sí misma, y a la de Madrigal.

Para que se entienda esta ley se han de distinguir quatro tiempos, y sin esta luz y distincion no se puede entender. El primer tiempo es dende que el señor Rey don Enrique comenzó a reynar, que fue dende veynte de Julio, del año de mil y quatrocientos y cinquenta y quatro, hasta quinze de Septiembre, de sesenta y quatro. El segundo tiempo considerable en esta mateia, y para entendimiento de esta ley

ley de Salamanca, es dende quinze de Septiembre deste año de sesenta y quatro, hasta cinco de Junio, del año siguiéte de sesenta y cinco. El tercero tiempo fue dende cinco de Junio de sesenta y cinco hasta fin de Deziembre de stemismo año. El quarto tiempo fue dende el primero de Enero de sesenta y seis, hasta que el señor rey D. Henrique murio q̄ fue Deziembre de setenta y quatro.

Esta distincion destes quatro tiempos, corresponde a quatro maneras de estado, q̄ uuo en esta nra republica Hespañola, en tiempo deste señor rey don Henrique. En el primer tiempo dende q̄ comenzó a reynar hasta el año de sesenta y quatro media do Septiembre, fue tiempo de quietud y paz, y por este tiempo segun lo q̄ despues succedió, se dize en España vulgarmente decenniu Henrici, a imitaciõ de lo q̄ se dize de Nerõ, quinqueniũ Neronis, por q̄ auq̄ los que guardauan el reyno y al S. rey D. Henrique, tenían las volúta des estragadas, y los animos codiciosos con ambiciõ de crecer, y procurauan so color de zelo de seruiciõ mouimientos, y poner al rey en necesidad, pero en todo este tiempo no executaron sus dañadas volúntades, ni se vio en Castilla bullicio, y por esso se llama tiempo de paz y quietud.

En el segundo tiempo, q̄ fue dende quinze de Septiembre de sesenta y quatro, hasta cinco de Junio de sesenta y cinco, el S. rey D. Henrique

fue desferuido destas y de otros en quien mucho fiaua, los quales contra su voluntad, poniendo defectos en sus costumbres, y gouierno, así del reyno, como de su casa, el año de sesenta y quatro, juraron por successor en estos reynos por muerte del señor rey D. Henrique al infante D. Alfonso su hermano, y despues a cinco de Junio de sesenta y cinco le juraron por rey en Auila, en este tiempo segundo el señor rey D. Henrique se vido en necesidad, y oppression, y dio grandes priuilegios, y muchos, y hizo grandes mercedes y a muchos que le desferuieron, y se vendian publicamente a quien por ellos mas daua, recibiendo dineros de los tyranos y del rey con harta ygnominia suya.

El tercero tiempo tuuo el S. rey don Henrique actualmente guerra con estos tyranos, y sus sequaces, q̄ fue dende cinco de Junio de sesenta y cinco hasta fin de Deziembre del mismo año, y les vencio, y se acquietó en el reyno, y hizo mercedes y dio priuilegios a muchos q̄ realmente en este conflicto y aprieto, y en esta cuyta, y afinamiento le siruieron bien y fielmente.

En el quarto tiempo que fue de de primero de Enero del año de quatrocientos y sesenta y seys hasta que murio, quedo el señor Rey don Henrique appoderado del Reyno: pero como dixé en principio desta glosa. quedo en poder de los mismos tyranos, a los quales perdo-

no, y recogio, y hizo nuevas mercedes, usando de su demasiada clemencia, estos tyrannos, le traxeron siempre a su voluntad y le hizieron reuocar los priuilegios dados por el, den de quinze de Septiēbre de sesenta y quatro, por occasiō de los mouimientos, para q̄ se entendiesse que a uia deffēdido guerras injustas, y por hazerle toda via odioso, y le hizierō hazer muchas mercedes, y dar muchos priuilegios a los mismos que le auian deseruido, pagandoles los seruicios q̄les auian hecho en deseruicio de su rey con el real patrimonio. Desto hizimos mēcion, y la hazen las leyes que hemos referido: de manera que verdaderamente en este quarto tiempo este señor rey estubo oppresso, y tyrannizado, sin genero de libertad, estos fueron los quatro tiempos, y quatro estados de nuestra republica en tiempo de este señor rey; demasiadamente piadoso, y clemente. Todos estos estados se colligen de las leyes q̄ hemos a este proposito traydo, ponderadas las palabras de todas ellas, y los tiempos se colligen de la ley de Salamanca, q̄ es la. l. 10. tit. 11. lib. 2. recop. de todas estas circūstancias de tiempos y estados hā salido quatro dudas, para la decisiō de las quales vino esta. l. 10. de Salamāca: la primera duda, que los priuilegios de todos los cōcedidos por el señor rey dō Enrique son de buena o mala data, q̄ es quales valen, o no, si los dados en el primero tiempo, si en el segūdo, o tercero, o

quarto. La segunda duda de los que valē y son de buena data, quales ayā de valer cō cōfirmaciō de los señores reyes catholicos, quales valē sin ella, y esta duda cōciērne a la ley de Madrigal. La tercera duda porq̄ estos priuilegios y cōfirmaciones se hizierō por seruicios, quādo se ayā de probar estos seruicios, o si basta que los mismos priuilegios los reficē, para q̄ se presumā. La quarta duda, si para gozar de estos priuilegios o cōfirmaciones validos, es necesario q̄ los priuilegiados mātēgan armas y cauallo, como parece lo dize la ley de Madrigal. Estas dudas se propusierō a su Magestad en su cōsejo por los cōpilladores de las leyes de la nueva recopilaciō, y el cōsejo proueyo se cōsultasse al acuerdo de esta Chancilleria para que embiase relacion, como se entēdia ya uia entendido y vsaua esta ley de Salamāca, y se libro cedula a siete de Dizebre de 1565. con las dudas que acerca desta ley se offreciā a los cōpilladores de nras leyes, y el acuerdo hizo relaciō del entēdimiento y sentido que esta ley auia tenido y tenia, y se auia de guardar, la qual es esta que se sigue, sacada de la que esta en la arca de los papeles fiscales que esta en mi poder, y anda de mano en mano de los fiscales.

El Rey.

Presidente e Oydores de la nuestra Audiencia e Chancilleria que residen en la

la villa de Valladolid, sabed que para la recopilacion de las leyes que auemos mandado hazer, se ha visto en el nuestro consejo la pragmatica que los catholicos Reyes don Fernando y doña Ysabel mandaron hazer, e hizieron, en la ciudad de Salamanca, a veinte y ocho dias del mes de Enero de mil y quatrocientos y ochenta y siete años. En la qual se declara que todos a aquellos a quien se dieron cartas de priuilegios de hidalguias por el Rey don Henrique el quarto, antes del año de mil e quatrocientos e sesenta y cinco años, no puedan gozar ni gozen de ellos, ellos ni sus hijos aunque les ayā sido confirmadas por los dichos señores Reyes catholicos. Y en esta parte se ha dudado si la letra de la dicha pragmatica esta verdadera, atento la disposiciō de otras leyes del ordenamiento, que solamente disponen, que los priuilegios de hidalguias dados por el dicho Rey don Henrique desde quinze dias del mes de Septiēbre del año de mil e quatrocientos y sesenta y quatro en adelante, no valiesen ni aprouechassen a las personas a quien se concedieron ni a sus hyos ni descendientes, y que ansi lo declaro el dicho Rey don Henrique, en las cortes que tubo en las villas de Ocaña y Nieba, y lo cōfirmaron los dichos señores Reyes catholicos en las cortes que tuuieron en Madrigal, e por que queremos saber como se ha entēdido e vsado en esta audiēcia la dicha pragmatica de Salamanca, y si por virtud della todos los priuilegios del dicho Rey don Henrique el quarto, dados antes de quinze de Sep-

tiembre del dicho año de sesenta y quatro se han tenidos por reuocados por la dicha pragmatica, vos mandamos que luego lo platiq̄ys en vuestro acuerdo e nos embieys relacion de lo que en esto ha pasado e passa juntamente con vuestro parecer, para que visto proueamos lo que conuenga cerca de la dicha pragmatica. Fecha en Madrid a siete dias del mes de Dizebre de mil y quinientos y sesenta y cinco años Yo el Rey Por mandado de su Magestad, Pedro de Oyo, esta señalada en las espaldas de siete señales del Regente y algunos de los del consejo.

Cap. Primero.

Primera mente, que vuestra Alteza mande platicar sobre la pragmatica de Salamanca, que habla sobre los priuilegios de hidalguias, que dio y concedio el señor rey dō Henrique el quarto, que fueron confirmadas por los Reyes catholicos de gloriosa memoria, junta la ley treynta y siete de las leyes de la Hermandad, porque se ha dudado si por aquellas leyes estan derogados todos los priuilegios de hidalguias que dio el dicho señor rey D. Henrique desde q̄ comēço a reynar hasta q̄ murio, aūq̄ estā cōfirmados por los reyes catholicos, sacado los del año de 1465. desde cinco dias de Junio q̄ fueron cōfirmados por los dichos S. S. reyes catholicos, o si la derogación

cion de la dicha pragmatica se ha de restingir a cierto tiempo, y priuilegios en el dados, porque al gunos quieren dezir, que la letra dela dicha pragmatica esta corrupta, e ha auido diuersos pareceres sobre ello.

Quanto a este primero cap. a parecido q̄ los priuilegios del S. rey D. Henrique q̄ dio desde q̄ començo a reynar, que fue desde veynte de Julio del año de mil y quatrocientos e cinquenta y quatro años, hasta quinze de Septiembre de mil y quatrocientos y sesenta y quatro años, valgan, aunque no esten confirmados, e que los priuilegios dados desde los dichos quinze de Septiembre hasta cinco dias del mes de Junio de mil e quatrocientos e sesenta y cinco años, no valan aunque esten confirmados, e los que dio desde los dichos cinco de Junio hasta en fin del dicho año de mil e quatrocientos e sesenta y cinco, valen seyendo confirmados, e que los priuilegios dados por el dicho señor rey de allí adelante no valen, aunque esten confirmados.

Cap. Segundo.

Item cerca de la misma pragmatica que V. Alteza mande plantear sobre los priuilegios que fueron concedidos por el S. rey don Henrique el año de sesenta y cinco de Junio hasta en fin del dicho año, si los dichos priuilegios no siendo confirmados por los SS. reyes catholicos, si son validos, o si estan reuocados por leyes de estos reynos, porque aunque lo e-

stan en la verdad, ha auido votos de contrario parecer.

Quanto al segundo cap. ha parecido q̄ los priuilegios de que en el se haze mencion dados desde cinco de Junio del año de mil e quatrocientos e sesenta y cinco, hasta en fin del dicho año, no valan como esta dicho sino estan confirmados.

Cap. Tercero.

Item si auer que los dichos priuilegios de la dicha data estan confirmados, por los dichos señores reyes catholicos, si los descendientes delas personas a quien fueron concedidos los dichos priuilegios, no probaren auer servido en las guerras y paries y en aquellas cosas porque los dichos priuilegios fueran que se dauan, si deben gozar, o no, de los dichos priuilegios, porque aunque en esto la dicha pragmatica de Salamanca esta clara, se ha sentenciado muchas vezes lo contrario, diciendo algunos que la dicha pragmatica es local, y que tan solamente se entiende a cierta provincia y no a todo el reyno, otros que en los priuilegios confiesan los dichos SS. reyes los servicios y que ansi no son obligados los priuilegiados a lo probar, otros que por auer estado en possession por razón de los dichos priuilegios tanto tiempo los que sobre los dichos priuilegios litigan en sus passados se presume que siruieron las personas a quien fueron con-

ce

cedidos los dichos priuilegios, y esto los relieua de la probança q̄ parece requerir, y que requiere la dicha pragmatica, lo qual todo parece que es contra la dicha pragmatica, e ansi suplico a V. Alteza que la mande declarar, que no obstante las dichas razones, e otras qualesquiera que se aleguen, e alegar puedē la dicha pragmatica, se entienda generalmente, e a la letra segun que en ella se dispone.

Quanto al tercero cap. ha parecido, q̄ si la confirmacion de los señores reyes catholicos, no haze mencion del servicio que hizo la persona a quien el priuilegio se dio y concedio que es necessario que lo prueue, y lo mismo si haze mencion de los servicios y la confirmacion es dada antes de la declaracion de los del Consejo, de que haze mencion la pragmatica de Salamanca, pero si la confirmacion es dada despues de la declaracion de los del consejo y en ella se haze mencion de los servicios que no es necessaria otra probansa.

Cap. Quarto.

Item si para gozar de los dichos priuilegios de la dicha data si se requiere que tengan armas y cauallo las personas que quierē gozar de los dichos priuilegios.

Quanto al quarto capitulo ha parecido q̄ seyendo los priuilegios de la buena data como hemos dicho, no es necessario q̄ las personas que han de gozar dellos tengan armas y cauallo.

Pro declaratione tamen eorum quæ continentur en esta relacion, primum en quanto dize que los priuilegios dados por el señor rey don Henrique, dende que començo a reynar, que fue dende. 20. de Julio del año de cinquenta y quatro, hasta 15. de Septiembre de. 54. valgan auer que no esten confirmados: hoc sane intelligendum est, & cum mica salis, vt notauimus supra. §. 1. gl. 1. numero. 18. vsque ad numerum. 22.

Secundo, en quanto se dize que los priuilegios dados por el señor Rey don Enrique, dende el primero de Enero del año de sesenta y feys hasta que murio, no valgan indistinctamente aunque esten confirmados, ego intelligo hoc de confirmatione, nisi confirmatio sit post lata m legem de Salamanca, iuxta formam confirmationis, quæ nõ fit in forma communi, & ita tentabat Otalora. d. 4. part. c. 4. nume. 3. quia illa lex de Salamanca intelligit de confirmatione quæ præcesserit ipsam legem, non vero loquitur de futuris, vt patet ex ipsa.

Postremo circa quartum capitulum responsionis circa probationem meritorum, ibi (Pero si la confirmacion es dada despues de la declaracion de los del consejo, y en ella se haze mencion de los servicios, que no es necessaria otra probança) nota quod erat forte intelligendum iuxta iuris regulas, si facta sit mentio meritorum non generaliter, scilicet, por que nos seruistes bien y fielmente,

K S Y

y esperamos que nos feruireys en lo de adelate, que casu requiritur meritorum probatio vera, secus vero est, si fiat specialis & particularis relatio, & mentio meritorum; puta, por que en tal jornada, en tal año, en tal lugar y ocafsion nos feruistes & fortius si dicat, y nos libraistes en esta manera, o en otra, y se diga el feruicio especificadamente, quia isto casu nulla alia probatio est necessaria, ita tenet Bald. in. l. fin. ff. de exercitoria, & ita limitat glof. in. l. si donacione. C. de collationib. allegat. l. Athilius regulus. ff. de donationib. cum glo. verbo (meram) idem tenet Paul. de Castro, quem refert Alex. in dict. l. si donacione, qui tenent generalis mentio meritorum non excusat quempiam a probatione meritorum, particularem autem excusare, Tiraq. in. l. si vnquam verbo, donacione largitus, num. 93.

Sed tamen non defunt plures, qui hanc distinctionem non admittunt sed aiunt indistincte probanda esse merita siue a donante, vel concedente ex causa meritorum fuerit facta mentio meritorum, vel generalis, vel particularis, glossa in. d. l. si donacione: Guillelmus de Cuno, & Cynus in. d. l. fin. de exercitoria, idem Bald. sibi contrarius tenet hanc in. l. si tibi, ff. si cert. peta. tenet iterum Guillelmus de Cuno, in. l. illud. C. de S. S. eccles. Salycet. in. d. l. si donacione, & Alex. in. dict. l. si donacione ait, quod hoc est tenendum, num. 10 allegant pro hac opinione text. in

l. qui testamentum. ff. de probatio. & tex. in. l. cum quis. §. Titia. ff. delegat. 3. & text. in. l. fin. ff. de exercitoria, & per hanc iura recedunt ab opinione Baldi, & ad. l. Athilius regulus. ff. de donat. respondet, quod ibi aperte constabat de meritis, & hac solutionem defendit Alexan. vbi supra, contra Salycet. qui aliter respondet, & ita ista opinio posterior requirit probationem meritorum, siue generaliter, siue specialiter de ipsis facta sit mentio, & vide ad propositum latissime Tiraquel. vbi supra numero. 94. & sequentibus, ne existimes nos ex aliorum commentarijs nostras membranas velle replere, & hac opinio est contra responsum nostri senatus, de quo agimus.

Sed qui tenent priorem sententiam respondet, nec male ad. l. qui testamentum, & ad. §. Titia, quod ibi, erat donatio facta eis, qui capere non poterant, & quia videbatur facta mentio meritorum in fraude & legis, & eorum qui omnino capere debebant, ideo requisitam fuisse ibi veram probationem meritorum, quae solutio est vera, & patet ex littera aperte, & tenent Antonius Gabriel. lib. 3. comm. conclus. 1. nume. 59. Tiraq. de nobilitat. c. 18. num. 19. Decis. Perusina. 66. nu. 19. ad. l. final. de exercitoria, nihil respondent: ego autem pro ipsis respondeo, quod ibi dominus qui creditori erat soluturus, nihil nec confessus est, nec asseruit, nec dixit de nauis resecta, to-

ta ea confessio facta fuit ab exercitore, qui domini rem agebat, dum pecuniam accepit mutuum a creditore ad refectionem nauis, ideo nihil nocet domino, nec impedit quominus probetur illud, scilicet, saltē nauim fuisse refectionem, itaque iura sunt obscura, posterior opinio pluribus authoribus comprobatur, vtraque autem opinio non omnino quadrat cum responso nostri senatus de quo agimus.

Sed antequam fundemus responsum nostri senatus ex superius dictis notat ibi optime lector vñ vtile, & quotidianum, quod si donatio facta sit ei qui incapax est, aut pro parte, aut in totum, quod etiam si facta sit mentio meritorum specificē adhuc debent probari merita tex. expressus in. d. l. qui testamentum, tex. in. d. §. Titia, at vero si donatio fiat ei qui alias capere possit, & nullum sit pręiudicium tertio, ut sit donatio remuneratoria, & gaudeat his quae de donacione remuneratoria scripsit Tiraq. latissime in. l. si vnquam verbo donacione largitus, nu. 11. & sequentibus, & ibi Ripa, quaestione. 14. quia obtinet naturam contractus, nec reuocatur, nec indiget in inuentione, nec repetitur, ex conditione indebiti, & reputatur quasi alienum, & alia id genus, quae ipsi cumulant, tunc vti cesset probatio sufficit particularis mentio meritorum, & ita puto conciliandum Bald. & Paul. cum Cyno, & Salicet. & Alexan. & ita intellige laffo con-

filio. 227. volumine. 2. & B. l. d. in. l. illud, de S. S. eccles. & Brunum, consilio. 114. num. 263. quod eo notauimus, ne haec inuestigatio remaneat sine vtilitate.

Noster tamen senatus secutus est summam decidendi rationem, omnia enim quae diximus habent locum in priuato, at vero in principe assenti de benemeritis alia ratio est, quia est sibi credendum consuluit Decis. consilio. 191. num. 4. Natham, consilio. 122. nu. 7. vol. 2. Brunus. d. consilio. 114. ante numerum. 262. tex. in. cle. vñ, de probationibus, qui text. habet locum in nostro casu, cum gratia ipsius principis fundetur in benemeritis, immo etiam si princeps fundet in facto alieno secum tamē gesto, est ei credendum, ut per glof. & Cardinal. in. d. clem. 1. nume. 8. & 10. & nostram conclusionem de benemeritis tenet laff. consilio. 216. vol. 2. Anto. Gabriel. lib. 1. tit. de probatione. 2. num. 35. Menchaca, de successiōum creat. in praefatione, lib. 1. nu. 122. & quod sit sibi credendum de facto alieno secum gesto probat Ruin. consilio. 215. vol. 1. & late Roland. a Valle, consilio. 1. vol. 2.

Et habet locum decisio illa cle. 1 in principe laico. Abbas post Ioan. André. in. c. ad audientiam, de rescript. Alex. consilio. 15. lib. 5. nume. 47. Bald. consilio. 280. lib. 1. qui tamen non recognoscit superiorem, Paulus de Castro, consilio. 339. vol. 1. Cardinalis consilio. 128. Alex. consilio. 6. vol. 7. Ruy-nus. consilio. 31. vol. 1. & consilio. 41. cod. volu.

vol. Socin. luni. confilio. 65. & 66. & 76. vol. 1. & confil. 92. vol. 2. Signorolus, confil. 87. Bertrand, confil. 109. & confil. 11. vol. 2. & Ruin. qui loquitur in duce Ferraræ, confil. 21. vol. 1. & confil. 31. & confil. 175. & cōf. 200. vol. 2. & Bertrand. qui loquitur in Delphino, confil. 42. vol. 1. & Ruin. qui loquitur in duce Mediolanens. confil. 73. & sequenti volu. 3.

Immo Aymon de antiquitate. 1. par. nu. 41. intelligit in omni principe siue recognoscat superiorem, siue non, sed veritas est, quod admittitur in omni principe qui habeat iura suprema principis licet recognoscat superiorem, tanquam feudatarius, Cardinal. confil. 78. Felin. in c. cum a nobis, de testibus, Socinus confil. 4. & confil. 77. vol. 3. Ruinus confil. 98. vol. 3. vbi quod regula dictæ clem. nō habet locum in eo qui non habet iura principis.

Et est ratio, quia si princeps fundet super narratis fundat super vero, quia non creditur quod velit fallere, tex. elegans in l. fin. C. de legi. ibi (*quis enim tantæ superbiæ fastidiorumidus est, ut regalem sensum contemnere audeat*) & contra id quod princeps declarat, nō debet admitti probatio in contrarium Ancharran. confil. 293. facit dictum Barto. in l. ambitiosa. ff. decretis ab ordi. facie. quem sequitur Deci. confil. 191. quod a 23 assertioni decurionum donantium ob meritū est credendum, quod Decius multo fortius admittit in principe, igitur obseruata hac iuris rā-

tionē recte a senatu nostro responsum est, non esse necessariam probationem meritorum si de ipsis fiat a principe mentio, quia ipsi est credendum.

At vero extra benemerita alia inuestigatio est, & primum si princeps attestetur de facto alieno super quo fundet intentionem suam in dubio est sibi credendum, glof. in d. clem. 1. & ibi Cardinal. Paul. & Ancharran. Bellamera decis. 290. Aym. vbi supra, Domin. in c. si Papa, de priuilegijs, in sexto, Socin. Felin. & Alex. vbi supra, Imol. in l. ex hac scriptura de donat. Gozadin. confil. 83. Parisius, confil. 18. volum. 3. & hæc est vera contra multos quos refert Anto. Gabri. lib. 1. conclus. 2. titu. de probat. tomo. 3. vbi vide quatenus sit credendum regi, & an sit illi credendum si dicat aliquem contra se ipsum conspirasse, Afflict. in c. sanctissimus, quo tempore miles, & in titulo qui successores teneatur Abbas in c. quæ in ecclesiarum, de constitut. & in c. 1. de probationib. Ruinus, confil. 36. lib. 3. Deci. confil. 602. & confil. 606. Socin. confil. 266. vol. 2. Paris. confil. 1. vol. 1. Gozadi. confil. 5. Socin. confil. 87. volu. 3. Anto. Gab. vbi supra, num. 30.

Et omnino credendum est principi in his quæ depēdent ab eius potestate, & nemini nocent, quod recipiunt in personis clarissimis non solum in principe, glof. in c. nobilissimus, 97. distinct. & in c. sicut, de sententia excom. & in c. ad apostolicæ

licæ, de re iudicata, Loaces, in conf. pro Marchione de los Velez, dubio primo, nu. 49. Corneus, confilio. 159. lib. 1. & confil. 248. lib. 3. Iasso. in l. nec is. ff. de acq. hæredi.

Et quando res agitur inter priuatos, nec quicquam attinet ad regem quod sit ei credendum Isern. & Afflict. in d. cap. i. qui successores, & in d. c. sanctissimus, quo tempore miles, Claudius de Seifellis, in auth. siquis in aliquo documento. C. de edēdo: & scriptores, in d. c. ad apostolicæ, & in c. post celsionem, de probat. Felin. in d. c. cum nobis, & demum quod in his assertionibus regum sint consideranda multa asserunt Menchaca supra, scilicet, mēs, ingenium, atq; mores, homines enim sunt, nihilque humanum ab eis alienum puto, siue id ad amicitiam, siue ad amorem, siue ad odiū pertineat, & solent præter ceteros mortales impensius amare, & obstinacius odire: vide Anton. Gabr. tit. de probat. vbi de principe varie agit, & Rolandum a Valle. d. confil. 1. volumine. 2.

Præterea quando princeps testatur de facto alieno si fundet in ipso sine dubio creditur ipsi interim, quod non probatur contrarium tement hijs quos superius adduximus, secus si non fundet super illis, clem. si summus, de sententia excommunicat. c. si Papa de priuilegijs, lib. 6. vbi Ioan. Andre. & Dominic. Rota antiqua. 198. Calderin. confil. 2. de priuilegijs, & quādo dicatur princeps

se fundare vide Aym. de antiquitate. part. 1. nu. 46. de reliquis, vide Anto. Gabriel. lib. 1. tit. de probat. conclusionē. 2. per totum.

Venio nunc ad l. 4. & 17. titu. 10. lib. 5. isto, continent hæc leges reuocationem omnium quæ a rege Enrico donata sunt, & l. 4. loquitur, de las aldeas eximidas de las ciudades, & l. 17. refert causas harum donationum, & ex præfatione. d. l. 17. intelligimus causam fuisse tyrannorum potētiam, dolum, & fraudem, at vero iustissimum est, vt tales donationes, per tyrannidem extortæ, non valeant ne violentia profici. Y como quiera q̄ estas mercedes fueron hechas a estos tyrannos y a sus sequaces estando el rey oprimido, y con justos temores, vt in d. l. 17. las tales donationes no valieron, y fue necesaria la declaracion, por que falso natural voluntad, libre y espōtanea. Bald. in tit. de pace constant. versi. imperialis. num. 4. ad fi. Afflict. decisio. 69. nu. 5. & hic metus facit rem meticulosa in vito metus realia affectam, quocumq; vadat, quia est viciū reale. l. videamus, quod metus causa vbi id traditur pro regula, & diximus latissime infra glof. 17. vbi de metu latissimæ disputauimus.

Et hæc non solum habent locum in rebellibus qui conspirarunt aduersus regem: verum etiam procedunt in his qui cum eis fuerunt, nec astiterunt regi, iuste enim priuatur beneficijs. c. 1. §. porro, quæ fuit prima causa benefi. amit. & in c. vno, quot

quot sint testes necessarij ad prob. ingratitud. consuluit Anania, cōsi. 7. colum. 2. & Albarot. in. c. 1. §. porro supra allegato, cum vtriq; priuatur bonis & proprijs & concessis a rege, & insuper puniuntur capite. l. quisquis. C. ad leg. Iulli. maiesta. l. sacri afflatus. C. de diuer. rescript. & ammittunt bona feudalia, glo. in. l. 1. §. cum patronus. ff. de offici. pref. verb. & in. liberr. C. de inof. testam. verbo, amicicias, & qui assistit cum inimicis iuste priuatur bonis, & punitur. l. fin. tit. 13. par. 2. ibi (ca la leal tad de España) & ibi (enon se deben parar contra el en ningū lugar do vies- sensu señal e pendon) facit. l. 26. eodē tit. & part. ibi (ellos deben perder lo q̄ rienen e ser hechados del reyno) facit. l. 1. tit. 18. lib. 8. ordinam. ibi (la segun da si alguno se pone) latissime Roland. a Valle, consil. 1. vol. 3. a nu. 80. vbi plurima videbis oportuna ad propositum.

Et quoniam de tyrannis, & re bellibus, agimus oportune querit, an isti tyranni & rebelles possint im punē occidi a quolibet, quæ quæstio hisce diebus ex facto agitata est inter viros eruditos occasione necis illatæ principi Aurantio Belegæ, vi de Paridem de Puteo, de sindicatu folio. 4. col. 2. Caieranum. 2. 2. q. 64. Diuum Thomam, lib. 1. de regimine principum. c. 6. Gregor. Lop. in. l. 10. tit. 1. parte, 2. Menchacā, quæ stio. illustri. 8. num. 41. Scotum rela- rum a Menchaca, Sotum de iusticia & iure lib. 5. q. 1. arti. 2. illustis quæ-

stio est, mihi anceps & dubia, sed aliud ago.

Et licet aliquis non fuerit ex re- 29 bellibus, & perfidis nec ex socijs, nec ex amicis adhuc tamen, porq̄ en todo est et tiempo, el rey estuuo en cnyta e afincamiento, ex. d. l. 17. no valieron las donaciones. l. 29. titu. 18. par. 3. ibi (ca no hanf uerça nin- guna porque puedan ser dadas con prie- sa de afincamiento, o con gran cuyta no pudiendo al hazer.)

Nec obstat si quis dixerit, quod bellum non durauit toto tēpore vi- tæ regis Henrici ab anno sexage- simo quarto, quia tūc, licet bellum non durauerit, durauit tamen op- pressio, & quia id dicitur factum tē pore belli quod ante vel post bellū factum est, maxime si durent eadē suspiciones belli, Bald. Imol. Alex. & Lass. in. l. diuortio. ff. soluto mar. quod fuit originale Bald. in titu. de pace tenenda: namq; ante bellum, & post bellum in est timor, & met⁹ ac subinde necessitas, quæ simul tol- lunt libertatem, & cogunt. l. rem le- gatam. ff. de adim. legat. Bald. in. l. filia. C. de fam. hercif. Bald. & Bart. in. l. si dubitatur. §. filius. ff. de fidei iuss. text. in. c. qui fitit. 35. q. 5. omne enim necessarium est triste, quia fit cum angustia animi, & coactē, Ari- sthoteles quem refert Bald. in. l. nec 30 abinitio. C. de nuptijs, qui enim co- actē, & necessario aliquid facit, nō præsumitur facere vltra quam de- bet Bald. in. l. 1. C. de actionib. & ob- bligat. & vere timor belli, idem ope- ratur,

ratur, quod ipsum bellum, & sicut bellum opprimit, ita etiam timor, & fortius, tenet Ancharra. optime, consil. 88. & post eum satis ad pro- positum tenet Decius, consil. 555. & post eos in simili casu tenet Alber- tus Brunus, consil. 117. vbi late, nu. 31 170. Inde tantum debet durare id q̄ fit ex metu, & ex necessitate, y por cuyta, quātum necessitas, & metus & oppressio. l. sed & si. §. sed & si. ff. ad Trebel. ex qua ratione recte istæ donatiodes non excedunt tempus timoris & necessitatis, & oppressio- nis quia effectus regulatur ex cau- sa, ideo amplius non durat quam causa Socin. consil. 403. nu. 18. ergo ex his omnibus cum donatio facta sit oppresso rege, y puesto en cuyta ex. d. l. 17. necessarium fuit quod nō durarent cessante necessitate, quæ coegit, præsertim cum hæc necessi- tas procurata sit, facit. l. 15. tit. 10. li- bro. 5. recopil. ibi (Las que hizierō por necesidad si los que las recibieron procu- raron las tales necesidades, y ayudaron a las sostener,) & Paulo inferius respe- ctu aliorum decidit lex, quæ las mer- cedes se ajusten a los servicios, quod ex eo est, quia rex positus in neces- sitate & timore belli impensus do- nat, nec habet libertatem, vt dixi- mus facit. l. 17. & l. 15. tit. de las do- 33 tiaciones, lib. 5. recopi.

Dignitas enim regia debet esse ab omnibus obseruata, amata, cus- todita, nemo nō debet principi suo adesse, quia est caput totius repu- blicæ, & sicut protectio capitis pro-

prius pertinet ad man⁹, & brachia deinde ad reliqua mēbra, quæ om- nia debet se periculo exponere pro capite, ita in hoc corpore mistico cuius caput est princeps, ad nobilio- res, & maiores proprius pertinet cu- stodia regis: deinde ad vniuersum populum, tanquam ad reliqua ig- nobiliora mēbra, ne pereant ipsa perempto rege gloss. in. authen. de mandatis princip. §. fin. vbi Bar. in 34 ter cætera dicit, quod miles fit per sacramēti præstationem quod mor- tem non vitabit reipublicæ causa, cuius caput est rex, & inter sex quæ iurat miles, hoc est potissimum glo. in. l. penultim. ff. ex quib. caus. maio- res, & facit tex. in. l. 1. ff. de milit. te- 35 stam. vbi quod miles dictus sit a ma- lo quod ferre debet pro republica, licet alij a mille dicūt militem, alij aliter. d. l. 1. & l. 2. tit. 21. partit. 2. ex Quintiliano adnotauit Lucas de Pē 36 na, quod pro salute principis mors obeunda est, in. l. tam collatores. C. de renilit. lib. 12. nam subdito- rum omnium salus pendet a salute principis, tanquam capitis. d. si Pa- 37 pa. 40. distin. ideo quilibet vassal- lus pro domino debet mori, vt dixi- mus, & probatur in. c. 1. de noua for- ma fidelit. quod multo fortius est admittendum in principe, cuius re- gnum a Deo est, inde est, vt debeant adiuuare regem contra proprium 37 filium. c. 1. hic finit, lex, Conrad. & in cap. 1. de noua forma fidelit. cu- ius rationem assignat glo. in cap. de for

forma in verbo honestum. 22. q. 5. quia & milites, & alij qui positum in necessitate regem, & periclitantem deseruerint capite sunt plectendi. l. 3. §. fin. ff. de remilit. plenus est partitarum legum codex noster his legibus, ex tit. 2. vsque ad titulum. 22. partite. 2. facit. l. 3. tit. 29. parti. 2.

38 *ibi (ca el vassallo no tan solamente, es tenudo de lo sacar por su haber, mas aun auenturar el cuerpo a muerte para sacar lo) l. 4. tit. 27. part. 2. ibi (sacádole luego de manos de sus enemigos,) & ait. prædicta lex, quod hij sunt proditores qui hoc officium non præstant regi, idem voluit Bald. & post eum Paul. in auth. si captiui. C. de epif. & clem. vbi quod vassallus quoque tenetur dominum liberare ab in carceratione iudicis, idque & filius facere tenetur, & æquiparantur respectu parentis & domini. l. 3. tit. 19. part. 2. & quando rex est oppressus a subditis regnum est in maiori periculo, quam si rex ab hostibus exteris opprimeretur. d. l. 3. tit. 19. part. 2. l. 6. tit. 19. part. 2. ibi. *Otrofi por la prision le desapodera, deshonradamere.* Et ideo quando rex est oppressus per tyrannidem a subditis suis debent omnes subditi etiam non vocati occurrere ad regem, & liberare eum ab oppressione. d. l. 6. d. l. 3. & nemo debet excusari, nec prætertu religionis, nec immunitatis, nec alio quouis quæsito colore, ibi. *Que mandamos que si todo lo al fallesciere, las mugeres viniesen para ayudar a destruyr tal fecho.* Pues como quiera q̄*

el señor rey don Enrique estuuiesse siempre en miedo, y oppresso, des- tos tyrannos, ha se de presumir que ninguna cosa hizo de su mera y espontanea voluntad, durante enim eadem causa metus, & tyrannoru potentia, actus alias spontaneus præsumitur per metum, & vim factus, singularis text. in cap. sollicitæ, de restitut. spoliat. & ibi notata doctrina Baldi. in l. 2. C. de his que vi. met. ve. l. fulcinus. §. 1. ff. ex quibus causis in p. ff. de Decim. regula, in omnibus causis. l. 1. ff. de reg. iuris, nu. 12. & 13. & ita limitatur. l. 2. C. quod metus causa.

Respectu vero ipsorum opprimen- 42
tium conationes omnino nullæ sunt. l. qui in carcerem. ff. quod metus caus. l. qui per impressione. C. eod. facit quia contractus initus in fauorem tyranni est nullus Bal. & dd. per tex. ibi in l. vna. C. de caducis tollendis, & in l. decernimus. C. de S. S. eccl. Bar. in tractat. de tyranno, id enim est tyrannus qui occupat ea que sunt principis Bal. per tex. ibi in l. sacri afflatu. C. de diuersi. rescript. Captiuis, decif. 95. facit. d. l. 15. & l. 17. & d. l. 4. tit. 10. lib. 5. recopil.

Ac non solum non valet donatio 44
facta opprimētibus, verum nec ipsis consilium, opem, auxilium, & authoritatem præstantibus, glof. in d. l. qui in carcerem, immo & qui liberare tenentur oppressum, si non liberent, & faciant quod in se est ipsum opprimere videt. l. vel necare. ff.

ff. de lib. agnos. ex quo textu dixit Baldus in authentico si captiui. C. de episcopis & clericis, quod is qui tenetur aliquem a vinculis liberare si id non facit videtur illi in vinculis occidere, facit textus in regula, qui non facit de regulis iuris, glof. singularis, in cap. 1. §. 2. quæ fuit prima causa bened. ammit. que ait quod vassallus tenetur dominum defendere, & quod si id non faciat punitur, quia negligere videtur cum potuerit, & nihil aliud facit, quam fauere, nec caret scrupulo occultæ approbationis, hac gloffa, & allegat textus in cap. 3. 86. distinctione. Decius in regula culpa. ff. de regulis iuris, & est. l. 3. tit. 19. partite. 2. habes ergo optime lector statum eius temporis de quo fit mentio in nostra gloffa, & rationem ad nostram legem, & ad leges omnes que faciunt mentionem eius etatis calamitose certe, & miseræ, habes resolutionem claram, para habere quales donaciones valgan, y para enteder quales priuilegios sean de buena, o mala data, y quales se ay a de guardar, y quales no, & singularem declarationem ad verba nostre legis, omnia autem sunt in foro quotidiana disputatione ex facto agitata.

48 Adde pro complemento, en esto de buena, o mala data de priuilegios, que también ay otros priuilegios de mala data, los quales no valen, y son los que se vieren libra

do de de quinze de Diziembre, de mil y quatrocientos y quarenta y siete, hasta que murio el señor Rey don Iuan el segundo, que fue año de cinqueta y quatro, & de hoc est l. 8. titulo. 12. libro sexto recopilationis, ad quam aduerte, & ad omnia que diximus, quando de mala, o buena data inciderit questio.

Notabilia ex. §. 1. Glof. 2.

- 1 Actio ad exhibendum est preparatoria aliarum actionum, vi plurimum realium.
- 2 Exhibere est facere potestatem in publico vt experiendi fiat copia.
- 3 Actio ad exhibendum datur non solum domino sed & possessori.
- 4 Omnes quorum interest agere possunt hac actione.
- 5 Debet autem interesse ex ipsa actione non aliunde.
- 6 Iuris ratio in rebus non in verbis sita & posita est.
- 7 Ad exhibendum quaprobatio requiratur
- 8 Ad exhibendum instrumentum quæ probatio requiratur.
- 9 Traditur vera in hoc opinio.
- 10 Exhibitio rei mouilis, aut se mouentis nihil addit nec adimit iuris, secus in exhibitioe instrumenti.
- 11 Actio ad exhibendum plurimum differre ab ea, qua agitur de exhibendo instrumento.

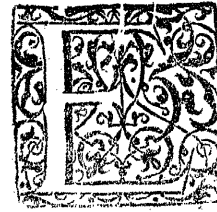
- 12 Instrumentum commune omnino exhibendum est.
- 13 Instrumenta quomodo dicantur communia.
- 14 Edictum de tabulis exhibendis continet proprietatem tabularum.
- 15 Aequitas postulat, ne tua calliditate ius meum, mihi pereat.
- 16 Ratio quare libri mercatorum exhibendi sint.
- 17 Adducitur .l. nimis graue. C. de testibus, & .l. cogi. C. de petitione hereditatis, & num. 20.
- 18 An & quo casu pro exhibitione instrumenti posset deueniri ad denunciationem, euangelicam.
- 19 Quando peccetis qui instrumentum non exhibet, & an teneatur ad restitutionem eius, quod interest.
- 20 Instrumenta duplici ratione dicantur priuata.
- 21 Hac instrumenta omnino priuata ali quando exhibet reus actori.
- 22 Actor omnino exhibet, ad fundandam exceptionem.
- 23 Vbiunque aequitas postulet, exhibitio faciendae est.
- 24 Vt evitetur peccatum omnino faciendae est exhibitio.
- 25 Fisco, omnino & indistincte, est exhibendum.
- 26 In causis nobilitatis fit & precipitur exhibitio privilegij, aut alterius instrumenti in fauorem fisci.
- 27 Quod dictum est de fisco, intelligendum est de ecclesia in matrimonio, donec libertate misera persona liberis, causis studij, & in omni causa fauorabili.
- 28 Regula de non edendo vel non exhibendo instrumentum rectius concipitur affirmatiue.
- 29 In criminalibus non fit exhibitio fisco.
- 30 Tota ratio de edendo & exhibendo est posita in arbitrio iudicis.
- 31 Absolutoria in causa exhibitoria, non parit exceptionem in causa principali.
- 32 Testes qui viderunt privilegium, apud patrem suum licet sint singulares res tempore & loco, an probent.
- 33 Mille testes singulares tantum probant quantum vnus.
- 34 Testis fides expendenda est, ex loco & tempore.
- 35 Nobilitas probata, ex actibus singularibus recte probata intelligitur.
- 36 La pocheria ambiens se, debet probari per actus singulares siso muchos, & de singularitate testium, gloß. 2. §. 1. numero 14.
- 37 Probatio actus in genere sive habitus, recipit testes singulares.
- 38 Nobilitas non probatur, per duas testes, & quare.
- 39 In probatione iurisdictionis non admittuntur testes singulares.
- 40 L. 4. titulo. 6. libro. 5. recopilacionis, & l. 6. tit. 9. libro 3. eodem, admittunt testes singulares.
- 41 Si instrumentum fuit apud patrem cogitur filius exhibere, presumpit, & quod detur in heredem.
- 42 Presumptio est contra recusantem exhibere.

Quid

- 43 Quid quantumque presumere oportet contra non exhibentem.
- 44 Affertur praxis quotidiana in hac re.

Glossæ Secundæ.

§. Primus.

Sta glossa toca a los priuilegios de buena, o mala data, es de saber que entiem po de los señores Reyes Catholicos se mandaron recoger estos priuilegios de mala data, y se hizieron en esto diligencias, como parece de la misma ley de Salamanca, que es .l. 10. isto titulo & libro, y muchos se recogieron en el monesterio de san Benito de Valladolid, de donde vulgarmente se dizen sambenitados. Y al tiempo que se recogian muchos, los retuuieron, y se quedaron con ellos, cuyos hijos se han aprouechado dellos, en pueblos principalmente, en donde esto de mala data, o buena, no es ni era tan sabido, y aunque a principio se aprouechauan destos priuilegios, despues vinieron a tener possession como hijos dalgo de sangre, ocultando los priuilegios, y aprouechandose de sola la possession, y quando se van ha hazer diligencias se hallan testigos, que vieron en poder de los padres y aguelos de los litigantes

estos priuilegios, y que por ellos y con ellos se escusaban de pechar. Luego el fiscal pide que estos sean compellidos a exhibir estos priuilegios, por esso tras esto de buena o mala data, es necessaria la inuestigacion de la exhibicion, quando faciendae sit fisco, quæ probatio sit necessaria, quantenus exhibendum sit priuato, de instrumento edendo, priuato, communi, publico, & particulari, vt hæc inuestigatio non solum in causis nobilitatis proficit, verum in alijs quoque forensibus controuersijs, vt ille esse possit. Cum sit vsu & quotidiana disputatione necessaria, illud autem in primis animaduertendum est, actionem ad exhibendum, (vsus enim forensis his verbis promiscue vtitur,) similem esse cū eo edicto de edendo, vtiusque enim vt inferius patebit præparatoria natura est, illa rei mobilis ad agendum hæc instrumenti, ad fundandam actionem, & solent vtiusque rationes, & argumenta mutuo ad vtrumque adduci, ne cui videatur temere nobis fuisse coniuncta, est ergo (vt inde exordiamur,) actio ad exhibendum præparatoria aliarum actionum, vt plurimum realium, quibus quis intendit agere, admittitur autem ex Iuriconsultorum placitis in rei vindicatione. l. 1. & l. 3. §. est autem personalis hæc actio. ff. ad exhibendum, cum enim exhibere sit in publico facere potestatem, vt ei qui acturus sit experiendi fiat copia. l. 2. ff. eodem, inde si quis intendat agere

gere aliqua actione reali potest in
 terim agere hac actione ut res de
 qua futura sit lis & controuersia, ex
 3 hibeatur, ideo non solum domino,
 sed, & antiquo possessori hæc actio
 ad exhibendum datur. l. 3. §. 1. & di-
 cto. §. est autem personalis, & §.
 sciendum, eodem titulo. immo om-
 4 nes quorum interest possunt agere
 actione ad exhibendum, dum mo-
 do vere, & realiter interfit, non a-
 liunde quam ex ipsa natura actio-
 nis præparatoriæ ad futurum iudi-
 cium, ita Paulus, Iurisconsultus eleg-
 5 gantissime in l. ad exhibendum. 19.
 ff. eodem, cuius verba sunt elegan-
 tia, & ad multa vtilissima addere li-
 buit, (*Ad exhibendum. inquit Pau-
 lus) possunt agere omnes quorum interest
 sed quidam consuluit, an posset efficere hoc
 edito, ut rationes aduersarij sibi exhi-
 berentur, quas exhiberi sibi magni eius
 interesset, respondi non oportere ius ciui-
 le calūniari, nec verba eius captare, sed
 qua mēte quid diceretur animaduertere,
 nam illa ratione etiā studiosum alicuius
 doctrina posse dicere sua interesse illos,
 aut illos libros sibi exhiberi, quia si essent
 exhibiti, cum eos legisset doctor & me-
 lior futurus esset.*) Hæc verba Paulus
 cuius verba sapientissime mihi in foro
 expensa sunt, videas enim passim
 præoccupatos amore aut odio, aut
 luctu inhiantes aduocatos, verba
 testium & instrumentorum vel scri-
 ptæ admodum significatione, vel la-
 ta omnino interpretatione, & ple-
 rūq; ineptiore, lōge alio retorquere
 quā poscat res ipsa de qua agitur,

& loci temporis personarumque
 qualitas & dignitas, ius ciuile, ut in-
 quit Paulus, aperte calūniantes,
 & verba magno cum in commo-
 litigantium aperte captantes, qua-
 si vero verbis, non rebus ipsis de qui-
 bus agitur impositæ & conscriptæ
 sint leges, contra veram iuris ratio-
 nem, quæ non in verbis sed in re-
 bus sita, & collocata est, dicta. l. ad
 exhibendum. l. omne vicium. C. cō-
 munia delegat. Baldus, cōsilio. 457.
 6 libro. 3. vbi ait quod potius tollera-
 ri debet, quod improprietur natura
 verborum quam natura rerum, im-
 mo attenditur natura rei, & si ver-
 ba refragari videantur. Aymon
 consilio. 186. numero. 5. natura e-
 nim nihil aliud est, quam ratio que
 dam, in hærens ipsi actui, per dispo-
 sitionem legis, vel consuetudinis,
 aut equitate ius dicentis. Bald. con-
 silio. 352. libro. 1. quem ad id refert
 Aymon vbi supra, in quo argumen-
 to egregie, ut solet in reliquis labo-
 rat Cicero in elegantissima oratio-
 ne pro Aulo Cæcinnæ, (*An non (in-
 quit Cicero) cum voluntas, & consilium,
 & sententia interdicti intelligatur impu-
 dentiam summam aut stultitiam singula
 rem putauimus in verborum errore ver-
 sari? item, & causam, & vtilitatem com-
 munem non relinquere solum, sed etiam
 prodere? quæ lex? quod senatus consul-
 tum? quod magistratus edictum? quod se-
 dus aut pactio? quod (ut ad priuatas res
 redeam) testamentum? quæ iudicia, aut sti-
 pulationes, aut pacti, aut conuenti formu-
 la, non infirmari, aut conuelli potest? si ad*

ver-

*verba rem deflectere velimus, consilium
 autem eorum qui scripserunt, & rationē
 & auctoritatem relinquamus.*) Hæc Ci-
 cero, qui alia adducit ad propositū
 plena & ingenio, & eruditione, uti-
 nam ad hæc conueniant oculos, &
 mentem, qui verbo se disputationis
 potius, quam equitatis scriptæ a-
 mantiores videri cupiunt, dum suis
 verbis causas forenses obscurantes,
 & innani verborum strepitu con-
 fundentes auram popularem, & ad-
 stantium admirationem ineptam,
 potius quam veram componendæ
 litis, & decidendæ controuersiæ ra-
 tionem inquirunt.

7 Inde quia ista actio ad exhibē-
 dum præparatoria ad iudicium ve-
 dicationis competit ei, cuius inter-
 est, & expeditur summarie, dicebat
 Bald. in. l. 1. C. ad exhibend. quod
 ad impetrandam istam exhibitio-
 nem, sufficiebat summaria & mi-
 nor probatio, talis, scilicet, quæ ani-
 mum iudicis ad præsumendum in-
 duceret, allegat. l. Theaurus. ff. eo-
 dem vbi solum exigitur iuramentū
 ex quo text. Bar. quoque dicebat qd
 in istis summarijs cognitionibus, ad
 cognoscendum sufficit iuramentum
 idem dicebat Salycet. in. l. si domi-
 nium. C. eodem numero. 4. idem te-
 net Paulus in rubrica, illius tituli,
 Iasson in. §. præterea instit. de actio-
 nibus, & quamuis glossa in dicta. l.
 Theaurus, existimet interpretan-
 dum, ut iuramentum illud sit iura-
 mentum ad totam causam, scilicet,
 calumniæ Bart. melius & Post Bar-

tolum, Iasson vbi supra, & Angelus
 in. l. si quis ex argentarijs. §. exigit.
 ff. de edendo existimant reprobatæ
 glossa in dicta. l. Theaurus, quod iu-
 ramētum illud sit ad probationem,
 non vero ad totius causæ cognitio-
 nem, idem tenet Bart. in. l. r. in prin-
 cipio. ff. quemadmodum testamen-
 ta aperiantur, & in. l. si is a quo. ff.
 ut in poss. legat. ita ut ex hac recep-
 ta sententia in hac actione ad exhi-
 bendum præparatoria, ea demum
 probatio sufficiat quæ instruat ani-
 mum iudicis, utcumque, etiam si
 plene non sit probatum eam rem
 apud te esse, quæ vendicanda sit,
 cum ex dicta. l. Theaurus sufficiat
 iuramentum ad probationem veri-
 tatis ad quod est elegans text. in. l. 3.
 §. sciendum cum glossa ibi summa-
 rin. ff. eodem vbi hæc actio ex eo so-
 lo concedi solet, quod interfit ex
 Acursij sententiā probatur ibi iura-
 mento, facit. l. final. C. de fide instru-
 metorum in sua decisione, vbi quæ-
 que iuramentum ad probationem
 sufficit in simili ferè exhibitionis ra-
 tione. Ita ut ex his omnibus conse-
 quens sit sufficere ad exhibendum
 probationem, quæ mentem iudicis
 ut cumque instruat ad præsumen-
 dū, etiā si nō sit plena, & exacta vn-
 de quaque probatio, quam doctri-
 nā & receptam sententiā quotidie ad-
 uocati trahunt ad causas nobilita-
 tis: & ad ceteras causas, in quibus
 inter litigandum, occurrit aliqua
 præsumptio, quod apud reum, aut
 actorem, nihil interest, sit aliquid

privilegium, aut aliqua sententia lata a iudice incompetenti, aut aliquod instrumentum cuius occasione, aut ipse, aut pater, aut uxor, vel desierint persolvere tributa regia. vulgo ayan dexado de pechar, & ex ea causa ceperint, haberi, & reputari nobiles, item in reliquis causis, vel maioratus, vel particularibus in quibus verosimile est apud adversarium fuisse, aut esse aliquod instrumentum publicum, & commune, quo producto, & ad acta adducto, veritas constare possit aperte. Tunc enim argumento textu, in. l. is apud quem, & quae dicemus inferius, C. de edendo, statim postulatur, ut omnino tale privilegium, vel instrumentum exhibeatur, ac tum quidem statim subit quaestio, quae sit sufficiens probatio, ut iudicis commoneat ad exhibendum, ad quod illico in manu est sententia recepta, de qua supra, ut ea probatio sufficiat, quae possit inducere animum iudicis ad praesumendum esse tale privilegium, aut instrumentum, apud eum a quo postulatur, argumendo dicta. l. thesaurus, & dict. l. 3. §. sciendum, & l. fin. C. de fide instrum., & quae diximus supra.

9 Ego autem hanc sententiam filii quidem causis favorabilem, neque vera esse puto, nec si vera esset, recte applicari posse ad eas causas nobilitatis, & ceteras existimo, nam primum etiam in ipsa actione ad exhibendum praeparatoria ad vendicationem, non est absolute vera, il-

la enim recipitur in causis parvi praedicti, & summaris, ita limitat Angel. in. §. praeterea instit. de actionibus, & post ipsum in l. asson. num. 53. Tum etiam facit argumentum efficacax, omni solutione maius: quia in hac materia, ubi agitur de actione exhibitiva ad praeparandum iudicium, ipsa exhibitio rei mobilis, de qua speratur lis, & controuersia nihil addit, neque addimit causae principali, & iustitia, & iuri partium siue enim exhibeatur seruus, siue equus, aut vas aureum, aut argenteum nihil tibi, ne addimitur, neque additur ad vendicationem, at vero in nostro casu de quo agimus, scilicet in exhibitione instrumenti, certe illud exhibetur, quo exhibitio causa tua petire potest ergo non cogis exhibere, hoc aperte sentit Bartol. in extratraganti ad reprimendam, verbo, summarie, in versiculo circa modum probandi, in hac materia, videlicet, quod si per hanc actionem ad exhibendum damnaretur reus, vel alias veniret causa principalis, aut possessio, ut in. l. celsus. §. Julianus. ff. ad exhibendum, qui est optimus text. ad propositum tunc non sufficeret iuramentum, sed requiritur plena de veritate probatio, sicut in alijs causis, quod dictum Bart. sequitur ad hoc l. ass. in. d. §. praeterea, nume. 53. & est rationi convenientissimum, quia sub est praedictum, quod quidem inferri ex praesumptionibus, nec potest, nec debet.

Ex

Ex quibus manifeste apparet, quod haec exhibitio de qua agimus nihil pertinet ad actionem exhibitivam summariam, & praeparatoriam rei vendicationis, neque posse commode, quae scripta sunt, de hac exhibitiva actione applicari ad exhibitionem instrumenti, quod in potestate alterius litigantis sit, ex quo possit veritas, & iusticia patet, ex ea ratione, scilicet, quod exhibitio rei nihil addat, aut adimat causae, at vero exhibitio instrumenti proculdubio nocere, prodesseque & solet, & potest, ideo in exhibitiva actione praeparatoria ad iudicium etiam si admitteremus aliqualem probationem, non est tamen admittenda in hac exhibitione, instrumentaria ex qua iura partium, & veritas causae dependent, sed plena & exacta requiritur probatio, ita demum ut adsint testes, qui tua in potestate viderint instrumentum, ac tunc quidem recte postulatur exhibitio, ad quod facit doctrina Bartol. quam superius adduximus: aliter enim nihil curandum existimo de ista exhibitione instrumentaria, quae sese foro passim offert.

12 In hac autem instrumentaria exhibitione, ut pateat veritas illud receptissimum est, instrumenta communia esse exhibenda ab altero, ut alterius constet ius, esseque compellendum eum in cuius potestate instrumentum commune fuerit, ut illud exhibeat, siue ad fundandam

actionem, siue exceptionem, siue replicatum. Hanc conclusionem resoluunt Abb. & Deci. in cap. i. de probatio. Alexand. & reliqui in. l. 1. de edendo, Bart. in. l. final. & l. 1. C. de edendo.

13 Communia autem instrumenta vocamus quae obveniunt communiter in fauorem vtriusque, seu respectu proprietatis, seu ex natura negotij, super quod instrumentum confectum est, Communia in instrumenta respectu proprietatis sunt, instrumenta omnia relicta cohaeredibus a testatore, ut institutio maioratus, quae est apud possessorem maioratus morientem, quoniam quoad proprietatem sicuti reliquae res maioratus, ad omnes successores maioratus pertinet, quoad dominium, item reliqua instrumenta emptionis, locationis, donationis, feudalia, emphiteutica, quae a mortuo cum reliquis bonis relicta sunt ad haeredes pertinent iure proprietatis. l. cetera. l. si quae sunt cautiones. ff. familiae hercis. l. final. ff. de fide instrument. huc pertinet totus titulus. ff. de Tabulis exhibendis, quo edicto praetor, quas tabulas Lucius Titius ad causam testamenti sui pertinentes reliquisset, siue haec penes te sint, aut dolo malo factum sit, ut desinerent esse, ita eas te exhibere compellit. l. 1. ff. de tabul. exhib. denique omnia instrumenta, aut publica, aut priuata, quae relicta sunt a testatore, & penes aliquem reperiuntur, postulan-

te coherede, si interfit omnino sunt exhibenda, sunt enim communia quoad proprietatem, & in bonis testatoris morientis hæredibus suis relicta.

Communia quoque sunt instrumenta ex natura negocij de quo instrumentum confectum est, quia ex instrumento, quod in tua potestate esse dignoscitur, mihi ius cõpõrit, & in meam vtilitatem confectum sit. Tunc quoque commune est instrumentum, quoad vtilitatem, ex natura rei de qua & super qua est confectum tale instrumentum, tunc siue publicum, siue priuatum omnino exhibendum est, id enim 15 exigit æquitas, ne tua calliditate ius meum mihi perniciosè pereat, siue fundes actionem, siue exemptionem, siue replicatum, huc pertinent fere omnia instrumenta de quibus superius, & quæ conficiunt procuratores, negotiatores, tutores tabelliones, argetarij Bart. in l. que d. ff. de eded. vbi text. in l. i. C. de edendo, Abba. in capit. i. de probat. 16 huc pertinent libri mercatorum qui sunt omnino exhibendi, aut edendi, vt patefiat veritas, communis opinio quam omnino resoluit Deci. in dicto capit. i. de probatio, a numero. 37. Bartol. Alexand. & reliqui in dicta. l. quedam, & quamuis digladiantur in ratione, vera, ea ratio est, quia omnia ea quæ scribuntur in libris mercatorum continentur dati, & accepti quãdam mutam, & reciprocam rationem eo-

rum omnium quæ vltro citroque, & data, & accepta sunt sicuti & tutorum, & administratorum libri continent communem vtilitatem, unde nimirum quod exhibeantur, vt pote communia siue argentarijs similes sint, siue omnino dissimiles, modo non disputo: ea ratio exigit exhibitionem.

Atque adeo in hoc casu non habet locum regula text. in l. i. nimis graue. C. de testibus, quod nemo teneatur præstare aduersum se arma quibus pereat: quia si non ederes, & exhiberes, magis videreris subtrahere mihi mea arma: quibus ablati ipse peream, nec item alia regula l. i. cogi. C. de peti. hæred. quod nemo cogatur suæ possessionis titulum ostendere cap. vno, vt ecclesiastic. benef. quam regulam limitat in viginti casibus Mathæ. de Affliet. in capit. i. de controuersi. inuestituræ, a numero. 39. quia in hoc casu quando instrumentum est meum, vel ratione vtilitatis, vel proprietatis, rem meam postulo mihi exhiberi, ratione & iure, ideo deficit regula l. i. qui accusare, & l. final. C. de edendo, immo in hoc casu potest, de ueniri ad denunciationem euangelicam tanquam re mea mihi iniuria sublata, etiam si in materia editionis dubitauerint de remedio hoc impetrando Anton. & Abbas, in dict. capit. i. numero. 20. qui tan- 18 dem admittunt hoc remedium, & Alex. ind. in l. final. C. de edendo, ideo in omnibus instrumentis communi-

munibus, vel quoad proprietatem, vel quoad vtilitatem cessant omnes regulæ quæ editionem negant, quia vna resolutione omnia instrumenta quæ conficiuntur super contractu vltro citroque obligatorio sunt edenda, altero ex contrahentibus id postulante, agit enim de re sua sibi edenda, vide late Alciat. in l. i. & in l. final. C. de edendo, & in materia emphiteutis, & fœudi quod instrumenta sint edenda domino, post Alciat. & reliquos, probat Aluarus Vascius, quæst. 8. iuris emphiteutici, qui plures allegat, & adducit: Omnes enim in hoc conueniunt, vt instrumentum omnino sit edendum, si commune sit vel quoad proprietatem, vel quoad vtilitatem, vide præter Alciat. vbi supra, & Ferretum, & Iaf. in d. l. i. C. de edendo, Socin. in regula. 12. cum suis fallentijs. Immo in hoc casu qui non edit commune 19 instrumentum quo sublato, meum mihi ius perdat, peccat grauius Antonius, & Imol. in d. c. i. Ripa. in d. l. i. C. de edendo, & Iaf. in d. l. qui accusare, & quia peccat contra iustitiam communitatiuam supprimendo mihi meum ius, tenetur ad restitutionem, eius quod interest, instrumentum fuisse editum: peccat enim contra iustitiam communitatiuam unde subest restitutio, Diuus Thomas quod lib. 6. q. 8. art. 12. & 2. 2. q. 185.

De priuatis autem alia, & similibus distinctio est, aut sunt priuata omnino, & quoad proprietatem, & quoad vtilitatem, ex natura rei si-

per qua confecta sunt, & tunc priuatus qui hæc instrumenta priuata habet, in quibus tu, neque proprietatem habes, nec vtilitatem, omnino hæc exhibere non tenetur, siue publica auctoritate confecta siue priuata, saltem ad fundam actionem, in his autem habent locum regulæ. l. cogi, & l. nimis graue, & in his habet locum quod tradit Alciat. in d. l. i. C. de edendo. 8. casu, de negada denunciatione euangelica, & in hoc casu non peccat, qui instrumentum omnino suum, mihi non exhibet, & Abbas, & Imol. in d. c. i. C. de edendo, nu. 5. in hoc casu habent locum d. l. qui accusare, nu. 3. & d. l. final. Iaf. in d. l. qui accusare, Ripa in d. l. i. C. de edendo, nu. 5. vt nemo teneatur alij sua instrumenta edere, non magis, quam si postules, edi tibi libros meos, vt videas meas lucubrationes, & importunum existimatuit Paulus Iurifconsultus, in d. l. ad exhibendum. ff. ad exhibendum.

Sed tamen si actor petat hæc instrumenta a reo sibi exhiberi ad intentionem suam iam fundatam debito tempore, quando scilicet, constet de intentione sua, ad coadiuuandam intentionem fundatam, vt ex aliqua parte declaretur: tunc etiam si sint propria & priuata, & quoad proprietatem, & quoad vtilitatem & nulla ratione communia, omnino sunt exhibenda: si probatum sit apud reum esse ea instrumenta, resoluit Abbas. d. c. i. de proba. num. 14. & pont. exemplum, peto a te 21
L § fundum,

fundum, quem mihi vendidisti, habeo paratam probationem venditionis, de qua non est dubium, ut tamen fines & termini, vel partes fundi venditi pernoscantur, cogaris instrumenta exhibere, quæ sunt in tua potestate, ex quibus fines pernoscantur, fundi venditi, siue publica ea sint, siue priuata, siue communia, siue omni ratione particularia etiam si ad postulantes, exhibitio nem nulla ratione pertineat: quia petuntur intentione fundata, ut veritas elucescat. Item vendisti fundum, peto fundum venditum, comprobo venditionem, & de fructibus & redditibus anceps probatio est, compelleris exhibere rationes administrati fundi, siue publicas, siue priuatas, ut de fructibus constet & elucescat veritas probata iam intentionis, quamuis illæ rationes sint prorsus alienæ nihilque omnino pertineant, ad eum qui exhibitionem, aut editionem postulat, nec quoad proprietatem, nec quoad utilitatem: ita Abbas, vbi supra, inde inferri potest ad locatorem, emphiteutam, feudatarium, tutorem administratorem, & alios id genus, & est longa, lataque, & utilis limitatio ad dict. l. cogi. & ad. d. l. nimis graue, & ad. l. qui accusare, & ad. l. final de quibus supra egimus.

22 Item hæc omnia, & omnino propria instrumenta, quæ ad te solum pertinent, & quoad dominium, & quoad utilitatem, in quibus mihi

nihil omnino est, cogaris exhibere mihi reo: ut exceptionem probem meam: ita resoluit Abb. vbi supra, qui licet plures rationes adducat, ea est fortissima quam ipse prætermisit, quod iniquum sit, & contra naturalem equitatem, ut ditescas cum mea iactura, probata tua actione, & suppressa mihi callide, & astute facultate probandi meam exceptionem, & hæc est ratio plena equitatis, quæ in hac re plurimū potest, ex Antonio, & Abbat. & Imol. vbi supra, vbi cumque enim postulet æquitas faciēda est exhibitio instrumenti, æquitas vero resultat, ex inuestigatione veritatis, itaq; ut cōstet veritas animose faciēda est editio, vel exhibitio. Ripa, in. d. l. r. C. de edendo, a nu. 5. & Ias. d. l. qui accusare, nu. 3. & Imol. in. d. cap. 1. vbi Anto. vterq; nu. 5. ideo plurimū hæc res de edendo, aut exhibēdo, instrumento pertinet ad iudicis arbitriū, qui ex æquo & bono perspecta rei qualitate prospiciet, quid quantumque exhibendum sit, secutus iuris regulas, & æquitatē amplexus, cui tabit autem peccatum, inducet exhibitionem, vel editionem instrumenti, nihil veritus iuris subtilitatem, quod aduertunt Ferretus, & Alciat. & Soci. Abbas, Deci. Anto. & Imol. vbi supra, & Math. de Afflict. in. d. c. 1. de controuersia inuestituræ, ex qua ratione sustinetur exhibitio, & editio tituli beneficii ecclesiastici, siue agatur de possessione, siue de proprietate, vide Couar

rub.

rub. in regu. possessor. 2. parte. §. 10. num. 9. ex quibus declaratur. l. 17. tit. 2. part. 3. In fisci causis illud indubitatum est, esse fisco omnino exhibendum instrumentum ad actionem, exceptionem ve fundandam, siue publicum sit siue priuatum, siue omnino pertineat iure domini, siue iure utilitatis, etiam si nulla ratione ad fiscum pertinere dinoscatur, si modo veritas ex eo constare possit. Ita resoluit omnes superius adducti, & Deci. latissime disputat in. d. c. 1. & Ripa in. d. l. 1. C. de edendo, qui restringit hæc conclusionem contra receptam sententiam, scilicet, ut omnino sit exhibendum, aut edendum fisco, scilicet, in subsidium si aliunde probare non possit, secundo si agatur de bonis vacantibus, aut de re pecuniaria non alias, & quamuis hæc restrictio placeat Aluaro Vasco. d. q. 8. nu. 7. mihi certe displicet, cum ratio separationis inter has causas fiscales, & reliquas, difficilis sit. in hoc senatu Pintiano passim fisco sit editio, & indistincte recepta communi sententia ex eod. Ripa, Ias. Alciat. in. d. l. 1. & Socin. d. regu. 112. & Afflict. vbi supra Abb. & Deci. & reliquis in. d. c. 1. & ita quotidie in causis nobilitatis, in quibus quotidiana est disputatio de exhibitione, aut editione priuilegij sine vlla difficultate recipitur communis opinio, dummodo legitime comprobetur, apud litigantem, aut parentem, aut auum fuisse id

priuilegium, ex quo, aut cuius occasione cœperint haberi, & reputari nobiles nobilitate sanguinis, tex. in. l. 1. §. diuus. ff. de iure fisci. de nique quod attinet ad fiscum res expedita est in hoc senatu, ut fisco omnino sit exhibendum, vel de bonis vacantibus, vel de pecunia sit questio, vel alias utcumque agatur cum fisco contra animaduersione Ripæ, vbi supra.

Hanc de fisco sententiam receptam extendit Deci. in. d. c. 1. ad ecclesiam, secundo ad matrimonium tertio ad dotem, quarto ad libertatem, quinto ad miserias personas, sexto ad liberalem causam, septimo ad causam scholasticam, & studij, octauo ad omnem causam fauorabilem, puta alimentorum, & alias huiusmodi, adde tu regulam, scilicet, vbi cumq; postulet æquitas, deinde esse faciendam editionem, ut vitetur peccatum. ideo hæc ipsa regula de non exhibendo, aut edendo instrumento, plena est fallentis, & exceptionibus, ut patet ex Soci. d. regul. 112. & Alciat. & Ias. Ripa, & Ferreto, vbi supra, quod omnino firmata est regula in contrarium, scilicet, exhibitionem omnino esse faciendam cuiuslibet, & a quolibet, eo vno excepto, si editio petatur ab actore contra reum, ad fundandam actionem ex instrumento quod omnino reo cōpetat nihilq; pertineat ad actorem quod nota, & vitabis legam latamque disputationem.

Hoc autē quod diximus de fisco non

nō habet locum in causis criminalibus. l. 2. §. item diui fratres. ff. de iure fisci; & tradunt Deci. & reliqui, vbi supra, quod respectu accusatoris intelligendum est, nō rei, in quo integra sunt omnia iura quæ de exhibendo scripta sunt, sentit glof. ibi in d. §. item diui fratres.

30 Ex his autem quæ diximus inducitur, ut receptum sit hanc quaestionem de edendo, vel non edendo totam positam esse, & sitam in arbitrio iudicis, qui ex æquo, & bono, perspecta æquitate dumtaxat, ex qua veritas constet, partes compellet, ad exhibendum, ideoque suprema tribunalia de veritate tantū sollicita, ad exhibendum compellunt partes, quantum per ipsos licet, & captura, & carcere, si tamen omnino non edantur, tunc ad iuris regulas confugiunt, & causam legitime decidunt ex iure scripto, quoniam absolutoria in causa ad exhibendum non parit exceptionē nec attingit causam principalem. l. 3. C. ad exhibendum vbi Paulus, ideo si omnino exhibitio non fiat, obseruata forma. l. si. C. de fide instrumē. ad iuris regulas, & presumptiones est deueniendum contra recusantē exhibere, ex quibus decidenda est causa principalis, & in ceteris causis iur ad. l. alio. C. de in litē. iur ad. & ad. l. 20. titu. 2. part. 3. & dicemus numero. 41. & sequentibus infra.

32 Præterea quod pertinet ad probationem si testes in potestate patris, aut eius qui litigat, viderūt, pri-

uilegium: aut instrumentum, & ipsum aasserentem ex eo se immunem a contributione tributorum, licet in loco, & tempore singulares existant, verē tamen probant quantum attinet ad exhibitionem, aut editionem, quia licet testes singulares nihil probent ex tex. in. c. in presentia, de probat. & in. c. bona, & c. de lecti de electione quia in ore duorum vel trium consistit omne verum. l. vbi numerus de testibus, vnde dicebat Bald. in. l. vt iuris iurandi. C. de testibus, quod tantum probant mille testes singulares quantum vnus, 33
 tex. in. l. 3. ff. de testibus, vbi suadet Iurisconsultus ex loco, & tempore expendendam esse fidem testium quod late prosequitur idem Bald. in. l. si qui testium. C. de testibus, vbi loquitur pulchre quatenus sint testes 34
 reducendi ad naturam, & temporis & rationem loci, vnde varietas loci & temporis, reprobat testes vt cōstat de Danielis adolescentis iudicio, inter senes illos & Sufannam, quod iudicium ad hoc refert, glof. fa in. l. ob carmen. §. fin. verbo, assistit testibus, & est vulgare, hoc tamen de singularitate testium in tempore & loco, nō est in distincte, nec in omni causa recipiendum, nam in nostro casu singularitas in loco & tempore nihil nocet, si in eo testes contestes reperiuntur, quod viderint priuilegium in potestate aui parētis, aut eius qui se nobilem ait, nobilitate sanguinis, aasserentemq; se ex eo exemptum & immunem a tri-

tributis, nō enim in nostro casu est quaestio de certo tempore aut loco quæ exigantur ad hoc, nec actus ille erat momentaneus, vt occisio, aut vulneratio, sed de hoc solum est quaestio, an instrumentum fuerit in tua potestate glo. in. d. §. fi. verbo assistit, quæ recepta est, non enim agimus, quod se exemptum fecerit, & aassererit ex illo priuilegio hoc aut illo anno, hoc aut illo tempore, aut loco, sed quod omnino habuerit in sua potestate, quod quidem nec tempus, nec locum respicit, sed actum quemdam abstractum a loco, & tempore, in genere, qui admittit testes singulares in loco & tempore, qui tamen viderint in tua potestate instrumentum, & tenet Boerius. q. 101. nu. 7. post Innocent. & Zabarel! am quos allegat, & quia in actu reiterabili admittitur singularitas testium fundat post Corne. Speculatorem & Paul. Roland. a Valle, consil. 83. vol. 2. nu. 41. & 46. & ponit duo genera singularitatis, in consil. 33. nu. 9. volu. 2. simile illud huic est, quod ex hac ratione receptum est in causis & probatione nobilitatis, quia nobilitas probata ex actibus singularibus recte probata intelligitur, quando actus sunt plures, qui enim dicit ab hac quinquaginta annos auum tuum nobilem reputatum quia se ipso exactore, & questore, tributorum, ab ipso auo tributum bis ac ter, non fuerit exactum: accedente altero, tertio, ac quarto teste, qui idem aasserant, scilicet se exactori-

bus, nec ab auo, nec a parente fuisse tributum plebeum exactum, cū ipsi ab alijs exegerint, nobilitas certe probata est, transactis inter has exactiones viginti annis ex dispositione nostra legis, & quotidie recipitur in foro ista probatio, etiam si in actibus non concordent testes, quia quisque de sua exactione, & facto deponit cum tamen vt diximus plures sint actus, ex quibus notoriū deducatur, ratio est quia probatio actus in genere recipit singulares actus testium, nec testes videri possunt singulares, quia omnes in eo concordant, scilicet, in nobilitate, & quando actus in genere probatur, veluti aliquem esse usurarium, furiosum, dementem, probum, improbum, austerum, rigidum, literatum ignarum, mitem, & vrbantum, imitem & in vrbantum, nobilem aut plebeum, bene vel male morigeratum, recipitur singularitas actuum, quia ea singularitas actuum particularium bene probat habitum in genere, ita Speculator. tit. de inquisitione. §. 1. versi. quod si vnus Baldus in. l. actor, versi. quæro. C. de probationib. Alex. consil. 72. lib. 1. & consil. 92. lib. 5. Angel. consil. 133. Salycetus in. l. quicunque. C. de hæreticis, Dec. in. c. 1. de probat. Latius in. c. licet causam eod. nu. 7. versi. tertio singularitas vbi Feljn. la. ff. latissime in. l. admonendi. ff. de iure iuran. nu. 156. idē quoque dicimus de la pècheria, 36
 ex eadem ratione, quia quod admittimus in probanda nobilitate debet ad

admitti in probanda la pacheria, quia contrariorum eadem est disciplina. l. 1. C. de cupressis & luco Daphne. lib. 10. & ex Roland. a Valle. d. con. 83. vol. 2. nume. 45. & 46. de actu reiterabili, plures enim actus singulares de pacheria, probat quæpiam plebeū, sicuti probant nobilitatem ut diximus, vide late Felin. & reliquos, in. c. licet ex quadam, de testibus, Boerium. d. q. 101. Roland. d. consi. 83. & 33. ubi late, qui multa adducit, & Anto. Gabriel. lib. 1. tit. de testib. conclu. 2. nu. 18. & nu. 47. loquitur in tributo, & in his quæ habent tractum successiuū, Molineus ad Alex. conf. 72. nu. 2. vol. 1. Portius lib. 2. regularum conclusione. 34.

Ex qua opinione constat quid sibi velit ea quæstio quam solent mouere aduocati, an nobilitas possit probari per duos testes, quamuis enim ita proditum sit, non posse nobilitatem siue hidalguiam, ut ita dicamus probari per duos testes, ex ea ratione, quia cum præsumptio iuris sit contra illam probationem, necesse est, ut probatio sit integra ad minus trium testium, quorum vnus elidat præsumptionem, duo reliqui probent, ita tenebat Speculator quem refert Iasso qui Speculatorem sequitur, in. l. sciendum. ff. de verbor. nume. 10. Decius consi. 175. & 150. Curt. linc. c. 57. vol. 1. Auedanus in dictionario, verbo, costum bre, glos. & ibi Alexan. in. l. transactio. ff. de transactio, gloss. in. l. non est verisimile. ff. quod metus cau

sa, hi tamen admittunt duos testes multum excellētes, & Rebuf. in cōcordatis, tit. de nominatione. q. 12. nu. 15. ait in Gallia nobilitatem nō probari per duos testes, ex hac ratione, quæ ratio est vniuersalis in omni probatione quæ habeat præsumptionem iuris cōtra se, veluti, in materia de iurisdictione, impositiones derecho de padronazgo lego, & alijs huiusmodi: quæ doctrina ex eo quod agimus potest comprobari, quia duo dumtaxat testes, non possunt aut saltem difficile possunt cōcordare, in actibus tot numero, qui possint plenam fidem facere, de nobilitate alicuius, in his enim causis iuris incorporei non sufficit, quod testes asserant, quem nobilem, aut patronum, aut nominatorem, nisi addant rationem, quæ in actibus consistit. cap. cum venissent de institut. cap. cum ecclesia Sutrina, de causa poss. & propriet. cap. consultationibus de iurepat. resultabit autem hæc traditio ex singularitate testium, quæ reperitur & admittitur in actibus quoties probatur actus in genere, vnde nota quod si duo testes sint multum probi, & tales quibus omnino fides adhibenda sit, probabunt nobilitatem, si cum sua probitate cōcurrat pluralitas actuum quicquid harum deficiat non probabunt, & vide infra glossa. 19. §. 1. nume. 14.

Vnum tamē nota, quod licet singularitas testium recipiatur in probatione actus in genere, & qualita-

tus ex Iass. & Deci. vbi supra, non tamen recipitur in probatione iurisdictionis, in hæc enim probatione non agitur de probando actu in genere, sed de probando actu particulari, scilicet quid, quantumque ius dixerit, an capite punierit, an relegauerit, an tutores dederit, an mensuras ex æquauit: denique in probatione iurisdictionis, quæ versatur in actu ipso particulari, requiritur cōcordia testium in ipso actu particulari, quia ipsi actus recipiunt vni in se ipsis distinctum ab alijs: at vero nobilitas indiuidua est, ideo et de probatur testibus singularibus in actibus ipsis, si modo & superius dixerimus, frequenter reperitur, & peruenit hæc ad declarationem. l. 4. tit. q. lib. 6. notat et cop. illi de qua vide late Auedanus in de exequenda. reg. Hisp. 2. par. d. 27. qui loquitur in probatione vsuarius, & ad. l. 6. tit. 1. lib. 3. eod. quæ loquitur in iudice recipiente per materia in quibus casibus admittitur singularitas testium, & in hoc aduertit quod vbi agitur de crimine, ad impositionem pœnæ, si testes admittuntur singulares, hi debent esse probi, & optimæ conditionis, omni exceptione mala lores, ad pœnam cuius imponenda sunt ab eis non sufficit, vnde Auedanus notat si per agitur in foro ergo, quæ singularitas actuum, qui recipiuntur concordas in actu in genere, viderunt quibus nulli non in omni casibus potest, quod sed in mente habet probandum, nihilque amplius

Boerius vbi supra: Sed & si priuilegium fuerit apud patrē, cogetur filius hodie exhibere quia præsumitur esse apud eodem Ayimon consi. 172. nu. 6. Paz. q. civil. li. 5. nume. 13. Paul. consi. 301. nume. 5. lib. 1. l. si quis ex argentijs. §. si ff. de edendo, & quia hoc de edendo ad successores, quatenus ad eos peruenit, recte deductum est. l. si quis ex argentijs. §. cogentur. l. quedam. §. nihil interest. ff. de edendo, Parisius, consi. 301. lib. 1. facit ratio iuris quia cū pater habuerit, & vsus fuerit, & perceperit utilitatem, iam tenetur hæres, tum quia ad eum peruenisse intelligendū ex regula text. in. l. siue possidetis. C. de probat. quæ in materia exhibitionis ad hoc allegabit, gloss. verbo, fuisse in. l. non ignorauit. C. de exhibendum, reposita Bart. & reliquis ibi, Ayim. consi. 172. Alex. consi. 38. lib. 1. num. 5. tum quia cum utilitas peruenit ad filium quia reputatus est nobilis, tenetur quatenus ad eum pertinet, text. in. l. si optio, & l. de eo exhibendo. §. hæres non quasi hæres. ff. de exhibendum, ita ut hæres, & quasi hæres, & quasi nō heres, ad exhibendum teneatur, vnde si dicitur pater tenebat tracto proprio, & filius iure sanguinis. l. si ad exhibendum. ff. de exhibendum. Paul. consi. 301. lib. 1. num. 5. Alex. consi. 178. nu. 3. lib. 1. Ayimon consi. 172. nu. 3. lib. 1. quod tamē intelligit ex præsumptione, ut mittitur cum eo agatur, quæ si fuerit heres, quod intelligitur in causa nobilitatis

- bilitatis, alias in litem iuratur. l. fi. C. de in lit. iurand. l. 20. tit. 2. part. 3.
- Præsumptio item est contra eum qui recusat exhibere, aut edere instrumentum. l. fin. C. de fide instrumentorum, Bald. in l. publicati. C. de testamentis, in princip. versi. ite nota, & consil. 406. lib. 4. Aym. ubi supra, & consil. 134. quoniam qui habuit semel apud se instrumentum, præsumitur habere hodie nisi probet deperditum Bald. ubi supra, & Abb. Afflict. decif. 330. nu. 2. multa ad propositum Grego. Lopez, in l. 10. tituli. 14. part. 3. in prima glossa.
- 43 Immo qui celat priuilegium aut instrumentum quod exhibere tenetur committit falsum, tex. cum glo. in l. eum qui celauit. de falsis, Alexand. consil. 58. versi. nã tale, lib. 1. Afflict. decif. 300. nu. 4. Aym. consil. 172. nu. 6. & d. consil. 12. nu. 17. nec enim minus est occultare veritatem quam dicere falsum, l. eum gloss. ibi ff. ad leg. Cornel. de falsis. c. 1. de crimine falsi, est enim vehemens præsumptio contra ipsum qui non exhibet q̄ exhibere tenetur. l. si procuratorem. §. dolo. ff. mandati. & admittitur lenior probatio Parisi. consil. 37. lib. 1. Tiraq. in secundo retractu in præfat. nu. 37. Aymon. consil. 152. lib. 3. & consil. 8. nu. 8.
- 44 Quid autem quantumq; nocet sibi non exhibendo explicat. l. 2. §. diuus. ff. de iure fisci, scilicet in casu priuilegij non exhibiti, præsumptio fortissima est, que de xarõ. de pechar por el dicho priuilegio, ex 12-

tionem quæ fundat in titulo præambulo, & causa præcedenti, glo. in l. quædam mulier. ff. de rei vendic. & in l. 2. ff. de acq. poss. & in l. 1. C. de imponenda luchrat. descript. lib. 10. ibi (quia a primordio tituli posterior formatur euentus, quæ præsumptio maxime debilitat probationem contrariam, & fortificat fisci causam ideo occultatio priuilegij inducit causam possessionis emanantem ab ipso priuilegio, ita vt origo possessionis trahatur ad priuilegium, & noceat ei qui se nobilẽ dicit, ex tex. in l. clam. possidere. ff. de acquire. poss. ibi (non enim ratio obtinendæ possessionis sed origo nãscendæ exquirẽda est) & ita debilitatur ius nobilis, & fortificatur causa fisci ex nõ exhibito priuilegio, in alijs causis, quid faciendum sit: & an iurandum sit in litem vide. l. fin. de in lit. iurand. C. & l. 20. tit. 2. part. 3.

Adde tamen quod senatores solent decernere, vt exhibeatur priuilegiũ, aut interim persoluant tributa, quæ interlocutio sepius ex iusta causa reuocatur, tamen confirmatio eius decreti resultat ex sufficienti probatione, præsertim si de dolo adsint non leues coniecturæ, ita vt cũ facile ex interlocutio pronũcietur præquã probatione de qua supra, ex circumstantijs tamen non leuib; sed fortissimis reuocatur, expensa principali causa, atque in ea admissa præsumptione occultati instrumenti: in qua re quotidie itur ad tex. in l. fin. C. de fide instru.

&

Glos. 3.

& quæ ibi scriptores, & quæ diximus hoc nune. 44.

- Ultimo nota vnũ singulare vsu receptum, quod in omnibus causis, & casibus in quibus omnino faciẽda sit exhibitio ad petitionem patris, cuiuscuq; instrumenti, vel contractus, vel testamenti, vel priuilegij, si id instrumentum contineat plura capita, quæ nihil pertinent ad eum qui postulat exhibitionem sibi fieri, pertineant vero ad alios & timor sit quod isti qui non litigant, si comperta habeant contenta in instrumento, moueat lites, tunc exhibitio non est faciẽda publice in actis, sed secreto iudicibus, qui postquam animũ de veritate informauerint, restituent instrumentum secreto, ne lites ex litibus protrahantur, quod solet fieri, & est æquitate plenissimum.

Notabilia ex Glos.

- 1 Procurator siue aduocatus fiscalis, nõ est procurator Cesaris.
- 2 Procurator Cesaris dicitur etiam rationalis, & quare.
- 3 Traditur officium procuratoris Cesaris.
- 4 Procurator Cesaris dicitur etiam dispensator Cesaris.
- 5 Agitur de tex. in l. 1. C. ubi causa dominica vel fiscales.
- 6 Procurator Cesaris magistratus erat similis ei, quem nos vocamus, presidente de consejo de hazienda.
- 7 Aduocatus fisci quis sit, & in quo di-

ferat a procuratore Cesaris.

8 Aduocatus fisci liberatur a patria potestate, & salarium sit peculium castrense.

9 Aduocatus fisci sedet coram principe, cum comitibus prouinciarum, vulgo con los visoreyes.

10 Aduocatus fisci honorabilior est quã doctor creatus ab vniuersitate approbata.

11 Aduocati fisci sedent in foro cũ senatoribus, & conspiciuntur in toga senatoria.

12 Causa fisci non potest examinari nisi presente aduocato fisci.

13 Si el fiscal nõ se halla a la vista del pleyro, la sentẽcia dada en la causa es nulla, et in hoc differt aduocatus fisci, ab alijs aduocatis.

14 Si instrumenta presentata ab aduocato fiscali, vel dolo, vel negligẽtia officialium non sint visa, secuta sententia est nulla.

15 Fiscus semper est idoneus, & soluentis, & plerumque excusatur a satisfactione, & fideiussore.

16 Fisci aduocato non remittitur satisfactio in casu. l. 10. tit. 20. lib. 4. recopill. & in casu. l. 15. eodem titulo & lib.

17 Fisci aduocatum primus inuenit Adrianus Imperator.

18 Agitur de l. 3. tit. 13. lib. 2. recopilla.

19 Delatores sunt genus hominũ, publico exitio reperiunt, & panis nunquã satis coercitur.

20 Delatores vocantur execrabiles.

21 Delatores calũniosi seuerè puniuntur.

22 Delator solus nequit causam fisci tractare, sed desert aduocato fiscali.

M Ad

- 23 *Aduocatus fisci non admittit facile delatores omnes nec passim.*
- 24 *Delatores nec sunt facile repellendi nec facile admittendi.*
- 25 *Quæuis causa etiã ea qua in suspicionẽ constat excusat delatorem a calumnia.*
- 26 *Acusatores comparat Cicero Anseribus, & canibus.*
- 27 *L. 25. titu. 5. libro. 2. recopil. limitat. l. 3. tit. 13. eodem.*
- 28 *Aduocatus fiscalis in causa honorũ vacantium agit sine delatore, & limitatur. d. l. 3. & l. vacantia.*
- 29 *Iudices possũt decernere vbi eumque visum fuerit, q̄ el fiscal vea el pleyto y haça su officio, & est limitatio altera ad. d. l. 3.*
- 30 *Si accusator tergiversatur, agit aduocatus fisci, limitatio ad. d. l. 3.*
- 31 *En fecho notorio limitatur prædicta. l. 3.*
- 32 *Fecho notorio dicitur multis modis ad intelletum. d. l. 3.*
- 33 *In causis lese maiestatis diuina & humana limitatur dispositio. d. l. 3.*
- 34 *In omni publico delicto limitatur prædicta. l. 3.*
- 35 *In crimine auersa libidinis limitatur prædicta. l. 3.*
- 36 *In crimine falsę monete, & lenocini limitatur prædicta. l. 3.*
- 37 *In Pyrata, grassatore, latrone, & fure limitatur prædicta. l. 3. & in casibus in l. 28 tit. 1. part. 7.*
- 38 *Aduocatus fiscalis ceptam semel causam tergiversante communitate prosequitur sumptibus communitatis.*
- 39 *Explicatur. l. 13. hoc tit. & lib.*

- 40 *Si perludat cõmunitas, sumptus subministrari aduocato fiscali.*
- 41 *Aduocatus fiscalis in causis nobilitatis habet suos, quæstores, vel inquisitores vulgo diligencieros, qui inquirunt.*
- 42 *Auto acortado dado por el acuerdo de V. alladolid para la prouisiõ de los diligencieros, y para el ministerio de sus officios, ordenança tit. 11. libro 2. de las ordenanças de esta audiencia.*
- 43 *Este auto esta reuocado por el Consejo y librada cedula de su Magestad, para que no se use del, a diez y ocho de Mayo de mil y quinientos y sesenta y seys, en el Escorial, y esta notificada al acuerdo, y el original en poder del secretario del acuerdo, y vn traslado autentico en la arca del fiscal.*

Entre nuestro procurador fiscal y cada vn cõcejo q̄ hã litigado de la vna parte, y el que se dize hijo dalgo de la otra.

Glossa Tertia.

Ora primum, quod procurator fiscalis siue aduocatus fiscalis nõ est procurator Cæsaris, longe differunt. Procurator enim Cæsaris, procurabat bona dominicalia, adibat hæreditates, locabat, vedebat, transigebat, contrahebat, de quo per totum. ff. de officio procuratoris Cæsaris, & dicebatur item rationalis, quia rationes rerum principalium

- 2 cipalium inibat. Et vniuersi. patrimonij curam, & sollicitudinem, gerebat. Isque decidebat vniuersas causas ad patrimonium, & fiscum Cæsaris pertinentes. tex. in. l. ad fiscum. C. vbi causæ fiscales, textus in lege cum vendente procuratore meo, eodem, ita intellegebat Alciatus in lege vniuersæ. C. de fundis patrimonialib. lib. 11. Oroscius in lege. 1. ff. de officio procuratoris Cæsaris, nec de crimine cognoscebat, nec etiam de furto commisso contra principem, lege, cum aliud colonus lege, nullum ex officio. C. vbi causæ fiscales, qui si in officio suo delinquebat, tunc ad præsidem pertinebat cohercio, textus in lege, vniuersi. C. eodem, denique rationali, vel procuratori Cæsaris nulla erat potestas cohercendi, vel puniendi, vel mulctandi, sed dumtaxat, rem dominicam procurabat, lege, procuratores meos vel rationales. C. de modo mulctandi, (*Procuratores meos, vel rationales inquit imperator, mulctæ indicenda ius non habere saepe rescriptum est.*) textus in lege, si quis intra prouinciam. C. de bonis proscriporum, ibi, (*Tunc demum omnia qua velle nos perspicis inquisitione constructa rationalis rei priuata tradatur officio.*) vocabatur item procurator hic Cæsaris, dispensator Cæsaris, quia res Cæsaris dispensabat textus in lege, 1. C. si aduersus fiscum restitutio postuletur, ibi, *A Rufino dis-*

pensatore nostro circumuentus:) itaque procurator, vel dispensator Cæsaris, vel rationalis, non fungitur vice præsidis, nec punit, nec imponit mulctam, nec pœnã, nec aliud agit quam rem dominicam procurare, quotiesque de pœna & cohercione erat agendum, ad præsidem, vel proconsulem eundem erat, quoties de re, & bonis dumtaxat ad Cæsaris procuratorem occurrebatur, textus expressus in. l. 2. C. vbi causæ fiscales, vel dominicæ, qui textus est elegantissimus, & memoria tenendus ad casum quotidianum in hoc nostro senatu Pintiano: Pone quempiam se laqueo suspendisse, & desparata vita obisse, agenti fiscali aduocato de bonis, an quæstio hæc criminalis sit, an ciuilis? an pertinere ad rerum capitalium iudices, vulgo a los alcaldes del crimen? an vero ad senatores regios? cum hæc quæstio de facto mihi contigisset, allegaui textum expressũ in dicta. l. 2. vt apud senatores retineretur. vt pore ciuilis verba textus hæc sũt (*Non animaduertimus cur causas ad officium procuratorum nostrorum pertinentes, ad proconsulis notionem, aduocare velis: nam cum hoc quaeratur, an pater tuus mortem sibi consciuerit metu alicuius pœnæ, & propterea bona à fisco vendicari debeant, iam non de crimine, aut pœna mortui sed de bonis quaerendum est*) qui textus est expressus & elegantissimus.

& facit ratio textus in .l. r. in fine. C. eodem. (*plane defunctis homicidij reis apud imperatorem quoque causam agendam esse ratio permittit.*) fateor me non obtinuisse, sed ad iudices criminum fuisse remissam causam, quo iure nescio, nec vnquam in qui renti mihi cautius, nec ius nec ratio reddita est, quod quidem euenit in causa cuiusdam ciuis Pintiani qui se laqueo suspenderat tu tamē memineras regulam textus in .l. sed licet is. ff. de officio præsidis, vt nō ex pendendum sit quod Romæ factū sit, sed id demum quod fieri debuit & si quando casus eueniat criminis causam non esse asseuera. ex dicta .l. r. & ex dicta .l. 2. itaque procurator Cæsaris procurat solum principis patrimonium: & res dominicas locat, vendit, emit, contrahit, transigit, adit hæreditatem, & repudiat, quem magistratum similem esse putō ei magistratui, quē in Hispania vocamus præsidente de hazienda, neminem vero, nec punit, nec coercet, nec multam, poenā ve imponit, de quo nos in tractatu nostro de expensis & meliorationibus, capit. 20. numero. 8. aliquid diximus, ad aliud tamen propositum.

7 Aduocatus fisci est qui apud rationalem, vel procuratorem Cæsaris causas fisci agit, & patrimonium cum dominium defendit, differūt inter se quantum iudex, & aduocatus textus in .l. si aduersus priuatos.

C. si aduersus fiscum restitutio postuletur, quæ lex distinguit inter præsidem, procuratorem Cæsaris, & fisci aduocatum, textus expressus in .l. final. C. de aduocato fisci, qui titulus longe distat a titulo de procuratore Cæsaris, quia in hoc officij iudicis in illo aduocati munus continetur.

8 Officium aduocati fisci liberat a patria potestate, & quæsitum ex hoc officio fit castrense peculium. textus in .l. cum aduocatio C. de aduocat. diuers. iudi. hoc officium olim non erat perpetuum sed annum, postea biennio durauit. l. sancimus. C. eodem. l. aduocatos. C. de aduocat. diuers. iudicium, & est hoc officium laudabile, & sedent aduocati fisci coram principe inter comites, & filij eorum vocatur clarissimi. l. laudabile. C. eodem, & cū sint aduocati fisci creati, & electi, ab ipso principe ad hoc munus, sunt fisci aduocati honorabiliiores, quam doctores, creati ab vniuersitate, & præcedunt ipsis, ex glossa famosa in .l. restituenda. C. eodem, verbo, iudicati sunt, hodie ex dispositione nostrarum legum, in foro sedent cum senatoribus, & rogati in toga senatoria conspiciuntur, quod quidem emanauit ex dicta .l. laudabile, vbi inter comites sedent præsentate principe. Comites autem hij de quibus agimus, erant similes his quos hodie vocamus Visoreyes, ex rubrica

ca & titulo toto de comitibus qui prouincias regunt. C. libro. 12. igitur aduocatus fisci agit causas dominicas apud procuratorem Cæsaris, nequitque procurator Cæsaris quippiam constituit, nec de vlla re inire cognitionem, nisi præsentate aduocato fisci. l. final. C. de aduocatis fisci; (*rationales inquirunt imperatores, priuata rei causis, vel sacris gratijs, presidentes examen, præsentate fisci aduocato suscipiant.*) ex quo textu emanauit praxis, vt causæ fiscales non examinentur nisi præsentate aduocato fisci, quod si abesse contingat suspensendum est, ex dicta .l. final. vbi glossa verbo suscipiant, dicit, quod sententia secuta rescinditur si aduocatus fisci non interfuit examinari causæ, hoc est a la vista del pleyto, & allegat. l. si fisci C. de iure fisci. & l. 3. §. Ditus eodem, & quamuis glossa illa dicat quod talis sententia rescinditur ego repetio glossa in .l. vna. C. de hijs contra fiscum latis retractandis, libro. 10. que dicit quod talis sententia est nulla idem tenet Bartol. ubi numero. 2. allegat. l. r. in dicta .l. 3. §. Ditus, & dicitam. l. final. & d. si fisci, & hic quod est hoc speciale in fisco, & in hoc distinguit inter aduocatum fisci, & aduocatum priuati: quod causa priuati potest examinari etiam si aduocatus non sit præsentate, a la vista del pleyto, nec sententia secuta est nulla, sed causa fiscalis non potest examinari absente ad-

uocato fisci, quod si absit, y el pleyto se vea, sententia est nulla dicta. l. final dicta. l. si fisci dicta. l. 3. §. 14 Ditus, & Bartol. in dicta .l. vna, de sententijs contra fisci latis retract. libro. 10. post glossa, & Ioannem de Plateam ibi, quod si fisci non sit legitime defensus quia per collusionem, vel dolum occultata sint instrumenta præsentata ab aduocato fisci tunc absolutissimum est, & sententia sit nulla, etiam si fiscalis, aduocatus habeat appellationis, vel supplicationis auxilium, quia sententia est ipso iure nulla ex Bartolo, in dicta .l. vna de hijs contra fisci cum latis retract. & Ioanne Platea ibi, & Boscio titulo de fisco, numero. 23. ideo iustissime faciunt iudices, que non veni provisioni ni pleyto, si que esse est fiscalis presente si toca al fisco, & si abesse legitime contingat censo expectandum, ne noue de nullitate suboriantur quæstiones que longius causam differant, quam differret aliquot dierum dū fiscalis aduocatus abest, expectatio.

Et quamuis in Hispania in superioribus senatibus statutum sit ne de nullitate quæstiones causa principalem detineant, y se mandā, que la causa de nullidad ordinaria mente se referue a diffinitiva, ex .l. 4. titulo. 17. libro. 4. ille tamen effectus est, vt sententia præcedens, si non nulla saltem reuocetur, ne duæ sententiæ conformes pro-

fiat pro executione, iuxta. l. 15. titu. 20. lib. 4. recopillat. pone indefenso fisco iuxta ea que diximus condēnatum, dicit de nullitate aduocatus fiscalis, & erat sententia, vere nulla legitima nullitate opposita, reseruata est nullitatis causa, ad sententiam diffinitiuam ex dicta. l. 4. postea fiscus docuit de iure suo, quod tamen ius non excludebat, ius particularis, vt in iurisdictione cumulatiua, certe reuocatur sententia prior, & cumulatiue vtrique ad iudicatur, non vero confirmatur; cōsi que sea cumulatiua, & inter has duas formas dicta sententia nulli interest, quia confirmata sententia induceret executionem, ex dicta. l. 15. respectu particularis, nō vero respectu fisci, q̄ si vnā dumtaxat sententiam haberet, & sententia nulla prodesset illi & noceret fisco q̄ non fiat, postquam reseruata est nullitas, iuste reuocatur sententia.

Hinc puto verissimum, quod licet alias fiscalis semper sit idoneus ex substantia fisci, & sit solū. l. 10. ex l. 12. ff. de fundo dotali, ubi (quamuis fiscus semper idoneus succesor sit & solū. l. 10.) & ex tex. in l. 3. §. item sciendum ff. l. cui plusquamper legem. falci. & in l. 1. §. si ad fiscum ff. vt legati nomin. caueat, ideo glof. in d. l. 2. ex eiusdem satisfatione, & item in casu. l. 4. C. de usufruct. vbi glof. & Bartol. quod fiscus non tenetur cauere de iure & fruendo saluare rem substantia, & remittitur fisco onus

cautionis & fidei iussione, & satisfationis, ex regula textus in l. sciendum ff. qui satisf. cog. fisci tamen aduocatus cauere & satisf. dare debet, vbi fiscus agit iure priuati, & illa habent locum quando agit iure fisci, ita expressum est in l. 10. titu. 20. lib. 4. noui ordinam, obseruata forma dicta. l. 15. titu. 20. lib. 4. noui ordinam. cuius ratio ea est, quae desumitur ex glof. in l. fin. titu. fin. partit. 6. verbo, Reyes, vbi Regi competunt plura iure fisci, multa iure regni, plurima iure priuati, de quibus Co. uarrubias in regula possessor. 2. par. rō. §. 2. nume. 81. & Matheo in l. 3. titu. 13. libro 5. noui ordinament. glof. 3. post Gregorium, in dicta. l. fin. & Tiraquell de iure primogenitij, quest. 35. nume. 22. & latissime diximus in allegatione iuris pro domino nostro Rege Philippo, contra el Condestable de Castilla sobre la villa de Birbia, quae hodie pendemio ad ea que pertinent ad aduocatum fisci properemus.

Adrianus Imperator optimus ex Aelio Spartiano, in eius vita primus imperatorum omnium aduocatum fisci creauit receperunt postea reliqui, & de officio eius late sunt leges, ab Antonino, Valeriano, & Gallieno, deinde a Constantino, & Theodosio Augustis vide Orosiū in rub. ff. de offi. procurat. Cesar, & Afflic. in cōstitutio Scilia, li. i. rub. 18. multa etiam nobis iura sūt de aduocato fisci, lib. 1. tit. 13. hoc lib. inter leges autē nras est

est. l. 3. eod. tit. & lib. famosa, quae est ficiū aduocati fisci, intra certos limites restringit, & limitat facultatem concessam fisci aduocato, ne quempiam de vlla re, vel capitali, vel ciuili in iudiciū prouocet, sine delatore, & licet in iure diferat, delator, denunciator, instigator, & accusator, ex his que adducit Thom. Gramat. decis. 39. omne tamen continentur sub generalitate verborū d. l. 3. idem enim est fiscalis aduocatus det delatorem, vel denunciatorem, vel instigatorem, vel accusatorem, idq. vt excusetur, & ei teneantur ad expensas, ex significatione, & effectu horum. id. decisio. 39. idem enim significant verba illa (de las acusaciones y demandas y denunciaciones) quod autē ait lex illa. 3. (Y que el tal delator diga por ante escriuano publico la delacion, la qual se ponga por escrito porque no se pueda negar) id. decisio. est propter expensas ad quas isti tenentur vnde quoniam denunciatio, vel delatio fit in accusum, quia satis fit verbis legis, finem contra rebellionē publicā, & in iudicio vnde qui in iudicio & in bello agit dominum, & iurisdictionem alicuius casu pertinet ad regem, delationem fecisse visus est, & ideo si fiscalis aduocatus accipiat causam, tenetur ad expensas sine aliqua alia cautione, ex his que diximus, quia est denunciatio ex d. decis. 39. cautio autem illa solet exigi appuato, pero ja mas se pide a ocejos, ni es necessaria, si el concejo

haze delacion o denunciacion, ex regula tex. in l. sciendum. ff. qui satisf. cog. iuncta. l. proponebatur ff. de iudicijs.

Ipsis autem delatoribus licet deferre, genus hominum vt inquit Tacitus lib. 4. annalium publico exitio repertum, & penis nunquam satis coercitum, sunt execrabiles. lex varia. C. de delat. lib. 10. quos perforata nani inclusos, mergendos censurę principes optimi, ideo seuerē puniuntur, ex. l. omnes. C. eod. nec solus delator sine aduocato fisci causas. d. l. omnes.

Nec aduocatus fisci statim debet admittere delatorem, saepe enim dolo saepe maligne, saepe spe lucri deferunt, ideo cauendum est ne cum multis delatores esse oporteat, a delatoribus deceptiatur, ita Cicero pro Roseio Ametino de accusatori bus dicebat, nec enim passim admitti sunt, nec facile repellendi, quoniam vt inquit Cicero innocēs si accusentur absolui potest, nosens nisi accusetur, puniti non potest, semper enim natio accusandi fuit honestissima (ex Cicero. prima Verina. actione). pro socijs, pro salute prouinciarum, pro communitate prouinciarum, itaque euident calumnia delatoris condemnari solet, non solet, vnde. l. 1. §. 1. vnde. quauis cautio etiam in suspitione posita excusat a pena calumnia, quia multos accusatores esse in republica oportet, & quia nocēs nisi accusentur damari non potest, quae est ratio ad. l. 1. ff. ad Turp. l. ibi. (& siquidem iustum

errorem perceperit, absoluit, si vero in
 cuius calumnia eum deprehenderit;
 legitimam penam ei irrogat.) clarius
 Cicero pro Roscio Amerino hisvet
 uis, Innocens est quispiam verum ta-
 mem quam ab est a culpa, sus-
 pitione tamen non caret, tamen si mise-
 rum est tamen ei, qui hunc accuset, pos-
 sem aliquo modo ignorare, cum enim
 aliqui habeat, quod possit criminose
 ac suspitose dicere, a perre iudificari ver-
 calumniare sciens non videtur.) hæc
 Cicero, quæ explicant. d. l. i. ex eo
 quod oporteat esse multos acufato-
 res in republica, quodque nocens
 nisi accusatus puniri non possit, er-
 go aduocatus fiscalis nō omnes de-
 latores indistincte, & remere sine
 delictu aliquo admittet, plurimum
 enim aduertet an calumnia, an do-
 lus, an fraus, an vindicta, an spes lu-
 chri, hominem ad delationem, aut
 denunciationem adduxerit, at vero
 facile admittit, vbi quæ republicæ
 ratio, & commodum ciuitatis, quæ est
 & publica utilitas, populo dēnt, tūc
 enim honestissima ratio est, accusa-
 tores, & delatores iustissime accedit.
 Ansequibus) Inquit Cicero, uelatione illa
 primis erigat, cibaria publice locan-
 tur, & canes aluntur in capitolio, &
 significent fures, an fures internoscere
 non possunt, cum autem internoscere
 non possunt, significant remen si qui no-
 ctu in capitolium venerint, & quia
 id est suspiciosum tamen si bestia sunt,
 tamen in eam parrem porius peccant,
 quæ est cautiore, quod se luce quoque ca-
 nes latrent, cum deos salutarum aliqui

venerint: opinor his crura infringantur
 quod acres sint, etiam tunc cum suspi-
 cio nulla est, simillima est accusatorum
 ratio, alij accusatores sunt qui tantum
 modo larrant, & clamant, nocere non
 possunt, alij canes sunt, qui & latrare
 & mordere possunt) hæc Cicero cla-
 mandum ergo aliquando fiscali ad-
 uocato est, interdum & latrandum
 & mordendum, interdum vero om-
 nino sillendum, obidq; in manu &
 potestate est aduocati fiscalis ad-
 nutere delationem, & repellere,
 prout ratio personæ, causæ quali-
 tas, criminis circūstantiæ exigent,
 nec omnino aduocatos in republi-
 ca repellat, ne vbi sua facilitate, &
 delatorum iniquitate oclū, & quies
 ciuium reipublicæq; tranquillitas
 perturbetur, & sciant calumniato-
 res penam se fore plectendos, quæ ip-
 sis lege & iure constituta sunt. d. l.
 ex variâ cum glo. ibi & in c. 1. & 2.
 de calumniatoribus, & in c. calum-
 niator. 2. q. 3. & in c. seq. Antoni. vi
 de & Abbat. in rub. de calumniato-
 ribus, & in c. i. eod. vbi idem no-
 tat, quod pena posita calumniato-
 rij imponenda est delatori, cum pa-
 ri passu ambulat accusator, & de-
 nunciator ex glo. & Antoni. de. r.
 excusantur suspitione, vt diximus.
 ex Cicero, ex quavis leuissima
 causa. ex d. l. i. ff. ad Turpilii. excu-
 sat publica fama ex Bart. in l. cum
 quidam. §. q. dicitur. ff. de acq. hæ-
 red. & l. ff. in l. ff. de eo per quem
 factum fuerit, releuat vnus testis
 Ananias in c. 2. de calumniatoribus

vbi

vbi & quod si reus accusatus nihil
 probet ex Antonio ibi, Bald. in l.
 fin. C. de probat. vide glo. in d. c. i.
 de calumniatoribus, & Bernard.
 Diaz de Lugo, in practica crimina-
 li. c. 39. inde postquam cōmunitas
 vulgo el cōcejo mueue pleyto a al
 guno por cosa q̄ sea, fiscal. y. toque
 a su Magestad, statim fiscalis ad-
 uocatus quoque proflire in iudiciū
 potest, quia prouocatio illa, cōmu-
 nitatis de re fiscalis, vel quæ ad pa-
 trimonium regis pertineat idem ef-
 ficit quod delatio, siue causa de no-
 bilitate, siue de iurisdictione, siue
 de tributis, vel vectigali in textu ex-
 pressus in l. 2. tit. 1. lib. 2. r. cop. illi.
 per quem rex restringitur generali-
 tas. d. l. 3. tit. 1. r. d. l. postquam enim
 ius principis deducitur in iudiciū
 ab alio quam a d. b. c. o. fiscalis, a si-
 stere potest fiscalis aduocatus, &
 causam principalem agere, pro prin-
 cipis, quia ipse non excitat, causam
 sed excitatam ab alijs suscipit defē-
 dendam, & cum cessat ratio. d. l. 3.
 cessat quoq; eius dispositio. l. adige-
 re. §. quauis. ff. de iure patronatus. l.
 quod dicitur. ff. de iure p. §. d. c. i. Bart.
 & Angel. l. ita aliter in i. de adminif-
 tratione tutorum. h. illud. ff. ad l. q.
 Acquit. l. 2. §. hoc interdum. ff. de
 fonte. l. r. d. l. lib. 1. p. r. l. c. vate. §.
 falsam. ff. de condil. & demonstrati-
 obidq; cum iam in iudiciū deduc-
 tum sit, regis & principis, recte
 agit aduocatus fiscalis, qui in regium
 patrimonium defendit, & cum ipse
 neminem prouocet, immo ipse pro

uocatur, diximus, numer. 18. supra.
 Secundo vtiliter limitatur re-
 gula prædicta. l. 3. in causa bonorū
 vacantium, potest enim aduocatus
 fiscalis prouocare ad iudiciū pro
 bonis vacantibus, quia neminem,
 imperit nec perturbat sed ius filii
 profequitur, nec facit contra. d. l. 3.
 ibi (no pueda acufur a persona ni perso-
 nas algunas ni concejos ni vniuersidades
 ni otras personas algunas.) & ibi (ni les
 demandar ni denunciar contra ellos) cū
 ergo nec accuset neminem, nec in
 aliquem ditigat libellum cessat ac-
 tario prædicto. l. 3. cum enim bona
 vacantia sint quorum non reperiū-
 tur hæredes legitimi, qui ius ali-
 quod succedendi habent, neque
 ex testa. mēto, nec ab intestato. l. va-
 cantia. l. se iure debet. C. de bonis va-
 cantibus, lib. 2. c. l. in bona. ff. de
 de iure fiscalis. l. 2. tit. 8. lib. 3. noue re-
 copil. cetero dispositio d. l. 3. non po-
 test in his bonis habere locum, ha-
 bebunt autem locum in hereditate
 iacente, quia ea differunt a bonis va-
 cantibus, quod in his nulla spes est
 aditionis, in illa est spes, & quando
 est spes quod hereditas adiri possit
 nō pertinet ad bona vacantia. Bald.
 in l. fidei iussor. §. fin. ff. de fidei ius-
 sorib. & in auth. ingressi. C. de S. S.
 eccles. in hoc autem aduertit, quod
 multipliciter dicuntur bona vacā-
 tia, sibi et de iure, quia nullus esse
 possunt, s. nullus si n. ff. de reu. di-
 uisione, a lib. in vacancia quæ cū
 nullius sint, possunt tamen esse oc-
 cupantis. §. sepe, institut. de rerū di-

M̄ ui

uisione, alia sunt vacantia quæ alitius fuerunt, sed desierunt esse, in his si speratur antiquus dominus datur curator. l. cum cognatos de captiuis, & posthliminio reuerf. quod si non speretur antiquus dominus est locus titulo, pro derelicto, si vero res reuincit in antiquam naturam, & fit occupantis. l. naturale. §. in his. ff. de acquir. rer. domi. si vero non reuincit in antiquam naturam, sed tacita voluntate antiqui domini relinquatur nouo possessori, est locus usufructu. l. r. c. de thesauris, alia vacant de facto non de iure. l. falsus. §. qui alienam. ff. de furtis. l. final. C. vnde vi, si vero vacant de iure & de facto pertinet ad fiscum. d. l. scire debes. d. l. vacantia. d. l. r. & nota quod in his bonis vacantibus fiscus est vere successor. l. habere licere. ff. de euct. & est veluti haeres. l. item veniunt. §. præter. ff. de per. haered. l. haereditis appellat. de verb. signif. glo. & ibi Alex. in l. ex facto. §. fin. ff. ad Trebel. ideo habet fiscus actiones omnes actiuas, & sustinet passiuas. Emanuel Costa ita resoluit in §. cum in bello; verbo, mater nu. 2. & ita intelligit text. in d. l. r. §. an bona de iure fisci. & Bart. in rubri. de acq. haered. nu. 4. Socus esset dicendum si fiscus succederet tantum bonis, & fieret annihilatio personæ, quia tunc hæredis loco non esset fiscus, vnde nec cum fisco continuaretur instantia, quia persona est annihilata gloß. & Bart. in l. nō intelligitur. §. cum ex

causa. ff. de iure fisci, optima declaratio ad l. si eū hominē. ff. de fidei iussoribus, intellige tamen quod fiscus etiam in hoc casu tenetur creditoribus ratione bonorum. l. quoties in fin. & l. nouatio. ff. de nouationib.

Addetamen quod glo. in d. l. vacantia querit, an acquirantur ipso iure fisco, & determinat quod sic, gloß. tamen locuta est nimis generaliter, nam que alibi traiecit ipso iure a domino ad fiscum cap. cum secundum leges de heredi. lib. 6. alibi ad additione, vel traditione, sicuti priuato Bart. in l. imperatores. ff. de iure fisci. l. fiscus eodē. l. r. & l. r. ff. de officio procurat. Cesar. in nostro casu per sententiam fit adiudicatio, & per executionē traditio, quia nullū ius contrariū decidit.

Postremo adde ad d. l. vacantia singularem limitationem, quæ tradit Palat. Rubi. in l. 32. Taup. nu. 11. vbi in casu illius legis limitat decisionem in d. l. vacantia, & ad l. r. tit. 8. lib. 5. ordi. & est elegans limitatio, quod debet adimitti vxor defuncti & tandem pauperes christi ex. d. l. 32. quæ est magna limitatio, & utilis.

Tertio utiliter limitatur prædicta. l. 3. vbi cumq; visum fuerit iudicibus, possunt enim & debent edicere, vt aduocatus fiscalis videat actus, & si visum fuerit, protocet ad iudicium, vulgo concipitur decretum. (Que est fiscal. vca este pleyto, y haga su officio) & fit quotidie in casibus civilibus, vbi res de qua agitur, nō pertinet ad litigantes, & dignoscitur

citur pertinere ad principem. tex. expressus pro hac praxi, in l. 2. de delatoribus lib. 10. ibi (quin immo iussu procuratoris) idem in casibus criminum admissum est, & in vtrisque si appareat testes esse periueros, aut aliud quippiam gestum, aut actum, aut dictum inique fuisse, tunc nulla delatio est necessaria, quod ex. d. l. 2. sustinetur & ex inferius dicēdi, cum de notorio agamus, nume. 32. & sequen.

Quarto & quinto limitatur prædicta in duobus casibus, scilicet in casu prauaricationis, quæ est veritatis occultatio. ex. l. r. ff. ad Turpil. & in casu tergiversationis, quia in his vulgarissimum est posse & debere fisci aduocatum accipere causam, & perferre iudicium, nisi de verbis iniuriosis sit, quod tamen intelligimus iuxta dispositionem, tex. in l. 2. tit. 10. lib. 8. ordi. habes hæc tenus quinque limitationes, communitas, litigantibus, bona vacantia, iussu iudicis, prauaricatio, tergiversatio, quæ sunt quotidiana in re notoria, quæ propla motu. l. 8. ipsam limitatio in duobus casibus, scilicet in fisco notorio, & perquisitas feras per mandado del rey, itaq; in omni facto notorio, vel criminis, vel civilis potest proferri ad iudicium, ibi quæ de denunciacione, namq; copula illa, & potest inq; diuersa idque non expectare delatore.

Quod autem sit notorium factum, quodq; manifestum, diximus infra gloß. 12. nu. 86. & aliqua attingimus

glo. 11. nu. 12. ad fin. & est gloß. de legibus in c. vestra verbo, manifesta de cohabit. clericor. & mulierū, vbi latissime Calderinus, & post eum Antonius, tex. & glo. & scriptores in c. de manifesta. §. distinc. & in c. tuanos eodem optime, eleganter, & copiosissime Ioannes Faber, in §. in proemio instit. latissime Cardinalis Jacobatus de concilio, libro. 7. act. 1. de schismate sub Iulio, verfic. nunc quod quartum, & quod notorium aliud sit permanente, aliud momentaneum, diximus. d. gloß. 11. nu. 12. & glo. 12. nu. 86. & quod notorium sit quod est ita euident quod late non possit, nec tergiversatione celari, cuius est testis totus populus d. cap. tua. de manifesta, Decif. lo Peruzina. 67. nu. 15. & 17. vbi vide, & si dubitetur an sit factum coram toto populo, aut maiori, aut maiore parte, vel coram tot personis vt induci possit notorium, relinquitur iudicis arbitrio ex habro, vbi supra, vbi quod illud est notorium, quod constat iudici, tanquam iudici hoc est exactis, idem Faber, item ex sententia, licet nō sit permanente quia possit suspēdi per appellacionem. d. glo. 11. infra, nu. 12. & d. gloß. 12. nume. 86.

Item est notorium quod ante oculos situm est, vel quod est veritas ita radicata in mentibus hominū, vt euelli non possit Bald. in l. ciues. C. de appellat. & quod sit notorium facti continui, vide Anton. in d. c. vestra, qui refert Speculatorem, & Cal-

Calderinum, ubi quod in actu continuo potest reperiri notorium facti continui, ut in rebellionem, quia licet rebellis dormiat, nihilominus rebellio est continua, & si est notoria, est notoria facti continui, & istud est quod ait Bald. in l. cum fratrem C. de his quibus ut indignis, quod bene potest esse notorium permanente, licet actus in se non sit permanentis, pro Baldo faciunt quae adducimus infra gloss. 31. & de notorio permanente vide Decis. Perusina. 67. nu. 16. & 17. an debeat allegari, & quando idem notorium est inexcusabile, ex Hostiensis, & Ioan. Andrae, in c. reprehensibilis de appell. & Abbas in c. peruenit de appella. aliud excusabile, Aretin. consi. 165. Felin. in c. Rodolphus de rescriptis Imola post gloss. in clem. praesenti de testibus, Anton. in d. c. vestra, & ita notatur in d. c. tua nos, & adducuntur exempla notorij inexcusabilis, quae distinctio apprimè est necessaria, ad sciendum quando in notorio sit necessaria citatio, quando sit necessaria, & ad tex. in c. venerabilem de electione & ad decisionem Bellamer. 419. Et nota unum egregium quod licet qualitas notorij possit probari parte absente sine citatione, ut notat Anto. in d. c. vestra, tamen probatio ipsius facti, quod volumus facere notorium non potest ad finem condemnandi definitiue fieri nisi citata parte, tenet Miles in repertorio verbo notorium, & dicit quod

esset diabolicum aliud dicere, cle. Pastoralis de re iudicata, quod multum facit ad tex. & gloss. in c. ad nostram, de iure iur. & ad omnia adducta in d. c. vestra, circa notorij declarationem, ideo si notorie constet aliquid pertinere ad principem, statim potest & debet ipse aduocatus fiscalis prouocare in iudicium, pro principe, & in hoc praeter ipsum Ioan. Fabrum ubi supra, nu. 3. vide omnino Feli. in cap. significauerunt, de testibus, cl. 2. num. 4. & tex. in c. cum olim, de verbo. signif. ubi equi parantur confessio & probatio testium quae resultat ex actis, idem in delictis quae pateant ex actis nec alium alium accusatorem habent.

Item & notorium quod patet ex iuris praesumptione, ite quod communis & antiqua traditio conseruat, item quod indubitatus rumor vulgi asserit, item quod oculis patet, denique vel sit notorium facti, vel notorium iuris, vel notorium praesumptiue, ut notorium sit, in notorio admittitur aduocatus fiscali sine delatore, sine accusatore, sine denunciatore, sine instigatore, omnia autem haec genera notorij, & alia plura docte & erudite coacervata vide apud Ioan. Fabrum ubi supra, optime ut solet & est bona remissio, & copiosa, & apud Iulium Clarum, lib. 5. §. fin. q. 9. ubi late apud Gregorium, in l. 43. §. fin. parti. gloss. 2. & l. 9. tit. 9. parti. glo. 1. & in l. 4. tit. 2. parti. 7. & quod notorium aliud sit facti permanentis aliud transiens

&

& in quo sit necessaria proba iode cistio Capitij. 124. nume. 7. & quidquid in iudicio probatum est dicitur notorium Grammat. decif. 36. nume. 37.

33 Septimo limita praedicta. l. 3. in causis laesse maiestatis diuinae & humanae admittitur enim aduocatus fiscalis sine delatore, propter criminis grauitatem, cum liceat propter solam suspicionem procedere in hoc crimine. c. ad abolendam de haereticis. c. accusatus eod. Abbas in c. lictas de praesumpt. l. 1. C. eod. equi parantur autem haec duo crimina, & de vno ad alterum deducitur argumentum text. in c. vergentis de haereti. & in c. cum secundum leges eodem in sexto, nulla enim tam constans regula iuris est quae non omitatur propter horum criminum grauitatem. l. si quis alieni. C. ad leg. Iulii, maiest. ideo dicuntur crimina excepta & ideo nihil curandum est de regul. l. 3. vnde fiscalis aduocatus inquisitorum ex grauitate huius criminis ex quacumque suspicionem recte accusat, & satis fit decisioni tex. in c. qualiter, & quando de accusationibus, at vero inquisitores non debent procedere ad capturam nisi ex urgentibus iudicij decif. Capitij. 30. nu. 1. & quomodo sint allegandi carcerati, & quatenus ibi.

34 Octauo limita dictam l. 3. in omni publico iudicio, ubicumque accusatio competit cuilibet de populo, ita sentit Alex. in l. vltima, versi. aliam fallentiam possuit. ff. de remilit.

in hoc crimine quilibet de populo admittitur, gloss. in l. 2. C. quibus res iudicata non noceat, namque popularis actio competit pro iniuria facta populo de sepulchro violato, & an in hoc casu vnus accusatio tollat accusationem alterius, vel fiscalis vide eleganter Tiraquel. in tractat. res inter alios acta, num. 61. & 62. ubi si semel alius accusauit & ab sit collusio, cessat fiscalis accusatio, de collusionem autem agimus in fra gloss. 40. nu. 9.

Et nota quod adulterij crimen iam hodie ex particulari iuris definitione nihil pertinet ad alium quam ad maritum, quod notissimum est, ideo in hoc cessant partes, & iudicum & aduocati fiscalis, quod quidem magis notum est quam ut allegatione indigeat ideo hoc crimen nihil ad aduocatum fiscalem pertinet.

Cum enim accusatio horum criminum competat ex iuris dispositione cuilibet de populo, non est negandum aduocato fiscali, quod singulis conceditur, praesertim cum vindicta, & punitio criminum curae, & sollicitudini esse debeant aduocato fiscali, & inter haec crimina publica propter delicti grauitatem recte annuerimus crimine auertere libidinis. l. 2. tit. 21. partit. 7. ibi, (cada vno puede acusar), idem in crimine fallae monetae. l. 1. C. de fall. monet. ibi (cuncti cognoscant, &c.) ite lenocinium. l. 2. tit. 22. par. 7. ibi (a los alcabueres puede acusar qualquiera

De

De his est auth. de lenonibus, & vt obiter istud ad notem in ea questione, an istud delictum lenocinij sit mixti fori vide iura duo. l. si lenones de episcop. aud. & l. fin. C. de scænicis spectaculis & lenonibus, lib. 11. nec enim ad hoc sunt alia iura, sed hæc nec id quidem probat, nec hoc delictum annumeratur inter delicta mixti fori, in. c. cum sit generale de foro comp. nec ab scriptoribus ibi, nec reperitur pœna iure canonico statuta cõtra lenones sed nec in. l. 59. tit. 6. par. 1. nec in glo. ibi & tamc̄ videmus passim, que los proiussores se entremeten en este delicto contra alcahuetas legas, sed vere non habent ius profe quod ego sciam, & duo illa iura nihil faciunt pro ipsi si bene intelligantur, habemus ergo hæcenus vndecim limitationes ad. d. l. 3. publica delicta, que plures casus sub se continent, auersa libido, falsa moneta, lenocinium, in quibus sine delatore, vel denunciatore, vel acusatore, vel instigatore licet accusare aduocato fiscali, cum enim cunctis liceat accusare, horum criminum, non est deneganda accusatio fiscali. limitat ergo decisionem. d. l. 3. communitas, bona vacantia, iussa iudicis, præuaricatio, tergiversatio, notorium, idq; multiplex, læssa maiestas diuina & humana, publicum iudicium, auersa libido, falsa moneta, lenocinium.

37 Limita duodecimo. d. l. 3. ingraf. fatore fure, & Pyrata per ea quæ

adduximus supra glo. 1. num. 17. & ibi bona remissio, limita postremo in omnibus casibus contentis in. l. 28. tit. 1. par. 7. quæ cõtinet casus in quibus iudex ex officio potest procedere, & deduc regulã tibi quod in omnibus casibus in quibus iudex ex officio potest procedere aduocatus fiscalis potest accusare, veluti contra eum qui in iudicio vitur falso instrumento, & in teste falso, & falso instrumento, infure manifesto, in calumniatore, in tutore, curatore, male administrantibus, quorum priora pertinent ad notorium & omnia continentur in. d. l. 28. vt videas quã longe lateq; pateat hoc aduocati fiscalis officium, quamq; copiose limitetur. d. l. 13. quæ pertinet ad officium fiscalis.

Fisci igitur aduocatus & communitas agunt simul contra nobilem in causa nobilitatis: & contra alios in alijs causis vbi de dominio & iurisdictione castri agitur, quod si cõmunitas, vulgo el concejo, post litem contestatam, aut oblatum in iudicio libellum tergiverfetur, fiscalis aduocatus potest causam semel cæptam prosequi sumptibus communitatis etiã inuita. l. 13. titu. 11. hoc libro dicimus infra, glo. 22. & glo. 45. infra, quod ipsa lex intelligit, vt communitas teneatur præstare sumptus aduocato fiscali, nisi testes, produxerit in causa: tunc enim quoniam causa instructa est, suis & attestacionibus, & instrumentis, & satis instructa relinquatur quan-

quantum fieri potuit, nequit aduocatus fiscalis nouas attestaciones instruere saltem sumptibus communitatis, ex. d. l. 13. ibi (Lo qual mandamos que se haga assi, si el concejo no viene hecho probança, y en caso que la viene secho, y se apartare del pleyno, las diligencias no se hagan a su costa.) quod quidem sane intelligendum est, nisi collusio præsumatur, quia aduocatus fiscalis propter collusionem nouas attestaciones facere poterit sumptibus eius communitatis, & equitate id est plenissimum, & absurdum satis esset quod communitas adductis tribus quatuorve testibus, qui aut nihil attestarentur, aut quod frequentius pro nobili dicerent, occluderet viam aduocato fiscali, est enim in omni dispositione absurdum vitandum, & vltet legis interpretatio, a vitanda absurditate, text. & glo. & ibi scriptores in. l. si prætor. ff. de iudicijs text. in. l. si cundies. §. vnde eleganter, ibi (absurdum enim esset,) text. in. l. eum qui ff. de vsucapionib. ibi (quod absurdum & minime conueniens iuri civili est) alioqui esset illustoria prædicta lex dicta. l. si prætor, & ne sic illustoria, vtque absurdum vitetur, admittendus erit aduocatus fiscalis, vt attestaciones denuo faciat sumptibus communitatis, que colluserit, & an colluserit communitas iudex prudens arbitrabitur ex circumstantijs personarum, & ex ipsa probatione iuxta tex. egregium, lib. 2. fœdoru tit. 24. cap. quæ fuit prima causa be-

neficij, amittendi, §. sed quia natura iuris (Ideoque iudex solers & discretus, inquirat obsecundum solius, cuncta subtiliter provideat.) faciunt ad propositum quæ notat Bart. in. l. si per iulorio. ff. de appell. idem & reliqui in. l. si suspecta. ff. de inofficio testa. facit tex. in. l. si seruus plurium. §. si quis ante. ff. de lega. 1. Decius conf. 306. nu. 6. Alciat. respons. 492. nu. 34. nec debet dolo suo iuari communitas. l. verum. §. tempus. ff. pro socio. c. sedes cum glo. ibi & c. extenore, de rescriptis.

In causis autem nobilitatis habet fiscalis aduocatus suos questores, qui inquirunt diligenter, vulgo diligencieros, hij inquirunt nobilitatem qui litigant genus, patriam, sobolem, originem, famam, & cõditionem, ex relatione horum quam scriptam afferunt fiscali aduocato an tributa soluerint an ob eam re fuerint pignorati, an legitime nati sint, an vero spurij, an cum nobilibus, an cum plebeis sederint, & cõsociati sint, an munera nobilia, an plebeia subierint, deniq; hij mittuntur ab aduocato fiscali, ad loca originalia litigatorum, vt querat, speculentur, & scrutentur omnia diligenter, hij quæ sita referant, pœnes aduocatum, fiscalem iudicium est, an noceant, an profint fisco, que re perita sunt, de his est frequens mentio in hoc titul. & libro, cauere debet ab istis fiscalis, diru in omni vitæ genere tellum necessitas est, sed in his est dirissimũ, & fortissimum, quod

- agnoscens malam causam potest de
sistere, a causa quam purat iniusta
declaratur. l. 11. tit. 13. lib. 2. ordi.
- 31 Lex vniuersaliter debet intelligi ci-
uili modo ne ledat, vel ius civile,
nec naturale.
- 32 Non est malitius in d. ulgendum occas-
sione legis scripta.
- 33 In omni dispositione siue legis siue ho-
minis semper subest exceptio rationi
naturali consona.
- 34 In omni dispositione illud. venit ex-
presse, de quo disponens. sensisset in
terrogatus.

Gloſ. 3. §. 1.

Vperest modo exa-
minare duo, ea que
quotidiana primū
quibus actionibus
teneatur responde-
re aduocatus fiscalis, an indistincte
teneatur cōtestari omnes lites que
aduersus principem proponantur,
an vero, sicuti in agēdo limitata est
facultas, ita quoq; sit in respōdēdo.

Secundo an possit fiscalis ad-
uocatus, desistere a lite semel cepta
si agnoscat malam fidem, & cōpe-
riat se pessimam causam agere, &
iniustam, quod pertinet ad intelle-
ctū. l. 11. tit. 13. li. 2. recop. ibi (los profe-
guirā biē y diligētē re. fasta los acabar
o hasta que les sea mandado el cōrrario
por quien lo pudiere mandar.)

Circa primū videtur quod aduo-
catus fiscali, possit & debeat, respōde-
re vniuersaliter cuiuscūq; libello por-

recto contra principem, qui actio-
nem cōtineat civilem, idq; videtur
probabile ex legibus nostris, prefer-
tim ex. l. 2. tit. 13. lib. 2. recop. ibi (que
estos entienda n. solamēte en los negocios
y causas tocantes a nos) & rursū ibi
(y que defenderan n. nuestros derechos.

Tum etiam quia ita dispositum
erat iure ciuili, vt & fiscalibus cau-
sis, & priuatis principum negocijs
assistere deberet, vnde videbatur qd
omnē causā, siue fiscalē, siue rei pri-
uata, dummodo ad regē pertineat
possint, & debeant succipere defen-
dendā, tex. in. l. fi. C. de aduocat. fis-
ci. ibi (Rationales priuata rei causis, vel
sacris gratijs p̄sidentes examen pra-
sente fiscali aduocato suscipiant.)

Tertio id probabile est ex sin-
gulari tex. in. cle. 1. de procuratori-
bus, ibi (Non potes postea recusare de-
fensionem illius, immo cop̄i poteris ipsum
defendere in omnibus causis, & nego-
cijs ad que p̄dicta instrumenta seu li-
tere se extendunt, cum per hęc ad omnia
tuum prestitiſse videaris assensum,) ex
quo text. dimanauit praxis Hispa-
niæ in supremis senatibus, vt pro-
curator qui generale habet man-
datum ad omnes causas p̄sentes,
& futuras teneatur suscipere nouā
causā defendendā, & cogatur māda-
tū in actis exhibere si semel in ali-
qua causa procurauit virtute eius
mādati, & quotidie interloquēdo p̄-
nūtiatur, q̄ salga a la nueva causa y
exhiba el poder, principalmēte si
es salariado, cū ergo aduocatus fis-
calis habeat mādatū ad causas p̄-
sen-

sententes & futuras, & vtatur quotidie
eo mandato ex dispositione, text. in
dicta clem. 1. videtur quod debeat
suscipere omnium causarum defen-
sionem, siue ad solum fiscum perti-
neant, siue quoq; ad rem pertinēt
priuatam principis, cuius est procu-
rator.

Quarto facit quia nisi aduoca-
tus fiscalis deberet suscipere omnē
causam defendendam, iam non es-
set procurator legitimus, quia legi-
timus procurator debet dari, æque
ad agendum, & ad defendendum,
alias non est procurator legitimus
d. clem. 1. tex. in. c. accedens de pro-
curatoribus, ibi (qui ad agendum, &
respondēdum plenā habeat potestatem,)
immo si datur solum ad agendum
non est sufficiens procurator, nec
idoneus tex. in. d. clem. 1. & in. c. cōf-
titutus eod. & est tex. expressus in. l.
item corū. §. actor. ff. quod cuiusque
vniuers. nomine. vt si detur ad agen-
dum defendat necessario.

Quinto facit, quia ex eo quod
procurator fiscali nō defenderet, nec
item agere posset. l. mutus. §. p̄na
ff. de procuratoribus, (p̄na inquit Iu-
reconsultus procuratoris non defenden-
tis est, vt denegetur ei actio,) ergo susci-
pere debet omnem defensionem,
pro principe, alias non est audien-
dus agens, quia qui habet manda-
tum ad agendum potest, & debet
dominum defendere in causa recō-
uentionis. Abbas in. c. constitutus,
eodem. Socinus in. c. de mut. pet.
artis. s. principali, Speculator tit. de

procuratore. §. 1. versi. sed pone, &
ibi Ioan. And. in additione.

Sexto facit forma mandati regij
facta procuratori fiscali, quæ tam
continet actionē, quam defensio-
nem, forma autem his verbis conce-
pitur, vt patet ex ipso titulo fiscali,
Podays pedir y demandar, y acusar, y
defender, todas aquellas cosas y cada v-
na dellas que cumplieren a nuestro serui-
cio, y a la guarda y defensa de nuestro pa-
trimonio real, y execucion de la nuestra
justicia segun y como lo hizo el dicho Li-
cenciado Medina, y lo pudieron y debie-
ron hazer los otros nuestros fiscales que
hasta aqui han sido y fueren en esta di-
cha Chancilleria) apponere libuit
verba mandati, que son las pala-
bras del titulo, y nō y otras, que to-
quen a esto, noui enim non semel
de his verbis actum fuisse.

Septimo facit quia insurgeret ma-
xima inæqualitas, aut iniquitas, in
causis, si aduocatus fiscalis non te-
neretur respondere actionibus pro-
positis aduersum principem, quia
multi amitterent ius suum, & il-
lud fatius existimarēt, quam inter-
pellare regem, demandato, cum ip-
se libere possit agere, per procura-
torem suum fiscalem, & debet vo-
luntas regis esse nimium cōformis
rationi naturali, & naturæ legibus,
Deci. cōli. 64. nu. 7. Iaf. in. l. ex facto
per tex. ibi. ff. de vulgari. nume. §. &
in. l. iustitia. ff. de iustitia & iure, &
nihil esset magis contra rationē na-
turale, quā aliud reliquis ius statue-
re, & iusta esset indignatio contra

principē, si aliud sibi aliud reliquis
constitueret, ita dicit text. in. l. 1. ff.
quod quisq; ius, ubi illud quoq; di-
citur quod summa in hoc est æqui-
tas, quæ respectu principis, qui vel
10 let agere, & non respondere actio-
nibus propositis esset summa ini-
quitas, & resultaret iniquitas, & in
æqualitas, ex qua ratio iustitię & æ-
11 quitatis turbantur, text. in auth. de
non eligendo secundo nubētes. §.
illud quoq; dudum, & in auth. de æ-
qualitate dotis, post principium
quod in principe est reprehensibile,
Zazius cons. 13. lib. 2. num. 26. nec
12 princeps esset lex animata, ut in au-
then. de cōsulib. §. penultimi, & ex
glo. in. l. & quia. ff. de iurisdic. om-
iudi. quia lex debet esse æqua: & iu-
sta. c. erit autem lex. 4. distinct. vn-
13 de hæc ipsa lex animata esset iniu-
sta, & iniqua, quod quidem absur-
dum esset, nec ferendum in Christia-
na & bene constituta republica. de-
bet ergo aduocatus fiscalis ex his
omnibus suscipere omnem causam
defendam, & debet cōtestari li-
tes, quæ moueantur aduersus prin-
cipem: ut tamen hæc innotescat, &
ut intelligas quam nihil sit in no-
stra republica inique cōstitutum,
utq; intelligas quas lites fiscalis ad-
uocatus contestari debeat, & possit
quoq; modo, ubi & apud quē de sin-
gulis rebus princeps noster sit cō-
ueniendus, & a quo defendendus, præ-
mitte illud, quod rex noster, prin-
ceps supremus in temporalibus, in
terra in his nemini subiectus, ut

probauimus de expensis & melio-
rationibus. c. 9. nu. 59. obtinet dua-
rum personarum vicem, immortalis e-
nim est, & quodam modo æternus
si ad regnum, & dignitatem regiā,
oculos mentemque coniicias: quia
14 dignitas regia perpetua est, & im-
mortalis. Rursum mortalis quoque
homo rex est, & moriturus, vniuer-
sa carnis conditioni obnoxius, cū
quo veluti cum reliquis, cōtractus,
& conditiones, & iniurię, & expecta-
ri, & adimpleri possint, nec no-
uum est in iure eandem personam
duplici iure censerī, text. in. l. tuto-
rem. ff. de his quibus, ut indignis ibi
(*Discreta enim sunt iura quamuis
15 plura in eandem personam peruene-
riat, aliud tutoris, aliud legatarij.*) ita
ut aliud in rebus, aliud in personis
constituendum sit: res enim eadem
non potest diuerso iure censerī. l.
eum qui ædes. ff. de vsucapionibus
cum vulgatis in personis eisdem re-
peritur diuersum ius, dicta. l. tuto-
rem, cū enim respublica sit perpe-
tua nec moriatur vnquam. l. propo-
nebatur. ff. de iudicijs ibi (*Et eum-
dem populum hoc tempore censerī, qui
15 ab hinc centum annis fuisse*) nec hæ-
redem neque successorem habet,
viuit enim in semet ipsa, ut notatur
in. l. 1. §. vltimo. ff. si quis ius dicenti
non obtemperauerit, tradit la-
te Tiraquellus de iure primoge-
nij, quæstione. 3. s. nume. 22. qui de-
bit allegare Baldum, in. l. 3. C. ad
Trebellian. ut quæ argumentatur,
de republica ad regem congrue vi-
derē

derentur adiuncta, ait enim Bald.
ibi, quod vniuersalis illa Romano-
rum respublica est hodie apud im-
16 peratorem, & etiā apud reges, qui
habent ius imperatoris, & nemi-
nem recognoscunt, ex quo Baldi di-
cto restat, ut sicut respublica non
moritur, ita nec rex, nec imperator
duo enim concurrunt in rege, per-
sona, & significatio, ipsa significa-
tio quæ est dignitas semper est per-
seuerans enigmaticè, licet non per-
sonaliter, nec corporaliter: licet e-
nim deficiat persona regis, nihil ad-
rumbum, quia remanet significa-
tio dignitatis.

17 Ex quo resultant duo, ut non vi-
deatur hæc allata sine vtilitate, pri-
mum quod contractus iniustus a re-
ge, uti rege, pro se & successoribus,
est contractus realis, & non perso-
nalis, idem intelligendum est de o-
mnini actu, contractu, & dispositio-
ne facta nomine dignitatis, & de-
eendentium, quia talis actus, con-
tractus, & dispositio transit ad suc-
cessores, in regno, & dignitate, quia
reperitur actus gestus nomine dig-
nitatis, quæ est perpetua, & non
moritur, textus in cap. Abbate, sa-
ne de re iudicata, Innocentius in. c.
intellecto, de iure iurand. ideo nun-
quam cessat dispositio, ex defectu
successionis, vide Tiraquellum ubi
supra, & tamen memento ea quæ
diximus in glossa. 1. §. 1. a. nume. 20.
quia in Hispania hoc ius applica-
tum nostris legibus, non vsq; adeo

nec verum, nec certum est.

18 Secundo inferitur ad illam quæ
stionem satis quotidianam an ad-
uocatus fiscalis habeat restitutionem
in integrum in causis civilibus, &
ad principem pertinentibus nam
de criminalibus nihil agimus, accu-
satori enim negatur in integrum
restitutio, & ad probandum, & ad
reliqua omnia quæ accusationem
contingant, tenet post Alexand. &
Iassonem in. l. 1. §. nunciatio. ff. de
re iudi. oper. nunt. numero. 34. & post
glossa in clementin. non potest de
procuratoribus, Antonius Gomez,
in tomo de delict. capit. 1. numero.
7. ad finem, quod ad nos nihil perti-
net plures alios refert Fraciscus de
Caldas Pereyra a Castro in sua ele-
gantia & copiosa relectione. l. si cu-
ratorum habens. C. de in integrum
restit. quam hæc diebus edidit, ver-
bo, vel aduersarij dolo, nume. 37. in
quæstione sunt qui dicant nullibi
probari q. rex habeat in suis causis
sive fiscalibus sive non fiscalibus re-
stitutionem in integrum, nec ad
probandum, elapso termino, legali-
ter nec ad reliqua, ad quæ quotidie im-
petratur restitutio, idq; asserit Albe-
rticus, in. l. respublica. C. ex quibus
causis maior. deinde Lucas de Pena
in. l. cubicularios. C. de præpositis fa-
cri cub. lib. 12. quæ sequitur Francis-
co de Caldas ubi supra, verbo. l. s. s.
nume. 2. scripturæ reliquit q. rex Fracia-
in causa sua, vel regni, non possit
restitui, idq; ex mente Alberi. ubi su-
pra,

pra, mouentur, quia nullum sit ius, quod regi concedat restitutionem in integrum, Gregorius in l. final. titulo fin. partit. 6. tangit quaestio- nem, & adducit plura, quae videre poteris, & tandem distinguit ad decisionem quaestionis ex mente Baldi in l. 1. C. de heredita. vel ac- tione vendi. & ex Alexand. confi. 6. volumine. 4. retenta regula text. in dicta lege, respublica, ex qua in integrum restitutio conceditur rei publicae, & retenta doctrina Baldi in dicta lege. 3. C. ad Trebellian. & Speculatoris, titulo de restit. in in- tegrum. §. 1. numer. 19. quod prin- ceptus representat hodie antiquam
16 Romanorum rempublicam Et re- tinet iura ipsius tunc ait Gregorius Lopez quod rex, habet triplex pa- trimonium vnum quod appellatur fiscale, puta introitus, & exitus camerae fiscalis, secundum est patri- monium regale, quod perpetuo est in regno, vt sunt vrbes, castra montes, portus, flumina, pascua, reliquaue huiusmodi. Tertium est patrimonium, quod rex iure pri- uati habet, vt sunt mouilia omnia, gemmae, aurea, vasa aurea, & argen- tea, arma, equi, currus, quadrigae, lecticae, tabulae pictae, vestes, & su- pelectilis genus omne, horti, prata vineta, & reliqua quae suis pecu- nijs rex mercatur: tunc ait Grego- rius quod rex restituitur in causis fiscali, & in causis quae pertinent ad regnum, & ad regem iure regni,

sed non in causis quae pertinent ad regem iure priuati, mouetur illa ra- tione, quia rex habet restitutionem eam, scilicet, quae habebat olim Ro- manorum respublica, quam rem- publicam rex representat, ex dicta l. respublica, & ex Baldi dicto in d. l. 3. ergo habebit restitutionem in causis fiscali, & regni, quia in his re- peritur ratio veteris reipublicae, non in priuatis rebus regis, quae iure pri- uati agitur, dicta l. respublica. l. rempublicam, C. de iure reipubli. libro. 11. & ex Alberico, & Luca de Pena, & Francisco de Caldas, vbi supra, ad quae facit quod notat Bartol. in rubri. C. de iure fiscali. lib. 10. vbi quod causae fiscales, sunt cau- sae reipublicae.

Hec limitatio si vera esset pro- fecto esset magni momenti, quia li- mitaret regulam restitutionis con- cedendae aduocato fiscali, & in acti- bus priuatis regis, & in iudicijs su- per his ipsis, vnde in omnibus cau- sis regis, vt priuati, cessaret restituti- o, ego autem aut multum fallor, aut Gregorius in illa sua distinctio- ne multum recessit a vero, hoc vnū certo certius est fuisse me in his cau- sis quae agitantur nomine nostri re- gis, & ad ipsum pertinent iure pri- uati, plus milles restitutum, recla- mantibus aliquando aduocatis, & ad- ducentibus Gregorianam distinctio- nem, atq; ita aio distinctionem illam non seruari in praxi, quod prudens sciel- q; assero, item aio distinctionem

Gregorianam iure non esse veram, 22 tum quia & ipsa respublica Roma- norum olim, multa habebat iure priuati, emens, vendens, locans, & accipiens ex priuatorum commo- dis, ex causa testamenti, & donatio- nis, haereditates adiens, & repudias legataeque acceptans, quae nihil per- tinebant ad fiscum, nec ad reipubli- cam quatenus rempublicam, sed iure priuati gerebantur, colliguntur haec aperte ex toto, titul. de officio procuratoris Caesaris de quo glos. 3. num. 1. ex l. Lucius Titius. ff. de e- uictionibus, ex l. an vsus fructus. ff. de usufruct. l. ciuibus. ff. de rebus du- bijs. l. qui concubinam. §. qui hor- tos. ff. de legatis. 3. l. idem Iulianus. §. constat. ff. de legatis. 1. idque pre- terea ex rerum gestarum serie constat, apertius, Manissa regnum le- gavit reipublicae Romanorum, multa apud Liuium, multa apud Tacitum, multa apud nostros quoque; no- strorum rerum scriptores reperiun- tur, quae indicant hoc ius regi com- petens, sed iure priuato, ite & olim rei publicae, nec id nemo, vel medio- criter eruditus negabit. Cum ergo ipsa vetus Romanorum respublica habeat fiscum, habeat vrbes, regna, imperia, vestigia, tributa, quae pos- sident iure reipublicae, cumque emat, vendat, locet, & capiat ex testamē- to priuatorum iure priuati, cum in dicta l. respublica in distincte resti- tutionem concedat reipublicae pla- ne sic accipiendum est, vt restituti- onem habeat in omni casu & causa

postquam indistincte conceditur, modo cum rex noster inuidiosissimus habeat iura reipublicae ex Baldo v- bi supra, dicto l. 3. C. ad Trebellia. & Speculatore vbi supra; plane co- stituendum est habere eum in om- ni casu & causa, & fiscali, & regni, & priuati, instar reipublicae restituti- onem, alias si denegaretur perperam equipararetur, respublica, & prin- ceptus quia equiparatorum idem est ius, eadem ratio, glos. Bartol. & ibi Alexand. per. l. si quis tertio persua- ferit. C. de furtis, & quae diximus su- per gloss. 1. §. 1. numer. 43. igitur ex hac ratione habet princeps noster indistincte restitutionem, sicut olim habebat ipsa Romanorum res- publica, vel agitur causa fiscali, vel regni, vel priuati ipsius principis. Et ita habes fundatam praxim con- tra distinctionem Gregorianam, obseruatam in Hispania, vt restituti- o concedatur indistincte princi- pi sicuti reipublicae, & vt appona- mus tale em ad radicem distinctio- nis Gregorianae, allego tibi textum expressum, quem nemo ad hoc alle- gavit, ex quo textu non est faciēda differentia vlla, inter causas fisca- les, & patrimonium priuatum re- gis, & textus fundat praxim Hispa- niae, & destruit distinctionem Gre- gorianam, textus est in l. Bene a Ze- none. C. de qua diuennij. p. a se rip- ibi, (qua enim differentia introducit, cum omnia principis esse intelligantur, si- ue ex substantia sua siue ex fiscali fuerit aliquid alienatum) cum ergo consti- 24

tuatus prerrogatiuas, tam circa ea quæ sunt propria principis, quæ circa ea quæ sunt fiscali, profecto nõ est cur nos distinguamus, quia vbi lex nõ distinguit nec nos debemus distinguere. cap. solitæ de maiorit. & obedi. l. si seruitus. ff. de seruitut. vrb. præd. Præterea & vltimo in Hispania habemus tex. expressû in d. l. final. tit. fin. par. 6. ibi, (los bienes) & ibi (de los Reyes) & ibi (pueden demandar restitucion.) & quod fortius est, ne illud relinquatur in tactum, quod restitutio illa de qua in dicta. l. fin. cõpetat iure maioris, diximus late de expensis & melioratio. cap. 18. numero. 38. vbi concordauit. d. l. fin. cum. l. 26. tit. 29. part. 3. vide ibi: itaque nihil iam amplius in Hispania disputare licet de restitutione concedenda principi etiam in his causis, quas ipse iure priuati litigat. Descendunt autem omnia hæc ex eo quod præmittebamus ad nostram quæstionem nempe, multiplex esse patrimonium regis, namque ex Grego. post Alexand. & Tiraquel. de quibus supra, aliud est regis iure regio, aliud regis vt priuati, & iure priuati, præterea illud & iure regni & iure fiscali; & quamuis hæc ipsa distinctiõne poteramus decidere nostram quæstionem, ea scilicet distinctiõne, quod aduocatus fiscalis cû in causis verla iur. teneatur respondere in causis, plane fiscalibus, & eas contestari, quia in his potest ipse agere vt diximus, non vero in reliquis, vnde in reliquis causis quæ

pertinent ad regnum, & ad regem iure regni, nec in his quæ pertinent ad regem iure priuati, aduocatus fiscalis non tenetur respondere, quia hæc causæ nihil ad fiscum pertinet, cumque nihil ad fiscum pertineat, non pertinent ad aduocatum fiscallem, ex qua ratione cessabant argumeta omnia quæ adduximus, quoniam aduocatus fiscalis in quibus causis agit, in eisdem respondet. vn de cessat omnne genus iniquitatis & legitime constituitur procurator, cum & agat & defendat, pariter, alias inique quoque cum Rege nostro actum esset si eius aduocatus fiscalis agere quidem de rebus regni, & priuatis ipsius regis non posset, respondere vero teneretur, ex qua ratione pro me pronunciatum est, in hac causâ conel. Conde de Cifuentes sobre la varca de Tajo, & pendet adhuc causâ, en vista sobre si el fiscal ha de contestar su demanda, & quamuis hæc solum sufficiebant ad nostram disputationem, aduerte tamen vtilius, & copiosius quod totum patrimonium regis, ita vt in se ipso diuisum est, ita quod que diuiditur per prætoriam, in quibus singulæ causæ aguntur, & defenduntur, item & iudicantur, vt videas summo ordine iudiciorum esse fore omnes apud nos compositas, & constitutas.

Alia enim habet rex nostrum inuictissimus iure fisci, & sunt bona fiscalia, quæ procedunt ex confiscatione, hæc vero si ex crimine proficiscuntur ad aduocatum fiscallem rerum capitalium pertinent, & hæc causæ ab eo defenduntur, si vero aliunde proueniunt ad aduocatum fiscallem rerum ciuilium attinent; in hoc genere sunt bona vacantia. l. vacantia. C. de iure fisci. l. 12. tit. 8. libro. 3. nouæ recopil. huc pertinet hereditas indigno acquisita. ff. de his quibus vt indignis, per totum, hæc quæ exempli causa posuimus defenduntur ab aduocato fisci, qui aduocat & postulat in causis ciuilibus, & in his causis tenetur defendere.

Alia sunt, quæ pertinent ad regem nostrum ratione supremæ dignitatis, & in recognitionem supremi domini, qualis est, la moneda forera. l. 10. tit. 18. part. 3. in fine, qui est text. expressus de qua etiã totus titulus. 33. lib. 2. recopil. huc pertinet, todos los pechos, rex. expressus in l. 1. tit. 15. lib. 4. recopil. y lo mismo por la misma ley. los tributos, hæc pertinent tributa, vectigalia, & commissalia. l. 2. C. de vectigalibus & commiss. huc pertinet los pechos de his totus titulus. 11. lib. 2. nouæ recopil. & tit. 1. & tit. 2. & tit. 3. & tit. 4. lib. 6. recopil. vbi de los hidalgos, & aualleros exemptos, y lo que han de pagar, hæc pertinet totus titulus. 17. lib. 9. recopil. que es del servicio, & totus titulus. 17. eod. li. qui est de las alcabalas, hæc pertinet tit. 10. & titulus. 21. que toca a ferrias y mercados, y a tercias, hæc pertinet totus tit. 26. & 27. que es del

Almojarifazgo, y seruicio y mõtazgo, huc pertinet totus titulus. 8. lib. 9. eod. de las rentas reales, huc pertinet titulus. 31. lib. 9. eod. de los diezmos de puertos secos, & tit. 29. eod. lib. 9. de los diezmos de los puertos de la mar, huc pertinet tit. 11. lib. 26. de los tributos, portazgos y estacos & tit. 13. eod. de los thesoros y mineros, in his causis, y de la causas de los priuilegios de todo esto defendunt aduocati fiscales rerum & causarum ciuilium, qui sunt en Valladolid y Granada, y lo mismo el de cotaduria en muchas destas cosas, por la preuencion que ay en estos tribunales, illud tamen nota, quod ea quæ continentur in tit. 8. lib. 6. recopil. scilicet, de las cosas prohibidas facer del Reyno, quorum cognitio pertinet ad ordinarios locorum, y a los juezes de sacas, defension earum causarum pertinet ad aduocatum fiscalem, qui est in supremo totius Hispaniæ senatu, a donde van por apelacion estas causas y no a las chancillerias, præterea, las causas de los Alcaldes defembargadores de mestas, y cañadas que vienen a las dos audiencias tienen su defension en el abogado y procurador de la mesta, y alguna vez si le parece al fiscal defiende estas causas por la parte que toca al patrimonio real.

Alia sunt quæ pertinent ad regem ratione supremæ potestatis, vt est suprema iurisdiction. d. l. 1. tit. 15. lib. 4. recopil. l. 1. tit. 18. & l. 1. tit. 17. part. 2.

de quibus egimus supra in §. 1. glo. 1. nu. 16. in hoc genere comprehenduntur, todas las residencias, de las quales las que son de lo realengo pertenecen al fiscal del Consejo, las de señorio y abadengo, a los fiscales de las audiencias, de quibus totus titulus. 7. lib. 3. nouæ recopil. huc pertinet, la defension de los juezes, y corregidores del Reyno, en razón de la defension de la jurisdiccion real, qual sea con juezes ecclesiasticos, qual con señores, o con prælados, clerigos, cabildos. l. 20. titu. 20. lib. 2. recop. huc pertinet la asistencia q̄ hazen los fiscales a los concejos de fendiendolos contra los señores, en lo que toca a la jurisdiccion y a los derechos reales que tocan solamente a su Magestad. l. 25. tit. 5. lib. 2. recopil. titu. que sunt regalia, in vrbibus feudorum, huc pertinet, que no ocupen los ecclesiasticos la jurisdiccion temporal. l. 3. tit. 1. lib. 4. recop. y salen en las audiencias los fiscales a estos pleytos, huc pertinet, los pleytos de fuerças ecclesiasticas. l. 2. tit. 6. lib. 1. recopil. a las quales salen los fiscales si tocan a su Magestad, o a su patrimonio o jurisdiccion, huc pertinet la retencion de bullas, por estrangeria, derecho de patronazgo lego, o por razon de primera instancia, iuxta. l. 14. 15. 16. 18. titu. 3. lib. 1. recop. & per totum, titu. 6. del patronazgo real, y de los otros patronos, eod. lib. 1. & in c. 20. incipit causa 68. Ses. 24. in Concilio Tridentino, huc pertinet la retencion

de las bullas en derogacion de la costumbre loable de Burgos, Palencia, y Calahorra, iuxta. l. 21. tit. 3. lib. 1. recopil. omnium que diximus cognitio pertinet ad regem nostrum ratione supremæ potestatis, & defensio ad aduocatos fiscales, que asistenten en las audiencias: & in his agunt, & defendunt, huc pertinet la retencion de las bullas, contra los canonigos doctores, en razón de sus canonicatos, iuxta. l. 24. tit. 3. lib. 1. recop. huc pertinet decisio text. in l. 5. tit. 1. lib. 3. recop. por la qual los fiscales asistenten a las causas de los legos que se eximen de la jurisdiccion ecclesiastica, y en esta razón a la de los coronados, iuxta. l. 1. & toto titu. 4. lib. 1. recop. huc pertinet cohibitio faciendâ a los juezes conservadores, para que no procedan contra legos, ni usurpen la jurisdiccion real. l. tit. 8. lib. 1. recop. & pertinet defensio ad aduocatos fiscales, ite. & casus ille, que los ecclesiasticos no conozcan de legos y en causas mere prophanas. d. l. 1. huc pertinet decisio tex. que ninguno use de las ceremonias reales. l. 8. tit. 1. lib. 4. recopil. & pertinet defensio ad aduocatos fiscales, huc pertinet ius legitimandi, creandi tabelliones, veniæ impetratio, excusio monetæ in regno, que omnia ad regem pertinent ratione supremæ potestatis, & defensio horum omnium ad aduocatos fiscales. d. l. tit. 17. & tit. 18. part. 2. per totum de his qui veniam etatis impetrant, vt videas quam longe pa-

patent aduocatorum fiscalium officium.

Alia sunt que pertinent ad regem iure regni, vt sunt vires regni, & patrimonium regis, que lex. 1. tit. 17. par. 2. meminit, & sunt regni radices. vt inquit. l. 4. titu. 15. par. 2. ibi (*que son como rayzes del.*) huc pertinent vrbes regna, imperia, castra, montes, sylua, pascua, prata, agri, saltus, flumina, riuus, hortus, ferarum viuaria, piscinæ, lucus, hortus, ripæ, maria, & maris diuerticula, de his nihil pertinet defensio ad aduocatos fiscales, de las audiencias ni de los concejos, qui enim agere vult de his rebus implorare debet a rege procuratorem cum quo litiget, tuncque iussu regis causa defensabitur, tex. in l. Bene a Zenone. C. de quadriennij præscriptione, ibi (*vt ex nostra iussione causa moueatur*) alias non audietur, quia fiscali mandatum non extenditur ad has causas, & sicut agere non potest ita nec defendere.

Alia sunt que competunt regi iure priuati, vt diximus. d. l. 1. titu. 18. par. 2. l. 4. titu. 15. ead. pa. & l. 5. eod. in his quoque nisi ex speciali iussione, & mandato principis, postulare aduocatus fiscalis non solet, nec agendo, nec respondendo. d. l. bene a Zenone, ad has causas constitutus est, el concejo de hazienda, vbi fiscalis aduocatus agit de re dominica seculari: res autem dominica ecclesiastica, que toca a diezmos bullas cruzada habet suum senatum & fil-

calem, ex his patent solutiones ad argumenta contraria, & patet quod aduocatus fiscalis respondet in his causis in quibus agit, ita vt nulla iniquitas obijci possit: ex his autem remanet explicata questio nostra.

Ad vltimum vero an possit fiscalis aduocatus recedere a causa semel instituta, etiam in medio litis, dicendum est, quod possit si agnoscat malam fidem, & videat se fouere malam causam, siue actor, siue reus (nihil inter est) nec quicquam facit l. 11. tit. 13. lib. 2. recapillationis, ibi (*los prosiguirâ bien y diligentemente, fasta los acabar, o hasta que les sea mandado lo contrario*) nam primum, tunc causa finita est, cum video omnino contra me esse finiendum, paria enim sunt, aliquem esse condemnatum, vel prospicere ex actis, se omnino condemnandum, tex. egregius in l. qui poenæ. §. diuus. ff. de manumissi. ibi (*vel eum prospicere vt damnaretur*) ex quo infert Bart. in l. 1. ff. de custod. reor. quod licet detentus in carcere non debeat relaxari, datis fidei iussoribus, tamen si publicatis attestationibus constet de innocentia, potest & debet relaxari, quia paria sunt, posse absolui, & esse absolutum facit tex. in leg. quantumvis indubitati. C. de adult. vbi quia erat probatum & ferenda erat sententia, habetur, ac si esset sententiarum, facit. l. 2. §. lege Iulia. de testam. ff. ibi *iudicatus vel conuictus*,) facit quod traddit Bald. in l. si. pro ea. C. mandati. 6. questione quod fidei iussor

for qui videt ex processu se omnino condemnandum tanquam si condemnatus esset, potest agere contra principalem, & tenet Iasso. in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquir. poss. n. um. 110. 111. & 112. & in l. admonendi. ff. de iure iur. nu. 15. facit quod adduximus de expensis, & meliorationibus. c. 23. nu. 17. & 18. ut is qui videt omnino rem a se euincendam, etiam non lata adhuc sententia possit agere de euictione, quia tunc iam res dicitur euicta, cum omnino constat euicendam, vide ibi late, ergo in nostro casu id est finita est litis, vel prospicere omnino finendam contra fiscum, secundo verba d. l. 11. debent intelligi civili modo, dum modo non laedatur ius civile. l. contenti. ff. de pactis dotalibus, quia si ex obseruatione legis laedatur ius naturale, non est obseruanda lex facit. l. ad exhibendum. ff. ad exhibendum. ibi (non oportere ius civile calumniari, nec verba eius captare, sed qua mente quid diceretur animaduertere) ergo is erit finis quem ex conscientia imposuerit fiscalis aduocatus, nec est malitiam indulgendum. l. in fundo. ff. de rei vendit. facit quia in omni dispositione quantumuis generali semper subest exceptio rationalis, text. memoria tenendus in l. si cui. ff. de seruitutibus ibi (civili tamen modo nam quadam in sermone excipiuntur) facit. l. cum quid. ff. si cert. petat. itaque agnita mala fide finitum negotium est, quia est mala fides civilis, & naturalis exce-

ptio, & est illa de mente ipsius disponentis, & quia in omni dispositione illud venit expresse de quo legislator sensisset si de eo interrogaretur gloss. Bart. & dd. in l. tale pactum §. fin. ff. de pactis, vbi Baldus facit tex. in l. Gallus. §. & quid si tantum ff. de lib. & posthu. l. 3. C. de institu. & substit. cum vulgatis, & dispositio hominis idem operatur quod lex, & contra. §. disponat in auth. de nuptijs. l. ea lege. C. de condi. eb. causam. l. legem. C. de pactis, itaque pessime decisum esset, si ea lege teneretur fiscalis aduocatus prosequi eas lites, quas cesset iniustas, quia faceret contra conscientiam, & laederet ius naturae, & diuinum.

Notabilia ex §. 2. Gloss. 3.

1. Decuriones & magistratus representant totam vniuersitatem.
2. Quod faciunt decuriones, id dicitur facere totam vniuersitatem.
3. Decuriones sunt instar capitis, vniuersitas instar corporis.
4. Vniuersitas non dicitur sine decurionibus & praetore.
5. Decuriones non possunt donare, & an vniuersitas donet.
6. Omnes vniuersitates in Hispania recognoscunt regem nostrum.
7. Ad mouendas lites in Hispania sufficit consensus decurionum.
8. In rebus nimium ponderosis vniuersitas requirenda est.
9. In ciuitatibus nimium populosis non fit coadunatio totius populi sed de curionum.

10. Adducitur & probatur praxis suprema senatus Hispani.
11. Pleytos sobre hidalguia, iurisdictio, seniorio, mouetur in fauorem regis vtiliter, pro quo est praesumptio.
12. Decuriones tenentur mouere has lites & ratione officij, & ratione iuramenti, quod praestant.
13. Quod semel decreuit ordo decurionum amplius renouari non potest, nisi ex euidenti vilitate.
14. Hac vilitas plerumque ex praesumptione iuris resultat.
15. Rex noster inuictissimus fundat in iurisdictione, & domina & tributis.
16. Decreto semel facto non licet amplius variare.
17. Ad rescissionem decreti semel facti ab ordine decurionum quilibet de populo auditur.
18. Quomodo debeat congregari decuriones, & quis proponere debeat.
19. Delicta commissa ab vniuersitate quomodo sint punienda remissive.
20. Semper illud accipiendum est, quod sanior pars sentiat, non vero quod maior.
21. Etiam in re prophana, non solum in ecclesiastica aduertendum est, quod sanior non quod maior pars sentit.

Glossae tertiae §. 2.

ERTINET gloss. haec qua suscipimus declarandam, ad verba nostrae legis, ibi (Y cada vn concejo que han

litigado) cum enim & fiscalis aduocatus agat, & agat ito vniuersitas, & cum de fiscali aduocato egerimus reliquum est, ut de vniuersitate quoque vulgo (concejo) agamus, & ut de vniuersitate iura attingamus quae faciunt ad nobilitatem, illud in primis inuestigandum vtiliter est, an tota vniuersitas, quam nostro nomine vocamus (concejo abierto) interuenire debeat, ad mouendas istas lites circa nobilitatem particularium, an vero maior, an sanior vniuersitatis pars, requirenda sit, an saltem sufficiat decurionum & eorum, quibus reipublicae cura, & ad ministratio commissa est, consensus, & in his decurionibus diuersa sentientibus, an expectandum sit iudicium plurius, an vero eorum, qui melius, & sanius sentiunt, etiam si sint pauciores, tum vero hoc sanius, & melius consilium, vnde patebit. & an ex praesumptione iuris haec inuestigatio pertinet ad hanc glossam, & ad literam nostrae legis, nec enim extra choream saltare volumus, et quotidiana inquisitio ex facto saepius agitata.

Ad mouendas ergo has causas, & ad omnia reliqua quae agenda sunt non est expectanda adunantia totius populi, sed sufficit, quod decuriones, & hij qui regunt populum velint, & hoc generale est, quia el ayuntamiento de regidores y justicia representat totam vniuersitatem & decretum decurionum, & primorum ita est, ac si a tota vniuersitate

tate decerneretur. glo. ad quam to-
ta die itur in rub. quæ sit longa con-
suetudo, quam sequitur Angel. in.
l. nulli. ff. quod cuiusq; vniuersi. no-
min. & in. l. metû. §. animaduerten-
dum. ff. quod met. caus. & in. consi.
63. nu. 2. & consi. 126. nu. 2. Bald. &
Bart. & reliqui in. l. 2. ff. si cert.
pet. tenuit Bart. in. l. 2. C. de Decu-
rionib. lib. 10. Imola post reliquos
in. c. fin. de procurat. & in. l. munici-
pibus vbi optime. ff. de condi. & de-
monstrat. Crauea. consi. 17. nu. 8.
facit ad propositum. l. 2. tit. 1. lib. 7.
recopilla. vbi solas las personas de
ayuntamiento representan ciudad,
quod quidem summa ratione con-
stitutum est, quia quod faciunt de-
curiones ciuitatis, id dicitur facere
ipsa vniuersitas. Bald. in. tit. de pace
constantia. §. vniuersitas verbo, dā
no, nec quicquam dicitur iactū ab
vniuersitate, nisi quod reperitur fa-
ctum a prioribus & decurionibus
vniuersitatis. Grego. in. l. 24. tit. 4.
part. 2. tex. in. l. 2. C. de decurionib.
lib. 10. quia alias reperiretur quip-
pam factum a corpore sine capite
quod est impossibile. est enim vni-
uersitas corpus, ipsi decuriones, &
ministri sunt instar capitis, Paulus
de Cast. in. l. 1. §. fuit quæritū, versi.
secus videtur, vsq; ad versiculū no-
ta etiam. ff. ad Trebelli. idem tenet
Bart. in. l. 2. C. de decurionib. lib. 10.
vbi est optimus tex. in. d. l. 2. & in. d.
l. 2. tit. 1. lib. 7. recopil. tex. expressus
in. l. fi. C. de reb. vendendi ciuit. lib.
11. & est tex. in. l. 1. ff. de albo inscri-

behdovbi. dd. post. Bart. in. l. fin. vbi
& Bart. C. de prædij. curiali. lib. 10.
nec dicitur vniuersitas, nec populus
nec communitas sine decurionibus
& iudice. Bar. vbi supra, & in. l. 1. C.
de Decurionibus. lib. 10. idem Bar.
in. l. omnes populi, versi. quæro secū
dō. ff. de iust. & iure, & est prædicta
l. 2. tit. 1. lib. 7. supra adducta, estq;
apud decuriones, & magistratus, &
penes ipsos administratio rerū om-
niū ad ciuitatem pertinentium.
quas ipsi administrant ex forma le-
gum nostrarum, & cōstitutionum
quas habent sibi a rege nostro con-
firmatas, iuxta ea quæ diximus in
inscriptione, num. 13. de confirma-
tione statutorum facienda contra
Auendanium, Bart. in. l. 2. C. de de-
curionib. & in. l. ambitiosa, de de-
cretis ab ordine faciend.

Bene verum est quod Imol. in.
d. l. municipibus. ff. de condi. & de-
monst. tentabat probare contrariū,
scilicet, quod decuriones, & magi-
stratus non representabant popu-
lum seu vniuersitatem, idq; adstrue-
bat ex ea ratione quam adstruebat
Bart. in. l. ambitiosa. ff. de decret. ab
ordi. faciend. quia cum verum sit,
quod decuriones donare non pos-
sunt. d. l. ambitiosa, & ibi. dd. præter-
tim vltra cōsuetudinem & necessi-
tatem solitam, & obseruatam a ma-
ioribus, iuxta. l. iubemus. §. sciētes.
C. de S. S. eccles. text. egregius in. l.
cū plures. §. penultimi. ff. de admi-
nistrat. tut. & quæ diximus late de
expensis & melioratio. c. 20. nu. 8.
vbi

vbi diximus quantum hij admini-
stratores expendere possint de re-
bus pupillarum, & reipublicæ quo-
rum administrationem, & tutelā
succipiunt, & est tex. in. l. tutor secū-
dum dignitatem. eod. l. diuus. §. si.
ff. de bonis damnat. neq; enim om-
nino donare prohibentur admini-
stratores. nec contra liberū est do-
nare quæcumq; velint, vt in prædi-
ctis iuribus, populus tamē ipse, vni-
uersitas, vel communitas potest do-
nare vltra consuetā, quod resolu-
bat Bart. in. d. l. ambitiosa. nu. 7. vn-
de reperiebatur aliquid in populo,
quod non erat in decurionibus, &
magistratibus populi. & ita cessabat
representatio, sed hæc obiectio nihil
facit ad propositum, quoniam &
Bart. & Imol. loquuntur de populo
non recognoscente superiorem in
temporalibus. patet ex Barto. in. d.
l. ambitiosa. d. nu. 7. in Hispania, &
populi omnes & decuriones recog-
noscunt regem nostrum inuictissi-
mum, ideo est locus his quæ dixi-
mus, vt scilicet decuriones & magi-
stratus representent totū populū
& totā vniuersitatem, ita vt quæ
ab his fiunt censeantur facta ab ip-
sa vniuersitate, aunque non sea con-
cejo abierto, hoc est a singulis & v-
niuersis de vniuersitate, & populo.
Ex qua ratione in Hispania ad-
mouēdas lites quascumq; vtrum-
que pertineāt ad vniuersitatem, su-
ficit solus consensus decurionum,
& magistratū, nec est necessarius
a consensus, vel consensus, vel man-

datū totius vniuersitatis, & singu-
lorum de populo. tex. in. l. item co-
rū. §. si decuriones, in. l. 1. §. quibus
& in. l. nulli. ff. quod cuiusq; vniuer-
sita. notat antiquiores & nouiores
in. l. præses. C. de transactionib. vbi
Alciat. & D. Antō. de Meneses, &
dd. in. l. vna. C. causam restitut. per
procuratorem, agi poss. l. 6. tit. 1. li.
7. recopilla. l. 10. tit. 14. part. 1. l. 24.
titu. 4. part. 3. vbi Grego. Lop. & A-
uendanius de exequendis manda-
tis regum Hispania. c. 19. num. 7. &
Palati. Rubi. in. repeti. capituli per
vestras. ampliat. 6. quia ex superioris
adductis isti decuriones simul cū
magistratu representāt vniuersita-
tem, & factum ab istis, est factum
vniuersitatis, nec quicquam facere
potest, nec agere populus sine decu-
rionibus & magistratu, tanquam si
ne capite.

In rebus tamen nimium ponde-
rosis & magnis (vt inquitur no-
stri) vt nos dicimus in rebus graui-
bus, vbi agatur de singulorū dam-
no, & periudicio, & de ipsius repu-
blicæ maxima vtilitate, vt in vēdi-
tione rerum ad ciuitatem pertinē-
tium, veluti montium, pascuorum,
saltuum, & reliquorum, in quibus
sibit vtilitas, & commodum, dam-
num, vel periudiciū ciuium, in his
requirendus est cōsensu totius po-
puli: & sicut vocandi omnes & sin-
guli de vniuersitate, & in actis, &
tractatu describendū sunt omniū
nomina, & fit actus ille ponderosus
a concejo abierto. l. fi. C. de vendē-
dis

dis rebus ciuitatis, lib. 11. ibi (*figilantim vnumquemque eorum qui conueniunt, iubemus sententiam, quam putent vtilem, patrie sua designare*) per. que text. in terminis ita tenet Bartol. in l. i. ff. de albo scribendo, dicens, quod de necessitate in rebus magnis, & ponderosis debent describi nomina omnia particulariter praesentium, idem tenet Bartol. in l. fin. vers. quarto quid vult dicere. C. de praedijs curialium lib. 10. idem tenet singulariter Bald. in l. ciuitas. ff. de iur. p. circa fin. & consuluit ipse Bald. consil. 204. longum thema, lib. 3. Comes consil. 189. villo dicto puncto, lib. 3. idem Bald. in l. 1. ff. de magistrat. conuention. & est communis opinio Alex. consil. 43. ponderatis his, vers. sed praemissis non obstantibus lib. 4. tenet Petrus Rebus. in tractatu in compedio de alienat. rerum ecclesiae, num. 16. & resoluit Roland. a Valle, consil. 90. primo quidem nu. 21. Roderic. Suarez Hispanus allegatione. 14. nu. 2. qui plures allegat ad hanc communem assertionem, pro quibus multum facit, h. 63. tit. 18. part. 3. versic. (*Otra se con otorgamiento del cauildo y del conuento, deste mismo monesterio, es ruydo delante fulan, e fulan monges, no brandolos todos quantos se acerraron*) ad idem bonus text. in l. 1. §. 4. eodem titulo, & part. ibi (*En toda carta que sea fecha por mano de escrivano publico, deuen ser prestos los nombres de aquellos que la mandan hazer.*) Quod tamen limita per tex. expressum in

cap. fin. de procuratoribus, vbi probatur quod in vrbibus, & populis, nimirum populosis vbi facile vniuersitas conueniri potest, etiam in rebus magni preiudicij, propter difficultatem, non est necesse, quod singuli & vniuersi ceant & conuocentur, sed sufficit, quod decuriones & magistratus decernant, quod magis conueniat reipublicae, ex quo text. idem tenentur Bartol. in d. l. ff. de albo scribendo, & Bald. in d. l. ciuitas, & canonista, in d. c. f. facit l. fin. C. de v. ed. reb. ciuitatis lib. 10. ex quibus dimanatur praxis obseruata in supremo totius Hispanie senatu, vbi dantur mandata, vulgo provisiones de diligencias para los puebllos, si piden licencia para vender, arrendar, trocar, propios, pastos, para hazer dehesas cotadas, y otras cosas desta manera, y las provisiones se dan para diligencias a conçejo abierto, si es en aldeas, o puebllos chicos, pero para ciudades, y villas populosas jamas se da, para diligencias a conçejo abierto, sino para el ayuntamiento obseruata decisióne. d. c. fin. & Bartol. & Bald. doctri-
na in d. l. 1. & in d. l. ciuitas.
Vnde quod pertinet ad nostrum institutum, para moter pleytos sobre hidalguias, o sobre jurisdiccion, o sobre señorio, basta el ayuntamiento, sin que se aya de atender, a conçejo abierto, ex superius adductis, quia istae lites mouentur vtiliter, in vtilitatem publicam, & ratione iuramenti tenentur decuriones tales

mouere. dict. cap. fin. de procuratoribus, & quæ tradunt doctores in l. fin. C. de vend. reb. ciuitat. & ex officio quoque quod exercent tenentur interrompere possessionem istis l. 1. & ibi notata in §. fin. versiculo, sed & in bonis. ff. de muneribus & honoribus, textus egregius in l. atqui natura. §. cum me absente. ff. de nego. gest. gloss. & doctores, in l. si pupilli. §. fin. ff. eod.

- Y lo que vna vez se decidiere en el ayuntamiento en razon de mouer estos pleytos, por ser pouechos, amplius reuocari non potest. l. quod semel. ff. de decretis ab ordine faciendis, ibi (*Nisi ex causa si ad publicam vtilitatem respiciat rescissio prioris decreti*) quod quidem in nostro casu contingere nunquam poterit, quia vtilitas ex praesumptione iuris interuenit, en estas causas, in quibus rex noster, pro quomouentur, fundat vulgata iura leg. bene a Zenone. C. de quadriennij praescript. l. ego Antoninus. ff. ad l. Rhod. de iactu. quæ iura habent locum in non recognoscente superiorum. l. posthliminium in principio cum gloss. ff. de captiuis. per Baldum in l. exemplo. C. de probat. l. 8. tit. 1. part. 2. & rex noster neminem recognoscit, & fundat in domino & iurisdictione. l. 1. tit. 18. parti. 2. vbi gloss. noua verbo, de derecho, & verbo, y los castillos. l. 8. tit. 1. & l. 1. & 4. tit. 15. ead. part. 2. & fundat in tributis. c. omnis anima de censi-

bus, & nra. l. 8. Cordubensis, & l. 9. hoc tit. & lib. & ita lites quæ semel decreto decurionum mouedæ sunt in fauorē nostri regis, omnino agitari & debent & possunt expensis publicis, eius ciuitatis, quod si li, contra quos agitari debent, contradicant & opponant quod non sunt vtilis rei publicæ, probare id debet, quia pro decurionibus, & contra ipsos est prescriptio. l. si adulterium cum incestu. §. idem Pollioni. ff. de adulterijs. l. 6. tit. 1. lib. 7. recop. quando enim decretum sit, tunc plurimum est aduertendum quia decreto semel facto non licet variare. l. imperatores. ff. de Decurionibus. ibi (*ite rescripserunt non admitti contradicere volentem, quod non recte quis sit creatus decurio, cum iniuste contradicere debuerit, nec licet variare modo probando, modo reuocando et reprobando*) tex. in l. Pōponius. ff. de neg. gest. ibi (*quod reprobare non possu semel probatum*) vbi gl. Barr. & reliqui, & in hoc casu dici potest illud Comici, olim isthuc olim, sera est crastina dies.

Ex quibus patet, quod todos estos pleytos se pueden seguir a costa de los concejos, qual por el fiscal, qual per el procurador vna vez constituido si semel a decurionibus & magistratibus interposito decreto, agēdy sint hæc causæ: quia decuriones & primores cum magistratibus representant totam vniuersitatem, & ipsius sunt caput, & nihil recte inuenitur factum nisi quod ab his statutum, nequit

quit reuocari nisi ex euidenti utilitate, quam probare debet, qui utilitatem prætendit ad reuocationem actus, qui gestus est, ex consensu decurionum, & magistratus.

Si autem decretum non fuerit circa mouendas lites, pro nobilitate, pro dominio, pro iurisdictione, pro tributis, in fauorem principis, pro quo est iuris præsumptio, sed decretum sit quippiam a decurionibus, in damnum reipublicæ, tunc ex utilitate rescindi poterit dicta. l. quod semel, & ad rescissionem quilibet de populo audietur, ita resoluit Barto. in dicta. l. ambitiosa, numero. 6. vel officio iudicis, vel conditione dicta. l. ambitiosa.

Et quomodo debeat concilium congregari, an per Nuncium, an per tubam, an per campanam, vide Bartolum in l. obseruare. C. de Decurionibus: & quis proponere debeat casus decidendos vide ibi a numero. 6. ad finem, in his tamen plurimum valent consuetudines locorum, quæ erunt obseruanda, ita in simili obseruabat Ioannes Andre. in capit. 2. de maioritar. & obedit.

Circa delicta vero commissa ab vniuersitate, vniuersitas ipsa puniatur. l. si vstructus ciuitati. ff. quibus mod. vstructus amittat. vide quomodo sit punienda vniuersitas, in dilectis Antonium Gometium, tomo. 3. capit. 1. numero. 53. & sequentibus, & quod primo-

res, & Decuriones in his delictis corporaliter, & possunt, & debeant puniri ibi, numero: 54. & quantum præiudicent prælatus, & capitulum ecclesiæ delinquendo, vide Abbatem in capit. 1. de dolo, & contumacia, & Gregorium Lopez in l. 17. titulo. 10. part. 7. verbo (caen la pena,) vbi copiose vterque disputat, quæ tamen referenda sunt suis authoribus, ne aliena temere inculcemus, vide apud eos cum casus euenierit, aliud enim agimus.

Restat illud disputare an maior, an vero sanior pars concilij, vel vniuersitatis, præualere debeat, vel fiat coadunatio populi, a conejo abierto, vel fiat coadunatio Decurionum, & magistratum, an id decidendum sit quod maior pars sentiat, an vero quod sanior, & melius sentiens, atque semper id amplectendum est, non quod maior pars numero, sed quod sanior pars concilij sentit. textus in capit. 1. & 2. & per totum de his quæ fiunt a maiori parte capituli, quæ iura allegat pro concordantibus Gregorius Lopez in glossa. 1. in l. 10. titulo. 14. part. 1. vbi textus expressus, ibi. (*Mas si los que son mas pocos dixessen cosa mas conuenible, e que sea mas a pro de la Yglesia, aquello deue valer, e non lo que dixeren los mas.*) concordat verba dicti capit. primo, ibi (*Nisi a pricibus, & inferioribus aliquid ratio nabiliter obie-*
ctum

Etum fuerit & ostensum) ex quibus iuribus, Gregorius Lopez in d. l. 10. dixit securus Hostiensis. in summa eod. tit. §. fin. q. maior pars melius sentiens, ex meliori sententia, & saniore, est maior, sentiens aperte, q. non sint numeranda capita, nec suffragia vbi constat de meliore sensu tex. in c. quia propter de electione, ibi (*inquam omnes, & c.*) & in c. ecclesia ultimo de electione, ibi (*maior*) Felinus in cap. cum omnes de constitutionibus, numero. 18. post glossam, in capit. 1. §. nunc ergo quaritur. 63. distinct. notatur in l. iurisdictionum. §. hodie, & in l. maior. ff. de pactis. l. quod maior. ff. ad municip. & in c. cora de electione, ibi (*que maiori & saniori parti*) tex. in c. dudum de electione, & totum ius in hoc concordat, & notat aperte Lucas de Pena in l. si quis extra ordinem de excusationibus. art. 1. libro. 10. vbi ait maiori parti in sententijs standum esse, nisi a minore parte rationabile aliquid obijciatur, & loquitur in re prophana, q. summe notandum est, pro prætoribus vrbanis, qui sæpe pauciorum decurionum, vota & suffragia sequuntur, vt re laudabile faciat, si sanus, & melius sentiat, & reipublicæ utilius sit, debet enim sanior pars præualere, non maior, & copula illa, & ponitur inter diuersa, ex Feli. vbi supra nu. 18. & Alexander in dicta. l. maiorem, numero. 2. contra Innocent. in dicto cap. quia propter qui existimabat, copulam illam, & esse expolitiam, quæ interpretatio est cõ-

tra iura expressa, ergo in hoc casu vbi agimus de lite mouenda contra eos, quibus ius non assistit, & pro rege nro, qui fundat, melior sententia est eorum qui censuerint mouendas lites, licet sint numero pauciores. Prædicta autem omnia habent locum non solum in rebus ecclesiasticis, sed in re prophana. vt tã in illis quã in his sanior pars, omnino sit amplectenda, etiã si sit pauciorum iudicio, cõprobata, tenet hoc Aymo. consil. 195. nu. 10. faciunt quæ de testibus scripta sunt, in l. ob eam. §. ff. de testibus, & in c. in nostra de testibus, & in c. licet causam, de probat. Bart. in l. ff. de appellat. Alexã. in dicta. l. iurisdictionum. §. fin. num. 14. ff. de pactis. Bald. consilio. 308. lib. 3. Grammat. consil. 4. n. 13. & 14. l. 6. tit. 1. lib. 7. recopilat. Auilles in capit. corrector, cap. 3. verbo, iurisdictionum, nume. 28. ita vt maior pars negligenda sit, si minor melius sentiat, tam in rebus ecclesiasticis, & spiritualibus, quam in prophanis, vnde dicit Auilles vbi supra, que vno solo præualece contra toda la republica, si melius sentiat, & ita debet intelligi, secundum hunc sensum dicta. l. maiorem, & dicta. l. quod si maior, & iura omnia quæ dicunt maiori parti esse standum, text. in l. nominationum. C. de decurionibus. lib. 10. l. fin. C. de prædijs decurionum. lib. 10. ibi (*sine vlla malignitate referentium*) facit text. in d. l. maiorem, ibi (*humanior est sententia a prætore eligenda*) facit text. in l. §.

sed neque. C. de vet. iur. enucleādo, ibi (sed neque ex multitudine authorū, quod æquius & humanius est iudicatore, cum possit vnus, & deterioris forsam sententia, multos, & maiores aliqui in parte superare) alias autem Petrus de Braxio in suo directorio electionū. 3. parte cap. 35. per totum verum que requirit, & maiorem & saniorē partē, & ibi vide maior pars an dicatur respectu aliarū partū an vero respectu cōmunitatis ipsū vide ibi. Faciūt hęc ad id quod quotidie, se p̄dē en las audiēcias promissio para q̄ todos los de algun estado, o pueblo, o ayuntamiento, o cofradia se junte, y se tomē los votos a cōsejo abierro, & soler cōcedi, ego sæpius vidi denegatum, & merito, quia plerūq; res non depēdet ex numero, sed ex consilio, quod ex huiusmodi suffragijs constare non potest, item para que los corregidores no tengā mucha atencio a la mayor parte de regidores sino a la mas sana.

Notabilia ex Glo. 4.

- 1 De matricula quam fidem faciat traditur opinio Otalora.
- 2 Referuntur iura que de matricula faciunt mentionem.
- 3 Matricula vnde dicta refertur Archidiaconi opinio.
- 4 Matricula est tabula alba in choro, qua cōtinet quid quisq; facere debeat.
- 5 Album quid, adducitur Vlpianus in. l. ff. de edendo.
- 6 Adversarij, tabula albe qua ex tēpore scribuntur memoria causa.
- 7 Matricula quantum probet, adducit

cuntur opiniones doctorum.

- 8 Matricula probat presump̄tione rān.
- 9 Matricula transfertur onus probandi in aduersarium.
- 10 In quo habitu quis reperitur, talis reputatur.
- 11 Scriptus in matricula non exercens officium eorum qui sunt in matricula est priuatus.
- 12 Scripti in matricula cū nobilibus, aut v̄ nobiles, sunt in quasi possessione nobilitatis.
- 13 Res posita in astimo meo presumitur mea.
- 14 Non reperitus in matricula non presumitur talis, quales ibi scripti.
- 15 Qui non reperitur in libro soluentium tributa presumitur non esse de his qui solunt.
- 16 Ille presumitur nobilis qui est positus in matricula cum nobilibus, & qui cum plebeis plebeius.
- 17 Mutuē presump̄tiones cōtraria, mutuo quoque sese elidunt.
- 18 Qui se videt annumerari cum ipsis plebeis, & tacet ipsa sua taciturnitate sese plebeū facere, & de pignoratione quod raro cōingat sine sc̄ntia, glof. 5. numero. 18.
- 19 Sc̄ntia particularis nūquā presumit.
- 20 Taciturnitas & sc̄ntia inducūt cōfessā
- 21 In quibus est libera voluntas paria sunt sc̄ntie & tacere & expresse cōsentire
- 22 Tolleratur ignorātia in eo quod quis facile nosse potuit.
- 23 Non sunt idem sc̄ntie, vel sc̄ntie debere, & facile sc̄ntie posse.
- 24 Lex punit sc̄ntiam non ignorātiā.
- 25 Intentanti priuationem conueni face re positionem.

Quis

nis nocere non alias.

Para que no fuesse

empadronado. Glo. 4.

Vbitabarur quotidie de matriculis, & nihil in his nobilitatis causis in foro magis quotidianū est, nec obcurius disputatū, quæ fides sit habēda, quātumq; præiudicet, & noceat matriculæ, quātū ve proline ei cōtra quē vel pro quo in iudiciū adducuntur? & quod miremur quisq; prohibito, quati de ea re nihil esset scriptum, quæ sese extempore offerunt, non veretur in medium adducere, quæ moleste deinceps ferres, simul atque pauca quæ de matricula breuiuscule congestimus semel ac bis perlegeris, & vt inde exordiamur, Otalora de hac ipsa re verba facit de nobilitate. 3. pa. 3. partis. c. 4. & breuiter sine allegatione, sine iure, sine lege, sese a matricula expediuit, & ab omnib9 quæ de matricula scripta reperiuntur, verba eius hæc sunt (quod si matricula sūt inuēta in archiuis publicis, et sunt facta auctoritate iudicum vel communitatum ab officialibus publicis, ad hoc deputatis & habēt diē, et annum, et consulē, & distinctionē nobiliū, & plebeiōrū, & exēptōrū et isto casu non dubito (inquit ille) quod faciant plenā fidem quia nihil illis deest, ex his quæ a iure requiruntur in talibus matriculis secundū tradita per Ios. post Bar. & dd. in. l. admonendi. ff. de iureiur.

- 26 quisq; presumitur scire quod publice scitur.
- 27 Publicum & notorium omnes tenentur scire.
- 28 Quisq; presumitur scire quod alias scire debet.
- 29 Scire nollēs habetur pro sciente.
- 30 Serui, famuli, cliētes, coloni, procuratores, cōsententur auisasse dominum, de descriptione & pignoratione.
- 31 Quæ utilitas an matricula inducat probationem, an presump̄tionem.
- 32 Nulla res nec antiquitas supplet exteriorem solennitatem.
- 33 Vbi per euidētiā constat defectus, non presumimus cōtra euidētiā rei
- 34 Quoties instrumentum sine solennitate reperitur, ita est ac si nō esset, etiā antiquum.
- 35 Instrumentum factum per cifras & notas non valet.
- 36 Verba obscura vitiant instrumentū.
- 37 Abstinentiū est ab inbreuiaturis quia vitiant instrumentum.
- 38 Notæ & abbreviaturæ nō sūt literæ intelligibiles ex quibus possit mensurari sensus per ipsi.
- 39 Vna quæq; res est significanda suo nomine, per consequentiā literarū nō per abbreviaturas.
- 40 An quando cifras, aut cifra, & nota est vsitata liceat per eam conficere instrumentum.
- 41 Si prohibitum sit a lege tūc nec per cifras notas & vsitatas licet conficere instrumentum.
- 42 Testi singulari nec iurato nullo iure creditur.
- 43 Verbum, p̄, potest in vim probatio

Hypolitus in rubrica de probat. Iason in. & quadrupli. instir. de actiōib. & per Doctores in aurb. ad hęc. C. de fide instrumentorum, & per Speculum in titulo de instrum. edit. & per canonistas in capitul. cum causam de probatio. & in capitul. inter dilectos, de fide instrumentorum. hac ille, in priori casu, vt tali marriculæ habeatur fides, & sunt allegaciones nimium generales, vt patet ad oculum, nihil in specie, & particulari hoc casu dicentes, vt patet ex ipsis, itaq; ex his ipsius allegationibus cõcludit. Que si estos padrones se hallan en los Archiuos particulares de los pueblos hechos solennemente por las personas para ello diputadas con cabeza y pie, que diga que es repartimiento hecho a los pecheros de tal año, por fulano, y fulano, diputados para ello, y por la justicia y ayuntamiento y escrivanos del tal lugar, y si esta subscripto por ellos con dia mes y año, finalmente autentico, y solenne, y en este caso dize Otalora, que los tales padrones hazen fe por todas partes, principalmente si tienen repartimiento de ser uicio o monedas distribuydas, a cada vno de los en el padron contenidos, & hac est prior pars distinctionis factæ ab ipso Otalora, qui ad hoc allegat ea que superius retulimus, nihil de hac fide disputans, uihil de hac probatione curans, an sit præsumptan vera, nihil de qua si possessione attingens, nihil de scientia, ignorantia memet.

Deinde addit secundam partem suæ distinctionis videlicet, *Quæsi los*

padrones se hallassen con cabeza y pie solennes pero no puestas los hidalgos a parte, y los pecheros a parte, sino todos consecutiualemente vnos en pos de otros pero vnos se hallassen repartidos, otros no, & hoc casu credit, que si en la margen se hallasse p^o, que esta seria probança de ser pechero, immo aun que no se hallasse pechero porque aquello que en la margen se pone p^o, solamente es segun el dize para la quenta y raxon del cogodador, porque ha de dar quenta, pero no se entiene que es para escusar al particular que esta escripto de frente de la nota p^o, principalmente si esta repartido, pero los que estan puestas en el padron sin tener repartimiento por esso solo no probaran que son hidalgos sino esta escripto, por que podia ser que no fuesen repartidos por ser oficiales publicos o escusados, o esentos, o por otra cosa. Denique hac secunda pars suæ distinctionis difert a priori solo ordine, que en la primera auia distinction de hijos dalgo y plebeios, pero esta segunda no tiene esta distinction, si no que la distinction se collige del repartimiento que vnos estan repartidos otros no, & in isto casu, existimat Otalora, que el repartimiento qual tenga en la margen p^o. no lo tenga induze pecheria, y probança verdadera della, pero q̄ el no repartimiento no induze hidalguia, porq̄ auq̄ no tēga vno de los cõtenidos en el padro repartimieto, en la margen, pudo ser que no se le repartiese por ser escusado, o exemp-

to

to, y no hijo dalgo, pero el repartimiento en este caso dize q̄ induze pecheria, por q̄ es causa necessaria la pecheria deste repartimieto, y q̄ no le repartierā sino letuierā por pechero, y por esso cree, q̄ aunq̄ no este puestto pechero es bastāte para induzir esta pecheria, y esta es la segunda parte de su distinciō cerca de los padrones.

Subdit statim in hac v̄ba, quæ addere libuit, quia videtur sibi ipsi contrarius, inquit ergo, (sicut per cõtrarium non præiudicaret particulari matricula in qua ipse, pater, vel auus inuenirentur, scripti inter plebeios cum distributione certæ quantitatis illis facta, verbi gratia si en el padron se hallasse puestto el nõbre de algun particular y en la margen estuuiesse la cantidad q̄ le repartian, como comunmente estan los padrones, por esto solo sino estuuiesse puestto pechero, o se probasse por testigos, la paga en dineros o prenda voluntariamente, no seria probança bastante contra el, ni le prejudicaria el tal padron, secundum singulariter tradita per Casseneum consil. 64. vbi videndus est in proposito, bene verum est quod absque probatione solutionis esset vehemens, et violenta præsumptio contra litigantem hactenus Otalora, qui aut fallor, aut ex diametro dicit oppositum & cõtrariũ eius, quod dixerat, in secunda parte suæ distinctionis, nam ibi dixit, quod si reperitur cũ distinctione, siue additũ sit pechero, siue non fuerit additum, que es probança de pechero: e esta tercera parte, di-

ce que si se halla puestto cõ repartimiento de cantidad sin esta palabra pechero, que no seria probança bastante contra el, si alias no se probasse la paga, o estuuiesse esta palabra pechero, deniq; hac tertia pars suæ distinctionis ex diametro iudicio meo contradicit secundæ.

Sequitur quarta pars suæ distinctionis in qua ita ait, (Si vero dictæ marricula, non inuenirentur in archiuo publico, nec haberent officialium expressam auctoritatem, nec distinctionem statuum, vel personarum, sed ex tẽpore viderentur antiquatæ & sine solennitate, isto casu iudicium arbitrio meritis causæ consideratis relinquendum censeo, quanta fides illis habenda sit (ipsi enim magis scire possunt) quo ad me autem semper essent magni momenti, maxime in locis rusticanis vbi sancta rusticitas magis veritatem quam iuris solennitatẽ considerat, mayormẽte si fuesen los padrones antiguos y de muchas años, sucesiuos: cierto en aldeas y lugares pequeños y de gente rustica, aũ que les faltasse alguna solennidad se aniamucho de considerar, porque videntur priuilegio suæ simplicitatis, & non minus hoc illis concedendum est, in actibus viuencium quam in elogijs morientium, in quibus illis remittuntur solennitates, vt in l. final. C. de testibus, & capi. ne rustici ad vllum obsequium, & in l. iuris ignorantia. C. de iuris & facti ignorantia. Hactenus Otalora, qui his quatuor membris suæ distinctionis vniuersam de matriculis disputa-

tionem complexus est. quibus putat posse nobilitatis causas, quod pertinet ad matriculas firmiter de cidi, in primo & quarto membro constans, at vero in secundo & tertio plane sibi si non contrarius, parum constans, aut immemor nihil vero omnino allegat, quod particulariter ad matriculam pertineat.

2 Tu vero ex iuris principijs vt intelligas istam de matricula disputationem aduerte. quod nomen matricula, nouum nomen est, & quod senecente Romano in imperio receptum, a puritate sermonis latini degenerat, est tamen codex seu libellus in quo nomina scribuntur. Ita accipit glo. post tex. ibi in. l. matriculam. C. de agētibus in rebus lib. 12. tex. in. l. 2. C. de castrensiarijs & ministerianis. lib. 12. ibi: *super numerarijs vltimis formæ tertiæ in matriculis habeatur*) tex. in. l. quicumq; la 2. C. de cohartalibus. lib. 12. *(non ante dicere permissum nisi eius nomen matriculis receptum primitus fuerit.)* l. quicumq; C. de comœatu. eodē lib. ibi *(qui vero nec post quadriennij quidem tempus militauerit non immerito matriculis auferatur,)* & l. quisquis eodē, ibi *(ita vt quartus exempto matricule nullam veniam derelinquit)*. l. nullus. C. de diuersis officij. eodē. lib. ibi *(matriculis quidē exemptis, ipse qui se volebat mitti auri liberam fisci iuribus inferre cogatur.)* l. 2. de primicerio & secundicerio, eodē, lib. ibi *(exemptos matricula tantum nomine tributorum, nec vero or-*

dine prepotiri) l. comperimus de proximis sacrorum scriniorum eodem lib. ibi *(vt etiam si memorialium matricula in inferiori loco sit)* de matricula fit mentio in. l. petitionē. C. de aduoca. diuersorum iudiciorum, recepit hanc vocem vltus publicus, & in legibus reposuit.

Quantum autem coniectari licet dicta est matricula a matrice dicta est autem matrix, quasi mater, ad quam inferiores subiectæque conueniunt, desumpto nomine, a matrice, arboris germine, aut palmitē, ex quo plures stolanes succrescunt, de hac matrice Suetonius in Augusto *(ex ea arbore, inquit continuata soboles adeo paucis diebus adoleuit, vt non equiparet modo matricem, verum etiam obtegeret)* inde sumpta methaphora matricem vocamus, ecclesiam maiorem, quæ plures subiectas, veluti ex se ramos maios continet, quas regat, in dematricula libellus in quo subiectæ matrici scriptæ sunt, inde derivatū est nomen, ad omnem libellū, qui contineat nomina, vel ciuium, vel ciuitatum, vel regnorum, vt patet ex dictis iuribus Archidiaconus autē in. c. contumaces. 30. distinet. ait dicta fuisse matriculam, quasi materculam, quod sicut filij, antequam in lucem prodeant continentur in matrice, ita in matricula nomina continentur vnde dici putat pro matricula materculam, ac subinde ait quod matercula dicitur tabula in qua continetur, quod officium singuli

guli sacerdotes & canonici efficere debeant, singulis, vel diebus, vel septimanis, vel mēribus, inde quoque nomen, dicta est, quod in ea nomina scribantur. 2. q. 1. c. nomen, & 11. q. 1. c. quid obest, scio alios aliter explicare sed non est morandum in hoc, vnde & imperium & olim, & hodie habuit & habet suam matriculam, de subiectis & metropolis, habet suatum ciuitatū reposita nomina, & compositam matriculam, extant libelli antiquiores de matriculis imperij, non in elegantes, milites quoq; & scholastici ceterique omnes suis matriculis, & nominibus & tabulis distinguuntur, Albū priscis dictum est, Plinius in præfatione naturalis historiae cum hac operam, inquit, condicerem, non eras in hoc albo, maiorem te sciebam, quam vt descendurum huc existimarem.

3 Erat Albū Albata tabula in qua quoq; pratores leges suas, & pratorias formulas describebant. ita Vlpianus antiquitatis sciētissimus in. l. 1. ff. de edendo, *quem quoq; edere ait labeo qui producat aduersarium suum ad album, & demonstrat quid dictaturus sit*) vbi Acursius expungit albū, & legit album, satis inepte, sine sensu & mente locum autem Vlpiani restituit Angelus Politianus miscellaneorum. c. 82. Alcrat. vero lib. 2. disputationum, ad finem non legit aduersarium, sed, aduersaria, ait q; nomine illi significari tabellas albas quas quis sibi retinet, & scri-

bit ex tempore memoriae causa, & ita existimat legendum, *qui inducat aduersaria sua ad album*, non vero *aduersarium suum*, idem existimat Erasmus Rotherodamus, in adagio. *non eras in hoc albo*, extat titulus de albo scribendo cum duabus legibus, est igitur album tabella in qua vel nomina iudicium, vel actiones, aut formulæ scriptæ sunt, aut leges Lulius Decade. 1. libro. 9. *Ciuile ius repositum in penetrabilibus. Pōrificum euulgauit, fastosque circa forum in albo proposuit, vt quando lege agi posset sciretur*, de albo meminit & Quintilianus lib. 11. institutionum, *Quorum se, inquit, alij ad album & rubricas, transtulerunt*, nimirum incatus eos qui non ex libris iuris prudentium, sed ex alijs tabellis Alphabetarijs & albo pratoris scientiam iuris profitebantur, quorum hodie ingens copia est, denique nullus ordo in republica nō distinguitur suis matriculis.

7 Nunc vero in quaestione an matricula probet, aliquem esse talem, qualis in matricula ponitur, hoc est an positus in matriculamilitum, vel scholasticorum, ex ipsa matricula probetur miles, vel scholasticus, vel vtrum positus in matricula nobilium ex matricula ipsa probetur nobilis, alij aliud fenserunt. Barro. in. d. l. matriculam. C. de agentibus in rebus, lib. 12. nume. 3. ait quod ad probandum, querit esse officialem communitatis probatur per matriculam registri, in qua registrata sūt

omnia nomina officialium, cōmun-
nitatis: idem tenet Ioan. de Platea,
ibi qui allegat Bartol. in l. illa. ff.
de verbo. Bartolus ibi nihil dicit, &
rursum in l. fin. ff. si cert. pet. sed ne-
q; ibi quicquam dicit, probat tamē
glo. 1. & ibi Barto. & Bald. in l. eos
C. de officio magistri milit. vbi
qui non sunt in matricula, sunt pri-
uati, & alieni ab his qui sunt in ma-
tricula, & diuersi ab illis, idem no-
tat Bald. in l. petitionem. C. de ad-
uocat. diuers. iudiciorum, quod q;
in ea reperti non sunt, privati repu-
tantur, qui allegat gloss. in d. l. eos
idem tenet Ioan. de Platea in l. 2. C.
de apparitoribus magistrorum mi-
litum, quod probatur quis miles
ex matricula, in qua scriptus sit
miles, cum ceteris militibus, idem
tenet Iacob. Rebuf. in d. l. matricu-
lam, & videtur tenere Grego. Lop.
in l. 3. tit. 6. par. 3. vbi videtur tex.
si ponderetur bene.

Alij vero tenent quod non pro-
betur quis nec miles, nec scholasti-
cus, nec nobilis, ex sola matricula,
quod in ea sit scriptus inter nobi-
les milites, aut scholasticos. Ioā. An-
dreas, in tit. de instrumentorum ca-
ditione, ad Speculū §. restat. vers. l.
& scias, vbi dicit, quod quis nō pro-
batur tabellio, eo ipso quod sit scri-
ptus in matricula notariorum. idē
dixit Bald. in l. si cū dies. §. si arbi-
ter. ff. de arbit. vbi quod nec schola-
ris, qui non intrat ad audiendum
quanuis sit scriptus in matricula
scholasticorum, idem tenet Bal. in

l. scriniarios. C. de testamē. militis,
vbi quod nihil curādum est de ma-
tricula, & allegat tex. in d. l. scrinia-
rios vbi notarius militum, quanuis
sit in matricula militum non ex eo
censetur miles, hęc sunt quę hinc
inde ab scriptoribus comperio ex
diametro pugnancia scripta: vera
tamen in hoc resolutio est quā tra-
dit Paulus de Castro, in d. l. scrinia-
rios, & Felin. in c. si scripturam de
fide instrument. nume. 19. Bar. in l.
petitionem. C. de aduocatis diuer-
forum iudiciorum, & ibi Baldus &
Salycet. idem Bald. in l. 3. C. de sen-
tentijs & interlocutionib. & sentit
Grego. Lop. vbi supra. d. l. 13. Ro-
manus in l. in illa. ff. de verbo. obli.
ex quibus est recepta sētētia, quod
scilicet, ex matricula. quātumuis
solenniter confecta, solum induca-
tur quędam p̄sumptio, vt scilicet
talis quisq; p̄sumatur, qualis re-
periat in matricula, si inter nobi-
les nobilis, si inter plebeios plebe-
ius si inter scholasticos scholasticus,
si inter milites miles, p̄sumptiue,
vnde matricula quia p̄sumptiue
probat, non vere trāsfert onus pro-
bandi in aduersarium, cuius proba-
tio admittitur cōtra matriculam,
eo autem nihil probāte, statur ma-
triculę quia qui p̄sumptiue pro-
bat vere probat, & p̄sumptiones
sunt liquidissimę probationes. glo.
in l. si tutor petitus. C. de periculo
tutorū. l. si quis locuples. ff. de ma-
num. ff. testam. & in l. licet impera-
tor. ff. de legat. l. pro quibus est tex.

in.

in d. l. 3. & quia in hoc habitu quis
reperitur talis p̄sumitur. l. item
apud labeonem. §. si quis virginis.
ff. de iniurijs vnde in dubio statur
matriculę, tanquam iuris p̄sum-
ptioni. d. l. petitionem. unde dicebat
Bart. ibi in d. l. petitionem, & me-
lius & clarus in dicta. l. scriniarios
quod si descriptus in matricula nō
exerct officium eorū qui in ea
scripti sunt, quod matricula nihil
probat. & allegat tex. in l. in hono-
rib. §. 1. ff. de vacat. muner. qui tex.
est expressus ibi (*quam eos qui p̄-
sumes exercent*) quasi dicit Bart. cla-
rius, quod matricula eliditur con-
traria probatione, & licet Antonius
de Butrio aliter dicat in c. maiores
in principio de Baptismo, tamen
Bar. verius resoluit & sequitur Bar-
tolom. Felin. in c. 1. de fide instrum.
num. 19, quasi sine exercicio mini-
sterij nihil omnino iuuat ipsa ma-
tricula vt in l. 1. in principio. ff. de
tribut. quę est elegans declaratio
ad statum vniuersitatum, & studio-
rum, quę vtrumq; requirunt, scili-
cet, descriptionem nominis in ma-
tricula, & exercitium studij. Hoc
est, que tengan libros y cursen, ex
Bart. vbi supra, idem decisum est
nostra lege Hispana, in l. 1. tit. 4. de
los clerigos de corona, lib. 1. recop.
para que los coronados para go-
zar de la corona tengan beneficio
o ministerio, o estudien, quia ex Bar-
tolo, non sufficit matricula, nisi quō-
q; ad sit ministerium.

12 Vnde ex ista p̄sumptione infur-

git quod positus in matricula cum
nobilibus censetur esse in quadam
quasi possessione nobilitatis, & po-
siti in matricula cum plebeis, p̄-
sumantur esse in quasi possessione
plebei, idem de milite & scholasti-
co, & de alijs his similibus. Felin. in
d. c. 1. nu. 19, additio ad Bart. in d. l.
matriculam glo. famosa quę solet
allegari in l. si solennibus. C. de fi-
de instrum. Alciat. p̄sumptionū
reg. 3. p̄sumpt. 17. Bald. in d. l. non
ignorat, nu. 3. c. de his qui accusare
non possunt, vnde ex hac quasi pos-
sessione euenit quod matricula in
qua quis reperitur vt nobilis, p̄-
ponderet p̄sumptioni qua quis
p̄sumitur plebeius, quia etiam si
in hoc casu concurrant duę p̄sum-
ptiones contrarię, quę videbantur
mutuo se elidere, tamen p̄ua-
let p̄sumptio ex matricula, quia
vltra p̄sumptionem iuris, p̄stat
quasi possessionem, in quo est supe-
rior, & ideo non eliduntur, quia nō
sunt nec reperiuntur pares, & æqua-
les ex glo. & tex. in l. diuus. ff. de in-
tegr. restit. vnde in casu in quo fil-
calis, no tenga contra vno mas q̄ la
p̄sumption del derecho, ni el hi-
dalgo tenga mas que matriculas in
terpõlladas pot tiempo de veynte
años en las tres personas, existimo
satis factum huic nostrę legi ex ca-
ratione quia illo casu p̄sumptio
matriculę est fortior, propter qua-
si possessionem quam secum affert.

13 Simile est quod dicitur, quod
res posita in æstimo meo p̄sumit̄

mea.

nica, & in terminis meræ præsumptionis constituit me in quasi possessione, sed non excludit hæc præsumptio veræ possessionis, & dominij probationem. ita gloss. & post eam Barto. in. l. si. C. de prædijs nauicul. lib. 11. & notat idem Bart. in. l. rura C. de omni agro deserto eod. lib. facit tex. in. l. forma §. cum ego. ff. de cæsiibus: vnde dicebat Deci in. c. cū causam de probationibus, nu. 3. ad fin. quod liber estimi non probat dominium, ex Bald. in. l. quidā in suo. ff. de cōdi instit. & l. solēnibus C. de rei vendicat. cuius ratio est, quia solum ex Paulo in. d. l. serina rios inducitur quædam præsumptio quæ admittit contrariam probationem, & eliditur, aut verius superatur ab ea.

Vnde ex hac præsumptione insurgit alia, vt quia pro matricula præsumitur, & quia matricula inducit quædam quasi possessionē, in fauorem, aut damnum eorum qui in ea scripti sunt, quod non repertum in tali matricula non præsumatur tales, quales sunt scripti in matriculo, ita; ille qui nō reperitur scriptus in matricula officialium, præsumatur priuatus, & qui nō est in matricula militum, præsumatur paganus, & qui non est in matricula nobiliū, præsumatur plebeius, & qui non est in matricula plebeiorum præsumatur nobilis, quod sensit Gregorius Lopez in. d. l. 3. titulo. 6. part. 3. glo. in. d. l. 3. C. de officio magistri milit. quam ad hoc adducit

Bald. in proœmio Gregoriano, nu. 23. vers. item per matriculam, & quod adduximus superius ex Barto. & reliquis in. d. l. matriculam vbi bonus text. vnde est dictū illud Bald. celebre in. l. Titæ textores. ff. de legat. 1. nu. 2. quod probatur aliquis non esse allibratus in ciuitate si nō reperitur in libro, vel non soluisse collectam si non reperitur in libro soluentium, pro Bart. faciūt adducta, quia is qui non reperitur in matricula officialium præsumatur priuatus, quæ Bartoli præsumptio ita demum habet locum si prius comprobetur illum de quo agitur fuisse in ciuitate, & ibi commeratū eo tempore quo liber soluentium, aut liber libra, conficiebatur, non vero simpliciter. in quo illud quoq; aduertendum est, hæc præsumptionē non inducere quasi possessionem. quia inducitur hæc præsumptio ex actu negatiuo nō vero positiuo, scilicet, quod non sit scriptus, ex actu autem negatiuo, & priuatiuo magis inducitur amissio possessionis quā acquisitio. l. 3. §. in amittenda. l. sed si noller. ff. de acqui. pos. vnde ex hac præsumptione sola ciuis nō est repertus inter plebeios contra præsumptionem iuris, quæ quis præsumitur ignobilis, non est quis nobilis pronuntiandus, quia illæ due præsumptiones mutuo se elidunt ex glo. & tex. in. d. l. diuus, de restit. in integrū, & restat sine possessione ille qui se nobilē dicit, quæ possessio apprimē est necessaria ex

dis

dispositione nostræ legis, ideo causa fulcienda est, & instructa ex alijs ad miniculis. & probationibus necessarijs, iuxta dispositionem nostræ legis.

Ex quibus facilis est responsio ad distinctionem illam quam adducebat sine iure aliquo, & his omnibus omissis, Oportet vbi supra, vt scilicet, in primo, secundo, & tertio casu, in quibus proponuntur matricula, o los padrones ita enim appellat. l. 23. tit. 18. part. 3. & proponuntur istæ matricula, o padrones, vt nostræ lex appellat solenniter facta condia, mes, y año, y distincion de pecheros, y hijos dalgo, los vnos por si, y los otros anfi milimo por si, o como se propone en el segundo caso; los vnos con distincion de moneda y pecho, y los otros no, vt ex his matriculis satis, siue a commissarijs quibus faciendæ committuntur, siue a populo & communitate, istamen hant inscto & ignorante eo qui in matricula ponitur, o con repartimiento como pechero, o sin el como hijo dalgo, o con los hijos dalgo y entre ellos, a parte, solū inducitur quædam præsumptio, vt ille præsumatur plebeius, qui in matricula reperitur positus inter plebeios, si reperitur autem inter nobiles, inducitur præter præsumptionem, quædam quasi possessio, & deferunt in hoc hæc matricula, quia in illis vt tibi fiat præiudicium, & vt constituaris in quasi possessione plebei per matriculam requiritur tuis

asensus, non alienus quod est vniuersū, & generale in omni actu per iudiciali & damno fore: egregius in. l. 1. §. Julianus scribitur de iure re actuque priuatis, ibi (*metum enim non tuum iudicium expectari oportet*) in vtilibus vero per alios nobis proficere possumus, vulgata iura, l. quæ vtiliter. ff. de nego. gest. l. sed an & vltro eod. itaque in matricula plebei, præsumptionem ponimus solam, sine quasi possessione, si ignorantia proponatur, at vero in matricula nobilis, præter præsumptionem addimus quoque quasi possessionem, quæ per alios acquiri nobis potest iniuribus in corporis, nec existimes in omnibus has matriculas si miles reliquis matriculis militum, & scholasticorum ne statim argumeteris ab his ad illas, quia in istis ipsi sese milites, & scholastici scribunt, vnde accedit duplex consensus, & inducitur quasi possessio de qua glossa in. d. l. 1. solēnibus, at vero in his matriculis de quibus agimus, scilicet quæ sunt de nobilibus, & plebeis nemo seipsum scribit, sed communitas scribit, & committit equanimitatis, ideo in his reperimus illam distinctionem, vt descriptis inter nobiles habeat, & præsumptionem, & quasi possessionem, quæ sibi vtiliter quasi ponit per alium. l. quæ vtiliter. ff. de nego. eijs gestis, descriptus vero inter plebeios habeat contra se præsumptionem, non vero est in quasi possessione plebei si matriculam de se factam

Stam

Etiam ignoret: quia ad damnum & præiudicium proprium factum requirendum est. d. l. §. idem Iullianus scribit, ff. de itinere actuq. priuato, ergo ex huiusmodi matriculis, nullo casu inducitur, vera plena & exacta probatio, vel nobilitatis, vel de pecheria, ita vt sin embargo de los padrones el que esta puelto por pechero, o cō los pecheros pueda probar su hidalguia, quia solum præsumitur pro matricula in dubio, deficit autem illa præsumptio accedente probatione, de veritate in contrarium, & destruitur præsumptio, ex probatione vera, quia in claris non est locus nec præsumptioni nec coniecturis. l. cotinuus. §. cum ita, in fine de verborum, & est text. in materia præsumptionum quod aduersus præsumptionem praualeat probatio de veritate, in l. optimam. C. de optimis, & contrah. stipulat. quia probatio de veritate maior est quam præsumptio, mutua autem, & pars præsumptiones mutuo eliduntur quia æquales. d. glo. & text. in d. l. diuis non sibi respectu probationis de veritate quia est maior. d. l. optimam, igitur ignorantia eius qui ponitur in matricula, vt plebeius, efficit, vt nihil sibi noceat si doceat de veritate.

Diximus autem ignorante eo qui in matricula ponitur, quia si videat, aut sciat se poni in matricula, & annumerari inter ignobiles, & taceat, nec prouocet ad iudiciū sibi præiudicat tanquam si soluat tribu-

tum plebeium, & præiudicat sibi in illa quasi possessione, quia vidēs, & volens sese plebeium fatetur: cum eam matricula vt diximus constituat quæpiam in quasi possessione, eam amisisse intelligendus est qui se cum plebeis annumerari patitur, & contrariam quasi possessionem tacito suo cōsensu ex animo amisisse intelligitur argumento text. in l. si id quod. §. fin. ff. de acq. poss. vbi Bart. quia ex non repugnantia amittitur possessio. d. l. sed si nolit. l. 3. §. si quis nūcier eod. l. naturaliter. ff. de vlucap. l. clam possidere in principio. ff. de acq. poss. & hanc opinionem tenet Angel. per tex. ibi in l. 1. §. si quis tutor. ff. quando appellandum sit, sequitur Felin. qui multos allegat in c. cum accessissent de constitut. sequuntur Iass. in hoc & quos ipse allegat in l. fin. de constit. princip. nu. 59. sequitur Balbus de præscrip. 4. par. 4. parris. q. 30. a nu. 8. Claudius de Scifelli in d. l. fin. nu. 124. Imoja in d. §. si quis tutor. Alex. consi. 101. lib. 1. Rinus consi. 126. lib. 4. Gozadinus consil. 23. Alex. consi. 133. lib. 4. & consilio 135. eodem lib. Menchaca de successione resolut. li. 1. §. 5. nu. 23. alios allegat, & hac tenet Aegidius Boscius tit. de principe & priuilegijs eius, nu. 166. & 167. & 168. vbi agit de opinione Iass. & cum reprehendit, & pro hac reprehensione aduerte quod Angel. dicit duo, vnum est contra dubium, scilicet, quod videns, aut sciens se describi in libro solue-

tium,

tium, præiudicat sibi, si taceat & in hoc omnes conueniunt de quibus supra, alterum est quod debeat appellare, & intra certum tempus, in hoc est controuersia an huic sit appellandum, an conquerendum, & intra quantum tempus, de quo est Iass. contrarius Angel. & Gregor. Lopez in l. 42. tit. 8. partit. 3. & de hoc secundo agemus gloss. proxima. 5. nu. 14. cum de pignoratione agemus, & disputabimus an huic qui pignoratur, & describitur licitum sit appellare ad ordinarios locorū, & adducemus proxim. & reprobauimus Iass. nūc illud certissimum & resolutissimum sit quod is qui videt, & scit se describi in matricula cum plebeis nocet sibi tanquā si agnosceret cōsum plebeium, nisi aut appellet, aut conqueraat de quo glo. 5. infra & ibi num. 5. 6. & 7. an protestatio releuet protestantem, vide ibi, & tene quod scientia nocet tantum quantum vna solutio, duæ matriculæ cum scientia, quantum duæ solutiones, ex communi opinione.

Ex qua communi & vera resolutione iam noli deinceps allegare Casencum consi. 64. nec Otalorā qui eum sequitur 3. part. 3. part. c. 4. nu. 1. vbi tenent quod descriptio in matricula non nocet sine solutione verum enim id est vbi ad est ignorantia. at vero si ad sit scientia nocet sicuti solutio, & hoc est verissimum & communiter receptum ex superioribus, & ipse Otalora alias

indistincte transit cum dicto Angel. li. 2. part. 3. part. c. 9. num. 7. verū huic etiā accedit vbi nihil allegat.

Scientiam autem accipio particularem, & indiuiduam quæ nunquā præsumitur maxime in his quæ nocent. l. verius. ff. de probat. ita vt scientiam habeat & patientiā. l. 1. §. scientiam. ff. de tributoria, ibi *sed vt ego puto non voluntatem, sed patientiam* & ibi *(si igitur scit & nō protestatur, et non contradicit tenebitur.)* talem in his quæ nocēt requiro scientiam, vt ad sit, & patientia, quia taciturnitas, & scientia inducunt cōsensum, in his in quibus contradictio est necessaria Abb. cum gloss. verbo protinus cōtradixit in c. cū olim de officio delegati tex. in c. fi. de iure iur. lib. 6. ibi *(re expresse mandante, vel etiam ex post facto sciente, seu ratum habente, seu non reuo ante, vt in his in quibus est libera voluntas paria sint scire, & tacere, vel expresse consentire.)* l. fi. ff. quid cū eo, ibi *(nec videlicet videtur hoc dominum mandasse, sed quia videbatur in omnibus eum suo nomine substituisse, sententiam confirmauit imperator,)* facit quod tradit Innocent. in c. ex parte Decani de rescriptis, de eo qui agit me præsentem nomine meo sine mandato, vt agat de consensu meo, & ibi Abbas, plures allegat Iass. in l. quæ dotis. ff. solut. mat. nu. 8. & est text. expressus in l. 2. §. voluntatem. ff. solut. matri. ibi *(filiam nisi euidenter contra dicat vidari consentire patre)* tex. expressus in d. l. 1. §. scientiam,

&

& sunt iura expressa quod præiudicat sibi vide alia plurima. de scientia & taciturnitate infra ad aliud propositum glo. 17. a nu. 42.

At vero hæc ipsa scientia & taciturnitas, quantum noceat, & quanto tempore, dicemus glo. 5. proxima, & glof. 6. & ibi agemus de veritate glo. in. l. 42. tit. 18. part. 3. & de damno quod resultat ex hac patientia, & ex solutione, nunc id nobis sufficiat, attigisse quod is, qui se videt describi in libro debentium solvere, aut scit, & tacet, nec vitur iuris remedio, sibi præiudicat tanquam si tributum soluisset, & in hoc est ipsa veritas pro Angelo, & communi contra Casaneum & Otoram.

Et aduerte quod licet requiramus scientiam veram non vero præsumptam in eo qui describitur, ut fiat ei præiudicium. ex. d. §. voluntate, & d. §. scientia, Innocet. Abbas, & Imol. vbi supra, & quia in facto arduo & graui, ut noceat non præsumimus scientiam, etiam in factis recentibus Alex. in. l. peregre. ff. de acq. poss. vers. fallit, Felin. in. c. cum illorum de sentent. excomi. Guido Papa. q. 128. & quia multa accidere possunt cur ignoret, quod publice describatur in matricula plebeiorum, seu absentia, seu defidia, seu negligentia, & tolleratur ignorantia in eo quod quis facile nosse potuit. tex. expressus in. l. si per errorem ff. de iurisdic. omni. iudi. vbi quis tolleratur si nesciat quis in sua vrbe sit prætor, cum possit id facile

scire, ex quo text. reprobatur alias opinio Angeli in. l. si duo. ff. de acq. hered. qui tenebat paria esse scire, vel scire debere, & de facili scire posse. contra quem est text. in. d. l. si per errorem. ita ut ista facultas ignorantie videatur requirere scientiam veram, quæ non præsumitur in eo qui reperitur descriptus inter plebeios. ex. d. l. verius & ex regula non præsumitur de reg. iuris, libro sexto, cum confectio matriculæ, & descriptio nominum sit omnino factum alienum in quo tandè cadit ignorantia. l. fin. pro suo. l. quanquã ff. ad veletianum. l. 14. tit. 29. part. 3.

Lex namq; scientiam punit nõ ignorantiam. l. generali. C. de tabularijs, lib. 10. l. genero. ff. de infami. l. fin. de decret. ab ord. ibi. *(non enim paria est pena in ignorantē sed in scientem)* vnde receptum est, quod si alicui obijciatur quod fecerit aliquid statuto prohibitum, aut lege municipali, quales in España son las ordenanças de los pueblos, tunc debet articulari scientia, Roman. cõsi. 473. Aymon consil. 6. nu. 73. Deci. consil. 530. num. 8. vers. 3. Bald. in. l. 25. quando in fin. C. qui admitti, vbi more suo, ait, quod intentanti priuationem oportet facere positionem, nec ex scientia superueniente quis puniri potest, glo. in clem. 1. de affinit. verbo, scienter, non enim præsumitur scientia statuti in extero, bene tamen in ciue, Bart. in re. per. l. quod Nerba. ff. de positi Bald. in. l. leges. C. de legib. Alex. cõsi. 65.

vol. 1. Paris. consil. 49. vol. 1. Ripa respons. 2. vol. 1. & sūt allegationes pro exteris, contra pœnas statutarias populorum.

Et quanuis hæc ita scripta sint de scientia requisita, sūt tamen aliqua que admittunt in casu proposito præsupra scientia, quia quisq; præsumit scire, quod publice scitur, in sua vrbe, scilicet se esse annumeratū ignobilis cū illud sit factū publicū, & notoriū. glof. Bart. & tex. ibi. in. l. si tutor petitus. ff. de pericu. tut. glo. in. l. quinquaginta. ff. de excus. tut. ver. sicu. quia auct. verbo cognouerit in. l. iuris eod. Bart. per text. ibi in. l. 1. ff. de excep. & Latius in. l. is potest. ff. de acq. her. l. sed si pupulus. §. pro scribere. ff. de insti. tex. in. c. 1. de postul. pral. & in. c. si. qui. mat. accusa re possunt glof. in. c. quod dicitis. 15. distin. idē Bart. in. l. 2. C. de Agric. & censitis lib. 11. & notoriū, & publicū cū oñs præsumit scire, glo. in. d. c. 1. de post. pral. glo. ordin. ind. et. l. si tutor. cap. illud, de clerico, excommunicat. Bart. in. l. qui Roman. §. duo fratres, nu. 14. de verbo, & ibi Ripa nu. 56. & in. d. l. omnes. C. de Agricolis & censitis, Alex. consil. 94. vol. 3. Abbas consil. 100. vol. 1. Iassan. Titius. §. Lucius. ff. de lib. & posth. & in. d. l. is potest. Angel. in. l. aduob. ff. de acq. hered. Ru. n. consil. 61. vol. 5. gl. in reg. præsumitur, de re. iur. in sexto, Dinus in reg. ignorantia, de re. iur. in sexto, Bald. in. l. verius. ff. de proban. si. Domini. in. c. quod diximus. 22. distin. idē. in. c. quod dici

tis. 16. distin. glo. penult. in. c. ex ceptionū de exceptionib. Barto. in. l. absent. ff. de donat. Iass. in consil. 46. vol. 3. Grat. consil. 19. vol. 1. Soci. Iun. consil. 31. volu. 2. Gramma. deciss. 35. numero, 15.

Item ex alio capite potest induci scientia quia nemo sanæ metis ita intelliget, esse quæpiã adeo sui immemore, cui non subeat cura & sollicitudo de se ipso, quominus inquirat, quid de se statuatur populus dum reliquos describit, & an describatur inter plebeios an veto inter nobiles, vnde insurgit alia iuris præsumptio qua quis præsumitur scire quod alias scire debet Gregor. in. l. 1. tit. 9. partit. 7. verbo, que es veritas, per text. in. l. qui fundū §. fertur. ff. pro emptore. l. quod te mihi in fin. ff. si cert. pet. l. si filium. C. de lib. causa y si fuere tā de se y dado q̄ nõ lo quisso saber, por esse se ha de presumir q̄ lo sabia, quia scire nollens habetur pro sciente. l. 3. titu. 3. part. 4. vbi Grego. verbo. semejan.

Et quoniam quisq; moraliter inquirere tenetur de se an cum nobilibus an cum plebeis in sua vrbe numeretur, inducitur alia præsumptio, ut quisque id scire præsumatur, quod alias inquirere tenetur. glof. in regula præsumitur de reg. iuris in sexto. Archidiaconus in. c. proposuisti. 82. distin. & in. c. delictissimi. 8. q. 2. Cardinal. in. Clem. 1. quæst. 7. de affinit. & consan. & ibi Petrus de Ancharrano, Abbas, in cap. innotuit de electione. Ripa,

resp. 12. lib. 2. Rota noua. 273. & anti
qua. 108. Grat. conf. 10. vol. 1. & con.
35. & con. 42. vol. 2. Deci. consi. 60.

Et licet ex dispositione. l. 7. hoc
tit. & lib. aliquando in hac descrip
tione, aut pignoratione possit inter
uenire vis & iniuria populi tamē si
matriculæ plures reperiantur, cer
te habent locū quæ diximus quia in
surgit ex multitudine notorium de
quo in maxime nociuis præsumitur
scientia Barto. in. d. l. e. is potest. ff. de
acq. hæred. & in l. si cui. §. eisdem de
accusat. Alexan. cōsi. 36. vo. 1. & cō.
187. volu. 2. & consi. 199. cod. Decius.
in. c. 1. de postul. prælat. nu. 17. Affli.
decif. 69. num. 18. Gramat. Decif. 35.
num. 15. Aretin. consil. 15. Hypolitus
in. l. de minore. §. plurimum, ff. de
quæstionib. Ruin. consi. vo. 5.

Vnde cum tot præsupciones oc
currant in pluralitate matricularū
plane condemnatio sequenda est,
quia, ex multitudine præsumptio
num fit condemnatio in ciuilibus,
Zazius consi. 15. libr. i.

30 Nec dominū excusat, quod descri
prio, aut pignoratio facta sit seruis
famulis, colonis, procuratoribus,
aut rem gerentibus, quia dominus
præsumitur auifatus ab ipsis in fa
cto hoc graui, Roman. consili. 48.
versic. secūdo quia præsumendum
Abbas consil. 18. vol. 2. Aymō. cōsi.
40. versic. facit quod in pulcho An
tonius Gabriel. communium tit. de
reg. iuris conciu. 5. nu. 33.

31 Et si matricula esse: vera proba
tio, contraria probatio per testes nō

multū iuuarer, quia vinceret matri
cula. l. cēsus. ff. de probat. & vigin
ti anni remaneret ciuilitate intertu
pti, ex Pa. in. l. cōtinuus. ff. de verb.
si vero matricula inducit præsupcio
nē tūc nulla subest adeo fortis præ
supcio quæ nō elidat ex vera proba
tione, ideo aduertendum est ad hæc
quæ de fide matriculæ scribimus ex
sola enim opinione Otaloræ, nō se
mel vidi me regio aduocato causas
decisas in fauorem filci, quod ta
men aliorum esto iudiciū, me meū
non alienum cogit.

Assumimus nunc quartū casū Ot
loræ, ideo enim distinximus eius dī
ctæ, vt nra cū ordine, & luce, descri
bāt, casus hic est, quādo matricula
nō est solēniter facta, nec cōtinet
testes nec tabellionis subscriptionē
nec diē, aut cōsulā, ego quicquid dī
cat Otalora, hæc nihil, nec nocere
nec prodesse aio, cū enim multū cō
cedendū sit antiquitati, & rusticitatē
fit quoq; aliquid cōdonandū, illud
tamē negandū est, scilicet quod in
strumētū, sine testibus, sine tabellio
ne, sine diē, & cōsule, fide faciat, cū
enim ad oculū pateat defectus huius
solēnitatis, plane ex antiquitate eā
præsumere, nec possumus, nec debe
mus quia in claris nō est locus cōiec
turis, & quāuis cōmūnis opinio hā
beat, quod solēnitas extrinsecā ex
diuturnitate tēporis præsumat, vt
per la. sonem in. l. sciendum, de ver
bo nu. 15. & sequentibus, tamē hæc
communis opinio, patitur commu
nem quoq; limitationē, vt non præ
su

sumatur visibilis solennitas, quia cū
32 clare constat de defectu, nihil præ
sumendum relinquitur. l. cōtinuus.
§. cum ita stipulatus de verborum,
& tenent Alex. consi. 1. nu. 19. vol. 4.
Felin. in. c. sicut nu. 30. de re iu. Cur
tius Iun. consi. 130. nu. 4. Affli. decif.
109. nu. 5. Ruin. consi. 63. nu. 16. vol.
1. Craucta de antiquitate, par. 3. nu.
22. & sequentibus, & nu. 17. vbi mul
tos allegat, Brunus de probat. & præ
sumpt. versic. est tamen aduertendū
33 vbi tenet, quod vbi per euidentiam
constat defectus, non est locus præ
sumptioni, Nath. consi. 162. num. 29.
Roland. à Valle consil. 2. nu. 130. &
consil. 90. nu. 44. Decius, consil. 142.
nu. 5. Neuzanis, consi. 85. nu. 8. Paul.
de Castro consil. 82. volu. 2. Socinus
consi. 47. nu. 37. & 41. vol. 4. Iaf. cōf.
148. num. 7. & 8. volu. 4. Decisio Pe
de montana. 173. nu. 7. vbi etiam il
lud notatur, quod hæc solennitas
quæ est substantia, & ocularis nō po
test præsumi, cum ad fidem leges re
quirant eam solennitatem, sine qua
nulla est fides. c. 2. de fide instrumē.
34 l. 13. tit. 25. li. 4. nouæ recop. late Iaf.
post Bart. ibi in. l. admonendi in le
ctura, nu. 77. & sequenti, vbi quod
attendenda est consuetudo, & attē
dendū est locus, vnde promitur hæc
scriptura priuata, & si dicatur quod
adducta est ex Archiuo, vide requisi
ta, vt dicatur archiuum Decif. Pe
de montana. 69. nu. 1. 2. 3. & sequen
tibus optime & Felin. in. c. ad audiē
tiam de præscriptionibus, Decifio
Perusina. 116. nu. 19. & vide Anton.

Gabrielem ne quid desit titulo de
probat. lib. 1. communium, conclu.
5. vnde si non apparet solennitas
hæc ocularis, ad oculū, frustra præ
sumimus interuenisse, quia præsu
mimus contra rei veritatem. l. filio
quem. ff. de liberis & posthu. & cum
sit formalis solennitas, & substan
tialis debet oculis subiācere, nec si
ne ea consistere potest instrumen
tum. l. Iulianus. §. fin. ff. ad exhibi
ca. P. sanis de restit. Spoliat. & quo
ties instrumentū vitiose, & ini
que confectum est, ita est ac si con
fectum non esset, le. quoties. ff. si quis
cautio, vnde quia ista solennitas est
requisita à lege, & debet oculis pa
tere, non potest suppleri ex antiqui
tate, aut rusticitate, secus si non es
set ocularis, ex his quos superius al
legauimus, & facit quia semper in
dubio est animus, si sit verum, quod
sit vera matricula, & non potest in
hoc iudex habere constantem ani
mi voluntatem, simile est quod mi
les potest testari minus solēniter,
illa tamen minor solennitas debet
probari & in proprijs terminis de
matricula minus solēni concludit
Bald. in. d. l. scriuarios. C. de testa
mē. milit. quod si non est solēnis,
nec prodest, nec etiam nocet, quod
est verissimum etiam in locis rusti
canis (ita vocat Otalora.) ideo nul
lo modo attendendum est, a papeles
viejos sin solēnidad que cada dia se
presentā, a titul. y nōbre de padro
nes, quia potest sēper subesse mēda
cium, & licet antiquitas in scriptu
ris

ris conferretur, & probetur. l. censur. ff. de probationibus, illud est verum si scriptum faciat fidem ut diximus, bene verum est, quod comprobata huiusmodi matricula tabulis facient fidem, in vim testium & probabunt presumptiue sicut probaret ipsa matricula; solenniter facta, par enim debet esse fides testium, & instrumentum. l. in exercendis. C. de probationibus, & ita quotidie, los diligenciores trahen padrones rotos, viejos, cancellados sin solennidad, en el qual caso los hago comprobar, articulando, que aquel padron se hizo verdaderamente; & additur alius articulus, que el litigante lo supo y entendio, y lo mismo hazen los hidalgos, otras vezes trahen, vnos palos, con ciertas quantas como talla de herrador, y pruebasse al numero de los vezinos, ad quod applicari possunt qua tradit Bartolus in l. charta. ff. de honoru. posses. secund. tabul. & qua tradunt scriptores in capit. cum causa, de probationibus de scriptis in marmoribus de mi que hec omnia comprobatur quatione comprobati possunt, ut valeant in vim probationis. ac tunc quidem ista probationes faciunt eam fidem quam facerent matriculae solenniter confectae, simile est quod tradit Baldus, de testamento publicato, quod valeat in vim probationis, cum qua publicatum est, Baldus in dicta. l. scriptarios. & additio ad Bartolum in dicta. l. matri-

culam. ideo in hac de antiquitate supplente solennitatem extrinsecam, si contrarium pateat sensui, nihil prodest antiquitas, dicta de cessione. 173. Tasson dicto numero. 77. in. l. admonendi. dicta. l. 13. dicto. c. 2.

Restat vltimum, scilicet, quando en la matricula o padron en la margen esta puesto. p., que nota ex vsu communi intelligendi, significat idem quod pago, scilicet, quod quantitas distributa soluta sit ab eo, cui apposita est nota illa, p., solet autem in hunc modum scribi en los padrones, que se suel hazer p., Pero Sanz 20.

Sunt autem qui existiment matriculam ita repertam plenam fidem, & exactam, & veram probationem facere, & vnde qua que perfectam ad solutionem tributi, quia contineat nomen, & quantitatem, & praeterea approbationem, & fidem de solutione qua omnia iam ex his qua diximus inducunt non presumptionem, sed probationem claram, & quotidie in foro, en teniendo el padron dia, mes, y año con solennidad y repartimiento, y p., se tiene por cosa de mucha importancia, y a'gunos lo tienen por pecheria. In quo tamen dicam libere quod sentio, vnicuique tamen liberum sit, suo more sentire, libere enim philosophandum existimabat Plato nec ad alioru sententias quasi prauidicatas obsecrato animo sine vlla animaduersione ad haeredu est.

Præ-

Præmitto ergo, que la solennidad con que se haze el padron o matricula no cae, sobre aquella cifra, o nota, que se pone en la margen, scilicet, p., porque el padron y matricula hecho con su repartimiento, se da al cobrador. el qual para ser eue ta, pone en la margen aquella señal por la qual significa, que aquel a quien se pone, pago el repartimiento que le esta repartido. y puesto de frente, en la otra margen, de lo qual se collige que la dicha matricula en quanto a la cifra o nota, p., no es solenne ni publica, antes en aquella cifra es particular y priuada escriptura hecha por mano particular del cobrador, o de otro qualquiera, que aun esso ordinariamente no se sabe, si aquella cifra puesta en la margen es del cobrador, o de otro que por su gusto lo aya puesto.

35 Et licet esset scriptura publica etiam quoad notam illam, p., cum reperitur facta per notas, & cifras, aut cifras, ut nos dicimus, non faciebat fidem. Non enim instrumentum debet, nec potest confici per notas, & cifras, Speculator titulo de fide instrument. §. compendio se, versiculo, item quod est scriptu, quem post Antonium ibi refert & sequitur Felin. in cap. i. de fide instrumentorum. nume. 19. versiculo, item oportet, quia verba obscura viciant instrumentum, Bartolus, & Angelus. in. l. quicquid adstringent

da. ff. de verborum. Bartol. in. l. si quis filiabus in fine. ff. de testam. tut. ob id dicebat Speculator in titulo de rescripti present. §. i. quod est abstinendum, ab imbreuiaturis, quia sunt periculosa. & in §. postremo de instrument. editione, dicebat imbreuiaturas fugiendas esse propter periculum fidei conglutinatione enim literarum in simul, ut per illas aliquid significetur, ut est nota illa, p., nihil probat. ita Bartolus, in. l. quoties. §. r. ff. de heredi. bus institutis verba sunt, (Quaedam sunt nota, qua non sunt in vsu, ut quaedam litera conglutinata in simul quibus veniunt amantes, qui portant quasdam literas in quibus continetur nomen domine qua non possunt legi nisi a scientibus, & illa litera nihil probant.) hæc Bartolus, horum ratio est quia nota & abbreviaturæ non sunt literæ intelligibiles, ex quibus possit mens & voluntas intelligi, textus expressus in. l. sed cum patrone, §. notis. ff. de honor. poss. (Notis inquit Paulus scripta tabula non continentur edicto, quia notas literas non esse Pedius libr. vigesimo quinto ad edictum scripsit) textus expressus in authen. quod sine de testam. tis ibi (Non signis sed literarum consequentia.) qua duo verba maxime aduertenda sunt, cum & signa reijciant, & possant literarum omnium consequentia, tanquam si apertius diceret non esse signa id est abbreviaturas, aut dicunt Itali doctores, imbreuiaturas

turas, figurandas. Sed esse quamque rem, suis literis, & literarum consequentia significandam, textus in authent. de testamen. imperfecto: §. nos igitur collatio. 8. ibi. (*Sed per totas literas declarandas.*) & rursus ibi. (*non ignis.*) textus expressus in proemio Digestorum, §. illud autem, ibi. (*ut nemo audeat eorum qui libros scribunt signa in his apponere.*) & ne existimes hæc signa referri ad alia, quam ad signa literarum subdit (*Et per compendium ipsi legunt in interpretationi.*) & *compositio maximum discrimen asferre.*) textus in lege r. C. de emendatio. Codicis. Demi. Iust. ibi. (*Sine vlla signorum dubitate conscribi iussimus.*) textus expressus in l. prima. C. de vet. iur. enucleando, ibi. (*Iubemus non per signorum captiones, & compendiosa enigmata.*) ubi ut illud obiter ad notem, errant qui expungunt verbum signorum, & reponunt verbum signorum, nam ex reliquis legibus, quas adduximus, satis constat, legendum esse signorum, ita ut nihil sit expungendum.

Nec quicquam refert si dicas, quod hæc omnia habent locum, & procedunt, quando nota, vel cifra non est usitata & cognita, secus vero esse si cifra sit agnita, & cognita, & recepta vsu communi. ut pro centum. C. pro Quinquaginta. L. pro Decem. X. pro quinque. V. quæ sunt nota, cognita, & usitata, & recepta vsu, sicuti & pro para-

grapho. §. & pro lege. & pro Digestis. aff. ita ut idem sit intelligendum de nota hac, p., quæ est cognita & certa, quod intelligimus de his notis. C. l. x. v. §. ff. & alijs id genus notis, ita ut regula de qua supra non sit recipienda, si nota sit cognita, & cifra usitata, quia tunc licet scribere per notas & cifras sine periculo, quod sensit Bartolus, in dicta. l. quoties. §. primo, & in dicta. l. sed cum patrone. §. finali. Baldus in l. verbum volo. C. de fidei commissis, & in dicta authentica, quod sine idem Imola, & Angelus in dicta. l. quoties. §. primo, & Alexander consilio. 124. volumine. 2. & Felix in dicto cap. 1. de fide instrumentorum, ex qua ratione videbatur sustineri posse, dicta cifra, & abbreviatura, p., quæ ex vsu communi, & cognita videtur significare, pago, quia dupliciter respondeo, primo quod hæc limitatio, ad regulam, scilicet, quod licet per compendia, & notas cifras, & abbreviaturas si sint in vsu, & communiter intelligantur, est verum, Nisi prohibitum sit a lege, namque si lex prohibeat, tunc etiam si nota & cifra intelligatur communiter, ex communi vsu, non probat nec valet, quod ita scribitur, ita determinat expresse Bartolus in dicta. l. quoties. §. r. & post eum reliqui, quos supra meminimus, atqui in nostro casu prohibitum est uti diximus & probauimus ex dictis iuribus,

ibus, ergo etiam si ista abbreviatura p., sit recepta vsu communi, & cognita, adhuc matricula ipsa non potuit scribi per illam notam, & abbreviaturam, & ita auque, in quanto ad aquella palabra fuera el padron solenne y publico, no hazia fe, ni prueba por estar escripto con cifra contra la disposicion de la ley, y vno leera, pago, otro, pfo, otro, paro, cada vno como quitiere, pero como dixer en esto el padron y matricula es escriptura priuada y particular.

42 Unde secundo respondeo, quod verbum illud, p., nullam fidem facit, ex duplici causa, eaque necessaria. Lo vno por que nadie puede saber por solo el padron, quien haya escripto aquella cifra, p., en la margen de la matricula, o padron, y fue e auer en esto, muchas fraudes y engaños, y las vemos cada dia. Lo otro quando se supiese, que el cogedor lo auia escripto, seria testimonio de solo el cogedor y no jurado, quod testimonium, quia vnus & non iurati, nec probationem, nec præsumptionem, nec iudicium facit. cap. tuus. capi. cum a nobis. capi. veniens. el. r. de testibus, ex quibus cum casus offertur, qui est quotidianus in foro in causis nobilitatis semper requiro probationem, de la paga, y quando los diligencieros me trahen estos padrones, aunque sean muy solennes, siempre se haze articulo de la paga, quia ex his quæ adduximus matricula illa

quantumuis solenniter facta solam præsumptionem inducit, nota autem illa, p., hæc facit probationem solutionis nec iudicium, ideo requiro probationem, ut in via probationis, verbum illud, p., probet ex authoritate Baldi, in d. et. le. quoties. §. primo, & in l. scriuarios de testam. mil. de testamento scripto per cifras, quia si sit publicum valet non ex cifras, quibus est scriptum sed ex testibus quibus est comprobatum, cetera autem quæ pertinent ad matriculam, scilicet quid agere debeat is, qui videt se, aut se scribi in matricula plebeciorum, vide in glossa sequenti.

Notabilia ex Glos.

la. 5.

- 1 Descriptio, pignoratío, & solutio differunt, & qualiter.
- 2 Iter, actus, & via, qualiter differant.
- 3 Vsus & vsus fructus qualiter differant, ad l. per seruum ff. de vsu, & habitatione in. §. 1.
- 4 Pignoratío non potest intelligi, sine scientia pignorat. num. 14.
- 5 An protestatio eius qui videt se inscribi in matricula, aut pignorari, quidquam releuet.
- 6 Protestatio habet locum in actu voluntario, qui potest limitari per protestationem.
- 7 An protestatio actui contraria releuet, difficilimum est.
- 8 Nulla protestatio derogat iuris dispositioni.

- 9 Qui grauatyr iracac immunitate suam
duplex habet remedium in iure.
- 10 Peraquatoyes Hispani dicuntur los,
repartidores.
- 11 Ab actibus extraiudicialibus licita
est appellatio.
- 12 Intra quantum tempus sit appellan-
dum a peraquatoye traduntur due
opiniones.
- 13 In scriptis & pignoratys in Hispania
quo remedio vrantur traditur pra-
xis obseruata in foro.
- 14 Traditur opinio Angeli, & defendi-
tur contra Iassonem, & Gregorium
Lopez, & traditur vsus eius opinio-
nis.
- 15 Agitur de text. in l. qui grauatos. C.
de censibus lib. 11. & num. 18.
- 16 Grauatus a peraquatoye praeter ap-
pellationem habet remedium querellae.
- 17 Qui grauatur a peraquatoye debet in
tra annum conqueri, alias prauiudi-
cat sibi.
- 18 Idem est iudicium de toto quoad totum
quod est de parte, quo ad partem, &
pignoratio non contingit sine scientia.
- 19 Lapsis temporibus ad appellandum non
pereunt alia iuris remedia.
- 20 Condictio ex lege durat tempore costi-
tuto a lege, & exercetur officio mer-
cenario iudicis.
- 21 Agitur de opinione Iassonis in le. fin.
de de const. princip.
- 22 Agitur de opinione Abbatis in c. quia
iudicante de praescriptionibus.

Ni prendado.

Glossa. 5.

HAEC tria, scilicet, descriptio, in ma-
tricula pignora-
tio, & solutio, p et-
tinent ad proba-
tionem ignobili-
tatis. sed uo ordine differunt, & in
suo genere vna quaeq; nocet. deseri-
ptio aliquid, pignoratio multum,
solutio maxime quod, ita intelli-
mus si descriptio & pignoratio fiant
sciente eo qui describitur, aut pig-
noratur, & patiente, nec conquerente,
aut appellante, itaque sicuti solutio
tributi maxime nocet, vt dice-
mus in glossa sequentis, ita & pigno-
ratio multum magis que quam deseri-
ptio ipsa, quae minus laedit, ita q;
laedunt, & nocent singula, sed laesio
apertior reperitur in solutione, ab-
sorbet solutio omnem, & pignora-
tionem, & descriptionem, pignora-
tio descriptionem solam praemittit,
infirmior descriptio, inde vulgo di-
ctum est, descriptionem in matricu-
la vulgo, en el padron, aut parum,
aut nihil nocere, simile est quod di-
cimus, quod via absorbet actum, &
iter, & quod actus iter praemittit. §.
1. institutis de seruitutibus rustico-
rum praediorum, ibi (Nam iter &
actum via in se continet) & ibi (ita
que qui habet iter, actum non habet, sed
qui habet actum, iter habet) vnde ait
glo. elegans in l. 1. §. si quis hoc inter
dicto vtatur, verbo, alterutrum. ff.
de itinere actuque priuato. quod is
obtinet in causa possessoria itineris
qui actum probat, quia habet se sicut
ma-

mais & minus, & sicut continens, &
contentum, glossa nullum habet re-
prensores, & habet rationem iu-
ris eam, scilicet, de qua supra, quia
absoruet iter actus, & tumque, ipsa
via, agendo q; conseruat sibi quisq;
iter, non vero viam, neque eundo a-
ctus, nec via conseruatur. l. qui iter
& actum. ff. quemadmodum seruit,
ammitat. eodem modo sese ha-
bent vsus, & vsusfructus, quia qui
fruitur, vsum conseruat, is vero qui
vtitur solum, plane, fructum non re-
tinet. tex. cum. glo. in l. is qui vsum
fructum. ff. quibus modis vsus fruct.
ammit. vbi glossa, & Bart. ex quibus
patet sensus ad l. per seruum. §. 1. ff.
de vsu & habitatione, qui textus ex
hoc iuris principio, magis explicat-
ur, quam ex his quae ad eum addit
Bart. & cumulat. Alex. post Bart. in
l. non solum. §. morte. ff. de noui o-
peris nuntiat. nu. 15. idem obserua-
tum est, in alijs iuris partibus, in in-
stitutionibus, electionibus, nomina-
tionibus, & praesentationibus. in
imperio & iurisdictione, denique il-
lud nobis fat sit dixisse, descriptio-
nem in matricula, pignorationem,
& solutionem, differre excessu secun-
dum magis & minus (vt multi di-
cunt) quia in illis dispar ius ignobi-
litate reperitur, potentius, & in-
firmius, illudque esse commune, quod
qualibet noceat, suo modo, & sua
malignitate laedat, solutio plane
per se sola noceat, descriptio cum
scientia, & patientia, vt diximus su-
periore glossa: pignoratio vero vix

est, vt intelligatur sine scientia, & pa-
tientia, cum fiat per codicis, & ma-
triculae oblationem, vt inquit text.
in l. qui grauatos de censibus & cen-
sitoribus l. 11. ex qua codicis & ma-
triculae oblatione, insurgit scientia
praesumpta, ex glo. vbi verbo, obla-
tionem. & Platea. nu. 1. ad medium,
exigiturq; pignus ex domo propria
videntibus familiaribus, & dome-
sticis, filijs, vxore, & seruis, ex quo
actu ius praesumit scientiam, tex. in
l. aut qui aliter. ff. quod vi aut clam,
ibi (& si forte non sit cui denuncietur,
nec dolo malo factum sit, ne sit amicis,
denique aut procuratori, aut ad domum
denuntiatum) quod sensit ibi glossa.
verbo, ad domum, & extendit ad al-
ios casus hanc praesumptam scien-
tia, in text. elegans in l. 4. §. praetor
ait. ff. de damno infecto, ibi (Prius
domum denunciari iubeam,) & ibi.
(vel procuratori eius, vel certe in qui-
linis.) l. 2. C. de annali. except. ibi
(vbi domicilium habet possessor,) er-
go quia in solutione expressus con-
sensus, & vera scientia reperitur, re-
peritur item, damnum apertum, in
pignoratione adest quasi vera scien-
tia: ideo damnum quoq; & nocu-
mentum admittimus: quod ex praes-
umptione iuris inferitur, & ex pig-
noratione inducimus interruptionem
Aymon' confi. 292. Balbus. 3.
part. 6. par. q. 4. nu. 40. Faber in. §.
2. que si agat instit. de actionibus,
num. 24. Alex. confi. 158. nu. 4. vol. 2.
Otalora. 3. part. c. 1. nu. 7. Abbas in.
c. auditis, nu. 13. de praescript. in des-

criptione vero sola nullus adest verus consensus, nulla vera scientia, ideo nullum quoque verum dominum, nec nocumentum, sed presumpsum constituimus sine scientia, & una pignoratō nocet vide gless. 6. num. 22. & 23. & glossa. 17. numero. 31. & quantum d. glo. 6.

Sed oportune quaeritur respectu descriptionis in matricula cum scientia, & pignoratōnis, an protestatio releuet, si is qui nobilem se esse ait, videat se describi, aut pignorari, & protestetur, & puto quod protestatio in hoc casu nihil iuuat: protestatio autē recte applicatur solutioni liberae de qua proxima glossa agemus, quia protestatio non habet locum nisi respectu actus voluntarij, qui potest per protestationem limitari, & debet dependere a sola voluntate protestantis, siue secum solum agit negotium, siue cum alio nihil refert, dum modo actus sit positus in mera voluntate protestantis. tex. in l. 2. ff. si quis cautionibus ibi (nisi contrarium specialiter partibus placuerit.) tex. in l. Nensenus. ff. de negotiis gestis, melior tex. in l. fin. C. eodem in actibus enim merae voluntatis protestatio conseruat ius, quia cum potueris libere facere, vel non facere, faciendo libere, & non coacte, protestando animi tui sensum, nihil tibi nocet, secus est in actibus coactis vbi cogertis, vel a lege, vel ab homine, quia tunc nihil prodest protestatio, debes enim conqueri, vel appellare, & iudiciale remedium quaere-

re, non protestari; l. ff. in l. si. ff. de constit. principum, nu. 58. versiculo quinto, limita. Alex. in l. non solum §. morte. ff. de noui operis nunt. nu. 13. vbi optime, & est text. in l. qui in aliena. §. fin. ff. de acq. hered. vbi protestatio releuet, & ibi dependebat actus a mera voluntate, cum ergo, in nostro casu, interueniat actus editus qui te inditum describit, & pignorat, quia actus non dependet a mera tua voluntate, nec est liber, prouocare ad iudicium debes, protestari non debes. Bart. in munem censebant ad praesentiam, & ipse quoque se in munem seiebat, sed protestando conseruauit sibi suum ius, ut ipse ait in lege. 1. C. de his qui spont. mu. pub. sub. nu. 1. & protestatio accessit actui mere voluntario, alias protestatio facta contraria non releuat, de quo & nouiores & antiquiores in d. §. morte, & Canonista. in c. cum. m. de constit. & in c. sollicitudinē de appellationibus. ideo Alex. in d. §. morte. nu. 13. vocabat hunc passum valde intricatum & difficilem, scilicet, an protestatio contraria actui quod exercetur releuet, & ibi tanquam in re difficilissima multa distinguit, ad explicationem ipsius, illud tamen expeditum est in hac difficultate, & sine vlla difficultate, scilicet, quod nulla protestatio potest derogare iurisdictioni. ideoque inde consequitur necessario, ut protestatio contra factum quod omnino exercendum est, ex iuris dispositione omnino viciatur, & nihil prodest.

dest. tex. expressus in d. c. cum in. de constit. vbi protestatio, quod receptus in canonicum nihil percipiat nomine fructus, vitiatur, quia est contra ius, ex quo receptus in canonicum debet habere praebendam. c. relatum de praebendis. tenet Abbas in c. cum manade electione. vers. tertio contra praedicta, & tenet Decis in c. sollicitudinē de appellat. nu. 12. vbi loquitur singulariter, & ideo dicit Alex. vbi supra, quod protestatio de qua in c. quod metus caufas non releuat, quia actus gerebatur cum Deo, alias releuaret, quia accedebat actui mere voluntatis, & conseruaret ius integrum, & inde est, ut qui appellare tenetur intra decem dies, non possit protestari aliquo modo, alias consentiendo sententiae, quod lapsus decem die non nocet sibi, quia praeterea quod resistit ius tali protestationi, exercet actum contrarium protestationi, idem in re tractatu de eo qui videt rem autam vendi extra familiam, & tacet, & protestatur, quod non nocet sibi, & finit abire nouendum, quia nocet sibi, idem in alijs actibus iudicialibus, & extrajudicialibus, non licet protestari contra iuris dispositionem, cum igitur in nostro casu de quo agimus, is qui describitur in matricula cum plebeis, & id nouit, aut is qui pignoratur, habeat iuris remedia, statuta a iure, quae tamen sint exercenda intra certa tempora, ex iuris scripti dispositione, ut proxime dicemus, certe scientia,

& patientia, nocet, nec protestatio impedit lapsum temporis, & debet intra tempus a lege definitum occurrere ad iuris remedia, & illa exercere, vel appellando, vel conquerendo, quia alias protestaretur contra iuris dispositionem, & lapsum temporis legitime tacens dederetur, ideo operae precium est animaduertere duo, primum, quae remedia in iure constituta sunt, pro eo qui describitur in matricula, aut pignoratur, secundo, intra quod tempus haec ipsa remedia sint imploranda, & intentanda, ne protestans contra iuris dispositionem, tempus elabi finat, & remaneat frustratus sua ipsa assidua, & sine vtilitate, diuturna protestatione.

In hac autem re oportet rem alius expendere, quia parum, aut nihil huc vsq; ad haec animaduersum est, itaq; in materia de repartimento de pecho, respectu del que se siente agrauado, o aggrauado, duplex remedium agnouit glossa, quae ad hoc non solet allegari, in l. qui grauatos. C. de censibus & censitoribus & peraequatoribus lib. 11. verbo, a quo, scilicet, ut vel appellet, vel conqueratur, agitur enim in dict. l. qui grauatos, de peraequatoribus qui sunt exactores censuum, ex eo dicitur quod aequaliter ab omnibus censum exigant, pro modo facultatum, & patrimonij & sunt isti peraequatores quos nos nostro nomine vulgo dicimus repartidores, idque sonant ipsa verba, ut scilicet peraequent

cenſum, iſdeſt tributum.

Primum igitur remediū eſt ex gloſſ. ſibi, & Platea, & Luca de Peña, & reliquis quod poſſit appellare (& infra probauimus ex Bartol. quod prædicta lex, habet locum in noſtro caſu, vbi quis ſe immunē dicit, non ſolum quādo dicit ſe grauatū) eſt enim recepta in iure, & cognita appellatio ab iſtis actibus extraiudicialibus, text. in. c. concertationi de appellat. lib. 6. ibi (& quilibet extraiudicialibus actibus.) quæ appellatio plane poterit interponi ad quemcumq; iudicem appellationis, nec exiſtimo interponendam omnino eſſe ad iudices, de loſ hijos dalgo, quia non agitur de nobilitate principaliter, ſed incidēter ad reuocationem ſolum illius grauaminis quod de facto illatum ſit, ab iſtis præquatoribus, dum præquant cenſum, iſdeſt, repartiendo el pecho, por ſus cañamas, & remanet ſalua & integra cauſa nobilitatis, ab his iudicibus alius & pleniſ diſcutienda, quibus nobilitatis integra, & plena cognitio eſt. incidēter autem quilibet iudex poteſt cognoscere de nobilitate vt diximus ſupra gloſſ. i. nu. 9. & dicemus latius infra quo modo hoc in Hiſpania poſſit fieri, & quæ utilitas, quidque fiat quotidie, & quo modo, & quæ ratione ad iudices nobilitatis recurratur, nunc de gloſſa agimus, & textus ibi in dicta. l. qui grauatos, quæ appellationem concedit, & optime, iure communi.

Iſthæcautem appellatio de qua gloſſa, interponenda eſt regulariter ab iſto actu extraiudiciali intra decem dies, poſtquam quis ſciuerit ſi grauatū in cenſu, vel quia maius exigatur, vel quia ſe immunem dicat, text. in. d. c. concertationi, de appellat. lib. 6. ibi. (*intra decem dies poſtquam ſciuerit, ſi vellit appellare, poſt decennium vero eidem adiuſ non pateat appellandi*) text. expreſſus in. l. i. §. ſiquis tutor. ff. quando appellandum ſit, qui loquitur in eo qui ſe immunem omnino dicit, non ſolū grauatū ſibi (*nam non aliter allegare poſſunt cauſas immunitatis ſus quam ſi appellationem interpoſuerint.*) vbi gloſſ. verbo, interpoſuerint, illud habet pro conſtanti, quod omnino iſte qui ſcit & videt ſibi ſuam immunem infringi, & reputationem minui, dum vel deſcribitur cum plebeis in libro debentium ſoluere, vel dum pignoratur captis pignoribus pro cenſu plebeio, quod debet appellare, alias præiudicat ſibi tacendo: quod in cauſis priuilegiorum habet locum etiam ſi in cauſa vere nobilitatis frequentior ſit querella de qua mox dicemus.

Cæterum dubitat de tempore intra quod iſthæ appellatio debeat interponi ad iudices appellationū qui de ea re cognituri illatum grauamen de facto reuocent, quod quidem tempus hodie expreſſum eſt in d. c. concertationi vt appellare debeat intra decē dies, iſdeſt poſtquam nouit, ſibi cenſum indici, vel ſe deſcribi,

et ſibi, in matricula, vel e domo ſibi pignus capi, inſtariudicialis appellationis text. in. l. hi qui ad ciuilia, & in. l. ſi ad ſcribarum. C. de appellat. omnia autem hæc iura ſunt expreſſa, vt qui ſe grauatū ſenſerit in immunitate ſua debeat appellare, à grauamine illato circa immunitatem, & ſunt iura expreſſa pro gloſſ. verbo, actio in. d. l. qui grauatos, & licet diuerſis temporibus, diuerſa fuerint edicta iura, de temporibus appellationis interponendæ a grauamine illato circa immunitatem, vt in. l. i. C. de temporibus appellat. vbi duo meſes dantur ad appellandum, ibi (*ex eo die interponenda appellationis duorum meſium ſpacia ei computanda ſunt, ex quo contra ſe celebrata nominationem didiſſe monſtrauerit.*) alias dabatur biduum aut triduum in iſtis actibus extraiudicialibus dicta. l. i. §. quod in ſententijs, quando appellandum ſit, in hac varietate duo oportet animaduerrere, primū quod de appellatione conſtitutum eſt, vt poſſit interponi, idque eſt ſine dubitatione, quo tempore autem ſit interponenda receptior opinio eſt, quod ſit interponenda intra decem dies à grauamine illato a præquatoribus, iuxta text. in. d. c. concertationi, & text. in. authē. hodie. c. eod. verior autem eſt quod in his cauſis immunitatis poſſit interponi appellatio intra duos meſes a grauamine illato circa immunitatem, vel realem, vel perſonalem, vtcumq; inferatur, pro qua veriori

ſententia eſt rex. expreſſus ſine vlla violentia in. d. l. i. C. de temporibus appella. ita intelligit Acurius ibi, & in. d. §. ſiquis tutor, & in dicto. §. quod in ſententijs, & in l. i. ff. de vacat. mune verbo, præſcriptione, & verbo, præſinita, & ita veriſſimum puto, quod ſi præquatores, aut nominatores, aut cenſitores, grauauerint, quæ in eſte caſo de immunidad videlicet, ſi aliquis fuere nombrodo, para officio, de pechero, o para guarda, o para otro officio de que pretenda ſe immunē, o ſe facer præda en razon de pecho o de officio, primū, quod iure communi poteſt appellare, ſi velit hanc viam ingredi, eſt enim iure communi id remedium agnitum, y en la cauſa de priuilegios y immunidad dellos no tiene duda. Secundo quod poſſit appellare intra duos meſes, a die ſcientiæ, in reliquis actibus extraiudicialibus, qui non pertinent ad immunitatem, appellauit intra decē dies, nec tenetur appellare ad iudices nobilitatis, vulgo a los alcaldes de hijos dalgo, qui nō ſolent adiri in his cauſis, per viam appellationis, ſed per viam ſimplicis querellæ, vt dicemus, ſed poterit interponi appellatio ad iudicem appellationis alias competentem, qui de grauamine illato cognoscet, reuocando grauamen de facto illatum, ſalua nobilitatis in reſta cauſa, & reſeruata iudicibus qui in Hiſpania de nobilitate cognoscunt, ſi ex cauſa nobilitatis immunitas competat, quæ præ-

xis in Hispania, scio, quod difficultatem habet en pecheria, in alijs causis bene admitti potest, quæ pertinent ad immunitatem, videlicet, en honras y officios en donde se de duce la nobleza incidenter, & in casu. d. l. qui grauatos, si quis se ignobilem dicat, sed grauatu esse plus iusto contendat, in censu imposito, quod est sine dubio, in quo grauamine & in reliquis quæ pertineant ad immunitatem, appellatio intra duos menses ex veriori sententia interponi poterit: quod etiam in casu de pecheria, en pecho non erit absonum, nec contra rationem iuridicam admittere, nec puto iudicem appellationis inique facturum, qui reuocauerit grauamen de facto illatum, reponendo rem, in statu in quo erat, reseruata causa, integra iudicibus, qui de immunitate cognoscere possint, siue immunitas descendat ex capite nobilitatis, siue ex priuilegio principis, facit. l. 8. tit. 23. part. 3.

Namq; in Hispania quia particularis non potest pronocare, al fiscal ni al concejo ad causam nobilitatis agendam, absque perturbacione reali, ex dispositione nostræ legis, ibi (salua si le viere ya prendado el concejo por pechero al que se dixen hijo dalgo.) & dicemus ibi, & ideo semper requiritur testimonio de prenda, para fundar la demanda, aunque el concejo bien puede poner esta demanda llanamente, y el fiscal con el concejo, o con delacion ideo isthac appellatio quæ iure com-

muni constituta est, in causis nobilitatis in Hispania vix recipi potest, nec possunt adiri isti iudices nobilitatis per appellationem, ideo diximus quod appellandum est ad iudices alias competentes qui de immunitate, vel nobilitate incidenter cognoscent, salua causa status ab istis iudicibus nobilitatis altius discutienda, reuocato grauamine de facto illato. vnde praxis Hispaniæ obseruata admittit, vt si quis inscribatur in matricula cum plebeis, statim occurrat ad iudices nobilitatis vulgo, a los alcaldes de hijos dalgo los quales le dan prouision real y ordinaria para que, o le tilden y rayan de los padrones y matriculas, o le saquen prenda por el pecho, quod fit vt aut remaneat in quo statu erat prius, aut faciendo prenda puda poner su demanda en possessione o en propiedad, quia turbatio realis requiritur, de quo infra latissime agemus, gloss. 47. pero quando el concejo facit prenda, entonces lo ordinario en Castilla es parecer con el testimonio de la tal perturbacion que llamamos de prenda el qual se pide a vn escriuano quando se haze la prenda, y se presenta ante los alcaldes de hijos dalgo, los quales lo primero veen el testimonio si es bastante, y es bastante si es de perturbacion real, en acto de distincion, vt dicemus infra gloss. 7. & gloss. 35. per totas, y lo primero le dan por bastante conforme a nuestra ley, y luego el prendado pone su demada y le

yle dan su emplazamiento, esta es la practica en los dos Chancillerias, en causas de hidalguias prenda y padron, audio que en Granada no se da testimonio por bastante si no es por pecho real, quod non probat, en Valladolid se da por bastante por pecho concejal, o officio, o lieba, o carruage, si es como a pechero, hoc est, cum distincione que d. verius est dicemus. d. gloss. 7. & glo. 35.

Pero con todo esto, esta practica non admittit remedium appellationis coram reliquis iudicibus ordinarijs locorum, qui possunt de facto illatum grauamen reuocare, reseruata integra causa quoad ius nobilitatis discutienda vt diximus apud competentes iudices, hoc est apud iudices nobilitatis, apud quos simul atq; causa inroducta est, iam nullæ sunt partes iudicum reliquorum, & sequimur in hoc traditionem gloss. in. d. l. qui grauatos, & in d. §. si quis tutor, & in d. l. de temporibus appellat. & in d. l. de vacat. munerum, quæ appellatio cum pertineat ad immunitatem ex. d. l. C. de temp. appella. interponi poterit intra duos menses a die sciencie quod quis se grauatum nouit.

Ex quibus iure communi verissima est opinio Angeli de qua ad aliud propositum diximus supra glo. 4. proxima, a num. 18. in. l. 1. §. si quis tutor. ff. quando appellandum sit vbi dicit quod ibi est casus in terminis licet communiter ignoretur

quod si quis habet priuilegium exemptionis & immunitatis ab omnibus collectis, & Datijs, & similibus, si describatur in libro communi debentium solvere, & sciat, quod debet appellare intra decem dies, alias sibi preiudicat, & perdit priuilegium quod dicit valde notandum & ibi gloss. 4. d. num. 18. egi mus de dicto Angeli quantum pertinebat ad scienciam & taciturnitatem. hic vero agendum est de illo quatenus pertinet ad appellationem, & respectu appellationi interponenda, & respectu temporis intra quod interponi debeat. & Angelum quod pertinet ad appellationem sequantur relati per Iasso. in. l. fin. ff. de constit. principum, num. 59. quem vide. & licet Iasso teneat contra Angelum in hoc articulo de appellatione, iudicio meo non sequitur veram iuris rationem, nam quod ait quod in casu propositi non cadit appellatio, loquitur contra textum expressum in. d. §. si quis tutor & contra text. in. d. l. 1. & contra reliqua iura de quibus supra in eo autem quod ait Angelus, quod debet interponi appellatio intra decem dies, secutus est communem sententiam, & decisionem text. in. d. c. concertationi de quibus supra egi mus, licet verior opinio sit ex. d. l. 1. de temp. appellat. vt possit appellari intra duos menses a grauamine illato circa immunitatem: vnde iure communi certe opinio Angeli habet locum, & est recipienda en las causas de priuilegio,

gio, sed indistincte approbati in causa nobilitatis non potest, & ita circa hoc de appellatione, quod possit appellari, Ang. sequitur Felin. qui multis allegat, in c. eum accessisset de constitut. & alios citat Ias. d. nu. 59. sequitur Balbus. 4. par. 4. par. q. 30. a num. 8. sequitur Oratorum qui nihil allegat. 2. par. 3. part. c. 9. nu. 7. defendunt Angel. ab impugnatione Ias. Balbus ubi supra, Claudius de Scissillis in d. l. fin. de constitu. princip. num. 124. Imola, ind. l. 1. §. si quis tutor sequitur Angel. & Alex. consil. 133. lib. 4. & consil. 136. eodem lib. & consilio. 101. lib. 1. Ruin. consil. 126. li. 4. Gozadi. consil. 23. sequitur Angelum & defendit ab impugnatione Ias. Aegidius Boscius titu. de principe, & privileg. eius num. 165. & contra se ipsum tenet Ias. in l. falso. C. de diuersis rescriptis sequitur Angelum Menchaca de successione re solutione lib. 1. §. 3. nume. 213. & illustri questione. 87. & licet Gregori. Lopez in l. 42. titu. 18. part. 3. verbo, foster treynta años, dicat quod non vidit practicari opinionem Angeli & quod credit quod non practica bunt, illud tamen pertinet ad factum non ad ius, ego certe practicum vidi, & ex facto agitur scio quia interim quod iudices nobilitatis non aditi sunt, nihil verat quod iudices appellationum ad eantur qui cognoscent de grauamine illato, & de facto illatum reuocabunt, referunt iure nobilitatis, a los Alcaldes de hijosdalgo, idq; retenta commu-

ni opinione cum Angelo.

Vnde si quis eligatur ad munus, aut ad onus, respectu cuius immunis sit, aut ratione nobilitatis, aut alias, certe ab hoc actu licite appellabit, licet sit actus iudicialis, vel extraiudicialis dict. c. concertationi, quod in causis privilegiorum est expeditum, in causis veræ nobilitatis, uti dicemus, præterea si describatur in matricula plebeiorum recte appellabit, præterea si capiatur pignus processu id iure communi est admittendum, quod nostro non est correctum, & in Hispania non erit sine utilitate hæc appellatio, quia iudices appellationum illatum de facto grauamen reuocabunt, nec patientur pendente hac lite, quod is qui appellauit soluat tributum, & in hoc iudicio appellationis proderit si per viginti annos, appellans & parens non soluerint tributum, ita intelligendi sunt Andreas Siculus inter consilia Alexan, consil. fin. li. 4. & Ruinus consil. 17. lib. 1. & quod magis est, ne nostra hæc praxis sit sine auctore Hispano ita tenet Menchaca dict. lib. 1. §. 5. nume. 23. & illustri questione. 87. & hæc admittendum est in causis veræ nobilitatis quando non sunt aditi iudices nobilitatis, namque si semel aditi sint super nobilitatis iure, soluendus est census plebeius iuxta tradita infra glo. nec iudices alij tunc quicquam cognoscunt iuxta tradita infra glo. it. num. 48. reuocato autem grauamine de facto illato, remittetur cau-

sa

Glof. 5.

sa veræ nobilitatis super toto iure nobilitatis, ad iudices nobilitatis, ubi agi poterit, itaq; vtriusque integrum remanet ius, quanuis præcedat causa appellationis, & grauaminis reuocatio, & quanuis Gregorius Lopez dicat, quod credit, quod opinio Angeli non possit practicari, ego credo quod practicabitur vtiliter, ex his quos supra allegavi, & in glo. 4. qui tenet contra Ias. & merito.

In quantum vero Angel. ait quod transactis decem diebus ad appellandum, perdit privilegium & immunitatem ille qui appellare tenebatur, in hoc ego credo quod non est veram iuris rationem secutus, quia solum præiudicat sibi tamen in remedio illo appellationis, cætera autem iuris remedia habet, quod quidem constabit ex his quæ proxime dicemus tum etiam quia non nocet sibi in toto iure, sed quæ tamen vna solutio nocere possit, iuxta late tradita glo. 6. infra ubi agemus de actu contratio iuri perfecto, & causato, vel re iudicata, vel præscriptione, ibi vide.

Diximus enim ex glo. in d. l. qui gratatos verbo, actio, quod ille qui grauatur in censu & tributo habet duplex remedium iuris, alterum si appellat. disputauimus quantum hoc appellationis remedium cõpetat & intra quod tempus interponenda sit, nunc restat secundum remedium illud autem ex d. l. qui grauatos, & glo. ibi, pertinet ad querellam sibi (de iniusto onere conqueratur.) ibi Ioannes de Platea ponit practicum, & dicit quod

grauamen illud illatum a peraquatore hoc est, per el repartidor, potest reuocari proposita accusatione criminali, petendo per aquatores puniri & qui censum imposuerint, & in consequentiam implorando officium iudicis, ut exgrauetur, ita ille ex Bart. doctrina in l. interdum. §. qui furem. ff. de furtis, ubi quod damnus & interesse potest incidenter adduci in accusatione criminali. deinde ait, & verius quod potest reuocari grauamen per viam simplicis querellæ, & petitionis intra annum a tempore scientiæ, & hoc vult litera text. & aperte glo. ibi verbo, oblationem, quæ vult quod tempus illud currat a tempore scientiæ, & ait, *id est postquam codex obiectus est.* ex quo text. & gloss. & Bart. & Platea, certum est quod ratio text. consistit in grauamine quod contingit in censu, ita ut is possit queri non solum qui in maiori quantitate grauatur, verum & is qui cum non deberet resolvere, tamen in codice scribitur soluturus, ut is a die scientiæ intra annum conqueratur, alias sibi præiudicet, quod enim iudicium est de parte respectu partis, id est de toto respectu totius. l. si quis cum totum. ff. de except. rei iud. præiudicat autem sibi tanquam si semel soluisset, iuxta nobis tradita infra gloss. 6. ne putes dict. l. qui grauatos solum posse adduci, ad exgrauationem, ratio enim eius, id est tempus, scientia, & obiectio codicis, habet locum in nostro casu, ne vna, & altera, & sæpius continuata pignoriatio, aut descriptio in

Q ma

matricula cum scientia, remaneat perpetuo sine damno, & sine præiudicio.

Argumento eorum dici merito potest, quod si vno scabe quod le puseron en la matricula por pechero, o quod le sacaron prenda, quod sine scientia raro contingit quod intra annum debet occurrere ad iudices, de los hijos dalgo, y pidir la ordinaria, de qua supra y usar della, idem si vee o scabe quod le sacaron la prenda, debet conquiri intra annum, alias est visus soluisse, & ad hoc est egregium & opportunum argumentum, quod deducit ex d. l. qui grauatos, qui tex. vbi diximus semel & modo repetimus, licet loquatur in eo qui omnino debet censum, eadem ratione cogente admittendus est, in eo qui dicit se grauatum quia non debet censum, idem est vt dicebamus iudicium de toto quoad totum, quod de parte quoad partem. l. si seruus eius. ff. de acq. hered. d. l. si quis totum vbi. dd. & ita tenet Bart. que vide, & extendit. d. l. qui grauatos in l. forma. §. si. ff. de censib. & allegat. d. l. qui grauatos, & ibi ad Bart. vide bonam additionem, nec enim debet perpetuo manere pignoratius, & descriptus si ne iuris aliquo effectu. vnde quaelibet descriptio in matricula cum scientia, & ite pignoratio, quæ sine scientia vix intelligi potest, cum fiat in propria domo, argu. tex. in l. dies. §. ait prætor, ibi (domum denunciari. ff. de danno infecto. l. aut qui aliter, ibi (domum). ff. quod vi aut clam. tex. in c. fi. ibi (denuntiatione publice facta domi.)

de eo qui mittit in possessionem. caus. rei seruanda, certe nocet tanquam vna solutio, & ad hoc æquiparantur in nostra lege, & æquiparatorum idem est iudicium diximus glos. r. §. r. nu. 43. ideo requiritur querella intra annum ex d. l. qui grauatos & Bar. qui ita intelligit tex. diximus quod quaelibet pignoratio nocet tanquam vna solutio propter ea quæ adducemus quantum suspicor vtiliter infra gloss. 6. per totam.

Ex quibus nota quod ille qui hoc anno pignoratus est, & accepit testimonium de pignoratione, sed non occurrit ad iudices, & postea pluribus annis pignoratur, si post plures annos quibus pignoratus est occurrit cum primo perturbationis testimonio ad iudices, & super eo fundat litem, certe non est securus, quia intra annum debuit conquiri, quod iam ex facto agitatum vidi, & facit, para el que no pide la refaccion de la sisa, intra annum.

Præterea & secundo inferre licet, quod quantum dixerimus superius, quod tractatis duobus mensibus ad appellandum præiudicat sibi qui non appellauerit a grauamine illato a peræquatore, illud ita intelligimus nisi intra annum occurrat ad hoc iuris remedium, namque lapsus duorum mensium hoc remedium non tollit, cum ad idem vtrumque detur, scilicet, ad vitandum danum quod ex scientia & patientia resultat. d. gl. verbo, actio, in d. l. qui grauatos, nec hoc in hac iuris parte mirabile videri potest, quia generaliter

liter receptum est in iure circa hoc actus extraiudiciales, vt licet ab illis possit appellari, & licet appellatio interponi debeat ab illis intra tempore statuta a iure adhuc tamen lapsus eius temporis, non tollat nisi ipsum appellacionis remedium, non vero alia remedia inducta a iure. tex. expressus in d. c. concertationi ad fin. ibi (sed si per contradictionem debitam, vel alia iuris remedia petierit reuocari grauamen dum modo medio tempore bis non cõseruit lapsus decennij non obstat) quod receptum est in alijs iuris partibus. vt vnum remedium ablatum non tollat alterum. l. r. §. hoc interdicitur vbi. illud. ff. de vi. & vi armat. l. quod in hærede. §. varijs. ff. de tribut. r. & vnum quodque remedium perit suo tempore citius, aut tardius, secundum suam particularem iuris rationem. tex. elegans in l. intelligere de bis. C. de luitio. pigno. ergo elapsis decem diebus, vel duobus mensibus de quibus supra, si intra annum conquestum sit, refertur danum & cõseruaturius quia hæc duo remedia tendunt ad idem & extincto vno, non extinguitur alterum, quia citius, aut tardius extinguuntur. d. c. concertationi. d. l. intelligere debes.

Præterea & secundo inferre licet, quod ad reuocandum huiusmodi grauamen competit cõdictio ex lege. in d. l. qui grauatos, cõdictio autem ex lege durat tempore præfinito a lege, & exercet officio iudicis mercenario, quod deseruit conditioni, simile videmus in remedio legis. de quo in l. 2. C. de rescind. vend. quod non extendit ultra quadriennium, & exercet officio

iudicis mercenario, vnde receptum est a Ias. in d. l. si. de cõstit. principum. n. 59. ad si. qui existimabat, posset intra triginta annos conquiri eum qui grauabat. in cõsu & tributo, aut immunitate, quia dicebat, quod grauamen reuocabatur officio iudicis, quod quidem officium durabat triginta annis. l. sicut. C. de præscriptio. 30. vel. 40. annorum, ratio Ias. est fallax, duplici ratione, tum quia spacium 30. annorum, & lapsus anni varie nocent, de quo dicemus infra glo. sequenti: tum etiam quia in nostro casu competit cõdictio ex lege ad certum tempus definita, cui addictum est officio iudicis non nobile, sed mercenarium deseruiens actioni, aut conditioni, & cum ea duras, & licet cõditio ex lege non tollat alia iuris remedia vt per Bar. Ia. in. l. r. ff. de cõdict. ex lege illud intelligendum est in nostro casu, vt non tollat officium nobile quod nobiliter exercetur nulli, nec a conditioni, nec cõditioni deseruiens. iux. text. & notata per Bart. & Ias. in l. ius dicentis. ff. de iurisd. om. iud. at vero officium mercenarium perijt tempore, quo perijt actio cui deseruit, notissimum enim est, quod accusatio durat. 20. annis, modo sit delicti publici, modo priuati, nisi lege aliud expressum sit. l. querella. C. de fal. & ibi Bar. Alberi, & Bal. post gl. & commune dicit Salicet. & plures refert Francis. Balb. de præscript. 4. part. 4. partis principalis, & est. l. 5. tit. 7. part. 7. modo officium iudicis, quod succedit in loco huius accusacionis non viuunt, item ultra viginti

annos. tex. in. l. diuus la. 2. ff. de custodia reorum, vbi Alberi. id notat tex. in. l. 1. C. eod. tex. in. l. penultima ff. de publicis iudicijs, text. in. l. 2. C. de abolitionibus. leg. filius familias. §. veterani. ff. de procuratoribus. & C. qualiter & quando de accusatio. nib. & tenet Barto. in. d. l. querela, Salicet. in. l. ea quidē de accusatio. nib. facit etiam quia in ciuilibus officium iudicis durat triginta annis, sicut ipsa actio, tex. in. d. l. sicut in re at vero si actio durat breuiori tempore, & officium iudicis, perit citius, nec ascendit ad triginta annos: ita in terminis adnotat Anto. Gomez, noster in tomo de delictis. 3. c. 1. num. 7. itaq; cōdictio ex leg. quæ oritur ex. d. l. qui grauatos, non extenditur ad longius tēpus, ex officio iudicis, quia officium iudicis restringitur, & contra hitur ad vitam actio nis pro qua cōpetit, & ideo in casu que tractamus, qui grauatur in pignoratione, aut in descriptione in matricula, nec appellat iuxta ea quæ diximus, nec conqueritur intra annum, negligens remediū. d. l. qui grauatos plane præiudicat sibi tanquam si sponte soluisset censum, & tributū, itē & soluere videtur sponte qui scit se describi in libro soluētū, si nec appellet, nec conqueratur Sed restabit illud dubiū discutiēdū, quot solutiones, aut pignorationes aut descriptiones cū scientia plene præiudicēt, vt & officium iudicis adēptū videatur, de quo dicemus in sequenti gloss. 6. per totam vbi de solutione quantum noceat acturi fu-

mo, respectu & iuris perfecti, & perficiendi, quod quotidianū est, & forte in foro nō vsque adeo cognitū, itaq; officio iudicis cū cōdictione ex lege perēpto, intra annū, si nulla nec appellatio nec querela intercedat, in ducit dānū nō tamē plenū, respectu iuris causati, vt dicemus. d. gl. 6. & vna quæq; pignoratio, aut descriptio cū scientia habet effectū vnus solutionis, interim dum durat officium iudicis, quo finito nihil aliud expectādū est, quanto autē tēpore sint multiplicandæ ad destruendum ius perfectum, & ad interrompendum ius captū vide. d. glo. 6. vbi latissime Infero vltimo ad doctrinā Abbatis in. c. quia iudicāte de præscriptio nibus vbi, n. 5. reprehēdit Bald. in. l. qui bona fide. ff. de damno infecto, dicebat Baldus. quod si aliquis fuit grauatus dolo, vel lata culpa agrimēforis, quod debet conqueri intra annū, per. d. l. qui grauatos, quam ad id allegat, quasi dicat, quod elapso anno sibi nocet, at vero Abbas ibi dicit quod dictū Bald. non placet sibi, & subdit rationē, scilicet quia cū cōpetat actio specialis, debet audiri tā diu, quādiu erit præscriptū contra actionē cōpetētē, quasi dicat Abbas aperte id quod adnotabamus, scilicet, quod officium durat & viuut cum actione, sed non satis se explicat Abbas, melius autem explicatur ex his quæ adduximus, quia nocet sibi quo ad querelam, ex dicta leg. qui grauatos, sed restat sibi actio civilis idq; ex dicto. c. conccrationi, & ad notauimus supra, & certe illa quæstio

stio difficilima, quanto tempore quis plene sibi noceat, & quot solutionibus, respectu iuris causati, & causandi vt ita dicam, vel vt alij dicunt, quādiu est in fieri dicemus gl. sequenti, credo vtiliter, nec ineleganter, vide, quæ sequuntur.

Notabilia ex glossa. 6.

- 1 In iuribus incorporeis reperitur ius perfectum, & non perfectum.
- 2 Interruptio debet interuenire intra legitimum tēpus, id est iure nō perfecto.
- 3 Interruptio non solum impedit cēptā vsucapionem, verum omnino destruit & extinguit.
- 4 Bona fides requiritur toto vsucapionis tempore.
- 5 Superueniens mala fides post completam vsucapionem nihil nocet.
- 6 Ius perfectum circa nobilitatem Hispaniam triplex reperitur.
- 7 An possit quis effectus nobilitatis veniāciare.
- 8 Antiquitus omnes etiam nobiles tributa soluebant.
- 9 Nobiles Hispania ex particulari iuris dispositione, nō soluūt tributa plebeia.
- 10 Censui olim imponebatur vniuerso patrimonio vniuersi territorij.
- 11 Nemo aliena bona in scio. per aquatore, & quæ utilitas hodie.
- 12 Olim milites actu militantes excusabantur a tributis.
- 13 Beherrias, y sus costumbres, vnde dicitur manarini.
- 14 Consuetudo conformis iuri communi extenditur.

- 15 Vna pars populi potest inducere cōsuetudinem.
- 16 Distinctio nobilium & plebeiorum est de iure communi.
- 17 Beheria el que viene en ella cuyo padre ni maiores no pecharon, siba de pechar.
- 18 Nobilis non potest remittere nobilitatem suam, vt fiat ignobilis.
- 19 An possit nobilis sibi nocere in effectibus nobilitatis, & in quibus.
- 20 Quæ sunt publica auctoritate, sed priuata vtilitate renunciantur.
- 21 Exemptio clericorum, non est comparanda cum exemptione nobilium.
- 22 Quare pragmatica nostra requirat viginti annos continuos, & quis sit sensus eius verbi, continuos.
- 23 Quando ius est infieri quilibet actus interruptit.
- 24 Nihil in interest, vel tu ipse soluas, vel colonus, aut amicus, aut hospes te sciente.
- 25 An expletis inter viginti annis, si tu ipse soluas, tibi noceat traditur opinio Gregory, Auendany, Abbas et aliorū.
- 26 Notatur Otalora in allegatione legū.
- 27 Nemini licet venire contra factum suum.
- 28 Variatio circa idem nemini est permissa.
- 29 An & quando per vnum actum contrarium inducatur renunciatio iuris causati.
- 30 Distinguitur actus momentaneus reiterabilis, ab actu momentaneo nō reiterabili.
- 31 Distinguitur actus vniuersus ab actu particulari.
- 32 Decurionatus est actus vniuersus, plures

- res subse contenens.
- 33 Distinguitur actus permanens ab actu momentaneo.
- 34 Solutio census plebei est actus momentaneus reiterabilis, et non perimit ius causatum.
- 35 Quantum tempus expectandum sit, ut ex actibus momentaneis, & reiterabilibus pereat ius perfectum, & causatum.
- 36 Iure communi immunitas ex privilegio non perit, nisi triginta annis, & respectu ecclesie quadraginta.
- 37 Si casus nunquam eueniat, nunquam perimitur istud ius.
- 38 Privilegium immunitatis etiam si concessum sit pro filiis & nepotibus, & descendentiibus, perit triginta annis omnibus.
- 39 In habilitate medij per quod debet fieri transitus, impedit ne fiat transitus.
- 40 Amotio medij directiui impedit effectum.
- 41 L. 42. & l. 43. titu. 18. partit. 3. concordantur.
- 42 Nobilitas Hispana quam dicimus de solar nullo tempore amittitur.
- 43 Iura naturalia agnationis & cognationis tempore amitti non possunt.
- 44 In hoc genere nobilitatis parens filio nocere minime potest, nec factio, nec verbis.
- 45 Ius presumit filium eius generis, cuius sese gesserit pater.
- 46 Non est vero simile quemque genus suum ignorare.
- 47 In hoc genere nobilitatis is ipse qui soluit audiendus est.
- 48 Sententia in hoc genere nobilitatis neminem facit nobilem sed declarat.
- 49 Quomodo cognoscetur res iudicata fuisse de solar.
- 50 Paria sunt in sententia certam quantitatem exprimi, vel verba eius referri ad acta.
- 51 Agitur de l. 9. hoc titulo & lib. & explicantur eius verba.
- 52 Equiparatio debet esse inter diuersa.
- 53 Vna & eadem res non censetur diuerso iure.
- 54 Nudum agens, nec civile, nec naturale operatur ultra eius potentiam.
- 55 Circumstantia rerum & personarum sepe variant ius, cum ius oriatur ex facto.
- 56 Duo vincula fortiora sunt, quam vnum, & dua rationes, idem, & duo iura item.
- 57 Valer argumentum a fortiori ratione & causa.
- 58 Prescriptio non dum perfecta non tollit perfectam.
- 59 Agitur de opinione Auendanij, et reprobat.
- 60 Lex nostra agit de prescriptione, non de consuetudine.
- 61 Post rem iudicatum consopitur prescriptio ignobilitatis.
- 62 Quid de eo qui non habet rem iudicatum, an solutione noceat sibi, si alias habet ius perfectum, ex probationibus.
- 63 An viginti anni de pecheria debeant reperiri in tribus personis, an sufficiat in vna tantum.
- 64 Solutio census plebei debet esse directa in quam non possit cadere alia prescriptio quam solutionis.
- 65 Soluens & protestans quantum sibi noceat

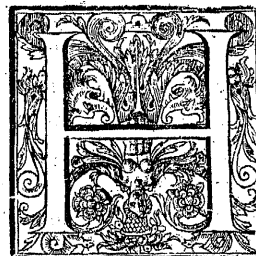
ceat, & de protestatione.

- 66 Actus mere voluntarij limitantur per protestationem, non vero necessarii vel coacti.

Ni pechasse ni con-

tribuyesse.

Glossa sexta.

Hoc verbum, Pechar, Hispanis familiare idem est, quod soluere, sed non omnem solutionem continet, eam dumtaxat significat, quae fit ab ignobili, inde Pechar, est soluere tributum plebeium, quod non soluit nobilis Hispanus, sed ignobilis, vnde ignobilis Hispanis dicitur, Pechero, & tributum quod soli plebeij soluunt dicitur pecho, & in aliquibus locis, Pecha, isque Hispane, pecha, qui soluit tributa plebeia lege, 11. titulo 18. parte 3. & per totum libro. sexto titulo 14. de los pechos y tributos, exemptos y escusados dellos, in noua recopilatione, & comparatur redditibus aliquando Hispane, con las rentas y derechos, lege 4. titulo 8. libro 9. recopilationis, & comprehendit, Alcabalas, tercias, pedidos. l. 13. eodem vbique el pedido es especie de pecho, verbum, contribuere, est Hispanum, est contribuere, hoc est cum alijs plebeijs tribuere, hoc est soluere tri-

butum plebeium, inde a tribuendo tributum, & hoc verbum aliquando ad imposita onera refertur vulgo a las impositiones. l. 16. tit. 8. l. 9. reco. & continet sifa, vti sifa dicatur impositio, de generibus horum tributorum dicimus glossa 7. superest, nam illud attingere an soluendo censum plebeium, id est, Pechado, sibi quisque noceat, an & posteris, quae solutionum multiplicatio expectanda sit: an vna sufficiat, an plures? quod tempus, ut & in petitorio, & in possessorio sibi quisque nocuisse videatur, an pacto quoque & renuntiatione immunitatis, & privilegij sibi quisque noceat, & posteris, an protestatione soluendo ius suum sibi conseruet, haec sunt capita quaestionis, quam sumus disputaturi.

Quaestio prior in eo est, an qui habet ius perfectum, aut causatum, ut vulgus loquitur, contrarijs actibus illud perdat? & quot actibus? & quanto tempore ius illud iam semel perfectum perdat? pro perfecta cognitione praemitto, quod in iure; quod pertinet ad nobilitatem, & ad reliqua iura incorporea, quae tempore acquiruntur, & tempore amittuntur reperitur haec differentia iuris iam plene perfecti & non perfecti, vocat vsus forensis, ius causatum, & non causatum. exemplum habes apud iurisconsultum Vlpianum, in l. 1. §. si & l. seq. ff. de itinere actusque priuato ubi interdictum illud de itinere actusque priuato competet ei, qui modico tempore, hoc est, non minus quam triginta diebus vsus sit itinere,

via actu ve, non vi, non clam, non precario, idq; patet ex dicta. leg. ibi, (*si modo hoc anno vsus est, vel modico tempore, idest non minus quam triginta diebus,*) & tamen expletis semel quibus vsus sis nec vi, nec clam nec precario, competit interdictū, quia est ius perfectum, & causatum etiam si post triginta dies incipias vti clā, vi, aut precario, ex. §. fi. d. l. 1. & d. l. 2. ibi (*nec enim corrumpi, aut commutari quod recte transactum est, superueniente delicto potest.*) & glo. ibi verbo, vsus est, ita intelligit verbum illud transactum, idest completum, vt referatur ad ius completum, & perfectum legitimo tempore, similis tex. in leg. 1. §. Aristho. vertic. idē ait eum. ff. de aqua quotid. & aestu. ibi (*qui hoc anno aquam duxerit nec vi, nec clam, nec precario. et eodem anno vitiose vsus est*) & loquuntur Iurisperiti in eadem met persona, quæ acquisit, quod aduerte ad ea quæ dicemus inferius.

² Quæ iura aperte faciunt pro illa receptissima sententiā & in foro quōtidiana & rursus hęc ipsa sententiā maxime facit ad nostram quæstionem, scilicet, quod interruptio debeat interuenire intra legitima tempora vsucapionis, post impletā autē vsucapionem, hoc est, post ius perfectum nihil prodest, intra tēpora autē ipsius vsucapionis idest ante ius perfectum, non solum impedit ceptam vsucapionem, nec solum eam suspendit, verum enecat, & extinguit, ita vt toto tempore v-

vsucapionis necessaria sit bona fides Bart. in l. naturaliter. ff. de vsucapionibus, Abbas & reliqui in c. fin. de præscriptionibus. Balbus eadem. 2. part. 3. partis principalis. q. 7. quod quidem recipiunt scriptores contra iuris ciuili regulas, quæ admitebāt bonam fidem ab initio tantum, etiam si postea ante perfectum ius vsucapionis, hoc est intra legitima ⁴ tempora præscriptionis superuenisset mala fides, iuxta dispositionem tex. in l. vna. C. de vsucapione transforanda. ex text. ibi (*in omnibus iusto titulo possessionis antecessoris iusta detentio, quam iure habuit non interruptatur ex posteriori forsitan alienæ rei scientia*) quæ verba non ineptē alio possunt retor queri, nō quod superuenientia malæ fidei intra tēpora vsucapionis, non noceat etiā si superueniat successorī qui adminiculo vtitur antecessoris, iuxta regulam text. in l. Pomponius. §. cum quis adminiculo. ff. de acqui. poss. l. vicia possessionum. C. eod. sed quia suberat difficultas, ea scilicet, quam modo attingimus an scilicet superuenientia malæ fidei in successore noceat ei in possessione semel perfecta ab authore, & ait imperator non nocere, quia illud iam olim receperant Iurisperiti in eodē authore, ait enim imperator quod iusta detentio possessionis antecessoris quam iure habuit non viciatur ex mala fide successoris, plane inuit vsucapione perfecta viuo antecessore non esse curandum de mala fide

fide successoris, sicuti in ipso authore receptum erat, quod etiam in rebus mouilibus & se mouentibus recipit imperator, non autem id solū asserit, inceptam ab authore vsucapionem, & continuatam a successore, non dum tamen completam, non interrupti superuenientia malæ fidei, in successore, deniq; tex. ille, ad initium sese refert, initium autē vocat, initium possessionis suæ, scilicet totam authoris sui possessionem quæ initij nomen meretur, respectu successoris, alias vix quadrarent verba quæ sequuntur (*minuitur autem vsucapionum compendiosa dominis iactura*) quæ proculdubio ampliaretur si mala fides superueniens successorī intra tempora legitima nihil noceret, quicquid sit de text. quem scriptores allegant quōtidie ad eam conclusionē, scilicet quod superueniens mala fides non interruptit ceptam semel cum bona fide vsucapionem, de iure ciuili recepta est ea conclusio, pro qua allegatur similis tex. in l. sequitur. §. de illo. ff. de vsucap. l. bonæ fidei. ff. de acq. rerum dominio vbi ratio posita est, a Iurisperito, text. in l. 2. ff. de vsucap. pro empt. tex. de iure nostro, in l. 12. tit. 29. part. 3. quæ Iurisperitorum rationem aperte est secuta, sed hęc iura quæ cum mala fide superueniente intra tempora legitima vsucapionis admittunt vsucapionem, antiquata sum iure Pontificio, secundum quod toto tempore vsucapionis requiritur bona

fides, ex regula possessor, de regulis iuris, ita resoluit. D. Didac. Covarrubias, in dicta reg. 2. par. §. 12. d. l. 2. idem resoluit Gregorius in d. leg. 12. verbo, etia obiecten mala, qui plura allegant ad propositum, igitur superueniens mala fides destruit ius quod est ceptum, & in fieri, adeo vt postea defecta mala fide, & superueniente bona, non possit ius illud imperfectum perfici, propter naturam interruptionis, enecantis, & destruentis, ideo de nouo noua inchoatur, ita tenet Canonista in c. fin. de præscript. & alij quos refert & sequitur D. Covarrub. vbi supra dicto, num. 2. quod ideo aduximus, quia apprime necessarium est, ad eam quæstionem quam tractamus, & intelligendam rationē iuris perfecti, & verba legis nostræ ibi (*continuos y cumplidos,*) de quibus suo loco dicemus non inutiliter, nunc vero quia de iure perfecto, completo & causato agimus illud aduerte oportet, interruptionem destruere omnino, anteriorem possessionem si ea ad legitima tempora nō adfuerit, vt etiam si adueniat noua bona fides, nihil iuuat antiqua possessio ad continuationem, quia tempus illud non est continuum ciuilitate interueniente actu, cōtrario malæ fidei, eoq; intermedio, vide verbo, continuos y cumplidos, ideo solutio totius tributi, vel partis interrupti. l. 20. tit. 19. part. 3. Bursatus confi. 217. nu. 5. vol. 2. Auendanius 2. par. c. 30. nu. 5. Gutierrez de iura-

mento confirmatorio. 3. par. cap. 1. num. 34. & contingit etiam interruptio ex matricula pignoratione & scientia. vt diximus supra glof. 4. & 5. & sufficit vnus actus ad interruptioem, Bald. in l. fin. C. de seruit. idem in leg. 1. vsucapione transformanda. 2. lect. & ad l. 7. isto vide supra glo. 17. num. 31. at vero si semel perfecta & completa sit vsucapio, cum bona fide legitimo tempore, etiam si mala fides superueniat nihil nocet, etiam in secretiore animi iudicio, nedum in foro civili, tenent plures & doctiores, gloss. Abb. & alij in c. vigilanti, de prescriptionib. Balbus eod. 2. part. 3. part. principalis q. 9. Theologorum dux Diuus Thomas quodlibeto 12. & 24. Conradus, Scotus, Paludanius Maior, Adrianus, Ioannes de Medina, Dominicus de Soto, Florentinus, atq; eos referens D. Dida. Coarruu. dicta reg. possessor. 3. parte, §. 2. num. 1. pro qua sententia egregia, nobis qui iura ciuilia sequimur fundamenta sunt, inter alia, hoc ipsum quod tractamus, scilicet, quia ius illud semel completum, & absolutum, nulla superueniente mala fide destruitur. ex ratione dicta. l. 1. §. fin. & l. 2. ff. de itinere actuq; priuato: neque enim corrumpi, aut commutari quod recte transactum est, superueniente delicto potest, vt inquit ibi Iurisconsultus: item facit tex. elegans in l. si pupillus. 46. ff. de administrat. tut. quæ equiparat vsucapionem ei qui soluit, & satis fecit,

constat autem solutionem, omnè auferre obligationem, ciuilem, & naturalem, tex. glo. & scriptores in. §. 1. instit. quibus modis tollit. oblig. l. si pupillus. ff. ad leg. falcid. sit igitur comprobatum nobis reperiri ius causatum, vt ait vulgus, vel completum, aut transactum, vt Iurisconsulti loquuntur.

Hoc autem ius completum, quod attinet ad nostrum institutum, quantum colligere licet ex nostris legibus triplex est, aut enim est, ius sanguinis & generis, perfecte acceptum a maioribus naturale, & perpetuum quod nostro nomine Hispano vocamus (de Solar) quod est perfectio cæteris, licet illa quoq; ad genus, & sanguinem referantur, & sint perpetua, & naturalia, aut vero est legitime & ciuilitè perfectum ex re iudicata, vulgo per executoria: aut est legitime completum & perfectum per prescriptionem legitimam. de hoc triplici genere iuris perfecti, & semel completi sunt nobis iura, de duobus prioribus. scilicet solar y executoria est nobis. l. 9. hoc titul. & lib. ibi. (*Por ende mando y es mi voluntad y merced, que aquellos que fueren notorios hijos dalgo de solar conosciendo, ouieren auido sentencia de como son dados por hijos dalgo segun y al tenor de la ley que hizo el rey don Iuan mi señor y padre, y despues de la tal sentencia estuieron y estan en possession de la hidalguia.*) ecce tex. apertum qui equiparat el solar, y la executoria, tanquam iura iam perfecta, & absoluta,

luta, & quia hæc lex refert se ad legem latam a Ioanne rege cognomento el primero, vide legem illam quæ est. l. 7. hoc tit. & lib. vbi ponitur genus iuris perfecti per vsucapionem, & prescriptionem, ibi (*que todos los hijos dalgo que son hijos dalgo de padre y abuelo que estuieron en posesion de hidalguia de tanto tiempo. aca, que memoria de hombres no es en contrario y de veynete años aca nunca pecharon ni ysaron ni acostumbraron pechar ni pagar, en monedas ni en pechos que acostumbran pagar los buenos hombres pecheros ni en alguno dellos por sen ellos y cada vno dellos hijo dalgo*) præterea iuris perfecti est elegans exemplum in l. 2. tit. 21. part. 2. vbi is qui natus est patre, auo, pro- auo, & atauo, nobilibus, nobilis est; nec sunt plura nobis iura in hac re quam tractamus (que ipse sciam) pertinentia ad ius completum & transactum, itaque vt omnia ad summam quædam rationem redigamus habet ius causatum, & perfectum, el hijo dalgo de solar, el de executoria, el de probança, iuxta d. leg. 9. & leg. 7. & leg. 2. & notatam legem quæramen alias continet iuris difficultates de quibus inferius, nunc, quod instat, agamus.

His igitur præmissis quæ pertinent ad ius completum, & eius genuinam rationem inuestigandum est, an solutio census plebei vulgo, del pecho, noceat in iure causato, & perfecto, ad quam quæstionem redigenda est quæstio de pignore,

& descriptione in matricula, eo modo quo diximus proxime glossis, res est quotidiana, & vsu forensi in hoc fenatu Pintiano agitata, dicam quod sentio, quod que scriptis vidi præiudicatum in iudiciis nobilitatis, me regio aduocato, liberum cuique sit suo modo sentire.

Et primum vt absit consilio & cæcitas a disputatione hic ego non ago de eo qui sciens videns se nobilem libens se volens renuntiat priuilegijs nobilitatis, & remittit ius suum, aut scriptis, aut verbo, nihil interest, tunc enim insurgit arbitratio longe separata & distincta ab ea quam tractamus, scilicet, an possit quis effectus ipsius nobilitatis inductos a iure remittere, quos effectus late enumeramus supra gloss. 1. a nomine 8. & 9. inter quos annumerandus est, la exemption del pecho, quia in Hispania est effectus inductus a iure nostro in fauorem nobilium antiquitus emittentes genere nobiles tributa soluebant, el primero que en Castilla libro a los hijos dalgo del pecho, fue el Conde don Sancho de Castilla, consta de la chronica general, itaq; sicuti ex particulari iuris nostri dispositione nobiles non incarceratione pro debito ciuili, nec torquentur, ita nec solunt censum plebeium alias autem de iure communi nobiles genere censum soluant, tex. in l. munerum. §. patrimonium. el. 2. ff. de muneribus & honoribus vbi id contra nobiles nostri temporis expresse notat

tat Bart. num. 3. dicens quod a muneribus patrimonialibus nemo excusatur, nec nobiles, nec Pontifex, nec ecclesia, idem aduertit Alberic. in rub. eodem titu. versu. quæro nunc quid nobiles ubi extēdit hoc de nobilibus ad munera personalia, per tex. in auth. de defensoribus ciuitatum. §. audient. ibi. *(Conuenit enim vnum quemque nobiliū semper functionem agere ciuitatum) quas inhabitant, & hanc eis conferre habitationis representationem, & in collectis cum alijs nobiles contribuant.* Lucas de Penna, in l. vltima. C. de fundis limitrop. lib. 1. text. in l. 1. C. de officio præfecti Augusti. §. l. vltima. §. ab huiusmodi. ff. de munerib. & honoribus, & notat Salycet. in d. §. 1. l. 3. ff. de muneribus, & honoribus, quod non recipimus in exemptis propter dignitatem. l. senatorum. & l. quonia. C. de dignitatibus, lib. 12. l. non tantum. §. l. l. in l. 2. ff. de excusatione tutorum, nec in militibus actu in castris viuentibus quonia hij excusantur. d. l. 3. §. 1. Lucas de Penna in l. mulieres, de dignit. & notat Salycet. in l. rescripto. §. vltimo. ff. de munerib. & honoribus, Alberic. in suo tractat. de munerib. & honoribus. idem tenet Bonus de curtili in tractat. nobilitatis. 5. parte priuilegio. 21. idem resoluit Ripa omnino videndus. 4. respons. a nu. 8. & seq. Andreas Ifernus in c. 1. tit. quæ sint regalia verbo, & plaustrorum & nauium præstationes, & ibi post eum Aluarotus, & Cardinalis,

Alexan. multa congerit, vt solet ad propositum Tiraquel. de nobilitate. c. 20. num. 164. 165. & sequentibus, vbi videre poteris, horum ratio est quia census olim, qui hodie est pecho, imponebantur vniuerso patrimonio, & omni territorio, ac in impositione census huius nulla ratio habebatur, nec sexus, nec ordinis, nec nobilitatis, sed solum sterilitatis, atq; hanc supplebant fertilia loca, ne quid deesset celsi, ita probat aperte tex. in l. omne territorium. C. de censibus lib. 1. & ad aliud propositum adnotabamus ex Plinio secundo, & Strabone, & alijs nobilitatibus scriptoribus in tractatu nostro de Expenfis & meliorat. c. 22. num. 46. vnde qui rem soli possidebat non alienabat, eandem incio peræquatore, hoc est, el cogedor, o repartidor, ex l. fi. C. de censibus id que fiebat, vt pernosceretur, quid, quantum, ab vno quoq; exigendū esset quæ. l. fin. hodie maximum argumentum præstat, vt si nobilis in dotem dederit filie aut genero nihil refert, res soli, ob eamq; causam tradiderit genero, nunciandum id omnino sit ex dispositione. d. l. fin. al. concejo, o a los repartidores, eas res desisse possideri a focero nobili, & tandem possideri a genero, vt sciat communitas an omnino imponendus sit census plebeius, an vero relinquenda illæ sint omnino liberæ a censu, ex d. l. fin. tum etiam quia genero prodesse ea possessio quæ fuerit sine scientia & patientia com-

10

12

communitatis, nec potest, nec debet quod in specie notat Alexand. confi. 136. lib. 2. & Ripa. d. respõ. 4. & in proprijs terminis nobilitatis in præscriptione Tiraquel. de nobilitate. q. 14. facit. l. scimus. C. de Agricol. & censu. lib. 11.

Cum igitur omni territorio imponatur census, nec ratio vlla habitata vnquam sit, nec nobilitatis, nec ordinis, nec dignitatis, reliquum est, omnes soluisse olim censum, vel tributum facit. l. 1. & l. penultima, & l. omnes omnino. C. de annonis, & trib. & in l. 1. C. de indictis, & super indictis, lib. 11. vnde sicuti olim milites actu in castris viuentes excusabantur a muneribus. l. 3. §. his. ff. de munerib. & honorib. ibi *(his qui castris operam per militiam dant, nullum municipale munus iniungi potest.)* & nonnulli propter nobilitatem ciuitatum vbi nascebantur, aut viuebāt excusabantur. l. non tantum. §. 1. ff. de excusationibus tut. ita hodie in Hispania singulari beneficio, dēde el conde don Sancho no pechan los hijos dalgo, & est effectus nobilitatis inductus a iure, sicuti cæteri quos retulimus supra glo. 1.

13

Ex qua ratione non est contra ius commune, & nostrum, hasta el tiempo del Conde don Sancho, quod vsu receptum est, en las behetrias de Castilla, que el hidalgo peche, como es en Bezerril, sancta Maria del Campo, sanct Martin de Baldeyglefias, Villa castin. y otros, idq; retento antiquiore iure, & scire de-

bes, que estas Behetrias en Castilla tuuieron el origen, que dize la chronica del señor rey don Pedro, año. 2. cap. 14. de his est. l. 3. titu. 25. part. 4. el priuilegio dellas es en tiempo del señor rey don Iuan el segundo, y es que por los galeotes que dan, y el precio con que se les concede, que de ay adelante (nota hoc verbum) ningun hidalgo pueda en Behetria alçar casa fuerte, ni llana, ni plantar viña ni heredad, ni tener la. Accedit secunda pars, y que si la alçare o plantare, o tuuere, que sea confiscada para el concejo, y que el concejo pueda (nota hoc verbum) confiscarla, y pueda echarlos del lugar. Estas dos clausulas son las del priuilegio, o contracto qualquiera que sea entre el rey y las Behetrias, en lugar desta confirmación se subrrogo ya por costumbre vniuersal en Castilla, que el hidago, o no viua en la Behetria, o peche: y esto de pechar suple oy la confiscación que el concejo podia y puede hazer en razon del priuilegio, o contracto hecho con el rey: y assi tiene la naturaleza de la confiscación el pechar como subrrogado en su lugar. l. si cum. §. qui iniuriarum. ff. si quis caut. cum vulgat.

Circa priorem partem priuilegij vel contractus quatenus dicit, que de ay adelante versatur in simili Ripa respon. 4. & fere ten. t idē quod prædictum priuilegium, vt scilicet, illi qui fuerunt en la Behetria, & eius maiores iam inde ante priuilegium,

gium, omnino non teneantur, soluere tributa, ni pechar, quia id in priuilegio expressum est, vnde ille qui probauerit se maioresque suos, ab hinc quadraginta annis, ac de inde a tempore cuius memoria non extet, vixisse in la Behetria, y no auer pechado, certe obtinebit, quia presumeretur ex immemoriali fuisse & maiores suos iam inde ante priuilegium, idque argumento eorum quae late adducimus de Expenfis & meliorationib. c. 9. numer. 24. & 20. circa decimas, vt qui probauerit immemoriam, presumatur habuisse titulum ante concilium Lateranense, vbi adduximus plures, & plura que omnia sunt hic oportunifima, & ad tex. in. c. prohibemus de decimis, & ad responsum Ripae. 4. titu. de rescriptis, & in hoc casu ex verbis priuilegij, & ex immemoriali, credo quod non est dubium, at vero immemorialis probatur iuxta tex. in. c. 1. de prescriptionibus lib. 6. & dicemus glo. 12. infra vide ibi.

At vero in casu quotidiano dubium maximum est, non probata enim immemoriali, alia via agitur tunc enim, is qui se nobilem dicit, vt non soluat tributa, ait inductum vsu contrarium esse, & esse in la Behetria nobiles qui non soluunt, o llanamente, o por executorias, & inductum esse iam contrariam consuetudinem, quae facile induci potest cum reducatur res ad ius nouum, scilicet, vt nobilis non soluat tributa, & quia consuetudo conformis

iuri communi extenditur. & est ius commune Iass. in. l. post. dotem. ff. solut. matrimo. nume. 101. & nume. 102. & ficit. l. 6. tit. 3. par. 1. & glof. ibi verbo, lugar, & quia haec consuetudo facile induci potest. quia reducitur ad ius praesens, que no peche el hijo dalgo, per ea quae adducimus infra nume. 59. ex Auendanio de exequend. mand. reg. Hisp. 2. par. c. 14. nume. 25. vide. d. nume. 59. tum etiam quia vna pars populi potest inducere consuetudinem contra aliam. Iass. in. l. si quis a filia. §. si. parti. ff. de lega. 1. num. 3. & in. l. de quibus num. 75. ff. de legib. adde Rodericum Xuatez in. l. quonia in prioribus. C. de inoffic. testamen. ampliat. 10. a num. 20. cuius dicta mire quadrant in nostro casu in quo agimus de inducenda consuetudine ad distinctionem nobilium, & ignobilium, los quales hazen estado y vniuersidad, & est distinctio, & consuetudo conformis iuri communi & nostro in auth. de defensoribus ciuitatum. §. primum illud, & ibi glo. verbo, nobiliores. l. 1. C. de conditis in publi. horreis lib. 10. vbi Iacob. Rebuf. l. si cohartalis. C. de cohartalib. lib. 10. l. 2. §. deinde cum post versu. deinde, vbi Zazius. ff. de origine iuris ibi (*ceperunt ex vtroq; corpore constirni.*) & ibi Albericus & Angel. l. 1. tit. 13. lib. 8. ordinamenti, Auendanius vbi supra. c. 19. num. 12. cum igitur sit vniuersitas, & iure nostro haga estado, videtur quod potuerit induci consuetudo, quae consuetu

suetudo cum sit conformis iuri praesenti facile potuit induci, y assi condos o tres hidalgos que no paguen, o con dos executorias ganadas por hijos dalgo en al gunas Behetrias, entienden los hidalgos, que es induzida costumbre llana, contra el priuilegio, para que no se pueda al legar sino que se aya de estar a la costumbre, de no pechar, el que fue re hijo dalgo.

17 Pero la behetria dize a todo esto, que pagar el pecho el particular hidalgo que viue en la behetria, o no pagar, que esto no toca a costumbre, sed ad praescriptionem de quo Ripa vbi supra, & Relandus a Valle cont. 5. nume. 65. y que esto de estados no pueden tener consideracion en la behetria, en donde ay particular disposicion por el particular priuilegio, y que el pagar o no pagar tributo es prescripcion, ex nostra lege, vt dicimus glof. 19. & ibi verba nostrae legis, quia ius quod tibi quaeritur adimitur alteri, quod non reperitur in consuetudine, & notat expresse D. Didacus Couarrub. in reg. possessor. 2. par. §. 3. nu. 2. & nos latissime post alios quos ibi retulimus de Expenfis & meliorationi. c. 9. num. 43. & quod praescriptio no extenditur de persona ad personam, de quo vide quae circa hanc extensionem diximus dicto. c. 9. num. 38. vsq; ad numerum. 43.

Lo segundo dize q en estos puede auer razon particular, que ellos y sus antecessores no pecharon de

tiempo immemorial, y assi que se presume estar en la behetria antes del contrato o priuilegio, ex superioribus dictis.

Lo tercero a las executorias responden, que pueden tener diuersa causa, o que el concejo no probasse ser behetria, o que el hidalgo probasse la immemorial en si, y en sus maiores, & requiritur eadem causa. l. cum quaeritur. ff. de exceptione rei iudicatae, & quia res inter alios acta. c. inter dilectos. de fide instrum. & per totum. res inter alios, ex quibus corrunt fundamenta omnia allata pro nobili, vt omnino obseruata particulari ratione priuilegij, aut contractus initu a rege, con las behetrias, soluere teneatur tributum, aut vendere teneatur bona, & recedere a behetria, & omnino quia en la behetria no se applica bien lo de los estados, oportunius applicabitur pro nobili quod adducimus. d. c. 9. num. 49. & 50. vide ibi, quia difficilima res est.

Postremo dize la behetria, que esto de confiscar los bienes, del hijo dalgo, y hecharle del pueblo, que es lo que ahora es el pecho, por la subrogacion de qua superius, que por la clausula del priuilegio fue acto de facultad, que dize que pueda, & quod vbi datur aliqua mera facultas faciendi aliquid nulla reperitur praescriptio Felinus post alios in. c. cum accessissent de constitut. num. 26. versic. limita secundo, Aymon consil. 111. num. 22. & 23. dicimus la

te infra glo. 35. nu. 63. versu. præterea vide ibi. Y assi que ahora quiere que pague, y que tiene para prescriptio necesidad de la interpellation y negacion, de qua Bart. Alex. & reliquit de quibus nos glo. 19. nume. 2. ibi vide oportune, & facit gloss. in l. qui luminibus. ff. de seruit. vrbano. prædiorum, y por estrazon oy les puede n hazer pechar.

18 Nunc ergo constat, quod nobilis potest sponte sua renunciare effectibus nobilitatis, & remittere ipsius prærogatiuas, namq; etiam si apud grauissimos, & doctissimos viros, difficilima ea quaestio sit vtrum nobilitas possit renunciari, hoc est an possit nobilis remittere vtilis sibi nobilitatis effectus, quam quaestionem latissime disputauit plurimis adductis, Mécacha de successuum creatione. §. 22. num. 74. folio mihi. 80. apud quem plurima poteris videre quæ inclinant in partem negantem, & antecum eandem quaestionem disputauit D. Didacus Couarrub. in. c. quanuis pactum de pactis lib. 6. part. 2. num. 5. vbi num. 9. æquissimam opinionem esse ait quod possit renunciari priuilegijs nobilitatis & responder latissime ad fundamenta pro parte contraria, & ait ita fuisse iudicatum in senatu Granatensi, & post hos latissime disputat quaestionem, & renouat fundamenta omnissis solutionibus Didacus Perez in. l. 1. tit. 2. lib. 4. veteris ordinam. versu. quaeri potest, vbi resoluit partem negantem, & vere inculcat exē

ptionem, cum nobilitate argumentando de vna ad alteram cum sint omnino disparata, & aquibus non fit illatio, vt sæpius diximus. l. Papiianus exuli. ff. de minoribus. multa ad propositum adducit Otalora 3. part. c. 6. num. 10. & 2. part. 3. part. c. 9. num. 15. & est varius D. Didacus Couarrub. lib. 2. variarum resolut. c. 1. nume. 4. iuncto nume. 7. & Gregorius dubiter. l. 34. titu. fin. part. 7. ex quibus merito quaestio videri potest difficilima.

19 Ego vero quaestionem hanc generice propositam, confusse omnino decidendam esse non dubito. ita si cui nostra distinctio placuerit, ommissa generica, & vniuersa definitione, distinguo inter ipsam nobilitatem naturalem quæ est qualitas generis & sanguinis a maioribus descendens, vt latissime probauimus glof. 7. nume. 17. & hanc aio renūtiari non posse, ex his quæ diximus statim proximis numeris, inhaeret enim ossibus, & inest a natura homini ipsi natiuitatis auspicijs conciliata ab ipsis parentibus, & parentum maioribus longa serie comunicata, at vero effectus nobilitatis, & prærogatiuas a iure nobilitati concessas & diuturno rerum vsu vsurpatas aut custoditas aio posse quidem renunciari, nec subest ratio efficax quæ contrarium cogat.

Est enim iure publico inuoluta sæpe priuata vtilitas quæ qui contendat renunciari non posse iniurius plane sit. ex glof. & Bart. & ibi scriptores

tores in. l. ius publicum. ff. de pact. ea enim iura, quæ sunt publica auctoritate, sed vtilitate priuata, profecto 20. quoad ipsam vtilitatem priuatam remittit, quia illa remissio, aut renuntiatione nihil ledit ius publicum. vnde istius aut alterius renuntiatione, qui voluit sibi suam vtilitatem particularem adimere non leditur ius publicum, nec ea pactio vel remissio potest adduci ad alias causas, at vero si ius publicum contineat publicam quoque vtilitatem, tunc omnino renuntiationi nullus est locus, ius autem hoc nostrum nobilitatis, auctoritate publicum est, pertinet enim ad agnationem, & genus, ex text. & glo. in. l. ius agnationis. ff. de pactis cæterum vtilitas est priuata: vnde non immerito quoad vtilitatem priuatam admitto renuntiationem, argumento eorum quæ notantur in. d. glo. l. ius publicum, & quæ notat Platea in. l. 1. C. de his qui sponte munera publica subeunt, neque obstat. l. 3. titu. 16. en el fuero de Vizcaya, ibi (*aunque aya expressamente renunciado su fidalguia.*) quia illa est lex fori, hoc est consuetudinaria, vt patet aperte, quæ magis firmat ius commune in contrarium, ex natura exceptionis, l. 1. in. l. si is qui pro emptore. ff. de vsucap. num. 51.

Præterea nihil facit ratio adducta ex ratione tex. in. c. si diligenti de foro competenti, scilicet, quod hæc prærogatiua, videantur concessa toti ordini, & vniuerso ordini nobilitati, quia vt ipse met D. Didacus agnouit in. d. c. quanuis pactum, & est

verissimum exēptio concessa vniuerso ordini sacerdotum non est comparanda cum immunitate concessa nobilitati, quia illa (& est nostra ratio) est quoddam multis conformem iuri diuino intelligo respectu temporalium, nam respectu spiritualium eius plane diuinum immediate a Deo quæ res latissime notauimus adductis plurimis glo. 9. per totam, ad D. Didacum practicum, quæ est. c. 31. vnde ius illud exemptionis ex eo capite continet ius publicum, & auctoritatem, & vtilitatem, at vero in nostro casu versatur ius mere posituum, quod vtilitate est priuatum, ideo renunciari potest hæc vtilitas priuata. ex Bart. num. 3. in dicta. l. ius publicum, nequicquam obest quod Otalora vbi supra, adstruit contra Gregorium in dicta. l. 34. quod eo modo retenta sententia Gregorij, scilicet, quod possit nobilis ex consensu suo, & renuntiatione incarcerari pro debito ciuili, sed quod non possit consentire, vt torqueatur, ait enim Otalora quod hoc modo possit nobilis perpetuo carceri sese subdere, namque Gregorius non intellexit de perpetuo carcere, sed casum quotidianum attigit, scilicet de incarcerando nobili ob debitum ciuile quousque debitum solueretur, quod enim de tormento dixit ex eo capite substandum est quod nemo sit dominus membrorum suorum. l. liber homo. ff. ad legem Aquilia m., & quidem idem omnino respondisset de perpetuo carcere, qui perpetuo libertatem

adimeret non ex capite nobilitatis sed ex regula vniuersali iuris ciuilib de qua in l. 2. ff. de lib. hom. exhibendo, ibi (*nihil enim multum ab specie feruientium differunt quibus non datur facultas recedendi*) l. Titio centū. §. Titio centū. ff. de condi. & demon. quæ iura quotidiana sūt ad eos quib9 iniūctū onus est, ne recedant ab aliquo loco, post Bart. enim ibi omnes rei ciuī, illā conditionē, vt pote quæ libertatē lēdat, sed tamē intelligunt valere si respiciat vtilitatē particularē alicui9 personæ, q̄ tamē quia ad nos nihil attinet omnimodius.

Itaq; sententiā Gregorij arbitror verissimā in eo qui se nobilem, & nobilem se sefferit, sed tamen cū hęc se fecit, & videat, libens ac volēs, sciēs & prudens se nobilem, consentit se se describi in loco, & vult censum, & tributū plebeium soluere cū plebeis vt is omnino ex vi consensūs, & stipulationis reuera opinione dectissimi Didaci Cobarrub. teneat iuxta consensum suū, & obligationē factē in eo loco soluere tributa plebeia, & carcere contineatur, vsq; quo soluat, quia hæc vtilitas priuata est, non publica, & quia item hoc de tributo plebeio non soluendo, tam inductū est nouiore iure in fauorē nobiliti, quā illud de non incarcerando nobili pro debito ciuili. nocebit autem sibi suo consensu, nō verō liberis suis. cū in ipsa solutione, & in ipso suo consensu se se nobilem fateatur, & vere sit nobilis etiam si id neget, nobilitas enim non ab ip-

so sed a maioribus descendit. l. 3. ff. de interd. & re. l. si. te. C. de ingenuis manumissis. l. diui. §. diui. ff. de lib. causa. l. interrogatam. C. de lib. caus. cum materia. hæc pertinet ad renuntiationem expressam factam ab eo, qui sciens intelligens, & vidēs se nobilem soluere tamen vult tributa, qui casus separatus est ab eo de quo agebamus, ideo assumimus alterum casum qui etiam versatur circa ius completum.

Hic tenemus egimus de eo qui sciens vidēsque se nobilem libens, & volens renuntiat iuri alicui inducto in fauorem nobilis, alia ratio est eius qui status sui ignarus, vt inquit textus in l. eius qui in provincia. ff. si certum petitur, censum, vel tributa cum ignobilibus reputans se ignobilem soluit: an sibi noceat, & quantum in qua re animaduertendum est. nos nihil in presenti agere de solutione census, aut tributi facta ab eo, qui non dum habebat ius nobilitatis completum, aut perfectum, quia hic casus indubitabilis est. talis enim solutio interruptit possessionem, adeo vt nō possit continuari quia vti diximus ea est natura interruptionis vt destruat, & interminat omnino antea factā possessionē ita vt nō possit amplius reuiuiscere, nec continuari cū ea. quæ subsequitur, post interruptionē, etiā si interruptionē denuo auferre velis, ex D. Dida. Cobarrub. d. regul. possessor. 2. parte. §. 12. nume. 2. ob id que textus noster merito requirit vigin-

viginti annos non interruptos sed continuos, & completos, non dicitur autem continuū tempus, nec continuus actus si interueniat actus contrarius, singularis doctrina Pauli de Castro in l. cōtinuus. ff. de verborum obligati. itaque vt diximus excludimus hūc casum, quia nihil pertinet ad ius completum, si enim viginti illi anni non sunt vel continuū quia interrupti per solutionem census, aut tributi, vel completi, vel quia non adscendunt ad eum numerum, vel quia interruptione interpreti, in hoc casu est planum solutionem nocere, quia deficit probatio legitima iure cognita, qua probare legitime possis te nobilem. & hoc est quod dicitur, quod quando ius est in fieri, vnus actus interruptit, ita ait Felinus in cap. cum accessissent de const. tu. num. 3. ad finem, & est. l. 7. isto ad quam vide infra gloss. 17. num. 31. verbo, por fuerca, quod verbum multos fallit.

Assummo nunc alterum casum quem non semel ex facto agitatum vidi, si ante completum sit istud ius ac tu ipse expleto tempore, hoc est expletis ante ipso viginti annis tu ipse, (vel procurator tuus inquilinus, vel colonus,) te sciens idem enim est ex textu singulari in l. 1. §. si tibi fundum, versiculo quoties enim conus meus. ff. de itinere actuque priuato. l. 3. §. vti. ff. eodem, soluas tributum plebeium, an tibi noceas, in quo casu merito pro te induci

potest dicta. l. 1. §. fin. cum. l. 2. ff. de itinere actuque priuato. vt nihil tibi noceas: item ratio eorum quæ diximus, quia superuenientia mala fidei post completam, vltimam em ex scriptoribus vbi supra, nihil nocet iuri semel completo.

Item facit dicta. l. 7. hoc titu. & lib. pro te, ibi (*Saluo sino fuere. p or fuerca, o premia.*) quæ verba desumpta sunt, ex l. 6. titulo. 2. libr. 4. vete ris ordinam. & sunt inscripta in dicta. l. 7. hoc titulo & lib. ita vt etiam si semel, aut bis soluas requisitus, aut pignora capta tibi luas, nihil tibi noceat, vide tamen de hac vi in fra gloss. 17. nume. 31.

Item facit pro te. l. 2. C. de his qui spont. mun. publi. sub. & quod notat, gregorius Lopez in l. 42. titulo. 18. part. 3. verbo facta treynta años, vbi si habes ius immunitatis completum respectu muneris, & tamen soluas videris tibi nocuisse in solutis non in soluendis, & quod refert ibi Bartolus, de Iannuensibus, & assumit. Lucas de Penna, & Alex. cons. 33. vol. 5.

Item facit pro te quia ius causatum & perfectū ex receptori sententia, durat & viuit perpetuo, nisi spatio triginta annorū contrariū actum exerceas, quo tēpore perit ius illud non antea. l. sicut in rem. C. de præscript. 30. vel 40. annor. & ita tenent quod ex actibus contrariis nō resultat extinctio iuris semel causati nisi elapsis. 30. annis, Alex. eos. 123. volu.

2. nu. 8. & 9. quem vide idem Alex. consil. 33. volumi. 5. nume. 5. & 6. vbi optime, Vldricus Zazius, consil. 19. lib. 1. nu. 8. & 9. Syluanus consil. 39. num. 14. lib. 2. Casaneus consil. 64. Guid. Pap. decissione. 487. qui plures allegant pro hac opinione, & extendunt hoc dictum, ad decimarum praestacionem, & in his requirunt quadraginta annos, Zazius & Alexand. vbi supra, pro his est. le. omnes, & dicta. l. sicut. C. de praescriptio. 30. vel. 40. annor. & textus in. c. accedentibus de priuilegijs: & textus noster in. l. 42. titul. 18. partit. 3. ibi, fasta treynta años, vbi Gregorius hanc tenet, & dicemus infra número. 36. hac gloss. vide ibi.

Item facit quod tradit ad propositum Auendanius, de exequendis mandatis reg. Hispan. 2. parte, cap. 14. nume. 26. vbi ad minus requirit decem annos, & licet ipse non alleget, hæc eius opinio potest fundari in. l. fin. C. de seruitute, & aqua. vbi traditur pro regula, quod quauis ad acquisitionem iuris contra ius requiratur longius tempus, tamen vt reducatur res ad dispositionem iuris, y assi a pecheria sufficit minus tempus, ita que cum lege nostra Cordubensi sufficiat viginti anni ad libertatem, & immunitatem plane dicendum est, ex dicta. l. fin. sufficere decem annos, vt iterum reducaris a ius commune, y assi a pecheria, quod non obscure sentit Guido Papa dicta decissione. 387. & Gre-

gorius in dicta. l. 42. in glossa. fat. a diez años, ergo etiam si solueris tributum semel aut bis, aut eo amplius nisi solueris toto decennio post completum tibi tributum ius videris nihil tibi nocuisse saltem in futurum, item facit pro te Abbatis doctrina, & loquitur Abbas in iure caufato, ait enim in. c. auditis de praescriptionibus, num. 10. & consil. 94. lib. 2. num. 14. quod ad reducendum rem, aut ius ad antiquum statum, in quo erat, ante completam vsucapionem, quod requiruntur tot anni, quot fuerunt necessarii ad vsucapionem iuris, sequitur Ioannes Baptista Ferrerius, consil. 102. nume. 2. late Philipus Francus in capitulum de beneficio de praebendis libro. 6. vbi refert Decissionem Rotæ ad propositum satis elegantem, & est singularis declaratio ad ea, quæ tradit iudicte Balbus de praescriptionibus 4 parte, 4. partis, quaestione. 30. numero. 8. itaque contrarius actus non tolli legitime completum ius nisi tantum tempus cum exercicio contrarij actus elabatur, quantum requirebatur, ad perfectionem, & complementum iuris, & est optima declaratio ad dicta. l. 1. & l. 2. ff. de itinere actuque priuat. vt etiam si triginta diebus vsus sis via, itinere, aut actu, nec vi, nec clā, nec precario etiā si postea bis, ter, quinquies, aut decies vsus sis vi, aut clam, non ideo minus competat interdictum, quod quidē nō habeat locū, si post

com

completos triginta dies, quibus vsus es nec vi, nec clam, nec precario alteris triginta diebus, vt aris vi, aut clam, aut precario, nam tunc ex doctrina Abbatis non competet interdictum de itinere actuque priuato, quia ius perfectum, & completum, actu contrario corrui tanto tempore, quanto acquisitum est, ergo in nostro casu licet soluas censum, aut tributum, semel, bis, decies aut eo amplius, quia habes ius completum, & caufatum nisi soluas per viginti annos, videris tibi nihil nocere, quia totidem anni ex Abbatis requiruntur ad acquisitionem, & maxime secundum naturam est, vt per causas eas quid resoluatur per quas reducitur ad esse completum.

Contra te facit textus in. l. 1. C. de his qui sponte munera publi. sub. vbi per vnum solum actum contrarium iuri caufato id ius perfectum, aut caufatum, vt vulgus loquitur, aut transactum, vt loquuntur Iurif. 26 consulti ammittitur, & quod magis miretis ipse Otalora cum ex professo, & proposito tractet hanc quaestionem. 2. part. 3. partis. c. 9. nu. 7. versu item quia allegat. l. 1. & l. 2. C. de his qui sponte mun. publi. sube. quasi concordantes cum desideant maxime, & pugnent. mutuo, vt patet ex litera indicta. l. 1. ibi, (redire ad excusationem quam reliquerunt non possunt) & in. l. 2. ibi (competens priuilegium non amittit) facit. l. 3. §. fin. ff. de iure immunitatis ibi (si hono-

rem decurionatus agnouerint compellendos publicamunera accipi) facit. l. 1. praetor eos. §. si post causam. ff. de vacat. mune. ibi, (semel enim agnoscendo iudicium, renunciat excusationi.) (facit textus egregius in. l. fin. in fine. ff. de priuilegijs veteranorum. ibi (sed veterani qui passi sunt se in ordinem legi, muneribus fungi coguntur.) facit. l. si quis delegauerit. 12. ff. de donationibus, ibi (similis videtur ei qui donat, quoniam remittere exceptionem videtur,) ex quo textu colligunt iuris interpretes eum qui fecit tibi exceptionem competere, & non opponit vt videatur remississe, facit egregius textus in. le. Campanus. ff. de operis libertorū, ibi (sed si cum sciret posse se ea recusare, obligari se passus sit non inhiendam operarum praestacionem, quia donasse videtur.) facit textus in. l. 2. de tabularijs lib. 10. ibi (conditionem habeat quam ipse elegerit, depositarius sui ordinis penitus dignitatem.)

Facit etiam quia nemini licet venire contra factum suum. leg. si quis ius iurandum. ff. de rebus credit. quod late prosequitur Antonius de Butrio, in cap. diuersis fallacijs de clericis coniugat. & per doctores Din Oldraldus, & Bild. in. le. de rebus. ff. rerum amotarū, idem Baldus in dicta. l. si quis ius iurandum, vide late Iassonem, & Alexander. in. l. si. ex toto. §. si ita legatum. ff. de legatis, non enim variatio permittitur circa idem, vel circa res quæ ratione connexitatis consentunt

R 3 idem

idem laison, vbi supra, nu. 22.

Item facit textus expressus in capi. cum accessissent de constitut. vbi per actum singularem inducitur renuntiatio iuris quantumvis perfecti, maxime si res reducatur ad pristinam naturam, & ad ius commune, vt est textus expressus ibi, & loquitur in hoc proposito pulchre Bartol. in l. omnes populi. ff. de iust. & iure, numero. 33. vbi al legat textum in dicto cap. cū accessissent, in fine. (*Nisi postea dicti Canonici contrauerint aliquem videlicet in primicerium eligendo.*) ecce textum expressum quod contrarius actus singularis inducit renuntiationem iuris causati, & non expectantur, nec triginta, nec quadraginta anni, nec decem, nec viginti ex illa ratione quia per illum actum reducitur res ad pristinam naturam, & ad ius commune quod confirmat textus in l. 43. titulo. 18. partit. 3. ibi. (*Pero la primera vez.*) qui textus videtur cōcordare cum his omnibus iuribus, quæ adduximus, & pugnare cum l. 42. eodem titulo & parti. quæ requirit cum actu contratio lapsum triginta annorum, de quibus inferius agemus.

Facit item contra te textus elegans in l. 2. §. fin. ff. de decurionibus ibi. (*Maiores annis quinquaginta ad decurionatus honorem inuitati vocari constitutionibus prohibentur sed si ei rei consenserint, & si maiores annis septuaginta sint, munera quidem ciui-*

lia subire non coguntur, honores autem gerere debent.) ecce textum expressum quod per actum singularem renuntiat quis iuri suo perfecto. & absoluto namque quinquagenarius, ab honoribus excusatur si vero in no septuagesimo ex consensu suo gerat, postea compellitur, at vero non compellitur ad alia munera ergo non expectatis decem, viginti, triginta, vel quadraginta annis, si semel soluis, compelleris soluere, concordat textus in l. 3. C. de decurionibus lib. 10. ibi. (*Cum decurionatus honorem sponte susceperis, ab albo eximi, licet annosum te esse dicas, non potes.*)

Item facit textus in .c. pro illorū de præbendis, vbi per actum singularem contrarium inducitur renuntiatio iuris causati, & reducitur ibi res ad statum antiquum, & ad pristinam naturam, & ad ius commune, ibi. *Sponte sua canonici, vltra numerum canonicorum receperunt.* Inde sumimus Pontifex ipsis inuitis, canonicum quoque in eadē ecclesia creat cuius textus argumento rex noster potest a te inuito tributum exigere plebeium, cum sponte semel solueris.

Item facit contra te text. elegans in l. 2. C. de iure domini impetrando, qui text. est expressus pro hac opinione (*si creditor, inquit imperator, pignus iure domini a nostra serenitate possidere petijt, & per formam rescripti alio anno vsuras a vobis accepit a beneficio impetrato recessisse videtur.*)

Item

Item contra te facit. l. 4. §. eleganter. ff. de leg. cōm. vbi reprobatu isthæc variatio, & per actum contrariū inducitur renuntiatio iuris causati ibi, (*vt rō commissariam velit exercere, an potius precium petere, nec possit si commissariam elegerit, postea variare*) tex. elegans in l. de lege. §. fin. eo l. tex. in l. post diē. eo d. ibi. (*legi commissaria renuntiare videtur.*) l. commissaria. C. de pactis inter emptorem, & venditorem facit. l. si filius emancipatus. ff. de minorib.

Item facit contra te tex. in l. voluntaria. C. de excusationib. tutor. vbi habes priuilegium circa plura per actum contrarium in vno actu specialiter factum perdit ius in illo actu, licet non in reliquis, ergo respectu tributi, & census, præiudicas, & noces tibi, quod quidem confirmatur ex text. in .c. qui de terra de priuilegijs, ibi. (*ex liberum sit vniuersi que suo iuri renuntiare*) & quia renitentibus actiones, & iura sua nō est viciu, regressus ad eas. l. quæritur §. si venditor. ff. de ædilitio edictor. ad solutionem. C. de re iudicat. facit tex. in athen. præbiteros. C. de episcopis, & cler. laic. & hanc fere tenet Oalofa. 2. par. 3. part. c. 9. nu. 16. ex quibus omnibus constat quā controuersum hoc sit, ex ipsis iurifconsultorum, & Cæsarium responsis, constat quæ ieiune hæc ipsa de solutione disputatio, agitata sit, ab his qui de nobilitate hætenus scripserunt, qui nihil omnino attingunt, nec iura, nec Doctores.

Ut autem hæc iura mutuo concilies, vt que cōstet veritas eius quæstionis quæ tractamus animaduertendam est ad iura, ex quibus veritas resultat, cum autem iura plura sint quæ adduximus, ea ex distinctione redigenda sūt ad capita, ideo ad distinctionem occurrendum est quam agnoscunt iuris inter prætes, Canonistæ post Abb. Felin. & Decium in .c. cū accessissent, de constitut. vbi Felin. num. 123. ex Abbate inquit quod circa hanc quæstionē, quando per actum contrarium recedere quis videatur a iure perfecto, tō sunt opinionēs quot capita legistæ vero post Bar. in l. si. ff. de cōstit. princip. & post eundem Barr. in l. 2. C. de his qui spont. mun. publi. sub. vbi Platea, & Lucas de Penay, la. ff. de iur. fin. ff. de constitut. principia nūm. 38. Cynus, Dicus, & alij in d. l. voluntaria; Abb. iterū & reliqui in .c. accedentibus de priuilegijs, hijs enim omnes distinguunt inter actus momentaneos, & nullo modo reiterabiles, & actus momentaneos sed reiterabiles, Felinus autem vbi supra. d. nūm. 29. aliter distinguit, modo in ea quæstione quæ proposuimus, aiunt isti quod ius causatum, & perfectum perimatur contrario actu si ius illud consistat in actu momentaneo, non reiterabili, at vero non perimatur si consistat in actu licet momentaneo, reiterabili tamen, quæ distinctio licet vera sit in se, & sit recipienda respectu aliquorum iurium, de quibus su-

R 4 pra

pra, & recte applicetur ad l. 4. §. ele-
ganter, & ad l. de lege, §. fin. & ad l.
post diem, ff. de leg. commiff. & ad
l. 2. C. de iur. do. nini imper. & ad l.
voluntaria, C. de excuf. tutor. & ad
l. ad folutionem, ff. de reud. & ad l.
creditor, §. si venditor, ff. de edilit.
edicto, & ad l. Campanus, de oper.
libert. & ad l. si quis delegauerit de
nouationib. & ad l. si quis iururan-
dum, ff. de reb. credit.

Applicata tamen hæc distinctio
actus momentanei reiterabilis, &
non reiterabilis, ad reliqua iura de
quibus fupra egimus, nec iura con-
ciliant, nec quæffionem decidunt,
ideo vt reliqua quoque iura con-
ferent, & remaneant explicata, & o-
mnia probe compofita, diftingue
31 inter actum vniuerfum, & actum
particularem, actum vniuerfum
intellige, qui fubfe continet plu-
res actus, vel qui fubfe continet vni-
uerfitatem actuum, qualis eft decu-
rionatus, ex Iaffo, & Platea vbi fu-
pra, idque vt mage innotefcat, re-
uoca in mentem, quod foli decurio-
nes creant, & foli decuriones crea-
tur ad honores, l. 2. C. de decurio-
32 nib. l. honores, §. is qui, ff. de decu-
rionib. qui ergo alias eft immunis
fi velit ad decurionatum adfcende-
re, proculdubio debet fubire hono-
res quos foli decuriones gerere, &
pollunt, & debent, & ad hoc caput
redigantur, iura fuperius allegata,
fcilicet, l. 1. C. de his qui fpōt. mun.
publ. fub. quæ lex quatenus loqui-
tur de actu vniuerfali, putà decurio-

natu. conciliatur cum l. 2. C. eodē
quæ diftinctionem conftituit inter
decurionatum, & reliqua munera,
adhoc caput reducitur, l. 3. §. fi. ff. de
iure imm. & l. prætor eos, §. fi. poft
caufam, ff. de vacat. muner. & l. fi.
in fine, ff. de priuileg. veteranor. &
l. 2. §. fin. ff. de decurionib. & l. 3. C.
de decurionib. lib. 10. & deniq; om-
nia iura quæ de decurionatu fcrip-
ta funt, quia eft actus vniuerfus, &
eft fimilis ei qui in capitulo admit-
titur Canonicus quia fubire debet
munera omnia quæ Canonicus ex-
ercere confuevit, quifquis is fit, fi-
ue doctor, ficut nobilis, ficut plebeius:
eft enim actus vniuerfus, qui plura
fubfe continet munera, idem in fe-
natoribus, idem in reliquis actibus
vniuerfis recipiendum eft, vt fena-
tor omnino ea munera fubeat, quæ
folēt fubire reliqui fenatores; quia
eft actus vniuerfus, quem qui fufce-
pit, etiam fi fit vnus magnus prin-
ceps confentit reliquis muneribus,
quæ fub hoc vniuerfo actu, aut mu-
nere continentur, & in hoc genere
actus vniuerfi, exercitium huius a-
ctus vniuerfi, perimit immunitatē
quæ alias competebat ad actus qui
continentur fub actu illo vniuerfo,
licet enim non poffis cogi, vt cir-
cuas urbem, & maria, fi tamen de-
curio fis, illud omnino fubeundum
tibi eft, ex natura eius actus vniuer-
fi, inde Comes, Dux, aut Marchio,
epifcopus, aut Archiepifcopus, fe-
nator, fedebit, vt fenator, dicet ex
ordine fenatorio, non vero ex parti-
cula

culari illa dignitate, apponet librū
& occludet, fi quando quippiam fit
fcribendum, & reliqua exercebit
munera pro ordinis dignitate quā
exercet, quia is actus vniuerfus eft,
quem qui fufcepit, fponfe reliqua
munera fubire debet, quæ funt ei
fubiecta, & fub eo contenta, & ita
per hunc actum vniuerfum perimi-
tur ius caufatum refpectu eorum
actuū qui fub illo vniuerfo actu
comprehenduntur quod nō aduer-
tit Henrichus Bohic. in c. cum ac-
ceffiffent, de conftitutionibus, nu. 3
licet multum diftinguat.

Diftingui ergo inter actum vni-
uerfum, & actum particularem, di-
xi de vniuerfo; ad quem reduxi iu-
ra omnia quæ de decurionatu funt
fcripta, affumo nunc actum parti-
cularem, quem diuido in actū om-
nino permanentem, & in actū mo-
mentaneum, actum permanentem
33 voce qui perpetuo manet, & hinc a-
ctus qui perpetuo permanet contra-
rius, proculdubio perimit ius caufa-
tum, & perfectum, quia cum per-
maneant femper permanentes, femper
opprimunt ius antiquum, perfectum,
& abfolutum, cui repugnat, ad hoc
caput actus permanentis, reducitur
tex. in. c. cum accelfiffent, de confti-
tutio, & tex. in. d. c. pro illorum, de
præben. & tex. in. l. fi filius emanci-
patus, ff. de minoribus, & text. in. c.
cum de beneficio de præben. lib.
fexto, & vide Felinum in dicto cap.
cum accelfiffent de conftitu. nu. 31.
verfi. fecundus cafus.

Si vero actus fit particularis mo-
mentaneus, tunc iterum diftinguo,
aut eft actus momentaneus nō rei-
terabilis, & tunc vt diximus per
actum momentaneum, non rei-
terabile omnino extinguitur ius cau-
fatum, & perfectum, & vniq; ab-
folutum ad hoc caput reduximus
fupra iura omnia.

Si autem fit momentaneus, fed
reiterabilis tunc proculdubio non
perimit ius perfectum, & abfolutum
cui opponitur, inde dicebat Anto.
de Barulo, qui fuit magnus iurifco-
fultus, quem refert Ioannes de Pla-
tea in. d. l. 2. C. de his qui fponfe mu-
nera publica fubeunt, num. 1. ad me-
diū, fe vidiffe determinationem
quæ fupis, cum Iannuenfes, & Pi-
fani haberent immunitatem a folu-
tione vectigalium eis concessam a
rege Apullæ, & foluerunt per tres
annos, & dubitatum fuerat, an am-
iffent immunitatem, vt teneren-
tur foluere in futurū, & dixit quod
non, quia ille actus, recipit reitera-
tionem, & eft actus momentaneus
fed reiterabilis, ideo ipfe ait quod
requiritur præfcriptio triginta an-
norum, ex tex. in. d. c. accedentibus
& tex. in. c. fide terra de priuilegijs
cuius quidē assertionis prior pars
in diftincte eft vera, fcilicet, quod
ifti actus reiterabilis, & momenta-
neus, patet enim ad oculum, poste-
rior vero pars, fcilicet, quod funt ex-
pectandi triginta anni in materia
priuilegij, & immunitatis concessæ
a principe potest confirmari ex. d.

tit. 18. part. 3. quam concordabitur mox cum l. 43. sequenti eodem titulo, & part. quia videtur ad alteram contrarie, cum enim actus momentaneus, & reiterabilis natura sua sit, & semel, nec bis, nec ter, destruat actum perfectum, & absolutum, pessime dicebat Ioann. Andreas in regula accessorium, de regulis iuris in sexto in mercuriali libro quod doctor semel disputans perdat ius, quod habeat non disputandi, quem immerito approbat his nihil expensis Felinus in d. cum accessissent de constitutionibus, num. 28. ubi vide, & est hoc vtilissimum perfecta natura actus momentanei, & reiterabilis ad ceteros actus praecedentia, & praesentia, circa prioritatem sedendi, loquendi, eundi, redeundi, quae solent sine luce aliqua quotidie disputari, nec enim quod semel, aut bis anterior, aut posterior processerit in comitatu in actu publico, aut alibi statim habes ius tuum permanens, & pariter contrarium extinguitur, quia est actus momentaneus, & reiterabilis, qui statim non extinguitur perfectum, & absolutum ex iuris regulis supra adductis, ad quod non advertit Henricus in d. c. cum accessissent num. 3. Hic vero meminisse portet quod tradidimus supra gloss. 4. num. 18. Angel. in l. r. §. si quis tutor. ff. quando appellandum sit, quem ibi communiter approbavimus ex multis quos ibi adduximus, & rursus defendimus a lasso. & Gregor. Lopez

in glo. 5. num. 4. ut scilicet descriptio in matricula, & pignoratō cum scientia eius qui describitur, & pignoratur noceat quidem descripto, & pignorato, sed non statim perimit ius perfectum nisi ad legitimū tempus descriptiones, & pignorationes accedant, de quibus illico at gemus, ratio est, quia descriptio, & pignoratio sunt actus momentanei reiterabiles qui nocent sed non destruant ius perfectum nisi legitimo tempore, ideo censuimus opinionem Angeli temperandam, ut scilicet non appellans noceat sibi, sed non perimat tibi ius perfectum, nisi legitimo tempore de quo inferius, & quod nihil habeat violentiae, diximus infra gloss. 7. num. 31.

Ex his omnibus quia quaestio qua proposuimus disputandam versatur in actu momentaneo, & reiterabili, scilicet in solutione, de pecho quae fit statis temporibus, & singulis annis, ab exactoribus tributis iuxta peregrinorum modum, necessario dicendum est, iuxta distinctionem superius ad ductam, de actu momentaneo reiterabili, quod ius in eo completum semel, & semel perfectum, non perimatur, etiam si semel bis, ac ter, aut septies, & eo amplius, vel describaris in matricula & pignoreris, scies, aut ite sciens solvas censum plebeium cum plebeis, ita ut haec omnia pari, aut nihil tibi noceant, respectu iuris causati, nisi haec inscriptio, aut pignorationes, vel nisi haec solutiones ad-

cen-

cedant ad tempus legitimum, & in actibus permanentibus receptum est, tex. in c. cum venissent, de institut. quia actus hij de quibus nunc agimus contrarij iuri causato, & perfecto sunt reiterabiles ideo expectandum est tempus legitimum, & haec resolutio circa illam quaestionem est verissima, & verissimi sensus ex illa ad iura omnia quae ad duximus in illa investigatione, an & quando contrarius actus solus extinguat & perimat ius causatum hoc est absolutum & perfectum cui repugnat.

35 Modo restat inuestigare in his actibus momentaneis, & iterabilibus quantum tempus expectandum sit, ut destruat ius perfectum, & absolutum, & ut ait Iuriconsultus transactum, cui actus ille repugnat, & cum non destruat ius perfectum etiam si semel bis ac ter, quater aut eo amplius contingat, ut probavimus de Ianuensis, & Pisanijs ex Ioanne de Platea, & cum Angelo quem explicuimus quae erat elegans declaratio a l. 1. c. tit. 2. lib. 4. veteris ordinamenti, quae hodie ex parte incorporata est in l. 7. hoc tit. & li. dicebat lex illa (*anque aliqua vez, etc.*) verba illa hodie non sunt in l. 7. isto tit. & lib. ideo inquirendum est, an triginta annis cum Italij scriptoribus, an viginti cum Abbate, an vero decem cum Audiano, perimatur ius istud perfectum & absolutum interveniente actu contrario, namque quod non perimatur istud

ius perfectum unico actu contra Angelum satis superque ostendimus, & ex hac investigatione tota haec disputatio elucescet, namque gloss. 5. & glo. 4. supra diximus interfectione hanc non induci ex unico actu, & id hac glo. plus millies retulimus.

In hac autem disputatione de tempore requisito ad destructionem iuris perfecti. Primum iure communi in causa immunitatis concessa a principe non dubium est quin necessarium sit iterum triginta annorum ad interfectionem privilegij, & immunitatis per privilegium concessa, quod est verum si sit privilegium de non faciendo, aut decem annorum si sit faciendo privilegium, ita distinguunt omnes & est l. 47. tit. 18. part. 3. & tenent Felinus, c. cum accessissent de constitutionibus, 28. & 25. l. 1. in l. fin. de constit. principis. Alexan. d. consil. 123. vol. 2. num. 8. & 9. & d. consil. 33. vol. 5. tit. 5. & 6. & Zizius consil. 1. lib. 1. num. 3. & 4. ubi si volueris plures videbis Casareneus consil. 124. decisio Guidonis Pap. 48. nu. 7. Henrichus Blich in c. cum accessissent de constitutionibus, 31. & diximus supra ista gloss. num. 25. Bart. de Platea, Lucas de Pennaribus, c. de his qui sponte au. publi. 2. In decimis autem respectu ecclesiarum quadraginta anni sunt necessariae, Alexan. & Zizij ubi supra, & haec opinio etiam habet locum in beneficio principis, habet fundamentum iuris in tex. l. omnes, & in l. sicut in rem. C. de praescrip. 30. vel. 40. annorum.

nor: quæ sunt iura notissima & ad hoc ipsum allegant Alexā. Zazius, Casaneus, & Guido Papa, Henrichus Boich. d. c. cū accessissent, nu. 3. & est tex. in. c. de quarta de prescrip. & in. c. cum accessissent de privilegijs dicimus infra hac glos. latif. sume. vers. quinto pramitte.

37 Dixi superius ex non usu cū casus sese obtulerit quia si casus nunquam contingat, nec eueniat priuilegium nunquam intercedit etiam transactis mille annis (semper loquimur in priuilegio) singulare dicitur. Bart. in. l. in alijs de decurionib. lib. 10. vbi qui habet ius eligendi nō amittit illud etiam per mille annos si nunquam euenit casus, sequitur Paulus & Angel. in. l. hac autem. ff. de seruit. urban. prædior. Innocent. in. c. dilectus de capella monacho. Ias. late in. l. fin. ff. de cōstit. princip. nume. 51. & 52. Platea in. d. l. in filijs secutus Bart. & ratio est, quia ad retinendum ius sufficit aptitudo & potentia Bart. in. l. arborib. §. nam & si agrū. ff. de usufructu & hoc est, quod dicitur, quod actus voluntarij tollunt priuilegiū, non vero necessarij. Felinus late in. c. cum accessissent de cōstit. nume. 25. idē recipiendum est, respectu immunitatis cōcessæ simpliciter a lege, quia idē reputatur, princeps, & lex est enim princeps lex animata in auth. de consulis in fine, & quia talis immunitas simpliciter cōcessa a lege exercetur iudicis officio quod durat. 30. annis. d. l. omnes

d. l. sicut in rem ita argumentatur Ias. in. d. l. fin. in fi. de cōstit. princip.

Hic vero incidit vna magna quæstio, quam hodie habeo de facto, & vt in ea consului, ita hic appono totam allegationem, Quæstio est, an priuilegium immunitatis de quo agimus pereat spatio triginti annorum, his dum taxat, qui eo non sūt vsi, an vero cæteris descendentes in vniuersū, ita vt si pater meus solus, & auus, aut ambo, non sint vsi spatio. 30. annorum, ipsis solum fiat damnum, ipsis solis pereat priuilegium, an etiā mihi, nepoti, cæterisque descendentes in infinitū, & perpetuo, & quod mihi, cæterisque ex me nasciturus adhuc viuat, & duret priuilegium faciunt sequentia argumenta.

Et primo quia priuilegium donationis factum a rege alicui, & eius primogenito, & alijs descendentes acquiritur primogenito, & successoribus irrevocabiliter adeo, vt nec ipsemet rex qui concessit priuilegium possit reuocare talem donationem, in præiudicium & damnum successorū, quibus ius est quæsitum ex tali priuilegio donationis. l. perfecta donatio. C. de donatio. quæ sub mod. fiunt. l. aliud est. ff. de solutionib. iuncta. l. legem. C. de pædis. Ita tenet Paulus de Castro, in consi. 162. lib. 2. & consi. 164. eodem volu. vbi ex hac ratione concludit, quod ex tali priuilegio, omnibus comprehensis in illo sit ius quæsitum non per viam transmissionis de vna

perfo

persona in aliā, sed ex persona propria; eueniente casu, quod persona prior tollatur de medio, & sequitur Decius consi. 468. nume. 28. ergo in nostro casu sublatis de medio, patre & auo, vt cūque sublatis sint, priuilegium competit descendentes iure proprio quæsitum, quia concessum fuit, Seio, & descendentes, & quia isti sunt descendentes, per vitalem sexum, admittuntur ex propria persona, & ex proprio iure sibi quæsitum, etiā si pater & auus fuerint ab eo vt cumque sublatis tenet Ioan. And. ad Specul. tit. de testam. vers. item Lambertinus, & tenet Alexā. consi. 26. lib. 3. simile est quod scriptum reliquit Fulgosus in. l. quoties C. de fidei commissi. quod si res prohibita sit alienari extra familiā, vel ex dispositione hominis, vel legis, & omnes de familia alienationi cōsenserunt, illi qui desenserunt non possunt contrauenire. d. l. quoties, alij tamen descendentes postea nati, quibus ex prædicta dispositione fidei commissum debetur, poterunt ex propria persona, & ex proprio iure alienationem reuocare, per nota in. l. peto. §. fin. ff. de legat. 2. & sequitur Corsetus in. d. l. quoties, & Decius ind. consi. 468. nume. 19. ergo isti descendentes admittentur ad priuilegium ex propria persona, & ex proprio iure, quia ipsis quæsitum est, & nec opere, nec consilio consenserunt in actum contrarium ipsi priuilegio.

Secundo id suadet ex eo quod

si princeps per suum priuilegiū aut concessionem donet alicui fundum ita vt post eius mortem sit alicuius ecclesie acquiritur ius ecclesie: ex tali regia cōcessione, idque adeo forte vt ei nulli modo tolli possit, factis illo prædecessoris. l. quod eūque §. si quis ita. ff. de verbo. oblig. vbi Bart. idē in. l. quod dicitur. ff. de verbo. oblig. & in consi. nob. in secundo dubio. Baldus in. l. si constante notat in. l. in. C. de donat. ante nupt. vbi dicit quod ius quæsitum tertio, etiam in spe tolli non potest, facit tex. in. l. fin. ff. de pæ. l. id. quod nostrum de regu. iuris, & ita resoluit Decius consi. 239. nume. 5. verū sed breuiter contra Barto. in. l. qui Romanus §. si actus. ff. de verbo. oblig. ergo cum hęc immunitas concessa sit Seio, & descendentes, quia descendentes Seij ius quæsitum est licet in spe, ab eis nullo pacto tolli potest ac per consequens ipsi qui nihil gesserunt contra priuilegium, quando cūque admittentur ad immunitatem, nihilo considerato facto aui, aut parentis, aut vtriusque.

Tertio confirmatur ex eo quia tale priuilegium singulis in eo expressit distribuit particulare ius, ita vt tot sint cōcessiones, quot personarū quibus immunitas conceditur. l. si arrogator, vers. penultimo. ff. de adoptionib. l. cohæredi. §. cum filia, vers. nec fidei commissi. ff. de vulg. l. vnum ex familia. §. si de falcidia. ff. de lega. 2. l. quoties. C. de donat. quæ sub. mod. fiunt. l. vtrum. §. cum

qui

quidam ff. de reb. dub. Corneus in l. 1. C. de cond. inferr. Molineus in consuet. Paris. titu. 1. §. 8. glos. 3. num. 12. Guillelmus de mont. ferrat. de success. regni. num. 19. & his non ad ductis Tellus Hennad. in l. 27. Tauri. numer. 1. & 2. vbi quod ius istud descendit directo in omnes quibus conferuntur, cum ergo ista concessio principalis conferatur in omnes descendentes merito omnes directo tangit, ita ut nemo possit sibi in eo iure nocere.

Quarto si princeps indulget tibi fundum, ita ut ad se return deueniat, aut ad poster. suos, nihil omnino fieri potest, quin poster. adnuccantur, quibus illud ius ex principali lar. ius competere potest, tenet & resoluit Guillelmus Benedictus in c. Raynuntis, verbo. si absq; liberis, el. 2. in materia fidei commis. subst. num. 23. de testam. X Suarez noster allegat. 29. & in l. quoniam in prioribus in comment. legis regie, 8. quest. C. de inoffi. testam. Didacus variarum resolu. lib. 1. c. 4. num. 7. Anto. Gomez in l. 40. Tauri, num. 29. Costa Præceptor meus de Patruo & nepote folio. 62. versiculo, sunt tamen, cum ergo in nostra hac concessione de immunitate, sit ius questum istis descendentibus, ex propria & particulari concessione dominica, idq; directo plane nemo potuit, nulla arte, nullo ingenio, ab eis auferre istud ius, quia id quod nostrum est sine facto nostro a nobis auferri non potest.

Quinto quia cum princeps indulget aliquid aliquibus, plane tot, sunt donationes, eademq; perfectæ quor sunt personæ, quibus indulgentia facta est, & omnes & singuli censentur donatarij & beneficiarij, ipsius principis concedentis, ita ut in gratitudo, vnus, aut vicium vnus, aut negligentia vnus, non noceat alijs, sed habeat vnus quisq; beneficium directo, ex ipsa concessione principali, ita tenet X Suarez in quaestione maioratus, num. 18. cum sequentibus, & declarat Grego. in l. 23. titu. 13. part. 2. verbo, omnia je, & verbo, fueras ende, Molina. lib. 4. c. 40. num. 48. vbi quod in gratitudo vnus, non noceat alijs, ergo in nostro casu negligentia parentis, aut aui, non nocet nepoti, cui & principali concessione istud ius immunitatis directo concessum est, quia illi co ex propria persona, ius istud acquisitum est, ex sola principis indulgentia, Paulus in l. si pecuniam, ff. de condi. ob. caus. num. 1 & consil. 164. nu. 19. & 20. & 21. lib. 2. X Suarez in d. l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. testam. super leg. reg. q. 8. num. 6. Alciat. pat. reg. iuris lib. 8. c. 15. Tiraquel. de primogenio. q. 40. num. 108. & consideramus istud ius in nascituris. l. diui. §. pactis de naturalib. lib. Guido Pap. decisio. 267. nu. 1. Bellamera consil. 17. & in hac concessione, vna concessio alteram occultat, propter celeritatem, concessionum. l. 3. §. fin. ff. de donat. int. vir. & vxor. & in l. si in Gallia cum simi

similibus. C. si cert. pet. & declarat Ilermia in c. Imperialem. §. præterea ducatus, num. 4. de prohibita. faud. alienat. nec est nouum quod ex vnica & generica, aut vniuersa concessione, plures factæ intelligantur. l. cohered. §. qui discretas. ff. vulgari. vbi Aretin. id notat & Iass. ibi dem. num. 5. & est. l. 1. vbi etiam scribentes. C. de impub. & alijs. l. iā hoc iure cum similibus. ff. de vulg. ergo istis descendentibus facta est concessio a principe, & habent eam directo a principe ex propria persona, quæ sibi auferri non potest sine facto suo, nec expresse per consensum maiorum, nec tacite per socordiam, & negligentiam.

Sexto quia in feudis cõcessis tibi, & descendentibus, receptum est quod pater, & aui non possint nocere liberis & descendentibus, qui ex Dominica indulgentia vocati sunt, quod post Alex. in l. apud Iulianum. §. si quis alicui, num. 4. de leg. 1. vbi plates allegat, tenet idem Alex. consil. 13. vol. 5. & late Aretin. in d. §. si quis alicui l. 2. in fin. C. de iur. emph. Iacobinus in faudo glo. (& vnus ex dictis vassillis refutauit feudum) Boscius titu. de principe & priuileg. eius, nu. 310. Alex. consil. 124. num. 5. vol. 5. & in emphiteusi accepta pro se & liberis, quod non possit fieri præiudicium liberis tenet Alex. consil. 106. nu. 8. & consil. 107. lib. 4. vbi quod hæc opinio est magis communis, & est latissima additio Molinei ad consil. Alex. 8.

lib. 3. & dicit communem Bertrandus consil. 138. vol. 2. num. 5. Gratus consil. 22. lib. 1. num. 9. & consil. 132. num. 4. eod. Decius consil. 239. Casaneus consil. 53. num. 59. Riminaldus consil. 47. num. 39. & consil. 437. nu. 2. lib. 3. Alciatus reg. præiud. 31. alios refert Didacus variarum, lib. 2. c. 18. num. 2. Ruinus dicit communem consil. 48. num. 11. lib. 1. & consil. 54. nu. 4. eod. vbi dicit, quod non potest fieri alteratio feudum, vel emphiteusis in præiudicium non consentientis, idem tenet Sylvanus consil. 15. num. 40. & Corneus consil. 100. Rubetis consil. 186. & in l. Gallus. §. quidam recte de lib. & posthu. nu. 186. vbi Galea pla, num. 36. & in faudo nouo & antiquo, & in emphiteusi noua & antiqua, resoluit Franciscus Sombach de faudo. 13. part. quæ allegat & idem tenet Aluarus Vazquez de iur. emphi. quest. 49. nu. 6. ergo a fortiori idem recipiendum est in priuilegio concessio a principe, quia est beneficium & indulgentia, beneficium, de regulis iuris. c. de beneficio fratris in feudis, & est verum quod in his quæ nobis competunt aliunde quam a patre & aui, culpa & negligentia ipsorum nihil nobis nocet. l. 1. §. si ff. de contra tabul. l. cognouimus cum auth. sequenti. C. de hæred. l. 3. §. si emancipatus. ff. de cõtr. tabul. l. qui cõtra, & l. diui fratres. ff. de iur. pat. net macula patris nocet filio. l. queritur. ff. de bonis lib. nec in his nocet pater filio, quæ per patrem non acquiruntur filio,

filio; Barto. in l. Gallus, §. quid si is, num. 2. & 3. ff. de lib. & posth. communis Ias. ibi X Suarez in, l. 1. tit. 6. libr. 3. foro leg. Segura in. l. 3. §. fin. ff. de lib. & posth. Ias. in. l. hæreditas, num. 6. C. de his quibus vt indignis.

Qua ratione licet non ita alleget Tiraquel. de nouilitate c. 35. nume. 3. tenet quod si princeps cuiquã concesserit nobilitatem, & suis liberis, quod pater non potest præiudicare liberis, in nobilitate, quã ab eo non habent, argumento a secundo, & emphiteusi, & ait quod pater non potest renunciare nobilitati in præiudicium liberorum quibus id princeps concessit, allegat Dyn. Rayne, Floriã, Raph. Cũ Paul. Imol. & Alex. in. l. 2. pud Iulianũ. §. si quis alicui. ff. de lega. 1. & Ias. in. l. vltim. de iure emph. quæst. vltima, idem innuit idem Tiraquel. eodem tractat. de nobilitate. c. 24. nume. 4. & de primogenio, quæst. 23. & allegat l. quia perinde. ff. ad Trebel. vbi iura sepulchrorum apud hæredem remanent restituta hæreditate, quia a maioribus deriuantur, allegat. l. si necem. §. si de portatus. ff. de bonis libert. & dicit quod Ioannes Faber est in hac opinione in. l. Diuo Marco. C. de quaest. bus cum ipsam posteriori loco referat, ex glo. in. l. qui filium. §. Iabius. ff. ad Trebelli. idem videtur tenere Oratoria. 3. part. c. 6. folio. 115. colum. 2. ad medium, licet obscure loquatur quantum ad priuilegium, quia in vera

sanguinis, & generis nobilitate lex nostra Cordubensis vtitur hoc verbo, priuilegio ibi (*E de otra manera ninguno sea dado por hyo dalgo, ni en possession ni en propiedad, ni le sea dada executoria, ni priuilegio.*) ergo nullum præiudicium, nec damnum illatum est istis descendentes ex negligencia parentis, qui soluerit tributa plebeia contra indulgentiam principis, nec pater his nocere potest, quia aliunde sibi proueniunt quam ab ipsis.

Septimo, quia istud ius exemptionis, & immunitatis cum pedit a priuilegio estius non possessoriũ, sed proprietariũ, resultans ex vero titulo nempe ex priuilegio, & indulgentia principali, vnde sicuti vera nobilitas naturalis, & sanguinis quæ prouenit a maioribus, & a genere, quæ est proprietaria, nullo tempore poterit tolli, nec amitti obtinet enim ex natura tituli, vicem naturalis, & proprietaria nobilitatis, quam in Hispania de solar dicitur, quæ in infinitum rursus a maioribus prouenit, de qua agimus glo. 18. & sicuti illa non perditur in totũ argument. l. 3. ff. de int. & releg. ita & hæc, quia vera nobilitas generis, & immunitas pari passu ambulant, & eodem iure censentur. l. 1. §. fin. ff. de iur. immunit. iuncta. l. 1. tit. 11. part. 7. & diximus gloss. 1. §. 1. num. 4. & ita ex hac ratione Petrus de Ancharra in. c. 1. de nat. ex lib. vent. fere tenet, quod nepos ex persona aui poterit vti nobilitate, ex persona

na patris minime, & refert illum Tiraquel. de nobilitate, cap. 35. & dicit quod distinguit Bartolus, in. l. si quis. ff. de senatoribus, & quod hæc faciunt ad. l. diuus. ff. senatoribus, & rursus idem Tiraquel. vbi supra, numero. 4. fere in eandem sententiam vbi: vbi allegat dictam. l. 3. ff. de interd. & relegat. ergo saluum est ius nepoti, etiam si pater, aut auus, aut vterque agnoscant tributa plebeia, totos triginta annos.

Octauo facit, quia etiam si sit in iure manifesta differentia inter priuilegium reale, & personale, quod reale duret cum ipsa re at vero personale duret cum personis, & licet ex hoc videri possit hoc priuilegium personale, quia personis concessum ex capit. quoniam Abbas de officio delegati. cap. si gratiose de rescriptis, lib. sexto, quia in dubio priuilegia concessa personis personalia sunt glossa notabilis in summa. 2. quaestione. 3. cap. cum venissent in glossa verbo personaliter de instit. glossa fin. in. cap. 2. de his que sunt a prelato sine consensu, cap. 1. & tenet Alexand. consilio. 86. volumine. 1. quaest. 57. Ioan. And. in Mercuriis, numero. 5. Bartolus in. l. quia, & ibi Alexand. ff. soluto matrimonio, Aegidius Bocius, de principe & priuilegijs eius, numero. 343. persona tamen designata sunt, per verbum (descendentes,) quod verbum in infinitum porrigitur. & gn. scete. ff. de

verborum significat. Burgos de Paz consi. 23. & nos diximus gloss. 1. §. 1. numero. 36. & in diuisione, num. 34. & 35. vnde ex hoc capite priuilegium perpetuum est, quoad descendentes, etiam si sit personale quia durat cum personis in ipso contentis Alexan. & Ioan. And. & Bocius vbi supra, & ex eo quoque capite licet personale est perpetuum quia habet verbum denotans perpetuitatem, scilicet (por siempre) iuxta. l. 10. tit. 18. part. 3. & quæ notantur in. l. 1. ff. soluto mat. diximus gloss. 1. §. 1. nume. 2. ergo quando ad sunt descendentes priuilegium durat, & ipsis competit, quia sunt de comprehensis in ipso priuilegio. Nono id magis confirmatur, quia possessor maioratus, nullo actu a se gesto, potest nocere successoribus, quibus ius est qua situm, nec transfendo, nec pacificando, nec renunciando, nec aliquo actu voluntario, sibi vero nocet. l. peto. §. si frater de lega. 2. Grego. in. l. 10. tit. 26. part. 4. Ang. l. magna. Anto. Gõm. in. l. 40. Tauri, nume. 86. Pinellus de bonis mat. l. 1. part. 3. nume. 46. & nume. 250. & dicit veram opinionem Molina lib. 4. de Hisp. primog. cap. 2. numero. 10. & 11. & multa vide apud Tiraquellum de primogen. quaest. 129. vbi varia agit de venditione primogenita. Et au, sed vt advertimus in nostra Appologia ea primogenitura nihil pertinebat ad maioratum, sed ad hæreditatem, ideo valuit, & tenuit, respectu

descendentium, præterea bona maioratus non præscribuntur perpetuo, nisi immemoriali possessione, late Molina libro. 4. capit. penultimo. numero. 10. & Tiraquellus de primogeni. quæstion. 30. per totum, unde quadragenaria possessio solū nocet possessori, non cæteris descendentibus, cuius ratio depēdet ab his quæ diximus superius, scilicet, quia singuli ad materatum videntur vocati, & singuli habēt causam a primo institutore, ideo possessor sibi nocere potest, cæteris nocere nō potest, vt diximus in tertio fundamento supra, ergo idem dicendum est in nostro casu, vt scilicet, quadragenaria, aut tricennaria præscriptio solum noceat possessori, non reliquis, & esse immemorialem necessariam respectu omnium, & plene omnibus necat, vt que plene, & perpetuo pereat ius priuilegij.

Decimo in factō dicitur sæpe, quod isti soluendo tributa plebeia contra formam, & tenorem priuilegij, semper protestati sint, quod nihil de suo iure, volebant remittere, quo casu suum sibi ius videntur r. seruasse ex his quæ late fundat. Iasso in. l. fin. ff. de constitut. principum, nume. 38. vers. quinto limita.

Vndecimo facit, vt priuilegiū hoc viuat istis qui non soluunt, quia vt constat, ex forma, & serie ipsius concessum est, propter beneficia, ideo est perpetuum, & viuat existentibus his quibus concessum

est. l. si pater. §. final. ff. de donat. tenet Alciatus de verbor. significa. numero. 27. Felin. in. cap. nouit de iudicijs, Capitius, decis. 121. numer. 16. & est ratio quia priuilegium remuneratorium cedit in contractū, & tale priuilegium est omnino irreuocabile firmū, & perpetuum ita tenet Baldus in. l. qui se patris. C. vnde lib. quod priuilegium obseruita sit remuneratiū, & quod valeat in vim contractus, tenet Iheronima in constitut. reg. js (ea quæ ad decus) Alexand. consilio. i. volumine. 2. Afflictis, d. c. isio, 128. numero. 10. Iasso in. l. non amplius. §. si certum, de legatis. 1. numero. 13. & 14. tenet Boscius de principe, & priuilegijs eius, numero. 328. ergo durat & viuat istis descendentibus, ex natura suæ perpetuitatis, & firmitatis, nec ipsis adimi vilo modo potest, nec per ipsum principem, ne dum per tertios qui negligenter se gesserunt.

Duodecimo facit, quia hoc priuilegium concessum est copulatiue Seio, & filijs, & nepotibus, & descendentibus ex eis, & quāuis sit dubium an concurrant simul an vero succedant ordine successiue, illud certe expeditum est, quod si princeps, per priuilegium suum donet alicui nobili castrum pro se, & eius filijs, & nepotibus, quod filij, & nepotes admittuntur ordine successiue, & quandiu pater viuat, non potest filius obtinere commodum priuilegij, sed debet expectare mor-

re mor

re mortem patris. l. i. C. de priuilegijs eorum qui in sac. Pal. libro. 12. vbi priuilegium ordine successiue ad filios peruenit, & ad hoc inducunt Alberi. & Bald. in. l. cū pater §. a te peto de leg. 3. Cuman. consi. 106. sed in priuilegio immunitatis diuersum est, quia simul, & semel competit omnibus contentis in ipso tenet Barro. in. l. Gallus. §. quidā recte, de lib. & post. & ibi Ias. nu. 36 vnde si isti concurrerent cū parēte & auo cōseruassēt sibi suū ius, etiā si pater, & auus nocerent sibi, ergo & hodie conseruant, quia est eadē ratio, & debet esse idē ius. l. quāuis. §. adigere. ff. de iur. pat. l. si de pact. & quia deuenit res ad eū statum in quo incipere potuit. l. si autē. §. possidere, vel sitem si. ff. de reuendi.

Decimotertio facit, quia rex nobilitat, & nobiles facit, ad honores, & ordines militares vulgo, para habitos, diximus glo. 1. §. 1. nu. 42. & 43. vbi adduximus Méchacā, Mieres, Tiraq. & Bald. in. l. cū ex ratione. ff. de excusa. tut. vbi quod paria sūt inesse alicui qualitatem per naturā, aut per priuilegium, & sequitur glo. 1. 3. tit. 21. par. 2. verbo, cō villan, & iterū Bald. in. l. siue possideris. C. de probat. & cū sint citus & iuri in iure nobilitatis cōcessæ, & generis, debet esse idē ius. l. Gallus. §. & quid si tantū. ff. de lib. & post. c. ad aures. c. cū dilectus de cle. nō resid. l. liberos. C. de colla. bon. vbi Deci. glo. Bar. & Alex. in. l. si quis seruo. C. de furtis Ias. in. §. ex maleficijs, nu.

39. instit. de actioni. Alex. post text. ibi in. l. 1. ff. de leg. 1. ergo cū concessa sit nobilitas, cōcessi sunt effectus omnes nobilitatis diximus contra Bald. in. l. in vrbe. ff. de stat. hom. glo. 1. §. 1. nu. 43. & nu. 50. ergo sicuti vera nobilitas seruatur istis, ita & hæc quæ est a rege profecta.

His tamē nō obstantibus in causa priuilegij immunitatis de quo disputamus, vere & securē contrariū tenēdū est, & in iudicando, & consulēdo, & sunt pro veritate aliqua præmittenda, & primo præmitte quod priuilegiū immunitatis ex sola largitate principis, est firmū, & perfectū, licet enim dubitent scriptores, an priuilegiū requirat scripturā, & dicebat Bald. in. l. gesta. C. de re iud. quod priuilegiū requirit scripturā idē Bald. in. c. 1. ner quos fiat. inuesti. in vrbibus fœudo. Dominic. in proce. inio sexti, Felin. in rub. de cōsti. Afflict. decis. 398. nu. 6. idē Bald. in. l. si qua per calūniā. C. de epif. & cle. & in. l. humani. C. de legib. sed adhuc hoc intelligēdū est, quod priuilegiū principis requirat scripturā, nō vt valeat, sed ad probationem, quia ab ipso ore principis valet, & tenet & est firmū, validū, & perfectū. ita resoluit Feli. & post eū Deci. in rub. de cōsti. Bal. in. d. l. humani, & in. l. 1. de cōsti. princi. & post eū resoluit Aegidius Boscius, de principe, & priuilegijs eius, num. 293. & est tex. in. l. 6. & 7. 8. & 9. tit. 18. par. 3. ibi (E porquo esto sea firme e non venga en dud, dile esta carta.)

Hinc est ut quia priuilegium hoc ab ipso ore principis valet, & tenet quod priuilegium immunitatis sortitur suum effectum statim ab ipsa concessione principis, ita tenet Baldus, in l. omnes populi. ff. de iust. & iur. quaestione. 5. idem tenet Cynus post Petrum, in l. fin. ff. de constitut. principum, & Iasson ibi, nu. 15. Canonistæ omnes in cap. 2. de constitut. vbi ex constitutione facta in commodum alicuius acquiritur sibi ignorantia commodum, Bartolus in l. fin. C. de finiam pass. & restit. vbi si princeps restituat bannitum in pristinum statum restituitur etiam ignorantas tenet Alexan. in l. qui absent. ff. de acq. poss. vbi reprehendit Bartolum qui contrarium tenebat in l. si. ff. de constitut. principum, vnde fit, ut istud priuilegium statim sit perfectum, & firmum sine scientia & facto, & sine usu eius, cui conceditur priuilegium, quod facit ad ea quæ notabimus ad l. 42. & 43. titul. 18. partit. 3.

Secundo præmittitur, quod ex dispositione nostrarum legum priuilegium immunitatis valet, & tenet, & viuit statim a concessione solenni, & ut viuat, & duret, non indiget, nec scientia, nec usu eius respectu eorum quibus conceduntur, hæc priuilegia, textus de iure nostro, in l. 3. titulo. 18. partit. 3. ibi, (Por dar a entender que es dado para que sea firme estable por siempre.) textus in l. 42. eodem titulo & partita. ibi (Los priuilegios han sus tiempos en que deue

valer, e otros en que se pueden perder.) & ibi, (que tales priuilegios valen por siempre.) & ibi, (estos duran por siempre.) ita ut ex istis legibus, & recepta sententia priuilegium immunitatis sicuti, & reliqua valeat, & teneat, & sit firmum, & perfectum statim ab ipsa concessione sine usu aliquo.

Tertio præmittitur, quod priuilegia ista etiam si illico a concessione dominica, & principali valeant & teneant, & sint rata, & firma, & viuant, etiam in scio eo, cui conceduntur, ut diximus, habent tamen suas causas interitus, quibus pereunt & moriuntur, idque perpetuo dicta l. 42. ibi (E otros en que se pueden perder.) & ibi (Empero por est. lugar se pierden.) & ibi, (en de adelante pierden se,) & ibi, (tal priuilegio pierdesse,) & in l. 43. eodem titulo, & partita. ibi, (pierdesse el priuilegio por siempre.) l. 3. titulo. 7. partit. 5. ibi, (que de ay adelante no le deue valer, ex quibus est verissimum quod priuilegium immunitatis habet sua tempora, in quibus viuit, & habet suum interitum & finem, & ita & durat, & amittuntur, quod clarius patebit ex dicendis inferius.

Quarto præmittitur, quod hæc priuilegia alia sunt negatiua alia affirmatiua, vocamus negatiua, quæ sunt de non faciendo, vocamus affirmatiua quæ sunt de faciendo, ita distinguunt ad literam Felin. in c. cum accessissent. de constitu. 25. ibi (priuilegiu datum ad aliquid faciendum) & num. 28. ibi (contraueniens priuilegio dato ad

aliquid non faciendum.) ita distinguunt Iasson in l. fin. ff. de constitut. principum, numero. 53. ibi. (Quod priuilegium per quod conceditur aliqua facultas seu aliquid faciendum) & numero fin. in fine, ita distinguunt Bartolus, Cynus, & Salycetus, in l. falso C. de diuersis rescriptis, ita distinguunt Bartolus, Lucas de Penna Platea, & Rebusus, in l. 2. C. de his qui sponte munera publi. subeunt, ita distinguunt Abba, & reliqui post glossa. in capit. accedentibus, de priuilegijs, in dicto capit. cum accessissent, ita distinguunt Bartolus, & legista in lege. 1. ff. de nudijs, & in lege, in filijs. C. de decurionibus: & videbis plures apud Iassonem, & Felinum, vbi supra, eandem distinctionem ad literam secuta est nostra. l. 42. titulo. 18. partit. 3. vbi primo agit de priuilegijs non faciendi, quod alij faciunt, ibi (Onde dezimos, que los priuilegios de franquezas,) & ibi (que son de quitamiento de pecho de rey, o pontazgo que no dempor sus reynos) nota verbum, que non den, & ibi, (O les quitasse de otro seruicio, o de otra cosa que deue ser suzer, nota, deue ser suzer, ecce agit de priuilegijs non faciendi, hoc est non soluendi, quæ alij solunt, & faciunt: deinde agit de priuilegijs faciendi quæ alij non faciunt, ibi (Otro si priuilegios y ha de otra manera que da el Rey en que otorga, a aquellos que los da que fagan alguna cosa nueuamente) nota verbum, que fagan, ecce duplex genus

priuilegij immunitatis concessi, aliud, non faciendi, quod alij faciunt alterum vero faciendi, quod alij facere non possunt.

Ex quibus patet ad oculum, & ex litera textus in dicta l. 42. quod nihil in ea deciditur, quod non quadret, & conueniat cum iure communi & cum recepta omnium huc vsque sententia, quæ distinguit inter priuilegia non faciendi, & priuilegia faciendi, & illis aliam vitam his vero abram assignat, ut patet ad literam textus.

Quinto præmittitur vnum certissimum de quo nemo vnquam dubitauit, & est decisum nostra quaestio, quod priuilegium de non faciendo moritur, & perditur triginta annis, hoc est, si totos triginta annos, non us vsus priuilegio, id est si toto hoc tempore facias, quod alias ex indulgentia priuilegij, non tenebaris facere, & priuilegium faciendi perit, & perditur si totos decem annos non feceris, quod alias ex priuilegij forma eras factururus, hæc est conclusio indubitabilissima de qua nemo huc vsque dubitauit, tenet hæc post multos quos allegat Iasson in dicta l. fin. de constitut. principum, numero. 60. tenet Felinus in cap. cum accessisset. num. 25. & 28. tenent Cynus, Albericus, & Salycetus, in l. falso. C. de diuersis rescriptis, tenent Bartol. Lucas de Penna, Plat. Rebus. & Anto. de Barulo, in l. 2. C. de his qui sponte

mun. publi. sub tenent glossa Abba. & Canonista in capit. si de terra, & in capit. accedentibus de privilegijs, tenent Bartolus post gloss. ibi. & Albericus in l. prima, de nundinis, tenet Ioannes Andrae. in cap. 2. de immunitat. eccles. Speculator, de instrumen. edit. §. nunc autem, versiculo penultimo. Petrus de Ancharrano, consilio. 255. Archidiaconus. in cap. 1. 25. quest. 2. Bartolus in l. 2. ff. de veterannis, Ioannes Andrae. in regula accessorium, de regulis iuris, in sexto, Angelus, in l. prima. §. si quis tutor. ff. quando appelland. sic Bartolus, in l. licitatio. §. earum. ff. de Publicanis, & in l. infilis. C. de decurionibus, lib. decimo, Alexand. consilio. 193. volumine. 2. nume. 8. & 9. vbi optime loquitur, idem Alexand. optime in consilio. 33. volumi. 5. numero. 5. & Henrichus Boich. in dicto capit. cum accessissent. numer. 3. Zazius, consilio. 16. lib. primo, num. 8. & 9. Casaneus consilio. 64. Guido Papa, decisio. 487. Sylvanus, consilio. 59. nume. 14. lib. secundo, Aegidius Boscius de principe, & eius privilegijs, numero. 320. Balbus. de praescriptionibus. 4. parte, 5. parvis, questione. 4. nume. primo, Gregorius Lopez in l. 42. titulo. 18. partit. tertia. ex qua receptissima & indubitata conclusione palam fit: quod privilegium immunitatis, perditur, & non valet, tempore triginta annorum, vel decem, si hoc tem-

porē, vel fiat quod faciendum non fuit, vel non fiat quod faciendum fuit.

De iure nostro expedita res est textus expressus, qui receptam opinionem comprobat in dicta. leg. 42. titulo. 18. partit. 3. vbi textus agit de vita & morte privilegij, quo modo vivat, & quomodo moriatur, & intereat, & in principio ait, habere privilegia sua tempora vita, & tempora quoque mortis: deinde addit illico, quod privilegia immunitatis de non faciendo, sunt perpetua, & perfecta, quod est intelligendum statim a die concessionis, ut diximus, & ait a versiculo (onde decimos,) vsque ad verbum, (que tales privilegios valen por siempre) mox agit lex de interitu horum privilegiorum de non faciendo, & comprobat receptam sententiam, scilicet, ut pereant, si 2 die concessi privilegij constet elapsos esse triginta annos, & tu non sis vsus privilegio non faciendo, hoc est si faceris quod alias ex forma privilegij non tenebaris facere, & istud est, non esse revsum privilegio, ibi (Empero por este tiempo, quod est dicta, si no vsares del.) hoc est si pechares no siendo obligado a pechar conforme al privilegio.

Mox dicta l. 42. agit de privilegio faciendo, & ait quod haec privilegia sunt de se perfecta, & perpetua ibi, otro si privilegios y ha, & ibi, tales privilegios como estos duran por siempre.

siempre, deinde subiungit interitum, & mortem, per decem annos, ibi, (Dende adelante pierden se.)

Ex quibus quae sunt verissima, patet sensus ad dicta. l. 42. quod iuxta iuris regulas, & receptam sententiam intelligenda est, ut scilicet, privilegium de non faciendo pereat ex contrario vsu triginta annis, & privilegium de faciendo pereat ex non vsu decem annis, nec interest, ex recepta sententia, quod isti anni sint proximi concessioni privilegij vel non, siue enim sint proximi, siue non, si postquam tibi concessum est privilegium de non faciendo reperiantur triginta anni actuum contrariorum, vel decem anni respectu privilegij de faciendo, cum negligentia, quia non fecisti, quod facere poteris ex forma privilegij: certe privilegium perit, & intelligunt omnes, ut per Iasonem supra, & reliquos, & Gregorium in dicta. l. 42. & est intellectus verus, & iuri consonus iuxta receptam sententiam.

Vnde in privilegio faciendo, si hodie facias, praesumeris semper fecisse, in privilegio item non faciendo, si hodie non facias praesumeris non fecisse: tuncque probatio non vsus competit dicenti, tum quia est fundamentum suae actionis, tum quia privilegium est probatio probata gloss. in dict. l. 42. verbo, fasta treynta años, in fine. sed in utroque si finas abire tempus legitimum, de

cem in illo, triginta in hoc annorum, plane non vtendo privilegio, hoc est faciendo, quod non eras facturus, aut non faciendo, quod alias eras facturus, perit privilegium legitime iuxta iura & receptam sententiam.

Ex quibus verbis, & ex recepta sententia, patet aperte quid sibi velint verba illa dicta. l. 42. ibi, (No vsares dellos fasta treynta años, del dia que le fueron dados.) patet, enim ex Gregorio ibi, & recepta sententia, quod verba illa sunt intelligenda, non quod ad hoc, ut privilegium de non faciendo valeat, sit necessum, ut totos triginta annos proximos privilegio vsus sis privilegio, hoc enim est absolum, & durissimum, multa enim accidere possunt, cum non utaris, durante tibi tuo privilegio, quod Iason tradit vbi supra, & Felinus, & reliqui, essetque peregrinus intellectus, sine auctoritate, & sine lege, & sine ratione, quia dum non agis contra tuum privilegium, etiam si elabantur centum anni, non perit privilegium, ut ex Iasonem, Felino, Bartolo, & Boscio, constat, & est verissimum, ideo verba illa (no vsares dellos,) de vsu contrario sunt intelligenda, quia tunc vere, & realiter non uteris privilegio, quando agis contrarium: sic intelligunt omnes, post glossa. in dicto capit. accedentibus, & in dicto capit. si de terra, & in dicto capit. cum accessissent, & intelligunt omnes, de quibus supra mentio facta

est, unde illa verba, (*No vsaren de-
llos fasta treynta años del dia que les fue
ren dados.*) sunt necessario intelligen-
da de actibus contrarijs, a die con-
fecti priuilegij, vel proximis ipsi pri-
uilegio, vel non proximis, iuxta re-
ceptam sententiã, & in hoc est con-
formis. d. l. 42. iuri communi, alias
nullum bonum sensum haberet,
idem intellige de priuilegio facien-
di elapsis decem annis, quia in hoc
vtriusque est par ratio, & tenet Gre-
gorius ibi, & hoc de lapsu triginta,
aut decem annorum non intelligas
in actu momentaneo non reiterabi-
li dicto cap. cum accessissent. cap.
pro illorum de prebend. l. r. C. de
iur. dominij impet. l. 43. titu. 18. par.
3. ibi (*pero la primera vez*) de quo in-
ferius glof. hac latius agemus: nunc
restat ostendere quod hæc priuile-
gia pereant perpetuo, & extinguan-
tur adeo, vt deinceps ipsa priuilegia
nihil valeant, & hoc ostendam, &
iuribus expressis, & rationibus, ita
vt nullum supersit dubium.

Et primo, quod pereant perpe-
tuo respectu omnium probat com-
munis, & recepta sententia de qua
nemo huc vsque dubitauit, quod ta-
lia priuilegia pereant, lapsu legiti-
mi temporis cum actu contrario de
qua communi sententia supra hac
quæstione versiculo (quinto præmit-
te) quam communem, quod illud
ius pereat omnibus descendenti-
bus ita intelligit Casæneus consil.
64. nume. 27.

Secundo patet, ex text. in dicto;

cap. cum accessissent de constitu-
ibi. vos faciat illud in suo robore per-
manere) sequitur & facit (*nisi postea
dicti canonici contrauerint, ex natura
verbi,*) nisi præcedente verbo affir-
matiuo, quod verbum denotat ac-
tum negatiuum. cap. nisi essent de
præb. vides ergo quod confirmatio
summi Pontificis de qua ibi, per cõ-
trauentionem redditur nullius robo-
ris, nec vllius firmitatis, & nota q̄
sunt verba directa ad priuilegium,
non ad personas, non enim ait, ne
ipsi postea vtantur, directa oratio-
ne in personas, sed ipsam confirma-
tionem, & ipsum priuilegium an-
nullat, & est nota illa differentia,
quod aut verba dispositionis dirigun-
tur in personam, & dispositio est
personalis. l. pater filium. §. Iulius
Agrippa, & §. fundum Titianum.
ff. de legat. 3. l. filius familias. §. diui.
delegat. 1. auth. de restitut. fideicom-
missaria. §. cum igitur. l. final. ff. de
contrahen. emptio. aut dispositio di-
rigitur in rem, & est realis Bald. in
l. humanitatis. C. de impub. & alijs
cap. Abbate sancte de re iudic. cap.
quoniam Abbas de officio delega-
ti. cap. si gratiose de rescriptis. libro
sexto, & in terminis in materia pri-
uilegij tenet Alexand. consil. 86. nu-
2. volu. 1. vbi loquitur de priuilegio,
quod quidem est dispositio legis,
cum sit dispositio principis, qui est
lex animata, in authent. de consuli-
bus in fine, cum ergo verba text. in
d. c. cum accessissent dirigantur in
ipsam confirmationem, & sic in ip-
sum

sum priuilegium, cum dicat, quod
post contrauentionem priuilegium
fit nullius roboris, patet quod am-
plius non durat, & quod remanet
extinctum in posterum, quia rema-
net nullius roboris, & firmitatis,
ideo perpetuo extinguitur, & mor-
itur.

Tertio pro hac sententia est tex-
in. cap. si de terra de priuilegijs, vbi
Abbas, & Monachi sancti Andrea
Cisterciensis ordinis per triginta an-
nos soluerunt Decimas canonicis
de Plantio, quas soluere non debe-
bant propter priuilegium indul-
tum a Romano Pontifice, & erat
priuilegium de non faciendo, id est
de non soluendo, & quia triginta an-
nis non sunt vsi priuilegio soluen-
tes decimas, non solum nocentes si-
bi in solutis, sed in soluendis, & co-
guntur successores perpetuo soluere,
ibi (*ead sibi de cetero integras persol-
uatis.*) notum est verbum, (*de cetero*)
hoc est deinceps, vulgo, *de ay ade-
lante*, quod verbum perpetuitatem
temporis futuri significat, Clemen-
eos qui deinceps de regularibus v-
bi glossa verbo, *deinceps*, Clemen. 1.
§. porro, verbo, quod quisque deinceps
de sum. Trinit. & fid. catholica
l. scia. ff. de vsuris, verbo, *deinceps*,
tex. in c. licet cano de electione lib.
sexto, verbo, *de cetero*, ergo perpe-
tuo extinctum est, nec amplius va-
let, alias si hoc non ita esset præiudi-
carent sibi monachi in solutis non
in soluendis quod alias intra trigin-
ta annos existimabat glof. in. d. l. 42

ut. 18. par. 3. nec obstat quod mona-
sterium sit vnum, & idẽ quia decisio
l. o. tex. fundatur in morte priuilegij
ipsius, quod ex natura sua moritur
perpetuo eo tempore legitimo.

Quarto ex tex. in. cap. acceden-
tibus de priuilegijs vbi templarij co-
tra formam priuilegij soluerunt de-
cimas Abbatibus, & monachis Na-
uiacensibus per triginta, & eo am-
plius annos, & ideo adeo extinctum
est priuilegium, vt perpetuo debeãt
soluere eas decimas, quas ex forma
priuilegij soluere non tenebantur,
quia nõ vsi sunt priuilegio sibi con-
cesso per tempus a lege definitum,
ideo perpetuo an illud est, nec so-
lum in solutis sit præiudicium, sed in
soluendis.

Quinto est tex. expressus in. l. di-
uo Marco. C. de quæst. vbi culpa &
macula parentis nocet filio, circa
vsum priuilegij, rationem subdit idẽ
text. quia priuilegij ea est natura, vt
licet omnibus contentis in priuile-
gio acquiratur, tamen inferiores
gradu vtuntur, si maiores, & prio-
res gradu non amiserint, & des-
cendit ad inferiores per vsum supe-
riorum, ibi (*si tamen proprioris gra-
dus liberos per quos id priuilegium ad
vltiorem transgreditur, nulla vio-
lata pudoris macula adspersit,*) nota
verbum, (*per quos id priuilegium ad
vltiorem gradum transgreditur.*)
vt priuilegium ita demum compe-
tat posteris, si maiores viu sint, nihil
que fecerint cõtra priuilegiũ, & ita
Ioannes Faber ibi: per illum tex. te-

net quod nobilitas per patrem perditur filijs: etiam si talis nobilitas acquiritur sit, non a patre sed ab auo, & Tiraquel, ad hoc allegat Crauetam consi. 165. nume. 4. de nobilitate. c. 35. & idem Tiraquel, tenet cap. 34. nume. ultimo eodem, quod illa nobilitas acquisita perditur omnibus per exercitium artificij vilioris, quod nota, ad l. 3. titul. 1. libro. 6. recopillat. & est vniuersum, vt per maiores præiudicetur minoribus. text. in l. si ex patronis. §. 1. ff. de boni. libert. ibi (quod si a patre sit ex heredatus ab auo non sit, non solum a libertorum patrum bonis verum etiam ab auo. quæ excludi debet) subdit rationem text. & est elegans ad nostrum propositum (quia per patrem auos libertos consequitur.) cum ergo priuilegiū competat descendentes per ascendentes, si ipsi amittant nocēt descendentes.

40 Sexto facit, quia particularis ratio vita, & mortis priuilegij posita est in vfu, vel nō vfu priuilegij ipsius, vnde inhabilitas medij, per quod debet fieri transitus impedit transitum fieri, text. in l. tria prædia. ff. de ferui. rusti. præ. l. illius. §. sequens quæstio. ff. ad leg. Cornelianam de falsis. d. l. Diuo Marco. d. l. si ex patronis. §. 1. de bonis libertorum. l. si libertinus. §. posthumus, de operis libert. cum enim hoc ius deueniat ad posteros, per vsum maiorum suorum restat, vt intercedente negligentia maiorum suorum, successoribus noceatur, quia per illos habent, tan-

quam per medium, indultum sibi beneficium a principe, & amoto medio directio in finem, impeditur, effectus ipsius extremi argumēto text. in l. hæc scriptura. ff. ad legē Acquil.

Septimo pro hac sententia est 41 text. expressus, cui totus mundus cōgrue respondere non potest. in. d. l. 43. tit. 18. par. 3. ad finem ibi (pierdesse el priuilegio por siempre,) nota verbū, por siempre, quod in materia priuilegij denotat perpetuitatem respectu successorum, ex text. expresso in. l. 10. titul. 18. par. 3. & patet perpetuitas huius verbi, ex his quæ diximus supra in hac quæstione in octauo fundamento contrario, & supra latissime glossa. 1. numer. 2. & seq. & nume. 24.

Octauo patet ex dicta. l. 42. ibi, (dende en adelante pierdesse,) nota verbum, dende en adelante, quod est deinceps, aut, de cætero, quæ verba dicunt perpetuitatem futuri temporis, vt diximus, in secundo fundamento pro hac opinione, ex clemē. eos qui deinceps, de regularibus, & ibi glo. & clemē. 1. §. porro de sum. Trinit. l. scia. ff. de vsuris. c. licet canon de electione, verbo, de cætero, in sexto, & adde quod annullatio est realis, respectu priuilegij ipsius, nec dirigitur in personam, ex Alex. conf. 86. volu. 1. & quæ adduximus in primo fundamento, pro hac opinione, quod magis suadet ex ipsamet. l. 42. in fin. ibi (tal priuilegio pierdesse, ergo perpetuo, quia est in-

de

definita nullo neq; tempore, nec personis, nec loco, circumscripta, text. expressus, in l. 4. §. eleganter, & l. de lege, §. fin. & l. post diem. ff. de leg. commiss. l. commissorie, de pactis int. empt. & vendi. l. 2. de iur. an nullo. aureor. l. quanuis. C. de vsuris. l. cum te. C. quod metus causa. l. si hominem. §. quoties de positi. c. pro illorum de præb. nono est text. in l. 3. titul. 7. part. 5. vbi quoq; priuilegij a die contrauentionis, & censationis legitimæ expirat deinceps in posterum, ita vt non valeat amplius.

Decimo facit, & hoc fundamentum est ratio omnium quæ pro hac opinione dici possunt, quia priuilegij immunitatis, ea est natura, vt de facili perdat, ita resoluit Bartholomeus Brixienfis doctissimus, in quæstione sua dominicali. 2. nu. 6. & inde euenit, vt quia priuilegium subiaceat periculo mortis, quod sæpe moritur sine culpa aliqua, obtinentis illud, & ex multis colligit, & bene Petrus de Perusio doctor antiquus de vnione ecclesiarum. c. 2. num. 10. versi. demum queritur, el. 2. ex qua ratione alias dicebat Ioannes Monachi in defensorio iuris, c. defensorium contra priuilegiū, num. 7. versi. nota magna, quod priuilegium immunitatis, ab omnibus non valeat, & Petrus de Antiboli. §. 4. num. 105. de muneribus, versi. licet autem dixerim, probat per plura fundamenta, & ea quidem elegantia, quod non sit intelligēdū,

quod priuilegiū imperatoris, immunitatis semper valeat, quia non semper valet, vbi plura adducit, ex quibus descendit, vt priuilegiū perdat, propter delictum perpetuo, de quo late Felinus in. c. fin. de foro compet. nu. 5. Bald. in versic. nos Romanorum titu. de pace constantia, verbo, priuilegio, Afflict. deciss. 14. num. 6. & quia priuilegium est, contra ius commune quia est priuata lex ta cilius multo perditur, & moritur, quam ea quæ sunt de iure cōmuni. l. eius militis, §. militia missus. ff. de re iud. notat. Afflict. deciss. 123. nume. 3. & omnium ea est vna ratio quia priuilegium immunitatis est contra publicam vtilitatem, ita asserit Decius cōt. 223. & nos adduximus supra glo. 1. §. 1. nu. 42. ergo facile est sic intelligere, vt priuilegia facile pereant, quia cōtinet causas odij, & constat ex his omnibus, secure ergo tenēdum est, quod priuilegium ex contrario vfu, aut non vfu, iuxta naturam priuilegij, aut ex alia causa legitima pereat perpetuo, ita vt amplius non sit cōmodi, nec vtilitatis, nec his qui contrauenerint, nec cæteris descendentes.

Restat respondere ad argumenta adducta pro parte contraria, quibus facillima responsio est ex his quæ diximus, & ad primum, secundum, tertium, quartum, quintum, & sextum: breuiter fatemur ius ex priuilegio principali competere quidē filijs, nepotibus, & descendentes,

iux

iuxta formā privilegij, & esse ipsis ius, ex ipso privilegio, nec posse principem (nisi iniurius esse velit) qui concessit, reuocare, & quantum ad principem asserimus sine iusta causa ab eo reuocari non posse, & causas a iure constitutas vidē in d. l. 42. & 43. titu. 18. part. 3. & in c. suggestum de decimis, nec de hoc est nostra disputatio.

Præterea ut singula adaptemus suis, & iuribus & auctoribus, ne temere confundamus diuersas iuris rationes, nec sumus in casu privilegij immunitatis, cuius natura ea est ut facile extinguatur, sæpe sine culpa obtinentis, & quia est contra utilitatem publicam est odiosum, & exorbitat a iure, & citius moritur, quia est ius priuatum, non commune, ut diximus in decimo fundamento pro posteriori hac opinione, tum etiam privilegij immunitatis ea est natura, ut per superiores deriuetur ad inferiores, & pereat in singulis personis ex his causis quæ a iure constitutæ sunt: ut diximus late pro hac opinione, at verò argumenta contraria, scilicet primum, secundum, tertium, quartum, quintum, & maxime sextum in quo est vis contrariæ opinionis, non versantur in privilegio immunitatis, sed in donatione, feudo, emphiteusi, denique in nobilitate datua vel ex accidenti, quæ pertinet potius ad beneficium quod late interpretamur iuxta d. l. beneficium, de regu. iuris. quam ad privilegium, quod strictè intelligi-

mus. c. porro de privilegijs. l. 1. §. personis. ff. de iur. immunitatis, & hanc rationem in terminis nostris sensit a parte Riminaldus conf. 388. volu. 2. a num. 15. vbi cum non posset conseruare privilegium defacēdo posteris post non vltim decenij, consulit posteris, ex natura feudi, dicens se non esse in casu privilegij sed feudi, ibi (*secundo quia considerandum est, quod istud ius est concessum in feudo*) ergo sentit, quod alias non durabat posteris in sola ratione privilegij, & est optimum consilium pro hac opinione, & quia nobiles olim non habebant, nec habent hodie de iure cōmuni immunitatem a tributis diximus late gl. 6. a nu. 9. idē illa nobilitas de qua Tiraquell. d. c. 33. & d. c. 24. & d. c. 34. de nobilitate nō potest trahi ad privilegium immunitatis, cum iure cōmuni & nostro sint diuersa, & separata, & a separatis non fit illatio. le. Papinianus exuli. ff. de minoribus. l. fin. ff. de receptoribus. & in illa nobilitate verior opinio adhuc est, quod amittitur perpetuo, cū Fabio, & Crauera, & tener ipsemet Tiraquell. sibi contrarius dicto nu. 4. vbi ait quod perditur omnibus, & dicto num. 5. vbi contrarium tenet, dicto c. 35. de nobilitate, nam quod distinguit an acquisita sit nobilitas a patre, vel auo, in vtroq; est eadē ratio, quia est beneficium principis concessum filio, præterea leg. 43. tit. 18. part. 3. de quo in septimo fundamento pro hac opinione su-

pra,

pra, numero. 41. vbi pater renuntiādo appellationi, amittit immunitatem, & perditur perpetuo privilegium, est text. nobis expressus contra Tiraquell. iuncta. l. 10. tit. 18. part. 3. denique argumenta omnia de feudo emphiteusi, donatione, & nobilitate concessa, iuxta regulas iuris cōmunis iuxta quas nō liberabat hæc nobilitas a tributis, ut diximus hac glof. 6. a numero. 9. nec habebat immunitatem, a tributis, ad privilegium immunitatis non procedunt, quia argumentamur a fauorabilibus ad odiosa, a iure cōmuni ad priuatum: denique ut diximus a disparatis: nec iura de immunitate in his habet locum singulariter tenet Rolandia Valle conf. 93. vol. 2. nu. 28. vbi optime.

Et quamuis hac sola ratione possemus efergere argumenta illa omnia, ex particulari ratione privilegij immunitatis, quod perditur, extinguitur, & moritur, & viuit, suis temporibus, ex suis particularibus causis a iure cognitis, in illa tamen quæstione in qua sex illa priora argumenta versantur circa feudum emphiteusim, aut donationem, an pater possit filijs præiudicare, si accipiantur prole, & filijs, & descendentibus tot sunt opiniones, ut quæstio vniuersè definitur non possit, sed in hac varietate addere aliqua libet, postquam in eam quæstionē incidim, ne nostra disputatio manca esse videatur, & illud in primis cōmuni consensu receptum est, quod

huiusmodi concessiones pereant vniuersis in infinitū si ab aliquo, vel patre, vel auo, peccatum sit contra legem contractus, ex qua ad concedentem res omnino sit reuertenda, puta, non soluendo canones, non præstādo seruitium, detestorem faciēdo rem grauitè, vel alienando absque domini cōsensu, hæc in hoc est consideratio vlla circa emphiteusim an sit noua, vel antiqua, vel paterna, vel auita, vel hæreditaria, vel ex providentia, Barto. in l. eum qui. ff. de interd. & releg. v. sic. hoc dico, Ripa in l. fin. de reuoc. donat. nu. 192. quæst. vltim. Gozadius cōsilio. 47. nu. 13. Afflic. c. 1. §. præterea glof. 3. num. 5. de prohib. feud. alienat. Bart. in l. iur. iurandi. §. si liberi. ff. de oper. liber. licet inter emphiteusim nouam & antiquam distinguat Salycetus quæ sequitur Gratus conf. 32. num. 1. & 2. libr. 1. quos etiam in hoc reprobat Aluarus Vazquez Lusitanus qui quæstionē disputat de iure emphit. quæst. 49. num. 2. vbi ipse doctè & erudite addit remedium, si pater aut auus comprobentur, hoc fecisse maligne, ut filijs, & ceteris descendentibus suo facto nocerent, vide ibi, mihi satis est, ostendisse ad rem quam ago, quod etiam his casibus, per maiores sit præiudicium minoribus, at vero de feudo vide Tiraquell. de retract. lignagier. suæ primo. §. 32. glo. vna, num. 2. vbi distinguit inter nouum, & antiquum feudum, sed hæc distinctio, in peccato contra formā,

&

& legem contractus, ex qua lege res reuertitur ad concedentem dominum, certe nullius momenti est, ita resoluit S. onsbek. de feudo. 13. part. vsque ad numerum. 10. & Zizius de feudis. 10. parte, & Curt. l. 1. 5. part. conclus. 4. vbi etiam tradunt an propter delictum patris, aut aui fiat præiudiciū filijs in feudo, quod ad nos nihil attinet: diximus enim supra in decimo fundamento pro hac opinione quod priuilegium immunitatis de quo agimus perditur propter delictum ex Felino, Bald. & Afflictis. vide ibi, qui opportuna sunt, vt distinguas priuilegium immunitatis a cæteris cõtractibus fauorabilibus, & qui innituntur iure communi non vero priuato, & odio.

Rursum in huiusmodi rebus, scilicet, feudo emphiteusi donatione, vel nouis, vel antiquis si huiusmodi res hæreditariæ sint expedita res est quod potest pater, vel auus (nihil interest) præiudicare filijs, addetur vnum, quod idem est, quauis hæc concessiones non sint hæreditariæ, si tamen filius adeat hæreditatē patris, Alexan. conf. 18. lib. 5. nume. 12. Parisius conf. 18. lib. 1. num. 43. Iass. conf. 56. lib. 3. Afflictis decisio. 112. num. 3. & 138. num. 154. nume. 4. & 11. Alex. in. l. apud Iulianū. §. si quis alicui. ff. de leg. 1. Iulius Clar. verbo feudum. q. 41. Sylvanus, consi. 15. numero. 46. alios vide apud Didacum lib. 2. variarum resolut. c. 18. nu. 2. & num. 4. & plures alios apud Aluarū

Vazquez. q. 49. nu. 3. vbi. nu. 4. addit an confessio inuētarij hoc casu refarciat filijs damnum quod ex additione hæreditatis obuenire potuit, & Pinellum in. l. 1. C. de bonis mat. 3. par. nu. 81. nobis de hoc est. l. 8. tit. 6. par. 6. vide ibi, mihi satis est ostēdiffe nō esse argumēta a me adducta pro contraria opinione vniuersa, & reperiri etiam in istis casibus fauorabilibus damnū illatum filijs a patre etiam in istis rebus, quæ filijs proueniunt aliudē quam a patre, vt nihil mirum sit, cum hoc reperiat in rebus fauorabilibus & conf. nis iuri communi quod eadē admittantur in priuilegijs odio plenis, & quæ sunt contra regulas iuris communis, & quæ huiusmodi dicantur concessiones hæreditariæ quoniam ad nos nihil attinet vide Bart. in. l. quod dicitur. ff. de verbo. Alciat. de præsump. regula. 1. præsumpt. 3. 1. Ancharranum, consilio. 319.

Modo a sumo præstremum casum, qui versatur, & totus situs, & positus est, in concessione facta alicui pro se, filijs, & descendētib, siue sit donatio, siue feudum, siue emphiteusis, nihil refert, præmissis eo, quod hæc concessio non sit hæreditaria, sed ex prouidentia concedentis, collata in singulos, in hoc casu an maiores possint aliquomodo nocere minoribus, & descendētib, adeo est positū in cõtrouersia, vt illud certo certius sit, nihil certi constitui posse, sed in hac incertitudi-

tudine, sunt probabiles aliquot opinioniones, quas breuiter addam quantum sit satis ad enervanda argumēta contraria.

Nam primum illud constat, quod si hæc sint acquisita ex re patris, quod in emphiteusi, & feudo saepe contingit, vel ex pecunia patris, quod poterit ipse pater filijs præiudicare, & idem dicendum est, quando propter merita, & seruitia ipsius patris sunt concessa, vel donata, quia si ius queratur tertio facto tuo poteris facto tuo tertio nocere, Bartolus in. l. qui Romæ. §. flauius. ff. de verbo. tradit. Didacus lib. 1. resolut. c. 14. Costa de patruo, & nepotē. c. de regni successione, pag. 62. Aretinus in. l. apud Iulianum. §. si quis alicui. ff. de leg. 1. Corneus consilio. 51. lib. 3. Gozadinus qui alios refert consilio. 75. Aretinus consi. 53. Ruyus, consi. 42. lib. 1. & consi. 48. cod. immo priuilegium ipsum immunitatis concessum filijs occasione patris, mortuo patre non durat filijs, Roland. a Valle, conf. 52. vol. 2. nu. 40. ecce ergo quomodo non sit vniuersale verum quod non possit fieri præiudiciū tertio, in re, & iure sibi querito, & iuxta huc casum pater certe noceret filijs, & posteris, in priuilegio sibi querito, contemplatione propria parentis, quando reliqua omnia de essent, quæ de priuilegio, diximus, atq; hæc etiā obtinent, vt pater possit nocere filijs, quando concessio facta esset contemplatione ipsius patris, ex Areti-

no. dict. §. si quis alicui, Ru. n. consil. 42. lib. 1. num. 11. Aluarus Vazquez, dicta. q. 49. nu. 8. & Roland. vbi supra secundum quem mors patris nocet filijs.

Cæterum quando hæc concessiones non fuerunt factæ parenti, sed iam olim, maioribus, auo, proauo, aut arauo, tunc adhuc maxime cõtrouersum est, an minoribus possint maiores præiudicare, & referuntur plures opinioniones, quas videre poteris apud Tiracuell. in retract. linagier. §. 7. glo. 6. ex num. 23. & apud Iass. in. l. 2. questione vltima. C. de iure emphit. & apud Curtiū de feudis pagina. 437. & apud Aretinum in. d. §. si quis alicui, & apud Bolciū. tit. de principe, & priuilegijs eius, num. 311. apud Aluarum Vazquez. d. q. 49. nu. 6. licet fateamur receptiorem opinionem esse, ne possit fieri præiudiciū minoribus a maioribus, vt late fundauimus, ex adductis in sexto argumento pro contraria opinione, & aduertimus quod decisio hæc posita est in authoritate doctorum, non in iuris ratione, vt aduertit Aegidius Boscius, vbi supra, vt videas in his concessionibus plenis fauore, & quæ versantur in sola ratione iuris communis solam authoritatem Doctorū reiectisse præiudiciū, vt nihil mirum sit, ex eadem Doctorū authoritate, & insuper, ex vera ratione iuris civilis, & nostri admittere præiudiciū in priuilegio immunitatis pleno odio, & quod est contra publicam vtili-

utilitatem, eius naturæ, ut quam ci-
tis ime pereat, & moriatur, & aduer-
timus supra.

Ad septimum argumentum
idem respondemus, quod istud ius
ex priuilegio, est proprietarium sed
non inde sequitur, ut sit tam perpetuum,
quam sunt iura naturalia. de
quibus. l. 3. ff. de interd. & relegat.
quæ lex cõcordat eum. l. diuo Marco.
C. de quæst. & cum. l. si ex patro-
nis. §. 1. ff. de bo. lib. de quibus egi-
mus in quinto argumento pro no-
stra opinione & cõmuni, & aduer-
timus, quod. d. l. 3. ait quod filius de-
portato patre, & capite minuto, lo-
quitur enim in media capitis dimi-
nutione, quod patet ex. l. si. ff. de ca-
pit. diminut. quæ capitis diminutio
non tollebat, nec iura naturalia, ne-
que ciuilia omnia, nec ea quæ erant
facti. l. eas obligationes. l. legatum.
ff. eodem, patre igitur minuto capi-
te ait lex. 3. filium ammittere quæ a
patre accepit, non quæ aliunde ne-
pe a natura, a genere, a ciuitate, qua
ratione cum hoc ius immunitatis
non accepit a patre, sed a princi-
pe, merito, videbatur ex dispositio-
ne illius legis, retinuisse sine vlla cõ-
sideratione patris, sed tamen verus
sensus eius legis is est, ut hoc quoq;
a patre accipiat, ex proprietate ver-
bi, A, quæ dictio proprie significat
non solum quod directo accipimus a
patre, verum, aliunde accipimus
si accipimus per patrem, quia id est
etiam, A, quod, per, glo. elegans in.
c. sicut de pœnit. dist. 1. verbo, a filio

similis in. l. seruo legato. §. 1. de leg.
1. capit. si quis. §. si enim de pœnit.
distin. 2. cap. ad hæc el. 1. 13. quæst. 1.
cap. si homo. 17. quæst. 1. Bald. in. l. 3.
de act. empt. & in. l. fin. C. de temp.
app. cum ergo dict. l. diuo Marco, &
dict. §. 1. dicant, quod filius conse-
quitur per patrem priuilegium, &
d. l. 3. dicat quod filius amittit que
a patre accipit, & verbum illud, a
patre, proprie vtrumque comprehen-
dat, scilicet, quæ directo accipit a
patre, aut per patrem licet aliunde
sequitur quod amittit priuilegium,
quia licet a principe accepit dire-
cto, accipit tamen per patrem, & sic a
patre, & ita quadrat. d. l. 3. cum d. l.
diuo, & cum d. §. 1. simile est, quod
dicimus, quod regnum habet rex a
patre, a iure, a lege, a successione, a
maioribus, ab nominatoribus, vel
electoribus, licet adeo sit iuxta illud
Pauli ad Roman. c. 13. vbi q̄ omnis
potestas est a Deo, & text. in arch.
de instrum. caut. & fide. §. quia igi-
tur, quia accipit a Deo, & a maiori-
bus, id est per maiores, a patre id est
per patrem, a successione, & lege,
& iure, id est per legem, & iuris dis-
positionem, ita intelligit verbum il-
lud, a Deo, Iacobatus de consilio
lib. 10. art. 8. fol. 778.

Et ius istud immunitatis exercere
tur officio iudicis, & durat. 30. annis
Iaso in. l. fin. de constit. princip. in
fin. l. omnes. C. de præf. 30. vel. 40. an-
nor. tener Ancha. quem pro contra-
ria opinione adducebat, Tiraquel.
dicta. 9. 35. num. 3.

Ad

Ad octauum concedimus quod
priuilegium est perpetuum licet per-
sonale nisi pereat iuxta ea quæ late
diximus supra.

Ad nonum argumentum dici-
mus, quod maioratus ea est natura
ut pereat immemoriali quod resol-
uit Molina dicto capit. penultimo,
libro 4. quia non fit nisi aut titulo,
aut immemoriali l. 1. titulo de las
prescriptio. libro 4. recopilationis.
l. 1. titulo. 7. libr. 5. cod. & est secun-
dum naturam ut tanto tempore pe-
reat, quanto acquiritur ex Abb. in
dicto capi. auditis de prescriptioni.
at vero priuilegium acquiritur tri-
ginta annis Gloss. & Doctores in c.
accidentibus de priuileg. Iason, &
reliqui in dicta. l. fina. de constitut.
principum, conuenit ergo ut trigin-
ta annis quoq; pereat, quia, 30. an-
nis ex causa priuilegij quod vere nõ
est priuilegium immunitas acquiri-
tur ex Bart. in. l. si. de fund. patrim.
lib. 10. etiam pro posteris, ex eodem
Bartol. ita est iustum ut amittatur
etiam posteris, 30. annis, quia con-
trariorum eadem est disciplina, l. 1.
ff. de his qui sunt sui vel ali. iur. in
principio instit. de tutelis, l. Pompo-
nius. §. sed & is. ff. de acq. possess.

Ad decimum argumentum de pro-
testatione, ego semper admonitos
volo lectores (ne cum vulgo deci-
pantur) protestationem nõ habere
locum nisi in actu mere voluntario, ut
aduertimus, glof. 5. nu. 5. & 6. ex. l. 2.
ff. si quis cautioni. l. Nensenius, ff. de
neg. gest. l. si. C. cod. vide. d. nu. 5. &

6. & ita intelligunt, & loquuntur. dd.
quod protestatio referuat tibi tuum
ius id est in actu libero, at vero si ac-
tus sit necessarius, ita ut iure tenca-
ris facere licet inuitus, certe debes
appellare, vel conqueri, quia prote-
statio in actu necessario, nec pro-
dest, nec nocet, sed habet suam ratio-
nem in actu libero Alex. in. l. nõ solũ,
§. morte. ff. de noui oper. nunt. nu.
13. & quæ diximus, d. glo. 5. de prote-
statione Bartol. in. l. 2. C. de his qui
sp. mun. publ. sub. ideo si a te tribu-
tũ exigatur cogente iure ut soluas, et
ob re eã describaris, aut pignoreris,
debes currere ad iuris remedia, &
conqueri, certe protestatio, aut pro-
testata solutio nihil prodest, quia
est coacta vide. d. glo. 5. & ibi de ap-
pellatione, & querela, & de tempo-
re appellationis, fertur contra te sen-
tentia nõ appellas, protestaris,
quod res iudicata tibi non nocet
certe stulta protestatio est. Deci. in
c. concertationi.

Ad undecimum satis responsũ est ex
his quæ diximus ad sex priora, imo
magis inducit cõtrarium, ut saltẽ pa-
ter nocere possit filio in priuilegio
sibi quæsito ut diximus in responsio-
ne ad sex priora, versu. nõ primum,
si hæc sint acquisita, sed in auro pri-
uilegio proculdubio fit præiudiciũ
descendentibus per maiores iuxta na-
turam priuilegij, ut sæpius diximus.

Ad duodecimum, fatemur quod
pater & filius simul possunt gaude-
re priuilegio, sed non vtendo, quis-
que præiudicauit sibi & suis poste-

T ris,

ris, itaque confirmatio pendet ex v-
su, interitus ex non vfu, simile est
quod dicimus, quod privilegium
perit in ea re in qua solum reperit-
ur contrauentio Glossa recepta, in
c. si de terra de privilegijs.

Ad decimum tertium argumen-
tum, fatemur, quod rex nobilitat in
hoc sensu, hoc est quod rex potest
cōcedere alicui ignobili, vt gaudeat
honoribus & prerogatiuis, & pri-
uilegijs, cōcelsis iure civili vero no-
bili nobilitate sanguinis & generis,
sed tamen non potest facere, vt qui
ignobilibus procreatus sit parenti-
bus, sit genere & sanguine nobilis.
l. 6. tit. 27. par. 2. ibi. *(puede les dar hon-
ra de hijos dalgo, a los q no lo fueren. por
linage. (& glo. ibi dicit, quod potest
id rex facere etiā sine causa, & locu-
ra melius est lex nostra quā loquā
exteri, qui aiunt regē posse nobilita-
tem concedere, non enim rex cōcep-
dit nobilitatem, si naturaliter acci-
pias verbū illud, nec potest, quia est
sub pedibus natura rex etiam si sit
supra caput iuris civilis ita dicit Bal-
dus in capit. 1. §. notandum; nu-
mero 2. qui faudum, dare poss. A-
lexand. consi. 30. numero. 5. libr. 5. vi
de optimum consilium Rolandi a
Valle, 2. vol. 2. vbi plura ad propofi-
tum ideo isti nobiles non genere,
sedi concessione principis sunt. si-
cut Alchimia, videntur aurum, &
non sunt, quod alias dicebat Bald.
in capit. de constitutio. numero 23.
quia quod natura non est effectum
fiat arte, hoc est privilegio conce-*

dentre principe, ideo est imago ve-
ritatis, non ipsa veritas, Baldus in
l. etiam C. de appellationib. vnde
quantunvis privilegium sit amplif-
sima forma conceptum, manent
feminaria naturę deformia tan-
quam cicatrices, Baldus in cap. fin.
de translat. episcop. vnde non va-
let argumentum a nobilitate vera,
& naturali, ad nobilitatem conces-
sam per privilegium, nisi in his
quę decisa sunt a iure, tenet Bald.
in l. vrbe. ff. de statu. homin. vbi
quod si ex cōsuetudine officia sunt
danda naturalibus ciuibus, non
poterunt illā habere ciues adopti-
ui, nec aliud est ista nobilitas con-
cessa a Rege in Hispaniā respectu
tributorum plebeiorum de quibus
agimus, quam quoddam privile-
gium immunitatis, non soluen-
di, quod alij solvunt: & ita in reli-
quis intelligenda est ista nobilitas
secundum actum, qui geritur (pa-
rafiar y defafiar.) est privilegium
faciendi, quod alias facere non
poteras, idem (para pleyto home-
naje.) para no pagar pecho ni yr
en hueste, est privilegium immuni-
tatis, vt non facias quod alias eras
facturus: denique semper sumus in
privilegio immunitatis, nec etiam
si fuissent exequata hæ duæ nobili-
tates sanguinis, & privilegij, statim
sequitur, quod omnia decisa in v-
na sunt decisa in altera, patet aper-
te ex l. 1. ff. de legatis. 1. ibi. *(Per
omnia exequata sunt legata. fidei-
commisis,.)* & tamen repēriuntur
inter

inter legata, & fidei commissa, di-
uerfi & contrarius iuris effectus, vt
notat gloss. ibi, verbo, per omnia,
Antonius Augustinus emendatio-
num libro 3. ad finem, & disputa-
tionum libro 2. capit. 9. Duarenus,
& idem tradit Vlpianus sibi con-
trarius, in libro suorum titulos. ti-
tulo 24. & 25. idem tradit Paulus, lū
recōsultus, lib 3. sentētiarum, c. 6. &
lib. 4. c. 1. Alciar. parergon. libro 3.
capit. primo, Cuiaceus in notis ad
Vlpianum titulo de fidei commif-
sis, Biglius, in §. legatarijs institut.
de testament. Duarenus in le. iurifi-
gentium, verticulo, & ideo. ff. de
pactis, Balduinus, in §. 2. institut.
de legat. Didacus, in capit. Rainun-
tius. §. 10. numer. 9. Corraus Mis-
cellaneorum libro 5. cap. 17. Ioan-
nes Robertus, lib. 2. sentent. capit.
23. denique licet hæ duæ nobilita-
tes reperirentur exequata, adhuc
non procederet argumentum de
vna ad aliam, quia quoad varios
iuris effectus, varie consideran-
tur, instar legati & fideicommissi,
quę sunt exequata per omnia, &
tamen reperuntur varij iuris ef-
fectus: ergo quia dispositum est vt
privilegium immunitatis pereat
triginta annis per actum contra-
rium, isthuc obseruandum est, licet
in vera nobilitate aliud sit deci-
sum. Præterea filius privilegiati nō
potest dicere. Egonatus sum nobilis
quia natus est exēptus sicut pater,
idē de nepote, & pronepote, quia

possessio patris est possessio filij, &
qualitas paternæ possessionis du-
rat in descendantibus, quod late
probabimus infra Glossa. 12. nume-
ro. 18. nec coloniarum antiqua-
rum ratio ad hoc argumentum ad-
duci potest, quia iura Italiæ, & iu-
ra Romana, colonijs tribuebantur,
l. prima, & l. in Lusitania. ff. de cen-
sibus Boetius ad Ciceronem in to-
picis vbi late, vnde qui in his ciuita-
tibus nascebantur, Italici, aut Ro-
mani nascebantur, vnde Paulus,
act. capitul. 22. ait se natum ciuem
Romanum, quia in colonia Ro-
mana natus erat, non intelligas au-
tem, quod genere esset Romanus,
sed iure Colonia, sic enim dicto ca-
pit. 22. (Ego sum vir Iudæus, natus
Tarso Ciliciæ.) at vero quia na-
tus erat Tarso, ideo se ciuem Ro-
manum fatetur, quia obtinebat iu-
ra ciuis Romani, denique natura,
& genere se Iudæum profiteretur,
privilegio Romanum, ibi, *(Et res-
pondit tribunus: Ego multa summa
ciuitatem hanc consecutus sum, &
Paulus ait, ego autē Et natus sum* (qua
si diceret, si tu summa consecutus
es iura ciuitatis, ego vero natiuita-
te, quia natus sum Tarso quæ est co-
lonia Romana, etiā si genere sim Iu-
dæus: itaque se parē tribuno facit, ait
q; se iura ciuitatis quoq; obtinere,
sicut & ille qui emerat, natura vero
se Iudæum dicit, vt distinguat ius co-
loniæ a iure generis & sanguinis.

Modo assumo iuxta capitā iu-

ris perfecti & absoluti alterum caput, scilicet, solar, y executoria, namque vñ dicebamus superius l. 2. hoc titulo & libro, æquiparat hæc duo, & cum æquiparatorum idem sit ius vti diximus, necessario nobis inquirendum est, circa hæc duo, an omnino vñico actu, an duplici, an multiplici intereant, quantoque tempore.

Et primum illud expeditum est, circa eam nobilitatem quæ vulgo vocatur de solar, quod hæc nobilitas, nullo amittitur tempore, nec triginta, nec quadraginta annis, etiam si toto hoc tempore interuenerint actus contrarij de pecheria, de vna persona, dos, o tres, o mas, quia ius illud naturale est, perpetuum, & immutabile. §. sed naturalia quidē iura insunt, de iure natur. genti. & civili. 43 textus expressus & elegans qui solet quotidie in foro ad id allegari, & nemini non est in ore, in l. 3. ff. de interdicitis & relegat. ibi. (*quæ vero non à patre sed à genere à ciuitate, à rerum natura tribuerentur ea manere eis incolumia.*) & rursum ibi, (*non enim hæc patrem, sed maiores eius eis dedisse,*) qui textus cum loquatur de iure naturali natura, & lege civili comprobato, immerito trahitur ad priuilegia ab aliquibus facilius amittitur priuilegium quam ius sanguinis, dicta l. 42. titulo 18. partit. 3. iunctis his quæ hic dicimus l. & militis §. militia mis-

sus ff. de re milit. diximus supra textus in leg. eas obligationes ff. de capitis diminit. ibi. (*Quia civilis ratio naturalia corrumpere non potest.*) textus elegans & ad propositum egregius in leg. ius autem ff. de pactis. (*Ius autem agnationis non posse pacto repudiari, non magis, quam ut quis dicat, nolle suum liberum esse Iuliani sententia est.*) nec solum ius agnationis, quod maxime inspicitur, in hac de nobilitate disputatione, verum hæc ius cognationis amitti potest leg. iura sanguinis ff. de regulis iuris, omnia enim hæc insunt nobis à natura, quam euertere nequeunt, nec leges, nec pacta, nec conuentiones, ex iuribus supra adductis leg. liberos C. de liberali causa, vbi nec pacto ne mutatur conditio: ideo si vere genus tuum ducis à nobilibus, pater vero tuus, auus, & proauus, cum ignobilibus soluerunt censum plebeium, triginta, vel quadraginta annis, certe tibi nihil nocuerunt in hac nobilitate de solar leg. 1. C. de liberali causa, ibi. (*sed quia 44 factum tuum filijs obesse non debet.*) idque quia nec a patre, auo, vel proauo, sed a maioribus genus ducas, & sanguinis iura acceperis, & quauis hoc ita constitutum sit de iure, in facto vero difficilis erit probatio ista nobilitatis de solar, cum repugnet patris, aui, & proauis status plebeius, & contra te est præsumptio, quod sis ignobilis, tum

tum ex eo capite quo omnes præsumuntur plebei, tum quia præsumeris ignobilis sicut pater, & auus, glo. recepta, & celebris in l. aui paterni, verbo aui, quoque C. de liberali causa, vnde cum habeas præsumptiones plures contra te, difficilima redditur probatio tua, præterea proauus tuus, qui prior censum plebeium agnouit, non est vero simile quod genus suum ignoret, aut dissimulare tā inique voluerit, verba sunt Iurisconsulti in leg. si filium C. de libera. causa ibi (*Quia tam proxima necessitudine coniunctus eius conditionis ignorantiam simulare non potes.*) ideo fortassis raro, aut nunquam, iste poterit pronuntiarī nobilis, propter probationis difficultatem de qua suo loco agemus, & faciunt quæ adducemus infra hac gl. num. 63. ad fin. ex l. 16. tit. 31. par. 3. quæ difficultatē magnam facit, sed vltus forensis hoc recepit, modo id tantum agimus, ius hoc perfectum sanguinis nullo tempore posse lædi, & interim nullo actu contrario etiam millies multiplicato, in patre, auo, & proauo, quia à maioribus, & a natura est, quæ lædere, nec ius civile potest, nec valuit factum alienum, si verò tu ipse cum patre, & auo, & proauo solueris censum plebeium, & tandem respicias, & velis agere, audiendus es, ex tex. expresso in l. nec si volens C. de liberali causa ibi (*nec si volens scripsisses te seruum esse, non liberum, præ iudicium iure tuo aliquod comparasses.*) & hæc

pertinent ad ius causatum & perfectum per razon de solar.

Quod vero pertinet ad rem iudicatam distinguendum breuiter est, aut res iudicata declarat quempiam nobilem nobilitate ea, quam Hispani dicimus de solar, & idem iudicandum est, quod diximus de solar, quia in huiusmodi iuribus realibus sententia nihil aliud agit, quā 48 declarare, neque enim te sententia facit nobilem, sed declarat te maioresque tuos nobiles, similiter neque te dominum facit fundi sed retro tuis se dominum declarat, ideoque in actionibus realibus etiam si sententia condemnationem nullam contineat, si te dominum declarat factis superque condemnate videtur, l. ex diuerso §. 1. ff. de reuendic. ibi (*Et iudex sententiā declarauit meum esse.*) leg. Pomponius §. sed eis ff. de procuratoribus, ibi (*quid enim si in hoc iudicio rem meam esse pronuntietur*) textus melior de iure in lege sicuti §. sed si queratur ff. si seruitus vendicetur ibi, (*quia per sententiam non debet seruitus constitui, sed quæ est, declarari.*) vbi Glossa Bartol. & reliqui, verbo declarari, idem Bartolus in l. nec vllam, de pet. hæredi. & in dicta l. ex diuerso §. 1. & hæc pars, scilicet, de executoria per razon de solar, recipit eam declarationē de qua supra, vt etiam si pater tuus, auus, aut proauus soluerint censum plebeium, cum plebeijs, adhuc tibi ius tuū remaneat illæsum, qui te lædere non potuerunt, nullo suo

facto ex d.l. 1. & d.l. liberos d.l. 3. d. §. sed naturalia d. leg. eas obligatio nes d. l. ius autem, imo neque tu ipse tibi ipsi peiorem conditionem facere potuisti d. l. nec si volens, si in tempore respicias, & vere te esse vere nobilem ostendas por executoria de solar ganada por alguno de tus maiores adscendentes.

Imo aunque la executoria sea de colateral, si es de solar, aprouechar te ha probata descendencia de la casa y familia executoriada, quia hoc est ius reale, & naturale, & ideo perpetuū, & vniuersū ad oēs, text. in l. qui aliena §. si. ff. de neg. gest. & est ius indiuiduū, ideo sentētia lata circa id ius nocet omnibus, & lata in fauorē huius iuris omnibus prodest ita dicebat Angel. in auth. vt liceat matri, & auia §. ad hęc, ex illo tex. quod si sūt plures fratres ex vno parente, & vnus declaratur ciuis Perusinus, quod omnes reliqui fratres habent optimū testimoniū pro se, vt habeatur, et sint ciues Perusini, et ad duxit Alex. in l. sape ff. de re iud. n. 51. & glo. in l. 7. tit. 15. part. 4. glof. 9. Oratoria fol. 81. 2. par. 3. par. ca. 8. nu. 6. quod ex eo prouenit, quia huiusmodi sententiā continent ius reale perpetuum & vniuersum, facit, l. ingenuum ff. de stat. homin. de qua latissime Alex. vbi supra nu. 56. at vero, si la executoria es possessoria, atq; sea en propiedad, tunc nō facit ius, quia non continet ius reale, sed personale eius qui possedit, ex his quæ notat Alex. in d. l. sape nu.

49. & tūt recurrēdum est ad id q̄ diximus glo. 25. vt sentētia illa possessoria facit præsumptionē nō probationē quia possessio est facti, et quid personale l. cum hæredes ff. de acq. poss. l. 3. §. ex contrario ff. eod.

Cognosces autē sentētiā continere nobilitatem de solar habita relatione ipsius sentētiæ ad probationes & interrogatoria, quæ plerūq; in re iudicata cōtinētur, & interūt in ipso instrumēto rei iudicatę, sic enim forus loquitur, relatio enim isthęc, est modus certus cognoscēdi causā sentētiæ l. ait prætor §. si iudex ff. de re iudi. vbi Bart. ex tex. adnotat paria esse in sentētia certā quāritatē exprimi vel verba ad acta referri, idē tenet Bar. in l. si quis ad exhibēdum ff. de exce. rei iud. & tenet oēs in l. 3. C. de sentēt. quę sine cert. quāti. vbi probatur illud vulgare q̄ in sentētia condemnatoria, & in absolutoria illud est de mēte iudicis, q̄ deducitur ex probationibus quæ plerūq; in re iudicata cōtinētur, vel ex actis vnde dimanarit res iudicata

Ex qua sententia & resolutione, quia idem indicium est, de la hidalguia de solar, y de la executoria de solar necessario sunt intelligenda verba l. 9. hoc tit. & ibi ibi (Por ende mando y es mi voluntad y merced, que aquellos que fueren notorios hijos dalgo, de solar conosciado, o ouieren auido sentencia de como son dados por hijos dalgo segun y al tenor dela ley q̄ hizo el rey D. Iuan ni señor y mi padre, y despues de la tal sentēcia estuuieron, y estan en pos.

possession de hidalguia, que a estos tales que les sea guardada su franqueza y hidalguia.) non possunt hæc verba intelligi de executoria y sentēcia por razō de solar, quia hæc nobilitas vti diximus est realis, naturalis, perpetua & vniuersa, & plane, cōseruatur posteris omnibus de familia, sine vlla possessione, immo quod sepius diximus, & est notissimu, etia si interueniat actus cōtrarius de pechēria, nihil nocet, vnde el q̄ tiene executoria de solar, tiene derecho real natural, perpetuo, y vniuersal, im mutable, quod sibi prodest, & omnibus qui descēdentiā probauerint vt adduximus supra num. 48. ad fin. ex Angel. & Alexā & ex tex. in d. l. qui aliena §. fin. ff. de nego. gest. vbi causam reale vocat comune, & merito, & est realis, naturalis & permanentis isthęc nobilitas d. l. 3. d. §. sed naturalia d. l. cas obligationes d. l. ius autē, idq; aunq; el padre y abuelo ayan pechado, gozara el nieto de la executoria y nobleza probando la filiacion, quo dicemus modo inferius, ex d. l. i. ex d. l. liberos, & d. l. nec si volens, y se le mandara dar sobrecarta sin embargo de las palabras de la dicha l. 9. ibi. (y despues de la tal sentēcia estuuieron y estan en posesion, &c.) quia illa verba quæ requirunt possessionem, & exercitiū rei iudicatę possunt intelligi de possessoria re iudicata, aut proprietaria quæ resultat ex possessione, vt dicemus inferius, de nobilitate autem reali naturali, perpetua, & vni-

uersa illa quidem quæ est de solar, salua iuris recta ratione intelligi nō possunt, quia illa dependet a possessione, & possessionis vsu, & exercitio, hæc vero minime vt diximus sapius, quod patet ex æquiparatione facta in d. leg. 9. tanquam de diuersis, cum enim in hac requiratur sola rem iudicatam, aut solo el solar, in illa vero requiratur, la executoria y uso della, non intellexit cum requirit vsu de executoria de solar, alias vna & eadē res diuerso iure censeretur contra regulā tex. in l. cum qui ades ff. de vsu cap.

Tertio id patet aperte quia eadem lex cum mentionem facit, de la executoria subdit, segun y al tenor de la ley q̄ hizo el rey Dō Iuan mi señor y padre, quæ est l. 7. hoc tit. & lib. vbi de solar nulla mentio, ex quibus quātū arbitror remanet explicata hæc quæstio respectu eius nobilitatis quæ est de solar qual executoriada qual prouada solamente cō legitima probança, concipietur autē decretū, vt solet, scilicet, q̄ fallan q̄ el bisague lo vuo carra executoria, y q̄ el q̄ litiga deue y ha de gozar della, vt autē euitetur mēdaciū subtricerē in hoc casu verba illa quæ solent addi, scilicet, q̄ fallā q̄ el padre y el abuelo estuuieron en la dicha possessio por razō de la dicha executoria, quoniā retēta specie de qua agim, nec illud verū est, nec necesse prefertin in hac nobilitate de solar quæ sustinetur ex solo titulo sine possessione vti diximus late sapius.

Nec quicquam oberit l. 6. tit. 15. lib. 4. recop. quia loquitur in re iudicata quae prouenit ex actione personali ibi (*Y la acción personal y la executoria dada sobre ella.*) nos sumus in iure reali in corporeo naturali et perpetuo, ut probauimus, & a disparatis non fit bona illatio lege Papiiani exuli ff. de minorib. leg. fin. ff. de calumniat.

Et ex his intelliges quam perperam sentiant qui in d. l. 9. expungunt disiunctiuam, O, & reponunt copulatiuam, Y, in effectu exigentes etiam vsum, in la executoria de solar, y possessione en la nobleza de solar, nihil aduertentes ad ea omnia quae dicimus, Glos. 18. per totam, & ibi num. 43.

Nunc restat agamus de la executoria de hidalgua en propiedad in solar, iuxta d. l. 2. tit. 21. part. 2. & iuxta l. 7. hoc ritu. & lib. & iuxta legem nostram in secunda parte in principio, haec autem nobilitas licet sit proprietaria, est tamen praesumpta non vere proprietaria, & habet fundamentum ex inueterata possessione, & in ea consistit, illa autem de solar nihil dependebat a possessione, & reperiebatur sine illa, idco ista multum distat ab ea, tamquam mera possessio, a mera proprietate: & vere hic illud dici potest, nihil esse commune inter utraq; vnde praedicta l. 9. hoc ritu. & lib. vti diximus supra exigit in hac re iudicata exercitium ipsius, & continuationem possessionis, quia in ea fun-

datur, at vero, en la de solar, nihil tale exigit, quia nullum agens, nec naturale, nec ciuile operatur ultra potentiam suam l. competit C. de praescrip. triginta, vel quadrag. annor. l. in agris ff. de acqui. rer. domi. idcoque cum illa res iudicatur consistit a principio, ex possessione eius qui litigabit, patris, auis, & proaui, certe nihil mirum esse debet, si ex contraria quoque possessione perdatantur, est enim multum secundum naturam, ut per quas causas quid nascitur, per easdem dissoluatur, idco praedicta l. 9. merito exigit in huiusmodi re iudicata quae consistit ex possessione ipsius possessionis continuationem, in ea vero quae est de solar, quae nihil a possessione accepit, nullam possessionis continuationem requirit, & est verus sensus ad d. l. 9. & vide infra Glos. 19. vbi agimus de solar.

Modo vero ut scias quanto tempore pereat res iudicata, & sententia de nobilitate, que non est de solar, aunque sea en propiedad, ex dispositione praedicta l. 2. tit. 21. par. 21 & nostrae huius legis, aduertendum erat, qualiter olim, qualiter hodie nobilitas probaretur, & quae probatio olim necessaria fuit, & quae hodie, & ad proprietatem, & ad possessionem, quod tamen relinquimus suo loco disputandum, & altius inquirendum, glos. 12. infra ad quaestionem nostram opportuna erit Abbatis opinio in d. c. auditis de praescriptionibus, nu. 10. de qua egi-

mus

mus supra nume. 25. ideo enim illa omnia adduximus, ut singuli casus ex singulis iuris regulis decideretur dicebat Abbas, quod ad reducendam rem quamlibet ad eum statum in quo erat, ante vlucaptionem tot anni sine necessarij, quot sint requisiti ad vlucaptionem: cum igitur ante vigesimum annum completum nemo possit pronuntiarī nobilis, & immunitas a tributis plebeijs, etiam si ipse pater, auus, & proauus, intra sexdecim, aut decem & octo annos, dum modo non sint peracti viginti, censum plebeium, cum plebeijs, non soluerint, sed relicti sint, cum nobilibus exempti & liberi ab eis, quod ex nostra lege colligitur aperte, & idem interpretandum est ad l. 2. tit. 21. part. 2. quia ratio illius legis non solum consistit in quatuor illis personis ibi enumeratis, sed in antiquitate temporis, patet ibi (de hinc) quia si non adsint ad minus quadraginta anni, nihil prodesset possessio quatuor personarum, vide infra glos. 12. ideo dicendum est, viginti annos omnino necessarios, ut reducatis ad eum statum in quo fuisset ex dispositione iuris, ante immunitatis ius completum, & perfectum, nec antea existimamus perire hoc ius reale praescriptum, & ex praescriptione rei iudicatae perfectum. id enim poscit iuris ratio de qua inferius, ut eo tempore pereat, quo perficitur, nec multum te moueat opinio Auendani, de qua supra egimus de exeq. mand. reg. Hisp. 2.

part. c. 14. nu. 26. qui dicebat sufficere decem annos, intra quos quis poterat reduci ad statum priorem, & perdere immunitatem, respondeamus enim inferius, num. 39. nec tunc illi prodest d. fin. C. de seruitutibus & aqua, quia quatenus tex. ille exigit quatuor quinquennia, hoc est viginti annos, magis comprobatur opinionem Abbatis, & bene facit l. 6. tit. 15. lib. 4. recop. quia non minori tempore, quam vigesimo anno, ciuili actioni personali vitam constituit, bene verum est, quod si reperitur totum decennium de peche-ria, reddet difficiliorem probationem pro nobili, quod tamen prudens iudex ex circumstantijs personarum, rerum, & temporum iudicabit l. in fundo ff. de rei vendi. tex. elegans, in §. item qui dominium, verliculo, sed quia natura ibi (ideoque in dex solers, & discretus, & equitati obsecundare sollicitus, cuncta subtiliter dispensans prouideat) in feudis, ritu, quae fuit prima causa amittendi beneficij 24. tit. & libro 2. feudorum quod enim scriptum ius est, hoc dicat, 55 causarum autem rerum & personarum circumstantiae hoc ius variare solent, varium namque accipi solet & potest factum, ius autem idem semper apud omnes l. ff. ad Turpiliana. est enim ius implicitum in facti circumstantijs & cum eo variatur leg. si ex plagis §. in cliuo capitolino ff. ad leg. Aq.

Idem existimamus de re iudicata non in proprietate, sed in possessio-

T 5 ne,

ne, quia in omnibus his casibus ad-
est duplex vinculum, & ius dupli-
citer perfectum, & absolutum, tum
& temporis, & legis beneficio, quia
scilicet tu, paterque & auus viginti
annis cum nobilibus exempti, &
immunes relictis estis; quo tempore
& actu lex te quali in possessione
nobilitatis tuetur, tum etiam adest
res iudicata, quæ pro veritate est le-
res iudicata ff. de reg. iur. quæ apud
omnes te nobilem, aut in nobilita-
tis quali possessione asserit l. inge-
nuum ff. de stat. homin. l. in fi. &
l. leg. ff. de lib. agnos. quæ duo vin-
cula faciunt firmiorem vitam hu-
56 ius possessionis, ut non facile pereat
nisi tanto tempore, quanto perfe-
cta est, isthæc possessio auctoritate
rei iudicata confirmata, & duò vin-
cula fortiora sunt vno, authent. de
cõsanguineis, & vterinis fratribus
in principio, authent. que C. comu-
nia de successione, tex. in l. recõ-
iuncti ff. de legat. 3. verbo, præfertur,
quem ad hoc allegat Paul. in l. 1. C.
de legit. hæredib. tex. in auth. post
fratres C. eodem l. cum in adopri-
uis, & ibi Bald. C. de adoptionibus
itè duæ rationes iuris fortiores sunt
quam vna Bart. in d. auth. itaque, &
Bald. in l. cum in adoptiuis, Glossa
in cap. 1. de treg. & pace, & duo iura
sunt fortiora quam vnum l. sed &
milites ff. de excusat. tu, vbi Baldus,
cum ergo concurrant in his casibus
ius semel perfectum beneficio legis,
& temporis, & ius rei semel iam iu-
dicata, dicendum est, non facile pos-

se perire hæc iura, tempore saltem
minore quam quo perfecta sunt, ex
Abbate, Ferreto, & Balbo, vbi supra
facit etiam ratio desumpta, ex d. le.
6. tit. 15. libr. 4. recopil. quæ cum rei
iudicata procedenti ex personali a-
ctione debilem vitam constituat, vi-
ginti, scilicet, annorum, certe ma-
ximam præstat argumentum, quod
minori tempore non corruat, ius
perpetuum, nobilitatis reale, auth.
multo magis C. de S. S. Eccles. l. nec
si volens C. de liberali causa, ibi
(quanto nunc magis.) ex quibus iuri-
bus valet argumentum, a fortiori
ratione & causa, facit præterea ra-
tio desumpta ex tex. in c. cum Eccle-
sia sutrina de causa poss. & propri.
vbi contra ius cautatum & perfe-
ctum non admittitur minus tem-
pus quàm quo ius illud præscribi po-
tuit, ibi (ius eligendi propter breuitate
temporis, vsque ad præscriptionem legi-
timam non producti, sibi acquirere potue-
runt. vbi) Abb. & reliqui, facit et-
iam quod tradit Felinus in c. cum
accessissent, de constit. nu. 31. versic.
58 quartus casus ad fin. vbi quod pos-
sessio non præscripta legitimo mo-
do & tempore, non tollit præceden-
tem præscriptam, ergo in hoc nos-
tro casu, vbi adest & ius perfectum
legis beneficio & temporis, & insu-
per auctoritas rei iudicata, dicen-
dum est, quod hæc iura præscripta
non tolluntur per iura non præscrip-
ta nisi legitimo modo et tempore,
tempus autem ex Abbate, in d. cap.
auditis, & Balbo, & Ferreto, supra
addu-

adductis existimamus esse omnino
id, quo iura illa à principio potue-
runt perfici, ut tanto tempore de-
struantur, quanto perficiuntur, pro
qua sententia est tex. expressus in
cap. cum de beneficio de præbend.
lib. 6. ibi (quod tanto tempore ab vno,
vel pluribus secularibus clericis insti-
tutus in eo rectoribus exitit continuo ac
pacifice gubernatum, ut præscriptio legi-
tima sit completa.) & ibi Glossa id no-
tat verbo, ab vno, quod ibi notat
pulchre Francus, nu. 2. nec puto his
omnibus rursus obstare illud Auē-
59 danij d. 2. part. cap. 14. nu. 26. vbi ex
Abbate & Glos. in ca. fin. de consue-
tudinibus & ex decisione prima Bel-
lamere, & ex Felino d. c. cum acces-
sissent de constitutionibus num. 30.
& 31. scriptum reliquit, ut regula il-
la de qua supra, scilicet, quod tan-
to tempore ius pereat, quanto per-
fectum est, intelligenda sit, nisi ius
cum perijt pereundo reducat ad
ius commune, quia nec Abbas, nec
glo. nec Bellamera, nec Felinus, nec
hi quos ipsi allegant loquuntur in
iure præscripto, sed in iure consue-
tudinario, quod patet ad oculum
ex litera eorundem in præcatis
locis, noster casus nihil pertinet ad
consuetudinem, sed totus situs, &
positus est in præscriptione, vnde
insurgit animaduersio Ioannis Mo-
nachi, Archidiaconi, & Ioannis An-
dreæ, quos refert & sequitur Fran-
cus in d. c. cum de beneficio num. 5
scilicet quod vbi agimus de præ-
scriptione, non sufficiat consuetudo

decem annorum, etiam si talis con-
suetudo, non sit contra legem, & ius,
sed præter legem, & ius quia præ-
scriptio non tollitur nisi per contra-
riam præscriptionem ca. accedenti-
bus de excessibus prælatorum, &
adducit ibi notabilem decisionem
Rotæ, ad propositum quod si cleri-
cus secularis impetret beneficium
seculare, & constet fuisse à princi-
pio regulare ex fundatione, vel
quod quadraginta annis obtentum
fuit à regularibus, tunc impetrans
obtinere non potest, nisi probauerit
alteris quadraginta annis impe-
trationi proximis obtentum fuisse
à secularibus, quia legitime præ-
scriptum ius non corrumpit, nisi per cõ-
trariam eque legitimam præscrip-
tionem, qui ergo per viginti annos
ius immunitatis acquisiuit, certe
amittere illud non potest, nisi con-
traria præscriptione, & æqua legi-
tima. & in casu nostræ legis agimus
60 de præscriptione, ibi (tal que con bue-
na fe se pueda prescribir la libertad de
los derechos devidos al Rey.) nota au-
tem est separatio inter præscriptio-
nem & consuetudinem, neminique
non est notum, quam longe lateque
differat inter se, de quo nos in tra-
ctat. nostro de expensis & melior.
c. 9. num. 43. & sequentibus, rursus
consuetudines coalescunt secundum
earum propriam naturam, nec vna
alteram considerat, vnde duæ con-
suetudines contrariæ successive cres-
cunt & pereunt iuxta & intra tem-
pora sua, quæ est contra ius quadra-
gin-

ginta annis, quæ est secundum ius decem annis, cum actibus necessarijs de quibus nos vbi supra, nu. 47. & sequentibus, nec vlla consideratio est, quod res reuertatur ad pristinam naturam, & ad ius, etiam si hoc veniat in consequentiam, de quo vide l. 5. tit. 2. par. 1. & Glossa ibi verbo, diez o veynte años, ideoque quod scriptum est de consuetudine nequit salua iuris ratione applicari ad præscriptionem, & multo minus in casu nostro, vbi reuera, is qui soluit tributa plebeia cum plebeijs post ius immunitatis perfectum, & legis beneficio, & autoritate rei iudicatæ absolutum, plane si verum amamus non reuertitur ad ius antiquum, nec ad ius commune, quia ius illud antiquum quoque præsumitur ignobilis & plebeius d. l. c. 9. plane iam consopitum est, contraria quoque iuris dispositione, & noua iuris præscriptione, iuri naturæ magis consona. §. & libertas, instit. de iure personarum, & autoritate in super rei iudicatæ, ideoque qui soluit facit quidem contra ius, & contra iuris præsumptionem euidentem, imo contra rei veritatem & rem semel iudicatam, simile est, quod decidebant domini de Rota, vt per Francum in d. c. cum de beneficio num. 5. vbi quod etiam si præsumptio sit iuris quod de beneficiū sit saculare potius quam regulare, si quis tamen impetret beneficium saculare, quod tamen quadraginta annis penes regulares fuerit, de-

bet omnino probare, alteris quadraginta annis fuisse apud saculares nec sufficiunt decem, nec viginti, nec triginta anni, quia etiam si beneficium istud, cum denuo incipit esse apud saculares reduceretur ad ius commune, & primæuum, & naturalem statum, præsumptum a iure tamen quadraginta illi anni apud regulares extinxerunt omnino antiquum illud ius, & induxerunt nouam præsumptionem, vt præsumatur regulare, & quia nouus superueniens status, habet contra se ius illud causatum, & perfectum consopita iam illa veteri præsumptione, qua præsumebatur saculare, ut profecto, vt contraria præscriptio contra hoc secundum ius, nõ possit perfici nisi alteris quadraginta annis, quia hæc præscriptio est contra ius causatum ex tempore illo quadraginta annorum, quo beneficium fuit apud regulares, quod quidem tempus extinxit antiquior præsumptionem qua præsumebatur saculare, & induxit nouam præsumptionem fundatam ex iure vt præsumatur regulare, quod ius nouum, vt destruas necessarij sunt alteri quadraginta anni, quia hæc posterior præscriptio est contra ius illud causatum & perfectum, & absolutum a iure, similis ratio est in nostro casu, quia antiqua illa præsumptio qua quis præsumitur obnoxius tributo plebeio consopita est, & inducta noua præsumptio pro nobili, confirmata quoque autori-

tate

tate rei iudicatæ, vnde posterior hæc præscriptio, quæ insurgit ex solutione census plebeij est contra ius illud quod resultabat ex re iudicata, & ex lege ob idque indiget alteris viginti annis, nec inter hos casus est ratio vlla diuersitatis, adde quod antiquissima iura omnes seruabant liberos a tributis, vel omnes, vt verius loquar onerabant onere tributorum, vt latius diximus supra hoc §. vnde opinio Auendanij etiam si ad litteram speciosa sit, altius intuēti non valet vnum obolum, si applicetur ad immunitatem, & solutionē census plebeij post rem iudicatam, siue in proprietate, siue in possessione, quo casu ipse loquitur etiam si quotidie aduocati faciant in foro magnū festum de dicto Auendanij. ⁶² Modo restat resolutio eius dubitationis de eo qui non habet ad huc rem iudicatam, nec in petitorio, nec in possessorio, & licet hic habeat infirmius ius, & debilius quia quousque rem iudicatam habeat pro se, non habet iure nostro extinctam præsumptionem de qua in d. l. 9. hoc tit. & lib. & adhuc præsumitur plebeius, si tamen habeat probatam possessionem trium personarum aui, scilicet, patris, & eius qui litigat iuxta tex. nostrum, cum transeurū, & lapsu viginti annorum, certe iuris intellectu, & legis nostre beneficio habet ius perfectum, & absolutum, quod quidem de iuris rigore destrui omnino non potest nisi alteris viginti annis, ex his quæ di-

ximus proximo numero ideo, plurimum est aduertendum ex qua causa sit solutus ad hoc qui expletum habebat suum ius, census plebeius, an per ignorantiam, an per negligentiam, an per stultitiam, an metu, an execratione litium, an facilitate ætatis, non enim facile destruedum est ius perfectum, ex præscriptione ex his quæ diximus in toto hoc §.

Dixi si probauerit de si y su padre y abuelo. iuxta legem nostram, & l. 7. isto. quasi requisita sit possessio eius qui litigat, quia in possessionarijs vltima, & proxima cum titulo possessio est attendenda, Ruynus consil. 53. vol. 4. Craueta consil. 258. Curt. lun. consil. 168. Alex. consil. 30. lib. 3. ex tex. in c. querelam de electione, & in c. consultationibus de iure patronat. late Decius in l. nemo. §. temporalis. ff. de reg. iur. nu. 5. vide late Rolan. a Valle, consil. 8. volu. 3. nu. 13. & 14. vbi de possessione noua & anteriori plura allegat. idem tamen arbitramur propter rationem iuris causati & perfecti, etiam si ius illud non sit perfectum in eo qui litigat, sed in patre auo, & proauo, propter decisionem text. in l. 7. hoc tit. & lib. vbi nulla mentio est de litigatore, & lex nostra in principio secundæ partis quatenus mentionem facit de eo qui litigat addit nouum casum, non vero corrigi d. l. 7. nec destruit quæ apertissime dicta sunt de iure transacto, & perfectio ex d. l. 1. §. fin. & l. seq. de iur.

itin. actuque priuato, & quæ ad propositum diximus in ista glos. & infra Glossa. 12.

Et hoc spacium viginti annorum quod requiritur ex veriori sententia, vt quis reducatur ad statum ignobile, & noceat sibi, & posteris suis, iuxta ea quæ nobis latius dicta sunt, non existimes debere contingere, in tribus item personis, quem admodum ipsa acquisitio, vt nostra lex exigit acquisitionem, alia est enim ratio acquisitionis, alia amissionis, quod patet ex ea ratione quæ ad hanc rem quam agimus fortissima est, in quidem certo certius est, ex communi & recepta sententia, seruitutes, quæ habent discontinuam causam, non præscribi nisi tanto tempore, cuius nõ sit memoria in contrarium, ita ex multis cum glo. recepta, in l. seruitutes la magna, ff. de seruit. resoluit Balbus, de præscrip. 2. par. 4. partis principalis, & ante eum Cepola de seruit. vrb. præd. c. 19. & post eos, Didacus, variarum lib. n. c. 17. num. 11. & est l. 15. titu. 31. par. 3. & ita recepit vsus foræalis, quicquid noue tenent loanes Logoual. in repet. imperium. 4. par. ff. de iuris. omni. iud. & Corrahus in l. seruitutes la. 4. nu. 21. ff. de seruitut. at vero constat apertissime hanc ipsam immemoriam possessionem consistere non in vna aut altera persona, sed in omnibus hisq; innumeris & infinitis sine de terminatione vnus aut alterius l. si arbiter. 28. ff. de probat. ibi. (& hoc

infinite similiter sursum versum accidere.) Oldradus contul. 254. nume. 18. Molina, de Hispanor. primog. libr. 2. c. 6. num. 46. & tamen licet ita verum sit, qd hoc ius acquiratur immemoriali tempore, & in innumeris personis, idq; apprime sit necessarium attamen constat quod amittitur hoc ius, quod immemoriali quæsitum est viginti annis in vna tantum persona. l. sicut vsus fructus & l. in. C. de seruit. & aqua. l. si sic. ff. si seruit. amitt. qui tex. loquitur in discontinua seruitute, Gloss. in eadem ecclesia futrina de causa poss. & propriet. l. in. l. q. C. de iur. emphit. Anton. in c. peruenit de censibus num. 29. Ripa in d. c. cum Ecclesia, nu. 119. Balbus de præscrip. 3. par. 4. par. & expresse id tenet D. Anto. de Meneses in l. fin. in principio de seruit. & aqua. nu. 4. vbi videtur etiam si hæc non alleget, nec quæ sequuntur, & est tex. in l. 3. §. in amittenda. ff. de acq. poss. ibi. (amitti solo animo potest, quamvis acquiri non potest.) vbi ad propositum est text. quod requisita ad acquisitionem, nõ requiruntur ad amissionem, & quod facilius ius amittitur quam acquiratur leg. patre furioso. ff. de his quæ sunt sui, vel alie. iuris ca. quem admodum de iur. iur. c. ad apostolicam de regularibus, & non semper contrarium est eadem disciplina, nec semper res per quas causas nascitur, per easdem dissoluitur, ita notat Iass. loquendo in nostris terminis, in d. §. in amittenda, num. 1. &

& 2. & in rub. eod. de acqui. poss. & pro his nostro iure est tex. in l. 16. titu. 31. par. 3. ibi. (E si fuesen de tal natura que vsassen dellas a las vezes, e non cada dia segun diximos en la ley ante desta, pierden se no vsando dellas por tiempo de veynte años.) vbi est tex. quod seruitus, vel ius causatum ex actibus discontinuis, quales son las pagas del pecho, o las no pagas, quod non acquiritur nisi immemoriali, & sic respectu infinitarum personarum, attamen amittitur viginti annis respectu vnus solum personæ, nec obstat eadem l. 16. supra in versiculo proximo, ibi. (Mas la seruidumbre que han los hombres en los heredamientos, o en los otros lugares, si son de tal manera, que fuesen seruicio sin obra de aquel que las recibe, estas a tales non se pueden perder, si non desque estuuieren tanto tiempo que non vsen dellas que los homes no se puedan ende acordar.) Loquitur enim lex in hoc versiculo, de iure quod resultat ex continuo actu, ita intelligit Glossa ibi verbo, quier sea, & merito censet in hoc legem illam mirabilem, ex eo quod ad acquisitionem iuris quod resultat ex actu continuo sufficiant quadraginta anni, & tamen ad amissionem istiusmet iuris requirat d. l. 16. tempus immemoriale, contra regulas iuris communis, & receptam sententiam de qua Glossa ibi, sed hoc nihil ad nos, aliud forsã agit prædicta lex nostra de quo nobis nunc non est disputatio, nos sumus in iure quod resultat ex actu

discontinuo, atque in eo requiritur iure communi tempus immemoriale, & continuatio possessionis cum innumeris personis. & tamen vna sola amittere potest solis viginti annis, igitur est nobis lex nostra, sunt iura ciuilia, est communis opinio quod etiam si lex Cordubensis requirat trinam personam in acquirendo, amittat vnus amissionem, vnde etiam si essemus in terminis l. 2. titu. 21. part. 2. & l. 7. isto. quæ requirebant immemoriam, adhuc ex his amissio contingeret viginti annis in vna sola persona, quæ magis confirmant opinionem Abbatis quam sequimur in dict. c. auditis.

Vltimo in hac materia de solutione census plebeij illud nõ est prætereundum quod saepe de facto contingit, & non reperies facile, scilicet, quod ista solutio debet esse directa, quia scilicet in matricula inscriberis plebeius, & exigitur a te census, vt a plebeio quia si sit in directa & tacita, patet quia contribuis ad redimendum censum plebeium, vel quia in eam rem adhibes operam, & diligentiam, vel quia ex re tua soluis totum censum plebeium, ne fiant matricula, & contributiones, certe isthæc indirecta solutio nihil tibi nocet, singularis doctrina Antonij in c. accedentibus de priuilegijs, vbi dicit quod quando actus repugnans priuilegio est incompatibilis cum ipso priuilegio, nec in eo potest cadere alia præsumptio, quæ

renuntiationis privilegij, tunc inducitur renuntatio, secus ubi potest cadere alia presumptio, quam renuntiationis, idem tenet Cynus, in d.l. voluntariae, sentit Barto. in l. 3. in fin. ff. de decurionib. unde Paul. de Castr. consi. 25. quae refert Felin. in c. cum accessissent de constit. nu. 29. dicebat quod actus & voluntas tacita, non sic late sunt interpretandi, sicut expressi actus, sed quatenus se extendunt actus, ex quibus tacita voluntas resultat, l. 1. §. Iulianus, ff. de itinere actusq; priuat. vide Bartolum. Ioan. And. & reliquos quos ad hoc refert Felin. ubi supra, cum igitur in proposita specie nullaprae cedat inscriptio in matricula, nulla pignoratior, hic actus parum, aut nihil nocere potest cum sepe nobiliores, & ditiores soliti sint istas descriptiones in matriculis, & pignorationes detestari, propter lites, odia, similitates & periuria, quae ex eis oriri solent, & quotidie, vel proprijs pecunijs censum plebeium redimunt, nobiles ipsi & immunes, quod cum intelligi possit factum ob pietatem, nihil nocere debet actus ille, qui non est directo ad solutionem, & liberationem obligationis.

65 Ultimo nota pro complemento quod si is qui soluit, protestetur, quod non intendit nocere sibi, & nobilitati suae, nihil sibi noceat, quae est communis resolutio cum Bart. in l. 1. C. de his qui spont. mun. pub. sub. ubi ponit protestationem a se

factam, idem tenet Abbas post Bal. in d. c. cum accessissent, Deci. in. c. sollicitudinem de appellat. Bald. in regu. accessorium de regu. iuri. lib. 6. & in c. plerumq; de rescriptis, late Felin. in d. c. cum accessissent, nu. 3. Ias. late in l. si. ff. de const. princip. nu. 58. versu. quarto limita, pro hac est textus in l. 1. C. de his qui sponte mun. publi. subeunt, & facit ratio, quia actus voluntarij possunt per protestationem limitari, l. 2. ff. si quis cautionibus, l. Nensenius. ff. de nego. gest. l. fin. C. eodem, & quae adduximus supra glo. 5. num. 7. & 8. & quantum hanc receptissima sententia nullum habeat reprehensorem nec habere merito possit, applicata tamen ad nostrum casum ego credo quod nihil, aut parum faciat, bene verum enim est, quod actus mere voluntarij limitentur per protestationem ex iuribus supra adductis, & ex d. l. 1. C. de his qui sponte mun. publi. sub. sed tamen aliud est si te a solutione liberum censeam, & sciam immunem a censu plebeio, & tu ipse tuae conditionis gnarus, & contentius velis soluere, aut magistratum gerere, ut est exemplum Bart. quando protestatum est, quia tunc actus mere voluntarius limitari potest, et debet per protestationem, secus vero est, in eo casu, in quo te peregrinatos, & alij proferunt plebeium, et cum plebeijs describitur, & inuitum compellunt, ut censum plebeium solvas quia tu solvens, etiam cum protestatione non videris exercere actum mere

meritiperum, sed coactus soluis, & cum res, & negotium geratur, inter te, & tertium, protestatio certe ex iuris regulis nihil prodest, nisi utriusque adsit consensus, ex Bartolo & post eum Alexand. numer. 22. cum sequentibus in l. non solum. §. morte. ff. de noui operis nuntiatio, quare haec communis opinio quae versatur in actu mere voluntatis & libero, non potest applicari ad actum coactum, neque de vno ad alterum potest recte argumentari diximus supra glo. 5. nume. 6.

Notabilia ex §. 1. Gloss. 6.

1. Restitutio in integrum habet locum respectu actus qui non reperitur nullo liter gestus.
2. Tutus exceptione an possit intentare restitutionem in integrum.
3. Non semper possumus agendo, quod excipiendo possumus.
4. Remedium extra ordinarij, pinguius concurrens cum ordinario, & alio ite extraordinario, non adeo pingui.
5. Minor lesus ultra dimidiam, habet restitutionem in integrum, omisa l. 2. de rescind. vend.
6. In casu l. 2. de rescind. vendit. verius est, venire fructus.
7. Restitutio in integrum imploratur modo per viam actionis, modo per viam exceptionis.
8. An exceptiones sint de sui natura perpetuae, an vero temporales.
9. Actus nullus non indiget restitutione ut destruat.

10. Ex testamento minus solemnij qualis obligatio naturalis nascitur.
11. Qui habet rem iudicatam in causa nobilitatis si soluat censum plebeium, habet repetitionem, qui habet ius perfectum sine reiudicata restitutionem.
12. Praescriptio longi temporis, vel minoris non incipit a minore.
13. Praescriptio inchoata a praedecessore, quando continetur cum minore, an & cum pupillo.
14. Tutor vel curator pro minore, vel pupillo soluens censum plebeium cuius parentes nihil soluerunt, nihil agit.
15. Praescriptio 30. annorum, & longioris temporis inchoata a maioribus quo modo sustineatur & procedat.
16. In ratione viginti annorum de quibus in nostra lege, diximus destrui ius nobilitatis perfectum, non sunt conuenerandi anni pupulares, si in eis solutum fuit tributum plebeium.
17. Tempus conuentionale an currat minori sine spe restitutionis.
18. Si iure perfecto nobilitatis, minor post patrem soluendo censum plebeium expleuerit viginti annos restituatur.
19. Aduersum terminum ad retrahendam rem auitam an competat restitutio.
20. Agitur de l. 8. tit. 11. lib. 5. ordinat. regiar.
21. Agitur de l. 3. tit. 10. lib. 4. ordinat.
22. An restitutio concedenda sit maiori, & minori aduersus lapsum anni de quo in d. l. 3. tit. 10.
23. Agitur de l. auxilium. ff. de minoribus.

- 24 *In causa. d. l. 3. cōceditur restitutio minori & maiori.*
 25 *Sententia lata ob contumaciam non est definitiva, sed interlocutoria.*
 26 *Probatio delicti ex contumacia nō est vera probatio.*
 27 *Sententia lata ex fictis probationibus non transit in rem iudicatam.*
 28 *Contra fictam confessionem delicti in ductam a legē admittitur probatio nes innocentie.*
 29 *Agitur de l. minor la. 9 ff. de minorib. & de l. si finita. 15. §. si. forse. ff. de damno infecto.*
 30 *Vera cōsumacia que dicatur, que & ficta.*
 31 *In venditione bonorum iuxta formā, dicta l. 3. non est curator bonis dandus.*
 32 *Adversus veram confessionem delicti an detur restitutio.*
 33 *Qui restituitur adversus suam confessionem veram an debeat demonstrare suam innocentiam.*
 34 *An cōfessio facta praeiuramento destruat ex restitutione.*
 35 *Restitutio in dubio semper est concedenda minori.*
 36 *Maioribus ex clausula generali copiosius conceditur restitutio, & facilius quam minoribus.*
 37 *In casu dicta l. 3. quid cōsequatur restitutus.*
 38 *Restitutio est in rem scripta, & rem sequitur.*
 39 *Agitur de l. quod si minor. §. Scævola. ff. de minoribus.*
 40 *Agitur de l. si excusa. ff. de minoribus.*
 41 *Agitur de l. fin. C. de repudiā. hered.*
 42 *Datio substitui vulgaris, tollit ius sui hered.*
 43 *Restitutio gratiæ qualiter differat a restitutione iustitiæ.*
 44 *Restitutio gratiæ quid restituat restituito.*
 45 *Restitutio iustitiæ an fiat cum fructibus, item ex gratia.*
 46 *Agitur de autē idē est de Nestorianis. C. de hæret. & Man.*
 47 *Agitur de text. in c. ad nostram de rebus ecclesiæ nō alienandis, & traduntur intellectus ad text.*
 48 *Remedium l. 2. C. de rescindi. vendi. respectu. reipub. ecclesiæ & principis durat. 30. annis.*
 49 *Plura iura pertinent ad gratiam non ad iustitiam.*
 50 *Si pater & filius soluerint censum plebeium viginti annis, qui habebant ius perfectum, ipse filius potest implorare restitutionem ut. 20. anni non videantur expleri.*
 51 *Minor & fiscus restituuntur adversus ommissam appellationem.*
 52 *In iudicialibus sola ommissio prodest ad restitutionem.*
 53 *An minor vel fiscus qui in termino nō probavit, ex restitutione probare possit eisdem articulis.*
 54 *Agitur de l. 9. tit. 7. lib. 5. recopilla an in casu illius legis cōpetat restitutio ad probandum.*
 55 *Minor & fiscus qui restituti sunt ad probandum an possint renunciare termino cōcesso, in fraudem & damnum adversarij.*
 56 *Apologia auctoris cōtra criminationē*

Glo.

Glossæ sextæ.

§. Primus.

Diximus de iure causato, id est perfecto, aut transacto (ut iurisconsulti loquuntur) quantoque tempore contrario actu ius illud corrumpatur, & destruat, sed opera prædicta est, quæstionem illam attingere, an si respectu minoris, vel maioris ius illud ex contrario actu destructum esse reperitur, an utilis sit restitutio in integrum, vel ex edicto minoribus concessa, ex iusta aliqua causa, quod, quantumque præstet, quid reponat hoc restitutionis beneficium, & quamvis foris hæc hanc hanc iuris partem in causis nobilitatis non receperit, utilis tamen est, his qui vel sua facilitate, vel aliorum dolo, vel sui iuris ignari, & nec sui generis, & status tributum plebeium agnouerint, deinde non inutile erit, hoc iuris beneficium ad alias iuris partes extendere, quæ solent in causis nobilitatis frequentes esse. Atque ut ea quæ aggredimur innotescant, meminisse oportet hoc iuris beneficium, quod minoribus indultum est, & maioribus ex iusta aliqua causa, præceptum hoc habere in actu a minore valde gesto, namque si actus nulliter gestus reperitur, minor tutus iure communi ad remedium extraordinarium currere prohibetur. l. in causæ la. 2. ff. de minoribus, restitutionis enim remedium pius est, & favorabile, sed tamen ita demum conceditur si nulla alia iuris parte minori succurri possit, Mauricius de restit. capit. 12. post gloss. Bart. & Bald. in l. C. fraduversus fiscum, & text. in dict. l. in causæ la. 2. siue id remedium ordinarium competat actus, siue exceptus, nihil enim interest, vel quod totus sit actus, vel exceptione, quæ remedia illa tollit tibi tuam restitutionem, quæ opinionem defendit Alexand. in l. 2. C. de filio, famil. minore in principio, idem tenet Paulus ibi, & Bald. in dicta l. in causæ, ut vero contra Alexand. & Paulum, tenent prior Bartolus, ibi, & Immolus, in l. de tutela. C. de in integ. restit. idem tenent Alexand. sibi contrarius in l. admonendi. ff. de iure iuran. numc. 4. idq; per text. in l. diuus. ff. ad Trebellia. ubi electio est, an velis agere remedio restitutionis, an vero opere replicationis; & notissimum est, replicationem habere naturam exceptionis. l. 2. ff. de except. unde Imola in dict. l. diuus, terum tenet Bartolus, quod remedium restitutionis non concurrat cum ordinario remedio, quod exerceri possit agendo, bene autem concurrat cum remedio ordinario quod non excipiendo in iudicium deduci non possit, contra Bartolum, allegat Alexander, in d. l. 2. C. de filio famil. minore, iura, & glossas, de glossis nihil euro,

V 2 quod

quod pertinet ad iura primo. l. in causa, la. 2. nihil facit pro ipso, vere enim loquitur in eo qui habet remedium ordinarium, quod agendo exercere potest, secundo allegat textum in l. 2. §. ait praetor. ff. de minoribus mihi nihil dicit. Tertio allegat textum in dicta. l. 2. C. de filio familias minore, qui textus re vera nihil facit: ibi enim minor desitutus erat omnino omni remedio iuris ordinario, quia ut textus dicit excipere nihil poterat, nec item agere, unde minor laesus remedio iuris ordinario desitutus reperiebatur, qua propter ut laesio restauraretur merito recurrendum erat, ex bono & aequo, quod in restitutione versatur, ad beneficium iuris indultum minoribus, atque adeo ad restitutionis auxiliium unde non debuit Franciscus de Caldas Pereyra, ex hoc solo text. recedere a Bartolo, quod facit in sua copia, & eleganti relectione. l. si curatorem habens. C. de in integrum restitut. verbo, implorare in integrum restitut. numero. 9. versiculo quum tamen, quoniam textus in dicta. l. 2. non admittit cum restitutione exceptionem immo ex ea causa videtur concedere in integrum restitutionem, quia exceptio non competeat, unde dicta. l. 2. C. de filio famil. minor, rectissime allegari potest ad id, ut scilicet, restitutio ita demum concejatur, si nullum aliud remedium subsit ordinarium.

Multa in iure id genus sunt, ut cum passim disputentur omnino

non intelligantur in hac quaestione Raynerius in dicta. l. 2. relatus ab Alex. ind. dicebat, nihil curandum esse de hac quaestione exceptionis impediens restitutionem, dicebat enim, tum demum per exceptionem impediens restitutionis beneficium, quando minori aequo per exceptionem consulabatur, atque per restitutionem in integrum, alias non impediens in integrum restitutionem, finge exceptionem omnino in actionem conuerti non posse iuxta text. & ibi tradita in l. pure. §. fina. ff. de doli exceptione, Paulus & alij in l. Papinianus. §. filius. ff. de inofficio. testamen. Costa, in l. si ex cautione. C. de non numerata pecunia. folio. 6. numero. 2. ratio exigit, ut minor minime expectari actione aduersarij ad restitutionis auxiliium conuolare possit, vtilius sibi multo, & causa, & tempore, & probatione, quamvis tutus futurus tandem erat, ope exceptionis, sed decuit minorem anticipare aduersarij actionem propositam & implorato iuris remedio, finge propositam actionem contra minorem, minoremque tutum exceptione iure cognita, ocius se ad restitutionis remedium conuolabit, cum ipso iuris non subsidiario remedio sit tutus, nisi quia ex utroque capite aequo vtiliter sibi succurratur, & velit multiplicare sua remedia, quod potest reus conuictus. l. nemo pluribus. ff. de reg. iur. hoc sensu Raynerius, quod quidem ad hanc quaestionem opportunissimum

num

4 num. est, atque hoc est illud vulgare. sed tamen opportunum, regulam dicta. l. in causa. la. 2. restringi, quoties per remedium extraordinarium melius, breuius, amplius, & pinguius, vtilius, aut commodius, vel re, vel loco, vel tempore, vel causa, vel probatione, succurritur, minori, quam per ordinarium, in quo opportuna est traditio Pauli de Castro, in l. si filius. C. de inofficio. donat. ut remedium extraordinarium pinguius non solum concurrat cum ordinario, verum cum alio extraordinario item: non ita pingui, quia hoc de subueniendo minori naturae sit convenientissimum, obidque passim in iure id quod vtilius est admittitur, & sine disputatione vlla recipit forensis usus, quod quidem late disputat Iasson etiam respectu duplicis remedij extraordinarij in l. in prouinciali. §. si in loco communi. ff. de noui operis nuntiatione. numer. 9. namque extraordinarium remedium admittitur si pinguius consulat: glossa in l. fin. C. si adu. rom. iudicat. Bart. in l. Alex. ff. de minoribus, Alexand. consili. 107. lib. 7. late Sforzica quaestione 17. articulo 3. Barto. Angel. Albericus, & Cumanus, in l. in prouinciali. ff. de nou. op. nunt. etiam si succumbas in ordinario. Bellamera in cap. constitutus, de restitut. in integrum, istudque illud est, quod adnotat Bart. in dicta. l. in causa. la. 2. num. 3. ut tutus exceptione possit implorare auxilium restitu-

tionis, quia sibi melius & vtilius confulitur restitutione qua exceptione finge non esse propositam actionem expectauit minor, quousque proponatur si alias habeat restitutionis beneficium paratum, certe ad iuris remedia parata conuolauit tempore, & causa, & probatione, vtiliora, quia scilicet, id aequo bonoque sit laeso succurrit, ex aequo quoque & bono, idque vel exceptio competat iure ordinario, vel extraordinario, ex Paulo, & Ius. vbi supra, ad istos, & ad Bartolomaeum, vbi supra, melius occurrentes quam ad Felinum quem solum allegat Franciscus de Caldas vbi supra, num. 11. in c. fraternitatis de testibus, num. 4. vbi mihi nihil dicit, & adde quae late tradit Sforzica in quaestione 17. part. 1. vbi late disputat, & abi tenet hanc nostram sententiam vide sibi.

5 Ex quibus quae vera sunt, & in foro quotidiana minor illius vltra dimidia omisso remedio. l. 2. C. de rescind. ved. quod est remedium ordinarium, vbi sibi late Sforzica de restitut. part. 1. q. 7. art. 3. num. 48. potest ad beneficium restitutionis conuolare quia pinguius, & vtilius, & commodius, ex vltiore sententia, quam resoluta d. Dida. Couarru. de testif. simus lib. 7. variat. resolut. c. sup. 11. & Pinellus in l. 2. de rescind. vendit. 3. part. 1. q. 7. art. 3. est autem in hoc casu de quo agitur pinguius, & melius succurritur minori restitutionis auxilio, quam ex d. l. 2. causa, & tempore, & probatione, quia in restitutione causa subsistit

V 3 pro-

probatà læssione, etiam si ad dimi-
ditam non adscendat. leg. scio. ff. de
restitu. in integrum, iunctis his quæ
notauimus de Expenfis & melio-
rat. cap. 18. nume. 21. vbi adduximus
plures, quos sciens ommitto item re-
stitutio minoris quod pertinet ad
tempus non est restricta ad quadri-
ennium, de quo glof. in dicta. leg. 2.
vnde non debuit Frãciscus de Cal-
das vbi supra, numero. 13. indagare
utilitatem ex fructibus, qui veniunt
in restitutione, sed ex alijs iuris par-
tibus, quia illud quod adstruit, em-
6 ptorẽ omnino facere fructus suos,
non est sine maxima disputatione,
& si verum amamus plane non est
verum, ex Emanuele Costa, in §. &
quid sit tantum, 2. part. numer. 72.
& domino Didaco Couarrub. libr.
2. variarum, capi. 3. numer. 9. & Do-
mino Antonio de Meneses in. leg. 2.
de rescindend. vend. nume. 50. & ex
his ipsis quos allegat idem met. Frã-
ciscus de Caldas, vbi supra, numer.
13. versiculo, quæ tamen conclusio,
fit que passim in Hispania. condem-
natio: & habet ista opinio & pra-
xis Hispaniæ textum, pro se, cui ne-
mo satis apte respondere potest, in
leg. 1. C. si maior fructus alienat. rat.
hab. cui nec satisfacit Pinelli sen-
sus, quia duplex Pinelli ratio con-
siderata in eo casu, facta est vna-
dum taxat, rati habitione: nec rur-
sum ibi agitur de dolo incidenti in
contractum quod existimabat do-
minus Antonius de Meneses, quia
ille dolo nihil plane differt, a læ-

sione nec, ociosa est ista de fructi-
bus restituendis in casu dictæ. le. 2.
disputatio, ex Neapolitana Decis-
sione Francisci Marci, quæstione.
21. part. 1. quem refert idem Fran-
ciscus de Caldas, vbi supra, versicu-
lo, sed non considerauit, quia nec
ipse, nec Franciscus Marcus aduer-
tunt ad veram rationem fructuum
restituendorum, & compensatio-
nem faciendam ad concurrentem
quantitatem, residuum fore omni-
no, vt æqualitas seruetur, restituend-
um, alias si confusse vsuræ pre-
cij, cum fructibus compensarentur,
fieret profecto, vt inæqualitate al-
ter læderetur, de quo tamen nos (ni
fallor) attentius egimus dicto tra-
ctatu nostro de Expenfis & melio-
rationibus, cap. 23. vbi compensa-
tionis fructuum, modum, naturam,
& rationem, scripsimus, ergo facien-
da est condemnatio fructuum, si
forte emptor ditior factus sit con-
sumptis fructibus, vel si extent, &
ante litem percepti reperiatur, fiet
que compensatio, residuoq; euita-
ta iniquitate pensoluto, iuxta iuris
regulas, ergo restitutio quæ plerum
que, & causa, & tempore, & pro-
batione utilior est, hætenus in so-
ro semper est admissa, quia plerumq;
succurrit pinguis, quod solum ani-
maduertendum est in quæstione hæc
nostra, quæ ita demum non admit-
titur cum remedio alio, vel ordina-
rio, vel extraordinario, si minus vti-
liter consulat minori, vt regula de
qua agimus in. d. le. in causæ habeat
qui

quidem locum sed ita demum si
utilitas minoris id poscat: utilita-
tem autem considerabis ex causa,
tempore, loco, & probatione, &
alijs rei ipsius, & personarum, &
causæ circumstantijs. Namque ex
fructibus certe non poterat videri
locupletior, & utilior restitutio,
quam remedium, dicta. leg. 2. quia
quæ ratio versatur in vno, eadem
in alio versari videretur, cum & in
restitutione, & in dicta. l. 2. veniant
fructus, iuxta iuris regulas, & di-
stinctionem quam facit Molineus,
in consuetudinibus Parisiensibus
titulo. 1. §. fructus, titulo, 22. numer.
49. part. 1. quem sequitur Pinellus,
in dicta. le. 2. part. 2. cap. 4. numero.
60. si modo non est verior opinio
quam contra ipsos, & alios vti ve-
riorem, resoluit Couarrubias, va-
riarum lib. 1. capit. 3. numero, 6. &
nos dicto capit. 23. numero. 40. vbi
numer. 41. resoluimus nostra quo-
que iura Hispana, præterea cum
titulus, in casu dictæ. leg. 2. reducatur
ad non titulum, subest confide-
ratio de fructibus naturalibus, vide
dicto capite. 23. numero; 36. & se-
quentibus, & ex his videbis quam
confusse duo Francisci Marcus, &
Caldas iudicent, de fructibus ante
litem contestatam perceptis: resti-
tuendis, quod quidem magis ex eo
patet, quia cum læssio reperiatur
respectu precij, non potest inæqua-
litas non reperi, respectu fructuum,
cum rei estimatio pro reddituum
fiat quantitate, leg. si quos. C. de res-

cindenda venditio. l. si fundus. ff. de
bonis libertis. leg. fundum per fidei-
commisum. ff. vt legat. lege. 3. §. di-
ui fratres. ff. de iure hscij, auth. de a-
lienat. & emph. §. & hoc autem, col-
lat. 9. vnde si isti fructus extarent,
qui ante litem percepti essent, pro-
culdubio, nisi fieret condemnatio
admissa compensatione, ad concu-
rentem quantitatem, induceretur
inæqualitas, & iniustitia, quæ
vitanda est, ideo non potest non ha-
beri ratio fructuum, retenta ea sen-
tentia, quod h' veniant in remedio
leg. 2. C. de rescindi. vendi. quod ego
magis puto.

Præterea hæc ipsa restitutio pro
ponitur modo per viam actionis
modo vero per viam exceptionis,
tenent Sylvanus consilio. 69. libr. 2.
Bertrandus consilio, 273. libr. 1. Mil-
les, verbo restitutio ad finem, Bel-
lamera in capit. suscitata de in int.
restitu. numero. 14. & hoc si finis
intra tempora restitutionis nam
post tempora non potest, nec per
viam exceptionis peti in integrum
restitutio, ita communiter resoluit
Sfortia de restitu. in integrum, part.
pri. quæstione. 35. numero. 4. textus
in. lege, nam & postea. §. si minor. ff.
de iure iurando ibi, (Præterea excep-
tio ista siue cognitio statutum tempus,
vigessimum quintum annum, non de-
bet egredi,) id enim sonant verba
illa, (exceptio siue cognitio,) quauis
enim exceptiones vulgo dicatur per
petuam, quia pendent ex actionibus
quas legi ime præscribunt, verior

tamen est resolutio cum Bart. in. l. 2. ff. de exceptionibus, & in. l. pactū. C. de except. & cum Fulgoso, Paulo, Alexand. & post eos Iasio. in. leg. nam & postea dicto. §. si minor. num. 23. vt illud sit cōsiderandum, an illud quod competit per viam exceptionis, competat etiam per viam actionis, & tunc exceptio non sit perpetua, quia perit eo tempore, quo perit ipsa actio, cuius futura erat exceptio. pro quo est text. in. d. §. si minor. ibi (Præterea exceptio ista sine cognitio) si vero nulla actio competeat, nec exceptio potuit vnquā conuerti in actionem. tunc exceptio est perpetua. lege, pure. §. finali. ff. de doli excep. & leg. licet. C. de exceptionibus, secundum communem allegationem, Cum ergo ipsa met resolutio proponatur in iudicio quantum fieri possit vtilius ipsi minori, modo per viam actionis, modo per viam exceptionis, & vtramq; viam agnoscunt iurā, considerata vtilitate minoris, plane dicendū est, regulam. d. leg. in causa, vtilitatem continere respectu minorum, vt quam fieri maxime possit, minime laedantur.

Illud, tamen vtiliter considerandū est, quod resolutio quæ destruit damnosum actum, ex natura sua, & ex genuina ratione qua destruit inuicilliter gesta, & perniciose acta, & ea reponit in pristinum statum, requirit actum factum esse ex quo obligatio nascatur. namq; si nullus actus proponatur, tunc inepte ap-

plicabitur restitutionis auxilium, non ex eo capite quod remediū cesset extraordinarium subsistente ordinario, sed ex eo, scilicet, quia restitutio præsupponit actum cum ex quo vere minor læsus reperiatur, vnde si pupillus sine tutoris autoritate, item & furiosus, soluerit, repetitio nilocus erit, ex conditione indebiti, non est autem necessaria restitutio, nec ad illam deueniendum est, ex natura actus, & personarum quæ gesserunt. l. interdum, 29. ff. de condi. indeb. pupillus enim & furiosus ex defectu consensus nihil omnino gerere videntur. l. 1. §. illud non interest. ff. de donat. secundum verum intellectum ad illum tex. & §. pupillus de inutilib. stipul. quæ est vera ratio ad illum tex. in. d. l. interdum, ita quoq; ex eadem ratione intelligendus est tex. in. leg. illud. 26. ff. de minoribus, vbi minori destituto omni alio auxilio iuris, propter firmitatem actus, qui mero iure valuit reuolutio conceditur, in quo textus, nota tibi de minore locutum fuisse Iurisconsultum, vt non possit referri responsum ad pupillum, scilicet cum cuius actus firmitatem nullam habiturus esset, propter consensus defectum, item loquitur Iurisconsultus in actu mero iure valido ibi (ex ea causa ex qua iure civili repetitio non est.) atq; adeo restitutionis beneficium concedit, ibi (danda sit ei vilis actio ad reperendum,) quæ verba coacta ratione sunt intelligenda de restitutione ex verbis quæ sequi

quantur ibi (cum & maioribus. 25. annis iustis ex causis dari soleat repetitio) & ita intelligit de restitutione, glos. ibi verbo, actio, quæ est recepta ex Salyceto in. l. 2. C. si aduers. solutionem, similem dicēdi modum inuenies in. l. 2. C. si aduersus solutionem, ibi (repetitionem ei decerni.) & ne dubites quin referenda sint ea verba ad restitutionis auxilium subdit tex. (si nec dum tempus quo restitutionis tribuitur auxilium exceperit) summa autem ratio eius decisio-nis quæ restitutionem concedit ea est, quia ibi legatum solutum fuerat per errorem iuris, scilicet, ex minus solenni testamento, ex quo cum legata ciuilitate non debeantur, naturaliter certe debentur, nascitur enim ex testamento minus solenni naturalis quædam obligatio, quæ prouenit non ex facto aliquo tuo, aut consensu, vnde ceteræ naturales obligationes oriri consueuerunt. d. l. 1. ff. de nouat. sed prouenit ex honestate morali, & vrbantate, & ex verecundo quodam more digno quidem, optimo quoq; viro, deniq; ex quadam verecundia, quæ deceat bene moratum animum, quæ quidem naturalis obligatio honesta vrbana, & verecunda, planeq; ciuilis, sine aliquo tuo consensu aut facto impedit repetitionem, vt late tradit Fortunius in. l. ea. §. ius naturale. ff. de iusti. & iur. & refert, & sequitur D. Didacus Couar. in. c. cum effes, de testam. num. 9. versic. tertiū, quoad primam opinionem, ad me-

dium. vbi late disputatur ea quæstio an in animæ iudicio legata debeantur, ex minus solenni testamento, cum igitur in. d. l. 2. intercessisset hæc naturalis obligatio impediuit repetitionem, atq; adeo locum fecit restitutionis auxilio, an vero nascatur naturalis obligatio ex testamento minus solenni, quæ absolute dici naturalis merito possit, profecta ex naturali aliquo soluentis actu eoque præcedēti, dissimili ab ea, quæ ex sola honestate morali proficiscitur, quæ profit ad omnes iuris effectus illud maxime controuersam est, ex doctissimo D. Didaco Couarrub. vbi supra. & plures adducit Franciscus de Caldas vbi supra verbo, læsis, num. 71. sed indistincte & generaliter accepit verbum illud, scilicet, naturaliter obligatum, cū debeat cū distinctione illa attendi, & distinctius intelligi, ex Fortunio, & D. Didaco Couarrubi. vbi supra.

Igitur quod pertinet ad rē quā tractamus cui applicanda hæc sūt, ne videatur ociose disputata, is qui rem iudicatam habuit in causa hæc nobilitatis, si status sui ignarus iuxta tex. in. l. eius qui in prouincia. ff. si cert. pet. soluit tributum plebeū, plane mero iure repetitionem habet ex conditione indebiti, cū omnino indebitum, & ciuilitate, & naturaliter soluerit, dixi si status sui ignarus soluerit, quia si sciens soluerit, tunc occurrēdum est ad ea quæ diximus proxima. glos. nu. 18. & seq.

vt prejudicet sibi in solutis iuxta
gloss. verbo, fasta treynta años, in. l.
42. titul. 18. part. 3. de qua alias egi-
mus supra gloss. §. num. 14. non vero
idem iudicandum est, de eo qui li-
cet habeatius absolutum ex lapsu
temporis, rem tamen iudicatā non
habet, quia interim ex dispositione
l. 9. hoc tit. & lib. quæ utrūq; casum
decidit, debitū persoluit, vnde nec
ille ad restitutionem cōfugiet, nec
hic ad repetitionem, an vero resti-
tui possit, & debeat disputationis
est, de qua mox agemus, cum enim
ille reperitur tutus iure civili, ac-
tumq; gesserit natura inualidum,
nimirum quod ad restitutionē con-
uolare non possit, hic vero cum per
soluerit quod iuris potestate debe-
ri intelligebatur, ex qua solutione
nocuerit sibi iuxta ea quæ diximus
proximo paragrapho, inquirendū
est an restitui possit aduersus actum
suum, vt & tempora minora repe-
riantur, & rursus nihil sibi noceat
suo ipsius facto, fingē enim iuxta ea
quæ proxime disputauimus. §. pro-
ximo, auum, patremque duodecimi
annis tributa plebeia agnouisse,
post ius completum legitime iuxta
dispositionem legis nostræ quā in-
terpretamur, fingē nepotem eum
demq; filium, octo quoq; annis cen-
sum hunc plebeium agnouisse, ex-
pletis viginti annis, quibus diximus
destrui, & perire ius ex tempore per-
fectum, queritur, an hic nepos, idem
que filius, axilium restitutionis ha-
beat, vt status sibi suus restituatur,

an eadem iuris ratio in pupillo, in
minore, an in maiore etiam, quoti-
diana res est, quæ hæctenus diximus
pertinuerunt ad censum indebite
solutum, ex ignorantia iuris com-
petentis, quæ dicemus pertinēt, ad
debitum solutum censum, & dam-
num ex solutione, quantum resar-
citi possit beneficio restitutionis, fa-
ciebat dubium quia in casu status
non est agnita restitutio, quia mu-
tato statu, mutatur persona, nec e-
nim is modo est idem qui seruus e-
rat, nec seruus qui liber fuerat iuris
intellectu. l. si ex causa. §. si. ff. de mi-
nor. l. minor. §. 1. eodem. l. 1. C. si
aduersus libertatem quæ tamen ap-
plicari non possunt ad causas nobi-
litis propter diuersam rationem,
nec enim libertas, & seruitus recte
comparantur cum nobilitate, & ig-
nobilitate quia diuersa.

Præmittit ergo quod longi tem-
poris, vel minoris præscriptio non
incipit a minore. l. fin. C. in quibus
causis in integ. resti. non est necessa-
ria. l. etiam. ff. de minorib. l. bonæ fi-
dei. ff. de acq. rerum dominio, iun-
cta. l. non est ignotum. C. quibus
non obijcitur longi temporis præ-
scrip. & quantum nouiores post anti-
quiores intemperanter inuehantur
in Iustinianum. qui in. d. l. fin. asse-
ruerit, id a se noue in fauorē mino-
rum fuisse inductum, vt longi tem-
poris, vel minoris præscriptio a mi-
nore nō incipiat, atque ob eam rē,
multum conuiciantur aduersus Iu-
stinianū. & potissimum ex eo, quod

12.

id

id quoq; antea inductum fuerit in.
d. l. non est ignotum, & in. d. l. etiā,
vnde glo. in. d. l. fin. verbo, quærere,
ex Placentini sententia non dubi-
tauit asserere, Iustinianum vino, &
Crapula victum non aduertisse ad
iura antiquiora, & temere a se indu-
ctum illud asseruisse, alij alibi men-
titum Iustinianum asserere nō erū-
bescunt, quicquid sit, contumeliosa
verba sunt, & indigna viris corda-
tis, nec de imperatore Augusto, &
Pio, & forti, audiri patienter de-
bent, ideo Paulus de Castro, & cum
secutus Balbus de præscriptionibus
part. 1. q. 9. num. 37. & post hos Gre-
gorius noster in. l. 9. tit. 19. parte. 6.
rectissime intelligunt. d. l. fin. proce-
dere in præscriptione dominij res-
pectu vendicationis conspiciendæ.
in qua re nihil antea decisum fue-
rat, nobis autem est. l. 9. titu. 19. par-
ti. 6. verba hæc sunt. *(pero dezimos q
las ganancias, que se facen por tiempo
de veynte años, o de de ayuso, que non
corre ninguno de estos tiempos contra los
que son menores de veynte y cinco a-
ños, nin contra sus cosas, nin les empece,
en ninguna manera, para perder algu-
na cosa de lo suyo, por tal razon, &
subdit lex illud quod tollit omnem
dubitationem. (Esto se debe enten-
der quando los tiempos de las tales pres-
cripciones comienzan a correr contra los
menores seyendo ellos nascidos . . .) vnde
subdit tertio loco lex nostra. (Mas
si ante que ellos nasciesen o fuesen sta-
blecidos por herederos de otros ouiesen
comengado contra aquellos a quien los*

*menores heredassen, estonce bien corre-
rian contra ellos, e empecerles yan, pe-
ro podrian demandar restitucion de
tiempo que contra ellos fuese corrido
mientras que eran menores,)* quæ ver-
batum approbantius commune,
quatenus asserunt incohata præ-
scriptionem, currere contra mino-
rem, eundemq; successorem, quod
quidem agnoscunt omnes, & con-
stat ex gl. noui ibi verbo, a correr,
& adde Menchacam de successio.
creat. §. 10. num. 39. & 41. & si vis vi-
dere ad fatietatem vide Sfortiam,
de restit. par. 2. q. 90. per plures arti-
culos quos omnes nostra lex. 9. con-
prendit & decidit. & extende etiam
si minor adhuc sit in vtero, l. etiā ei.
ff. de minoribus, quatenus autē con-
cedit restitutionem definit lōgam,
latamq; disputationem de qua glo.
verbo restitutionem, & optime per
Paulum de Castro in. d. leg. fin. C. in
quibus causis in integ. sed tamen in
hoc casu aduertit, quia etiam si inci-
piat a prædecessore, & continetur
cum minore illi. sane intelligen-
dum est, vt intra pupillarem ætatē
præscriptio illa conquiescat, ita vt
illa ætas non sit numeranda, sed
sit omnino e medio rejicienda, ita
vt nec interrumpat, nec impediat
continuationem aduenientē puber-
tate, text. in. l. licet. C. de prescrip-
39. vel. 40. antiquū. Gregorius in. d.
l. 9. vnde, inferunt, vt minor non in-
cidat in commissum licet non sol-
uerit canonem, vel tributum per tē-
pus a lege, vel a domino prefixum,
agi-

13

agitur enim hoc casu de perdenda re minoris iuxta. d. l. 9. & iuxta Pauli sensum, in. d. l. fin. idē non incipit a minore tempus illud, ita tenent gloss. & Ioannes de Platea, ibi in. l. patrimonialis. C. de fundis patrim. lib. 11. quem tex. voluit allegare Gregorius in dict. l. 9. in gloss. verbo non corren, quę opinio ex. d. l. 9. verissima est, ex Platea autem maxime dubitabilis quem secure allegat Gregorius vbi supra, post Cyn. & Salycet. in. l. sine tutore. C. de administratione tutorum. & habet minor restitutionem aduersus non solum canonem vnde commissum venit, Iulius Clarus. §. emphiteusis. q. 8. vbi communis Rolandus a Valle, consil. 10. lib. 2. ass. in. l. 2. de iure emphi. num. 107. Cephal. consil. 9. lib. 1. num. 70. Bertrand. consil. 146. lib. 5. Sfortia part. 2. q. 89.

14 arti. 9.

Ex quibus patet ad oculum si. d. l. 9. & quę ad illam adduximus applices ad nostrum casum, quid dicendum tibi sit, si tutor pupilli agnoscat suum pupillum plebeum, & cum plebeis soluat pro pupillo censum plebeum, vel ipse, vel colonus pupilli nihil interest, namq; toto tempore pupillaris ætatis, nihil nocet pupillo: etiam si initium solutionis initiatum sit a patre, quia ve non expleantur viginti anni de quibus egimus proximo paragrafo, ad destruendum ius perfectum, deducendi sunt anni illi, & solutiones factę in ætate pupillari: ex proxi-

me dictis quę verissima sunt, item si incipiat curator soluere adueniente pubertate, ita vt solutio incipiat a minore. d. l. 9.

Præscriptio vero triginta annorum, & longioris temporis contra minorem inchoata sustinetur, & semel cepta currit, dummodo a pupillari ætate non incipiat, quia si a defuncto incipit dormit tempus pupillari ætate, & continuatur adueniente pubertate, si vero a pupillari ætate incipiat, totum illud tempus admittitur e medio, quasi a pubertate inciperit, tex. in. d. l. sicut, si res, siue ius vsucapiamur, hac vsucapione nihilq; obstat gloss. ibi, in. d. l. sicut, verbo seruanda sunt, & in. l. vna. C. si aduers. vsucapion. de quibus Guid. papa questione 31. & Gregorius, in dict. l. 9. verbo, non corren, vbi est tex. expressus ibi. *mas las prescripciones que son de veinte años, o de diez años, o de cinco años, y mayores de catorce años, & obtienen su curso en la prescripción en el momento que se comienza de que post Baldum, & alios vide Gregorium in dict. l. 9. verbo non corren, post medium, vbi late allegat.*

Præterea limita prædicta omnia eo casu quo præscriptio incipit contra defunctum, quia continuatur contra minorem in quo est nobis tex. opportunissimus in. d. l. 9. ibi. *mas si ante que ellos nasciesen, o fuesen establecidos por herederos de otros omiesen començado a correr con-*

tra

tra aquellos a quien los menores heredasen, estonce, bien correrian, e empecerles yan) dum tamen intelligas id quod superius adnotavi consopitum remanere tempus pupillaris ætatis, ex. d. l. sicut, & Gregorio Lopez vbi supra, igitur etiam si solutio census plebei inceperit a parente, & continuetur a minore, certe ea quę facta sit a tutore subducetur in ratione temporis, vt ex illa viginti anni expleti non videatur, vt ex illis corruat ius causatum, & perfectum in maioribus pupilli, iuxta resolutionem factam a nobis. §. proximo.

17 Inde est vt tempus conuentionale statutum a prædecessore minoris currat minori sine spe restitutionis. l. Aemilius. 38. ff. de minoribus, vbi Barto. & reliqui, & in. d. l. etiam, & in. d. l. fin. C. in quibus caus. in. int. vbi Paulus de Castro magistraliter, & dd. in. d. l. vna. C. si aduers. vsucapio. Tiraquel. de retract. conuentionali. §. 1. glo. 2. nu. 54. Balbus. 1. part. 6. part. nu. 30. Roland. a Valle. consil. 10. lib. 2. Ripa consil. 1. titu. de reuid. Nat. consil. 492. numero. 2. Mauricius de restit. cap. 95. vbi late latius Sfortia part. 2. q. 86. arti. 1. & 2. text. in dict. l. Aemilius. ff. de minorib. tex. in. l. 2. C. si aduers. vendi. pig. & an in hoc casu in quo iure minoris nõ restituitur, restituatur iure maioris, tene quod sic Gomez de contract. empt. nu. 27. Menchaca de success. creat. lib. 1. §. 10. nume. 166. Sfortia dict. part. 2. questione. 86. articul. 3. diuersum existima in tempore lega-

li ex his quos adduximus, & per Angel. in. §. idem iuris instit. de except. numero. 3. & iuxta hunc sensum intelligenda sunt verba nostrę. l. 9. ibi. *(Pero podrian demandar restitucion del tiempo que contra ellos fuesse corrido mientras que eran menores.)* ideo tu nota quod huiusmodi conuentionale tempus currit minori non solum quando inchoatum est a defuncto, verum etiam quando ab ipso et minore initium cepit, Balbus, vbi supra, numero. 31. post eos omnes quos adduxi, & item tradit Gregorius in. d. l. 9. verbo, nõ corren, verisimilitudo primo, qui tamen attendente legendus est, quatenus etiam in hoc casu temporis conuentionalis concedit restitutionem ex Alberico quem ipse allegat in. l. fin. C. in quibus caus. restit. in. int. namq; veritas est, quod tempus conuentionale assignatum a defuncto vbi nullum factum intercessit minoris, currit minori, sine spe restitutionis. l. si intra. C. de non numerata pecun. vide Paulum in. d. l. fin. ratio est, quia cum minore negotium gestum, nullum est, at vero quoties negotium cum minore vllum gestum reperitur, tunc currit quidem tempus, sed restituitur minor qui suo facto, non prorsus alieno læsus sit, ita decidit Iurif. consultus in. d. l. Aemilius, quia aduersus factum minoris restitutionem concedit, vt patet ex litera text. & ita intelligunt omnes, de quibus supra ita vt verba. d. l. 9. *(pero podrian demandar) secure quoque intelli-*

telligantur de tempore conuentionali, non solum legali, si modo aliquid factum minoris intercedat, quia tunc cum eo gestum est negotium, ideo ex facto suo iustus restituitur, in ceteris vero casibus ubi factam nullum intercedit minoris, quia negotium cum eo nullum gestum est, nullus relinquatur locus restitutioni, ex ratione. d. l. Aemilius Larginus, ibi (*putabam bene iudicatum quod pater eius non ipsa contraxerat*) & rursum, ibi (*eaque effecisset ne pateretur legi venditionis.*) aduertit tamen ad ea qua diximus de restitutione iure maioris ex clausula si qua iusti causa.

Vnde rectissime lex nostra concedit restitutionem minori aduersus lapsum tempus, quod lapsum sit minori in casu in quo factum intercessit ipsius minoris, vel si tempus illud legale fuerit uti diximus, praeterea & in praescriptionibus triginta annorum, & eo amplius habent quidem minores expleta usufruptione restitutionem aduersus totum tempus minoris aetatis, si praescriptio minori aetate completa sit, immo, & quadriennium concessum est post expletam eam aetatem dicitur. l. 9. in fin. quia tunc recte restitutio imploratur beneficio minoris aetatis, quando autem expleta minori aetate completur usufruptione, tunc solum quadriennium restat, idque utile, ex glo. recepta. in auth. quas actiones. C. de S. S. eccles. at vero expleta minori aetate & transacto quadriennio, item, si

usufructio perficiatur, tunc difficilis indagatio est qualiter restitutio competat, vide post Batt. Bald. Ange. & Sa. ycet. in l. fin. C. de temporib. in integ. rest. & per Balb. ubi supra, & Gregorium in d. l. 9. verbo, restitucion, & ex his intellige quod si auus & pater, vel pater & filius, vel ipse solus filius, nihil interest, soluerint censum plebeum, totis viginti annis, quod filius habebit restitutionem intra haec tempora eo modo quo a nobis scriptum est, quoniam factum ipsius intercedit, siue enim legale tempus sit, ut est in nostro casu, siue conuentionale, quia factum minoris intercedit, & ipso facto laesio, competit restitutio, d. c. l. Aemilius, unde ius perfectum, & causatum de quo diximus. §. proxime, quod solet viginti quoque annis perire, quibus solutum sit tributum plebeum, non peribit, & conseruabitur, postulatam restitutionem a minore, vel in aetate intra quadriennium, si ex ea solutione perfecti, & completi sint viginti illi anni, quod vidi ab advocatis omissum in pluribus causis, habebat sibi suum ius perfectum in auo, & costabat patrem & filium viginti annos censum plebeum agnouisse quorum aliquot persoluerat filius in minori aetate: quo casu proculdubio ad restitutionem erat recurrendum.

Illud vero ad d. l. 9. verbo, (*del tiempo que contra ellos viuesse corrido.*) nota, quod illa verba uti diximus praecipuum locum habent in tempore

Pore legali a lege praefinito, quod quidem tempus nec inductum est, nec inuentum ad corroboracionem alicuius contractus a praedeccessore celebrati, vel si sit inductum a lege, vel ab homine ad corroboracionem alicuius contractus celebrati a praedeccessore, nullum tamen in eo gestum, vel factum reperitur minoris ex. d. l. si intra, & Paulo in. d. l. si. C. in quib. caus. in integ. nume. 2. si vero tempus illud sit conuentionale, vel legale ad corroboracionem actus, & intercedat factum minoris conceditur restitutio ex ipso facto minoris, cum quo negotium gestum reperitur. d. l. Aemilius, unde ex hac iuris ratione neganda est restitutio aduersus poenam conuentionalem pro firmiori obseruatione ipsius contractus a defuncto impositam, glossa in lege, fin. C. de restit. milit. ex. l. 2. C. de distractione pignorum, ubi dd. & post eos D. Didac. Couarrub. in. c. quauis pactum par. 2. §. 1. num. 4. intellige tamen quod poena haec conuentionalis non excedet rationem eius, quod vere interest. ut alias adnotauimus de expensis & meliorat. c. 9. num. 62. & seq. si vero iuxta praedicta, aut poena incipiat a minori, aut circa illam exigenda aliquid a minore gestum reperitur, ex quo laesio resultat, non est deneganda restitutio, ex. d. l. Aemilius. Paulo, & reliquis quos superius adduximus.

19 Ex his resultat quid dicendum sit in ea questione, an scilicet, aduer-

sus lapsum temporis ad retrahendum rem habitam oblato precio competat restitutio minori, in qua quidem re siue tempus illud ad retrahendum incipiat a defuncto, siue a minore, quia tamen minor laesus reperitur conceditur restitutio, text. est expressus in. c. constitutus, de restit. in integ. ibi (*Et intra annum & die a tempore contractus ipsius tanquam proximioribus competeret*) & ibi (*super vtrumque cum in hoc non modice laesi noscantur*) (& ibi) (*tam super ea quam super residua portione, dum tamen quod offerunt duxerint faciendum*) idem tenet Guido Pap. 1. decis. 31. Boerius quaest. 63. numero. 3. D. Didac. Couarrub. practica. quaest. 26. numero. 4. Afflictis de iure congrui. §. 2. ante numerum. 32. nostro vero iure est. l. 8. titulo. 11. lib. 5. ordinat. ex qua lege, tum restitutio denegatur, tum etiam correctae sunt quae superius adnotauimus, ut hoc tempus legale currat, & incipiat minori, & pupillo sine spe vlla restitutionis, ibi (*Corran contra los menores de veinte y cinco años quier sean en edad pupillar o adulta*) tum etiam deciditur iudicio meo alia dubitatio, quae occurtebat, circa legem illam, an nouemilli dies ad retrahendum de quibus in dicta. l. 8. currebant a die scientiae an vero a die celebrati contractus non expectata scientia eius qui retrahere re-

20

20 venditam vellet: in quo Montalibus in. l. 13. titulo. 10. lib. 3. foro leg. verbo, nueue, tenebat terminum illum novem dierum non currere nisi a die scientiae

scientiæ quo casu, nec minor, nec maior possit excludi, nisi contra ipsum probaretur scientia distractionis rei autæ cum ignorantia facti alieni præsumatur, nisi probetur scientia. l. verius. ff. de probat. idque prouabat Montalbus quia tempus illud nouendiale erat legitimum, & ideo videbatur currere scienti non ignorant, argumento tex. in l. 1. C. de Annali. excep. & in cap. quia diuersitatem in fin. de concef. preb. cū alijs, nobis certe probabilior sententia est, vt terminus illo currat ignorant propter verba ipsiusmet legis ibi, (*Y esso mismo corra contra los ausentes, y que los vnos y los otros no se pueda ayudar de su menor edad, y de la ausencia.*) quod quidem iure quoque communi est verius, ex his quæ tradit Bald. in l. 1. C. qui admitti. numero. 24. facit. l. cum antiquioribus. C. de iure deliber. l. cum quidam. ff. de acquir. hæredit. l. Panthonijs, eodem, & faciunt quæ adducit Pinellus in authentic. nisi tricenale. C. de bon. mat. numer. 58. & seq. in illa celebri quæstione an detur restitutio, in integrum ex capite ignorantia aduersus præscriptionem completam, & quæ tradit Barto. in l. etiam. ff. de minoribus, numer. 4. ex quibus si opus fuerit satis luculenter poteris intruere hanc partem, apud nos enim in Hispania expeditum est, vt tempus illud nouendiale currat pariter scienti, & ignorant, nec vlla ex causa restitutio conceditur, nec detinetur pupillari ætate, & ab ea incipit

& in ea legitime perficitur; ideo omitto iuris ciuilibus opiniones, quas vide si necesse sit apud Sfortiam de restitut. part. 2. quæstion. 87. articu. 1. vbi late.

Ex quibus omnibus, & ex l. si minor. ff. de bonis auctori. iudicis possid. & ex l. si finita. §. postea autem ff. de damno infecto, & l. preses. C. de appellat. & ibi Bart. Bald. & Ioannes Faber, & ex tex. & ibi Canonistæ in dicto c. constitutus, de restit. in integrum, patet quod termini legales qui inducti sunt, ministerio legis sine facto hominis currunt continuo, patet ergo ex his quid dicendum sit in casu. l. 3. titu. 10. lib. 4. ordina. an elapso anno de quo ibi, & facta executione bonorum, restet beneficium restitutionis tam maiori quam minori, vt aut euitetur addictio bonorum, aut facta reuocetur, admissa, aut concessa restitutio in integrum, & in primis aduertendum est ad dicta. l. 3. quod vt habeat locum executio, & addictio bonorum de qua ibi quæ faciendæ est elapso anno necesse est, vt obseruentur exactissime, & ad vnguem omnia contenta in d. l. 3. quoad modum procedendi, in causa contra contumacem, absentem, & quod sit delictum proportionabile ad penam iuxta decisionem illius legis, & quod probatio ascendat ad sufficientiam pro quæstione, aut tortura, itaque nihil omittendum est, quia illa omnia ponuntur pro forma. c. Pisanis de restitutio. spol. ibi,

(his

(his igitur diligenter auditis processum huiusmodi de fratrurn nostrorum consensu irritum indicauimus.) vbi Glossa & Abb. in c. cum dilecta de præscriptionib. vbi late, cum ergo lex præcipiat illa omnia obseruari, vt contra contumacem executio pœnarum consistere possit, plane nisi ea omnia obseruata reperiantur, si quippiam desit, cum lex illa sit exorbitans à iuris regulis, profecto non erit locus executioni, & facta reuocabitur, atque adeo in hoc casu non est curandū de restitutione vlla, quæ vt diximus non versatur circa actus nullos nec etiam eadem lex quæ vtrumque coniunxit recte diuidi potest, cum sit vna, & eadem circa vnam, & eadem rem, ideo diuerso iure censeri non potest l. cum qui ades ff. de usufruptionibus cum vulgaris, tum etiam quia cum illa executio sit inducta propter illam contumaciam sic constitutam, vt constituitur a lege illa non habebit locum si contumacia alia, vel aliud delictum leuius, vel fragilior alia probatio proponatur, quia semper in omnibus iuris partibus consideramus propter quid aliquid principaliter fiat l. Aurelius §. testamento ff. de libr. leg. l. si mancipia in principio ff. de fundo instruct. l. cum tale §. fina. vbi elegans gloss. de condit. & demonstra. & in l. cum tale §. fina. ff. de pactis le. in ratione §. cum quidam ff. ad lege falcid. l. 1. §. inde queritur ff. de operis noui nuntia. lege Titia. §. Lucius ff. de manu

miss. test. nec in hoc dubium vllum esse potest, cordato iudici, & ita semper, & in prætorio Gallico, & in hoc senatu Pintiano, & in supremo totius Hispaniæ senatu hoc receptum vidi, vt ex actis inuestigentur omnia in hac lege 3. contenta, quæ contumaciam, delictum, & probationem respiciunt, alias si quippiam de sit vidi negatam executionem, & semel factam vidi reuocatum.

Si vero proponantur omnia solenniter gesta, & conueniat qualitas delicti, & probatio ascendat ad quæstionem, tunc quæstionis est non vulgaris, an minori, an item maiori ex iusta causa restitutio sit concedenda, aduersus, vel termini lapsam, vel vt impediat executionem, vel vt facta reuocetur, in qua re facit dubium illud vulgare, quod minor in delictis non habet restitutionem quod probare videtur textus in l. si ex causa 2. §. nunc videndum ff. de minoribus, ibi, (*et placet minoribus in delictis non subueniri, nec itaque subuenietur si furtum fecit, aut damnum iniuria dedit.*) tenet Hypoli. in leg. 1. in principio nu. 18. ff. quæstio. & in l. de minore nu. 57. eod. §. nunc videndum vbi ad pœnam ordinariam pro delicto non conceditur restitutio, ibi (*In hoc solum restituendus est.*) facit pro his vulgaris textus in lege auxilium ff. de minori. & quod ex ea norat Afflic. lib. 2. const. rub. 40. nu. 8. vbi quod

in delictis minor non sit restituendus, nec solum ad probandum copiosius, verum nec ad innocentiam ostendendam, plures allegat Boetius quaestione 63. numero 7. ex dicta lege auxilium, ibi (*vtique nulla deprecatio adulterij pœna est, si minor annis adulterium faciat.*) cui legi, & eiusdem rationi adde tu quod dicta lege 3. habet contumacem de quo agimus pro confessio, vt dicta lege auxilium quadret ei disputationem, quam suscipimus differendam quod quidem habet locum, & in delictis priuatis, & in leuioribus, & in atrocioribus ex dicta lege si ex causa §. nunc videndum, ex qua patet sensus ad dictam leg. auxilium, vt talis restitutio denegetur minori in delictis, & priuatis, & publicis, & leuioribus & atrocioribus, id enim sonat verba illa (*vtique in atrocioribus.*) verbum enim, vtique, affirmat, & ampliat, sic enim legimus Psalmo 50. (quoniam si voluisses sacrificiū dedissem, vtique holocaustis non delectaberis) & est textus in l. quid est §. illud ff. pro socio, ibi (*vt non vtique ex aequis paribus sociis simus.*) quod verbum exponit glossa in l. sequenti eodem verbo, vtique, id est maxime, textus in l. vtique ff. de rei vendicatione, vbi affirmat, & ampliat, & vide ibi bonam Glossam, & in lege vtique ff. de dāno infecto, ergo verbum illud, vtique, in dicta lege auxilium, non affirmat solum verū ampliat, vt in delictis omnino neganda sit

restitutio, vel sint leuiora, vel particularia, vel publica, ita vt ex principio dictæ leg. auxilium, a delictis priuatis, ad publica, & atrociora crescat & amplietur decisio eius legis, ex natura verbi, vtique, quod & ait, & ampliat.

Deinde facit ad propositum lege 1. C. si aduersus delictum ibi (*In criminibus quidē atatis suffragio minores non iuuantur.*) miseratio tamen atatis mouere iudicem potest vt mitiorem pœnam infligat, dicta lege auxilium, versiculo, (*Nisi quatenus interdum miseratio atatis ad mediocrem pœnam iudicem perduxerit.*) Glossa ibi verbo, miseratio extendit hoc ad senem, ex lege 2. ff. de termino moto, ibi (*Id est si iunior in longius, si Senior in recissius, vt cuiusque patietur atas.*) vbi miseratio atatis excusat pariter adolescentem, & senem. Idem notat Deci. numer. 5. & Glossa in lege fere in omnibus ff. de reg. iur. quod tamen in pœna capitali forte non esset recipiendum ex ratione d. lege 2. cum seni qui diutius vixit ex atatis commiseratione nō sit parcendum, cum ergo in d. l. 3. addictio bonorū fiat propter delictum, vt patet ex ipsa lege, & in delictis minor nihil mereatur, quod pœnam omnino adimat, consequens est, vt in specie dictæ leg. 3. nec minor, nec maior restitui possint, vt pœnam illam euitent, quibus tamen nihil obstantibus in casu dictæ leg. verissime asserendum est restitutionem in integrū mino-

ri ex edicto de minoribus, & maiori ex clausula (*si qua mihi iusta causa videbitur.*) concedendam esse, idque suadet ratio iuris, & æquum, & bonum quod in his iudicijs versatur, & primum quia minor in casu dictæ l. 3. non agit de restitutione aduersus delictum, quo casu procedunt quæ in contrarium adduximus, sed agimus ibi de innocentia, & defensione, vel omiſſa, vel non probata: itaque in hoc casu non est restitutio aduersus delictum commissum nec aduersus contumaciam, de qua quaestione, Natta. consil. 17. lib. 1. numero 4. Caphala consil. 304. libr. 3. nume. 195. Barto. in l. minor etiam ff. de minoribus, Abbas in cap. auditis, nume. 14. de restit. in integrum, Gloss. & Barto. in l. fin. ff. de restitu. in integrum, de quo est text. in l. & post edictum de iudicijs, & l. ex contractu ff. de appellat. quod ideo notamus ne temere confundamus diuersas iuris rationes, sed aduersus omiſſam defensionem, atque adeo restitutio illa conceditur non solum ob facilitatem atatis, sed probata innocentia & demonstrata latrone. & in proprijs terminis tractat Decisio Boerij. 63. per totam, & Auendanius responsi. 4. & licet Boerius late disputet, an ob contumaciam pœna imponi possit, in Hispania non est de hoc disputatio vbi ex dicta l. 3. pœna ordinaria imposita est. contumaci, qui præsens torqueri poterat, quod vt diximus, recipimus non solum in minore, vt

tum ipse maior merebitur hanc restitutionis indulgentiam, probatā innocentia, & iusta causa, cur comparere non potuerit si probet morbum, pestem, carcerem, hostium metum, paupertatem, atque adeo cæteras causas adducere poterit, ex quibus maiores restitui consueverunt, vide Boerium, vbi supra, & quos ipse allegat Cynum, Balbum, & Angelum, in lege 1. C. de requir. reis, pro quibus faciunt argumenta sequentia, ne videamur alienis dumtaxat inhiiti, & quoniam res est quotidiana non sine ratione tantisper in ea disputanda morabimur.

Primum quod sententia lata ob contumaciam vere non est sententia diffinitiuā, quæ de sui natura executionem mereatur, sed est interlocutoria, Baldus, in l. 1. C. de hæredibus instituend. numero 12. ad medium, ibi (*vnde habet naturam cuiusdam interlocutoria.*) Felinus in rubrica de sententia & re iudicat. numero 15. in fine, vnde tanquam interlocutoria facile reuocari potest, lege quod iussit ff. de re iudica. ideo non facit gradum in Hispania sed postquam compareret reus qui ob contumaciam condemnatus est, duplex sententia fertur, de vltima reuocata, in qua sententia dada en reueldia haga grado, ad quod sunt opportuna querere tradit Rolandus à Valle, consilio 60. numero 30. volumine 2. vbi optime optima adducit ad propositum, quod ex eo procedit quia de sui natura

magis est interlocutoria quam definitiua, ex Baldo vbi supra, ergo nihil mirum quod ex quocumque iuris beneficio reuocetur ab eodem met iudice, qui eam protulit, dicta leg. quod iussit, & ibi notata, non autem hoc iuris beneficium, reftitutorium reperitur denegatum, cum autem non reperiatur denegatum, plane concedendum est per totum ff. de minoribus, & maxime l. 1. & ex quibus causis maiores, in rubro & nigro, in omnibus enim edictis prohibitorijs, nisi maius, asfertorijs, illud perpetuum est, vt cōpetant, nisi excipiantur, hic autem casus non est exceptus, ergo est de regula, & in proprijs terminis de reftitutione concedenda tenet Sfortia & infinitos allegat quos videre poteris part. 1. quaest. 11. art. 6. nume. 44. quem vide.

62. Præterea contumacia quæ ex forma dictæ leg. 3. est probatio delicti, & delictum, non est vera probatio, nec verum delictum, sed fictum Hypolitus in practica §. 1. versiculo quæro etiam lege si adeo ff. de conditionibus l. præles ff. de pignoribus ita debent intelligi omnia iura quæ dicunt contumacem esse delinquentem, nisi adsit vera contumacia, quia ea vere est verum delictum, vt inferius dicemus, quæ tamen non reperitur in casu dictæ leg. 3. & de vtraque sunt iura, scilicet l. omne delictum §. contumacia ff. de rei iudicata c. cordi §. si de appellatio. l. 1. §. si na. ff. si quis ius dicenti non ob-

temperau. ergo vbi cumque appareat de veritate recedendum est, a fictione, ne imagine, hoc est fictione naturæ veritas obumbrerur, vt inquit Iurisconsultus in leg. filio quem pater ff. de liberis & posthumis.

Præterea cum sententia lata sit propter contumaciam, & sic propter probationem fictam delicti etiam ficti, vt diximus, non potest transire in rem iudicaram, quia sententia lata ex fictis probationibus nunquam transit in rem iudicaram ergo facile admittentur, & minor, & maior ad probationem veritatis, & ad restauranda damna quæ prouenerunt ex contumacia ope, & auxilio reftitutionis, vt executionem bonorum impediunt, & factam reuocent lege si quis adulterij. C. de adult. Hypolitus in practica, criminali §. ordine, nume. 54. ca. 2. de purgat. vulga. qui est optimus text. Felinus in cap. consanguinei nume. 7. de re iud. Boscius in praxi criminali de remedio contra Bart. numero 4. text. in cap. lator de re iud. vbi Abb. & reliqui ergo licet dicta lege 3. sententiam contra contumacem diffinitiuam fecerit, quia tamē de sui natura est interlocutoria, & lata ex præsumptionibus & fictis probationibus proculdubio facit le debet reduci ad suam pristinam naturam ad quam res facile reuertitur præsertim iuris beneficio.

Præterea condemnatio in pena ordinaria in casu dictæ leg. 3. pro-

27

28

uenit

uenit ex contumacia, quia ea habetur pro confessione: at vero contra fictam confessionem delicti indicta a lege admittuntur probationes innocentia le. si is qui C. qui testamen. facere poss. vbi Iasson, numero 6. textus in l. diuus ff. de custodia & exhibit. reorum leg. raptos C. de episcopis & cle. lege vnus §. cognatorum ff. de quaest. leg. defensionis C. de iure fisci lib. 10. Imola, in l. creditor §. iustus ff. de appellat. Hypolit. in dicto §. postquam, nume. 47. & in l. 1. §. fin. ff. de quaest. ionib. & singulari 72. numero 3. Alciatus præsumpt. 22. regula 3. nume. 7. Felinus in cap. adferte, de præsumpt. qui omnes tenent, quod quantumuis quis habeatur pro conuicto, & confessio omnino est admittendus ad ostendendam innocentiam suam, ratio est, quia Ieges habentes aliquem pro confesso, & conuicto nunquam visæ sunt excludere exceptionem innocentia, cum defensio ex qua innocentia solet ostendi sit iuris naturalis Hypolitus, vbi supra, numero 47. & §. ordine, numero 1. cum sequentibus, ex quibus omnibus non est ambigendum, nec de rigore dictæ l. 3. nec dubitandum de reftitutione concedenda aduersus omissam defensionem, intra annum, præsertim ex ea iuris parte, quæ sublata non reperitur, temperandus enim est rigor illius legis ex æquo & bono, & naturali, & scripto, quod fit, & recipitur in cæteris iuris partibus in quib' si quis rigor

ab ipsius naturæ æqua, & iusta ratione deuiet, æqui nihilo minus, & boni temperamento mitescit le. seruū filij §. sequitur ff. de verborum, diximus Glossa 3. §. 1. nume. 33.

Et vt magis hanc reftitutionem esse concedendam constet, est text. expressus in lege minor. 9. ff. de minoribus. (*Minor inquit Iurisconsultus, etiam si quasi contumax condemnatus sit in integrum reftitutionis auxilium implorabit.*) textus in lege si finita 15. §. si forte ff. de damno infecto, ibi (*Si forte dominus reipublica causa abest, aut ex alia iusta causa, aut in ea gratia sit, cui subuenire solet, probandum est, non debere prætorem festinare ad discernendum, vt iubeat possidere, sed & si creuit, nemo dubitat, in integrum reftitutionem indulturum.*) quæ iura maxime faciunt ad interpretationem dictæ leg. 3. arque hæc iura licet Panormitanus in capite auditis de in integrum reftitutione asserat habere locum in ficta contumacia idque numero 14. atque in hac ficta contumacia asserat non esse negandam reftitutionem, secus vero in vera contumacia, in qua ait non esse concedendam reftitutionem nec minori, nec item maiori, & ait quod Bart. tenet hanc distinctionem in dict. leg. minor, Hypolit. in praxi §. postquam, nu. 61. Menchaca quaest. num forensium c. 31. numer. 7. & 8. Neuisanis, cons. 17. nume. 44. & alios refert Sfortia 2. par. quaest. 82. arti. 7. vbi late, vt solet, certe in nostra l. 3. contumacia est ficta non vera,

30 ex eorundem quos adduxi sententia, quia citatio in qua fundat dicta l. 3. contumaciam non fit personaliter, sed ad domum, ut patet ibi in dicta lege 3. & constat verum contumacem dici qui personaliter in iudicium vocatur, & respondet, se nolle comparere, hic enim delictum verum committit ex l. contumacia, 53. ff. de re iudicata, & in l. 1. ff. si quis ius dicenti, & per totum de dolo & contumacia capit. venerabilibus §. 1. eus de senten. ex com. libro 6. Alexand. in leg. properandum §. 2. C. de iudicijs, Bartol. in l. vltim. num. 11. & 12. ff. de in integrum restitut. Iasson in l. ait pretor, numero 18. ff. de iure iurand. Corrasius Miscell. capit. 2. numer. 12. Boerius quaest. 141. ergo cum contumacia sit ficta nimirum quod restitutio habeat locum ex horum iurium, & receptae sententiae dispositione, nec in casu dictae leg. 3. audiendus est curator, nec vocandus etiam si minor contumax in casu dictae l. 3. curatorem habeat, Baldus in leg. 1. numero 59. C. de confess. Angelus in tract. malefi. verbo, comparent inquisiti, num. 1. & 2. Salycet. in leg. 1. opposit. ij. de confess. Ange. supra in tract. malefi. Iasson in l. neque impuberes, num. 2. ff. de in ius vocando, Antonius Gomez de delictis cap. 1. nume. 66. Boerius de decisione 63. numer. 6. vbi ait, quod in hoc casu non habet locum dispositio l. clarum. C. de authorit. prestanda, idem scribit Boscius, titulo de confessis, numero 69. Iulius

Clarus lib. 5. recept. sent. §. fin. quaestione 15. & quaestione 55. unde in casu d. leg. 3. ad venditionem bonorum minoris vel maioris contumacis de qua in d. l. 3. nec necessaria est auctoritas, nec praesentia curatoris, etiam si curatorem habeat minor contumax nec si non habeat datus est, ex superius adductis, unde si tutor, vel curator in causa minoris sit contumax, & contumax verus, quia minor ficto contumax est, non est deneganda restitutio Mauricius de restit. ca. 169. Menchaca vbi supra, c. 31. num. 7. & 8. facit ad dictam l. 3. quod scriptum reliquere Abb. in dicto ca. auditis Bartol. & Fulgos. in dict. l. minor loquentes in vero contumaci, quia etiam si minor vere contumax non restituatur aduersus contumaciam veram, quia non restituatur aduersus delictum, atamen aduersus sententiam contra eum latam propter talem contumaciam proculdubio restituatur, si forte fuit in pecunia mulctatus ergo in nostro casu ad dictam leg. 3. minor quidem habebit restitutionem aduersus sententiam, & aduersus executionem quae facta fuerit propter eam contumaciam, quod non tradit Sfortia alias copiosus dicta part. 2. q. 82. art. 7.

Facit ulterius quia etiam in confessione vera non ficta veri, & non ficti delicti minor euitat poenam si restituatur aduersus suam confessionem, si minor nulla alia praecedente probatione delictum a se commissum

sum fateatur, tunc enim restituatur aduersus suam confessionem, ut omnino poenam euitet, ita tenet Angelus in l. certum §. minorem ff. de confession. Iasson in l. nam & postea §. si minor ff. de iure iur. & in leg. error C. de iuris ac facti ignor. num. 10. Fulg. Alexand. Decius, Thom. Gramma. Afflict. Hypolitus, Mauricius, Carterius, Rolandus Valle, & Duenas, quos late refert & sequitur D. Antonio. Menes. in dicta l. error nume. 29. plures D. Fracis. Sarmiento, selectarum quaest. lib. 3. cap. 13. nume. 1. quaedam communem opinionem recipiunt omnes etiam in delictis atrocioribus ex Fulgoso, in d. l. auxilium, nume. 4. contra Bartol. ibi & Hypolitum consi. 9. num. 18. & contra Afflictis lib. 2. constitu. rub. 40. num. 8. & Franciscus de Caldas vbi supra, verbo, vel aduersarij dolo, nume. 40. versi. ex quibus vide supra num. 23. hoc §. concordat. l. 4. titu. 19. part. 6. vbi confessio facta a minore 25. annis, & a maiore 14. de adulterio commisso praedicta minori, quod tamen intelligendum est cum glo. ibi, verbo, empecer, id est si in confessione perseveret minor quae sententia fuit Acurisij in dicta l. auxilium, verbo, fateatur, & fuit Bartoli ibi, & fuit Mauricij de restit. c. 158. & est ipsa veritas, si tamen non perseveret sed renouet confessionem impetrabit restitutionem in integrum aduersus confessionem ex qua laesus est, & ita tenendum est, cum Acurisio, Bartolo & Mauricio

& Gregorio contra D. Antonio. de Menes. qui contrarium existimabat in d. l. error C. de iuris & facti ignorat. num. 30. ad fin. & ita tenendum est intrepide quod confessio semper nocet minori, & in leuioribus, & in atrocioribus delictis ita tamen si minor in ea confessione perseveret, esset tamen restituendum si restitutionem in integrum postulet, reuocata confessione, ex qua enormissime laedebatur, tantoque grauius, quanto maius, & atrocius erimen confessus est, a se commissum, subiturus alias ex sola sua confessione delicti atrociores, atroces quoque poenas, nisi vel beneficio aetatis restitutionem in integrum mereatur, quod si hoc receptum est, in vera confessione veri delicti, obsecro, ut id non recipietur in casu d. l. 3. vbi ficta confessio est, ficti quoque delicti, ut late probauimus.

33 Praeterea facit elegans ratio, & adduco argumentum a fortiori causa, & ratio quia iuxta praedicta in proximo numero, quaestio est, non in elegantis, an in distincte, & generaliter minor, qui adulterium aliud ve crimen atrocius confessus est, restitutionem in integrum mereatur, quaestio est in eo, an minor sit omnino restituendus aduersus confessionem suam, etiam si solum dicat se pessime fuisse de se mentitum, nihilque aliud adducat, ita ut ex etate, & sola confessione impetret restitutionem in integrum beneficium, an vero aliud adducendum sit, ex

quo apertius constet se læsum propter suam confessionem, & pertinent ad tex. in l. si ex causa §. nunc videndum ff. de minorib. & quæ ad tex. adducit Bald. & post eum Iaf. & Ruinus, in leg. 1. §. nuntiatio. ff. de noui op. nunt. vbi num. 2. 17. Ruinus concludit quod ad lucrum non restituitur secus ad damnum D. Francisc. Sarmiento, selecta. quæst. libr. 3. c. 13. num. 7. non censet indistincte, & generaliter concedendam restitutionem, sed ita demum si error doceat, & ex errore possit ostendere suum mendacium, plures vide pro domino Francisc. Sarmiento, & plures contra ipsum apud Antoni. Gabriel. lib. 2. titu. de minore, conclus. 3. & multo plures adducit Sfortia Oddus quos videre poteris 2. p. q. 64. art. 7. ibi vide, vel si metu tormentorum confessus reperitur, ex l. 1. §. si quis vltro §. diuus Seuerus ff. de quæst. alias si nō adsit metus tormentorum, si solum dicat se fuisse de se mentitum, & ex mendacio læsum nihil aliud adducendo, quod ostendat suum errorem, nō esse iustam excusationem, pro quo & eius sententia facit, quod tradunt Alex. & Iaf. in d. l. nam, & postea §. si minor ff. de iureiur. nume. 8. vbi resolunt in civilibus minori negandam esse restitutionem nisi doceant de errore, Auendanius respons. 4. ergo idem dicendum est, in criminali causa, cum nihil speciale in hoc reperitur scriptum cur magis in civilibus quam in criminalibus pro-

batio erroris requirenda sit, facit etiam iuxta D. Francisc. sensum, iam olim additio ad Abbatem in c. penultim. de iuram. calum. numer. 10. post Alexand. Bald. & Saly. quos ipse adducit negabat restitutionem minori aduersus confessionem, nisi minor probasset se læsum, eamque probationem admittebant saltem vnus testimonio, ex quo confessionis vis elideretur, iuxta text. & ibi glo. in l. diuus cum glof. ibi ff. de integ. restitu. & plures adducit Franciscus de Caldas, vbi supra, dicto num. 40. qui tamen eodem numero versis, sed nihilominus, tenet quod indistincte minor in criminalibus restituitur aduersus suam confessionem, contra D. Franciscum Sarmiento, vbi supra, quem tamen non vidit, & ait dissimilem esse causam civilem, & criminalem, quia in civilibus non tam detestabilis læsio adfit minori quàm in criminalibus vbi honor vitæq; ipsa versatur, in illis solum patrimonij celsusque modus & quantitas, præterea aut, minore, nec maiorem nō esse dominos membrorum suorum, nec posse sese vltro supplicio exponere, quod fieret si restitutionem non impetret liber homo ff. ad leg. acquili. ego certe si casus sese offerret libentius ad restitutionem concedendam inclinarem, quæ minor opinio est, vdeo tamē iustis regulas aliud exigentes, quare resoluo, relinquendū esse arbitrio iudicum prudentiorū, qui de re cognoscant, qui ex varijs cau-

sa-

farum, & personatum causis, & circumstantijs ius æquumq; constituet, atque adeo arbitrium hoc versabitur, in delicti qualitate, & probationis, indiciorumque contra minorem vim & potestatem, vnde posset sibi iudex veræ, aut falsæ confessionis argumenta delumere, iuxta tex. egregium ad propositum in §. sed quia natura, tit. 24. libr. 2. feudorum ibi, (Ideoque iudex solers, & aequitati obsecundare sollicitus, cuncta subtiliter dispensans providebit) vbi in his quæ nō reperuntur iure cauta, & constituta, arbitrium iudicis pro lege est, ergo quod pertinet ad nostram l. 3. si hoc ita est constitutum, & receptū in confessione vera, & delicti veri, vt omnino restitutio non de negetur, vel læsione probata, vel nō probata, certe multo fortius id recipiendum est in confessione ficta, vt restitutio in casu d. l. 3. omnino concedenda sit, valet enim argumentum à fortiori ratione l. nec si volens C. de libi. causa, auth. multo magis C. de sacros. Ecclesijs.

Præterea cum restitutio concedenda sit minori contra confessionem etiam si confessio illa facta sit cum iuramento vel præiuramento, multo fortius concedenda erit in casu d. l. 3. vbi nec confessio vera, nec ius iurandum vllum intercedit, licet enim dominus Antoni. de Meneses in d. l. error, num. 30. ad fin. scriptum reliquerit, quod raro possunt contingere ea quæ dixi proximis numeris de restitutione con-

cedenda aduersus confessionem, quia vt ipse arbitratur, talis confessio facta sit præiuramento, quod omnino seruandum sit argumento tex. in auth. sacramenta puberum. C. si aduers. vendi. illud certe sine ratione dictum esse constat, ex his quæ tradit late Hypolitus in l. 1. §. si quis vltro ff. de qua ff. nu. 91. vbi in hoc constituit differentiam inter confessionem iuratum in civilibus, & in criminalibus, & quæ tradit Iaf. in d. l. error num. 15. Menesius, num. 12. plures vide apud Franciscum de Caldas, vbi supra, num. 43. ad fin. ergo in casu dictæ l. 3. concedenda est restitutio & minori, & maiori, quia grauius læsi sunt omittendo suam defensionem, quam nec inre iurando omittere potuerūt, vt vitam, honorem, remque simul amitterent, huiusmodi autem damna refarcitur beneficio restitutionis, nihil obstante iuramento, argumento eorum quæ notantur, & nemini non sunt nota, in c. quantum pactum, de pactis libro sexto, circa læsionem enormem, & enormissimam, & ex Hypolito, & ceteris vbi supra.

Postremo illud dictū velim circa hæc restitutionis disputationem quod pertinet ad d. l. 3. restitutionem esse omnino in dubio concedendam, quia est beneficium iuris ex aequitate naturali profectum l. 1. ff. de minorib. ideo restitutionem tam eam quæ datur minori, quam eam quæ datur maiori, nemo sanus in dubio non existimabit concedendam l. 1.

ff. ex quibus causis maioris ibi (*nemo non iustissimam esse confitebitur.*) imo si cum iudicio animaduertamus, latius extendendam esse restitutionem maioribus concessam comperimus ex illa clausula, *si qua mihi iusta causa videbitur*, quam quæ minoribus ob ætatis facilitatem concedi consuevit. Tiraquell. lib. 1. retractus §. 35. Glossa 2. numer. 2. Glossa & scriptores in l. cum quidam ff. de acquir. h. hered. verbo, subueniri, ad fin. vbi l. si. num. 6. adducit rationem diuersitatis, ab eo recepit Franciscus de Caldas, vbi supra, verbo implorare in integrum resti. numero 6. vbi credo quod voluit allegare l. ff. dicto num. 6. vel Alexan. nu. 3. quoniam in ferius dicto nu. 6. refert eundem Alexan. post. glo. nume. 3. ergo aucter concedenda est hæc restitutio tam maiori quam minori in o. audaciis: multo maiori ex clausula generali.

Sed tamen opportune queritur retenta specie d. le. postquam satis de restitutione cõcedenda diximus, quid præter isthæc restitutio, pone vendita bona; & distracta multa consumpta expensarum, & sportularum nomine, reliqua seu accusatoris, seu fisco applicata, quid consecutus est restitutus; beneficio restitutionis in integrum, an bona, an precium, an deducenda sint expensarum, & sportularum quid de honoribus & dignitatibus, quæ separatio inter restitutionem gratia, & restitutionem iustitiæ? rursum quid præ-

stet restitutio iustitiæ; vt damnum vitetur? quid rursum ad lucrum, quæ omnia poscunt interpretationem l. fin. & leg. 1. C. & ff. de sniam pass. & restit. & l. quod si minor §. Scæuola, & l. in integrum, & l. si ex causa ff. de minoribus, & l. fin. C. de abst. vel rep. her. vtilia certe, & quotidiana, si methodo, & ratione dilucida tradantur, & necessaria ad d. l. 3. & ad ea quæ notauimus supra.

Et primum quonian restitutio nis remedium est in rem scriptum, & rem sequitur quocumq; vadat l. in causa §. fin. ff. de minorib. Suarez noster allegat. 21. ad fin. Anto. Gomez tomo 2. cap. 14. num. 6. D. Dida. Couar. lib. 1. resolutionum ca. 5. num. 7. & quia omnia restituit. l. videamus §. in fauiana ff. de vsuris, videbatur restituendus is qui innocentiam suam ostendit, ad omnia veluti si numquam fuisset condemnatus Bartol. in l. ei qui §. si in metallum, num. 1. ff. de munerib. & honoribus, Socinus in cap. absolutus, num. 3. cum sequentibus de hereticis, & videbatur dicendum restitutum adepturum omnia non solum honores, & dignitates, verum etiã res ipsas, etiam si apud tertium possessorem reperiantur, titulo oneroso, quod late tradunt post alios modernos Gallus in consuetud. Parisiens. §. 12. titu. 1. num. 39. Costa Lusitanorum doctissimus in §. & quid si tantum par. 2. num. 49. D. Dida. Couarruu. lib. 1. variarum, cap. 5. nu. 7. post plures quos illi allegant, & par-

tius

tius tradit Sfortia, par. 1. q. 44. art. 4. & 5. præter morem, quod intellige, ex eisdem, si minoris interfit rem eam habere quæ distracta apud tertium reperitur possessorem, namq; si minoris nihil interfit, aut parum recuperare ipsam rem, plane tunc si principalis soluendo sit, tertius tutus est, dicta l. si ex causa, & notat Couarruu. vbi supra, ex Alex. consi. 67. lib. 5. & notat Aymon consil. 7. ad fin. qui volunt omnino tertium possessorem tutum fore, si nihil, aut parum interfit minoris habere ipsam rem, si tamẽ is qui a minore habuit soluendo sit, idem quoq; receptum est, quãdo tertius sciuit, & cõpertum habuit rem illam fuisse minoris, qui omnino restitui poterat nam tunc aiunt indistincte ex ipsa sola sciencia, vel interfit minoris habere ipsam rem, vel nõ interfit, vel sit soluendo principalis, vel non sit soluendo, esse concedendam restitutionem, aduersus tertium possessorem, id tenet Couarruu. vbi supra, num. 5. vel habeat tertius rem illam titulo oneroso, vel lucratiuo, citra vllam huiusmodi distinctionem dicto consi. 7. Aymon, nume. 15. & ex Baldo num. 16. & Saly. num. 8. in l. 2. C. de rescind. vendi. & Alberico, in in causa. l. 1. §. fin. num. 9. ff. de minoribus.

Sed tamen opere precii est hæc ipsa, in utilitatem iuuentutis proprius, & clarius attingere, idq; etiã quia in casu nostræ l. 3. vbi proponimus res cõtumacis elapso anno ven-

ditas, & distractas videbatur deneganda restitutio, non solum ad res ipsas, verum & ad precium ipsarum rerum, quæ venditæ fuerint, quia cum finita hæc ipsa negocia sint, videbatur impediri posse in integrum restitutio, & ad res, & ad precium redactum, vel paratum ex hisce rebus venditis, ad quod videbatur tex. in l. quod si minor §. Scæuola ff. de minoribus, in quo tex. si res non sit integra non conceditur restitutio, verba Pauli hæc sunt, (*Scæuola noster aiebat si quis inuenili leuitate ductus omiserit, vel repudauerit hereditatem, vel honorum possessionem, siquidem omnia integra sunt, omnimodo audiendum esse, si vero iam distracta hereditate, & negociis finitis ad paratam pecuniam laboribus substitui veniat repellendum.*) hæc Paulus vides læssum minorem, qui non adiit hereditatem, lucrosam, quam maior annis sapientior adijisset, fuisse restitutionem impetraturum, si omnia essent integra, sed quia finita erant, negocia, & distractæ res hereditariæ ideo neque ad pecuniam, paratam ex distractione rerum hereditariarum, impetrata est restitutio quia beneficium de restituendo minore in hac specie temperatum est, ex æquo & bono, scilicet, si finita sint negocia laboribus alienis, licet enim læssus reperitur minor, restitutio tamen non est cõcedenda cum aliena iactura, & danno eius præsertim qui laboribus suis suaque opera & industria res minoris vendidit, & emit.

Et

Et quanuis Alexander post alios dicto consi. 67. lib. 5. existimaue rit hereditatem a principio non fuisse lucrosam, atque ideo recte repudiata fuisse, & omittam a minore ex litera tamen tex. satis aperte colligitur negatam fuisse restitutionem ex ea sola causa, quod hereditas fuerit distracta, & negocia fuerint finita per substitutum, cuius laboribus fuit parata pecunia ad quam volebat minor restitui.

Præterea constat in dicto §. Scauola, nullam unquam fuisse de rebus ipsis distractis quaestionem, quonia hæc apud emptores securæ erant, tota lis erat de pecunia, parata ex distractione rerum hereditariarum, contra Abbat. in d. cap. ex parte, nume. 15. de restit. spoliat. idque patet ex tex. ibi (*ad paratam pecuniam laboribus substitui veniat*) & tamen propter finita negocia, & distractionem rerum non est impetrata restitutio, nec ad pecuniam paratam, ex his ipsis rebus, quia finita erant negocia in quo opportunus est text. in lege in integrum ff. de minoribus. (*In integrum vero, inquit Vlpianus, restitutio ne postulata aduersus additionem a minore factam, si quid legatis expensum est, vel precia eorum qui ad libertatem additione eius peruenierunt, a minore refundenda non sunt, quem admodum per contrarium cum minor restituitur ad adeundam hereditatem, quæ antea gesta erant per curatorem bonorum decreto prætoris ad distrabenda bona secundum iuris formam constitutam, rata esse habenda,*

Calphurnio flaco verus, & Antonius rescripserunt.) hæc tamen Vlpianus, ex quo tex. non solum est rata, & firma venditio, quæ facta est, a substituto cui factus est locus, ex repudiatione minoris, verum ea quoque firma & rata manet, quæ facta est, a curatore bonorum, ex decreto prætoris vrbani, vt videas negocia finita solum impedire restitutionem, etiam ad penuriam, & restitutionem solum concedi ad ea quæ sunt integra, vt venditiones firmæ manent.

Præterea quando negocia dicuntur finita, in casu dicti §. Scauola, vt de Bartol. eleganter, in l. omnes populi ff. de iusti. & iur. nume. 41. vbi quod negocia finiantur, sententia, transactione, solutione, quietatione, iuramento, vel aliis, vt cum quis finitum, decisum, ratum & firmum, quia quod huiusmodi finitum est, non infirmatur ex restitutione superueniente, quia spes restitutionis in integrum futuræ non infringit quæ interim legitime acta gestaque sunt, Bart. in l. 1. num. 29. ff. de regu. iuris l. in causæ la. 1. §. interdum ff. de minoribus, quæ tex. ita intelligit modernus Gallus in consuetud. Paris. titu. 1. §. 22. num. 53. Tiraquel. lib. 1. retractus §. 2. Gloss. 18. num. 67. D. Dida. Couarruu. variarum lib. 1. ca. 3. nu. 5. ad. fin. & vtilissimum est ad ea quæ tradit Imola in ca. apostolice de donat. Felinus in ca. de quarta de prescript. nu. 34. Balbus in l. celsus ff. de vlucapio. 4. notabili limit.

scilicet ad prescriptionem quod non impediatur, ex scientia, quod titulus possit in iudicium deduci, ex causa restitutionis in integrum, bona enim & mala fides consideratur ibi a Iuriconsulto, vt res possit per restitutionem euinci, sed non vt ex ea futura aliquando interim, quod non desideratur impediatur iuris effectus, habent autem hæc omnia quæ diximus fundamentum in d. l. in integrum, & in d. §. Scauola, vt legitime acta pendente spe restitutionis, & postea secuta firma, & secuta manent.

Sed adhuc nostra quaestio non deciditur ex dicto §. Scauola namque ille tex. loquitur in minore, qui impetrauit restitutionem, in ea autem restitutione, non agit de damno vitando, sed de lucro captando, vnde decisio eius tex. non potest applicari ad nostrum casum, nec ad l. 3. de qua agimus, in quo minor, vel maior restitutus agit de damno vitando, scilicet, ne tibi auferatur, vel adimatur substantia sua iniuste, in nostro ergo casu longe sumus a §. Scauola, & a dicta leg. in integrum quæ versantur in lucro, ideo nihil curamus, quod res distractæ sint, vel quod sint finita negocia, sed occurrimus ad textus in lege si ex causa ff. de minoribus: (*Si ex causa iudicati pignora inquit Vlpianus capta sint, & distracta, mox restitutus sit aduersus sententiam præsidis, vel procuratoris Caesaris, videndum an ea quæ distracta sunt reuocari debeant, nam illud*

certum est, pecuniam ex causa iudicati solutam, ei restituendam, sed si interest ipsius corpora potius habere potest interdum permittendum, id est, si grande damnum sit minoris.) quem tex. intellige vt supra diximus ex moderno Gallo, Costa Lusitano, Didaco Couarruias Hispano, & Abbate Italo, vbi supra, adde Corneum consilio, 219. lib. 2. num. 13. & quanuis plures quos refert Couarruu. l. br. 1. variarum ca. 5. num. 2. nempe Alexan. & Angel. & Paulus, dicant restitutionem concedendam esse ad lucrum illud tamen verissimum est ex d. §. Scauola hanc restitutionem non esse concedendam re non integra, quod ibi resoluit D. Dida. Couarruu. nisi vt diximus, vel interest minoris, iuxta tex. in l. si in emptionis ff. de minoris, & l. lex quæ tutores C. de ad minist. tut. quod adducimus exempli causa, quia aliunde etiam potest interesse, ex dicta l. ex causa, vel nisi emens sciuerit rem minoris, & minorem restitui posse, iuxta superius dicta, ex dotissimi Couarruu. sententia vbi supra, & Alexand. dicto consil. 67. & Rebuso constit. libr. 2. titu. de restit. num. 21. difficultatem tamen facere videtur tex. elegans, in l. fin. C. de repudiand. hæred. vbi restituitur minor ad res distractas, & tamen videtur agere de lucro, agit enim de hereditate recuperanda, & pugnat tex. ille cum dicto §. Scauola adeo vt Fulgos. in d. l. in integrum, inquirens veram concordiam reliquerit cogitandum, sed tamen

men glo. in d. §. Scæuola cōcordat & vere, & ingeniose dictam l. fina. cum d. §. Scæuola, & posteam Corneus ibi, & Politus tract. substitu. agens de vulgari substitutione, par. 3. nume. 14. Abbas in d. ca. ex parte, de restitutione spoliati. aiuntq; d. l. e. fin. procedere in suo hærede quod patet, in principio tex. ibi (*siquis suus recusauerit paternam hereditatem.*) suus autem hæres quando restituitur ad hereditatem paternam, non restituitur quasi ad lucrum, sed quasi ad damnum, vt qui res hereditarias, ipso iure suas effectas, per imprudentiam omiserit, est enim ipso iure dominus leg. in suis ff. de li. & posth. l. magis puto §. fundū, & quod notat ibi Albericus, & Cumanus ff. de reb. eorum, iuncta l. fi. versicu. argumento ff. de condi. instit. cum igitur dominus extiterit, & recusauerit hereditatem sibi iuris beneficio quaesita, certe restitutus ob damnum magis, quam ad lucrum videri potest, vt habeat locum d. l. e. si ex causa, ad vero Sfortia Oddus Perusinus ieiune nimirum de d. l. fi. egit par. 1. q. 44. art. 4. & 5.

Vnde caue à Francisco de Caldas vbi supra, verbo, lassis, nu. 48. qui sine vllaturis ratione existimabat in d. l. fin. concedit restitutionē ad res distractas, scilicet; ob affectionem, quam quisq; habet ad maiorum bona, ad quod allegat gloss. in dicto §. Scæuola, quæ cum septē conciliationes apponat, certe de affectione ista tanquam ad bona ma-

iorum nec verbum, namq; vt superius diximus, restitutio iustitia quæ agit de damno vitando, porrigitur ad tertium possessorem, qui rem habet, etiam titulo oneroso, si minoris inter sit rem suam habere, vel inter sit, ex affectione ea quia fuerit maiorum, vel ex voluptate, vel ex vtilitate, vel ex loco, quia vicina sit alijs fundis minoris, vel aliunde inter sit, ex dicta l. si ex causa, ibi (*Sed si interest ipsius corpora potius habere*) & ita resoluimus supra, ex Costa Molino, Couarruias, Abbate, & Corneo, & est ipsa veritas, ad affectionem autem solam reduci non potest, salua vera ratione iuris, ideo superius exempli causa diximus adduci à nobis dictam l. lex quæ tutores, & l. si emptionis, quod si ad solam affectionem reduces, restitutio nem rei, scilicet, quia fuerit maiorum, reduces rem ad magnam latamq; & difficilem certe disputationem, quæ dicantur res maiorum, an quæ fuerint solius patris, an vero quæ ab auo, pro auoque ad patrem sint deriuata, quæ est questio quotidiana, & deciditur ex ea elegas dubitatio de qua gloss. verbo, ab antiquo, in capi. is qui de sepulchris in sexto, ad propositum, literæ ibi, (*vel in ea potius in qua maiorum ipsius ab antiquo.*) & ibi Francus late, & late Antonius Gomez in leg. 70. eum sequentibus, numer. 3. tene ergo intrepide, in d. l. fin. restitutionē concedi propter damnum, vnde bona distracta recuperat, si inter sit habere

bere ipsas res distractas, vnde cumque inter sit, ex affectione, voluptate, vtilitate, propinquitate, vicinitate, vel alias inter sit.

Sed adhuc non desunt qui cum glo. in dicto §. Scæuola, contendat, euertere concordiam quam diximus, aiunt enim dictum §. Scæuola agere de restitutione iustitiæ, ad damnum, idemque contendunt, nō posse concordari, idq; ex eo asserunt, quod loquatur in suo hærede, sicuti dicta l. fi. quod colligunt ex verbo, (*omiserit*, vel, *repudiauerit*, vt hoc verbum, *repudiauerit*, referatur ad alienum hæredem, verbum vero, *omiserit*, referatur ad suum, sed gloss. ibi diluit hanc ipsam difficultatem dupliciter, primo quod etiam si intelligamus ex verbo, *omiserit*, in dicto §. Scæuola, suum hæredē quod quidem ratio ipsius iuris, & verbi vis & potestas exposcit, quia tamen additus est substitutus vulgaris, ad emptum videbatur in d. §. Scæuola, ius sui hæredis, datio enim substituti vulgaris filio suo, & in potestate aufert ius sui hæredis, per ea quæ late traduntur post Barro. in. l. e. si filius hæres ff. de li. & posth. vnde ad huc nihil obstat verbum illud, *omiserit*, quia suus hæres addito substituto vulgari, alienus hæres factus est & ad bona venit, quasi ad lucrum, præterea verbum illud, *omiserit*, ex glo. in d. §. Scæuola, eū habet iuris intellectum, vt hæres alienus institutus recusauerit hereditatem, vel repudiando expresse, vel omittendo

tacite, scilicet, per lapsum temporis ad aduēdum, qui intellectus etiam est verissimus in se, & recte applicatur ad literam dicti §. Scæuola, obseruata proprietate verbi, *omiserit*, vt adhuc verbum esse intelligendum de restitutione iustitiæ ad lucrum, & nihil pugnat cum d. lege final. quæ procedit in restitutione iustitiæ ad damnum resarciendum, obseruata ratione d. l. si ex causa ita vt hæc restitutio iustitiæ, ad damnum resarciendum auocet res, quæ sint apud tertium si interest minoris habere ipsas res vnde cumque inter sit, vel si sciuit res minoris, & ipsum restitutionis auxilium impetrare posse, vel si titulo lucratiuo habebat, vt superius resoluimus, restitutio vero iustitiæ ad lucrum ad res non extenditur alienatas, interdum, nec ad pecuniam ex rebus paratam d. §. Scæuola d. l. si ex causa, iuncta d. l. fin. d. l. in integrum.

De restitutione gratiæ alia iuris ratio est, ea enim indulgentia principis non trahitur ad ius alteri questitum, cum enim recte quis condēnatus est, & merito, cumq; legitime facta est executio & venditio bonorum, succedente gratia principis, qui te ex beneficio, & indulgentia sua restituit iuxta l. 2. C. de sniam passis & restitutis, nec potest, nec debet, nec solet, ea principis indulgentia dominium rerum iure gentium alteri questitum auferre licet si verberatum ff. de reuendi. tradit late Pinellus in rub. C. de rescind. ved. par.

par. 1. c. 2. num. 14. facit le. Lucius ff. de euctionib. nobis est l. 2. ti. 1. par. 2. & l. 31. tit. 18. part. 3. & utrobique glo. noua & vetus, nec princeps presumitur cum alterius detrimento beneficium alicui conferre l. 2. §. merito §. si quid a principe ff. ne quid in loco publi. vide Costam in §. & quid sit tantum part. 2. nume. 45. facit tex. elegans in l. rescripta C. de precib. imp. offer. & tex. in l. meminerint C. vnde vi, dignitas ergo tibi ablata, & alteri collata, adueniente gratia principis, qui te restituit, auferri ab illo nequit, vt tibi conferatur imo nec gradus, nec honor ab alio iure occupatus lege 2. ff. de decurionib. l. ordine ff. ad municipal. l. 2. C. de his qui in exilium dati lib. 10. glo. in l. quid ergo §. poena grauior verbo, onerasset ff. de infami- bus glo. verbo, cum talis, in c. quanuis de rescrip. l. falso §. ordine ff. ad leg. Cornel. de fals. vbi gloss. verbo recuperasse, Bart. in dicta l. 2. nu. 1. ff. de decurionibus, vbi dicit quod doctor ciuitate eiectus, & postea restitutus non recuperat locum, nec gradum pristinum sed quod habetur pro nouitio, idem tenet Bartol. in l. Gallus §. & quid si tantum ff. de lib. & posthu. num. 12. Iass. ibi nu. 59. & 71. Abbas in c. ex tua de cle. non residentibus, num. 15. vbi dicit quod clericus depositus, & postea restitutus, non recuperat beneficiū alteri collatum, de restitutione autē iustitia ad beneficium cui renūtiatum est. vide Couarruu. variarū

lib. 1. cap. 5. nume. 1. & sequentibus. Quod vero pertinet ad bona extantia, & alienata idem quoque dicendum videbatur, vt restitutio gratiosa ex sola indulgentia principis, nō extendatur ad bona per fiscum alienata, sed ad extantia solum, ratio ea esse poterit quia contrahēs cum fisco bona fide anemine molestari debet tex. in l. bene a Zenone C. de quadriēnij prescrip. l. 1. C. ne fiscus rem quam vendidit, lib. 10. Bart. in l. fin. C. de sentent. pass. & rest. num. 7. idem in l. Gallus §. & quid si tantum ff. de lib. & posthu. nume. 12. & Iass. ibi num. 70. Abbas in ca. intra quatuor de maiorit. & obedien. nu. 4. vbi Felinus num. 5. Alberic. Fulgof. & alij in auth. idem est de Nestorianis C. de hæret. & Manich. Iacobus de Vellouif. in c. 1. hic finitur lex, & incipit consuetudo, tenet in dict. §. & quid si tantum præter Bartol. & Iasson, Crotus, num. 118. Costam 2. part. num. 49. Fortunius Garfia acutissimus, & subtilissimus, nu. 253. Molina de Hispanorum primogenijs lib. 3. c. 2. nu. 13. D. Dida. Couarruuias libro 1. variarum, capit. 5. numero 7.

Et sunt prædicta sano modo intelligenda, scilicet, si res vendita est aut titulo aliquo oneroso habita, namq; si ex condēnatione ipsa ad tertium peruenit titulo lucratiuo tunc non impeditur ista restitutio, aduersus tertium vide Bartolum, & Iassonem in d. §. & quid si tantum & tenent Afflict. in c. 1. hic finit. lex
no

notabili. 6. num. 42. Pillenus in rub. de resciden. vend. num. 31.

Quod quidem intellige etiam nisi ex ipsa condemnatione sit quitum ipsum lucrum, & ex ipsamet sententia, vnde poena applicata parti, non pro eo quod interest, quia in hoc nulla dubitatio est, certe post remissionem delicti, & poenæ si inbursata, sit ego crederem, quod nō esset restituenda, idem cēseo de poena applicata loco pio aut religioso, & inbursata, moueor per ea quæ scribunt Felinus Decius, numer. 14. & numero 4 in ca. at si clerici §. de adulterijs de iudicijs, quos vide, & Sotum de iustitia & iure lib. 5. quæstio. 4. numero 13. Alfonso de Castro de lege poenali libro 2. cap. 12. conclusionē 2. & 3. Bocrium quæstio. 65, numero 3. facit lex venia. C. de in ius vocando. *Penam edicto perpetuo præstitutam rescripto tibi concedi temere desideras* & ibi est Glossa quam sequuntur scriptores, & facit elegantissima lex. 2. titu. 33. part. 7. vbi fit distinctio inter remissionē, & gratiam, quæ fit pendente iudicio, & eam quæ fit sententia lata, & authoritate rei iudicare stabilita, vt ea omnia restituat præter famam quæ restitui a lege eo casu non potest, at vero re iam iudicata nihil tale potest restitutio, in quo lex illa concordat cum leg. 2. & leg. generaliter, & leg. fina. de sententiam passis, & restitui. subdit tamen dicta lex. 2. duas elegantes limitationes ad hanc regulam, vt scilicet, illud

fit intelligendum nisi princeps expresse bona sibi ablata iubeat restitui, quo casu ait restituenda bona, tunc enim constat de voluntate principis aperta, & ita tenebat Bartolus in dicta leg. fin. C. de sententiam passis & restitui. Abbas, & reliqui in dicto cap. inter quatuor, de maiorit. & obed. Thomas Grammaticus quæstio. 65. numero 18. Parisius alios referens consilio 1. lib. 4. a numero 36. Decius consilio 252. Iasson in l. 1. §. libero, num. 4. ff. in ius vocan. glo. noua in d. l. 2. tit. 33. part. 7. Glof. fin.

Secundo prædicta l. 2. limitat ea quæ diximus de bonis minime restituendis in hac restitutione gratiosa nisi restitutio illa sit plenissima, quia nō solū remittat poenā verū restituat sententiā passū ad pristinum statū, in quo erat ante delictū commissū ibi (*o tornar en el primer estado.*) quæ restitutio de estatu restituendo, dicitur plenaria in d. l. fi. C. de sen. pas. 1. bi (*tantū ad restitutionē ad intelligentiam valeat, quantum ad coheritionem valuit sententia.*) & ita sentit Antonius Gomez noster de delicto capit. 13. numero 39. vbi illud quod ait indistincte, scilicet, quod restitutio debeat restituere bona maioris, quæ ex sola condemnatione alteri obuenerunt, ego sane intelligo, scilicet, vel si princeps iubeat restitui bona, vel si fiat restitutio status, hoc est, vt vulgo dicitur, plenaria restitutio, alias nec ipsa bona iam plane pertinerent ad eum, a quo abla-

ta sunt, & iure alteri collata, ad quod est fortissimus tex dict. l. 2. & colliges ex Decio, & Felino, in di. §. de adulterijs C. at si cle. de iudicijs, ex Soto & Alfonso de Castro, & Boerio, vbi supra, & ita ex his, & ex dicta leg. 2. temperabis dictum Bartoli, & Iassonis in dicto §. & quid si tantum, qui volebant bona alienata ex ipsa sententia, & per ipsam sententiam sine facto aliquo exteto esse restituenda ex hac gratiosa restitutione, vt intelligendum hoc sit iuxta dicta l. 2. & quæ supra, & ita est quoque Antonij Gommet. sententia temperanda, alias si bona non sint restituenda ex ipsa principali indulgentia, vel nisi fiat plena restitutio ad statum antiquum, ex dicta leg. 2. & quæ diximus ad illam si bona maioræ propter delictum possessoris, ad proximum agnatum peruenerint iuxta formam institutionis, possessor simpliciter, ex indulgentia principis restitutus, non habebit bona maioræ quæ iam reperiantur apud proximum agnatum, ex illa namque simplici indulgentia, & restitutione non est visus princeps nocere tertio cui bona ex forma, cõcessions cesere, ita tenet Baldus in capit. 1. in principio, numero 15. hic finitur lex, vbi Præpositus, numero 3. Afflictis, numero 2. & in cap. 1. quæ fuit prima causa beneficij amittendi, Glossa 3. numero 90. & in cap. 1. de vassallo decrepitate atar. numero 26. Gregorius noster in leg. 6. titu. 11. partit. 6.

verbo, que le non podiesse, Alexan. consilio 101. numero 5. libr. 2. Menochius, de recuperanda remedio 10. numero 100. Thomas Gram. quaest. 65. numero 18. vnde in Hispania ne decipiari, aduerte ad dict. le. 2. titu. 32. par. 7. iuxta cuius tex. distinctionem distinguere debuit Franciscus de Caldas vbi supra, verbo, contractum fecisti numero. 20. & 21. imo quod plus est, de iure communi obseruanda sunt, tradita in dicta le. 2. quæ sunt iure communi Romano verissima, ex his quæ ad propositum adducit Molina lib. 3. de Hispan. primoge. cap. 2. 15. & intellige quod restitutio ex causa pacis, in distincte reuocat bona à tertio, vide decissionem Capitij 69. nu. 22. quod est sine dubio.

Illud tamen adde quod eo casu quo bona non sunt restituenda ex hac indulgentia, & principali restitutione gratiosa, nec restituendum est precium, quod paratum est, ex ipsis rebus alienatis, ex Bart. in d. le. fin. C. de sentent. passif. & restit. per quæ temperabis quæ indifferenter scripra reliquit Ant. Gom. vbi supra, in quo tamè aduerte, quod licet idem Bar. dicat, fiscum hoc casu teneri quatenus locupletior factus sit quod dictum Bart. nõ obseruatur, imo quod nullo modo teneatur de alienatis, nec de precio, & reperio, q̄ Nellus in tract. de Bānitis in 1. par. tertij temporis, quaestio 6. ait non obseruari dictum Bartoli, in Italia, nec in Germania, in Hispania certe non ob-

obseruatur, nec ratio illa, si fiscus factus est locupletior in hac iuris parte consideranda est, qui non potest vlla ratione non videri locupletior vide latissime Andream Gril. Agripinatem, in tractat. de pace publica lib. 2. cap. 19. Sed & inter has restitutiones iustitij, & gratiæ illa ite separatio est quod restitutio iustitiæ fit cum fructibus l. quod minor §. restitutio ff. de minoribus l. videamus §. in Faiana ff. de vturis l. C. si maior factus alienati. rat. Costa in d. l. Gallij §. & quid si tantum l. par. num. 7. ff. de libe. & posthur. & receptorem hanc sententiam dicit domi. Didac. Couarruias lib. 1. variap. resoluti. c. 3. Pinellus in l. 2. C. de rescindendi vendi. 2. par. ca. 4. nume. 4. vbi plures allegat Anton. Corduba à Lara in l. si quis à liberis §. sed utrumi ff. de lib. agnos. num. 10. & in restitutio autem gratiosa licet restituat aliquando bona vti diximus, tamen illa restitutio bonorum, nunquam fit cum fructibus tenent hanc omnes quos adduximus Costa, Pinell. Couarruias, Antonius Corduba, & Gomez de delictis, cap. 3. nu. 39. Menochius de arbitrijs, q̄ 70. libr. 4. Casaneus confi. 12. nu. 6. Nellus vbi supra 1. part. 3. temporis nu. 7. Iass. in d. §. & quid si tantum, nu. 64. allegat omnes pro hac opinione auth. idem de Nestorianis C. de heret. & manich. ibi (sed absq̄ variatione fructuum, & ad ministrations.)

Circa quæ tex. aduerte, quod ibi iustissime denegantur fructus quia cū res illæ nullo vnquā iure pertinerint ad eos quibus restituuntur, merito restituuntur res ex beneficio illius legis sed sine fructibus cū enim res ad hos nunquā pertinerint, nec ite fructus, ea enim est ratio iuris, vt & in actionibus realibus, & in personibus si petantur re qua aliquando fuerit nra, veniat restitutio cum fructibus ita intelligit Alex. in rub. ff. solut. mat. n. 26. Bart. in l. indebiti ff. de cod. indebiti. Paul. & Alex. in l. qui se debent §. si ff. de cod. ob. aut. Dec. in l. cum fundus nu. 4. si cert. pe. ergo in d. auth. idè est, non veniant fructus, quia res ille, quæ ex illa indulgentia principis restituuntur nunquā pertinerunt villo tempore ad eos quibus restituuntur impediente imo prohibente dominij acquisitionem, eadem decissione tex. in d. auth. idem est de Nestorianis.

Sed tamè nõ desunt qui existimēt restitutionem illam de qua in d. auth. idè est de Nestorianis pertinere potius ad iustitiā, quā ad gratiā, nullaq; in re differre ab edicto minorum quod totū iustitiæ est, quo enim iure minori lesso (aut illi) succurritur ex eo edicto, & beneficio, seu auxilio; eo iure, scilicet, civili quoq; succurritur cõuerso, vt res recuperet ex dispositione d. auth. idè est, nec posse separationem excogitari cur magis illis succursum iure videri possit, his vero solo beneficio, cum

& sententiam passi, & restituti iuris quoque remedio iure cognito restituantur, atque hæc ratio, quam solus adducit. Antonius Cordubæ de Lara in dicto §. sed vtrum, numero 12. plane vniuersam gratiæ restitutionem emedio tollit, & paucissimis verbis, vniuersas hactenus scribentium sententias destruit, & inutiles reddit, & licet ipse in versiculo, nec huc opinioni, ante finem, quærat rationem ad dictam authenticam, idem est, vera ratio eius dubitationis, cur ibi denegati sint fructus, ea est, quam proximo numero adduximus, nec est decedendum a recepta sententia, quæ tenet textum in dicta authentica, idem est, versari in restitutione gratiæ, non iustitiæ, nec existimandum est delirasse, & veteres, & nouiores scriptores, licet enim ita iure constitutum sit, non tamen inde colligi oportet, nec licet argumentari hoc modo, scripta est iure hæc restitutio sicut illa de minoribus, ergo sicut illa ita & hæc iustitiæ restitutio est. Restitutio enim illa pertinet ad æquum, & bonum, ex lex. i. ff. de iust. & iur. in quo ius versatur, quia ius est ars æqui, & boni, ex dicta leg. i. iuncta leg. i. ff. de minoribus, ex quo vtraque restitutio pertinet ad ius, quia ius quod in bono & æquo versatur, in vtraque bonum, & æquum inuenit, ideo iure constituto de vtraque iura sua, & leges constituit, iuxta vnius cuius-

que veram, & naturam, & propriam rationem, ideo ambæ iure prodicæ sunt hæc restitutiones, sed illa quæ est gratiæ merito ad ius nõ ad iusticiam pertinere dignoscitur, quia non pertinet ad animum constantem iudicis, qui ius suum cuique reddit, namque conuerso omnino restituendæ sunt res iuxta indulgentiam dictæ authenticæ idem est, est enim beneficium indultum a iure sine iudicis vllõ ministerio factum libero, at vero restitutio quæ minoribus concedenda est, ita demum conceditur, si iudex id bonum æquum que iudicabit, præcedente causæ controuersæ cognitione, vnde sæpius denegatur, & in illa plurimæ, & maxime sunt partes iudicis, & postulatur, & impetratur instar ciuiliū actionum, vnde ad iusticiam tota pertinet, quia reperitur in ea constans animi voluntas, qua ius suum vnicuique redditur, ex lex. iustitia ff. de iust. & iure, at vero in casu dictæ authenticæ idem est, ius ipsum ex humanitate, & ex æquo, & bono ipsum æquum, & bonum præstat constitutum & decisum. At vero in restitutione minorum non constituit æquum & bonum, sed requirit, qua propter iudex qui de restitutione concedenda agit, sæpe dum æquum requirit, vt concedat, iniquum reperit, & denegat. In casu dictæ authenticæ, idem est, conuerso non possunt, non restitui bona, velle nollit, iudex,

dex, iade restitutio minorum ad iudicis animum constantem pertinet, sed illa de conuersis tota ad ius, sine vllõ ministerio iudicis, vnde gratiosa dicitur, merito, quia a iure gratiose conceditur, pro hac ratione alio textum meliorem de iure in leg. Panthoniū ff. de acquis. heredit. vbi restitutio quæ stricto iure non erat concedenda, ex indulgentia sola conceditur, patet in textu, ibi (quæ stricto iure non competebat.) & rursum ibi (quod & hic humanitatis gratia admittendum est,) ecce in materia restitutionis elegantem textum distinguentem in vtramque restitutionem, & iustitiæ, & gratiæ, & in alijs pluribus partibus iuris id obseruant passim Iurisperiti, vbi æquum & bonum id posse, etiam si strictioris iuris ratio aliud poscat, vide lex si fundus §. si plaris ff. de pignori- bus ibi, (sed humanus est,) cuius textus oportet iudicem semper esse memorem, & ibi gloss. plura adducit, & ita inuenies plures in iure, & Iurisperitorum, & Cesarum decisiones, tum antiquiores, tum nouiores, quæ habent non nihil iustitiæ plurimum vero gratiæ, vt dicta l. Panthoniū, alia quæ tota ad gratiam pertinent, vt authent. idem est & per totum de sententiam passi, & restitutis, ita sentiebant doctissimi Emanuel Costa vbi supra; & est ratio iuris conuenientissima.

47 Ex qua iuris ratione. patebat ratio elegans ad textum in cap. ad no-

stram de rebus Eccles. vbi in illa restitutione, quæ videri poterat tota ad iustitiā pertinere denegati sunt fructus, cuius textus rationem, dum quærent scriptores, mirum in modum torquentur, & si verum amamus, certe difficilissima ratio est, accipe autem singulorum sententias: deinde tuo iure quam velis approba, quæ nobis probabilior semper visa est, non contrebimus, D. Dadaeus Couarruias variarum libro 1. cap. 3. aliquot intellectus addit ad text. inter quos primus est quem ponit nūm. 3. scilicet, quod fructus in casu dicti cap. ad nostram, non redduntur, nec restituuntur monasterio; quia obtinentur pro mercede laboris impensis in ipsismet fructibus ferendis, colligendis, & conseruandis, pro cura, & cultura ipsius rei restituendæ, quem sensum fundant, quibus is placet, in textu, ibi, (cum sibi fructus percepti sufficere debeant pro labore) quia vbi cumq; restituntur fructus semper computantur impense culture, & quæ sit inferendis colligendis, & conseruandis fructus ff. soluto mar. le. sumptus ff. de reuendica. l. si a non domino §. fructus ff. de peti. heredit. l. si in area ff. eodem l. fundus qui ff. fam. her. ibi (Nullus enim casus interuenire potest, qui hoc genus deductio nis impediat) diximus late, de expensis & meliorat. cap. 1. & c. 25. sed tamen eam interpretationem ad textum id dicto c. ad nostram, refutat

Emanuel Costa in dicto §. & quid si tantum 2. par. nu. 71. ratio ea est, quia si pro labore, & cultura fructus retinerentur, reliqui qui excederent laborem, & culturam omnino essent restituendi, & tamen in dicto cap. ad nostram omnes indistincte retinentur, preterea de fructibus naturalibus ingens esset dubitatio qui videri possent restituendi, & quod magis est a bonæ fidei possessore cum titulo retenta specie dicti cap. ad nostram cum pro labore, & cura retineantur, in his autem nulla, nec cura, nec labor in est, vt late probauimus dicto cap. 23. & Couarruias dicto cap. 3. nume. 6. ideo hæc opinio, & interpretatio, ad tex. in dicto ca. ad nostram plane rejicitur.

Accedit secunda interpretatio, quod summus Pontifex intellexerit, de fructibus ante litem contestatam perceptis, & consumptis, nec factis ditioe possessore rei restituenda, quia hi nullo vnquam iure sunt restituti a bonæ fidei possessore lesi, sed & si lege ff. de pet. hæc. & adnotauit modernus Gallus in consuet. Paris. titu. 1. §. 21. quæst. 10. nu. 53. & nos de Expenfis & meliorat. ca. 23. vbi late, sed Pinellus de rescindenda venditione l. 2. par. 2. capit. 4. nu. 19. refutat hunc intelligendi modum quia est diuinatorius nisi interpretaris verba dicti ca. ad nostram, ibi (*Et per multos annos postmodum sumpsit eius fructus*) vt intelligas, sumpsit, id est consumpsit, sed tum

aliena est interpretatio a proprietate verbi, tum etiam potuit quidem consumere, & ditior fieri, qua propter diuinat hic intellectus, quia nullibi ex eo colligitur, fructus consumptos vel non consumptos, possessore ex eis factum locupletatore, vel non factum ditioem, imo magis erat locus regulæ de fructibus restituendis ab eo qui sciebat, se ab Ecclesia, & minore rem habuisse, & posse restitui, de quo supra egimus, & resolut D. Didac. Couarruu. vbi supra, num. 5. versicu. secunda prefata decisio, & versicu. sed tamen ex pluribus, & ex Pinello dicto nume. 19. vbi is tenetur restituere fructus, qui scit se ab Ecclesia, vel minore rem habuisse, & posse Ecclesiam, vel minorem impetrare in integrum restitutionem, hæc autem scientia colligitur ex ipso facto in dicto cap. ad nostram, in quo B. ille non solum intra annum percepit octuaginta libras, quas dederat, monasterio, verum intra duos, aut tres annos maximam summam percepit, vnde tibi latio ad oculum patebat, & erat non leue argumentum, quod ditior esset effectus, vt fructus restituerentur.

Tertius intellectus est Imolæ in d. ca. ad nostram, & fuit Hostiensis ibi, cum contractum rescisum fuisse ex causa nullitatis, quod probant quia actum est in casu illius text. post quadriennium, patet ibi (*Et post multos post modum annos*) quæ verba non essent addita, si intra quadriennium

num actum fuisse, nullitatem autem ex qua obtentum sit fundant, quia nulla autoritas superioris interuenit in alienatione, si enim non erat monasterium exemptum exigebatur autoritas episcopi, textus in cap. Abbatibus. 13. quaestio 2. si verocirca exemptum, cum non habuerit ius episcopale necessaria erat autoritas summi Pontificis, notat Cardinalis in c. 1. de reb. Eccles. super glossa verbo proprii, alios refert domin. Didac. Couarruias vbi supra, nume. 9. nulla autem harum solemnitas est in dicto c. ad nostram, quod autem pertinet ad fructus adiunt remansisse penes possessorem nec restitutos fuisse monasterio propter bonam fidem, hic vero intellectus refutatur a Pinello, vbi supra, numero 17. ex textu in cap. si quis presbiterorum eodem, vbi in alienatione rei sitæ utilitate, aut solemnitate restituitur res cum fructibus, & ex le. iubemus nulli §. 1. C. de Sacros. Ecclesie vbi in errore iuris vix est, vt non interueniat mala fides, & vere si non ex hoc capite, iuxta ea quæ tradidimus in tractat. de Expenfis & meliorat. cap. 23. numero 24. vbi latissime probauimus contra Pinellum, quod habens titulum reprobatur a iure possit nihilominus habere bonam fidem veram. Saltem ex alio capite non potest negari vera mala fides in possessore eo, quia videbat vt proximo numero diximus ex domin. Didac. Couarruu. se habere titulum ab Eccle-

sia nullum, aut saltem rescindendum: aut enim existimabat validum, & suberat latio nota, & ipsi manifesta, vnde mala fides proueniebat, & ea vera non ficta, aut sciebat contractum nullum, & erat quoque possessor male fidei, vnde restitutio fructuum euitari non poterat, nec debebat & adde le. 11. titu. 14. part. 2. quæ intellige vt late explicauimus dicto cap. 23. num. 24.

Quarta interpretatio fuit Emanuelis Costæ in dicto §. & quid si tantum 2. parte numero 83. pro qua præmitte illud quod superius attigimus, quod restitutio ordinaria competit Ecclesie de iure intra quadriennium, in quo tamen aduerte, quod si Ecclesia sit enormissime lesa potest intra quadraginta annos restitutionem implorare, infra numero 49. versiculo, inter has sex le. 26. tit. 29. parti. 3. vnde l. fin. titu. fin. part. 6. quæ triginta annos constituit, necessario intelligenda est in casu in quo loquitur, vt princeps Ecclesia, aut respublica, lesa ultra dimidiam, possint quidem respectu actionis personalis descendens ex remedio l. 2. C. de rescindenda venditione, agere intra triginta annos, cum in alijs solum quadriennium constitutum sit, quod intellexerat Emanuel Costa, vbi supra, numero 83. & nisi ita intelligas confundes prædictas duas leges, ad quod inconueniens non respexit D. Didac. Couarruu. dict. c. 3. nume. 13. sed nec Gregorius in dicta l. fin.

ex vtraq; autem reprobatur Roderici Xuarez Hispani sententia allegat. sua 2. qui existimabat Ecclesiam laicam habere duplex quadriennium, dumtaxat, ad restitutionem, modo inquit Emanuel Costa, eam restitutionem de qua in dicto c. ad nostram esse extraordinariam, quia scilicet, concessa fuerit extra solenne tempus restitutionis ordinariae, id est extra quadriennium, nec dubium esset, faciendam fore cum fructibus si intra limites iustitiae contineretur, id est intra quadriennium a leg. praefixum, qua vero non nihil habuit gratiae, quia concessa est post legitima tempora restitutionis, hoc est post quadriennium, eam gratiam, & indulgentiam, quae mouerit, ut res restitueretur, eandem inquam postulasse, ut fructus retineretur ab eo, a quo restricto iure auferri non potuisset, ut illa decisio, ex illa mixtura gratiae, quae in illa restitutione reperitur, secuta sit naturam restitutionis gratiae, quae sine fructibus fieri consuevit dicta auth. idem est de Nestorianis, alias autem nisi ex indulgentia concederetur illa restitutio, attento iure Canonum, & Pontificio nullum suberat ius, quo post quadriennium concederetur, unde concessa videri poterat restitutio illa ex indulgentia principali, ob idque gratiosa iudicanda erat: & facienda sine fructibus ex dicta auth. idem est, Emanuelis Costae interpretatio placet D. Didac. Couarruias, quam & eius authorem Emanuelelem Costam

d. nume. 13. quibus potest laudibus extollit, adeo ingenue vir ille profitebatur iuris scientiam, quam tamen sententiam leuissimis argumentis refutat Pinellus in l. 2. C. de rescind. vend. par. 2. cap. 4. num. 20. nec dignatus est Emanuelelem Costam doctissimum suo nomine appellare, quem videbat a viris laudatissimis miris laudibus euectum, cuiusque laudem & gloriam videbat apud doctos & eruditos immortalam futuram, sed studiorum eorum luce, & splendorem, nisi conuenientibus oculis ferre non poterat, vir laudis & gloriae avidissimus, is ergo Pinellus decedit ab opinione Emanuelis Costae dicto num. 20. aitque in toto volumine Pontificalium Epistolarum non reperiri quicquam, quod ad gratiam pertineat, cum omnes Epistolae Pontificiae iustitiae contineant rationem, quasi vero non id quoque professus sit Iustinianus, & tamen constat inseruisse plura responsa, quae ad gratiam referenda sunt dicta l. Pauthonius ff. de acqui. hered. d. l. si fundus §. si pluris ff. de pignoribus, dicta auth. idem est de Nestorianis C. de haereti. & per totum C. de senten. pass. & restit. cumque nume. 21. ait, restitutionem quae conceditur extra quadriennium esse restitutionem omnino iustitiae, nullum ad hoc ius allegat, nec allegare potest ante text. in dicto c. ad nostram, quod ipsemet fatetur, praeterea non satis fideliter refert verba Emanuelis Costae, ille enim nusquam ait text.

in dicto c. ad nostram pertinere totum ad gratiam, ait cordatius esse in d. c. ad nostram aliquid gratiae, & adesse ibi mixturam gratiae quae reperitur item in d. l. Pannonius, & in d. §. si pluris, totum autem responsum partim ad iustitiam, partim ad gratiam pertinet, unde commerita est, ut enumeraretur inter Pontificias Epistolas, ita que num. 22. idem Pinellus cum discedat ab interpretatione Emanuelis Costae, ingenue de se faterur, non posse se tan perspicuam interpretationem polliceri, quae omnino diluat, & dissoluat difficultatem, quaeque omnibus satisfacere possit, proinde num. 23. aggreditur suam interpretationem, quae erat quinta interpretatio ad text. in d. c. ad nostram circa fructus restitutionem.

Quinta interpretatio est Pinelli vbi supra, num. 23. scilicet, a monasterio ibi fuisse interdatum remedium l. 2. C. de rescind. vendi. quod quidem in fauore concessione habere locum ait ex his quae adducit in dict. l. 2. part. 1. cap. 4. numero 2. & ibidem ca. 3. ad finem & ex Paulo, in d. l. 2. atque in illo remedio non venire fructus ex opinione illa quam tulimus supra hoc §. nu. 6. licet non veriore, discedit autem ab hac sua interpretatione, ex eo quod in casu dicti c. ad nostram non datur electio quae conceditur in d. l. 2. & in c. dilecti de empt. & vendi. sed haec ratio fragilior erat, quam ut hominem doctum auertere posset a sua

sententia, quia dominium directum, quod erat penes monasterium impediabat electione de qua in d. l. 2. fiebat enim consolidatio, & coniunctio quaedam vtriusque dominij, in venditionibus autem rerum particularium, quae sunt vtriusque dominij, nihil tale reperitur, ideo electio ni est locus, ex dicta l. 2. sed adhuc quaestio illa de fructibus non restituendis in casu d. l. 2. non ita expedita erat, ex his quae diximus dicto num. 6. quapropter reuera ea opinione quod in casu l. 2. non veniant fructus, & quod in dicto cap. ad nostram actum est, remedio dictae l. 2. ad rescisionem fauore plane hic quintus intellectus probabilis est, nec electio de qua in dicta l. 2. mouere debet propter dominium directum, quod erat apud monasterium, & commendatur magis haec interpretatio quia quadriennium de quo in Glossa in d. l. 2. in Ecclesia receptum non erat sed expectabantur triginta anni ex his quae tradit Abbas in dicto c. cum dilecti, de empti. & venditione, & D. Dida. Couar. dict. num. 13. & Emanuel Costa dict. nu. 85. & dicta l. fin. titu. fin. part. 6. qui ex sententia Emanuelis Costae, est text. pro hac sententia.

Sexta interpretatio est ipsiusmet Pinelli, vbi supra d. c. 4. nume. 26. qui parum confidens praedictae quintae interpretationi propter electionem quae deerat in d. ca. ad nostram: excogitauit huc sextum sensum, aitque in dicto ca. ad nostram

inter fuisse quidem auctoritatē superioris, & solennitatem, verum de fuisse causā cognitionem cuius defectus non potuit inducere malam fidem, sed hic intellectus, quatenus ait interuenisse solennitatem, & auctoritatem superioris diuinat, quatenus autem ait de fuisse causā cognitionem fallitur, ex tex. ibi (*cum Tense monasterium, depressum esset onere maximo debitorum.*) quare nihil curandum est de hoc intellectu.

Inter has sex interpretationes si teneas in dicto c. ad nostram intentionem fuisse in integrum restitutionem ob lationem enormissimam plane cum ea restitutio fuerit in trenta extra quadriennium, quod fieri potest ex auctoritate doctorū, post glo. in c. 1. de restit. in integ. tenent Ioan. And. Hostien. Bellamera, Berrius Casane. Rodoandus, Didacus Romanus, Corneus, Socinus Iun. Alexan. Anchart. Iass. Riminaldus. Thobias & alij quos refert Sfortia, Oddus de restit. 1. par. q. 19. art. 7. & quæ dicatur enormissima latio, quod sit arbitrio iudicis ipsemet 1. parte q. 4. art. 13. vide apud eum est melior remissio de mundo, hoc est, extra tempus solenne, & concessa sit, plane dicendum est, ad esse gratiani, & indulgentiam, & placere debet sensus Emanuels Costæ, quæ probat D. Dida. Couar. ideo merito denegati sunt fructus, propter mixturam gratiæ ex authet. idem est de Nestorianis.

Plane si actum est remedio le. 2

de rescind. vend. verissimum est iudicio meo, merito, & iure optimo denegatos fuisse fructus, non omnes, sed qui sufficiat pro labore, hoc est industriales, iuxta verba tex. ibi, (*cum sibi fructus sufficere debeant pro labore.*) quæ verba non possunt applicari nisi ad fructus industriales qui labore prouenerant, & licet videri poterat hic possessor bonæ fidei, cui titulo, qui fructus omnes suos faceret, plane titulus erat pro non titulo, quia erat reprobatus a iure sine solennitate, & auctoritate, vt larius diximus de Expensis & meliorat. cap. 23. num. 37. verū inde est, & remanebat possessor bonæ fidei sine titulo, qui solos eos fructus suos faciebat, qui prouenissent sibi ex labore suo, rursus si diceres eum titulum fuisse reprobatum a iure, ideoque non posse possessorem esse sine mala fide, satis huic obiectioni respondimus in tracta. de Expensis & meliorationibus c. 23. nume. 24. iura enim omnia quæ aiunt possessionem rei cum titulo reprobato a iure esse malæ fidei, intelligenda sunt fictæ, & non vere, vnde adhuc asseri poterat huc possessorem de quo in dicto capit. ad nostram fuisse bonæ fidei veræ, & sine titulo, ideoque fructus eos fecisse suos, qui sufficiebāt sibi pro labore, id est industriales de quibus nos d. c. 23. num. 35. & licet hic sensus probabilis videri poterat, mihi omnino nō satisfacit, qui videam verba illa, (*cum sibi fructus sufficere debeant pro labore*) ampliorē signi

significationem habere, quam vt ad solos fructus industriales referri possint, quare coactata ratione interpretatio Costæ tenenda est.

Hæc nobis dicta sunt & fuerunt necessaria ad dictam l. 3. titu. 10. lib. 4. ord. vt pateret in casu illius legis locum esse restitutioni, & minoribus & maioribus ex iusta causa, vtque ea concessa planum esset, quid, quantumque esset restituendū, quod sine distinctione illa quæ reperitur inter restitutionem iustitiæ, & gratiæ, constare apte non potuisset, vnde nos ipsa disputatio suo quoddam iure non inuictos adduxit ad auth. idem est de Nestorianis, ac subinde ad sensus, & interpretationes dicti c. ad nostram, omnia autem ex e fonte deriuata sunt, scilicet, quod tempus legale currit minori, & maiori, ex dicta l. 3. in quibus causis in integrum restit. non sit necessaria, & Paulo de Castro ibi, sed tamē subest beneficium restitutionis, quæ quidem omnia reparantur ex equo & bono, quod in hac restitutionis causa versatur, in quibus omnibus in hac restitutionis disputacione ex his quæ diximus minori & maiori indulgeri oportet, sed & in casu nostræ legis oportet succurrere minori beneficio restitutionis, cuius pater fontan. duodecim annis censum plebeium soluerit, si ipse minor census hunc soluendo viginti annos expleuerit, si ius nobilitatis in proauo, auo, ipsoque patre, ante quam agnosceret censum

plebeium perfectum erat, restitutus autem minor in vera computatione, subducat octo annos, quibus subductis beneficio restitutionis, non erunt viginti anni expleti, nec perfecti, quibus diximus proximo §. perire, & destrui ius causatum, & perfectum, & plane restitutio minori concessa factum minoris destruet, scilicet solutionem octo annorum, vt tantum adferat restitutio, quantum ademerit latio, nihil que amplius, ad quod est tex. singularis in clem. vna de restit. in integ. ibi (*sed non fiet restitutio nisi ad tantum tempus quantum se latus fore putauerit*) vbi Cardinalis ad ipsum notat, quo fiet vt remedio auferatur tempus illud, ita fiet vt non reperiantur completi viginti anni, ex quibus possit ius nobilitatis perfecta apud maiores destrui ex continuatione contrarij actus.

Ex quibus patet quid dicendum sit in ea quæstione, an minor, & filius, restituantur aduersus appellationem omnium, in quibus namque in criminibus diximus superius, quatenus sit restitutio concedenda glo. 3. §. 1. num. 18. dependet autem quæstio ex eo quod diximus terminos legales currere minoribus pariter & maioribus, vnde quæstio est in eo, an restitutio hæc concedenda sit, ex eo dumtaxat, quod lapsus sit terminus, an vero quippiam aliud etiam demonstrandum sit, ex quo latio appareat, vt ex ea restitutio sit concedenda, quæstio mihi fuit

necessaria disputanda, in la qual au-
 uendose consentido la sententia
 de alcaldes de hijos dalgo, despues
 por restitucion se siguió la causa an-
 te oydores, igitur in illa questione
 an aduersus appellationem omis-
 sam competat restitutio, Barto. in
 l. nam & postea §. si minor ff. de iu-
 reiuran. num. 6. tenet quod minor
 qui non appellauit non est lesus eo
 ipso quod non appellauit, nisi do-
 ceat se habere aliquid propter quod
 in causa appellationis deberet vin-
 cere; idem tenet Baldus ibi, idem
 Bald. Angel. & Salycet. in l. fin. C.
 in quibus causis in integ. restit. non
 est necess. idem tenet Assi. qui dicit
 hanc communem opinionem in di-
 cto §. si minor, num. 16. versi. gloss.
 in verbo, an capus; & hac commu-
 nis opinio procedit in dubio; sed
 non poterat applicari ad casum de
 quo mihi erat disputatio, quia ex
 restit. & in strum. q. 1. ostendebat
 laesionem, contrariam tamen opi-
 nionem dicebant tenere Paulum,
 in dicta l. fin. & in d. §. si minor, ubi
 dicitur quod opinio contra Barto. est
 verior, & que non; sed & Barto. sibi
 contrarius tenet hanc in d. l. fin. ubi
 indistincte in minor qui non appella-
 uit ex eo solum, quod non appella-
 uit, concedit restitucionem, pro hac
 est text. cum non potest responderi in
 l. si non sine §. penult. ff. de minorib.
 ibi. *(Item si non provocauit intra diem
 subuenitur ei & si non dicitur si nge enim
 hoc desiderasse.)* tex. elegans pro hac
 opinione in c. auditis de restit. in in

tegrum ibi (*quia tamen utraque pars
 necessariam ut asserit probationem omi-
 sit.*) ubi Antonius de Butrio expref-
 se, & Abbas ibidem 8. notabili. no-
 tant quod sola assertio sufficit mino-
 ri, & Ecclesie ad restitutionem in
 integrum, & licet loquantur in o-
 missionem probationis eadem ratio
 est in omissione appellationis, vt
 quemadmodum in illo casu ita &
 in hoc concedenda sit restitutio, pro
 hac est tex. in ca. suscitata eodē, ubi
 ex sola allegatione sine aliqua alia
 probatione conceditur restitutio,
 & ita tenet Franciscus de Aretio,
 consil. 66. ubi dicit, quod ita est te-
 nendum, idem tenet Speculator, ti-
 tulo de restit. in integ. §. 1. num. 35.
 ubi quod in actibus iudicialibus, si
 agatur de omissione, aut negligē-
 tia, sine dubio concedenda sit resti-
 tutio sine probatione aliqua lesio-
 nis, pro hac est tex. in l. nam fin. C. si
 sapius in integ. restit. postul. fue. ar.
 q. hac opinio ex relatione autho-
 rum communis est, quantum ratiō
 ubi supra, contrariam fecerit com-
 munitem, & est opinio aduocato fis-
 ci quod die necessaria ad restitutio-
 nes impetrandas in iudicialibus, vt
 fundet lesionem ex sola omissione
 vel aduersus allegationem omis-
 sam, vel conclusionem, vel aduersus con-
 testationem, vel aduersus quencū-
 que actum iudicialē, ex tex. in l.
 minor ff. de minoribus, & adducta
 scriptis mihi est hac opinio, in cau-
 sis fiscali, & q. par.
 Tertia opinio fuit Fulgos. in di-
 cta.

cta l. si. que refert & sequitur Alex.
 in dicto §. si minor, num. 9. & addi-
 tio ad Bartol. ibi. d. numer. 6. verbo,
 vincere, qui concordant prædictas
 opiniones, vt minor actor, reo abso-
 luto, qui non appellauit, non resti-
 tuatur, minor vero reus condemna-
 tus qui non appellauit restituatur,
 hanc videtur tenere Gregorius Lo-
 pez in l. i. tit. 25. par. 3.

Quarto opinio est aliquorū, hoc
 verbo vtor, quia in foro quotidie
 adducitur ab aduocatis contra ad-
 uocatum fisci, aiuntq; minorem nō
 restitui ad appellandum in causa li-
 bertatis l. fin. C. si aduersus lib. l. il-
 lud 9. ff. de appel. l. 6. titu. 19. part. 6.
 & ibi Gregorius, & adducit locum
 argumenti de libertate ad nobilita-
 tem quæ & libertatem contineat,
 sed hoc argumentum non suscipi-
 tur nisi ubi subsit eadē omnino ra-
 tio aliud nāque est esse te liberū, a-
 liud esse nobilem, & fauor inest per-
 petuo libertati, quem adimit nobili-
 tati præsumptio quæ est pro fisco,
 cum ergo sint omnino separata nō
 fiet bona illatio l. Papinianus exuli
 ff. de minorib. diximus supra hac
 glo. & §. num. 11. ad finem.

In hac varietate ego credo, quod
 secūda opinio sit verissima quæ pro-
 culdubio probatur l. i. tit. 25. part. 3.
 ubi indistincte cōceditur restitutio
 aduersus omisam appellationem,
 & de iure communi habet iura, &
 authores plures, & maxime autho-
 ritatis, & video seruari in hoc sena-
 tu Pintiano, & merito meo quidem

iudicio, quoniam ex his quæ dixi-
 mus sola omisio, probat lesio-
 nem.

Et licet plures limitēt prædictam
 resolutionem, scilicet, quando mi-
 nor litigat, per procuratorem, quo
 casu procurator omittens appella-
 tionem præiudicat, & minori, & si-
 bi quia tenetur minori, qui non res-
 tituitur, quia habet contra procura-
 torem regressum, quod sentiūt om-
 nes de quibus supra, & tradebat
 Gregorius Lopez in l. 2. tit. 23. part.
 3. & Rota antiqua 313. & Casadorus
 de appella. q. 5. num. 2. & 3. idque in
 intelligunt quādo procurator erat
 soluendo, alias bene conceditur re-
 restitutio ex eisdē certe apud nos, ex
 dict. l. i. tit. 25. par. 3. minor indistin-
 cte restituitur ad appellandum, in
 quo illa lex est notabilis, & tollit
 has omnes difficultates.

Ex qua vera resolutione (quia
 hac quotidiana sunt fisci aduoca-
 to) & ex his quæ adduximus, in se-
 cūda opinione, vt omnino non sit
 necessaria probatio lesionis, sed suf-
 ficiat ipsa omisio ad restitutionē,
 ex tex. in dicto §. penult. leg. sed si
 sine, & ex dict. c. suscitata, & c. audi-
 tis, & Abbat. & Butrio. & Innocēt.
 ibi, & Speculatore d. §. 1. versi. illud
 quoque de in integ. restit. constat sane
 minorem, ac subinde fiscum, qui in
 termino assignato ad probandum
 non probauit, posse quidem resti-
 tui aduersus lapsum terminum, &
 omisam probationem, nec indi-
 gebit aliqua probatione lesionis,
 sed

sed sufficere ipsa omisio ex hac communi Canonistarum opinione contra Barto. in d. §. si minor l. nam & postea, & ibi Iass. num. 19. ff. de iure iur. & quotidie obseruatur, & plus millicies mihi concessa est isthac restitutio sine vlla Barto. vel Iass. consideratione, & merito quoniam in iudicialibus sola omisio probatio est lationis vt diximus.

Inferitur item ex his quae diximus elegans interpretatio ad le. 3. titu. 8. lib. 4. ordinam. vt licet de iure civili receptus sit minorum non probata intentionem suam in termino post publicationem restitutum posse, ex beneficio restitutionis, super eisdem articulis alios testes producere idque ita esse intelligendum, scilicet, si probauerit, lationem, quia alios multo meliores testes habeat, quorum attestacione melius probare possit, vnde latio constare possit, nec debere restitutionem concedi indistincte sine hac quali quali probatione lationis, qua sententiam Felin. multis relatis tenet in c. fraternitatis, num. 4. & 6. ad fin. de testib. tenet Bart. in le. §. nuntiatio ff. de noui oper. nunt. & ibi Iass. ad fin. & Ruinus, ibi num. 220. Salycet. in authent. ar. qui semel. C. quomod. & quando iud. Stephanus Aufferius ad capellam Tolos. 248 vbi dicit, quod haec opinio est verior, & magis communis, Antonius Gomez 2. thom. cap. 14. num. 5. & in hoc casu posse probari lationem si noui testes adducantur ad iudices qui extra iudi-

cium eisdem de causa rogent, ait Marianus Socinus in dict. ca. fraternitatis, num. 34. & fuerat Speculatoris sententia titu. de restit. in integrum §. in versu. quid si in causa, Bartolus autem dicebat hanc lationem, probari posse praesumptiue idque in dicto §. si minor, quod quidem suberat iudicis arbitrio, ex circumstantijs loci, causae, & personarum, contrariam opinionem tenebant alij quos videre poteris apud eos quos adduxi, pro communi, praesentim in additione ad capellam Tolosana, & apud Iass. vbi supra, & Socinum sed illa est verior, & magis communis opinio, quae tamen in Hispania correcta est, per d. l. 3. titu. 8. libro 4. ordi. vbi in distincte conceditur restitutio, siue facta sit a minore probatio, siue non sit facta, patet ibi, (*que agora aya hecho probanca o no, se le conceda y otorgue.*) ita vt Hispania in casu de leg. 3. nihil sit curandum de Bartolo, & eius opinione recepta, dixi in casu d. l. 3. quia aliter disponit l. 5. titu. 9. eod. lib. 4. vbi restitutio ad probandum conceditur publicatis attestacionibus sed ita demum si nulla probatio in termino facta est, patet ibi (*y que si despues la parte no hiziere probanca.*) in quo praedicta l. 3. pugnat cum d. l. 3. quae facta probatione in termino, vel non facta concedebat publicatis attestacionibus restitutionem minori, vt autem concordet praedictas leges intellige d. l. 3. in priori instantia, patet ibi (*que si qualquiera de las*

par-

partes pidiere en la primera instancia restitucion,) verum dicta lex 3. procedat in secunda instantia, vel appellationis, vel supplicationis, vt patet ad literam ibi (*que fueren opuestas en la segunda instancia (& ibi) con tanto que no exceda ni pase el termino que fue dado en la primera instancia*) differentiae ratio notissima est, quia quanto plures instantiae sunt, tanto maior est timor subornationis arguimento eorum quae notantur in d. cap. fraternitatis.

Et ex his duabus legibus, scilicet ex l. 3. & l. 5. ego intelligerem le. 9. titu. 7. lib. 5. recopil. vt in casu illius legis restitutio quidem concedatur minori in priori instantia, quia nulli denegata est si probationem non adduxerit ex superius dictis, si adduxerit ex d. l. 3. & quia vt superius diximus vbi cumque restitutio expresse non sit denegata concedenda est, hoc §. num. 25. at vero, en la instancia de reuista, omnino non concedatur si probationes adduxerit, ex dict. l. 5. nec verba, dict. l. 9. quatenus de pro rogatione neganda, & lite breuius decidenda, disponunt, merito trahi possunt ad negationem restitutionis, quia diuersa sunt, & a diuersis non habet bona illatio vti diximus, nec meo iudicio obstant verba illa dicta l. 9. quae fortissime vrgere videntur ibi (*y traydo se vea y determine luego, sin que aya ni den lurgar a otra alegacion ni probanca.*) iuncta doctrina Bart. in le. nemo C. de temporibus appella. numero 2. vbi

si pars non sit audienda, etiam sub aliquo alio praetextu, ex legis dispositione non auditur, etiam, ex causa restitutionis, Socinus consil. 299. & refert hos Boscius in practi. criminali titu. de appella. nume. 19. idem si quippiam praecipiat seruandum inuolabiliter, vt ex his verbis ablata intelligatur restitutio in integrum Probus in c. 1. num. 3. de resti. in integrum, & quod ex verbis generalibus prohibitorijs sublata videatur restitutio, etiam si expresse non denegetur, Curtius Iunior consil. 18. versu. confirmantur columna finalia vnde cum ex dispositione praedicta l. 9. sublata sit omnis alia allegatio, aut probatio, plane videtur, quod sit intelligenda de probatione, ex beneficio restitutionis, ego enim considero quod in causis breuioribus, & summarijs, quae breuissime definienda sunt restitutio sit concedenda, latione in l. postquam liti, & in l. 1. ff. de iuris. omm. iud. num. 10. Capicius decif. 13. num. 10. Boerius decif. 350. nu. 4. Paul. consil. 37. vol. 2. Alex. consil. 80. libr. 7. & video constitutum esse, vt nunquam videatur restitutio ablata, etiam si le. vel appellationem, vel remedium nullitatis vel officium iudicis tollat, glo. in l. fin. C. si aduers. rem iudi. Iass. in authent. quae supplicatio C. de precib. Imperat. offer. num. 6. idem in d. le. postquam liti. num. 16. Rolan. consil. 68. num. 28. quia restitutio omnino concedenda sit minori vbi cumque expresse non est denegata, idque equum, &

& bonum est, modernus Gallus in consuet. Parisi. §. 1. glo. 7. num. 8. Pinellus in l. 2. fol. 129. num. 15. Mauritius capit. 292. etiam si non possit quis reclamare, aut se lessum dicere etiam si nullus pateat recursus, & adfuit verba legis quantuncumque generalia, Iasso. in l. si infanti C. de iure delib. Ruyus consi. 35. volu. 1. Caphala consi. 3. num. 129. & consi. 40. lib. 1. qua propter illa verba d. l. 9. sunt intelligenda sano modo, vt iacent, de probatione qua fieri possit occasione nouae allegationis, ideo coniuncta sunt verba illa, (contra allegationem) scilicet qua de nouo oriatur, quia alias, no feria otra, & verbum illud (ui prueba) intelligendum sit de probatione illius allegatronis qua de nouo allegari possit, in quo lex illa corrigere videtur notata in ca. pastoralis de exceptionibus, no vero intelligit probationem antiquae allegationis, ex beneficio restitutionis, ex superius dictis, item non est inducenda ex illis verbis obscuris expressa correctio dictarum leg. 3. & 5. de quibus supra egimus, vnicuique liberum sit suo modo intelligere, ego intelligere rem dictam l. 9. iuxta dict. l. 3. & l. 5. de quibus supra, & pro nostra hac sententia quod ex illis verbis non tollatur restitutio vide logam, & la tam allegationem, apud Sfortiam Oddum, de restitut. par. 1. q. 11. art. 6. num. 44. vbi infinitos allegat ipsum vide.

55 Postquam autem minor restitui

tur, & postquam terminus datus est ad probandum, fit communis l. penulti. C. de temporib. in integ. rest. l. fin. C. de fructib. & litium expen. ideo re non integra, no se pue de el menor apartar de la prueba, Bartolus in l. si arrogator ff. de adopt. numero 23. & ibi Bald. Angel. in l. fin. ff. de ferijs, Paulus, & Alex. in dicta l. penultima, vide Afflictis lib. 2. consti. rub. 40. num. 14.

Hac pertinuerunt ad causas nobilitatis, & sunt in foro quotidiana in causis filci, ideo a me adducta sunt reliqua de restitutione vide apud Sfortiam Oddum Perusinum qui eleganter opus de restitutione absoluit, & apud Franciscum de Caldas Pereyra in sua eleganti, & copiosa relectione l. si curatorem habens C. de in integ. restit. qui tamen me inuitum Hercules, & renitentem cogit, Apologeticam inire orationem, assumam igitur mihi, quod D. Franciscus Sarmiento, contra Nauarrum scriptum reliquit, ignoratam maioribus nostris. Apologia malo quodam nostro fato, in hanc quoque iuris scientiam irrepisse, quod nonnullorum profecto fit iniuria, quibus cum liberum sit, ab aliorum sententijs decedere, illud vero non licet, de animo & mente pessime suspicari, & malignitatis notam inure re, accipe igitur tibi lector optime, in quo nostra versatur Apologia. Dum de expens. & melioratio. ago cap. 18. nu. 20. cum sequentibus, forte incidi in eam quaestionem, an mi

nor

nor laus, non in alienatione, quia omnino erat alienaturus, sed in precio, omnino euincat rem restitutionis beneficio, an vero liberum sit ad uersario euitare rei restitutionem oblato iusto precio, hac ingressi disputationem, receptam ab omnibus sententiam adducimus, probamus, tenemus, & a leuissimis quibusdam argumentis pro contraria sententia defendimus, nouissime autem Franciscus de Caldas Pereyra, quem ego & olim & hodie propter ingenij liberaliter eruditi claritatem plurimum, & feci, & facio, accedunt iura patriae communis, licet enim Lusitanam originem assumpsit, veritatem naturae adimere non potuit, Galleco enim is est, Tida natus quae est Gallecie urbs ad ostia Minij Compstellaeque iure quodam patrio in collegio diui Hieronymi receptus, & ibi eruditus, nec enim ad collegium illud nisi Gallecis aditus patet, is ergo in relectione dictae l. si curatorem habens, quae hisce diebus ad manus meas peruenit, verbo implorare in integrum restitutionem a numero. 14. adducit receptam sententiam, & ex facto ait secundum eam obtinuisse, in concessione emphiteutica ab ecclesia concessa, sed postea, numero. 15. versiculo ego autem considero, libens non solum ac volens decedit a communi sententia, quam in foro defenderrat, & Pinelli sui sensum tenet, verum quo egod indignum viro eru-

dito semper existimari, me vltro incusat, quod eam distinctionem, & separationem excogitauerim, solo studio contradicendi Pinelli quondam praceptoris sententiam quasi, vero capiosam ipse defendam sententiam, ille vero receptam, propugnare, & tueatur, sed agere mihi viro Galleco cum homine item Galleco, & mei certe amantissimo tantisper liber. Quid ais mi Francisce? quid te reiecta sententia Iuriscultorum, & praclarissimorum iuris interpretum, in vnus aut alterius sensum rapuit? quid coegit, vt in hanc ires sententiam? dicam pro te, quoniam te absentem habeo, tua ex iure scripto non est tibi absenti defensio subtiticenda, ais remedium restitutorium esse in rem scriptum, aio, rem ipsam prosequi, non dubito, restitutionem omnia reponere in pristinum statum, fateor, in capitulo primo de in integrum restitutione, contingisse lesionem in precio, esto, & fuisse concessam restitutionem ipsius rei, agnosco, idem in alijs Iuriscultorum reponis contigisse, intelligo, quid est quod tibi mea assertio efficere hoc possit amplius? nihil certe, haec omnia adduximus numer. 20. & 21. contra receptam sententiam, si non elegantius, certe copiosius (ingenue loquor) quam tu, & distinctius, leuiora tamen hac visa

Z sunt

sunt, quam quæ vitum cordatum, & iuris prudentem a recepta sententia abducere, aut possint, aut debeant, ea omnia ut constaret tibi communis, & recepta sententia dilutus a numero. 25. eisque arguendis, ex Iuriconsultorum, & scriptorum, & responsis, & scriptis abunde satisfecimus, tu hæc non impugnans solum, verum ne attigisti quidem, (verè loquor,) vide mihi Franciscæ ne tibi ex iure Quiritium manu conferto diem dicam, quod præter formam iudiciorum vir iuris scientissimus, sententiam receptam in defensione propria nudatam condemnes, quid ais ad ea quæ adduximus numero. 25. & 26. & subsequenti? nec verbum quidem, sed & dum Pinelli placitis ad hæres, Sireneis quasi carminibus demollitus, incivilem rem facies, ais Iuriconsulti responsum in l. si res. §. 1. de iure doti. dotis favorem continere, quod quidem recepta sententia non negat, sed Iuriconsultum lege totamque literam seriè percurrere, & invenes eum de dote favorem ad minores omnes in ceteris quoque causis derivatum, quæ enim est illa Marcelli extensio, qui illud de dote, ad minorem quoque circumventam extendit? namque de dote respectu mariti satis superque cautum fuerat: quid est quod verba Iuriconsulti reliquisti? quod quidem facere non soles: quid est quod Marcellus maritos, & minores exæquavit?

quæsum rationem inquiris de rebus dotalibus, minores autem longe reijcis? quibus concedit Marcellus huic de dote favorem, sic habeto mihi Franciscæ, vel me authore, receptas sententias esse omnino, vel sine vlla defensione evertendas, vel sine vlla impugnatione relinquendas suis, & iuribus, & auctoribus, magisque gloriosum esse receptas sententias ab impugnationibus tueri, quam vel temere, vel leuiter, vel negligentè ab eis recedere: ais nullam posse constitui differentiam inter læsionem quæ contingit, ex præcij modicitate, & eam quæ contingit in sola emptione, vel venditione, quia scilicet, præcij sit de substantia emptionis, egregium me Hercule argumentum, nullam ergo constitue differentiam inter ea quæ lædunt totum animum, & ea quæ lædunt solum memoriam, vel intellectum, aut voluntatem dumtaxat, quoniam animus sine his reperiri non possit. Nullam item inter læsionem capitatis, & totius corporis, quoniam non reperitur, sine capite corpus vllum. Quære medicamina toti corpori, si manus dumtaxat, aut solus digitus egrotet, & irridebit ociosam diligentiam prudentioris medicinæ peritior artifex, nihil differre puta corpus a superficie, nihil hanc a linea, quoniam coniunctè simul reperiantur, confunde viam, actum, cum itinere, quoniam sub-

sint

sint mutuo ociosam constitue tibi disputationem circa venditiones, & emptiones, an res, an præcij, an utrumque sit decepto desiderandum, & an vnum evitetur oblatione alterius, cum de ea re contendat viri & ingenio, & literis clarissimi, stultum dic Iuriconsultum inuestigantem an noxa, an dânum sit in noxa actione, & an damni evitari possit condemnatio, noxæ traditione, quoniam vnum si ne altero esse non possit, reprehende Iuriconsultum Vlpianum, qui prior hæc separavit, argue Marcellum qui a Maritis ad minores circumventos deduxit separationem, irride Acursium, Bartolum, Baldum, ceterosque classicios authores, qui Marcelli extensionem sunt insecuti, puerilem existima eam copiam Vlpiani qui minori futendum existimavit, ne rem suam perdat, vel resua careat, & eiusdem verbi stultam repetitionem esse ducito, omnia conculca, contemne omnia, despice omnia, ut obstinato studio Pinelli præceptoris sententiam mordicus teneas, scis mihi Franciscæ, rebus non verbis præfixas esse leges, scis ecclesiam iure gaudere minorum, finge rusticum accepisse in emphiteusum tugurium ex cespice congesto cum vintola piagro frumentario, & quæretis, quæ dum sedulus, & diligens, perditus, ac sapius pernox, colit, se, uxorem & liberos alit, finge celebratum contra-

ctum sub modico censu, finge ea occasione impetratam restitutionem, finge ecclesiam penes se non habituram, quæ agros suos colere, non consueverit, in solo censu læsio est, nec existimes hanc nostram speciem imaginariam, ex facto agitatum vidimus in Gallico senatu, inter monasterium sancti Martini Compostellanum, & nicolas infulanos infula, quæ est iuncto a Villanovæ, ad conuictam martino animo, & ferreo corde sis, ut consultus censas, omnino expellendum rusticum cum vxore misera, & parvulis liberis, errabundum, ociosum, & famelicum reiecta communi sententia, si paratus sit ille iustam pensionem, in qua solum læsio reperita est, relata re, hanc nimium miseris, & in humanis animaduertenda sunt commoda expendenda sunt utilitates, quæ ex iure proficiscuntur, tu ipse pro rustico respondisti, quid te in contrariam sententiam traxit, credo equidem, scilicet, ut ea occasione arrepta scriptam relinqueres, me stulte contra dicens di Pinelli mei quondam præceptoris sententiam separationem constituisse inter læsionem in emptione contingentem ex alienatione ipsa, & ex præcij modicitate. Quod quidem ego æquo animo verto, nec possum, nec debeo. Obsecro, ego ne prior hanc separationem constitui sum ne ego, aut tui vnquam, antequam Vlpianus, Mar-

cellus & Acursius fierent, qui primi hanc differentiam iauerunt: aquibus recepta sententia dimanasse constat: aut si illis priscis sæculis sui, subest ne illa Pythagorea animorum transmigratio: vt rediuius dicar post tot sæcula: apage, ais me animo contradicendi Pinelli mei præceptoris sententiã, differentiam eam constituiſſe. Volo defendi per aduocatũ egregiũ, & quod dominus Franciscus Sarmiento, Martino Nauarro respondit, conquerenti, quod Emanuelem Costam laudasset, eo solo animo, vt Martini laudibus detraheret, id ego mihi nunc respondendum censeo, quis tibi per deos immortales aperuit animum nostrũ: id studium nostrum vnde obsecro didicisti? cur illud non cogitasti, eo studio nos ac consilio, & animo, receptam sententiam defendisse ne veritas, tum leuissimis argumentis, tum autoritate hominis eruditi obscuraretur, humanius id fuit, ego mi Franciscæ veritatis sũ egregius amator, nunquam tanti apud me fuit autoritas, quin veritas maioris non fuerit, cum opus illud de Expensis & meliorationibus condicebam cum ame prodijt a senatu supremo Hispaniæ probandum, vt fit, viuebat dominus Didacus Couarrubias extra humani ingenij aleam positus, in summo amplissimoque loco apud nos collocatus, a quo multum erat timendum,

sed plurimum expectandum, nihil me, vel timor terruit, nec expectatum præmium exanimauit, quamuis præerat ei senatui, quominus audacter ab eo non in vno loco non solum discederem, verum grauius hominem audacius increparem, quod in re grauissima, a Molino falli sese misere passus esset, quod mihi quam salutare consiliũ fuerit, quid quantumque attulerit, vides, agebat in humanis Ludouicus Molina, & in senatu supremo Hispaniæ senator meritiſſimus, cui commissum fuerat, vt nostrum opus inspiceret, probaret, vel improbaret, intrepide contra eius mentem plures sententiã probauimus, quod ille non maligne quidem, nec moleste, accepit, vt erat ingenio, & honeste & liberaliter erudito, ommitto alios, & externos, & nostros, quibus nostræ lucubrationes non tam iucundæ, quam probatæ extiterunt. Nostrum id vbi que consilium est, nec obnixè, nec obstinate disputare, verum ipsum amo, in eo elaboro, vt reipublicæ, & iuuentuti vsui esse possim, quod melius visum est, sine malignitate accipio, quod tamen aliorum iudicio relinquo. Pinellum amaui, & colui viuentem, & mortuum veneror, publice ius interpretantem audiui priuatis de rebus, sæpe cum homine sum collocutus tu ipse oculatissimus testis es, mutuis officijs, vltro citroque, sæpe nobis significa-

tus

Notabilia ex §. 2.
Glof. 6.

tus est amor, quid in ipso fuerit, scio, quid desiderauerint doctiores, agnosco, diligentissimus fuit, summam in eo existimauit litam, & positam gloriam, si plurimos eiusdem sententiæ referret nobis authores, Lusitanos, Hispanos, Gallos, Germanos, & Italos, & est sæpe in his referendis scriptus, & in tergo, nec dum finitus, quem scribendi morem insecuti sunt, qui post eum scribere Lusitani, nam antiquiores viri certe literatissimi non multum laboris in ea re posuere, diligentiam Pinelli laudo, video tamen esse plures, nec imperitiores, qui hanc diligentiam facile contemnunt, dum scribant verius, subtilius, grauius, & attentius, iudicium homini salubre fuit, interpretatio veterum Iuriscōsultorum, nec subtilior, nec elegantior, dicendi ratio casta, demissior tamen, quæ quo rario concionem attemptam contineret, nulla ex tempore non dicebat solum, verum nec respondebat quidem, meditatus plura sæpe quam res exigeret adducebat, longe a me sunt amoris, aut odij causa, quorum (vt verbis vtat Taciti.) causas procul habeo. Hanc igitur mi Franciscæ defensionem mihi per mitte, qui enim in priori loco dicit pro criminatione pœnam, qui in secundo pro defensione sine repriminatione veniam meretur, & deinceps melius, & honestius de me sentias volo.

- 1 Restitutio aduersus omissam appellationem suscitatur totam causam.
- 2 Restitutio aduersus sententiam; quid operetur.
- 3 Quod tempus sit iure constitutum ad hanc restitutionem.
- 4 Sententia lata ex falsis probationibus; quomodo retractetur.
- 5 An vna sententia quæ transferit in rem indicatam, vel tres latae, possint retractari occasione instrumenti de nouo reperi.
- 6 An ex testamento de nouo reperi retractetur sententia.
- 7 Valet argumentum a iuramento ad sententiam.
- 8 Particularis an retractet sententiam ex causa instrumenti de nouo reperi.
- 9 Pupillus, minor, ecclesia, communitas, prodigus furiosus, retractant sententiam occasione instrumenti de nouo reperi.
- 10 Idem est si inueniantur de nouo instrumenta, vel testes.
- 11 Regula iuris est posse sententias retractari, siue ex ratione antiquæ falsitatis, siue nouæ veritatis reperi.
- 12 L. imperatores ff. de re iudicatis. habet locum in actores, & reos.
- 13 L. imperatores non habet locum respectu distinctionis, si datur dolus.
- 14 Quanto tempore duret remediũ. d. l. imperatores.

Z 3

Ante

- 15 Ante l. fin. C. de temporib. in inte. rest. triennium erat restituendis.
- 16 Nostro iure Hispano ex l. 19. tit. 22. par. 3. tempus est perpetuum in dicta. l. imperatores.
- 17 An pendente causa restitutionis sententia sit exequenda, vel sit vna. vel sint tres.
- 18 Traditur opinio Bart. & adducuntur iura pro eo.
- 19 Traditur opinio Alexand. & Imolg. & adducuntur iura pro ipsis.
- 20 Restitutio est quadam species appellationis, & ei equiparatur.
- 21 Agitur de tex. in l. suscitata de in integrum restit.
- 22 Traditur opinio Abbatis, & conciliatur iura, & resolvitur questio.
- 23 Si executio sit irretractabilis, omnino & indistincte suspenditur per restitutionem.
- 24 Minorem qui non confecit inueterariū posse restitui, & interim non est executio contra illum facienda.
- 25 Executio contractus quando suspendatur propter in integrum restitutionem.
- 26 Agitur de l. penulti. ff. de collusionibus detegenda.
- 27 Facilius est restitutio aduersus vnam iudicis inferioris sententiam, quam aduersus tres sententias.
- 28 Adducuntur Baldi, & Salycet. opiniones contrariae, an pendente in integrum restitutione aduersus tres sententias, fiat ipsarum executio.
- 29 Facilius tollitur quod est contra ius speciale, quam quod est contra ius commune.
- 30 Ex ratione legis facilius fit ipsius legis

extensio.

- 31 An valeat argumentum de nullitate ad restitutionem.
- 32 Sententia principis, & inferioris que transiit in rem iudicatam, & tres sententiae pariter, & aequae habent executionem paratam.
- 33 Referuntur opiniones scriptorum ad questionem.
- 34 Plurimum aduertendum est ad calumnia, ex qua parte sit, vt habeat, vel non habeat locum restitutio.

Gloss. 6. §. secundus.

Diximus de restitutione quid possit quid refarciat in nobiliū causis, quātū profit minori, maiori, & fisco, Proxima disputatio est, de effectu restitutionis, que aduersus scētias imploratur, que transierint in re iudicatā, in qua re duo sūt casus, & hij quotidiani in causis nobilitatis, primus est de quo nobis facta mentio est proximo, §. num. 51. quando el fiscal consiente la sentēcia de alcaldes de hijos dalgo, o la de oydores, en primera instancia, y se libra al hidalgo carta executoria, y despues se restituye; secundus casus est quando se libra al hidalgo carta executoria de tres sententias y el fiscal pide restitucion contra la executoria, y sentencias.

Pri

Glos. 6 §. 1.

ET EXEMPTIO.

180

Primus casus potest dupliciter contingere. Primo modo quia minor, vel fiscus non appellauit, & tunc procedit quod diximus, §. proximo dicto nume. 51. & petitur restitutio aduersus omissam appellationem, & restauratur tota causa, si allegatur quippiā, quō probato destrui potest, sententia ista, est gloss. famosa, in l. 1. C. si saepius in integ. rest. post. & est tex. expressus pro hac opinione in l. 2. C. eodem; & dicitur restitutio ad totam causam, ex Bart. in l. 1. C. si aduers. rem iud. & non solum restituitur minor, vel fiscus ad appellandum, sed restituitur aduersus laesionem que prouenit ex eo quod non probauit, ideo, & appellatur, & probatur, & dicitur restitutio ad totam causam, quia noua probatio totam causam suscitatur, allegata causa, ex qua obtinere, vel possit, vel potuisset. l. minor. 25. annis omnimod. fam. ff. de minoribus vbi elegans gloss. & Bartol. secundo modo, potest contingere hac ipsa restitutio aduersus sententiam, quia scilicet, processu recte, & rite fuit factus, & minor omnes suas allegationes adduxit, & probationes fecit, per testes, & instrumenta, tunc si dicatur in sola sententia fuisse restitutum, quia perperam iudicatum est, restituitur solum aduersus ipsam sententiam, & ipsa reformatur, quantum ius patitur, hos duos casus probat Paulus de Castro in l. final. C. si aduers. rem iudicatam, ad finē, vbi hos duos modos restitutionis appo-

fuit, & licet aliter, tamen in effectu distinguit restitutionem ad totam causam, ab ea que non est ad totam causam, & addit quod ipsa quoque restitutio aduersus sententiam esse potest ad totam causam, quod intelligendum est, eo modo quem diximus, scilicet, vt ex actis reformetur sententia, & licet ille hoc vtilius censeat, ego iure vtilius existimo, si sententia transierit in rem iudicatam, quod peccatur restitutio ad appellandum allegata causa, que non sit probata, quia tunc restitutio ad appellandum, cum hac causa explicata, que non fuit probata intelligitur ad totam causam, & in gradu appellationis competit defensio noua. At vero si restituaris aduersus sententiam solum, eamque restitutione fundes in laesionem, que ex actis constat, nulla competit huiusmodi noua probatio ita sentit Grego. Lop. in l. 16. tit. 1. part. 3. verbo (que lo desatasse.) qui licet alleget Paulum ille intelligendus est, vt diximus, & ite sentit in l. 1. C. eod. & est vtilis consideratio, at vero attentio nostro iure bene potest, imperari restitutio aduersus sententiam, cum tota causa sicut diximus in restitutione ad appellandum allegata causa, & est tex. expressus in l. 1. tit. 11. part. 3. abij. (Mas si algun juyzio fuere se dado contra el magister no se alcaße de la sazon que de uiera; si por auentura por aquel juyzio meno cabasse alguna cosa de su derecho. o rescibiese en el engañō, o uerito; bien puede yr al juzgador que le desatasse y le dijese de cabo) sed vti

Z 4

lio

lior est illa distinctio, vt si minor ha-
beat ex actis fundatam intentionē
suam, petat restitutionem aduersus
rem iudicatam, & tunc agitur de
reformanda sententia in melius, &
concedenda restitutione, sin vero
sententia recta sit, & iusta relata ad
acta, tunc melior est ad appellandū
seu ad supplicandum restitutio, alle-
gata causa, quæ probata reformare
possit sententiam latam, & est resti-
tutio ad totam causam, ex glossa. in
dict. l. 1. & Grego. Paulo, atque adeo
hoc pertinet ad priorē casum, quā-
do fuit locus appellationi, vel suppli-
cationi, en grado de reuista, & om-
missa est, ideoque sententia trāsiuit
in rem iudicatam, & hoc casu petē-
da est isthac restitutio intra tempo-
ra cōstituta a lege, scilicet. l. 2. tit. 19
par. 6. & l. fin. titu. 15, par. 3. & fiscus
habet suam quadriennium ad hac
ordinariam restitutionem aduersus
ommissionem appellationū, vel
supplicationis, vel restitutio sit ad
totam causam, vel ad solam appel-
lationem, idemque est si aduersus
sententiā postuletur restitutio quæ
in rem iudicatam abierit, vel illa re-
stitutio solam sententiā attingat,
vel suscitet totam causam, de rem-
pore diximus late. §. proximo, vide
de restitutione hac aduersus senten-
tiam. l. 1. & l. 2. titu. 25, par. 3. & glo.
in dicta. l. verbo, alçada dellos, vbi
de restitutione ad causam totam, &
ad appellandum, & aduersus sentē-
tiam cum causa, vel sine causa totā
& de tempore vide. dict. l. 2. & l. fin.

eodem titulo. & par. & quomodo, &
quando possit rescindi sententia lata
ex falsis probationibus, vide. dd. in:
l. diuus. ff. de re iudica. post Bartolū,
Alex. & Iass. in. l. 1. & 2. tit. 16. partit.
3. vbi optime, & ibi Gregorium, &
Boerium deciss. 307. vbi late videre
poteris iura omnia & allegationes,
& secundum ea quæ diximus etiam
si sint tres sententiæ cōformes pote-
rit aduocatus fscalis petere restitu-
tionem aduersus sententiam, & re-
soluere, & suscitare totam causam,
si ex actis possit se laesum ostendere
ex iuribus superius adductis, & si læ-
sio sufficiens sit ad retractionem em-
sententiæ erit læsio enormissima, &
intra triginta annos poterit suscita-
ri, ex. l. fin. titulo. fin. parti. 6. & ibi
Gregorio, & Otalora. 3. par. 3. part.
e. 5. num. 4. facit rex. in. c. ad nostrā,
& quæ ibi de rebus ecclesiæ non alie-
nandis, & hic casus differt a restituti-
one aduersus ommissam appellationem,
aut supplicationem, cum alle-
gatione causæ, quia hæc restitutio
admittit nouas probationes, illa ve-
ro minime, sed cōtinetur tota in læ-
sione quæ resultat ex actis, vtraque
autem, si læsio probatur, ad trigin-
ta durat annos, vt diximus, quia læ-
sio sufficiens sit ad retrahendam
sententiā, est enormissima, ideo
semper est admittendus libellus, &
si aduersarius petat, vt expellatur,
debet referuari ad diffinitiuam quā-
do læsio cōstare poterit, obidque
ex superius dictis plurimum est ad-
uerrendum aduocato fscali, quid
putet

putet sibi petendum, ex. l. 1. & seq.
titu. 25, par. 3. & l. 1. & seq. titulo. 26.
eadem par. & gloss. ibi, & Bartolus,
Paul. Alex. & Iass. vbi supra, hæc ve-
ro notissima sunt, & quotidiana in
foro.

At vero si adsint tres sententiæ,
etiam beneficio restitutionis in inte-
grum rescindi poterunt, postulan-
te aduocato fscali, ex nouis instru-
mentis repertis, qui est alius casus
restitutionis impetrandæ, & est al-
iud remedium iuris, ad retrahen-
dam rem iudicatam, siue adsit vna
sententia, siue plures, nihil refert,
dum in rem iudicatam transierint,
tex. optimus in. l. imperatores. ff. de
re iud. vbi Bart. Paul. Alex. & Iass.
idem notat Bald. & reliqui in. l. sub
specie. C. eod. tex. in. l. 19. ti. 22. part.
3. ibi (*Maguer mostrassen despues car-
tas, o privilegios que ouiesse fallado de
nuevo, que fuesse atales que si el juz-
gador las ouiesse vistas ante que el juz-
zio diese, que juzgara de otra manera,
fueras si el juzzio fueße dado contra el
rey, o contra sus personeros en pleytos que
pertenescesen a su camara o a su seño-
rio*) regula enim illa quod sententia
quæ trāsiuit in rem iudicatam nō
retractatur ex instrumentis de no-
uo inuentis dict. l. imperatores. d. l.
sub specie, non procedit, nec habet
locum in principe, nec in causis ca-
meræ & fisci, sed habet locū in cau-
sis priuatis priuatorum, & procedit
prædicta regula tam in causis ciuili-
bus quam criminalibus Bartol. per
tex. ibi quem dicit notatu dignum

in. l. diui. ff. de pœnis, & notat Bart.
Alex. & Iass. in dicta. l. imperatores
& Baldus & reliqui in dicta. leg. sub
specie.

Nec distinguas instrumenta, nā
& ex testamento de nouo reperto,
non retractatur sententia, quæ se-
mel transierit in rem iudicatā gloss.
notabilis in. l. 3. §. item si ipse verfi-
cuerit. ff. si cui plusquam per legē,
falcid. vbi Ange. notat glo. & Alex.
in dict. l. imperatores, sed tamen cō-
trarium tenebat gloss. contraria in.
l. 1. §. ratio. ff. quemadmod. testam-
ta aperiant. quæ argumentatur a testa-
mento ad sententiā, & ait, quod si
cut iuramentū retractatur prætex-
tu testamenti de nouo reperti, vñ
l. fin. C. de reb. cred. quia iuramen-
tum & sententia equiparantur, vt
in. l. nam & postea. §. si is qui tem-
porali, & l. qui iurasse. §. fin. cum. l.
seq. ff. de iure iurand. immo iuramē-
tum dat maiorem autoritatē quā
res iudicata. l. 2. & ibi gloss. ff. de iure
iuran. adducit Iass. in. d. l. imperato-
res, nume. 4. aliud fundamentum a
transactione a sententia, vt si uerbi
transactio retractatur ex testamen-
to de nouo reperto. ex. leg. de his ff.
de transactionibus, ita & sententia,
quia nulla ratio diuersitatis reperiri
potest inter vtrumq;, & ex his ra-
tionibus contra gloss. in. d. l. 3. & cū
glo. in. d. l. teneat Roman. singulari-
ter. & Felin. in. c. suborta de relin-
di. a quibus decedit Iass. in. d. l. impē-
ratores, & ponit differentia ratio-
nē, sed hæc quæstio nō vsque adeo

inuestiganda est, cum etiam si constitutum sit, ut fiscus, vel priuatus possint retractare sententiam prætextu instrumenti de nouo reperti, non alij, quibus hoc iuris beneficium indultum non reperitur, illud tamen sic accipiendum est, idque vniuersè, omnino admittendum, particulare ex quocumque instrumento vnde constet veritas de nouo reperto, si probet se ante nullam habuisse notitiam instrumenti, quam ignorantiam facile suadebis, ex l. verius. ff. de probat. siue illud instrumentum sit testamentum siue non, namque si antea delituerit, ex restitutione quæ minoribus, quæque maioribus conceditur ex iuxta causa, auditur priuatus, vt sententia retractetur, vel agat apud principem, vel apud eum a quo sententia dimanauit, ita multis relatis tenet Boerius decis. 307. num. 2. ante fin. vbi copiose.

Simile est quod dicitur de condemnato ad soltendum quantitate, ei cuius prædecessor, solutionem acceperat, cuius quoque condensationem prædecessor soluerat, vt ab vtroque dolum renoueamus, namque talis condempnatio, & res iudicata retractatur per instrumentum solutionis de nouo repertum, vel quitationis, impetrata in integrum restitutione ex clausula generali, nihil causa pertineat ad fiscum, licet, nec ad principem, ita ex multis resoluit Iass. in d. l. imperatores. num. 12. vel si ad principem occurrat ex Bart. Bald. Alexan. & Paul. quos ipse ibi

allegat, namque si is in cuius fauorem condemnatio facta est, reperitur dolosus, quia ipsemet quietationem fecerit iuxta glos. in l. 2. C. de euictionibus, vel solutionem acceperit, plane nullum restitutionis auxilium necessarium est, sed ex conditione sine causa, vel solutum repetitur, vel condempnatio retractabitur, ex eisdem, & Baldi. in dict. l. sub specie. C. de re iudicat.

Ergo ex beneficio restitutionis quæ minoribus, quæque maioribus conceditur, vix relinquitur locus ei differentie, quam inter priuatos & fiscum, aut principem constituunt iura, licet regulariter priuatus non possit retractare sententiam occasione, & sub specie instrumenti de nouo reperti, princeps autem potest, ex superius autem dictis vix potest firmari hæc regula, illam tamen regulam ampliant scriptores, ad causas pupilli, minoris, ecclesie, communitatis, prodigi, furiosi, quiq; procuratores reguntur, ad causam libertatis, plam, & reliquas id genus, Iasson, & Alexan. in dict. l. imperatores, Bald. in dict. l. sub specie, Gregorius in dict. l. 19. Boerius in dict. decis. 307. ad medium.

Sed & Bart. & Iass. in dict. l. imperatores, ampliant hoc de instrumentis de nouo repertis, ad testes de nouo repertos, quæ est vna magna, & vtilissima exceptio, vt ex testibus de nouo repertis sicuti ex instrumentis retractetur sententia, quæ allegatio quotidiana est filci aduocato

ex

ex ratione tex. in l. in exercendis. C. de fide instrumen. & quia ipsi testes quod pertinet ad probationem dicuntur instrumenta, scilicet, quia causam instruunt. l. 1. ff. de fide instrum. l. notionem. §. instrumentum. ff. de verbo. signi. & quia adest in huiusmodi casibus, fauor publicus vt veritas detegatur, qui debet extendi, similiter ad causas similes in quibus viget similis, & eadem ratio ex Bartolo, in l. si constate, quæst. 9. ff. solut. mari. & in simili tenet Barto. in l. admonendi ad fin. de iure iurã. vbi quod sententia lata prætextu iuramenti necessarij retractatur, per instrumenta de nouo reperta, & ait Barto. quod terra stabitur etiam prætextu testium, qui de nouo reperti sunt, & tenent ibi Bald. & Angel. post Iacobum de Raueha, & Cynum, in dict. l. imperatores, & est opinio æquitate plenissima, quia vt læso & damnum passo, ex iure, & æquo subueniamus, vtq; veritas detegatur nihil debet ob stare, ideo a deo hæc extenderunt scriptores, vt sine dubio possis regulam facere generalem ex restitutione in integrum posse huiusmodi sententias, quæ traherent in rem iudicatam, retractari, probata de nouo veritate, siue ex instrumentis, siue ex testibus, vel probata antiqua falsitate, vel instrumentorum, vel testium, pro quibus lata sunt sententia, ita tenet Hostiensis in c. 2. de purgat. vulg. vbi Canonista, tenent communiter, Abb. Imola & reliqui in c. licet de probatio-

nibus, quod si princeps a deatur per viam simplicis querellæ sine dubio, reiectis iuris vtriusque disputationibus de validitate sententiæ ea retractatur a principe, siue ex causa falsorum testium, aut instrumentorum, siue occasione noui instrumenti, aut nouæ prouationis, ex tex. in dict. l. di. ui. ff. de pœnis, & ibi Bart. non est enim ferendum quod res mea, & utilitas mea remaneat apud te immerito, ideo si priuatus afferat se instrumenta ea hæcenus ignorasse, vel fuisse impeditum, adeo vt vel inquirere, vel presentare non potuerit, omnino audiendum esse ex iusta causa, quæ mouere possit iudicem, in integrum restitutum, tenent Ang. Bold. & Salycet. in l. sub prætextu. C. de transactionibus. Alexan. & Iass. in dict. l. imperatores, Bar. in l. 1. C. de sententi. aduers. fiscum latis retract. lib. 10. tex. in l. si mater la. 3. ff. de excep. rei iudica. & licet Paul. de Castro relatus a Boerio dicta decisio 307. & a Gregorio Lopez in dicta l. 19. limitauerit regulam dicta l. imperatores in actore, & admiserit in reo, tamen hæc æquitas, quam adnotauimus exigit, vt in vtroque habeat locum, quod sentiunt aperte ipse Boerius, & Gregorius, vbi supra, contra Paulum, & est rationi conuenientissimum, ex ea ratione quia oportet veritatem patefieri, & rem meam mihi iniuste ablatam iuste restitui, & ideo ricienda est, isthæc rei & actoris differentia.

Ex ea regula & æquitate ite ob

ten-

tentum est, ut quoties ostendatur dolus eius qui pro se sententiam obtinuit, tunc ad retractandam sententiam, non est admittenda differentia de qua in dict. l. imperatores, & dict. l. 19. sed indistincte & priuatus sicuti princeps admittendus est, ita tenet glo. fin. in dict. l. imperatores, quam commēdat varie Iass. ibi nu. 7. & 12. ideo vide, quia in his causis, plurimum potest iudicium prudentium prudens consilium, qui ex pluribus moueri poterunt. l. si fidei iussor. §. in omnibus. ff. mandat. vbi glo. verbo cessat.

14 Et quāuis ex dispositione. l. vna C. de sententijs aduers. fil. lat. retractationem, ibi (*causas in quibus contra fiscum iudicatum est, intra triennium retractari posse, & post id tempus, si prauaricatio arguatur, vel manifesta fraus probeatur.*) vbi glo. verbo causas optime distinguit inter sententiam latam, corrupto iudice, vel filici aduocato pecunia, ut ex hac causa sententia lata omnino non valeat neque teneat, etiam post triennium, officio enim iudicis perpetuo retractatur. l. omnes. C. de prescript. 30. vel. 40. annorum. & inter sententiam latam contra iura fisci, aut gratia, aut ambitione, ut hæc retractetur quidem postulata in integrum restitutione intra quadriennium. l. si. C. de temporib. in integ. testi. & illam glo. sequuntur Bart. ibi & Paulus, Alexan. & Iass. in dict. l. imperatores, & Bald. & Salycet. in. d. l. sub

specie, & Gregorius. d. l. 19. & Boerius dicta decis. 307. & est verum, & ita in nostro casu idem ipsi in. d. l. imperatores putant posse agere fiscum intra triennium, ad retractationem sententię, ex causa instrumenti de nouo reperti secuti decisionem. d. l. vna, vel intra quadriennium propter restitutionem, quę imploranda est, uti diximus, idque secuti decisionem. d. l. fin. C. de temporib. in integ. restit. putant tamē quod si interueniat dolus eius qui sententiam obtinuit, decidenda esse duo, scilicet, quod tunc nihil considerandum sit in fauore fisci, vel rei publicę, sed quod quilibet debet audiri etiam priuatus, secundo quod debet audiri perpetuo reiecta triennij, vel quadriennij, consideratione ex. l. si fidei iussor. §. in omnibus ff. mandati. & præter Bartol. Alex. & Iass. in dicta. l. imperatores, vbi ex Alexan. num. 7. est cōmunis opinio, & tenent omnes ex Boerio. d. decisio. 307. & ex Grego. d. l. 19. tenent Cynus; & reliqui in. l. c. de condi. indeb. Barto. & Angel. in. l. si sine. ff. rem rat. hab. Bald. post Cyn. in. d. l. 1. & intellige quod olim ante decisionem. d. l. fin. C. de temporib. in integ. rest. pet. illud triennium constitutum erat agēti ad retractationem sententię, & extendebatur ad causas pupilli, minoris, ecclesię, ex glo. in. d. l. vna, de sententijs aduers. fiscum lat. retract. sed postea concessio quadriennio, ex. d. l. si cessauit triennium, ita Bart. in. d. l. vna sed

sed Imola in. dict. l. imperatores, ait nullam correctionem in hoc inesse legum, atque adeo triennium constitutum sine restitutione, quadriennium vero, si restitutio petatur, esse que diuersa tempora, diuersis iuris remedijs constituta. & ait Alexander in. d. l. imperatores, quod hoc est verius, idem fere sentiebat Baldus in. l. primo, C. de cōdi. indeb. & vere. d. l. vna, triennium concedebat, si nulla prauaricatio intercedebat, intercedente vero prauaricatione post triennium existimabat audiendum fiscum, in quo duo dū taxat tempora considerabat, sine prauaricatione triennium, cū prauaricatione tempus perpetuum, ergo in priori casu confundebat illud de restitutione, ut intra triennium petenda esset, & ita intelligit Alexan. in. d. l. imperatores, num. 6. ex quo nota, quod antedecisionem text. in. l. fin. C. de temporibus in integ. rest. pet. triennium erat constitutum & est cōmunis intellectus ex Alexandro vbi supra, & necessarius dict. l. r. iuncta ibi gl. C. de sententijs contra fisc. lat. retract. & conueniunt tempora, nāque decisio dict. l. 1. est Alexan. imperatoris, sed decisio. d. l. si. est Iustiniani noua constitutio qui plures post annos imperauit, istud autē quadriennium quod maioribus & minoribus conceditur non currit nisi adie scientię, late fundat Sfortia, ut ibi videre poteris de restit. par. 1. q. 20. arti. 4. nu. 39.

Ex quibus quę necessaria fuerūt

adiura nostra Hispania patet sensus ad dict. l. 19. tit. 2. par. 3. quatenus coniungit hæc tempora, scilicet triennium, & perpetuum tempus ibi (*Bien puede usar dellos para desfastar el juyzio que fue dado contra el falso tres años desde el dia que fue dada la sentencia, o despues en qual tiempo quier si pudiere probar que el personero del rey fizo engaño, en su pleyto ayudando ala otra parte porque obieron a dar el juyzio contra el, o si pudieron probar otro engaño, manifesto porque tal juyzio fue dado.*) ex qua lege aduertit quod occasione instrumenti de nouo reperti potest causa suscitari intra triennium in quo concordat cum. d. l. 1. C. de sentent. cont. fil. lat. ret. & in eo quod omissum est in. d. l. 19. de restitutione intra quadriennium admittendum est ex. d. l. fin. C. de temporib. in integ. rest. pet. quia hoc de restitutione non est, in nostra lege denegatum. si vero dolus proponatur, tunc tempus perpetuum est, vnde cumque dolus intercedat, & iuxta hunc sensum quadrat dict. l. 19. cū his quę diximus supra latius & vere est genuinus intellectus, illa enim disiunctiua, (*O despues en qual tiempo quier.*) separatur a priori casu, & facta, & iure l. si is qui ducen- ta §. 1. ff. de rebus dubijs, vnde licet Gregorius ibi verbo (*en qual tiempo quier*) putet decisionem legis generalem, comprehendere omnem casum, siue dolus intercedat, siue non intercedat, ut perpetuo audiatur fiscus occasione instrumenti de nouo

reperi ego sine doli suspicione, ex communi & recepta sententia, & ex verbis. d. l. 9. vix auderem asserere, esse fidei audiendum, saltem eo remedio de quo in dicta l. 19. etiā si videam illud esse veritati indagando favorabilius, sed oportet finiri lites. c. finem litibus de dolo & contumacia, ideo oportet aduocatos, esse cautos, vt allegent enormissimam læssionem, quæ constet ex actis, & falsis item probationibus, tunc addant instrumenta & probationes de nouo repertas, dolumque aduersarij, vt extra triennium audiatur, & tunc cum definitiue iudicatum sit, prudens iudex, animaduertet ex qua causa sit sibi retractanda sententia, & an tempus elapsū sit, quod ex ea causa competat, ante definitiuam vero non repellatur libellus hoc modo conceptus, sed ad definitiuam causæ decisionem referuabitur, si vero agat solum de instrumento de nouo reperto sine dolo, periculum est, ne post triennium audiatur, ex varia interpretatione. d. l. 19. ibi (en qual tiempo quier) quia enormissima læssio ex communi sententia ultra quadriennium admittit restitutionem de quo vide latissime Sfortiam Oddum de restitut. part. 1. q. 19. art. 7. vbi late, & quæ dicitur læssio enormissima ipsemet. 1. par. q. 2. art. 13. & licet Robertus, Lancelotus ex proposito disputauerit quæstionem, prudens lector, ex vtriusq; scriptis videbit quid ille omniserit cum hanc fere solā quæ-

stionē tractaret & quid nos adducamus præter ipsum.

17
Posterior vero disputationis pars pertinet ad quæstionem quotidianam, sed in foro difficile, in qua varie sæpe vidi iudicatum, ex varijs causarum circumstantijs quibus ea fere continetur, an scilicet, in hoc casu quem hæcenus diximus de sententia retractada occasione instrumenti de nouo reperti, vel testium de nouo repertorum, an sententia quæ semel transiit in rem iudicatā omnino sit exequenda, an vero ipsa restitutio cuius vi & potestate ipsa sententia retractatur, suspendat executionem trium sententiarum, vel vnius, quæ in rem iudicatam transierit, vtrūq; casum habui sæpius de facto, & obstinate disputata est quæstio, an executio trium sententiarum suspendatur per hanc restitutionem en la causy de vn vezino de Rianjo en Galicia, & in casu, de vna sententia, quæ transiit in rem iudicatā, en vna de Juan de entrambas agüas vezino de Villadiego, en entrambas causas, occasione noui instrumenti, & probationis & doli, re fricata est causa, y en entrābas pedise recogiesen las executorias, y se traxeron a esta corte, en entrambas se pidio se les boluiesen, ex ea causa, quia pendente causa, & lite restitutionis ad retractationem, de las sentencias, no se auia de impedir la execucion de la executoria, varie pronuntiatum fuit, propter varias scribentium opiniones, & cau-

sa

sarum circumstantias quas in medijs adducam, aliorū vero esto, & iudiciū & electio.

Et in primis Oalora ex proposito aggressus est quæstionem hanc, lateq; disputat. 3. par. 3. par. c. 6. per totum, & ibi adducit argumēta ad vtramq; partem, sed nescio an vera fundamenta attigerit, & postremo, resolutionem apponit: quam ego existimo veram, sed decidit sine iure, sine authore, quod patet in versiculo, vnum tamen, ad finem, ego quod ipse ne attigit quidem adducam authores vtriusq; partis, & iura in quibus vtriusq; sententia innititur, ex quibus constabit quæstionis vera, & æqua resolutio, & constabit item quibus fundamentis, & quā longe abs re alienis, Oalora quæstionem disputarit. Itaq; in quæstione an executio impedienda sit ob causam restitutionis, quæ postulatur, vel occasione noui instrumenti reperti, vel veteris falsitatis non intellectæ, vel occulte olim collusionis vel occasione enormissimæ læssionis, quæ exactis constat, vt superius diximus ne cōfusse ad vltiora nostra procedat disputatio, animaduertendum est, duplicem esse casū, eumq; quotidianum, & in causis nobilitatis, & in alijs causarum generibus, el primero quando la executoria se libro, con vna sola sententia, la qual o por consentimēto expreso, o tacito passo en cosa juzgada, lo mismo entiendo de dos sentencias si de la segunda auia lugar

18
appellacion o supplicacion. El segūdo caso quando se litigo el pleyto y se decidio por tres sentencias, y carta executoria en el qual caso, es la execucion legitima, in priori casu de executione sententię impediēda, vel non impediēda ex causa restitutionis in integrum, Bart. vt ab illo exordiamur in l. 4. §. cōdemnatum, nu. 3. ad fin. ait, quod si quærat, an in integrum restitutio petita aduersus sententiam impediatur ipsius executionem, quod eadē distinctio faciēda est, quæ admissa est in quæstione de nullitate, scilicet quod aut restitutio requirit altiorē indaginem, & non sit suspendēda, aut non requirit altiorē indaginem, quia vel incontinenti potest, vel apparere, vel probari, & tūc impediatur executionem, tex. expresus in l. si prætor. §. Marcellus. ff. de iudicijs, ibi (Si per dolum sciens falso aliquid allegarit, & hoc modo consecutum eum sententiam prætoris, liquido fuerit approbatum) & ibi (puto vel actionem iudicati eo casu in eum denegandam, vel exequi prætorem ita iudicatum non debere.) qui pro Bart. est tex. elegans, ad idem est tex. elegans in l. 2. C. de falsis (Satis aperte inquit Alexander Imperator, diuorum parentum meorum rescriptis declaratum est, cum morunda solutionis gratia a debitore falsi crimen obicitur, nihilominus salua executione criminis, debitorem ad solutionem compelli debere,) hæc fuit opinio Barto. vbi supra, & Paul. ibi & in l. 1. C. in integ. restit. post.

post nihil noua, idem Barto, in. l. de
fendente, de authorit. præstanda, &
in. d. l. si prætor. §. Marcellus. ff. de
iudicijs, Boerius decif. 65. num. 7. Ro-
dericus Suarez, in. l. 2. titu. de los go-
uernos. lib. 3. foreleg. versic. quarto
queritur, ast Imola in. d. l. 4. §. cōdē-
natum. ff. de re iudicat. tenet indif-
19 tincte, quod restitutio petita omni-
no impediatur executionem, Alexan.
vbi nu. 26. putat Imolæ opinionem
veriore de iure, fundatur Imola,
quia restitutio habet naturam ap-
20 pellationis, per. l. vnam, & in rub. C.
appellat. pend. nil. nouari, vbi Bar-
tol. cum ergo appellatio interposi-
ta suspendat de sui natura executio-
nem sententiæ, ergo idem admitten-
dum est in restitutione. l. præses. ff.
de minoribus, & quia æquiparato-
rum idem est ius, vt diximus supra,
gloss. l. §. 1. nume. 42. pro Imola est
tex. in. l. si causa cognita. C. de trā-
ctationib. ibi (*appellationis vel in inte-
grum restitutionis sollemnitate suspensa
non est*) & loquitur text. in sententia
prolata, quæ transiit in rem iudica-
tam, text. expressus in. l. defendente
quæ est. l. penultim. ff. de authorita.
præst. vbi restitutio impedit execu-
tionem sententiæ tenet hanc Bald.
in. d. l. vna. C. nil. nouari pend. in in-
teg. rest. tenent Romanus. & Alex.
in. l. 2. §. si seruus. ff. de acq. pos. Imo-
la rursus in. l. qui a latronibus. §. 1.
circa fin. ff. de testam. iterum Bal-
dus in. d. l. si causa cognita, idem Bal-
dus in rub. C. de edicto diui Adrian.
tollendo, Speculator titu. de execu-

tionem sententiæ. §. 1. in principio, In-
nocentius in. c. pastoralis. §. præte-
rea de officio ordinarij, Afflict. de-
ciff. 356. numero. 3. istam opinionem
tenuit Raphael Cumanus, in dict. §.
condenatum qui prior pro hac opi-
nionem allegauit, tex. in. d. l. descen-
dente, vbi ipsemet Barto. bis ad hoc
notat illum tex. & dicit Raphael qd
ista opinio cōmuniter tenetur, scili-
cet, quod restitutio impediatur execu-
tionem, etiam si requirat altiore
indaginem, contra distinctionem
Barto. & dicit Alex. quod hanc opi-
uionem magis communiter tenent
Canonistæ in exp. suscitata, de in in-
tegrum restit. hanc opinionem tenet
& defendit Iass. in. d. §. conden-
natum, nume. 36. 37. & seq. & dicit
receptissimam D. Dida. Couarrub.
pract. quæst. 15. nume. 7. est enim re-
stitutio quedam species appellatio-
nis. d. l. præses. ff. de minoribus, ap-
pellatio autem suspendit executionem. 21
d. l. 1. nihil. nouari appella. pend.
ergo & restitutio, at vero ad tex. quæ
prose allegabat Barto. in. d. §. con-
denatum, scilicet. c. suscitata de in
integrum restit. dupliciter responde-
mus. Primo, quod ibi fuit sententia
lata a principe, vt patet ex tex. at ve-
ro restitutio quæ imploratur aduer-
sus sententiam latam a principe
non obtinet naturam appellationis,
sed supplicationis, quia restitutio
imploratur a principe per supplica-
tionem. l. præfecti. §. 1. ff. de mi-
noribus. l. diui. ff. de pœnis, talis au-
tem supplicatio non suspendit, nec
im-

impedit excusationem authentica,
quæ supplicatio C. de precibus im-
perat. offerend. item etiam quia re-
stitutio facilius multo conceditur
aduersus sententiam iudicis infe-
rioris a quo poterat appellari, quā
aduersus sententiam principis a
quo appellari non poterat, Barto-
lus in leg. si prætor §. Marcellus ff.
de iudicijs, & in leg. 1. C. de tempo-
ribus in integrum restit. pet. ex
qua differentia non obscure, patet
etiam discrimen inter restitutionem
quæ postulatur aduersus sententiam
a qua poterat appellari, vel aduer-
sus tres sententias quoad effectum
suspendendi executionem, quæ
tres sententiæ habent de iure agni-
tam executionem, dicta Clementi-
na vna; de re iudicata, & licet hic
prior intellectus de se, & in se sit ve-
rissimus tamen in casu dicti capituli
suscitata non fuit ratio decidendi,
nec mouit Pontificem, vt executio-
nem non impediret, quod lata es-
set a se ipso ipsa sententia, vt opti-
me adnotat Abbas ibi numero 8.
22 contra Innocentium, vbi, quod
Pontifex motus est solum in ca-
lumniam præsumpta ab eo qui resti-
tutionem petebat, & patet ex ver-
bis textus ibi, (*Ne vero per excogi-
ratam malitiam sicut ex præsumptioni-
bus pluribus videbatur effectum sen-
tentia in damnum episcopi impediri.*)
vnde Abbas ibi ad finem, dicti nu-
meri 8. tenet indistincte hanc com-
munem opinionem, quod execu-
tio, indistincte impediatur petita

restitutione in integrum siue ad sit
probatio incōtinenti siue nō, contra
Bart. priorē sententiā, sed limitat di-
ctā cōmunē opinionē ex text. in d.
c. suscitata nisi constare possit aliun-
de restitutionem esse calumniosam
quia sicut vero similiter calumniosa
non impedit executionem, & ita
intelligenda est dicta l. 2. C. de falsis
vbi falsitas illa allegatur caluniose
ad impediendam solutionem, ideo
q; ex calumnia præsumpta non im-
pediuit executionem attēta regula
tex. in dicta l. si prætor §. Marcellus
quia ibi calumnia, & malitia erat
ex parte eius qui executionem desi-
derabat, & patet ex tex. ibi *Si per do-
lum sciens falso aliquid allegari, & hoc
modo consecutum eum sententiam præ-
toris liquido fuerit approbatum*) & quia
liquida erat calumnia ex parte sen-
tentiæ merito Iuriconsultus sub-
dit (*prator vel actionem iudicati eo ca-
su in eum denegandam, vel exequi præ-
torem ita iudicatum non debere*) deniq;
hæc opinio Abbas. facit regulā, cō-
munem opinionem Imolæ contra
Bart. & est tertia opinio in hac dis-
putatione, vt executio omnino im-
pediatur per restitutionem petita in
integrum, ex reg. tex. in d. l. si causa
cognita C. de trāctationib. & ex tex.
in d. l. de fidei. ff. de administ. tut.
& ex reg. tex. in d. l. 1. C. in inte. rest.
caus. ped. nil. nou. considerata natu-
ra restitutionis quæ appellationi af-
similatur d. l. præses ff. de minori. iū-
cta l. 1. nil. noua. appel. pend. at vero
hac regula ita accipienda sit nisi ca-

lumiā, & calumniā præsumptio aliud exigat, quia si calumniā præsumptio sit ex parte eius qui restitutionem petit, tunc non est impedienda executio ex dicto cap. suscitata, & ex dicta le. 2. C. de falsis, si vero sit ex parte eius qui executionem desiderat, impedienda sit executio, dicta l. si prator §. Marcellus & hanc tertiam opinionem tenet Abbas in dicto cap. suscitata, numero 8. & tenet Boerius dicta decisione 65. numero 7. ubi quod cessante præsumptione calumniæ ex parte minoris Ecclesiæ, aut fisci executio data cautione, si victus fuerit, ex Ioanne Febro, Cyno, Baldo, & Raphaelo Cumano in dicta leg. 1. C. in integrum restitu. caus. pend. nil. no uand. Ioannes de Imola in le. qui a latronibus §. 1. ff. de testamen. Cornuus consilio 111. volumine 1. item tenet Stephanus Aufferius ad Capellam Tolosanā 54. ubi etiam si nihil alleget tamen reducit hanc questionem ad præsumptionem calumniæ, ut executio impediatur, vel concedatur, idem sentit decis. Afflictis 356. numero 4. 5. & 6. ut ex præsumpta calumnia suspendatur, vel concedatur executio dicto c. suscitata, dicta l. 2. dicta l. defendente, hanc tenet Marata de ordine iudiciorum, parte 6. actu 2. siue de appellatione, numero 97. hanc omnino opinionem subopte ingenio ductus, tenet Otalora post longam disputationem, immemor omnium quæ hic adduximus 3. parte 3. part.

cap. 6. ad finem, versiculo, vnum tamen, qui in tota illa sua disputatione, quod vere ausim dicere, nihil se re attigit, quod ad rem faciat, nulla enim ibi mentio horum omnium quæ diximus, constitue ergo aduersus vnam sententiam a qua licitum fuit appellare, vel supplicare, ea supplicatione quæ obtinet naturam appellationis, qualis est quæ in Hispania interponitur ex dispositione nostrarum legum, restitutionem petitam impedire quidem omnino ex iuris regulis executionem, dicta l. si causa cognita, dicta le. defendente, dicta l. vna dicta leg. præses, at vero hanc regulam ita demum accipere nisi calumnia alicunde appareat, quia oberit restitutionem postulanti, si ex ea parte calumnia elucescat dicto c. suscitata, dicta l. 2. vel oberit ei qui executionem desiderat, si ab ea quoque parte præsumatur dicta l. si prator §. Marcellus, & ut tres omnino opiniones ad vnam reducas, ad comprehendendam calumniam, & malignitatem, quæ suadet executionem, vel retardat, plurimum proderit probatio ex actis, vel incontinenti non temere oblata, ex Barto. & hæc est vera resolutio ex iuribus quam vides post longam disputationem non attigisse Otaloram, etiam si sine auctore & iure, in eam raptus sit, cogente ratione.

Ex quibus licet aliqua ad notare, ne ad ea impingat indoctior: primū hæc omnia non habere locū in executione irretactabili, quia ubi

venit executio sententiæ irretactabilis puta, abscissionis capitis, manus, aut pedis, aut ictus fustium, ea omnino oportet impediri per restitutionem in integrum postulatam, tenet Paulus in dicto §. condemnatum, qui & ad capturam id extendit, & sequitur Alexan. ibi num. 29. Boerius d. decis. 65. numero 9. decisio Capellæ Tolosanæ 420. Aufferius ad Capell. Tolos. 54. Rodericus Suarez in l. 2. titu. de los gouernos, lib. 3. foro leg. versu. quarto queritur Maranta de ordine iudiciorum parte 6. actu 2. qui est de appellat. nu. 98: quod est aduertendum maxime iudicibus qui de criminibus cognoscere consueverunt, veredum enim est, ne probato dolo falsitate, aut collusione veteri, vel ostensa, & demonstrata, aut oblata noua defensione, de nouo reperta remaneat miser sine manu, aut pede, aut fustibus verberibus ve, aut aliqua alia iniuria affectus.

Secundo licet aduertere ad illam opinionem, quod est maxime secundum ius, quo receptum est, minorē qui inuentarium non confecit tempore constituto a lege, posse quidem implorare in integrum restitutionem, & interim pendente causa restitutionis non debere in illam executionem fieri, primū probatur in auct. de hæredib. & falsid. §. pupillus, secundū concludit Bald. in l. ait prætor, la prima ff. de minori. & notat Suarez nofter in l. post re iudicatā ad declarationem legis regni extensione 1. nu. 9

Tertio cum executio sententiæ & contractus equiparetur, quia contractus semper concipitur sub illa forma (como si este cōtracto y lo enel cōtēdo fuesse sententia diffinitiva passada en cosa juzgada) & ita equiparat Bar. in l. cū vnus ff. de bon. aucto. iudi. poi. Bald. in l. si. C. eod. sequitur quæ quæ diximus de calumnia aduerteda, ex d. c. suscitata, & ex d. l. 2. & ex d. §. Marcellus, habebunt quidem locum in executione contractus sicut in executione sententiæ, ut calumnia retorqueatur contra eum a quo præsumatur, dum tamen in dubio restitutio admittatur, & dū probetur incōtinēti cesat executio ex d. l. si causa cognita, & d. l. defendente,

Quarto ex prædictis apparet l. penulti. ff. de collus. deteg. nihil facere ad hanc questionem, quia si disputamus de restitutione postulata, an impediatur executionem, illud prouenit, ex decisione d. l. si causa cognita & d. l. defendente, & ex natura restitutionis quæ equiparatur appellationi d. l. præses, & d. l. 1. at vero collusio nullā habet cū appellatione cōmunionem, ideo nihil suspendit, etiā si collusionis causa pendeat, hoc diximus quia Otalora ubi supra, desumebat argumentū ex d. l. penulti. & ad solutionem nullū ius adducebat, nec ad hanc questionem vllus antiquorum ius illud attigit, quia vere ad questionem nihil facit, versati enim sunt in interpretatione legum, quæ proprie erant questionis, non in alienis & separatis.

Quinto aduertendum est, ex eo quod restitutio habet vim appellationis, vt sapius diximus, & naturā ipsius, quia suspendit, merito l. 1. in integrum restit. caus. pend. nil. nou. illud efficit, vt executio suspendatur, per appellationem legitimam non potest autem allegari, vt scilicet, relinquat executionem in suo statu, vt executio fiat, dum restitutionis causa agitur, quod existimat Otalora vbi supra, magis enim ad res quam ad verba aduertendum est, diximus glo. 2. §. 1. nu. 6. & hæc pertinet ad priorem casum, in quo diutius morati sumus, quia ex hac disputatione patet sensus ad decisionem quæstionis in secundo casu, scilicet trium sententiarum.

Igitur accedentes ad casum secundum, quando proponuntur tres sententiæ, & ex altera parte agitur de executione, ex altera vero de restitutione, an scilicet, ex ista restitutionis lite inducatur impedimentum ad executionem, ita vt ex ea impediat executionem, breuiter relatis auctoribus vtriusque partis, quid sentiamus dicemus, præmissis eo quod supra adduximus, scilicet, quod licet in vtroque casu agatur de impedienda executione, plurimum differunt inter se duo illi casus, quia facilius sit restitutio, & faciliores effectus restitutionis respectu vnius iudicis inferioris, & sententiæ ab eo lata, a qua poterat appellari, quam respectu sententiæ ternæ, cuius executio non est approbata solum à le-

ge, verum ablata omnis occasio ex qua executio impediri possit, ex Bartol. in dicto §. Marcellus, & in dicta l. 1. C. de temporibus in integrum restit. iuncta Clem. 1. de re iudicata, quæ iura simul vtrumque probant, & hæc est ratio generalis propter quam hæc disputatio reperta est in duplici casu, vnius, vel trium sententiarum.

Igitur quod pertinet ad quæstionem Bald. primus omnitenit, quod non erat impedienda executio propter istam restitutionem, & loquitur in sententijs idque in l. 1. C. ne liceat tertio prouocare, nu. 16. & oportet attendere ad rationem Bal. ait enim, (nā etiam in pupillo, & ecclesia loquitur d. c. vt calumnijs) ergo fundatur Bald. in cle. 1. de re iudic. quæ incipit, vt calūnijs, & in effectu argumētatur de nullitate ad restitutionem, quæ erat argumentum Bar. in d. §. condemnatum, de quo supra, & ait quod dispositio d. cle. 1. circa nullitatem, recipienda est circa restitutionem, vnde sicut calūniola nullitatis causa non impedit executionem trium sententiarum ita existimat, calūniola restitutionis causam non debere impedire executionem trium sententiarum, hoc est fundamentum Baldi, ex dic. cle. 1. in quo fundamento, duo sunt oportune animaduertenda, primū inductio nē, text. in d. cle. 1. & ratio, & iure fulciri, ratio ea est, quia si per dispositionem dictæ Clem. 1. tollitur beneficium nullitatis, quod erat de iure communi, multo magis debet tolli,

tollit. beneficium restitutionis in integrum, quod est extraordinarium, & sic contra regulas iuris communis, & quia facilius tollitur, quod est contra ius speciale, quam quod est contra ius commune l. eius militis §. militia missus ff. de militar. restamen. authen. de non alienandis §. quod verosimile, iure quoque fulcitur ea inductio, quia dispositio eius Clem. 1. non est correctoria, sed limitatiua, ita ait Alexand. in dicto §. condemnatum, vnde de facilius debet fieri extensio legis limitatiuæ, quam correctoriæ, vt per Bartolum in l. si constante, in principio. 2. quæstione ff. solut. matrimo. Angelus in l. 1. §. si is qui quadraginta ff. ad Trebellian. textus in cap. cum dilecta vbi Abbas de confirmat. vtili, vel inutili, & quia ipsamet restitutio Clem. 1. explicat rationem suæ decisionis, scilicet, vt calumnijs fiat obuiam, ergo eadem ratione, idem debet constitui in restitutione, quia non est indulgendum malitijs, vt executio suspendatur propter calūniolam restitutionis causam, & ex ratione legis facilius fit legis extensio Clem. 1. cum ibi notatis de electione Baldus in authen. quas actiones de Sacro. Eccle. l. maximum vitium C. de lib. præ. vel hæred. itaque si verum amamus, plane hæc sententia, Baldi, omnino non negat impedimentum executionis, sed ex calūnijs præsumpta, impedit executionem, bene verum est, quod si nihil aliud proponatur, in dubio Bal-

idus restitutionem contra tres sententias existimat calūniolam, ad hunc effectum, vt executio non impediatur trium sententiarum, sicuti non impeditur ex nullitate, itaque ex hac opinione Baldi, qui fundatur in dicta Clem. 1. posset recipi omne illud quod de nullitate receptum est, Bartolo, Paulo, Alexandro, Lassoni, & Ripæ, in dicto §. condemnatum, vt si nullitas pateat ex actis, aut in continenti, possit probari, adhuc impediatur executionem, quam interpretationem recipiunt omnes, & ita existimandum est voluisse Bald. vt restitutio, cuius fundamentum hoc est latio, possit ostendi, ex actis, vel incontinenti probari, impediatur executionem instar nullitatis.

Contrariam opinionem contra Bald. tenuit Salycet. in d. l. 1. C. ne liceat tertio prouocare, imo quod causa in integrum restitutionis impediatur executionem trium sententiarum, fundatur, tum quia d. Clem. 1. loquitur in allegatione nullitatis non vero restitutionis in integrum, & idēo inquit ipse, quod in petitione restitutionis in integrum non debemus recedere à regulis iuris communis, in quo quidem aduertere licet ad duo quæ faciunt pro Salycet. & sūt fortissima, primū ad inductionem Salycet. qui inducit text. in Cle. 1. in suū fauorem, sicut indicebat Bald. vt simul videas quam in misera disciplina versumur, in qua ex eodē text. duæ omnino contrariæ, & ex diametro oppositæ.

positæ sententiæ prodierunt, ut locus sit paremiæ, ex eodem ore, calidum, & frigidum, igitur Salycet. sic argumentatur, Causa nullitatis de sui natura non impedit executionem, quia nullibi scriptum est, causa restitutionis de sui natura impedit executionem, quia uti diximus id scriptum est in l. præses ff. de minoribus. (*Præses provincie minorem, inquit Ulpianus, in integrum restituere potest, etiam contra sententiam suam, vel prædecessoris sui, quod enim maioribus appellatio interposita præstat, hoc beneficio ætatis consequuntur minores.*) similis enim est appellatio, quæ suspendit leg. i. ff. nil novari appellat. pend. ergo de nullitate, ad restitutionem non licet argumentari, quia à disparatis non fit bona illatio lege Papinianus exuli. ff. de minoribus l. fina. ff. de calumniatoribus, sed dicta Clement. i. loquitur, & habet locum in nullitate, ergo non est extendenda ad restitutionem, ex qua ratione corruunt argumenta quæ faciēbamus pro Baldo, quia etiam si concedamus nullitatis beneficium esse ordinarium, extraordinarium vero restitutionem, imo etiam si cōcedamus dictam Clementinam non esse correctoriam sed limitativam, tamen quia reperitur interna, & essentialis differentia inter utramque quo ad suspensionem executionis, plane non potest deduci argumentum de vna ad aliam, nō secus, quam si argumēteris de hereditate ad legatum, vel de contractu qua-

rentigio ad quirographum vel e contra, ad impediendam executionem ubi enim est essentialis differentia ubi nulla est argumentatio, ex dicta lege Papinianus exuli, & dicta lege finali.

Præterea licet superius fecerimus 31 differentiam inter vnam sententiā quæ transiit in rem iudicatam, quia non fuit appellatum, & tres sententias, ad vnam principis, ex l. præfecti §. i. ff. de minoribus, quæ de sui natura habent executionem, & ex Bartolo in l. i. C. de temporib. in integrum restit. pet. plane si verum amamus utraq; habet executionem paratam, & in utroque casu recipiendū est, quod de restitutione est scriptum, cum ergo sententia quæ transiit in rem iudicatam, habeat executionem paratam l. executionem, & in rub. de executione rei iudicate, & tamen per restitutionem in integrum ex sui natura suspendatur executio dict. l. si causa cognita, & d. l. defendente, de quibus supra late, plane idem dicendum est, in executione triū sententiārum, quia tam legitima est executio huius sententiæ quæ transiit in rem iudicatam, quam illarum trium, facit l. i. & in rub. C. de in integ. rest. pend. nil. nō. hæc est ratio Salyceti, ex qua petita restitutione in integrum aduersus tres sententias suspendenda est executio, & sunt Bald. in Saly. duo principes harum duarum opinionum inuicem, & mutuo pugnantium. Baldum sequuntur Alexan. in dicto §.

§. condemnatum, num. 27. & Ripa num. 31. Salycetū sequitur Capella Tolofana 54. Domini autem de Roma modo Baldum, modo Salycetum sunt secuti, constat ex Decis. Cassadoti i. tit. de restit. in integ. D. Didacus Couarruias præct. quæst. 25. ad fin. accedit ad eam resolutionem, quam supra adduximus de restitutione aduersus vnam sententiā, a qua non fuerit appellatum, nam Corsetus, & Capitius, loquuntur in sententia principis, ille in singulari, verbo, in integrum restitutio, hic decisione Neapolitana: 53. existimatq; D. Couarruu. recurrendum esse ad tex. in d. ca. suscitata, & ad calumniæ præsumptionem, de qua ibi, in quo quidem cum calumnia inquirat iuxta tex. in d. ca. suscitata, necessario fuerunt duo sibi concedenda, primum quod deficiente calumnia erat suspendenda executio propter restitutionem in integrum, ex regula tex. in d. l. si causa cognita, & l. defendente, ex quibus desumpseramus superius regulam, at vero exceptione ex d. c. suscitata, iuxta quarum legum intellectum, si calumnia esset, aut apparet ex parte eius qui executionē postulabat, suspendenda erat, si liquido constaret de calumnia ipsius, caliditatis, falsitatis, vel collusionis quæ intercessisset, iuxta tex. in d. §. Marcellus, nam quod Capitius, & Corsetus supra allegati adducunt, quod sententia principis exequenda sit, nihil obstante in integrum resti-

tutione, quia eo casu restitutio magis assimilatur supplicationi, quæ nō suspendit dicta auth. quæ supplicatio quam appellationi, plane id nō est contra hanc nostram sententiā, uti diximus, nā restitutio habet naturam apellationis, & quod operatur appellatio in casu appellationis id operatur restitutio in casu restitutionis, tex. in dicta l. præses, sed appellatio in casu appellationis suspendit dict. l. i. nil novari appellat. pend. ergo & restitutio d. l. i. & in rub. in integ. restit. pend. nil. nou. unde supra diximus ad tex. in d. c. suscitata quod ibi ratio quare nō impeditur executio, fuit malitia quæ multis argumentis colligebatur, ex actis, nō vero sententia principis, & ita fuit sententia Abbatis, ibi num. 8. quod aduertendum erat plurimum, ad malitiam, & calumnia, ut obesset ei, ex cuius parte reperiretur, petenti restitutionē, si ipsa restitutio malitiosa videri possit, executionem item desideranti, si ipse quoq; in calumnia esset ex d. §. Marcellus, & plane D. Didac. Couarruu. dum ad calumnia confugit, ex ea intelligendus est, & admittenda est regula d. l. si causa cognita, & d. l. defendente, iuncta d. l. præses, & d. l. i. at vero exceptio desumenda est, ex d. l. 2. C. de falsis, & ex d. ca. suscitata, quando malitia & calumnia est in restitutione, ut non impediatur executio, at vero impediatur, si calumnia appareat ex parte eius qui executionē desiderat, idq; liquido d. §.

Marcellus, & plane si verum amamus in opinio Baldi, d. l. 1. in hanc distinctionem incidit, dum considerat malitiam, & calumniam, & dum æquiparat nullitatem, & restitutionem, quia constat ex recepta sententia cum Barto. Paul. Alex. Iass. & Ripa in d. §. condemnatum, nullitatem liquidam ex actis, vel quæ in continenti possit probari iure civili suspendere executionem, quia tunc calumnia apparet ex parte executionis, & est locus dict. §. Marcellus, vt impediatur. Præterea cum Bald. fundet suam opinionem in cle. 1. de re iudic. non potuit salua iuris ratione, vt probauimus supra, extendere eius tex. decisionem ad restitutionem, quæ fuit ratio pro Salyceto, quia ius quod adimit remedium iuris ordinarium, non videtur adimere remedium iuris extraordinarium, glo. fin. in l. postquam liti C. de pactis, & ibi Bal. & Iass. in 2. ad ditione, postremo in hac re. Otalora etiam si nihil alleget vbi supra, hunc sensum tenet, vltimo inuenio modernum, qui licet non adducat hæc iura tamen tenet hanc distinctionem, is est Franciscus de Caldas Pereyra, in repet. l. si curatorem habens, verbo, per quod pristinum ius, num. 25. de restit. in integ. qui allegat Nauarrum in ca. accepta de re restit. spoliat. oppo. 1. Parisi. consilio 109. lib. 4. num. 17. Antonium Marcum lib. de temp. vtil. c. 3. numer. 2. Misingerium, lib. decis. imp. centuriar. q. 84. Thobiam Nonium, con-

silio 68. num. 9. & subdit vnu magnum verbum, quod camera imperialis consuevit approbare opinionem Salycet. maxime si calumnia apparet, Milles in repertorio, verbo executio, & verbo restitutio, ego autem existimo ex fundato iure Salycet. opinionem verissimam, ex d. regula l. si causa cognita, & l. defendente, maxime si ex parte postulantis executionem constat calumnia, aut præsumatur vrgenti necessitate præsumptionis, vel doli, vel fraudis vel falsitatis, vel collusionis, & ad id puto, text. egregium in d. §. Marcellus, & verissimam opinionem Bar. ex eo §. at vero puto exceptionem ex d. ca. suscitata, & ex d. l. 2. si contra executionem extant calumniae argumenta, & ita existimo ex istis iuribus relinquendum arbitrio iudicis, qui de calumnia & malitia iudicabit, quæ cum consistat in facto, ad iudicis arbitrium pertinet l. 1. ff. ad Turpillian. nec iure nostro his omnibus resistit l. 3. nec l. 4. titu. 17. libr. 4. noui ordinam. naq; primum prædictæ leges pertinet ad nullitatem, sub quo titulo posita sunt, ibi (de las sentencias, y nullidades que contra ellas se allegan.) argumento l. Imperator, ff. de in diem additione, nec verba generalia d. l. 3. interpretanda sunt de restitutione sublata per ea quæ notauimus supra, hæc Glossa 6. §. 1. num. 54. & quia in d. leg. 4. expresse agitur de nullitate, nec verbum subest vllū de restitutione, vnde subit ratio Salyceti, vt remedia quæ tollunt

lunt nullitatem, non videantur auferre restitutionem, ex glo. in dict. l. postquam liti, & quæ ad eam attulimus supra isto §. præterea non est dicendum, ex verbis generalibus, & ambiguus, correctas esse leges partitæ, quas superius adduximus, quia non est inducenda correctio legis partitæ l. præcipimus C. de appellationibus.

Notabilia ex Glossa 7.

- 1 En España vnos pechos se pagan a su Magestad, otros no.
- 2 Moneda forera en España es pecho personal.
- 3 Duda se si de no pagar pechos concejales y no reales se adquiera posesio general en toda España.
- 4 Prescripcionis ea est natura, vt quod vni acquiritur alteri derrahatur.
- 5 Acquirendo, tantum acquirimus quantum possidemus.
- 6 Conseruatio differt ab acquisitione, quia per vsu in parte conseruatur totum ius.
- 7 Ex parte regis, si contra eum prescribatur requiritur scientia eius, & patientia, vel officialium eius, qui præ sint ei negocio de quo agitur, & quando patientia, & scientia regis præciffere requiratur, num. 31.
- 8 Actus positivi restringunt possessione, vel extendunt.
- 9 Limitata causa limitatum parit effectum.
- 10 In iuribus incorporis ius mutatur ex actibus qui geruntur.

- 11 Nobilitas iure communi probatur per reputationem, & qualiter id intelligendum, num. 22.
- 12 Reperiuntur casus, quo quis in vna prouintia est nobilis in alia ignobilis, & quomodo intelligendum sit, num. 17.
- 13 In probatione nobilitatis plurimum potest consuetudo, & qualiter intelligendum sit, num. 23.
- 14 Lex nostra requirit non solutionem, & qualiter sit intelligenda, respectu de los pechos reales y concejales num. 3. & 36.
- 15 Traditur ad questionem opinio authoris, & fundamenta.
- 16 Adducuntur leges regni, quæ suadent hanc partem.
- 17 Nobilitas est naturalis, & personalis proueniens ex genere.
- 18 Exteri an sint nobiles nostra nobilitate Hispana, quam dicimus hidalguia, & in petitorio & possessorio.
- 19 El moro noble conuertido, es noble en España.
- 20 En España en vn solo caso se halla hidalguia particular, o local.
- 21 Nobilitas iure communi probatur per actus qui faciunt distinguere nobile a plebeo.
- 22 Quomodo intelligendum sit nobilitatem probari fama, reputatione, statuto, & lege, & consuetudine.
- 23 El Rey como ha de probar su hidalguia possessoria.
- 24 Consuetudinem cuiusque prouintie attendendam esse in probatione nobilitatis, quomodo intelligendum.
- 25 Algunas familias son tan notoriamente hidalgas q̄ sin actos de distincion

- no se puede dudar de su hidalguia.
- 26 *Agitur de l. 16. en el fuero de Vizcaya*
- 27 *In causis nobilitatis duo reperitur, ipsa nobilitas, & prerogatiua ipsius nobilitatis.*
- 28 *No pagar los hijos dalgo pecho, fue privilegio, como no ser atormentado y otros.*
- 29 *Ignobilis non potest prescribere tributa regalia.*
- 30 *In causis nobilitatis agitur de probanda nobilitatis conseruatione, non de acquisitione.*
- 31 *Regi fiat prauidicium non requiritur scientia, & patientia regis, sed communitalis.*
- 32 *Quando actus non geruntur propter se, sed propter aliud, tunc inspiciendum est propter quid gerantur.*
- 33 *Per continuationem actus cuiusq; speciei vniformiter gesti non solum prescribuntur illi actus qui geruntur, verum prescribuntur omnes actus eiusdem speciei.*
- 34 *Lex nostra non tradit modum acquirendi nobilitatem, sed probandi.*
- 35 *Lex, quae tradit vnum, vel duos modos probandi non excludit reliquos similes.*
- 36 *Quantumcumq; lex loquatur per verba taxatiua nunquam excludit similem modum probandi.*
- 37 *Exempla non coartant regulam.*
- 38 *Forma substantialis quae dat esse rei obseruanda est, non vero ea quae accedit rei iam in esse productae.*

Glossa septima.

En los pechos reales ni consejales, ni en las otras contribuciones en q los hijos dalgo no son tenidos de pechar ni contribuir.

HIC est text. apertus sine vlla violentia ad decisionem illius quaestionis de qua sapius vidi dubitatum, & varie pronunciatum, an per non solutionem tributi, quod regi nostro non soluitur, sed alij, cum distinctione tamen nobilitatis, recte videatur nobilitas probata, quoad effectum possessionis generalis, vulgo, an por probantia de no auer pagado pechos concejales solamente, se pueda dar possession general, o solamente particular, ad quam praemitto, que en España ay pechos que se pagan a su Magestad, como es el seruicio ordinario, y extraordinario, chapines, março, galeores, martiniega, y otros de esta manera, segun diuersos nombres y diuersas costumbres de diuersas prouincias, entre estos es la moneda forera que se paga de siete en siete años, de la qual se haze mención en leg. 10. titu. 18. part. 3. y esta diffiere de los otros pechos, porque lo vno es pecho mere personal que no tiene consideración a los bienes, sino a las personas, lo otro en la exactiō y cobrança de la moneda forera los cobradores tienen cuenta con solas las personas, de los q la han

han de pagar, ideo dicitur tributū capitis in l. in Lusitania ff. de censibus ibi (atque his tributum remissit capitis) & istud ius collectandi reale est inter mobilia regis, vide Roland. a Valle, consi. 1. volu. 3. nume. 130. sin tener recurso al concejo, de manera que en la cobrança de la moneda forera, como es mere personal, lo que no se cobra del vno, o del otro, no cae sobre el concejo, antes queda por no cobrado, y aunque algunas vezes los cobradores en razon de la moneda forera sacan prendas a los que se escusan de no pagar la, por dezir que son hijos dalgo, las mas vezes los dexan, y así siempre esto de la moneda forera, fue mas oportuno para probar la villania del que la paga, por ser paga espontanea de pecho de pecheros, que para probar hidalguia, del que la dexa de pagar, porque lo mas ordinario es que el concejo dexa al q se escusa de pagarla, por no estar obligado a la refactiō: bien es verdad que si en la cobrança della ay padron, y en el alguno fuere puesto por hidalgo, proderit illa inscriptio obseruata ratiōe matriculae de qua supra glo. 4. per totam: otros pechos ay que no se pagan a su Magestad, y por esto no se dicen reales, los quales porque las mas vezes se pagan por concejo se dicen consejales, estos tambien son varios y de varios nombres, y las mas vezes se pagan a señores, con distinction de hidalguia, y pecheria, porque los

pagan solos los pecheros, como es en Alaba el semoyo, y buey de março, y que llaman yrundirum, y en Galicia en algunas partes las luctuosas que las pagan los pecheros a los señores de la jurisdicción; no por retta, sino por pecho de pecheros, y de esto en cada prouincia ay diuersos pechos de diuersos nombres.

His praemissis, queritur an is qui cum plebeis non soluit tributa hęc plebeia, quae nostro nomine vocamus, pechos concejales, & ab illis relictus sit liber, & immunis cum nobilibus, cuiusq; parens, & auus item nihil de his soluit, iuxta dispositionem huius nostrae legis quam interpretamur, possit obtinere possessionem generalem in tota Hispania, an vero debeat obtinere possessionem particularem (quam vulgo dicimus local) (in illis tantum locis vbi soluerit tributa illa plebeia, quaestio est quotidiana in quo saepe varie pronunciatum vidi, & disputamus quaestionem in terminis propositis scilicet de pechos concejales, no de officios, quia de his particularibus aliquid infra dicturi sumus propter Oraleam, qui de his nihil de officijs aliquid attingit, idq; animaduersione dignum, etiam si resolutio de officijs pendeat a resolutione, de los pechos, quam inquirimus, vt singula singulis suis & iuribus, & autoribus referantur.

Et primum facit pro ea parte, scilicet, quod ex illis actibus non possit resultare possessio generalis

in tota Hispania, talis consideratio ex non solutione horum tributorum, prærenditur præscriptio contra regem, patet aperte in hac nostra lege ibi, (*Según derecho ha de ser probada la posesion a lo menos antiquisfima de vñs, o de fama publica, tal que con buena fe se pueda prescribir la libertad de los derechos debidos al Rey*) sed ex non solutione illorum tributorum nihil est detractum regi, patet aperte, porque no se le pagauan ni debian, ni eran reales, ergo respectu regis nihil accessit præscribenti, patet consequentia quia præscriptionis & usucapionis ea est natura, vt quod vni accrescit, aut acquiritur, alteri adimatur, aut de trahatur leg. usucapio cum vulgaris ff. de usucapionibus, vt in hoc differt præscriptio a consuetudine, in qua nihil cuiquam adimitur, vt late probauimus in nostro tracta. de Expensis & melioratio, capit. 9. numero 43. ergo regi nihil nocet præscriptio, quia nihil illi detractum est, sequitur aperte quod possessio illa restat particularis, respectu eius loci, vbi acquisita est.

Secundo id suadet ex regula tex. in ca. auditis de præscriptionib. & ex regula tex. in l. 1. §. fin. ff. de itinere actusq; priuato, vbi Bartol. scilicet, quod acquirendò tantum acquirimus, quantum possidemus, nihil que amplius, cum ergo in hoc casu possessio sit restricta, ad illa tributa, nihilque attigerit regem, sequitur quod nihil nocere potest regi, noce

bit autem, si intelligatur generalis in tota Hispania, ergo intelligenda est particularis, respectu de los pechos concejales, y no reales, en los lugares en donde no los pago, nec quicquam faciet, quod nobilis videatur conseruari iura sanguinis, & quia quando agimus de conseruatione iuris, non vero de acquisitione, nihil curamus de regula illa, scilicet, tantum præscriptum, quantum possessum, sed per usum in parte conseruamus nobis totum ius, quod olim competebat, quia aliud est acquirere, aliud conseruare rex. egius vbi notat Bartol. in l. 1. §. si quis hoc interdicto ff. de itinere actusque priuato. text. in l. vna est via ff. de feruitut. rñsti. præd. vbi glo. verbo, seruiatur, Gratus consil. 6. numero. 28. l. 1. Ruinus consil. 217. lib. 1. numero. 8. Decius consil. 371. nu. 7. quia ad hoc respondemus, quod hoc de conseruatione non habet locum, quando prærenditur conseruatio contra eum qui habet titulum, & possidet ex causa tituli, vt notant Decius, & Ruinus vbi supra, eum igitur habeat rex nofter, & possideat tributa sua regalia ex iure constituto, & soluenda sint ei donec quis pronuncietur nobilis ex l. 9. hoc tit. & libro, merito etiã si agamus de conseruatione, & nõ de acquisitione, respectu regis, & tributorum quæ ei debentur, nihil videtur conseruatum, & sic omnino illa possessio non præiudicat regi.

Tertio id suadet ex alio iuris principio indubitato, scilicet, quod

in

7 in præscriptionibus omnino ex parte eius contra quem præscribitur præfertim in iuribus incorporeis requiritur scientia, & patientia, idq; late defendit Bartol. in fin. in le. 1. C. de feruitutibus & aqua, & ibi D. Antonius Menes. iurium enim incorporalium quasi possessio nõ aliter acquiritur, nec retinetur quam per patientiam eius contra quem acquiritur, vel retinetur l. quoties §. fin. & l. quoties la. 2. ff. de feruitut. le. 2. C. de feruit. & aqua l. si a te emero ff. si feruit. vñd. quod enim in rebus corporalibus operatur traditio respectu usucapionis, id in incorporeis operatur patientia l. qui patitur ff. mandat. tenet Innocentius in ca. 2. de restit. in integ. Bart. in l. 1. §. denique ff. de aqua publi. arcend. & licet communis opinio teneat, quod in præscriptione eius temporis, cuius initium memoriã hominum excedit, non esse necessariã scientiã illius contra quem præscribitur, vt per Angel. in l. hoc iure §. ductus aquæ ff. de aqua quotid. & estiuã, & Imola in l. si publicanus §. in omnibus ff. de publican. & vectig. & las. in l. imperium ff. de iurisd. omni. iudi. Salycet. in l. 2. C. noua vectigalia, modernus Gallus, & Alex. consil. 16. lib. 5. num. 15. & Balb. de præscriptio. 2. par. 3. par. q. 6. nu. 22. & post hos Tiraquel. tract. de nobilitate c. 14. nume. 4. quæ communis opinio fundatur, quia immemorialis habet vim priuilegij l. hoc iure §. ductus aquæ ff. de aqua quot. & æsti.

& rex. in e. super quibusdam de verbor. signifi. verior tamen opinio est contraria, cuius author est Bartol. in d. §. in omnibus idem in l. 1. §. denique; ff. de aqua publi. ar. Paul. in l. feruitutes, la magna ff. de feruit. Ripa in ca. quæ in Ecclesiarum de causa poss. propriet. & responso 26. libro 2. post Baldum consil. 352. libr. 1. Albert. Brunus consil. 66. hanc contra communem veriorẽ censet Aymon de antiq. 4. par. cap. absolutis, num. 15. Palacios Rub. in rep. ca. per vestras norab. 2. §. 1. num. 43. & respondet ad tex. in dicto §. ductus aquæ, quod ille text. loquitur in consuetudine quæ plurimum distat a præscriptione, v notauimus in primo argumento pro hac parte, ratio responfionis est quam adduximus, quia ad rationem internam præscriptionis iuris incorporei requiritur scientia, & patientia eius contra quæ præscribitur ex iuribus supra adductis, vñd. securior, & verior opinio est contra D. Anton. de Menes. in l. si quas actiones C. de feruituti. & aqua, num. 52. vt scientia & patientia allegetur, & deducatur in articulos, & probetur, cum sit de ratione interna quasi possessionis etiam immemorialis in iuribus incorporeis, siue de iurisdictione agas, & mero, & mixto imperio, siue de alia quavis re incorporea.

Et licet pertinacius teneas communem sententiam, quod in immemoriali non sit necessaria scientia, & patientia eius contra quem præ-

cxi

cribitur quod nō est verum adhuc in actibus, qui pertinent ad principem ratione dignitatis, quos nullus alius in regno solet, nec potest exercere, nisi solus princeps, quales sunt vectigalium indictio, legitimatio, veniæ etatis indulgentia, tabellionum ad totum regnū creatio, in quibus adhuc requiritur particularis regis scientia, & patientia, Couarruias in reg. possessor 2. parte §. 2. numer. 6. versiculo, Tertia species ibi, sed dubitatur a plerisque, Rochus in c. fin. de consuetudine 4. requisitio, limitatione 3. modernus Gallus, & Alexan. consil. 16. lib. 1. in rege vero constitutum est, vt in omnibus casibus in quibus requiritur scientia, & patientia eius, sufficiat scientia, & patientia officialium, regis, per quos illi actus gerantur, de quibus agitur, si modo per officialem geruntur. Balbus de præscriptionibus 3. par. principali, versic. secunda quæstio est, Tiraquel. de nobilitate c. 14. num. 3. Aymon de antiquitate 4. par. ca. absolutis, nu. 23. D. Anton. de Menes. in l. si quas actiones C. de seruitibus, & aqua, nume. 56. D. Did. Couarruu. vbi supra 2. par. in initio, num. 8. versiculo primo, sententia ibi, sed tamen, igitur in nostro casu, quia nulla est scientia, nec patientia regis, nec eius officialium, non procedit talis præscriptio, quia pati proprie nemo dicitur qui omnino ignorat l. 1. §. scientia ff. de tributoria: ergo illa possessio nocebit, al cōcejo, o al señor a quic

se auian de pagar aquellos pechos, pero no al Rey, & ita pertinebit possessio ad locum, non ad totum regnum.

Quarto, id suadet quia actus positiuus, qui tempore possessionis gesti sunt, extendunt, protrahunt, dilatant, comprimunt, contrahunt, & restringunt ipsam possessionem itaque actus positiuus est modus, & mentura possessionis, tex. elegans, in l. si prius 17. de aqua publi. arcen. ibi (*Et per constitutum tempus nocturna dumtaxat aqua vsus fuero, an ito seruitutem aqua diurna*). vnde dicebat Bartolus in l. 1. §. si quis hoc interdico ff. de itinere actuque priuato, quod in præscribēda iurisdictione probata quasi possessione certi actus, in illo tantum actu consistere præscriptionem, idem tenet Innocent. in c. dilecto de officio, Archidia. & notat Iasson in l. imperium. ff. de iurisdictione omnium iudicium, nume. 23. quod actus gestus in concedenda tutela pupilli, aut in exarquantis mensuris non extenditur ad capitis, nec ad corporis punitiōnem, sed actus positiuus in nostro casu reperiuntur limitati intra terminos de pechos concejales y no reales, ergo possessio limitabitur ad eos, quia limitata causa limitatum producit effectum l. in agris ff. de acq. rer. domin. l. age cum Geminia no C. de transact.

Quinto & inconfirmationem prædictorum facit quia etiam in iuribus incorporeis, & in diuisis, qualia

lia sunt seruitutes, vt in §. 2. institutis de reb. corporal. vel in corpo. ex ipsis actibus qui geruntur ipsa possessio non solum restringitur, & limitatur, vt diximus proximo argumento, verum mutatur, & penitus perimitur, & ex alijs actibus alia possessio subnascitur, vnde qui diurnam aquam habebat, & nocturnam duxit, ex ipso actu illam amisit, hanc quæsiuit l. si communem fundum 10. §. fin. ff. quemadmod. seru. amit. l. si diurnam ff. de aq. quotid. & est l. 4. §. nuda ff. de seruit. l. via la. 1. ff. eodē l. prius ff. de aq. publi. arcend. ergo possessio de qua agimus est restringenda ex ipsis actibus, qui gesti sunt, ad tributa illa, circa quæ reperiuntur gesti, non ad tributa regalia quæ regi soluuntur in reliquis locis, ad quod facit quia in odiosis qualis est præscriptio non fit extensio, diximus late de hoc de Expensis & meliorat. c. 9. nu. 38. & seq.

Sexto facit ad idem quia etiam si nobilitas iure cōmuni probetur, per reputationem iuxta tex. in l. cognitionum ff. de varijs & extraordin. cognit. & glo. communiter receptam, vbi etiam tex. in l. prouidēdum C. de postulando, & ibi Salyc. Bart. in l. 1. C. de dignitatibus lib. 12. Guido Papa decis. 88. vbi ait, quod nobilis est qui communi opinione, & reputatione nobilis reputatur, & Curtius consil. 18. num. 2. & Fel. in c. super eo num. 5. de testibus, vbi quod nobilitas probatur per actus a lege, vel principe, vel consuetudi-

ne approbatus, vt per reputationē, & famam, Decius in c. 1. nume. 3. de appellat. Tiraquel. de nobilit. ca. 10. num. 6. & 8. tamen omnis nobilitas est secundum consuetudinem prouinciarū, & reperitur casus in quo quis in vna prouincia est nobilis in alia vero non est nobilis, idq; in Italia secundum varias ciuitatum consuetudines adnotauit Bart. iam olim in l. 1. C. de dignitat. numero 10. & ibi refert de Florentinis, quod soli de iure cōmuni sunt nobiles, nō alij, pro quo est tex. expressus, in l. fin. ff. de muneribus, & honoribus, vbi quod quæstura in aliquibus locis non est in honore, in aliquibus est, & ad honorem pertinet, ergo si in vna prouincia potest aliquis de iure esse nobilis, & in alia ignobilis iuxta cuiusq; prouinciæ consuetudinem, nihil mirum quod in nostro casu, is qui in aliqua prouincia tributa hæc quæ non sunt regalia, non soluit censetur nobilis, at vero extra illam prouinciā reputetur ignobilis, respecto de los pechos reales, quia in hoc casu agimus de probatione nobilitatis, & in hac probatione plurimum potest cuiuscumq; prouinciæ, & patriæ consuetudo, & præterea quod hæc sententia colligitur ex Barto. in d. nu. 10. & patet ad oculū, si consideremus diuersarū prouinciarum diuersos mores, probat id tex. in l. si seruus pluriū §. si. ff. de leg. 1. l. liberum §. quod tamen Casus ff. de legat. 3. l. cum. de lanionis §. fin. in fine ff. de fundo instru-

cto, & quoad tributa consuetudinem esse attendendam tenet Bart. in l. misli opinatores, num. 6. & 14. C. de exactorib. lib. 10. l. 1. C. de pet. bonorum publ. l. si publicanus §. in omnibus ff. de publican. Bald. in ca. 1. §. sententia de pace constant. Abbas, & dd. in rub. de consuetu. Alex. & alij in l. post dotem ff. solut. mar. Vldricus Zazius consil. 14. num. 24. lib. 1. facit illud de reputatione nationum in l. quod si nollit §. qui mactipia ff. de edili. edicto facit dictum Barto. in leg. Titia retores ff. de legat. 1. igitur cum consuetudo possit plurimum circa nobilitatem, nihil mirum, si admittamus regulas de consuetudine scriptas, vt consuetudo obseruetur in loco vbi viget non alibi, de quo late diximus supra §. 1. Glossa numero 63. a proposito de los bastardos de Ebro alla, y que estos sean amparados en su posesion en los lugares en donde no pagaron los pechos concejales tan solamente.

Septimo facit tex. in lege hac nostra Cordubensi quam interpretamur, quæ requirit probationem plenam, & exactam ad plenam, & exactam nobilitatis possessionem, scilicet, que el que la pretende aya dexado de pechar en los pechos y tributos reales y concejales ibi (y que como a tales hijos dalgo los dexauan los concejos donde viuiam de empadronar y prender en los pechos reales y concejales, y no por otra razon alguna,) quæ verba sunt coniuncta per copulati-

uam, & quæ coniungit & requirit vtriusque partis verificationem expressam l. si is qui ducenta §. 1. ff. de reb. dub. & a forma legis probatoria non est recedendum l. 1. quorum bonor. facit tex. in c. Pisanis, de restit. spoliat. nec est existimandum verba illa coniuncta fuisse ociose, quia vt contingerentur, sic cogitandum est plurimum fecisse ea omnia quæ adduximus, in primo, secundo, & tertio, & reliquis argumentis, pro hac parte.

Ego vero etiam si sciam hæc, & alia huiusmodi argumenta adduxisse non semel iudices iuris alioqui peritissimos in eam sententiam, vt existimarent, non esse defendendos nec tuendos in possessione generali respectu totius Hispaniæ eos, qui non ostenderint se tributa regalia non agnouisse, nec soluisse cum plebeis, y he visto muchas vezes salir sentencias en posesion particular o local, respecto de los lugares en donde dexaron de pagar estos pechos concejales, semper tamen existimaui mecum dum causas fisci ago que esta probança es bastante para posesion general, dicam, quid me in hanc sententiam trahat, liberum sit vnicuique suo modo sentire, ne fisco noceat hæc sententia, & primum moueor ex litera nostri text. quæ indistincte nobilem eximit ab omni tributo real y concejal, & addit, y de todas las otras contribuciones en que los hijos dalgo no son tenudos de pechar, ni contribuir, quæ

quæ verba non possunt intelligi, nisi de pechos que se pagan por concejo, o a concejo, o a señor, o a otra qualquiera persona, con distinctione de hidalgos y pecheros, cum ergo liberet nobilem ab his oneribus, & admittat probationem ex his actibus veræ nobilitatis, plane ille censetur nobilis qui reperitur liber ab illis oneribus, iuxta dispositionem nostræ legis, quæ inter alios actus nobilitatis ad probationem illius illos connumerat.

Secundo ad idem pondero tex. expressum pro hac opinione in l. 7. hoc tit. & lib. vbi ille nobilis est, qui reperitur liber ab oneribus quæ solunt plebeij quæcumque ea sint (y de 20. años acá, nunca pecharon ni usaron, ni acostumbraron pechar, ni pagar en monedas ni en pechos que acostumbran pagar los buenos hombres pecheros, ni en alguno dellos) pondera verbum (ni en pechos q̄ acostubrã) & expendit quod nostra lex in principio secunde partis tota se refert ad d. l. 7. ibi, (y probar e:teramente de si seyendo casado, o viuiendo sobre si, y de su padre y abuelo en la manera q̄ las leyes y pragmatikas de nuestros reynos lo disponen) quibus verbis non obscure sese refert ad d. l. 7. & vterius nota quod d. l. 7. loquitur, & in proprietate, & in possessione, quod patet ex d. l. nostra Cordubensi, quæ dū sese refert ad d. leg. 7. subdit his verbis y q̄ este tal sea pronunciado, dado y auido por hijo dalgo en posesion y en propiedad) unde errauit quisquis is fuit, qui ad marginem illis

legis. 7. apposuit illa verba, scilicet, (esta en lo q̄ dispone de los 20. años se ha de entender en el iuyzio de la posesion por la ley siguiente) Imò per legem sequentem quæ est nostra lex Cordubensis ex litera debet intelligi, & in possessione, & in proprietate, cum ergo nostra lex se referat ad d. l. et illa nihil distingat, entre pecheros reales, y concejales, antes diga claramente que basta qualquiera dellos con distinctione, que solos los pecheros los pagan, y no los hijos dalgo, plane sic intelligendum est, que para posesion general basta probança de pechos como estos los pagan los pecheros y no los hijos dalgo, & intellige quod non est necesse, quod nobilis semel fuerit requisitus, & quod postea, lapsi sint, 20. anni, vt obiter id admoneam, quia si he requisitione hac eurrunt, 20. anni, tenet Crauet. consil. 111. num. 22. Nath. consil. 627. num. 1. lib. 3. Decisio Perusina. 3. num. 1. & 2. l. fi. C. de fund. pat. lib. 11. C. de quarta de prescriptionibus & alibi diximus.

Tertio pro hac opinione de iure nostro allego tex. expressum in l. 27. hoc tit. & lib. en donde se pone la forma q̄ se ha de tener en hazer las probanças de hidalguitas en Galicia, y se dice lo q̄ hã de preguntar a los testigos y entre otras cosas se pone, q̄ se auerigue si pecharon o pagaron pechos concejales, o pagaron a los señores de la tierra alguna cosa q̄ no pagauan los hijos dalgo, ecce tex. vt ille censetur ignobilis, q̄ pecho en pecho

no real si esse tenia distinction, hoc est, que le pagassen los pecheros, y no los hidalgos, ergo sino pecho en el pechando los pecheros, cefendus est nobilis, y entedio la ley, que por la paga deste pecho aunque no real, se prueba pecheria, y por la no paga hidalguia, ex his verbis, (*no pagan los hijos dalgo.*)

17 Quarto ad idem facit, quia in Hispania nobilitas non amittitur, & perditur, & acquiritur de nouo, sed est mere personalis prouenitque ex genere, & sanguine maiorum, & quāuis dixerimus in Hispania, idē intelligo in ceteris orbis regnis, & Christianis, & Barbaris leg. 2. tit. 21. par. 2. l. 3. ff. de in terdict. & relega. plura uide ad propositum apud Tiraq. de nobilitate cap. 15. ubi quod nobilitas deriuatur ad minores, & posteros a maioribus, & nume. 3. post varias allegationes, quas uidere poteris, distinguit inter nobilitatem quæ prouenit a genere, & nobilitatem quæ prouenit ex accidenti, scilicet ex dignitate, uel ex officio, idem facit in. qu. 35. ubi distinguit inter utramque, ut illa descendat ad posteros perpetuo, hæc uero ad pronepotes & non ultra, como en España son los q. deficiendē de doctores, por Valladolid o Salamanca, o Alcalá, o por Bologna en el collegio, & ita intelligit glo. in. l. 1. C. de digni. li. 12. & Bart. ibi & text. in. l. diuo Marco. ff. de quæstio. & per tex. in. l. 1. C. de priuileg. eorū qui in sacro Palat. milit. lib. 12. & ita intellexit Albarot. in. c. 1. §. ceteri,

quis dicat dux Ioan. de Plat. in leg. 1. C. de dignit. Afflic. in consti. Sicilia, incipit intentionis. 6. notabili, quā nobilitatem in Hispania rectius uocamus exemptionem & immunitatem, namque uera nobilitas est quæ prouenit a maioribus. d. leg. 2. d. l. e. 3. & præter Tiraq. ita sentiebat illis prioribus sæculis Aristoteles, Retoricorum ad Theodectem libr. 2. cap. 15. ubi quod nobilitas est quædam maiorum claritas, & Polytycon lib. 3. cap. 8. nobilitatem esse generis uirtutem, & hanc ait esse in honore apud omnes, quod uerbum est magni momenti (apud omnes) & lib. 4. cap. 3. distinguit hanc nobilitatem generis, ab ea quæ prouenit ex accidenti a quo Aristotele desumpsit Hieronymus Oforius Lusitanus uir dicendi facundia illustris quod scriptum reliquit lib. 1. de nobilitate. c. 4. ueram nobilitatem esse a maioribus, eamque nunquam loco dimoueri, at uero quæ non sit a maioribus (significans eā quā Barto. uocabit ex accidenti) eā in solo tantū patrio emineat: eā uero quæ ex sanguine proueniat, apud omnes homines splendore retinere Hæc Lusitanus Oforius docte quidē, & erudite iuxta iuris ciuilibus, regulas, & scriptorum placita, unde ista naturalis sanguinis nobilitas nunquam mutatur, nec perditur Tiraquellus. ubi supra, cap. 25. num. 3. & c. 35. per totum, iura enim ista sanguinis ac subinde nature perpetua sunt. leg. iura sanguinis. ff. de regulis iuris. l. ius agnationis. ff. de patris.

etis. l. si te. C. de ingenuis. manumif. l. diui. §. diui. ff. de libera. caus. quod si in Italia nobilitas uariatur, & modo subsistit nobilitas, modo amittitur, ex Bartolo, & alijs, adductis, illud intelligendum est in nobilitate quam Bartol. ubi supra, uocat ex accidenti, nos uocamus immunitatē, & exemptionem, non uero potest contingere in nobilitate generis, quæ prouenit a maioribus, quia illa perpetua est, & generalis, & uniuersa, & ubiq. uiget, ex superius latissime adductis de nobilitate naturali, ex qua consideratione sola intelliges, omnia quæ scripta sūt apud Italos, de nobilitate amissa, & recuperata, ut non pertineat ad naturalem.

18 Vnde in quæstione illa quam attingit Otalora. 2. parte, capite, 5. de ceteris, an gaudere possint nobilitate nostra quam nos nostro nomine in Hispania uocamus, hidalguia, in qua distinguit, & subdistinguit, illud ego uerissimum esse arbitror, retenta distinctione nobilitatis naturalis, & ex accidenti, quod si exterius Italus, Gallus, Germanus, aut Britanus admissus est, ad gubernacula reipublicæ cum nobilibus exclusis plebeijs, & gesserit magistratus, quos soli nobiles gerere consueuerunt & item si is est nobilis nobilitate maiorum, quia a maioribus, iam olim nobilibus procreatus, quod iste in Hispania nobilis erit nobilitate nostra, quam hidalguia dicimus, & in possessorio, & in petitorio, & habet in his locum nostra

lex, & omnia quæ diximus numer. proximo de nobilitate sanguinis naturali, generali, & perpetua, ex Aristotele, Bartolo, Oforio, Tiraquell. & reliquis, præterea habet in his locum nostra lex, & reperitur in his ceteris probatio nostræ nobilitatis, quæ in Hispania Hispanum uirtutem facit nobilem nostra nobilitate, uelate probamus glossa. 35. & hæc glo. 7. & iste quia maioribus nobilibus procreatus est, fidelis semper reperitur, & semper in fide semel data permanfit, nec unquam degenerat a maiorum fide, y se uee, y a uisto q. estrangeros nobles han siempre seruido con gran fidelidad, y oy en dia firuen a los SS. reyes de Castilla, y ay grandes testimonios desto, quæ prudens ommitto, perseverando en la fe y lealtad de sus maiores, como los mismos Españoles, y se halla en ellos la lealtad que Dios puso en los hijos dalgo, iuxta legē, primā, titulo 2. libro, 6. ordinamen. y porque son leales y firuen y hā seruido sin caer en caso de uerguença, iuxta legē. 2. titulo. 21. par. 2. y por su antiguo linage, y nobleza de sus maiores, ex. d. l. 2. & d. l. 3. & quæ diximus supra proximo numer. ex Aristotele, Oforio, Barto. & reliquis, omnino sunt pronūciādi nobiles in Hispania, & illis est de iure nostro tex. expressus in. l. si. tit. 1. par. 2. non uolādō eius literā ubi (*Cathanes y V albosores sō aquellos hijos dalgo, q. dizē en España infágo nes*) sequit. & facit (*y como quiera q. estos uēgā antiguamente de bñe linage*) ecce

tex. expressum in quo secundum ea ea qua diximus proximo nu. de generis antiquitate, & dicemus inferius nu. 27. ex antiquitate generis in Italis, & exteris reperitur nobilitas Hispana, auctore eadem nostra lege, & sunt ex hac antiquitate generis hidalgos, & licet Otalora. 2. par. c. 5. agat. de illo text. certe, quod non maligne dixerim, violat literam legis, & rationem nobilitatis naturalis, litera enim textus clara & aperta est, pro ipsis, quos diuus Thomas de regimine principum lib. 3. capit. fin. vocat, infançones, & nobiles dicit, & vere sunt nobiles quia nobili genere sunt geniti, secus erit dicendum si isti ex teri sint nobiles, non ex nobilitate maiorum, sed ex accidenti, vti diximus supra numero proximo, ex Bartolo, & Aristotele, puta ex diuitijs superuenientibus, aut magistratu, ex doctoratu, militia, ex concessione principis, vel ex reipublice suae indulgentia, iuxta varias consuetudines Italiae. Haec enim in Italia dicitur, quoque nobilitas, nos Hispani magis proprie quonia a maioribus non descendit dicimus exemptionem, tunc enim in hoc casu repugnat leg. Hispaniae quae maiorum nobilitatem requirunt dicta. lege. 10. d. leg. 7. & nostra hac lege, & Bartolus, & Oforius & Aristoteles vbi supra numero proximo, quia in hac nihil est quod ad naturam, & sanguinem, & maiorum genus pertineat, totaque sita & posita est in consuetudinis, legis, vel statuti vi, & potestate, vel in

principis beneficio! & ita intelliges veram rationem nobilitatis, apud exteros, si haec attente legas, & cum iudicio, quia immunitatem laepe confundunt cum nobilitate.

Et ita re ipsa comprobati in vna de vni Benegasi Genoues vezino de Maqueda, reperi enim per las diligencias que embie a hazer a Genoua, auctore alli familias antiquas, de nobleza notoria las cuales siempre distinctas de la plebe, tuuieron voto actiuo y passiuo en la election de los magistrades nobles, y auctore otras modernas añadidas, illas dicebam nobiles nobilitate generis, & sanguinis, & esse similes nostris, has vero dicebam cum Bartolo, Oforio & Aristotele, nobiles ex accidenti: inter illas nobiles familias nobilitate generis, Picamiliorum familia est, ab hinc sexcentos annos, & eo amplius sua nobilitate illustris, quam Hispani ex nostra leg. 2. titulo, 21. parte. 2. & ex d. lege, final. proprie dicimus hidalgos, quia viene de lueña, & reperitur exercens munera nobilium, quia ex ea familia Picamiliorum geniti creant, & creantur ad magistratus nobiliores, & in Hispania isti obtinebunt in possessione, & proprietate argumento nostra legis, & lege, 7. isto, & dil. 2. & quae diximus nu. proximo, latissime, & vide. d. l. fin. ibi. son, iuxta gl. in l. mercis appellatione, de verbo. signi. & in possessorio attenta lege nostra Cordubensis, & d. l. 7. hoc titul. & lib. & plane nisi isti nobiles pronun-

ciaren

ciarentur, fieret profecto, vt nec Hispani viri nobiles pronunciaripotunt quos cum costet a nobilibus pro creatos esse, pero viuierō sicpre en lugares libres, y sin distincion, o si alguna distincion vuo, fue en officios, y juntas, pero no en pecheria, porque no la vuo, nec dicendum est que en España no sean tan hijos dalgo, como los mismos Españoles los Colonas, Medices, Gonçagas, Dorias, Sphorcias, Farnesios, Garrafas, Ursinos, quos exempli causa nomino, cum sint alij plures per totam Italiam nobilissimi genere, & generis antiquitate, & splendore in quibus omnibus reperitur, & fides & fidelitas, & antiquae nobilitatis non obscura testimonia, & breuiter omnia que in viris Hispanis desideramus, & id erat generale in reliquis omnibus, in quibus nobilitatis antiquioris extant monumenta, & haec distincio absorbet omnem distincionem Otalora. d. c. 5. & sunt haec necessaria pro his quos costet ex historijs Hispanis descendere ex maioribus nobilibus, qui postea vixerunt in locis liberis a tributis, & sine vlla distincione, vt pronuncietur nobiles ex superius adductis, que sunt verissima, quia historiae probat, & faciunt fidem, si sint haec quibus fides solet haberi, como son las historias Españolas, hechas por mandado de los señores Reyes de Castilla, quibus solet haberi fides Bar. in l. r. ff. si cert. pet. vbi Alciat. dicit comunem opinionem, & allegat, & ex hac ratione verissi-

ma dicebā aliquando, q̄ no se podía dudar de la hidalguia de los Monte negros, Valadares, Bolaños, Freyres Pardos, Someças, Balboas, Sauedras Noboas, Neyras, Sandle, por auctore de llos recordacion, y testimonio en actos no solo de hidalguia, pero de caualleria sobre hidalguia (de qualatissime egimus supra glo. 1. §. 1. numero. 51.) en la historia del señor Rey don Alóso el onzeno. c. 105. aunque despues viuiesse sus decedieros viuindo en lugares libres y sin distincion, o viuiesse despues tenido officios por los quales viuiesse sido liberes probada la descendencia, iuxta late tradita infra glo. 19. §. 2. costa. en aquel. c. 105. que el señor Rey dō Alonso en Burgos en su coronación, armo caualleros algunos, entre ellos cinco caualleros hijos dalgo Gallegos, Periañes de Noboa cuyas decedientes ay oy en Orense, Fernandianes de Neyra, Nuño Perez Gallinato, cuya sepultura se vee oy en la claustra de Sancto Domingo de la ciudad de Sanctiago, Diego Aluarez de Sotomayor, cuyos descendientes ay oy en Galicia, Iuan Garcia de Sauedra, llamado assi del solar de Sauedra, que esta en Galicia, del qual decedio Antonio Garcia llamado por sobrenombre Gallego, que aunque se dezia de Sauedra, por auerse auer tajado en las guerras contra Moros fue llamado Antonio Garcia Gallego, de Iuā Garcia se haze mencio en el dicho. c. 105. de Antonio Garcia Gallego llamado assi por sobrenombre

bre hōroso, se haze menciō hōrada en la chronica del S. rey d. Luā el. 2. año. 10. c. 88. este fue mi tercero abuelo, padre de Luā Garcia Gallego, q̄ en Aragon murio en seruicio del Infāte D. Fernādo, y padre de Fernā Garcia que quedo en Galicia pobre de ha zienda cō los gastos de su padre y a buelo, de quien nascio Iuan Garcia Gallego mi padre, todos descendientes de Iuan Garcia de Saucedra, armado cauallero de espuela dorada por el Señor rey don Alfonso el onzeno, estos cinco fueron armados caualleros de espuela dorada por el señor rey don Alōso, los de mas que son Pero Lopez de Monte negro, Iuan Fernandez de Volano, Nuño Freyre, Ruy, Freyre, Arias Pardo, Diego Perez da fomoça, Macias Perez de Balboa, los armo caualleros D. Pedro Fers de Castro, q̄ llama ron el dela guerra, Albar Gomez delbias, y Aluar Gōcalez de Sande los armo caualleros Ruy Perez Pōce, & ita in omnibus habent locum quæ diximus supra glo. i. §. 1. nu. 51. & seq. en donde diximos q̄ esta hidalguia es de solar, y como en tal admittenda sunt omnia quæ diximus supra glo. 6. num. 42. & seq.

Sed & in mauris, vel mauritanis quos nos nro nomine vocam⁹ moros, proprietatem admitimus, si sint a maioribus nobilib⁹ procreati iuxta Bart. dictū in l. 1. c. de digni. li. 12. & licet Otalora multa verba consumat. 2. par. 3. par. c. 7. nu. 27. verissimū est hos quoq; esse nobiles nobi-

litate naturali, & ciuili, quæ prouenit a sāguine, nāq; eā nobilitas quæ prouenit a moribus lōge abest nō solū ab his mauris, verū a multis nobilibus Hispanis, ideo quod pertinet ad nobilitatē, nihil facit, quod deserint a religione nostra christiana, id enim pertinet ad religionē, ad nobilitatē theologā non ad naturalē, quas distinguit Bart. in. d. l. i. nu. 57. nec ferēdū est, q̄ en España el Almorauide, y el Auencarraje conuertido no sea hidalgo de hidalguia, natural de sāgre, illa enim qualitas quæ cōpetit sibi a maioribus est naturalis, nec circumscribitur loco ideo talis Sarrazenus merito pronūtiatur nobilis en propiedad, & vide de muchos moros nobles, y de solar plura quæ scripsimus glo. 19. per totū, de la chronica del señor rey don Alōso onzeno. c. 254. y. 256. & cum reperiatur in his nobilitas antiqua sanguinis merito sūt nobiles, dū tamē sint ex iustis nuptijs procreati, iuxta tex. in. c. gaudemus, de diuortijs, & in. c. de infidelibus, de affinit. & cōsanguini. & in. c. si. de cōuersione infidelium, aut saltē naturales ex iuris nostri dispositione, quod ipsi probare tenentur nostro iure, & cōmuni, ex quo capite difficilis horū erit causa.

De iudeis olim hij nobiles fuerūt patet numerorū. c. 1. ibi. hij nobilissimi principes multitudinis, & in. l. 1. ti. 24. part. 7. ibi, q̄ fue mas noble hodie post Christū passū, de neophitis, vide Otalorā vbi supra, sed melius, & copiosius Montalbū in. leg. 4. ti.

est notandum. Quinto facit, quia iure nostro, la hidalguia particular, o local, vno casu reperitur, quando se probant solas dos possessiones del litigante, y del padre, y no del abuelo, vt patet ex litera nostre legis: cum autem ex proximo argumento nobilitas localis exorbitans sit a iure non erit extendenda ad alios casus, vt probauimus glo. 6. num. 6. 7. & 8.

Sexto id probatur ex Bart. in. l. 1. c. de digni. lib. 12. nu. 97. vbi q; nobilitas probatur per actus eos qui faciunt verā distinctionē inter nobiles, & plebeios, & est lex nostra ibi (ē q̄ los hijos dalgo no son tenudos pagar) & d. l. 7. ibi (q̄ acostūbraron pagar los buenos hombres pecheiros) & d. l. 27. ibi (alguna cosa q̄ no pagaban los hijos dalgo) nō enim quelibet præstatio sufficit, nec solutio nisi faciat differre nobile a plebeio: vnde Bald. dicebat in. l. prouidendū. C. de postul. nobilitate probari fama, existimatione, & reputatione, quod ego ita intelligo nō quod sola fama, existimatio, aut reputatio, faciāt per se solū aliquē nobile, quod alias existimabat Ioā. Matiego. in. l. 7. ti. 7. li. 5. recop. glo. 4. nu. 3. sed quod actus qui vulgo reputatur act⁹ nobiliū, & nō plebeiorū faciāt nobile, idē dicebat Guid. Pap. decif. 88. quod nobilis est, qui cōmuni opinionione, & reputatione a nobilib⁹ exercitatos actus exercet, idē dixit Cur. d. cōf. 18. nu. 2. quod nobilitas probatur per actus a proba-

est notandum. Quinto facit, quia iure nostro, la hidalguia particular, o local, vno casu reperitur, quando se probant solas dos possessiones del litigante, y del padre, y no del abuelo, vt patet ex litera nostre legis: cum autem ex proximo argumento nobilitas localis exorbitans sit a iure non erit extendenda ad alios casus, vt probauimus glo. 6. num. 6. 7. & 8.

Sexto id probatur ex Bart. in. l. 1. c. de digni. lib. 12. nu. 97. vbi q; nobilitas probatur per actus eos qui faciunt verā distinctionē inter nobiles, & plebeios, & est lex nostra ibi (ē q̄ los hijos dalgo no son tenudos pagar) & d. l. 7. ibi (q̄ acostūbraron pagar los buenos hombres pecheiros) & d. l. 27. ibi (alguna cosa q̄ no pagaban los hijos dalgo) nō enim quelibet præstatio sufficit, nec solutio nisi faciat differre nobile a plebeio: vnde Bald. dicebat in. l. prouidendū. C. de postul. nobilitate probari fama, existimatione, & reputatione, quod ego ita intelligo nō quod sola fama, existimatio, aut reputatio, faciāt per se solū aliquē nobile, quod alias existimabat Ioā. Matiego. in. l. 7. ti. 7. li. 5. recop. glo. 4. nu. 3. sed quod actus qui vulgo reputatur act⁹ nobiliū, & nō plebeiorū faciāt nobile, idē dicebat Guid. Pap. decif. 88. quod nobilis est, qui cōmuni opinionione, & reputatione a nobilib⁹ exercitatos actus exercet, idē dixit Cur. d. cōf. 18. nu. 2. quod nobilitas probatur per actus a proba-

a principe, vel a lege, vel consuetudine, quia si solus nobilis ex iuris dispositione, vel consuetudine, defa, o da pleytomenaje, o es degollado por delicto, o solo trae armas, o solo paga las injurias con sueldo, & reperiat aliquis hæc gessisse, aut cum eo gesta esse, proculdubio censetur nobilis, quia isti actus distinguunt nobilem a plebeio, & nobilitas probatur per istos actus qui faciunt distinguere nobilem a plebeio, & iure communi, & iure Hispano, & consonant verba Felix in d. cap. super eo nu. 5. de testib. & Decij in cap. 1. nu. 13. de appell. & Tirac. de nobili. c. 10. nu. 6. & 8. vbi non ita se explicat licet num. 7. id tandem sentiat, & hoc modo intelligendum est quod vulgo dicitur, nobilitatem probari iure communi reputatione sola, quod durissimum & leuissimum existimabat Aflict. in c. 1. qui dicatur dux, Guido Papa, consil. 217. & deciso. 196. & 387. & singular. 251. & ita existimavit Paulus de Castro consil. 126. de privilegio legitimandi. Cardinal. Alexand. in c. per venerabilem qui filij sint legitimi, versu. quæro ergo principaliter, non quod sola existimatio vulgi faciat aliquem vere nobilem iuxta leges scriptas, sed quod actus qui reputantur nobilitatem, & non plebeiorum faciant distinguere gentem a plebeijs, vnde insurgit vera nobilitatis probatio, & iure communi, & iure Hispano, ergo distinctio actus facit probationem nobilitatis, quæ distinctio fundatur

in existimatione, reputatione, fama lege, & consuetudine, cum ergo in nostro casu adsit distinctio actus, & actus reputatione fama & lege, & consuetudine nobilium, proculdubio reperitur probatio vera nobilitatis, facit ad idem quod tradit Ripa respons. 26. libro. 2. num. 9. quod nobilitas consistit in actu qui consuetudine reputetur nobilis, Calcanus consil. 8. Socinus consil. 246. lib. 2. Paul. consil. 22. lib. 2. & consilio 107. eodẽ Lucas de Pẽna in l. mulieres. C. de dignit. lib. 12. Barbat. consil. 57. libr. 2. facit ad idem quod tradit Innocentius in c. de multa de præbendis, numer. 6. vbi ille vere est in dignitate, qui reputatur publice pro persona in dignitate constituta, quavis officium, quod gerat de sui natura non sit dignitas, & ibi tenet post Innocentium, Hostiensis, Ioan. Andrea. Imol. & Abbas, Archidiaconus in cap. 1. de consuetudine, lib. 6. Abb. in cap. non minus de immunit. eccles. Cardinalis in Clem. 1. de præb. Nicolaus Milles in repertorio, verbo, dignitas, Bertrandus, consil. 2. lib. 3. Bald. consil. 387. libr. 1. pro quibus est text. in l. fin. ff. de muneribus & honoribus, vbi quæstura alibi in honore est, alibi vero non, text. in l. Athlet. §. 1. ff. de his qui notantur infamia, text. in l. cognitio-num. ff. de varijs & extraordin. cognitionibus, igitur & iure communi, & iure nostro actus reputatione distinguuntur, vnde insurgit nobilitatis vera probatio.

De

De quibus infra gl. 18. a nu. 35. ni es de afirmar que qualquiera casa sit en montaña destas calidades sea de solar de hijos dalgo, si faltá los dichos requisitos, quia ex. d. l. 7. & leg. 27. & lege nostra. & ex Barto. & Innocentio, & Ripa, & reliquis quos late adduximus, si absit distinctio abest probatio veræ nobilitatis possessoriæ, y pues esta falta iuxta. l. 24. titulo, 21. partit. 2. & leg. 7. isto, & iuxta nostram legem, facit etiam quia hæc duo verba, hidalgo y pechero sunt civilia. sicuti libre y esclavo, sunt naturalia lege, ex hoc iure. ff. de iusti. & iur. iuncto textus, in d. capite, omnis anima de censibus, & non potest vnum intelligi sine alio quia relata leg. 1. & 2. C. de cupress. & Lucio Daph. lib. 11. alij vero qui has causas impensius fouent suis commodis de feruientes, aiunt que basta, costumbre guardada y obseruada de no pechar, ni pagar pechos, y que esto basta para verdadera probança de todos los que viuen y son originarios, porque en effecto es dezir, que todos los originarios de Valladolid, y de otros pueblos libres son hijos dalgo, argumento indigno de buenos ingenios, & faciunt fundamentum ex his que adduximus in sexto argumento de consuetudine, scilicet, quod in probanda nobilitate sit plurimum aduertendum ad consuetudinem patriæ. d. l. si seruus plurium. §. final. & d. l. liberum. §. quod tamen Cassius. d. l. quod de lanionis. §. fin. & quod adduximus ex Barto. in d. l. missio-

pinatores, & idem in l. 1. C. de petitione bonorum sublat. & d. l. si publicanus. §. in omnibus, & Bald. in d. §. sententia, Abb. in d. rub. de consuetudine Alexan. & alij in d. l. post dotem, & Zazio dicto consil. 14. & quod adducitur de nationibus infamatis, aut bona fama in d. l. quod si nolit. §. qui mancipia, porque todo esto de la costumbre, se entiende forzosamente, iuxta ea que diximus ex Barto, & Innocentio, & ex decisione nostratum legum, scilicet, que se mire y guarde la costumbre de las prouincias en el pechar y en el probar de las hidalguas, ad hunc modum, que no requiramos en toda parte pecho real, ni concejal, si en la tal prouincia no lo ay, sino que miremos en que se distingue el hijo dalgo del pechero en aquella prouincia, que sea entierro, qual carniceria, qual lieba, qual huesped, qual carruage, qual alieito, qual paz, modo in his reperiatnr distinctio nobilis a plebeio, quia tunc hij actus verè probant nobilitatẽ possessoriã, quod si absit distinctio hæc & reparatio actus nobilis, & actus plebeij, tunc non potest dari probatio, & ita Bartol. in dicta. l. 1. C. de dignitat. vniuersas consuetudines Italię expendit ex distinctione actus nobilitatis, & est ipsa veritas, fremat licet hi qui in hac re nullã subesse difficultatẽ secure affirmat, proprias potius defendentes causas quam alienas iudicantes. Y afirmamos que ay algunas casas en Vizcaya, en las quales concu-

Bb 5 iten

ren las qualidades que diximos ser necesarias, en la glo. 18. infra, de cuya hidalguia no se puede dudar.

26 Y aunq los vizcaynos, pretendé que tienen fuero, y pretenden por el que probando solamente ser originarios Vizcaynos sean pronunciados por hijos dalgo, y que esse fuero ha de ser guardado en toda España, real y verdaderamente no tienen tal fuero, porque la l. 16. en el fuero de Vizcaya que ellos alegã no es ley, antes es vna simple peticion que se dio a su Magestad año de 30. sobre que (al parecer) cayo la consulta y respuesta del acuerdo de Valladolid, como consta de Otalora dicta. 3. par. c. 8. num. 9. folio. 130. y el compilador del fuero de Vizcaya puso aquella peticion simple sin respuesta por ley, no lo siendo, y alliende que esto cõsta claramente de la dicha l. 16. ibi (*petiã e supplicauan a su Magestad*), y velemas claramente, del tenor de todas las otras leyes q todas ellas comiençan por estas palabras (otro si dixeron que aujan de fuero, franqueza y libertad y establescian por ley) so la l. 16. comiença como peticion (otro si dixeron que todos) ni haze al caso la l. 3. titul. 16. del fuero de Vizcaya, porque essa no los haze hidalgos da les essa exempcion que por ser Vizcaynos nõ se les puedan executar los bienes en ella. conteni dos, y que para esse effecto, nõ valga la renunciacion de su hidalguia, est enim intelligenda, de eo qui legiti-

me fuerit nobilis, probata nobilitate ad hunc effectum, iuxta ea quæ diximus supra glo. 1. a num. 28. & obiter nota quod ex illa. l. 3. en Vizcaya non est locus illi disputationi, an nobilis possit renũciare effectibus nobilitatis, quos in fauorem nobilitium ius induxit, de qua quæstione egimus supra glossa. 6. numero. 19. igitur vbicumq; non est distinctio nobilis & plebei, o en paga, o officio, o lieba, o carruago, o huesped, o en otra manera, como sisa, carniceria, certe non potest probari nobilitas iuxta leges Hispanas.

27 Restat responderẽ ad argumẽta quæ adducebamus pro parte contraria, quibus facilis est responsio, ad primum oportet intelligere in his causis nobilitatis, duo reperiri, scilicet, ipsam nobilitatem, vulgo, la hidalguia, deinde in quandã consequentiam effectus nobilitatis a iure inductus, illa pertinet ad sanguinem, hæc ad ius, nec sententia facit nobilem, sed declarat retro fuisse nobilem. l. sicuti. §. sed si queratur, ff. si seruit. vendi. quod est generale in omni iure reali, l. ex diuerso. §. 1. ff. de rei vend. & dicemus ista gloss. infra, & licet nobilitas aliquando inciperit, quia omnes vni. A. s. mi filij sumus, scilicet, ex bello, ex literis, ex diuitijs, vel aliunde iuxta ea quæ latissime tradit Tiraq. de nobilitate. c. 1. & sequentibus, iuxta illud quod tradit Afflictis in. c. 1. §. si vero feudũ colũ. 2. vers. iuxta quam queritur vbi hæc carmina tradit.

S;

Eua, Cur ne omnes sumus nobilitate patres, Degenerant animi vicij suntque minores,

Exaltat virtus nobilitatque genus.

Vnde Plato dicere solebat nullum regem, qui non ex seruo, nullum seruum qui non ex rege, quod nos dicimus, de cien a cien años de Reyes villanos, de seys a seys de villanos Reyes, habuit itaq; nobilitas sua rudimenta, & incurabula, deinde antiquitate temporis, aucta, & perfecta est, & eo perfectior est, quo antiquior. d. l. 2. tit. 21. part. 2. ibi (*de lueñe*) l. 2. §. quæ omnia, ibi (*vir ab antiqua stirpe*). C. de veteri iure enucleando, vbi Albericus. l. i. C. de iure aureor. annulo, ibi (*natales antiquo*) l. i. ff. de censibus ibi (*nobilis regionibus serie seculorum antiquissima*) Baldus in §. si rusticus, vers. si miles, de pace tenenda, vbi text. & dicit Baldus, quod necesse est habere maiores nobiles, non solum patre, gloss. in l. stemmata. ff. de gradibus, & ibi Albarotus, quod ex antiquitate quis censetur nobilis tex. in. c. 1. §. ceteri, tit. quis dicatur dux, ibi (*ab antiquis temporibus*) vbi id notat Bald. Albarotus, & cardinalis, y as si aunque aya tenido sus principios como todas las demas cosas, despues continuada con la antiguedad en los descendientes y finalmente probata con las qualidades y forma de nuestra ley, trae consigo vna manera de prescripcion de pechos contra el rey, y contra los demas, quia quandoque propter nobilitatem

conceditur immunitas. lege, non tantum. §. Illiensibus, ibi (*propter inclinatam nobilitatem*) ff. de exculat. tut. vbi Bald. & consi. 363. libro. 1. l. precipimus. l. senatorum. l. quoniam. C. de dignitatibus, lib. 12. l. 3. §. 1. ff. de muneribus, & honorib. Lucas de Pena in l. mulieres eodem, licet enim vniuersaliter non liberentur nobiles sanguine iure communi, vt diximus supra glo. 6. numero. 12. tamen in nobilibus ex accidenti, contrariũ receptum reperitur, propter nobilitatem, en nuestra España, el no pechar es efecto de la nobleza de sangre, diximus gloss. 1. a numero. 9. ideo in nostra lege, reperitur quedam veluti prescriptio, de pechos, sed probatio nobilitatis quæ prouenit a maioribus, hæc traditur & deciditur in nostra lege.

Licet enim impossibile sit, vt ignobilis, qui vere ignobilis sit prescribat tributa debita regi. l. comperit, vbi Bald. C. de prescrip. 30. vel 40. annor. Abb. in. c. cum nobis, & in. c. ad audienciam de prescriptio. Baldus eod. 2. parte, quæstione. 7. num. 2. Alexander, consilio. 30. nume. 12. libro. 5. Afflict. in constitu. Siciliae, rub. 31. §. quadragenalem, numero. 6. Gregorius in l. 6. titul. 29. partit. 3 vbi bonus text. & in l. 1. titul. 15. libri 5. noui ordinam. & in l. 23. titul. 14. lib. 6. recopil. attamen is qui nobilitatem asserit suam a maioribus, suis ad se vsque deriuatam, non soluendo tributa plebeia secundum nostram legem Cordubensem, profecto

cto

Et acquirit ius illud non soluendi tributa, quia etiam si nobilitate habeat a sanguine, illam tamen exemptionem consequitur, beneficio legis, unde quia nobilitatem habet sine beneficio prescriptionis, non procedit argumentum a prescriptione, & quia vere se probat nobilem, nobilis erit censendus ubique locorum, & declarata ipsius nobilitate, in quandam consequentiam, acquirat privilegium exemptionis indulgentiam a rege, & detrahatur regi tributa illa quae alias erat solutus, ipsius legis sola indulgentia, quae nostro iure nobiles facit exemptos & liberos a tributis, ut diximus glos. 6. nu. 7. sicut consequitur, ut non torquatur pro delicto, nec incarceretur pro debito civili, ex quo restat, ut nobilitatem non adquisierit, sed conferuauerit, derivatam sibi a maioribus suis iure quodam agnationis, & sanguinis, conseruationem autem probabit ex non solutione tributolum, quaecumque sint iuxta responsum Ripae. 26. lib. 2. numer. 10. & 11. non procedit ergo argumentum a ratione prescriptionis, quia negamus nobilitatem in Hispania acquiri, vel prescribi, probatur autem modo, & forma tradita a lege nostra, quae duo plurimum differunt, ut videre poteris in solutione ad septimum argumentum.

Ad secundum argumentum patet solutio ex solutione ad primum, quia in his causis nobilitatis non agitur de acquisitione sed de proba-

tionem conseruatam nobilitatis, ideo magis est locus regulis de conseruando, quam de acquirendo, & Barto. traditio in dicto. §. si quis hoc inter dicto, habet locum in nostro casu, & conseruatio nobilitatis, en estos derechos y pechos que no son reales conseruat totum ius nobilitatis integrum quoad omnes iuris effectus, ut in omni loco, & respectu omnium nobilitatis effectuum, nobilis is sit, qui nobilitatem derivatam sibi a maioribus conseruarit, non soluens illa tributa, quae plebeijs soluunt, nec obstat illud quod adducebamus scilicet, quod conseruatio impeditur respectu eius, qui titulo possidet unde contra regem nostrum dicebamus id non procedere, quia fundabitur ius pro rege nostro praesumptiue, donec contrarium probetur. c. omnis anima de censibus. l. 9. hoc titulo dicta. l. 1. dict. l. 23. dict. l. comperit, & qua supra, quia respondemus quod rex noster fundat praesumptiue, donec contrarium probetur, ut in dict. l. 9. hoc titulo. & in iuribus superius adductis, probata autem nobilitate modo & forma tradita a lege nostra illa praesumptio cessat de qua in dict. l. 9. & in iuribus superius adductis, & ita nihil facit secundum argumentum, de acquisitione ex possessione, ut tantum videatur acquisitum quantum possessum, quia non solutis tributis plebeijs etiam si non sint regalia, conseruata restat integre nobilitas, quoad omnes iuris effectus, ut diximus in solutione ad

Ad primum argumentum, ex his patet sensus ad verba nostrae legis ibi (tal que con buena fe se pueda prescribir la liberrad de los derechos devidos al rey. Ecce no dize de la hidalguia.

Ad tertium argumentum respondemus dupliciter, primo quod in nostro casu nulla acquisitio est nobilitatis, sed conseruatio, & ut dicemus ad septimum argumentum solum agimus de probatione nobilitatis, ex qua solutione effugere possemus iuridice argumentum, sed melius, & magis proprie respondemus, quod in casu nostro non requiritur scientia principis, nec officialium eius, quod est notatu dignum ad ea quae adduximus dicto argumento. 3. sufficit enim scientia & patientia, del concejo, ex duobus, lo primero, quia id ita determinatum est ex Balbo de praescript. 2. part. 5. part. num. 27. & latius. 2. par. 3. par. principalis, num. 32. ubi refert. l. ass. in l. imperium. ff. de iurisdic. omni iudic. Decius consi. 85. Felinus in dicto. c. cum a nobis de praescript. Lo segundo, porque el concejo es el que la sta esto, y a su magestad siempre se le paga su servicio entero, y lo paga todo el concejo. l. omne territorium. C. de censibus lib. 10. y si alguno se excusa por noble, al concejo incumbe supllir su parte, ideo sufficit scientia, & patientia communitatis, al qual toca particularmente y no al rey.

Ad quartum & quintum argumentum de actibus qui restringunt

possessionem, & ius possessum, ex dictis facile possemus respondere, vno verbo quod in nostro casu non agimus de acquisitione circa quam versantur omnia iura in contrarium adducta, sed agimus de probatione conseruata nobilitatis, qui casus plurimum differt ab illo, unde in acquisitione possessio restringit ius ad actus exercitios, ut vero conseruatio ex natura sua extendit ad reliquos omnes, ut diximus ad secundum argumentum. Secundo respondemus, & est elegans responsio, & in materia quam tractamus genuina, quod tunc ius retinetur intra metas possessionis, & possessio intra metas actu qui gesti sunt, quando actus illi gesti sunt propter se solum, non propter aliud, quia si non gerantur propter se, sed propter aliud, tunc inspiciendum est propter quid aliquid fiat. l. Autelius. §. testa. to. ff. de lib. legat. l. si mancipia. ff. de fund. inst. l. cum tale. §. fin. ff. de pactis. l. in ratione. §. cum quidam. ff. ad leg. fal. cid. l. i. §. inde queritur. ff. de operis noui nun. l. Titia. §. Lucio. ff. de manumiss. testam. Poco se le daria a vno lleuar la carne de la vna carniceria o de la otra, sino vniel se de por medio, que en la vna conserua su hidalguia, en la otra la pierde, y por esso a quel acto de yr a vna y no a otra, es acto que no se haze por si solo, sino por otra cosa bien diferente que carne ni carniceria, que es por la conseruacion de la hidalguia, lo mismo es de otros muchos actos

actos, los quales en si ni hazen, ni deshazē, pero son de grā importanciam, por lo que trabē consigo, ideo respondemus, quod in iuribus contrarijs, actus limitant possessionem, & possessio ius, quia actus geruntur propter se solum, como el llebar la agua, el pacer, el alçar el edificio, at vero in nostro casu actus geruntur non propter se, sed propter conseruationem nobilitatis, ideo non limitant possessionem, nec possessio ipsum ius nobilitatis, & eius effectus, & estelegans responsio. Tum etiam respondemus, quod per continuationem actus cuiuscumque & cuius vis speciei vniformiter gesti non solum præscribuntur illi actus qui geruntur verum præscribuntur omnes actus eiusdem speciei, elegās doctrina Bartolus, in lege, imperiū in prima repetitione, versiculo, circa vltimum punctum. ff. de iurisdictione omnium iudicum, Innocentii, in c. qualiter & quando. cl. 1. de accusacionibus, sequitur Iass. in dicta. l. imperium, num. 23. Ioannes Andreas, in c. dilecta de officio Archi. Innocent. iterum in cap. dilectus, de cappel. monach. c. cum ergo omnes actus de quibus supra sint eiusdem speciei, & dirigantur ad vnum, scilicet, ad probandam nobilitatis conseruationem, nihilq; aliud agāt, profecto ex his actibus, & eorum singulis recte probatur nobilitas, propter quam reperiuntur actus exerciti.

Ad sextum argumentum satis responsum est ex his quæ adduximus

ad quartum argumentum.

Ad septimum & vltimum argumentum dicimus, quod lex nostra Cordubensis non tradit modum acquirendæ nobilitatis, nec potuit tradere, quia ea iam non esset ex natura profecta, & sanguine maiorū, sed ex accidenti, & rectius diceretur exemptio quam nobilitas, vt late diximus in quarto argumento pro hac parte, sed tradit modum probandi nobilitatem conseruatam sibi a maioribus suis, patet ibi, in 2. parte, (*Y por ella mandamos y ordenamos, que de aqui adelante cada y quando que qualquiera que se dixere hyo dalgo litigare quier seyendo actor o reo sobre su hidalgua ante los alcaldes y notario de la prouincia o ante los oydores en el grado que pudieren conocer*) sequitur & facit (*y probar e enteramente de si seyendo casado o viuendo sobre si y de su padre y abuelo, en la manera que las leyes y pragmaticas de nuestros reynos lo disponen, que este tal sea pronunciado y auido por hyo dalgo en possessio y propiedad.*) Ecce quod traditur forma probandi, & non acquirendi, & hoc deseruit ad ea quæ diximus de prescriptione, ad primum & secundum argumentū. modo lex quæ tradit modum probandi, expressum in litera non excludit modos probationis similes, & æquipollentes, quia nihil vetat quid fieri ex æquipollentibus, præsertim vbi forma tradita a lege est demonstratiua. qualis est probatoria, vtrumque probat Baldus in lege, 1. ff. de liberis. & posthumis,

&

& ita tenet Bartolus, in lege, Gal. 19. paragrapho, & quid si tantum. ff. de lib. & posthu. & in dict. l. 1. facit. le. 1. C. quorum bonor. vbi licet illa lex inducat formam probatoriā filiationis, tamen non excludit æquipollentem quam subiecta materia admittere potest, Decius. consili. 11. num. 17. facit tex. & glo. in cap. Michael de filijs presbiterorum iuncto tex. in c. per titas de probat. l. si mater. C. de instit. & subst. sub cond. fact. l. ob. as. C. de prædijs minorum Bart. in l. serui nomine. ff. de vltima.

Immo quantumq; lex loquatur per verba taxatiua nunquam excludit æquipollentem modum probandi clem. exiuit de paradiso versiculo, cum autem natura de verbo significatio est quia materia probationis non est angustanda sed amplianda, vt in l. quoniam de hæreticis: vnde verba posita in nostra lege ibi (*pechos reales y concejales,*) intelligenda sunt loco exempli posita, & vt exempla frequentiora in materia probationis nobilitatis, exēpla autem non coarctant regulam. l. 1. §. quod vulgo. ff. de vi. & vi. armat. tex. in c. illo bos de pignoribus, & in c. ad nostram de empr. & vendi. Anton. Nathan, consili. 198. volum. 1. num. 19. loquens in materia probatoria, & ita intelligenda sunt verba illo loco exempli posita, vt tradat modum probationis, sed non excludat æquipollentem in quo adsit distinctio illa requisita Barto. in d. l. 1. C. de dignitati. quæ distinguat no-

bilem a plebeio quæcumq; ea sit, vt supra latissime diximus, & adnotat Barbatia in c. sicut consuetudo in principio de probationib. vbi quod si lex dicat quod probatio fiat certo modo, ille modus ponitur gratia exempli, & non excludit alios modos probationis, nec potest excludi per legem sufficiens inodus probationis, nec potest statui quod probatio sufficiens non valeat. gloss. in auth. vt sine prohibet. mat. & ibi Angel. & Imol. in c. 2. de probat. Ang. & Paul. in l. pactum inter hæred. ff. de pactis, Hypolitus in rubr. de probationib. num. 33. facit ratio text. in l. 1. in exercendis de testibus, & est singularis interpretatio & vera ad gloss. licet communiter receptam, in c. 1. de censibus lib. 6. vbi enumerantur casus qui debent probari per instrumenta, vt admittantur quoq; æquipollens probatio quæ demonstrat, quod per instrumentum erat demonstrandum, & ex supra dictis copula posita in hac nostra lege inter duo illa verba (*pechos reales y concejales,*) accipienda est disunctio, iuxta regulam tex. in l. sepe. ff. de verbo. significatione.

Præterea dicimus formam substantialem quæ dat esse rei esse obseruandam, nec esse recedendum ab ea. l. Iulianus. §. fin. ff. ad exhib. nā formæ nihil, nec addi debet, nec admi. c. Pisanis de restrit. Spoliat. dicimus tamen, quod forma illa de qua in nostra lege Cordubensi accedit nobilitati perfecte, non vero, vt nobi-

lita

litas acquiratur, dicunt Barbari, quod forma accedit nobilitati a parte post, & nō a parte ante, ait enim lex (que cada y quando que alguno se dixere hijo dalgo) ecce verba quæ pertinent ad rem perfectam, & subdit tex. (y probare enmeramente) ecce quod forma probationis accedit rei perfectæ, ideo non est forma substantialis, sedes mōstratiua cui addi potest ex Bartolo, in lege, hi qui. C. de appellat. Bald. post glos. in lege vniuersa. C. de precibus imper. offerend. & in. le. perfecta donatio. C. de donat. quæ sub modo fiunt post glo. in. clem. 1. de iure patronatus, Alexā. & Iass. in. d. l. vniuersa, quia ergo forma nostræ legis non est forma substantialis quia aduenit rei iā in esse productæ, & recipit similes modos probandi, igitur quilibet modus, & qui liber actus qui distinguat nobilem a plebeio, probabit nobilitatē, ex Barto. & Innocē. supra, & ex nostra hac lege & verbis eius, quæ interpretamur, ex. l. 7. & l. 27. hoc ti. & lib.

Pro cōplemēto dicā duo quæ sūt necessaria in hac re, vnū pro aduocatis, alterū pro iudicibus, pro aduocatis aduerto cum Bar. in. d. l. 1. C. de dignit. nu. 98. quia diximus, quod ad probationē nobilitatis est necessaria exercitatio actus, qui cōmuni reputatione reputeretur actus nobilis & nō plebeij, vnde demonstratur distinctio, quod sūt faciēdi articuli de ista distinctione, & cōmuni reputatione actus, & debēt cōcludere tēp. 20. annorū, tū ex dispositione nostræ

legis quæ id tempus exigit, tum ex eodem Bartol. vbi supra, numer. 99.

Tum etiā pro iudicibus noto, quod cum nobilitas probetur per istos actus qui cōmuni reputatione faciunt distinguere nobilem a plebeio iuxta varias regni consuetudines, quia ista probatio consistit in facto non in iure leg. i. ff. ad Turpili. & cum sit ista communis reputatio actus plebeij, & nobilis, va ga plerumque, ambigua, & minime determinata ad certum actum, quod plurimum poterit in his causis iudicis arbitrium, quia in non determinatis locus est arbitrio iudicis. leg. 1. in fin. & ibi Bal. ff. de iure delib. l. mora. ff. de vsuris. l. de accessibus. ff. de diuer. & tēp. præscr. c. in causis, & ibi Abb. de officio delega. ideo in arbitrio iudicis est, iudicare aliquem nobilem, Alexand. ad Bart. in. l. 3. ff. de testi. ex Bald. in. leg. Grachus. C. de adul. sed tamen iudex arbitrabitur factum, an probata sit distinctio actus, & exercitatio ipsius per tempus a lege nostra definitum, itaque arbitrium continebitur in facto. d. leg. 1. nō extendetur autē ad ius, vnde si distinctio nō sit probata, vel tēp. vel actus exercitatio iuxta nrā legē tūc cessat arbitriū, Alex. cōf. 3. li. 4. Cardinal. in. clem. 1. de baptismo, notatur in. l. i. C. de sum. trinit. & per hæc sū expeditus ab hac glo.

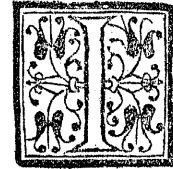
Notabilia ex gloss. 8.

- 1 Reseruatō proprietatis finita causa possessoria est inducta ipso iure.
- 2 Finita causa possessoria, in proprietatis causa

- causa cui incubat onus probandi.
- 3 Post rem iudicatam in possessorio, in causis nobilitatis remanet extincta presumpcio quæ erat profisco.
 - 4 Quando de iure cōmuni est fundata in iētio negatis, probatio incubit aiēti.
 - 5 Possessio contra ius fundata in titulo licet non probato, sufficienter repellit proprietarium, nisi destruat titulum.
 - 6 Possessio sola non excludit eum pro quo est iuris presumpcio.
 - 7 Agitur de tex. in. c. cum persona de priuilegijs lib. 6.
 - 8 Quasi possessio non releuat ab onere probandi, quando primus status repugnat presenti possessioni, & quo modo intelligatur.
 - 9 Quando status, quem indicat presens, possessio non potest haberi sine titulo ipsa possessio non reuelat, & quomodo intelligatur.
 - 10 Aduocati nunquam debent proponere possessionē nudā ab omni titulo.
 - 11 In causis status magis est, vt presens possessio releuet ab onere probandi.
 - 12 Reseruatō a lege semper fit de iure in regno, quod olim comperebat.
 - 13 Probatio ab ea parte expectanda est, qua ait, non ab ea quæ negat.
 - 14 Agitur de l. 8. tit. 15. lib. 5. noui ordin.

Reseruando su derecho a salvo en quanto a la propiedad al nuestro procurador fiscal, y al conçejo con quien litigaua el que se dezia hijo dalgo.

Glossa 8.

IN HAC reseruatione, nullæ sunt partes iudicis, quia ipsum ius inducit ipso iure hanc ipsam reseruationem in omni causa possessoria, vt ea finita, liberum sit de proprietate agere l. & an eadem §. fin. ff. de excep. rei iudi. & ibi interpretes, & est hoc citra vllā difficultatem, ideo sapius hoc reperitur in hac nostra lege, in 2. par. ibi (reseruando todā via por la tal sentencia el derecho dela propiedad al nuestro procurador fiscal, y al cōcejo dōde es vezino aq̄l por quiē es dada la tal sententia) & inferius ibi (quedando reseruado el derecho de la propiedad) deniq; hæc nrā lex en todos casos fenecido el juyzio dela posesiō, qual sea posesiō general qual local, reserua su derecho siēpre al fiscal, y cōcejo, para q̄ puedā intentar el juyzio petitorio y tratar de la propiedad, quod est secundū iuris regulas d. l. & an eadē §. fi. l. vna C. de si momē. pos. de reseruatione in causa proprietaria dicemus gloss. 42. Hic tamen incidit illa quæstio quæ disputauit Otalora 2. par. 3. pa. c. 5. per totū in iudicio illo proprietatis, finita causa possessionis per re iudicatā, cui incubat onus probandi, an fisco, an vero ei qui habet re iudicatā in possessorio, & denuo cōuenitur a fisco in proprietate in qua quæstione ipse Otalora vix firmat pedē, vt poteris videre apud ipsum, vers. terna conclusio, & ver. vel aliter, & nu. 14. vers. vnum tamē

Cc est,

est, modo enim hoc, modo illud ait nec vnquā satis firma ratione pro-
 2 creditur, tu autē tene quod fisco in
 cūbit onūs probādi in iudicio illo
 proprietatis, postquā nobilis cōuert⁹
 in hoc iudicio habet rē iudicatā in
 possessione vel generali, vel locali,
 & primū id patet ex l. 9. hoc ti. & li.
 vbi in eo qui habet rē iudicatā pro-
 se in possessōrio, reperitur cōfopita,
 prēsūptio pro fisco, ex qua prēsūptio
 ne omnis anima tributa soluit, &
 3 quilibet plebeius præsūmitur: cū er-
 go in hoc casu prēsūptio pro fisco
 cōfopita sit d. l. 9. restat vt fiscus iure
 agat priuato, vnde quia actor, quod
 asseuerat probare tenetur l. actor C.
 de proba. l. qui acufare C. de edēdo
 cum vulga. fiscus ergo, vt pote pri-
 uatus probare tenebitur, cum agat
 in iudicio illo proprietatis.

Secundo id patet insistēdo in eo
 fundamēto, & deducēdo ex eo hoc
 secundum argumentum, quia ex d.
 4 l. 9. is qui habet rē iudicatā habet fū-
 datam intentionem suam contra fis-
 cum ne soluat tributa, quādo autem
 de iure communi est fundata inten-
 tio negantis, probatio incumbit aīē-
 ti, singulare dictum Bar. in d. l. sicuti
 §. sed si quæratu nu. 3. vers. 2. oppo-
 no, ergo in nostro casu fisco qui agit
 incumbet probatio, non particulari
 qui negat, postquam habet fundatū
 ius ex re iud. & ex l. 9. hoc ti. & li.

Tertio (& est fundamentum opti-
 mum, quod adduci possit in hoc ca-
 su, nec adduxit Oalora) id patet ex
 doctrina Abb. in ca. cum venissent

de institut. nu. 8. quem sequitur ibi
 Anto. de But. & Imol. & assumit A-
 lex. conf. 219. nu. 20. vol. 6. vbi quod
 possessio contra ius, quæ tamen fun-
 datur in prēsūptione alicuius titu-
 li, sufficiat ad repellendum proprie-
 5 tarium illius iuris, nisi clare probet
 defectum tituli præsūpti, quod
 aperte probatur in d. c. cū venissent,
 vbi ius cōmune faciebat cōtra Ar-
 chidiaconū, & pro Archiepiscopo,
 sed erat possessio pēnes Archidiacono-
 num, & pro ea possessione titulus
 prēsūptus, quia clare non cōstabat
 quod concessio fuisset facta Archi-
 diaconatui realiter, sed tamen prop-
 ter præsūptionem quæ erat pro
 eo, quia vt cumque cōstabat de con-
 cessione per cōfessionē Archiepiscopi,
 & ipsa confessio Archiepiscopi
 præsūmebatur rationabilis ex pos-
 sessione continuata per Archidiacono-
 num, & ita illa possessio reperiēba-
 tur coadiuuata tituli præsūptione
 obidq; exclusit Archiepiscopū, licet
 pro ipso esset iuris cōmunis præsūp-
 tio, idq; quādiu Archiepiscop⁹ nō
 probauit tituli prēsūpti defectum
 aliās autē sola possessio non exclu-
 dit eum pro quo est iuris præsūp-
 tio tex. in c. cum Ecclesia Sutrina de
 causa possessionis & proprie. c. con-
 stitutus de electione c. ex insinuatō-
 ne de procuratoribus.

6 Ex quo fundamēto quia oēs in hac
 causa nobilitatis, aiunt, in lebello (*q̄
 son hijos dalgo de solar conacido, y de vē-
 gar quinientos sueldos a fuer de España
 o segun fuero de España*) quæ verba per-
 tinent

tinēt ad titulū, & proprietatē, & sta-
 tum subdūt (*y q̄ hā estado ellos y sus an-
 tepasados y estan en possession, seu quasi
 de no pechar como tales. hijos dalgo, en los
 pechos y derramas en q̄ pechan los bu-
 nos-hombres*) quod pertinet ad posses-
 sionem, & postea in articulis idē de
 ducunt, & de possessione plene pro-
 batur, at vero de titulo, hoc est del
 solar, vt cumq; scilicet generaliter,
 licet nō particulariter, locus est de-
 cisioni Abbatis Antonij, Imolæ, &
 Alex. vt donec fiscus nō probet de-
 defectum tituli, ipsa possessio praua-
 leat ac subinde fisco incumbat on⁹
 probationis, tenet glo. & ibi Franc.
 in d. c. cum persone.

7 Et ex hac ratione patet egregia
 declaratio ad tex. in c. cum pertone
 de priuilegijs lib. 6. vbi ipsa posses-
 sio nihil releuat, cōtra eum qui fun-
 dat de iure cōmuni, quousque verus
 titulus demonstraretur ex quo ipsa pos-
 sessio sustineatur, q̄ tradit ad tex. in
 d. c. cum persone Palat. Rub. in repe-
 tit. c. per vestras, fo. 83. §. sed pulchra
 dubitatio, nu. 43. & reassumit Oa-
 lora vbi supra nu. 5. vt illud intelli-
 gendum sit, nisi ipsa præsens posses-
 sio coadiuuetur alicuius tituli præsū-
 ptione, vt cumque probati, etiā
 si non probetur suficiēter & plene,
 quia tunc ex Abb. Anto. Imo. & A-
 lex. & ex d. c. cum venissent, qui est
 ad hoc expressus tex. præsens illa pos-
 sessio cum prēsūptione tituli vt cū-
 que probati, licet plene, & sufficien-
 ter non probetur, tum sustinetur, tū
 transfer onus probandi in aduersa-

rium, vt defectum illius tituli pro-
 bet, & plena probatione demonstrat.

Secundo patet intellectus ex illa
 iuris ratione ad id, quod adducebat
 Oalora vbi supra, nu. 4. & 5, scilicet
 8 quod quasi possessio non releuet ab
 onere probandi, quando, primēus
 status rei contradicit præsenti posses-
 sioni, ex d. §. sed si quæratu, vt illud
 intelligendum sit, nisi præsens pos-
 sessio habeat pro se tituli, vt cumq;
 probati præsūptionem, ex text. in
 d. c. cum venissent, & Abba. & An-
 to. & Imol. & Alex. iuxta ea quæ di-
 mus. Idem respondendum erit ad il-
 lud quod dicitur ex Bald. in l. Titia
 ff. solut. mar. & in l. 2. de serui. & aq.
 & in l. nō ignorat C. qui accusare nō
 possunt, & in l. & si solentibus C.
 de fide instru. quod quando status,
 quem indicat præsens possessio, ste-
 9 talis, qui non potuerit haberi sine
 priuilegio, hoc est sine titulo, quod
 talis quasi possessio non releuat ab
 onere probandi, quia debet intelli-
 gi nisi constet, vt cumq; de ipso titu-
 lo, & priuilegio, quia talis præsens
 possessio, cum allegatione tituli, &
 quali quali probatione, nempe quæ
 inducat præsūptionem facti, rele-
 uat, quousq; aduersarius plene pro-
 bet defectum tituli d. c. cum venis-
 sent, & Abb. Anto. Imol. & Alex. v-
 bi supra, quapropter debent esse
 cauti aduocati, vt in omni causa nū-
 quam proponant nudam possessio-
 nem ab omni titulo, sed allegent ti-
 10 tulū, & eundē deducant in articulis
 & vt cūq; saltē generaliter probet,

quia licet plene, & perfecte non sit probatus, sed ex aliqua, vel facti, vel iuris præsuppositione resulet, releuat postea ab onere probandi, & destruit contrariam præsuppositionem, & primei statum rei, quia vna præsuppositio destruit contrariam. l. diuis cum glo. ibi ff. de resti. in integ. d. c. cum venissent.

11 Quarto facit quia in causis status magis est, ut præsens possessio releuet ab onere probandi. tex. in l. liberis §. ff. de lib. causa l. sicut semel vbi Bal. c. eod. l. 3. ti. 14. par. 3. l. 27. ti. 14. par. 7. gl. in l. circa. ff. de prob. nec obstat, quod in hoc casu ius assistit pro possessione, quo iure liberi omnes præsumimur, quia & in nostro casu ius irem assistit pro hac possessione ex dicta l. 9. hoc tit. & lib. que censet hunc qui habet rem iudicatam pro se in possessione liberum quoque & immunem a tributis plebeis, percepta, & extincta iuris præsuppositione antiqua, donec fiscus doceat de non titulo.

12 Nec quicquam facit, quod reseruatio reseruet integre ius quod competebat. l. at si quis §. plerique. ff. de relig. & sumptib. fune. l. 3. §. penul. ff. de lib. homine exhib. & nemo est qui hoc ignoret, ut ait Menoch. confil. 2. nu. 7. vol. 1. & cum remaneat totum ius, nihil deesse intelligendum est. l. omnis ff. si cert. per. vbi Decius & qui totum dicit nihil. excludit l. Iulianus ff. de legat. 3. & dictio. integre, sine diminutione reseruat. l. emancipiorum ff. de optione legata quia hæc reseruatio, integrum ius

reseruat, respectu petitorij, ut eo probato integra possessio destrui possit, est ergo reseruatio integra respectu actionis, non vero respectu probationis, quia probatio regulatur ex iuris regulis, & ex ea parte expectatur, quæ ait, dicta l. actor, dict. le. qui accusare, cum ergo præsuppositio iuris quæ erat pro fisco, sit extincta, tum ex dicta l. 9. tum ex tituli allegatione, & ipsius tituli quali probatione, ex dicto cap. cum venissent, & ex Abb. ibi Anton. & Imola, & Alex. vbi supra, & Ioann. And. & glof. in d. cap. cum personæ, & postremo ex Franco ibi, in d. cap. cum personæ §. quod si talis, restat ius integrum, quod agendo experi poteris, sed præsuppositio extincta facit, ut a fisco probatio desideretur, qui iure iam vititur priuati, extincta antiqua pro ipso præsuppositione.

14 Ex his omnibus patet sensus ad l. 8. tit. 15. li. 5. recopi. quia enim expresse decisum est in ea l. ut is qui per quadraginta annos annuas percipit præstationes pacifice tuendus & defendendus sit in ea possessione ut nihilominus in petitorio probare debeat immemorialem possessionem, ut scilicet, omnino sit seruanda dispositio illius legis, quia ita decisum sit, pro qua facit ea consideratio quia possessio de qua ibi proponitur nullo titulo coadiuuata, nec presumpto, nec vero, tum etiã quia illa possessio abstrahit rem ab eo statu, in quo fuerat iure comuni, & antiquo & ideo nihil releuat, ex his quæ diximus,

ximus, unde nota quod si dominus, qui præstationes annuas habet possidet per tempus quadraginta annorum, & allegat titulum legitimum, & idoneum ad præstationem, & perceptionem perpetuam, & simul docet de titulo in causa possessoria non plene, sed utcumque, taliter, quod ex ipsa probatione resultat præsuppositio facti, pro veritate ipsius tituli, quod forsitan etiam in causa dictæ l. 8. tit. 15. libr. 5. noui ordi. erit locus decisioni Abbatis, Antonij, Imol. & Alexan. & glof. fin. in dicto ca. cum personæ, & ibi Ioanni Andrea. & Franco. ibi in §. quod si talis, pro quibus est tex. in dicto c. cum venissent, & in c. cum dilectus de causa posse. & proprie. quia in dicta l. 8. non proponitur possessio illa quadragenaria fomentata a titulo, ideo nec proponitur extincta præsuppositio contra dominum percipientem annuas præstationes, unde ipsemet qui habet possessionem probat, secus vero forsitan esset dicendum in casu Abbatis Antonij, Imol. Alexand. Ioannis Andr. & Franci. si possessio reperitur fomentata cum tituli quali quali probatione, & est notandum iure communi ad l. si certis annis C. de pactis, ad legem, cum de in rem verso, de usuris, & ad glo. in l. solet verbo, qualitatem de officio proconsulis, & legat.

Tum etiam ad eam legem considera reueta specie illius legis, quod etiam si dominus teneatur, in eo casu docere de immemoriali possessio-

ne, quod obtinebit si doceat de titulo sufficienti ad præstationem perpetuam ex his quæ notabimus supra glo. 7. in responsione ad septimum argumentum, nu. 35. iunctis his quæ dicemus inferius cum de immemoria li agemus, glo. 12. num. 54. & seq.

Ad questionem igitur resoluendam est ex his quæ diximus in casu proposito, in hoc iudicio petitorij, in quo fiscus est actor si nihil probet, vel si probet aliquid quod non sufficiat ad plenam demonstrationem non tituli in proprietate, omnino esse absoluedum reum qui rem iudicatam habet in possessione, nihilque curandum est, de l. diui. §. 1. ff. de lib. causa, quia ille modus pronunciandi antiquatus est, & iuxta formam libellorum hodie, aut est condemnandus reus, aut absoluedus, in hoc casu in quo fiscus priuatus est, si nihil prestitit quod ad condemnationem sufficiat reus absoluetur, ex regula, d. l. actor, & d. l. quia accusare, at vero quantum hæc absolutoria sententia pro sit reo, quantum noceat fisco, aut communitati quæ cum fisco egit sequens §. indicabit, res est, & quotidiana, & scitu digna.

Notabilia ex §. 1. Glof. 8.

- 1 Sententia est titulus legitimus, nec differt a reliquis titulis.
- 2 Sententia est actus iuris civilis, qui nec præstat, nec adimit dominium.
- 3 Sententia an transferat dominium, sine traditione.
- 4 Cessio in rebus incorporeis obtinet traditionis naturam.

- 5 Sciens & tacens quando videatur dis-
sentire, aut consentire.
- 6 Sententia absolutoria non eger execu-
tione, quia ex illa nihil est tradēdū.
- 7 Sententia absolutoria non tollit natu-
ralem obligationem, nec eius eff. Et us
- 8 Sententia absolutoria non facit domi-
nium reum, pro quo lata est.
- 9 Sententia absolutoria relinquit reū abso-
lutum in eo statu, in quo erat tempo-
re litis motę.
- 10 Reus potest assumere in se onus probā-
di, non solum in causis status, sed in
alijs causis, & potest perire declara-
tionem iuris sui.
- 11 Libellus rei in quo respōdet a tōri, &
simul petit declarationem iuris sui,
necessario non est intimandus a tōri
- 12 Sententia declaratoria iuris competi-
tis reo quid præstet.
- 13 Ex sententia absolutoria quæ excep-
tio competat reo, absoluto, & quid
præstet hæc exceptio.
- 14 Actor succumbens quia non probauit,
an possit suscitare eandem actionē,
& de nouo probare, non obstante ab-
solutoria.
- 15 Non solum in sententia absolutoria,
verum in condemnatoria intelligen-
dum est, id fuisse de mente iudicum,
quod resultat ex actis.
- 16 Silentium impositum in sententia ab-
solutoria quid efficiat.
- 17 Absolutoria ob intentionem non pro-
batam non impedit renouationem
eiusdem actionis.
- 18 Absolutus simpliciter an presumen-
dus sit absolutus diffinitiuę.
- 19 Absolutoria ab obseruatione iudicij,

in quo differat ab absolutoria, ab in-
tentione.

20 Absolutoria ab obseruatione iudicij
in ciuilibus non recipitur, recipitur
autem in criminalibus.

21 Quomodo hodie actio proponenda sit
in iudicio, vt apud iudicetur.

22 Absolutoria ex eo quia actor non pro-
bauit, parit exceptionem rei iudica-
te, si actor velit denno probare.

Glossæ 8. §. 1.

HIS qua dixi-
mus in glossa 8. re-
stat dubitatio quā
executionem ha-
beat sententia ab-
solutoria; quidque operetur in fa-
uorem eius pro quo lata est. In qua
re illud meminisse oportet, senten-
tiam esse titulum nihil fere differē-
tem ab alijs titulis, qui præstant iu-
stam causam ad translationem do-
minij, est etiam sententia actus iuris
ciuilibus, qui non solet, nec potest, tol-
lere dominium, quod competit de
iure gentium. lex hæc iure ff. de iu-
sti. & iur. adeo, vt etiam si dominiū
aliās acquiratur modo ciuili, vt pu-
ta vlcupatione, emancipatione, ado-
ptione, aut arrogatione, quæ sunt
inuenta iuris ciuilibus; semel tamen
acquisitum competit de iure gen-
tium; Paulus in dicta l. ex hoc iure.
l. ex facto. §. Iulianus ff. de vulga. l. c.
Lucius ff. de euictionib. l. item si ver-
beratum ff. de reuendic. item quia
ius

ius iurandum, & res iudicata equipa-
rantur, cum decidant ambo. homi-
num controuersias l. i. ff. de iure iu.
l. admonendi eodem, at vero dela-
to iuramento non transfertur domi-
nium §. æque insti. de exceptionib.
ergo nec re iudicata.

Et quanuis glo. in §. fin. inst. de
officio iudicis, & ibi Angel. late dis-
putent, an ex sententia transferatur
dominium; tæceptor, & verior est
opinio, quod ex sententia sola non
transfertur dominium, quod in re-
bus corporalibus citra difficultatem
est, cum traditio necessaria sit, ex
qua transferatur dominium leg. tra-
ditionibus C. de pactis, sine hac tra-
ditione dominium rei corporalis
non transfertur glo. in dicto §. fina.
& in l. 4. §. fin. ff. de arbitris, & resol-
uit Angelus & reliqui vbi supra, &
est gloss. verbo, in factum, in dict. l.
4. quæ præcedente traditione tribuit
in rem actionem, præcedente quo-
que sententia, ideo necessaria est,
post sententiam executio, quæ con-
sistit in traditione faciendæ virtute
sententiæ l. 1. C. de executione rei
iudicat. l. ab executione C. quorum
appellationes non recipiantur, l. is
cui §. missus ff. vt in poss. legat. dd.
in l. miles §. qui indicati ff. re iudi-
cat. ad quæ non aduertit Doctor de
Spino. de restam. gloss. rubri. 2. parte
num. 3. caue ab eo.

In vniuersalibus autem iudicijs
veluti inter plures coheredes, vel so-
cios sæpe ex sententia sine traditio-
ne vlla intelligimus dominium pe-

nes aliquem ex socijs, quia in socie-
tate omnium bonorum communi-
catio fit ipso iure; ex text. expresse
in leg. i. ff. pro socio, & licet specialis
traditio non interueniat, tacite ta-
men interuenire intelligitur l. 2. ff.
eod. idem quoque existimandum est,
& censendum, vbi cumque sententia
ipsa declarat rem tuam esse, quia do-
minus intelligeris, ideoque vendi-
cas, directa rei vendicatione, etiam
si de condemnatione verbum nul-
lum fiat, text. in l. ex diuerso §. 1. ff.
de rei vend. tex. in l. nec vllam ff. de
pet. hæredit. & vtrouique Bartol. & in
l. licet ff. eod. tex. in l. Pomponius §.
sed & his ff. de procuratori. vbi Bar-
tol. l. licuti §. sed si queratur ff. si ser-
uit. vendicetur diximus hæc glo. pro-
xima 7. num. 27. & sunt iura in foro
frequentia.

In iuribus autem in corporeis,
vt ius illud tibi competat tria operā-
tur traditionem, cautio, celsio, pa-
tientia cum silentio, de cautione
sunt iura plura leg. harum, ibi (nec se
nec successores suos prohibuituros alius
tollere sublatamque habere) ff. si seruit.
vend. tex. in l. egi ff. eodem, ibi (&
desuturis nō immittendis cauendum est)
tex. elegans in l. si de uia 7. ff. de acq.
quotidiana & æstiuā, ibi (huiusmodi
cautio præstando est quandiu quis de iu-
re suo doceat, se non impediturum agen-
tem, & equum ducenem, & iter facien-
tem,) text. in l. cuiuscumque §. si fun-
dus ff. de vlu fructu.

Quin quod celsio quoque in iu-
ribus incorporeis obtinet vim, &

potestatem traditionis; nam sicuti res corporalis non obtinetur sine traditione regulariter iure domini; dicta le. traditionibus l. quod vediti ff. de actionib. empr. & vend. §. venditæ inst. de rerum diuisione; ita quoque rerum incorporealis plenum ius sine cessione non transfertur; itaque traditio; & cessio equiparantur in iure glo. in l. fin. C. quando fiscus; & priuat. sequuntur las. in l. 1. §. si vir. vxori. ff. de acq. poss. nu. 5. Felinus in c. venerabilis; nu. 32. ff. de exceptis similis glo. verbo; portionibus in l. fin. in principio ff. de donat. & gloss. fin. in l. 2. C. de actionibus & oblig. Tiraquel. de retractu. r. §. 1. gloss. 7. num. 2. ex quibus quæ verissima sūt incorporealia iura quantumuis vendantur; vel alienentur; non transferuntur nisi cedantur vnde iura personalia quæ cedi non possunt; venduntur tamen; cum ex venditione non fiat translatio vlla; nisi sequatur cessio; & sunt vtilia ad iura quæ permittunt venditionem vsus fructus; sed negant cessionem fieri posse §. finitur; insti. de vsu fructu; & quæ latissime adduximus in tractatu nostro de Expenfis & meliorat. cap. 10. a num. 27. vbi de vsu fructus cessione; & venditione; & ibi adduximus iura omnia; & Doctores & Antonium de Lara & Cordubā; qui in eadem iura inciderat; vide ibi copiosius; nos hic aliud agimus; nostram de nobilitate disputationē secuti; per eius singulas partes; ita vt ad forum quotidie pertinet.

Sed & patientia & scientia operatur in iuribus incorporeis idem quod traditio; iura enim hæc incorporeā qualis immunitas; iurisdicctio seruicus; & aliā id genus factum continent; licet solida horum ratio in iure consistat; continent enim patientiam; vt cogatur aduersarius patientiam præstare in vsu iuris incorporei; vel immunitatis; vel iurisdicctio- nis; velleruitutis; nihil interest; Bar. & alij post glo. receptam; verbo; harum; in l. 2. §. 1. & harum ff. de verbo. num. 3. ad finem; versi. ad le. 1. & est text. in §. æque si agat institutis de actionibus; quæ patientia cum scientia; ex prædictis iuribus; est quidē cōsensus iuris intellectu; & facit de generare actum a silentio; quoniam qui silet; & tacet nihil agit; est enim silentium quoddam priuatiuum; & ponit in re; Baldi doctrina ad multa vtilis; & quotidiana; in leg. si hij qui C. ex fallis instrum. Alcia. in d. l. 2. §. & harum; num. 38. Deci. consi. 98 ad fin. Bald. in l. final. 2. oppositione C. si certū petatur; dicemus aliqua ad propositum infra glo. 17. a num. 44. vbi silentium ex hac ratione quā tumuis diuturnum non inducit purgationem vllam metus; sed tamen silentium cum patientia eius qui videt & patitur aduersarium vni; frui; & ducere; & agere; cum impedire possit; & prohibere saltem per iudicem; cōsensum quendam tacitum inducit; quia silentium eius; qui pro uocare potest; circa actum spontaneum; & mere liberum cōsensum inducit

inducit Imola & reliqui in l. quæ dotis ff. solut. mat. Decius in l. in omnibus causis; num. 12. ff. de regu. iuris; Baldus in leg. potuit C. de iure de liberandi.

Licet enim sciens; & tacēs in actu; qui nō poterat impediri; præsumatur potius dissentire; tamen in actu libero & spontaneo; qui potest saltem reclamatione impediri; potius præsumitur consentire; text. in l. sed & si noluit. ff. de acquir. possess. Bartol. in dicta l. quæ dotis; num. 22 & 23. ff. solut. matrimo. Innocent. in cap. causam matrimonij de officio delegat. Felinus & reliqui in c. non de præsumpt. num. 3. & 4. Alexan. & Alcia. in l. interpositas C. de transactioni. & est singularis distinctio; & declaratio; vt silentium; licet nihil ponat in re de sui natura; ex actu tamen omnino spontaneo; qui impediri potest inducat cōsensum; at vero respectu eius actus; qui non est omnino liber; & spontaneus quique impedire omnino non possit inducet potius dissentium; & repugnantiam; vide in simili Decis. Matth. de Afflictis 58. numer. 2. Ruin. consil. 60. num. 54. volū. 3. vbi quod taciturnitas non operatur cōsensum; quod quidem verum est respectu actus non omnino liberi; & qui impediri possit difficile; quod si actus sit liber; & mere spontaneus; qui impediri possit rectius est; vt cōsensum præsumamus; & sunt vtilia ad eā quæ adducemus glossa 17. a num. 44 & ad l. 2. C. quod metus causa; vt ma-

nente eadem causa; sine exteriori aliquo actu ex solo silentio non inducatur purgatio metus; nec cōsensus; imo etiam si non maneat eadē causa; quia iam actus non est liber; nec mere spontaneus l. Arrianus ff. de actionib. & obliga. adhuc ex silentio non potest resultare consensus; in iuribus autem incorporeis scientia; & patientia inducunt cōsensum circa actum mere spontaneum; & qui impediri potest; ad quod sunt oportuna quæ notauimus glossa 4. nume. 18. igitur sententia est titulus legitimus qui per se est actus ad translationem domini; & obtinet naturam reliquorum titulorum; sed tamen eget traditione quæ in iuribus incorporeis fit cautione; cessione; & patientia.

Vnde sententia absolutoria cū nihil ex ea tradendum sit nulla eget executione; quia nihil præstat; nec addit; nec adimit; & secum habet executionem; quia nulla eget traditione; nulla cautione; nulla cessione; nulla patientia; sed ita res remanet sicuti erat tempore litis motæ l. si inter me ff. de re iud. ibi (nihil de iure tuo iudicatum intelligitur) l. ex sextate §. latinus ff. eodem ibi (nihil enim de iure tuo iudicatum intelligitur) tex. & ibi (nihil enim in suo iudicio de iure rei absoluti statum intelligitur) secū dum glossa. verbo; eorum; quā ibi post Bar. reliqui probant; ita distinguit Bart. in l. milles §. qui iudicati num. 1. & 2. inter sententiam absolutoriam; & condemnatoriam; respec-

Et rei, vt hæc executione egeat, illa vero minime, itaq; sententia absolutoria relinquit rem respectu rei absoluti, in eo statu, in quo erat primitus, nihil addens iuris, cura res nō sit à reo absoluto auferenda, etiam si in iustus sit rei possessor, nisi actor plene probet officium ff. de re iuen. l. fin. C. cod.

7. Deinde id patet euidentius quia ex absolutoria, nullum aliud ius absolutio paratur, sed solum imponitur finis liti, contra reum motæ, & cum solum absolutoria imponat finem liti, respectu rei conuenti, non vero actoris nihilq; de nouo conferat, non extinguit naturalem obligationem l. Iulianus verum debito rem ff. de cond. indebit. ibi. (*licet enim absolutus sit, natura tamen debitorem manere*) vbi Barto. Alexan. Iasi. id agnoscunt tex. in §. item si in iudicio, institut. de exceptionibus ibi (*nihilominus obligatio durat*), cum enim sententia inuentum sit iuris ciuilis, nimirum quod tollat, & inducat, quæ sunt iuris ciuilis, scilicet, actiones, exceptiones §. item si in iudicio, ibi (*sed debes per exceptionem rei iudicata adiuari*) ideo sententia absolutoria tollit actionem ciuilem quo dicemus modo, & inducet exceptionem rei iudicatæ, quæ sunt de iure ciuili, at vero obligationem naturalem non potest tollere, vt patet, ex dictis iuribus ideo sententia absolutoria non impedit conditionem indebiti, quæ consequitur naturalem obligationem, minime elisam ex

absolutoria sententia, dicit. l. Iulianus d. §. item si in iudicio cum glo. vtroque quas sequuntur scriptores, ex quibus iuribus illud receptissimum est, quod sententia absolutoria nihil, nec adimit, nec præstat, sed relinquit ipsum absolutum in eo statu in quo prius erat, tempore litis motæ, quia nihil de iure suo decernit absolutoria d. l. si inter me. d. §. Latinus Largus.

Tertio facit dictum Bartol. in l. exceptio ff. de excep. rei iudi. quod sola absolutoria, non facit dominum reum absolutum, in cuius fauorem lata est, quod sentit idem Bart. non obscure in le. si quis rem ff. cod. sed relinquit reum in statu antiquo, ita vt nihil addat, nec adimat sibi de iure suo, quod habebat tempore litis motæ, ad quod est egregius text. in leg. si superatus ff. de pignorib. vbi Barto. iterum istud notat, numero 3. & magis confirmatur, ex singulari doctrina Paul. de Castro, in dict. le. si inter me, vbi quod absolutoria nō declarat dominum ipsum reum absolutum, vnde si reus cadat à possessione rei, vel rerum, super quibus absolutus est, quod contra tertium non poterit adducere sententiam, absolutoriam, nec quicquam ex ea iuuabitur, ex quibus manifestum est, nihil asferre sententiam absolutoriam, nec auferre, sed remanere reum in eo statu, in quo erat tempore litis motæ.

Quæ tamen omnia forsitan recipiunt declarationem, nisi reus conuen-

uentus, in principio litis assumptur in se onus probandi, & probauerit rem ad se pertinere, quod quidem facere potest, ex regula tex. in l. circa ff. de probationibus, qui text. licet loquatur in causa status, recipiendus tamen est in alijs causis, vt patet ex glo. ibi quam sequitur Paulus. & dicit communiter receptam in dicta l. si inter me, nume. 2. & magis communem dicit Alexand. in l. ait prætor §. si petitor ad fin. ff. de iure iuran. qui plures allegat, quod ego intelligo vt semper remaneat integra decisio tex. in leg. & an eadem §. actiones ff. de excep. rei iudicatæ, & l. cum quæritur ff. eodem, idque respectu eiusdem actoris, at vero respectu tertij, integræ sit ratio iuris quæ res inter alios acta sit, proderit tamen ad restitutorium interdictum & respectu tertij, si probatio assumptæ sit, quæ constat ex actis, item illud nota, quod est singulare, quod si reus conuentus suas exceptiones opponat, & item dicat rem suam esse, & patet se absolui, ac in super petat, vt per sententiam declaretur res ad se pleno iure pertinere & offerat probationes, deinde non intimato hoc libello actori, partes ad probandum assignato termino admittatur, & fiant probationes, quod poterit ferri sententia, super declaratione petita, etiam si super ea non reperitur lis cōtestata, nec iurimata fuerit, tenet Innocent. in capit. ex conquisitione, de rest. spol. contra Hostiensem ibi, quod tradunt Paulus,

& Alexan. supra facit, quia cum de claratio illa possit fieri inuito actore potest item fieri eo incio l. 1. & 4 §. videamus ff. de fideicommissar. libert. ibi (*vt cum inuitis alijs possint bona propter libertatem adijci, vique etiam absentibus quibusdam, possint addici*) l. qui potest inuitus ff. de regul. iuris l. ass. in l. si quando C. vnde vi. quod citatio nō est necessaria, ad id quod potest inuita parte expediri, Anania con. 39. dubio 5. Alexan. in le. de pupillo §. meminisse ff. de noui operis nun. l. ass. in l. rescriptum ff. de pactis, nu. 4. idem in l. nec quicquam §. vbi decretum, nume. 7. ff. de offi. pro conf. Angel. in §. curare nume. 10. in st. de officio iudi. Hypolit. singular. 30. itaque sententia super declaratione non poterit dici nulla ex defectu citationis, ex regula tex. in le. de vno quoque ff. de re iud. ex tex. in cap. 2. de testibus, & l. ea quæ C. quomodo, & quando iud. & Clementina pastoralis de re iud. quæ iura recipiunt singularem declarationem ex superius dictis, & sunt vtilia ad limitationem regulæ de citatione de qua Bald. in l. cum fratrem versicul. dubitatur C. de his quib. vt in dig. & in l. 1. vers. sed quæritur C. quomodo. & quando iudex, & Socinus consil. 266. post Cuman. & Roman. & Robertus Marata de ordine iud. par. 4. distin. 12. nu. 10. & ad ea quæ tradit Abbas, in c. cum olim de re iudica. num. 25. scilicet, quod princeps non possit tollere citationem, quia pertinet ad defensionem, quæ est natura-

turalis, vt ea omnia intelligantur nisi actus qui geritur possit expediri parte inuita, quia tunc ex fundata iuris ratione potest expediri ea quoque in scia, & ignorante, & valet actus, nec dici potest nullus, & sūt hec vtilia ad plura eaque quotidiana in foro, præcipue ad prouisiones legales, si igitur reus petijt declarationē iuris sui, & ex dicta l. circa, suscepit in se onus probandi, & adduxit probationes, & declaratus est dominus hoc casu iam absolutoria degenerat à ratione sententiæ mere absolutoria, & tribuit ius, & confert dominium, ex Barto. in l. exceptio, & l. si quis rem ff. de except. rei iudic. idque sine noua traditione, quia res reperiatur apud absolutum.

12 Quod si iudex nihil tribuat reo per sententiam, qui petijt declarationē fieri sui iuris, tunc adhuc reus contra actorem, habebit exceptionem rei iudicate, respectu eius rei, super qua erat lis, & causā, & super actione antiqua, vnde rem actor ad se pertinere dicebat per tex. in d. §. item si in iudicio instit. de exceptio nib: obseruata d. l. & an eadem §. actiones ff. de except. rei iudic. scilicet, an explicata fuerit causā particularis, an vero generalis, & exceptio illa illud præstabit, vt si reus cadat à possessione illius rei, & res deueniat ad actorem, contra quem lata fuit sententia absolutoria reus possit possessionem recuperare per interdicta possessoria, istudq; est quod adnotabat Aleiatus in l. 2. §. & harū

de verbor. a. num. 38. & proderit sibi quod in causa, in qua absolutus est, fuerit reus, & ita possessor, interdicta autem possessoria instructa ex actis, vbi de iure suo agit, & ita in hoc casu, vt reus qui fuit absolutus, & cecidit a possessione sua restituitur in possessione, aduersus eū, qui nō obtinuit, iudices vero videre debent acta processus, vt inde colligant an fuerit reus absolutus, quia actor nō probauit, an vero quia ipse probauit assumpto onere probandi in se, atq; adeo ex actis facile cōcipiet quid iudicaturi sint in interdicto siue recuperandæ, siue retinendæ possessionis, Bart. in l. si quis ad exhibendū ff. de excep. rei iudic. si vero reus absolutus sit ex eo solū quod actor non probauit, tūc maior difficultas est, ex his quæ diximus, an possit iterum agere, & denuo probare, quæstio in eo est, an obstat actori exceptio rei iudicate idque siue expresse fuerit absolutus, addita causā quia non probatum, siue istud colligatur ad acta ex leg. ait prætor §. iudex ff. de re iud. ex Bartol. in dicta l. si quis ad exhibendū ff. de except. rei iudic. & ex eodem, & reliquis in l. 3. C. de sententijs quæ sine cert. quan. vbi adducitur illud vulgare, quod nec dum in sententia absolutoria, verum nec in condemnatoria, nihil aliud præsumitur esse de mente iudicis, quam quod ex actis, & probationibus partium deducitur, quod est quotidianum, & scitu dignissimum,

16 mum, ad pernoscendum quādo omnino absolutoria pariat exceptionē rei iudicate, ita vt ex ea repelli possit actor denuo agens, obseruata regula dicti §. actiones si an eadem, si ex vna causā, particulari egit, an ex vniuersali.

Vnum tamen est quod si in sententia absolutoria impositum est silentium actori, ne de cetero molestet actorem super ea re impositum silentium, inducit perpetuam, & generalem exceptionem rei iudicate respectu cuiuscumque causæ, & abforbet dicto §. actiones, & dictam l. cum quæritur, quia inducit civilē securitatem, Bald. in l. 2. C. commit. & epistol. in fin. idem in l. eleganter, §. si quis post. ff. de cond. indebiti, & in l. præses C. de sentent. & interloc. facit l. 3. C. vt lite pendente, ibi (perpetuo silere debuit) idem sentit Otalora, qui nihil omnino allegat 3. parte cap. 9. num. 11.

Aduerte igitur, ne confundaris circa exceptionem rei iudicate respectu sententiæ absolutoria, quod in actionibus personalibus, & realibus est aduertendum quod aut actor deficit in probatione intentionis, aut in probatione iuris, & iustitiæ principalis, hæc enim duo differunt inter se, pone fundum à me petitum probatumq; ex parte actoris dominium, sed tamen cum ego negarim fundum apud me esse, non esse id ab actore probatum, in hoc casu probatum est ius, non vero intentio quia antequam ad ius venias acto-

ris, actio fundari debet, & intentio, quæ in venditione reum possessorem requirit le. officium ff. de rei vendi. contra vero cum ipse reus sit possessor non probasti fundum ad se pertinere, aut melius probauit reus, intentio probata est, non vero ius.

In hac absolutoria propter intentionem non probatam, nihil obstat exceptio rei iudicate, nec im-
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

nō vero ab intentione, illud caute, & sano modo accipiendum est, scilicet, nisi aliud appareat exactis, que quotidie expenduntur in foro, ut tādē sciatur an definitiue, an vero ab intentione quis sit absolutus, d. l. si quis ad exhibendum, vbi Barto. & in d. l. 3. & quia in hac intētionis, ab solutione nihil tribuitur, nulla necessaria est executio, nec impeditur actor iterum agere ex eadem met actione quam proposuerat, siue ex alia, non enim ius deficit sed intentione.

19 Et licet hæc solutio eandem vim & potestatem habeat, cum ab solutoria ab obseruatione iudicij, differunt tamen, quoniam absolutoria ab obseruatione iudicij respicit terminos, dilaciones, productiones testium, ratificationem, intimationem actorum, mandata iuxta le. properandum C. de iudicijs, & quæ notat Bartol. & notant alij plures quos refert Iass. in l. admonendi in repetitione num. 80. ff. de iure iurā. at vero absolutoria ab intentione rescipit actionem, & ea omnia quæ ipsa actio requirit, ut d. c. examinata, vtraque autem nihil impedit, renouationem eiusdem actionis, obseruato iuris ordine, & reformata actione, nec est locus exceptioni rei iudicat. nec hunc articulum attingit Bartolus licet multa congesserit de absolutoria, & exceptione que ex ea nascitur in l. naturaliter §. nihil cōmune, numero 1. 2. 3. & 4. ff. de acq. pos.

20 Vnde licet in causis ciuilibus, vbi forensis excludit sententias ob solutorias ab instantia, vel obseruatione iudicij, tenuerit, autem eas in causis criminum, ut late & erudite probat D. Dida. Couarruu. vari. lib. 1. cap. 1. num. 8. adhuc tamen utilis est hæc inuestigatio ad exceptionē rei iudicatæ, & ad interdicta possessoria quæ passim occurrunt in foro, itaque sicubi hæc contigerint ad acta recurrendum est, ex quibus apparebit qua ex causa absolutoria lata sit dicta l. si quis ad exhibendum vbi Barto. idem in dict. l. 3. ita ut ordo iuris prætermittitur minimeque obseruatus interpretetur absolutoria ab instantia, & obseruatione iudicij, at vero si ordo non sit prætermittitur, sed intentio non reperitur futidata iudicabitur absolutoria ab intentione ex adductis à Iass. vbi supra, & ex tex. in dicto ca. examinata.

21 Nunc capio secundum membrū, scilicet, quando actor defecit in probatione, non intentionis, nec erratum est circa ordinem iuris, & obseruationem iudiciorum, sed defecit ius principale itaque recte proposita est actio narrato facto ex quo satis potuit percipi ius, obseruata est iudiciorum solennitas, nec enim hodie solliciti sumus de actione l. 2. C. de formul. subl. c. dilecti de iudicijs l. 4. titu. 2. part. 3. licet olim necesse esset, vnde apud Ciceronem dicti sunt aduocati captatores syllabarū, quia qui cadebat à syllaba cadebat à cau

22 à causa l. 2. §. deinde ff. de orig. iur. l. actio ff. de nego. gest. hodie tamen sufficit si factū acta narratione proponatur, ex qua actio iuris intelligatur d. l. 2. d. ca. dilecti d. l. 4. vnde si ex facti narratione ineptitudo colligatur, libellus vitatur l. edita C. de edendo, & ibi Oroscius, num. 30. & in principio institut. de actionibus, itaque proponimus factum scilicet, quod actor non probauit circa iustitiæ principalis substantiam, cetera proponimus obseruata, & reum absolutum dicimus, tūc quarimus an hoc quoque casu actor de nouo possit agere eadem actione qua egerat, siue absolutus sit reus quia actor nō probauit expresse, siue istud colligatur ex actis, siue simus in dubio, iuxta ea quæ superius diximus, & hoc casu Iass. in l. admonendi in repeti. ff. de iure iur. num. 79. tenet quod actor iterum agere nequit cōtra Roman. qui contrarium tenebat contra Bartol. allegat Iass. tex. in le. sub specie C. de re iud. text. in l. sub præ text. C. de transa. & per locum ab speciali in l. Imperatores ff. de re iud. de quo nos late egimus glof. 6. §. 2. à nu. 12. tex. in l. Argentarius §. autem ff. de edendo, quem inducit Iass. vbi supra numer. 79. contra Romanum qui existimabat in effectu nihil differre sententiam absolutoriam ab obseruatione iudicij ab ea absolutoria, quæ lata esset ex eo quod actor non probasset, etiam si illa difinitiuā dicitur nequeat, nec hæc interlocutoria sit, quia dicebat quod nul

la exceptio rei iudicatæ opponi poterat contra vtramque: sed tamen ille deceptus est, quia absolutoria ab obseruatione iudicij obtinet vim in interlocutoria, & non impedit renouationem actionis, absolutoria vero quia non probauit, habet suam exceptionem rei iudicatæ, & hæc sunt propria nostræ disputationis, de absolutoria, & exceptione quæ ex ea nascitur, plura videre poteris apud Bartolum in l. naturaliter §. nihil commune, numero 1. 2. 3. & 4. ff. de acq. pos. & repetentes ibi sed pertinent ad petitorium & possessoriū quando absolutoria in petitorio noceat in possessorio, & quando in possessorio noceat in petitorio, nos aliud agimus, ideo scientes ea relinquimus, in nostro casu remanet res in eo statu in quo erat tempore litis motæ: si de petitorio aut possessorio sit agendum recurre ad Bartolum, & ad quæstionem, & dictum Iassonis, & pro eo vide infra glossa 42. per totam.

Notabilia ex Glossa. 23

1. An sacerdotes sint iure diuino immunes à tributis, & exempti a seculari iurisdictione.
2. Adducuntur fundamenta pro parte affirmatiua.
3. Princeps secularis spiritualibus negocijs sese immiscere non debet.
4. Archadius Imperator ab Innocentio, & Theodosius a beato Ambrosio excom-

- communicati sunt.
- 5 Zacharias Summus Pontifex regem Franciæ a regno deposuit, & de rege Lusitania.
- 6 Barbari coluerunt suos sacerdotes, agitur de Aegyptijs, Persis, Gallis, Aegyptiobus, Meroytis, & Romanis.
- 7 Aegyptiorum reges quare Ter maximi vocati sint, & de Mercurio Trimigisto.
- 8 Traditur contraria opinio contra priorem, quod sacerdotes non sint immunes a tributis, nec exempti a iurisdictione seculari iure mere diuino.
- 9 Secundum hanc opinionem non est auctoritas quæ excimat sacerdotes a iurisdictione & tributis.
- 10 Christus dominus principibus secularibus obedire voluit.
- 11 In veteri lege sacerdotes, principibus parebant, & de Moyses, & Ioyade.
- 12 Summi Pontifices Imperatoribus paruerunt.
- 13 Christus dominus soluit didracma non ex necessitate, sed voluntarie.
- 14 Traditur vera resolutio ad questionem an iure humano, an vero diuino sacerdotes sint immunes a tributis, & exempti a iurisdictione seculari.
- 15 In spiritualibus exemptio est de iure diuino, in temporalibus, & tributis non item.
- 16 Agitur de hac resolutione, & adducitur plura contra ipsam.
- 17 Vtraque potestas non semel reperta est apud sacerdotes.
- 18 Christus dominus etiam secundum humanam naturam fuit rex regum, & dominus dominantium.

- 19 Adducuntur duo gradus Petri spiritualis & temporalis, & agitur de temporalis.
- 20 Leges positivæ de immunitate & exemptione sacerdotum latae sunt a Deo conformes iuri diuino, ut ab illo deductas videri possint.
- 21 Adducuntur leges positivæ de hac immunitate, & exemptione sacerdotum.
- 22 Princeps secularis lege hodie lata, non potest reuocare istam exemptionem, & immunitatem concessam semel sacerdotibus.
- 23 Agitur de iure Francorum regis circa spiritualia.
- 24 Rex Apulliae, & Franciæ conferunt beneficia Ecclesiastica, & dignitates in Ecclesia sancta Dei.
- 25 Collatio beneficii est adeo spiritualis, ut in laicum cadere non possit, ex privilegio tamen cadet in laicum.
- 26 Rex Vngariæ & Angliæ ex privilegio Pontificio conferunt beneficia.
- 27 Rex Hispaniæ, & Hispani nobiles conferunt beneficia ecclesiastica ex privilegio Pontificio.
- 28 Ecclesia potest tradere suos sacerdotes principi seculari.
- 29 Assassinos sine degradatione reali posse puniri per secularem.
- 30 Fas est aliquando potestati seculari clericum punire.
- 31 Potestas secularis potest aliquando sine metu excommunicationis capere clericum, & in carcerem tradere.
- 32 Quibus casibus clericus possit capi, & carcerari a potestate seculari.
- 33 Sacerdos existens in collegio, punitur, & carceratur a Rectore.

- 34 Casus quo sacerdos non solum capitur sed indicatur, & condemnatur a iudice seculari.
- 35 Cum hæc exemptio ex altera opinione sit de iure humano, etiam si multum conformis iuri diuino, consuetudo poterit multum circa illam.
- 36 Sine metu sacrilegi prædictis casibus secularis potestas capit clericos.
- 37 Agitur de iex, in, c. nuper de sententia ex communicationis, & de l. 3. tit. 18. p. 1.
- 38 De satisfactione quando non est liquida ad quæ iura sit recurendum.
- 39 Clericus captus a seculari potestate an sit remittendus intra 24 horas.
- 40 In captura etiã iniusta clerici, ad absolutionem advertendum est an inter fuerit enormis iniuria, an vero levis.
- 41 Traditur in hac materia quæ sit levis quæ enormis percussio.
- 42 Traditur extraneus Pn, secundi ad intellectam rex, in, c. peruenit & c. peruenit, de appel. et de sentent. ex cõ.
- 43 An extante prædicta extraneitate detur mediocris percussio, aut iniuria.
- 44 Agitur de consuetudine Angliæ qua sacerdotes in actionibus realibus et personalibus, et mixtis conveniebantur coram regis officialibus.
- 45 Agitur de consuetudine Galliæ qua sacerdotes in actionibus realibus conveniuntur coram regis iudicibus.
- 46 Agitur de consuetudine Gallecæ, qua in senatu Galleco, agitur inter sacerdotes de interdito retinendæ et recuperandæ super beneficio ecclesiastico.
- 47 Adducitur ad idem similis Galliæ consuetudo.
- 48 Prælati debent venire ad regem vocati.

- 49 Prælati sunt de consilio regis.
- 50 Agitur de clericis primæ consurg, et coniugatis remissionis.
- 51 Agitur de consuetudine observata in senatu Sabaudensi, seu Pedemontano.
- 52 Consuetudo Sabaudensis difert a consuetudine Hispaniæ circa ea iudicia, quæ vocamus fuergas ecclesiasticas.
- 53 De clerico negotiatore circa tributum quod vocamus, Alcabala.
- 54 Traditur vera resolutio circa potestatem spiritualem, et secularem, secundum Theologorum sententiam.
- 55 Collectores qui in regno colligunt spolia episcoporum morientium non possunt vocare ad se laicos.

En lo qual dize que nos auemos recebido mucho de seruiçio y diminucion en los pechos y derechos a nos debidos.

Gloss. Nona.

ON dubium est deberi hæc tributa principi nostro, ex his quæ nobis scripta sunt supra, gloss. 7. nu. 29. vbi adduximus leges & iura, & quæ debeantur iure diuino probat Otalora in p. c. 3. nu. 1. vbi adduci illud Mathe. c. 22. & Lucæ cap. 12. & Marci. c. 11. vbi interrogatus Christus dominus an liceret tributum, vel censum dare Cæsari, respondit (cuius est hæc imago) & respondentibus, Cæsaris dixit, Reddite ergo quæ sunt Cæsari.

Dd sari

Saris Casari, & allegat. c. tributū cū
 seq. 23. q. 8. & c. petuenit, & c. quo-
 niam, & c. innouamus decensibus,
 & tenet Alfonso de Castro de pote-
 state legis pœnalis, li. 1. c. 10. & post
 ipsum Sfortia Odus Perusinus in suo
 celebri & doctissimo tract. de resti.
 2. p. q. 82. art. 4. nu. 31. de quo parū
 aut nihil dubitādū est, quauis e-
 nim iure diuino nō deberetur, illud
 certius certo est omnino deberi, si
 consideremus præsens reipublicæ
 statum, ex his quæ diximus. d. glo. 7.
 nu. 29. maior difficultas in eo est, an
 sacerdotes iure diuino sint immu-
 nes, a tributis, & exempti a iurisdic-
 tione seculari, an vero iure dumta-
 xat positiuo, hanc scio varie dispu-
 taram, sed in gratiam iuuentutis at-
 ringam, vt aliqua reipublicæ vri-
 lia in medium adducam. Prima opi-
 nio tenet p. artem affirmātem, scili-
 cit sacerdotes esse immunes a tri-
 butis, & exēptos a iurisdictione sæ-
 culari diuino iure, idq; probat hæc
 opinio ex multis, & primum ex. ca.
 quanquā de censibus, vbi tex. expres-
 sus de immunitate a tributis iure di-
 uino cōpetente sacerdotibus, de ex-
 ceptione a iurisdictione probāt ex
 glo. in. c. imperator. 26. distin. verbo,
 & discuti, similis gl. ab omnibus re-
 cepta in. d. c. quāquā, & hæc opinio
 nē secuti sunt Cardinalis, in repet.
 c. perpēdimus de sentēcia excomu-
 nicat. 7. oppositione. Roman. singu-
 lari. 414. Abb. Felin. & Deci. & in. c.
 ecclesie S. Mariæ de constit. Rota in
 antiquis. 840. & in antiquioribus.

2. tit. de consuetudine, Abb. & reli-
 qui, in. c. at si clerici de iudicijs, nu.
 23. Auferius in clem. 1. de officio or-
 dinarij cōmunē dicit Felin. in. ca. 2.
 de maioritate, & obedientia, Rolā.
 a Valle consil. 23. vbi multa allegat
 vol. 2. nu. 6. & seq. Rochus in. c. vlti-
 mo de consuetudine, Rebusus, in-
 cōcordatis tit. de protectione, glof.
 1. Menchaca de successionum crea-
 tione. §. 22. nu. 9. Gutierrez in leg.
 nemo potest delega. 1. a num. 107.
 Nauarrus in. c. nouit de iudicijs. 3.
 notabili, nu. 52. & sequ. Azebedo in.
 l. 6. tit. 3. lib. 1. nouæ recop. vbi de exē-
 ptione iurisdictionis agit, & in. l. 11.
 eod. titu. & lib. 2. agit de immunitate
 tributorum, & quantum sacerdotes
 teneantur ad tributa, & de tributis
 est leg. 51. tit. 6. par. 1. verbo, pechar,
 vbi quatenus sacerdotes teneantur
 contribūere & soluere tributa, hæc
 quæ laici persoluunt tenet diuus
 Thomas de regimine principum li-
 br. 1. cap. 12. & Gregor. in. leg. 6. titu.
 1. part. 2. verbo, polytico, habet hæc
 opinio sua fundamenta & quoad tri-
 buta, & quoad iurisdictionem, scili-
 cet d. c. quamquam de censibus lib.
 6. qui tex. ait immunitatem esse de
 iure diuino adducitur etiam locus
 apud Math. capite. 17. vbi Chris-
 tus dominus nō obscure se liberum
 a censu profiteretur, & sacerdotes e-
 tiam exemisse qui filij Dei sunt al-
 tissimi, deinde adducitur ad exem-
 ptionem iurisdictionis, illud Psal-
 mi. 104. (Nolite tangere Christos meos)
 quæ allegat Diodorus de liberta-
 te

te christiana, fol. 109. adducitur i-
 tem text. in. cap. continua. 11. q. 1. &
 in capit. futuram. 12. q. 1. vbi quod
 clerici a nemine possunt iudicari, ad-
 ducitur text. in. c. certum cum duo-
 bus sequen. 10. distinctio, vbi sum-
 mus Pontifex, scribens cuidam prin-
 cipi, *Regiam, ait, voluntatem cum de
 causis Dei agitur, esse sacerdotibus sub-
 dendam, non autem preferendam,* (&
 item text. in. capi. suscipitis eadem
 distinctione, vbi Gregorius Nazian-
 zenus scribēs imperatoribus cōstā-
 tinopolitanis ait (*principū tribunalia
 sacerdotali potestati subiecta esse,* ad-
 ducuntur itē tex. in. c. quoniam ead. di-
 stinct. & in. c. cū ad verum, & c. duo
 sunt. 26. distin. ibi (*Nosti itaq; inter hæc
 ex illorū dependere iudicio, non illos ad
 tuam posse redigi voluntatē*) quasi distin-
 cta sint potestatis vtriusq; officia, &
 mutuo separata, & sicut sacerdotes
 sese immiscere negocijs tēporalib9
 non possūt. d. c. cū ad verū, & ex Pau-
 lo ad Timotheū. c. 2. ita etiā princi-
 pes seculares, personis & reb9 ecclē-
 siasticis sese implicari non aduertāt
 nec possint, text. in. c. nouit de iudi-
 c. 3. text. in. c. decernimus eod. dd. in. ca.
 ecclesia S. Mariæ de cōstit. adducitur
 etiā ratio ad tex. in. c. clerici, de iudi-
 cijs, vt per Abb. ibi & Rota superis9
 allegata vbi cōcludunt dñi de Ro-
 ta, quod non valet cōsuetudo, q̄ cle-
 rici, in criminalibus apud secularē
 iudicē cōuentiatur, subdūtq; rationē
 eam, scilicet, quoniam hæc exēptio, &
 immunitas, de qua agimus, pertinet
 de iure diuino quod & tradit Ro-

chus vbi supra, adducitur itē quod
 Archadius imperator ab Innocētio
 & Theodosius a beato Ambrosio, ex
 communicati sunt. d. c. duo quippe
 sunt & Zacharias Papa, Childericū
 regem Galliarū regno priuauit. c. a.
 lius. 15. q. 6. & in Lusitania Sanchus
 cognomento Capellus a regno pri-
 uatus, & Alfonso cognomento ter-
 tius authore sede apostolica Rex
 creatus est. cap. grandi de supplē-
 da negli. præl. secularibus enim ob-
 tēperandi necessitas non imperan-
 di authoritas manet. c. ecclesia San-
 Mariæ de consti. capitu. fi. de reb. ec-
 cles. nō alienan. facit tex. in. c. om-
 nes de maiorit. & obedi. vbi ex Petri
 præcepto referēte Clemēte summo
 Pontifice principes oēs terræ, ceteri
 q; mortales episcopis obedire debēt
 sunt enim clerici regnum sacerdo-
 tale altissimo, & gēs sancta Exodi.
 c. 19. quasi fecerit vniuersum sacer-
 dotum genus immune, & exēptū, &
 reseruatū sibi, pro quo adducit. tex. in.
 c. nō min9, & in. c. aduersus de im-
 mun. eccles. & d. c. quāquā de celsi-
 bus, li. 6. & c. secundum canones, &
 c. facitum. 23. q. 8. l. placet. C. de S. S.
 eccles. vbi respectu tributorū immu-
 nes sūt sacerdotes. l. 50. §. 1. & §. 2. & seq.
 ti. 6. p. 1. l. 6. & l. 11. ti. 3. li. 1. noui ord.
 Adducit itē quod Barbari coluerunt
 sacerdotes, nec eos aliorum legibus
 subiecerunt, Genes. c. 47. *præter ter-
 rā sacerdotum, quæ a rege tradita fue-
 rat eis, quibus & statuta cibaria ex hor-
 reis publicis, præbebantur, & ideo nō sūt
 cōpulsivēdere possessiones suas*) & rur-
 sum

sum ibi (ex eo tempore vsque in presentem diem in vniuersa terra Aegypti regibus quinta pars soluitur, & factum est quasi in legem absque terra sacerdotali, quae libera ab hac conditione fuit (& est. lex. 50. titul. 6. part. 1. ibi (e esto cuentax las historias que Pharaon rey de Aegipto que metio en seruidumbre los Indios que vinieron a su tierra, e a todos los desu señorio faciales que le pechassen, mas a los clerigos dellos franqueolos e de mas dabales de lo suyo) extat decretū Artaxergis regis Persarum, Estdra libro. 1. c. 7. in hęc verba (vobis quoque notum facimus de vniuersis sacerdotibus, & Levitis, & catoribus, & ianitoribus, Nathenais, & ministris domus Dei huius, vt vectigal, & tributum, & annonas non habeatis potestatem imponendi super eos) quin quod apud Gallos, Druydes simili gaudebant priuilegio, ita Cæsar comment. libro. 7. (Druides a bello abesse consueuerunt, nec tributa vna cum reliquis pendunt, militia vacatiōnem, omniumque rerum habent immunitatem) Aegyptijs quoque legibus sanctissime constitutum est, vt tertia pars tributorum, & vectigalium publicorū, daretur sacerdotibus, & insuper ipsi immunes essent. Naucleus in sua Chronographia generatione: 16. folio. milii. 20. quod tradit ex Diodoro in factis Aegyptiorum, apud Aetropesla, cerdotes tantā obtinebant auctoritatē, vt primū ordinē in republica obtinerēt, & nonū quā misso nuncio mortē regi imperant, & pro eo alium soli ipsi faciūt, supra reges, & dignitatē, & auctori-

tate, & imperio. Meroytis sacerdotes ius iurandum exigūt, & pro Dijs habentur refert Strabo. li. 17. folio. milii. 555. Romulus inter sacerdotes sese duto decimum fratrem appellari iussit accepta spicea corona, in signum religionis, & sacerdotis, existimans sacerdotalē dignitatē, & equalē regiae maiestati, refert Plinius Naturalis historiae li. 18. c. 2. quin quod reges Galliae, sacro oleo vnguntur quasi Dei veluti vere sacerdotes, idē que cōstat apud Hispanos reges, vt in chronica regis Alfonsi vndecimi. c. 103. vbi vntionis regiae solēnitatē videre poteris, & obtinet beneficia ecclesiastica, Rex Hispanus in ecclesia Lugdunensi canonicus est, rex Galliae in ecclesia beati Martini Turonensi, vt refert Carolus de Galij regaliū Franciae par. 2. capit. 2. multae leges in Fabij pictoris libro primo scriptae sunt de sacerdote Iouis quem flaminem Dialē vocauit antiquitas, sed pleraeque ex illis pertinent ad summam supremamque dignitatē, inter quas lege septima, ita constitutum est (vinctum si aedes flaminis Dialis ingredi conigerit, solui necesse est, & vincula per impluuiū in regulas subduci, ac inde foras in viam dimitti) lege item octaua (si quis ad verberandum si ad pedes flaminis Dialis supplex procubuerit, eo die verberari piaculum est) itē lege decima octaua (super flaminem Dialē in cōuiuio nisi rex sacrificulus haud quisquā alius accumbit) itē lege vigesima secūda, locum in quo bustū est, nunquā ingredi-

tur

tur flamen Dialis) de flamine Diali ex edicto praetorio verba ita scripta sunt (sacerdotem vestalem & flaminem dialē in omni mea iurisdictione iurare non cogam) de flamine Diali ita Marcus varro lib. 2. rerum diuinarum (is solus album habet galerum, vel quod maximum est, vel quod Ioui hostia albato fieri oporteat) Aulus Gellius nocturni Athicarum lib. 10. c. 15. Trebatius quoque religionum, lib. 9. animas sacrorum hominum dijs debitas existimabat, quod alias refert Macrobius saturnaliorum libro. 3. capit. 7. in tanto honore praeficit illis sculis fuerunt sacerdotes, vt Aegyptijs non fuerit licitum regem nisi ex sacerdotibus eligere, sacerdotes autē ex Philosophis, inde ter maximi dicti, quod regia auctoritate omnes antecesserent, & misteriorum reliquos separarent, & Philosophia earumque naturalium cognitione, & moribus, ceteris omnibus anticerent, & praerentur, inde Mercurius Trimegistos, id est ter maximus dictus est, quod inter Philosophos, sacerdotes, & reges, maximus sit repperus: refert ex diuo Augustino, Marsilius Ficinus Florentinus vir. elegans, & egregie eruditus, in vita ipsius Mercurij Trimegisti a Deo sepe sacerdotibus honos habitus est, & praerogatiue, & praeheminentiae inter ceteros praestite sunt, vt nō sit dubium, iure quoque gentiū eorū immunitas, & exemptio cōstet, postquā ipsi reges alio qui maximi, & olim & hodie, nō nihil sibi existimēt de esse ad

sumā maiestatem, nisi sacerdotibus quoque annumeretur, vnde. l. 6. tit. 1. par. 2. adhuc sensum recipienda est scilicet, vt reges olim sacra quoque egerint. quia id quoque existimabant ad dignitatē regiam pertinere quod agnouit tex. in. c. sacerdotibus. 11. q. 1. ibi (ante eū quippe pagani principes fuerunt) vnde nimirū quod haec opinio abierit in hunc sensum, vt existimaret immunitatē, & exemptionē sacerdotū esse de iure diuino, quā etiam tenuit Abb. in. c. licet, nu. 11. de foro cōpet. & Ripa respons. 90. nu. 7. sub titu. de iure gentium, & Cardinalis Rinaldus in defensione ecclesiastica vnitatis, lib. primo, haec sunt quae suadent hanc partē reliqua inferius subiungemus, cū de contraria opinione egerimus, veto simile eam est deū optimū maximum voluisse, eos sibi subiectos qui sibi subministraturi essent, nec decere aliorum imperia sequi, qui Dei maximi nutu, & imperio regerentur, vnde in hanc sententiā iere, hij, de quibus supra mentionem fecimus, licet suā sententiā non ita confirmēt, quā tamen inferius elegantius, & copiosius confirmauimus.

Sed tamē cōtraria opinio immo quod sacerdotes nulla lege diuina, sint immunes a tributis, & exempti a iurisdictione saeculari, sed potius iure quoddā humano, & positio tenent viri grauissimi, & auctoritate & iuris scientia clarissimi Alciat. in c. cum non ab homine de iudicijs, practica Ferrarientis titulo de con-

fessoria. §. plenam, additio ad Alex. consi. 8. lib. 1. Boerius decisione. 31. num. 3. Mexia en la tasa del pan, folio mihi. 82. Medina in tractatio. de restit. quæst. 15. Didacus practica. quæst. 31. nu. 2. versi. contraria opinio & fuit opinio originalis Innocentij. in. c. 2. de maiorit. & obedi. & pro hac allegat Boerius, dicta de cisione. 31. Baldum, Paulum de Castro, Salycet. Fulgosum, & Iaf. in. leg. iubemus nullam. C. de. S. S. ecclesi. sed isti, aut parum, aut nihil dicunt, ut est videre apud Bald. & pro hac opinione allegantur tex. in. auth. vt. eccles. Roman. ceter. ann. gaud. pres. post principu. & in. c. constantinus. 96. distinct. vbi sunt fundameta hu ius opinionis, circa quæ laborat Martinus Nauarrus in. d. c. nouit de iudicijs, & ite adducitur pro hac opinione, quod nullus sit locus in euangelio qui eximat clericos a iurisdictione seculariu iudicum, quo argumeto vitur Didac. vbi supra, ite allegatur quia tempore nascentis ecclesie & sacerdotes, & eorum res iurisdictioni, & imperio regu, & imperatoru suberat, idq; aunt constare ex pluribus legibus, & ex eplis, quæ exposcunt integrum volumen, quæ in ferius attingemus, & plura congesserat modernus Gallus, vti nam tam pie, quam diligenter.

Nec te moueat, aiunt illi, quod reges & imperatores, eo saeculo videantur habere iurisdictionem illa de facto non de iure, ad quod meli9 poterant allegari Bald. Salycet. Ful

gosus, & alij in. d. l. iubemus nullam & saepe defacto, & violenter saeculares iudices spirituales causas sibi vedicarunt, quod sentit Bald. in. d. l. iubemus, & in. c. 2. de maioritate, & obedi. & constat fecisse impium Iulianum cognomento Apostatam, vt refert Menchaca quæst. illust. 22. lib. 1. nu. 8. dicunt enim ad hoc quod imperium saeculare est a Deo, vt in ferius dicemus nu. 54.

Deinde vt constat imperium hoc saeculare in sacerdotes non fuisse defacto, adducunt locum Pauli Apostoli, qui ad Caesarem appellauit vir sacer electus Apostolus, vas electio nis, segregatus ad seminandum verbum Dei Acto. ca. 25.

Quarto probant ex eodem Paulo ad Romanos, capi. 13. vbi ait, omnem animam potestatibus superioribus subditam esse debere qui locutus ex Chrysostomi interpretatione obedientiam iniungit omnibus etiam Euangelistis, & Prophetis, & agit Paulus de potestatibus saecularibus.

Quinto id contendunt probare ex Beato Petro prima canonica Epistola, ca. 2. vbi praecipit vniuersis sacerdotibus, vt sint subditi dominis suis siue regibus siue ducibus ab eo missis, cap. magnum. 11. quaestione. 1. & licet intelligas verba Beati Petri de spirituali obedientia ad humilitatis meritum ex Pontificia interpretatione in cap. solita de maiorit. & obedi. sunt tamen qui intelligant de subiectione ad debita obe-

obe-

obedientiam, decisio Pedemontana 30. n. 9. vbi allegat, praeter alios Diuum Hieronymum, qui mihi nihil dicit, sed nec Diuus Thomas ca. 13. ad Romanus quem adducit Didacus vbi supra, num. 2. in versiculo, contraria opinio ad finem.

At vero ex Pontificia interpretatione in dicto. c. solita, aliter intelligendus est diuus Petrus (non de subiectionis necessitate, sed de spirituali humilitate ad merita, & licet) locus beati Petri posset quoq; intelligi de necessitate obedientie interpretatio tamen Innocentij summi Pontificis, in d. capit. solita, magis mihi placet nec enim auctoritatem sacrosanctam Pontificis maximi, cum nequioribus volumus impugnare, quibus id glori osum est, habeat a nobis ea gloria, habeat ea temeritas, & in sancta, qui Pontificis maximi libenter amplectimur, & reuerenter suscipimus sententias cuius sensum, responsa, monita, & consilia, & praeccepta, & probam9 animo, & ore profitemur salutaria, sancta, recta, iusta, aequa, & ex omni parte pulchra & optima, viro que pio ad vitam apprime necessaria.

Sexto id comprobant, exemplo Saluatoris nostri cuius vestigia sequi debemus. 1. epistola canonica, diui Petri capit. 2. omnis enim eius actio nostra institutio est, quantum enim sumus esset sacerdos secundum ordinem Melchisedech, Psal. 109. ad Hebreos. c. 5. & 7. in veteri adhuc virginis matris sanctissimae, vt edicto. Ce

fatis obediret quo vniuersus orbis erat describendus, vt nomen describeretur non est dedignatus, Lucae capit. 2. alibi item didracina soluit ex actoribus Caesaris Matth. 17. & apud Poncium Pilatum Palaestine Presidem confessus ingenuus est, Praeside in eum a Deo optimo maximo habere potestatem Ioannis capitulo. 9. si ergo Christus, dominus & magister, principibus & magistratibus saecularibus libens ac volens obedire voluit, multo magis obedire debent sacerdotes, & episcopi, nec enim discipulus maior debet esse magistro, aut seruus domino excellentior Matth. cap. 10.

Septimo adstruunt quia si immunitas a tributis, & exemptio a iurisdictione esset de iure diuino plane nullus casus contrarius in Christiana republica admitteretur, at vero clerici saepe capiuntur licite a saeculari potestate, vt patebit inferius & saepe munera subeunt, & saepe tributa soluunt, vt in clerico negotiatio receptum est leg. 7. titu. 18. lib. 9. ordinamen. & subeunt contributiones cum reliquis ciuibus impositas a saeculari potestate pro bono publico, & propter publicam vtilitatem, veluti si collecta imposita sit pro reparatione viae, Pontis, muri, pro bello, propter famem, pestem, de quibus Ripa responso. 20. libro. 2. responso. titulo, de rescrip. vide leg. 51. & leg. 52. & leg. 53. titulo. 6. part. 1. leg. 11. titu. 13. lib. 1. ordin.

Et an sila imposita in mensuris,

& ponderibus sit reddenda clericis & an ab eis exigi possit, si in pecunia solvatur, vide Nauarrum in Manuali cap. 27. nume. 120. Medina de restit. quæst. 5. summā Asthesanā, lib. 6. titu. 30. art. 4. & in his & reliquis contributionibus quando teneantur clerici tene cum gloss. in l. 54. ti. 6. part. 1. verbo, en las calçadas, & idem dicit de fisa, & tenentur clerici ad publicam hanc utilitatē maxime si morentur in illis locis, & ibi habeant bona, sicut reliqui ciues, quod animaduertit Mexia super tasa & precio frumenti conclu. 5. nu. 61. vbi latissime de hoc, immo ipsa bona clericorum subiacent imperatori, text. in l. addicto suplico. C. de episcop. audi. & Innocent. in cap. postulasti de Foro compet. vbi ait, quod secularis potestas ligat bona, & possessiones clericorum, vide Azebedo in dicta. l. 11. titu. 3. libr. 7. ordi. ergo ad propositum non est dicendum hanc immunitatē, & exemptionem esse de iure diuino postquam iure mero positio reperitur, non solum mutatum verum omnino extinguitur. Octauo id suadetur, quia etiam si dicas Romanos imperatores de facto non vero de iure fuisse dominatos, ex Bald. Salycet. Paulo, & Menchaca vbi supra, in veteri tamen lege reperies sacerdotes principibus paruissē, Aaron enim quauis sacerdos constitutus esset, Exodi capite. 28. Moyli tamen obtemperabat, qui frater erat Iunior, & dux populi Israel, ipseque

Aaron vocabat Moysem ex ea ratione dominum suum Exodi. c. 32. præterea & Ioiadas Pontifex paruissē Ioæ regi Israel, regum. 4. c. 12. immo si verum amamus, summos Pontifices paruissē imperatoribus constat. Non id patet ex ea ratione quam proxime attigimus, & ex text. in c. Salonitanæ. 63. distin. ibi, *(nisi prius a serenissimis dominis agnoscerem, si hoc fieri ipsi iussissent.)* text. in c. nos si incompetent. 2. q. 7. text. in c. reprehensibile, & ibi glo. 23. q. 8. vbi quod mandato principis magis est obediendum, quam Metropolitanis in temporalibus. His accedit quod traditur in c. Adrianus, & in c. in synodo. 63. distin. cum alijs vulgatis, deniq; hæc opinio, nec iure diuino facit sacerdotes immunes, & exemptos, sed iure humano & positio, nec quoad res, nec quoad personas, & qui hanc opinionē tenent, ius humanum faciunt regulam, & a summo exemptionis, & immunitatis.

Qua opinio reuera quod pertinet ad immunitatē cessabit, tradita per glo. in dicta. l. 54. tit. 6. par. 1. & quæ adducit Azebedo in dicta. l. 11. circa requisitionem faciendam prelati, de qua in dicta. l. 54. idque iure communi, quoniam in l. ad instructionem. C. de sacros. eccles. nulla de huiusmodi requisitione mentio est, cui non obeit, text. in c. non minus, & c. aduersus, de immunitate ecclesiarum, vt pote iura pontificia, non Casarea, quauis in Hispania

nia hoc de requisitione faciēda de cibus sit lege partitæ. 54. dict. titu. 6. part. 1.

Itaq; qui sūt in hac opinioe respondent ad fundamenta contraria, & primum ad illud: Dauid, nolite tangere Christos meos, scilicet, vt illud pertineat ad hoc, vt nulla iniuria, nec vis fiat sacerdotibus, & clericis, non autem vt prohibeatur iudicium principum secularium, in ipsos clericos, iuxta iuris ordinem, exercendum, atq; istud patet aperitissime, ex eo quod, in veteri testamento ante legem euangelicam dubio procul, sacerdotes a principibus secularibus iudicati sint, adduximus supra de Aaron, & Moyli, & Ioade, & Ion, Pontifice & rege Israel, licet enim dominus inter læuitas, sacerdotes, & alios, quoad officia, & terrarum possessiones separationem fecerit, & voluerit læuitas, & sacerdotes sacra tractare, attamen viuente Mose illius iudicis ceteri omnes tamen, qui ex Leui quam qui ab alijs descendebant erant iudicandi, quod quidem refert Didacus praet. quæst. c. 31. nume. 2. dict. versi. nō obstat, deinde aiunt nihil obstarē, scum apud Math. cap. 17. quia vt ait ipsemet Didacus, non censentur a Christo omnes sacerdotes, & clerici liberi a tributis, cum nō omnes sacerdotes sint vere filij regum, sed ex responsio. Petri infert Christus dominus libertatem filij regis, vt sub intelligat aliam conclusioem, scilicet, se liberum esse, quia ve

re erat naturalis filius regis altissimi, & ab æterno patre genitus: vnde intelligas Christum dominum soluisse Didacum non ex necessitate obligationis, quia liber erat, filius regis altissimi, sed ex libera voluntate, & tunc congruenti, contra Marfilium Paduanum, vt refert Cardinalis Turrecremata, libro. 4. capitulo. 37.

Ad cap. alius. 15. q. 6. de Zacharia summo Pontifice, quod deposuerit Childericum regem Franciæ, & ad illud de rege Xantho cognomento Capello, Lusitaniæ rege, nota est historia, quaque ratione regno sint priuati, ipsum vero iudicium non pertinuit ad summum Pontificem, sed ipsi populi rebus suis consulentes, inutiles reipublicæ & maiestate, & solio regni deiecerunt, susceptis utilioribus, & ad res præclaras gerendas potentioribus, quas mutationes confirmarunt Romani Pontifices, ita intelligit glo. verbo, deposuit in dicto. c. alius, id est *(deponentibus consensu.)* & ita accipiunt omnes, in Hispania vero de rebus regni nunquam admissum est iudicium istud, patet ex serie rerum, & ex his quæ referuntur in choronica regis Alphonsi vndecimi, cap. 17. vbi Archiepiscopo Compostellano iudici delegato non est permissum, vt de rebus regni inter regem, & priuatos iudicaret. ipsique summo Pontifici supplicatio facta est ne de re ea amplius curaret, quod ille haud grauate fecit, habent enim reges sua præ-

toria, vbi de causis agitur si quando vel a priuato rex, vel a rege priuatus sit conueniendus, nec ea res ad Pontificem pertinet.

Ad c. quamquã de censibus lib. 6. & ad reliqua quæ latius adduximus, quæ concludunt sacerdotes iure diuino esse immunes & exēptos, circa tributa, & temporalia, & circa punitionem delictorum, respondet idem Didacus vbi supra, versic. tertia vero probatio, scilicet, quod frequenter dicitur aliquid de iure diuino, ex eo quod a veteri lege diuina, aut ab aliqua veteris testamenti, autoritate originem duxerit, cumque aliquot in locis testamenti veteris constet sacerdotes ex principum priuilegijs exemptos fuisse, fit sane, vt & apud Pontificias sanctiones scriptum sit hanc exemptionem de iure diuino inductam fuisse præsertim quia plerumque dicitur ius diuinum quod in vetustissimis ecclesiæ vniuersalis sino. dis fuerit sancitum, ad imaginem veteris legis, & imitationem, hæc ille vbi supra, quod latius attigit variarum lib. 1. c. 17. atq; ita ipse ait, intelligere sese iura illa omnia, & scriptorū verba, quæ aiunt immunitatem, & exemptionem esse de iure diuino, quæ nos prolixius cumulauius supra omnia autem diluuntur ex hac solutione.

Ad reliqua de Gallis, Aegiptijs, Romanis, & reliquis gentibus impensius colentibus suos sacerdotes & de legibus flaminis Dialis, & re-

gibus Hispanis, & Galliarum, facilis est responsio, nihil id pertinere ad ius diuinum de quo agimus pertinent ad dignitatem sacerdotum quam fatemur sacrosanctam, quoniam pleræque gentes suos sacerdotes colant, cum enim Deorum cultus apud omnes peræque custodiatur. A ex hoc iure, ff. de iusti. & iure. vix est vt eos non colant, per quos dij. coluntur, & honorantur, non tamen inde sequitur, quod exemptio sit de iure diuino, nec cultus hic adhuc de iure gentium est, cum sint plures gentes, quæ nec deos agnoscant, nec sacerdotes receperint, Barbari, & Aethi de quibus Strabo, lib. 3. ad fin. Lactantius quoque multa, quæ prudēs omitto, ita sese vtraque opinio defendit. Inter has mutuo desidentes¹⁴ opiniones illa concordia est, vt in his quæ vere ac proprie spiritualia, & ecclesiastica sunt, clerici à potestate, & iurisdictione principis secularis iure diuino examinantur, quia potestas ecclesiastica, quæ circa spiritualia versatur, ab ipso Deo est immediate supernaturaliter lege euangelica, & Christo domino Deo, & homine, authore instituta, & Petro vt principi, & cæteris Apostolis eorumque successoribus omnino commissa non vero principibus secularibus, vnde non lege humana sed diuina. clericos in his rebus spiritualibus, & mere ecclesiasticis, a seculari potestate exemptos, esse constat. quod si id non concederetur, fieret profecto, vt si clerici in his quæ per-

tinet

tinent ad spiritualia non essent lege diuina exempti, a principibus secularibus, ipsi seculares principes aliqua lege habuissent potestatem spiritualem, & ecclesiasticam, quod plane hæreticum esset asserere, ergo iure diuino hæc exemptio constat, & sunt plura loca in euangelio, sed superuacaneum est in hoc diutius immorari, hæc vero spiritualia, & ecclesiastica sunt, quæ pertinent ad ordines, gradus, sacramenta, sacrorum solennia, indulgentias, clauas, denique quicquid ad ecclesiam, Dei, legemque Christianam, & fidem pertinet, siue ex præceptis diuinis, articulisque fidei, & ecclesiæ documentis, aut iussis, deriuatur, siue ad templa, siue ad templorum cultus, siue ad ministeria sacrorum, siue ad sacerdotum ornatum, modum regulam, siue ad fastos, nefastosque dies, siue ad preces, preces, preces, & ecclesiasticum intelligimus, & si quid est aliud, quod a nobis non sit hisce verbis expressum. in his nefas est secularem principem decidere, impium ad hæc manus conijcere, ita tradit Albertus Pygrius, lib. 4. de ecclesiastica Hierarchia. c. 2. at vero in rebus profanis, quoad immunitatem, & exemptionem, & quoad civiles actiones, & in criminibus quoad punitionem, & cohercionem, quæ nec sunt spiritualia, nec pertinent ad sacra, sacerdotes, & eorum res non sunt iure diuino a iurisdictione, & potestate

seculari exempti, de his temporalibus rebus, & dilectis, sentit posterior opinio, de spiritualibus, & merito ecclesiasticis sentit prior, & ita vna quæque opinio retinetur suis finibus, & terminis, itaque in temporalibus, & in rebus, & in criminibus quæ spiritualia non attinent, nullum esse præceptum diuinum, quo clerici eximantur a iurisdictione secularis principis, sed iure dumtaxat positio, & lege humana, inducta in fauorem sacerdotalis ordinis, & diuini cultus honorem, & decus.

Et licet Didacus post eos, quos¹⁶ supra retuli, secutus Innocentium hanc concordiam adduxerit, mihi certe ex multis hæc concordia dubia semper visa est, qui videam in illa priori opinione & animaduertam alia quoque fundamenta, quæ suadent homini pio, alius aliquid, & excellentius, quam quod humana sola lege possit expendi tanta enim est sacerdotum dignitas, tanta maiestas, & sublimitas, sublata etiam omni humana prærogatiua, & gratia, vt fere vixors, sit, qui hanc exemptionem directo a Deo profectam, non existimet, etiam quoad temporalia & poenam, & cohercionem, deinde vero legibus humanis promulgata, non enim ius naturæ deficit, recedente iure & lege civili, que præcipiat, quod lege solius naturæ erat semel mentibus & animis hominum naturaliter insitum, & ingentum, idque patet ex. le. si quis a liberis. ff. de

de

de lib. agnos. iuncta. l. 1. §. huius studij. ff. de iustit. & iur. quod aliud agens agnouit Franciscus Conanus comment. iuris lib. 1. c. 11. plane enim ea ratio, scilicet, (*Nullus est locus in testamento nouo, nec in veteri qui hanc exemptionem aperte præster, sacerdotibus circa temporalia & delicta, ergo lege humana censenda est.*) mihi non adeo fortis est, vt protinus ea cogente, fatear, exemptionem hanc sacerdotum, & episcoporum circa temporalia, & delicta esse de iure omnino positiuo. namque etiam si non reperitur expresse a Deo optimo maximo prohibitum, quod secularis potestas non cognoscat de re, sacerdotis, nec de ipso sacerdote quoad civiles actiones, & delicta, reperiuntur tamen manifesta seminata huius exemptionis, & immunitatis a Deo solo, sublata humana lege. profecta, vnde leges humanae de hac exemptione ortæ, & profecta videri possunt, postque seminata illa plane diuina, merito iura diuina nuncupantur, quæ postea lege humana edita, constituta sunt, nec enim desinunt ad naturam alimentis pertinere, quamuis de alimentis civiles sint latae leges, nec desinet exemptionis & immunitatis ad ius diuini pertinere, ex eo quod de his late sint humanae leges, si hæc leges humanae a seminarijs plane diuinis profecta reperiantur, quomodo autem a Deo deriuata sunt, paucis explicabimus verbis, ne prior illa opinio nostro destitatur auxilio.

Inter præcepta domini diuina illa quidem, & dominantis naturæ vi & potestate animis nostris insita, & ingenita, primum præceptum secundæ tabulæ, est, honorare parentes, quod præceptum ex Apostolo ad Hebræos. c. 12. non solum de patre carnali est, sed de patre spirituali, sicut enim spiritualia vincunt, & superant corporalia, & dignitate, & honore, ita & nos colere. impensius debemus spirituales parentes, quam corporales, aut hæc multo magis. C. de sacros. eccl. p. partes, aut spirituales sacerdotes Dei sunt, & prælati, qui nos erudiunt ad quod præceptum animaduertens rex Israel Eliseum Prophetam, vocabit patrem Regū. 4. c. 6. qui poterit ergo sacerdotem honorare potestas secularis, de sacerdotis crimine cogniturus? cum honor iudicis, qui iudicat, non accusato de quo cognoscitur soleat præstari, cap. vt debitus de appellat. cum ibi notatis, quin quod Christus dominus a postolos quorum successores sunt, episcopi sibi æquales facit, ait enim Lucæ. 20. qui vos spernit, me spernit, & alibi deos facit. 1. ad Thefalloniæ. c. 4. qui vos spernit, non hominem spernit, sed Deum, An non ex his exempti videri possunt iure diuino? an Deum coercet homo impius? an detrahiet dijs homo mortalis? quod de sacerdotibus dictum est Exod. ca. 22. alibi vocatur Angeli altissimi Malac. 2. (*labia sacerdotis custodiunt scientiam Angelus enim domini exercituum*

tuum

tuum est (Deos vocauit David, Dum inquit (*Deus stetit in Synagoga Deorum*) quod si Dei sunt diuinam quædam dignitatem hæc, qui fieri potest, vt a mortalibus hominibus, & honore, & dignitate longe inferioribus iudicentur? an non ita existimabimus Deos a Deis, homines ab hominibus iudicandos esse? Duce in orbe sunt potestates, sacerdotalis, & regia, illa soli excelsiori, hæc Lunæ, & inferiori, & hebetiori simillima est, non illuminabit Luna Solæ, sed sol illustrabit lunam, nec in aliqua re constituendus est Sol inferior, qui loco, luce, vi, potestate, illustrior, & excellentior est, vnde illud Petri prima canonica capit. 2. proculdubio intelligendum est de subiectione propter meritum humilitatis, non propter debitum necessitatis obedientiæ, alias si sacerdotes & prælati omni humanæ creaturæ subijci debent, fiet profecto, vt Babilo, Cerdoni, aut Comado, subijciantur, cū & hi humanæ sint creaturæ, quod intellexit Innocentius tertius in dicto. c. solita de maiorit. & obedientia, & fieret profecto, vt dii, & Angeli Dei altissimi, pareres que maxime honorandi, luce, sole, clariore, tenerentur debito obligationis, & fierent multo inferiores, & frustra a Deo optimo Maximo Angeli, & Dei, & parentes appellarentur, multa alia vide in c. sacerdotibus. 11. q. 1. vbi & illud elegans est, quod ibi de Constantino refertur, qui ante omnem legem humanam

de hac exemptione, cum apud eum quidam episcopi accusarentur, potestis criminarijs libellis, episcopos conuocabit, coramque libellis concremari iussit. (*Ite inquit, & inter vos causas dirimite vestras, quia non est dignum, vt nos iudicemus Deos, quia scriptum est, Deus stetit in Synagoga Deorum*) intellexit Constantinus a Deo hanc exemptionem profectam, non debuisse ab homine licet imperatore Augusto subuerti, nec labefactari, non enim tunc lex aliqua erat lata de exemptione, nec promulgata, intellexit autem imperator optimus, sacerdotes a sacerdotibus non a secularibus iudicandos non ob aliud nisi quia dii essent a Deo altissimo singulari beneficio præ cæteris mortalibus honorati, vt pote inter homines mortales in summo amplissimoque loco collocati.

Nec a secularibus principibus isthæc iurisdictio, sacerdotibus concessa videri poterit cum fuerit vera, que a principio, & secularis, & spiritualis apud sacerdotes, vnde merito a sacerdotibus concessa, non a regibus donata intelligi potest, idque patet si rerum antea acturum seriem ab orbe condito prudentius animaduertas, principio enim Deus optimus maximus sacerdotij æterna dignitas post creationem mundi, ad Noe vsque tempora mundum per se ipsum regere voluit, ministerio Angelorum vsus, ipse contra Cain sententiam tulit, iudex sempiternus etiam in capitali causa, Noe

vero

vero obtulit holocaustum domino altissimo, & ædificauit altare (quod sacerdotis munus erat) idemque habuit regimen omnium quæ erant in arca, idem sacerdos altissimo, idem rex vniuersæ carnis Melchisedech, fuit sacerdos altissimo Deo, idemque rex salem, & vtramque iurisdictionem habuit Geneseos capitulo. 14. Moyses est de quo dicitur, Moyses, & Aaron in sacerdotibus eius, qui & Aaron & filios eius consecrauit in sacerdotes, & totum populum Israel quantum ad temporalia iudicauit, in causis hæreditarijs, & mere prophanis numerorum capitulo. 27. & alibi scriptum est (si difficile & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris inter sanguinem & sanguinem, causam & causam, lepram & lepram, surge, & ascende ad locum, quem elegerit dominus Deus tuus, & venies ad sacerdotes Leuitici generis, & ad iudicem qui fuerit illo tempore, quare ab eis, qui indicabunt tibi iudicij veritatem, & sequere eorum sententiam, qui autem superbiuerit nollens obedire sacerdotis imperio & decreto, iudicis morietur homo ille) Deutoronom. capitulo. 18. v. desergo manifestissime quod ad sacerdotes pertinuerit iudicium nõ solum inter lepram, & lepram, quantum ad cæremonialia, & irregularitates legis, sed inter sanguinem, & sanguinem quantum ad criminalia, & inter causam & causam, quantum ad ciuiles controuersias, iuxta interpretationem Innocentij in capite, peruenere quibus qui filij sint

legitimi. Samuel fuit & Propheta & sacerdos populumque totum in temporalibus diuissime iudicauit, quo iudicante, displicuit Domino populus, regem sibi postulans, vnde dominus Samueli dixit. 1. Regum. capit. 8. (non te abiecerunt sed me, ne regem super eos,) & licet deinde populus Israel regibus subiectus fuerit, reges tamen ipsi Israel tam diu feliciter gubernarunt, quandiu sacerdotum Dei, consilia, aut potius imperia sunt secuti, cum vero iussa, & præcepta sacerdotum a se abiecerunt, tunc dissipati sunt, profligati sunt, capti sunt, & in seruitutem a Barbaris ducti sunt, quousque per sacerdotes iterum & Prophetas gubernati sunt, sicuti de Esdra, & Nemia scriptum est, succedere deinde tempore Machabeorum opera, & indutria ad sacerdotes redactum est regimen, reuersumque iurisdictionis vtriusque exercitium: idem reges & duces, in spiritualibus & temporalibus præfuerunt populo Dei, quin immo Hieremias, qui fuit de sacerdotibus, dictum est (constitui te super gentes, & regna, vt euellas, disperdas, destruas, & dissipas, ædifices, & plures) Hieremias primo: nota historia est, de Mahathia & filijs eius, videlicet Iuda Machabeo, Ionata, Simone, & Ioanne filio, Simonis, qui in omnibus tam spiritualibus, quam temporalibus præfuerunt populo Dei, ita primo & secundo Machabeorum scriptum est, quin etiam tempore Iudicum Heli sacerdos, in temporalibus

libus iudicauit, ita vt non omnino alienum sit a vera ratione asserere a sacerdotibus temporalem iurisdictionem ad reges, profectam, non vero a regibus donatam, & concessam.

Quin quod Christus dominus non solum secundum diuinam naturam, secundum quam omnia ex nihilo creauit, & omnium dominus immo secundum humanam naturam, qua homo est, verus Deus verus homo, habuit vtramque potestatem sacerdos summus secundum ordinem Melchisedech, habuit tamen in vestimento, & in fæmore scriptum (rex regum, & dominus dominantium) Apocalipsis cap. 11. per fæmorem autem & vestimentum intelligimus humanitatem, per quam verus homo est, & per quam diuinitatem & humanitatem, Christus verus Deus, & verus homo est, (sicuti vestis & corpus vnum hominem ornatum faciunt,) illud que de fæmore ad humanam naturam pertinet, sicut enim Geneseos. 24. legitur (pone manum tuam subter fæmorem meum, vt ad iurem te per dominum cæli, & terræ,) qui locus ex Augustino de ciuitate Dei lib. 16. cap. 33. demonstrat dominum Deum cæli & terræ, per quem ab Abrahamo adiuratus est seruus posita manu in fæmore fuisse venturum in carne, quæ ex illo fæmore trahebatur per virginem sacratissimam Mariam, quæ ab Abrahamo originem ducebat, idem & Diuus Hieronymus ad principiam virgi-

nem, (Abraham inquit mittens ad uxorem querendam filio suo Isaac dicit maiori domus suæ: pone manum tuam subter fæmorem (sic enim est Hebraice) & ad iurabo te per dominum Deum cæli) non dubium quin per eum dominum Deum cæli, et terræ, qui de eius semine erat oriturus. fæmur enim pro prole ponitur Geneseos capite. 46. ibi (et egressa sunt de fæmore eius.) & Exodi. primo, ibi (qui egressi sunt de fæmore Iacob) & Geneseos capite. 49. (non auferetur sceptrum de iuda, nec dux de fæmore eius) quod & Isychius libr. primo, in Leuiticum tradit per fæmorem derivationem significari, de generatione in generationem, quod latius prosequitur contra nouiores interpretes, magister Leo de Castro, ingenuarum olim artium veriusque insuper Philosophiæ, & sacrosanctæ Theologiæ professor, in suo Apologetico, pro lectione Apostolica, & ita intelligit libro. 3. folio. 263. capitulo erat quondam concionator nobilitatus fama, cui adde quæ ad propositum de fæmore hæc ipsa loca explicans tradit Tiraquellus lege, 9. donubiali, glossa. primera. part. 6. numero. 82. ambo defendunt hanc interpretationem contra Iudæos, & alios, qui aliud obcænius, & fædius interpretabantur, vide apud eos, sed reuertamur ad nostrum institutum, Christus igitur dominus etiam secundum naturam humanam, Rex regum & dominus dominantium, qui que de se ipso vero Deo, vero homine dice-

bat (*data est mihi omnis potestas in celo et in terra*) hic hanc iurisdictionem exercuit mulierem deprehensam in adulterio, quia non aderant accusatores dimisit, polluentes templum cohercuit, recens natus reges sibi subiectos habuit, & sub Tyranno Herode in lucem editus, Tyranni crudelitatem euitabit, hic secundum naturam, secundum quam humiliatus est secundum eandem exaltatus est, & flectitur sibi omne genus caelestium terrestrium, & inferiorum in signum subiectionis, & superioritatis, ideo quantum ad hanc etiam naturam, humanam constitutus est iudex viuorum & mortuorum haec enim illa natura est, quam Deus succitauit tertia die, sub cuius pedibus omnia posita sunt, qui in cruce extrema pro nobis passus, se regem dici, & publice conscribi dignatus est, & in medio cruciatuum, & tormentorum agone, regem se esse professus est, testimonio etiam illorum qui cruciatibus praerant, & ne testimonium illud vanum videretur terra aer ignis astra caelum, orbis denique vniuersus, totaque mundi machina regis sui interitum, suo quisque modo fleuit, & deplorauit.

²⁰ Petrus quoque Apostolus Christi vicarius hanc potestatem habuit, & Ananiam, & Zaphiram pro crimine furti, & mendacii iudicialiter condemnavit actor. 5. Paulus etiam conuictum fornicatorem iudicauit, ad Corinthios cap. 5. quin quod Christus dominus iudicium constituit penes ec-

clesiam Math. cap. 18. quod ut euidentius pateat animaduerte cordatius, ad duos gladios per quos intelligimus utramque potestatem, scilicet, saecularem, & spirituales, at vero si recte sentimus, hanc utramque potestatem penes Petrum & alios Apostolos, voluit esse Christus dominus cum Petro summus Pontifex, Apostolis vero reliquis successerint episcopi, non enim Christus dominus post euaginatum gladium, & abscissam auriculam, hoc est post euitratam iurisdictionem temporalem, & vsu exercitum ut ostenderet eam esse penes Petrum, et successores) dixit, nec praecipit Petro, ut gladium illum temporalem a se abijceret, sed iussit, ut reponeret in vaginam seruaretque, innuens aperte gladium temporalem esse penes ecclesiam, secundum nutum, & imperium, at vero secundum exercitium esse penes saecularem potestatem, a Christo domino, & Petro penes quos & fuit, & est saeculari potestati concessum, hinc factum est, ut initio nascentis ecclesiae controuersiae omnes inter Christi fideles a sanctis episcopis, qui regi Christiano praerant dirimerentur. 1. ad Corinth. capit. 6. nec quicquam curabant iudicia Caesarum, & praesidium, quos Tyrannos iudicabant, & indignos, qui de causis fidelium etiam saecularium cognoscerent, ideo Paulus dicto cap. 6. vocat iniquos iudices, hos qui in Christi fideles Tyrannidem, non iustum imperium exercebant, ideoque

ex

ex praeccepto Pauli, de saecularibus etiam rebus susceptum est iudicium a sanctis Dei, inter Christi fideles, istudque non obscure sed non ita explicatum sentit Abbas in c. qualiter num. 6. de iudicijs, & Henricus qui plura iura allegat in c. verum de foro compet. & utrumque patet ex ipsis & clarius ex Praeposito in c. relatum 12. quaest. 2. & gloss. in pragmatice sanctione, tomo 2. titu. de causis §. statuit glossa verbo, iudices, quousque Imperatores sauire ingregem domini desierunt, & veritatem agnoscentes religionem Christianam professi, Christi sacerdotes collatas a suo imperio apertis legibus exemptos esse, & fuisse declararunt promulgatis ad id sanctionibus, in laicos autem exercuerunt iurisdictionem, quae in ecclesia Dei apud Pontifices, & episcopos fuerat ut diximus, in dignos enim se tanto iudicio sanctissimae iudicarunt, qui sacerdotum genus altissimum, & regale perdispererant, gentem sanctam Deo electam in holocaustum sibi, ita licet plures leges laici sint de exemptione, & immunitate sacerdotum haec videri possunt non mera humana, si altius montem eleues, sed quae renouarint diuinum illud ius, quo non obscure sacerdotes Dei altissimi iudices videri poterant non vero iudicandi ab his qui gradu, autoritate, maiestate, & honore, multo inferiores erant, ad quod non respiciunt moderni Galli parum pij, dum has constitutiones expendunt & en-

numerant accuratius.

Itaque & Pontifices summi & imperatores secuti hac iuris ratione multis legibus latis sacerdotes Dei exemptos a tributis & iudicijs, & quoad actione ciuiles in temporalibus, & quo ad poenas in delictis, & quo ad tributa pronuntiarunt quas leges humanas quidem si ad statuentes respicias, dixeris, sed tamen diuinas censuris, si originem unde ductae sunt, atretius per ipse exis, quia nihil de nouo attulisse, sed vetera diuina, & naturalia iura renouasse videri plane possunt, sunt autem plura c. ac si clerici c. qualiter, de iudicijs c. 2. de foro compet. & fere per totum 11. q. 1. in c. sacerdotibus, ubi est illud de Constantino, quod superius retulimus ante Iustinianum, item & Theodosius legem tulit de exemptione sacerdotum, & episcoporum, & quoad forum, & quoad immunitatem, a tributis l. 1. & 2. titu. 1. lib. 16. Codicis Theodosiani, quae est de episcopis, & ecclesijs & clericis l. presbiter l. ad instructionem, & fere per totum cap. de episcopis, & clericis l. 50. & seq. ad l. 57. tit. 6. part. 1. lib. 1. tit. 3. nouae recopil. plura Didacus ubi supra, unde multa deduci possunt & primum illud quod sine allegatione vlla scriptura reliquid Couarruias doctissimus dicto c. 31. num. 3. versu. quarta conclusio quod princeps saecularis nulla lege, etiam si summus sit post tollere istam exemptionem, rationem ipse eam arbitratur, quia cum summus Pontifex poruerit clericos a secu-

E c lari

lari potestate eximere, & eximerit propter publicam utilitatem Ecclesiasticæ reipublicæ, consequitur, quod hæc exemptio non possit ab alio quâ a summo Pontifice reuocari, deinde cum tota republica Christiana, & principes vniuersi consenserint in hanc exemptionem iam non poterunt amplius reuocare, quæ rationes non adeo urgent, si retineas opinionem illam posteriorem, quod scilicet sacerdotes legem dum taxat posituam exempti sint, cum soleant posteriores leges priores destruere: illa vero fortissima ratio est, quod hæc exemptio ante legem humanam & posituam fuerit quodam veluti diuino iure, & naturali mentibus hominum insita, & ingentia, & a Deo optimo maximo non obsecuris argumentis demonstrata, & quasi constituta, & in omni aetate recepta, & apud vniuersum hominum genus obseruata, & custodita, ut patet ex his quæ diximus, unde princeps qui lege lata hanc infringeret exemptionem, & immunitatem mihi certe ius violaret diuinum, & naturalem quandam rationem, labefactaret, quoniam mihi hæc exemptio etiam in temporalibus, & delictis, non ex mera voluntate principis secularis dependet, nec ex mera lege positua, quod iudicio meo non animaduertit modernus Gallus, vir gloriosus, tactabundus, & insolens, nec aduertunt cæteri, qui solo iure posituo hanc exemptionem, & immunitatem constate

dicunt, nec dubium est, quim iura naturæ lederet, qui de alimentis præstandis iura positua destrueret, quoniam illa iura mere positua originem a natura habent, unde mere positua dici nequeant, ut supra diximus, quauis enim, & Pontificum, & Imperatorum & regum legibus mere posituis sit sancita hæc immunitas, & exemptio, attamen ante has leges erat non obsecuris testimonijs apud Barbaros etiam recepta & mortalium moribus, & humanis actibus insita, unde illæ leges profectæ sunt, licet enim non sit directo de iure diuino, expresse aliquo præcepto diuino constituto, est tamen multum conformis iuri diuino, & ab illo, fere per necessariam consequentiam non per probabilem, deriuata, ita reperio tenere Ledesinam inter Theologos super 4. parte 2. q. 20. art. 24. conclus. 6. itaque de iure mere posituo non est, hæc exemptio, est aliquid in ea excellentius, & maius, quâ quod principum auctoritate præstari potuisset ita fundat Bertrandus Theologus, contra Petrum de Cugnerijs in Bibliotheca sanctorum patrum folio mihi 882. ideo princeps secularis non potest lege lata reuocare hæc exemptionem alias conformem nimirum iuri diuino, ut quæ sit certe hæc exemptio a principe seculari reuocari non potest, quoniam (ut omitamus rationem D. Dida. Couarrui. sit multum conformis iuri diuino, & ab eius origine deriuata.

Ex superius dictis illud indubitatisi-

23

tissimum est, circa spiritualia exemptionem esse directo, & principaliter de iure diuino, unde quia in Francia rex Francorum confert dignitates, & beneficia ecclesiastica in regno suo iure quod vocat Galii regali, quod alias dicebat Speculator, tit. de legato. §. nunc tractemus vers. sed nūquid legatus, Ioannes Andreas ad speculum tit. de præbendis, vers. item nota. & colligitur ex tex. in c. dilectus el. 3. de præbendis, ibi (pro eo quod in eis non sit mentio quod præfatus Decanus ex donatione regis eiusdem ecclesiæ collationem præbendarum haberet) ad idem est tex. in c. cum inter de consuetudine quem tex. allegat Carolus de Graculis. 2. parte privilegio primo regali France, sed ille tex. mihi nihil probat, est tamen gloss. in c. imperium. 10. distinct. quæ allegat dictam c. cum inter, & gloss. approbatur ibi Cardinali, & Archidiacono, similis gloss. de rege Apuliæ. 16. quæstio. in summa, ubi quod ex auctoritate Papæ Rex Apuliæ potest conferre beneficia ecclesiastica cui velit, sine auctoritate episcopi, vide Speculatorem tit. de sede vacante in fine, & Ioannem Andream in additionibus ad eum dicto c. nunc tractemus, idque licet collatio beneficii ecclesiastici sit a deo spiritualis, ut in laicum cadere non possit. cap. si quis deinceps. 17. q. 7. & cap. fin. de iure patris. & Ioannes Andreas in cap. 2. de præbendis. libr. sexto, ecclesias enim quæ sunt de fundatione regali confert, Ioan-

nes Monachus, & Gregorius de sancto Geminiano, dicto. c. 2. de præbendis. libr. sexto, non expectato titulo episcopi, vide Boerium, in consuetudin. Biturig. tit. de præscriptione. §. 1. & late Corsetum tractati de potestate regia quæstione. 17. & quæstione. 56. & Carolum de Graculis ubi supra: istud tamen intellige procedere, & habere, locum non iure regio, cum enim ius conferendi beneficia sit spirituale ut diximus plane iure regio ad regem competere non potuit, competit autem iure Pontificio, ex privilegio, & concessione summi Pontificis, & sedis Apostolicæ. Facit prædicta glossa, in dicto capit. imperium, & tenent quos superius adduxi, & Ioannes de Selua de beneficio, quæstione. 23. Casaneus in Catalogo, parte 5. considera. 24. numero. 177. Aufrelius in repetitione. cap. 1. de officio ordinarij fallentia. 25. idem recepit pragmatica sanctio in regibus Hungariæ, & Angliæ, titulo de annatis, ex Baldo in l. rescripta. C. de precibus imperat. offe. idem in rege Apuliæ tenebat gloss. in dicto capit. imperium, & tenent Canonista, in capit. quod sicut de electione, & ibi glossa, verbo, episcoporum, nec solum reges Francia, Angliæ, Hungariæ, & Apuliæ, sine auctoritate episcoporum conferunt beneficia ecclesiastica ex privilegio sedis Apostolicæ, sed & idem ius obtinet rex noster Hispaniæ in multis beneficijs regalibus, sed & nobiles de re-

E e 2 gno

26

27 gno obtinent idem ius ex priuilegio sedis Apostolicę, p̄sumpto ex immemoriali possessione, idque patet aperte ex chronica regis Ioannis primi in cōmitijs Guadalarę ubi de hoc iure latissime actum est, inter nobiles, & episcopos, & pro nobilibus est prouētiatū c. 10. anno. 12. ibi (*porque ellos pudieffen poner clergos y doneos, y suficientes para la servir, & ibi, (e en aquellas yglesias no da assi el obispo beneficios a clergos) & ibi (e señer nunca en ningun tiempo del mundo nos fue contradicho)*) ideo la diuisa de q̄ se haze mēcion en aq̄l capitulo, tiene este priuilegio q̄ pone clergo, non expectato episcopo, & fundatur ex superioribus, quia ex concessione sedis Apostolicę, etiam p̄sumpta istud ius potuit competere, non solum regibus, sed & nobilibus, quę concessio, & priuilegium p̄sumitur ex possessione immemoriali, ut late dicemus inferius, cum de immemoriali agemus gloss. 2. numer. 54. & sequentibus, ideo nobiles apud Ioannem primum Regem Hispaniæ ad conseruationem huius iuris allegarunt immemorialem possessionem, & ex hac causa alias dicebam non potuisse impetrari, à Summo Pontifice, tanquam beneficium liberum, el beneficio de la diuisa de san Mederi, en la villa de la Guardia en la Rioja, & quod in impetratione debebat referri, que era yglesia que pertenesca a diuiferos, & de illis litteris, supplicauī ad Summum Pontificem, quia essent

in derogationem iuris patronatus laicorum nobiliū, de quo nulla esset, facta mentio, ab impetrante, dicebatur ex aduerso nihil pertinere eam Ecclesiam ad ius patronatus laicorum, quia nulla institutio reperiebatur, facta ab episcopo ad presentationem laicorum patronorum, & ideo dicebant non reperiri ius patronatus multiplicatis presentationibus stabilitum iuxta cap. 9. sess. 25. concilij Tridentini, & cap. consultationibus de iure patronatus, dicebam nihil id facere ad rem, quia reperiebantur nominationes factę de clericis sine ylla alia auctoritate, & constabat ex attestationibus vtriusque, clericos illos sic nominatos ab istis patronis, (*quos nos particulari nomine ibi vocamus diuiferos, ex dicto capitu. 10. anni 12. et leg. 3. titulo 25. parti 4. ubi verbum diuiffa, melius explicatur ex dicto capite. 10. quam ex his quę ibi adducit Gregorius.*) sine ylla alia collatione, nec institutione episcopi, nec alia ylla auctoritate, obtinuisse beneficium, ecclesiasticum, quod de iure fieri posse dicebam ex superioribus, & allegabam p̄dicta omnia, licet enim institutio beneficij Ecclesiastici sit mere ecclesiastica, ita ut de iure ad laicum pertinere non possit, potest tamen pertinere ex titulo priuilegij, & concessionis, factę a Summo Pontifice, & sede Apostolica, quę concessio p̄sumitur ex immemoriali, ut diximus, destas diuifas ay oy dos, la de la

la Picina en Nauarra, la de sant Mederi en la Rioja, vide infra, glo. 18. §. 1. num. 42.

Et retenta opinione Innocentij Bald. Salyceti Pauli, Alciat. Boerij, Medinæ, Didaci Couarruu. Mexiæ Ferraræ, & reliquorum, scilicet, quod ista exemptio, & immunitas sit de iure humano, posito, & constituto, non vero diuino, quam opinionem, tenet inter Theologos Magister Michael de Palacios in 4. distinctione 25. disputatione 3. conclus. 3. & est conformis iuri diuino, ex his quę ego adduxi, quia reperitur loca expressa vnde hæc exemptio, & immunitas probari potuit fere per necessariam consequentiam, ita ut inique fieret, si hæc exemptio non fuisset obseruata, ex hoc igitur retenta hac opinione, & interpretatione ad eam, fit profecto, ut ex hac conclusione, multa in fauorem principum secularium conseruata sint ab ea vsque ætate, in qua principes seculares, seu iure, seu de facto, de clericis cognoscebant, quę à principio induci, & postea conseruari, minime, nec potuissent, nec debuissent, si de iure diuino expresso, isthęc immunitas, & exemptio omnibus omnino esset, sine cōtrouersia aliqua.

28 Et primo fit ex hac opinione, ut ecclesia possit tradere suos sacerdotes, vel alias ecclesiasticas personas, iudicandas, vel occidendas à iudicibus secularibus, est enim degradatio quædam pœna canonica ex qua clericus traditur potestate seculari

torquendus, vel occidendus, qua traditione facta iudex secularis fert sententiam, & procellum ratificat, quę iudex ecclesiasticus fulminauit, ad puniendum talem degradatū, quod fieri fortasse non posset, si directo hæc ipsa exemptio esset de iure diuino, quauis enim persona ecclesiastica non possit renuntiare hanc exemptionem, nec submittere se iudicio seculari c. si diligenti de foro comper. quia est vniuerso ordini, & in fauorem vniuersi ordinis cōcessa, & legitur in ea renuntiatione ius publicum, ut late diximus supra gl. 6. nu. 18. & sequentibus, ecclesia tamen potest priuare ex crimine commisso, & propter delictum, clericū, ne gaudeat hac exemptione, quod agnouit Okamiū libro dialogorū & Iacobus Almain in 4. distinctio. 25. quæst. 1. & post eos magister Michael de Palacios ubi supra, dicta conclus. 3. ad fin.

Fit secundo ex ea conclusione, ut assassinus sine degradatione realli, possit puniri per iudicem seculari, ex textu in cap. 1. de homicidio lib. sexto, de quo vide late Bernardum Diaz de Lugo in p̄ctica criminali capit. 91. & Couarruias in tracta. de homicidio in initio secund. part. numero 9. per totum, & ad aliud propositum variarum resolution. libro 2. capit. 20. numero 7. idem est decisum contra eos qui crimen auersæ libidinis, committunt, ut est in bulla Pij quinti Pontificis, maximi, inter motus pro-

prios folio mihi 33. & 36. quod quidem ex eo est, quia potest Summus Pontifex, ob delictum atrocissimum sacerdotem hac poena plectere, vel priuare hac exemptione, qua licet multum conformis iuri diuino, & nature consentanea, tandem sit humana lege stabilita, hincque proditura sunt plura iura canonica, qua seculari potestati clericos puniendos remittunt, quorum ratio ea est quod Summus Pontifex, qui hanc exemptionem induxit, idem possit, ob delicta sacerdotum, eosdem hac ipsa exemptione priuare.

30 Fit tertio ex hac sententia, ut aliquando fas sit potestati seculari clericos punire, quando videlicet Ecclesiastici iudices nollent animadvertere in clericos, si ipsi facinorosi sint, sicarii, grassatores, vel atrocissima exercentes, maximeque perturbantes pacem, & quietem reipublice, requisitis enim Ecclesiasticis iudicibus, ut illos puniant, ipsis vero negligentibus, tunc princeps secularis, ut rem publicam in ocio, & quiete tueatur, licite se ingerit, & animaduertit in clericum, cuiuscunque ordinis & gradus sit, quod tradit idem magister Michael de Palacios Theologus in 4. distinct. 25. conclus. 5.

31 Fit quarto ex ea sententia, ut iudex secularis possit capere clericum, & in carcerem contrudere, si clericus seditiosus sit, vel rixosus, & seditiosus exierit, aut rixam, nec incōtinenti reperitur iudex Ecclesiasticus, qui talem cohibere possit, nec

enim exemptio hac debet esse causa seditionis, & criminis, & irreuerentia, idque ex canonistis post Innocentium in c. cum non ab homine de iudicijs ex eodem Innocentio in c. ut fama, de sentent. excommunicat. & quia suscepto clericatu, non est intelligendum suscipi peccata delicta, sed induci necessitate bene, & honeste viuendi in summa distinctione, & in cap. 1. ca. exigunt. 1. quest. 7. nec debere exemptione crimina subleuari l. si apparitor in fin. C. de cohartalibus, libr. 11. maiorque supplicio esse dignos qui exemptione hac ab uterentur, quia liberius peccandi caperent occasionem l. presbiteri C. de episcopis & cle. sacrisque regulis bene viuendi regulam sacerdotibus esse prescriptam c. neque sufficere 8. q. 1. clericatumque, & onus, & honorem esse c. illud eodem & sanctitate præcellere debere qui vellent clericatus honore fulgere ca. vtilissimus 1. q. 1.

32 Fit quinto ex hac sententia quod si clericus facit offensam concernente officium, aut iurisdictionem iudicis secularis, aut illius contemptum potest talis clericus capi, per iudicem illum secularem & carcerari l. addictos C. de episc. audient. & hoc potest multipliciter contingere, ut inquit Bal. in l. 8. ff. si quis ius dicenti non obtemperauerit, primo committendo delictum contra iudicem secularem, vel in eius presentia l. si quis forte §. si quos ff. de penis, ideo qui irreuerenter loquitur coram iudice seculari licet clericus potest capi, & in carcerem

cerē contrudi, Casæneus in consuetudinibus Burgundie glo. in rub. des iustices, circa si. alias iurisdictione temporalis rederetur illusoria, & sit saepe clerici adeo aut imperiti, aut rustici aut in urbani, qui in eo magnam gloriam sitam & positam esse existimant, si prætereant tribunalia, aut ipsos saculares iudices extra tribunalia, nec caput detegant potestati, quorum rusticitatem, & temeritatem frenare opus est, ne ludibrio sit ipsa potestas secularis Alexā, in l. si se non obtulit §. si ex conuentione ff. de re iudicat. melius Speculator titulo de iurisdictione. omni iudi. versicu. fin. dicebat enim Innocentius & post eum Hostiensis in c. dilectus el. 2. de rescri. quod iudicis interest, suam tueri iurisdictionem, etiam in forma belli, & cum ense, & Bald. in margarita, verbo, iudex, quod potest capi clericus si impediatur iurisdictionem regiam, ipsam occupando, vel impediendo, facit c. ex parte, de verbor. signifi. & c. dilecto de sententia excommunicat. lib. 6. c. dilectus de pen. ca. 1. de officio delegati, ex quo iudex Ecclesiasticus qui cognoscit delaico in causa mere prophana, nec desistit ad monitus a senatoribus regijs datis ad id mandatis, recte capitur, & captus mittitur extra regni fines, quia & impedit, & usurpat iurisdictionem regiam, quam non obtinet, tex. in c. causam qui filij sint legitimi, tex. in c. per uenerabilem eodem, facit quod superius adduximus, de gladio euaginato, &

intra vaginam misso, vide Carolum de Grafallijs vbi supra 2. part. priuilegio 17. versu. tertius casus.

33 Fit sexto ex hac sententia, ut clericus puniatur non solum capiatur ab officiali regio, si delinquat in officio regio, senator, aut preses, in aliquo senato, quod nostra ætate, & sacculis præteritis, vidimus & passim legitimus obseruatum, Casæneus vbi supra, in gloss. verbo, des iustices, circa finem text. in auth. de mandatis principum §. festinabis, tex. in c. sacerdotibus, ne clerici, vel monachi Barbat. in c. fin. de vita, & honesta clericorum, Aufrerius in clem. 1. de officio ordinarij regul. 1. fallentia. 27. nec requiritur monitio, nec trina, nec canonica, nec synodalis de qua Ioannes And. & Abb. in dicto c. sacerdotibus, ad quod est elegans exemplum regum 1. c. 7. de Samuele Propheta & sacerdote, qui regit populum Dei, & iurisdictionem exercuit temporalem, ut diximus supra creato autem rege regniq; gubernaculo suscepto, cum de se Samuel audisset incusatores coram ipso rege iudicium subire voluit, ut rege iudice plecteret, quod in regni administratione deliquisset, eodem c. 12. facit l. quicumque C. de episcopis, & clericis, vbi episcopus per principem secularem expellitur ab eius consortio, si personam suam offenderit, aut rem publicam l. minime ff. de rellig. & sumpt. funer. Archid. in ca. de forma 2. q. 5. corporaliter autem non punietur, nec torquetur,
Ec 4 tur,

tur sed priuatione officij, & in pecunia potest puniri, quod aduertit Casaneus vbi supra, si vero homicidiū committat, vel coniuret in caput regis, vel ad destructionem rei publicæ, tunc per superiorem Ecclesiasticū cum punitur, Guillelmus Benedictus qui est videndus quem adducit Carolus de Graualijs vbi supra, pro quibus est tex. in d. l. quicumq; addunt autem, quod præter priuationem, & multam in pecunijs potest rex, tales clericos, aut episcopos de regno subānare, & quotidie fit, pro quibus est text. de pace tenenda §. si clericus, vbi Bald. id disputat plene, & facit quia miles existens in collegio, nō potest declinare iurisdictionē rectoris, vel Præpositi ipsius collegij, prætextu cuiuscumque militia, aut exemptionis, vel dignitatis Barto. Bald. & Salicet. in leg. finali per illum text. C. de iurisdic. omn. iudi. faciunt. quæ tradunt Baldus in addit. ad Specul. titu. de reo, versiculo sed quid Scholaris, & Abbas in capite cum non ab homine de officij ordi. Angel. cōsilio 5. vbi quod clericus committens abusum in officio chirurgiæ, vel medicinæ tenetur super hoc respondere corā iudice seculari, in quibus tamen plurimum potest consuetudo, vel præscriptio, quia cum hæc exemptio reperitur legibus humanis inducta licet sit conformis multum iuri diuino, subiecta quoque reperitur huic præscriptioni, vel consuetudini, cuius ea ratio est veluti cardo, & fun-

damentum omnium quæ diximus, namque mixta consuetudo procedens a tacito consensu clericorum & laicorum maximam vim habet, etiā in ecclesiasticis personis quæ admodum adnotarunt glof. & dd. in c. vir autem de secundis nupt. vbi tex. optimus, & Abbas in c. cum venissent, de eo qui mittit. in pos. cau. rei seru. & in c. cum causa de re iud. Roch. in c. vltim. de consuet. fol. 67. ideo etiā si nō possit omnino ista exemptio tolli, aut restringi in grauissimum damnus ecclesiastici ordinis potest tamen aliquot casibus rei publicæ, & honestis, & vtilibus per consuetudinem legitimam, & legitime inductam limitari, quantum partitur bonum & equum quia tandem iuris positum est & humani, etiam si multum cōformis iuri diuino, quæ sola ratio sustinet omniaque diximus, vt quo iure inducta sit exemptio, eodem conseruata sint apud principes seculares illa omnia quæ scripsimus.

Fit septimo ex hac sententia, vt hæc omnia quæ diximus exerceantur a iudicibus, & potestatibus secularibus sine metu sacrilegij quod ferē sentit glo. in dicto c. cum nō ab homine verbo, deprehēsos de iudicijs & optime, & eleganter adnotauit Lucas de Penna in leg. 2. C. de nauibus excusand. lib. 11. & tenet expresse Abbas cōtra Hostiensē ferē fecutus Innocentium, ibi in c. vt famę de sentent. excomu. quia in casibus supra adductis, non capitur clericus

cus suadente diabolo, sed suadente Deo, vt mala vitentur, nec vt clerico inferam molestiam, aut vt iniuriam faciam, sed vt ipsum detineam ne scandalum fiat, ipsum tandem ad suū iudicem remissurus, capitur ne feditio excitetur, ne ve in alium contingat, vt que debitus honor, & reuerentia seruetur potestati seculari, quæ a Deo est, & ab eo prouenit, vtq; obuiam fiat crimini, & delicto, ne committatur, quod quidem nisi vitaret iudex laicus grauius peccaret, quia tenetur vitare scandala, & delicta, & seditiones in republica c. dilecto de officio delegati lib. 6. & cum cesset dolus, & fraus vis & iniuria, recte capitur, maxime vt iudici Ecclesiastico exhibeatur, idem tenet Abb. in dicto c. cum non ab homine, vbi Decius, Auferrius in dicta Clemen. 1. de officio ordinarij q. 2. Petrus de Auendano, de exqu. mādāt. reg. Hispan. part. 1. cap. 22. num. 2. vnde isto casu non habet locum, tex. in c. nuper de sentent. excomunica. quia ibi non fit iniuria, nec violentia, nec tex. in l. 3. tit. 18. parti. 1. quod sentit Felinus in dicto c. nuper nu. 6. dum admittit capturam clerici, citra excommunicationem, idem expresse tenet Bald. videndus in le. si qua per calumniam C. de episco. & cle. vbi bene loquitur, & sunt addenda ad dictam l. 3. vbi Gregorius nihil scripsit, plane enim tex. in dicto c. nuper, non infligit excommunicationē propter huiusmodi capturas, quæ concernunt bonum, & quietem rei

publicæ, sed iniuriosas, & violentas in clerico opprobriū, & dedecus. Adde his Ancharranum, Cardinalem, & Archidiacono. in clem. 1. de officio ordin. ita vt ex his omnibus nō incurratur pœna cap. si quis suadente, nec possit hoc casu allegari de satisfactioe facienda clerico si per iniuriam sit captus, & non liqueat de damno. Recurrendum est ad regulam vulgarem, & optimā le. statu. liber. rationē ff. de stat. liberis, quoniam regula textu in c. ex parte, de verborum significat. in satisfactioe dubia hoc est non liquida, eandem regulā sequitur, vt scilicet, de tur sufficiens cautio de parendo ecclesiastico iudicio, de pecunia autē, & damno magis ad propositum est d. l. statu. liber. rationem.

Fit octauo ex hac sententia, vt quia remissio ad iudicem ecclesiasticum tandem facienda est, intra viginti quatuor horas, quod tradit glof. & recipiunt omnes, in dicto c. cum non ab homine, verbo, deprehēsos, de iudicijs, & est tex. in l. capite quinto ff. de adulte. & nostro iure Hispano est le. 2. de la hermandad, quæ est l. 2. tit. 13. libr. noui ordinarij. vt illud sane sit intelligendum, scilicet, vt captus sacerdos ex aliquo casu de quibus supra, quam citissime, quantum fieri possit remittatur, suo iudici ideo Auferrius vbi supra, & Auendanius aiunt remittendum esse illico, istud vero illico, continent circūstantias loci temporis, & personarū, itaq; si iuste captus fuit clericus

ricus in casu permisso á iure, sine la-
be sacrilegij, certe lapsus viginti
quatuor horarum, non faciet sacri-
legium, si maius tempus requiratur
ad præparandam remissionem, & id
exigant locus, tempus, & qualitas
personarum, rursus si iuste cap-
tus est, non euitabitur sacrilegium
etiã si intra viginti quatuor horas,
remittatur, itaque tempus illud vigin-
ti quatuor horarum, continent arbi-
trium iudicis, arbitrium autem con-
sistit in circumstantia causæ, tempo-
ris, loci, & personarum, & descen-
dunt omnia ex eo quod hæc exemptio
licet conformis iuri diuino, de
iure tamen possessiuo sit, retenta se-
cunda opinione, quod ius certis cau-
sis restringi potest, & limitari, ex cõ-
suetudine iam inde obseruata ab
ea usque ætate, qua leges illæ sancitæ
sunt, & induci potuit non solum
potuit conseruari, ex tacito consen-
su, & sacerdotum & laicorum, ex
tex. & glo. & doctoribus in d. c. vir-
autem, & quæ superius adduximus
numero 35.

40 Illud tamẽ in gratiam iuuentu-
tis addere libuit, quod licet iniusta
captura clerici inducat sacrilegium
ex his quæ diximus, maxime tamen
aduertendum erit an in huiusmodi
captura licet iniusta interueniat
grandis vel modica percussio, aut
conculsio, nam grandis, & enormis
iniuria conculsio, aut percussio, quæ
in facto consistat, non in verbis, no-
tionem facit Summo Pontifici, non
ordinario loci, leuis contra episco-

po, aut ordinario tex. in c. peruenit
de sentent. ex cõmu. qui tex. ita con-
ciliatur cum tex. in ca. peruenit de
appellat. ex quibus patet, quod ius
absoluendi, ab excommunicatione
canonis ob leuam, & modicam in-
iuriam, seu percussione episcopis
& ordinatio conceditur, nec neces-
se est adire Summum Pontificem,
nisi ob enormem percussione, ita
tenebat Romanus singulari 702. &
tenet idem Abbas in dicto cap. per-
uenit, Siluester in summa verbo, ab
solui 4. & verbo, ex cõmunicatio. 8.
in principio, cum enim in dicto ca.
peruenit de sentent. ex cõm. ex eius
supra scriptione non appareat cui
loquitur Papa indubio creditur al-
loqui episcopos, ex glof. in fine in
c. porro de sentent. ex cõmu. sed &
illud quantum existimo verum est,
alloqui Summum Pontificem, (*non
expressa aliqua persona,*) non solum
episcopos, sed etiam eos qui episco-
palem, vel quasi iurisdictionem ha-
bent, argumento glo. singularis in
clem. 1. de reb. ecclief. non alienand.
verbo proprij, quæ probat, quod in
casibus in quibus potest dispensare,
vel absolvere episcopus, potest id
etiam facere habens quasi episco-
palem dignitatem, veluti abbas Val-
lisoletanus, quam glof. reputantes
singularem sequuntur, Abb. in ca. 1.
deuoto idem Abb. in c. Ioannes, de
testamen. facit quia cum non appa-
reat in dicto ca. peruenit, cui Papa
loquitur in dubio intelligendus est
quod loquatur non solum episco-
pis,

pis, sed etiam cuiuscumque, qui iuris-
dictioni præest, per glo. in c. quan-
uis, verbo, tibi, de pœnis in sexto,
nec te moueant verba tex. in dict. c.
peruenit, ibi (*tua fraternitatis arbitrio
duximus committendum*) ex quibus ver-
bis videri potest Summus Pontifex
solos episcopos alloquitur, quos fra-
tres vocat, Abbates vero filios text.
in eaqum graui de crimine falsi,
quod considerat Abbas in dicto ca.
peruenit, num. 2. illa enim confide-
tio non multum viget ex his quæ
tradit Helinus in proemio Gregoria-
no, num. 1. & 2. per tex. ibi.

41 Quæ autem sit leuis quæ grauis
percussio, aut conculsio, aut iniuria
explicauit Pius secundus, extraua-
ganti cõstitutione, quam allegauit
Speculator titu. delegato. §. nunc di-
cemus versi. quod etiam dixi, & tibi
Ioannes Andre. in additionibus Ho-
stiensis in summa de sentent. exco-
mu. §. quis possit idem in dicto cap.
peruenit, Archiepiscopus Florenti-
nus 1. part. titu. 24. cap. 1. §. 3. ad fin.
Nauarrus in manuali ca. 27. num. 9,
vbi seriem tradit prædictæ extraua-
gantis, vbi Summus Pontifex consul-
tus, quæ sit leuis, vel modica iniuria
42 aut percussio ita ait (*vobis prout possu-
mus respondemus illam videlicet modi-
cam percussione, aut impulsione, pug-
ni, palmæ, manus pedis, digiti aut baculi,
vel lapidis quæ ad liuorem, mutilationem
membri, fractionem dentis, depillationem
capillorum, non modicam, vel effusionem
sanguinis non procedit, ne tamen si leuis
sini ictus, aut pugni, aut vnguinis, percu-*

*sione copia sanguinis efluxerit, transire
in atrocem iniuriam profitemur, vt pro-
pter hæc sit ab absolutione talium absti-
nendum, vt tamen non solum ipsam factum
sed etiam facti qualitas, percutiendi mo-
dus aut iniuriandi circa hæc diligentius
attendatur, vt etiam, ex ipsius facti cir-
cunstantijs, leui, videlicet, & persone quæ
sit leuis, aut modica, grauis aut enormis
iniuria, vel percussio manifestius cognos-
catur, loci quidem, vt in theatro, vel in fo-
ra, coram rege, præ lato vel iudice, in Ec-
clesia coram multis, vel in alio loco publi-
co, alicui iniuria, vel percussio inferatur,
personæ veluti, si magister, aut index, aut
etiam magistratus, aut præ latus, pater,
vel patronus, vel aliquis in dignitate, vel
personatu constitutus, ab inferiori, vel hu-
mili, contra normam iuris iniuriam, seu
percussione patitur, per hæc quidem
quæ graues videntur iniurijs, aut percus-
siones, & quæ sint leues vel modicæ tan-
quam ex opposito cognoscuntur, sane quia
negocij natura non patitur, vt ad plerum-
omnia differantur, iudicium talis enormis
iniuriæ, seu percussione vestro duximus
arbitrio, committendum, tamen potesta-
tem vestram cum ad hoc processeritis tem-
peretis, vt citra metas huiusmodi, quam
ultra eas, circa absolutionem talium pro-
cedat, ne iniuriantes diuina absolutione
confissi, de facili in atrociores prorump-
pant percussiones, vel iniurias, & senten-
tiam canonis iam periculosius contem-
nentes in excommunicationis sententiam
procliuus prolabatur, tollerabilius enim
est, aliquos qui per vos possent etiam ab-
solui nobis, vel superiori absoluendos re-
linquere, quam contra statuta canonum
ima*

imagine quadam absolutiois adhibita non sine graui periculo quemquam relin-
quere in modum, cum umbra quadam
ostendatur in opere, veritas autem non
subsistit in effectu) hactenus extrauagas
de enormi, & leui, laesione, quam
in gratiam lectorum adduximus.

43 Propter mediocrem autem per-
cussionem, vel iniuriam de qua ni-
hil in hac extrauaganti actum est,
non poterit quis absolui nisi a Sum-
mo Pontifice, vel ab eo cui ipse ma-
datit doctores in dicto ca. peruenit,
maxime Abbas, ibi aut. Vener. Syl-
vester verbo, absolutio. 4. in prin-
cipio ratio est, quia hoc de mediocri
percussione & iniuria non est muta-
tum ex dicta extrauaganti, vt con-
stat ex verbis eius, & quod non est
immutatum stare non prohibetur
I. precipimus C. de appellat. & in l.
sancimus C. de testamentis, & quan-
uis ita receptum sit, ego credo quan-
tum colligi potest ex litera prae-
dictae extrauagantis, quod hoc de me-
diocri iniuria, aut percussione subla-
tum est, cum omnis percussio, & ini-
uria redacta sit, ad arbitrium ex lo-
co, tempore, & persona, iudicanda,
vel leuis, vel enormis vel grauis, ita
vt quae non sit leuis, pronus iudica-
da sit grauis, ibi, (Tanquam ex opposi-
to cognoscitur) faciunt omnia quae no-
tantur in §. atrox. in lit. de iniuris.

Hac omnia descendunt ex eo
quod exemptio quantumcumque
conformis iure diuino, retenta ta-
men posteriore opinione de iure po-
sitiuo sit, & quia consuetudo legiti-

me praescripta procedens ex tacito
consensu laicorum, & clericorum
maximam vim habet etiam circa
Ecclesiastica ex glof. & doctoribus,
& tex. in dicto ca. vir autem, & Ab-
bat. & Rocho vbi supra, ideo infer-
ri potest, fuisse ea omnia conseruata
potestati saeculari, iam inde ab aeta-
te, in qua leges illae fuerunt, de hac
exemptione promulgata, simile est
quod de decimis dicitur a laicis pos-
selsis, vt aetate hac ipsa possessio sit
per concilium Lateranense, quod a-
lias latissime tradidimus in tractat.
de expens. & melioratio. capit. 9. nu-
mero 20. cum sequē. cum ergo hac
quae diximus, & dicemus perpetuo
tenore semper sint obseruata, & v-
su recepta & obseruetur hodie & v-
su recipiantur, sit profecto, retenta
posteriore sententia vt omnia con-
seruata sint vsu, a tempore ipso quo
nondum ipse leges erant de exem-
ptione, & immunitate ista stabilitae
ideoque ex posteriori opinione va-
riae consuetudines in varijs regnis
conseruatae sunt, & vsu sunt receptae.

Et primum consuetudo Angliae 44
qua receptum est, vt clerici quicum-
que etiam coniugati, in sacris con-
stituti, coram iudice saeculari liti-
gent super actionibus realibus mix-
tis, & personalibus ab hac ratione
profecta videri potest, quae consue-
tudo quia nimis distrahebatur cleri-
cos a ministerio cultus diuini, parum
iusta, & rationalis merito visita est
Rorae iudicibus decisione 840. qua
refert Didacus, vbi supra, vt inam
nun-

nunquam Anglii in grauiore erro-
res laberentur, nec aberrassent vn-
quam ab antiqua auctoritate, & proa-
uorum sinceritate, & fide infames
hodie, olim laudedignissimi, nequa
hodie, & scelestissimi qui ecclesiae
Romanae sanctae, & immacolatae, veri-
tatem, religionisq; verae lucem, &
splendorem eiecerint, optimi olim
qui proprijs finibus egressi, mari, ter-
raque potentes, vt Christi fidem, Ro-
manique Pontificis Imperium, dila-
tarent, barbaros homines eosque re-
motissimos, fidei acerrimos hostes,
aggressi, non vicerunt solum, &
bello victos profligarunt, sed pa-
triam parua victoria honestissimis
tropheis decorarunt, quae posteris
aperta essent integrae religionis, &
fidei sanctae maiorum suorum docu-
menta vt si quando apud eos sacrosan-
cte Ecclesiae auctoritas, parum, aut
nihil valeret, ad ea trophea conuer-
si discerent, Summum Pontificem
Romanum, cuius monitis parua ef-
fent intentius venerari, adeo hodie
caeci, vt andabatarum more, in tene-
bris digladietur, adeo tenebris plus-
quam cymerijs obtecti vt plane
nec quid sciant, sentiant, nec reue-
ra sentiant, quid sciant: sine fide, si-
ne religione, sine lege, sine iure, si-
ne sacris, sine sacro tandem Roma-
no pastore, praeda caecodemoni pa-
ratissima, vbi obsecro est vetus illa
Anglorum religio? vbi fides? vbi in-
tegritas? vbi Ecclesiae Romanae cul-
tus? vbi Pontifici Romano per tot
saecula habitus honos? vnde obse-

cro ad vos venit isthaec in pios & ve-
re religiosos viros saeuia? vnde in
praedicatores sanctae matris eccle-
siae isthaec crudelitas? vnde odium
in Summum Pontificem Romanum
Christi in terris vicarium? vnde si-
multas? vnde inimicitia? venit olim
ab hinc fere mille quingentos an-
nos in Britanniam: quae hodie An-
glia est, Iosephus, ille ab Arimathaea
vrbe oriundus teste, Mattheo diuino
scriptore, qui prior fidem Christi in
insula dileminauit, ab ea aetate ad
nostra vsque tempora vera religio
christiana per interuallo, obseruata
quae tandem dementia homines a-
lioqui pios cepit? quis furor irrep-
sit? vt perditissimorum hominum
suasu in tot errores abierint, credo
equidem, vt sine pudore impune li-
ceat quodcumque liberit: ah pudeat
vno die, tot saeculorum mores cor-
rupisse, pudeat vno die sacra violas-
se, quae tot saeculis apud maiores illi
bata permanferant, agite iam resi-
piscite, reuocate in memoriae auos,
proauos, maioresque vestros, egre-
gios Romanae Ecclesiae cultores, do-
mestica agnoscite exempla, si alie-
na negligitis testimonia, summum
Romanum Pontificem reuerentius
colite, Christi saluatoris nostri in
terris vicarium consitemini, ad eius
pedes perpetuo tenore reges vestri,
sacerdotes vestri, vestriq; ciues pro-
iecti, sepe veniam delictorum im-
petrarunt, semper de ecclesiasticis
diuinisque rebus leges, praecipua, &
consilia sunt de precati, istos impo-
stores

stores rerum nouarum studiosos, cō
temnitē, abijcite, & pœnis quas pro
his sceleribus sunt commeriti affi-
cite, animaduertere maiorum ves-
trorum mores, fidem, religionem,
eā suscipite, nec vestra socordia de-
generes patiamini, vt viri pessimi
vestra stultitia fruantur, & insania
ditentur, sup̄te ingenio, vestroque
furore, & diuites & auari.

45 Secundo ex ea sentētia, & recep-
ta, & conseruata huc vsque consue-
tudinē fit vt non iniqua omnino vi-
deri possit consuetudo Gallia, qua
Galli absque vlla retractatione vtū-
tur, & secundum quam clerici in a-
ctiōibus realibus conueniuntur
coram iudicibus saecularibus ex Fa-
bro in §. fin. instit. de satisfactiōib.
num. 8. Aufrerius in clem. 1. de offi-
cio ordinarij, regula. 2. num. 5. Guil-
helmus Benedictus in c. Raynūtius
de testamen. verbo, & vxorem. el. 2.
numer. 322. Boerius decisione. 69.
num. 20. Tiraquellus lib. 1. retractus
§. 2. glo. 1. num. 81. quam consuetu-
dinem non audet improbare & me-
rito, Didacus pract. quaest. 31. num. 5.

46 Tertio ex ea sententia, & recep-
ta, & conseruata huc vsque consue-
tudinē, fit, vt in Galleco senatu, sena-
tores Galleci cognoscant de inter-
dicto retinendā, & recuperandā in
ter clericum actorem, & clericum
item reum, super possessione bene-
ficij ecclesiastici de qua consuetudi-
ne meminit. l. 10. tit. 1. lib. 3. noui or-
di. quā consuetudo ex eo potest fun-
dari quia causa possessionis rei spiri-

tualis, vel quasi spiritualis tempora-
lis censetur, ideo ad iudicē aliquan-
do praesertim ex consuetudine per-
tinere potest, quod tenet commu-
nis opinio ex glo. in c. literas de iu-
ramento calumniae quā asserit cau-
sam possessionis cuiuscunque rei
spiritualis temporalem esse notant
Vincentius in c. fin. de iudicijs, Bal-
dus, in c. 1. apud quem, vel quos con-
trouer glo. & dd. in c. cum dilectus
de electione. Cardinalis in clem. dif-
pendiosam de iudicijs, tex. in c. peti-
mus. 11. q. 1. & cap. causam quā el. 2.
qui filij sint legitimi, vide latissime 47
longam allegationem in consil. Ro-
landi a Valle. 23. vol. 2. ex quo simi-
lem cōsuetudinem videbis licet ip-
se contra eam consulat, qua ratio-
ne in Francia viget eadem consue-
tudo, vt scribit Guido Papa. q. 1. &
q. 71. & q. 85. Guillelmus Benedic-
tus vbi supra, verbo, & vxorem de-
cisione 2. num. 331. Boerius decis.
69. num. 23. Aufrerius in clem. 1. de
oficio ordinarij, regula. 2. fallentia.
24. Thomas Grammaticus decis. 78.
Carolus de Grafalis lib. 2. regal.
Francia, iure. 5. Selua de beneficio.
1. par. quaest. 7. nec quicquam obstat
quē adducit D. Didacus. Couarruu.
pract. quaest. capi. 35. quia iudices in
hac possessoria causa nihil attingūt
proprietaem, sed eam integrā re-
seruant summo pontifici, & iudici-
bus ecclesiasticis qui de ea possunt
cognoscere; de solo possessorio iu-
dicantes, nec rursus obstat, quod in
hoc iudicio exhibentur tituli ad iu-
stifi-

stificationem possessionis, ex gloss.
in clem. vna. de causa pos. & prop.
quia nihil vetat, quod iudex laicus
cognoscat, de titulo non vt annul-
let, aut reuocet titulum, sed vt in-
struat animum, ad decisionem cau-
sae temporalis, quod quotidie fit, en-
las fueras ecclesiasticas, & aduertit
Boerius vbi supra, ideo nihil debuit
hāc ratio mouere D. Didac. Couar.
vbi supra, vt ex ea ratione fere re-
probaret hanc consuetudinem, quā
praeterea quod lege lata est compro-
bata, ex eo non potuit improbari,
quia vero nullam habet mixtā cau-
sam proprietatis, nam etiam si titu-
li exhibeantur iudex laicus, nec re-
probat, nec probat titulum, sed in-
tra possessionis meras contentus de
possessione iudicat, tanquam de sa-
cto, remittens integram proprietatis
causam iudici ecclesiastico, quod
quidem fieri posse constat ex his quē
diximus, neque deducitur ex clem.
vna de causa posse. & propriet. nec
ex clem. vna de sequestra. poss. &
fruct. (saltem necessario, causa bene-
ficiali super possessorio esse om-
nino spiritualem, licet ibi de posses-
sione cognoscatur, Summus Pontifex,
de ista causa cognoscit, ergo est spi-
ritualis, non est bona consequentia
nisi quoque emptiones, venditiones,
locationes, crimina & delicta, om-
nia haec spiritualia dicas, quod de his
omnibus cognoscatur Summus Pon-
tifex, deinde nec constat sibi quod
idem met D. Dida. Couarruu. addu-
cit vbi supra, vers. primum enim il-

lud existimo, quia cum exemptio
hāc clericorum in temporalibus sit
secundum posteriorem opinionem
de qua supra de iure positio, licet
multum conformis iure diuino, li-
cet renuat ius, & contra dicat con-
suetudo tamen legitima, & legiti-
me inducta ex consensu tacito lai-
corum & clericorum potuit conser-
uare hoc ius regi nostro in senatu
Galleco, quare nihil faciunt quā ip-
se adducit, cum ea pertineat ad ius,
at vero nōs agimus de consuetudi-
ne ideo ex iure non potest damna-
ri consuetudo hāc, quia a dispa-
ritas non fit bona illatio l. fin. ff. de ca-
lumniato l. Papinianus exuli ff. de
minorib. facit tex. in c. de illis, & ca.
in istis 4. distinct. ibi. (*leges instituun-
tur cum promulgantur, firman-
tur cum moribus videntur approbantur*, cum
enim hāc consuetudo immemoria-
lis sit, praesumitur ante legem qua
exemptio ista concessa intelligitur
ex natura immemorialis quā tem-
pus infinitum continet diximus su-
pra num. 43. quod maxime habet
locum retenta ea quod causa posses-
soria rei quantumuis spiritualis, sit
causa temporalis, alias si ex eo solū
causa possessoria spiritualis est qua
debet ad decisionem ipsius expen-
di titulus, fieret profecto, vt nulla
causa temporalis videri posset, cum
ad decisionem causarum tempora-
lium, saepe iura diuina, nō solum hu-
mana euoluamus, & de furto, & co-
cubinato, & homicidio iudicaturi,
diuinas leges & humanas saepe euol-
uimus,

uimus, ut patet in hac ipsa re quam tractamus, itaque consuetudo illa non iniqua mihi videtur, quæ nec iniquitatem naturalem, nec moralem obrineat, sed pro sit plurimum in illo regno publicæ quieti, & tranquillitati, & civium ocio, ex quibus quoque satisfit his quæ adducit Roland. à Valle d. conti. 23. vol. 2.

48 Quarta ex ea sententia & recepta, & conservata usque ad nostra tempora fit etiam ut prælati ratione honoris, & reventiæ regi debitæ debeant ei obedientiam præstare, veniendo ad eum consulendum, text. in c. si episcopus 18. disti. vbi episcopus vocatus a Metropolitano, & a principe debet prius venire ad principem, text. in c. pastoralis §. cum autem de officio delegat. ab ordine literarum argumentando, ibi (à Rege vel Archiepiscopo evocari) facit text. in c. de rebus 12. q. 2. ibi (prius consulatis principem) glo. Innocent. & Abbas in c. cum parati de appellat. sunt enim prælati de consilio regis vbi agitur de utilitate reipublicæ glo. verbo, consilio in pragmatica sanctione Baldus in authen. habita c. ne filius pro patre, Ioannes Andr. & Abb. in c. clerici, ne clerici, vel monachi Felinus in c. licet de foro compet.

50 Hinc quinto ex ea sententia, & recepta & conservata ad nostra usque tempora factum est, ut licet clericis primæ temporali, iure exempti sit à iurisdictione temporali, text. in c. vno de cle. coniug. libr. 6. l. præbiteros C. de episcopis & cler. Bernar. Diaz de Lugo in pra-

cti. c. 90. illud sane receptum sit, scilicet, si divino ministerio vacaverint, & cultum gesserint clericorum, alia que observarint quæ scripta sunt in d. c. vno de quo nobis queq; est l. 1. tit. 4. lib. 1. novi ordi. vbi & de clericis coniugatis, & late Covarru. pract. q. 31. potuit enim summus Pontifex, circa hos clericos limitare, & restringere, ex ea ratione quam tractamus quia hæc exceptio quantumvis iuri divino conformis, sit tandem de iure repositivo retenta ea opinione, quod aduertit idem Didacus ibi, & c. 32. a quo principio hoc deducit de clericis primæ tonsuræ, ad præsentem usque.

51 Sexto ex ea sententia, & recepta, & conservata consuetudine fit ut iustitiam neatur, quod consuetudine inueterata receptum est, in senatu Sabaudensium vel Pedemontano, ut si clericus citetur a vicario, ut copareat coram eo, personaliter, clericus citatus possit recurrere ad principem, qui iubet informationem adduci, videndam: ab eo cui ipse deputat, & comitum negotium nec interim vicarius procedit, quousque remittatur causa, si nulla vis, aut iniuria reperiatur facta clerico citato ex informatione allata; hæc autem consuetudo habet fundamentum in iure scilicet ne vis fiat, quam principes possunt & solent tollere, & hæc consuetudo similis est fere, a las fuerunt ecclesiasticas de Castilla, nisi quod in his appellatur ad superiores, in illa Sabaudia consuetudine, nulla proposita appellatione ad superiorem, 52 recurritur ad principem, habet autem

tem

tem vtraque ortum, ex tex. in. c. ad ministratores. 23. q. 5. tex. in. ca. 1. de pace tenenda Bar. in proemio digestorum, verbo, versiculo omne, text. in. c. princeps, & c. regum. 23. q. 5. vbi de alia plura ad hunc propositum per domin. Didacum Covarru. practica quest. 34. & post ipsum decisivem Pedemont. 30. per totam, ex qua & consuetudine Sabaudia videbis ablatam violentiam ex eo actu, in quo ipsa reperiatur, siue a sententia definitiva sit appellatum, siue ab interloctoria, quæ reparari possit per diffinitivam, vel non possit reparari, vbi utique vis violentia, & iniuria reperiatur, & illa a iudice ecclesiastico, ex regio officio, adimenda est, quid enim magis reparabile est, quam citatio; & tamen citatus conqueritur, apud principem Sabaudia, & si per iniuriam citatus reperiatur adimitur ordinario, quia regum sit subditos a violentia tueri, vbi utique violentia reperiatur, multa ad propositum Aufrerius in dicta clem. prima, fallentia. 31. & Carolus de Grafalijs vbi supra, libro secundo, privilegio. 7. versicul. hinc est ad me dium.

53 Septimo ex ea sententia factum est, ut clericus negociator soluat Galliam ex leg. 7. tit. 18. libro 9. non ordinam. & clerici omnes subeant contributiones, & collectas impositas a sæculari principe cum reliquis civibus, vbi bonum publicum vertatur veluti si collecta imposita sit pro preparatione viæ publicæ, fontis, putei,

fontis, muri, propter bellum, propter famem, pestem, iuxta ea que diximus supra de quibus est Ripa responsum. 20. libro 2. responsorum, & nobis est. lege. 5. 2. 53. 54. tit. 6. par. 1. & l. 1. tit. 3. lib. 1. novi ordin. idem de his. si ea imposita sit ex his causis, & clericos tangat ea utilitas, Meza late en la tasa del pã, conclusio ne. 5. numer. 61. Nauartus in manuali capitulo. 27. numero. 120. Medina de restit. questione. 15. summa Astensana libro 5. tit. 30. articul. 4. & de requisitione facienda ordinario loci vide dictam l. 34. & ibi bonam glossam, & Azabedo in dicta lege. 1. tit. 3. lib. 1. noua recopilatio. ratio est quia ex causa idem ius humanum potuit humanas leges temperare, in de armati clerici a potestate seculari armis ipsis spoliantur, nec reperiuntur ab ecclesiastico iudice idem Didacus pract. questione. 33. numero. 7. versu. vtrumque.

Pro materia constitue tibi sequentes conclusiones, quas tamen iudicio sanctæ matris ecclesiæ submitto. Prima conclusio, potestas ecclesiastica & sæcularis differunt ratione interna, quia illa est supernaturaliter concessa hominibus; Apostolis, & discipulis domini, & eorum successoribus, sæcularis vero naturaliter congruit hominibus, siue fidelibus, siue infidelibus, quia in orbe semper fuit potestas regendi homines, per fuerunt reipublicæ quæ sunt institutiones gubernantium ex Aristotele, 4. polyt. c. 3.

Extrinsece item differunt causa, namque Christus dominus, fuit causa efficiens proxima potestatis ecclesiasticæ, ca. ad Ephesios. 4. & est spiritualis, quæ gubernatur diuinis scripturis, & Christo magistro, & legis latore, & iudice eterno, at vero secularis, non habet Deum immediatum & proximum auctorem, quauis aliquando habuerit constat enim hæc secularis electione, & iure ideo non habet Deum semper immediatum auctorem, quod lenim Paulus ait ad Romanos capitulo. 13. quod omnis potestas est a Deo, id est quod omnis potestas ordinatur a Deo, & est illa ordinatio secundum rationem naturalem, quam Deus optimus maximus hominum mentibus indidit, vt secundum illam uerent, & sunt in manu Dei regna & imperia, ipse tamen permittit in regibus & imperatoribus legitimas successiones, & ita interpretamur textum in authent. quom. oport. episcopos, in principio, & in authentica. de instrum. cautella, & fide. §. quia igitur, vbi quod a Deo est hæc potestas immediate, id est permissiue, generaliter, & ita interpretatur Iacobus Cardinalis de concilio libro. 10. articulo. 8. folio. 778. & ita conuenit lege digna vox. C. de legibus, & lege 1. §. cum enim. C. de veteri iure enucle. & §. sed quod principia instituti. de iure nat.

Differunt etiam sine, finis enim ecclesiasticæ est vita eterna, in fide Christi, & operibus charitatis, finis

huius pax & quies, reipublicæ, in virtutis operibus.

Secunda conclusio, vtraque hæc potestas, est in suo genere suprema spiritualis, tamen dignior, excellentior, & præstantior, vtraque est sufficiens ad suum ministerium, nec qui quam facit textus in capite, tum ad verum 26. distinct. vbi. quod imperialis potestas est a Deo, tum quia est a Dei ordinatione, vt diximus, tum quia imperium est ab ecclesia Romana, & ab ea accipit imperator gladium euaginatam in coronatione, & dicitur ei a sommo Pontifice (*accipe gladium de super beati Petri corpore sumprum ex capite*) & ita legitur in Pontificali, & de imperio est text. in c. venerabilem de elect. & ca. Romani de iure iurã. & imperator recipit gladium de altari. c. legimus. 93. dist. & est text. in extrauaganti vnã sanctam, & Alexan. de Inola cons. 87. vo. 2. & ideo dicit Bart. in d. 1. ff. de requiren. reis, quod fere fuit damnatus Danthes poeta de heresi, quod in sua monarchia, defendit quod imperium non dependebat ab ecclesia, vide Abbas in capite, venerabile de electione, & ibi text. quod electores habeant electionem ab ecclesia, quare de imperio non est dubium quia sit a Romana ecclesia, & licet Ioannes Monachus peruertat sensum illius extrauag. vnã sanctã, vt per Bellametam in. ca. solite de maiorit. & in cap. nouit de iudicijs, erat Gallus, & amicus Philippi regis Franciæ, & dicit Felinus in d. c. solite quod dedit

causam

causam condendi extraua. Meruit, quæ explicat extrauagantem vnã sanctam, respectu regni Franciæ, vnde eadem ratio est pro Regno Hispaniæ: inde est, vt ecclesia transferat imperium, & confirmet, & cononet imperatores, & ex extraua. meruit, patet. l. 8. tituli. par. 2.

Tertia conclusio, vtraque potestas sæpe reperitur apud eundem, vt diximus de Noe, Samuele, Melchisedech, Machabeis, & Christo domino, & Papa in terris ecclesiæ, & agnouit Iacobatus Cardinalis, vbi supra.

Quarta conclusio, omnes principes, & Christi fideles, per vniuersum orbem sumus subiecti Papæ in spiritualibus, quia singulari Dei beneficio sumus fideles, & de Christi ouili Ioannis. 21. Pasce oues meas capite. in scriptis. 26. distinct.

Quinta conclusio, Papa est princeps totius orbis mundani ad spiritualia a Deo immediate constitutus non a populis, vel principibus, vel ab alio, sed a Deo. capitulo. per venerabilem, qui filij sunt legitimi, & est vnum caput vrbs, & orbis, & est Petri successor, & Christi vicarius in terris capite, licet de translat. Prælati, Alexan. de consilio. 87. volum. 2. extrauag. vnã sanctam, vniuersalis enim fidelium collectio est vnã, vnã item fidelium congregatio, cuius caput est Papa, a Deo caput institutus, & est vnum corpus cuius ipse est caput. cap. Nouatianus. 7. q. prima. cap. loquitur, & c. rogamus. 24. q. 1. glossa. & doctores in clemen. ad nostrum, de hæret.

c. quoniam de offi. ordinam. & est. vnã sancta ecclesia catholica, extrau. vnã sancta in qua Papa est imperator sumus & supremus rex. Abb. in. c. per venerabile. §. rationibus, qui filij sunt legit. Hostiæ. in. c. causam que el. 2. eo.

Sexta conclusio, Papa habet a Deo vtrūq; gladium, quia Christus dñs vtrūq; habuit, & vtrumq; dedit Petro, & ecclesiæ, tenet Bart. in extraua. ad reprimendum, facit quod udduximus de duplici gladio, & clauis, non clatum accepit, vt notat Cardinalis Iacobatus. d. art. 8. li. 10. fol. 778. & tenet Astexanus libr. 6. sume. verbo, & tituli. de papa tu, & tenent Hostiensis. in d. c. causam que el. 2. & Abb. in. d. ca. per venerabile, sed gladium temporalem habet nutu, & seculares habent quantum ad executionem. & exercitum, extraua. vnã sanctam. ca. nouit de iudi. & tenet omnes de quibus supra, ideo cum maxime conueniat, pro vtilitate vniuersali ecclesiæ sanctæ, potest euaginare gladium temporalem, & exercere iurisdictionem temporalem quia vt diximus non præcepit Christus dominus Petro, vt abiceret a se gladium, sed vt reponeret, scilicet, quia voluit esse apud Petrum, & ecclesiã in usum necessarium, vnde insurgit, vt quia gladius temporalis est quoad exercitum ordinatum apud seculares. quod iudices ecclesiastici non possunt vocare ad se laicos de re profana, vt diximus supra. glossa. 3. §. 1. numer. 27. iuxta leg. 3. tituli. primo. li. 4. ordi. & l. 1. tit. 8. cod. libri. nec in regno per mittitur ipsis, & dantur quod

tidie madata regia, quæ si negligat mittitur extra regnū, ratio est, quia ex Christi præcepto habent gladiū hunc sed recōditum in vagina, quæ non debet ecclesia euaginare, nisi cum maxime conueniat, pro utilitate totius ecclesiæ, habeat autem ab ecclesia euaginatū principes seculares, ad quotidianos vsus.

Et ideo quo casu iudex ecclesiasticus potest procedere contra laicum, adhuc in regno, nō capit eum nec potest incarcerare, sed requirit iudicem secularem ad eam capturam, lege. 14. & l. 15. titulo. 1. libro. 4. ordinam. & fundat Ioannes Lupus de Palacios Rubi. in repetit. capitul. per vestras. 2. notabili. §. sed est pulchra, numer. 18. disputat Oldradus consilio. 86. facit ratio textus, in capite. prim. de officio ordina. text. in cap. postulasti de homicidio, textus in capite. cum cap. laicus de foro competent. l. placet. C. de sacrosan. ecclesie, authe. de mandatis principum. §. si vero canonicum. tenet Felinus in capit. significasti de officio pelegat. Aufrerius in dicta clem. prima, de officio ordina. quæstion. 5. dominus Didacus Couartu. practi. quæstio. 10. nume. 2. & est ratio quia hic gladius, quantum ad executionem est apud principes, Cardinalis Iacobatus vbi supra, extrau. vnam sanctam, dicto. c. nouit.

Et ex his patet, quod collectores, qui in regno colligunt spolia episcoporum emorientium, non possunt vocare ad se laicos, sed

debent eos continere, coram iudicibus regijs, ex superioribus, quia exercitium gladii huius est apud regem, extrau. vnam sanctam, & quæ diximus

Septima conclusio, exemptio sacerdotum, est multum conformis iuri diuino, & habet fundamenta diuina, late probauimus supra.

Octaua conclusio, Exemptio ista clericorum non potest reuocari a principe seculari, diximus supra late.

Nona conclusio, ecclesia propter crimina potest vnum, aut aliquē ista exemptione priuare diximus supra late.

Decima conclusio, consuetudo legitime inducta ex cōsēsu laicorū, & clericorum tacita: potuit istam exemptionem interpretari, & potuerunt consuetudines immemorales ab ea vsque ætate ad nostra tempora conseruari, omnia autem hæc submittimus iudicio sanctæ matris ecclesiæ, & si quid impie dictum, aut scriptum, nobis sit, illud nec dictum nec scriptum volumus.

Notabilia ex Glos. 10.

- 1 Qui agit de nobilitate. siue actor, siue reus tenetur probare se nobile.
- 2 Lite pendente super nobilitate, litigantes tenentur soluere tributa plebeia cū plebeis.
- 3 Qui agit petitorio super nobilitate post re iudicatā possessoriā adhuc tenetur probare, quod sua intersit.

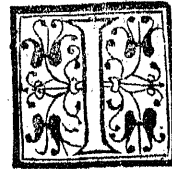
4 An

Glos.9.

- 4 An pēdēte causa nobilitatis, debeat is qui litigat abstinere ab officio nobiliū
- 5 Princeps non facit iniuriam ei, qui litigat exigendo ab eo tributa pēdente lite agitur de l. 6. hoc ii. & lib.
- 6 Is qui denegat tributa principi facit iniuriam principi.
- 7 Agitur de l. 2. ff. de obseq. patron. præstand.
- 8 In iuribus incorporeis actiones competunt possessoribus.

Que communente est
 tos que litigan sobre sus hidalguias
 son actores a quien incumben
 a probar sus demandas.

Glosa Decima.

dem est etiam, si sint rei conuenti, non solum actores isti, qui agunt de nobilitate, quia Rex noster inuictissimus fundat, & ex his quæ diximus proxima glossa. 9. in principio & gloss. 7. numer. 29. omnes tenentur soluere tributa, & ex dispositione. leg. 9. hoc titul. & lib. etiam lite pendente super nobilitate litigantes soluunt tributa, & quotidie dantur mandata regia ad exigenda tributa plebeia ab his quorum causæ aguntur, ad quam legem quatenus excusat eos qui habent rem iudicatam, possessoriā: & nobiles eos quos dicimus de solar, vide quæ di-

ximus supra glossa. 6. §. 1. nume. 42. & quantum operetur res illa iudicata possessoria, de qua in dicta lege, 9. vide quæ diximus late gloss. 8. numer. 3. vbi quod extinguit hanc præsumptionem, itaque ex ea & ibi dictis, verba hæc nostræ legis, explicatur, vt omnino qui agunt contra fiscum de nobilitate teneantur probare, siue de nouo agant in possessorio vel petitorio, siue agant post rem iudicatam possessoriā, adhuc tenentur probare, quia vt diximus dicto numero. 3. glossa. 8. res iudicata possessoria consopuit præsumptionem pro fisco, aut si manus extinxit, sed nihil ultra possessionem præstitit, ita vt in iudicio proprietatis qui velit obtinere, debeat probare ea quæ ad proprietatem probandam, & adduci, & probari, & possint, & soleant, & debeant, vt diximus glossa. 8. per totam, sed tamen propter rem iudicatam possessoriā interim non soluunt tributa plebeia cum plebeis, qui vero de nouo litigant, nulla precedente re iudicata possessoria, hi tenentur probare, siue actores sint siue rei, propter contrariam præsumptionem, quæ est pro fisco, ex d. l. 9. at vero vbi non sint tributa plebeia, sed officia in re publica, quæ distinguunt nobilem a plebeo, an pendente causa nobilitatis, debeat is qui litigat abstinere ab officio nobili, quod soli nobiles in sua republica exercere cōsueuerūt, sicut litigans durante lite super nobilitate soluit tributa plebeia

Ff 3

dice

dicemus inferius glossa. 37. numer. 49. vbi reducemus rem possessione, quæ fuerit tempore litis motæ, & antea: ita vt is qui litigat, si tempore litis motæ vel antea reperiantur in actuali possessione, quia iam gesserit officium nobilis, vel actu gerat, omnino non sit impediendus, si vero nunquam gesserit, nec gerat tempore litis motæ, si nulla alia distinctio sit in republica, distinguens nobiles a plebeis præter officia, tunc quidē omnino debeat abstinere, quia illud officium, tunc quoad iuris effectus obtinet vicem tributæ plebei, & habet in eo locum dispositio, text. in d. leg. 9. hoc titul. & libr. & subest in utroque eadem ratio, ita resoluit Otalora. 3. part. 3. part. cap. 3. numer. 8. & desumpsit a D. Didac. Couarb. variarum resolut. lib. 1. cap. 16. numer. 11. vbi copiose & nos dicemus dicit. glossa. 37. numer. 49. vide ibi.

Ex qua ratione quia actor habet contra se iuris præsumptionem, & Rex noster fundat contra omnes, resultat vt contributio hæc pendente litet sit maxime secundum ius, quia cum omnes teneantur soluere tributa, vt late supra nobis probatum est, nemini facit princeps iniuriam si ab eo qui litigat, exigat id quod omnino erat, habiturus sine litigio, vtitur enim iure suo ideo non potest videri iniurius, nec iniustus: Palat. Rub. in repet. capite, per vestras. §. sed pulchra dubitatio, folio, 84. que adduximus supra glossa. 8. numero. 6. nec iuris executio vllam continet

iniuriam lege iniuriarum. §. secundo. ff. de iniurijs,

At vero si non sit motalis, tunc est locus decisioni, text. in leg. 6. hoc titul. & libr. vt soli aduocato fiscali, aut sindaco vniuersitatis datur madata regia, vt particularis cogatur cum plebeis contribuere tributa plebeia quæ tamen lex in praxi temperata est vsu forensi, non enim datur mandatum regium sub illa forma sed præcipitur vniuersitatibus, vt priuatum scribant in suis matriculis, aut cum nobilibus, aut cum plebeis, & si cum plebeis scripserint. præcipitur, vt facta matricula, pignus capiatur propter summam ipsi impositam, quod pignus si ipse luat, iam soluat tributa, cū plebeis, vel si luere nollit, arrepto testimonio prouocet ad iudicium de nobilitate vniuersitatem, quam praxim adduximus supra glossa. 5. numero. 13. & ex ea praxi cessant omnia adducta ab Otalora vbi supra. nume. 10.

Quin etiam si quis neget tributa iniuriam facit principi, Abbas, & reliqui in. c. querellā de elect. Corrasius in. l. naturaliter, §. nihil commune. ff. de acquir. posse. in præfatione, & late fundat Otalora. c. 2. 3. part. 3. par. num. 9. & Didacus, variarum lib. 1. cap. 9. numer. 9. nec quicquam facit. l. 2. ff. de obseq. patron. præstand. vbi interdicto vnde vi non agit libertus aduersus patronum pendente lite, quasi possit rex adimere ius subdito, sicut denegatur interdictum vnde vi liberto, quem text. allega-

legebant ad hoc Boerius, & quos ille allegat in consuetudinibus Bitoricibus, titu. de feudis. §. 13. col. 2. vt subditus qui cum rege litigat, pendente lite non sit tuendus in possessione sua, sed text. id non probat interdictum enim illud vnde, vi, negatur liberto, propter reuerentiam debitam domino patrono: quod sensit ipsemet Acurius, ibi, & explicat optime, scilicet, ea ratione non dari interdictum, vnde, vi, contra patronum liberto, quia sapit delictum, sed non ideo non tuetur libertus suam possessionem contra patronum, pendente lite, quia datur actio in factum liberto, quæ apta narratione proposita, id præstat, quod alias libertus esset consequuturus per interdictum vnde, vi, text. expressus in. l. 1. §. interdictum hoc. ff. de vi. & vi, armat. ibi (Et verum est, nec liberto in patronum, nec in parentes liberis dandum esse, meliusque erit in factum actionem eisdem competere) itaque non destituitur remedio, nec filius, nec libertus, quominus sese tueri possint in sua possessione, qua ratione, nec verum est, quod tradebat Boerius vbi supra, & contra eum resoluit D. Didacus Couarrub. vbi supra, dicto numer. 9. nec ex eo capite litigās pendente lite tributa soluit, sed ex eo quia omnis anima soluere debet regi, quo diximus iure proxima glossa nec alienū ius sibi subripit princeps, sed suo vtitur, ideoque nemini facit iniuriam. d. §. secundo.

Neque priuatus dum agit con-

tra fiscum, nec fiscus protocando priuatum, fateretur reum possessorem ita vt videatur postea inique ab eo tributa exigere quem esse in possessione libertatis, aut exemptionis ob nobilitatem fateatur, ex ipso iudicij ordine, quod in realibus iudicijs reum possessorem, facit. l. officium ff. de rei iudic. §. omnium instit. de actionib. C. examinata de iudicijs. l. 1. C. vbi in rem actio, quia istud est verum, & procedit in reali iudicio super re corporali, at vero in iuribus in corporeis non ita receptum est, exercentur enim actiones reales ab eis qui possident. l. & si forte. §. sciendum. ff. si seru. it. vendi. Faber. & Ias. in. §. æque si agat instit. de actionib. Abbas in. c. examinata. de iudicijs, Barto. in. l. si prius. ff. de noui oper. nunt. nume. 3. glo. in dicto. c. examinata. & in. c. cum ecclesia sutrina de causa poss. & propriet. qua ratione Didacus vbi supra, dicto nu. 9. concludit esse verissima verba nostræ legis, vt is qui agit de nobilitate omnino debeat probare se nobilem cum fundet princeps, idemque esse recipiendum sit reus sit, quia tenetur probare, & interim dum lis vertitur debet contribuere cum plebis, reliqua vidisti supra glossa. 8.

Notabilia ex glo. vndecima.

Traditur illa quæstio an possint concurrere petitorij, & possessorij simul.

2 Traditur in quæstione opinio Ioannis, & Azonis, & fundamenta.

Ff 4

3 Tra-

- 3 Traditur secunda opinio Petri de Bella Pertiga, & Cyni, & fundamenta.
- 4 Due actiones possunt cumulari quādo absolutoria in vna non parit exceptionē rei iudicata in alia.
- 5 Seruitus realis debetur fundo dominantii non vero domino fundi.
- 6 Traditur sex regula impeditiua cumulationis petitorij, & possessorij.
- 7 Petitorium & possessorium possunt intentari vni in defectū alterius, agitur de. l. 1. §. 1. ff. quorū leg. et n. 67.
- 8 Adducitur tertia opinio Martini, ad cumulationem petitorij & possessorij et fundamenta.
- 9 Traditur resolutio questionis propositae et ad resolutionem adducitur distinctio.
- 10 Adducuntur septem cōbinationes Bartoli in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquir. p. of.
- 11 An is idem qui prius proposuit petitorium, is idē proponere possit possessorium adipiscendā, traditur distinctio.
- 12 Illud quod dicitur, quod quando absolutoria in vno iudicio parit exceptionem iudicati in altero, nō admittitur conuersus, quomodo sit intelligendum.
- 13 An is idem qui proposuit petitorium, is idem proponere possit possessorium recuperandē.
- 14 Lis semel cepta non potest deserri. plerūq; tamen deseritur permitte iure.
- 15 Causa possessionis suspēso petitorio breuiter est expedienda.
- 16 Agitur de clem. x. de causa pos. & proprietatis remissive ad glo. §. 2.
- nu. 21.
- 17 Agitur de c. 1. de restit. spoliato. & infranum. 71.
- 18 In inter dictis, & causis quę habent annexam proprietatē datur suspēso petitorij, admissō possessorio, & nu. 35.
- 19 In causa nobilitatis, si agas petitorio, et pendente iudicio, postq; rem iudicatam tuam, vel paternam, vel auitam, spolieris tua possessione captis pignoribus, recte cumulas possessorium,
- 20 An is idem qui petitorium proposuit, possit ex post facto proponere possessorium, retinendā.
- 21 In iuribus incorporeis qualiter, & quomodo concurrat petitorium, & possessorium, explicatur D. Didac. Cōuar. Otalora, & Afflictis.
- 22 In causis nobilitatis semper est certū cui incumbat onus probandi, ideo nō potest obstarē regula ordinis.
- 23 Dominus Didacus Couarrua, & Otalora improprie loquuntur, confundentes cumulationem, cum suspensione.
- 24 Aliud est recedere a petitorio, aliud suspendere petitorium, aliud cumulare possessorium.
- 25 Expenduntur verba nostrę legis Cōuar. dubēsis, & ostenditur improprietas.
- 26 Eadem resolutio est circa primam, & tertiam combinationem Bartoli, et nume. 39.
- 27 In his pragmaticis oblongioribus, non sunt expendenda singula verba, sed tota lex vni sensui est aptanda.
- 28 Suspensio petitorij alia est perpetua, alia ad tempus.
- 29 Adducitur praxis aduocatorum, et fundatur iure et ratione.
- 30 Addu-

- 30 Adducitur noua combinatio petitorij, et possessorij ultra septem combinationes Bartoli.
- 31 Vtrum condemnatus, vt soluat tributum cum plebeis, rursum possit agere petitorio, nihil obstante exceptione rei iudicatę.
- 32 In iuribus incorporeis, datur proprietas, et possessio, vel quasi possessio.
- 33 Quasi possessio, verbum, vnde dimanarit.
- 34 Pro iuribus incorporeis datur remedium possessorium.
- 35 Traditur resolutio questionis propositę scilicet quod absolutoria ex eo quod actor non probauit, impedit reuocationem litis.
- 36 Si actor suspendat conditionaliter petitorium non potest reus petere, vt eligat, quia est verā cumulario contra Otaloram.
- 37 Proposito petitorio, et postea possessorio retinendę respectu rei corporalis an inducatur cumulatio, an vero suspensio.
- 38 Vbi cumque possessorium quod proponitur habet causam dominij adiunctam non concurrat cum petitorio.
- 39 Secunda et tertia combinatio Bartoli incidit in primam, et nu. 26.
- 40 Quarta combinatio Bartoli quando actor proponit petitorium reus vero possessorium.
- 41 An proposito petitorio ab actore, reus possit proponere possessorium adipiscendā, distinguitur.
- 42 An proposito petitorio ab actore reus possit agere possessorio recuperandā.
- 43 Si spoliū contingat post litem contestatam in petitorio, & agatur possessorio recuperandā, an inducatur cumulatio, an suspensio, contra Bartoli.
- 44 Exceptio dilatoria qua nascitur litem contestata potest opponi in vim dilatoria.
- 45 Si fiscalis proposito contra particulare petitorio in causis nobilitatis ipsum spoliat suā possessione, an particularis agat possessorio recuperandā, & suspendat petitorium,
- 46 Agitur de l. 9. hoc tit. & lib.
- 47 El hijo dalgo nororio de solar, y el de carta executoria, si spoliatur agunt possessorio, & suspendunt petitorium.
- 48 Ordinarij locorum ad quos datur mandata regis, vt compellant aliquem ad soluendum tributa plebeia, inserta dicta l. 9. an cognoscere possint de exceptione contenta in d. l. 9.
- 49 Otalora vix firmat passum in questione.
- 50 Si spoliū contingat ante litem, contestatam, & opponatur, ante litem contestatam super petitorio, suspenditur petitorium.
- 51 Resoluitur questio cū D. Didaco Couarrubias contra Otaloram.
- 52 Ante litem motam non dantur regia mandata de soluendo, agitur de l. 6. hoc tit. & lib. & supra, glo. 10. nu. 5.
- 53 Si spoliū contingat ante litem, contestatam, super proprietate, & opponatur, ante litem contestatam, super petitorio, suspenditur petitorium.
- 54 Resoluitur questio cū D. Didaco Couarrubias contra Otaloram.
- 55 Ante litem motam non dantur regia mandata de soluendo, agitur de l. 6.
- Ff 5 hoc

- hoc tit. & lib. 25 supra glo. 10. nu. 5.
- 53 Si spoliū contingat ante litem contestatam super proprietate, & opponatur post litem contestatā, an inducatur suspensio.
- 54 Oralora nō satis percepit D. Didacū Couarrubias, et confundit duas opiniones.
- 55 An proposito prius petitorio, possit reus opponere possessorium retinendā traditur Bartoli distinctio.
- 56 An in causis nobilitatis proposito petitorio a fiscali, reus possit deducere possessorium retinendū.
- 57 Quomodo in foro concipitur hic libellus et quibus verbis.
- 58 Qui prior appellat prior agit.
- 59 Iudicium pēdet ex libello prius porrecto.
- 60 De qua re cognoscit iudex, de ea iudicat.
- 61 Sētētia debet esse conformis libello.
- 62 Iure nostro particularis non potest pro uocare ad iudiciū, sine reali perturbatione.
- 63 Quando petitorium proponitur ab actore, et possessorium a reo, diuersis respectibus, bene concurrunt.
- 64 Quando actor proponens petitorium in iuribus incorporeis non pretendit possidere, tūc si molestatur reum in possessione sua, reus cumulat possessorium retinendā, et ambo procedūt.
- 65 Qui agit petitorio inter turbare videtur possessionem rei.
- 66 In iuribus incorporeis ambo iudicia possessionis, et proprietatis procedūt, si non est dubium de probatione ad quem pertineat.

- 67 Agitur de l. i. §. i. ff. quorum legato vnde aduocati desumpserunt suam proestitam suspensionem.
- 68 Quando est certum actionem competere, sed dubitamus quē actio competat, tunc admittitur cumulatio.
- 69 Agitur de l. circa ff. de probationibus et §. sequenti num. 11.
- 70 Agitur de lege hac nostra Cordubēsi, an desideret a reo perturbationem realem.
- 71 In casibus in quibus non est licita cumulatio petitorij, et possessoriij si reus taceat, procedit utrumq; iudicium.
- 72 Agitur de quinta combinatione Bartoli, et de questione an proposito possessorio ab actore possit proponi petitorium a reo.

Los quales ellos intentan trayendo en ellas la propiedad y posesion de su hidalguia, e la exemption e inmunidad que por virtud della pretēden auer.

Glof. vndecima.

Hic incidit celeberrima illa iuris questio, an scilicet petitorium, & possessorium, possint simul intentari, quæ sola integrum volumen exigere poterat, quamque repetentes omnes in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquir. pos. attingunt, & latissime disputant eam tamen non possumus quanuis velimus prætermittere,

Glof. 9.

mittere, idque propter verba nostræ legis, quæ tota pertinent ad cumulationem, & suspensionem possessorij, & petitorij, ea autem solum adducemus sine quibus non posset constare mens & sensus nostræ legis omissa latiore disputatione, quæ nihil pertineat ad nobilitatis causas, quia tamen nostra lex bis atter de cumulatione, & suspensione petitorij, & possessorij, mentionem facit, ac antiquiores reprehendit & nouiores instruit, non abs re erit, ab antiquioribus & Iuriconsultis, & Iuriconsultorum interpretibus, querere rationem vtriusque iudicij, vtrū penitus pernoscamus, quomodo, & quando, & qua ratione, & cumulari, & suspendi possint: vtrū in de, & nostræ legis verus pateat sensus; & in causis nobilitatis constet ipsa comulatio, vel suspensio; petitorij, & possessorij.

Varia igitur antiquis sententia fuit circa hoc quod his verbis in nostra lege proponitur *trayende en ellas la propiedad, y posesion de su hidalguia,* an scilicet, petitorium & possessorium simul possint cumulari, & eodem tempore, namque Ioannes. & Azo, quos refert Bartol. in d. §. nihil commune, num. 14. dicebāt nullum possessoriū concurrere cum petitorio, ex l. si deui. ff. de iudicijs. *(si deui inquit calistratus, & possessio queratur, prius cognoscendam de vi, quam de proprietate diuus Adrianus rescripsit)* leg. in certi. C. de interdictis, *(prius possessionis decidi oportere*

questionem) & ibi *(vt ex hoc ordine facto de dominy diceptione probationes ab eo, qui de possessione victus est exigantur,)* le. ordinarij, C. de reuendicat. *(prius exhibitis mancipijs, de possessione iudicetur, ac tum demum proprietatis causa ab eodem iudice decidatur.)* l. futi. C. quorum bonor. ibi *(ergo iubemus vt omnibus frustrationibus amputatis per interdictum quorum bonorum in petitorum corpora transferantur, secunda actione proprietatis non excludatur.)* text. in l. 2. C. de edicto diui Adriani tollendo; ibi *(tamen scriptas heredes in possessionem mitti solet)* & iura omnia hæc de quibus inferius frequens est mentio, ideo eam referunt semel, concludunt respectu omnium interdictorum, scilicet ad ipsi eandem dicit. l. 2. d. l. fin. retinend. d. l. incerti. d. ordinarij. & recuperand. d. l. si de vi, sed tamen hæc iura si iusto iudicio expendatur, non negant omnino posse cumulari petitorium & possessorium, de hoc nec verbum, itaque nihil pertinet ad cumulationem, sed tota versantur in suspensione; petitorij, ita vt in casu earundem legum cumulatis his duobus iudicijs, possit petente parte, suspendi petitorium, vt de possessorio agatur, de quo tamē inferius agemus per sex regulas acceptas a Bartol. ita olim intelligebat Petrus, quem refert, & sequitur Alexand. in d. §. nihil commune, nu. 53. vtrū tertio mouetur, & est vera sententia; & vtilis ad suspensionem petitorij.

3 Ideo ipse Petrus de Bellapertiga tenebat secundam opinionem, & dicebat, quod nūquam potuit cadere in capite suo quod petitorium non concurreret cum possessorio, & tenet quod omne possessorium, siue adipiscendæ, siue retinendæ, siue recuperandæ, possit concurrere cum petitorio, tum quia hæc duo iudicia sunt diuersa, & non tendūt ad idem, ideo possunt cumulari, ex ratione text. in l. nemo ex his. §. quoties. ff. de re iudic. tum ex regula text. in l. fundi, & l. fundum. ff. de exceptionibus quia absolutoria in vno nō parit exceptionem rei iudicatæ in alio iudicio, ideo possūt cumulari, illa enim regula iuris est, ex dict. l. fundi, & l. fundum, vt duæ omnino actiones possint cumulari quādo absolutoria, quæ ferenda sit in vna, nō inducat exceptionem rei iudicatæ in alia, exemplum pone, vt Bartol. intelligas, ago contra te rei vendicatione, ad fundum quē dico meū, pendente hoc petitorio iudicio, dico quod fundus tuus debet seruitutem viæ, vel itineris fundo, quem in primo iudicio petitorio petebam, dico quod debet suspēdi secundum iudicium, ratio est ex dicta leg. fundum, & dicta l. fundi, quia absolutoria ferēda in primo iudicio, erat paritura exceptionem rei iudicatæ in secundo, quia si est reus absolutus, nō possū agere confessoria pro seruitute, quia seruitus debetur solū sūdo dominantī, non mihi. l. 2. §. primo. ff. si seruit. vend. at vero fundus

ille dominans ex absolutoria nihil ad me pertinet, ergo confessoria agere non possum, suspenditur ergo & merito secundum iudicium, donec de primo constet, egregius tex. quem nemo allegat in l. si vsum fructum. ff. de lib. causa, ibi, (aut differenda causa filia donec de matre constet.) qui tex. ex hac Theorica melius explicatur quam ex his quæ ibi Acursius congerit. Pro hac Petri opinione est text. non violando literā eius in leg. nulli. C. de iudicijs, vbi causa possessionis nō debet separari a causa proprietatis, facit pro Petro text. in clem. 1. de causa poss. & proprietatis, & facit fere per totum extra. de restitut. spoliato. & per totum de ordine cognitionum, vbi sunt plurima iura in quibus concurrunt petitorium & possessoriū, nec te moueat quod decisio illa clem. loquatur in causa beneficiāli deuoluta per appellationem legitimam ad sedem apostolicam quia ex Abbate, in c. Pastoralis de causa pos. & propriet. quem refert las. in dicto. §. nihil commune, num. 116. & ex Capitulo decisio. 28. idem est in alijs causis, & de illo text. vide supra gl. 1. §. 2. num. 21. & 22. vt cumq; enim ibi introducta sit proprietatis, certe cumulatur possessio, & reperiuntur coniuncta simul petitorium & possessorium, idem etiam reperitur in c. cum venissent de institutionibus, & in c. cum ecclesia Surrina de causa pos. & propriet. & in c. significauerunt de testibus, & sunt innumera

ra

ra iura pro Petro de Bellapertiga, cuius opinionem ex his fundamentis, sed non ita explicatis, sequitur Cynus in dicta l. ordinarij, & ibi dicit, quod opinio Petri est vera sicut euangelium.

Sed tamen Bartolus vbi supra, num. 15. scilicet, in dicto. §. nihil commune, dicit quod opinio Petri, & Cyni est falsa sicut Iudas Scarioth. & aduerte quod inter Bartolum, & Cynum, & Petrum, non est pugna, & controuersia respectu duorum interdictorum, scilicet, adipiscendæ, & recuperandæ, quia respectu horum duorum interdictorum bene concordant, quod possint concurrere, tota differentia est, respectu interdicti retinendæ, respectu cuius Bartolus, ita audacter reprobat opinionem Petri & Cyni, ait enim, quod in cumulatione petitorij, & possessoriij retinendæ est aperta repugnantia, quia qui vendicationē intentat, facit ex aduerso reum conuentum, possessorem dicta. leg. ordinarij. d. l. incerti. l. si. C. de rei vendi. l. officium. ff. eodem, at vero possessorio retinendæ contra, facit se possessorem, ideo ait Bartolus non, posse concurrere cum petitorio possessorium retinendæ, propter apertam repugnantiam, & contrarietatem, & est prima regula impeditiua cumulationis, ex qua impeditur concursus petitorij & possessoriij, scilicet si addit repugnantia, ideoque restituitur alterum ex illis, quia simul se possessorem, & non posses-

forem asserit, qui vtrumque climitat, hæc latius explicanda inferius.

Secunda regula ex qua impeditur cumulatio petitorij, & possessoriij, vnde suspensio alterius induci possit, est si in mutuo electione tollantur, vt est glo. in l. fin. C. de codicillis, quia si electione tollantur proculdubio non possunt concurrere, & inducitur alterius suspensio, cū ergo agas vendicationem, qua te possidere negas, nullum agas possessorio retinendæ, quo te possidere asseris, oportet, vt alterum eligas ex qua necessaria electione inducitur contra te suspensio alterius iudicij de quo text. infra aliqua.

Tertia regula quæ impedit cumulationem & concursum petitorij & possessoriij, ex qua quoties suspensio alterius inducitur est ex. d. l. fundi, & l. fundum. ff. de exceptionibus, scilicet, si absolutoria futura, in vno, pariat exceptionem rei iudicatæ in alio, cum ergo petitorium & possessorium retinendæ huiusmodi sint, patet quod non possunt cumulari, & quod merito inducitur suspensio alterius, & habet hæc regula maxime locum, respectu interdicti retinendæ, si reus in petitorio suscipiat in se onus probandi, & petat declarari rem ad se pertinere iuxta text. de quo agimus inferius, num. 69. in l. circa. ff. de probat. qui text. habet locum extra causam statum ex Barto. ibi, & glo. & quæ adduximus. d. num. 69. tūc enim si reus absol-

absolueretur, & fieret declaratio, quod res ad illum pertineat, quia reperitur possessor, & cum iure dominij excluderet possessorium retinendam ex aduerso oppositum, idque exceptione rei iudicatae. d. leg. fundi & d. l. fundam, ideo a principio recte potuit impediri cumulatio, & induci suspensio possessorij, si petitorium prius intentatum fuit, aut alterius, si utrumque simul, & est elegantissimum ad praxim, & cognitionem suspensionis in petitorio, & possessorio, & interdicto adipiscendae, quod habet mixtam proprietatem, ut sine dubio impediatur cumulatio petitorij & possessorij, quia ex d. lege fundum & d. lege fundi, sententia absolutoria ferenda in vno, adducit exceptionem rei iudicatae in alio, idque notauit Dinus in regula qui ad agendum de regul. iur. & sequitur Alexander. vbi supra, numero 56. post Bartolum vbi supra, facit. lex. 2. §. quaedam. ff. de interdictis, quod tamen intellige vtiliter, & praeter omnes si petitorium & possessorium adipiscendae proponantur simpliciter namque, si proponuntur conditionaliter, vnum videlicet in defectum alterius, quia peto fundum rei vindicatione, & si non competat vindicatio protestor quod per hoc non sum visus periudicare possessorio quod mihi competat, quod etiam intento, & peto mitti in possessionem eius fundi, quem vendicabam, atque id si demum vindicationi non sit locus, tunc quidem cum hac protestatione bene proceditur in vtro-

que, & quotidie ex facto agitur, textus, est expressus de quo agimus in numero 67. in leg. 1. §. 1. ff. quorum legat. ibi, (& saepe plures actiones dictamus protestati ex altera velle nos consequi quod nos contingat) qui textus loquitur in petitione hereditatis, & in interdicto quorum legatorum: vt patet ad literam. & admittitur quoties est dubium quae actio competat, tunc enim protestatio facit, vt cesset ista de petitorio, & possessorio disputationes in interdicto adipiscendae, igitur repugnantia, & necessaria electio, & exceptio rei iudicatae impediunt cumulationem petitorij, & possessorij, vt diximus: & inducunt quandam alterius suspensionem ex tribus his regulis Bartolus conuincit Petri, & Cyni opinionem vt ad mittendum non sit, quod trahebant de cumulatione petitorij, ipsi & possessorij retinendae.

Quarto impeditur cumulatio petitorij, & possessorij, & inducitur quaedam alterius suspensio, quando peto fundum a te respectu naturalis possessionis. aut detentationis, quam solum habes. l. officium. ff. de reuendicat. deinde ago interdicto retinendae, respectu eiusdem possessionis, aut detentationis, quia tunc apparet peruenisse ad me illa possessio, recteque impeditur cumulatio, & inducitur suspensio. lege, quoties la vltima. ff. de solut. §. final. instit. de perpet. & temporalibus actionibus quae ratio militat contra Petrum, & Cynum, & facit pro Bartolo, vt petitorium, & possessorium retinendae, omnino non possint

sint concurrere.

Quinto impeditur cumulatio petitorij & possessorij ratione duplicis quando quis consecuturus esset bis eandem rem, ratione eiusdem possessionis, quae regula dupliciter incidit in quarram regulam impediendam cumulationem lege nemo ex his. §. quoties. ff. de reud.

Sexto impeditur haec cumulatio, & inducitur suspensio ratione ordinis ex l. ordinarij, de reuendicat. ex leg. incerti. C. de interd. ex l. exirus. ff. de acquir. poss. ideo cum agitur reuendicatione, & postea aut simul, possessorio retinendae recte suspenditur petitorium ratione ordinis, quia exigitur possessio prius, vt ea constituta apud alterutrum tandem sciatur, quis probate debeat in iudicio petitorio, isthuc postulat iuris ordo, qui quidem confunditur si simul petitorium, & possessorium cumulantur ergo non debent, nec possunt cumulari, & haec sunt fundamenta sex contra Petrum, & Cynum, pro Barto, & sunt sex regulae ad suspensionem petitorij & possessorij opportunissimae, ex quibus Bar. existimat petitorium, & possessorium retinendae concurrere non posse, ideo autem adduximus quia ad suspensionem, de qua inferius acturi sumus sunt maxime, & necessaria, & vtilia & ex his sex regulis cumulationis, & suspensionis responderet Bart. & satisfacit fundamentis Petri, sed tamen ante quam agamus de veritate huius opinionis, & ante quam dicernamus

quis iustius induat arma: an Petrus, & Cynus, an vero Bart. addere libet tertiam ad quaestionem opinionem.

Tertia opinio fuit Martini, qui dicebat petitorium, & possessorium retinendae non concurrere, & quae ratione contrarietas: cetera autem possessoria adipiscendae, & recuperandae concurrere quidem, cum in his non sit contrarietas vlla pro prima parte sententiae Martini, sicut omnes rationes Bart. pro secunda vero parte allegat duo iura, scilicet lege, cum fundum. §. fin. ff. de vi, & vi, armat. qui loquitur in interdicto recuperandae, & text. in cap. Pastoralis de causa pos. & pro, & hanc opinionem tenet idem, Bart. in d. incerti. idem tenet Bald. ibi, & in d. ordinarij. Angel. in d. §. nihil commune, Anto. de Butrio in c. dilectus de resti. spolia. & est communis legistarum, & canonicarum opinio ex la. in d. §. nihil commune, nu. 97. & sequuntur nouiores omnes, & licet ita teneant certe illa duo iura non multum faciunt, quia quantum admittant cumulationem petitorij & possessorij, illud admittunt diuersis temporibus, non vno tempore, & ita aduertere videtur Iasson. vbi supra, sed sat sit, quod reperiantur simul: & licet multi multa scribant & sua cuique sit pulchra sententia in re praesertim dubia & varijs disputantium rationibus perplexa, mihi certe non est dubium quin petitorium possit concurrere cum omnipossessorio, non solum adipiscendae, & recuperandae in quo omnes conue-

conueniunt, verum cum ipso possessorio retinenda, idque probat mihi aperte tex. in. d. §. nihil commune, nō violando literam, text. ibi (*Et ideo non denegatur ei interdictum ut possideatis, qui cepit rem vendicare, non enim videtur possessioni renuntiasse, qui rem vendicauit*) quibus verbis nihil potest legi clarius, & apertius & aduerte quod si petitorium & possessorium retinende intentantur respectu eiusdem possessionis, tunc sine vilo dubio non admittitur cumulatio, & militat omnes rationes, quas adduximus supra, ex Bart. & pro Bartolo contra Petrum, & Cynū nec Petrus, & Cynus, dicebant, posse concurrere respectu eiusdem possessionis, sed absolute dicebant posse quidem concurrere.

Ideo licet hæc quæstio generalis sit, quæ tamē vt inferius patebit habet particulares decisiones iuris & licet hac de causa omiſſa sit anterioribus, quia tamen plurimum prodest ad particulares quæstiones de quibus agendum nobis est, pro vera resolutione. Dico, quod si intendantur simul respectu diuersæ possessionis, tunc etiam sine vlla dubitatione cumulantur, & in hoc nec Bart. pugnat cum Petro, & Cyno, & communis opinio est quod concurrant Barto. in. d. §. nihil commune, nu. 19 ex glo. ibi in quinta lectura, & glo. in lege clam possidere. §. qui ad nudinas. ff. de acq. pos. Bald. & Paul. in. l. ordinarij. C. de reuendi. Ripa in. d. §. nihil commune nu. 13. ver. lic. decl. ara

primo, Corasius in. 2. par. nu. 92. Soci n. Iun. nu. 312. Crotus conf. 105. nu. 3. Orianus in rub. de caus. pos. & pro p. decima quinta conclusione. Iacobi. de S. Georgio in. l. si deui hum. 16. C. de iudicijs Riminal. conf. 101. nu. 4. li. r. Beroius in. c. in literis de resti. spol. nu. 39. Bolognetus in. d. §. nihil commune in. 2. pa. nu. 359. contra Fabiū qui in. d. §. nihil commune num. 147. contrarium existimabat, sed nō est de ipso curandum, cum teneat contra communem opinionem, vt aduertit Menoch. de retinenda possessione remedio. 3. casu. 4. nu. 133. in. 1. 19.

Aut igitur sumus in dubio an vtrumque iudicium sit cumulatum respectu eiusdem possessionis, aut nullum dubium est, an sit cumulatum eiusdem possessionis respectu, & in dubio adhuc admitto concursum, per tex. in. d. §. nihil commune, & si dicas cum Bar. quod in hoc concursu sic simpliciter proposito reperitur idem possessor, & non possessor & quod est contrarietas quia vendicando dico me non possessorem, rursum agendo possessorio dico me possessorem, & est contrarietas, que expellit concursum, & inducit suspensionem, quod patet ex tex. in. l. 1. §. igitur. ff. uti possidetis, iuncta. l. 1. C. de alienat. mut. iud. causa facti, & text. in. c. examinata, de iudicijs, vnde resultat contrarietas quæ non est sustinenda. l. si procuratorio. §. alius. ff. quado appel. sit. l. 1. C. de furtis. c. sollicitudinem de appella. quæ ratione ob hanc contrarietatem,

&

& repugnantiam negabant concursum vtriusque iudicij Barto. in dicto. §. nihil commune, nu. 19. Alexā. num. 72. Iason nu. 98. Ripa. nu. 153. Corasius in. 2. pa. nu. 90. Rubeus. nu. 285. Afflictis decisione. 155. num. 5. Orianus in rub. de causa poss. & pro pri. 7. conclusione, solus Beroius in dicto. c. in literis. nu. 39. de resti. spoli. contrarium inutiliter tetat, de quo non est curandum.

Ad hæc enim respōdeo, quod quādo sumus in dubio an sint proposita ambo iudicia diuersis respectibus, an vno, præsumo proposita diuersis respectibus, nō vno, quia præsumere de beo proposita iuxta iuris regulas, quæ non admittunt vnū eundēque respectū ex Ias. d. nu. 98. quod si aperte pateat respectu eiusdē possessionis esse cumulata, dicam nō sustineri cōcursum & secundum hæc sunt de iure vera cōcordo opiniones Petri, & Cyni, & Bart. ita vt nec ex Cyno sit Petrus euāgelista, nec ex Bart. Iudas Scarioth, & tenēdo hanc non obſtāt omnia quæ adducebat Bart. cōtra Petrū, & Cynum, quibus omnibus satis facit Ias. vbi supra. d. nu. 98. nec enim est vlla contrarietas, nec electio necessaria, nec exceptio rei iudicata, nec duplicatio, nec ordoperuerſus iudicij, nec occupatio eius quæ ab alio deſideras quæ sunt sex regulæ impeditiue cōcurſus & cumulationis petitorij, & possessorij, cum enim petitorij & possessorij sint diuersa, & respectu diuersæ possessionis certe nihil obſtat vlla ex illis sex regulis.

Quibus præmissis quæ pertinet ad quæstionem generalem, & ad regulas sex impeditiuas cumulationis & concursus petitorij & possessorij, & profunt plurimum tanquam fundamēta ad particulares quæstiones de quibus sumus acturi, ideo enim præmissa nobis sunt breuius, sed dilucidius, accedo ad Bart. qui vt omnē absoluat disputationem ponit septem combinationes, siue categorias, vel prædicamenta ad quas veluti ad capita septem reducit ingenio se, vt solet reliqua, omnem concursum petitorij & possessorij, vt liquido constat, quando possint cumulari, quādo vero suspendi: & sicut sunt tria genera interdictorum, scilicet adipiscendæ, retinendæ, recuperandæ ita Bar. in vna quaq; categoria facit tria mēbra hæc autē septē cōbinationes, vel categoriæ omnē cōtinet rationē cumulationis, & suspensionis petitorij & possessorij in vno quoq; interdicto siue adipiscendæ, siue retinendæ, siue recuperandæ possessionis.

Prima combinatio est quando vnus, & idem proponit primo petitorium, secundo vero possessorium, vtrū admittatur cōcurſus & cumulatio, an vero suspensio in omni genere interdicti.

Secunda quando vnus & idem proponit possessorij primo, et ex post facto petitorij, an inducatur cumulatio, an vero suspensio, in triplici genere interdicti,

Tertia Categoria est quando vnus simul, & semel proponit vtrumq; respectu omnium interdictorum, ad suspensionē, vel cumulationem alterius, vel vtriusque.

Gg Quæ

Quarta, quando vnus proponit primo petitorium, & alius secundo possessorium, in quomodo inducatur concursus, aut suspensio

Quinta, quando vnus proponit possessorium alius secundo petitorium, quando concursus quando suspensio inducatur.

Sexta, quando simul, & eodem tempore vnus proponit petitorium alius possessorium quodcumque sit ad cumulationem, & suspensionem

Septima, quando vterque simul & semel proponit petitorium & possessorium, respectu interdictorum, an cumulatio an suspensio inducatur.

Hæ sunt septem combinationes, aut prædicamenta quæ continent omnem rationem cumulandi possessorium, & petitorium, & item suspendendi, ex quibus constat aperte tota ratio concursus, & suspensionis quæ in his causis nobilitatis frequentissima est, quæ vero pertinet ad literam nostri textus ibi (*las quales ellos intentan trayendo en ellas la prodriedad y possession*) attendit literam nostri textus. sola tertia Bart. combinatio erat nobis explicanda, sed quia passim alij casus sese offerunt, vt patebit inferius, & Bartol. ibi num. 22. vbi fere de litera nostri textus agit remittit se ad ea quæ dixerat in prima & secunda combinatione, num. 16. & 17. & sequentibus, & quia Didacus, & Otilora inferius adducendi multa congerunt, & disputant quæ pertinent ad secundam & primam Categoriã, vel combinationem, necessarium tum, vt constet litera nostri textus, tum etiã vt constet no-

stra futura resolutio agendum est de singulis combinationibus, quantum pertinet ad cumulationem, & suspensionem petitorij & possessoriij, nec enim suspensio attingi potest quin concursus etiã, & cumulatio attingatur, breuiter tamen expediemus quatenus explicatio pertineat ad literam nostri textus. reliqua omittimus, nec enim hic aggredimur repetitionem ad §. nihil commune, post Bart. Alex. Iass. Aretinũ, Ripam, Claudiũ, Alcia, Corrasium, Fabium, Fernadum, Marcum Aquilinũ, & post Abbatẽ Feli. Antonium, Socinum, Beroium in c. Pastoralis de causa poss. & propriet. & in c. significauerunt de testibus, ex quibus integrum volumen cõflari poterat, & aliud agi, ommitto, quæ seorsum scripsere Afflictis, Didacus, Boerius, & Menochius dum aliud agunt, sed nos id dumtaxat attingemus, quod sit necessarium ad quæstiones de nobilitate, disputandas, & quod sit apud omnes receptissimum, itaque non annumerabimus doctores nisi vbi concertatio dubia sit, ociosũ enim est in re recepta, & definita longam doctorum seriẽ annumerasse.

Igitur in prima combinatione quando idem proponit petitorium, & ex post facto possessorium, an inducatur cumulatio, & concursus, an vero suspensio, & primo in interdicto adipiscenda dico breuiter (quia in causis nobilitatis non potest continere ista combinatio respectu huius interdicti, propter ea quæ diximus late

late glossa 7. numero 17.) ad reliquas causas dico inquam, quod si petitorium & possessorium omnino sefe non competantur, quia vel electione tollantur, vel contraria sint, tunc non datur cumulatio, sed nec suspensio vt in leg. fin. Codice de codicillis, sed proceditur in primo iudicio, scilicet petitorio, secundum autem nempe possessorium proponi non potest, si vel electione tollatur, aut pugnet ex diametro, obstante secunda regula impeditiua concursus, de qua supra, ita d. leg. fin. quæ est Theodosij, & legit in codice Theodosiano lib. 4. tit. 4. & hanc resolutionem tenent & recipiunt Bart. d. nu. 16 Corrasius. 2. part. nu. 84. Orianus. in rub. de caus. pos. & prop. & quauis Rubeus in d. §. nihil commune num. 266. & Fabius, num. 104. & Fernandus. c. 3. nu. 6. multum laboret, in eo, an scilicet, in casu. d. l. fin. sit electio vel repugnantia vtriusque, certe vera est Bartol. sententia, vt cesset concursus, vbiicumque, vel alterum sit eligendum remedium, vel vbiicumque remedia pugnent, quia semper reincidit in idem, vt scilicet, electio sit facienda, vbi repugnantia ad sit, si enim in dicta. l. fin. pugnant successio ex testamento, & ex codicillis, quia hæc est ab intestato illa ex testamento, certe consequitur, vt omnino alterum sit eligendum, ex qua ratione constat allegatio Bartoli, & ita tenent Bartolus in lege. edita. Codice de edendo, & Decius, ibi numero. 62.

Vnde quando possessorium nõ pugnat origine, & effectu cum iudicio petitorio, quia abest repugnantia, nec est necessaria electio, bene admittitur ista hæc petitorij, & possessoriij cumulatio, vt sentit Bartol. in dicto. §. nihil commune, dict. nu. 16. & Iasson ibi numer. 100. qua ratione Rubeus, Fabius, Fernandus, & Ripa, & eos secutus Menochius, remedio. 4. de adipiscenda, num. 517. existimant, posse quidem proponi petitorium ex testamento ad hæreditatem, deinde remedium possessorium, ex l. fin. de edicto diui Adriani, quia nec origine pugnant, nec ad eundem tendunt finem, nec timor est, quod prius intentato petitorio, lata sententia super ipso, pariat exceptionem dominij notoriam ad possessorium postea intentatum, ex regula tertia supra adducta impeditiua concursus. & ex leg. fundi, & l. fundum, ibi adductis, & Bartolo, in dicto numero. 16. versu. præterea exceptio, quia cum iudicium possessorium sit sumariũ, breuiter expedietur, ita sentit Bartolol. vbi supra ex Dino in cap. qui ad agendum de regulis iuris, in sexto, sunt enim hæc diuersa, scilicet, proprietas, & possessio, diuersimode litiganda, & iudicanda, & diuersis temporibus, vnde patet superius ad l. interdum. ff. de publicis iudicijs vbi agens criminaliter. leg. Iullia de vi: non potest postea cumulare possessorium recuperanda, ratio est quia ambo iudicia tendunt ad idem non ad diuersa,

ideo electione tolluntur, ita intelligunt Socinus Senior in dicto. §. nihil commune, numer. 20. & Iass. numer. 191. Claudius Mermerius, numer. 147. Hormano Detus numer. 67. Rubens numer. 268. Fernandus, c. 3. nu. 7. Socius Junio. nu. 317. nec obstat ratio ordinis, de qua supra in regula sexta impeditiva concursus, nec item obstant iura de quibus supra, nu. 5. scilicet in incerti. C. de interdictis. l. ordinarij. C. de reuendic. l. i. §. quia autem ff. quorum legatorum, quia hec omnia singularem considerationem habent respectu interdicti retinenda de quo mox non nihil agimus, ita scripsit Fabius in dicto. §. nihil commune, numer. 136. & Bald. in d. l. incerti nu. 12. & hos secutus, Menochius de retinenda, quaest. 60. & de adipiscenda, remedio. 3. numer. 121.

Ex quibus omnibus quia in secunda, & 3. combinatione idem receptum est, quod in hac prima, plurimum aduertendum est ad haec, ex his enim patet quid respondendum sit, in reliquis ex Barto. vbi supra, nu. 21. & 22. quem reliqui sequuntur, & ideo fuit nobis attingendum hoc interdictum adipiscenda.

Ergo si haec remedia sese comparantur, & electione necessaria non tollantur, non prohibetur concursus, ita tamen si non dum sit conclusum in causa petitorij, argumento, tex. in. o. Pastoralis de causa posses. & propriet. & tex. in. c. significauerunt de testibus, pone petisse meate fundum reuendicatione que pa-

tri dederas, & tradideras, instituta lis est, & ceptum iudicium, deinde reperio in patris mei fuisse hereditate tempore mortis, certe ante conclusionem in causa non impedior agere possessorio adipiscenda, nec obberit, quod lis cepta sit in petitorio quia vnum iudicium non tollit alterum, & recte admittitur possessoriu, quia breuius expeditur, ut potest sum marium, & cum non sit conclusum in causa non poterit in petitorio sententia proferri, dicto. c. Pastoralis, & glosa famosa, in d. l. si deui. ff. de iudicijs recepta.

Vnde inferes notabilem limitationem ad. l. fundi, & ad. l. fundum: ff. de exceptionibus, ex quibus supra numer. 6. ex Bartoloque fundauimus tertiam regulam impeditiuam concursus petitorij & possessoriij, ut scilicet, impediatur cumlatio si absolutoria in primo potest parere exceptionem rei iudicatae in secundo ut illud intelligatur, quando vero similiter primum iudicium prius expeditur, & finietur quam secundum, ita limitat Iasson in dicto. §. nihil commune numer. 101. ex Bartolo, & Imola, quos refert, approbant Abbas, Aretinus, & Relicti in dicto. capi. Pastoralis.

At vero si conclusum sit in causa tunc si ferenda sit sententia pro reo, & contra eum qui petitorium intentauit, & modo vult intentare possessorium, certe impeditur concursus ex aequitate canonica, ita Bartol. in dicto. §. nihil commune, numer. 16. & cum

cum eo sentiunt omnes Iasson, ibi, numer. 113. Rubens, numer. 273. Fernandus, c. 3. numer. 7. Socinus Iuni. nu. 320. ex tex. in. c. Pastoralis, saepius allegato. licet Iasson in hoc casu vbi omnino ferenda sit sententia absolutoria pro reo, quia actor non probauit, vbi supra, & post eum Contrarius, 261 parte numer. 84. verius existiment, nullam hic versari aequitatem canonicam, sed id procedere ex ratione dictae. leg. fundi, & leg. fundum, quae impediunt concursum istum ut diximus in tertia regula impeditiuam concursus supra.

Et fortius haec habent locum cum conclusum est in causa, & speratur sententia in fauorem rei, contra actorem qui petitorium intentauit, & vult modo possessorio agere, non ex ea ratione quia actor non probauit, sed ex ea quia reus probauit se dominum, nam tunc non conceditur iste concursus, & cumlatio, ita Bartolus in dicto. §. nihil commune, numero. 16. Imola. numer. 18. Alex. numer. 30. Ripa. numero. 144. Hormanus numer. 86. Rubens numer. 267. Socinus Iunior, numer. 321. Contrarius 2. parte numer. 84. Orianus in rub. de causa pos. & propriet. versu. secunda conclusio, Anton. de Butr. o in. c. cu dilct. de causa pos. & propriet. rationem diximus glossa 3. §. primo numero. 30. & dicemus infra glossa 12. numer. 85. & hoc defendit Iass. vbi supra, contra impugnationem Aretini, & Angeli, & late comprobatur Cladius de Seifellis etiam in nototio no

permanentem, quale est illud quod resultat ex probationibus primae instantiae, quae possunt enouari in secunda instantia, & sententia aqua potest appellari, & quauis Alexandri & Iasson, vbi supra, & Angelus, & Aretinus, late digladiantur de veritate eius dicti, an paria sint latam esse sententiam, vel prospicere ex actis esse omnino ferendam, & late disputant Fabius vbi, numer. 110. & Rubens numero 172. & varie torqueatur Alexandri ibi, numero 45. vbi agit de notorio, quod resultat ex probationibus, quod debeant impedire possessorium, ex capit. significauerunt de testibus, quia notorium impedit litis ingressum idem Alexandri in lege creditori. C. de pactis post Archidiacon. in. cap. vt circa, de electione in sexto, & quauis haec probationes ex quibus inducitur notorium possint reprobari in alia instantia, adhuc ei iudici coram quo agitur, notorium faciunt, & ostendunt malitiam, & dolum, & fraudem praesentem, cui obuiare debet iudex prudens, nihil animaduertens, quod futuro tempore in alia instantia possit contingere, quae fuit ratio Bartoli. vbi supra, & text. in dicto. capit. Pastoralis, & explicuit Menochius, numero 536. vbi supra, & interrim quod aliud non patet haec probationes inducunt notorium, vel permanens, vel momentaneum nihil interest, vide Antonium in. c. vesta de cohabit. clericor. & mulier, & Bald. in. leg. cum fratrem. C. de his

quibus vt indig. & latissime Cardinale Jacobatum in pulchro. casu de concilio, ritu, de chrimate sub Iulio lib. 7. art. 1. vers. sed ad premissa, folio mihi. 431.

3 Secundo quando ceptum est petitorium, videndum est, an idem ipse ex post facto possit proponere possessorium recuperandæ, qui casus pertinet ad tex. in l. cum fundum, § finalis, ff. de vi. & vi arma. vnde deducitur regula, quod non impeditur qui semel egit petitorio, agere possessorio recuperandæ maxime ante conclusionem in causa. ex d. capit. Pastoralis, ex ratione quam proxime diximus tenet Barto. vbi supra, & Ripa dicit communem ibi. num. 161. & Rubeus num. 312. Corrafius. 2. parte. nu. 86. quod quidem extendendum est ad remedium. c. reintegranda. 3. q. 1. contra Socinū qui contrariū tenebat in l. rē quæ nobis. ff. de acq. poss. num. 15. vers. dubitatur: nec enim vlla dubitandi ratio est inter interdictum vnde vi, & remedium reintegrandæ, quim ac idem sit, & cum sit vna, & eadem res nequit diuerso iure censerī, vt diximus glo. 6. §. r. num. 13.

Sed tamen vtiliter ita accipio, si idem in vtroque hoc iudicio succipiat in se onus probandi, quia tunc nulla regula ex predictis obstat, alias si dicat se non teneri ad probationem quia reus possidebat iuxta communem allegationem, tex. in l. vis eius. C. probat. de qua Barto. in d. §. nihil commune de cuius di-

cto. agit Alexan. ibi numer. 68. tunc quia reuocatur in dubiū ex qua parte sit expectanda probatio, nec esse est ex sexta regula supra adducta impeditiua cumulationis, vt suspendatur petitorium, & agatur de solo possessorio, vt ex possessorio constet quis sit possessor, & ab altera parte exigatur prouatio, itaque ex Barto. si actor qui prius proposuit petitorium, & post modum possessorium recuperandæ, non vult subire onus probandi super proprietate, sed forte vult quod onus istud transferatur in illum, qui iniuste spoliavit eum, tunc potest si vult, suspensio petitorio intentare possessorium hoc, & discutere prius de possessorio, vt sic appareat quis prouet in petitorio. l. vis eius. C. de probat. l. liberis. §. finali de liberabili causa. ff.

Imola relatus ab Alexan. nu. 78 in d. §. nihil commune, agit de dicto Barto. ad aliud propositum, aut tenta superiori specie, si actor obtineat in possessorio. ex inuassione probata, an rursus in petitorio, quod suspensum fuit & nunc finito possessorio peragitur, debeat obtinere nihil probando aliud respectu dominij, si reus etiam nihil prouet, quoniam Barto. videtur innuere, partē affirmatiuam, qui dixerit suspendi in hoc casu petitorium, & agi de possessorio, vt ex eo constet quis subeat onus probandi, ergo voluit, quod si ex sola probatione violentiæ obtineat in possessorio, iuxta. d. l. vis eius, & d. l. liberis. §. fin. quod ex eo so-

lum

lum postea obtinebit in petitorio, si reus nihil probet in contrarium, & dicit Imol. quod hoc est aperte contra tex. inc. significauerunt de testibus, vbi intentatis petitorio & possessorio recuperandæ potest suspendi petitorium, & agi de possessorio, quofinito reuertimur ad petitorium, & tamen ibi non obtinetur ex solo possessorio, nisi aliter probet de dominio, & ita in hac opinione residet Imola, vt omnino probatio requiratur, & tenet quod omnino debet ferri sententia, etiam si actor reperitur, post possessorium, possessor in petitorio, ex d. c. significauerunt, & ad tex. in l. vis eius, & in d. l. liberis: §. fin. respondet, quod est casus specialis in possessione hominis, vt violenta possessio hominis non releuet, quod fuit Bald. in d. l. vis eius, & addit secundo, quod litera textus in dicta. l. vis eius, nihil agit de onere probationis, sed præmittit violentiā, vt cognoscamus quis sit futurus actor in iudicio, nec aliud dicit ad l. si de possessione. C. de probationibus, respondet esse quoque casum specialem, quod presumatur contra feruum qui abscedit instrumentum emptionis, pro Bartolo facit tex. in l. si quis emptionis. §. sed hoc super illis. C. de præscrip. 30. vel. 40. annot. vbi sola probatio violentiæ impedit refractionem dominij a violento inuassore, facit quod tradit Cynus, in l. e. si feruus. C. de episcopis & ele. post glo. ibi, quod si feruus meus peruenit ad ecclesiam cū

aliquo vicio dicor probasse dominium, vltimo authores varij sunt, Hostiensis in leg. Pastoralis de causa pos. & propriet. est contra Bartol. post ipsum Imola, contra ipsum Cynus in leg. 1. C. vbi cause stat Baldus. & Salycet. in d. l. vis eius, Baldus in dicta. l. si quis ad se fundum, & in l. final. C. de feruitutibus, & aqua. 13. quæst. Innocent. in c. bonæ de postulat. prælat. el. 2. Imola in lege. 4. §. cato. de verborum, & luf. in dicto. §. nihil commune qui allegat Aretinū ibi, num. 120. dicit hanc magis communem opinionem, contra Innocentium in dicto. ca. Pastoralis, Raphaelem Cumanum, & Ludouicum Romanum in d. §. nihil commune & Angelum in l. incum. §. volenti. ff. quod metus, causa qui contrarium tenebant & luf. respondet ad fundamenta pro vtraque parte ibi vide d. numer. 120. & num. 119. dicit quod hoc casu forte sequetur sententia ab solutoria ab instantia iudicij.

Nec impedit hanc suspensionē petitorij, regula tex. in auth. qui semel. c. quomodo, & quando iudex, vbi qui semel produxit libellum in iudicio non potest postea desistere, sed debet insistere, aut expresse renunciare, ita obijciunt Alexan. Cumanus, & post eos luff. ibi. num. 116. sed responde breuiter, quod cū causa & ad tempus bene potest suspendi per mittente iure, & ita suspenditur quovsq; duret lis super possessorio, quod summarie, & breuiter expeditur. l. 3. §. ibidem. ff. ad exhibita

respondet Ias. vbi supra.

- 15 Et nota quod ista suspensio non conceditur in odium spoliationis, sed ratione ordinis, ut constet ex qua parte exigenda sit probatio in petitorio, contra Alexand. vbi supra, qui contrarium existimabat, cum in iuribus incorporeis, ut dicemus admitteret ista suspensio solum ratione ordinis, nec quicquam facit
- 16 text. in clem. 1. de causa pos. & propriet. quia continet particularem irrationem, ut subtilius aduertimus glo. 1. §. 2. numero 21. Ultimo videtur ob stare text. in c. ad restitu. spoliat. vbi consensus etiam ratiocinis eius qui patitur agere de petitorio, cum sit spoliatus nocet sibi, unde videbatur, quod hic non possit suspendere petitorium, & agere de possessorio, breuiter, Iaso respondet numer. 118. & bene, hoc non pertinere ad hanc combinationem, sed ad quartam, quia in dicto cap. duo haec a duobus intentantur petitorium ab vno ab altero possessoriu in hac combinatione idem vtrumque intentat, & inducta ad augmentum non debent, contrarium oportet legi legata inuicem ff. de adim. legat. lege, mancipia. ff. de fundo in structo, & pro hac est text. in d. cap. significauerit de testibus, & in quarta combinatione agemus de rebus. in dicto c. de restitu. spoliatorum ibi vide & Menochium de receptanda remedio. numero 16.
- 18 Si autem conclusum sit in causa tunc obseruandum est, quod su-

perius diximus in possessorio adipiscenda, ut non detur concursus, nec admittatur ista possessori tractatio si ex actis constet, reum omnino absoluentum maxime si de dominio probauit suscepta in se probatione iuxta text. in leg. circa. ff. de probat. de qua infra numero. 69. qui tunc remanet dominus, & legitimus possessor, & remanet purgata violentia, & est locus, dicta lege. fundi, & dicta lege fundum, ut actor excludatur exceptione rei iudicatae omnino futura, quod extendit etiam ad possessoria quae habent annexam proprietatem, aut in causibus vbi sine titulo ipsa possessio est nutritiua peccati, ut in beneficijs, & matrimonijs, §. quaedam lege. 2. ff. de interdictis. ca. ex parte. c. ex transmissa, de restitu. spoliat. & adnotauit Bartol. vbi supra, & Alex. & post eos Ias. numero, 129. Bald. in lege edita de edendo, & est text. in l. §. fin. ff. de aqua quotidiana & aestiua, & est recepta ceteris omnibus sine dubitatione.

Igitur post conclusionem in causa, & post plenam probationem facta a reo non admittitur causa possessori, & subest aequitas dicto cap. Pastoralis quae fundamentum habet in iure scripto, dicta. l. fundi dicta. l. fundum, ex his autem aduerte ad casum quotidianum, quia cum agis petitorio post rem iudicatam possessoria tuam vel paternam nihil interest, ex lege & an eadem. §. fin. ff. de exceptione rei iudicatae si vel fiscalis aduocatus, vel communitas ipsa te spo-

- 19 licent tua immunitate: & amborum vel alterius facto pignora tibi accipiantur pro censu plebeio vendantur, profecto recte ages de recuperatorio possessorio, suspensio petitorio ut restituas, ex dicta. l. cum fundum. §. fin. & dict. c. Pastoralis, immo poteris si velis cumulare vtrumque, & de viroque agere, ut diximus glo. 8. vbi de probatione disputauimus: & quia certum est quis probare debeat, non induetur ex ratione ordinis, suspensio, diximus late. d. glossa. 8.

- Tertio, quando propositum est petitorium, & ab eodem ex post facto proponitur possessorium retinenda, tunc distinguitur, aut sumus in re corporea, aut in iuribus incorporeis si sumus in iuribus incorporeis, si actor velit succipere in se onus probandi non est dubium, quin detur cumulatio. Bartol. in d. §. nihil commune, numero. 18. Alex. in ibi numero. 72. Ias. numero. 126. Ripa numero. 150. Rubeus numero. 784. Fabius, numero. 125. Claudius numero. 156. Detus numero. 93. Berengarius quem Fernandum alias voco. cap. 3. numero. 11. Corasius. 2. part. numero. 91. Ioannes Bolonetus. 2. part. numero. 305. & ante hos nouiores tenuerunt Bald. consil. 161. libr. 3. Paulus consil. 259. libr. 2. Lanfrancus de Orian. quem orianum voco in rubr. de caus. pos. & prop. colu. 13. versic. quarta conclusio, Iacobus a sancto Georgio in leg. si deui. numero. 15. de iudicijs Bald. & Paulus in l. ordinarij C. de reuendi. practica Papiensis in forma libelli pro turbata possessio-

ne in verbo ad cesandum. numero. 7. Ioannes Fabri in §. que si agat numero. 12. instit. de actionibus, & in §. retinetur, versic. commissis, instit. de interdictis, atque ita decisum tradit Afflict. decis. 155. nu. 4. & respondit Ripa libr. 2. responsorum. c. 7. nu. 3. & fere idem sentit D. Didacus Couarrub. variat. lib. 1. c. 16. numero. 9. & Otalora. 3. part. c. 15. nu. 1. Menochius de retinenda remedio. numero. 539. qui ratione addit quia scilicet, nulla est repugnantia, etiam si verum sit hic non esse recurrendum ad regulam impeditiuam repugnantiae ratione, sed ad regulam ordinis, quia cum succipiat in se onus probandi ratio nulla habetur ordinis, quis obtineat in possessione, ut ab altera parte expectetur probatio in petitorio.

Ideo si actor non succipiat in se onus probandi, sed dubium sit, de possessione, tunc suspenditur petitorium, ut ex decisione possessori, si quid consistat ad quem pertineat onus probationis, & ratione ordinis cesat cumulatio, quod resoluunt omnes de quibus supra. meminimus & communem dicit Iaso vbi supra, dicto numero. 126. alias si non obstat ratio ordinis, ad imponendum onus probandi, tunc simpliciter datur cumulatio petitorij & possessori, & proceditur in vtroque vno eodemque iudicio, sine suspensione alterius ex quo restant duo animaduertenda quae sunt necessaria in praxi.

Primum, quod licet Afflict. de

cisione. 155. & Didacus varia. lib. 1.

c. 16. num. 9. & Otorora. 3. part. ca. 5. num. 1. post alios quos ipsi allegant, afferant posse concurrere duo hæc iudicia, & proponi ab eodem respectu iurium in corporalium, quia qui proponit confessoriam, aut negatoriam, non fatetur aduersarium possidere. l. e. & si forte. §. sciendum. ff. si feruitus vendicetur, Faber, & alij in §. æque si agat in lit. de actionib. & ibi Iass. num. 40. qui plures allegat, & plures alios Fernandus vbi supra c. 3. a num. 7. & ideo possit induci cumulatio in his iuribus vtriusq; iudicij, id ita accipiendum est, vt diximus ex recepta sententiâ, scilicet, si actor qui petitorium proposuit, & post modum possessorium proponit, velit in vtroque probare, tunc admittendus est omnino concursus, & ambæ causæ dicentur, quia nulla regula ex illis sex quæ impediunt cumulationem obstat, at vero si ex possessione sua velit ad aduersarium pertinere onus probandi, tunc ratione ordinis fit suspensio, petitorij etiam in iuribus incorporeis, & proceditur in solo possessorio iuxta receptam sententiam de qua supra, & ita debuerunt intelligere Afflict. Didacus & Otorora vbi supra.

Secundo constat ex his quæ prepostere hanc ipsam rem proposuerit D. Didacus, variat. libr. 1. c. 16. nu. 12. & Otorora dicta, 3. part. c. 5. nu. 1. dum retento hoc casu auunt dari suspensionem petitorij, & allegant textum. in c. Pastoralis, & quæ Bart. ibi, & alij tradunt in §. nihil commune

dicentes, quod idem potest proponere petitorium in nobilitatis causis, & postea idem potest suspendere petitorium, & petere vt solum agatur de possessorio, & quod potest ferri sententia in possessorio, hæc enim propositio falsa est, de iure, ex his quæ diximus & quid seruet praxis Hispana dicemus.

Primum enim in hoc casu concurrunt petitorium & possessorium, simul & datur concursus, & cumulatio, non suspensio quia, probatio in causis nobilitatis omnino expectat ad eum qui agit, nec potest incidere in hoc casu quæstio de probatione, scilicet, ad quem pertineat ex his quæ diximus supra glossa. 8. & ideo iuxta receptam sententiam de qua superius, cum cesset quæstio de probatione, cessat etiam ratio ordinis impeditiua cumulationis, & inducitur concursus non vero suspensio: itaque in casu quem proponit D. Didacus, numer. 12. agi quidem potest de possessione, sed non suspensio petitorij, & fit cumulatio vsq; ad conclusionem in causa, quia in his causis nobilitatis actori incumbit probatio, dicta glo. 8. qua ratione in ceteris iuribus incorporeis potest quidem ratione ordinis contingere suspensio, vt constat ad quem pertineat onus probandi, in causis nobilitatis, cum quis petitorium, & postea possessorium proponit, contingere non potest, ex eâ ratione quia actor 23 omni iure, & casu probare debet.

Ideo verissime aîo improprie locutos

cutos Didacum, & Otororam, dum suspensionem vocant, & licet in foro suspensio quoque in hoc senatu appelletur, improprietatis verbi obseruatur, & peruersa iuris ratio, vere enim hoc casu talis suspensio in causis nobilitatis induci non potest obseruata iuris vera ratione, & sententiarum receptissima sententia, a qua vix auertes sentiores aduocatos nos veram rationem iuris sequimur & aliorum placitis nihil commouetur.

Immo plus dico quod aliud est 24 recedere a petitorio, aliud suspendere petitorium, aliud cumulare possessorium, pone proposuisse te petitorium, vis ab eo recedere; isthuc quidem licet tibi ante litem contestatam, & habent locum regulæ de variatione & mutatione actionis, & emendatione libelli, & notata in authent. qui semel. C. quomod. & quande index & tradita per glo. & dd. in l. edita. C. de edendo, nos non sumus in hoc casu pone proposuisse te petitorium potest simul, & ex post facto commulari possessorium, vsque ad conclusionem in causa, lite contestata iuxta text. in dict. c. Pastoralis in iuribus incorporeis, & si contingat dubium de onere probandi, suspenditur petitorium, vt constituta possessione apud alterum alter sciat ad se pertinere probationem, at in causis nobilitatis non potest suspensio contingere, quia certum est cui incubat onus probandi.

25 Ideo mihi verba nostræ legis in

secunda parte ibi (*Y otro si alguno dixere que esta en 'possession de hyo dalgos, y puesta la demanda en propiedad y possession, suspender al petitorio en tiempo y forma debidos, y pidiere que solamente sea procedido en el posesorio que este tal sea tenido*) sunt difficilia nec cadit in caput meum, vt dicebat Petrus de Bella pertiga, vbi supra, quomodo possit fieri hæc suspensio, ex eo quia ante litem contestatam illa est variatio, & mutatio, vel emendatio libelli, at vero post litem contestatam vsque ad conclusionem in causa vt diximus in causis nobilitatis non potest, non esse cumulatio quod si dicas ibi simul & semel, non vero ex post facto vtrumque iudicium fuisse propositum, & non pertinere ad hanc combinationem in qua sumus, sed ad tertiam, de qua mox agem. certe nihil ad Rumbū, quia in hoc nulla differen- 26 tia est siue a principio petitorium, & ex post facto possessorium proponatur, quod pertinet ad hanc primam combinationem in qua versamur, siue simul, & semel vtrumque proponatur, quod pertinet ad tertiam, ita resoluit Bartol. vbi supra, num. 22. & sequuntur reliqui Fernandus. d. c. 3. nu. 24. vbi dicit: quod nihil est addendum Bartol. idem tenet Fabius ibi nu. 136. Bolognetus, 2. part. num. 329. Crotus consili. 105. num. 1. & 2. Berolius consil. 48. num. 4. & consil. 51. numer. 2. lib. 3. Alex. & Iass. tertia combinatione.

Et verba illa (*suspendere el petitorio*)

rio en tiempo y en forma.) si ad veram suspensionem referas, referenda sunt ad conclusionem in causa attentata equitate canonica ex dicto. cap. Pastoralis, idque in alijs causis in quibus potest contingere dubium de probatione, ad quem pertineat, ratione ordinis, non vero in causis nobilitatis in quibus hæc ipsa dubitatio contingere non potest, vt supra dicta glossa 8. si vero verba illa referas ad litem contestationem profecto ad emendationem, & mutationem libelli pertinent vt diximus, non vero ad suspensionem, & ita verba nostre legis nullum sensum habere videntur iuri satis conuenientem.

Rursum si referas ad inter dictum recuperanda, illud quoque vt supra diximus concurrat cum petitorio vbi que ad conclusionem in causa, quãdo ab eodem intentantur. d. l. cum fundum. §. fina. ideo verba illa mihi sunt difficilima, quia obseruantis iuris principijs, quæ de comulatione, & suspensione petitorij & possessorij scripta sunt, vix est, vt bonum sensum possint habere in causis nobilitatis in quibus nulla est de probatione dubitatio.

Nec ex hac ratione sumus in casu de quo Didacus, dicto numero. 12. versic. sed si super hac nobilitatis actione, quia loquitur quando ex parte vnus puta fiscalis est propositum petitorium & ex parte rei, scilicet, priuati propter spoliū proponitur possessorium recuperanda, cum

suspensione petitorij, namque ea facti species difert ab ea quæ proponitur in illis verbis de quibus agimus, & ille casus pertinet ad quartam combinationem Barto. de qua acturi sumus, at vero verba ea de quibus agimus pertinent ad tertiam combinationem Barto. quæ vt diximus reincident in omni sua materia cum hæc prima combinatione in qua adhuc versamur ne confundaris amice lector, diuersis casibus confusse permixtis, quod facit Menochius de recuperanda, remedio. 15. quæstio. 30. num. 381. & 382. dum allegat Didacum dicto lib. 1. c. 16. num. 13. versic. sed ego vbi reuera non est in prima combinatione, & forte D. Didacus & cum eo Otalora, aut ego multum fallor retenta ea ipsa specie, de qua ipsi agunt, adhuc non sunt assecuti veram decidendi rationem, vt dicemus inferius, ergo ex fundata iuris ratione verba illa nostre legis non satis constare possunt, nec potest ex eis aliquis sensus extorqueri, qui inspectis regulis suspensionis & cumulationis petitorij & possessorij tenerij & defendi possit, eandem difficultatem continent verba quæ sequuntur in hac nostra lege, in hac prima parte, ibi *(Y de que estos actores veen que no pueden probar su demanda en posesion y en propiedad como lo intentaron, diz que suspenden el petitorio, conuiene a saber, el negocio de la propiedad y piden que solamente se conozca del posesorio, y que luego los*

los dichos juezes admiten este pedimien- to en qualquier parte del pleyto que se haga.) & aduerte, quod hæc litera, & his verbis reprehenduntur illi iudices qui in qualibet parte litis admittebant illam suspensionem, & ideo magis mirandum est, quod in secunda postea parte legis, ea suspensio admittatur contra notissimas iuris regulas de quibus supra.

27 His itaque sic controuersis, ego quod pertinet ad literam nostri textus etiam si censeam singula verba legum Taurinarum, & Partitarum tantquam vetera iuris consultorum responsa esse expendenda, sæpeque latere in vnus vocis propria significatione, totam legis mentem, at vero in istis pragmaticis sanctionibus oblongioribus, & prolixis verborum serie molestioribus, tanquam in authenticis constitutionibus, parum aut nihil existimo curandum de singulis verbis, soleo, meo more, totam decisionem oblongioris pragmaticæ, ad vnum eundemque sensum redigere, quem probent indubitati iuris regulæ, tum etiã intelligo ex fundata iuris ratione, & ex his quæ diximus, quod in causis nobilitatis retenta specie quam tractamus, si idẽ proponit petitorium & possessorium retinenda simul, quod sonant verba de quibus agimus, & pertinet casus hic ad tertiam combinationem Barto. quæ reincident in primam vt diximus, numero 26. quod ante litem contestatã iste potest suspendere perpetuo petitorium, & pe-

tere vt solum agatur de possessorio, & voco hanc suspensionem perpetuam id est, mutationem, quia nunquam amplius agendum est de petitorio, saltem ex illo libello, & voco suspensionem perpetuam, quia alia suspensio petitorij, quæ vere suspensio est, illa quidem est ad tempus quousque finiatur causa possessoria, & ne putes esse hoc nostrum inuentum, memineras ita distinxisse Iass. in dicto. §. nihil commune, nu. 117. versic. sed istis præmissis responde melius, & ita intelligo prædicta verba nostre legis, vt in totum possit suspendi petitorium tempore, & forma a iure constitutis, id est ante litem contestatam, ante eam enim licet variare, & mutare actionem, recedendo omnino ab ea, at vero ante & post litem contestatam certe cumulare licet, suspendere vero ad tempus petitorium in causis nobilitatis non licet, in quibus onus probationis omni casu ad agentem pertinere dignoscitur, & nulla reperitur ex sex regulis impeditiuis concursus, & cumulationis.

29 Sed tamen vsus, & praxis forensis in hoc Pintiano senatu, vt has cruces efugiat, tutiorem libellandi modum excogitauit, & approbatum a iure, quia simul proponendo petitorium & possessorium, & post conclusionem libelli subdit in hæc verba, & memineras quod sepe diximus omnia dicta in prima combinatione verificari in tertia, ne putes hæc nos temere quæque immiscuisse,

(Otro si suspendo el juyzio de la propiedad quanto en mi favor haga no mas ni allende) otros dicen (otro si protesto suspender y suspendo el juyzio de la propiedad quanto en mi favor haga y no mas) que verba longe differunt a verbis nostrae legis ibi (y piden que sola me sea procedido en el posesorio.) ut enim vides ad oculus haec verba legis nostrae inducunt suspensionem petitorij, illa autem cumulationem quia verumque manet, & in defectu alterius alterum, & fundatur praxis in lege. i. §. 1. ff. quorum legatorum ibi (& sepius plures actiones dictamus protestati ex altera velle nos consequi quod nos contingat) de quo text. agemus in ferius, numero. 67. & loquitur ille in petitorio & possessorio propositis conditionaliter vno in defectum alterius, qui modus libellandi facit octauam combinationem addendam illis septem quas tractamus, diximus glo. 1. §. 2. num. 25.

30 Nec est nouum cumulari actiones conditionaliter, ut si vna non habeat locum pro sit altera, Bald. enim in. l. quod tempore, numer. 5. C. de re sit. mili. docuit libellum hoc modo concipi posse, peto me restitui ad tempus, & cum restitutus fuero, ex nunc prout ex tunc peto me declarari dominum, quia hic non est cumulatio actionum incompatibilium, sed plurium subordinatio, & conditionalis propositio, sequitur Felinus, Baldum, in capite significantibus de libelli oblat. numero. 23. Bolognetus in. leg. edita, numero. 106. C. de

edendo, vbi dicit verbum opportunum ad nostrum propositum, ex hac conditionali, & subordinata actionum propositione posse limitari omnes regulas prohibitas cumulationis ratione incompatibilitatis, ut videas quam opportunus text. sit dicta. leg. i. §. 1. quem non allegant ad hoc ut conditionalis hic libellus obtineat cumulationem, non vero suspensionem, vnde Decius in. d. l. edita. C. de edendo, numer. 63. post Abbatem, quem ipse allegat, ait procedere hanc formam libelli, scilicet dico sententiam nullam, & si qua est appello, etiam si, ut ille inquit, haec videantur contraria, scilicet, quod sit nulla, & quod sit valida, quia proponuntur subordinate vnum in defectum alterius, & quantum haec ipsa, quae adduximus videantur habere bonam rationem, quia non videntur esse omnino contraria certe & in casu nostro, in causis nobilitatis nulla est contrarietas, nec repugnantia, quia uti diximus superius, in iuribus incorporeis, qui agit petitorio non dicit alium possidere, & si non suborjatur quaestio de onere probationis certe, vtrumque iudicium procedit ut dixi, quare cum simus in causis nobilitatis vere procedit, text. in dicta. l. i. §. 1. & ex illis verbis inducitur, vere cumulatio, quicquid contra Baldum notet idem Felinus, & Bolognetus vbi supra, in nostro certe casu obtinet text. in. d. l. i. §. 1. qui multum facit pro Baldo & Decio, de quo tamen infra agemus,

mus, plane enim licet dicas, quod in terditum quorum legatorum, & petitio hereditatis proueniunt ex eodem testamento, & ita quod non reperitur repugnantia quod aduertit Menochius ad Bald. doctrinam de adipiscenda possessione, remedio. 4. num. 53. & de recuperanda, remedio. 11. quaestione. 3. plane recte applicantur ad nostrum casum, in quo, nulla uti diximus, est repugnantia, nec exigitur ordo, ex regula quae superius fundauimus, scilicet quod in iuribus incorporeis datur concursus & cumulatio, si non adsit dubitatio de probationis ordine, quod in nostro casu nobilitatis non subest, ideo in hoc casu vbi est subordinata, & conditionalis propositio petitorij & possessoriij, magis est, ut amplectamur Bologneti rationem in. d. lege edita, ut conditionalis, & subordinata actionum incompatibilium propositione cessent regulae impeditiuae cumulationum, quia proponuntur actiones, non simul, sed altera in defectum alterius, ex quibus non dubium est quin limiteur regula textus in. l. final. C. de codicillis, de qua supra, & sustinetur praxis quae petitur missio in possessionem ex edito diui Adriani, & in defectum ipsius ex beneficio legis, vulgo de Soria, quae est lex. 3. tit. 13. libro. 4. ordinamenti, & ita video in praxi receptum, & sustinetur tota die libellus, & redditur iudicium, itaque licet vulgus existimet illa verba, quae apponi solent post libellum in cau-

sis nobilitatis, pertinere ad suspensionem, omnino pertinet ad cumulationem, quia ex illis tollitur omnis causa impeditiua cumulationis, ut diximus ex Bologneto, & proponuntur petitorium, & possessorium subordinate, & conditionaliter vnum in defectum alterius, ita ut si in vno minus fuerit probatum, saltem in altero possit obtineri, ex. d. lege. i. §. 3. Baldo, Decio, Bologneto, Felino, Abbate, & reliquis, adde quod inferius fortius applicabimus. d. l. i. §. 1. ad nobilitatis causas.

Vnde ex hac noua, vera, & necessaria resolutione inferre licet aliqua, & ea quotidiana, ad quae parum aduertunt qui has nobilitatis causas agunt, & primum ad vnum quotidianum de quo quotidie disputatur, pone proposuisse te petitorium, & possessorium super nobilitate eo modo quem diximus, & post libelli conclusionem addidisse ea verba, scilicet (Otro si protesto suspender y suspendo el juyzio petitorio, quanto mas me sea vil y prouechofo, y no mas ni allende) quo casu dicimus factam esse cumulationem vtriusque iudicij, & quod est octaua combinatio addenda Bartolo & reliquis, pone quod aduocatus, fiscalis, & communitas, te nobilem negant, & in possessione, & proprietate, pone litem contestatam super vtroque, deinde te in articulis egisse de possessione & proprietate, pone attestaciones factas a te super vtroque, quia concludis in articulis possessionem tuam, paternam, & auitam: tu etiam

etiam proprietatem familiae per tempus immemorabile, por que articulas casa de solar y familia noble y descendencia, & adducis testes, super vtrumque, sed nihil probas, ideoque fertur sententia, por la qual te condenan a que peches y pagues, & soluas tributa plebeia cum plebeis, & hac sententia confirmatur per fenatores, en vista y reuista, in magna curia, quotidie quaeritur, an iterum possis reuerti ad proprietatem nihil obstante exceptione rei iudicatae ex regula textus in lege. & an eadem: §. finali. ff. de exceptione rei iudicatae.

Præmitte item ad questionem, quod fiscalis aduocatus, & communis in suis exceptionibus, & de proprietate, & de possessione agunt, quia negant te nobilem esse, quod ad proprietatem pertinet, & rursus subdunt nec te, nec patrem, nec auum extitisse in quasi possessione immunitatis prouenientis ex nobilitate, sed plane soluisse tributa plebeia cum plebeis quod ad possessionem referendum, est deinde in conclusione libelli aiunt (*que piden el aduerso ser declarado por pechero, y condenado a que peche y pague con los buenos hombres pecheros.* quæ conclusio duo etiam continet, scilicet, proprietatem, ibi (*que sea declarado por pechero*) & iterum possessionem, ibi (*y que sea condenado a que peche y pague con los buenos hombres.*)

Notissimum autem est in iure in iuribus incorporeis, siue negatiuis, siue

affirmatiuis etiam in his in quibus recepta est confessoria, & negatoria, ut in seruitutibus dari proprietatem & quasi possessionem. l. sed & si forte. §. sci ed. ff. ubi serui. v. di. Bar. in. l. si prius, nu. 3. de noui op. nunt. text. expressus in. l. si ades mea. §. si. ff. de seruit. vrb. prædior ibi (*natura enim seruitutum ea est, ut possideri non possint sed intelligatur possessionem earum habere qui ades possidet*) tex. in. l. ait. §. 1. v. si. item ei, ibi (*sed vsus fructus quasi possessionem earum haberi qui ades possidet*) ff. ex quib. causis maiores, ex quo text. dimanauit verbum hoc (*quasi possessio*) & inde factum est, ut pro iuribus incorporeis ut puta pro seruitutibus competant remedia possessoria, tex. in. l. quoties, la. 2. ff. de seruit. l. sicuti. §. Aristo. v. si. sed & interdictum. ff. si seruit. ven. l. si. ff. vti possidetis. c. querellam, & ibi scriptores latissime de electione & in hoc super vacaneum est. dd. allegare, quia de hoc nemo dubitat, inde est, ut cum nunciare nouum opus ei permittatur qui possidet rem in qua ædificatur etiam quasi possessori seruitutis competat ius nunciandi. l. de pupillo. §. Sexto Pedio, v. si. imposititia. ff. de operis noui nunc. & in. §. meminisse ead. leg. text. in. leg. hoc iudicio. ff. fam. l. herciscuda. itaque; reperiuntur in his iuribus incorporeis, siue negatiuis siue affirmatiuis possessio & proprietates. Oralora aliter fundabat. d. cap. 5. par. 3. nu. 3. sed non ex his iuribus quæ sunt genuina, in materia & questione

Modo præmitte in hac specie quæ tra-

tractamus formam sententiæ quæ relata ad libellum actoris & ipsius rei conuenti, varie concipi potest, prior pars sententiæ retenta hac specie absoluit fiscalem, & communitatem a petitione actoris, quæ absolutio cum sit a petitione, & ea continuerit possessionem & proprietatem profecto est absolutio ab utroque; secunda pars sententiæ respondet petitioni fiscalis, & communitatis, qui excipiendi petierunt declarari eum actorem ignobilem, & secundo ut compelleretur solvere tributum, potest ergo sententia & debet concipi iuxta utrumque; caput, & post absolutionem debet addi, (*y debemos declarar y declaramos el dicho fulano ser pechero y de casta y linage de tales y le condenamos a que de aqui adelante en los lugares en donde viuiere y tubiere bienes y hacienda peche y pague los pechos &c.*) debet enim sententia esse conformis libello. c. licet Heli de simonia, & in hoc casu expedita esset resolutio questionis, quia cum declaratur ignobilis de genere ignobili, verbum illud esse, facit ut ad substantiam verba referantur, ex glo. in. l. mercis appellatione. ff. de verbo. signifi. de nobilitate agere non posset, impediente exceptione rei iudicatae.

Sed ego nescio sane an consulto an vero negligenter nunquam vidi hactenus, quæquam declarari plebeium, sed post absolutionem concipitur sententia in hunc modum (*Y haziendo justicia debemos condenar y condenamos al dicho fulano, a que de aqui adelante en las villas y lugares de estos nuef-*

tros reynos y señorios en donde viuiere y morare y tubiere bienes y hacienda peche y pague) unde nascitur ratio dubitandi ad questionem propositam, ut adhuc nihil obstante sententia, & exceptione rei iudicatae, possit, & debeat actor audiri respectu proprietatis, quia non reperitur declaratus plebeius, quod pertinebat ad proprietatem, idque omissum est a iudicibus sed reperitur condemnatus in possessione, scilicet, a que peche y pague, & omisio illa non inducit, nec absolutionem, nec condemnationem, nec facit gradum, de vista ni reuista, ut late fundauimus in simili contra Abbatem in capit. significauerunt de testibus in tract. nostro de expens. & meliorat capit. sexto numero. 14. vbi omnino sunt videntia quæ ibi adducimus possunt enim induci opportunissime pro hac parte, & ultra ibi adducta addetiam quod exceptio rei iudicatae desiderat rem fuisse iudicatam quæ in nostro casu non reperitur iudicata & licet iudicata esset desiderata eadem causa leg. cum quaeritur cum lege. sequenti. ff. de rei iudicatae itaque hæ rationes concludunt esse audiendum denuo illud, quia nihil de proprietate reperitur actum a iudicibus, & habent colorem hæc argumenta.

Sed tamē eis non obstantibus ego existimo verisimum non est huc amplius audiendum, occasione proprietatis, quia cum cumularit, & coniuxerit petitorium & possessorium quod si

bi permittitur, vt latissime probauimus, & deduxerit, vtrumque in actis articulis, libellis, & probationibus, & tandem quia nihil probauerit reus absolutus, fit, existimo non posse reuerrere iterum tanquam canem ad vomitum, ex sola ratione sententiæ absolutoriæ per ea quæ late resoluius supra glo. 8. §. 1. n. 2. cum Bart. & Ias. contra Romanum quæ sunt videnda, quibus nihil obstat, quod hic actor non reperiatur declaratus ignobilis, & plebeius iuxta fiscalis libellum, & quod reperiatur omisio, quæ nõ inducit, nec condemnationem, nec absolutionem, nec gradum contra Abbatē vbi supra, quia respõdemõ cū. gl. Ba. Paul. Bal. & Salycet in l. p̄fes. C. de sentent. & interlo. om. iudi. quod ibi nõ est omisio, & diximus glo. 42. infra quia absolutoria illa habet cõdēnatoriã secum, itaque nõ est omisio, tum etiã si contendas esse omisionem dico quod satis est, q̄ reperiatur reus absolutus quia ipse actor non probauit, licet enim nõ possit repelli ex secunda parte sententiæ satis repellitur ex prior, scilicet ex absolutoria, quia actor non probauit ex adductis. d. nu. 22. quia satis de iure actoris actum est. l. si interm. ff. de excep. rei iudi. cum vulgat.

Et extende quia non audietur etiam si accedat probaturus otra cosa y familia diferente, quia præter superius allegata esset ridiculus sua contrarietate, & nõ esset audiendus. l. 2. §. 1. ff. quando ap. l. l. fit, & quia

prius expressit causam suę familiæ id est progeniem, & maiorum seriẽ a quibus genitus sit, quæ causa cum amplius, quam semel competere nõ possit iuxta tex. in l. & an eadē. §. actionis. ff. de exceptione rei iudicatæ ibi (neque enim amplius quam semel res med esse potest) certe ex eo text. obstat sibi exceptio rei iudicatæ, & cum eã familiam expresserit, quasi causam suã nobilitatis, ea que expressa sit sententia, certe ad aliam non potest reuert, quia competere non potest, & est impossibile, quod reperiatur per virilem sexum a duobus ortus progenitoribus, & induplici statu natura contrariõ, glo. in c. cū inhibitiõ verbo ambo parẽtes de clande. desponsatione, cum ibi allegatis, & l. si pariter. ff. de li. cau. l. 1. C. de liberta. latina tollenda, vide infra gloss. 542.

Secundo, ex d. l. i. §. 1. & ex Bal. Decio, & Bolognet. vbi supra, iuxta illa quæ adnotauimus, de conditionali, & subordinata propositione actionum, vnius in defectum alterius, quod a cumulationem pertinere diximus, fit, vt si quis proponat libellũ, & deducat in eo petitoriũ, & in defectũ ipsius possessorũ addita clausula illa conditionali, & subordinata vnius in defectum alterius, aut vt solet proponi, q̄ idem est (q̄ suspende el iuyzio petitorio q̄ ex de la propiedad quanto se sea: vtil y necesario y no mas ni allende) quo casu inducitur cumulatio, quod reus, vel fiscalis, vel priuatus non poterit obtinere, vt eligat an petitorium, an possessorũ velit profequi,

qui, idq; quia iuris beneficio vtũq; profequi potest, & obtinere, aut saltem vnum in defectum alterius, electio enim proprie habet locum in pugnantibus actionibus, vt diximus iux. tex. in l. fin. C. de codicill. supra, vbi vero repugnantia non est ius necessarium electionem non vult, vt diximus, cū ergo in hoc casu ius inducat cumulationem nõ possum ipsa re inducere necessariã electionem alterius medij licet contrarium teneat Otalora sine iure & ratione. parte tertia cap. 5. nec obstat textu. in capit. Pastoralis, de causa possessoria & proprietate tum quia ibi nulla subest conditionalis, & subordinata propositio actionũ, vnius in defectum alterius qui est nostre casus tũ etiam, quia ibi actor requisitus, an petitorio, an vero possessorio agere vellet, sponte eligit, ex his quæ diximus supra de interdicto recuperanda ad l. cum fundum. ff. de vi. & vi arma. ex quo tei & que superius diximus potuit nõ eligere sed vtrumq; cumulare ita Ias. d. nu. 118. & ideo postea non est prohibetõ ad possessorium recurrere, quod a principio cumulare potuisset, vt superius diximus cum igitur iure & ratione cumulare possit, non est cõpelledus, vt eligat, quia electio in contrarijs, & repugantibus reperitur, vt diximus nõ vero, in his qui se compatiuntur, vt sunt iura incorporea si notuit fit, cui incumbat onus probandi, quales sunt causæ nobilitatis & quauis Otalora dicat, quod in Granatensi fenarũ obtinetur electio in hoc fenarũ

tũ perpetuo denegata est, & merito hæc pertinuerunt ad iura incorporea, & ad causas nobilitatis.

Nunc de re corporea agamus in hoc interdicto retinendę, quando respectu ipsius ab eodem primo propositum petitorium postea possessorium & in hoc distingue, aut proponit diuersis respectibus puta quia vendicas ab eo qui naturaliter possidet, & interas possessorum respectu civilis possessionis, & tunc procul dubio dat cumulationem, & concursus, ita resoluunt Bart. Bal. Pau. Ripa, Corrafius So. Crot. Orianus, Iacob. Rimini Ber. Bolo. & reliqui quos supra retulimus, num. 9. ve. ideo licet hæc quæstio.

Si autem sit respectu eiusdẽ possessionis, & re corporeæ tunc nõ dat cumulatio propter repugnantiam Bart. in d. si nihil commune, num. 19. Alex. num. 72. Ripa l. 133. Corrafius 2. parte nu. 20. Fernand. c. 3. n. 16. Rubetus n. 285. Afflict. decis. 155. Beronius in cap. in literis num. 39. de restit. spol. l. e. xitus. ff. de acquir. pos. vbi Angelus istud adnotat & est receptissimum. Adde autẽ exceptionem nisi post propositum acti petitoriũ, deuenierit ad te illa possessio quæ erat apud aduersarium distincta a tua possessione, si autem eo tempore quo petitorium proposuisti, eã habebas tunc proponedo petitorium visus es renunciasse illi possessioni, si ea tibi erat nota, & sciebas te illam habere, secus si id ignorabas ita Bar. vbi supra quod si agas possessorio, & res fateatur te possidere cesat petitorium, quia vendicatio

hoc casu non habet ex aduerso possessorem, & proceditur in possessorio ad ea quorum interest, arguitur in l. quanuis. C. ne desistat de fructo riu, interest autem quod turbatus sit in tua possessione. l. e. si duo in fin. ff. uti possidetis, si vero reus negarit te possidere, tunc procedit vtrumque iudicium, sed ratione contrarietatis suspenditur petitorium, & vt constat prius de possessorio.

38 Ultimo Bart. addit vnam regulam generalem, & vtilem, respectu omnium combinationum petitorij & possessoriij, quod vbi cumq; possessoriu proponitur habeat causam dominij tunc non concurrat cum petitorio obstat tertia regula impeditiva cumulationis ex d. l. fundi, & d. l. fundum, quia sententia absolutoria ferenda in vno pariat exceptionem rei iudicatae in alio, & sunt aliqua possessoria quae habent proprietatem annexam. l. 2. §. quaedam. ff. de interdictis & sunt alia iudicia, quorum possessio non potest separari a proprietate, cap. ex transmissa, cap. ex parte de restit. spoliat. clem. n. de causa posses. & propriet. Antonius de Butrio in c. cum dilectus de causa posses. & propriet. qui tamen tenet contrarium in casu contrario quando primum fuit intentatum possessoriu, & ex post facto petitoriu in his causis quae habent annexam proprietatem, vt tunc concurrant, absorbet enim proprietas possessionem, ideo recte agitur de petitorio iuncto cum possessorio, vide late Alexandrum,

in dicto. §. nihil commune numero 74. & 75. & tenent Bologninus ibi numero 81. & quanuis ab his differant Corraſius ibi numero 28. part. secunda & Fabius numero 131. & prius Iasson numero 129. Iacobinus de sancto Georgio in leg. si deui. numero 9. ff. de iudicijs, Menochius tamen de retinenda possessione, remedio. 3. numero 522. conuincit ambas opiniones, quando possessoriu retinet incidenter dominium, vel quae do principaliter, vt Butrij opinio habeat locum in priori casu, alioru opinio in secundo, sed certe Butrij opinio rationalis est, vbi cumque possessoriu habeat causam proprietatis annexam, vt superueniens petitorium concurrat cum priori possessorio, quia ex sua illa ratione superueniens petitorium absorbet possessoriu, licet indifferenter, & absolute, siue praecedat petitorium, siue sequatur tenuerint, quod non sit locus cumulationi in possessorijs quae habent proprietatem annexam Bartolus vbi supra, num. 20. l. a. numero 54. & numero 129. Ripa numero 155. Fabius, num. 131. Claud. Mermerius, num. 160. Detus, num. 96. Rubeus. 291. Corraſius. 2. par. nu. 97. Fernandus. c. 3. nu. 18. vbi cumque autem incidenter in possessorio agitur de dominio, vt in beneficialibus ad iustificationem possessionis, vt per Abb. in c. literis de restit. spo. tunc non dicitur anexa proprietas, vt excludatur concordia sed quando principaliter venit ita vt sine iustificatione

ne

ne proprietatis abtineri non possit in possessorio in hoc sensu est Butrius, & tunc recipiendus videtur, quia si agis possessorio quod habet annexam proprietatem, ego non vi deo cur non possis item cumulare quoque petitorium, quod quidem nulla in re pugnat cum possessorio, immo magis ipsum iustificat, & tade absolute iudicio absorbet, & certe concordia Menochij verbis speciosa est, re vera autem nihil decedit.

Secunda combinatio, habet locum quando idem primo proponit possessoriu, & ex post facto petitorium, namque in hoc casu, respectu rei corporalis non admittitur concursus, vt diximus in prima combinatione tenet Bart. in d. §. nihil commune, nu. 21. versic. 2. in respectu, Barto. sequuntur omnes, vt asserit Fernandus Bereng. d. c. 3. nu. 23.

Hanc limita si agatur respectu diuersae possessionis quod & in prima combinatione adnotauimus, & tenet Bar. in d. §. nihil commune. d. nu. 21. & sumus hatenus in interdicto retinende, & consentiunt omnes in hoc preter vnū Fabiu, de quo non esse curandum ait Menochius vbi supra, nu. 527.

Quod si possessoriu moueatur respectu possessionis quam actor re vera habebat tempore litis contestare assertum tamen se ea perdedisse, post motum possessoriu ante quam lis contestaretur, quia tunc transitus ad petitorium, inducit renuntiatione possessorijs, Bart. d. nu. 31. Fernandus vbi supra, versic. fallit secundo,

vbi declarat, nisi probationis onus in aduersarium transferatur, quia tunc ratio ordinis contrarium exigit vt ex possessorio constet, quis probare debeat, Lanfrancus de Oriam, in rub. de causa poss. propriet. colu. 31. versiculo, sexta conclusio, Bolognetus vbi supra, num. 326. haetenus de interdicto retinendae.

Si simus in interdicto adipiscendae omnino sequendum est, quod diximus in prima combinatione, vt admittatur concursus cum Bart. d. nu. 1. quae sequuntur omnes de quibus supra vt patet ex eisdem, idem omnino in interdicto recuperandae obtentum est ex superioribus, & resoluunt Berengarius, Fernandus, vbi supra. c. 3. combinatione secunda, post Rubeum, & Fabium, quos ipse allegat, Barto. & Iassonem, & Alexan. & defendit ab impugnationibus Rubci, & Fabij.

Tertia combinatio, quando vnus & idem simul intentat vtrumque remedium, Fabius dicit in praesenti combinatione verificari lege ordinarij, & l. e. incerti de quibus in principio diximus. Bart. eisdem vtitur distinctionibus, & membrorum decisionibus, quibus superiores combinationes discuit, quem vt inquit Fernandus dicto cap. 3. in tertia combinatione post Iassonem, & Rubeum, & Fabium quos ipse allegat, & antiqui, & moderni omnes sequuntur, & quod pertinet ad causas nobilitatis superius adduximus quae circa hanc combinationem

Hh 3 contin-

contingere possunt a numero. 24. hac glossa, itaque nihil aliud est inquirendum, nec Menochius aliud adnotat, qui multa sæpe congerit.

40 Quarta combinatio Bartoli in qua quoque respectus reperitur petitorij & possessorij, & varia in causis nobilitatis controuersia habet locum quando actor ex altera parte proponit petitorium reus vero proponit possessorium, & ut secernamus ea quæ ad causas nobilitatis aliquid faciunt, distinguenda quoque sunt interdicta possessoria.

41 Et primū si simus in interdicto adipiscendæ, quod in causis nobilitatis contingere non potest, ideo breuiter expediemus, ideo dic, quod si actor proponit petitorium, & reus possessorium pro adipiscendâ possessione eiusdem rei diuersis tamen respectibus, quod admittitur cumulatio, ita Bar. in d. l. naturaliter. §. nihil commune, nume. 25. Lanfrancus de Oriam in rub. de caus. pos. & prop. col. 15. vers. decima quarta conclusio exemplum, Caius possidebat fundum naturaliter uti fructuarius, vel emphiteuta Sempronij, qui sempronius heredem instituit, Caius agit petitorio contra illum heredem, Caius ergo agit petitorio, dicens se dominum, & ita agit contra possessorem civilem, scilicet contra heredem, heres vero agit possessorio, ut adipiscatur possessionem naturalem, quæ erat penes Caium emphiteutâ, vel fructuarium.

Si vero sit respectu eiusdem pos-

sessionis rei vnus, & alter proponit petitorium, alter vero lite adhuc super eo petitorio, non contestata proponit possessorium, ut puta quia heredem credit, petit se heredem declarari pone te petisse, ut heres declareris, & petijisse Caium possessorem bonorum defuncti cogi ad restituendum res hereditarias, Caius contra ante litem contestatam producit testamentum, & petit missionem in possessionem bonorum quæ erant defuncti, hoc casu admittitur quidem cumulatio, sed erit procedendum solum super possessorio, nam suspenditur petitorium, quia dum proponens possessorium negat se possidere bona petita ab eo qui agit petitorio, efficit ut petitorij actio cesset, quæ contra possidentem datur, l. vltim. ff. de rei vend. ita tenent Barto. num. 25. vbi supra, Ripa. 163. Fabius num. 146. vers. secunda conclusio, Fernandus dicto. c. 3. numer. 134. Butrius in c. cum directus de ordine cogni. & Prepo. nu. 2. vbi declarat, quod si agens petitorio vult probare, quod reus possideat rem illam, quod vtrumque iudicium procedet, quia alias pateret locus fraudi, ut dilaigaretur iudicium petitorium a actoris.

Si vero post litem contestatam proponatur possessorium adipiscendæ, & reus qui possessorium lite contestata proponit, quando lis contestata est, asseruit se non possidere, ideo petitorium non debuisse aduersus ipsum proponi, admittitur, hoc

hoc possessorium, & super hoc possessorio solū proceditur, alias si quando litem contestatus est super petitorio dixit se possidere, & postea lite contestata possessorium adipiscendæ proponit, non auditur propter repugnantiam, quia quando lis contestata est dixit se possidere, postea cum possessorium adipiscendæ proponit, dicit se non possidere, ita Bartolus vbi supra, numero 25. & Ripa numero 163. Fabius numero 146. Fernandus capite. 3. numero 35. Butrius vbi supra num. 9. quod si actor qui petitorium proposuit nouit reū non possidere, tunc non est locus petitorio, imputare enim sibi debet, qui temere sese lite obtulit. leg. is qui se obtulit. ff. de rei vendica, & hæc pertinent ad interdictum adipiscendæ.

42 Si vero agamus de possessorio recuperandæ, tunc Bart. distinguit num. 23. quia si violentia illata est, post litem contestatam, tunc dicit quod potest procedere vtrumque iudicium, allegat tex. qui videtur vrgere in l. si constiterit. C. sententiam rescindi. vbi lite mota super finibus, si lite contestata quidpiã ablatum est proceditur super vtroque, & dicit Fernandus. d. c. 3. in quarta combinatione, num. 4. ex Arretino, & Alexand. quod hæc Bart. opinio est communis, sed adducit octo fundamenta contra ipsum, & tandem in versiculo, hæc rationes proculdubio, tenet contra Bartolum & communem, at vero non respondet, textu. in dicta leg. si consti-

terit, tu dic, quod ibi causa finalis se re sine aduersario possessore sustinetur, & ad verbalem etiam pertinet perturbationem. l. i. ff. finium regu. ibi (finium regundorum actio in personam est, licet per vendicationem rei est) itaque nõ potest ab illo tex. recte argumentari, in quo idem, & desinibus agit, & de ablatis restituitur, quoniam hæc non sunt contraria, nec origine, dicta. l. i. nec ordine, immo sunt maxime secundum naturam eius actionis, quæ in personam dirigitur, & solum vel terram ablatam vendicat, & contra Bartolus facit textu. ille, & licet Fernandus vbi supra, vers. quinto se inuoluat, circa text. in dicta. l. si constiterit cum Ias. & Alexand. certe, explicatio nostra concludit ad litteram, text. & ad naturam actionis de finibus, & facit contra Barto. cap. 1. de restit. spoliato. & tex. in clem. vna de causa pos. & pro. vbi propter spoliū pendente petitorio factum, suspenditur petitorium, & spoliatio a quocumque litigante facta, primum reparatur, & pronunc contra Bart. hæc sufficiat, quia inferius agendum latius est de dicto Bartolus, & tradenda alia iuris ratio, aliena a traditione Bartol.

43 Secundo dicit Bartolus insistenti do in hoc casu, quando spoliū contingit lite contestata, quod si petitorium & possessorium, sunt respectu diuersæ possessionis, quod proceditur super vtroque, exemplum, agis contra Titium ratione ciuilibus possessionis, quia es dominus, & ipse emphi-

reuta, lite pēdente ipsum spoliatus naturali, respectu respectu civilis agis petitorio, & ille possessorio, recuperanda respectu naturalis, hoc dictū Barto. tenetur communiter, vt per Fernandum vbi supra, versu. secunda conclusio post Imol. Roman. & Iass. quos ipse refert, & quauis Fernandus contra hanc communem, adducataliqua fundamenta post Cumanum, Puteum, Rubeum, & Iass. & tādē, versicul. septimo, fere dicat de iure canonico non posse defēdi, hęc communis, ex text. in cap. 1. de restit. spoliat. lib. 6. vbi spoliatus nō potest ab alio accusari, quin prius de spolio agatur, & in cap. fina. de ordine cognitio, vbi spoliatus agens de spolio non potest retardari ex alia causa, aut reconuentione, & quia causa spoliij est favorabilis, & quia alias si daretur concursus, excluderetur restitutio, probato dominio, certe hęc argumenta concludunt causam spoliij non esse retardandam, quod in casu Barto. fit. non enim actor retardat spoliationis causam sed suam agit, quod ei licet per iura, nec timor est, quod sententia lata in petitorio impediatur restitutionem in possessorio, quia possessorium, vt sepius diximus opponitur ante conclusionem in causa, & cito expeditur, vt pote summarium, dicto. c. Pastoralis de causa poss. & propri. ex quibus puto communem cum Barto. veram, contra Cumanum, Puteum, Rubeum, & Fernandum.

At vero intentio iudicio peti-

torio, & spolio accedente, & proposito ante litem contestatam respectu eiusdem possessionis, tunc suspenditur petitorium, quia spoliatus ante omnia restituendus est. leg. si quis ad se fundum. C. ad lege. Iulli. deui. l. 1. C. si per vim uel alio mod. c. 1. de restit. spoliat. notatur in l. 1. ff. de vi. & vi. armat. & dicit Fernandus vbi supra. c. 3. in. 4. combinatione, nu. 5. quod hęc conclusio recipitur ab omnibus, & ait quod summa ratione id constitutum est, quia qua ratione reus dicit se spoliatum, non habet aduersarium petitorium possessorem, ego addo, quod cum petitorium hoc casu in quo agimus de eadem possessione, faciat aduersarium possessorem, & cū aduersarius dicat se spoliatum id est non possessorem, oportet ex ratione ordinis, prius possessorem constituere, vt deinde cōstet iudicium petitorium respectu vtriusque extremi, nec licebit actori velle probare reum vere possidere ne lites, litibus inculcentur, quod si reus aliquando dixerit se possidere ea assertio non excusabit possessorem, quominus de ipso agatur: nam admittimus rei pēnitentiam. l. is qui se obtulit, versiculo, caterū. ff. de reuend. habes hactenus spoliū contingēs ante ceptum iudiciū petitorij, & itē propositum, respectu eiusdem possessionis, nam respectu diuersa possessionis satis superius diximus.

Sed adde alium casum, scilicet, cum reus de spoliatione ante ceptum petitorium facta respectu eiusdem

dem possessionis, agit remedio recuperanda, lite iam in petitorio contestata, quia tunc ex Barto. fit vtriusque iudicij cumulatio, ex Bart. dict. nume. 23. ratio Bartoli. est quia cum illa exceptio spoliationis competat iam ante litem contestatam, debuit ad suspendendum petitorium opponi, ante litem item contestatam, vt pote dilatoria, at vero cum opponatur post litem contestatam facit iudicium possessorium, non vero inducit suspensionem, quia iam non obstat naturam dilatoriam, que ante litem contestatam debuisset opponi. leg. final. Codice de except. l. exceptio. C. de probationibus, hęc est Barto. traditio, num. 23. quia obijci potest reo spoliato, cur spoliatus petitorium contestari passus sit, argumēto tex. in. c. 1. de restit. spoliat.

Addit Barto. quod prædicta fallunt, quando reus interrogatus diceret se possidere, tunc enim sibi contrarius, audiendus non esset. l. 1. C. de furtis. l. 1. C. si seruus ext. itaque intelligit Barto. vel quando reus non interrogatur, vel quando negat se possidere, quod tene mente ad ea quæ dicemus, & habent in foro vtilitatem, quando oppositis exceptionibus lis contestatur, vel quando, simpliciter per solam negationem fit litis contestatio, nullis additis exceptionibus contra principalem actionem propositam in petitorio, & effectum huius quando reus, vel non interrogatur, vel negat se possidere, vide in glo. l. si a re. §. si ff. de except. rei iudi.

vbi quod sententia potest ferri, & pro actore, & pro reo, declarando ius actori competere, & reum absoluendo, quod est mente tenendum.

Et aduerte quod Bartol. in hoc casu quem tractamus dicit duo, primum, quod fit cumulatio, nec super sedetur a petitorio, & hoc tenet Bal. in l. ordinarij. C. de rei vēdica. & est communis ex Fernandus vbi supra, num. 6. versu. quarta conclusio, contra Bartol. tenet Paul. de Casto, Raphael, Cumanus, & Abbas in. c. Pastoralis, de causa posses. & proprietaria. quos refert idem Fernandus vbi supra, numer. 7. contra Bart. allegatur. c. Pastoralis, vt suspendatur petitorium, allegatur quoque element. vna de causa poss. & prop. vbi odium spoliationis facit, vt quiescat petitorium tertio allegatur, tex. in. c. ex conqueftione, vbi de spolio primum agitur, tum de petitorio, si tamen velis Barto. tueri, ad hęc iura dicit, quod in. ca. Pastoralis nihil agitur de suspensione, vt patet ex ipso, ad text. in. elem. 1. dic. vt diximus glo. 1. §. 2. nu. 21. ad tex. in. c. ex conqueftione dicitō vere, quod ibi spoliū contingit ante litem contestatam, & oppositum est etiam ante litem contestatam, nec te moueant verba tex. ibi (ante ipsius causæ ingressum, & post) quia non dicit tex. ante litis ingressum, & post, sed ante causæ ingressum, & post. notissima autem est differentia, causæ & litis, ex. cap. forus, de verb. signi, & per hęc forsantōn obstant Bartol. traditioni cumulata per Fernandū

dicto. capit. 3. in. 4. combinatione, a numero. 7.

Alterum quod dicit Bartol. scilicet, quod exceptio spoliationis, est dilatoria, dicit Fernandus ubi supra, versicul. (*quarro dum dicitur.*) quod Bartolus id non probat, nec sitius, quod dicat exceptionem spoliationis esse dilatoriam, & quod non est credendum Bartolo sine lege, quia in hoc facilis est responsio, quavis enim nullum ius dicat exceptionem spoliationis, esse dilatoriam, satis est quod in iure reperitur applicata ad spoliationis actionem vel exceptionem natura dilatoria, natura autem dilatoria ea est, ut si proponatur, & pars, cum respuatur, taceat, si bi noceat diximus satis supra gloss. 1. numero. 24. & tex. in c. ex parte ultimo de appellationibus, & cum hoc reperitur constitutum in tex. in. c. 1. de restitu. spoliati. nimirum, quod spoliationis causa habeat naturam dilatoria, & ita ut cumque remanet pronunc de fensatus Bartol. ab impugnatione Fernandi, Pauli, Cumanii, & Abbatis, & vides quam controuersum hoc sit, inspectis, & iuribus, & rationibus, & autoritatibus.

Itaque Bartol. haecenus constituit tres casus primus, quando violentia, aut spoliatio contingit ante contestationem petitorij, & opponitur item ante ceptum iudicium super petitorio. Secundus, quando spoliium contingit post litem contestatam & opponitur item lite iam contestata, tertius, quando spoliium con-

tingit ante litem contestatam, & opponitur post litem contestatam, & quoniam iure dubia decisio est, inquirendum est, quid autoritas probet.

Primus casus satis explicatus nobis est, in hoc numero. 42. versic. at vero intentato petitorio, ubi diximus admitti suspensionem ex communi, & recept. sententia, & hic casus fuit sine difficultate, reliqui duo difficiles, quia propter aduerte quid circa illos receperint scriptores nostri, & quod contingat in foro in causis nobilitatis. circa hunc casum dicemus, inferius, libet enim duos casus reliquos prius aggredi, ut pateat difficiles, & magis controuersos.

Secundus ergo casus quando spoliium contingit post litem contestatam, & opponitur post litem contestatam, & in hoc casu, licet Bartolus ex. d. l. si constiterit, tenuerit quod datur cumulatio, de qua opinione egimus supra, & de dicta. l. si constiterit, communis tamen conclusio, doctorum est, quod possessorium recuperanda possit proponi & tractari, suspensio petitorio contra Bartol. ita ut isto modo, & in isto casu procedato opinio illorum qui affirmarunt, lite contestata licere suspensio petitorio, causam possessorij tractare, & huius contra Bartol. opinio nis ratio est, quia cum superius dixerimus causam spoliij habere naturam exceptionis dilatoria contra Fernandum, sit profecto ut lite contestata possit de ipsa agi principaliter,

ter quia, quavis exceptio dilatoria debeat opponi ante litem contestatam. l. nemo post litem. C. de iurisd. omni. iu. l. fo. C. de except. fit tamen ut exceptio dilatoria quae nascitur lite iam contestata, possit opponi lite contestata, tex. in c. Pastoralis, de exceptionibus. c. in sinuate de officio delegati, l. ass. in. l. ita demum de procuracionibus, ex qua ratione hanc principalem conclusionem tenet, quod lite contestata procedatur super nouo spolio suspensio petitorio, Paulus de Castro in dicto. §. nihil commute, col. vlti. Socinus, & Cumanus, ubi referuntur a l. ass. qui idem tenet ibi numero. 138. Ripa, numero. 167. Ioannes Corraeus in. 2. par. numero. 86. Franciscus de Marchis questio. 316. numero. 10. Abbas in. cap. ex quaestione de resti. spolia. Didacus, varjatū, lib. 1. c. 16. numero. 13. versicu. ego vero, Menochius qui dicit hanc distinctionem fecisse Didacum ubi supra, de recuperanda possessione. q. 30. numero. 382. Otalora. 3. par. c. 3. n. 9. & hanc opinionem extendit Bellamera in. capit. cum dilectus, numero. 19. de ordi. cognitio. post Martinum de Sala, quem ipse allegat, quando spoliatio de nouo lite iam contestata peruenit ad actoris, vel rei notitiam etiam si sit antiqua, tenet idem Abbas in dicto capite cum dilectus, numero 53. & 54. & aliter declarat Afflictis, ad constitutiones Neapolitanas, lib. 1. rub. 24. de violentijs circa possessionem, numero. 68. idem sentiens, etiam si Angelus in. l. inuafor in fine. C. vii

de vi contrarium teneat, sed communis resolutio est contra Bartol. & quavis non satisfaciat ad tex. in. l. si constiterit. C. finium regundorum tex. illum nihil facere pro opinione Bartoli, supra demonstrauius, numero. 24.

Vnde retenta hac opinione: ⁴⁹
riori saltem receptiore contra Bartol. (quod pertinet ad causas nobilitatis) si fiscalis adu. catus, & communitas proponant contra particularem petitorium in causa nobilitatis, deinde lite contestata, vel de facto, vel de iure spolient ipsum sua possessione immunitatis ratione nobilitatis, captis pignoribus pro tributo plebeo ipsi indicto, plane dicendum erit, posse particularem opponere de spolio, & sic de possessorio recuperanda possessionis, & petere ut suspendatur petitorium, & ad eius petitionem videbatur suspendendum, quia illa spoliatio contingit lite iam contestata super petitorio, ideo potest opponi, ut dilatoria, & debet obtinere effectum suspensionis, ex communi resolutione de qua supra, & id postulat ratio iuris in omnibus causis, sed in causis nobilitatis est aliquid particulare, quod contrarium postulat, nanque leg. 9. hoc titulo & libr. lite mota super nobilitate omnes obligat ad soluendum tributa plebeia, ideo non potest videri spoliatus ille qui captis pignoribus lite pendente super proprietate cogitur soluere, quia id fit iure permittente, ob idque nulla fit iniuria. l.

in iuriatum. §. secundo. ff. de iniurijs & ex hac ratione ipse D. Didacus, & Otalora, vbi supra, aiunt in causis nobilitatis non esse locum: ei rec ep-
tae sententiae, & licet dominus Dida-
dicat in Granatenfi praetorio, maxi-
ma & aduocatorum, & iudicium fui-
sse hoc concertatione controuersum
tandem ait ita demum pronuntiatum
fuisse ut in causa nobilitatis non suspen-
da tur petitorium, quia pendente li-
te recte capiuntur pignora pro tri-
buto plebeio, ex dict. l. 1. §. hoc titul.
& libro.

Ego tamen ex eadem. l. 1. §. non ita
generaliter statuendum puto, nam
que ipsa met. l. 1. in sua decisione, ex-
cipit al. hidalgo notorio de solar y
al. de carta executoria vsada, y guar-
dada, vnde his proculdubio attenda
recepta sententia, proposito ab aduo-
cato fiscali, & communitate petito-
rio super nobilitate & suscepto iudi-
cio, si ad petitionem fiscalis, aut co-
munitatis cogantur lite pendente
soluere tributa plebeia occasione
dict. l. 1. §. & ex ea causa capiuntur pig-
nora, profecto ego non video, cur hij
non possint proponere possessoriu
recuperande possessionis, & suspen-
dere petitorium, vt agatur de posses-
sorio solum iuxta receptam senten-
tiam contra Bartolum de qua supra
praesertim si non dum sit conclusum
in causa iuxta tex. in. c. Pastora-
lis supra allegato, & tex. de iure ciui-
li in. d. 11. fundi, & in dict. l. fundum
de quibus supra satis super que egi-
mus, quia tunc possessorium breuis-

sime expeditur & summarie, ex. l. 3.
§. ibidem. ff. ad exhib. vt diximus su-
pra num. 15. & licet nunquam vide-
ri in praxi certe est vtilissimu, quia
tunc reperitur verum spoliu, & re-
peritur iniuria, & cessat ratio extu.
in legei. in ur iurum. §. secundo
dixistis. de iniurijs, ipsa enim met
lex. 1. §. quae iubet, vt omnes agnoscat
tributa plebeia lite pendente excipit
aperte al. hidalgo notorio de solar y
al. de executoria, quae exceptio fa-
cit, vt sit locus regulis de suspen-
sione petitorij, iuxta ea quae diximus &
habet haec animaduerso aequitatem,
in qua reperitur fundamentum. d. l.
1. §. & nisi obseruaretur in casu in quo
loquitur insurgeret iniquitas, esset
enim in cuiusuis potestate de ferre
ad fiscalem, nobilissimum quemq;,
& mota lite super nobilitate, ex dis-
positione. d. l. 1. §. ipsum compellere ad
soluendum tributum plebeium cu
plebeis durante lite, & esset apertis-
sima iniuria, nisi iure, huic quoque da
no esset succursu, ideo summa cum
ratione in dicta. l. 1. §. exceptus est, el
hidalgo no qualquiera sino el no-
torio de solar, y el de executoria vsa-
da y guardada, & quod magis est am-
bo hij equiparati sunt, vt in vtroq;
ad sit notorium quod resultat ex re-
iudicata, de qua equiparatione dixi-
mus glo. 18. vbi agimus del solar, &
gloss. 6. numer. 5. quod non sine mag-
na ratione, facta sit ea equiparatio,
del hidalgo de solar, y del de excu-
toria, in specta vera ratione eius
nobilitatis quam vocamus, de solar
de qua

de qua in dicta glo. 18. quam qui ig-
norarunt contendebant non legen-
dum distiunctiue, in. d. 19. si sed copula-
tiue, quod longe abest a vero sensu
dicta. l. 1. §. quae intellexit notorietate
eius nobilitatis quam nos dicimus,
de solar, esse aequalé ei, quae re iudica-
ta est comprobata, ideo non quili-
bet ad hoc beneficium admittit di-
cta. l. 1. §. qui dicat se. hidalgo de so-
lar, sed qui vere talis sit, huic censet.
d. l. 1. §. non esse faciendam iniuriam,
& recte is suspendit petitorium, vt
summarie agatur de sua notoria no-
bilitate, & iuste facient iudices, qui
talem audient super possessorio, sus-
pensi petitorio, nec enim ociose ex-
ceptio illa posita est, & licet Otalora
d. e. §. num. 2. verbi. & si rursu dubi-
tet de exceptione contenta in dicta.
l. 1. §. & censet consulendum esse re-
gem nostrum inuictissimum super
ea re, mihi certe verba. d. leg. 1. sunt
clara & aperta, nec video cur non
sint obseruanda, praesertim cum ha-
beat iuris summam rationem, tum
in equiparatione, tum indecisio-
ne.

Vt tamen penitus sensum Otalora
perno scas aduerte, quod Otalora
dubitatur de duobus, primum vtru
ordinarij locorum, quando dantur
mandata regia, inserta dicta. leg. 1.
possint cognoscere, de exceptione
contenta in eadem lege, in quo pro-
prios erat oportuna traditio Abba-
tis. eaque, & vera & recepta vt scili-
cet, si detur executor cum clausula
aliqua, quae veniat verificanda ex fa-

cto alicuius de cuius preiudicio, &
damno agatur, quod tunc tacite quo-
que videtur data cognitio, quia cau-
sarum merita partium assertione pa-
duntur, ca. tum ex literis de restit. in
integ. idque tenet ipse Abb. in. c. fin.
de praesump. num. 13. quia talis clau-
sula inducit conditionem non vero
monitionem, & determinat Lapus
allegatione. 15. & 16. Bartol. in. leg.
eum qui duobus. §. 1. ff. de acquir. he-
red. & Bald. in. leg. certum. C. vnde
cognati. P. inormita. consilio. 34. Fel-
lin. & Bald. in dicto. c. final. Anto-
nius in. c. ex parte. de constit. Bald.
iterum in. l. praescriptione. C. si con-
tra ius vel vtilit. publi. versicu. venio
ad secundum, cum ergo mandatum
regium vulgo, la ordinaria, inserta
la dicta. l. 1. §. contineat expresse illa
exceptionem, & ipsa exceptio conti-
neat factum verificandum, in dam-
num, aut vtilitate particularis, qui
dicit se hidalgo notorio de solar,
o de executoria vsada, proculdubio
videbatur, quod ordinarij locorum
etiam tanquam executores eius ma-
dati regij, poterant cognoscere de
exceptione illa, quia continet factu
verificandum in praedictu, & dam-
num, aut vtilitatem tertij ex supe-
rius dictis, quo casu merusetiam exe-
cutor circa illa habet causae cog-
nitionem, & potest quidem assumere
partes iudicis.

Sed tamen in hoc his non obsta-
tibus vera est opinio Otalora dicto.
c. 2. part. 3. par. 3. numer. 12. licet su-
periora non adduxerit, nec de illis
dubi-

dubitauerit, scilicet, quod ordinarij non possunt cognoscere de hac exceptione, postquam semel aditi sūt regij iudices qui de nobilitate cognoscunt, & nihil facit doctrina Abbatis, & reliquorum quam nos adduximus pro ordinarijs, quia in casu nostro, nec tacite, nec expresse potest delegari, nec committi hæc cognitio causæ, quia cum ordinarii nequeant cognoscere principaliter de nobilitate, vt diximus supra glossa primâ per totum fieret profecto, vt hoc colore cognosceret, principaliter, quod fieri non potest, vt ibi late probauimus, tum etiam non obstat quod fundauimus supra latissime glossa 5. numer. 15. quia illud intelleximus antequam aditi sint iudices nobilitatis, & locuti sumus etiam de cognitione facti, hic sumus in casu vbi de iure nobilitatis cognitio est, & sunt iam aditi iudices, de los hijosdalgo, quo casu ex incompetencia non potest patere locus iudicibus ordinarijs, locorum, ideo illa verba quæ videbantur continere factum probandum magis pertinent ad iustificacionem eius mandati, quâ ad cognitionem.

Simile est quod quotidie obseruatur in supremo totius Hispaniæ senatu, & in senatu Pintiano, & Granatensi circa literas Pontificias vt earum executio differatur, quod usque sumus pontifex, rectius informatus statuatur quid sit in ea re faciendum & quotidie in certis casibus de quibus ordinatio Pintiana lib. 5. tit. 7. &

in l. 14. & l. 18. & l. 21. & l. 24. & l. 25. & l. 26. tit. 3. lib. 1. ordina. dantur mandata regia ad ordinarios locorum, vt hæc exequantur, & capiant eas literas, & mittat ad Principem, additurque ea clausula, scilicet, (*si es estrangero*) (*si es en eñterogacion de derecho de patronazgo*) (*si es contra la loable costumbre de Palencia, Burgos, y Calahorra*) (*si es que la primera instancia se quisa al ordinario contra la disposiçion del concilio Trento*) (*si es prouision de calogia doctoral*) (*si es coad iutoria de padre a hijo en yglesia cathedral de otros Reynos*). In his enim summus Pontifex æquanimiter sustinet, si non sit quod priua sibi fuerit insinuatione suggestum, vt dicitur in c. cum teneamur de præbend. & in c. si quando de rescriptis & quia licet præceptum superioris in dubio præsumatur iustum. capi. si quid culpatur. 23. q. 1. gloss. in c. ad aures de temporibus ordinand. cap. in præsentia de renunt. c. ita ne. 32. quæstio. 5. glo. in c. ex tenore, & ibi. dd. de sententia ex com. c. 2. de maiori, & obedientia, Paludanus in. 4. distinct. 19. quæst. 4. attamen poterit differri eius executio, quoties maius damnum timeatur ex ea, quam ex dilatione, quæ fit donec appareat de vera præcepti iustitia, ita Adrianus quod libeto. 2. versu. pro solutione, Dominicus de Soto, in relectione de secreto non detengendo, membro. 3. q. 2. conclusion. 1. & 2. Nauarrus in c. inter verba. 11. q. 3. corollario. 33. Didaus in regula peccatum. 1. parte nu. 5. ad finem, cum ergo ex aliquibus huius-

huiusmodi concessionibus, quæ sūt plerumque per importunitatē, suppressis rerum & causarum circumstantijs, quæ possent summum Pontificem varie mouere, lædatur ius canonicū, & Pontificium, & indulta destruat, a sacrosancta Apostolicaque sede Romana, deriuata in utilitatē rei publicæ, non immerito profecto fit si non opere fiat, quod praua fuerit summo Pontifici insinuatione suggestum, dilatata tantisper executione dum ipse singula cognoscens, tandem decernat, quod recta, & vera iustitia, postulet: cum igitur hæc consultatio facienda sit, ob eamque rem, literæ ad regios senatores sint a ferenda, etiam si in mandatis regijs apponantur illæ clausulæ, quæ videbantur continere factum probandum in damnum, aut utilitatem tertij, quo casu ordinarij locorum ex Abbate, Baldo, Innocentio, & reliquis, non videbantur meri executores, sed posse assumere iudicis partes, certe vti superius diximus ex natura incompetentiæ, fit, vt clausulæ illæ contineant meram monitionem, non vero conditionem, ita ad ordinarios solum spectat literas illas mittere ad senatores regios nihilque amplius, apud quos, præuia causæ cognitione, illud inquiritur, & plenario iudicio terminatur, in ceteris causis vbi incompetencia non obstat, erit locus decisioni Abbatis in dict. capi. fin. de præsum. quod eo ad norauerim, ne ordinarij locorum quippiam aliud ad se pertinere exi-

stimet, quanuis in mandatis regijs ea clausula apponatur, quia est iustificatiua regij mandati, non attributiua iurisdictionis, cum ea cognitio, ad eos pertineat senatus, ex nostrarum legum dispositione dicta. l. 26. d. l. 24. & patet in reliquis, instar mandati regij, quod datur inserta dicta. l. 9. de qua supra, quia respectu ordinarij loci, exceptio in ea contenta non continet conditionem verifcandam, sed nudam monitionē, ex natura incompetentiæ, quæ est singularis limitatio ad Abbatem, & reliquos de quibus supra, quod semper intelligo si semel additi sint iudices regij vulgo, alcaldes de hijosdalgo, vt antequam ad eantur sit locus his quæ diximus supra glossa. 5. numer. 15.

In hoc ergo casu non patet iam locus iudicibus ordinarijs locorum, ideo ad iudices nobilitatis occurrentes ego non video, cur non possint suspendere petitorium, & deducere suum possessorium recuperandæ ex his quæ diximus, & Paulo in leg. sicuti. §. sed si queratur. ff. si seruitus vendi. vbi quod etiam si ius commune resistat tuæ possessioni interim tuus es in ea, dum pendet ius integrum super proprietate, & ex Bartol. vbi supra, & ex Isernia in. §. 1. si de controuersia feudi, nec obstat quod Otalora attentarit contrarium, tum quia tunc loquitur dicto. c. 2. sine iure, tum quia vix se expedit a quaestione, quia ad finem capituli, ve. sic. verum tamen est, tenet nostram opinionem

nionem ratione, & æquitate coactus quod autem ait quod postquam mouetur lis non potest dici notorio hijs dalgo, certe illud dixit quia forsan non ita compertum habuit quis proprie diceretur, hidalgo notorio de solar conosciendo, quod nos explicamus noue glo. 18. & de verbo notorium, quam longe pateat diximus glo. 3. num. 32.

Circa primum dictum Barto. de quo supra num. 42. versic. at vero in tentato iudicio possessorio, ubi agitur de spolio contingente, & opposito ante litem contestatam quo casu diximus dari suspensionem petitorij ex Bart. num. 23. tex. in l. si quis ad se fundum. C. ad leg. Iull. de ui. l. i. C. si per vim vel alio mod. c. ex conquestione, de restit. spolia. iuxta expositionem de qua supra, unde infert D. Didacus ubi supra, num. 12. versic. sed si super hac nobilitatis questione q. si fiscalis & communitas proponant aduersus particularem, petitorium, & ante susceptum iudicium a reo petant mandata regia de soluendo tributum plebeium ex sapienter allegata leg. 9. & prætextu eius mandati capiantur sibi pignora itaque spoliatur, quod talis reus conuentus si se sua possessione videat spoliatum, poterit opponere possessorium recuperandæ, & suspendere petitorium. quod quidem non placet Otaloræ vbi supra, propter præsumptionem quæ est contra reum ex lege nostra, & l. 9. isto.

Ego autem magis probo opinio-

nem D. Didaci, namque etiam si lite pendente, omnes teneantur soluere tributa adhuc in casu domini Didaci, non est litis pendencia, namque ante negationem, causa est, post negationem lis c. foris, de verborum significatio. & quousque lis contestetur, non dicitur lis pèdere, & quousque lis contestetur non datur mandatum iuxta dictam. l. 9. ibi (*Mandamos que todos los orros pechen y paguen. no embargante que traygan pleytos pendientes, ante vosorros*) itaque dispositio ne dict. l. 9. non dantur mandata regia, nisi pendente lite, obseruatur tamen praxis de qua inferius, & supra glossa. 10. nu. 5. tum etiam quia licet omnes præsumatur plebei ex Florianino in l. i. ff. de probat. Socinus consilio. 246. lib. 2. Ripa, respons. 26. lib. 2. Palacios Rubios in. c. per vestras notabili. 1. numero. 54. Didacus libr. 1. variarum, cap. 16. numero. 11. dominus Antonius de Meneses in. l. si in ædibus. C. de seruitu. num. 5. Auendanius. 2. parte, cap. 10. numero. 19. versiculo, vigesimum exemplum Otalora. 2. par. 3. c. 5. nume. 6. & 9. Baeca de inope debitore. c. 16. num. 110. Gamma decisione Lusitana. 322. num. 4. alia adducemus glo. 12. nu. 5. tamen non est quis priuandus possessione quam habet, etiam si resistat ius, ex Paul. in l. sicuti. §. sed si queratur. ff. si seruit. vendi. immo si spoliatur sua possessione de iure aut de facto potest suspendere petitorium, & agere de sua restitutione, iuxta. d. l. si quis ad se fundum, & d. l. i. & communè opi-

opinionem cum Bartol. de qua supra.

Tum etiam quia etiam si simus in casu. d. l. 9. hoc tit. certe vbi diximus ipsamet glossa se ipsam excipiendo al. hijs dalgo notorio de solar, y al de executoria vñda quibus saltè nō est de negandū iuris beneficiū, vt de spolio illato prius agant, de quo nulla rationabilis dubitatio esse potest facit etiā, quia & si lite pendente dantur mandata regia, vt is qui litigat soluat tributa plebeia durante lite, ex. d. l. 6. tamen vt modo dicebamus ante litem contestatam non datur tale mandatum, sed id solum, vt communitas describat particularem de quo agitur cum nobilibus, aut cum plebeis, & si cum plebeis existimari describendum, præcipitur, vt in dicto tributo capiantur pignora, vt hac ratione ille, aut soluendo tributa luat pignora, aut arrepto testimonio perturbationis realis, pronocet ad iudicium, & ita temperatur quotidie decisio tex. in. l. 6. hoc tit. & licet diximus supra, glossa. 10. numero. quinto itaque etiam si omnes præsumantur, plebei, adhuc praxis forensis separationem inuenit, inter eum, qui litigat, vt is omnino soluat, & eum qui adhuc non litigat, vt is aut describatur cum nobilibus, aut pignoretur, vt ad iudicium possit prouocare igitur si indistincte capiantur pignora poterit agere ne priuetur sua possessione ex Paulo, item si sit, hijs dalgo notorio de solar, odè executoria, vt diximus ex dicta lege

9. pertinent hæc ad spolum ante litem propositum.

Tertius casus Bartoli, est quando spolium contingit ante litem contestatam, & opponitur lite iam contestata de quo casu supra egimus in hac combinatione versiculo (sed adde alium casum scilicet) vbi egimus de dicto Bartoli, ratione, & allegatione, & quantum ibi dixerimus aduerte, quod communis, & recepta sententia ea est, vt de possessorio agatur quidem sed non suspendatur possessorium, ita vt adhuc modū intelligenda sit opinio illorum qui affirmarunt lite contestata non licere suspensio petitorio super possessorio recuperandæ procedere, & hoc tenuit Bartol. in dicto. §. nihil commune, numer. 24. Aretinus numero 16. Alexand. numero 85. Claudius Seyfellis, nume. 55. Capitius decisione. 13. num. 3. Aymon Crauata quem Menochius vocat compatriem suum, ille in responsio pro genero, nu. 237. hic vero quidem tenet, & fatetur accepisse a Didaco nostro de recuperanda possessione. q. 30. num. 382. Didacus vbi supra, & ita iuxta hanc trimembrem distinctionem, statuendum est in causis, vbi de possessorio & petitorio contingat disceptatio, nihil animaduertens ad id quod vulgo receptum est, aliud sentire Canonistas, aliud Legistas, quod & Otalora nescio cur ita cum vulgo existimauit. & licet Bellaterra in. c. cum dilectus de ordine cognitionum, numer. 16. in hoc casu di-

54 stinguat, an possessorium opponatur agendo, an vero excipiendo; & Menochius ubi supra, intelligat, si per viam reconventionis opponatur, certe illud est verissimum, quod non suspenditur petitorium, & militat ratio cap. i. de restitut. spoliatorum, ut sibi imputari debeat, qui litem contestatur super petitorio, & nihil egerit de spolio cum potuisset omnes hos tres casus confundit. Orla ubi supra, ut videre poteris, & patet ad litteram ibi, (in hac quaestione) cum quovis non semel decipit aduocatos, distinguere inter Canonistas, & Legistas, sed fit plerumque, ut quod ab alijs scriptum accipimus mordicus teneamus, nihil expendentes, an recte an vero inique scriptum sit.

55 Sed iam agamus aliud, tertio igitur potest quidem intentari petitorium prius, deinde aduersarius opponit possessorium retinendae, & in hoc Barto. receptus ubi supra, nu. 26. Ita distinguit, aut utriusque iudicium proponit diuersis respectibus & tunc concurret utrumque iudicium & simul procedunt, intellige respectu rei corporalis, diximus supra hac glos. n. 9. vers. ideo licet, ubi inuenies. deinde addit secundum membrum, scilicet, quod fractor qui petitorium intentauit non praecedit se possidere, sed turbet reum in possessione quod hoc casu reus agat interdicto retinendae. l. si duo. §. item videremus. ff. uti possidet, gloss. in l. i. Codic. eodem, & ait quod hoc casu utrumque iudicium

concurrat, & quod proceditur in utroque, quia nulla regula obstat impeditiua cumulationis petitorij & possessorij, sequitur Rubens nu. 321. Fernandus in hac combinatione. c. 3. nu. 38. Bolognetus num. 359. part. 2. & quantum Fabius more suo contradicat, certe nu. 18. nihil solidum adducit contra communem sententiam, quia satis est, quod reus turbetur, vel iudicium liter, vel extra iudicia liter, satis etiam est, quod petitorium non retardetur, si reus velit quocumque de sua possessione agere, ut infra dicemus.

Si vero petitorium & possessorium sint ambo respectu eiusdem possessionis, tunc impeditur cumulatio ratione repugnantia, & ordinis, ita Bart. in d. §. nihil commune nu. 28. vers. item interdicto, & ibi Bolognetus, nu. 97. & Fernandus c. 3. nu. 46. Lanfrancus de Oriam, in rub. de caus. poss. & prop. colum. 13. vers. vigesima prima conclusio, & quantum Fabius ibidem in dicto. §. nihil commune, nu. 152. dicit cumulationem in hoc casu impediri ratione ordinis tantum, non autem contrarietatis, ad nostrum propositum satis est, quod impediatur, siue ratione repugnantiae, siue ratione ordinis.

56 Praemissa ergo distinctione Bartoli, & retenta hac combinatione in qua sumus, ego quero de illa quaestione circa causas nobilitatis, quam proposuit dominus Didac. Couarubias variarum lib. i. ca. 16. numer. 9. vers.

9. versiculo, primo hinc tollitur ea difficultas, & ille decidit quaestionem sed nihil omnino allegat, nec pro decisione, nec pro ratione dubitandi, quaestio autem tota pertinet ad hanc quartam combinationem Bartoli respectu petitorij intentati a fiscali aduocato, & communitate & respectu possessorij retinendae possessionis intentati a priuato eodemque reo in causa proprietatis atque in eo iudicio proprietatis, pone fiscale aduocatum proposuisse suum libellum in proprietate contra particularem reum, at vero ipse reus conuentus ait se nobilem ex nobilibus procreatum, sequi & parentem item, & auum fuisse in possessione immunitatis ratione nobilitatis in his verbis, & locis ubi vixerunt, atque adeo fundos, & praedia possidisse, petitque se absolui, & nobilem declarari, tum si minus obtineat in proprietate, ait se de quidam tuendum, & defendendum in sua quasi possessione, in qua ipse maioresque eius fuerunt, & ut defendatur, postulat proposito libello.

Ecce quod contestatur litem, & suscipitur iudicium, propositum a fiscali super proprietate, & deinde reus deducit suum possessorium retinendae, de sua & maiorum suorum possessione, & petit se manu teneri, & defendi in ea, ecce casum in terminis nostrae combinationis, queritur an possit, & an debeat procedi in utroque iudicio, & an omnino sit ferenda sententia in utroque.

Aduerte tamen, quod in foro in hoc senatu Pintiano, hic libellus concipitur fere in haec verba, namque reus vocatus in iudicium a fiscali, & communitate, aut a fiscali solo si delatio praecesserit petit primo (Ser dado por libre de la demanda contra el puesto por el fiscal, porque dize que es hijo dalgo notorio de solar cognoscido y de ve gar quinientos sueldos a ley y fuero de España y que su padre y abuelo y sus mayores an sido y es hijo dalgo, y que en tal possession han estado no pechando, como no han pechado, ni contribuido, en los pechos y derramas reales y concejales en que han pechado y contribuido los buenos hombres pecheros de los lugares en que han vivido, y han tenido bienes y hacienda, y que en tal reputacion han estado siempre, y que siempre se han ayudo con los hijos dalgo y an tenido los officios que los hijos dalgo suelen y acostumbbran tener vsar y exercer, y q todo lo suyo dicho fue siempre con ellos y con cada vno de ellos vsado y guardado, de diez, yeynte, quarenta y cien años, y de tanto tiempo que memoria de hombres no es en contrario, y pide ser dado por libre y ser declarado por hijo dalgo, o alomenos q el y su padre y abuelo, sea declarados auer estado en esta possessio, y pide ser amparado en ella) ecce igitur cumulatam petitoriam & possessoriam ex parte rei propositam dumtaxat petitorio ex parte actoris, & additur a reo, vnum in defectum alterius, quae est condicionalis, & subordinata cumulatio, ut diximus supra ex Bald. Abbat. Felino Bologneto, numero. 30. deinde

is ipse reus finito eo libello subdit in hæc verba, (*otro si siendo necesario quanto fuere en mi favor no mas ni aliende suspendo el petitorio*) de suspensione supra etiam egimus nu. 29.

In hoc igitur casu dubitauit D. Didacus. d. li. i. c. 16. num. 9. vers. primo hinc tollitur, *utrum reus si proprietatem non probet, possit obtinere in possessione, vulgus vero proponit questionem in hæc verba, An reus possit suspendere petitorium fiscalis, ad hunc effectum ut si nec fiscalis, nec reus, satis probauerint in proprietate de qua ceptum est iudicium, saltem obtineat in possessione ne reus si ipsam probauerit, etiam si fiscalis contendat de suo dumtaxat petitorio esse agendum alij vero ita dubium concipiunt an reus conuictus super proprietate omnino teneatur super proprietate litigare, & respondere in petitorio ita quod fiscalis possit suspendere suum possessorium retinendam, denique ut cumque concipias questionem semper sumus in quarta combinatione Bart. respectu interdicti retinendam oppositi a reo, proposito ab actore dumtaxat iudicio proprietatis.*

Deinde ut isthuc non liceat reo contradicente actore adducitur leuissimula quædam argumenta, quæ merito subiceri poterant, sed satisfaciendum est, doctis pariter, & in doctis primū adducitur, quod prior libellus super proprietate prius porrectus vniuersam causam fundauit, & ideo aiunt de illo agendum esse ex regula quiprior appellat, prior agat. l. qui prior. ff. de

iudicijs lege. 4. titul. 10. part. 3. item adducitur quod iudicium pedit ex libello, prius porrecto. l. edita. C. de edendo, & quia de qua recognoscit iudex de ea iudicare debet. l. de qua re. ff. de iudicijs, & quia de petitorio agitur de proprietate ferenda sit sententia. cap. forus de verb. signi. & quia sententia debet esse conformis libello. c. licet. Heli. de simonia. l. c. vt fundus. ff. comm. diuidund.

Adducitur secundo, & hoc magis videtur facere ad rem, quia etiam si licitum sit fiscali cum communitate, aut cum delatore prouocare particularem ad iudicium nobilitatis, tamen particulari id non licet, nec in petitorio nec in possessorio, nisi re vera perturbetur in sua possessione, quod fit frequentius captis pignoribus pro tributo plebeio, ut patet ex lege nostra in secunda parte, & diximus gloss. 47. per totam cum ergo in hoc casu non sit perturbatio realis, dicendum est, non posse cumulari possessorium retinendam, quam rationem etiam si nostram legem non viderit agnouit expresse Fabius in d. §. nihil commune, numero 148. & pro ea allegat text. in leg. si duo. §. item videmus, ff. vt possideris, hanc perturbationem realem vocat vulgus, testimonio de prenda, quia ea perturbatio in causis nobilitatis frequentior in foro est, de qua latissime infra glo. 47. vbi vide.

Sed tamen his nihil obstantibus concludendum est posse concurrere hoc possessorium retinendam ex parte rei

rei cum petitorio ex parte actoris, eoque nihil probant reus obtinere poterit in proprietate, & in defectu proprietatis obtinere poterit in suo possessorio retinendam, si cum nihil, aut parum de proprietate, de possessione tamen sua plene probarit, & obtinebit vnum in defectum alterius, quod probatur aperte ex his quæ adduximus in hac combinatione Bartoli respectu huius interdicti, retinendam, dixit enim duo Bartolus dicto num. 26. primum, quod si petitorium propositum fuerit ab actore, & possessorium a reo diuersis tamen respectibus quod concurrat vtrumque iudicium, & quod datur cumlatio petitorij & possessorij, & num. 9. satis allegauimus pro Bartolo, & numer. 55. quod in nostro casu reperitur, namque etiam si Bartolus loquatur in rebus corporeis, & nos simus in iuribus incorporeis, plane ad huc est diuersus respectus, quia fiscalis & communitas ex opposito nullam prætendunt possessionem quæ habeat respectum ad possessionem quam prætendit reus.

Dicit secundo Bart. d. nume. 26. quod quando actor non prætendit possidere, sed inturbat possessionem rei, quod reus potest opponere possessorium, & quod procedit cum petitorio actoris, & sequitur Rubens nu. 321. ibi in d. §. nihil commune, & Fernandus. c. 3. nume. 38. Bolognetus 2. par. nu. 359. & aiunt quod omnes approbant Bart. cum ergo in hoc casu fiscalis idemque actor non agat de

possessione sua, sed de proprietate rei plane dicendum est posse reum agere de sua possessione, scilicet, quia non datur concursus eiusdem possessionis, & procedent ambo iudicia, quod autem Fabius ait in d. §. nihil commune, nu. 148. scilicet, quod adhuc in hoc casu non reperitur perturbatio, in qua se fundet interdictum, & possessorium retinendam, certe ego distingo inter eum qui prior venit ad iudicium, acturus de sua possessione & in hoc existimo procedere omnia quæ notauimus glossa 47. per totam: sed in eo qui prouocatus venit ad iudicium, cuiusque proprietas negatur, quæ in se absorbet possessionem totam rei, ego admitto quoque concursum possessorij, ex ea ratione aperta, quia reus nihil proponit, quod non pertineat ad actionem actoris, ille enim de proprietate agens, plane rei quoque possessionem accedit destructurus, reus vero dum proprietatem suam tuetur possessionem quoque defendere non prohibetur, ad quam actoris incursum protenditur, & ita video legitimam rationem concursus, quam non meminit Menochius de retinenda possessione, remedio tertio numero. 534. vbi Fabij rationi, non herculeæ certe acquieuit, & pro ista mea noua consideratione est textus expressus in capi. cum venissent de institutu. & textus in capit. cum ecclesia Sutrina de causa possel. & proprie. & in ca. significauerunt detestibus.

Tertio id patet, ex eo quod in
 67 iuribus incorporeis, vt est in nostro
 casu, præsertim quando certum est
 cui incumbat onus probandi, vt est
 in causis nobilitatis, iuxta late no-
 bis tradita gloss. 10. per totam, & plu-
 ribus alijs in locis, certe datur con-
 cursus petitorij, & possessorij respec-
 tu cuiuscumque interdicti, quia
 non est repugnantia, nec ordo, nec
 electio, nec obstat aliqua ex sex regu-
 lis impeditiuis cumulationis, & con-
 cursus petitorij & possessorij, quod
 tenet Bartol. in dicto. §. nihil com-
 mune, numer. 18. Alex. num. 72. Iaf.
 num. 126. Ripa. 150. Rubeus nu. 784.
 Fabius nu. 125. Claudius. nu. 156. De-
 tus nu. 93. Fernand. c. 3. nu. 11. Corra-
 sius in. 2. par. nu. 305. Bal. & Paul. in
 l. ordinari. C. de re iuen. nu. 4. Lãfran-
 cus de Oriam in rub. de caus. pos. &
 pro. col. 13. versic. quarta conclusio,
 Iacobinus de S. Georgio in. l. si deui-
 n. 15. de iudicijs, Affli. decif. 155. n. 4.
 Ripa lib. 1. respons. cap. 7. numer. 2.
 & lib. 2. ca. 7. n. 3. Faber in. §. æque si
 agat institutis de actionibus, & in.
 §. retinende institutis de interdictis
 prædicta Papiens, in forma libelli
 pro turbata possessione verbo, ad
 cefandum, numer. 7. D. Didacus, lib. 7.
 cap. 16. numer. 9. Otoram. 3. parte. c. 5.
 num. 1. Menochius dicto remedio. 3.
 nu. 539. vbi videre poteris rationes,
 cum enim actor qui proposuit prius
 petitorium vult transferre in reum
 onus probationis, ita vt subsit dubiũ
 quis probare teneatur, tunc etiam
 in his iuribus non datur concursus

ratione ordinis, quia oportet prius
 constituere possessorem, vt inde in-
 norescat quis demũ sit probaturus,
 tenent omnes de quibus supra, cum
 ergo in nostro casu tum simus in iu-
 re incorporeo, tũ etiã certum sit cui
 incumbat onus probationis, iuxta
 glõ. 10. supra, plane admitimus con-
 cursum, & cumulationem ex recep-
 tissima hac sententia.

Quarto id patet quia illa verba
*(orro si suspendo y protesto suspender el
 iuyzio de la propiedad quanto me sea
 vtil y necesario y no más ni allende.)*
 vt diximus supra, hac gloss. nu. 29. &
 30. vbi vide non dubiũ est quin indu-
 cant cumulationem petitorij, & pos-
 sessorij, vt si minus in vno saltẽm in
 altero obtineamus. dict. leg. 1. §. 1. ff.
 quor. lega. t. ideo dicimus quod hæc
 erat noua consideratio in materia
 petitorij & possessorij, nempe cumu-
 latio, quia erat & est conditionalis,
 & subordinata propositio actionũ,
 quæ ex Bologneto in. dict. l. edita faci-
 cit cefare omnes regulas impediti-
 uas cumulationis, & pro hac confi-
 deratione vtilissima est tex. ille quẽ
 nemo ad hoc allegat, in. d. §. 1. & lo-
 quitur in petitorio & possessorio,
 cumulatis subordinate, & protesta-
 tiue, vno in defectum alterius, ex
 quo tex. aduocati acceperunt suam
 illam protestationem, etiam si illi
 satis improprie, resistentibus iuris re-
 gulis vocent suspensionem, &
 ita quoque vocat dominus Didac-
 cus & post eum Otoram vbi supra
 sed loquuntur improprie, & licet
 ille

ille tex. loquatur in actore, in hoc
 nulla est vis, reus enim in eo quod
 excipit, & asserit iuris intellectu a-
 ctor est, quanuis ad iudicium secun-
 dus accedat. l. in exceptionibus. ff. de
 probat.

Nec te moueat, quod glossa, &
 Bartolus aduertunt in dicta. l. 1. §. 1.
 ff. quorum legator. & post eos glossa
 in capit. cum dilectus, verbo posses-
 sorio de causa poss. & proprietat. &
 glossa in leg. certi de interdictis post
 Cynum in leg. 2. ff. eod. quod cumu-
 latio petitorij & possessorij admittit
 tur, ibi quia aduersarius non certifi-
 cabat actorem de qualitate posses-
 sionis, an scilicet possideret vt hæ-
 res an vero vt legatarius ex glossa,
 ibi & Bartol. & in leg. edita. C. de e-
 dend. in casu cumulationis, nam ad
 hæc præterea quod est aperta diui-
 natio ad tex. in. dict. §. 1. respondeo,
 quod eadẽ dubitatio est, vt dixi nu.
 65. in nostro casu, nãq; libellus fisca-
 lis actoris absorbet, & destruit posse-
 sionem dicto. c. Pastoralis, & di. c.
 cum dilectus, & vtrobique gloss. cum
 negatio proprietatis eo tẽdat, vt etiã
 ipsam possessionem destruat, ideo-
 que reus merito, de vtroq; agit quod
 adnotauimus contra Fabium & Me-
 nochium. dicto numero 65. & ita ex-
 cipiendo actionem excludit leg. 1. ff.
 de exceptionibus, itaque contra peti-
 torium excipit de possessione etiam
 quia negatio proprietatis ipsam etiã
 possessionem aduersariam destruit.
 dict. ca. Pastoralis, dicto capit. cum
 dilectus leg. fin. Codice de re iuendi

catione. l. officicum. ff. eodem.

Confirmo singulariter ea quæ
 diximus circa dictum. §. 1. de subor-
 dinata, & subalterna propositione,
 & conditionali, plurium actionum
 vnus in defectum alterius, quia con-
 traria etiam possunt proponi alter-
 natiue, ita sentit Aretinus per text.
 ibi in. l. Papinianus. §. sed si quis irri-
 tum. ff. de inofficio. testam. tex. in. c.
 constitutus, de restit. in integ. glõ. 1.
 in. c. Abbate sane, de re iudicata, in.
 6. declarat Baldus in. l. 1. C. si plures
 vna sent. & ibi vocat libellum disiu-
 ctium, scilicet, peto rem iure do-
 minij, vel quasi dominij, vide Iaf. in
 §. sed ista, num. 72. instit. de actioni-
 bus, quæ sunt notanda pro libello
 aduocatorum protestantium, vt cu-
 mulent, & non suspendant, contra
 Didacum & Otoram, & contra v-
 sum loquendi, de quo nobis supra,
 num. 26. & 30. & num. 67.

Confirma prædicta, & libellum
 protestatiuum, aut alternatiuũ, aut
 disiunctiuum, aut subordinatũ, aut
 conditionalem, sic vocant doctores
 etiam si remedia contraria propo-
 nentur cumulatiue, & coniuncti-
 ue quia tunc necessario copulatiua
 resoluenda est in disiunctiuam, si
 ponatur inter incõpatibilia. l. si Ti-
 tio fundus. ff. de usufructu legat. tex.
 in dicta. l. Papinianus. §. sed si quis,
 & irritum. ff. de inofficio, facit
 quia verba in libellis debent impro-
 priari, vt sustineatur libellus. l. sed si
 possessori. §. item si iurauero. ff. de
 iure iur. Bart. in. l. si olei. C. locati, &

& in l. infulam. ff. de præscriptis ver-
bis.

Confirmo etiã id quia reus pro-
ponere cõtraria potest in suis defen-
sionibus. l. nemo prohibetur. ff. de
exceptionibus. c. nullus pluribus de
regulis iuris in sexto. idem dic in a-
ctore qui replicando contraria de-
ducit Bart. in d. l. nemo prohibet fa-
cit tex. in l. fin. C. de edendo.

Confirmo etiam quia quãdo in
libello reperitur cõtrarietas solum
verbalis, si in re ipsa reperitur cõso-
nantia, tunc sustinetur libellus, Bal-
dus in d. l. i. C. de furtis. l. cum qui. C.
de inofficio. testamen. & quãvis Be-
rengerius Fernandus. in §. nihil equi-
mune. post combinationes in. 2. quæ-
stione. num. 6. vers. plerique tamen.
& Menochius de adipsenda remedio
4. num. 341. & sequenti. non admittant
libellum qui contraria allegat
illud debent intelligere. nisi illa con-
traria proponantur. alternatiuẽ. vel
disiunctiue. vel conditionaliter. ex
his quæ notauimus. d. num. 29. & 30.
& hoc num. 67. idque obseruat vsus
forensis. & vt diximus. hæres legiti-
mus quotidie desiderat. missionem
in possessionem ex testamento. & a-
bin. testato. subordinatẽ. cum nõ pos-
sit inueniri maior repugnantia quã
vt quis. testatõ. & intestatus decedat.
ergo ex his non est dubium. quod
protestatiua illa aduocatorum cu-
mulatio debeat sustineri. etiam si cõ-
traria proponeret. cum tamen con-
traria non proponat vt diximus.

Quinto defenditur hæc cumu-

latio petitorij. & possessorij ex doc-
trina illa celebri Bartoli. quem se-
quuntur omnes. & est rationi conue-
nientissima in l. Gallus. §. si eius ad
fina. num. 5. ff. de lib. & posthu. vbi
ita ait. *Facit etiam. §. si iste ad quæstionẽ
in pluribus iuris partibus reperitur casus
in quo certum est. actionem competere sed
dubitatur. quæ certe eo casu non cogitur
actor exprimere sicut enim reliquere iu-
dici. quod competat actio.* quod dictum
Bart. allegat Andreas Pomarius ad
ipsum Bartolũ. in d. l. i. §. r. ff. quor.
legatur. in materia cumulationis. di-
cens. *(nota quod dispositio huius legis in
materia cumulationis. non solum procedit
quando sum incertus quæ actio competat
facto rei sed etiam se esse incertus prop-
ter varias opiniones doctorum. vel glossa-
rum & allegat Decium in l. edita de
edendo. & dicit quod se audiente ita
deciuit Decius. & consuluit Alex. cõ-
si. 182. lib. 2. quæ decisio certe ratio-
nabiliter tenet. vt in hac causa ad-
mittatur cumulatio petitorij & pos-
sessorij propter dubium. & varietatẽ
doctorum & glossatorũ. cum enim id
disputemus ad partes. hæc ipsa dis-
putatio facit rem dubiam. cum au-
tem fateamur rem esse dubiã. illud
quoque fatendum est esse in dubio
recipiendam cumulationem petito-
rij & possessorij. & est optima exten-
sio ad d. l. i. §. r. & ad gloss. in l. edita.
C. de edendo in materia cumulatio-
nis vt difficultas iuris & varietas do-
ctorum magis inducant cumulatio-
nem. & pro sit ipsa disputatio. simi-
le est quod decidimus ex ipsa iuris di-
ficul-*

ficulitate. & varietate scriptorum su-
pra glo. i. §. r. num. 65. neque te mo-
ueat quod Barto. loquatur in actore
quia reus in eo quod excipit est ac-
tor. & subit partes actoris. & in eo
quod actor replicat. & reus iuris in-
tellectu. leg. in exceptionibus. ff. de
probat.

Sexto sustentari potest. & de-
bet hæc cumulatio ex text. in ca. cõ-
uenissent de instit. vbi Abbas no-
tat. quod etiam si ex parte actoris de-
ducatur iudiciũ proprietatis nihi-
lominus reus qui probauit de posses-
sione defendetur in ea. si ea posses-
sio ascendant ad legitima tempora
constituta a lege. & a iure. scilicet. a
veynce años. in litigatore parente &
auo. quo diximus modo glo. 12. sequẽ-
ti per plures numeros. & hanc solã
rationẽ allegat Otalora & nihil am-
plius. 3. p. p. 3. c. 4. num. 6. vers. secũ-
da ratio. vbi nihil firmat. & deside-
rationes. & iudicia petitorum. quæ
forte non desiderasset si ad regulas
iuris confugisset. quas de cumulatio-
ne. & suspensione petitorij & pos-
sessorij scriptas reliquit doctissime
Bart. cui si addas quæ hic scripsimus
non desiberabis. quæ Otalora tanto
pere concupiuit.

Septimo facit tex. in. c. cum ec-
clesia Sutrina de caus. possel. & pro.
vbi ex altera parte petitorium ex al-
tera veto possessorium deductum
est. & prolata est sententia super v-
trumque & ita existimo verissimum
posse cumulare possessorium ex par-
tere cum petitorio proposito ab ac-

torẽ & quod pronuncietur super
vtrumque & si fiscalis actor pleno
probauerit tunc fertur sententia pro
fisco. & reus pronuncietur plebeius
& condemnatur. vt soluat tributa
plebeia cum plebeis. vt diximus su-
pra hæc glo. nume. 33. si vero fiscalis
nihil probat. tunc si reus probat in
proprietate obtinebit. sin vero fisca-
lis nihil probet. & reus probet in so-
la possessione tenendus & defenden-
dus erit in ea his quæ diximus quo-
niam hoc casu datur cumulatio v-
triusque iudicij.

Nec quicquam facit quod sen-
tentia debeat esse conformis libello.
quia in hoc casu cum absolute facta
ab libello actoris stat bene. quod
reus defendatur in sua possessione.
ideo nec obstat. quod dicitur qui prior
appellat prior agat. quia non nega-
mõ reddendum iudiciũ actori. quia
non inducimõ suspensionem. fate-
mur enim pronuntiandum esse su-
per libello actoris. sed contendimus
non esse excludendum possessio-
rium retinendã possessionis. & affir-
mamõ vtrumque causam esse sine
debito terminandam.

Octauo facit tex. in l. circa. ff.
de probat. qui text. loquitur in causa
status. & ex eo deducitur regula. quod
si contra me proponatur actio. & ip-
se respondeam actioni. possum pete-
re si succipiam in me onus proban-
di vt declaratur ius meũ. siue in prio-
ritate. siue in possessione ita intelli-
gunt Barto. vbi & Paulus. & alexan.
& est tex. in l. cui necessitas de libr.

caus. (cui necessitas inquit prouandi de ingenuitate sua non incumbit, si ipse vltro probare desiderat audiendus est) (text. in l. liberi. C. de in officio. testa. m. ergo in hac causa nobilitatis potest reus deducere ius suum, & succipere in se onus probandi, & debet procedi super vtrumque iudicium, & si minus ab actore fuerit probatum probante reo debet declarari ius quod illi competeat dicta l. circa, dicta l. cui necessitas, dicta leg. liberi, & ex Barto. Paul. & Alexan. & dicimus. §. 1. hac glossa, quod dicta l. circa recepta est, extra causas status, adde quod apud suprema tribunalia nulla habetur ratio suspensionis, quia est de apicibus iuris ita post Decium Rubeum, Crauetā, & Neuzanis concludit Menochius, respon. 2. in causa finariensi, art. 2. nume. 32. & articulo. 3. numer. 6. dicit obseruandum Alciatus responso. 256. numer. 7. & dicit Menochius, quod non audeat recedere ab hac sententia.

70 Restat verus intellectus ad nostram legem, circa perturbationem realem vulgo testimonio de prenda de quo agimus late gloss. 47. intelligimus nostram legem, in eo qui prouocat prior ad iudicium, ibi (*ganar de los nuestros alcaldes cartas de emplazamiento*, nostra verba hæc, quæ casui nostro non possunt applicari, vt dicemus. §. 1. hac gloss. & ibi. (*ensiguimien to de los dichos emplazamientos*. (& ibi (*no den cartas ni las libren de emplazamiento*) in reo autem qui petit declarari ius non reperitur, nec admitti-

tur emplazamiento, nec est necessaria citatio, nec intimatio, immo si omittatur notificatio sustinetur iudicium, vt patebit. §. 1. infra glossa hac.

Præterea in eo qui venit vltro ad litem, aut prouocatus reperta est, manifesta differentia, qui enim prouocatus venit, ex libello actoris, qui dicit reum ignobilem, satis iudicialiter turbatur, cum vt diximus supra numer. 64. & 65. suam veniat destruetur possessio, dicto c. Pastoralis. d. c. cum dilectus, & cum is qui te ignobilem dicit totum tuum ius destruat, & proprietarium, & possessorium, plane sufficiens perturbatio est, quia nulla maior excogitari potest, ita tenet Bald. in sua disputatione incipienti Acusatus quam refert Alexan. in leg. si prius. ff. de noui operis nunt. num. 21. & subdit ratione quia turbare proprie est obscurum facere, Roland. a Valle, consilio. 8. volumi. 3. numer. 12. vt qui liquidas, & vitreas aquas, obscuras facit eas turbat, at vero satis obscurum facit tuum ius qui illud in iudicio competere tibi negat, ea præsertim negatio quæ destruit possessionem & proprietatem, vt est in his causis nobilitatis, in quibus libellus actoris vtrumque negat, idem tenet Alexan. consi. 53. in fine volu. 5. & quod hæc turbatio satis sufficiens sit ad intentanda interdita tenet additio ad Alexan. dicto numer. 21. litera. A. in dicta leg. si prius, & est gloss. fin. circa mediū in l. extat. ff. quod metus caus. & ista

opi-

opinio approbatur per Alexan. vbi supra, nu. 23. & non respexit ad hoc Fabius in dicto. §. nihil commune, numero 148. nec aduertit Menochius de retinenda possessione, remedio tertio numero 534. qui ambo nesciunt, quomodo reus possit agere possessorio retinendæ, actore agente petitorio cum reus non turbetur in possessorio, certe ex his turbatur, & recte agit possessorio retinendæ.

71 Pro complemento adde, quod si præcedens opinio esset in se tam dubia quantum D. Didacus Couar. & Otalora vbi supra arbitrati sunt quod ego quidem non arbitror ex his quæ scripsi, adhuc in vno casu esset res expedita, & sine vlla difficultate, scilicet, si cū reus opponeret de possessorio suo retinendæ actor qui petitorium proposuit, subticet nec contradicit, tunc proculdubio procedit vtrumque iudicium, text. in c. 1. de restit. spoliat. qui text. licet loquatur in possessione recuperanda eadem ratio est immo maior in possessione retinenda, quia ex fauore restitutionis, & odio spolij oriebatur maius dubiū, dicta l. si quis ad se fundum, dict. l. c. si per vim. ita tenebat Abbas in dicto. c. 1. & Legistæ in dicto. §. nihil commune. l. naturaliter. ff. de acquir. pos. Ias. numer. 118. Ripa nu. 47. Alciatus. 43. Corraus, num. 24. tenet Bartol. in dict. leg. si quis ad se fundum, Beronius in d. c. 11 vbi citat Bartol. Bald. & Innocentium, Ioannes Baptista Ferretus con-

filio. 95. nume. 11. Lanfrancus Orianus in rub. de caus. pos. & proprie. col. 5. versu. primo limita, Iacobinus de sancto Georgio in l. si deui. num. 19. versu. nono fallit. ff. de iudicijs, & verum est in dict. c. 1. adfuisse verum consensus non fictus, patet ibi. (*consentiente illo constituit*) & aduertit Menochius contra Beronius, ibi de recuperanda, remedio. 1. nu. 162. & est verum ad tex. illum.

Quare idem quoque existima etiam si accedat consensus tacitus, quia non contradicit, iuxta text. in leg. 1. §. peculiarem. ff. de tributaria, ita resoluit Menochius vbi supra, numer. 163. Decius consi. 84. num. 2. Capitius decisio. 28. numer. 8. Parisius consi. 112. lib. 1. nu. 61. & consi. 107. num. 25. eodem Didacus vbi supra dicto lib. 1. capi. 16. numer. 13. & hæc pertinuerunt ad quartam combinationem.

72 Adest quinta combinatio Bartoli, quando opponitur prius ab actore possessorium, & a reo petitorium, & in possessorio recuperanda, quo casu actor dicit se non possidere, petitorium oppositum non procedit quia non habet extremum, scilicet, aduersarium possessorem. l. si. C. de reuendi. & quia causa spolij præcedit dicta l. c. si per vim, dicta lege. Si quis ad se fundum. l. si quis cōductionis. C. locati, aut agitur per viam exceptionis, & tunc actor potest suspendere petitorium, si vero non suspendat ex tacito consensu de quo proximo numero admittitur cō-

cursus:

curfus.d.c.i.de restit.(spolia.

In interdico retinendæ, si ambo iudicia sint respectu eiusdem possessionis, agitur prius de possessorio, ratione ordinis, & cōtrarietatis, Bartol. in dicto. §. nihil commune, nu. 27. Berengarius ibi. c. 3. nu. 45. Orianius in rub. de causa pos. & proprie. colu. 15. versic. vigesima conclusio tenent Alex. Iaf. Afflict. Didacus, & Oralora, etiam in iuribus incorporeis vbi supra, nume. 66. quod si non sit respectu eiusdem possessionis, sed diuersa, tunc vtrumque iudiciū procedit Barto. dicto nume. 27. Fernandus dicto num. 45. Fabius nume. 151. Ripa num. 166. Bolognetus num. 370. Afflictis. d. decif. 155. nu. 5. Orianius vbi supra, quod si reus proponat petitorium ante litem contestatam super possessorio, bene sustinetur iudiciū, Ripa vbi supra, num. 166. Rubens ibidem, num. 325. & Bartol. ibi num. 26.

In interdico adipiscendæ idem obserua omnino quod in retinendæ Barto. dicto. num. 27. Fabius ibi. nu. 151. Berengarius ibi. c. 3. num. 44. Orianius vbi supra, versiculo, decima nona conclusio.

Respectu huius combinationis mouet dubium Oralora. 3. p. c. 5. nu. 3. versic. est etiam dubium non facile an intentato possessorio per particularem in causis nobilitatis possit fiscalis reus, vel communitas deducere petitorium. & an concurrant, & dicendum est, quod datur concursus ex his quæ resoluimus supra nu.

66. quia in iuribus incorporeis, si nō sit dubium quis debeat probare datur concursus, in causis autem nobilitatis certum est quis probare debeat vti diximus dicta glo. 8.

Sexta combinatio quando vnus petitorium, alter vero possessorium intentat, & regulariter in omni possessorio non admittitur concursus, sed de possessorio agitur glo. in. l. incerti. C. de interd. concursus autem impeditur ratione repugnantia & ratione ordinis, quod si ad sit diuersus respectus diuersa possessionis in omni interdico sustinetur concursus, Barto. in dicto. §. nihil commune, num. 25. Ripa. 163. Fabius 146. Fernandus. c. 3. num. 34. siue in sexta combinatione, in iuribus incorporeis admittenda sunt in omni interdico, quæ diximus num. 66. & quia in causis nobilitatis sumus in iure incorporeo & non est dubium de onere probandi cui incumbat, admittitur concursus late diximus combinatione quarta.

Septima combinatio vnica deciditur conclusione in omni interdico sicuti, & sexta si vterque petitorium & possessorium intentet, generaliter de possessorio agendum est, ne sit repugnantia, & quia ratio ordinis id postulat. l. 1. §. huius interdicti. ff. vti possidetis. l. inter litigantes de iudicijs. d. l. exitus vbi glo. & in. l. certi iuris. C. de interdictis, & dicit Fernandus. c. 3. versic. septima combinatio. quod omnes hoc tenent, post Bartolum vbi supra, num. 28. & quæ
uis

uis sic generaliter decisum sit intelligendum est, dari concursum, & cumulationem in iuribus incorporeis, quando vterque vult probare, nec onerat aduersarium onere probandi, quod superius satis diximus & ita intelligit Berengarius vbi supra, & ita vti ille ait quotidie videmus in foro, dum agitur de iurisdictionibus de pascuis, de electionibus, & alijs similibus, titulos & iura simul cum actibus possesserij cumulari, & hæc peritinerunt ad cumulationem, & suspensionem vtriusque iudicij, quantum pertinet ad literam nostræ legis.

Notabilia ex. §. 1.

Glossæ.ii.

- 1 Major nullitas nō reperitur quam quæ prouenit ex defectu citationis
- 2 Citatio de iure diuino profecta est.
- 3 Iudiciū debet incipere ab ea parte quæ in ius vocat.
- 4 Intimatio seu notificatio actorum qua liter est faciendæ aduocato fiscali
- 5 Causam non licet iniri à sententia.
- 6 Iudex non debet proferre mandatum aliquod sine causæ cognitione.
- 7 Proprietas absorbet omnem possessionem.
- 8 Vbi certum est reo nullam competere defensionem non est necessaria, nec citatio, nec intimatio.
- 9 Actus legitimus consuevit fieri sine intimatione & citatione.
- 10 Aliquando notificatio seu intimatio actorum secure omittitur.

11 Agitur de. l. circa ff. de probat. & supra hac glo. num. 69.

Glossæ vndecimæ.

§. Primus.

X facto agitur vbi videtur in quadam nobilitatis causa, an cumulatione illa possesserij retinendæ de qua nobis dictum est supra hac gloss. inducta a reo, proposito prius ab actore petitorio, omnino sit intimanda actori, & an si omittatur ista intimatio, vel notificatio, iudiciū super possessorio, vt pete non contestatum sit nullum: casus in hunc modum euenit, & est frequentissimus, propositum est a fiscali & communitate, petitorium super nobilitate contra Titium, vocatus est in iudiciū, adfuit, aitque se nobilem & a nobilibus procreatum seque & maiores suos, nunquam soluisse tributa plebeia cum plebeis, atque in ea qua si possessione immunitatis ex causa nobilitatis extiterit se parentem & auum longa annorum serie saltem viginti annis peti se absolui a petitorio fiscali, & declarari se esse nobilem, & a nobilibus procreatum, (quod ad petitorium pertinet) tum si id se minus assequi possit, peti vt defedatur & manuteatur in sua qua si possessione nobilitatis, vel immunitatis ratione nobilitatis in qua ipse, parens, & auus extiterint (quod ad

ad possessorium pertinet) & continet libellus cumulationem possessorii, ad petitorium intentatum ab aduocato fiscali; eodēque actore, modo hic rei conuēti libellus, non est intimatus, vel notificatus fiscali, subsecuta est super utroque libello sententia interlocutoria, qua uterque ad probationem est admissus, sunt probationes, & probationum, & citationum sit publicatio, tandem conclusa causa acti referuntur quibus contendebat aduocatus fiscalis de solo petitorio esse pronunciatum, quoniam super possessorio cumulato a reo, non reperiretur lis contestata, quippe ut diximus libellus ille rei non fuerat intimatus, nec notificatus actori, ideoque non poterat videri sententia interlocutoria probatoria (ut dicimus) nisi super petitorio contestato prolata, ideoque dicebat de solo petitorio actoris non de possessorio rei debere iudices pronunciare, atque id fundabat ex sequentibus.

Et primum, quia la cumulatio hoc est quia libellus ille possessorio non reperiebatur intimatus, nec per consequens contestatus, nec sententia illa probatoria poterat attingere possessorium non contestatum nec probationes super possessorio consistebant, quasi facta super facto, nec negato nec concesso, omisso iuris ordine, denique dicebat omnia respectu possessorii esse nulla, ex defectu intimationis quae nihil differat a citatione, quo defectu nullus

maior poterat reperiri in iure cum sit de iure diuino, Genesios. c. 3. deus omnipotens, & clemens, Pastoralis de iudicijs, §. si in sti. de poena tē. litig. l. r. f. de in ius vocando. l. iudices cum auct. sequenti, c. de iudicijs c. forus, §. iudex de verbo. signig. vbi probantur ad litteram omnia superius dicta, scilicet, quod lis debeat accedere rei dubie, ex assertione & negatione partium Abbas in. c. cum olim de re iudicata n. m. 2. q. namq; iudicium debet incipere, ab ea parte, quam ius vocat dicta l. r. de vno quodque ff. de re iudicata, dicit clemens. Pastoralis ideo videbatur nihil agendum esse de possessorio cumulato, quia intererat fisci intimari eum libellum eius aduocato dicta l. de vnoquoq; & ex Abbate vbi supra num. 2. l. nat. & diuus. ff. de adoptionibus, idque ut sustinetur causam suam etiam in possessorio, l. edita. C. de edendo, alius iudicium claudicare in aequalitate videbatur dicto ca. forus.

Nec reperiebatur vlla intimatio facta fiscali post libellum, quae vera intimatio dici possit, namque fiscali non currit terminus, nec dilatio aliqua nisi sibi acta tradantur, quod intellige si fiscalis cum aliquo intimatur respondeat, ut afferantur sibi acta, tunc enim necesse est, que el secretario le haga lleuar el proceso y dende entonces le corre el termino, ideo tabelliones semper scribunt in actis, el dia que el proceso se entrego ad fiscal, quae est vera intimatio

& no-

& notificatio, si ipse dicat, ut acta sibi afferantur, quia si id non dicat aut taceat, aut dicat, que lo oye, tunc currit illi terminus, & praedicitur sibi, ita resoluit Orator. 3. par. 3. par. cap. 5. n. 5. vbi nihil omnino allegat, nec rex, nec doctores, tu tamen pro hac praxi recepta accipe tex. expressum in materia intimationis in clemens. causam de electione (vel completo illius tenore, & copia modo consimili (si petium fuerit) inde facta) nota verbum illud si petium fuerit, vbi glossa, verbo, si petium scriptores, nec enim relinquenda est sine iure haec forensis praxis quae recepta est circa intimationem faciendam fiscali, ut si petat acta sibi afferri, terminus fiscali non currit donec afferantur, secus si taceat, vel dicat, que lo oye, quia tunc currit terminus.

Igitur sine aliqua harum notificatione, aut intimatione videbatur causa praepostere incepta, scilicet, a sententia quod non erat ferendum ut causa inciperet a sententia argumento rex in. l. r. C. de executione rei iudicatae. l. nec quicquam. §. vbi decretum. ff. de officio pro consulis & legat. Angelus late in. §. curare in sti. de actionibus, extat vetus illud dictum & sapienter:

Qui statuit aliquid parte inaudita altera, Aequum licet statuat, haud tamen aequum est.

Præterea cum illa cumulatio possessorii non fuerit intimata fiscali ut

debatur res sita, & posita ad huc in illo statu, in quo erat eo tempore quo allegata est, ut adhuc hodie posset intimari, & hodie inciperet terminus ad contestandam illam causam possessoria ex. l. 2. tit. 4. li. 4. recopilata ibi (los quales nūcue dias) quasi hodie incipiat dilatio ad agendum, factum quod tradit Barro in. l. r. C. de executione rei iudicatae & Angelus in dicto. §. curate, & Felinus in. c. dilectus, de rescriptis. Hipolitus singulari. 35. quod iudex non debet proferre mandatum aliquod sine causae cognitione aut sine clausula iustificatiua, ut si se grauatum senserit compareat audiendus, quia nisi in mandato talem clausulam adderet iam indiperet ab executione, quod non est ferendum ex. l. r. & ex. l. factum. ff. de regulis, & c. conquectus de restitut. spoliatorum ideo iudices in mandatis passim addunt clausulam illam, ut inde tanquam a citatione incipiat iudicium glo. recepta verbo eū, in. l. de pupil. §. meminisse. ff. de oper. nou. nunt. quae est singularis & eam ibi recipiunt omnes, & est recepta in foro ut inquit Alex. ibi, & iudex qui in suis sententijs addit clausulam illam, sin perjuizio de terçero, o. sin perjuizio de mejor derecho, videtur nolle definitiue pronunciare non enim omnis vox iudicis continet auctoritatem iudicati cum auctoritatem sententiæ certis finibus concludi saepe constitutum sit. lege. ex stipulatione. C. de senten. & int. omni. iudicia intelligit glo. recepta in

c. ex

c. ex parte, el. i. verbo, si vero dubia, de verbo, signifi. ex quibus omnibus videbatur non posse proferi sententia super possessorio; sed omnino erat pronuntiandum super peritorio ex l. qui prior. ff. de iudicijs. l. de qua re eod. ca. ex parte de restit. spoliat. præsertim cū proprietat absorbeat possessionem. l. 2. §. quædā de interd. dictis dicto. c. ex parte. c. ex trāmissa de restit. spoliat. cap. Pastoralis de caus. pos. & proprie. ca. cum dilectus eodem & id faciendum erat ne sententia pro lata super possessorio diceretur nulla, ex defectu citationis. Bald. in l. cum fratrem, vers. dubitatur. C. de his quib. vt. indig. & in l. ii. vers. sed queritur. C. quomod. & quand. iudex Socinus cōli. 266. post Cumanum, & Speulatorem quos allegat Maranta de ordine iudiciorū, part. 4. distinct. 16. numer. 10. notant omnes in dicta. l. de vno quoque. ff. de re iudicat. tex. in. c. 2. de testibus. l. ca. quæ. C. quomod. & quando iudex dicta clem. Pastoralis de re iudicat. quod adeo verum est vt nec princeps possit tollere citationem, & præsentia partis ex qua resultat aliquid, quod pertineat ad suam defensionē. Abba. in dicto cap. cum olim, nu. 25. ergo quia nulla facta est notificatio defuit citatio, ac subinde defuit contestatio litis possessoriæ, vnde iudicium illud possessorium constare nō potuit.

Et quoniam agimus de contestatione causæ, & litis possessoriæ memineris in causis possessorijs necessa-

riam esse litis contestationem, communē opinionem dicit Alex. in l. naturaliter. §. nihil commune, nu. 96. de acq. pos. l. as. nu. 167. Ripa. nu. 182. Berengarius 3. p. q. 3. num. 1. Rebutus ad regias constit. tomo. 3. tit. de materijs possessorijs, art. 4. glo. i. quæst. Tolosana. 226. sed ex eodem intellige satis litem possessoriā contestari, cum contraria possessio allegatur, idem tenuit Decius consil. 303. nu. 5. vers. 2. Ferretus consil. 95. nu. 1. d. Capella Tolosana. 226. Menochius de recuperanda possessione remedio. 15. q. 22. nu. 253. & vide ibi num. 258. an notorium euitet istam litis contestationem, quod est necessarium ad ea quæ dicemus.

Superioribus tamen non obstantibus sententia lata fuit in possessorio, & confirmata fuit in magna curia per senatores, quid ipsos mouere potuit dicat, quid ipsi secuti sint necio: primum quia citatio non est necessaria, quando omnino id de quo agitur parte præsentē, & contradicente aperte expediendum est quod enim te inuito omnino faciendum est, fiet quoque te in scio, & ignorante Iasson in l. si quando. C. vnde vi. vbi quod citatio nō est necessaria ad id quod inuita parte, & contradicente potest fieri, Anania consilio. 39. dubio. 5. Alexand. in l. de pupillo §. meminisse. ff. de noui operis nunt. Iasson iterum, in l. rescriptum. ff. de pactis, num. 4. idem in l. nec quicquam. §. vbi decretum num. 7. ff. de officio proconsulis, & legati. Angelus in dicto. §.

cto. §. curare institut. de actionibus numer. 10. Hypolitus singulari. 30. & hanc opinionem probant iura aperta, text. in l. qui potest inuitus. ff. de regulis iur. l. 1. & 4. §. videamus. ff. de fidei commiss. libertat. ibi. (Et cum inuitis alijs possunt bona propter libertatem addici, vique etiam absentibus quibusdam possunt addici.) cum ergo etiā si possessorium illud intimatum refert, aduocato fiscali adhuc non posset efficere quin de illo ageretur, quod superius late disputauimus hac glossa. 11. numero. 56. & quia de possessorio omnino agendum erat inuito, & retinente aduocato fiscali proum erat, vt eo in scio iudicium illud admitteretur, siue enim repugnaret siue non locus erat cumulationi possessorijs ex adductis dicto numero. 56. hac glossa supra, & optime reus cumulando possessorium suscepit in se onus probandi suam possessionem iuxta dict. leg. circa. ff. de probat.

Secundo facit quia nullū periculum inerat. d. l. de vnoquoque. ff. de re iud. scilicet, non fuisse aduocatum fiscali factum certiore de cumulatione illa possessorijs, cū enim aduocatus fiscalis ageret de proprietate, & adduxisset testes, & instrumeta, plane videbatur instruxisse quoque causam respectu possessionis, quia proprietat absorbet omnē possessionē. d. l. 2. §. quædā. d. c. ex trāmissa. d. c. ex parte. d. c. Pastoralis, nihil enim adduci poterat ad proprietatem in causa nobilitatis, quod nō destrueret po-

sessionē, ideoque cessabat periculum, ac subinde necessitas intimationis, & quia erat certum, superuacua fuisse intimationem, ideo de illa non erat curandum nulla enim est necessaria citatio, vbi nulla defuit cōpetere potest, ex superius dictis, Cardinalis, in clem. cum sit Romana, de appella. vbi multa adducit, & notatur in c. ad nostram, el. 3. de iure iurando, & tex. cum glossa in cap. cum olim, de re iudic. inde est, vt notorium, quod defensione vlla non potest purgari nullam citationem requirat, idque in principe contra subiectos ferre quotidianum est, & notabat Cynus in l. rescripta. C. si contra ius vel vtilit. publ. quem refert & sequitur Abbas in dicto. c. cum olim, numer. 20. 21. & 22. vbi quod processus factus a principe sine citatione super notorio, valet, & tenet, & quod valet sententia lata ex tali processu, & quod si princeps sine vlla alia causæ cognitione mandet alicui, vt aliquem suspendat aut suffocet, potest ille sine peccati labe exequi sententiam viua voce prolata a principe, quia est pro ipso præsumptio quod iuste procedat, quod quidem vtinam ignorarent principes, & ita secum cogitent, nihil se posse incaput alienum, sine citatione, & causæ integra cognitione, & pendent hæc ab his quæ diximus, quod possit te in scio, & ignorante expediendum est, idque vt euitetur circuitus vide Alexand. in l. recusare.

ff. ad Trebellian. cum enim citatio inuenta sit, vt compareas, & te tuamque causam tu e a ris, & defdas, si certum sit tibi comparenti, & presenti nullam competere defensionē, quia omnino faciendum sit illud, quod petitur te etiam resistente, profecto fiet te ignorante quod in civilibus, sine difficultate est: in crimibibus ego ista notoria, sine citatione profecto ab horreo, cum ipse met. Deus omnipotens, cui nota sunt omnia, quique intima cordium penitissime scritatur, iaturus sententiam in Adamum omnium parentem, prius eum vocarit ad iudicium, Genesios. cap. 3. nec ante in eum sententiam tulit, quam ab ipso suam excusationem audiuit, ideo iuxta trālgresionis culpam, pœnas quoq; inobedientiē inflexit, seuere vxorē, seuerissime serpētē, mitius Adamū puniēdo, vide supragl. 2. n. 22

6 Ex his quæ diximus, fit quotidie vt actus legitimus fiat sine citatione & falsim dantur mandata regia, vulgo prouisiones ordinarias cōtra particulares ipsi inauditis, quorum exēpla infinita prope sunt, scilicet, quia nulla excusatione vitari possunt, & quia contra eosdem præsentes, & cōtradicentes ferrentur, neque vnquā interponitur supplicatio ab istis mandatis, & si quis supplicationem interponat tum punitur, tum non auditur, quia a præcepto legali non est licita appellatio. glo. fin. in. cap. consuluit, de appella. vbi Abb. num. 3. ius enim neminem grauat, ac subinde, nec exequens ipsum ius. capit. qui

peccat. 22. quæst. quarta le. Grachus Codice de adulterijs, & cum immediata causa appellationis sit grauamen, vt in capit. suggestam in fine, de appellatione sit profecto, vt cum ceset grauamen ceset appellatio capit. cum cesant de appell. leg. denuntiamus Codice de his qui ad ecclesias confugiunt. l. acquisitum. ff. de vsufruc. nihil igitur mirum, quod fiscalis illa obiectio despecta sit, cum nullum etiam periculum subsit quia egerat de proprietate, quæ omnino destruebat possessorem, ex. d. c. Pastoralis. d. §. quedam.

Tertio facit quia sepe in actibus iudicialibus ommittitur intimatio, 10 idque quando omnino actus faciendus est velit nollit aduersarius, & sæpe conclusa est causa nulla facta in timatione aduersario, & sunt alij actus iudiciales, quod recte aduertit Iass. in leg. admonendi. ff. de iure iurando, numer. 52. per. gloss. in verbo, conclusione in clem. sæpe de verb. signifi. si enim constat contra hos actus iudiciales, nullam comperere defensionem, cur non fiant, æquum est, vt fiant, nulla præuia intimatione facit lex quarta. §. illud videamus. ff. de fidei commif. lib. & dicta lege qui potest inuitis dixestis de regul. iuris & italicet petita publicatione testium fiat intimatio parti aduersæ, quia periculum sit ne procedente dilatione, addiscantur attestations, certe petita publicatione at testationum, circa repulsas testium, illico fit publicatio, quia om-

nino

nino facienda est, nec aliquod subest periculum, & est limitatio ex predictis iuribus, ad leg. de vnoquoque. ff. de rei iudicat. sunt enim omnia temperanda ex æquo & bono, & est imponendus finis litibus. cap. finem litibus, de dol. & contumat. l. properandum. C. de iudicijs.

11 Quarto & vltimo in terminis hanc quæstionem disputauit Paulus de Castro in lege si interme. ff. de exceptione rei iudicatæ, numero secundo quem tamen vt teneas, reuoca in mentem decisionem, text. in leg. circa. ff. de probat. de qua egimus supra hac glo. nume. 69. vbi quod reus qui excipit potest petere, vt declaretur ius, & debet fieri declaratio, vt diximus. dicit. nume. 69. suscepto in se onere probandi, & adde ad ea quæ ibi diximus, & ad nostram quæstionem q̄ tex. ille licet loquatur in causa status habet tamen locū in cæteris alijs que causis, & realibus actionibus, & personalibus, ex glo. ibidem, & Bart. & Innocent. in. c. ex cō questione, de restit. spol. Paul. late in. d. l. si interme. ff. de except. rei iud. nu. 2. & latissime allegat pro glo. Alex. in. l. ait prætor §. si petitor ad si. ff. de iur. iur. vbi ait quod hæc sententia recipitur magis communiter, & subdit, quod ibi est tex. si bene expendatur pro ista opinione extra causam status, & quod iudex debeat declarare ius quod cōpetat reo, dicebat tamen Hostiensis in. d. c. ex conuestione, contrarium & mirabatur de Innocent. & glossa in. d. l. circa vt refert Paul. in. di. le. si

interme, & ratio Hostiensis est quam adduximus supra pro fiscali, quia super declaratione ista non reperitur lis contestata, nec susceptum iudiciū sed super libellum actoris sic ideo dicebat Hostiensis, quod erat necessarius libellus contrarius super declaratione. & multa allegat ibi, sed tamen Paul. ibi & Alexand. vbi supra contra Hostiensem resoluunt communiter, ex rationibus de quibus supra, & ex tex. in. di. le. circa & dicit Paulus, quod opinio Innocentij est verior, & vtilior, & amplectenda, & q̄ sufficit ad obtinendum declarationē iuris tui, aut dominij qualisqualis petitio, etiam si non sit lis contestata, & ita iudicatum est.

Notabilia ex glos. 12.

- 1 Nobilitas iure communi probatur immemoriali.
- 2 Iure communi non erat satis cognitum an actus possessiuus quadragenariae possessionis requirerentur in vna an vero in pluribus personis.
- 3 Hoc dubium decisum fuit nostro iure. l. 2. titu. 21. part. 2.
- 4 Vita hominis breuissima, & morimur leuiter homines.
- 5 Et olim & hodie nemo presumitur nobilis.
- 6 Nobilitas quo antiquior eo perfectior.
- 7 L. 7. hoc. ti. & libro leuior probatio nobilitatis admissa est in fauorem nobilitatis agitur de eadem. l. 7.
- 8 L. 1. tit. 7. lib. 5. recopil. in causis nobilitatis quo ad quadragenariam possessionem correcta.

K k 2 9 Nostra

- 9 Nostra lex Cordabensis quid attulerit in ratione probationis nobilitatis agitur de ipsa.
- 10 Silentium quando imponendum est, quando reservanda proprietates.
- 11 Possessio localis quare sic dicta sit hoc verbo.
- 12 Expenduntur verba. l. 7. hoc iur. et lib.
- 13 An qui de se non probat possessionem, sed probat de parente auro, & pro auro obtinere possit.
- 14 Agitur de verbo, aca, posito in d. l. 7. & conciliatur cum nostra lege.
- 15 An etiam obtineat in possessione qui non probat de se, sed de parente auro, & de auro de auditu.
- 16 Probato iure perfecto, & absoluto possessorio in maioribus verum est posteros esse possessores.
- 17 Vere de se probat qui probat ius possessorum ad se translatum in iuribus incorporatis.
- 18 Quomodo intelligendus sit Baldus qui ait possessionem patris esse possessionem filii.
- 19 Ius semel perfectum non perditur ex non usu, nisi eveniat casus.
- 20 Ad retinendam possessionem derivatam a maioribus sufficit aptitudo et potentia.
- 21 Excusatur, & sustinetur glo. in leg. in suis ff. de lib. & postib.
- 22 Agitur de tex. in l. nihil. C. de vsuca, pro herede remissive.
- 23 An si in solo auro sint cepti, & expleti viginti illi anni nepos possit obtinere in possessione.
- 24 Arbitrium iudicis plurimum potest in causis nobilitatis.
- 25 Ambigua & incerta subiacent iudicis arbitrio.
- 26 Si pater explevit totos viginti annos in eodem cepto, de auro vero solum adfir testimonium de auditu, an litigator idem que nepos qui non possedit obtineat.
- 27 Copula, &, habet naturam distinctivam.
- 28 Quando auro cepit possessionem, & nepos perfecit, media autem persona vixit in loco libero, an reperiatur legitima omnium possessio.
- 29 Oblivio prioris possessionis quanto tempore indicatur.
- 30 Impedito agere impedimento facti, auri iuris non currit prescriptio.
- 31 Ius semel causatum, vel initiatum non potest periri propter impedimentum rei in qua ius est exercendum.
- 32 Licet possessio non possit inchoari in aliquo potest continuari.
- 33 Probatis extremitatibus restat probatum medium tempus.
- 34 Quod tempus dicitur continuum, et nu. 37.
- 35 Probatis extremitatibus restat etiam probata qualitas possessionis.
- 36 Media tempora non solent nocere.
- 37 Agitur de verbo nostre legis ibi (continuos).
- 38 Quid si media persona reperiat sacerdos, aut alias exemptus.
- 39 Potest quis possidere ex duplici causa.
- 40 Quando due cause possessionis concurrunt presumimus possessionem ex vitiore.
- 41 Indubio interpretandus est actus, ut ut ilius sit gerenti.
- 42 Quando concurrunt causa que prodest, & que nocet, attenditur ea que praeest.
- 43 Causa naturalis prevalet accidentali.
- 44 Nemo exemptus amittit naturaliter sanguinis.

- 45 Honor ad auctos non mutat personam.
- 46 Quid si viginti illi anni sint in solo ne pote, & cepti, & perfecti.
- 47 Nobilitas non ascendit a liberis ad maiores ordine preposito.
- 48 Datur casus in quo pater plebei filii nobilis pronuciatur in possessorio.
- 49 Quando in maioribus. 20. anni non reperiuntur expleti, non est locus nostra legi.
- 50 Agitur de verbo, cumplidos in nostra lege.
- 51 Per quos actus, aut per quot actus probetur nobilitas.
- 52 An actus isti probentur per testes singulares, et quid in probatione ignobilitatis.
- 53 An probetur nobilitas per duos testes.
- 54 Immemoralis habet vim legitimi tituli.
- 55 Immemoralis probata presumimus prescisse titulum legitimum.
- 56 In immemoralis necessaria allegatio tituli.
- 57 Immemoralis probata debet iudex credere quod procedit ex legitimo titulo.
- 58 Immemoralis possessio habet vim veritatis.
- 59 Immemoralis acquirit possidenti ius exfortiori causa que excogitari possit.
- 60 Immemorialem habens habet titulum datum a lege.
- 61 Immemoralis habet vim iustitiae.
- 62 Immemorialem habens adeo est tutus ac si haberet privilegium ab eo qui concedere illud posset.
- 63 Immemorialem habens, habet instrumentum unde quaque perfectum.
- 64 Licet lex dicat, ut solo privilegio aliquid probari possit, ille probat qui immemorialem habet.
- 65 Immemoralis est titulus, causa, & privilegium.
- 66 Immemoralis potest tantum quantum rex, vel imperator cum causa.
- 67 Ad immemorialem quando, & quomodo requiratur scientia & patientia principis.
- 68 Immemoralis corrumpitur, & destruitur quatuor modis.
- 69 Immemoralis quomodo corrumpatur ex initio, & memoria contraria ultra & citra centesimum annum.
- 70 Memoria hominum durat centum annis, & nu. 76.
- 71 Memoria cum homine nascitur, crescit, viget, senescit.
- 72 Senectus primum irruit in memoriam.
- 73 Seneca referebat duo millia nominum quo ordine dicta fuerant.
- 74 Seneca ducentos versus quo ordine errant dictati incipiens ab ultimo referebat.
- 75 Zosimus anno centesimo & vigesimo pollebat, & animi veribus, & corporis.
- 76 Presumit ius vitam hominis ultra centesimum annum.
- 77 Referuntur plures qui longissimam degerunt vitam.
- 78 Scriptura publica an ultra centesimum annum destruat immemorialem.
- 79 Interruptione corrumpitur immemoralis.
- 80 Si per rerum naturam nunquam in rei veritate potuit contingere titulus qui est presumendus ex immemoralis nihil valet immemoralis.
- 81 Tempus nec inducit, nec tollit obligationes.
- 82 Quod non est renunciabile, non est prescriptibile.

- 9 Nostra lex Cordabensis quid attulerit in ratione probationis nobilitatis agitur de ipsa.
10. Silentium quando imponendum est, quādo reseruanda proprietas.
11. Possessio localis quare sic dicta sit hoc verbo.
12. Expenduntur verba. l. 7. hoc tit. et lib.
13. An qui de se non probat possessionem, sed probat de parente auro, & pro auro obtinetur e possit.
14. Agitur de verbo, aca. posito in. d. l. 7. & conciliatur cum nostra lege.
15. An etiam obtineat in possessione qui non probat de se, sed de parente auro, & de auro de auditu.
16. Probato iure perfecto, & absoluto possessio in maioribus verum est posteros esse possessores.
17. Vere de se probat qui probat ius possessorium ad se translatum in iuribus incorporatis.
18. Quomodo intelligendus sit Baldus qui ait possessionem patris esse possessionem filii.
19. Ius semel perfectum non perditur ex non usu, nisi eueniat casus.
20. Ad retinendam possessionem derivatā a maioribus sufficit aptitudo et potestas.
21. Excusatur, & sustinetur glo. in leg. in suis ff. de lib. & posth.
22. Agitur de tex. in l. nihil. C. de usucap. pro herede remissive.
23. An si in solo auro sint cepti, & expleti viginti illi anni nepos possit obtinere in possessione.
24. Arbitrium iudicis plurimum potest in causis nobilitatis.
25. Ambigua & incerta subiacent iudicis arbitrio.
26. Si pater expleuit totos viginti annos in eodem ceptos, de auro vero solum adsit testimonium de auditu, an litigator idē que nepos qui non possedit obtineat.
27. Copula, &, habet naturā distinctivam.
28. Quando aurus cepit possessionem, & nepos perfecit, media autem persona reperitur in loco libero, an reperitur legitima omnium possessio.
29. Oblivio prioris possessionis quantum tempore indicatur.
30. Impedito agere impedimento facti, aut iuris non currit prescriptio.
31. Ius semel causatum, vel institutum non potest periri propter impedimentum rei in qua ius est exercendum.
32. Licet possessio non possit inchoari in aliquo potest continuari.
33. Probatis extremitatibus restat probatum medium tempus.
34. Quod tempus dicitur continuū, et nu. 37.
35. Probatis extremitatibus restat etiam probata qualitas possessionis.
36. Media tempora non solent nocere.
37. Agitur de verbo nostre legis ibi (continuos).
38. Quid si media persona reperitur sacerdos, aut alias exemptus.
39. Potest quis possidere ex duplici causa.
40. Quando duae causae possessionis concurrunt praesumimus possessionem ex vitiore.
41. Indubio interpretandus est actus, ut utrius sit gerenti.
42. Quando concurrunt causae quae prodest, & quae nocet, attenditur ea quae praedest.
43. Causa naturalis preualet accidentali.
44. Nemo exemptus amittit naturalitatem sanguinis.

45. Honor ad auctos non mutat personam.
46. Quid si viginti illi anni sint in solo ne pote, & cepti, & perfecti.
47. Nobilitas non ascendit a liberis ad maiores ordine praepotero.
48. Datur casus in quo pater plebei filii nobilis pronūciatur in possessio.
49. Quando in maioribus. 20. anni non reperitur expleti, non est locus nostra legi.
50. Agitur de verbo, cum plidos in nro lege.
51. Per quos actus, aut per quot actus probetur nobilitas.
52. An actus isti probentur per testes singulas res, et quid in probatione ignobilitatis.
53. An probetur nobilitas per duos testes.
54. Immemoralis habet vim legitimi tituli.
55. Immemoralis probata praesumimus praesessisse titulum legitimum.
56. In immemoralis necessaria allegatio tituli.
57. Immemoralis pro qua debet iudex credere quod processit ex legitimo titulo.
58. Immemoralis possessio habet vim veritatis.
59. Immemoralis acquirit possidenti ius ex fortiori causa quae excogitari possit.
60. Immemoralis habens habet titulum datum a lege.
61. Immemoralis habet vim iustitiae.
62. Immemoralis habens a deo est tutus ac si haberet privilegium ab eo qui concedere illud posset.
63. Immemoralis habens, habet instrumentum unde quaque perfectum.
64. Licet lex dicat, ut solo privilegio aliquid probari possit, ille probat qui immemoralis habet.
65. Immemoralis est titulus, causa, & privilegium.
66. Immemoralis potest tantum quantum rex, vel imperator cum causa.
67. Ad immemoriam quando, & quomodo requiratur scientia & patientia principis.
68. Immemoralis corrumpitur, & destruitur quatuor modis.
69. Immemoralis quomodo corrumpatur ex initio, & memoria contraria ultra & citra centesimum annum.
70. Memoria hominum durat centum annis, & nu. 76.
71. Memoria cum homine nascitur, crescit, viget, senescit.
72. Senectus primum irruit in memoriam.
73. Seneca referebat duo millia nominum quo ordine dicta fuerant.
74. Seneca ducentos versus quo ordine erant dictati incipiens ab ultimo referebat.
75. Zosimus anno centesimo & vigesimo pollebat, & animi veribus, & corporis.
76. Praesumit ius vitam hominis ultra centesimum annum.
77. Referuntur plures qui longissimam degerunt vitam.
78. Scriptura publica an ultra centesimum annum destruat immemoriam.
79. Interruptione an corrumpat immemoriam.
80. Si per rerum naturam nunquam in rei veritate potuit contingere titulus qui est praesumendus ex immemoralis nihil valet immemorialis.
81. Tempus nec inducit, nec tollit obligationes.
82. Quod non est renunciabile, non est praescriptibile.

- 83 Nemo præsūmit contra naturā, & rei veritatem.
 84 Vbi res est affecta a lege nullo tempore, nec immemoriali potest præscribi.
 85 Reprehensio Abbatis per Felinū, & Aretinum, probatur.
 86 Possessio ipsa ordinaria an corrūat ex defectū notorio proprietatis.
 87 Quid in causis nobilitatis.

Y como ellos son tenudos de probar de tiempo immemorial.

Glossa. 12.

NON enim aliter iure communi probari poterat nobilitas quā immemoriali possessione, & notabant Bart. & post ipsum Platea, & alij in l. i. C. de dignitatibus lib. 12. a quibus accepit, & tradidit Ripa lib. 2. responsorum. c. 26. & ab eo Tiraquellus de nobilitate, quæstione. 14. Romanus singulari. 289. dominus Didacus Couartub. variarum resolution. lib. 1. ca. 16. numero. ex qua recepta traditione intelligendum necessario erat, immemoriam fuisse probandam iuxta traditam in c. 1. de præscriptionibus lib. 6. quod brevissime attingit Didacus, ubi supra ad fin.

Vnde infetendum est nobilitatem iure communi probaturū suam de vitæ probare quadraginta annos realis possessionis, per actus qui facerent distinguere nobilem a plebeo ex dicto. capit. 1. de præscriptionibus

lib. 6. ac deinceps reliqua iuxta text. in l. si arbiter. ff. de probat. & in l. in summa. §. ait prætor, & §. idem labeo. ff. de aqua pluvia arcend. quæ hodie clarius explicita sunt in l. 1. titulo. 7. lib. 3. recopillat. quæ est lege, 41. Tauri hæc erat probatio qua iure communi nobilitas probanda erat.

Sed tamen suberat iure communi maxima difficultas, nec ea satis nota, an scilicet, hæc ipsa quadragennaria possessio quæ necessario probanda erat ex dicto. probanda ne esset in eo qui se nobile dicebat, an in parente, an in auo, an in spro, an in vnoquoque ipsorum, an in omnibus, & iure communi puto id nec dubitatum, nec decisum, cū ea quadragennaria possessio ad immemorialem solum desideret eos actus per quos notorium quoddam resultet, & de his actibus, quot qualesque sufficiant plura plures scripserunt, diximus nos late de expensis & meliorationis. ca. 9. numero. 47. & sequentibus, & licet adessent tot numero actus positivi, qui sufficerent ad inducendum notorium illud, non satis liquebat an hi actus requiri debuissent in parente, an in auo, an in proauo, an vero in eo solum qui se nobile dicebat, an in singulis, an in omnibus simul, & in hoc noua & elegans fuit decisio. leg. 2. titulo. 2. part. 2. quæ realem hanc possessionem per actus positivos qui distinguere nobilem a plebeo requirebet in eo qui nobilem se dicebat, patre

tre item, auo, & pro auo, patet, ibi, (E porende fijos dalgo deben ser escogidos que vengā de derecho linage de padre e de abuelo fasta en el quarto grado que llama mam bisabuelo) & subdit lex (pero quanto dende en adelante mas deluene vienē de buen linage tanto mas crecen en su honra y fidalguia.

Ex quibus verbis habes, & iure communi, & nostro modum probandi nobilitatem, vsque ad leges nouiores, scilicet, vsque ad leg. 7. hoc titulo. & lib. qui tamen postea nostra hæc lege adhuc mitius temperatus est, & hoc est argumentum in quo versatur nostra hæc lex, in verbis nostræ glossæ: itaque antiquior iure Hispano illa probatio requirebatur quæ tamen difficilima erat, vix enim reperiri poterant testes qui de proauo attestari possent, cum sit vita hominis his sæculis breuissima, & morimur passim homines tot periculorum generibus tot morbis, tot metuum, & spei curis, habescunt sensus, membra torpent, labascit visus auditus, incessus, procidunt dentes ciborum instrumenta, ita vt miraculo par sit, Xenophilum musicum ceterum, & quinque annis vixisse sine vilo corporis incommodo, vt non in merito mortem vbique imminere dixerit Iuriscōsultus in l. senatus. ff. de donat. caus. mort. ibi (si quidem terra marique tam pace quam bello, tam domi quam militia, multis generibus mortis periculum merui potest) itaque fiebat vt ex defectu probationis multum surdumberent, cum etiam iure

communi, & nostro antiquiore partitarum nemo nobilis præsumeretur, ideo que qui se dicebat nobilem & hodie & olim probare tenebatur, ita Bel. in leg. non ignorat. capit. qui accusare non possent, ubi dicit, quod quis præsūmitur popularis nisi probet se nobilem, & in leg. in actionibus. §. plane in fin. ff. de in litem iurand. ubi dicit, quod quilibet præsūmitur popularis, siue ignobilis, ideo si dicet se nobilem debet probare leg. 2. ff. de probat. idem Baldus, & Martinus Laudensis in cap. 1. §. si rusticus, & ibi quoque Aluarotus, & Cardinalis, Alexand. versiculo similis, & Afflictis in 1. notabili de pace tenenda in vsibus feudorū tenentur qui allegant nobilitatem tenentur probare, immo Socinus consilio 246. & est consilium inter consilia Francisci Aretij. 18. dicit, quod magis præsūmitur quis ignobilis quam nobilis, Ripa responsio. 26. lib. secundo Casencus consilio. 64. Bonus de Curtili, de nobilitate. 6. part. in principio Recufus tractat. nominationum quæst. 12. numer. 13. Afflictis, in c. 1. tit. quis dicatur dux versicul. nono accipitur, Tiraquellus, capit. 11. de nobilitate Didacus, variarum ubi supra cap. 16. numer. 10. qua recepta sententia iuncta decisione dictæ. l. 2. tit. 21. part. 2. fiebat certe, vt paucissimi possent probare suam nobilitatem cum vix reperiri possent testes, qui proauum agnouissent, ac ea etate in qua satis discernere possent, an nobilibus, an vero ignobilibus

bus ille annumeraretur ex qua difficultate probationis, nihil aliud erat re iquum quam periura, fraudes, & doli, quod adhuc hodie fit mitiore inducta nobilitatis probatione, & quāuis nobilitas eo perfectior, & melior sit quo antiquior dicta. l. 2. tit. 21. ibi (*però quanto mas delueñe dende en adelante,*) & probauimus late alibi *ext. in. l. 2. §. quæ omnia versi cu. sed Anatolium ibi (vir ab antiqua stirpe.) c. de veteri iure enucleando. text. in. l. prouidendum, ibi, (aut meritum nobilissimos fecerit, aut verustas) C. de postul. rex. in. l. 1. r. C. de iure ann. aureor & in. l. 2. eod. l. 1. ff. de cõsibus, ibi (nobilitas regionibus) & in. §. si rusticus de pace tenendi in feudis, apologia pro rege nostro Philippo de success. reg. Port. part. 2. num. 270. quia tamē decerant testes attestaturi de antiquitate hac fiebat passim vt nobilitas tam vetustam proau probaturus nobilitatem succumberet, quod ne accideret leuior probatio admilla est. l. 7. hoc tit. & lib. idque vt significet lex illa quodque in fauorem nobilitatis sit remissio regione legis partitæ, quæ ad pro auum vsque probationem extendebat incipit lex illa lata à Ioanne rege nostro cognomento Primo, Hærici secundi filio his verbis (*Porque siemprenuestrã voluntad fue, y es de hazer merced a los hijos, dalgo de nuestros reynos y de les guardar sus franquexas y libertades, y les mātēner sus fueros y buenas costumbres que siempreviueron segun que mejor y más cumplidamēte les fueron guardados y mantēnidos por**

los reyes donde nos venimos, y por el rey don Henrique nuestro padre.) & vt scias in quo consistat hic fauor aduerte dictam. l. 7. in duobus esse fauorabile nimis nobilibus, quæ sunt maxime adnotanda. Primum in eo quod antiquioris iuris ille rigor, qui ad pro auum extendebatur, hodie ex dispositione prædictæ legis retractus est, & quasi coangustatus, ad auū, ablato proauo, patet ibi (*que todos los hijos dalgo q̄ son hijos dalgo de padre y abuelo*) secundum in eo quoque continet particularem fauorem contra notissimas iuris regulas, quod cum olim exigenter ad probationem nobilitatis quadraginta anni possessionis probatæ per actus particulares quos posituios vocamus iuxta late tradita in dicto. c. 1. de præscriptionibus lib. 6. hodie sufficiunt viginti ad probationem immemorialis in causa nobilitatis, patet ibi, (*que estuieron en possession de hidalguia de tanto tiempo, e aca que memoria de hombres no es en contrario, y de veynte años nunca pecharon ni vsaron, ni acostumbraron pechar*) præterea lex illa. 7. hoc tit. & lib. probationem proprietatis continebat nõ vero possessionis patet ibi, (*que todos los hyos dalgo que son hijos dalgo*) in dicta glo. in. l. mercis appellacione, de verbis, signifi. lex autem nostras quæ interpretamur eandem extēdit ad causas possessionis nobilitatis, vt iam tuis ad notauimus glo. 7. humer. 16. versi. secundo ad idem, vbi ad notauimus errorem eius qui quis is fuerit, qui in margine ad dictam. l. 7. appo-

apposuit illa verba, scilicet (*esta en lo que dize de los veynte años se ha de entender en possession por la ley siguiente.*) Immo ex lege sequenti intelligenda est, in possessione, & in proprietate, at vero ex dicta. l. 7. erat mero iure intelligenda in causis proprietatis, quia ibi nulla erant verba quæ possessionem, aut possessorium iudiciū subolerent, quia utem verba illa apposuit in margine ad dictam. l. 7. intellexit vnum magni certe momenti si verum esset, videlicet, quod extēte. d. l. 7. nobilitas, erat probanda quoad proprietatem immemoriali iuxta *ext. in. dicto. cap. 1. probata possessione quadragenaria per actus posituios, & deinde ad actus reliquis circumstantijs iuxta dict. l. si arbiter, & dict. §. ait prætor, possessionem vero probari solis viginti annis, sed certe misere deceptus est, quia ex lege hæc nostra statim in principio secundæ partis contrarium apertissime probatur, & grosis verbis disponitur ibi, (*Y por ella mandamos y ordenamos, que de aqui adelante cada y quando q̄ qualquiera que se dixere hijo, dalgo litigare seyendo actor, o reo sobre su hidalguia ante los dichos alcaldes y notario de la prouincia, o ante los oydores en el grado que pudieren cognoscer y probar eñteramente desy seyendo casado, o viuenido sobre si y de su padre y abuelo, en la manera, que las leyes y pragmaticas de nuestros reynos lo disponen, y que este tal sea pronunciado, dado y habido por hijo dalgo en possession y en propiedad.*) ecce igitur ad oculum quod nostra lex re-*

fertur ad. d. l. 7. & ait probationem de qua in dict. l. 7. sufficere ad possessionem, & proprietatem, probatio autem ea erit immemorialis iuxta dictam. c. 1. & d. l. si arbiter, & di. §. ait prætor sed sufficient viginti anni possessionis pro quadraginta, atque hi viginti anni obtinebunt probationem per actus posituios in tribus personis, auo, patre, & litigatore, idque integre, patet ibi (*entieramente*) verbum enim integre id sonat, vt nihil desit, integrum enim corpus dicimus cui nihil deest, & restitatio illa est in integrum, quia cõceditur totum quod ablatum est, diximus infra gloss. 26. vide ibi.

Vnde restant duo animaduertenda primum, quod prædicta. l. 1. tit. 7. lib. 5. recopilla. hodie in causis nobilitatis quoad quadragenariam possessionem, de qua vbi fit mentio est correctæ quia viginti sufficiunt, vt patet ex dict. l. 7. & ex nostra hæc lege Cordubensi, in causis nobilitatis quæ probantur ex diutina possessione, vt nihil videamur attingisse proprietatem illam quam vocamus, de solar secundum, quod si quis velit hodie probare suam nobilitatem, iuxta. d. l. 2. tit. 21. part. 2. scilicet, cum actibus posituiis proau, aui, parentis, & litigatoris, & velit se coartare ad modum antiquæ illius probationis, quod nemo forsam tentauit, propter mitiorem probationem quæ nouioribus legibus inducta est, indigebit immemoriali probata iuxta dispositionem. d. l. 1. tit. 7. lib. 5. recopilla.

illa. nec enim est hodie correcta. d. leg. 2. licet mitior & facilius modus probandi inductus sit nouiore iure argumento glo. & quæ ibi interpretes in. c. Michael, de filiis præbiterorum, & in. c. per tuas de probat. igitur vsque ad tempora nostre legis varius fuit modus probandi nobilitatem, isq; indies mitior, & benignior immemoriali olim, postea licet immemoriali probata tamen quatuor personarum possessione proau, au, parentis, & eius qui litigat, tum deum immemoriali, sed pro quadragenaria, viginti annorum possessione admittitur, & in tribus tantum personis vicinioribus litigatori.

Tandem nostra lex Cordubensis successit quæ adhuc ex oneravit nobiles a probatione molestiore, multa adducens in eorum fauorem, incipit autem ratio probationis statim a principio secundæ partis, ibi, *(y por ella mandamos y ordenamos, que de aqui adelante)* & tria continet quæ ad probationem pertinent, primum satis nobis expositum est, scilicet, quod dicitur l. 7. & in ea tradita extendit ad probationem possessoriã, quod ad huc nulla lege erat decisum, idque merito quoniã ea probatio quæ ex possessione diutina præscriptam habebat proprietatem videlicet ex immemoriali probata, eo quem diximus modo nihil mirum videri poterat si ad possessionem quoque sufficeret, cum proprietatem, possessionem absorbeat. c. Pastoralis de causa possessionis & proprietate nostra lex

in secunda parte statim in principio requirit immemoriam probatam iuxta text. in dicto. c. 1. & dict. l. si arbitet, & d. §. ait prætor, sed cum viginti annis possessionis continuæ integre in auctore patre & litigatore, & hoc genus probationis, ait sufficere ad proprietatem. quod erat statutum dict. l. 7. & ad possessionem, quod adhuc non erat decisum, & in hoc casu trium personarum requiritur probatio, & hoc est quod lege nostra dicitur in priori parte, scilicet. *(y que segun la disposicion de aquellas se requiere que aya probança de todas tres personas.)* illud enim decisum erat vti diximus dicta. l. 7.

Secundo nostra lex Cordubensis in eadem secunda parte adducit probationem solius possessionis, & hoc caput incipit a versiculo illo, ibi *(Y otro si si alguno dixere que esta en posesion de hijo dalgo, y puesta la demanda en propiedad y posesion suspendier el petitorio en tiempo y en forma debidos, y pidiere que solamente sea procedido en el posesorio, que este tal sea tenido de probar)* ecce ergo quod a dicto versiculo traditur probatio possessoria in causis nobilitatis, & quãuis requiritur possessionem trium personarum ibi *(todas tres personas)* & viginti annos ibi *(por veinte años continuos y cumplidos)* quæ erant dicta. l. 7. decisã, attamen in hoc secundo casu vbi de sola possessione agitur nullam requiritur immemoriam, quæ requireretur in priori casu, & hæc est, vna differentia inter priorem casum, & hunc secundum

cundum altera differentia erat, quod in hoc possessorio iudicio veniebat proprietatis causa referuanda ibi ¹⁰ *(reservando toda la via por la tal sentencia, el derecho de la propiedad.)* at vero in iudicio proprietatis ociosa erat ista referuatio, sed silentium imponebatur, de qua referuatione, & silentio impositio in vna, & altera causa diximus supra, de silentio imposito glo. 8. §. 1. numer. 16. de referuatione glo. 8. per totam, & fit tota die, sententia namque possessoria referuatur ius ad proprietatem sententia vero in proprietate imponit silentium.

Addit tertio nostra lex vnam de clarationem, quæ coacta ratione est referenda ad duos casus superiores ex vltimis verbis, ibi. *(Y que quanto al abuelo esta tal disposicion sea auida por de posision bastante assi para la propiedad, si sobre ella se fundare el pleyto, como sobre la posesion, si solamente se sigue el posesorio)* ex quibus verbis ambo superiores casus comprehenduntur, ita que subdit lex nostra, in vtroque casu sufficere testimonium de auditu, respectu autem, si testes qui deponat, non viderint ipsum autem propter eius antiquitatem: neque eum recordentur, ibi autem dicemus, quæ antiquitas ista esse debeat quæ admittit testimonium de auditu, & ita ex hoc versiculo habes, quod & in priori casu, & in secundo, admittitur testimonium de auditu, vbi cumque auus fuerit eius antiquitatis, quod testes in causa deponentes non possint testificari de ipso, de visu, & certa scientia,

& licet hoc de auctore admittum sit in vtroque casu, tamen adhuc ad proprietatem requiro immemoriam ad possessionem vero non requiro, quia hoc non est immutatum, nec in hoc versiculo, nec alibi, quod ego sciam, & est notatu dignissimum.

Postremo hæc ipsa Cordubensis lex tradit aliam probationem possessoriã, vt quam mitissime cum nobilibus agat, quæ obseruanda sit, in loco, vbi acquisita sit, ideo localis dici meruit a loco in quo viget, & obseruatur atque hæc ipsa possessio constat probata possessione viginti annorum in duabus tantum personis, parente, scilicet, & litigatore incipit, ibi *(pero si est que contiende alegare y probar posesion pacifica de si y de su padre de los dichos veinte años)* de qua agemus suo loco, & plura diximus satis ad propositum glo. 7. numero. 12. & 17. & certe secundum iura priora nisi lege nostra Cordubensi localis est hæc possessio inuenta esset, plane erat plebeius pronuntiandus, qui latet viginti annorum spatio possessionem non probasset in tribus personis, vt diximus, & iuxta dictam. l. 2. titu. 21. par. 2. quadragenaria possessio erat necessaria & in vtraque requirebantur circumstantiæ immemorialis possessionis & probatio illa nobilitas iuxta predictas leges. 2. & 7. licet esset proprietaria tota tamen resultabat ex diuturna, & inueterata possessione, ex cuius vi, & potestate ambegtrahuntur præsumptione ad proprietatem ideoque exercitium requi-

requirebatur, & vsus, vt latius probauimus glo. 6. §. 1. numer. 54. hæc sunt capita nostræ legis Cordubensis quæ de probatione decisa sunt in causis nobilitatis.

Sed opere precium est aliqua ad notate vtilia illa quidē, & quotidiana in foro circa hæc ipsa capita nostræ legis, tria autem sese passim offerunt in causis nobilitatis difficilia certe, quæ vt cumque attingemus altius alij perficient, & attentius, nos enim commentarios non libros scribimus. Primum caput versatur circa personas, secundum circa actus, tertium circa immemoriam ipsam in causis nobilitatis, & hæc tria sunt propria capita huius glossæ, & pertinent ad materiam probatoriam nobilitatis.

Circa personas primum illud aduertendum est iure communi, vt diximus nihil statutum fuisse de personis, iure nostro antiquiore dicta. l. 2. titu. 21. par. 2. quatuor personarum requisitam fuisse possessionem: nouiore. l. 7. trium dumtaxat, nec. lex. 7. quicquam decidit de litigatore aperte, sed ita ait, *(que todos los hijos dalgo, que son hijos dalgo de padre y abuelo, y estuieron en posesion de hidalgua de tanto tiempo aca que memoria de hombres no es en contrario)* itaque iuxta dicta leg. 7. is satisfacit proculdubio eius. l. 7. dispositioni, cuius auus patris & proauus viginti annis fuerunt in quasi possessione nobilitatis probata immemoriali, licet is qui litigat in se ipso realem vnquam, nullâ ha-

buerit possessionē quia forte, quod fit, vixerit in locis liberis, quia dispositio eius legis. 7. nullam fere de litigatore mentionem, facit, nec obstat verbum *(de veynie años aca)* quia verbum illud, *(aca)* id est, citra, positum sine copula non denotat proximam extremitatem, sed actum perfectum, itaque solos viginti annos requirit expletos, licet non proximos, secus est si appositum esset verbum *(aca)* cum copula quia tunc induceret proxima extremitatem ita notat Barto. ex Hostiensium. l. cessus. ff. de vsuca. numer. 23. & ita intelleximus supra glo. 6. nu. 62. cum de iure perfecto, & causato egimus: at vero lex nostra Cordubensis requirit litigatoris, parentis, & aui possessionem probatam, ibi *(Y probare enter a mente defi seyendo casado, y viuendo sobre si y de su padre y abuelo)* cum autem. d. l. 7. nō sit correctā, vt patet ex nostra lege, profecto vtrumque casum admittit, ita vt si reliqua adsint, quæ ad immemoriam possessionem sunt necessaria possessio vicennaria in tribus personis sufficiat, siue at auum attingas, siue proauum siue solum auum ita vt vtraque lex, suum casum decidat, quod tamen in causis nobilitatis admittendum est, in quibus de proprietate agitur propter dictam. l. 7. quæ sese ad litigatorem plane non restringit, & tamen vt diximus supra, vbi cumque de proprietate agimus necessaria est immemorialis, legitime probata cum viginti annis etiam si admitamus testimonium de au-

de auditu in auo, at vero vbi cumque immemorialis nō sit probata, & constet plane de possessione duarum personarum cum testimonio de auditu de tertia, siue sit auus, siue proauus siue atatus non refert ex dispositione nostræ legis vt supra expendimus vel constet de possessione trium personarum sine immemoriali, tunc quidem vbi immemorialis probatio desit, ad possessionem pertinet causam vt latius probatū supra est hac glossa. nostra enim lex plane inducit probatoriam formā & in possessione & in proprietate, quod quidem facit, & necessarium est, pro his quæ notamus glo. 12. num. 6. 7. & 8. & 9. vbi vide quorsum isthæc expendamus ex verbis nostræ legis & ita ex tribus capitibus nostræ huius legis Cordubensis patet, quod probata immemoriali cum viginti annis, siue hi reperiuntur in litigatore, & parente, cum testimonio de auditu de auo, siue, reperiuntur in omnibus tribus personis, siue in parente auo, & proauo, recte probata sit proprietate, quia omnes hos tres casus agnoscit lex nostra sed tamen quia in secundo casu vbi de sola possessione agit ibi *(y orro si si alguuo dixerre que esta en posesion.)* requirit possessionem litigatoris, & rursum in tertio casu ibi *(pero si el abuelo)* ad finem, ait quod probatio illa sufficiat ad possessionem, & proprietatem, ibi *(y que en quanto al abuelo esta tal deposicion sea auida)* plane consequitur vt sola differentia consistat, in probatione immemoriali, quia ea

probata potest ferri sententia, & in possessione, & in proprietate, siue ad sint tres personæ, siue duæ cum auditu de tertia, siue ille sint intra, aut siue extra, quia omnes hos casus æquiparat lex nostra, at vero, si nō probatur immemorialis ex his, quæ diximus supra, non potest ferri sententia in proprietate, etiam si prouentur quatuor personarum possessiones, quia & lege partita. 2. & l. 7. hoc titu. & nostra hac lege, vique ad secūdum casum, qui est de possessione, semper requisita est immemorialis, & hæc est veritas, manifesta ex litera nostræ legis Cordubensis: quæ quidem libentius adnotamus, quoniam non de sunt qui existiment locum non esse possessioni, nisi probetur litigatoris possessio, quod quidem inspecta nostrā lege in hac secunda parte, vbi agit de probatione, statim in priori casu, sustineri non potest, nam refert sese tota ad dictam. l. 7. & subdit *(y auiedo por hijo dalgo en posesion y propiedad.)* at vero in. d. l. 7. nulla de litigatore expressa mentio est, atque ideo ex eo patet manifestius, quia qui habet in parente auo, & proauo, probatam nobilitatem, vel habeat possessionem in tribus his personis, vel in duobus dumtaxat cum testimonio de auditu in tertia, dum modo ad sit immemorialis plane hic habet ius perfectum & causatū perfectē ad se derivatum, & de ductum a maioribus, suis, vt late probauimus dicta glo. 6. per totam, aptum ad proprietatem si ad sit immemorialis, &

ad possessionem si immemoralis non adsit, ibique adeo hoc esse verum probauimus, ut nihil huic litigatori sit imputandum, etiam si semel bis ac ter annouerit censum plebeum, si soluendo non attigerit legitimum annorum numerum de quo ibi late neque obstat quod nostra lex Cordubensis requirat possessionem litigatoris respondemus enim dupliciter primum, quod non tollit alterum casum, scilicet, quando in parente auo & proauo expletum est tempus, quod erat decisum dicta l. 7. adiuncta immemoriali tum etiam & secundo respondemus litigatorem vere esse possessorem, cum habeat ius causatum hoc est perfectum in possessione iuris beneficio ad se deriuatum ab his qui ius illud absoluerunt, & absolutum transmiserunt ad litigatorem, & probato iure absoluto in maioribus quoad possessionem iuris intellectu in litigatore reperitur, probat mihi aperte iura non vulgaria, text. in l. apparet. §. hoc interdictum iuncta. l. 1. in principio. ff. de itinere actu q; priuato interdictum enim illud de itinere actuque priuato possessorium dat ei qui hoc anno, nec vi, nec clam, nec precario, triginta diebus vsus est, patet in l. 1. in principio eod. & in versiculo siue igitur, ibi (si modo hoc anno vsus est, vel modico tempore id est non minus quam triginta diebus) & quanuis ei dumtaxat detur qui vsus est eo anno triginta diebus si tamen reperitur perfectus vsus triginta dierum, successor datur qui re vera vsus non est

& in successore verificantur verba pratorij interdicti, quasi is ipse vsus sit patet in dicto. §. hoc interdictum ibi (hoc interdictum non solum ipsi verum successoribus quoque esse dandum non est ambigendum) quin immo, & particulari successori datur, quod adhuc magis est, ita ut emptor quoque iuris hoc intellectu vsus fuisse intelligatur patet in eadem lege, ibi (emptori quoque dabitur & in emptorem) id autem aperte facit ratio iuris, de qua supra egimus, quia cum sit ius absolutum & causatum, & semel perfectum perfecte quoque, & absolute reperitur in successore, quasi ipse successor a principio fuerit vsus: l. 2. eodem ibi (nec enim corrumpi, aut commutari, quod recte tractatum est, superueniente delicto potest.) ita ut in nostro casu ius istud possessorium causatum id est perfectum, & absolute, & perfecte deriuatum ad litigatorem reperitur perfecte in ipso sicuti fuerit in his, qui perfecerunt, & reuera possideat, & recte possidere intelligatur, & de se vere probat, qui probat perfectum ius a maioribus ad se deriuatum dicta l. apparet iuncta dicta l. 1. in l. 3. eod. ibi (tamen interdictum tibi competere intra annum quia hoc anno, non clam, non precario vsus sis) & ibi (Et generaliter ex omnibus causis quae instat venditionis habent vel alterius contrarius, dendum est huic interdicto locum fore.) idem & in ceteris iuris partibus receptum est, vetat prator vim fieri ei qui aqua hoc anno, nec vi, nec clam, nec precario, duxerit, & quanuis ei ipsi qui duxe-

duxerit vetet vim fieri iuris interpretatione successorem quoque quem cumque dixisse intelligit, si ad successorem illum ius illud deriuatum, & perfectum sit pater ex dicta leg. r. iuncto. §. ait prator ff. de aqua quorid. & aestina, ibi (inter heredes & emptores, & bonorum possessores interdicta) fecit: lex. 2. ff. de interdictis leg. 2. §. Pomponius ff. si feruit vendicer. Faber in §. retinenda; de interdictis itaque ius perfectum, & absolutum deriuatum ad minores, & successores, ita reperitur in ipsis sicuti in maioribus, a quibus deriuatum est, & reuera sunt in possessione in qua fuerunt hi, qui ius illud possessorium perfecerunt, qua ratione si ad litigatorem deriuatum sit ius possessorium nobilitatis, reuera in litigatore reperitur, si cuti erat in his qui perfecerunt ita ut reuera possidere intelligatur, & ideo recte de se probat, & verissime in sententia dicitur ipse litigator esse in possessione nobilitatis, nec te moueat verbum illud ius, quo vsi sumus quasi descendat ad litigatorem ius illud possessionis, non vero possessio, quia haec obiectio tum tollitur ex superius dictis, quia interdictum datur videnti, atque adeo ei qui vtitur triginta diebus, ut dicta lege prima: §. ait prator, & constat successorem, nec momento quidem temporis vsum, sed prator ei succurrit, cum ipse reuera iuris intellectu vsus sit tum etiam diluitur illa obiectio, quia est reperire in iure quandam incorporalissimam possessionem, quae tota magis

ad ius quam ad factum pertinet, ita inquit laff. in le. possideri. ff. de acq. possel. numero 6. & in leg. prima. ff. eodem, numero 33. & ponit exemplum in possessione dationis, aut solutionis, veluti in censu qui soluitur ecclesiae, & ait, quod haec incorporalissima possessio magis consistit in abstracto, quam in concreto, quasi dicat, quod fere non consistit in facto, quod tamen fortius dixisset in nostro casu vbi possessio consistit in actu mere priuatiuo, scilicet, non soluendi tributa plebeia, qui casus multo magis abstractus, quam casus ille laffonis, ideo possessio illa incorporalissima, quae tota pertinet ad ius fortius est recipienda in nostro casu ita ut is litigator vere sit in possessione, quia ius perfectum a maioribus retinet non soluendo tributa plebeia.

Ex quibus intelligo id quod Baldus pluribus in locis tradit, scilicet, quod possessio patris est possessio filij, & quod possessio patris continuatur in filium, in leg. cum antiquioribus Codice de iure delib. versicul. de cimo sic numero 11. & in capit. primo de contentione feud. inter mascul. & foemin. quod filius continuatiue succedit in possessione patris & in capit. primo. §. inter filiam si de feud. fuerit controuers, quod qualitas possessionis paternae quae fuit in patre talis praesumitur continuata in filio & in leg. si eius Codice de legitim. haered. ad fin. vbi quod filius habet promiscuam cum patre possessi-

fessionem, & pro Baldo est text. in l. cum nemo. C. de acq. pos. vbi quod causa possessionis paternæ, & qualitas deriuatur in filium, quæ omnia ego ita intelligo, vt filius quidem ex paterna possessione si ea apud patrem ad legitima tempora adscenderit, iuxta text. in cap. cum ecclesia Sutrina, de caus. pos. & prop. & in capit. cum venissent de institutionibus, in iuribus incorporeis possessor quoque sit perfectus, si vero imperfecta fuerit apud patrem, imperfecta erit ite apud filium, vt adminiculo perfici possit iuxta text. in l. Pomponius. §. cū quis adminiculo. ff. de acq. pos. & l. 1. §. 6. tit. 29. part. 3. itaque perfecta possessio in iuribus incorporeis ad successores transit, imperfecta item vt ad miniculo perfici possit, vnde si parens, & aius duodecim annis non soluerint cum plebeis censum plebeium, possessionem quidem illam transmittunt ad filium eundemque nepotem, sed imperfectam, quæ tamen ipse adminiculo perficere possit: si viginti annis autē perfecta possessio est ad filium perfecta deriuatur, nec accessione amplius vlla indiget, dicta. l. 1. dicta. l. 2. dicta. l. apparet, & adhuc sensum potest & debet allegari Baldo, non vero ad id ad quod obstinate tota die ab aliquibus allegatur, scilicet, quod cepta in auo, & parente possessio perficiatur in filio sine actu vllō positiuo solo temporis lapsu, quod ridiculū est, & contra iura aperta quæ factā possessionem perfecte transmittunt

ceptam vero, vt adminiculo perficiatur dicta. leg. 16. dicto. §. cum quis adminiculo, & ita est vna, & eadem & continuatiue transmittitur, & ita vt verum sit id quod contendimus, scilicet, cum reuera probasse se possessorem, qui possessionem ad se deriuatam habeat a maioribus perfecte, & absolute iuxta prædicta iura, quorum omnium ratio elegans est, ex iurisconsultorum responsis, quia quasi possessio cui, aut parentis beneuolentia, & qualificata continuatur in eandem personam, cum sua causa, & qualitate, dicto. §. cum quis adminiculo, dicta. l. 1. §. cum heres. ff. de diuersis & temporali præscripti authentica mala fidei. Co. de longi tempor. præscript. l. non solum. §. 2. vulgo. ff. de vsucapionibus, in his omnibus iuribus illud probatur causam possessionis non mutari sed continuari in filios, & possessio semel quesita durat cū sua qualitate. l. licet. C. de acquirenda possessione, Innocentius, & doctores omnes in capit. olim el. 3. de restitutio. spoliatorū ergo ex his omnibus quia possessionis ius transit ad filios cum omni causa sua nihil mirum, quod filius probasse possessionem suam dicat, qui eam perfectam a maioribus suis accepit, quod in iuribus incorporeis est verissimum ergo etiam si verba nostræ legis, aperte desiderent possessionem litigatoris non impropriantur, dato iure possessionis perfecto in maioribus, & transmissio ad litigatorem, ita vt merito & iure optimo

timo is dicatur probasse suam possessionem, qui ius possessionis perfectum habuerit a maioribus, & auctoribus suis, & ita non obstante litera nostræ legis, is erit pronunciandus esse in possessione nobilitatis, qui probauerit de parente & auo, testimonio de veritate, & de proauo testimonio de auditu, quia cum de his probet, de se ipso probasse intelligitur, & talis integre probat de se patre & auo, & satisfacit nostræ legi ex rationibus supra adductis, quæ sunt iuridicæ.

- 19 Facit etiam quia ius perfectum semel, nunquam perditur ex non vultu, si non euenit casus, vel non subest necessitas Barto. in l. in filiis Codice de decurionibus, l. 10. sequitur Pau. & Angelini. l. hæc autē. ff. de seruit. vrb. præd. Innocen. in c. dilectus de capellis monach. in l. falso Codice de diuers. rescrip. & in leg. fin. numero 36. ff. de constit. principum, & Platea in d. l. in filiis, & est ratio,
- 20 quia ad retinendam possessionem deriuatam sibi a maioribus sufficit aptitudo, & potentia Barto. in l. arboribus. §. nam & si agrum. ff. de usufru. vbi dicit quod per erectionem furcarum retinetur quasi possessio licet non eueniat casus, vt aliquis suspēdā facit ratio tex. in l. & Athilicinus. ff. de seruit. rusticor. præd. & l. si cōmunē fūdū. §. si. ff. quæ admod. seruit. amit. vbi quod non eueniente casu, nunquam amittitur ius: cū ergo in nostro casu nullos casus contrarius reperiatur in litigatore dicendū est

conseruari in eo ius illud, & possessionem a maioribus deriuatā: facit etiā quia licet glo. in l. in suis. ff. de lib. & poli. h. quæ voluit possessionem transire ipso iure in filium suū heredē reprobetur, in nobilitate tamen videtur recipienda, quia instar dominij filius in vita patris possidet, & habet nobilitatem sanguinis, vt pote ius naturale, elegans consilium Oldradi. 172. quia nobilitas est gentilitia, & a maioribus descendit nature ipsius beneficio sine facto aliquo nostro. l. ius agnationis. ff. de pactis, & probauimus supra late ex l. 2. & 3. tit. 1. part. 2. & ex alijs iuribus gloss. 7. nu. 17. & in casibus in quibus possessio reperitur penes filium viuente patre verificatur prædicta gloss. in leg. in suis, & sicut dominium continuatur ita & possessio facit textus in leg. 2. ff. de hærede ibi, (quia existimabat naturalem possessionem penes filium fuisse viuo patre.) qui text. alias opportunissimus est ad interpretationem text. in leg. nihil Codice de vsucap. pro hæred. de qua Biglius Germanorum doctissimus in §. sui autem institutu. de hered. qualita. & dif. & ab eo accepit Forcatulus in sua Neomantia dialogo 36. attingit Conanus in suis commentarijs lib. 10. capit. 5. attingerat Antonius Gomez, primo tomo. capit. 9. numero 9. post eos omnes Pinel. de bon. matr. secunda par. rub. nu. 37. & sequenti. & ante eos verum intellectum adduxerant, ne antiquitas suis laudibus defraudetur vterque Raphael. Cumanus in dicto.

§. filiū, Fulgosus in d. l. i. C. de vsuca-
pro. pro herede, tandem Franciscus
de Caldas alios intellectus adducit in.
l. si curatorem habens, sed mihi non
placent, ille enim verissimus est, qui
deducitur ex d. §. filium, scilicet, da-
ri filio suo titulum pro herede, idque
ex d. §. filiū, ubi præcipua ratio fuit,
scilicet quia filius ibi cum titul. pos-
sidebat viuo patre, quem morte eius
mutare non poterat, scilicet quia pos-
sessio ut late diximus durat cum sua
causa, ergo in nostro casu cum nobi-
litas possideatur naturaliter viuo
patre a filio, placet continuari natura-
li quadam ratione ita vt verissi-
mum sit eum probasse possessionem
suam, quæ perfecta & absoluta per-
fecte & absolute ad eum est deri-
uata.

23 Ex quibus omnibus deciditur al-
ter casus, nempe si solus auus fuerit
in reali possessione amplius quam
viginti annos, filius autem litigatoris
pater, & ipse litigator nepos vixerint
in locis omnino liberis, & sine vlla
distinctione an probata omnino vi-
deatur nobilitas quoad possessio-
nem, & si possessio aui initiata fue-
rit, in pechos reales, que no los pa-
go el abuelo recte initiata intelligi-
tur ac subinde recte quoque perfec-
ta, & ex his quæ diximus transmissa
est naturalis quadam iuris ratione,
ab auo, ad filium, & ab utroque ad
nepotem, qui ex his quæ diximus ve-
re sunt nobilitatis auctores possessores,
ita in pechos reales, fere existimat
Oralora. 3. part. capit. 8. num. 9. & fe-

re non admittit continuationem si
sit in auo illa possessio initiata, vel
incohata, aliter, scilicet, en juntas y
oficios, & putat in hoc casu posses-
sionem non esse extendendam ultra
illos actus, nec extra illum locum, &
tamen ego non probo, ex his quæ la-
tissime scripsi gl. ff. 7. per totam cum
enim nobilitas, vt ibi probauimus,
probetur, & iure communi, & nostro
per eos actus qui faciant distin-
guere nobilem a plebeio ex Bartol.
& Innocentio, & alijs quos ibi con-
gessimus, & cum nobilitas generis
non conferbatur loco vt ibi latissi-
me probauimus, cumque lex nostra
Cordubensis contrarium nihil deci-
dat vt ibi videbis, merito non est pro-
banda distinctio Otalora, nec quoad
initium, nec quoad continuationem
& est constituendum ex fundamen-
tis adductis hac gl. omnes posside-
re iuris vi, & legum potestate, & re-
peritur possessio viginti annorum in
omnibus, ita vt satisfactum sit nostræ
legis dispositioni, quod sine vlla tre-
pidatione audacissime asserendum
est, vbi ad sit vehemens & pu-
blica reputatio nobilitatis, & ag-
nati item nobiles, & alia nobilita-
tis indicia, videlicet bonæ, & libera-
les artes, nobiliaque exercitia menta
tunc enim quoniam arbitrium iudi-
cis plurimum potest in causis nobili-
tatis, vt adnotabat Alex. ad Bart. in l.
3. in principi. ff. de testib. qui allegabat
Bald. in l. e. Grachus in principi. C. de 24
adult. vbi dicit, quod est in arbitrio
iudicis, an quis sit vilis conditionis,
nec

25 nec ne, facit ratio item illa, quia am-
bigua & incerta, subiacent iudicis ar-
bitrio. l. i. in. ff. & ibi Bal. ff. de iure de
lib. l. mora. ff. de vsuris. l. de accessio-
nibus. ff. de diuersis & temp. præscri-
ca. in causis de officio delegati. gloss.
recepta in c. finem libris de dolo, &
contumacia ergo expossessione aui
& ex continuatione legali in filiū, &
nepotem, mero iure recte intelli-
mus satisfactum nostræ legi, verum
enim est ex his omnibus quæ diximus
omnes possidere, quod si accedat re-
putatio, & agnatorum nobilitas, pro-
fecto nihil est, quod amplius deside-
remus ad possessoriā nobilitatem
nepotis, quod fortius admitter si ani-
maduertas legem nostram in secun-
da parte in principio requirere pos-
sessionem triū personarū enteramē-
te, sed in sequenti versiculo, vbi de
sola possessione agit non est verbum
illud enteramente, quod non est fa-
ctum negligenter cum in dispositio-
nibus nihil negligenter factum fuis-
se intelligendum sit vt latissime no-
tauimus supra gl. i. §. i. nu. 25. igitur
vbi solus auus possessionem obtinuit
realem per viginti & eo amplius an-
nos sed postea filius & nepos vixerūt
in locis omnino liberis existimamus
nobilitatem esse in nepote iure pos-
sessionis, quia reuera iuris intellectu
omnes possedisse intelliguntur, ex his
quæ diximus.

26 Tū etiam ex his patet alter casus
si pater fuerit in qua si possessione
reali per actus positivos viginti, &
eo amplius annos, de auo vero ad

fit publica reputatio, & testimonium
de auditu, nec a testibus cognitus
fit at vero de litigatore nulla ad sit
possessio realis, quia etiam in hoc
casu ex hoc iuris principio, quod di-
ctat possessionis ius transmitti con-
tinuatue in iuribus incorporeis ad
successores, & quia filius viuo patre
nobilitatis est vere possessor efficien-
te naturali ratione, quæ reperitur
in hac sanguinis naturali nobilitate
& propter civilem & naturalem
continuationem possessionis fit pla-
ne, vt iuris intellectu, & legum vi,
& potestate satisfactum videatur le-
gi nostræ reperiantur enim ex his
quæ diximus pater & filius in quasi
possessione nobilitatis per viginti an-
nos, & adest testimonium de au-
ditu ex supra adductis quo casu ni-
hil amplius potest desiderari ex dis-
positione nostræ legis atque adeo il-
tud est quod alias adnotabat Bartol.
in leg. sæpe. ff. de verb. signifi. nu-
mero nono quod scilicet copulati-
ua semper esse debet in sua vi & po-
testate nisi iuris ratio aliud exigat,
cum ergo copulatiua, & apponatur
inter nomina substantiua, ibi (*de si y
de su padre y abuelo*) videbatur require-
re omnium concursum sed quia iu-
ris intellectu omnes vere intelli-
guntur possidere præsertim pa-
ter & filius per 20. annos, licet il-
li in solo parente finiti sint, sine du-
bio copulatiua illa habet naturam
disiunctiuam ita vt sufficiat, vicinale tē-
pus in parēte, præterea quia lex nihil
aliud dicit quam quod pater & filius

possideant per spacium viginti annorum accedente testimonio de auctori de auo, & verum est ex superioribus, utrumque patrem & filium possedisse toto illo tempore, quia possessio illa patris continuatue translata est in filium, accedit quia in hoc casu, & superiore nobilitas deservit iuratur a maioribus ad minores, quod casu ex his quae diximus facilius admittimus omnia superius dicta.

28 Adest tertius casus, quando avus vixit in loco ubi non erat distinctio sed aliquot annos puta sex septem, octo, aut decem annos vixerat in loco ubi erat distinctio per solutionem census plebei, aut per magistratus vulgo officia, quae nobilibus tantum dabantur cum enim datur distinctio, ut saepe probavi nihil moror in actibus distinctio, modo per illos actus distinguantur nobiles a plebeis, deinde filius idemque pater litigatoris vixit in loco libero, ubi nulla est distinctio toto vitae tempore, dum modo, non aya pechado, ut excludamus consilium Aymo. 163. numero quarto postmodum nepos idemque litigator vixit in loco ubi erat distinctio, & ex plebe viginti annos, quos medietas reliquerat aut an hoc quoque casu recte expleti sint viginti anni, & an reperiantur in tribus personis, quare solet, facit dubium littera nostrae legis, quae vult annos illos continuos ibi (continuos y cumplidos) & non reperiantur in hoc casu naturaliter continui, ut patet ex positione casus, facit item quia cum pater

litigatoris, media persona vixerit in loco libero sine distinctione si ponamus vixisse plusquam decennium iam merito poterat induci oblitio prioris possessionis capte ab auo, ita ut amplius perfici non possit, nedum in nepote verum nec in ipso patre, 29 te litigatoris, quia licet glo. in l. fur. tum. ff. de usufructu. relinquitur arbitrio iudicis quantum tempus necessarium sit ad inducendum oblitioem prioris possessionis, constat tamen communi & recepta sententia civilem possessionem aqua praescriptio procedit non praesumi durare ultra decem annos, vide Alcia. regul. 2. praesumpt. 22. qui alios adducit post glossam in l. 1. C. de serui. fugi. & post Bart. in l. celsus. ff. de usufructu. vide Balb. de praescript. vlti. part. 3. par. principalis, qui multos allegat, vide Ias. in l. cl. a. possidere. §. qui ad nundinas. ff. de acq. pos. numer. 9. qui allegat alios Bart. Bald. Salicet, in d. l. 1. Dignus in regula sine possessione de reguli. ex quibus videri poterat emortua illa aut possessio quadam veluti oblitioem, ita ut in nepote reuiuiscere amplius non possit.

Facit praeterea quia toto illo tempore quo pater litigatoris vixit in loco libero ceptis ab auo. 20. annis nec perfectis, nec aduocatus fisci, nec communitas potuerunt interrumpere possessionem illam ceptam ab auo, nec pignoratione, nec descriptione in matricula cum plebeis, quia nulla distinctio inerat in loco ubi commoratus est & est verum de iure 30 quod

quod impedito agere, vel impedimento facti, vel iuris non currit praescriptio. l. si. C. de annali. except. le. in rebus Codice de iure dotium, & non succedente casu pro ut non potuit succedere in casu nostro, nulla sequi potuit causa praescriptionis, argu. text. in capit. cum venissent de instit. capit. cum accessissent de privilegijs capit. si. de terra eodem capit. consultationibus de iure patronat.

31 Sed nihilominus in hoc quoque casu dicimus satisfactum nostrae legi, & quod relicto hoc casu adhuc nepos debet pronuntiari esse in possessione nobilitatis, & vere pater, & avus fuerunt in ea possessione, & omnes per viginti annos obtinuerunt realem possessionem, quia ex dictis superius possessio illa initiata, vel cepta ab auo transfuit ad filium eundemque parentem perficiendam, quia transfuit cum sua causa, & demum ad nepotem qui perficit vicinale illud tempus ex superius dictis, unde omnes reperuntur possedisse per viginti annos, & haec est solida iuris ratio quam supra late fundavimus sed facit etiam quia ius semel ceptum, vel inchoatum, non potest perdi propter impedimentum rei, in qua exercendum est ius illud ita dicit glo. singularis quam ibi communitatem dicunt Antonius, & Abbas in capi. Abbate sancti Siluani de verb. signifi. tenet Bartol. per textum in leg. prima. ff. de itinere actuque priuat. facit etiam quia in multis iuris partibus, licet possessio non possit in

32 choari in aliquo potest tamen in continuo pariter ut favorabilior sit haec ipsa continuatio quam inchoatio. lege prima Codice si aduers. usufructu. nis lege fina in quibus causis restit. non est necessaria. leg. Aemilius largianus. ff. de minoribus ubi praescriptio non inchoatur & continuatur. le. fundus. ff. de fundo dotali facit lex ceptam lex nunquam. §. vacuam, & lex iusta. §. nondum adite. ff. de usufructu. ubi constat usufructu. ceptam a difuncto continuati hereditate iacente, & tamen constat hereditatem iacentem non possidere leg. prima. §. Sequola. ff. si quis testam. lib. esse iuss. fuerit, ita ut verum sit continuationem esse facilissimam, & magis mireris cum hereditas iacens continuet possessionem, sed non acquirat, haeres tamen non gaudet continuatione illa. Bartol. in le. cum haeres. ff. de acquir. pos. ergo facilius est continuatio quam initium possessionis, ita ut in parente possit continuari possessio qui in loco libero ipsam in choare non possit.

33 Facit etiam quia postquam avus, & litigator fuerunt in quasi possessione nobilitatis intelligendum est parentem quoque in eadem possessione fuisse, quia probatis extremitatibus intelligimus & praesumimus continuationem in media persona, & tempore, glo. ordinaria in c. volum. 16. q. 4. Bar. in l. celsus. ff. de usufructu. tex. & ibi Bar. in l. si quis ita. ff. de cond. & demol. Bal. per tex. ibi in l. talis scriptura. ff. de leg. 1. ubi dicit, quod illud tempus dicitur esse

continuum cuius principium & finis est declaratum, ita ut in probatione temporis continui debeat spectari initium, & finis commendat Alexand. ibi numero. 3. & dicit valde vti de pro eo qui tenetur probare se possedisse continuo tempore, scilicet, per tempus requisitum a lege ad complendam prescriptionem, nam satis dicitur probata certa possessio eaque continua, si probatum est, quod initio, & sine temporis possessum est, si ex aduerso non probatur aliquis actus contrarius in medio illo tempore, idem Alexand. consilio. 89. numero. 7. volumine. 5. & dicit communem opinionem Abbas in capit. accedentibus de privilegijs, & Iason latissime in dicta. l. talis scriptura, & dicit amplius Abbas, quod probatis extremitatibus non solum censetur continuata possessio sed etiam qualitas possessionis, idem tenet Alciar. regul. 2. presumptione. 22. Abbas, & Felinus in capit. inter dilectos de fide instrumentor. Imola in cap. ex parte. el. 3. de rescriptis, facit ad prædicta, quia media tempora non solent nocere. l. solemus. ff. de hæredibus instit. l. nunquam. §. si feruus. ff. de usufructu. pro empt. l. si is qui pro emptore. §. eum qui. ff. de usufructu. capionibus, vbi quod si usufructu initiatum cum titulo, & bona fide superueniat furor, vel amentia vel defectus tituli nihilominus continuatur, & finitur usufructu ex primo titulo, & causa ex quibus dicit Bartolus in dicto. §. eum qui, quod furor

superueniens operatur secundum statum in quo superueniat, ita ut si quis erat in statu gratia, & moriatur furiosus saluetur, si vero in statu reatus mortalis condemnatur facit. l. si fundum. ff. de fundo dotali, & tenet Otalora. 2. parte. 3. partis capit. 9. numero. 15.

Restat respondere ad ea quæ ad 37 duximus in contrarium, & primum ad tex. nostrum ibi (continuos,) licet satis responsum sit ex Bartolo, & Alexand. & Iaso, vbi supra, verbum illud continuos, ut dicemus suo loco accipitur, & ciuilitate, & naturaliter, ex Paulo in l. continuus. ff. de verbor. & continuum tempus ciuilitate illud dicitur, quod habet continuationem ciuilem, id est quod nullo actu contrario, aut extraneo interruptitur, & pro Paulo est text. in l. duos reos. ff. de duobus reis, ibi, *item modicus actus qui modo obligationi contrarius non fit*, & ita in casu nostro viginti illi anni reperiuntur continui continuatione quadam si non naturali saltem ciuili quæ sufficit in hoc casu vbi de iure ciuili agimus dicemus infra glossa verbo continuos, & ita debet intelligi glossa verbo, diez años in. l. 18. titulo. 29. partit. 3. secundo respondemus ad illud de obliuione possessionis, quod non habet locum in hoc casu, vbi est naturalis ratio ipsius possessionis, & id merito, quia possessio, acquisita modo ciuili poterit perire modo item ciuili sed naturalis non nisi naturali quoque actu,

actu, id est vera solutione census plebei, aut actu aliquo contrario ipsi nobilitati, & pro hac distinctione recte facit, quod adduximus supra glo. 7. nu. 17. & 30. vbi vide, tertio dicimus ad illud, quod adduximus, scilicet quod toto tempore medio, quo patrens media illa persona vixit in loco libero sine distinctione non potuit interrupti possessio, quod ratio illa est apparenter aliquid, sed re vera fragilis quia ex dispositione nostre legis solis viginti annis in tribus personis expectanda est interruptio, quod quidem in nostro casu reperitur, satis enim potuit communitas, & cui & nepotis tempore facere suam interruptionem, vel pignorationem, vel descriptionem, vel alio ciuili modo, & ad hoc facit, quod adduximus supra, ex Bartolo, quod media tempora nec solent, nec debent nocere, & ita existimamus nepotem hunc esse obtenturum quasi possessionem nobilitatis generalem.

38 Retento autem casu de quo superius, si media hæc persona reperitur sacerdos, aut alias exemptus, poterit Licenciado per Salamancam, & Valladolid, & Alcala, & dempto de medio toto illo tempore exemptionis, aut sacerdotij reperiantur viginti illi anni expleti, plane satisfactum est legi nostre, alias si viginti anni attingant tempus exemptionis, aut sacerdotij non erit satisfactum legi nostre, nec quicquam faciunt plura quæ adduci solent in fauorem huius mediae personæ, scilicet, ut tem-

pus illud exemptionis non solum non noceat verum etiam proficit, ita ut cumulari possit cum tempore præcedenti, & cum inchoata possessione, ut ipsam perficiat ex eo quia possessio illa toto illo tempore exemptionis, aut sacerdotij potuit procedere ex duplici causa, scilicet, ex causa nobilitatis a maioribus deriuatæ, & ex causa sacerdotij, aut exemptionis: & constat, quod potest quis ex pluribus causis possidere, l. possidet. §. ex pluribus. ff. de acquirendi. possess. vbi Bartol. & Iaso, & quia quando duplex causa possidendi concurret tunc ex utiliore iudicandum est quem que possedisse ex text. in l. si paterna, & ibi Paulus, & Baldus. C. de repudiand. hæreditate tenet Bartol. in l. gerit. versiculo, ad secundum. ff. de acquirend. hæredita. idem tenet Alexand. in l. 2. C. quod metus causa, & consilio. 32. volumine. 3. & consilio. 8. volumine. 3. & generaliter in dubio interpretandus est actus, ut utilior sit gerenti, Aymon consilio. 106. & consilio. 32. communis resolutio Socinus in dicto. §. ex pluribus, numero. 9. in prima lectura, & quando causa quæ prodest concurret cum causa quæ nocet, magis prodest illa, quam hæc nocet, & magis attenditur l. 2. §. si a pupillo. ff. de usufructu. pro empt. eum vulgatis ex qua ratione dicendum erat, nihil nocere tempus illud exemptionis, sed magis prodesse attempta naturali conditione nobilitatis, sed tamen hoc argumentum procedit presumptiue, nostra autem lex ve-

iam requirit probationem, verā possessionis, ideo plures protestantur se nolle vti exemptione, vel privilegio argumēto eius protestationis quā fecit Bartolus, vti ipse refert in l. e. C. de his qui sponte munera publica sument, & nos diximus supra gloss. 6. num. 63. nec etiam facit alia ratio quæ pro sacerdote, & exempto adduci potest, scilicet, quod ea quæ proueniunt a genere proueniunt a natura. l. 3. ff. de interdictis, & relegat, sed nobilitas, & eius quasi possessio prouenit a genere, ergo prouenit a natura, l. 2. tit. 21. part. 2. & diximus late dicta gloss. 7. num. 17. at vero causa naturalis proualeat accidentali, tex. in l. e. qui habet. ff. de tutel. l. tutor peritus. §. quæ tutoribus. ff. de excusat. tut. l. cum pater. ff. de iure doti. l. fin. C. de his qui veniam aet. impet. ergo causa nobilitatis, & generis proualeat causa clericali, & quæ resultat ex sacerdotio, huic enim obiectioni respondemus, quod causa naturalis proualeat, si sola causa naturali te cōstet vsum vel ante sacerdotiū, & exemptionem vel alias legitimo modo aliter autem concursus causarum reddit æquiuocam rationem possessionis, & incertam, & incertitudo cause vitiat, tex. egregius iure nostro in l. 27. hoc tit. & lib.

Adducit etiam posset pro sacerdote, & exempto, quod exemptus, o seā Licenciado, o Doctor, o Sacerdote, ex eo quod factus sit exemptus, aut sacerdos non amisit naturalia iura quæ sunt perpetua. l. ius agnatio

nis. ff. de pactis. §. sed naturalia instit. de iure naturaligentium, & ciuile immo nec amisit ciuilia iura sibi vtilia. c. indecorum de aetate, & qual. l. e. sacrosanctis. C. de episcopis & cleri. nec enim actus honor mutauit personæ originem, & genus, leg. falsa. §. 1. ff. de conditionib. & demonstrat. ibi (nam honor eius actus est, nō persona mutata.) & ibi Paul. de Castro. l. Alexandrinis. C. de decurionibus, lib. 10. l. per adoptionem. ff. de adoptionib. dignitas enim adiectione potius dat quam status mutationem. l. fenatores. ff. de senatoribus, quod argumentum cum in se verum sit non potest applicari ad casum nostrum ex his quæ diximus in responsione ad obiectionis quas superius adduximus.

Postremo adduci etiam posset dictum Barto. in l. e. naturaliter. ff. de usufructibus, num. 17. cuius verba sunt (Statutum est, quod forensis non possit acquirere sibi aliquam rem immobiliem contingit quod forensis successit tibi prescribenti aliquam rem vtriū ex defectu personæ prescribentis, interruptatur prescriptio, respondeo, aut forensis ille impeditur hic acquirere dominium & non impeditur per leges quas allegat numer. 6.) ergo clericus, & exemptus etiam si vti talis non possit complere prescriptionem potest tamen ex causa naturali nobilitatis, sed huic obiectioni respondemus, posse quidem quantum est ex se, sed quia in prescriptione requiritur quoque factum alienum nempe communitatis, quæ reliquerit ipsum exem-

exemptum non vti exemptum, aut sacerdotem, sed vti nobilem in diuisione census plebei, & quia communitas plerumque nihil curat de exemptis & sacerdotibus, a quibus census plebeium non potest extorqueri, si profectio, vt actus positui, per quos fit probanda nobilitas æquiuoce referantur ad vtramque causam, & ex ea æquiuocatione restat æquiuocatio quoque ipsa probatio, cumque necessario non concludat, plane nihil releuat probantē. c. in presentia de probat. ideo prodesset protestatio ex his quæ diximus glo. 6. num. 64. & 65. & est plane decisum. l. e. 27. hoc tit. & lib. ex qua interim dū non patet ex qua causa possideas, æquiuoca probatio est, & nihil intrat, igitur totum illud tempus exemptionis, & sacerdotij, nihil prodest, ad explendum vicinale tempus nec nocet si alias reperitur completum, a moto, & exclusso toto illo tempore exemptionis & sacerdotij.

Quartus casus, est quando viginti illi anni ceperunt a nepote, & in ipso perfecti sunt, nihil vero attingunt parentem, aut auum, quia tunc nihil prosunt ipso litigatori, quoad proprium ius quia in tribus personis exiguntur, saltem in duobus, scilicet patre, & litigatore cum testimonio de auditu de auo, eo quem diximus modo, & ex lege nostra, ab illis autē re-
47 cte ad ne poteri deriuatur nobilitas non item a nepote ad auum, aut ad parentem non enim nobilitas descendentium ascendit ad maio-

res ordine retrogrado, sed descendit ad minores, tex. in l. 1. ff. de senat. & ibi gloss. de Barto. similis gloss. in leg. sacris vbi Ioannes de Platea. capit. de proximi. factor. serinior. lib. 12. vbi plura refert ad propositum & in l. e. vltim. Cod. de incolis, lib. 10. & Ma-
48 luerius titu. de talis. §. item vxor militis Raynerius in tractatu nobilitatis, 3. questio. 5. quæ est. principalis Tiraqueapla. ideo viginti anni quasi possessionis in nepote reuera nihil prosunt ipsi nepoti, quia non est satis factum legi nostræ ideo cautius ager iste nepos si filium suum emanciparit, vt ipse emancipatus, fiat vere possessor, & sua & parentis possessione accedente testimonio de auditu de auo, obtineat in possessione, nobilitatis: quod si anabo agant pater & filius iam emancipatus dabitur casus ille in quo pater plebeus pronuntietur, filius autem nobilis nobilitate possessoria, qui casus licet vulgo mirabilis videatur, nostro iure in his causis nobilitatis possessoris quotidianus est, vt videre poteris ex proposita specie.

Postremo adest quintus casus, scilicet, cum in auo parente, & nepote vel in singulis, vel in omnibus non reperitur totum vicennale tempus completum quo casu certe non est, satis factum nostræ legi quæ realem possessionem requirit viginti annorum in omnibus saltem, eo quem diximus modo, idque sonant verba illa, cum plidos, hoc est, completos, de quo verbo vide. l. anniculus. 132. & l. annu te-
lus. 134. ff. de verb. sign. & gloss. ibi &

Barthol. & quæ dicemus infra glos. 26. ubi videtur ad propositum, itaque si avus octo, parens quatuor, nepos quinque annis, fuerint in possessione nobilitatis certe nostro iure plebei sunt iudicandi, item si avus decem, nepos octo, etiam si pater media persona centum annos vixerit in loco libero, vel alias exemptus, lex enim nostra requirit viginti annorum possessionem, & hoc est, quod diximus supra glo. 6. numero. 23. quod quando ius istud est in fieri, ut est in hoc casu, quodlibet actu contrario destruitur, & pertinent hæc ad personas utcumque que dicta sint, disertiores aduocati in particularibus causis iusta mercede allecti copiosius differant, & rectius disputabunt nobis attigisse sat erit, cui impossibili est omnia perlegisse.

De actibus vero duplex erat nobis inuestigatio prima, qui actus recte probent nobilitatem, quod satis explicatum nobis est glos. 7. per totam, ubi latissime ex Barthol. & alijs probauimus nobilitatem probari & nostro iure, & communi per eum actum qui faciat distinguere nobilem a plebeo, quicumque ille actus sit secunda inuestigatio illa erat, quot actus requirantur, ut satis probata sit nobilitas, & hoc quoque disputauimus prolixè in tract. nostro de Expensis & meliorat. c. 9. numero. 47. ubi poteris videre, & ex ibi traditis non intelligas statim, quod lex nostra requirit viginti annos, viginti quoque actus esse requisitos, ut tot sint actus quot anni, quod aliquando in

foro disputatum vidi, sed sine vllatione in omni enim præscriptione tot actus requiruntur, qui possint iudici persuadere quoddam notorium, siue iudicialis, ille, sint, siue extrajudicialis, dum tamen, ut ibi diximus extrajudiciales plures sint quoad rationem ibi videre poteris & nouam, & non inelegantem.

Tertio in hac actuuum tractatione illud quoque erat indagandum, an scilicet quilibet actus esset probandus per duos testes contestes, & quid dicendum item esset in probatione ignobilitatis, an vero admitti sint testes singulares in hac de nobilitate probatione, & hoc quoque nobis resolutum est supra glo. 2. §. primo numero. 35. ubi vide & de actibus ad probandum aliquem plebeum, an requirant testes contestes de pignore solutione, aut descriptione, quarto suberat quæst. an soli duo testes qui deponant de his actibus, etiam pluribus, & pluribus annis, gestis, sufficerent ad probationem nobilitatis, & resoluimus dicta glo. 2. §. primo numero. 36. non sufficere solos duos testes etiam si deponant de pluribus actibus, nec posse nobilitatem probari per duos testes solos egregia limitatio ad leg. ubi numerus. ff. de testibus.

Quinto aduerte ad hanc probationem quod actus debent probari exerciti. a præterito. cap. consultatio nibus de iure patronatus. c. cum venissent de instit. ca. significauerunt, de testibus. c. cum ecclesia Sutrina, de caus. pos. & propri. l. c. §. ait prætor

tor de itinere actuque priua. l. rff. de aqua quotid. & æstiva. l. 2. Codice de seruit. & aqua. & sunt innumera iura, quod eo notauimus pro illis qui articulos faciunt, & concipiunt de actibus non exercitis a præterito, sed de exercendis a futuro, quia est vana credulitas de eo, quod futurum est, quod non cadit in cognitionem, ut patet aperte, ideo ridiculus est, ille articulus, si sciamus que si el dicho fulano fiteri a viuir. a lugar donde viuieta pechos no le empadronaran, o que no le dieran officio de pechero sino honroso, est hæc probatio ex prædictis iuribus ociosa & sine frugè.

Modo restat tertium membrum huius glo. quid quantum vo ipsa immemorialis valeat, an initio, an memoria contraria destruat sicut ceteræ immemoriales probationes, & an ea destructa, possessio quoque ordinaria destruat, quæ ad reliquas quoque causas vtilissima sunt & an ipsa ordinaria possessio defectu notorio proprietatis corruat, quæ quid tractabimus breuiter quantum pertinet ad causas nobilitatis, quoniam alias latissime hæc scripta sunt apud alios, quos ad hanc disputationem referemus, & primū diximus nobilitatem, & nostro, & communi iure probari immemoriali, dicimus ergo nunc ex hac immemoriali possessione omnia firmari, & vicia omnia possessionis procul eijci, quia habet immemorialis vim, & potestatem legitimi tituli, glo. in. l. c. l. ff. famil. her-

cif. text. in. ca. 1. de præcept. lib. sexto, & qui probat hanc immemorialem procul dubio satisfacit verbis nostræ legis in priori parte, ibi (que por todo junto se pruebe auiendo titulo, o administracion que basta segun derecho.) quisquis enim is titulus sit auctore seu feudo de solar, probatur probata immemoriali, quia probata immemoriali credendum est præcessisse aliquem titulum legitimum Cornæus consil. 24. lib. 4. numer. 20. quod a deo verum est, ut dicant scriptores non esse necessarium, allegare titulum in hac immemoriali probatione glo. singularis in c. præterea. §. super quibusdam verbo non exat de verb. signific. quæ allegat text. in. l. c. hoc iure. §. ductus a qua. ff. de aqua quot. & æsti. dicit hæc comatucem Aymon qui plures allegat de antiquitate. 4. pa. c. absolutis, numer. 49. pro quo est text. in. l. fin. ff. de aqua publi. arc. end. ubi (quibus veltas auctoritatem daret.) Couarrub. in reg. possess. 2. par. §. 3. numero. 7. & §. 5. numero. 2. versiculo. tertio, & probata immemoriali debet iudex credere, quæ talis immemorialis procesit ex iustissimo titulo. Abb. consil. 7. lib. 2. Socin. lun. conf. 49. lib. 1. numero. 24. idem consil. 6. lib. 3. nu. 13. & 14. & 21. quod facilius præsumendum est, quia immemorialis possessio habet vim veritatis, glo. in. l. c. de seruit. & aqua. & ex immemoriali acquiritur possidenti ius ex fortiori causa quæ ex cogitari possit Decius in. l. traditionibus. C. de pactis. numero. 11. & qui habet immemorialem habet utulum datum

datum a lege. l. 2. §. denique. ff. de aqua plub. arcend. ibi (*verustatem vice legis obtinere*) ideo quia præsumitur titulus datus a lege immemorialis habet vim iustitiae Socinus. consil. 65. li. 2. num. 37. Rubens. conf. 23. nume. 7.

60 Afflictis in. cap. 1. §. si quis si de feud. fuerit controuers. notabili. 3. & est adeo tutus qui immemorialem habet possessionem tanquam si priuilegiū haberet. expressum ab eo qui dare posset. Bald. consil. 257. lib. 2. Alciat. consil. 187. immo est ac si haberet instrumentum validum, & vnde quaque perfectum Afflict. deciss. 293. Ro. laud. consil. 3. numer. 29. & licet lege decisum esset vt solo priuilegio aliquid posset probari sufficit probare immemorialem quia hæc supplet priuilegium. Paris de puteo lib. de re integratione feudi. c. an inter. nume. 12. quia ipsa immemorialis est titulus, & priuilegium, & causa Bald. in. c. 7. quæ sint regalia Decius. conf. 496 num. 5. Corneus. conf. 24. lib. 4. num. 20. Aymon consilio. 111. numer. 25. & potest tantum immemorialis quantum rex, vel imperator potest cum causa Ifernia. in. cap. 1. verbo fluminum, quæ sint regalia sequitur Iass. in. l. quo minus. ff. de fluminibus. nu. 42. cum alijs igitur probata immemoriali iuxta hæc quæ diximus supra. hæc glof. certe est probatus legitimus titulus nobilitatis quisquis is sit, & est factum verbis & menti nostræ legis ibi (*auiendo titulo*) & sunt hæc addenda ad Otaloram. 3. par. c. 7. vbi hanc attigit immemor. lem sed ieiune, &

breviter. Et vt illud quoque nõ remaneat intactum quando & quomodo ad hanc probationem requiratur scientia. & patientia regis vide. superius quæ adduximus glof. 7. & nu. 7. 3. in ece statum enim est id antequam ad reliqua quæ restant procedamus. 67

68 Modo aduertendum est corrumpere immemorialem ex quadruplici capite, scilicet, ex initio, ex memoria contraria, ex interpretatione, & demum ex defectu tituli. præsumpti si alias ipse titulus per rerum naturam vere & realiter nullo tempore contingere potuit, immemorialis enim temans in nuda ratione temporis nihil præstat, de singulis dicemus aliqua, quoniam ad reliquas iuris partes sūt & utilia, & quotidiana & apprimè necessaria. 69

De duobus prioribus, scilicet, initio, & memoria contraria, si probentur citra centissimum annum nulla difficultas est, & ita ad aliud propositum resoluit Ludouicus Molina de Hispanor. primo gl. lib. 2. c. 6. nume. 61. fol. 261. idque merito ex. l. 2. §. idē labeo. ff. de aqua publ. arcend. ibi (*aut cuius memoria non extat*) l. hoc iure §. ductus. ff. de aqua quot. & est iuri (*cuius ergo memoriam exceferit*) tenent omnes in. c. 1. de præscript. li. 6. & in. c. quid per nouale de verb. sign. quod quidem verissimum est, & sine dubio.

70 Si vero probetur hoc initium, aut memoria contraria ultra centum annos tunc maxima difficultas fuit an elisa

elisa videretur immemorialis possessio cum memoria hominum solum per centum annos durare præsumatur. l. cum vsusfructus. ff. de vsufruct. l. fin. C. de S. S. eccles. qua ratione, cõmuni resolutione obtentum est, vñ initium aut memoria ultra centum annos non elidant immemorialem, alias legitime probatam, & hæc opinio confundit immemorialem cum possessione centenaria, & præter antiquiores, quos ipsi nouiores allegant resoluunt Aymo de antiquitate temporum. 4. capit. materia ista singularitatis, testium, numer. 4. & post eum multos adducit D. D. Jac. Couarrub. in regula possess. 2. part. §. 3. nu. 7. versicul. hinc falsum apparet, & post hos, & quos ipsi allegat adducit plures Molina vbi supra, numer. 6. versicul. si vero factum hoc vsque ad numerum. 63. & Alexan. ex hac sola ratione existimabat impossibilem probationem ultra centesimum annum consilii. 11. volum. 6. num. 15.

71 In hac tamen re licet communis sententia id teneat ex ea ratione quia sicut homo post centum annos mortuus præsumitur, ita etiam memoria & recordatio, quæ est in homine quæ sicut homo ipse oritur, & viget, & senescit, & moritur, vt inquit Bald. in. te. 1. C. de emancip. liber. nu. 9. necesse enim est, vt suis finibus contineatur, & languescente ætate torpescat, vt præter Aristotelē quem allegat Bald. vbi supra asserit eleganter Seneca Hispanus Declamationū lib. 2. in principio cuius verba quia

ad propositum elegancia sunt non grauabor adducere, (*Sed cum multa, inquit, iam mihi ex me desiderada senectus fecerit, oculorum æciem reciderit, aurium sensum, hæc tranerit, membrorum firmitatem fatigauerit, inter ea quæ retuli memoria est, res ex omnibus partibus animi maxime delicata, & fragilis, inquam primū senectus incurrit, hanc aliquando in me floruisse, vt non tantum ad vsu sufficeret sed in miraculum, vsque præcederet nõ nego, nam duo milia nominum recitata quo ordine erant dicta, referebam, & ab his qui ad audiendum præceptorem nostrum conuenerant singulos, versus a singulis datos, cum plures quam ducenti, efficerentur ab ultimo, incipiens vsque ad primum recitabam, vsque ad complectenda solum, quæ vellem, veloni arati mihi, memoria sed etiam ad retinenda, quæ acceperat, nunc autem, & etate quas arat, & longa desidia quæ iuuenilem quoque, animum dissoluit, eo perducta est, vt etiam si possit aliquid præstare, tamē præmittere non potest, & diu ab illa nihil reperiri, solebat bonæ fidei esse*) hæc tunc Seneca senescit igitur memoria, & labascit senescente corpore, & tãdē senectute moritur, suisque finibus terminatur, nihil igitur mirum, quod spatio centum annorū contineatur ex iuris peritorum placitis, ita vt immemorialis possessio ex memoria contraria, vel initio ultra centum annos, minime corrumpatur, aut elidatur, sed tamen quantum ita receptum sit communi sententia, verius tamen est vt etiam ultra centum annos initio aut memoria contraria corrumpatur si de eo initio, aut memoria contraria

trariade ponant, & attestentur seniores viri legitimo testimonio idq; nos tenuimus in tractatu nostro de expensis & melioratione, c. 9. num. 31. & 32. & sequentibus ubi late, possunt enim reperiri testes, qui attestentur ultra centum annos, cuius rei est egregium testimonium, in auth. de Monachis.

75 §. sancimus collat. i. ibi (hoc quod nobis nuper ex Licia nunciauit Zosimus deo amabilis vir famosissimus in conuersatione & prope vice simum & centesimum aetatis agens annum pollens autem & animi virtutibus, & corporis operationibus, tanta in eo gratia Dei flores) & ibi Angelus deducit contra illud vulgare, scilicet quod vita hominis praesumatur durare centum annos ex dicta. l. an usufructus, & dict. l. fin. quod debeat praesumi durare de iure centum & viginti annis, nec solus Zosimus est quem in tanta aetate admiremur Anaereō Poeta Argantonio Tartesiorum regi centum & quinquaginta tribuit annos, Cynira vero Cipriorum regi decem annos amplius, Argonio ducentos, Theopopus vero Eptimenidi Gho fino centum quinquaginta septem, Helanicus refert quosdam in Aetholia Epiorum gentis ducentos annos expleuisse, Ephorus non nullos Arcadum reges trecentos annos vixisse tradit. Alexander Cornelius Dandoneū quemdam in Illirico quingentos annos vixisse memorie prodidit, Xenophon in Periplo regem quendam maritimosum sexcentos attingisse annos scribit, & filium eius octingētos, Argantanus Gaditanus octuaginta

annos regnauit, & incepit quadragesimo, Elodia Ofilij vxor annos excessit centum, & quindecim, Titus Fullonius Bononiensis centum & quinquaginta, vt scribit Plinius naturalis historiae li. 7. c. 48. omitto sacra testimonia quibus vero verius est, ad noningentos annos olim vitam humanam productam, vt Plinius computatione irrideas, qui existimabat illis saeculis singulos quatuor annos vnum nostrae aetatis efficere, & quatuor anni nostri partes vni aetate hyemem, & Autumnum anni appellatione significatas. Sed decipitur, & falluntur qui in hac sunt sententia, cum sacrae literae Geneseos, ca. 7. de nostro anno integro sentiant, & eandem hominum aetatem attestantur aperte, & ibi expresse interpretes facti id sentiunt, & diuus Augustinus quē refert & ad hoc adducit Nauclerus volumine primo chthonographiae Generatione nona, contra Marcum Varronem quem fere secutus est Ioannes Scaligerus, in tractatu de anno, & eius ratione & computatione,

Seneca quoque vir Philosophus de quo supra ceterisimo decimo quarto aetatis suae anno e viuis Neronis tyrannide sublatu excessit, & nostris temporibus in expugnatione Diuurbis nobilissimae apud indos orientales reperi tus eius est ducentorum, & eo amplius annorum referunt Annales Lusitani de rebus indicis, ita vt legitimo testimonio ex dicto auth. de monachis, & exemplis pateat posse quidem ultra centesimum annum, & ini-

initium, & memoriam contrariam reperiri, & cum haec scribimus Tole ti obijt Ioannes Iuares Carauajalius olim episcopus Lucensis anno, vt publice fertur aetatis suae ceterisimo quinto, & eo amplius, itaque immemorialis ultra centum annos corruet, & destruetur si supersint testes qui ultra eam aetatem, aut initium, aut memoriam contrariam recordentur, & haec pertinent ad testimonium, & attestationem testium qui ultra centum annos recordentur, vt. ex his posset de strui immemorialis, vide plura de aetate hominis, in Silua nuptiali lib. 2. ca. pi. 111.

78 At vero de scriptura non ausim id ita secure asseuerare sed relinquendum censeo iudicis arbitrio, si modo scriptura ultra centum annos confecta reperiatur, ita speculator tituli de probat. §. i. numer. 28. Antonius de Butrio in di. c. quid per nouale, vide Molinam lib. 2. ca. 6. numer. 60. & 61. & sequentibus, ubi quam male quo ad hoc coniungit memoriam, aut initium, ex testibus, & ex scriptura, inter ea enim reperitur separatio de qua supra, & aduerte quod opinio Innocentij de qua Molina ubi supra procedit in simplici scriptura confessionis, vt ibi per eum secus dicendum est, ubi plures adsint scripturae & illae verae quia tunc aliud dicendum est, & probabimus infra gloss. 18. num. 12. ubi vide.

79 De interruptione quoque dubitatum est an immemorialis interruptione corruat, & iure communi non

nullorum opinio est, non posse immemorialis interruptione corruere, nec civili nec naturali Corneus, consil. 22. lib. 1. num. 5. Parisius consil. 27. num. 84. lib. 1. Oldradus consil. 254. num. 18 quorum ea ratio est, quia in immemorialis continet tempus infinitum quod fit, vt etiam si ab immemoriali subducas tempus interruptionis, adhuc remaneat tempus infinitum, per regulam quod si ab infinito finitum demas, quod remanet est infinitum, quare ratione Ludouicus Molina lib. 2. c. 6. num. 47. in hanc sententiam iure allegat. l. si arbiter. ff. de probat. sed falluntur eette, quia cum immemorialis constet ex quadragenaria possessione, fieri quidem potest, vt intra tempora quadragenaria, contingat civilis, vel naturalis possessionis interruptio, vel ultra, ita vt corruat immemorialis, iuxta text. in l. i. tituli 5. lib. 4. ordina. & l. 30. tituli 29. part. 3. aut alio modo civili, vel naturali, scilicet, contestatione, tunc ex quadragenaria illa possessione, subductis ab actu interruptionis, annis, qui eluxerunt, restat interrupta, & per consequens non probata, & ita destruitur immemorialis, & restat haec opinio de scriptura temperata diximus de expensis & meliorationibus, ca. 9. numer. 34. versic. secus dicendum est ad finem ubi vide reliqua, De quarto modo destruendi immemorialem 80 dicimus quod si per rerum naturam, & rei veritatem nunquam potuit contingere titulus, qui erat praesumendus ex immemoriali, quod immemorialis

riallis possessio nihil valet omnino etiam si immemorialis ista sit mille annorum, pone & est quotidianum in foro, vetuit testator rem alienari, constat legitime de dispositione testatoris, constat item legitime, quod res aliqua de qua agit fuit testatoris, & quod de ea disposuit ne alienaretur, tandem ab hinc centum annos, & eo amplius reperitur res apud te, probas immemoriam possessionem ex qua presumptivae alienationis titulum vis probare, certe nihil relevat immemorialis etiam si sit mille annorum quia ille titulus alienationis qui est praesumendus ex immemoriali nunquam per rerum naturam, nec in rei veritate vtiliter potuit contingere, nec unquam tota illa dispositio testatoris, nec per principem potuit mutari, nec destrui ita verissime resoluit dominus Didacus Covarrub. variarum resolut. lib. 3. capit. 6. num. 9. Burgos de Paz in proemio legum Taurinarum, num. 325. vers. ex quibus ad medium, Dominus Didacus de Simancas catholi. instit. titu. 9. num. 269. Anto. Gomez in leg. 40. Tauri, num. 89. Menchaca de successionum creatione lib. 1. §. 1. num. 32. aliqua D. Franciscus Sarmiento lib. 1. selectarum quaest. c. 8. num. 22. tenet Molina de Hispanorum primo genijs lib. 4. cap. 3. nu. 10. tenet posthos omnes Mieres de maioratib. in initio secundae partis a num. 46. apud quos constantissimum est, non posse ultimam testatoris dispositionem a principe nec ab alio, nec infringi, nec

mutari nec in aliquo alterari, quae sine principis facultate facta sit, & ita in hoc casu remanet immemorialis in nuda ratione temporis, quod quidem non solum inducere obligationes potest, verum nec tollere per se solum leg. obligationum fere. §. placet. ff. de actionibus & obligat. & ita sentit & optime Bald. in l. 1. C. quando non poterit partes pet. accresc. vbi dicit unum singulare, scilicet, quod illud, quod non est renunciabile non est praescriptibile, subditerationem & aliam quia cum non possit, fieri per consensum naturalem, qui est de iure naturali, minus poterit fieri per tempus decursum, quod tempus nihil aliud est, quam mensura durationis secundum prius, & posterius argu. tex. in leg. 3. §. qui fidei commissam. ff. de haeredibus institu. qua ratione colligimus necessaria argumentatione ex immemoriali, nec posse praesumi titulum, eum, scilicet, qui per rerum naturam, nunquam revera potuit contingere, quia non praesumimus contra naturam veritatem leg. filio quem pater. ff. de liberis & posthumis ibi, *(ne imagine, natura veritas obibretur.)* l. adoptio. ff. de adopt. Alciatus in principio, de praesumptionibus & hac ratione vtitur, Zazius Germanus consil. 8. num. 4. lib. 1. & ita possessionem immemoriam etiam mille annorum excludunt doctiores, si ex ea possessione non possumus inducere titulum quem volumus praesumere, scilicet, quia his totis mille annis per rerum naturam, & in veritate nunquam

quam potuit contingere titulus ille, ita tenent Bellamera decisione. 27. quem defendit Aymon de antiquitate. 4. parte. §. 5. materia ista numero. 78. & 79. Felinus in capit. causam de praescriptionibus, Socinus consilio 86. part. 1. Abbas in capit. ad Aures, & in capit. causam de praescriptionibus, simile est, quod dicitur, & receptum est communiter, quod vbi lex afficit rem adeo efficitur in alienabilis, vt nec immemoriali, nec vltimo tempore possit praescribi leg. vbi leg. ff. de usucapionibus, tenent in terminis Bald. in leg. omnes, numer. 11. C. de praescript. 30. vel. 40. annorum, vbi quod resistente lege non sit locus praescriptioni, nec immemoriali, Bald. in l. 1. C. ne rei dominicae nume. 2. Abb. per text. ibi loquens in immemoriali in cap. cum ex officijs, nume. 4. de praescriptionibus, Felinus in c. accedentes, num. 6. vers. fallit tertio, de praescriptionibus, & in rubrica eiusdem tituli, numer. fina. Decius in c. 1. numer. 3. de consuetudine per tex. in c. 1. eodem libro sexto. Balbus de praescript. par. 5. par. 5. q. 9. nu. 4. facit gloss. in l. 2. verbo, Ancillam. C. de ing. manumif. vbi quod mille annis non causatur praescriptio Bald. in l. 1. num. 5. C. de annali. except. Angel. in leg. non solum, vers. quero, & vltimo de usucapionibus. Boerius de cessione. 39. nu. 12. ita vt verissimum sit non esse attendendam mille annorum possessionem si ex ea praesumptus titulus per rerum naturam, & in rei veritate contingere nunquam

potuit. Hinc est quod Felinus in cap. veniens el. 1. de testibus, num. 16. referens Aretinum ibidem, & Decius consil. 428. irrident Abb. qui in d. c. veniens el. 1. nu. 8. & rursus in casu inter dilectos de fide instru. nu. 8. & tertio in c. licet ex quadam de testibus, nu. 2. dicebat, quod si sunt mille anni ex quo domus tua fuit ecclesia consecrata, quod est iniquum si tibi hodie auferatur, & dicunt Aretinus, & Felinus, quod est cavendum, a fantasij Abbatis & merito ex his quae diximus quoniam illa ecclesia non potuit fieri profana, vnde tempus nihil induxit iuris, quod quidem est durationis mensura secundum prius, & posterius. d. lege si fidei commissam de haereditibus instituit. ideo non praesumimus ex tempore quantum longissimo titulum, qui per rerum naturam, contingere nunquam potuit in rei veritate.

Sed dubium est, an haec ipsa possessio impediatur ex defectu notorio proprietatis, haec est vna magna questio, maxime controuersa etiam in restitutorio interdicto, & omnia adducta in hoc interdicto habent locum in interdicto retinendae, & quidem fortius, fac ergo regulam, quod si notorie constat de non iure agentis possessorio, quod cessat possessio Innocentius in capit. constitutus de filijs praebitorum, Paulus in lege 2. C. de edicto diui Adriani tollendo, Alexand. in lege naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquiren. possessione, & ibi latissime Iasson, nu-

me. 43. vbi dicit, quod omnes moder-
ni hactenus Baldus. in. l. si de pro-
prietate. C. si non compet. iudice
decisio. Capell. Tolosanæ. 15. Rui-
nus consili. 27. volumi. 5. Abb. in
capit. cum dilectus de ordine cog-
nit. Afflictis super constitutiones, ru-
brica contra quem de restitut. agat,
numero. 17. Felinus in capit. si con-
stitit de accusationibus, Francus,
in. c. Bone de appellatio. Antonius
Gabriel lib. 5. de restitut. spoliatorū,
conclusionē. 1. nume. 24. dominus
Franciscus Sarmiento libr. 2. selecta-
rum question. cap. 13. allegat. Ias.
contra Bartolum, cum ipse defen-
dat Bartolum, & numero. 5. ait quod
in his possessorijs remedijs nullo mo-
do possit quis sine periculo animæ
possessorio remedio agere: etiam si
in eo bonum foueat ius, nisi res ad
eum pertineat in proprietate, &
quod aliter agendo scienter peccat
mortaliter.

Ideo aduerte, quod hæc senten-
tia debet recipi in spiritualibus prop-
ter viciosum ingressum, Rota noua
decisio. 16. & in antiquis. 8. & 625.
Antonius, & Abb. in. c. in literis de
restitut. spoliatorum, Dominicus in
capit. ad decimas de restitutio. spo-
liato. Guido Papa quest. 85. Lapis
allegatione. 24. Abb. in capit. solici-
te de restit. spoliato. & in dicto. ca. si
constiterit, & Ioan. Andreas in di-
cto. c. ad decimas, additio ad Capel-
lam Tolosanam. 15. Felinus in. ca. ex
parte de foro. compet. & hæc est ve-
ritas licet Angelus in. l. si quis ad se

fundum. C. ad leg. Iulii. de vi. videa-
tur tenere, quod in prophanis idem
fit, sed certe Angelus ibi tenet hanc
separationem per tex. in. c. cum di-
lectus de ordi. cognit. & Baldus in.
l. 1. in fine. C. de appellat. & Bertran-
dus consilio. 149. volumine. 3. & est
multum notandum quia multi lo-
quuntur sine distinctione, & tenent
quod indistincte defectus notorius
in proprietate etiam in prophanis
impediat possessoria remedia. Ol-
draldus consilio. 224. Decius consi-
lio. 19. Alexand. consilio. 78. volu-
mine. 3. Parisius consil. 54. volumine
3. quos pro se adducere potuit domi-
nus Franciscus Sarmiento, sed mihi
magis placet illa distinctio, ne tot
regulæ de possessorijs remedijs etiã
Pontificiæ inique, & cum periculo
animæ constitutæ videantur.

Ad vnum aduerte, quod est ma-
gni momenti, quod notabat Imola
in dicto. cap. ex literis, & ibi Abbas
post Antonium, & Socinum consi-
lio. 87. volumine. 3. & Prepositus Alexā-
drinus in. capit. quo iure. 8. distinct.
versicul. si vero esset notorium, quod
in prophanis defectus notorius in
proprietate faceret, cesaret. remedia
possessoria, si simul cum defectu iu-
ris agentis concurrat notorium ius
rei conuenti, & hoc est multum no-
tandum, & credo, quod est iuri con-
uenientissimum, tenet Francus, in
dicto. cap. ad decimas, Socinus in re-
gula. 379. Hypolitus singulari. 11. Ber-
trandus consilio. 191. volumine. pri-
mo. Oldraldus consilio. 1. Rota in an-
tiquis

riquis. 7. Menochius in. 4. responss.
finariensi, nume. 31. Crauetā, consil.
302. nume. 6. Antonius Gomez, in.
l. 45. Tauri nume. 183. Didacus des-
ponfa lib. 2. part. cap. 17. §. 5. numer.
9. Auendanius. 1. parte, capit. 4. nu-
mero. 11.

Et dicitur notorie constare, siue
per confessionem, siue per facti eui-
dentiam, & quod pertinet ad proba-
tiones dicitur notorie constare, post
conclusionem in causa, Rota noua.
394. Alexander. in dicto. §. nihil cō-
mune. numer. 63. Bellamera, decisio
ne. 404. gloss. Abb. & Antonius in
cap. significauerunt de restit. spo-
liatorum, Berorius. 19. questione. 4.
Parisius consil. 112. & istud procedit
respectu eius instantiæ in qua agitur
quia in vltiore propter probatio-
nes quæ possunt fieri de nouo con-
stabit notorie. Bellamera decisio.
103. vide supra glossa. 3. numero. 32.
vbi late.

In nostro casu plurimum pro-
de rit si sit incapax nobilitatis ex singu-
lari decisione. Ifernæ quem soleo
allegare in cap. imperialem, §. illud
de prohib. feud. alienat. vbi quæd
quando possessor fraudi esset inca-
pax, vt est fornicaria, religiosus, qui ar-
ma bellica deposuit, & mutus, & sur-
dus, quod in his est locus, textui in
capit. ad decimas de restit. spoliato-
rum, lib. sexto, idem tenet Alexan-
der, in dicto. §. nihil commune, 7. li-
mitatione Afflictis decisione. 324.
numero. 3. & 4. vbi plures videbis, vi-
de tamen copiose Mieres de maio-

ratu. 3. parte, quest. 15. vbi multa ad
propositum.

Notabilia ex gloss. 13.

1 Verbum, tenemos, id est, habemos, deno-
tat veritatem.

2 Verbum tenemos, denotat proprietatē.
3 In causis nobilitatis rex fundat, & quo
iure.

4 Quis teneatur probare in causis nobili-
tatis.

5 Presumptio exigat ex aduerso probatio-
nem.

Y que nos tenemos fū-
dada nuestra intencion contra que
no probare la tal exemp-
cion.

Gloss. 13. de glo. 13.

HOC verbum tenemos, denotat
veritatem Bartol. in. leg. si is qui
pro emptore. ff. de vlt. cap. Titiaq. in
retract. cohuent. §. 2. glo. 1. nu. 49. &
rex in proprietate fundat. Orator.
2. part. 3. part. c. 4. nu. 6. & proprietatē
sed tamen ad possessionem trahitur, &
tā qui possessorio agit quam qui peti-
torio probare tenetur, quia rex no-
ster fundat, quo autē iure fundat di-
ximus late supra glo. 9. per totam fa-
cit. l. omnes omnino, & in. l. 1. & leg.
penulti. C. de Annonis, & tributis
lib. 10. de precatio ad leg. Rhod. de
iacu, & in. c. in iudicium. 23. q. 8. & ca.
peruenit, & c. in nouamus de cēfibus
l. 1. titu. 28. part. 3. c. 2. de maiorit. &
obed. c. cū nō liceat, de prescrip. 10.

M m 2 vide

vide. d. glo. 9. ubi late, ideo qui dicit se nobilem tenetur probare, ut late fundavimus iure comuni supra glo. 12. nu. 5. & iure nostro glof. 10. per totam ubi videre poteris, & quia cum ius funder & presumat pro rege nostro inuictissimo contra particulares fit ut onus probandi ad ipsos pertineat. le. ab ea parte. ff. de probat. quia ex presumptione obtinemus late. Tiraquel. le. mort. scifi. leuiue. part. 6. declaratione. 5. nu. 15. & tradit late Alciat. reg. 1. praeump. 49. nu. 7.

Diz que suspenden el

petitorio, conuiene a saber, el negocio de la propiedad.

Glo. 14.

DE suspensione petitorij & possessorij quando & a quo debeat fieri in causis nobilitatis diximus latissime supra glof. 11. per totam, ibi haec ipsa verba sunt explicata diffusius, & in §. 1. eiusdem glossae, late disputauius, an super ista suspensione, aut cumulatione ad hoc ut sententia possit ferri, sit necessaria contestatio, vide ibi.

Quier sea de su padre

solamente, o de su abuelo luego pronuncian los dichos alcaldes y notarios de las prouincias sobre el possessorio.

Glossa. 15.

Quando & quomodo sit prouanda possessio praui, aui, parentis,

& eius qui litigat, quando sufficiat vnus, possessio, quantumque profit, & ad possessorium, & ad petitorium diximus latissime glof. 12. a nume. 1. & sequentibus vide ibi, quia satis superque haec verba sunt nobis ibi explicata.

No mirando que del

dicho año de sesenta y quatro acauuo en estos Reynos grandes escandalos.

Glossa. 16.

DE hoc anno, & de his rerum perturbationibus, diximus latissime supra glof. 2. vide ibi.

Norabilia ex glo. 17.

- 1 Metum eum accipimus qui sufficit ad coactionem perspecta qualitate metum passi, & metum inferentis.
- 2 Minor in femina maior in viro requiritur metus.
- 3 Metus qui cadit inconstantem virum quis fit.
- 4 De metu reuerentiali quaestio si fit in arbitrio iudicis.
- 5 Solus metus reuerentialis cum laesione ultra dimidiam sine verberibus aut minis sufficit ad rescissionem.
- 6 Actio famosa de dolo non datur contra eos quibus debetur reuerentia.
- 7 Vbi reperitur haec laesio praesentia consanguineorum non purgat metum, et alias purget.
- 8 Praesentia amicorum, & consanguineorum

Glos. 17

ET EXEMPTIO

275

- neorum qui pariter potuerunt terreri & cogi, non purgat metum immo magis meticulsum facit.
- 9 Vbi laesio enormis reperitur, adeo sunt minis sustibus & verberibus sustinetur metus, ut sine metu rescindendus sit contractus, etiam iuratus.
- 10 Vbi filia filius ve ingressuri monasterium renuntiant bonis, & hereditati etiam si laesi sint non rescinditur actus.
- 11 Exclusa hac laesione non praesumitur metus reuerentialis sine minis, & verberibus secundum communem opinionem, & num. 21.
- 12 Traditur distinctio Roderici X Suarez in hac re, & de ea agitur, & numero 14.
- 13 Metus reuerentialis solus quando annullet testamentum vxoris.
- 14 Idem est si quis quam quid faciat compulsus, aut metu ne compellatur.
- 15 Preces eius qui cogere potest sufficiunt ad inducendum metum.
- 16 Qui armatos fugit nihil cōterretes habet actionem quod metus causa.
- 17 Vxor, filius, subditus qui habent patrem, virum aut superiorem, crudellem, austerum, regidum, auarum scilicet his moribus terrentur.
- 18 In toto titulo. C. & ff. quod metus causa nihil de metu reuerentiali.
- 19 Agitur de metu reuerentiali an solus sufficiat ad rescissionem actus.
- 20 Ad officium & arbitrium iudicis pertinet, an metus sit sufficiens.
- 21 Qui infert metum est in dolo, qui timet propter vanum timorem est in culpa.
- 22 Dolus preponderat culpa, & in quocumque metu reperitur dolus.
- 23 Preces eius qui alias compellere potest rectius dicuntur coactiones.
- 24 Paria sunt imperare aliquid per importunitatem, aut per metum.
- 25 Vbi nulla reperitur reuerentia exigitur metus qui cadat in constantem virum.
- 26 Vanus timoris iusta excusatio nulla est.
- 27 Ob vanum timorem non permittitur a iure rescissio contractus.
- 28 Grauius metus non consistit in solo corporis cruciatu.
- 29 Agitur de noua distinctione excogitata per dominum Franciscum Sarmiento.
- 30 Quod pertinet ad edictum praetorium de metu, dolus ille requiritur qui reperitur cum metu.
- 31 Dolus separatus a metu pertinet ad actionem famosam de dolo, agitur de l. 7. hoc titulo & lib. in noua recopil. la. & de metu de quo ibi.
- 32 Difficile est probare metum illatum vxori a viro, filio a patre.
- 33 Probatio metus admittitur per coniecturas & praesumptiones.
- 34 Sufficiens omnia coniectura ad probandum metum est laesio enormissima.
- 35 Seuitia illata viro, amicis, coniunctis, & cognatis probat metum in tertio.
- 36 Duo testes sufficiunt ad probandum metum si sint de visu etiam si ex his corruat testamentum in scriptis.
- 37 Duobus testibus deponentibus demerit magis creditur quam mille deponentibus

cibus de libera voluntate.

- 38 Duo testes qui deponant de metu non comestres in loco, & tempore valent.
- 39 Ad probandum actum in genere non requiritur nec tempus, nec locus.
- 40 Probatio metus relinquitur iudicantiis arbitrio.
- 41 In causa metus admittitur probatio que solet admitti in casibus difficilima probationis.
- 42 Factum semper est in arbitrio iudicatis.
- 43 Ex transcurso temporis sine exteriori aliquo actu nunquam inducitur purgatio metus.
- 44 Taciturnitas longa, & diutina in materia metus potius inducit dissensum quam consensum.
- 54 Probato metu restat probatus dissensus.
- 46 Ex solo temporis transcurso nunquam presumimus mutatam voluntatem.
- 47 Subsecuta ratificatione, non excluditur causa metus si maneat & duret eadem causa metus.
- 48 In hoc casu ubi agimus de metu se melillato, & tandem purgatio ex solo temporis transcurso, non habet locum decisio .i. fin. C. si maior factus.

Y el cōcejo con quien

auia de litigar y los officiales del, y los empadronadores y cogedores de los pechos reales que intentaban de los empadronar, y prendar luego eran amenazados y amedrentados y heridos dellos y deshonrados de

manera que al que se dezia hijo dalgo, no le osaban empadronar. Ni prendar en los pechos ni derramas.

Glossa Decima septima.

VERBA nostra legis nos inuitos, & retinentes trahunt in disputationem vagam, confusam varie lateque disputatam aggredi cuique facile est, ab ea vero sese extricare, fortasse difficilium quam vulgus existimat, quoniam, & antiquorum & nouiorum placita Iurifconsultorum responsa obstinate confirmantia maiorem in eligendo curam quam in allegando sollicitudinem, & diligentiam reliquerunt, hanc autem ita attingimus, vt resolutio quedam pateat, ad omnia que de metu in foro passim agitantur, metum ergo accipe eum qui sufficit ad coactionem perfecta qualitate metum inferentis, & eius qui metum patitur glos. Bald. & alij in le. interpositas Codice de transactionibus verbo, cruciatum. gl. gregia in cap. primo 15. q. 6. verbo, per metum, vbi an verba etiā a rege prolata inducant metum qui exculare possit. Angel. in l. metum. ff. quod met. causa, gl. in. c. cum dilectus, de his que vi met. ve caus. verbo, metum mortis ad si. quam ibi sequuntur Abbas, & reliqui, idem probat Ioannes Andreas & Dominicus, in. c. vno, de his que vi met. ve. lib. 6. tex. in. l. metus autē ff. ex quib. causis maiores ibi. (sed non

Glos. 12.

non sufficit quolibet terrore adductum rimuisse, sed huius rei disquisitio iudicis est.) inde est, quod mulier magis excusatur leuiori metu, quam vir grauiori: propter sexus fragilitatem, ideo minor in muliere maior in viro requiritur metus, glos. in. c. cum locum, de sponsalibus quam ibi sequuntur Canonista verbo metus, & dicit singulararem Ioannes Andr. in. c. consultatione eodem, & Antonius ibi notat, & Abbas in. capit. veniens el primo de sponsalibus, laff. in dicta. leg. interpositas vbi allegat alios, item allegat Boerius de decisione. 100. numero. 2. Ludovicus Romanus singulariter 226: tu scis quod contractus, hoc ipsum tenet post longam disputationem Rodericus Suarez Hispanus, allegat 24. ad fin. ibi (& ita videtur mihi veritas, relinquenda iudicis arbitrio.) allegat leg. metum, Codice quod met. causa & aliqua ex his que adduximus, itaque percipiendum est, in minorē feminam, debiliorem pupillum, faciliorem vassallum, fortiorē virum, robustiorem militem, cautiorem mercatorem, vrbanioremque virum, & cinem rustico leuissimam, vt enim ille dixit, nihil boni cogitat vir vrbanius, & senex comicus querebatur, quod filius in vrbem venisset, id est quod vrbanos mores didicisset, itaque non semper eadem obseruanda regula est de metu, & coactione, sed ex qualitate personarum debiliorem, aut fortiorē, grauiorem, aut mitiorem requirere est, est enim de hoc re iudicis disquisitio dicta. l. metus

autem: & vide Aretini consil. 24. numero. 7. & Mantiam de coniect. volunt. lib. 1. tit. 7. numero 7.

Et quāuis Vlpianus & Caius in leg. mentum, & in l. sequenti requirant metum qui cadat in constantē hominem idque exigat text. in dict. c. cū dilectus. de his que vi. met. ibi (ideo non debuerat cadere in constantes viros) tex. in dicto. c. consultatione, ibi (& si talis metus inueniatur illatus qui potuit cadere in constantem virum) text. in. c. veniens de sponsalibus. ibi (nisi metu coactus, qui posset in virum constantē cadere) illa tamen verba non eundem metum, nec eandem coactionē exigunt, non ita accipienda sunt vt femina, pupillus ve, vel minor eo metu sint cogendi quo vir constantissimus cogetur, sed excogitata sunt & inuenta, vt excludant vanos timores itaque femina cogenda, est eo metu, qui potuit cadere in constantem feminam, pupillus ea coactione que in constantē pupillum incidere potuit idque in reliquis intelligendū est, nō vero vt pupillus cogendus sit eo metu quo constans vir cogetur, ideoque non ius in illis verbis positum est sed factum quoddam, vt excludatur vanus, & sine causa metus quos antiquiores Pannicos terrores vocarūt leg. metum. ff. quod metus caus. (metum accipiendum labeo dicit non quem libet, sed terrorem maioris mali) & Celsus Iurifconsultus, de regulis iuris ait vani timoris iusta excusatio non est) ad idem est textus in dicta leg. interpositas, & in leg. si voluntate. C.

de rescindenda venditione, & in l. si per vim C. de his que vi met. & in l. si quidem C. de contrah. stipulat. unde & Abbas post glo. in dict. c. cum dilectus, ait eum metum exculare feminam qui cadere posset inconstantem feminam, que ad id refert Boccius dicta decisione. 100. num. 2. ad ff. qui allegat Aretin. consil. 24. & Hypolit. singul. 57. idque animadvertit D. Franciscus Sarmiento, selectarum questio. lib. 2. c. 11. numer. 2. D. Anton. de M. in fines in dicta si interpositas, num. 15. ubi allegat Didac. ut merito ex recepta huc usque sententia, metus illa cadat in constantem virum, qui verum cogere possit item ille qui feminam & pupillum, pro personarum qualitate, inde est, ut in illa questione de meto reverentiali, utrum reverentialis observatio filij erga parentem, vxoris erga virum, subditi in superiore inducat iustum metum, ad rescissionem actus, qui ex ea reverentia gestus esse intelligatur non ex libera voluntate, qua in terminis disputavit ad patres Rodericus Xarez doctissimus dicta allegat. 24. per tota in ad euentendum tunc testameta, & plura tradit Boccius d. decis. 100. numer. 11. multa Petrus Paul. Paris. consil. 139. vol. 4. Iason. consil. 133. volum. 4. Neziranis consil. filio. 22. Grammaticus decisio. 103. num. 44. & 49. Capiti. decisio. ne. 19. Hu. me. 24. apud quos late & varie disputatur, quæstio de pendente autem quæstio, ex his que diximus nempe vim, & potestatem metus

sitam & collocata esse in arbitrio iudicis quid de ea re notionem haberat arbitrabitur autem iudex, ex qualitate rei de qua agitur, & ex circumstantia personarum eius qui metum intulit, & eius qui metum pati intelligitur, ex re & personis iudex iustum arbitrabitur metum, vel v. a timorem namque primum si filius, filiave, vxor vel subditus, ultra dimidia l. si repertantur, in eo quod cum parente, viro, vel superiore gestunt, plane solus ipse reverentialis metus sine meto, qui verberibus, etiam si solus huiusmodi vir, pater, si aut superior non sint incutere metus: cum lesione qua ultra dimidia repertatur, sufficit ut actio in factum detur ad rescissionem actus de negotia actione de dolo, propter reverentiam, text. in l. si superstitis Cov. dice de dolo ubi *Sane si lesa es in negotio vibratione solenniter per nonatione atque acceptationem videtur a non de dolo propter reverentiam sed in factum actio tibi tribuenda est* ubi glo. in verbo in iudicio habet in modum et reliquit iudicis arbitrio, & opinio, in nam licet de lesione ultra dimidia mentionem fecerimus, illud ita accipiendum, ut ille casus indubitatissimus sit alia in tra dimidia in lesione arbitrio iudicis sufficere propter metum reverentialem qui consensum a dabit, & propter lesionem, que magis fuerit, et diffinitum, quibus consensus itaque datur a dolo, his qui reverentiam non habent vxor in filio, subdito, & one in iustificatione, & buere

buere oportet: est enim actio de dolo famosa ob idque iu eos dari non consuevit, quos magis vereri oportet quam infamia notare. l. non debet ff. de dolo. h. parens. ff. de obseq. alib. & lib. prest. glo. in dicta. l. si superstiti, ubi doctores ita resoluit D. Didac. Covarrub. in c. quavis pactum de pactis libro. 6. 3. par. §. 4. num. 7. & post ipsum Decisio Pedemontana. 179. & ante ipsos Grammaticus decis. 103. numer. 49. ubi est aliorum authorum copiosa allegatio, tenet Decius in c. causam matrimonij, de officio de lega. versu. & conclusio supra facta limitatur, post Ancharranum Butrium, & Calderinum, quos ipse allegat, & sequitur consil. 86. numero. 6. concludens quod data lesione enormi sola reverentia paterna, vel alterius cui reverentia debeat, sine meto, sine verberibus sufficit ad inducendum iustum metum, & pertinet hæc ad renuntiationes, quas faciunt filij, filij, ve contemplatione patrum ad venditiones rerum dotaliu quas passim faciunt vxores, & vide dicta decisione Pedemontana, quod in hoc casu nihil in partem metum, quod & D. Covarrub. adnotavit ubi supra ubi lesio excedit dimidiam, ita v. in his alienationibus reperitur iustus metus ex sola reverentia sine meto, sine verberibus, quem casum omnia Xarez nosse dicta allegat. 24. nec idum non possumus scribere in consilia ita sigillatim amplecti, ut nihil reliquum sit reliquis.

7. Quam tamen receptam sententiam

tiam intellige veram etiam si dum contraxit vxor filius filia ve vel novius, & subditi, adstiterunt consanguinei presentes, pro quo adverte quod presentia consanguineorum adstantium vxori dum contrahit excludit metum, mulier enim que presentibus fratribus, aut patre contrahit, aut testatur, aut aliud quippiam gerit, vix est, ut mariti possit postea obtendere reverentiam, ita tenent interminis Barto. Bal. Saly. & Ias. in l. transactionem C. de transactionibus, Ias. in §. quadrupli instit. de actionib. Barbatia consil. ultimo vol. 2. Felinus in dict. c. causam matrim. versu. quarta declaratio, Decius in c. sine de appella. Angelus consil. 215. in principio, Xarez dicta allegat. 24. versu. adde Bart. in l. transactionem tex. in dict. l. transactionem, ibi, *cum etiam amicis interuenientibus* eius ratio est, quia contra dicitur factus palam quando sit in presentia amicorum, & consanguineorum, ita de terminat Bartolus in l. frater a fratre. ff. de cond. indebit. in 3. quaestio. nus dum quarit de emptione & venditione, & sequitur Ias. ibi in repetitione, num. 42. ambo allegant text. in dicta l. transactionem, qui est optimus text. in l. si ff. ubi pupillus educari debeat, ibi *evocatis affinis atque amicis* text. in leg. tutorum ff. de his quib. ut indig. ibi *vel libertis patris instantibus* facit glo. in leg. Polla. C. de his quibus, ut indig. de qua metum re hij quos superius adduximus.

Hanc tamen receptam sententiam

tiam sane intellige ex Iass. in dicta. l. transactionem post Bald. & Paul. ibi, quos sequitur Hypolitus in singu. quando presentia amicorum & consanguineorum, potest esse sufficiens ad resistendum violentiæ, & potentia eius qui dicitur metum inferre, non vero si potens est, & uxorem & amicos, & sanguineos æque terrere atque ideo magis ad cautellam ipsos admiserit, quia tunc presentia consanguineorum, & amicorum qui potuerunt cum uxore terreri magis suspectum efficiunt actum magisque nocet, & inducit apertiore dissensum, quod præter eos quos adduximus tradit & probat Decius consil. 219. in fin. quod quidem debet aduertere, ad ea que tradit Rodericus Xuarez dicta allegatio. 24. versic. adde Barto. in l. 3. ff. si quis aliquem te stat. prohib. quod metus reuerentialis annullat testamentum, nisi fieret in presentia amicorum, & consanguineorum, ut illud intelligendum sit, nisi amici & consanguinei ad maiorem cautellam consulto accesserint, quod facile cognoscetur si tales erant qui æque & pariter terreri poterant aut saltem non poterant resistere, tunc enim (quod Xuarez non meminit) magis ipse actus est meticolosus, & testamentum magis per vim, & metum factum censetur, ex supra adductis.

Igitur in hac de qua agimus reuerentia si læsio enormis reperiat in actu gesto ab uxore filio, vel subdito, etiã si in eo actu interuenerint

amici, & sanguinei omnes tales qui nec cogi, nec terreri poterant, quorum presentia alias sustinere poterat actum sine metus presumptione certe si interueniat læsio enormis omnia per metum gesta intelligemus rescindenda, apud nono in factu propter læsionem que reperitur, ita Paulus consil. 177. volu. 2. quem allegat Decius in dicto. ca. causam mat. numer. 6. & Hypolitus dist. singulari. 373. Boerius decisi. 100. dum tamẽ læsio que non sit enormis, relinquatur iudicantis arbitrio ex glo. in dict. l. si superstitere attentæ quanti te personarum & circumstantia rei de qua agitur.

Adeoque illud procedit, ut contra actus gestus presumatur per metum, etiã si nec minæ, nec verbera reperiantur si tamen interueniat enormis læsio, ut etiã si contra actus, ab uxore vel filio subdito, vel iuratis sit nihil obstat iuspirandum, quo minus reuocetur contra actus ex quo vxor filius vel subditus, ex illo sunt læsi enormissime. Grammat. de eis. 103. numero. 49. ubi quod hoc casu non est necessarium probare minas, vel verbera. Capitius de ci. 39. numer. 34. Neuz. nis consil. 22. numer. 20. Albanus consil. 77. numer. 21. Decisio Pedemontana. 179. numer. 6. que alios allegat, Didacus Couarrub. aliud agens in c. quantum pactum, de pactis lib. 6. part. 3. §. 2. numer. 7. idem licet obscurius tenet Bogrius dicta. decisi. 100. numero. 14. Manochius de arbit. li. 2. centuria. 2. c. 136. numer. 6.

Quod

Quod vero diximus de læsione enormi non habet locum in casu contrario de quo supra, scilicet, cum filius filia ve renuntiant hereditati paternæ, vel maternæ iuramento prestito statim tamen religionem ingressuri, talis enim renuntiatio postea rescindi non potest nec a monasterio, nec a filio filia ve iam professis ex ea causa, quod grauissima contigerit læsio ita resoluit Decius consil. 31. versic. vltimo nõ obstant Aymon. consil. 160. quos sequitur & optima ratione confirmat Didacus in cap. quantum pactum de pactis, lib. 6. part. 3. §. 2. numerus, ingressura nãque monasterium potestatem habet disponendi de rebus suis aucti. de monachis §. illud, & si nunc autem authenticam nunc autem. de episcop. & clericis, auct. si qua mulier. c. eodem, adde his vberissime eundem Didacum in c. 2. de testam. numer. 4. & §. & sequitur Rodericus Xuarez allegatio. 20. ubi satis superque videre poteris que pertinent ad renuntiationes eorum, qui religionem ingressuri sunt, illud semper memor in hoc casu nihil facere paternam reuerentiam, nec metum, reuerentiam, nec læsionem enormissimam etiã si opulentissima hereditas remissa, sit quia illud religionem ingressuro omnino liberum, & licitum fuit, vnde questionem de metu non est locus.

Exclusa autem hac læsione nunquam presumitur metus, reuerentialis, vxoris erga maritum, nec filij erga parentem, nec subditi erga maio-

rem, ut actus rescindatur, sine minis vel verberibus hoc est sine metu qui cadat in constantem virum, aut constantem feminam, aut filium aut subditum, huius opinionis sunt omnes quos recenset Rodericus Xuarez noster dicta allegatio. 24. versic. alij fuerunt, in opinione contraria ubi allegat Angelum in §. quadrupli, instit. de actionib. Barto. in l. 1. §. quæ one manda. ff. quarum rerum act. nõ det. cardinal. Abbat. & Imol. post Innocentium in dicto. c. causam matrimonij, & Immol. in l. si cum doten. §. eo autem tempore. ff. solut. mat. adde tu Bartolum, Bald. Alex. & Franciscum de Aretio in l. interpositas. Codic. de transact. Barto. in d. metu Codic. quod metus causa, Dominum, in c. quantum pactum & ibi Georgius Nathan, versic. secundo nota de pactis lib. 6. plures alios refert Boerius dicta decisi. 100. numero. 17. qui num. 12. dicit hanc communem opinionem, contra Barbariam in dicto cap. causam matrimonij, & est tenenda contra plures alios quos allegat Xuarez dicta allegatio. 24. & contra Franciscum de Aretio, cõs. 24. oportet enim, ut adsint minæ, vel verbera, ut ex his inducatur iustus metus, talis, scilicet, qui in constantem, vel filium, vel uxorem, vel subditum ea de re possit, ut interdicto de metu locus esse possit, ideoque Rodericus Xuarez dicta allegatione. 24. ad fin. distinguit, ut si vxor contraxit ad utilitatem mariti filius ad utilitatem patris subditus in commodum supe-

r. oris

rioris, tunc preter utilitatem, & cōmodum consideretur, persona mariti patris vel superioris, an alias in alijs quoque actibus, sint homines irati, austeri, crudeles, & seueri, erga alios non solum erga vxores, filius, aut subditus, & an sint homines preter tendentes luctra vt ille ait, & interesse: an crudeles in eos qui non faciunt quod cedit, in eorum luctrū, & commodum, rursus an filius sit multum obediens patri, aut modice aetatis, & an mulier sit inuecilla, quæ amat virum, & irati erga alios horreat ita exandelecentem, in hac & a mot, & timor minoremetum admittant, his enim coniecturis ait Rodericus Suarez, quod sufficiens timor reuerentialis ad rescindendum contractum per officium iudicis, dicit hanc esse veritatem relinquendam iudicantis arbitrio, ad quod allegat aliqua quæ superius adduximus, scilicet, quod arbitrio iudicis relinquendum sit, quis iustus dicatur metus qui cadat in constantem virum, vt ex hac causa metus rescindi possit contractus; hæc ille, inter quos reperitur iste metus reuerentialis, an inter fratres sorores minores & alios vide Aretin. consil. 24. numer. 6.

Cuius tamen opinio & resolutio sane intelligenda est, cum mica facilis vt aiunt nostri, vt scilicet, omnia illa quæ adduci ex gloss. in dicta. l. 1. §. quæ oneranda. ff. quorum rerum act. non datur de metu reuerentiali, vt sufficiens sit ad rescissionem actus, si pater vel maritus, vel superior, erat

seuerus crudelis austerus, & præter tendens luctra, vxor vero filius, & subditus, imbecilli, & obedientes, ita vt cōcurrentibus his sine minis, aut verberibus possit officio iudicis rescindi actus omnino, ita intelligere oportet de actu, aut contractu gesto cum ipso viro parente, aut superiore, attento etiam damno, quod resultat vxori filio, aut subdito licet non sit enorme, tunc actione vt diximus in factum potest rescindi talis contractus, qui gestus sit cum patre, matre, aut superiore, solum irati ob alias quoque res, & cum reliquis immiti, & aspero vel interdicto, quod metus causa locus esse potest quia quod pertinet ad edictum prætorium de metu etiam sumina, & verbera aut corporis cruciatus non intercedat, quæ maxime videtur editum prætorium requirere: ipsa tamen reuerentia debita, & vltro exhibita marito, iunctis illis moribus, ira, furore, & seruitia, ac subinde iuncta imbecillitate sexus, & amore, hincque damno, illi hinc utilitate interueniente, certe efficiunt dolum quemdam ex reuerentia & amore, quæ addenda sunt Tiraquel. in prima lege connubiali, numero 25. vbi iucione hoc ipsum tractauit.

Quorum omnium elegans ratio ea est respectu vxoris, in qua hæc quæstio frequentissima & quotidiana est, quia vxores impensius amant viros suos, faciliusque eorum suastu decipiuntur, cap. Adam. 33. q. 5. & in auth. vt Immo. ant. nup. donat. §. 1.

p off

Glos. 17.

post medium ibi, (mulier quippe mariti seductionibus facile decepta) & in auth. de æqualit. doti. §. his consequens verbi. vnde volumus, & notauit Lucas de Penna in l. vltim. C. de priuileg. Scholastico. lib. 12. & notat Baldus in c. 1. de probat. vbi ait, quod iustissimum fuit, vt contractui foeminarum adhiberentur consanguinei, quia facile decipiuntur a viris, quid enim non concedet vxor, quæ virum magis quam patrem de amat quid non faciet? vt ei morem gerat etiam si longius eijcias iram, seruitiā, & a nimum crudelem, facile est amantem decipere foeminā, quod ille eleganter, vt solet.

Fallere credentem non est operosa puellæ gloria, simplicitas digna favore fuit, Sum deceptatus & amans, & femina, verbis, Dū faciant laudis summa sit ista tua.

Quod tamen non in elegantius, si mutuo carmina conferas, scriptū ille reliquit his verbis.

Facil' resu, inganare vna doncella. Dicit tu signore cri, idolo, e nume, A cui poteni far, con tue parole. Credo, che fosse obscuro, e freddo il sole.

Et ante eos elegantissime dixerat poetarum pater his verbis.

Egregiam vero laudem, & spolia ampla refertis, Tuque puerque tuus, magnum & memorabile numen.

Vna dolo diuū, si femina victa duorū est.

Hæc omnia præstant actionem in factum, ac vere metus causā manifestam, & sine dubio talis contractus rescinditur in quo tot tantaque concurrunt expendenda, suadentia, metum, dolum, & apertam iniquitatem, quod & in testamento facto ab vxore in fauorem viri maxime aduertendum est, isthucque est, quod gloss. prædicta in dicto. §. quæ oneranda volebat, metum hunc reuerentialem esse sufficientem ad rescissionem contractus, scilicet illius, qui gerere tur, cum eo, cui reuerentia deberetur, isthuc voluit Bartolus in l. 3. ff. si quis aliq. test. prob. quod talis reuerentia annullat testamentum vxoris, scilicet, concurrentibus institutione mariti, vel alterius contemplatione ipsius, perspecta obliuione propinquo rum, qui de vxore fuerunt bene meriti, attento item ingenio viri immiti, aspero, auido, & cupido, & leuissimis de causis ita sci solito: idque sentit gloss. & post eam Ludouicus Romanus in dicta lege. si cum dotem. §. eo autem tempore. ff. solut. mat. tex. in lege. si patre cogente. ff. de rit. nuptiarum, ibi (quam non duceret si sui arbitrii esset.) vbi præter reuerentiam damnum expendit Iurisconsultus: hoc defendit expressis his circumstantijs quas diximus Andreas Siculus, Barbatia in dicto cap. causam matrimonij, & in fortioribus terminis, scilicet, Blanditiarum tenet Afflictis decis. 69. nu. 4. & 5. & reuera est opinio æqua & iusta, vt imbecillis ætas, sexus

sexusque infirmitas damnum non patiantur, ab eo, cuius amor diuitias querit potius, quam vitam, & sanitatem, ne inhiando, alienæ substantiæ ditescat, & cum his moribus crumenam repleat suam, decipiendo amantem feminam, quæ decipere non est operosa gloria, ut diximus; & hæc omnia simul iuncta potentiora sunt, quam minæ, quam verbera, quam vllus cruciatus istud sentit Bartol. in l. de pupillo. §. si quis ipse prætori. ff. de noni operis nuntiat, idem enim est si quisquam faciat aliquid cõpulsus, aut metuens ne cõpellatur, text. expressus in l. nouissimæ. ff. quod falso tut. ibi, *(quid enim si metu compulsus, aut metuens ne compelleretur)* & ibi *(minime debet esse excusatus)* vbi Balb. id notat, & Decius consil. 690. num. 10. Aretinus consil. 14. Bartol. in l. 2. lectura. 2. verum debetis scire, C. quod met. caus. idem sentit decisio. 69. supra allegata, & decisio Pedemontana. 170. num. 3. quæ plurimos allegat, & inter eos Rodericum X Suarez Hispanum dicta allegat. 24. & præter ipsam, Parisius consil. 139. volu. 4. ita ut hæc opinio non sit sine ratione, sine text. sine auctoritate.

15 Facit pro hac sententia egregium & forte argumentum quia cum preces mariti, & parentis & eius cui debetur reuerentia sufficiant ad inducendum metum iustum, quod tenet Socinus consil. 263. num. 8. Neuzanis consil. 22. Iass. d. consil. 133. vol. 4. Afflictis dicta decisio. 69. nu. 6. agens de precibus tyranni. Thomas Gram.

mat. decisio. 5. per plures numeros, apud quos est copiosa allegatio, nimirum, si ira furor, austeritas, crudelitas, & auiditas patris, aut viri, aut superioris etiam in alijs rebus erga imbecillem ætatem, & infirmiore sexum, fortiores sunt quam preces, cū preces soleant facile despici, facile etiam admitti. cap. cū venissent de instit. & Blanditiæ non continet internam causam metus, cū liceat blandiri vxori. l. fin. ff. si quis aliquem testari prohib. at vero illi mores soleant timeri maxime, qui enim armatos videt in fundo, & fugit actionem habet quod metus causa, etiam si nec minas audierit, etiam si nec verbo, nec facto teritus decesserit, quia scilicet, paratos videbat qui terrerentur, & cogentur, text. in leg. metum la. 9. ad fin. ff. quod met. caus. nimirum igitur, quod mulier, & filius habeant hanc ipsam actionem, cum videant paratum eum qui suo pte ingenio paratus est, ad cogendum, rigidum, scilicet virum aut parentem, nec potest videri vanus metus, iuxta text. in l. metum la. 5. & l. metum, la. 6. ff. quod met. causa, qui enim tale maritum, patrem, aut superiorem habet satis, quod die terrentur sine minis, & verbera, ex dicta. l. nouissimæ, & dicta. l. metum, la. 9. quia satis cõpellitur, qui metuit ne cõpellatur, & satis prudenter timet, qui timet paratum ad cogendum, sufficit enim ad iustitiam rationem metus adesse iustam causam metus Baldus in l. fin. C. de iure de lib. Alexan. consil. 144. volu. 2. vbi

2. vbi quod iustus metus est iusta suspicio. Innocentius in c. olim de electione, & Lucas de Penna dicit in l. si coloni. C. de Agriculis, & censitis lib. 11. quod sufficit timere probabiliter. leg. recte. C. quod met. caus. 17 Thomas Grammat. dicta decisio. 5. a numer. 4. ex quibus remanet resolutio Roderici X Suarez, magis resoluta, & explicata in suo primo membro, scilicet, quando filius, vxor, aut subditus contrahunt eum eo cui reuerentia debetur immiti aspero, & auido, attentata calitate actus qui gestus est, & utilitate, & damno ex actu, ut rescindi possit actus ille, actione infactum, aut quod metus causa, facit etiam pro hac explicatione quia in toto titulo. ff. quod metus caus. nihil de metu reuerentiali, ita ut omnino minas particulares, & verbera ad ipsum contractum requirere possis, ex ratione eius edicti prætorij, sed neque per totum. C. de his quæ vi. met. ve. c. 2. ut. ut nihil mirum sit quod particularis ratio iuris admittenda sit in metu hoc reuerentiali, quam in alijs, inter quos nulla reuerentia, aut obseruatio versatur, ita ut que aperte sentit gloss. in d. §. quæ oneranda, verbo, metu, dum inquit *(aliter accipitur hic metus quam. C. de transactionibus leg. interpositas)* & certe gloss. melius, & generalius locuta esset si dixisset, quod aliter accipitur ibi metus, quam per totum. C. & ff. quod met. causa, constat enim dictam leg. interpositas, intelligendam esse de minis, & verberibus, ex verbis

eius ibi *(edicto prætorio contineri)* si igitur ex dicta glof. in dicto. §. quæ oneranda, metus de quo ibi non est metus de quo in dicta. l. interpositas, & dicta. l. interpositas. loquitur de metu de quo ad edictum prætorium nihil pertinet, ergo leges eorum titulorum non possunt applicari salua vera ratione iuris, & glossæ, ad metum reuerentialem, vnde neque minis, nec item verberibus indigemus. quæ possunt leges edicti prætorij.

19 Ad communem autem opinionem quæ in patre respectu filij, vel in marito respectu vxoris, vel prætorio respectu subditi, & similibus, non præsumit metum reuerentialem, ut ex eo actum rescindat, si minas, vel verbera particulariter ad eum actum non præferint, quam sententiam supra adduximus, & tenent Innocentius Cardinalis, Baldus, Abbas, Petrus de Ancharano, & Felinus, in id. c. cap. causam matrimonij, & idem Felin. in c. accedens, de con. r. con. iugat. Bart. Bald. Ange. Alex. & Aretinus in d. l. interpositas, Bart. in d. §. quæ oneranda, & in leg. metum. C. quod met. caus. Imola, & Alexan. in dicta. l. si quis cum dotem. §. eo autem tempore. ff. soluto matrim. Bartol. Bald. Angelus & Paulus de Castro. in leg. ad inuidiam. C. de his quæ vi. met. ve. caus. Ange. & Iasson in dicto. §. quadrupli, planè hæc sententia recepta intelligenda est, ut minas, & verbera præcedant, ut metus reuerentialis præter causam rescissionis, ita demum si solus metus reuerentia

reuerentia proponatur nihil que aliud, sic enim intellexit communis sententia, tunc enim solus metus reuerentialis, si nihil aliud proponas quã reuerentiã ad rescissionem, non sufficit ex communi opinione, at vero ira, seueritas, furor, utilitas, & cupiditas, etiam in alijs rebus ex parte viri parentis, aut superioris, item imbecillitas, sexus infirmitas, ætatis facilitas, amor, damnum, & incommodum ipsaque reuerentia ex parte vxoris filij, & subditi, etiam si minã nulle, nullaque verbera particulariter ad actum intercedant, satis superque terrent, vt ex his satis superque compulsus videatur, qui tam facile compelli potuit, ob idque timuit ne compelleretur, dicta lege nouissime nec temere timuit, aut vanè etiam sine minis qui paratum videbat ad cogendum, d. l. metum. leg. 9. in fin.

Præterea prædicta comunis opinio quæ minas, aut verbera ad actum particulariter exigit fundatur in iuribus quæ ad edictum prætorium pertinent quorum nulla vt diximus pertinent ad edictum prætorium, si quod est de reuerentia, ex superius allegata gloss. in. d. §. quæ oneranda argumentari autem ab his iuribus quæ non sunt scripta de metu reuerentiali, plane est argumentari a disparatis, & prorsus alienis quod in iure reprobatur est. l. fin. ff. de calumniato. l. Papinianus exuli. ff. de minoribus.

Præterea facit elegans ratio, vt hæc resolutio recipienda sit, quia non semper ad rescissionem actus ex cau-

sa metus requirimus metum atrocem qui in constantem virum cadere possit, aliquando id & sepe pertineat ad officium iudicis d. l. metus. ff. ex quibus. cau. mai. ibi (sed huius rei iudicis disquisitio est) & diximus superius ea verba, scilicet (qui cadat in constantem virum,) esse interpretanda & applicanda singulis quibus metus illatus sit, vt ille metus sufficiat ad rescissionem actus qui cadat non in constantem virum, sed in constantem in foeminam, si foemina contraxerit, aut in constantem adolescentulum, si adolescens sit qui negocium gerat, itaque officium iudicantis versatur, in disquisitione personarum, & rei quæ gesta est, non vero solum in minis, & verberibus. sine minis enim, & verberibus reperiri potest iustus metus ad rescissionem actus qui gestus sit perspecta qualitate personarum, ita tenet Hostiensis in. cap. verum de iure iurando, & Grammati. de cessione. 18. num. 19. qui solum requirunt metum quo probabiliter quis compelli possit, & tenuerat Lucas de Penna in. d. l. si coloni, & reliqui quos superius allegaui, nec requirunt cruciatum, minas, aut verbera, ad actum particularem, etiam si metus alias non caderet in constantem virum, idque ne doli sui commodum reporter, & præter ipsos animaduertit quoque Ioan. Andreas ibi in. d. c. verum, & clarius ibi Abbas sequendo Hostiensem qui respondet ad leges quæ requirunt atrocem metum talè qui cadere possit in constantem virum, quod illæ

ille pertinet ad edictum prætorium, quod quidem requirit minas, aut verbera, & metum atrocem non vanum, non tamen excludat officium iudicis, & arbitrium positum in circumstantia personarum, & in qualitate rei, de qua agitur, quasi apertius dicat, metum atrocem, & qui cadat in constantem virum illum proprie dici, quo quis & terretur, & cogi potuit denique quantumuis absint minas & verbera, metus ille atrox est, quo compulsus rem parum tibi vtilem gessisti, quod si compulsus es, iam nihil desideremus, unde sis compulsus, an ex minis, an vero ex ira, & furore, an ex reuerentia, quod pertinet ad iudicantis religionem, idque præter Abbatem, Hostiensem & Ioan. Andre. sentit Barto. post glossam in dicta l. interpositas de transactionibus. & Afflictis dicta de cessione. 69. num. 4. igitur habeo intentum contra communem resolutionem, vt etiam si minas & verbera adsint in particulari actu, possit nihilominus officio iudicis succurrere vxori, iuueni, & subdito, qui quippiam gesserint non compulsi minis, aut verberibus, sed metuentes ne compellerentur ab eo, quem suo opte ingenio, vident iratum seuerum, rigidum, immittem, auidum, & intractabilem. d. l. metum, la. 9. cum paria reputanda sint, quemquam compulsum quicumquam facere, aut metu ne compellatur, ab eo, qui cogere possit & velit. d. l. nouissime.

Et quãuis D. Franciscus Sarmiceto selectarum interpretationum li. 2. c. 11. num. 15. impugnet rationem Abbatis citis

tamen sententiam veram esse ait, versicul. sed licet hæc opinio sit vera, qui tandem ex his quæ tradit numero. 8. & 9. & 10. admittit minorem metum, quam is sit, qui cadere possit in constantem virum respectu eius cum quo negocium gestum est, quamuis contra tertium, & sic contra successorem in re vicio metus affecta semel, exigat a principio metum qui cadat in constantem virum, scilicet minas verbera, aut corporis cruciatum, quam opinionem modo committo, illud ex eius sententia mihi nunc capio, minorem metum, quam sitis qui cadere potest in constantem virum aliquando sufficere ad rescissionem actus, qui inter me, & te gestus sit, quoniam, vt ipse ait, num. 3. tu in dolo versaris, ego solum in culpa, qui facile timeam, in qua re, vt ille ait dolus præponderat culpæ, nec tam aduertere debent iudices meam culpam, qui leuiter timeam, quantum dolum, qui subdole egeris allegat textum in l. ite si obfretrix. §. fin. vbi glossa ad leg. Acqui. vbi quod dolus præponderat culpæ, & in metu quicumque is sit, dolus reperitur. leg. si cum exceptione. §. cum qui. ff. quod metus causa. (cum qui facit, inquit Vlpianus, metum, & de dolo teneri certum est, & ita Pomponius scribit.) & in hunc sensum ipsemet, dominus Franciscus Sarmicento, intelligit & excusat Didacum in capit. peccatum in. 2. parte. §. 3. numero. 7. vbi quod etiam si leuior metus te coegerit, vt rem traderes mihi, au

hi, aut venderes viliori precio, ego sane in conscientia interna teneam rem restituere, aut refundere iustum precium, quoniam in utroque intelligit idem dominus Franciscus Sarmiento, inter eos, inter quos negotium gestum est, non semper requirimus metum qui cadere possit in constantem virum, minas nempe, verbera, aut corporis cruciatum, denique ex sententia domini Francisci Sarmiento, illud mihi nunc a summo solum, scilicet, sceminas sine verbera, sine corporis cruciatu villo, reperiri metum passas, ut is sufficiens sit ad rescissionem actus qui gestus sit, praesertim respectu eius cum quo negotium gestum est, veluti patris cum quo filius, mariti cum quo uxor, superioris cum quo inferior subditus contraxit, igitur nimirum si facilitas aetatis, sexus infirmitas, cum reuerentia debita accedente ingenio rigido, immiti, austero, & perferoci, vilitate in super, & commodo mereantur rescissionem actus etiam si minas, & verbera particulariter ad contractum non interuenerint, quoniam tum hic iustus reperitur metus qui si non potest cadere in ferocem militem, aut rigidum ducem robustum ve virum & fortem, qui facile poterant despiciere istius modi iram & austeritatem, certe incidunt in sceminam, adolescentem, & subditum, suapte ingenio timidos, faciles, veretes, honestate maritali, & paterno timore, unde nihil mirum, quod talis verecundia, & reuerentia, facilitas,

& infirmitas, sexus, & aetas, veritas ferociam, & immiti ingenium ubique ad iniuriam promptum mereantur huiusmodi rescissionem, praesertim ad resarciendum damnum, ut ius iustitiaeque cuique reddatur, ergo sine minis, & verbera particulariter ad actum sine corporis villo cruciatu ex his circumstantijs contra communem opinionem inducetur, rescissio actus, & restauratio damni, iuste enim ut diximus timetur paratus ad iniuriam inferendum, dicta leg. metum nec, temere ille compulsus dicitur qui timet, ut compellatur, dicta leg. nouissime, adde puod ad uxorem pertinet, quod respectu ipsius facillime conceditur rescissio actus, propter earum imbecillitatem, & naturalem metum, ita Anchar. consilio. 23 r. col. vltima, & in remedio. l. lege. 2. C. de rescind. vend. ait Baldus ibi, & in cap. 2. de probat. quod multo facilius succurrunt sceminis quam viris, quia, scilicet facile decipiuntur, sequitur Igola in cap. cum contingat de iure iurando, Decius consilio. 65. & Bald. consilio. 17. lib. 1. & Iass. in l. non tantum. ff. de reudicata, ut non sit dubium quin per spectis circumstantijs de quibus supra rescissio actus sit indulgenda,

Accedit argumentum fortissimum, Pone virum, parentem, aut superioris ingenio non rustico, non agresti, nec subferoci, aut austero, sed miti urbano, placido, dijs & hominibus grato, saepe per se, perque alios submisit, honeste que rogasse, orasse, vxorem, filiam, aut subditum, ut

se, vxorem, filiam, aut subditum, ut venditioni consentiret, ita ut non modo quippiam per metum, & timorem gessisse videantur, se precibus multiplicatis rogando, orando importune, tandem consecutos consensum, certe haec quoque res per metum reuerentialem gesta esse videtur, planeque meretur rescissionem, & restorationem damni, quia uti diximus, tunc ad sunt preces eius qui compellere quirit, quas rectius coactionem vocant doctores, ut diximus superius ex Socino consilio. 263. Nevizanis, consilio. 22. Iasson consilio. 133. volumine. 4. & Afflictis decisio. 69. & Grammat. decisio. 5. tum etiam ad est quaedam importunitas, & saepius repetita postulario, & nunquam intermissa deprecatio, quae virum prudentem grauius torquet quam torqueant minas, nihil enim adeo stultum est, & ineptum, quod non efficiat vir prudens, ut stulti obnixae deprecantis importunas, & quotidianas, & molestiores preces & arceam esflagitationem euerteret, non semelque isti litigatores molesti, & importuni, per importunitatem extorquent, quod urbano hominum genus, quos in foro & adhortemur semper, & semper retinebimus, ideoque si vir pater, aut superior diu multumque rogando uxorem filium, aut subditum quippiam impetrarint, per vim impetraisse, aut potius extorsisse iudicandi sunt, quia

paria sunt impetrare per importunitatem, vel extorquere per metum, Innocentius in capit. petitio de iure iurand. Lucas de Pena, in rubr. C. de auro coronario, libr. 10. & in leg. pre dia. C. de locat. praediorum ciuili. libro. 11. Afflictis dicta decisio. 69. numer. 5. facit lex rem legatam. ff. de adm. legat. vbi necessitas dandi neminem facit liberalem, si igitur preces, & importunitas id efficiunt, quid faciet illa facilitas, infirmitas, sexus, & aetatis, in vxore, & filio, qui virum & parentem non diligunt solum, sed amant immo deamat, quid non extorquebit austeritas, ira, auiditas eius praesertim, quem & colit, & vereris, etiam si nec minas, nec verbera, aut cruciatu ad sint, non igitur exigas minas particulares ad actum particularem, ut actus videatur gestus per metum reuerentialem, nec erga sceminam delicatorem infirmioreque exigas metum qui cadat in constantem virum robustum & fortem, leuore metu tolerant grauisime superari sceminam, ut diximus supra, cum ament impensius, & decipiantur facilissime, ita ille.

Improbe quid gaudes, aut quae tibi gloria parta est?

Quid ve vir, clussa virgine laudis habes?

Et rursus ille ipse, nihil existimat ad gloriam, si sceminam decipiat.

Quaeque tuos currus comitantium turba sequitur.

Clamer. 10. forti victa puella viro est,

25

Vbi vero absit hæc reuerētia, & cultus verius est, vt exigamus, metum qui cadat in constantem virum, qui sine minis, ut cruciatu particulari ad actum particularem, vix reperiri potest, ex iuribus quæ superius allegauimus. l. metum, cum. l. seq. ff. quod metus causa dicto. c. cum dilectus, de his quæ vi. dicta. l. interpositas, dicta. l. si voluntate, dicta. l. si per vim. C. de his quæ vi. dicto. c. consultationi, quia edictum prætorium requirit metum, qui cadere possit in constantem virum, quod recipiendum est, vt diximus, vbi absit aliqua reuerentia, quæ plurimum auget metum, & metus causas fortiores, & grauiores facit, dum autem requirimus metum qui cadat in constantem virum id exigimus, scilicet, metum grauem qui cogere possit, vel is metus consistat in minis, vel in corporis cruciatu, nihil refert, dum modo vanus non sit, vani enim timoris iusta excusatio non est, idque consulto, & merito requisitum est a Iurisconsultis, præsumit enim ius, quod a sapientissimis constitutum est contractum leui metu gestum, consensum habuisse ex iuribus supra adductis, idemque sufficientem eum consensum existimat ad hoc vt

26

validus sit contractus iudicetur, quæ est præsumptio iuris, fundata in dictis iuribus, idque si constat de metu qui leuis sit, non permittit nos talis contractus rescissionem, idque ne pas-

27

sim cōmercia humana impediatur, neue lites quotidie subnascantur, cum facillimum sit cuique metum vanum, & leuiorem probare, contra actus rescissionem postulanti, ob idque exigit metum non quemcunque ex quacunque causa, sed cū qui cadat in constantem virum, vt ex eo metu actus rescindatur, poscit ergo ius metum, quo quisque pro sua aetate, sexu, qualitate, vi & potestate, cogi possit, licet absint minæ, & desit corporis cruciatus, ex alijs enim circumstantijs incuti potest metus, qui præstare possit iustam causam ad rescissionem actus, quamuis, vt plurimum in minis, vel verberibus, carcere, vinculis, & alijs id genus tormentis, situs ille, & collocatus sit, in qua re opportunissima exemplum est, apud Barrozum, in dicta lege interpositas. C. de transactionibus si homo honestæ conditionis cogitur nudus in publicum prodire, si sacerdotes, monachus ve, aut alius magna auctoritatis vir noctu deprehensus in carcerem publicum, aut superiorem deducatur, tunc ne id fiat, si quippiam gesserit, si in amico, filio, cognato ve, torquearis, denique iudicis disquisitio est, vt diximus, in cuius arbitrio sita est, & posita hæc de metu ratio, & regula, ex iuribus supra adductis, dicta lege metus autem, quum enim in hac de metum materia reperitur dolus, dicta lege si cum exceptionem, paragaph. eū qui, & dolus probetur ex coniecturis, & præsumptionibus, vt diximus, reli-

quum est, vt ad notionem, & arbitrium iudicis pertineat hoc de metu. lege continuis. §. primo. ff. de verbor. inde dicitur dolus æstimari id est præsumi lege dolus. C. de rescindenda venditione, & in lege nec. §. primo ibi (vt æstimetur ex comparatione.) & quia committitur dolus non solum obscure loquendo, sed etiam insidiosè & subdole dissimulando, legem quæ §. vltimo. ff. de contrahen. emptione, item arguitur dolus non solum dissimulando, sed cognoscendo legem non omnes. §. a barbaris. ff. de re militari, ideo certam regulam dari non potest sed totum relinquitur iudicis arbitrio qui factam interpretationem legem in omni. ff. de iuris & facti ignorantibus, (cum etiam sapientissimos fallat.) dicta lege. r. §. i. ff. ad Turpilliam, ibi (facti quidem quæstio, vt Papinianus respondit in arbitrio iudicantis est, pena autem persecutio non eius voluntati reservatur, sed legis auctoritati mandatur.) denique iudex in hoc suo arbitrio requirit metum non vanum non leuem, sed eum qui cogere solet, & potest, eum præsertim, quo se coactum metu asserit, siue is metus in minis, siue in verberibus, siue in carcere, siue in alia qualibet, consistat, dum sufficiens sit arbitrio iudicantis ad coactionem, & violentiam, ad cuius religionem factum a legibus remissum est. dicta lege. r. §. & dicta lege in omni, talem ergo ego dico metum qui cadit in constantem virum.

præuio gestus est, is ex causa metus rescinditur actione, quod metus causa in hac tamen re, Domi. Franciscus Sarmiento dicto. capit. 10. libr. select. quæst. cum hæc agnoscat numer. 2. videtur tamen distinguere, quantum ex litera eius colligo numer. 8. vt contra tertium ad quem res peruenit affecta vitio metus, omnino exigatur metus, qui cadat in constantem virum, quasi non idem recipiendum sit, in eo qui metum intulit, ego vero non video quæ ratione, in hoc separari possint hij inter se, & fere contra eum facit ratio quæ ipse adducit contra Abbatem, num. 3. verfi. sed licet hæc opinio vera sit, ibi (quia sicut edictum loquens, &c.) plane enim si metum eum requirimus, qui cogere sufficiens sit, quisquis is metus sit, ex circumstantijs personarum, & rei de qua agitur, ego non video cur ille metus, qui sufficiens fuit contra inferentem, non sit sufficiens contra successorem in re vitio metus affecta, nam aut metum inferens intulit metum sufficientem ad rescissionem contractus, aut nõ, in priori casu vere intulit metum sufficientem ad rescissionem contractus, & vere metus ille incidit in constantem virum, in secundo casu, non ite, quo ergo casu intulit metum ex quo rescindi potuit contractus, certe res affecta est vitio metus, ideoque ad quæcunque pertinuas peruenit cum eo vitio. l. videamus. ff. quod met. caus. ibi (sufficit enim semel peruenisse ad proximum heredem, vt perpetua a-

Contractus igitur qui hoc metu

reli-

esse esse ceperit.) nec quicquam facit, quod de prescriptione ipse adducit, successoris enim, in quo plerumque bona fides est, iusta causa fuit, ut de eadem adnis tutus remaneret, cum enim habeat titulum & bonam fidem quaeque in successore presumitur, ex regula, qui in alterius locum succedit iustam habet ignorantiam causam, æquum fuit, ut tempore eo liberaretur, aliaque ratio usucapionis est quae tota in iure consistit, alia vero metus qui in facto positus est, bonæ fidei in iure de acq. rerum dominum vulgari & potuit ius illud in successore stare, at vero idem ius non potuit, nec potest efficere, ut qui vere metus fuerit, desinat esse metus, facta enim infecta fieri non possunt. I. cum in bello §. facta ff. de captiv. & posth. denique ego (si satis percepissensum & mentem ipsius) existimo & mecum ipse sic statuo. eam rem quae semel affecta est vitio metus qui sufficientis est ad rescissionem actus quicquid ille metus sit, ad quemcunque vadat pervenire affectam eo metu & ab eo exigi posse, quatenus ad eum pervenit, quoniam unam eandemque causam metus constituit apud inferentem, eam scilicet, quae cogere sufficientis sit, eaque reperitur in quo cunque possessore, quoniam reperitur cum re ipsa, nec temoveat, quod de dolo, & fraude adducit, non enim qui libet dolo, aut fraus sufficientis est ad rescissionem actus, etiam si in hac materia fecerentur dolo & fraudem a metu, qui fecerunt non possunt,

nec separari ex. le. si cum exceptionem. §. eum qui, & glo. ibi expressa & Barto. ff. quod metus causa, alias autem si distinguerentur non tollerentur mutuo, exceptione rei iudicata, contra glossam ibi receptam, & contra textum, ibi (et consumi alteram actionem per alteram) itaque pro hac actione quod metus causa dolum eum accipere qui reperitur in metu, & eum metu sufficiente ad cogendum, ex quo nihil faciunt, quae ipse adducit, nisi §. 4. restatque, ut qui metus sufficientis sit ad rescissionem respectu inferentis metum, ille metus sufficiat respectu tertij, quoniam ille non potest esse alius metus, nisi is qui cogere potuit, & hunc dicimus eum esse qui cadit in constantem virum ex superioribus, qui autem leniore metu coactus reperitur, is nec habet actionem, quod metus causa, quia consensus vilis est, nec de dolo nec quia de dolo actio ob metum eundem metum requirit, quem exigit actio, quod metus causa, illa enim de dolo actio de qua in dicto. §. eum qui, non reperitur separata, nec distincta ab edicto praetorio hoc est a metu, qui cogere possit, ambae enim actiones ex eodem fonte derivantur, ambae ex eodem edicto dimanant, scilicet, quod metus causa hoc est ex metu qui alias ad cogendum sufficientis est, quod si dolum in dicto. §. eum qui, confideres separatam a metu, iam plane dolo ille pertinet ad actionem de dolo famosam, separatam ab hoc dolo,

dolo, qui non infamat ex glo. in dicto. §. eum qui, quia si ea actione famosa agas de dolo, ex toto titulo, de dolo malo, plane tunc nihil curandum est de metu leni, vel atroci, quoniam illa actio omnino sine aliquo metu sustinetur. I. & eleganter ff. de dolo malo, cum vulgari. ideo si leniori metu coactus es, in culpa versaris, ille vero qui te leniore metu coegit, in dolo reperitur, preponderare autem dolum culpae fateor, sed tamen de dolo agere non impediris actione famosa dicta lege eleganter, at vero agere de dolo actione non famosa, quae nascitur ex dicto praetorio, quod metus causa, & sine ipso non reperitur, certe non potes, quoniam haec actio de dolo non reperitur sine graviore metu, haec pertinent ad ea quae secrete tradebat. D. Franciscus Sarmiento, mihi quidem dubia, tu lector optime videris, cui expendenda aliorum sunt iudicia. In hac re intellige unum pulchrum & quotidianum in causa nobilitatis, & ad legem. 7. hoc tituli & libro ibi (salvo sino fuisse por fuerza o premia que los dichos concejos les viessen hecho.) & ad legem cura. §. sed nec per vim. ff. de muneribus, & honoribus, quod si te communitas pignorat, aut describit in libro debentium solvere, quod etiam si protestaris, & nihil aliud intercedat, non statim poteris agere de metu, & vi, quia non dicitur ille metus, nec vis, quae ordinatur ad executionem iuris, alias fustibus ictus, & verberibus castigatus, ut Comi-

eus Hispanus Rueda dicere consuevit, vi se verberatum, & per iniuriam diceret, ubi enim executio legis est, ibi nec vis, nec iniuria vlla est ratio. Baldus in rubrica. C. quod metus causa, Rollandus consil. 83. num. 18. lib. 2. Decisio Perusina. 2. num. 8. ideo nisi aliud intercedat, plane nullavis est, aliud esset, si te repellerent a civium numero, si gregem tuum egerent a pascuis, si te interdicerent commoditate loci, tunc quidem recte ex his quae diximus ratio metus, & vis induceretur, sola autem descriptio, aut pignoratio quae sunt iuris auctoritate, nihil te timidum, nihil te coactum efficiunt, quod eo libentius notavit, qui similis atque reperitur quis pignoratus cum te simonio protestationis, protinus occurratur ad verba dictae legis. 7. ut per vim & metum id factum esse intelligatur, cum ea protestatio magis noceat, & duriores causas faciat, ut ad notavimus gloss. 6. num. 3. & 6. & tene memoria, quia sunt, qui has pignorationes plenas violentiae existimant, & quidem iniuria cum fiant ad executionem iuris leg. iniuriarum. ff. de iniurijs, in alijs iuris partibus, ubi non est executio iuris violentas existimat, ut in oneribus imponis, vulgo impositiones, in quibus nulla est executio iuris, ut per gloss. verbo, debent los servir. le. 6. titu. 25. par. 4. ibi (si pignora capiatur) Et quanvis difficile sit probare metum illatum a viro uxori, a parente filio, a superiore inferiori, a

fratre iuniori fratri, iuxta consilium Aretini supra allegato. 24. numer. 6. est enim difficilis probatio metus, & agnoui glossa in dicto. §. quæ oneranda, verbo metu, quam late commendant Canonistæ in dicto. capite causam matrimonij, ideoque admittunt coniecturas ad probationem metus ut diximus supra, & probat opus Bartolus in lege de pupillo. §. si quis ipsi prætori questione. 8. & ibi Iass. ff. de noui operis, nunciacione. & tenet Beerus decif. 101. & tenet Baldus expresse in dicto capite. causam matrimonij, ille vero coniecture, & præsumptiones probantur iuxta textum, in l. dolum ex insidijs perspicuis probare conuenit. C. de dolo, quod enim sit secreto in camera non potest probari per testes de visu Bald. in l. si quis in hoc genus. C. de epilcop. & de alios vide apud Boerium dicta decisione. 101. immo admittuntur testes domestici qui norunt secreta domus, immo quod fortius est illi domestici præferuntur cæteris casus est, & ibi per Bartolum in l. quoties. C. de nau. lib. 11. bene facit text. in capite. veniens in fine de testib. & in cap. super prudentia. 14. q. 2. vide Ioanem Andream, ad speculum titulo. de teste. §. 1. verbo. item quod est domesticus sequitur Barto. in l. si quando, C. vnde vi. vnde quia directo metus probari nequit, propter difficultatem, caliditatem, & consilium, metum inferentis, reliquum est, ut probetur per coniecturas leg. 2. in fine, C. de in litem iurando leg. non om-

nes. §. à barbaris. ff. de re mili. dolus enim, & metus secreto adhibentur. l. si cum exceptionem. §. in hac. ff. quod metus caus. vbi glo. verbo ignorantiam.

Ex his autem quæ diximus inter istas coniecturas, & præsumptiones, ex quibus constare potest metus, sufficientissima est enormis læsio, vbi diximus, ex allegata lege si superstitite, altera coniectura est importunitas eius qui paratus, & potens est cogere, adde sæpius multiplicatas preces superioris, adde scititiam illarum alijs cõiunctis, amicis, liberis, & cognatis, leg. isti quidem. ff. quod metus causa, & Bald. in repet. lege. 1. C. vnde vi idem Bald. in l. g. 1. C. de indict. viduit. tollend. Bart. in dict. §. si quis ipsi prætori, Rolland. à Valle consil. 2. num. 62. Felinus in c. ecclesia. S. Maria de constitu. nu. 99. Decisio Pedemontana. 179. nume. 2. item ad metum reuerentialem, iram, auferunt, cum commodo mariti, aut patris, & damno vxoris, vel filij, vti diximus etiam remoris minis, & ablatu cruciatu, particulari, ad particularem actum, postremo iudex factum ex circumstantijs expendet, cuius arbitrio factum relictum est dicta. l. 1. §. 1. ff. ad Turpil. leg. in omni. ff. de iuris & facti ignorant. qui tamen ex personis rebusque decerner, quis iustus sit metus ad cogendum. d. l. metus. ff. ex quibus. caus. maiores & quæ adduximus supra ex Boerio: Aretino, Hypolito, & alijs.

In qua tamen re illud animaduertent-

uertendum est duos testes de veritate sufficere ad probandum metum, etiam si ex hac probatione corrumpatur testamentum, quod alias non solet constare his testibus Iass. in dict. leg. inter postas, plures adducit Boerius dicta decisione 100. num. 3. & 4. vbi quod magis creditur duobus testibus deponentibus de metu, quam mille qui deponant de voluntate libera contrahentis, quod tenet Paulus de Castro consilio. 108. volu. 2. & Curcius in d. l. inter postas.

Et quia in hac probatione principaliter venit probandus metus, si duo testes deponant de metu illato minis nempe, aut verberibus, aut fistibus, certe licet non concordent in tempore, & loco, probant maritum, aut parentem inhumanum crudellem, asperum, & immitem, quia in hoc sine tempore, & loco contestes sunt, & concordantes, immo in metu illato Innocentius in capit. qualiter, cl. 2. de accusat. idem in cap. licet ex quadam de testi. Cardinalis de Zabarella, consil. 2. versic. primum ante quam, Boerius vbi supra, nume. 7. & habent locum præcipue ad probandum quem immitem iracundum, austerum, quia probatio actus in genere recipit testes singulares Decius in cap. licet causam, de probat. num. 6. versic. tertio principaliter, vbi alios allegat: denique in his inter quos est reuerentia admittimus singularitatem testium ad probandos eos mores de quibus supra gloss. famosa in l. ob carmè. §. fin. versic. assistit, cuius

meminit Decius vbi supra, & diximus gloss. 2. §. 1. nu. 33. præter difficultatem enim probationis metus, qui solet incuti secreto istius modi probatio ut diximus sæpius in arbitrio iudicis est Iass. in dicto. §. si quis ipsi prætori, quæst. 8. Barto. & Paul. in d. l. admonendi. ff. de iure iuran. gloss. in d. l. inter postas, verbo, cruciatum, per dict. l. metus in fin. & ibi glossa ff. ex quibus causis maior, ad idem est d. l. metum la magna §. ex hoc edicto, & ibi gloss. verbo, officio iudicis, & ibi Barto. & Bald. ff. quod met. causa. Grammaticus voto. 10. numero. 8. denique ad eo odiosum est, quoniam compelli, & metu cogi, ut & probatio admittenda sit, quæ solet admitti in casibus difficilime probationis, & quia irati, & ex candelicis animi probatio admittenda sit, quæ solet admitti, in probatione actus in genere, quod si testes adfuerint cõtestes plenissima probatio duorum est, etiam contra testamentum cum enim factum ex probatione resultat capite. forus. de verborum. significat. factum autem sit in arbitrio iudicantis d. l. 1. §. 1. q. 1. in omni. l. etum quæ temere. §. iudicibus. ff. de iudicijs, tex. in l. e. si quem. §. notandum. 2. q. 3. ibi (nam eius rei inquisitio arbitrio cognoscens committitur) restat ut probatio sit in arbitrio iudicis, quod arbitrium versabitur in his quæ diximus.

Et quantum ex ratificatione subsecuta libera voluntatis inducatur purgatio metus, aduerte tamen ad ea quæ dicemus breuiter, & sunt ne-

43 cessaria ad cognoscendam purgationem metus, & primum ex tacito consensu, & ex diuturno temporis transcurso, sine actu aliquo exteriori, nunquam inducitur purgatio metus semel incursi, ex Bart. & tex. ibi in lege. 2. C. quod metus causa, Imol. in le. quæ dotis. ff. solut. matti. vbi, quod taciturnitas sine actu positivo, & exteriori non inducit consensum ad purgationem, Decius in lege. in omnibus causis. ff. de regulis iuris, num. 12. taciturnitas enim longinqua in hac materia potius inducit dissensum, & repugnantiam quæ consensum Bartol. in dicta. le. quæ dotis, num. 22. & 23. & ibi Alexan. & Canonista post Innocentium in dicto cap. causam matrimonij, & in metu reuerentiali, Afflictis decisio. 48. num. 3. Ruinus consil. 61. num. 54. volumine. 3. vbi quod sciens, & tacens in huius modi rebus præiudicialibus, & quæ nocent maxime magis habetur, pro dissentiente, & repugnante, ratio est elegantissima in hoc casu, vt hæc taciturnitas, & silentium inducat dissensum, & repugnantiam contrariamque voluntatem, namque probato semel metu, & coactione, probatus restat dissensus, & contraria repugnansque voluntas. l. nihil consensui. ff. de reg. iuris

45 cum vulgatis, ex tempore autem solo sine villo actu exteriori, significatio contrariæ, & liberæ voluntatis, non præsumimus mutatam voluntatem, l. cum hic status. §. i. ff. de donat. int. vir. & vxor. le. cum qui. ff. de

proba. & tempus non inducit ius, sed est mensura durationis actus qui geritur diximus glo. 12. num. 51. quæ ratione metus semel illatus præsumitur durare quod ex Corneo consilio. 4. litera. K. & sequenti. volum. 1. & ex Bartol. Baldo, Ange. Imol. 46 concludit decisio Pedemontana. 79. numer. 11. quod etiam profectur Bartol. in dicta. l. 2. ideoque ad purgandum metum oportet, vt præcedat aliquis actus exterior qui possit consensum liberæ voluntatis manifeste ostendere, ita Decius in dicta. lege in omnibus, numero. 12. & 13.

Secundo aduerte, quia etiam si procedatur ad aliquem actum exteriorem, ille actus exterior ad hoc, vt inducat purgationem metus, debet ex omni parte significare liberam voluntatem, quia si alias recipiat vllam aliam interpretationem, nunquam inducet purgationem metus, vbi cumque enim potest subesse alia causa quam approbatio contractus per metum gesti, ibi nunquam præsumitur approbatio, hanc regulam ponit Bartol. in dicta. l. 2. C. quod metus caus. & probatur per. l. 4. C. eod. & notant omnes in c. r. eodem & ponit in terminis Aretinus consil. 14. nu. 18. vnde si mulier iurauit contractum per vim gestum, & metum, aut reuerentia coacta, etiam si soluat intelligo non soluisse ex animi libera voluntate, sed metu perijuri quia in dubio intelligo neminem vel le tractare ius suum. vbi alia coniectura

tura possit haberi. leg. si cum aurum. ff. de solut. l. cum de indebito. ff. de probat. & tenet Aretinus vbi supra, tum etiam si absit iuramentum, si contractum iniit gaurentinum, qui ex forma nostræ legis, habet executionem paratam, & mandetur executioni, tunc debet opponi de metu, & coactione, ex dispositione. l. i. titul. 2. lib. 4. noua recopilat. alias sibi perijudicauit quia exceptio metus, & coactionis iustitiam iure est de illis exceptionibus quæ possunt opponi in executione instrumenti gaurentij, nec potest dicere mulier, quod habuit aliam rationem, cur exceptionem non opposuit, cum sibi lege permissum sit, vt de metu, & coactione opponat, itaque actus exterior, vt inducat purgationem metus debet continere omnimodam rationem liberæ, & spontaneæ voluntatis, alias si vllum alium respectum habere possit, non inducet purgationem metus.

47 Tertio intellige in hac purgatione inducenda, quod etiam si in actu externo adit omnimoda ratio liberæ, & spontaneæ voluntatis, si tamen duret eadem causa metus, tunc non inducetur purgatio, nam si vxor, filius, aut subditus remaneant apud eosdem virum, parentem, aut superiorem, aut respectu alterius duret eadem causa metus, & tyrannidis, plane tunc, nec externus actus declaratiuus liberæ & spontaneæ voluntatis purgabit causas metus, tuncque magis hos coactos, & compul-

fos iudicabimus, idem est si hijs actus exteriores, nempe ratificationes approbationes, aut solutiones, consulto fuerint, & non consilio, vbi metus purgatus videatur, tantisper que libera voluntas fuerit dum ratificatio fit, & postea in eadem causa metus illa voluntas remanet, nam ex his machinationibus non est purgatus metus, nec ex tempore, nec ex ratificatione, aut solutione, idem dicendum est in latione, si latio non reijciatur, & duret, quia magis eadem causa metus nullus consensus præsumitur, libera voluntatis, tenet Bartol. in dicta. l. 2. quæ sequitur consulescentes Alexand. consil. 98. volum. 3. lation. consil. 163. volum. 1. Decius consil. 219. num. 7. Aretinus, consil. 14. vbi quod viuente persona, quæ metum intulit, & durante eadem reuerentia, & causa quod ex actu exteriori, vel nouo consensu, non inducitur purgatio, quia non est consensus sed dissensus qui fit durante eadem causa, idem tenet Sozinus Junier consil. 77. num. 62. Gratus responso. 71. num. 25. Rolland. a Valle, consil. 2. num. 87. & consilio. 95. num. 33. alios videbis in decisione Pedemontana supra allegata numer. 12. & concludunt omnes in hoc casu non habere locum, l. fin. C. si maior factus alienat, ratam habuerit, quia illa lex non habet locum si interueniat dolus, aut metus, ex l. i. eodem, Parisius consil. 100. num. 6. 2. volum. 1. Corneus consil. 107. volum. 3. vbi ait post Bartol. Bald. & Salyc.

per eum allegatos, quod qui non habuit noticiam venditionis minus solenniter facte, ita quod, potuit credere illam esse solennem non censetur racendo toto illo tempore de quo in dicta lege consentire, argumento text. in legis qui putat. ff. de acquirenda hereditat. cum duabus sequentibus.

Notabilia ex gloss. 18.

- 1 No ay ley en Castilla que diga, que sea solar ni que partes aya de tener.
- 2 Refieren-se las leyes de Castilla en que se haze mencion de solar.
- 3 Que sea solariego.
- 4 Solar en materia de hidalguia es titulo.
- 5 De derecho comun no es conocido solar.
- 6 La ley de Cordoua pone forma de probar hidalguia, ansi en possession como en propiedad con decreto irritante.
- 7 Stante la ley de Cordoua parece que en España no se puede probar hidalguia por solar.
- 8 Decretum irritans annullat actum contrarium, & inde secuta.
- 9 Decretum irritans inducit formam a qua non sit recedendum.
- 10 Historie faciunt plenam fidem.
- 11 Casa de solar que sea.
- 13 Señores de solares quienes se digan en Castilla.
- 14 Tener Vassallos solariegos siempre en Castilla fue nobleza.
- 15 Feudum datum a principe nobilitat.

- 16 El señor de vassallos no puede ser empadronado entre ellos ni por ellos.
- 17 Este Vocablo; Algo, en Castilla que significa.
- 18 Entre los algos y bienes el mas preciado en Castilla fue y oy es vassallaje solariego.
- 19 Hijo de algo en Castilla, es hijo de bié y por que se dize assi.
- 20 Rico hombre en castilla quien se dixo.
- 21 Voz y apellido que y qual sea.
- 22 Armas del solar trae el señor del solar & vide num. 40.
- 23 Don Pedro hijo del señor rey don. Alófo el onzen o tuuo el solar, y la voz de Aguilar.
- 24 Don Fernando Ruys de Castro pretendio a Castrogeriz por solar de su voz y apellido.
- 25 Hijo dalgo de solar conocido que sea.
- 26 Para probar solar es necessaria immemorial conforme a la ley de Toro.
- 27 El solar ha de ser por varonia.
- 28 El solar no ha de ser comprado ni habido por titulo particular.
- 29 El solar y casa siempre ha de quedar en el mayor.
- 30 Domi nobiles apud Ciceronem qui dicantur.
- 31 Ricos hombres no se dixerón por que tuuiesen qualesquiera riquezas, contra Grego. Lop. & Matienço.
- 32 Rico hombre no se dixo por solo linage, contra Pedro Benthier.
- 33 Origen del solar y destas casas de solar.
- 34 Casa de solar ha de ser en montaña, y fuerte, y no en tierra llana, ni en poblado.
- 35 Solar que partes tenga.

36 No

- 36 No vale esta consequentia es casa en la qual de tiempo immemorial viueron hidalgos, ergo es de solar.
- 37 Hijo dalgo de donde se dixo contra Grego. Lop. y don Francisco Sarmiento.
- 38 Hijo de algo no es hijo de Godo.
- 39 Entre los Godos vno hyos dalgo y villanos.
- 40 Que adnuniculos son los que se refieren en nuestra ley.
- 41 Domus accipitur pro familia.
- 42 Deuissa que sea en Castilla contra Grego. Lop.
- 43 Solar no requiere distincion si tiene sus partes.
- 44 Aliento paz, entierro, no son partes de solar.
- 45 Casas de solar quales sospechosas.

De manera que por

tudo junto auiedo titulo y adnuniculos.

Gloss. 18.

Nomni dispositione reperitur duplex titulus, praelumpus, vel verus, de titulo praelumpto in causis nobilitatis diximus satis glossa. 12. per totam, hæc vero suo iure postulat, vt de vero titulo agamus, qui in materia nobilitatis est, (casa de solar,) ex lege. 9. hoc titulo, & libro, aut certe nullus alius reperiri potest, quare tantisper agendum mihi est, de titulo hoc, vt nihil remaneat sine luce, scio

rem difficilem, nec hæctenus disputatam, dicam tamen, quod sentio doctiorum iudicium esto; non eorum qui cum parum in iure profecerint audacius aliorum diligentiam damnant, sine qua forsam ignorantissimi viderentur, est enim hominum genus quoddam superbum, & arrogans (doctiores & humaniores semper excipio) qui ex aliorum lucernis magnos, & vberimos questus faciunt, & malunt impudenter in furto deprendi, quam ingenuè fateri per quos proficiant, nec satis norunt, sortem fieri ex vteris, hos ego inuidios alienæ laudis, auaros propriæ honestatis, ne quisimos fures, dignos supplicio sepe existimavi, quos tamen facile committere possis, si commoda reipublicæ, & iuuentutis vtilitatem perspicias cordatius & humanius, huic inferuendum est, homini & pio, & erudito, illi relinquendi suæ, & temeritati, & stultitiæ, nigitur agam de hoc titulo quem Hispani Hispanice vocamus, (solar,) res omni legum auxilio destituta, omni auctore nudata, frequentissima tamen in hoc Pintiano, & Granatensi senatu, & quæ aliqua explicatione indigeat, Italis, Germanis, & Gallis huc vsque (quod sciam) ignota: ideo Hispanice melius, & aptius de ea differetur, & primum aduerto y praelumpo vna cosa que es verdaderaissima, que no ay ley en Castilla, ni de Partida, ni de ordenamento, ni de fuero, antiguo ni moderno, que diga y declare, que cosa sea solar, ni que calidades aya de tener la casa

casa de solar, ni que sea hidalguia de casa de solar, ni que condiciones aya de tener esta cosa o solar, ni que se aya de probar para obtener en esta nobleza y hidalguia de solar, y es así que cada día en estrados tratamos esto de casa de solar, y no ay cosa mas vulgar, ni sobre que aya mas pleytos, ni que sea mas ignorada, por no auer ley en esto, ni fuero, ni derecho, ni author antiguo, ni moderno, ni estrangero, ni Español, y en fin es cosa ygualmente disputada y no sabida:

Lo segundo presupongo, que ay algunas leyes en Castilla, que hazen mencion de solar, aunque pocas, pero a otro proposito y ninguna dellas dize que sea este solar, del qual se dize casa de solar, ni que condiciones aya de auer, ni que se aya de probar, para probar, o casa, o solar o hidalguia por razon del, o della, la. l. 3. tit. 25. part. 4. dize que el hijo dalgo ha de auer deuiña, solariego, e Behetria, e añade, *(que solariego es home poblado en suelo de otro)* de manera que segun esta ley, los hijos dalgo en algunos lugares segun fuero de España, han tres maneras como de señorio, que son deuiña, solariego, Behetria, a este proposito ay las leyes. 2. 11. y. 14. tit. 3. lib. 6. recopil. que declaran a la dicha. l. 3. tit. 25. part. 4. y pone lo que el hijo dalgo puede auer del solariego, por razon del solar, y de la deuiña, y de la Behetria, pero ni palabra de hidalguia ni que por razon de casa, ni solar, ay a alguno de set no

ble, ay tambien la. l. 37. tit. 9. part. 6. en donde se dize, *(que solar no es otra cosa sino territorio)* de la qual ley también se toma de claracion a las dichas leyes. 2. 11. y. 14. y a la dicha. l. 3. tit. 25. que pues solar es territorio, suelo, que justamente solariego se dize hombre poblado en suelo o territorio de otro y que casa de solar, sera por lo menos casa de territorio, que tiene suelo poblado de solariegos, finalmente ay la. l. 9. tit. 11. hoc libro, que mas a nuestro proposito decide y manda que el hijo dalgo de solar conocido, o de carta executoria no pchen, y esta ley es del señor rey dō Henrique el tercero, en Toro, año. 1398. de manera que esta ley equipara, la executoria, y el solar, y en efecto haze titulo de nobleza y hidalguia al solar, y haze juridica y legal similitud para los efectos del derecho al hijo dalgo de solar, y al de executoria, equiparacion cierto grande, si bien se considera, ca pendiente el pleyto en propiedad, así como no ha de pechar, el que tiene executoria en posesion, así no ha de pechar el hijo dalgo de solar conocido, equiparado el solar y executoria, y es en tanto y con tanta ventaja que para la executoria la misma. l. 9. requiere uso della, y no para el solar. Pero con todo esto, ni esta ley, ni otra que yo sepa en Castilla, no dize que sea este solar, ni que partes, ni condiciones aya de tener, ni que se aya de probar para la hidalguia de solar, de manera que segun esto que dize,

dize, carece de ley en España, el que por casa de solar, o solar pretede hazer probaça en pleyto de hidalguia, porque no sabe lo que ha de probar, y añadese a esto que tampoco de derecho comun ay ley que lo diga, y añ los escriptores post Bartolum in leg. 1. ff. de dignitatibus, & post Acurium, Barto. & reliquos in lege prouidentum. ff. de postul. ni Tira quello que todo lo junta, nihil attingunt de hac nobilitate quæ conciliatur personis a loco, cum alias ex diuitijs, scientia, arte, virtute, militia concilient nobilitatem, nullibi ex loco, nec quicquid ad hoc pertinet Mansum; nec hij qui Italici dicuntur homines de mansata, etiam si sint similes ceteris, de quibus nos agimus late in tracta. nostro de expensis & meliorat. cap. 9. num. 53. & sequentibus, & cap. 2. numero. 22. quia ex istis nusquam legitur nobilitas conciliata his qui domini dicuntur Mansi, aut Mansata.

Despues de todas estas leyes, los señores reyes catholicos, año de .92. hizieron nueva ley, digo nueva por lo que abajo se dira, y diximos la rísimamente supra glos. 12. y es nuestra ley de Cordoba, quam interpretamur, y por ella se dize lo que se ha de probar así en posesion como en propiedad, y tiene esta ley decreto irritante y clausula derogatoria, y abrogatoria, si de otra manera se probare o juzgare, in secunda parte, ibi *(y de otra quísa ninguno de aqui adelante pueda ser dado por hijo dalgo en posesion ni en propiedad ni le sea dada car*

ta executoria, ni privilegio, y si de hecho fuere dada y pronunciado por hijo dalgo, mandamos que la sentència ni el privilegio, ni la executoria q̄ dello se diere no vala) la qual clausula se pone al fin de las maneras de probanças, que en esta nuestra ley se ponen, de quibus supra. d. glos. 12. y como se ponga, en fin, determinat omnia præcedentia diximus late supra in diuisione huius nostræ legis, numer. 25.

Presupuesto esto parece cosa sin duda, q̄ en España no se pueda probar hidalguia por solar, ni por casa, Por lo siguiente, lo vno por no auer ley que authorice esta manera de probança, ni por la qual los juezes puedan entender, que sea probança bastate. Lo otro, por auer ley expresa, que dize lo contrario, que es nuestra ley, la qual con palabras gruesas y llanas, así en posesion como en propiedad, puso cierto genero de probança, y no quiere que de otra manera se pruebe, y en toda nuestra ley de Cordoba no ay palabra de solar, y así esta ley es llamada Aranzel de los hidalgos, con razon, porque no es lícito apartarse della, y es ley que los juezes juran y deuen guardar porque ella así lo manda, que conforme a ella se hagan las probanças en posesion y en propiedad, y que que de otra manera, ni ellas, ni la executoria valan, de lo qual es consideracion muy puesta en razon que quito todo esto de solar, y no obsta a esto, que en los tribunales de España, Consejo, Valladolid, Granada, en los

en los quales tribunales se litigan so-
laméte estas causas de hidalguia, se
trate esto de solar, porque lo vno se
trata sin ley y sin derecho, como
quiera que sea verdad que ni de de-
recho comun ni del rey no aya lugar
de donde se pueda comprobar esto
de hidalguia de solar, ni nadielo ha
escrito hasta a hora. Lo otro porq̄
la dicha ley de Cordoua, que es la q̄
interpretamos, tiene la clausula de-
rogatoria y abrogatoria y decreto ir-
ritante, que esta dicho, y en esta ra-
zon, no vale cosa alguna lo que en
contrario se haze, namque decretū
irritans, & clausula derogatoria an-
nullat actum contrarium, & inde se-
cuta, textus expressus in lege non du-
bium. C. de legib. ibi (*hoc est vt ea que
lege fieri prohibentur, si fuerint facta, non
solum inutilia sed pro infectis etiam ha-
beantur, licet legislator fieri prohibuerit
tantum, nec specialiter dixerit inutile esse
debere, quod factum est, sed & si quid fue-
rit subsequutum ex eo vel ob id, quod inter
dicente lege factum est, illud quoque casu-
arque inutile esse censemus.*) ex licera cu-
ius legis id tenet la sson. ibi, Canonif-
ta per textus ibi in cap. si eo tempo-
re cum ibi notatis de electione libr.
sexto, glossa in capi. statutum in ver-
bo, committatur, & in capit. dispen-
dia de rescript. libro sexto, glossa. in
lege a diuo pio. ff. de ritu nuptiarum
& in capit. dilecto de præbedis, quas
glossas sequuntur doctores, ibi &
Bald. in lege. i. ff. de lib. & posthu. &
Iass. in dicta lege non dubium nume-
ro. 17. tum etiam quia clausula ab-

rogatoria, & decretum irritans de
sui natura inducunt formam contra
quam nihil potest geri, in lege de his
ff. de transactionib. conforme a esto
stante nuestra ley de Cordoua, que
pone y induze forma como se aya
de probar hidalguia en España, assi
en posesión como en propiedad,
parece que por tener nuestra ley de-
creto irritante, que en España no se
puede probar hidalguia por solar, si-
no por posesión de quatro o tres per-
sonas, assi en posesión como en
propiedad, como diximos latamen-
te en la glo. 12. y este fundamento es
de gran fuerza y verdadero, y por el
se puede afirmar a boca llena, que
esta ley nuestra ha quitado esto de so-
lar, pues ha puesto nueva forma de
probança, assi en posesión, como
en propiedad, y ha quitado otro
qualquier genero de probança de hi-
dalguia mandando, que no se admita
ni que por ella se libre executoria
y si se librate que no vala, ni la pro-
bança, y dando modo de prueba, pa-
rece se ha de guardar. Tiberius Decia-
nus loquens in nobilitatis probatio-
ne respon. 66. n. 6. vol. 3. vbi alij.

Pero porque estos pleytos de hi-
dalguias de solar son muy quoridia-
nos en estos tribunales de Vallado-
lid, y Granada, y tan quoridianos, q̄
no ay pleyto desesperado en poses-
sion, que no de consigo en proprie-
dad, y cada dia se admitten, sin gene-
ro de escrupulo, auendolo y rã grã-
de como he dicho, quando por la au-
thoridad destes tribunales admitta-
mos lo

mos solar, es necesario saber que
cosa sea solar, y que cosa sea casa de
solar, y de a qui se entendera quie-
nes para su hidalguia puedan alle-
gar solar, y que solar es este que se
puede deduzir en juyzio, conforme
a lo que en estos tribunales se vsa, y
práctica, para esto digo, que a falta
de ley que en esto no la ay, hemos
de acudir a historias Españolas, que
faciunt plenam fidem, vt per Barr.
& reliquos in leg. i. ff. si cert. pet. &
ibi Alciat. y para ello digo, que lo
que en España se puede colligir q̄
sea casa de solar, es lo que se collige
de algunas leyes y historias junta me-
te, de las quales consta que casa de
solar no es otra cosa, sino casa que
tiene territorio o suelo, iux. d. l. 37. ti-
tul. 9. par. 6. y los señores destas cosas
que tenían suelo o territorio, daban
este solar, suelo, o territorio a labra-
dores que lo labrasen, y pagasen
cierta renta annua. d. l. 2. r. y. 14. tit.
3. libr. 6. recop. que es ley elegante a
este proposito, y estos labradores q̄
recibã este solar o territorio a labra-
ça, y se poblaban en suelo destes se-
ñores destas casas eran y son vas-
fallos solariegos, doblados en fue-
lo ageno, destes habla la dicha. l. 3. ti-
tul. 25. par. 4. y las leyes 2. 11. y 14. de
manera que conforme a estas leyes
Españolas, casa de solar no es otra co-
sa en España, sino casa de señor que
tiene vasfallos solariegos poblados
en territorio y solar de la misma ca-
sa, y aunque esto se collige clarissi-
mamente de las leyes que he allega-

do, es evidencia vistas algunas histo-
rias, en las quales hallamos este vo-
cablo en esta significacion, en la cho-
ronica del Señor rey Don Alonso el
onzeno a fol. 134. col. 4. se dize (*que
con el rey moro passaron a España moros
de grandes solares,*) quiso dezir y signi-
fico con propiedad que passarõ mo-
ros ricos de tierras y vassallage, y a
fol. 136. col. 4. en lamisma historia se
dize, (*que en la jornada del Salado se a-
certaron moros de grandes solares,*) que
es lo mismo que moros grandes se-
ñores de tierras y vassallos, y en la
misma historia a fo. 32. colu. 3. dize,
(*hombre de solar,*) que es dezir hõbre
de vassallos, y a fo. 24. col. 3. (*de otro
de gran solar de Villamayor,*) que es de-
zir de grã tierra y vassallos, y en l. c.
102. fo. 60. desta historia se dize, (*q̄
este don Iuan Nuñez heredaba el solar de
Lara por su abolengo y por este solar,*) y
no es muy difinil desto lo que dixo
Vlpiano de Phenica: su patria, in le.
1 ff. de censibus, (*que erat nobilis regio-
nibus,*) y que fue dezir q̄ tenia grãdes
tierras y terminos, y vassallos, y en la
choronica del S. rey D. Iuan el 2. año
31. c. 209. se dize, (*que en la talade Grana-
dale a compañaron y siruieron muchos
caualleros, entre los quales dize por estas
palabras que siruio don Sancho de Leyua
señor del solar de Leyua,*) quiere dezir
señor de la tierra y vassallos de Ley-
ua, y Ochoa de Salazar señor del solar
de Salazar, y Diego de Orellana señor
del solar de Orellana.) Demanera que
es cierto que solar es vassallage, y
vassallage es solar, y esse es señor de

folar, que es señor de solariegos, y estaes casa de solar, que tiene vassallos solariegos, y en esto concuerdan las leyes, y historias, y ay entre ellas perpetua consonancia, y esto es lo que ¹⁴pidio Don Fernando Ruyz de Castro en la chronica del Señor rey don Pedro, año. 17. capit. 18. *(se le diese Castrogieriz como solar de su apellido,)* juzgaba don Fernando Ruyz de Castro, *ter falta llamar se de Castro y no tener el solar, y vassallage de Castro, y esto de tener vassallos siempre fue hidalgua y nobleza, y siempre se juzgo por acto o probança de hidalgua, inde Lucas de Pena in lege mulieres, versiculo. quarto ex comitatu. C. de dign. libr. 12. dicit nobilitatem procedere ex dominio & varonia, quod homo in homines, & fideles suos haber, etiam si Castrum vnicum habeat, per text. in capit. 1. qui dicitur dux, & dicit quod hęc nobilitas acquiritur ex dominio eius qui habet vassallos sibi fideles, Auendanius. 2. part. capit. 4. num. 31. Casaneus cõsi. 64. a num. 14. Guido Papa. q. 186. idē dicit Andre. Isernia. in capi. 1. in fi. de capit. qui curia vendidit, premium enim nobilitatis est subditos habere in auth. v. iudices sine quoque suffragio. §. volumus, & tanto quisque nobilior est, quanto & pluribus & locupletioribus præ est. §. 1. vers. considerauimus eod. tit. & nos igitur in auth. de defen. ciuitat. vnde est illud. gloria regis in lata gente, & in diminutione populi contritio principis. §. hita, versic. David. 1. q. 4. & cum nobi-*

les Hispani a principe præsumantur, habere castra, & vassallos leg. 1. titul. de las prescripciones, libr. 4. recopilatio. plane non est dubitandum habere eos nobilitatem, tenet idē Lucas de Penna, vbi supra, & adnotarūt plures quos refert Tiraquel. de nobilitate. capit. 7. num. 6. vbi quod feudum datum a principe nobilitat. & induci ¹⁵posunt omnia hæc cum vtilitate, adduo. Lo primero que si el rey haze a vno Cõde, Duque, o Marques y le da tierra con vassallos, que le da exemption de nobleza, aunque alias el tal no sea hijo de algo, o sea spurio, o descendiente de spurio. Lo segundo, que el señor que vive entre sus vassallos, en España no puede ser empadronado por los vassallos, ne nobis hæc sine vtilitate dicta sint, & si casus sese offerat vide Tiraquellum dicta question. 7. per totam, vbi alia ad propositum, & Auendani. dict. 2. part. capi. 14. numer. 31. de suerte, que es hidalgua cosa tener vassallos, y el que los tiene se dice señor de solar, y solariegos, y es hacienda honrada y estimada en España, y fuera della, y de que las leyes y historias hazen gran estimacion, y que siempre fue estimada y tenida en mucho, en España y en Italia, de derecho nuestro y comuna y esta es casa de solar que tiene vassallos solariegos, y este es hombre de solar, que tiene vassallos, y por ellos es estimado y noble, y preciado mas que los otros. Y en todas las historias ay esta perpetua obseruacion, que por Solar, se entienden

tienden los vassallos, y muestra lo cõ ¹⁷euidencia el capitulo. 101. de la historia del señor rey Don Alonso el onzeno. fojas. 9. columna. 1. en donde se dice, *(Que don Iuan Nuñez heredaba el solar de Lara, por su abolengo, e que por doña Maria su muger heredaba el solar de Vizcaya, que era vno de los mayores solares del mundo,)* de manera que se entiende y a de solos estos lugares y leyes, que casa de solar es casa de vassallos solariegos, y que señor de solar, es señor de vassallage solariega, y este es el algo y bien que antiguamente era en España estimado en mucho y oyo, lo es, y por esso no llamaban en España antiguamente hijo de algo al que tenia muchos dineros, joyas, censos, ganados, o otra cosa desta manera, aunque esta palabra algo, significaba todo esto como consta de la choronica del Señor rey Don Alonso el onzeno capit. 255. fol. 136. col. 2. en donde se dice por estas palabras ¹⁸*(e assi como el rey Don Alonso tobo mucho apercebimiento, de algo, e de caualleros, e de cauallos, mulas, e azemilas)* y lo mismo se lee esta palabra algo en esta significaciõ en la choronica del Señor rey Don Pedro, año 6. capit. 5. y en la valeriana nouenatio. 6. capit. 46. ibi *(e luego otro dia llego el rey e hizo tomar ala reyna quanto algo tenia,)* y fueron villas y vassallos lo que tomo, pero con todo esso hijo de algo dezian en España de solar, al que tenia vassallos solariegos, y porque como he dicho entre los algos y bienes, y hazien ¹⁹das, esto de solar es el mas auentaja-

do, y lo es oy, y siempre lo fue, es, y sera, por esso la ley. 2. y 3. titul. 21. part. 2. llamaron al hijo de algo hijo de bien, porque lo vno y lo otro es lo mismo, porque este bien y algo entre los otros bienes y algo era el mas noble y es oy el mas estimado, y el que el mundo siempre mas ha preciado y oy precia, el qual por las otras leyes que referimos l. 2. 11. 14. era vassallage y señorío, y suelo, o territorio, o solar, poblado de vassallos solariegos; y este es el solar, que es algo, y bien y propria hacienda del hijo de algo; conforme ala l. 3. titu. 25. part. 4. y la casa de solar, es la que tiene suelo y territorio poblado desta manera, y deste bien y algo, y hacienda se dice hijo de algo, d. l. 1. et. l. 2. d. l. 3. d. l. 2. 11. y. 14. juntas las chronicas que hemos trahido, que todo junto hazen esto indubitable.

Y fue esto y es en tanta manera ²⁰verdad, que por este respecto llamaban en Castilla ricos hombres, a los que alcançauan esta manera de algo y de riqueza tan estimada: en las chronicas que he referido, y los que no llegauan a este algo y bien, y riqueza, no los tenían por ricos hombres ni auentajados entre los otros, porque por mas ricos que fuesen no se tenían por tales, sino allegauan a tener casa con solar, para tener voz y apellido de la misma casa y solar, esto se collige clarissimamente de la chronica del Señor rey Don Alonso onzeno, en el capitulo. 64. en donde Aluar Nuñez, aunque era vno de los mas

ricos hombres de Castilla en juros y dineros, que así se collige del mismo capítulo, que tenía grâdes dinedel rey pero con todo esto no se tenía por hazendadoa fuer de España, por no tener solar, y voz y apellido del, y por eso pidió licencia al señor rey don Alonso para traher pendon y que pudiesse tomar solar y voz o apellido del solar, y el señor rey don Alonso, en lo que tocaba al pendon y caldera le hizo Conde de Trastámara, de Lemos y Sarria, y en lo que tocaba a la casa y solar y tierra le dio la casa de Ribera y Cabrera, con el solar, y vassallos solariegos, y dize la misma historia, *(que dende en adelante don Aluar Nuñez, se llamo y apellido de la voz del solar de Cabrera y Ribera)*, y aunque antes trahia en su escudo lobos vermejos, y el campo jaide, dize la historia, que tomo las armas del solar, y de la casa, y traxo cabras prietas en campo blanco, de manera que tomo el solar, la casa, la voz, las armas de Cabrera, y esto es lo que en Castilla dizen hijo de algo de solar conocido, que tiene solar, que es solariego, casa, voz, y apellido del mismo solar, y este es el algo antiguamente, y oy mas estimado, que todo el otro algo y haber, y hazienda, y bien, este faltaba a don Aluar Nuñez aunque le sobrauan dineros, y rentas, esto mismo se prueba llanamente en la misma chronica, en el capit. 98. en donde el señor rey D. Alonso, dio casa a d. Pedro su hijo, y no le dio qualquier algo, ni

qualquier bien, y haber, sino casa cõ solar y voz para que ya que era hijo dalgo lo fuese de solar conocido, y así dize la historia, *(que le dio Aguilar de campo, y que le dio apellido de Aguilar, porque tuuiesse el solar de Aguilar la casa de Aguilar, y el apellido y voz para ser conocido, de Aguilar)*, y queda se hijo de algo de solar, conocido, por el apellido del solar, porque este era el algo, de que entonces se preciaban en Castilla, y ninguno era rico hombre ni se le daua esta dignidad, sino tenia esta riqueza y algo, que era solar, casa, voz y apellido de la casa y solar: como no se da titulo de Illustre sino al que tiene esta manera de algo, aunque tenga muchos dineros, joyas, censos, juros o ganados, y así oy como entonces les apellidan de la voz del solar, como le ve en los mas de los señores de España, esto mismo se collige de la misma chronica en el capítulo. 131. en la qual el señor Don Henrique hijo del S. D. Alonso, para que tuuiesse este algo, le prohió Don Rodrigo Aluarez señor del solar de Loruena, y tuuo este solar, por muerte de Don Rodrigo Aluarez: esto mismo se collige de lo que traximos de Don Fernando Ruiz de Castro, en la chronica de S. rey don Pedro, año. 17. capi. 18. que por no tener el solar de su apellido que era Castrogeriz, lo pidió al S. rey D. Pedro, porque como dize era falta entre los ricos hombres tener voz, y no el solar de la voz, y por q̄ en Castilla como diximos, de la ley de la

parti

partida. el hijo dalgo deuia auer solariegos, y no los tenia D. Fernando alomenos de su apellido y voz, que era lo mas honrado entre ricos hombres, esto es lo que en España por leyes y historias, se collige que sea solar, y hijo dalgo de solar, conocido, y lo que sea casa de solar, y es necesario y lo fue ocurrir a historias, lo vno a falta de leyes, lo otro para entender estas pocas leyes que hablan de solar, de manera que en esto de hidalgua de solar, concurren tres cosas, solar, voz, y casa, y los hijos dalgo de solar, tienen solar, casa, y voz, y concurrendo estas tres cosas en Castilla, no d. damos de su nobleza, y ha lugar la ley. 9. hoc titulo. & libro. que equipara al hijo dalgo de solar, con el de executoria, y en esta equiparacion le da mas preeminencia, que en la executoria requiere vso, en el solar, no otra cosa, sino solar, y que por el sea conocido, que es dezir, q̄ por el apellido del solar sea conocido, como diximos de Don Aluar Nuñez que tomo solar y voz, y de dõ Pedro que teniendo el solar de Aguilar, se apellido y llamo de Aguilar y desta manera en las casas mas nobles y antiguas de España hallamos esta consonancia de solar, voz, y casa el solar de Mendoça, la casa deste solar y cabeça Mendoça, los. S. S. desta casa y solar Mendoças, el solar de Velasco, la casa señora deste solar, la casa de Velasco, los señores con voz, y apellido de Velasco, el solar de Andrada, la fortaleza y casa a quien re-

conocen estos solariegos, de Andrada, la voz y apellido do los sucesores Andradas, el solar y tierra y vassalage Sayuedra, la fortaleza y casa de Saauedra, los. S. S. de la casa y solar Saauedras, el solar Sotomayor, la fortaleza de Sotomayor que esta en medio deste solar, el apellido y voz de los señores desta casa y solar, Sotomayor, esto puse por exemplo entendiendo ay otros muchos, y antiguamente vuo esta correspondencia de solar, casa, y voz, estos señores deste algo y bien, siendo esta casa y solar de tiempo immemorial destes señores y sus padres y abuelos por descendencia de varonia siempre en España han sido habidos y tenidos por hijos dalgo, dize, de tiempo immemorial, per ea quæ diximus supra glosa. 12. & in hoc casu probanda est immemorialis, iuxta textum in capite primo, de præscriptionibus libr. 9. & lege prima titu. de las prescrip. libr. 4. nouæ recop. dixi por varonia, qui debet probari agnatio, honor enim & dignitas familiarum per masculos conseruatur, Cynus in l. 1. C. de adult. & plerique omnes hanc rationem reddunt, ad statuta excludentia feminas existentibus masculis, & ita in familijs nobilium scribit Baldus in capite in præsentia de probat. versicul. item fauor ciuilibus, & Albericus id notat ad nobilitatem in rubric. ff. de vulga. & pupill. versiculo, sed certum est, & in Hispania id est obseruantissimum, de quo sapius diximus adductis legibus partijs: de suerte q̄

O o y este

este solar ha de ser heredado por varon, de varon en varon, y no ha de ser comprado, quia ignobilis emens feudum nobile non ex hoc fit nobilis Lucas de Penna, in leg. cum neq; in fi. C. de in colis libr. 10. nam per eum rex. qui emit domum decurionis non per hoc efficitur de curio, facit text. in l. 2. C. de praed. & omni. reb. nauicula libr. 10. vbi nauicularius non fit, qui emit rem nauiculariam, tum quia res non accedunt hominibus, sed ipsi homines res ipsas nobilitant, Masuerius titulo de talijs §. item lae. personae, ex quo patet, quod etiam si de domo agamus, personae nobilitarunt domum non domus personas, quia domus ex lapidibus, & lateribus, & lignis, non ex genere constat, sed genus dominorum, ipsas domos nobilitauit, sed non quaslibet domos, sed eas dumtaxat, quae verae dici possint, de solar, por el solar, por la voz y apellido; por las armas, vñ diximus supra y esta casa y solar deue siempre quedar en el mayor de la familia indiuidua y impartible, quod notat Tiraquellus de nobilitate capit. 37. numero. 23. per text. in lege pater filium. §. Iulius Agrippa. ff. de legatis. 3. & ita dicit obseruatum esse inter nobiles in Francia, & in Hispania perpetuo tenore obseruatur, & quotidie, los abogados articulan que la tal casa de solar no se ha partido ni diuidido entre hermanos, y parientes, y que es casa de pariente mayor que viene de varon en varon, quod merito probatur, &

articulatur, ex his quae diximus, & est consuetudo haec recepta non solum in Francia, & in Hispania, sed in Italia, de qua consuetudine, meminit Iacobus de Ravenis, & post eum Bartol. quos ad hoc nemo vnquam retulit in lege praedij. §. qui domum. ff. de legatis. 3. vbi disputat eam questionem in casu de quo agimus, quod de consuetudine vbi maior natus debeat habere principalem domum familiae, an debeat habere eam omnibus pertinentijs, & cum omnibus appendicijs, quatenus praedecessores habuerunt, & concludit quod sic, & ad hoc vide lege 46. Tauri, quae est lege. 6. a. tulo. 7. libr. 5. ordinamenti, & quae ad illam prolixius adduximus, in nostro tractat. de expensis & melioratio capit. 13. numer. 44. & sequentibus, vsque ad numerum. 48. vbi de appendicibus mouilibus, & non mouilibus, & de reparatione, denique haec consuetudo viget apud exteros, sicuti apud nos non solum in Francia, sed in Hispania, & Italia, y no es cosa nueva, haer en España, esta manera de hidalguia de casa noble, para significar vna hidalguia perfecta de mayores y ad descendientes nobles nobriamente.

Quia iam olim Romae haec nobilitas cognita fuit, quod quidem ex plurimis locis colligitur, praesertim apud vnum Ciceronem, prima Verrina actione, ita inquit (*Eubulides est Grosphus Centuripinus homo cum virtute, & nobilitate domi suae, tum etiam*

etiam pecuniae princeps) & rursum actione tertia Verrina, inquit (*ignem ex lignis viridibus atque humidis in loco angusto fieri iussit, ibi hominem ingenuum domi nobile populi Romani socium atque amicum fumo extruciatum semiviuum reliquit*) Tertio actione quarta Verrina ait, (*Heraclius est Hieronis filius Syracusanus, homo in primis domi nobilis.*) Quarto, idem actione Verrina sexta ita inquit (*Melitenis, Diodorus homo & domi nobilis,*) quinto, idem actione septima Verrina inquit, (*alter patrens, ex altera parte erat Herbitensis, Eubulida domi sua clarus & nobilis,*) & iterum ibi, (*erat eius honoris cupidus quidam Climachias cognomine homo sane nobilis domi*) sexto in oratione pro Cluentio inquit. (*quas literas Aulus Aurius vir fortis & experiens, & domi nobilis*) septimo in libro epistolarum ad Quintum fratrem epistola. 12. inquit (*Marcum Orphium equitem Romanum tibi commendo maiorem in modum, domi splendidum.*) octauo Salustius in Cathilina (*ad haec multi ex colonijs, municipijs domi nobiles*) Nono Hiercius Autrophius in bello Alexandrino, inquit (*sub id tempus Mithridates Parpagenus magna nobilitatis domi*) De cimo Quintus Curtius libro. 3. ad finem, ait (*Perysippus, & Onomastorides cum Omaio, & Calliocratide, hi quidem domi nobiles*) vñ decimo, Apuleius Apolog. prima (*Crates, ait, vir, domi inter Thebanos nobilis*) duodecimo, Iustinus, libr. 5. inquit (*inter exules Thrasibulus vir strenuus, & domi nobilis.*)

Inde effectum est, vt Erasmus vir latine doctissimus, redegerit in Partemiam, vt is dicatur domi nobilis, qui sit maioribus, & opibus clarus, idque Chilia de. 4. centuria. 9. ad agio. 49. (*domi nobilis,*) & licet Tiraquellus de nobilitate. c. 37. numero. 154. velit nouam interpretationem adducere, re incidit in interpretatione Erasmi, ita vt domi nobilis sit, qui maioribus natus sit, & nobilibus, & locupletibus, siue apud suos quod existimabat Tiraquellus, siue etiam apud exteros, & vbique quod existimabat Erasmus, & ego probo: yalludem a estos los hijos dalgo nuestros de solar, que son descendientes de mayores nobles, y ricos en esta manera de algo, que es solar y casa, proprio auer de los mas nobles hijos dalgo de Castilla, de lo qual solo se dezian ricos hombres, los que alcançaban esta dignidad, y este es el sentido de todas las leyes que he alegado, & ita intelligo. l. 10. titul. 25. part. 4. y este era el apellido de los ricos hombres de Castilla, & intelligit diuus Thomas de Rigimine principu lib. 3. c. fin. vbi facit mentionem, de estos ricos hombres de Castilla, nec satis percepit Gregorius ibi. nec Ioannes de Matienço, in l. 11. titul. 7. libr. 5. recopilla. gloss. 2. qui ad solas diuitias indistincte referunt, este nombre de rico hombre, quod falsum est, vt constat ex superius adductis, como se vio en lo que traximos de Aluar Nuñez, & est limitatio ad omnia quae tradit Tiraquellus de nobi-

litate glo. 3. non enim quælibet diuitiæ arguunt nobilitatem, porque ay infinitos mohatrerros, que crecen en vn momẽto, los quales nadie dize nobles, aunque mas juos y dineros tegan, antes quãto mas ricos, son mas menospreciados. Pero esto de casa cõ solariegos por solariegos por varonia, habida de sus mayores, y siempre ha sido cosa nobilissima, & olim & hodie, en Roma, en Italia, en Francia, en España, vti diximus; & apud Pictiones, eadem nobilitatem agnouit Petrus Rat. Pictauiensis in consuetudinibus Pictorum folio. 145. & est. l. 9. isto, & quæ adduximus ex Luca, Baldo, Alberico, Petro de Raucenis, & Barto.

32 Ex quibus lapsus est, Petrus Buther en su historia lib. 2. capit. 38. fol. mihi. 105. el qual no aduertiendo a todo esto, ni a la dicha. l. 10. titul. 15. pa. 4. dize que este nombre es Godo que propriamente significa, hombre de alto linage, como se dize Athalarico Alarico, Henrico, Genferico, Manrico, y que no mira al haber de que tractamos, y que en España rico hombre es hombre de gran linage de los que trahian pendon para hazer gente, y caldera para mantenerla, y assi se dixo rico hombre de pendõ y caldera.

Esto su conuence de lo que traximos de don Aluar Perez, que era hombre de linaje, y trahia lobos vermejor en campo jalde, y era muy rico como lo notamos, pero por esso solo no era rico hombre, y el rey le

dio solar y voz, y dignidad de rico hombre, porque sin solar, y voz del solar, no podia constar la dignidad de rico hombre que le daua, y por esso le dio el rey: solar, casa, y voz, para que con esto cayesse biẽ la dignidad de rico hombre, y le hizo Conde de Trastamara para que traxesse pendon y caldera: de suerte que eran diferentes dignidades, y el traher pendon y caldera era dado solamente a grandes ricos hombres, que de sus rentas annuos pudiesen sustentar pẽdõ y caldera: y esto fue ya antigua menter en Roma, y bijs Diues erat qui ex redditibus annuis exercitum alere possit Cicero paradoxa sext. (quod solus sapiens sit diues.) Pero no porque vno fuesse rico hombre, luego podia traher pendon y caldera: como oy el Toyson, solo se da a grandes, pero no todos los grandes son de la orden del Toyson, y ansi mismo rico hombre en Castilla no era qualquiera de alto linage, sino aquel de alto linage a quien se daba esta dignidad y de dos hermanos, a contelcia, que vno salia rico hombre, otro no: Pero en fin esta dignidad no se daba sino al de solar, aunque tuiefse otros bienes, assi que ser rico hombre en Castilla fue dignidad concedida por los señores reyes solamente a hijos dalgo de solar, como oy el titulo de Illustre es dignidad concedida por el rey, pero no se concede a qualquiera rico, sino al que tiene solar, y vassallos de donde toma la voz: de manera que el de alto linage no era luego

luego rico hombre sin titulo, ni era rico hombre sin solar. d. l. 10. titul. 25. par. 4. el fundamento de todo esto era la hidalguia, y assi el señor rey don Alonso el onzeno, a fol. 157. colu. 3. de su historia, y gualaba a los susijos dalgo, y a los ricos homes.

33 Estas casas de solar, voz y apellido tuvieron origen de lo que se lee en la chronica del señor Rey don Iuan el primero, año. 12. capit. 10. en donde los hijos dalgo en las cortes de Guadaluara alegado su derecho en el pleyto que alli tuvieron con los prelados del reyno, sobre los diezmos, dizen assi (Esto vino de quando los moros ganaron a España, e los fijos dalgo algunos que escaparon de la tal perdida algaron se en las montañas que eran tierras fuertes, e no pobladas, y alli se defendieron de los moros que nunca les pudieron entrar nengañar, e nuestros amecessores gelo defendieron, e para mejor defender ordenaron que todos ouiesen en sus comarcas ciertos caudillos a quien fuesen obedientes, e para mantenimiento de aquel caudillo e caudillos para las costas; que hazia quando se ajuntaba con ellos, ordenaron que todos lediesen diezmo de todo lo que ellos labrasen,) deste lugar se colligen algunas cosas, la primera, que estas casas fueron fuertes en su principio, para defensta y offensa, y por esso, es circunstancia grande y cõsiderable que la casa sea fuerte, de caua, tronera, almenas, la segunda es, que la casa de solar ha de estar en montaña, Galicia, Asturias, Guipozcoa, Vizcaya, Nauarra, porque despues que los

Christianos vajaron de las montañas, poblaron ciudades y en ellas se defendian, y dellas ofendian, y assi cada dia se articulan estas casas en estas montañas del lugar que traximos de don Aluar Nuñez, han de tener armas, deste, y del que traximos de don Pedro hijo del señor rey don Alonso, y de lo que se refirió de don Hernando Ruz de Castro, ha de tener el señor y la casa el apellido y la voz de solar, de las leyes, todas y historias, ha de tener la casa solar, de manera que ha la casa de solar conforme a todo esto, de tener, que sea fuerte, en montaña, con armas, voz y apellido, del solar habida por varonia, no auida, ni comprada por titulo particular, lo qual todo se collige expressamente de todas las historias y leyes y derechos que traximos y concurriendo todo esto, admittimos la equiparacion de la l. 9. isto titul. & lib. entre solar, y executoria, y admittimos lo que en esta audiencia y Granada, esta recibido que se trate de casa y hidalguia de solar, y de todo esto inferimos a tres cosas. La primera que es error pensar que en tierra llana aya casa de solar porque despues que los Christianos bajaron de las montañas (como tengo dicho) poblaron ciudades y dellas ofendian, y en ellas se defendian y assi no admittimos casas de solar en Valladolid, Salamanca, Zamora, Toledo, ni en las tierras en donde estan sitas estas ciudades. La segunda inferimos que no vale esta consequencia

es casa habitada por hijos dalgo de tiempo inmemorial, ergo es casa de solar, porque si esta consecuencia valiesse, auria en Salamanca, A- uila, ciudad Rodrigo, Vbeda, y An- requera, y en otras ciudades infini- tas casas de solar, que de tiempo im- memorial a esta parte son habitadas por hijos dalgo, y por varonia. Lo ter- cero inferimos, que estas casas han de estar en despoblado y montaña, de donde tenemos por sospechosas las casas que se articulan en pueblos porque no quadra en ellas la defen- sa, para que fueron al principio ha- lladas, finalmēte, ellas han de tener solar, de donde se dixeran de solar, armas, voz, appellido del señor y ca- sa, que quadre con el solar, han de ser fuertes en montaña habidas por varonia, y no por titulo particular, no diuididas ni compradas, lo qual todo como diximos, se concluye de lo en esta glosa contenido de todo esto se puede entender de donde se aya dicho hijo dalgo, que es hijo de bien, y de algo, y se colige que no es verdadera la opinion que refiere Otalora libr. 2. de nobilitat. cap. 3. y Gregorio Lopez en la dicha. l. 2. titu- lo. 21. pa. 2. & domin. Franciscus Sar- miento selectarum quæst. c. fin. libr. 1. que hidalgo se diga, deste vocablo Italico, porque esta interpretacion lo vno es claramente contra la mis- ma ley de la partida, de la qual apar- tarfe principalmente en cosas y vo- cablos antiguos de España no lo tē- go por seguro: que claro es que en

antigüidades de España es cosa te- meraria apartarse de lo que afirma la ley de la partida, conforme a ella hijo de algo, es hijo de bien, quiere dezir que hijo dalgo es el que de su padre y mayores hereda este algo, y bien, el qual entre los otros algos, y bienes como diximos es el mas esti- mado, y preciado, y el que el mundo mas ha preciado, y estimado, y mas oy precia y estima, el derecho Itali- co, no era desta calidad, antes era vna exempcion, concedida por el principe sin consideracion de noble- za de sangre, que vna vez remitia el tributo de los bienes leg. in Lusita- nia. ff. de censibus, ibi (*Diuus Vespasia- nus Cesarientes colonos fecit, non adie- cto vt & iuris Italici essent, sed tributum his remisit capitibus*) este tributo perso- nal es oy entre nosotros la moneda forera. leg. 10. titul. 18. part. 3. & pro- bat idem tex. ibi (*Sed Diuus Titus e- tiam solum immune factum interpreta- tus est*) & ibi (*Laodicea in Syria, & Be- rytos in Phenice iuris Italici sunt, & so- lum earum*) & ibi (*eiusdem iuris, & Ty- riorum ciuitas a diuo Vero & Antonio fa- cta est*) & ibi (*Diuus Verus & Antoni- nus Antiochenses colonos fecit, saluis tri- butis*) otras vezes este derecho y esta exempcion no libraua de pecho, ni de tributo. leg. 1. ff. eodem in princi- pio ibi, (*quasdam colonias iuris Italici, vt est in Syria, Phenice Tyrorum colo- nia vnde origo est Vlpiani*) & ibi (*Ptolo- maydensium enim colonia quæ inter Phe- nicem, & Palestinam sita est, nihil præter- nomen colonie habet.*) itaque nequit

ab

ab hoc iure Itali, deduci nomen His- panum, de hijo dalgo, cum habeat propriam & patriam interpretatio- nem, ipsamque & legibus patrijs, & ferierum gestarum comprobaram, aqua decere non licet homini Hispa- no, nisi plane finistralleuat de legi- bus suis.

38 Præterea & illi errant, & quidē leuiter, qui putant, que este nombre de hidalgo, se dixo, como si se dixera hijo de algū godo, y piés q̄ por ser v- no descendiente de Godo luego es hijo dalgo, no aduertiendo que en tie- po de los mismos Godos, entre los gō- dos aua hijos dalgos y villanos, igno- rando la disposiciō de la l. 1. titulo. de la eleccion de los principes e de lo q̄ ganau lib. 1. del fuero juzgo de los Godos ibi (*Non deue ferescollido de fo- ra de la ciudad, nen de consello de pocos nen de villanos*) & rursū ibi (*quando el rey morre ninguno no deue tomar el re- gno, nen fazerse rey, por força, nen ningun- no religioso, nen seruo, nen otro home es- traño, se non y be de linage de los Godos, e si- jo dalgo, e noble, e digno de costumes*) deste lugar se colige, q̄ no todos los Go- dos eran solo por ser godos, hijos dal- go, y que entre ellos aua villanos, y hijos dalgo, & diximus supra glosa. 1. num. 2. & 3. y de todos los que he- mos dicho consta qual sea este titu- lo que llamamos, solar, y qual se pue- da dezir hijo dalgo de solar conosci- do, y quales son sus partes, las que ha de tener este solar, y que adminicu- los son los que nuestra ley dessea.

Et nota quod fere hæc omnia ad

40

minicula plurimum faciunt ad cau- sas possessorias nobilitatis: Primū fa- cit plurimum nomen familia, que es la voz el nombre y appellido, de quo diximus supra in diuisione huius le- gis, a numero. 40. & supra ista glosa. Secundo facit plurimum, et traher- las auras, de la familia de quibus di- xi supra in diuisione huius operis, numer. 42. & de armis & in signibus multa possent adduci quæ videri po- teris apud Tiraquetum de nobilitate. cap. 2. numer. 4. vbi de insignibus sbermatibus, aut vt vult Aldiatus Schemmatibus, quæ sunt corolla: ex floribus, & herbasculis, quibus circū- dantur armorum, & insignium Cli- pei, & quod sint gētilitia, & quid o- cupa imagines, quid statua, & an solis magistratibus istud ius imaginum o- ram fuerit concessum, & an ignobilis possit sibi assumere arma nobiliū, & an præscribere, vide ibi, illud tamē aduerte, quod arma, siue insignia no- biliū competant liberis, & descendē- tibus velut communia, remanent ta- men apud principem domus, & fami- lia integra in quo est splendor geni- turæ, & familia argumento text. in l. cum diuersis. ff. de relig. & sumpt. l. cum scimus. C. de agricol. & censit. & dicit Bal. in l. fin. C. profocio, & ita in Gallia, & in Hispania, apud prin- cipem familia remanēt, integra, sed apud ceteros agnatos, vel cognatos, sape in aliquo variantur, vide Guil- lelmu de Monferrat. de successiō. reg. Francia. dubio. 2. num. 19. & 20. igitur etiā in possessorijs causis, plu-

rimum

rimum possunt hæc adminicula, & maximi momenti est ipsa agnatio, quia si reperiantur agnati nobiles: item plurimum suadent nobilitate, si vero ignobiles plurimum de trahunt causæ, ratio ea est, quia nequit vna, & eadem agnatio esse in duplici statu, eoque contrario, scilicet, quia nequit esse ignobilis, & simul nobilis argumento, textus in lege si pariter. ff. de libr. caus. ibi (*minime autem prator pati debet, ut pro parte quis seruus sit*) textus in leg. 1. C. de lat. libr. tollenda. ibi; (*quis enim patiatur talem esse libertatem ex qua ipso tempore mortis in eadem personam simul libertas, & seruitus concurrant*) textus in capit. per venerabilem qui filij sint legitimi, ibi (*quatenus eis quominus tibi succederet.*) de quolarius dicemus infra glos. 22. numer. 78. denique omnia quæ profunt, & sunt necessaria in causis proprietatis iuuant plurimum in causis possessorijs.

Domus etiam ipsa plurimum iuuat, ad possessionem, ut ipsa titulo, ut cumque probato magis profit, quod ad onus probationis aduertimus esse vtile supra glo. 8. numer. 5. & domus etiam ipsa qualiter cumque probata inducit familiæ probationem, cum nomine domus familiam proprie intel ligamus, iuxta illud Lucae capitul. 1. (*in mense autem sexto missus est Gabriel Angelus a Deo in ciuitatem Galilee, cui nomen Nazareth. ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Ioseph, de Domo David, (& rursum) & regnabit in domo Iacob in æternum, & illud Vergilij.*

Cum Domus Assaraci, Phiyam, clarasq; Micenas.

Imperio premet, & victis dominabitur Argis.

Sergestusque domus tenet a quo Sergia nomen.

Et vulgo in Hispania sic dicere consueuimus, la casa de Austria, ideoque in causis possessorijs ingens est adminiculum allegatio Domus, & qualis qualis probatio, quia si domum eam plene non probes, de familia probaf se videris, cuius nobilitas maximum est adminiculum ad causam possessoriam.

Ingens item adminiculum est, etiam ad causas possessorias si is qui litigat, aut eius maiores, aut fratres aliquid percipiant del solar, o de la deuifa, la qual ha de auer el hijo dalgo conforme a la ley 3. tit. 25. part. 4. y que sea oy esta deuifa, y que aya sido antiguamente vide en la coronica del señor Rey don Iuan el primero año 12. cap. 10. a lo que no aduertio Gregorio Lopez en la misma ley 3. y por esso no atino al verdadero sentido deste vocablo, deuifa que en efecto es solar, y los que alli lleuan comida son hijos dalgo deuiferos oyay la de san Mederi en la Rioja, & diximus supra glos. 9. numer. 27. y ay otra en Nauarra que es la de Picina, y son como solar.

Lo mismo es de gran momento, y adminiculo grande y de substancia, si lleua algo de la Behetria, de qua egimus supra, glosa. 6. §. 1. numer. 13. quia communio en el solar, en la deuifa

uiffa, en la Behetria arguit comunio nem generis dicta lege. 3. quia gentilitia sunt, & quia licet argumentari de rebus ad personas, & contra. le. qui furere cum gloss. ibi. ff. de stat. homin.

Tienen gran fuerça de adminiculos tambien para en las causas posesforias los exercicios liberales de letras, y armas, si en ellas se exercieron los antepassados del que litiga vide latiffime Tiraquel. de nobilit. capit. 2. & capit. 3. & sequentibus; habes ergo, las partes del solar, que sea solariego, la casa que aya de ser fuerete, en Montaña, no en poblado, con armas; el appellido mismo del solar, de la casa, y del señor, no diuidida; habida por varonia, no por titulo particular aunque esto de varonia como quieraque el reyno admita hembra, no feria de mucho inconueniente que el solar aya venido a hembra lege. 2. titulo. 15. part. 2. si en los antepassados ay agnacion y varonia, habes etiam ad possessionem adminicula de quibus nostra lex: el appellido, voz y nombre dela familia, las armas; la agnacion, la comunio, el exercicio hidalgo, quæ adminicula facile suadet nobilitatem, de la caualleria, quantum probet nobilitatem, etiam quoad petitorium diximus supra glossa. 1. §. 1. numer. 5. & quod in multis casibus nobilitas ista probetur sine actu particulari, quando resultat ex historijs authenticis diximus supra glossa.

43 7. numer. 17. 18. & 25.

Et postremo nota vnum maxi-

me vtile, que el que probare casa de solar desta manera y con estas partes ex decisione dictæ legis. 9. hoc titul. & lib. & dict. 1. 3. titul. 25. par. 4. & ex autoritate historiarum quas adduximus; no tiene que probar, que en la tierra en donde esta esta casa, aya distincion de pecheria o no la aya; singularis declaratio ad ea quæ notauimus supra glo. 7. numer. 23.

44 De todo esto se infiere que es impertinencia para probar casa de solar, articular assiento primero en la yglesia, y yr a ofrecer primero, y tomar paz primero, o tener en cierto lugar en alguna yglesia, o derecho de exercer algun officio en la republica o de nombrar quien le exerça, aunque sea el tal officio de justicia, porque ninguna destas cosas toca a solar ni solariegos; ni por ley, ni por historia, bien es verdad, que son adminiculos para las causas posesforias, pero para probar solar, yo no se ley ni historia que lo diga; & licet nobilis debeat sedere in templo in altiori loco, y debet accedere ad oblatione prior & accipere pacem prius, ex dispositione legis. 23. titul. 21. part. 2. ibi (*De guisa que ninguno debe estar en yglesia ante ellos quando estuuiessen a las horas*) & ibi (*ni otro ninguno non debe de yr a ofrecer, ni tomar la paz antes que ellos*) & debent honorari, ibi (*que do quiera que los omes se fallan con ellos que se les omillaban e oy en dia tienen aun por costumbre en España dezian los buenos e honrados, omillamonos*) & nobilis debet sedere in honorabili loco glossa in. §. alii, verbo

verbo altiori loco instit. de bon. pos. Gerardus de Petrasancta, singula. 35. & adducit multa Tiraquel. de nobilitate capit. 20. num. 51. & 55. & sequētib; & plura apud Antoniū de Lara & Cordubā, in principio. le. si quis a liberis. ff. de liber. agnos. num. 23. vñ que ad numerum. 32. & Casæneus in cathologo. 1. part. considerat. 12. vbi de literatis & nobilibus, quod debet sedere honorabilius cæteris, & Dida cus Perez in. l. 1. tit. 5. libr. 1. ordina menti, Oratora de nobilitate. 5. part. capi. si. num. 15. & de matronis, quod debeant sedere honorabilius quam aliæ mulierculæ las. in lege si nō sor. rem. §. libertus. num. 23. ff. de condit. indebiti, & in. l. 1. §. penultimo. ff. de aqua publi. arcend. quanuis autē hęc ita scripta sint, nobilis certe defendē dus est in priori loco si ibi sedere cōsuevit, eamque si ignobilis cōsuevit habere altiore locum nō est ab eo eiiciendus, nec repellendus, vt super be sedeat nobilis tenet Faber in dic. to. §. aliam vide Mazarium consi. 25. vbi optime & late, & nos diximus de expensis & meliorationi. capite. 8. ad fin. & infra glof. 35. numero. 59. vi de ibi, itaque hoc de altiori, & priori lo co est quidem adminiculum ad cau sas nobilitatis possessorias, sed nihil pertinet al solar, & quia vt dixi ex Fa bro in hoc plurimum potest consue tudo, & vsus, & possessio ex Bald. in. lege obseruare. §. antequam de offi cio procōsul. Boerius decif. 155. mul ta Casæneus in cathalo pagina. 426. Secundo infertur, que las mas de

las casās que oy se alegan y prueba en las audiencias no tienen estas par tes que he dicho, ni concurren en ellas la notoriedad que las leyes y hi storias requieren, porque las mas de estas casās no tienen suelo, o solar, ni solariego, ni appellido, y se articulan en poblado, y en tierra llana, y ver daderamente ay en esto gran excel so, cui existimo debeic iudices corda tos occurrere, in quorum arbitrio hęc omnia posita sunt, dum tamen capi tosum fugiāt arbitrium, & ad leges, & historias confugiant.

Notabilia ex. §. 1. glof. 18.

- 1 *Conditio originis longinquitate tempo ris non patet.*
- 2 *In antiquis testimonium de audiu ple ne probat.*
- 3 *Agitur de rex. in. c. licet ex quadam de testibus.*
- 4 *Traditur ratio ad rex. in dict. c. licet ex quadam ex. l. 2. tit. 21. par. 2.*
- 5 *Quomodo sit intelligendum, quod tra diunt, quod rex. in dict. c. licet ex qua dam non possit allegari nisi in causis matrimonij.*
- 6 *In antiquis fama facit plenam fidem.*
- 7 *Adducitur communis opinio circa au ditum & famam in antiquis.*
- 8 *Adducitur opinio Abbatis, & refuta tur.*
- 9 *Diluuntur fundamenta Abbatis.*
- 10 *Adducuntur Corneus, & Ripa, contra communem.*
- 11 *Diluuntur opinio Cornei, & Ripa.*
- 12 *Si cum fama, & audiu concurrant in stru-*

strumenta antiqua inducitur noto rium.

- 13 *Fama debet esse illa ssa & integra, & auditus constans sine varietate, sine repugnantia & contrarietate, aliter non probant.*
- 14 *Testes an probent alij de patre alij de auo, alij de proauo.*
- 15 *An iure Hispano communis sententia sit vera.*

§. Primus glo. 18.

Roximum est, vt agamus de parételle, & generis proba tione postquam enim e gimus del solar, breuiter agemus de paréntella, & descendencia, frequē ter enim isti qui allegant, casa de so lar, prueban su descendencia del se ñor del solar, por varonia y hazen a vno de sus mayores abuelo, o bis a guelo, hermano del se ñor de la ca sa, y las mas vezes esta descendencia se trahc tan de atras, que no puede auer testimonio de vista, y se occur re a testigos de oydas, aliquando e nim conditio originis longinquitate temporum non patet, text. in cap. longinquitate. 12. q. 2. Zazius consi. 5. lib. 1. num. 3. & ponit modos probā di gentem, & genus glo. celebris in leg. 1. ff. de proba. in antiquis autem omnes fatentur sufficere testimo nium de auditu, propter antiquita tem. l. si arbiter. ff. de probatio. vbi glof. & est textus & glof. in leg. in summa. §. idem labeo. ff. de aqua pu bli. arcenda. vbi Bartolus, numer. 6.

querit de parétella, an probetur per testes de auditu, & ait quod sic, & allegat glof. ibi, idem tenet Baldus in authen. quas a ctiōnes. C. de S. S. eccle. vbi refert Archidiaconū qui de hoc dubitarat in capit. si plures. 16. q. 6. & ibi tangit quæstionem, tenet Anto. de Butrio in capi. licet ex quadam de testibus, ibi (cum propter hominum breuē vitam testes de visu que ad septimum gradum deponere non valerent.) ita inquit ibi text. & hęc verba, text. ponderat Imola in dicto §. idem labeo, & Ioannes Andreas, & Abbas, in dict. c. licet ex quadam, inferentes ex omnibus his iuribus, quod in excedentibus memoriā hominum sufficit testimonium de auditu. & copiosius tenet Aretinus consilio. 37. vbi respectu paréntella hanc defendit opinionem, & agit de text. in dicto. cap. de paréntella, de quo nos agemus inferius, hoc. §. 1. & concordat cum secunda parte eius textus. l. 20. titulo. 2. partit. 4. vt dicemus, vbi Gregorius Lopez in glof. para desfazer, idem tenet & ait quod Bartolus & Glossa, in dicta lege. si arbiter, & in dicto. §. idem labeo intelligunt textum in dicto. ca. licet ex quadam, quando agitur de separando matrimonio, vt euitetur peccatum, de quo nos infra agimus latius, hanc conclusionem plurib; relatis infra faciemus communē, & qua in iudicando, & consulendo omnino seruari de iure comunī debeat, sed quia rota disputatio pen det ex vero intellectu, textus in die-

to capit. licet ex quadam ideo aduer-
te ad duo Primum quod ultra quar-
tum gradum nihil deuiat, a recepta
sententia, & hæc interpretatio desum-
mitur ex litera textus, quia cum pro-
hibitio non extendatur ultra quar-
tum gradum nihil ad summum Pon-
tificem pertinebat, in illo casu inue-
stigatio illa an, scilicet, cognatio, &
parentella ultra quartum gradum
probaretur testimonio de auditu,
nec ne? & hoc non aduertit Bartolus,
nec glo. in dicta. l. si arbiter, & in. d.
§. idem labeo, ideo illa interpreta-
tio conuenit literæ dicto capit. licet
ex quadam, ut ultra quartum gradu
nihil sit correctum eo iure, sed remaneat
communis & recepta sententia intacta,
ut in antiquis recipiatur testimonium
de auditu, at vero intra quartum gradum
intra quem est prohibitio summus Pontifex
statuit regulam, ut scilicet, non recipiantur
de cetero testes de auditu, ad quod
aduertit Bartolus ubi supra. sed addit
exceptionem ad regulam, nisi sint testes
graves, qui audierint a grauib; item,
& pluribus, & probis, & ponit alia
requisita necessaria, ut testimonium de
auditu possit recipi intra quartum gradu-
& hic est genuinus sensus eius textus,
& merito intra quartum gradum in
causa matrimonij non admittit generaliter
testimonium de auditu, quia ut plurimum
possunt reperiri testes de visu, ad eum
usque gradum egregia ad hoc. l. 2. titu. 21. par-
ti. 2. quæ suadet hunc intellectum,

ibi, (*Fasta el quarto grado que llamamos
bisaguelos porque dende aquel tiempo no
se pueden acordar los homes.*) de quo
textu egimus supra glos. 12. & est ve-
rus sensus ad dictum capit. licet ex-
quadam, cui non obstat nostra lex
admittit auditum, quando testes
non potuerunt cognoscere auum,
non enim loquitur in filiatione, sed
in solutione, ut patet ad literam.

Ex quo sensu patet aperte, quod
ad quartum usque gradum sit probanda
parentella per subsecuta matrimonia,
quia ex dicta lege. 2. usque ad illum
possunt reperiri testes qui recordentur,
ultra quartum autem gradum sufficit
auditus de genere, ita tenebat Baldus
in lege cum super. C. de reuendicat. &
quadrat hæc traditio cum decisione dicti
capitis. licet ex quadam, quæ intra quartum
gradum requirit matrimonia, ultra
vero minime, & est de mente Fran-
cisci de Aretio dicto consilio. 37. ubi
ultra gradum quartum admittit
testimonium de auditu, sine requi-
tis illis de quibus in dicto capit. li-
cet ex quadam, & ait quod illud est
conforme iuri communi, de quo vi-
di sepius dubitatum sine certa ali-
qua luce, & patet ex his quæ dice-
mus hæc glos. numero. 4. quia omnia
ibi dicta habent locum in genere
antiquo, & antiqua parentella ex
Bartolo ubi supra, & glos. in lege. 1.
de probat.

Et ex his patet quid sibi velint,
qui asserunt textum in dicto. c. licet
ex quadam non posse allegari ad de-
cisio

cissionem causarum, quia continetur
particularem rationem in causis ma-
trimonij, ita dicebat Paulus consili.
56. lib. 1. numer. 4. Aymon de anti-
quitate versiculo, visio, de fama, nu-
mero. 5. in fin. Ancharranus consil.
194. Decius consilio. 595. ad finem,
& ad hoc refert Aretinum dicto cõ-
silio. 37. ubi non tenet id indifferen-
ter sed cum distinctione quam di-
ximus num. 3. & 4. tenet Raynerius
de forliuio in dicta. leg. si arbiter, &
ibi Fulgosus, & tenuit gloss. in. l. si.
ff. de aqua publi. verbo, audierunt,
glo. in dicto. §. idem labeo, Bart. in.
d. l. si arbiter, & in. d. §. idem labeo,
qui omnes putat tex. in. d. c. licet ex
quadam non posse allegari, nisi in
causis matrimonij, quod quidem in
distincte non est verum, nam ultra
quartum gradum bene admittit ge-
neraliter testimonium de auditu, id
que in priori parte, at vero intra
quartum gradum, quia ut plurimum
reperiri possunt testes de veritate,
& visu non admittit testimonium
de auditu, & ad illa duo est, oportu-
nissima dicta. l. 2. titu. 21. part. 2. ad
vero addit exceptionem ad regulam,
ut intra quartum gradum admit-
tantur testes de auditu cum requi-
sitis tamen ibi expressis non aliter,
& hoc postremum admittit, ut eui-
teretur peccatum, & in hoc quod ad-
mittit testimonium de auditu intra
quartum gradum habet aliquid spe-
ciale, quia de veritate futurierant
ex dicta. l. 2.

Et non solum hoc de auditu recep-

tum est, verum idem traditum est
de fama, & auditu in antiquis, ut ge-
neraliter fama sola, vel cum auditu
vel agatur de dominio, vel de gene-
re, vel de re vlla antiqua plenam fa-
ciat probationem quam opinionem
duabus, aut tribus allegationibus
possem comprobare, apud quas re-
perientur reliquæ, sed ut pateat
quam facile sit longam scribentium
seriem adducere, atq; eo colore im-
peritorum ingenia captare, prater
morem singulos adducam, illud ta-
men aduertens, maiorem eruditionem
esse in iurium vera, & vtili ex-
plicatione, quam in authorum rela-
tione, & si sciam esse plurimos, qui
hæc longa authorum relatione de-
lectentur, quos vrinam vera iurif-
consultorum, inuestigatio æque de-
lectaret, accipe igitur proliam al-
legationem, ad hoc ut in antiquis,
siue genere, siue dominio, siue ope-
re, aut facto, fama & auditus plene
probent, hanc opinionem tenet ori-
ginaliter Angelus in d. l. qui natu-
ra. §. eum absente. ff. de nego. ge-
stilitum tenet idem Angelus in. l.
Titius. ff. quibus mod. pig. vel Hy-
poth. soluat. idem Angelus in. l. qui
dam in suo. ff. de condi. instit. ubi e-
nim agitur de facto a quo distamus
saltem per spacium centum anno-
rum fama & auditus sufficit pro ve-
ra & plena probatione, eleganter
loquens probat Alexand. consil. 15.
lib. 5. tenet Innocentius, in cap. ve-
nitens. el. 1. de testibus. & in ca. quid
per nouale, de verborum sign. Spe-

culator titulo de probat. §. 1. versic. & noto, idem Innocentius in. c. cū causam de iuramē. calumn. Cynus, in. l. si quidam. C. soluto matrimon. Bald. Angelus, & Salycetus in. l. pro pietatis. C. de probat. Bald. optime in auct. quas actiones. C. de S. S. ecclesijs. vbi & de fide instrumenti a riqm, & in. l. cum super. C. de re iudic. vbi de genere, & in. l. conuen tualam. C. de epis. & cler. & in. l. in bono fidei. C. de reb. creditis, Antō. de Butrio in. c. veniens el. 1. de testi bus, & in. d. c. quid per nouale, tenet quod probatio de auditu, & fama sufficiat etiam ad factum a quo dif ferentia solum per spacium quadra ginta annorum, quia hoc dicitur an tiquum; tenet idem Alex. consil. 4. vol. 2. num. 28. tenet Archidiaconus 16. q. 3. in. c. immemorantes, tenet Bal. in. l. nō ignorat. c. qui accusare nō possunt, & in. l. exēplo. C. de pro bat. tenet Ioā. de Imola, in. c. cum causam de probat. tenet testio Alex. xan. consil. 1. libr. 4. nu. 22. Decius in eleganti cōsi. 428. par. 3. vbi nu. 3. di cit, quod ab hac opinione in iudicā do non est recedendum; & in. d. cō sil. 375. & dicit dicto consil. 428. dic to num. 3. quod hac est communis opinio idem resoluit Arerinus con sil. 37. idem Romanus consil. 109. & consil. 424. Imola consil. 116. Baldus, consil. 75. lib. 3. Andreas Siculus, Bar barta, consil. 6. & consil. 18. lib. 2. & cō sil. 17. & consil. 27. & consil. 37. libr. 3. & consil. 28. & consil. 43. & consil. 90. lib. 4. tenet hanc & communem

dicat Felinus in. c. veniens el. 1. de te stibus, nume. 16. Petrus de Ancarra. consil. 209. & consil. 305. & consilio. 194. Romanus consil. 26. et consil. 109. et in. l. si vero. §. de viro. ff. solu ma tri. Ioannes Andreas in. d. c. licet ex quadam, et ibi Abbas, modernus, et Ioannes de Imola in. l. 2. §. idem labeo. ff. de aqua publ. arcend. tenet ibi Bartolus, et Raynerius de forli uio, & Fulgos. in dicta. l. si arbiter denique hac opinio est communis a qua non sit recedendum in iudi cando ex Decio dicto consilio. 428. et est communis opinio secundum quam obtinuit Angelus, vt ipse ait in dicta. leg. Titius, tenet ex nostris Gregorius in. l. 20. titul. 9. part. 4. ha bet hac opinio pro se tex. in dict. l. si arbiter, et in dicto. §. idem labeo, in genere, et parentella est melior text. in dicto. c. longinquitate. 12. q. 2. & in dicta. l. 2. titulo. 11. par. 2. ibi, *(en dende alliā de hante nose acuerdan los omes.)*

Sed aduerte ad miserā conditio nem nostræ huius iuris prudentiæ in qua nihil adeo firmū est: quod nō controuersa disputatione labefa scitur contra hanc comunē & recep tā opinionem tenebat Abbas in. d. c. veniens el. 1. de testibus, versic. que ro. & in. c. inter dilectos, de fide in stru. nu. 5. & in. c. licet ex quadā de testibus nu. 2. in his locis dicebat do minus Abbas, contra hanc comunē & receptam sententiā, quod tes timonium de auditu, & fama non concludunt necessario, quia sunt falla-

fallatia testimonia. c. cum in iuuen tute, de præsumptio, dict. c. licet ex quadam, & quod probatio debet concludere necessario. l. neque na tales. C. de proba. c. in præsentia. de probat. secundo, quia non reperitur iure cautum, quod fama probeat, ple ne vnde Abbas dicebat insistens, in sua illa opinione, in. d. c. veniens, quod non esset iustum, quod si per famā probo quod iam sunt mille an ni, quod domus tua fuit ecclesia con secrata, hoc sufficiat vt ea tibi aufe ratur, & allegat pro hac sua opinio ne, tex. in. c. si duo. 35. q. 6. vbi in pro bandis gradibus affinitatis nō suffi cit sola fama, nisi etiā cōcurrat cōfes sio coniugū, & tamen sunt quidam gradus excedentes memoriam ho minū, & in quibus admittitur pro batio de auditu iux. tex. in. ca. licet ex quadā de testibus hæc sunt ratio nes domini Abbatis contra hac cō munē opinionē in. d. c. veniens ex qua sententia dicebat in. d. c. inter dilectos, & in. d. c. licet ex quadam, quod debet imputari ei qui tantum tempus frustra emanibus elabi pas sus est, & in effectu tenet, quod pro batio de auditu, & fama in antiquis probeat respectu eius qui de præsen ti possidet, non vero si præsens sta tus rei contradicat antiquæ fame, & auditu, quod secuti sunt Thobias Nonius, consil. 6. nu. 10. & Ripa in. l. remque nobis colu. penul. in fi. ff. de acq. pos.

Sed Felinus in. d. c. veniens nu. 16. referēs Arer. dicit omnia addu-

cta ab Abbate cōtra comunē opi nionē esse phātasias, quia iura in fac tis antiquis admittāt hoc gen⁹ pro bationis. d. l. si arbiter. d. §. idem La beo, & dicit quod est necessariō cō cludēs in antiquis. d. c. licet ex qua dā, nec debere quicquam imputari his qui præcesserūt, cur nō egerint, quia forte ignorarūt, & idē Feli. ref pōdet ad tex. in. d. c. si duo, multipli citer, & ait inter alia quod dispositio eius tex. inducta est in fauorē sa cramēti, & ideo quod nō potest trā hi ad alios casus, & ita reprobat fan tāsias Abb. quas etiā reprobat De cius in. d. cōsi. 428. & latissime Are tinus in. d. c. veniens, quibus adde quæ diximus late gloss. 12. num. 80. quia sunt pulchra, & vtilia ad hanc rem quā tractamus, & cōmunis opi nio indistincte recipienda est, in an tiquis, vel repugnet præsens status, vel possessio, vel nō repugnet, ita vt præsens possessio, & status rei, ni hil prohibeat quim cōtrariū probe tur in antiquis per famā, & auditū, ita vt cōmunis & recepta sententiā habeat locum indistincte.

Fortius tamen insurgit inhære do ferē sententiā Abbatis & Ripæ cō tra comunē Corneus consil. 26. libr. 4. & in consil. 130. eodem libr. & in consil. 35. prima parte, & consil. 19. 2. parte, quem sequitur Socinus cōsi. 194. lib. 2. colum. fin. & ad hoc Cor neum refert Decius consil. 428. ait enim, quod agens videtur deduce re dominium, aut ius suum de præ senti, quando agit, & ideo ad probā

dum suam intentionem, quod debet probare dominium, aut ius de presenti, quod si praesens dominiū aut possessio sit penes alium, scilicet reū, quod nihil probat, & istud aduertit Ripa vbi supra, vt scilicet, auditas nihil probet in antiquis, cōtra eū qui de presenti possidet, quia repugnat praesens status, cum Abbate, & Thobia Nonio vbi supra, & quia praesumptio dominij resultat ex ipsa possessione. l. fin. C. de reuendicat. & quia talis possessio habet pro se iuris praesumptionem, & quod res sit Burgensatica, & nō feudalī, quando possessio repugnat feudo, Bald. in. cap. 1. in principio, & in. §. cum autem de controuersia in uestitu. Ioannes Andreas, in. c. nimis de iure iurand. Alexand. consil. 109. volumi. 1. Afflictis decisione. 277. numer. 6. Alexand. consil. 119. volumi. 1. Andreas de Ileria, in. c. 1. de controuer. feudi. apud par. termi. & in. c. 1. §. si quis per triginta, vbi Baldus si de feudo fuerit controuersia, & ideo dicit Corneus vbi supra, se consuluisse, quod vbi agitur de probando dominio de presenti, non sufficiat fama, & auditus de antiquo subdit rationem, quia si hoc admitteretur, concurrerent duo specialia, contra dispositionem. leg. 1. C. de dotis promissione, primum quod dominium antiquum probetur per auditum & famam, secundum quia probatio praesumptiua traheretur de praeterito ad praesens, & non esset directa probatio, hae sunt rationes. Cor-

nei contra communem.

Sed Decius vbi supra, ait quod omnino non est recedendum ab hac opinione communi in iudicādo cōtra Corneum, de quo ait nō esse curandum, idem tenet contra Corneū de quo ait non esse curandum, & cōtra Abbatē, Aretinus, in. d. c. venies, & is primus vocabit dicta Abbatis fantasias, & aiunt, quod probatio de praeterito trahitur ad praesens praesumptiue, & quod est directa probatio etiam contra eum qui possidet, & quia probatio praesumptiua est vera probatio leg. si tutor petitus. ff. de periculo tuto. l. si quis locuples. ff. de manumissi. testam. l. licet imperator. ff. de legat. 1. & vere probat qui probat ex praesumptione Iafson in. l. 1. C. de testamen. milit. numer. 10. & propterea dicunt, quod nō est inconueniens, quod duae specialitates concurrant, si vnum speciale veniat in consequentiam alterius, vel quādo procedunt ex diuersa causa, Barto. in. l. si is qui pro emptore. ff. de v. fucap. ita concludit Decius, & ante eum Aretinus contra Abbatem, & Corneum, & remanet communis opinio defensata vti ipsi dicunt, aqua non fit recedendum.

Sed tamen aduerte aliqua circa 12 receptam sententiam maxime necessaria, & ad eam rem quam tractamus, quod si cum fama, & auditu concurrant instrumenta publica, & authentica monumenta, aut historia, quod ex fama, & auditu iunctis his adminiculis resultat no-

to-

notorium, quia hae ipsa adminicula, instrumenta, historia, & monumenta, sunt dispositiua, ita notat mirabiliter Baldus in capite, cum causam, de de probatio. & optime in authen. quas actiones. C. de sacro sanctis ecclesijs, et eum refert, et sequitur Decius dicto consilio. 428. numer. 5. et vide Socinum consilio. 39. et optime Alexandr. consilio. 15. volumine. 5. ex quibus contra, si instrumenta historia, aut monumenta reperiantur contra hanc famam publicam, et auditum maxime nocebunt quod latius patebit ex numero sequenti, vnde ad parentellam nobilem parum proderit praesens status ignobilis, maxime vbi adminicula hae acceperint, quia parentellae nobilis inducent notorium.

13. Secundo nota eleganter, et vere et vtiliter quod hoc testimonium de auditu, quod plene probat, et de fama, quod quidem ex recepta sententia facit veram probationem, debet esse constans, perpetuum, generale, et vniuersum, apud omnes sine varietate, sine contrarietate, de quo est singularis text. in. c. de parentella. 35. q. 6. el. segundo, ibi (in quibus omnibus, nec varietas, nec contrarietas vlla reperiri debet.) et hoc est quod ait Bartol. in. l. 1. §. idem labeo. ff. de aqua publ. arcend. quod fama debet esse illesa, et constans, idem dicit Bald. in. l. conuenticulam. C. de epif. copali audientia, et hoc est, quod dixit Cumanus, consil. 78. quod testes de auditu non probant quando au-

ditus in aliquo prosternitur, et ideo dicit Curtius lun. consil. 17. Aymon de antiquitate, versic. nunc de fama num. 2. et est ratio, quia cum hoc testimonium de auditu sit exorbitans a regulis iuris oportet, vt sit constans apud omnes perpetuum, perpetuo tenore sine contrarietate, sine varietate, sine repugnantia, ideo plurimum conuincit ex monumentis, & instrumentis, et testibus contrarijs. l. census, et monumenta. ff. de probat. ex quibus patet apertissime, et vere quid iudicandum sit in causis his quotidianis nobilitatis in quibus est contrarietas aperta ex scriptis antiquis, et ex contrario auditu, ita vt reperiatur varietas, et contradictio, et repugnantia, quia erit locus text. in dicto. c. de parentella.

Præterea nota quod cum litigās 14 ex his quae superius diximus teneatur probare aliquor gradus sui generis per subsequuta matrimonia, nō vero omnes, saltem vltra quartum gradum ex dict. c. licet ex quadam, et dict. l. 20. titu. 9. par. 4. ibi (de aque illos gradus que cūentiam) facit gloss. in dicto. c. de parentella, et in dicto ca. licet ex quadam, is tamen qui probat genus suum non dicitur adducere testes singulares, si alijs testibus de se, alijs de patre, alijs de auo, probet, et tota probatio recte constabit ex omnibus his testibus, nec dicitur genus per partes, et per testes singulares probatum, gloss. in dicto. c. de parentella, glo. vltima, in dicto. c. licet ex quadam, ita resoluit Abbas

post longam disputationem, a num. 10. ibi, vide Angelum consil. 231. cū dem, & Imolam in. l. ex facto. §. itē quero. ff. de vulgari, Anto. de Burri. in repet. c. fin. de consuetudine, Ioā. Andre. in. c. l. de arbitris lib. 6. vbi si probetur consuetudo, & duo testes deponant de vno actū, & alij duo de alio, quod non sint singulares, & de fructibus, si duo testes dicant vno anno collectos esse octo corbes, & alij duo altero anno decem, quod recte probentur decem, & octo, & vide Speculatorem in titulo de testium productione, & titul. de inquisitione. §. 1. versu. quid si vnum, vbi quod si duo testes deponant de mero imperio, duo alij de mixto, quod vtrūque sit probatum, & vide Felinum, in dicto. c. licet exquadam, vbi latissime prosequitur singularitatem testium, & ex his quæ diximus gloss. 2. §. 1. a nu. 33. habes fere omnia quæ pertinent ad singularitatem testium hac nobilitatis materia. vide Molinam lib. 2. c. 6. num. 34.

Sed aduerte ad vnum in Hispania maximi momenti, quod forsitan iure nostro correcte videri potest sententia illa de recipiendo testimonio de auditu circa parentellam, in antiquis, & diu me torfit, & torquet adhuc ista consideratio, quam vt teneas, reuoca in mentem quod illa communis opinio tot tantisque viris recepta de admittendo testimonio de auditu & fama in antiquis habet duo solum iura pro se, vt patet ex Felino, Aretino, Alexand. Decio,

& Barto. scilicet. l. si arbiter, & text. in dicto. §. idem labeo, & vide quod vtriusque huius iuris est eadem species eadem dubitatio, eadē decisio, eadem decisionis ratio, & ambo iura loquuntur in opere facto, & queritur de die & consule, aduerte etiā & est secundum fundamentū, quod gloss. in dicto. §. idem labeo, & in dicto. l. si arbiter, querunt, an decisio earum legum sit recipienda in omni facto antiquo, & refertur ibi opinio antiquorum qui dicebant, decisionem illarum legum non esse trahendam ad reliqua facta antiqua, at vero communis opinio obtrahit vt trahatur, & postea prior Bartolus traxit extensionem illam ad parentellam, in dicto. §. idem labeo, & ab ea extensione dimanauit communis illa opinio de qua supra, modo his ita discretis venio ad nostra iura & quidem. lex. 29. tit. 16. part. 3. concordat in facto, & in decisione, in dubio, & ratione decidendi cum dicto. §. idem labeo, & cum dicto. l. si arbiter, & versatur in opere facto, & queritur de die & consule, admittit in hac specie testimonium de auditu, deinde (quod pertinet ad nostrum propositum) facit sibi dubium, quod fecerat glo. vtraque ibi, scilicet, an decisio illarum legum sit extendenda, & admittenda in omni facto antiquo, & reiecta communi opinione quæ extensionem admisit, sequitur veterum opinionem, quæ extensionem negabant ad facta antiqua, & ita negat extensionem, in qua se fundat

fundat communis opinio, ibi (mas en otro pleyto no debe ser cabido testimonio de oydas como de suso diximos) dixerat autem supra lege. 28. eodem titulo: & par. non esse recipiendū testimonium de auditu nisi in casibus expressis a iure, & ita reiecta communi opinione per dictam. l. 29. & constituta apud nos regula de non admittendo testimonio de auditu nisi in casibus expressis a iure, plane cū hic casus de parentella etiam antiqua non sit expressus nostro iure, certe non est apud nos probanda testimonio de auditu, Gregorius in. d. lege. 29. nihil horum adnotauit, ideo parum, aut nihil ad hoc aduertunt aduocati.

Nec his obstat. l. 20. tit. 9. part. 4. quia respondeo, & vere, & vtiliter, quod tex. in. c. licet exquadam, vt dixi, admittit testimonium de auditu vltra quartum gradum, & in hoc concordat cum communi opinione, & ipsam comprobatur, hoc vero non reperies in. d. leg. 20. vt videas quam accurate scripta sit ne pugnaret cū. l. 29. & cum. l. 28. tit. 16. part. 3. in secunda parte in dicto. c. licet exquadam intra quartum gradum admittitur testimonium de auditu, contra iuris regulas, & contra. d. l. 2. titu. 21. par. 2. idque in causis matrimonialibus, ad euitandum peccatum, cum hac secunda parte concordat dicta l. 20. & admittit in hoc requisita illa quæ requirebat. d. c. licet exquadam & ita vides, quod Nostra iura, semper sunt sibi constantia contra con-

munem opinionem, illud vero ridiculum est, quod passim obijcitur, scilicet, fore probationes, omnino impossibiles, nisi admitatur communis opinio, quasi vero spōsionem fecerit ius, traditurum se modum probandi, quæcumq; probari expediat, an non constituerit aperte, deficere aliquando probationem non ius.

Notabilia ex glosa. 19.

- 1 Tributa prescribuntur contra regem, ex causa nobilitatis probata.
- 2 Per quos actus prescribatur hoc tributum.
- 3 De bona & mala fide remissive.
- 4 Quantum hac tributa debeant regi nostro remissive.

Tal que con buena fe pue da prescribir la libertad de los derechos debidos al rey.

Glos. 19.

HIC tibi erit aduertendum ad id quod sapitius diximus, scilicet; nobilitatem probari, at vero tributa prescribi, patet ex verbis legis nostræ statim in principio secundæ partis, ibi (si alguno dixere) & ibi (y probare) & quæ latissime diximus gloss. 7. num. 47. & sequentibus, ex quibus iunctis his verbis (puedan prescribir la libertad de los derechos) insurgit, vt prescriptio versetur circa tributa, & probatio circa nobilitatem, ita vt licet tributa nō possint prescribi

leg. comperit, & ibi Bald. C. de præscript. 30. vel. 40. anno. Abb. in. c. cū nobis, & c. ad audientiam de præscript. Balbus de præscript. 2. part. q. 1. l. 1. tit. de las præscript. lib. 5. ordin. l. 6. titul. 29. part. 3. tamen ex hoc titulo nobilitatis, probato titulo, bene sequitur tributorum præscriptio, & nota quod est vere præscriptio, quia acquirit sibi, & detrahit regi: Aym. de antiq. 4. part. differentia. 7. num. 21. Abb. in. c. fin. de consuetud. Corneus consilio. 268. libr. 4. Decius consilio. 134.

Nota secundo, quod in hac præscriptione, sufficit, quod tributū exactum sit ab alijs, & non a te, cum potuerit a te exigī, & non est necessaria interpellatio, scilicet quod a te petitum sit, & tu negaueris, ita tenet Aymon consil. 111. Panormitanus. cōsil. 94. libr. 1. & consil. 26. libr. 2. Paulus consil. 313. libr. 1. Cornetis consil. 43. libro. 2. consil. 22. libr. 3. & consil. 142. eodem libr. & resoluit D. Didac. in regula possessor. 2. par. §. 2. num. 7. versiculo, secunda rerum species, contra Alexandrum consil. 136. lib. 2. num. 19. qui requirebat interpellationem, & contradictionem, & contra Barro. in leg. in filijs. C. de decurionibus libr. 10. & contra Curtium consil. 60. & Rubeum consil. 21. & contra istos tenet idem Aymon de antiq. 4. par. cap. circa præmissa, numer. 36. & 38. & ad legem, cum sciimus. C. de Agricolis, & censitis libr. 11. respondet Aymon ubi supra, & D. Didac. dicto versu. secunda, sed for-

san melius dices, ubi a filio semper fuisse exactam præstationem, quia pater (ut dicit rex.) pro filio semper ex soluit, ideo nihil curandum est de interpellatione, & negatione in casu dicti. l. cum scimus: nec enim regi fit præiudicium, nec utilitas ei pro quo absente, aut non interpellato tributum solutum sit, & ita tota die in praxi articulatur, que los cogedores pasauan por las puertās de estos, y cobrando de otros dexauan a estos, & est præaxis iure probata, diximus glof. 17. numer. 27. de bona & mala fide diximus late de expensis & meliorationibus. c. 23. a. numero. 9. post domin. Didacum in dicta regula possessor. 2. part. §. 6.

Et verba illa, (*de los derechos debidos al rey*) quo iure tributa debeantur regi diximus supra glo. 9.

Notabilia ex glof. 20.

- 1 Filius legitimus quis sit, & quis proprie dicatur.
- 2 Filij legitimi sunt secundum naturam procreati, sunt segun ley, sunt sagrados.
- 3 Filij legitimi sunt proprie filij naturales & quare.
- 4 Pater legitimus dicitur proprie pater naturalis & quare.
- 5 Filius legitimus nullò iure quispiā præsumitur.
- 6 Filiatio quomodo probetur.
- 7 Vbi agitur de filiatione non ad totum effectum filiationis minor probatio requiritur.

- 8 Agitur de glofa in cap. Nicha el, de filijs præbit. contra D. Did. Couar.
- 9 Filio legitimo nihil nocet matris adulterium.
- 10 Non filiatio quomodo probetur.
- 11 Filij legitimi gaudent parentum nobilitate.
- 12 Naturales filij sunt procreati contra natura leges.
- 13 Repræditur Iustianus, & notatur Barro. & Tiraq.
- 14 Coniunctio solum viro, & uxori lege naturali & diuina concessa est.
- 15 Adducitur Ethnicorum antiqua opinio.
- 16 Nuptia initio nascentis orbis, cum homine primo ceperunt, solennitas vero nuptiarum a iure civili dimanauit.
- 17 Naturalis filius non est consanguineus patri, nec agnatus, nec cognatus.
- 18 Filij naturales olim prius repellebantur a bonis parentum.
- 16 Naturales fratres ex parte patris tantum non succedebant in iure adducitur. l. fin. tit. 13. par. 6.
- 20 Naturalis frater an frater legitimo succedat.
- 21 Adducitur ratio ad. l. 9. tit. 13. parti. 6.
- 22 Olim naturales qui fuerunt.
- 23 Olim non erat præsumptio pro naturali.
- 24 In naturali certitudo requisita est.
- 25 Filij naturales ex paterna substantia habent sextantem, & quomodo, & quid nostro iure.
- 26 Filij naturales an sint alendi ultra sextantem.
- 27 Filij naturales iure canonico qui fuerunt.

- 28 Agitur de. l. 11. Tauri, quæ est. l. 9. tit. 8. lib. 5. recopi.
- 26 Iure civili an tempus conceptionis, an vero tempus natiuitatis considerandum sit.
- 30 Lex Taurina nihil agit de soluto, & soluta: ideo in Hispania nihil curamus an solutus: an soluta quis sit.
- 31 Filius genitus à monacho, aut fratricello, vel moniali intra annum probationis an sit naturalis.
- 32 Quis dicatur solutus, quis ve soluta.
- 33 Clerici filius in minoribus constitutus est naturalis.
- 34 Filius clerici habentis beneficium, an sit naturalis.
- 35 Recognitio de qua in dicta. l. 11. Tauri vnde habuerit originem, & qualis esse debet.
- 36 Filius naturalis ex forma. l. 11. Tauri, est nobilis nobilitate parentis.
- 37 Naturalis an quis præsumatur post. l. 11. Tauri.
- 38 Spurius quatenus quis præsumatur.

Y aun dizque ha aca escido que el que se dezia hijo dalgo ha seydo adulterino, o incestuoso, o nascido de otro dafnado ayuntamiento.

Glof. 20.

HÆC quoque de filijs disputatio in causis nobilitatis, assidua, & quotidiana est, præsertim in naturalibus, ideoque hæc glofa, suo iure petit sibi de filijs legitimis, naturalibus, & spuris, pp 5 quan

quantum pertinet ad causas nobilitatis explanationem particularem, & quamuis de his dixerimus in tractatu nostro de expen. & meliorationib. c. 3. a num. 21. cum sequentibus, quantum pertinebat ad alimentorum expensas, restant tamen dicenda nonnulla quæ propriam habent considerationem in causis nobilitatis, quæ omnino dicenda sunt ne noster hic labor suis carere partibus doctioribus videatur inuenies autem separationem filiorum illam in iure præcipuam, qua distinguimus filios legitimos, a naturalibus, & rursum utrosque a spuris, namque aliæ filiorum differentia de quibus est. l. 1. tit. 15. par. 4. plane fere abierunt a foro, & vsu iudiciorum, & in solis scholarum umbraculis tam otiose, quam inutiliter quotidie referuntur.

Filius legitimus is est, qui legitime procreatus est, ex iustis nuptiis, & lege probatis. l. 1. §. huius studij, versiculo, *hinc maris & femine coniunctio quam nos matrimonium dicimus.* ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris, nascitur is filius quem legitimū vocamus, secundum leges ciuiles, & secundum ius naturæ, itaque omnia iura concurrunt in procreatione filij qui ex iustis nuptiis nascitur, ius diuinum, naturæ, & ciuile, hinc varias sortitur appellationes, & diuersa cognomina, hoc genus filiorum: dicitur legitimus, sicuti dicimus actum legitimum, qui est a legibus comprobatus. l. actus legitimi. ff. de reg.

iuris. l. legitima. ff. de pactis, indeque lex nostra Hispana in proemio, tit. 13. parti. 4. vocat hos filios legitimos (*Derechureros, & fechos segun ley, & ciertos, & conosciados, & que son como sa grados, & in l. 1. cod. titu. & par. filios hos legitimos vocat, los que son hyos segun ley, e que nascen de padre e madre que son casados.* vbi Gregorius Lopez & nos late dict. c. 3. num. 24. vbi probamus hos solos filios legitimos natos ex iustis nuptiis, esse cognitos de iure diuino, & naturali, non reliquos quoniam in reliquis quos nos recepto verbo naturales, & spurios dicimus, turpitudine manifesta reperitur in honestas, & fugienda libido, & iura omnia diuina, & naturalia læssa reperiuntur, ut ibi latissime probauimus, & dicemus hic aliqua non aliena a nostro instituto, in legitimis conseruantur iura diuina, & naturalia, in reliquis inest prauum, obscenum, turpe, & detestabile, in legitimis nihil est, quod ad honestatem non pertineat, certissima est soboles quæ ex legitimis nuptiis succipitur, indubitatisima progenies quæ ex matrimonio prouenit, ceterum non item.

Ex qua ratione quia isti legitimi sunt secundum omnia iura procreati, & sunt soboles naturalis, filij legitimi dicuntur apud iuriconsultos filij naturales, ad differentiam reliquorum, qui sunt procreati violatis naturæ legibus, ut sunt solum naturales ex vaga coniunctione geniti, & spurij, incestuosi, & adulterini, & ad

& ad differentiam adoptiui, quæ solum ius ciuile filium fecit, cæteros turpis, & nefaria libido, ex qua ratione eleganti sane ita dicitur pater quoque naturalis, quia natura hunc partum solum agnouit, ita intellige l. Lucius ff. de vulgari. facit. lex naturali, & l. non potest, & lex arrogato. ff. de adopt. & ibi Orosius. §. sed hodie instit. eod. l. siue libertus. §. naturalis. ff. de iure pat. de quo faciunt magnum festum Galli in lectionibus Dolanis, licet non sit ita mirabile, ut ipsi arbitrantur.

Legitimum autem nemine præsumimus, ideo qui se legitimum ait probare debet. l. filium. ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris, Alciatus regula. 3. præsumpt. 12. Angelus in le. liberorum. ff. de infamib. vbi textu. lason confi. 102. volumi. 4. Decius, conf. 54. lason in l. nec professio. C. de testam. Didacus in. 4. part. 2. §. 3. c. 8. nu. 1. idem tenuimus de expen. & meliora. c. 3. numer. 21. & hæc est veritas, & caue a Mieres, qui inaduerterter contrarium dixit de maiorat. 3. par. 9. num. 3.

Vuliter tamen intellige præsumi aliquem legitimum si semel reperiat in quasi possessione filiationis, & ad hoc sunt oportuna iura, quæ allegat Mieres vbi supra. capi. labor, qui filij sunt legitimi, & ita intellexit ibi glos. idem probat. l. miles. §. de fucto. ff. de adulterijs & minor. quod Mieres allegat Didacum dicto. §. 3. cum probet contrariam opinionem, tene, ergo quod nunquam præsumi

tur quis legitimus, nisi sit in quasi possessione filiationis, & ita debuit intelligi.

Filiatio autem quamuis regulariter dicatur impossibilis fere probatu, ut per Parisium, consil. 10. libro. 2. numer. 80. Alciatus regul. 3. præsumptio. 37. Alexand. consil. 90. lib. 6. nu. 17. moderni late in suis arbitrarijs, lib. 2. cent. 1. casu. 89. ut ibi tamen aduerter respectu matris necessaria reperitur probatio, quia certa est. l. si spurius. ff. unde cognati. probabilis item est, quoad patrem, et quoad utrumque etiam præsumptiuam admittitur probatio, pro rei de qua agitur qualitate, ut dicemus, præcipua autem exigitur ex regula text. in leg. filium de his qui sunt sui, vel alieni iuris, quoad proprietatem, leg. non epistolis. C. de probat. l. si vicinis. C. de nuptiis. c. per tuas de prob. ita Palearius de nothis, et spuris. c. 22. Parisius consil. 10. et consil. 13. libr. 2. Didacus vbi supra dicto. §. 3. Tiraque. vbi bona remissio, et longa laraque allegatio retractu. l. §. 1. glos. 16. nu. 7. glos. famosa vbi Canonista in. ca. Michael de filijs præbiterorū, Menochius vbi supra, vbi latissime,

At vero quali possessio filiationis insurgit ex coniecturis, nempe ex tractatu, ex educatione, Abbas Decius et Felinus in. ca. per tuas de probat. Barto. in l. 1. C. quorum bonorum, Albanus consil. 83. Rubeus, consil. 16. Parisius consil. 29. libr. 2. Gozadinus consil. 12. num. 17. et consil. 13. numer. 34. Menochius vbi supra, nume.

numer. 69. vbi vide si res contingat egregias declarationes.

Item nominatio, non quæuis, quæ blandiendi causa facta sit, sed assertiua iuxta illud (*hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui.*) alias nominatio affectionis, & charitatis potius est indicium, ita post multos Menochius vbi supra, nume. 77. vbi varie explicat, & de assertiua nominatione vide Barr. in l. 2. §. idem. ff. de lib. agnos. vt puta si in iudicio id fateatur, vel extra iudicium id ex proposito dicat, vel in libris scripserit inter filios, vbi ratio filiorum sit: ita in antiquis, vt diximus supra glo. 12. §. 1. de iuramento, & fama dicemus in leuioribus quomodo probatur filiatio.

7 Ex his omnibus inducitur ad minus quasi possessio filiationis, ideo qui est in quasi possessione filiationis debet adipisci possessionem ca. extenore. ca. lator. c. causam qui filij sint legitimi. l. 1. titu. 13. par. 4. Decio consi. 154. & consi. 155. Tiraquellus in legibus connubialibus glo. 8. nu. 253. atque adeo ex his cauendum est, ab Alciato in l. si posthumus. §. fin. ff. de lib. & posthu. & in l. Scæuola, num. 29. ff. de lib. & posthu. & regula. 3. præsump. 37. vbi ait, quod licet assertio matris dicentis aliquem non esse suum filium, non noceat ei in proprietate: quod nocet ei in possessione, quia ex his quæ diximus si semel sit in quasi possessione hæc ipsa assertio parum prodest vide Menochium vbi supra latissime ideo de-

bet habere possessionem, nec obstat text. in l. 1. §. si cui. ff. de ventre inspicendo, quia vbi vt patet aperte non erat partus in quasi possessione filiationis quia non fuerat natus, ex forma prætoris appositæ, ideo merito negatur ei possessio, & hoc est tenendum ex vi quasi possessionis quid quid dicat Alciatus, & eum secutus Mieres vbi supra, namque quasi possessio prodest ad quasi possessionem proprietatem vero filiationis ad proprietatem bonorum, immo ipsa quasi possessio rapit bona in petitorio quando contrarium non apparet, ita Menochius vbi supra, numer. 69. & 70. vbi vide.

Vnde nota separationem probationis circa filiationem, & ad proprietatem, & ad possessionem, ita vt illa fortior sit & plenior hæc infirmior, & debilior ad quod nobis est. l. fin. titu. 19. part. 4. ibi (*e esto deber catado por fama, & ibi, o por la jura, & ibi, por algunos señales, & ibi, o por manera qualquiera otra.*) ideo si filius agat de totali effectu filiationis, vt est in nostro casu debet, filiationem plene probare, si vero ad possessionem minor probatio requiritur Didacus dicto. §. 3. dicta. l. fin. ideo ad possessionem bonorum, quæ conficitur quasi possessionem filiationis minor probatio requiritur, quia quando non agitur de pleno præiudicio minor probatio admittitur, Bartol. l. ass. ibi num. 4. in l. a diuo Pio. §. si super rebus. ff. de re iudicata, diximus supra glo. 1. num. 35. &

36. & 49. per totum, & ad propositum, quod minor probatio sufficiat vbi de medico damno agitur, vide Mieres. 3. par. quæst. 15. num. 2. & 3. vbi plane, & facit aperte. glo. in cap. Michael, de filiis presbit. quæ ad perfectam filiationem plura simul querit, scilicet, partum, cohabitationem educationem, nominationem, famam, ibi (*si natus fuit ex illa, & ibi quam tenebat secum, & ibi, quia fuit in possessione filiationis, & ibi, communiter habebatur.*) at vero Didacus existimat glossam non se se restrinxisse ad omnia sed ad singula, sed fallitur in. 4. part. 2. c. 8. §. 3. numer. 7. quia vt diximus singula ad plenam filiationem respectu vtriusque parentis non sufficerent, text. expressus in. §. finale in l. de adoptionibus, ibi, (*licet hoc ad ius filij accipiendum ei non sufficiat*) & quia diximus superius singula, aut non esse sufficientia, aut solum prodesse ad quasi possessionem filiationis, quæ tamen interim dum aliud probatur, sufficit ad proprietatem, sed tamen reuera, si de proprietate agatur, singula respectu vtriusque parentis non sufficere, vero verius est, quæ sunt addenda ad ea quæ late cogensit Menochius vbi supra, & sine his adhuc manca est eius disputatio.

Ideo non dubium est, quom ad quasi possessionem filiationis, & effectus quasi possessionis minor probatio requiratur dicta. l. fin. & ex Didaco vbi supra, & Iason, & Bartolo, vnde in hoc casu, non est aliena a verita-

te opinio Mathesellani notabilis. 2. quod in possessorij minor probatio sufficiat, quauis contra ipsum sit decisio Mathari de Afflict. 364. & Arius Pinellus in l. 2. C. de rescindenda vend. 3. par. nume. 271. & alia allegat Mieres vbi supra num. 4. & plura Menochius de recuperanda pos. q. 32. numer. 408. sed fortasse illa parum, at nihil faciunt, non enim negamus, quod probationes in possessorij non debeant esse perfectæ in suo genere, sed dicimus, minores sufficere, itaque aliud est admitti minorem probationem, aliud querere, an hæc minor probatio debeat esse perfecta in suo genere, ad quod non aduertunt viri alioqui docti, & eruditi, diximus supra glo. 1. nume. 50. & non est dubium quam minores admittantur in possessorij quam in proprietatis causis ex his omnibus quæ late diximus, ideoque in hac causa filiationis inuestigatio est quo ad proprietatem maior, quo ad possessionem, minor probatio exigitur, vide d. glo. 1. numer. 49. & 56. supra.

9 Et qui se filium hoc modo probat habet præsumptionem foris, nam cui nec adulterium matris noceat. l. milles §. defuncto. ff. de adulterij, vnde est locus gloss. in dicta. l. si posthumus. §. fin. ff. de libe. & posthumis, & Barto. in dicta. l. filium, Alciatus in dicta regula. 3. præsumptione. 37. numer. 6. & Meno. h. vbi supra, qui agunt de matre qui filium habet adulterinum inter legitimos quid

quid mater facere debeat, quid contra filius credere.

Oratio. Quod si velis e contrario probare non filiationem ito ad gloff. in l. Carbonianum. §. causæ verbo, nõ esse de Carboniano, Salycetius in l. si vicinis. C. de nuptijs, num. 4. & in l. non nudis. C. de probat. & ad. d. l. filium, & Natham conf. 473. libr. 2. numero. 44.

Cum igitur filius legitimus sit indubitata proles, & certa, æquum fuit, vt nobilitaretur nobilitate parentis. l. 1. titu. 11. par. 7. l. fin. titu. 13. par. ead. l. 2. tit. 2. f. par. 2. & supra latius.

De naturalibus quoq; eadẽ est disputatio qui sint naturales, an præsumantur naturales, an vero naturalem sese probare debeat qui dicit se naturalem? quid olim? quid hodie? an nobilitate parentis nobilitetur, quæ omnia de legitimis disputata sunt, & primum, vt diximus supra soli legitimi sunt procreati secundum naturæ leges, ex dict. §. huius studij, vnde fit vt hij quoq; quos solum naturales iura vocant contra naturæ leges sint geniti, quoniã natura coniunctionem eam solum approbat maris, & scemine, quæ est cum honestate coniuncta, & matrimonij decore honestata, ceteras vagas, & liberas detestatur, & abhorret aperte, quod nos late sumus prosecuti de expensis & meliorationi. c. 3. fere per totum, ideo inter naturales adulterinas, incestas, & nepharias coniunctiones. vt ibi latius di-

ximus separatio est per excessum, omnes autem sunt contra naturæ infiras leges, & innata iura, nec quicquam facit text. in auth. quibus modis naturales efficiantur legitimi. §. si quis sane, versu. liceat, vbi Iustinianus, hos vere legitimos esse ait, & secundum antiquæ naturæ, iura primeua procreatos, quod quidem iterum asseruit Iustinianus in auth. quib. mod. nat. efici. sui, versu. si quis ergo, ibi (*Non enim fuit in principio, quando natura hominibus sanciebat sola, antequam scriptæ prodiret leges, quædam differentia naturalis atque legitimi, sed primis parentibus primi filij etiã ipso processu nati legitimi fiebant*) ex quibus locis, Iustinianus, si verum amamus, non est affectus veram iuris naturalis rationem, qui existimat naturales filios fuisse aliquãdo procreatos secundum naturæ primeuæ primeuas, & antiquiores leges, cū initio nascentis orbis ex matrimonio solo, legitima proles, nata sit, & procreata, quod non obscure idem Iustinianus senserat, & verissime quidem in dicto. §. huius studij, vbi non quamlibet coniunctionem maris, & scemine naturalem esse arbitratur, sed eam tantum quæ ex matrimonio constet: & miror quod Iustinianum sequatur, & alleget Bartol. pius certe vir, in l. si is qui pro emptore. ff. de vsucap. numer. 29. & vtrumque allegat Tiraq. in repetitione. l. si vnquam. C. de reuocã. donat. verbo, donatione largitus. numer. 288. Anto. Gom, in l. 2. Tauri, nume.

nu. 52. Menchaca de success. progres. §. 2. nu. 42. Franci. Caldas Pereyra, de nominat. emphi. q. 12. numer. 55. omnes aiunt, ante leges ciuiles, omnes natos vno eodemque iure, & de iure naturales, et legitimos esse, quin quod Barto. ex predictis iuribus fere defendit Richardus de malumb. in quadam sua disputatione dicentem, quod de iure antiquo primo omnis coitus seu coniunctio erat legitima, et statim cum quis nascebatur, quod erat legitimus, donec superuenerint leges quæ aliquas coniunctiones approbauerunt reprobatis alijs, et ait Bartolus, quod post peccatum Adæ primi parentis corrupta natura humana, ante alias leges ciuiles, quod iura dicunt, quod omnes nascebantur legitimi, et id tradit Barto. et scriptum reliquit in l. 2. ff. de concubinis ex nu. 3. idque ex dicto. §. liceat, et sunt perpetui in hac opinione sed Barr. et Tiraquellus, et reliqui quos adduximus, et ante ipsos Iustinianus, quem ipsi sequuntur, si recte expendantur, concludunt aliquando, vagum coitum, et vagam, et liberam maris, et scemine coniunctionem saltem post lapsum Adæ ante leges ciuiles non esse contra naturæ leges, quod est dictu, simplicem fornicationem, vt verbis nostris vtar fuisse aliquando secundum naturæ leges, et partem et sobolem ex ipsa hac maris, et scemine libera coniunctione, et vaga esse legitimam, et fuisse aliquando quod quidem tam impium est, quã

ridiculũ, et plane delitio simile, cū præcepta decalogi naturalia sint, quibus machari, et fornicari prohibemur, et semper hæc in humana natura vim, et potestatem obtinere etiam post lapsum Adæ, nec enim de prauata natura nostris moribus, deprauatum est ius naturæ perpetuum, et constans, rursusque statim initio nascentis orbis, et creati humani generis, viro et vxori præcepit Deus optimus maximus, vt crescerent, et multiplicarent, et replerent terram, cum igitur viro et vxori dum taxat coniunctionem hanc permisit auctor naturæ, non potuit lex illa naturæ, et plane diuina, morum postea corruptione, et immutatione, vel corrumpi, vel immutari, cum perpetua sit, et immutabilis, Barbare ergo locuti sunt, veræ pietatis, et diuini, et naturalis iuris oblitæ, Iustinianus, Bar. et Tiraquellus, et reliqui cum Barbaris, et obcecatis qui sic existimarunt, quod dam tempore homines non dum et uili iure descriptos, fufos per agros, ac dispersos, sine Manibus, sine vrbe, sine legibus dissipatos, vago coitu, et incerta coniunctione filios procreasse, qui vero primi, et virtute, et consilio inter hos præclarè extitere perspecto humano ingenio, natura quidem sua docili, dissipatos vnum in locum congregant, ciuitates vnde orræ, leges indixerunt societates vnde dimanauit, coitum vagum et liberum prohibuerunt, honestas vnde profecta, hominesq; ex ferita

to illa ad iustitiam, ad mansuetudinem, & ad ceteras virtutes traxerunt & hoc hominum primordium Barbari & exteri, alieni a vera Philosophia tradiderunt inter quos est Cicero pro Publio Sextio, & Thufculana, disputatione quinta, nec elegantius ille (*Siluestres homines sacer interpretque, deorum Cadibus, & victu fado, deterruit Orpheus.*)
 Dicitur ob hoc lenire Tygres, rapidosq; leones.
 Dicitur & Amphio Thebana conditor ar Sarcia mouere sono testudinis, & prece blanda.
 Ducere quo vellet, fuit hac sapientia quod Publica priuatis fecernere, sacra prophanis.
 Concubitu cohibere vago, dare iura municipia muniri, legesq; incidere ligno.)
 Ad hac Barbarorum antiquitatem quae iura diuina ignorabit respexit Iustinianus in d. §. liceat. & in d. §. si quis, hac autem veterum, & exteriorum sententia displicere debuit viro pio, & veram Philosophiam & octo, cum statim in initio nascentis orbis vaga, & incerta maris & femine coniunctio, ipsi naturae ipsius auctori displicerit, qui coniugale confortium comprobavit, non vagum quamuis enim maris & feminae coniunctio communis sit nobis, & reliquis animantibus, in nobis certe illa secundum naturam est, quae non est vaga, & libera, sed quae cum matrimonio reperitur coniuncta, quod a Deo cum primo parente institutum est magnumque sacramentum

vissum, est Paulo Apostolo, quod & in Christo, & ecclesia splendet, haec sola maris, & feminae coniunctio illa est secundum naturae leges, quae honestate collucet matrimonij, reliquae omnes coniunctiones etiam post Adae lapsum, & post corruptam humanam naturam propter peccatum, postque amissam iustitiam illam originalem, contra naturam sunt & contra naturales leges soboles, & partus ex his editae, & procreatae, quod melius alibi sentit Iustinianus idem ipse met, qui contrarium dixerat, & in d. l. §. huius studij, ff. de iust. & iur. ibi (quod nos matrimonium vocamus) ubi maris & feminae coniunctionem, illam de iure naturae esse ait, quam nos homines matrimonij nomine condecoramus, quali ceteras coniunctiones vagas, liberas, & incertas propellat, & certe verbum illud (quod nos matrimonium dicimus) appositum est significantissime, vt latius diximus d. tract. nostro de expens. & meliora d. c. 3, num. 22. & expendit ad hoc Paleotus de Nohis & spurij. ca. licet. c. 1. num. 6. in hunc errorem prolapsus esse videatur sui oblitus.
 Sit igitur resolutio quod antiqui filij nati ex vxore, soli erant legitimi cum ab initio humanae naturae matrimonium institutum sit, viro enim & vxori praeceptum est, vt crescerent, & replerent terram, qui autem ex fornicatione etiam simpliciter, ut sunt extra matrimonium, ex vago coitu, hij certe contra naturae leges

ges nati intelliguntur, vnde antiqui filij non erant olim simul atque nasceretur nati legitimi, & secundum naturae leges, quod si postea solenitas quaedam nuptiarum reperta est, & iuri ciuili addita. §. 1. instit. de nuptijs, certe ipsae nuptiae cum hominibus capere, vt supra probauimus, vnde non vagus coitus, & liber, & incertus, probatur a natura, sed qui cum vxore est, & cum honestate semota turpitudine coitus: ideo nimirum si isti naturales filij odiosi sint, vitium paternum ex. l. fin. & ibi Bal. de naturalib. li. & infames infamia facti. l. 2. ti. 6. par. 7.

Ex qua ratione fit, vt naturalis filius non sit consanguineus patri, nec agnatus, nec cognatus, nec attingit patrem suum agnatione, neque cognatione, ita resoluit Ludouicus Molina de Hispanorum primogenijs, libro primo, capite. 4. numer. 46. & 47. post Bartolum, Iassonem, Alciatum, Angelum, Alexandrum, & alios quos ipse allegat, pro quibus est textus, quem ipsi non allegant, in §. vulgo quae sitos instituit. de success. cognat. ibi (nullos habere cognatos manifestum est, & ibi, eadem ratione nec inter se quidem possunt videri consanguinei, esse: quia consanguinitatis agnationis tanquam species est,) subiaceret enim consanguinitas agnationi tanquam species suo generi, vnde fratres legitimi ab eodem patre consanguinei dicuntur. in §. sunt autem, instituit. de legitim. agnat. success. ibi, Agnati filij sunt, & consanguinei vocantur, textus expressus in lege. 1.

ff. de suis & legitimis haeredibus, ibi post suos statim consanguinei, & l. 2. eodem, glossa in dicto. §. sunt autem verbo, consanguinei, & in dicto. paragraph. vulgo quae sitos, verbo, species.

Inde quoque factum est, vt patri succedere ab intestato non possint tanquam plane extranei, & antiquo iure prorsus repellentur a successione paterna, textus in leg. humanitas. C. de naturalibus lib. ubi, vt licet ab intestato nullam communionem ad patris naturalis successionem haberet, & ibi Bartolus glossa & reliqui, & licet & nouiores, & antiquiores mire in hoc crucientur ista est veritas, nec glo. in l. si is qui ex bonis. ff. de vulgari. & pupill. attento eo iure recte exemplificat decisionem Iuriconsulti in filio naturali qui nec solidum, nec partem capere poterat eo iure, Iuriconsulti cum de eo agunt qui solidum capere non potest, non possunt salua iuris ratione intelligere de naturali, qui nec solidum, nec partem capiebat, sed intelligendi sunt de orbo, & caelibe, & referendi sunt ad capita legis Papiae, de qua vide elegantissime dominum Didacum Couarrubias, in 4. parte. 2. c. 8. num. 3. & 4. egegia ad ea quae notantur in l. vna. C. de caducis tollendis, quae modo attingere non expedit.

Immo nec isti naturales filij cognationis, & sanguinis ratione mutuo succedebant, dicta. l. si spurius. ff. vnde cognati ratio illa erat, quia

isti naturales filij nullam habent sanguinis coniunctionem cum patre, nec inter se, nec ius vllum succedendi mutuo, nec est vllum vinculum inter eos ex parte patris, textus in authen. quibus mod. natura, efficiantur, sui. §. filium vero colla. 7. tenent Cynus, & Albericus in authen. itaque. C. communi de success. Angelus in dicto. §. vulgo quassitos, Abbas in ca. cum haberet de eo qui duxit in mar. quam polluit per adulteri. Aym. cōf. 138. Couar. vbi supra. 2. par. c. 8. §. 5. nu. 19. Antonius Gomez in. l. 11. Tauri, & ibi nouiores sed tamen in Hispania ex lege finalis titulo. 13. partita. 6. fratrem naturalem ex patre tantum admittimus ad successionem fratris naturalis intestati, si moriens vterinos fratres non reliquat, quod notant hij quos adduxi, Antonius Gomez, numer. 48. & Gregorius in dicta. l. final. immo ex dispositione dicta. l. final. quæ est elegans, & intellige in casu proposito, filios legitimos & naturales ex parte patris præferendos esse fratri naturali ex parte item patris, ex dicta. l. final. & l. si qua illustris. C. ad offician subdit lex illa finalis in hæc verba, (*Otro si dezimos que los hijos naturales no han derecho de heredar los bienes de los legitimos, ninde los parientes otros, que le pertenescen de parte de su padre.*) quæ verba intelligenda sunt, scilicet, vt concurrant cum alijs fratribus legitimis, quia si fratri legitimo, & naturali ex parte patris non superessent alij fratres legiti-

mi, & naturales ex parte patris, vel vterini ex parte matris, frater naturalis ex patre tantum succederet, quia cum in hoc casu legitimus hic & naturalis succedat huic naturali, propter rationem reciprocam quæ reperitur in successione, ne inducatur inæqualitas, iustum est, vt naturalis hic in hoc casu quoque legitimo succedat, ita resoluit Gregorius in dicta. l. final. verbo, (*los bienes de los legitimos*), & habet hæc sententia æquitatem: & omnia hæc proueniunt ex eo quod hij filij naturales nō sunt geniti secundum naturæ leges, nec ceteros cōtingunt cognatione, nec sanguine.

Inde est illa ratio quam legum ²¹ partitarum conditores se nescire fatentur, in. l. 9. ti. 13. pa. 6. ibi (*E por que non podiamos fallar ninguna razon de recha por q se mouiero los q fiziero las leyes a toller a tal fijo esta su parte por esta razon de la muger legitima que dexasse supadre.*) ratio autem quare ius antiquum legitimam vxorem præferbat filio naturali illa erat, quia inter filium naturalem, & patrem nullam reperiebat, nec naturæ, nec iuris affectionem, nullum vinculum, nec obligationē, nulla iura, nec sanguinis, nec cognationis, inter vxorē vero, & maritū maritalis intercedebat necessitudo, & diuinū, & humanum vinculum, vtrumque autem patet ex his quæ superius diximus, & quāuis Hostiensis in summa, qui filij sint legitimi dicat, quod vxor in hoc casu habet potestatem diaboli,

boli, quia naturali obest, & sibi nihil prodest, certe Hostiensis locutus est iocose, quia vxor præfertur merito filio naturali, quia cognita est, & iure, & natura, filius vero naturalis non item, ex qua lege partitæ nostro iure Hispano vxor excluditur a filio naturali circa sextantem.

²² Naturales olim ex soluto & soluta progeniti erant, vnica tamen, & domi retenta sub specie tamen cuiusdā ementij matrimonij, in auth. quibus mod. natura, efficiantur legi. §. sancitum notatur in cap. nisi cum pridem verbo maneres, de renūtiat. dicta. l. 1. titulo. 11. par. 4. ibi (*o muger que tenga conosciadamente por suya.*) leg. 1. titulo. 11. part. 7. Didacus Couarrubias vbi supra, & Gregorius in dicta lege. 1. Antonius de Meneses, in leg. 1. de præscriptis verbis, Didacus a Spiro de testamen. glossa, 15. numer. 114 & 115, & cum nobilitas a patre descendat ad filios, necessum fuit, vt certitudo parentis præsto esset, hæc autem certitudo inerat in eo filio, qui si ex matrimonio non esset genitus videri tamen poterat, procreatus, ex fictitio quoddam matrimonio, scilicet, ex vna sola, domi retenta, & cognita publice pro concubina, & ab eo qui etiam solutus, sit, quod lex nostra. 1. titulo. 11. part. 7. ait, (*conosciadamente por suya.*) & late de his leg. 2. & 3. titulo. 14. part. 4. idque antiquo iure constitutum erat per totum. C. & ff. de concubinis, quoniā hic concubinatus legibus non erat improbatas parum pijs, & in forma

& in solennitate imitabatur solennitatem matrimonij lege item legato. §. parui refert. ff. de lega. 3. ideo erat soluta & vnica, domi retenta nō clam, sed palam, quod ait lex nostra (*conosciadamente*), sicuti vxor solet retineri leg. cum qui duas, ad legem Iulian. de adul. ²³

Sed nec præsumptio erat aliqua olim pro naturali, licet id vulgus arbitretur, quia iure ciuili hæc omnia erant probanda quæ in facto consistebant, ob idque iure communi, & Hispano partitarum, nemo filius naturalis præsumebatur, sed eum probare oportebat qui se naturalem dicebat, quem ad modum enim in legitimis matrimonium, ita & in naturalibus receptio illa solennis probanda erat, item & retentio domi, præterea, & educatio, & assertio coram viris probis, quæ recognitio est, desiderauit enim in his filij naturalibus ius ciuile sicut in legitimis certitudinem, vt si non legitima, saltem indubitata, & certissima esset progenies, tales enim oportebat esse qui erant nobilitati parentis nobilitate, dicta. l. 1. titulo. 11. part. 7. ibi, (*es fijo dalgo es a* ²⁴ *quel que es nascido*, & ibi, (*o amiga que tenga conosciadamente por suya.*) atque hæc certitudo requirita est iure nouiore, ex quo oportet, vt isti filij parentis sint proles indubitata, textus expressus in authent. quibus mod. natura efficiantur. sui. §. si quis autem defunctus colla. 7. ibi (*Talibus enim solummodo hæc sancimus*, vbi omnino

indubitatus est, & concubina in domo affectus, & filiorum ibidem proles) text. huiusmodi ad literam in authen. de triente & semisse. §. consideremus, ibi *realibus enim solis hac sancimus vbi omnino indubitati sunt, siue concubina in domo habitae, siue naturalium ibidem proles.*) text. expressus iure nostro Hispano in l. 8. ti. 13. pa. 6. ibi. *su fyo natural que ouiesse auido de alguna muger de q non fuesse duda, que la el tenia por suya,* quæ certitudo requisita fuit ex parte patris, & respectu iuris paterni, non materni, quia materna hæc certitudo satis ex ipso partu patebat. leg. si spurius. ff. vnde cognati leg. 11. titulo. 13. part. 6. ibi, *las madres siem pre son ciertas de los hijos que nascen dellas,* eo respiciebat ea solennitas, sci licet, vt induceret certitudinem quæ sunt addenda his quæ tradit Francisco de Caldas, de nominat. emphite. quæst. 21. num. 25.

25 His autem filijs naturalibus quos ita genitos esse oportebat, & cognitos a parente, huic indubitatae proli fuit iure & benigniore iure permiffum est, vt ex bonis paternis ipso parente sine testamento decedente, duas haberent vnica, sextantem nēpe hereditatis authen. licet, versiculo, ab intestato. C. de naturalibus libro textus in authen. quibus mod. nat. efficiantur sui. §. si quis autem defunctus collatio. 7. & in authent. de trient. & semisse. §. consideremus

26 collatio. 3. l. 9. titulo. 13. par. 6. in quo caue ab Spino, dicta glo. 15. numero. 124. immo aduerte plurimu, quod

vltra sextantem. sunt alendi, quod expresse firmat Bartolus, in dicto authen. quibus mod. natura efficiantur sui. §. discretis, vers. secundo nota dicens esse ibi casum, quod filij naturales succedunt patri in duabus vncijs, & in super debent ali, de bonis patris, quod etiam videtur probare text. in dicto authen. de trient. & semisse. §. consideremus, colla. 3. vbi idem tenet Bartol. & sequitur Rodericus Xuares in l. 1. titulo. 6. lib. 3. foroleg. versiculo, notandum est ad finem, Ted veritas est contra Bartolum, & Xuares, cum Salyceto, in dicta authen. licet, & ad iura in contrarium allegata dicit, quod imperator illis verbis, (& alimentum damus, innuit sextanteem concessum fuisse, vt alerentur quasi conmissionationis causa.

Iure autem nostro nouiore licitum est parentibus ex testamento relinquere bona sua filijs suis naturalibus de quo est hodie. l. 8. titulo. 8. lib. 5. recopillationis, idque non ex tantibus legitimis, nec tollit dispositionem iuris, si pater ipse moriatur intestatus, quominus filij huius sextantem sint habituri, quod vsuforensi est receptum, nec aduertit Spino vbi supra, dicto. nu. 124.

27 Aliam iuris rationē in naturalibus Canonistæ insecuti sunt, quia enim concubinatum reprobant, & oderunt istam conjunctionē, & certitudinem quæ ex diuturna turpitudine nasceretur. c. nemo. 32. q. 4. cū glo. ibi, animaduertent enim, diuturnā

turnā illā consuetudinē maris, & femina, domi retēta muliere, & singulis horis parata ad turpitudinē iniquiorem multo esse quam si semel contingeret, nec adduci potuerunt ex authoritate iuris ciuilibus, vt huius illi melioris essent conditionis qui ab his parētib9 essent geniti, qui diutius sine turpitudine sua perseuerassēt. c. innotuit de elec. Abb. in c. rāta qui filij sint legit. vnde quia natus ex meretrice spurius est, itē quia concubinatus iure canonico reprobatus est, fiebat certe, vt iure canonuū vix vllus dici posset naturalis filius vsu tamen receptum est, vt naturales appellentur qui ex soluto, & soluta, geniti fuerint, inter quos possit constare matrimonium, vt dicit Abbas in c. per venerabilem qui filij sint legitimi dominus Dida. Couarub. in. 4. par. 2. cap. 8. §. 4. numer. 2. quæ opinio approbata mihi est tractat. de expensis & melioration. ca. 3. num. 21. hinc passim fit. vt alij scriptores, præsumant filij, in dubio naturalē, scilicet, Canonistę, & qui eos sequuntur, alij vero nihil tale præsumunt, scilicet, Legistę, & qui Legistarum sententiam probant, resque ex duplici sententia, facta est anceps, & dubia, eamque iuris canonici sententiam receptam esse in terris imperij ait Abbas in dicto capit. per venerabilem, & recepisse hunc senatum Pintianum asserit Rodericus Xuares in l. 1. titulo. 6. lib. 3. foroleg. in lectura quo tempore nondum leges Taurinæ conditæ erant.

28 Conditores autem legum Taurinarum animaduertentes hanc diffidentium tum legum, tum scriptorum turbam, rem media quadā sententia composuerunt, edita lege. 11. Tauri quæ est hodie. l. 9. titulo. 8. libri. 5. nouæ recopillationis, cuius verba sunt (*Porque no se pueda dudar quales son hyos naturales, ordenamos que entonces se digan ser los hyos naturales quando al tiempo que nascieren, ofueren concebidos, sus padres podian casar con sus madres justamente sin dispensacion, con tanto que el padre lo reconocca por su hijo, puesto que no aya tenido la muger de quien lo vno, en su casa, ni sea vna sola, ca concurrriendo en el hyo las calidades susodichas, mandamos que sea natural.*) conditores legum nostrarum antiqua iura Hispana, & ciuilia corrigētes damnato concubinatu cum Canonistis reiecerunt illud de vna; sola, & domi retēta, amplexi que æquiores sententiam eum naturalē esse dixerunt, qui esset genitus ab his inter quos licitum esset matrimonium sine dispensatione; retinuerunt autē illud quod veteri quoque iure fuerat constitutum de recognitione parentis, talemque naturalem esse voluerunt libet singula verba legis expendere.

Ait lex, *porque no se pueda dudar,* dubium hoc oriebatur ex his quæ superius diximus, quoniā lege partitæ cōprobata erat iuris ciuilibus cōstitutio de naturalibus liberis, æquitas autem Canonum aliud suadebat exosa turpem illam & diuturnā

consuetudinem maris & foeminae, retenta autem aequitate canonica quam tribunalia Caesarum, receperant, ex Abbat. in dicto. c. per venerabilem, & receperat Pintianū hoc praetorium, contra aperta iura Hispana ex Roderico Xuarez vbi supra, in d. l. i. tit. 6. lib. 3. fore leg. reliquum erat, vt decisioe noua deideretur quis naturalis dici posset, quoniam mæreticus partus spuricitatis nota infamis erat illis iuribus, vt diximus de expensis & meliorationibus. c. 3. late, vnde & ad successione, & ad nobilitatem maximū illis temporibus suboriri cepit. du-
29 bium qui naturales essent.

Ordenamos, y mandamos que entonces se digan ser los hijos naturales, quando al tiempo que nascieron, o fueren concebidos. in quo varia fuerant sententia; alijs tempus coceptionis, alijs natiuitatis exigentibus. illud tenuit Salycetus in l. filium. C. de suis & legit. hered. Paul. de Castro post Cynum in l. ex libera. C. eod. lege. Paulus. ff. de statu. homin. vbi tex expressus videri poterat, facit. l. si contra vbi glo. C. de nuptijs. & l. 8. tit. 13. part. 6. alia opinio fuit, quod sit factus, vel tempore conceptionis, vel natiuitatis matrimonium inter patres contrahi potuisse pro hac allegatur. l. qui in utero. ff. de statu. homin. vbi factus qui est in utero natus existimatur, si id foetui utile sit, & hac secuti sunt Hosti. Ioan. And. Antonius. & Cardinalis in dicto. c. tanta, hanc tenet doctissimus D. Didac

Couarrub. in. 4. par. 2. c. 8. §. 2. nu. 2. versiculo, contrariam sententiam, priorem contra Domin. Couarru. tenet D. Franciscus Sarmiento selecta rū, quaest. li. i. c. 5. num. 10. apud quos videre poteris, quod pertinet ad legem Taurinam, illa certe vtrumq; tempus complexa est, & natiuitatis, & conceptionis, prout vtilius fuerit partui, vt talis partus naturalis dici possit, itaq; in Hispania Hostiensis, & Cardinalis sententia vera est, aut saltem recipienda ex auctoritate dicta. l. 11. quaest. le. 9. supra, secundum quam est intelligenda dicta. l. 8. titulo. 13. part. 6. de iure cōmuni fortissimus tex. est. d. l. Paulus, si expendas, vt expendit Domin. Franciscus Sarmiento vbi supra.

Sus padres podian casar con sus madres justamente sin dispensacion, hoc ipsum, decisum erat in. c. innotuit de electione. c. rāta qui filij sint legit. Abb. in dicto. c. per venerabilem super gloss. verbo, naturalibus qui filij sint legit. aduerte tamen, quod nihil in dicta lege Taurina legitur de soluto & soluta, id tantum perpenditur, quod vir, & vxor contrahere matrimonium licite possint, & legitime id enim sonat verbum, justamente, vnde patet quod filius susceptus a monacho, vel moniali intra annum probationis est filius naturalis. tenet Ioannes Lupus de Palacios Rub. in leg. 9. Tauri, & tenuerat Prepositus in dicto. c. tanta & sequitur Couarrubias. vbi supra nume. 5. versiculo, quarto quamuis enim

enim agat, vt legitimetur iste per subsequens matrimonium stante dicta. l. 11. Tauri, quæ nihil expendit aliud, quam quod matrimonium legitime possit contrahi, nec quicquam agit de soluto & soluta, plane dicendum eandem rationem, quæ suadet. vt legitimetur per subsequens matrimonium, facere, vt naturalis filius dicatur, alias enim si lex Tauri, exigeret, vt vir & vxor essent solutus & soluta, & adderet, inter quos iuste posset contrahi matrimonium, non leuis difficultas foret an filius conceptus a monacho, vel moniali intra annum probationis naturalis futurus esset, cum etiam si matrimonium iuste contrahere posset non tamen omnino solutus, aut soluta videri posset, sed lex Tauri ea verba omisit, aut reiecit nihilque egit de soluto & soluta, sed id tantum desiderauit, quod matrimonium inter parentes iuste, & legitime posset contrahi.

32. Alias autem de iure non poterat videri solutus, qui annodatus existeret, non Gordiano, aut Herculeo quod aiunt nodo, sed eo qui facile possit solui, quando enim ita ligatus teneretur, & existit certe solutus dici non potest. l. milles. §. querebatur. ff. de adulter. qui est optimus tex. vbi omnino decedendum est, a prioribus sponalibus, scilicet, matrimonio cum altera solēnter contracto, vt solutus quispiā videatur, & adulterij accusatio, negligatur. namque retentis prioribus sponsa-

libus, nec aperte reiectis, si secunda inecat, plane innodatus adhuc, nec solutus crimen committit. l. 1. in fin. ff. de infamib. l. quid ergo. §. quod ait pretor. ff. eodem, aliud enim est, esse aliquem solutum, aliud posse etiam facile solui, quia etiam si facile quis possit solui, interim tamen non est solutus, ex qua ratione iure quidem ciuili vtilis esset questio, an hic monachus, aut monialis omnino solutus esset, nihil expendendo quod solui posset nam interim non solutus, sed innodatus existit: cum teneatur ad obseruantiam ordinis, quem ingressus est, ex veteri sententia, quam tradit Ancharra. in consil. 69. nu. 7. & Turcremata in summa. 91. distinct. quaest. 9. & punitur delinquendo tanquā religiosus, nō tanquam laicus. l. statu liberi. ff. de quaest. & quamuis D. Franciscus Sarmiento, hoc reliquerit cogitandum vbi supra, nu. 10. certe si qua iura de soluto & soluta faciant mentionem, ea certe monachum nouitium non continebunt interim dum nouitius est, sed hæc verba existimo magistralia, vide ipsum D. Francisc. Sarmiento, vbi supra. nos vero Hispani de matrimonio solum contrahendo licite, & iuste, solliciti sumus ex lege Tauri ad id vt filius naturalis dici possit, siue ipsi parentes soluti sint, siue non sint soluti, vnde quia licite & iuste ab his contrahitur matrimonium, & ualet, certe filij nati ex his naturales sunt, & nouiles nobilitate parentis, vnde & sacerdo-

tis filius in minoribus constitutus qui matrimonium iuste, & sine vlla dispensatione contrahere potest, naturalis est, & iuribus gaudet, quæ fauent naturalibus, quod omnes agnoscunt quamvis verissimum sit, non esse hunc item omnino solutum, in terim enim, quod habitu clericali, & honesto incedit ornatus, & munus exercet clerici, certe ligatus non solutus videri poterat, sed quia iuste, & sine dispensatione potest matrimonium contrahere, certe si quæ succipiat filium naturalis erit, agnoscunt Couarrub. & Ioan. Lupus de Pala. Rub. vbi supra, ac subinde gaudet debet parentis nobilitate, dicta, leg. 1. titu. 11. par. 7. iuncta dict. l. 11. Taurin. l. 2. tit. 8. lib. 3. recop.

33 De clerico autem in minoribus constituto sed qui habet beneficium ecclesiasticum, dubitatum est, an si huius ab hoc susceptus naturalis sit, & Don Franciscus Sarmiento vbi supra estimat non esse ab hoc genitum filium naturalem, deinde existimat posse legitimari, subsecuto matrimonio, ratio dependet ex his quæ diximus, quia existimat istum clericum cum beneficiatum innodatum, non vero solutum, atque improbe facere & impie, dum beneficium tenet, nec cum matre contrahit, atque ait habitam interim prolem, non esse naturalem, at vero postquam contrahit matrimonium, tunc quidem quia omnino se liberat, & solutum facit, ait legitimari eam sobolem per subsequens matrimonium, argumē-

to dict. l. milles. §. querebatur. ff. de adulterijs vbi desponsatus, cum vna potest cum altera contrahere, quia contrahendo cum altera videtur esse a prioribus sponsalij liberat, & ita clericus beneficiatus contrahendo beneficium reiecisse videtur, & clericatum, secutus est Ioan. Andr. in regula sine culpa, de regul. iuris, li. 6. quem & alios allegauit dom. Didac. Couarrub. vbi supra. 2. part. c. 8. §. 2. num. 4. mihi certe si qua iura de soluto, & soluta faciant mentionem probabilis est opinio dom. Francisci Sarmiento, vbi soboles certe naturalis non sit, possit tamen legitimari subsecuto matrimonio, sed in c. innotuit nihil de soluto & soluta, nec in c. tanta, nec in c. per venerabilem, nec in c. legisse memini, vt cum Acurio loquar, in l. 1. ff. de lega. 2. certe nobis Hispanis ociosa est, isthac de soluto & soluta inuestigatio cum lex Taurina, id tantum exigat quod parentes possint contrahere matrimonium, vt soboles ab his suscepta naturalis dici possit, ideoque in Hispania circa illam questionem an filius clerici in minoribus constitutus sit naturalis, si clericus idemque pater beneficium 34 ecclesiasticum habebat, & tempore conceptionis, & natiuitatis, in hoc eodem casu aliter distinguendum esse, video enim nouiores in varias esse sententias qui Taurinas leges interpretati sunt, video item non recte huic questionem applicari doctorum auctoritatem, qui in ea laborant,

tant, vt vtrum per subsequens matrimonium legitimetur, in qua questione verissima est sententia ea, quod legitimetur, ex opinione Ioannis Andrea; vbi supra, & aliorum, quos reculit dom. Didac. Couarrub. vbi supra, contra Bartolum in l. penult. ff. de concubinjs, & Ioan. Lupum de Pala. Rub. in l. 9. Taurin. cuius ratio fuerat, quam fere ad ducit Dom. Franciscus Sarmiento, quia vt ipse Palatius Rubenquit, rebus sic se habentibus filius fuit habitus ex concubina quæ clerici beneficiati vxor esse non potuit, sed reuera clericus in minoribus constitutus siue beneficiatus, siue non beneficiatus potest contrahere matrimonium si velit legitime, & sine vlla dispensatione. c. beneficium de regular. lib. 6. & reuera proles illa est habita ab illis inter quos iuste, & sine dispensatione matrimonium contrahi potuit, itaque nostro iure si constet legitima probatione, & vera aliquid esse genitum a canonico Tolitano, & post obtentionem canonicatum, iuxta tex. in c. inter ceteras derelictis, qui tamen reuera erat in minoribus ordinibus constitutus, & id probetur vere, quo casu cum matre vere & iuste poterat contrahere, & sine dispensatione vlla, ego certe hanc sobolem naturalem ex legis nostre dispositione existimare, nec quicquam curarem, quod interim non esset solutus, vel quod rebus sic se habentibus commissum esset crimen, cum glos. & Bartol. in

l. 2. C. de episco. & clericis, mihi certe sufficeret, quod satis factum esset dispositioni nostre legis, Taurina, postquam & tempore conceptionis, & tempore natiuitatis esset conceptus, & natus ab his parentibus qui iuste contrahere possent, quod est verissimum ex nostris legibus, & resoluit Doctor Spino de testam. glo. 16. num. 23. & seq. vnde in casu probato certe naturalem dicam filium at verò in casu presumpso contrarium plane dicerem, nam si proponatur filius genitus ab Archidiacono, quo tempore erat Archidiaconus, iuxta dict. c. inter ceteras: plane spurium dicam, nisi vera probatione constet aliud itaque ex qualitate beneficii pendebit ratio iuris, & in hoc casu egregie adducetur consideratio illa de soluto & non soluta, & item illa quod rebus, cum ex incestu naturalis proles procreari non potuerit ex glo. Bartol. Bald. in dicta l. 2. alias in casu probato, beneficium ecclesiasticum non impedit quoniam factus sit naturalis, presertim attento nostro iure, quo constitutum est id dumtaxat, vt licite possint contrahere, etiam si illicite concipiant.

Con tanto que el padre le reconozca por su hijo) huc pertinet, quod superius adduximus, scilicet, antiqua iura, desiderasse in his liberis omnimodam certitudinem & indubitissimam, quoniam enim nouiore iure habituri erant portionem paternæ substantiæ, & nostro iure pa-

ternam nobilitatem, necessum erat vt omnino indubitata esset proles respectu parentis, quod adnotauimus ex tex. in auth. de triente & femisse, & in auth. quibus modis naturales efficiantur legitimi supra adductis, ea autem certitudo inerat, si filius hic nasceretur domi, ex concubina vna, domi solenniter retenta, at vero ablato e medio concubinato, reliquum erat vt istius modi certitudo aliunde quereretur, que sita autem est, ex l. fin. ti. 22. lib. 4. foro leg. vbi recognitionis forma traditur, quæ certitudinem facit, ibi: *quien quisiere recibir por su hijo, hijo que no sea habido en muger de bendición, recibalo ante el rey, o ante homes. buenos, e diga en tal manera, este es mi hijo que he de tal muger, e desde aqui adelante quiero que sepades que es mi hijo, e que lo recibo por hijo, & ibi, e el hijo que asi fuere recibido aya honra de hijo dalgo, si su padre fuere hijo dalgo* sequitur. & facit *(y esto se entienda de los hijos naturales)* & Rodericus Xuarez dicebat in dicta. l. 1. titulo. 6. lib. 3. forolegū, hanc legem in hac forma recognitionis esse vsu obseruatam in foro in Hispania, cum igitur dicta. l. 11. Taurina, quæ est. l. 9. supra adducta requirat recognitionem, nec quicquam agat de modo recognoscendi, dicendum erat recognitionem fieri debere, iuxta solemnitate dicta. l. 1. fina. voluit enim dicta. l. 11. Tauri. ostendi certitudinem patris, quæ sublato concubinato vix esse poterat, ideo requirit recognitionem, si vero que

ras formam istius recognitionis, nulli inuenies nisi in dicta. l. 1. & existimandum est, postquam in dicta. l. 11. exigitur recognitiō, esse confuturam certitudinem, ne aliena soboles parenti inuito supponatur, quod si desit solemnitas dicta. l. 1. fina. saltem debes requirere non solam cognitionem, sed recognitionem, non momentaneam, sed iteratam, continuam, & perpetuam, & perueuantem, & frequenti actu repetitam, & multiplicatam, idque ex verbo *(recognitiō)* quod non simplicem cognitionem sed iteratam sæpius significat. l. Polla. ff. de his quibus vt indignis. verbo, retractis, Lucas de Pena in. l. 3. C. de diueri. prædij, lib. 11. enim recognitus est qui semel est a parente filius cognominatus, cum soleat id verbum charitatis, & a moris esse indicatiuū, sed oportet, vt ex proposito iterato & tertio, filium vocet, id agens, vt se verum parentem indicet, alias qui semel dictus est filius, secundo vero non filius, is Hispanice non est *(reconocido)* sed *(desconocido)* quod proxima ætas recognitionis argumentum regnante Henrico rege Hispaniæ quarto ex facto reprobauit, idque merito quoniam perpetua, multiplicata, cōstans, & ex proposito vti diximus debet esse ista recognitiō, nec quicquā te moueat decisio rex. in. c. per tuas de probationibus, quoniam ibi ad fuit cohabitatio per septennium, ibi *(quamdam per septennium habuit cō-*

cubi

cubinam.) tum etiam filius natus est domi, ibi *(filium quem reuerfa in domu illius peperit)* deinde a seueratio, ibi *(ex eo se asseruit suscepisse)* idque constanter, deinde intercescit recognitiō ibi, *(ipsum suum filium publice recognouit,)* nota verbum publice, deinde sequitur reputatio, & nominatio, deinde iuramentum quæ omnia sobolem effecerunt indubitata & certissimam sine vlla repugnantia, & dubitatione.

Puesto que no aya tenido la muger de quien lo vno en su casa ni vna) hæc verba satis patent ex his quæ superius diximus ex quibus & lex partitæ, & iura ciuilia correctæ sunt, & Canonistarum iura recepta.

Concurriendo en el hijo las calidades que diximos, mandamos que sea natural) scilicet, & ad successionem in sextanti ab intestato, de quo diximus, & ad nobilitatem, parentum, nobilitas enim quæ fuerat concessa naturalibus domi natis ex vna retenta domi ex l. 1. tit. 11. part. 7. eadem concedenda est naturalibus liberis natis iuxta dicta. l. 11. & ita obseruat vniuersa Hispania, & sequuntur Couarrub. Palat. Rub. Don. Franciscus Sarmiento, & Meneses vbi supra, quāuis de his disputari Tiraquel. de nobilitate. c. 15. & nos aliqua diximus de expensis & meliora dicto c. 3. tenet Doctor Spino de testamētis, glo. 6. num. 24.

Vt autem veram resolutionem habeas eius dubitationis, an scilicet quis presumatur naturalis, & hodie

& olim, nota quod in hac re qui generaliter definiterit, generaliter errabit, nam iure Casareo, & iure partitarum, ne nio poterat presumaturalis, quia veniebat factum probandum, scilicet fuisse genitum ex vna solenniter accepta pro concubina, & vnica retenta domi, & hoc iure omnes presumebantur spurij scilicet, vulgo quæriti ex soluto, & soluta, quia qualitates cum quibus nascimur perpetuo presumuntur, glo. in. c. 1. forte de elect. lib. sexto, quæ 37 ibi scriptores approbant, contra vero iure canonico omnes presumebantur, & presumuntur naturales non spurij, quia omnes censentur procreati ex solutis parentibus at vero nostro iure Hispano nouiore, ex dicta. l. 11. Tauri, nemo item presumitur naturalis propter recognitionem, quæ venit probanda, & hæc est veritas, quicquid existimet D. Didacus Couarrub. in. 4. part. 2. c. 8. §. 3. num. 1. tenent moderni in dicta. l. 11. Tauri, licet non ita explicent. 38

De spurjis alia olim, alia hodie ratio est, cum olim ex varietate iuris, & canonici, & ciuilibus, varia subnata sit presumptio quo enim iure naturalis ex vnica domi solenniter retenta dicebatur, eo iure egerit, aut legitimi, aut spurij futuri erant cum autem legitimi ex iustis nuptijs nascantur, sit vt spurij sine patre sint, vulgo quæriti, & magis est, vt hoc iure spurjus quispiam presumatur, cum in ceteris naturalibus, scilicet legitimis, adulterinis, & incestuosis factū

factum veretur probandum, quo autem iure naturalis ille dicitur qui nascitur ex his inter quos matrimonium constare possit, fit ut nemo spurius præsumatur, quia magis præsumimus naturalem, quod si addas recognitionem, fit ut minus naturalis præsumatur, hoc autem iure attēto ex sola præsumptione magis est, ut spurium præsumamus, quia recognitionis præsumi non potest, & ea. nō probata non probatur quis naturalis. vnde hodie nostro iure solum id præsumimus, scilicet, esse quempiā genitum ex parentibus solutis: sed id non sufficit, ut naturalis dicatur nostro iure, propter recognitionem quæ tota in facto consistit, vnde qui se dicit naturalem, aut legitimum omnino probare debet quia verfactum in hac probatione factum, quique alium adulterinū in cestuofum vendicit probare debet, quia adest factum in hac probatione, idem de eo qui te ex monacho, aut moniali, aut sacerdote, genitum esse contendit, quia iure nostro solum possumus id præsumere, scilicet esse aliquem genitum ex soluto & soluta inter quos constare possit matrimonium cum omnes soluti nascamur, & præsumantur qualitates, cum quibus nascimur est sepius allegata glof. in dict. ca. si forte de electione, lib. 6. ut ex his videas quam inique Philosophentur qui protinus asserunt præsumptionē pro naturali, nihil distinguendo rationem iuris antiqui, nec nostrarum legum decisionem.

Notabilia ex glof. 21.

- 1 Legitimitas fuit inuentum iuris civilis in subsidium nature.
- 2 Legitimus vere non est legitimus,
- 3 Legitimitas vere non est veritas sed imago veritatis.
- 4 Legitimus est vere legitimus sed quo ad iuris civilis effectus.
- 5 Filius qui non est naturalis an possit legitimari, & num. 48. & num. 85.
- 6 Legitimitas & dispensatio licet diversa solent tamen confundi a doctoribus
- 7 Bastardi non legitimantur a principe, & nu. 48. & 85.
- 8 Legitimus non difert iure civili a legitimo.
- 9 Legitimus succedit parenti ex testamento, ab intestato, habet iura sui heredis, & querellam, & honorum possessionem, & ius dicendi nullum.
- 10 Omnia hæc habent locum in legitimo per subsequens.
- 11 Iura civilia quæ scripta sunt de legitimis habent locum in legitimis.
- 12 Princeps non potest facere, ut naturalis filius sit genitus secundum naturæ legem.
- 13 Legitimi per subsequens matrimonium vere sunt legitimi.
- 14 Legitimi an veniant nomine legitimorum in statutis.
- 15 Verbum, legitimus, habet aliquid nature, verbum, legitimus, nihil.
- 16 Legitimi dicti sunt a lege & quomodo.
- 17 Legitimus a rege an sit legitimus ad spiritualia, & nu. 42. & num. 43.
- 18 Legitimus consequitur omnia quæ concessa sunt iure civili.

- 19 Filius spurius sunt infames infamia facti.
- 20 Legitimus an excludat substitutum sub conditione si absq; filijs legitimis decedat.
- 21 Legitimus an excludat substitutum sub conditione si absq; liberis legitime natis vel ex legitimo matrimonio
- 22 Legitimorum appellatione ex communi vsu loquendi non intelliguntur legitimi.
- 23 Legitimus an excludat substitutum sub conditione, si sine liberis.
- 24 Dispensatus an faciat cesare conditionem si sine liberis.
- 25 Filius spurius legitimus, an faciat deficere conditionem si sine liberis.
- 26 Legitimus civiliter est legitimus nō naturaliter.
- 27 Vocatis filijs legitimis, aut ex legitimo matrimonio excluditur legitimus.
- 28 Legitimi sunt parenti de agnatione & familia, & cognatione.
- 29 An dispositio rexi in l. hac consultima §. ex imperfecto habeat locum inter legitimarios.
- 30 Agitur de l. fin. C. de his qui veniant a patris impetrarunt.
- 31 L. quina vicennaria refertur.
- 32 Agitur de l. 20. hoc titulo, & lib. & de verbis nostra legis.
- 33 Filius naturalis est nobilis nobilitate paterna.
- 34 Bastardi nec nostro, nec communi iure sunt nobiles nobilitate parentum.
- 35 Bastardus non debet federe ad mēsam cum legitimis.
- 36 Siquis vocat ad maioratum filios & filias, & eorum filios legitimos an veniant naturales legitimi.
- 37 Voluntas ante ambula, & vivens explicat voluntatem morientis.
- 38 Legitimus non solum fit agnatus parenti sed etiam agnatus paternis.
- 39 Filio legitimo, nepos ex eo est legitimus & naturalis avo.
- 40 Nemo legitimus creatur Cardinalis.
- 41 Legitimus ex rescripto, episcopus an possit creari.
- 42 Legitimus a principe seculari ad secularia, ab ecclesiastico ad ecclesiastica censetur legitimus.
- 43 Legitimus a seculari principe obtinet ius patronatus, & sepulchrum.
- 44 Summus Pontifex etiam ad temporalia legitimat eum qui non habet superiorem alium a quo legitimeretur.
- 45 Legitimus a summo Pontifice non adipiscitur regnum in præiudicium eorum ad quos pertinet regni successio.
- 46 Regnum Portugallie in temporalibus non habet quem recognoscat.
- 47 Princeps secularis nihil potest contra iura nature.
- 48 Spuri per verba quantumvis generalia semper censentur dispensari & num. 85.
- 49 Filius legitimus an succedat in emphyteusi ecclesiastica vel vera, vel præscripta, etiam si concedatur solū pro heredibus suis.
- 50 Legitimus admittitur ad ius retrahens, quia est de iure civili.
- 51 Legitimus est heres legitimus agnatus.

- tus a lege, & facit deficere conditio-
nem si sine legitimis heredibus.
- 52 Legitimus an faciat deficere condi-
tionem, si sine filijs legitimis.
- 53 Legitimus quod pertinet ad ius ciui-
le, & eius prerogatiuas nihil difert
a legitimis.
- 54 Legitimus post testamentum pater-
num, rumpit testamentum.
- 55 Legitimus reuocat donationem fa-
ctam ante legitimatorem sicuti legi-
timus.
- 56 Citatio an, quando, & qualis requira-
tur ad legitimatorem.
- 57 Legitimus quatenus tollat ius quæsi-
tum.
- 58 Legitimus per subsequens in articu-
lo mortis, an sit legitima, an valeat
in matrimonium, an legitimatio, an ex-
cludat substitutum.
- 59 An conditio si sine liberis deficiat prop-
ter legitimatos in articulo mortis ex
subsequenti.
- 60 Monachus mala fide susceptus an
faciat deficere conditionem si sine li-
beris.
- 61 Traditur distinctio inter monachum
susceptum mala fide, & matrimo-
nium.
- 62 Legitimus ex subsequenti est legiti-
mus ex propria vocis significatione
- 63 Inter duos filios legitimum, & legiti-
matum ex subsequenti prius tamen
natum quis succedat in maioria.
- 64 Prerogatiuas iuris ciuiliis habet filius
legitimus.
- 65 Legitimus reuocatur propter causas
ingratiitudinis.
- 66 Decisio tex. in c. tanta, qui filij sint le-

- git. est de iure humano.
- 67 Legitimus emancipatus non amit-
tit successionem.
- 68 Legitimus quomodo succedat, & quo
modo sibi succedatur.
- 69 Legitima portio minui potest, per prin-
cipem tolli non potest.
- 70 Legitimus potest meliorari, in ter-
tio & quinto.
- 71 In initio nascētis orbis homines nati sūt
omnes ingenui, & legitimi.
- 72 Agitur de priuilegio de Bellico Au-
reolis.
- 73 Humanius est ab errore præ iudicatio
decedere quam cum re iudicata erra-
re.
- 74 Conciliatur l. si fundus. §. si pluri ff.
de pignoribus cum l. seruo inuito. §.
cum prætor. ff. ad Trebell.
- 75 Versus longi temporis potest extensio
interpretati priuilegium, & quomo-
do.
- 76 Dispensatus quis dicatur & quomodo
difert a legitimo.
- 77 An legitimatus a principe ad omnia
tamē succedat patri in eo quod
pater voluerit sit legitimatus an ve-
ro dispensatus.
- 78 Nequit quis esse in duplici statu eoque
contrario.
- 79 Legitimus pro parte, et pro parte
non legitimatus nequit quis esse.
- 80 Emancipari pro parte nemo potest.
- 81 Successio non est de essentia filiationis
- 82 Princeps est lex animata.
- 83 Legitimus ad quantitatem certam
et taxatā est potius dispensatus quā
legitimus.
- 84 Legitimus ita ut succedat parenti
qui

- qui legitimauit in eo quod ipse parēs
voluerit, reuocatis legibus Taurinis,
& alijs quæ de portione legitima de
bita filijs scriptæ sunt, est legitimatus
non vero dispensatus.
- 85 Si is qui alias successurus est, abscon-
dat mulierem ex qua filius naturalis
est procreatus, aut terreat minis, ita
ut pater cum ea non possit matrimo-
nium inire, & ita per subsequens
legitimare filium, princeps legitima-
uit ipso inuito, & de spurio.
- 86 Legitimus est beneficium iuris, &
principis, non autem priuilegium. ideo
est extendenda, & continet fauorē.

O hijo de tal quenū
ca fue legitimado.
Glosa. 21.

AE C verba maximum fa-
celsunt negociū ei qui faciat
legitimari posse natura-
les filios de quibus diximus proxima
glo. quique viderit decisio nem
leg. 20. hoc tit. & lib. qua nobilitatē
minime obtinere potest illegitimus,
quantumuis legitimetur, qua prop-
ter, ut constet verus sensus nostræ le-
gis aliqua de legitimatione dicēda
mihi sunt, quoniam poscit, & quod-
dam suo iure exigit res ipsa de qua
agimus, & cogit litera nostræ legis
quam interpretamur.

In primis animaduertēdum est,
hoc de legitimando filios fuisse in-
uentum iuris ciuiliis in subsidium, ut
quibus proles legitima non contigisset,
succurrat iuris beneficium: exco-

gitatum, ut naturæ defectus supple-
retur. Ioan Andre. in additione ad
speculum, ti. de successione abintestato.
§. i. item scias, Paul. & Alexan.
& post eos las. num. 103. in l. Gallus.
§. & quid si tantum. ff. de lib. & post.
Anton. de Butr. in cap. per venerabi-
lem, qui filij sint legitimi, idem te-
net Alexan. consil. 25. vol. 5. Roman.
consil. 194. & alij quos ipsi referunt,
est enim legitimatio figmentum iu-
ris, & principis beneficium, non natu-
ræ, namque natura, ut satis prolixè
diximus glos. proxima, solos legiti-
mos agnouit, per solas enim nup-
tias conseruatur elegans genus hu-
manum, in authē. de nuptijs in prin-
cipio, vbi text. dicit quod nuptiæ im-
mortalitatem præstant humano ge-
neri, concordat. l. i. ff. solut. mat. vbi
Bald. & nos alibi diximus cōtra Bar-
to. proxima glo. & in tract. de expē.
& melio. c. 3. num. 22. & 23.

Vnde legitimatus vere non est
legitimus, sed arte, consilio, & bene-
ficio iuris per fictionem quandam
principis potestate legitimatum tan-
quam legitimum intelligimus, Bal.
in leg. eam quam. C. de fidei com-
miss. dum. 44. & 45. Tiraq. vbi copio-
sa allegatio est de primog. q. 34. nu-
mer. 58. inde Bald. legitimatum Al-
chimæ similem dixit in cap. 1. de cō-
stit. num. 23. ut quod natura non est
effectum, fiat arte, adiuuante lege:
vnde alibi legitimatio dicitur ima-
go veritatis, Bald. in l. etiam. C. de
appel. vnde semper in legitimatione
manent seminaria naturæ, manca
illa,

illa, & de forma, ne dicam turpia, veluti cicatrices corporis vulnerati, idem Bald. in c. fin. de translat. epif. vide Iass. in l. cum acutissimi. C. de fidei commissi. nu. 4. quoniam princeps deformitatem naturæ supplere potuit, tollere vero omnino non potuit, cum præsit civili, substitit vero naturæ iuri: talisque legitimatus est, qualis in scæna rex personatus est, qui detracta persona turpitudinem demonstrat propriam.

4 Consequens his est, ut quod attingit ad iuris civilis effectus, quos princeps, vel adimere, vel concedere potest, legitimatus proprie sit legitimus, non item quoad naturales effectus, quia naturalia iura perpetua sunt. §. sed naturalia insti. de iure nat. gent. & civili, circa quæ ut diximus nihil potest princeps, quia licet sit supra caput iuris civilis, est tamen sub pedibus iuris naturalis, Bal. in c. 1. §. notandum, nu. 2. qui feud. dare poss. idem Alexand. consil. 30. num. 5. lib. 5.

5 Ex qua ratione consequitur, ut filius qui non est naturalis omnino non possit legitimari a principe, etiã si restituatur natalibus etiam si talis legitimatio concipiat ut verbis, quæ importent veram legitimationem. talis namque principis gratia ad dispensationem pertinet non ad legitimationem, & iste spurcius non dicitur legitimatus sed dispensatus, quæ duo plurimum differunt inter se, ut proxime dicemus, namque princeps naturalia vitia tollere non potuit, i-

ta tenent in specie, scilicet, quod filius spurcius natus ex his inter quos matrimonium constare nõ poterat ex impedimento iuris diuini, vel canonici non sit legitimatus sed dispensatus Paul. consil. 30. nu. 4. lib. 1. idque ex eo quod princeps non possit tollere defectum naturalem Bal. in. le. 1. C. de naturali lib. Did. Coua. super. 4. par. 2. c. 8. §. 8. num. 4. Tellius Fernandez in l. 12. Tauri, numer. 24. & post hos & quos illi allegant Molina, de Hispan. primog. lib. 3. cap. 3. num. 36. & licet in contrarium allegetur Grego. Lop. in l. 4. ti. 15. par. 4. verbo, de Barraganas, certe Gregor. in dict. glos. tenet quod isti spurij vere non legitimantur, ut patet ad fin. glo. illi enim qui nati sunt ab his inter quos matrimonium constare nõ potest non legitimantur, sed dispensantur quoad iuris effectus expressos, solent enim accipi large hæ voces, & a doctoribus confunduntur, & statim putant eum legitimatum, qui legitimatur a principe, etiam si sit incestuosus, aut adulterinus filius ut est videre apud Fortunium Garsiam in l. Gallus. §. & quid si tantum ff. de lib. & posth. verific. quippe hæc fundamenta, & apud Rollan. a Va. consil. 61. nu. 50. & patet ex nostra hac lege in his verbis, ubi improprie ponitur verbum, legitimado, & magis patet ex l. 20. ti. hoc & lib. ubi idem adducitur, & hoc modo intelligenda est. l. 12. Tauri, quæ proculdubio intelligenda est de naturalibus liberis patet tibi (*e despuer su padre o madre,* & ibi,

& ibi, (*o legitimado por subsiguiente matrimonio*) denique naturalis legitimatur proprie, inter ceteros in quibus reperitur magis læsum ius natura, dispensationi est locus; nec obstat quod legitimatio non habeat locum nisi quando non potest interuenire matrimonium inter parentes, quod ait Gregori. Lopez in dicta. l. 4. verbo (*de Barraganas*) quia illa verba sunt referenda ad quamlibet aliam causam, quæ non concernat incestum, adulterium, vel aliud simile: & in sola honestate verificari possunt, & poterit legitimari filius nobilis, aut magnatis, quem succiperit ex plebeia muliere, & poterit addi causa, non quod mutuo contrahere non possunt, cum sint soluti ambo, sed quia honeste propter inæqualitatem coniungi matrimonio vix possunt, aut quia longius ab sunt, & haberi consensus vtriusque non potest, aut quia volente altero, alter repugnat, denique causa legitimationis, non debet procedere, ex crimine, namque si procedat ex crimine tunc quantumvis concipiatur per verba propria legitimationis dispensatio censetur, unde isti quos nos bastardos vocamus, propter naturalem defectum non legitimantur a principe, ex quo de defectu naturali dicebat Baldus in l. generaliter. §. cum autem. C. de insti. & substiti. quod bastardus etiam legitimatus, est infamis, & ideo non succedit in faudo, per. §. naturales, titulo, si de faudo fuerit

conproversus inter domin. & agnat. quia faudum est honor, & beneficium, & sequuntur Alexand. in l. 3. ff. de liberis & posthumis, & Roch. de iure patronat. verbo, competens, in 1. questione, Hypolitus singulari. 273. & dicebat Baldus in c. vltim. de translat. epif. quod bastardus legitimatus est similis homini curato a vulnere cui remanent cicatrices.

Et huius quidem traditionis maximus & notabilis effectus insurgit in iure, quia filius legitimatus in nulla re differat a legitimis. l. 2. ff. de natalibus rest. in authen. quibus mod. natura. efficiantur legit. §. si quis vero, & §. liceat. §. si igitur, colla. 6. in authen. quibus mod. natu. efficiantur sui. §. illud, & §. sit igitur, & §. reliqui collat. 7. l. cū quis in fin. C. de naturali lib. lib. §. quibus insti. de hered. quæ ab intest. def. le. 4. titul. 15. part. 4. & l. fin. eodem, & l. 12. Tauri quæ est. l. 10. titu. 8. lib. 5. recopillat.

8 Inde derivantur plura quæ tradit Antonius Gomez in l. 12. Tauri ut talis legitimatus succedat ab intestato parenti sicuti vere legitimus, idem ex testamento, vel ex alio quouis titulo, item habet iura sui heredis, & omnes effectus illius, item legitimato debetur legitima portio, item si sit præteritus habet ius dicendi nullum, & bonorum possessionem de iure prætorio, & ex hæredatus habet quærellam inofficiosi, & remedia omnia contra tabulas paternas, quæ

quæ habet legitimus in auth. de in
cestis nuptijs. §. dubitatum in fine,
item non potest ei apponi grauam
in legitima iuxta. l. quoniam in prio-
ritibus. C. de inoff. testam. l. scimus.
§. cum autem. C. cod. l. r. tit. 4. par.
6. cum alijs.

9 Et omnia hæc habet locū in legi-
timato utriusque legitimetur, siue
per rescriptum principis, siue per
subsequens matrimoniū, ita enim in-
differenter de utroque loquitur ius, in
c. tanta qui filij sunt legit. & ibi, dd.
& in l. Gallus. §. & quid si tantum.
ff. de lib. & posth. & in rub. eod. & i-
ta utriusque æquiparant. l. 10. tit. 8. li.
5. recopul. quæ est. d. l. 12. Tauri, nec
in hoc est aliqua concertatio.

11 Descendunt autē ex his quæ di-
ximus, quia iura quæ scripta sunt
de filijs legitimis, sunt extendenda
ad legitimatos, & probat. l. cū ex o-
ratione. ff. de excusa. tut. vbi immu-
nitas quæ est stricti iuris. l. 1. ff. de iu-
re immunit. concessa ingenuis, ad
eos pertinet qui per principē sunt
restituti ad iura ingenuitatis, quod
tenet post multos quos allegat Ti-
raq. in l. si vnquā. C. de reuocan. do-
na. verbo succiperit liberos, nu. 62.
post Bald. in l. cum accuratissimi. C.
de fidei comif. Paul. in l. sed si hæc.
§. patronā. ff. de in ius vocand. l. in
auth. si qua mulier. C. de S. S. ecclef.
nu. 46. Paris. conf. 1. nu. 57. li. 2. l. 4. ti.
15. par. 4. ibi (y los legitimas son dende
adelante legitimas, e han todas las hon-
ras e los provechos que han los hijos que
nascen de casamiento derecho) quod etiā

probat. l. fin. eod. tit. & par. & d. l. 10.
& d. l. 12. Tauri.

Sed non desunt qui filij legiti-
matū vere legitimū esse dicant, in-
ter quos est Barto. in l. si is qui pro-
emptore. ff. de vsucap. nu. 29. quam
sententiā recipiunt omnes, vt con-
stat ex relatione lass. ibi. nu. 127. &
Tiraq. adducit multa in dict. l. si vn-
quā, verbo, succiperit, nu. 82. Fortu-
nius in l. Gallus. §. & quid si tantum
ff. de lib. & posth. Casareus in cōsue-
tudinibus Burgūdiæ. rub. 8. §. 5. ver-
ficu. Christi nomine inuocato, quæ
tamen assertio ex his quæ diximus,
mihi difficilis est, & prorsus sine ra-
tione, cū enim legitima proles ea sit
quæ nō ex libera maris & femina
cōiunctione sit procreata, sed quæ
honestate splendet sua, & matrimo-
nij decore collucet: vt satis superque
diximus proxima glossa, certe nul-
la tanta potestas concessa principi-
bus intelligenda est, vt possint effi-
dere eos esse procreatos secundū na-
turę leges qui geniti sunt, violatis na-
turę legibus: est enim naturalis filij
genitus ex libera cōiunctione, quæ
natura iusque ciuile, ipsaque lex diui-
na plane reprobāt & dānant, vnde
immerito legitimatus vere legiti-
mus dicitur, qui enim in hac opinio-
ne sūt vere sūt corruptores naturę,
iuraque ciuilia perniciose cū iure na-
turę cōfundūt, quod mihi per princi-
pis rescriptū legitimati obtinere dig-
nosci nāque; qui ex subsequenti ma-
trimonio legitimati reperiūt, hij ma-
trimonij vi & potestate, subnixi, na-
tura,

ture, quoque beneficio adiuuatur, vn-
de vere legitimi dici possunt. c. tāta
est vis, qui filij sunt legit. d. l. 4. & d. l.
13. tit. 15. par. 4. vide latissime Rolā. a
Va. cōf. 99. li. 2. nō est filij naturalis
legitima proles, nec secundū leges
naturę procreatus, vt diximus supra
glo. proxima, & de expel. & mel. c.
3. nu. 22. & seq. cōtra Bar. & Tiraqu.
quos ibi adduximus, igitur legitimus
tutus, non est vere legitimus, etiā si be-
nificio principis legitimorum gau-
deat beneficio, & iure sit legitimo si-
milis quoad iuris effectus. Tiraq. id
tenet qui late allegat vbi supra nu.
92.

4 Vnde cessat illa inuestigatio circa
quā miris modis torquetur. D. Did.
Covar. in. 4. part. 2. c. 8. §. 8. nu. 3. dū
querit an in statutis sub nomine le-
gitimorū cōprehendantur legitimati,
in qua questione moderni Galli, in
cōsuetu. Paris. tit. 1. §. 8. glo. 1. existi-
māt nō cōpređi sub nomine legiti-
morū legitimatos, idē tenet Alber-
tus Brunus in tract. de statut. exclu-
dentibus femina, art. 12. q. 4. Deci.
cōf. 52. Tiraq. vbi supra late, aliter
vero alij aiunt, scilicet large dici qui
dē legitimū, nō vero stricte, & pro-
prie, istud vero large, & stricte ob-
scurū est, cuius distinctionis author
est Benedictus de Plumbino, quē re-
fert & sequit Fortunius. d. §. & quid
si tantū, col. 127. Deci. conf. 284. nu.
15. & cōf. 275. Ioan. Cyrier. libr. 1. de
primog. q. 1. Curt. Sen. conf. 73. du-
bio. 3. D. Did. Coua. vbi supra, nu. 4.
verū ego tamen ex Plūbino longā

trahit distinctionem, an legitimatus
quispiam a principe circa vicium
quod princeps legitimus potuit tol-
lere aut non, atque in eo sensu. proli-
xius distinguit, & addit multos ca-
sus, sed tamen radicatus non expli-
cat, ex fundata iuris ratione, vere e-
nim, & realiter legitimus est natura-
lis proles, Deus enim optimus maxi-
mus, eam vim eā potestati, eam dig-
nitatem in matrimonio collocant,
vt nati ex vero matrimonio, nati se-
cundū leges, & diuinas & naturales
& ciuiles intelligerentur, ceteri si-
ue ex soluto & soluta siue aliter na-
ti, dum tamen matrimonium ab sit cō-
tra naturę leges procreatos esse vo-
luit, vt diximus defectum autē illū
naturale princeps omnino tollere
nō potuit vt diximus, supplere ve-
ro deinde potuit: cōcesso iure, quod
legitimis leges iuraque concesserant,
vnde qui beneficio principis indif-
finitē omnia iura allequantur quæ
legitimi habent, hij legitimati dicitur
nō legitimi: vnde ego extra ca-
sus iuris ciuilis qui legitimatos con-
pređunt, cū legitimati instar sint le-
gitimorū quo ad ciuiles effectus, si
statuto quippiā statutū sit in fauorē
legitimorū id ad legitimatos nō ex-
cedere cū aductis a Tiraq. vbi supra
d. nu. 92. quia verbū, legitimi habet
aliquid naturalis iuris, verbū legiti-
mati est verbum iuris, nec diuersa no-
mina fortiter si idē esset. l. si idē. C.
de iure codicil. vnde quia D. Coua.
varie id explicat, oportet corda-
te ad singula exēpla animaduertere

15 at ergo ubi supra, verſ. primū, quod
 ſi Romanus, ſi ſiſex, efficiat legiti-
 mū eū qui defectū naturalium patia-
 tur, prohibete iure canōnico; quod
 is vere erit legitimus; quoad ſpiri-
 tua licet legitimatiōe nō dū a prin-
 cipe ſeculari conſecutus ſit, ad ſecu-
 laria, quod quidē ad oculus vides
 quā alienū ſit a recta ratione iuris,
 cū is vere legitimus dici nequeat ob
 ſiſtente ratione iuris naturalis, quod
 reperitur in legitimis, vnde iſte po-
 tius diſpenſatus dicitur; cum non
 obtineat omnia iura legitimi, vt di-
 cimus inferius, cum de diſpenſato
 agemus: nec enim fieri poteſt, vt le-
 gitimus quiſpiam ſit, aut legitima-
 tus pro parte; pro parte vero, nec le-
 gitimus, nec legitimatus, quod aper-
 te fatetur D. Did. Couar. dicto verſi-
 culo, primum, ſi attentius expendatur,
 nec obſtat, quod legitimus dicitur
 ſit a lege. l. legitima. ff. de pactis,
 quia quāuis dicti ſint legitimi, quā-
 ſi lege probati, ſunt tamen probati
 non ſola lege ciuili, ſed naturali e-
 riam, vt ſapientius diximus glo. proxima,
 legitimatus autem nihil habet
 a natura, itaque in legitimo præci-
 piū ius eſt, natura, in legitimo ci-
 uile dūtaxat: & ſemper intelligimus
 de legitimatis per principis reſcrip-
 tum: nō vero ex ſubſecuto matrimo-
 nio vt ſapientius diximus.

17 Ex quibus patet quoq; quid ſen-
 tiendum ſit de eo quod tradit ipſe
 met Couarrub. ubi ſupra verſ. ſecū-
 do, ubi legitimum cenſet, vereq; le-
 gitimum eum filium naturalē, qui

proprio Caſaris reſcripto, factus ſit
 legitimus, etiam ſi ad ſpiritalia ad-
 huc ſit inhabilis; quia a Romano
 Pontifice non ſit legitimatus, ego
 quidē iſtas partiarias legitimatio-
 nes etiā ſi dependēt a diuerſis prin-
 cipibus nō admitto, ad hoc vt ex eis
 vere quis poſſit dici legitimus, nec
 ſatis intelligere poſſum, cum vere
 legitimus, qui ſacris initiari, bene-
 ficia obtinere ſacros honores, & ma-
 giſtratus gerere omnino, ſicuti vere
 legitimus non poſſit, interimque
 vere legitimus hunc non cenſeo;
 legitimatum cenſeo ad ciuiles effe-
 ctus, non ad ſtatuta vt diximus, &
 cetera que iure ciuili ſcripta nō ſunt
 namq; etiā ſi legitima huic debeat
 tur, & dicat nullum præteritus teſta-
 mentum ex hereditateq; querellam
 inofficioſi inſtituat quæ de iure ci-
 uili ſcripta ſunt, cuius iuris intelle-
 ctu legitimus reputatur, attamē ve-
 re non eſt legitimus, alias ſi vere,
 (quod ait Couarrubias,) legitimus
 eſſet, ſine diſpenſatione vlla, ſacris
 initiari, & beneficia eccleſiaſtica ob-
 tinere poſſet, ſine diſpenſatione vll-
 la eius vicij, quod ob defectum na-
 turalium prouenit, ſed quia legitimo
 ſimilis eſt, quoad iuris ciuilis effe-
 ctus nō vero legitimus, ad alia quæ
 non ſunt iuris ciuilis legibus conſti-
 tuta, quæ vere legitimus requirunt
 non admittitur,

18 Namque legitimatus principis
 beneficio conſecutus omnia quæ
 ſunt iuris ciuilis regulis conſtituta,
 ſi
 lijs legitimis, ideo legitimatus tranſi-
 ſit in

ſit in patriam poteſtatem parentis,
 quia patria poteſtas inuentum iuris
 ciuilis eſt, ita concludit Paulus Ca-
 ſtrenſis conſi. 30. volu. 1. vnde legiti-
 mato ſit ſubſtitutio pupillaris quæ
 ſit legitimus, cum enim patria pote-
 ſtas ſit de iure Romanorum. §. 2. in
 ſtit. de patria poteſtate, nimirum
 quod legitimatus, hanc quoque cō-
 ſequatur, vnde ſit locus ſubſtitutio-
 ni. §. 1. inſtit. de pupillari. §. 1. de he-
 redib. quæ ab inſtit. laſſ. late in rub.
 ff. de lib. & poſth. num. 10.

19 Inde iſti filij ſpurij qui nō ſunt
 nati ex matrimonio, vt alibi dixi-
 mus, ſunt infames infamia facti. l. 2.
 in principio, tit. 6. part. 7. ibi (*infamia
 do es defecho a quel que non naſce de ca-
 ſamiento derecho ſegun manda la ſan-
 ctaygleſia*) l. 3. titu. 15. par. 4. l. ſin. titu.
 13. eadem par. & ita quod ſunt infa-
 mes probat. l. ſin. C. de naturalibus
 lib. quæ vocat naturales liberos vi-
 cium paternum, & ita tenet Azō in
 ſumma de infamibus, Tiraquell. de
 nobilita. c. 15. nume. 14. Guillelmus
 Benedictus in c. Raynuntius, verbo
 Raynuntius, nume. 27. ſi ergo infa-
 mes, non poſſunt vere & realiter eſ-
 ſe legitimi, qui vnde quaque hone-
 ſtiſſime naſcuntur, ſecundum natu-
 ra leges, nec obſtat. l. 4. ti. 15. part. 4.
 ibi (*los legitiman, ſon dende en adelan-
 te legitimos e han todas las honras e pro-
 uechos que han todos los hijos que naſ-
 cen de caſamiento derecho*) ipſa enim
 lex ſe ipſam explicat, ita enim eos
 legitimatos cēſet, ſcilicet, quia gau-
 dent beneficio legitimorum, non

vero ſunt vere legitimi qui nō ſunt
 nati ex legitimo matrimonio, vide
 tex elegantem in c. ſi gens Anglo-
 rum, 55. diſtinctione, & vide Ripam
 in capit. inter ceteras de reſcriptis,
 quod vitia hæc naturalia durent, &
 cū infamia deriuentur ad poſteros.
 Et ne putes ocioſam hanc diſputa-
 tionem memineris maximum effe-
 ctū huius inueſtigationis, nec enim
 fruſtra & ocioſe cū doctiſſimo Co-
 uarrub. contendimus: namq; ſiquis
 fideicommiſſum relinquat ſubcon-
 ditione ſi abſque liberis legitimis
 deceſſerit, eſt conſtitutiſſimū quod
 filius legitimatus quantumuis iuris
 intellectu ſit legitimus, quia tamen
 vere non eſt legitimus ſubſtitutum
 non excludit, nec talis filius legiti-
 matus capax fidei cōmiſſi eſt, quia
 vere non eſt legitimus: ita tenet An-
 gelus in ſua diſputatione, incipit, no-
 bilis quidam Alexan. in l. generali-
 ter. §. cum autem. C. de inſtit. & ſub-
 ſtit. nume. 2. Ripa in l. ex facto. §. ſi-
 quis rogatus. ff. ad Trebell. num. 44.
 Beronius in c. in præſentia de proba-
 num. 324. Alexan. Aretin. Socin. &
 laſſ. in l. Gallus. §. ſi eius. ff. de lib. &
 poſthu. Tiraquell. de nobilita. c. 23.
 num. 15. & 18. Parisius conſi. 9. libr. 2.
 num. 47. Afflictiſ decif. 388. nec eſt
 qui repugnet: at vero ſi legitimatus
 eſſet vere legitimus certe hæc opi-
 nio ſuſtineri non poſſet.

11 Inde quoq; eſt vt inſtituto pri-
 mogenio ſub ea conditione, ſi poſ-
 ſeſor ſine liberis legitime natis, vel
 ex legitimo matrimonio procrea-

tis decesserit, nūquam filius naturalis legitimatus ex principis rescripto ad eius primogenij successione admittendus est: ratio est, quia talis conditio naturæ leges inspicit non vero ciuiles solum, tenent Alexan. & Ripa vbi supra, Parisius vbi supra, & consi. 1. num. 42. & 81. libr. 2. Gratus consi. 29. num. 45. & 46. lib. 2. & consi. 185. nu. 27. cod. lib. Molina de Hispanor. primog. libr. 3. c. 3. num. 31. omnia autem hæc quæ sunt vtilia, & quotidiana remanent si ne vilitate, si retenta opinione doctissimi Couarrub. filium legitimatum existimemus vere, & realiter legitimatum: de legitimatis vero per subsequens matrimonium alia ratio est, quia in his uti diximus matrimonium conciliauit naturæ leges quibus filij ex matrimonio vere legitimi vocantur: vide infra nu. 62. vbi de his agimus late.

Et in illa questione celebri, an filius legitimatus per sequens matrimonium, excludat substitutum, si testator dixerit, si sine liberis de legitimo, vel ex legitimo matrimonio procreatis, vel legitime natis, dicendum est, quod substitutum excludat legitimatus per subsequens, & hæc tenet Paulus in l. vltima. C. de his qui veniam æta. impet. Imola in ca. innotuit de elect. Decius consil. 155. num. 4. Prepositus in c. lator qui filij sint legitim. Parisius consi. 13. nu. 40. vol. 2. las. consil. 178. vol. 4. nu. 6. Ripa in rub. si cert. per. nume. 3. & in l. si vnquam de reuocand. donat.

num. 96. communis Alciato consil. 52. num. 3. lib. 9. & ibi respondet ad fundamenta adducta pro contraria sententia ab Alexand. consi. 52. libr. 9. num. 3. & ait quod nemo dissentiret, nisi Alexan. contrarium consuluisset, licet ipse Alciatus contra se videatur tenere, sui immemor libr. 3. de verbo. signifi. nume. 12. versu. secundum axioma quem refutat, & hanc tenet dominus Didacus in epithome de sponsalib. 2. par. cap. 8. §. 2. nu. 30. & post eum Caphalus cōf. 239. num. 12. & consi. 541. Roland. a Valle consi. vltimo, num. 28. volu. 2. Menochius consi. 16. num. 6. volu. 1.

Contrariam sententiam tenent Riminaldus consi. 543. num. 7. Curtius Iunior consi. 64. num. 12. Ruin. consi. 92. num. 13. vol. 3. Alexan. vbi supra, & consi. 5. volu. 7. Alcia. consi. 59. numer. 3. libr. 9. sequitur opinionem Alexandri, & idem consi. 187. nu. 2. libr. 9. Natham consi. 602. Socinus Iunior consi. 39. num. 63. volu. 3. & consi. 77. numer. 14. & consi. 12. num. 7. volu. 4. Rollandus a Valle, consi. vltimo, vol. 2. Caphala sibi contrarius consi. 364. hanc defendit contra priorem, Mantica de coniectu. vlti. volunt lib. 11. tit. 12. nume. 17. & sequentibus.

Vides doctorum eorundem contrarias sententias in re graui, & quotidiana, in Hispania certe in tanta varietate doctorum, & iuris difficultate, plurimum te mouebit. l. i. titu. 13. part. 4. de qua agimus infra num. 62. item fauor matrimonij, de quo

quo Tiraque. in l. si vnquam, verbo donatione largitus, num. 304. & de primogenio, quæst. 34. num. 38. ite per ea quæ late scripta reliquit, a num. 20. ad numerum. 40. in dicta. q. 34. item quia verba illa de legitimo matrimonio procreatis, vere non pertinent ad naturam solam, sed ad legem etiam, quod patet ex verbo, legitimo, quod ad legem referendum est. l. legitima. ff. de pactis, cum ergo matrimonium illud lex retrotrahat, ut per Tiraque. dic. q. 34. a num. 22. certe filius legitimatus per subsequens, legis intellectu, vi, & potestate, ex matrimonio certe legitimo, hoc est a lege probatus videri potest, ut verificatis verbis, nihil videatur gestum contra voluntatem testatoris, tu cogita, mihi certe pro legitimo venior, & honestior opinio est, & ita resoluta additio ad Alexand. dicto consil. 5. num. 3. & est communis Bursato cōf. 1. nu. 28. Xvarez lib. comm. verbo legitimatus, Michael lib. 2. commu. ni. c. 5. q. 10. Hugo Celsus consi. 119. num. 20. & consi. 88. nu. 4.

Inde quoque magis explicatur opinio Decij in consi. 284. num. 10. & Gozadini consi. 6. nu. 11. quorum opinio mihi ex his quæ adnotati contra D. Didacum Couarru. verisimilis est, quod scilicet, vbi que non sit, ex communi vsu loquendi, appellatione legitimi legitimatum non comprehendit: mihi enim id non solum ex communi vsu loquendi verisimile est, sed ex propria vocis si-

gnificatione, & est vtilissimum ad id quod tradit Paul. in l. fin. num. 6. C. de his qui veniam æta impet. & Ioan. de Imol. in l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad Trebel. & ibi Ripa nume. 43. Alexan. consi. 25. num. 1. li. 1. & consi. 60. num. 6. lib. 2. vbi tenent quod si ex communi vsu loquendi appellatione legitimorum, non comprehendantur filij naturales legitimati, quod tales legitimati non excludent substitutum, & Alexan. vbi supra, consulit aduocatos, quod faciāt probationes de huiusmodi vsu loquendi, ego vero ex his quæ dixi, nec requirerem vsu, quia video nullibi nomine legitimi intelligi legitimatum, habent ut dixi diuersa nomina, diuersam iuris rationem, ideo cum Decio, & Gozadino non requiro vsu loquendi.

Contrarium tamen decidendum reor in ea conditione (si sine liberis) ²³ namque filius naturalis legitimatus non ex subsequenti matrimonio, sed ex principis rescripto facit deficere conditionem (si sine liberis, quia etiam si naturalis filius procreatus sit non ex legitimo matrimonio ex quo naturalis & legitima proles ori ri solet, tamen quia procreatus est, ab his inter quos matrimonium legitime contrahi potuit, accedente principis legitimatione, qui beneficia confert iuris ciuilis, aliquo modo cohonestata est proles, qua ratione merito conditio si sine liberis deficit existente naturali filio ab his procreato, inter quos matrimoniū

contrahi potuit, & ipso legitimato a principe qui honestatem iuris ciuilibis ut cumque concedere potuit, ita tenent Alexand. in dicta. l. generaliter. §. cum autem, num. 2. C. de insti. & substitui. hanc esse receptam & magis communem dicit idem Alexand. consil. 2. lib. 1. Imol. in dicta. §. si quis rogatus, Iasson, & Iacobinus de sancto Georg. in dicto. §. cum autem, Socinus in dicta. leg. Gallus. §. si eius. ff. de libe. & posthum. Iasson iterum in leg. si is qui pro emptore, numer. 227. & 241. ff. de usucapio. Decius in l. liberos, numer. 3. C. de collat. Gozadinus consil. 29. numer. 20. Tiraquellus in repet. l. si unquam C. de reuocand. donat. verbo, susceperit liberos, nu. 84.

Quod quidem procedit, & habet locum si filius iste naturalis, sit vere legitimatus, non vero dispensatus, quia dispensatus solum, proculdubio non facit deficere conditionem (si sine liberis) nec excluditur substitutus, tenet Socinus in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de liberis & posthum. Gozadinus dicto consil. 29. Parisius consil. 14. num. 45. volu. 2. Socinus Junior consil. 120. parte. 2. numero. 27. Couarrubias in. 4. part. 2. c. 8. §. 8. non enim de dispensato dicta sunt verba illa, in authent. quibus mod. natural. efficiantur legit. collat. 6. ibi (nihil a legitimis differentes) & in authent. quibus mod. natu. efficiantur sui. §. quoniam varie collat. 7. ibi, (nihil a legitimis dissimiles,) sed de legitimato dicta sunt, ideo nihil

mirum, quod dispensatus qui non fouetur, nec iure, nec natura, utroque praesidio destitutus non censetur ex his liberis qui faciunt cessare conditionem, si sine liberis.

Et quia dispensatus ut diximus non facit cessare conditionem. (si sine liberis) quia dispensatus vere non est legitimus, nec legitimo similis, insurgit vera resolutio eius quaestio, quam tradit, & indecisam reliquit doctissimus Emanuel Costa in cap. si pater, de testam. lib. sexto, prima parte, verbo, si absque liberis, nu. 50. versu. ex quibus omnibus, ubi quaerit de illa quaestione, an filius spurcius legitimatus faciat deficere conditionem (si sine liberis, in qua quaestione refert duas receptas sententias mutuo dissidentes, alij enim tenent quod filius spurcius facit deficere conditionem, si sine liberis, si sit legitimatus, idque argumento. l. quaeris, & l. fin. ff. de nat. restit. & in l. sed si hac in principio, versu. aliud ibi, nam princeps ingenuum facit. ff. de in ius vocando, & declarat Socinus in dicto. §. si eius, & Iass. in dicta. l. si is qui pro emptore, & licet hac sit communis opinio, contraria opinio probatur comuniter etiam ut per Iassonem in l. 2. C. de iure emphite. num. 204. & licet Emanuel Costa veram hanc posteriorem sententiam immo veriorē existimet in iudicando & consulendo, scilicet, quando princeps concedens legitimationem, nullam mentionem fecisset, substitutionis, cuius conditionem deficere oportet

portet

portet concessa legitimatione, quo casu non censetur princeps in dubio voluisse praedudicare substituto argumento text. in l. si quando de rescriptis libr. 6. ego tamen didici ex fundata iuris ratione, quam superius adduxi, spurcium qui natus sit & procreatus ab his inter quos matrimonium constare non potest, ne utiquam poste legitimari, etiam si restituatur natalibus, etiam si legitimatio concipiatur per verba quae proprie inducant legitimationem, sed dispensari solum, cum non sit ius quod istos spurcios legitimari posse dicat cumque obsistat natura unde quia solum dispensatus reperitur, non facit deficere conditionem, si sine liberis, quia ex eo quod spurcius est, non potest dici legitimatus, sed dispensatus.

Ciuiliter ergo legitimatus est legitimus, ita ut fidei commissaria substitutio facta alicui adiecta ea conditione, si sine liberis decesserit, expiret, si filius legitimatus superstit sine legitimo villo, quia legitimatus ciuiliter, ut diximus est legitimus, quod praeter eos, quos superius adduxi, tenent Carolus Molineus, in consuetud. Paris. titul. 1. §. 3. gloss. 1. num. 44. Gregorius Lopez in leg. 4. titulo. 15. part. 4. verbo, todas las horas, Méhaca de successio num. progressu. §. 2. num. 52. ratio est quia in hac dispositione nihil reperitur, quod ad naturam, seu sanguinem pertinere dignoscatur, totaque dispositio consistit ciuiliter, & ciuili mo

do sustinetur, unde secus esset dicendum, ubi dispositio contineat agnationem, aut cognitionem, generis, sanguinisue naturalem rationem, quia tunc proculdubio iuris ciuilibis potestas, non potest, naturam vincula infringere, & sanguinis, & generis rationem naturalem labefactare, secundum quam distinctionem & considerationem conciliabis quae tradit Tiraquel. in l. si unquam, verbo susceperit liberos de reuocand. donat. nume. 82. & nume. 92. alias difficultia tibi videbuntur.

Inde quoque est, ut vocatis filijs legitimis ex legitimo matrimonio, aut legitime natis (quia illa verba continent generis & sanguinis, agnationis, & cognitionis naturalis rationem, filij uti diximus ciuiliter legitimati excludantur, quia naturalis ratio non potuit villo iuris figmento obscurari. l. filio quem pater. ff. de lib. & posthum. ibi, ne imagine, natura veritas obumbratur, quod latissime supra adnotauimus ex Ripa, Alexand. Paris. Grato, Afflict. & Tiraquello.

Quod tamen non est intelligendum in primo testatore, aut primo institutore fideicommissi, quia filij huic legitimari sunt de familia ipsius, & de agnatione & cognitione ipsius, & conseruant familiam, & agnationem sicuti vere legitimi, Alexand. consil. 2. libr. 1. Decius consil. 307. Socinus consil. 63. libr. 3. Salyce. in authent. item sine. C. de naturali. libr. & in l. imperialis. §. sic itaque. C.

Qq 5 de nup-

de nuptijs, Azon in sum. quib. mod. natural. efficiant. sui. Tiraquellus in l. si vnquam, verbo susceperit liberos, num. 83. Orosius in l. cum legitime. ff. de stat. homin. ex qua resolutione patet veritas, & resolutio eorum quæ scripsit Ludouicus Molina, lib. 3. cap. 3. nume. 3. vsque ad numerum. 11. de Hispano primog. quia cum filij legitimi ciuilibiter sint legitimi in fidei commissis institutis a parente, retinent familiae iura, & agnationem respectu ipsius parentis. in alijs vero, qui omnino restituere tenentur, & non sunt primi institutores diuersa ratio est, atque ad obseruata, lege duodecima Tauri.

Inde patet veritas eius quæstio-
29 nis quæ difficilissima alioqui est, an scilicet dispositio text. in l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testamen. vbi testamentum imperfectum ratione solennitatis valet inter liberos, valet etiam inter legitimatos, in qua quæstione partem affirmatiuam tenent plures, & auctoritate grauissimi, & eruditione præclarissimi, lafon in dicto. §. ex imperfecto, & in authen. si qua mulier C. de sacros. eccles. num. 47. & in al. lega. l. si is qui pro emptore, nu. 277 ff. de vsucap. & in l. 2. ff. de vulg. & pupillar. nume. 22. Bald. in c. de causis, de officio delegat. Curtius Iun. in dicto. §. ex imperfecto, num. 5. & Antiquior conf. 73. Decius consil. 258. nume. 6. Guillelmus Benedict. in c. Raynuntius, verbo, testamen-

tum in. 1. nume. 83. de testamen. Casaneus in consuetudinibus Burgundiarum, verbo, desierit. 3. rub. 3. §. 5. nu. 25. Boerius decis. 240. Burgos de Paz, in le. 3. Tauri part. 1. conclus. 2. nume. 307. contra Decium, conf. 610. & respondet Burgos de Paz ad fundamenta Decij, nec enim debuit mouere verbum, filios, quia text. in d. §. ex imperfecto, nomine liberorum vititur, quo nomine diximus comprehendere legitimos, immo iura quæ ad propositum de filio faciunt mentionem proculdubio verificantur in filio legitimo, qui iuris intellectu filius est, quamuis alias filium esse eum definitum sit, qui sit ex istis nuptijs procreatus. l. filium. ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris, nec verba adeo stricte sunt interpretanda, vt iuris interpretationem non admittant, quia legitimatus si vere, & secundum naturam non sit legitimus, iuris tamen intellectu quoad ciuiles effectus legitimorum gaudet beneficio, vnde cum a iure inductum sit, vt inter liberos testamentum minus solenne sustineatur, proculdubio sustinebitur inter legitimatos, qui iuris intellectu sunt veluti legitimi, cum his omnia concessa sint, quæ a iure conceduntur legitimis.

Vnde ad l. fin. C. de his qui veniam astat. impet. quicquid ad eam
30 notet Tiraquellus vbi supra, nume. 92. quem cum Bartolo supra gloss. proxima refurauimus, & merito, numero. 13. ibi cum de ætate legitima sit mentio, intelligitur de ea ætate, quæ

quæ legibus constituta est, scilicet, ætas viginti quinque annorum, qui annus & veteribus, & nouioribus, terminus constitutus est, & veluti finis facilitatis, qua adolescens facile decipi potest, at vero vtiliter rem suam gerere non potest, vnde edictum de minoribus inductum est. l. 1. ff. de minoribus, quod antea, & Græcorum, & Romanorum legibus fuerat constitutum, Plautus namque in Pseudolo, de ea ætate lege iam tunc edita mentionem facit refert enim legem, Quinam vicensariam, quæ non sinebat pecuniam mutuo adolescentibus dari, quod ad Macedonianum pertinet senatusconsultum, sic enim apud ipsum loquitur adolescens.

Perij, an non lex me perdit quina vicensaria.

Metunt credere omnes.

Quæ verba proculdubio referuntur ad viginti quinque annos, intra quod tempus fas non erat credere minori: vnde cum id sit lege constitutum, non vero natura, inique ex eadem lege colligunt scriptores, verba esse naturaliter accipienda, non vero ciuilibiter, cum ibi accipiantur plane ciuilibiter, non vero naturaliter, si enim naturam respicias ea ætas apta erat, qua adolescens mentem animamque habere videretur, ad rem familiarem gerendam, ius autem interpretatum est, eum animum, & eam mentem adesse adolescenti vigesimo quinto anno, vnde lex quina vicensaria iam tunc ante edictum

de minoribus constituta est: legitima ergo ea ætas est, quæ lege probata est. vnde ex dicta lege melius colligissent scriptores, verba esse ciuili modo intelligenda, & accipienda, quod erat decisum in l. ad exhibendum. ff. ad exhib. ob idque quod attinet ad nostrum casum, in quo sumus, verba ciuilibiter sunt intelligenda, præsertim cum agamus de lege ciuili, scilicet de dicto. §. ex imperfecto, vnde cum ciuiles effectus sint concessi filio legitimo, non immerito intelligere oportebit, fuisse quoque hoc concessum, vt legitimo suppleant solennitatem testamenti, cum sit fauor iuris ciuilis, quo legitimo legitimi censentur, ex text. in dicta. l. fin. qui non debuit mouere Decium, & ex hac ratione succurres doctori Burgos de Paz, vbi supra, num. 313. qui anxie torqueretur, vt primum fateatur legitimatum esse vere & realiter legitimum, quod falsissimum est, deinde confugit ad aliam interpretationem, omissa ea quam adduximus, quæ plana, & vera est, ad dict. l. fin. cætera autem quæ adducit Decius pro sua opinione facile diluuntur, cætera vide apud ipsum Burgos de Paz: ad nostrum propositum hæc dixisse sufficiat, quæ tamen explicant. l. 3. Taurinam, ibi *(agora sea entre los hijos legitimos, agora entre los herederos extranos)* vt quod ibi constitutum est de legitimis circa solennitatem testamenti, habeat locum in legitimatis qui iuris intellectu sunt legitimi, estque. l. 2. titul.

4. lib. 5. recopilla. omnia tamen hæc ex eo descendunt, quia filij legitimi, etiam si vere non sint legitimi, sunt tamē legitimis similes, quātum attinet ad iuris regulas. & iuris intellectu sunt legitimi quoad iuris civilis effectus, & adipiscuntur omnia quæ sunt iuris civilis, non vero quæ sunt naturalia.

Ex his autem insurgit elegans declaratio, & magis propria ad rem quam agimus, ad l. 20. hoc tit. & li. vt verba illa (*por virtud de las cartas o privilegios de legitimacion, & ibi, aunque por las palabras dellas se fagan hijos legitimos*) quod verba illa sunt accipienda civiliter, in eum sensum qui magis conueniat iuri, etiā si alioqui repugnet propria significatio, si ex propria significatione sequatur absurdum, quia tunc impropriate licet. l. item veniunt. §. petitam. ff. de pet. hered. iuncta. l. amplius non petitam, ff. rem ratam haberi, namque si retenta specie dictæ l. 20. verbum illud, *legitimationes*, & verbum illud, *legitimos*, accipias proprie fieret profecto, vt diximus, inconueniens illud, scilicet, quod domus agnatio, & familia, immo & ipsa nobilitas sanguinis deriuaretur in spurium legitimatum, ratio est, quia dicta. l. 20. & nostra lex in verbis his quæ interpretamur, etiam si loquantur aperte de legitimo, & licet dixerimus quod spurius non potest legitimari, plane vlla verba, non possunt intelligi de naturali legitimo, quia filius naturalis suc-

cedit innobilitate paterna. l. 11. Tauri quæ est, l. 9. titu. 8. lib. 5. recop. iunctis his quæ adduximus in tract. de expens. & meliora. c. 3. nu. 25. & quæ tradit Gregorius Lopez in l. 1. titu. 11. part. 7. verbo, *conscidamente por suya*, & in l. 1. titu. 15. part. 4. vbi tenet quod filius naturalis iuxta dispositionem dictæ. l. 11. est nobilis nobilitate paterna, & tenet Antonius Meneles in l. 1. ff. de præscript. verbis, & D. meus D. Vidacus Couarrub. in, 4. par. 2. c. 8. num. 4. dum modo in eo obseruentur quæ diximus late glo. proxima, & fuit de iure cōmuni ex Baldo, & reliquis quos late supra adduximus: cum ergo isti naturales qui solum possunt legitimari, sint sine legitimatione nobiles nobilitate parentum, certe lex quæ legitimatis nobilitatem negat, non potest de naturalibus intelligi, sed de spuris, & cum spurij vti diximus solum dispensentur, sit profecto, vt verba dictæ. l. 20. & nostræ legis omnino sint improprianda, vt sanū sensum & civilem obtinere possint, & tunc decidunt eam quæstionem, quam indecisam reliquit Gregorius in d. l. 4. titu. 15. part. 4. verbo, *son dende en adelante*, vtum isti bastardi legitimi (aut dispensati, vt verius loquamur) gaudeant nobilitate parentū, ad quam nostro iure decisio petenda est, ex dicta. l. 20. & ante eam de iure id erat verius, Bald. in cap. per tuas, versic. quæro in honoribus de maioriore & obedientia, Alexan. in l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad

Tre-

Trebell. Curt. Sen. in l. admonendi. ff. de iure iurando, Stephanus Bertrandus, consi. 169. lib. 2. nume. 8. & ait Baldus vbi supra, quod bastardus legitimatus nō debet sedere ad mensam cum legitimis, quia est inferior honore, & dignitate, & hoc est verissimum contra Bonum de Curtili, de nobilitate. 4. par. qui fundatur in viribus legitimationis non aduertens ad duo, scilicet, quod isti bastardi non legitimantur, sed dispensantur, tum etiam, quod legitimatio solum præstat, ea quæ sunt iuris civilis, non vero ea quæ sunt iuris naturalis, ex quibus refutabis ea quæ tradit Parisius consi. 58. lib. 4. num. 45. & in Hispania restat nobis comprobata dicta. l. 20. hoc titu. & libro, & restant explicata verba nostræ legis, quam interpretamur: de legitimo autem per subsequens matrimonium nihil loquimur.

Ex quibus insurgit elegans ratio ad eam decisionem quæ tradunt plures, & est ex hac ratione verissima, quod si institutor maioratus vocauerit ad eius successionem filios & filias, & eorum filios legitimos, nunquam in huiusmodi dispositionibus naturalis legitimatus comprehenditur, quia alias sequeretur absurdissimum, quod scilicet, institutor maioratus voluisset, quod filius naturalis filie succederet, oblitus honestatis propriæ filie, eiusque turpitudinē admittens, quod alias in emphiteusi ecclesiastica ex hac ratione notabant plures, quos late refert

Franciscus Caldas Pereyra, de nominat. emphiteutica, quæstione. 21. nume. 31. & sequen. vbi vide quia sunt allegationes propriæ ad hanc rem quam agimus, ob idque cum de filiis legitimis filiarum, & filiorum, vnica ratione dixerit, ne vnica, & eadē dispositio diuerso iure censetur, dicendum est, filios legitimatos hoc casu non succedere, quod tenent Socinus consi. 249. lib. 1. Albanus consi. 29. num. 7. Bartol. in l. hereditibus. §. Titius. ff. ad senat. consult. Trebellian. numer. 2. Angelus, & Alexand. in l. ex facto. §. si quis rogatus, & ibi Ripa. ff. eodem Molina, libr. 3. capit. 3. numer. 35. qui tamen caute legendus est, aut enim ibi his verbis (*quæuis in substitutione facta filiis masculis diuersa ratio militare videatur, quod ex præsumpta mente testatoris verum mihi videatur*) quibus verbis inculcat multa, eaque difficilia, namque si sensit quod substitutione a testatore filijs masculis vocatis post filios masculos eorum filijs legitimis facta, plane ipse contrarium resoluerat vbi supra, numer. 30. saltem in nobili, & in persona in dignitate constituta, & nos quod attinet ad iuris regulas indistincte contrarium tenuimus supra, quia vere filius legitimatus naturalis inquam, non est legitimus respectu hominis, licet respectu iuris legitimus sit, itaque quantum ad dispositionem iuris legitimus est, secus vero quantum ad dispositionem hominis, cuius dispositio, vere, & proprie accipienda est, si vero Ludo-

nicus

uicus Molina, illis suis verbis sentit ex voluntate testatoris filium legitimum esse admittendum, alias naturalem, id recipiendum est, & ex voluntate admittit Iurisconsultus in dicto. §. si quis rogatus, & ex præsumpta, & ex antecambula voluntate viventis leg. Titia. §. qui morte. ff. de ann. legat. leg. Sempronio cum leg. fin. ff. de usufruct. legat. le. quoniam. C. de naturalib. liber. igitur nisi de voluntate testatoris aliter, cōstet, non ita indistincte censendum est, tales filios legitimatos esse admittendos, quia in dispositione, hominis verba illa vere non ficte sunt intelligenda, ex his quæ diximus supra late, nec in hoc facienda est distinctio, quod maioratus sit institutus a nobili & honesto viro, quia tū plerumq; ab his hæc fideicommissa relinquuntur, tum quia nobilitas & honestas circa hæc, aut nihil, aut certe parum possunt, plurimum autem potest verbi proprietates, & ex proprietate verbi mens testatoris, quæ legitimos vocat. l. non aliter. ff. de lega. 3. l. in conditionibus. ff. de cond. & demonst. & ita intelligendus est Ludouicus Molina, qui eo verbo, omnia quæ dixerat obcecauit oblitus seipsum dicto. nume. 30. distinguendum enim est inter dispositionem iuris, & dispositionem hominis, ut legitimatum, aut expellat, aut admittat unde in hereditate legitima filius legitimatus, adeo cēsetur legitimus (semper loquimur de legitimato per rescriptum principis, nam

de legitimato per subsequens matrimonium nulla dubitatio est.) ut non solum fiat agnatus ipsi parenti, verū omnibus parentis agnatis, etiā absque eorum consensu, quod intelligo respectu legitimæ possessionis, ita resoluit multos allegans D. meus Didacus Couarrub. in 4. part. 2. cap. 8. §. 10. num. 2. & scriptores, in l. 12. Tauri, quæ tamen respectu parentis qui filium habuit post legitimationem, legitimum & naturale correctæ est, vide ad eam Ioannem Lupū de Palat. Rub. qui refert causam, consiliumque quo mori sunt conditores eius legis.

Retenta autem hac sententia, quæ vera est, sequitur, & quidem necessario, ut hlio legitimato per rescriptum principis nepos ex eo naturalis & legitimus censeatur, ipsi auo effectus legitimus, quod quidē per sex fundamenta comprobatur doctissimus Couarrubias ubi supra, num. 5 sed tamen ne totam hanc disputationem confundas, hoc accipe, & intellige respectu legitimæ successionis, non vero respectu successionis, aut dispositionis hominis, in qua voluntas inspicitur hominis, eaque intelligitur ex verbis testatoris, legitima autem successio intelligitur, ex iure scripto, quo legitimatus iuris civilis intellectu, & beneficio agnatis agnatus, cognatis cognatus reperitur: & familiam conseruat, ut diximus quod fundamentum, si recte expendas fortius est, quam reliqua sex quæ adducit Couarrub. &

repe

reperitur hæc differentia in pluribus iuris partibus, quod pertinet ad representationem, & ad onera, & fideicommissa ultra quartam generationem, quod nunc non dispuo.

Et quamuis prædicta l. 12. Tauri quæ est l. 10. tit. 8. lib. 5. recop. legitimatos admittat ad honores etiā ad eos, ad quos alias solum legitimi, & naturales admitti consueverunt, & sit id verissimum ex his quæ ibi notat, & adducit Ioannes Lupus de Palat. Rub. tamen nemo unquam ad Cardinalatus dignitatem admittus est, qui legitimatus esset, immo nec ad Rotæ prætorium legitimatus alias illegitimus admittus est, obeamque causam ab eo prætorio Decius exclusus est vir alioqui doctissimus, quod tradit Ludouicus Gometius in regula de trienniali possessor. quæstio. 2. & quamuis Ludouicus Gomezius eam causam acceperit, tamen Decius ob aliam causam exclusus refertur, quam tamen modo omnino, nihil enim pertinet ad nostram institutum, miserum est, non posse libere, aut dicam impune proprium sensum explicare: ideo hodie licet quis sit apud nos legitimatus, nisi a summo quoque Pontifice indultum sit, episcopatum obtinere non poterit ex. c. primo de reformatio. sessione. 24. in concilio Tridentino, ibi (Quos ex legitimo matrimonio natos, & vita, etate, doctrina. atque alijs omnibus qualitatibus præditos sciant.) quæ verba ad naturam simul & ius civile supra retulimus.

Ratio autē inde deriuatur quia legitimatus ex rescripto principis secularis censeatur legitimatus quoad ad successionem legitimam, & honores item seculares, non vero quoad ecclesiastica, circa quæ principi seculari nulla est potestas, contra vero legitimatus a summo pontifice extra terras ecclesiæ Romanæ ad spiritualia tantum legitimatus censendus est, Barto. in authen. quibus mod. naturales efficiantur sui col. lat. 7. §. tribus, num. 9. & 10. diuersa utraque potestas est, ut latissime diximus supra gl. 9. & tenent Guillelmus Benedictus in cap. Raynuntius de testamentis, verbo, & vxorē nu. 19. 7. Ioa. Grot. in l. Gallus. §. & quid sit tantum. ff. de lib. & posth. ad fin. tex. in c. per venerabile. §. insuper qui filij sunt legitimi, ubi Abbas nu. 22. & Anto. de Butr. nu. 11. dixi autē spiritualia, quoniā annexa spiritualibus consequuntur, unde ius patronatus obtinet legitimati sine Pontificis summi dispensatione, Rochus de Curte de iure patrona. q. 2. verbo, competens; Labertinus, eod. par. 2. q. 2. art. 29. ubi adducit plura, ex hac ratione consequitur etiā ius sepulchri, qui ex liberis est, ex l. vel quæ pater. ff. de relig. & sumptib. funerum, ibi (liberis etiam cuiuscumque sexus & gradus, & filijs familias, & emancipatis, idem ius concessum est.) ad quod oportuna sunt, quæ notauimus de expel. & melio. c. 8. nu. 4. vers. ex quibus.

Et quamuis summus Pontifex secundum

cūdam ea quę diximus extra terras ecclesię non dispenset in temporalibus: nec ad ea legitimet, quod ultra ea quę diximus decidit nobis. l. 4. titulo. 15. par. 4. vbi Gregorius, verba en las cosas temporales, tamen reperitur casus, in quo summus Pontifex potest laicum in temporalibus legitimare, de quo in cap. per venerabilem qui filij sint legitimi, scilicet, quia certis casibus, vt dicit ibi, rex, & nos diximus vbi supra, dicta gloss. 9. num. 19. habet hanc iurisdictionem in laicos, scilicet, si legitimet eum qui pręter Romanum Pontificem inter homines superiorem alium non recognoscat, qui legitimandi habeat potestatem ita ait ibi summ. Pontifex, & in hoc casu intelligendum est, quod alias generaliter, & indistincte tradebat Couar. in. 4. par. 2. c. 8. §. 8. num. 16.

Sed tamen aduerte ad vnū valde singulare, quod nostris his temporibus ex facto agitatum scimus, quod etiam si summus Pontifex legitimet eum qui pręter Romanum Pontificem inter homines superiorem aliū habeat potestatem, vt dicit text. in dicto. c. per venerabilem, tamen ille sic legitimatus a summo Pontifice etiam si legitimetur plenissime, non censetur legitimatus ad regni successiōem in pręiudicium alterius consanguinei, cui ius & consuetudo succedēdi defert regni successiōem, decedente rege sine legitima prole, quia hoc non pendet

ab eius potestate, ita post Ioan. de Imola, & Geminianum in. c. grandi de supplenda negli. pręlat. libro. 6. sequitur Iass. in. §. & quid si tantum l. Gallus, ff. de lib. & posthu. & tenet Abbas, in c. licet de voto, & Baldus, in. l. eam quam. C. de fideicommiss. Gregorius Lopez in dicta. l. 4. titulo. 15. part. 4. glo. todas las honras, Capitius decisione. 121. num. 4. nec iste dicitur primogenitus, vt excludat cō sanguineos quia non se extēdit hęc legitimatio ad regni successiōem quę est elegans declaratio ad textū. in dicto. c. per venerabilem, & est mihi, text. pro hac opinione. in dicto. c. grandi, non violando literam eius, de supplend. neglig. pręlat. libro. sexto, vbi summus Pontifex circa successiōem regni Portugalie nihil se statuere velle fatetur, ibi *(Per hoc autem non intendimus memorato regi, vel ipsius legitimo filio si quem habuerit, prędictum regnum adimere sed potius sibi & cetera.)* de quo vide Barbatiam cons. 11. lib. 1. vbi an regnum portugalie sublit summo Pontifici in temporalibus, & dicit quod non vt per Carolum de Grafalijs in regalibus Francie lib. 1. priuilegio sexto, Paulo ante finem, & quia hij omnes loquuntur in naturali filio legitimo, ideo magis id recipiendum est in spurio etiam si legitimetur, quia hic vt diximus nunquam legitimatus sed dispensatus intelligitur cum iura solos naturales non spurios legitiment, & reperitur in his ius nature maxime lesum.

Et li

Et licet imperator legitimet incestuosos, & male natos, & pessime procreatos non poterit contra ius nature, & diuinum inducere veram legitimationem, quia licet sit vicarius Dei in temporalibus, tamen contra legem diuinam, & nature parum potest, ita dicit Baldus, in. l. 1. C. de iure annullo, aureo, & est impossibile quod per legitimationem tollatur deformitas culpę, vt dicit Baldus in capit. naturales, si de faudo fuerit controuers. int. domin. & agnat. ideoque ista horum spuriorum legitimatio quantumuis solenniter concepta non est legitimatio ob defectum naturalem, sed dispensatio, cuius effectus diuersus est, atq; legitimatiōis ideoque diximus, quod spurius nūquā legitimatur, sed dispensatur, nec dispensatio spurij, nec legitimatio naturalis vnquā intelligenda est, ad regnū sufficiens, vt alias cognatos excludant ad quos vel lege, vel consuetudine regni successiō pertineat, & est de naturali tex. in. §. naturales, si de faudo fuerit controuers. int. do. & ag. li. 2. feudorum, ti. 26. Bald. & reliqui post gl. ibi.

Sed neq; filius legitimatus succedit in emphiteusi ecclesiastica, Bal. in. l. generaliter. §. cū autē. C. de inst. & subst. et Salyce. ibi idē Bal. in additione ad speculum ti. de locato, Ioa. de Imol. in. l. quod dicit. ff. de verb. oblig. Alex. cons. 60. vol. 2. Frac. Curtius cons. 73. dubit. 3. Abb. in. ca. in pręfeta de probationib. & Felin.

ibi late, nu. 24. vbi quod hoc de legitimatis non intelligitur, de legitimo per subsequens matrimonium quia hi sunt vere & realiter legitimi propter magnā vim, & potestatem matrimonij: vt careas ab his qui vt cūq; legitimatos legitimos existimant, nec quicquam distinguunt legitimationem a dispensatione.

Hoc autē quod diximus de emphiteusi intelligimus, siue pręsuppta hoc est pręscripta, siue in vera cōcessali simpliciter, quę ex sui natura ad extraneos nō peruenit, nec extēdit ultra tertiam generationē, & emphiteusim de reb. eccles. nō alien. & quoties datur res ecclesie in emphiteusim absque canonica solennitate de qua in c. sine exceptione. 12. q. 2. si det simpliciter, vel etiam pro haredibus, non transit in haredes extraneos, dicto. §. emphiteusim, glof. Bartol. & doctores in. l. etiam. ff. soluto matrim. vbi Alexand. Abbas, Felinus, & Decius in. c. in pręfeta de probatio. Imola in. l. ex facto. §. fina. ff. ad Trebellian. nec obstat textus in. §. licentiam in authen. de alienat. & emphiteus. quia tex. ille quatenus admittit alienationem perpetuam rei ecclesiastica, intelligi debet quādo ad talem emphiteusim concedēdam accessit solennitas necessaria ad veram, & perpetuam alienationem hac enim solennitate accedente, potest dari perpetuo, & vt ad extraneos perueniat, ac tunc perueniet etiā ad legitimatos, & limitabitur cōmunis resolutio de qua supra,

Ss tenent

tenent idem quos superius adduximus Abb. Decius, Felinus, Barto. & Alex. vbi supra, & rursus in authentico. C. de sacros. eccle. alios aliter legat doctissimus Couarr. variatū. resolu. lib. 2. c. 17. num. 5. per totum, & vide præter ipsū & nouiores meliorem remissionem, additionem ad Bartolum, in. l. vt iuris iurandi. §. si liberi. ff. de operis. libertorum, verbo, si liberi litera. C.

Idem dicendum est, si emphiteusis rei ecclesiasticæ cōcedat simpliciter pro hæredibus obseruata solennitate necessaria ad verā alienationē etiam si non concipiatur sub ea forma: vt ad extraneos perueniat: nam ad huc legitimati admittentur. tex. in dicto. §. licentiam, Portius in §. a deo instit. de locato; Præpositus, in. c. perpetua. 10. q. 2. Parisius conf. 85. lib. 4. nume. 17. & sequentibus in mo. & si emphiteusis rei ecclesiasticæ concedatur non cum solennitate iuris, sed cum ea quæ consuevit obseruari in concessione similis emphiteusis in prouincia, & concedatur pro hæredibus quibuscumque, tunc quoq; ad legitimatos pertinebit sicuti pertinet ad extraneos, tenent hi quos superius adduximus, & resolu. dominus Did. Couarru. vbi supra, versiculo, quarta conclusio, idem ex ea ratione admittendum erit si concedatur pro recipiente, & his qui ius habeant succedendi in eius bonis: vt fit quotidie, in omnibus his casibus admittendi sunt legitimati.

Tum etiam illud in Hispania absolutissimum est, & receptum, legitimatum esse admittendū ad ius retractus, siue sit legitimatus ex subsequenti matrimonio, siue ex rescripto principis, quod in Gallia tenent moderni Galli, titul. 1. §. 8. gl. 1. post Mathēū de Afflictis in tract. de iure prothomas. versiculo, item quero, & in Hispania tenet. Didac. Couarrub. vbi supra. 2. part. c. 8. §. 10. nume. 3. & Gregorius Lopez in dicta. l. 4. titulo. 19. par. 4. verbo, todas las honras, & ita tenendum est, ex ratione quam superius agnouimus, quia legitimatus consequitur omnia quæ sunt iuris ciuilibus, & retractus est iuris ciuilibus nostri, l. 7. & 8. titulo. 11. lib. 5. recopilationis, ex qua ratione sit. satus Decio consilio 275. in tertio & ultimo dubio, quæ in distincte allegat Gregorius vbi supra, & Tiraquellus libro. 1. de retractu. §. 1. glof. 8. numero. 12. qui ex eo quod diximus, quod in statutis, nomine legitimi non intelligitur legitimatus ex illis abant legitimatum non admitti ad hoc ius retractus, sed in Hispania contrarium decidendum est, cum ius retractus sit a lege & nostro iure ciuili ex dicta. l. 7. & 8.

Inde quoq; vt legitimatus sit hæres legitimus agnitus a lege, vt diximus, licet enim natura quidē non sit legitimus filius, quia nullū interuenit matrimonium, est tamen hæres & hæres legitimus agnitus a lege, vnde in substitutione facta, si institutus

moriatur sine legitimis hæredibus legitimatus excludit substitutū Albericus & alij in. l. generaliter. §. cū autē. C. de inst. & subst. & ibi Alex. dicit hanc receptam sententiā Ioa. And. ad speculum tit. de succes. ab intesta. §. 1. Imola in. l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad Trebel. vide Tiraquel. in. l. si vnquam, verbo, susceperit liberos, num. 84. ratio iuris est quia hæc verba, scilicet, hæres legitimus, tota ad ius ciuile referuntur, quæ proprie in legitimatis habent locum obseruata recta ratione, & fermōnis & iuris scripti.

Contrarium dicendum est, si substitutio concipiatur per hæc verba (*si institutus moriatur sine filiis legitimis*) quia in hoc casu legitimatus non excludit substitutum, est enim in hac verborum conceptione aliquid naturale, quod in legitimato non reperitur le. filium. ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris, nomen enim filij ex dicta lege, verbum est naturæ, nomen vero hæredis, est nomen iuris, vnde aliud vocatis hæredibus legitimis, aliud vocatis filiis legitimis constituendum est: & hæc est ratio generalis quæ facit hanc resolutionem generalem, licet Curtius Senior, consilio, 35. & consil. 73. & Ripa in dicto. §. si quis rogatus, numero. 46. & Molina eos secutus lib. 3. cap. 3. numero. 4. id tantum recipiant in substitutione facta vt ipsi dicunt ab equite aurato, vel a persona in maxima dignitate constituta, vel si sit ecclesia substituta, mi

hi certe non sine ratione esse videntur, vt absolute sit id accipiendum, cum militet in omnibus ratio de qua supra, vt enim sæpius diximus, plurimum aduertendum est, ad proprietatem verborum, ex quibus debet constare voluntas testatoris.

Deriuantur autem omnia ex eo quod legitimatus, quod pertinet ad ius ciuile, & eius regulas nihil difert a legitimis ex dicto authentico quibus mod. natural. efficiantur legitimi. §. sit igitur ibi (*nihil a legitimis differente*), & in sæpius allegato. §. quoniam varie, ibi (*nihil dissimiles legitimis*). in authentico quibus mod. natural. efficiantur, sui. & verbum (*nihil*) est verbum vniuersum, & vniuersè negat. l. fin. ff. de liberis & posthumis, le. si is qui ducenta. §. vtrum. ff. de reb. dubijs. C. Deus omnipotens. 11. quaestio. 1. & quia per omnia æquiparantur in omnibus iuris ciuilibus partibus, disposita in legitimo, habebunt locum in legitimato. l. cum qui in prouincia. §. diuus. ff. de ritu nupt. valet enim argumentum ab æquiparatis, tradunt Bartolus & reliqui in. l. ff. de legat. 1. l. 1. §. si ex falcidia. ff. ad lege falcidia, vbi Bartol. & reliqui in alijs vero quæ nihil pertinet ad ius ciuilibus regulas quia nulla æquiparatio est diuersa est ratio legitimi, & legitimati, vnde in dispositione hominis adnotauimus ea omnia quæ superius adduximus, ad substitutiones factas sine liberis legitimis, sine filiis

legitimis, siue hæredibus legitimis, siue liberis natis legitime, siue liberis natis ex legitimo matrimonio de quibus supra, vt excludant, aut admittant substitutos admissa consideratione iuris ciuilibus hominis, & naturæ.

54 Inde quoque descendit, vt quæ ad modum filius legitimus natus post testamentum patris, rumpit testamentum, ita quoque rumpat legitimatio filij naturalis, Barto. in .l. si is qui pro emptore. ff. de vsucap. Baldus in .l. filius a patre. §. 1. ff. de liberis & posthu. & in .l. cum adoptiuus, versic. caue tibi. C. de adoptionibus, & in .l. 2. C. si in fraudem patroni ad ditio ad speculum 11. de successione ab in testat. §. 1. ante finem, Albericus in rubrica de naturalibus lib. Salycet in authen. item si quis la. 1. C. eodem Socinus in .l. si cognatis. ff. de reb. dub. Tiraquelate in .d. l. si vnquam verbo suscepit liberos, nu. 8. vbi in fine, quod talis filius habet etiam ius contra tabulandi, quod de iure prætorio est, & nos præter ipsum adduximus supra alia plura, & est ratio, quia omnia hæc pertinent ad ius ciuile, quæ quidem nanciscitur filius legitimus, vt pote legibus legalis filius, licet non nanciscatur ea quæ pertinent de iure naturæ vti sæpius diximus.

55 Sed & illud late disputat Tiraquel. vbi supra, a nu. 64. vt rum si filius naturalis natus ante vel post donationem natalibus restituatur, aut legitimetur, ex hoc reuocetur dona-

tio ante legitimationem facta, ad tex. in dicta. l. si vnquam in qua questione post longam disputationem partem tenet affirmatiuam, vide Bernardum Diaz de Lugo, regula. 213. fall. 8. Iulium clarum libro. 4. quæst. 22. Gutierrez de iure confir. 1. par. cap. 9. num. 3. Gregor. in .l. 8. titulo, 4. pa. 5. Ancarran. consilio. 427 Alexan. cons. 77. lib. 1. num. 7. & vide post eos doctorem Spino de testamen. glo. 16. num. 141. & sequentibus, quam vno verbo posset confirmare, quia legitimatus consequitur omnia quæ sunt iure ciuili statuta, cumque hoc de reuocanda donatione concessum sit legitimo a lege ciuili: idemque ius ciuile concedat legitimo omnia quæ concessa sunt legitimis, consequitur plane vt hoc de reuocanda donatione concessum sit legitimo, quæ ratio est fortissima, & aptatur optime his questionibus, quæ de legitimo disputantur in scholis, & prætorijs, & hoc fortius recipiendum est in legitimo per subsequens matrimonium, nam hi quos matrimonium legitimat reuocant donationem ex dicta. l. si vnquam Bald. in .c. innotuit de electione per textum in ca. tanta est vis, qui filij sint legitimi, Iasson in rubrica. ff. de liberis & posthumis, & in .l. Gallus, §. & quid si tantum. ff. eodem, prima lectura, Salycet, & Angelus, in .l. si totas. C. de inofficio. donat. Ripa in dicta. l. si vnquam, quæstio. 33. quod quidem intrepide tenendum est, contra Alex.

lexand. in dicto. §. & quid si tantum versic. circa tertium, nec Alexandri ratio quicquam mouet, namq; etiã si retenta specie, tex. in dicto. c. tanta est vis, concedamus legitimationem minime retrahi ad huc tamen fatendum est, reuocari donatione, quia ad reuocationem nulla retrahatio est necessaria, namque filius natus ante donationem, non reuocat ex eo capite donationem factam a parente, late fundat idem Tiraquellus vbi supra. verbo filios non habens, itaque in matrimonio, vt sæpius diximus splendet vis, & potestas naturæ, ideo recepta in legitimo ex principis rescripto fortius sunt recipienda in legitimo per subsequens matrimonium, & ex ea sola ratione admitimus multa in legitimo per subsequens matrimonium quæ non admituntur in legitimo per rescriptum principis, vide Didacum in .4. par. 2. c. 8. §. 9. nu. 8. & doctorem Spino supra dict. gl. 16. nu. 144.

Sed & illud quod diximus filiũ legitimatũ reuocare donationẽ factam a parente, intelligendũ est vtiliter, videlicet si legitimetur, viuente patre, vel ipso patente, vel videte & consentiente, vel si legitimetur post mortẽ patris, ex vltima tamen eius dispositione, Decius cons. 366. pro declaratione, consiliũ. 17. inter Bal. consilia. li. 4. tex. in auth. si quis. C. de naturalibus lib. Tiraq. vbi supra nu. 94. Ioan. And. Anton. Cardinal. Abb. in .c. per venerabilem qui filij

sint leg. non vero est intelligendum de legitimo post mortem patris, non vocatis: nec citatis donarijs, Salycet. inter consulta Bald. d. cons. 17. lib. 4. ratio est, quia aut aliquis legitimatur patre viuente, & volente petente, aut consentiente, & nemo necesse citatur, quia ipsius patris tantum interest. l. cũ adoptio. ff. de adoptionibus. idẽ si pater id disponat moriens auth. si quis. C. de naturalibus lib. aut pater nihil de legitimatione disposuit, & nihilominus filius patre nihil disponente legitimatur, & nihil nocet legitimatio non vocatis, nec citatis his qui ex ea legitimatione leduntur, quorum consensus requiritur, vt eis legitimatio noceat. l. penultima. ff. de natalibus restitutu. & licet Tiraquel. vbi supra, nu. 79. attingat hanc rationem nihil fere allegat copiosus alias in allegationibus, tu tamen adde in hac materia quam attingimus, scilicet, quãdo legitimatio noceat iuri quẽ sito legitimus hæredibus, aut his quẽ 57 habent ius in rem, quod hanc questionem tetigit Barto. in .l. ex facto. ff. de vulga. & pup. & in .l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de lib. & posthu. & in .l. eam quã. C. de fideicommi. vbi quod legitimatio facta post mortẽ patris, vel alterius testatoris non tollit ius quẽ sitũ alteri, Bart. vbi supra, Bal. in .l. rescripta. C. de precib. imp. offe. Paul. in .l. ex hoc iure. ff. de iust. & iure, vide aditionẽ ad Feli. verbo legitimatio, quod tamẽ intellige vti diximus nisi ex vltima dispositione

parris post ipsius mortem fiat legitimatio, & adde doctoré de Spino de testam. glo. 1. nu. 9. per totum, & vide l. 10. tit. 8. lib. 5. recopil.

58 Procedunt autem hæc omnia etiã si legitimatio per subsequens fiat in articulo mortis, nãq; tale matrimoniũ vere est matrimoniũ, & proculdubio est locus decisioni tex. in. d. ca. tãta est vis, & quãvis Tiraq. vbi supra nu. 73. post longã. dd. numeratio nã videatur dubia, & nu. 74. distinguat inter honores & successiõnem patris, vt in his habeat locũ legitimatio facta etiã in vltimo vitæ spiritu, sed de reuocatione donationis dubitet certe etiã si iure cõmuni res esset dubia iure regio probabilius est, vt reuocet extra quintũ ex. l. 12. Tauri qua; est. l. 8. ti. 8. lib. 5. recop. etiam si agnoscam legem illam non posse plane intelligi de donatione facta in nostro casu, vidi tamen aliquando ad hoc adductam, & certe dict. l. 10. iuncta. l. 6. Tauri probabiliorẽ faciunt hæc parrem, tu cogita: illud tamẽ mihi difficilimũ est, quã ratio distinguat inter honores, & successiõnẽ patris ex vna parte, & donationẽ factã ex altera, quia ius quod est quẽsitũ donatoris sepe pendebat ex superuenientia filiorũ legitimorũ qui modo tẽpore mortis reperiẽbãt, vere legitimi cũ autẽ sint vere legitimi vere erit locus. d. l. si vnquam quod multo audacius asseres si attendas ad rationem dict. l. si vnquam, quã consilii in tacita mente patris, præsumpta a lege, præsumit

enim lex, quod pater donans, nihil cogitauit de filijs, non donaturus si cogitasset de ipsis, inde susceptis postea filijs fit locus decisioni dicta. l. si vnquam, cum ergo in nostro casu suscepti sint filij vereque legitimi per subsequens ratio suadet, vt donatio præcedens reuocetur, saltem vltra quintum bonorum, ex dispositione. l. 6. & l. 10. Tauri.

Adde tamen casum elegantem ex Paulo consilio. 435. lib. 2. quod si ex probabilibus cõiecturis, appareat donatorem motum fuisse ad donandum quia filios non habebat, nec sperabat se habiturum quia habebat vxorem sterilem, cum qua diutius vixit sine filijs, eaq; mortua filium naturalem suscipiat & ipsum, & legitimet, vel ex subsecuto matrimonio, vel rescripto, quod hic filius reuocabit donationem factam ex desperatione filiorum, quod quidẽ elegans est pro his qui huius casus circumstantias probare possint.

Ex his infertur ad quæstionem illam celebrem, & ad interpretatiõnem tex. in authen. de sanctissimis episcopis colla. 8. §. sed hoc præsentis, quæstio in eo est, an conditio si sine liberis decesserit, deficiat, superstitibus filijs legitimatis ex subsequenti matrimonio contracto eo in vltimo mortis articulo, cũ plena desperatio prolis est, ita vt fraus intelligi possit, quod filij sint legitimi effecti ex subsecuto matrimonio, magis in odium substituti, quam in fauorem filiorũ, Angelus in. l. si quis posthu

posthumos. ff. de liber. & posthum. nume. 4. dicebat eum qui in vltimo vitæ spiritu matrimonium contrahebat in odium substituti, aut matrimonium non contrahere, aut filios legitimos non efficere, & ex Angelo ita colligebat Decius in. c. in præsentia de probat. num. 56. Angelus autem fallitur, quia & matrimonium vere cõtrahitur, & filij vere efficiuntur legitimi, & id resoluit Socinus in. l. sed est quẽsitum. ff. de liberis & posthu. sed quatenus, ait quod filij ita legitimati non excludunt substitutũ, decipitur quia verissimum est, quod valet tale matrimonium, & filij sunt legitimi, & ab his filijs ita legitimatis in vltimo vitæ spiritu excluditur substitutus, primum enim secundumque probant Ioan. Andreas, Antonius, & Præpositus in regula sine culpa, de regulis iur. & in dicto c. tanta, Abbas in ca. 2. de frigidis, & maleficiatis, Albericus in. l. cum quis. C. de naturalibus lib. Cynus in. l. nuper. C. eod. Alexã. in. l. si quis posthumos. ff. de liber. & posthum. l. assion in dic. l. sed est quẽsitum, Paulus Parisius consi. 13. volu. 1. num. 68. Tertium autem, quod filius ille excludat substitutum, etiã si mala fide contractum sit matrimonium in odium substituti, tenet Alexan. & Iass. vbi supra, Felinus in. c. in præsentia, de probat. nu. 36. Ripa in. l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad Trebellian. nu. 48.

Sed aduersus hanc resolutionẽ duplex insurgit difficultas, altera

est Socini vbi supra, qui ex tex. in dicta auth. de sanctissimis episcopis. §. sed hoc præsentis, notat quod licet monachus faciat ex eodem tex. de 60 ficere conditionem si sine liberis decesserit, quod monachus mala fide susceptus solum ad excludendũ substitutum, ipsum non excludit, quã sententia videtur posse applicari ad casum nostrum, scilicet matrimonij contracti in fraudem substituti, sed tamen aduerte ex Corneo in authen. nisi rogati. C. ad Trebellian. quod monachus facit deficere conditionẽ (si sine liberis decesserit) magis ex iuris potestate, quã ex voluntate testatoris, qui de eo casu nihil cogitauit, vnde monachus mala fide susceptus non excludit substitutum: conditio enim quã a lege præsumitur circa liberos, si 61 ne dubio refertur, ad liberos iustos, & hæc est vera ratio ad separationẽ inter matrimonium, & monachatum: & vera limitatio ad dictum. §. sed hoc præsentis: quã ratio non militat in conditione posita ab homine, si sine liberis decesserit, quia deficit per liberos susceptos ex subsequenti matrimonio, etiam si per malam fidem in initum sit matrimoniũ, tex. in. l. generaliter. §. cum autẽ. C. de inst. & subst. tex. in dict. §. si quis rogatus, ibi, etiam naturalem, & ita resoluit recepta sententia in dicto §. cum autem, vt per Iassonem: ibi nume. 6. & secundo facit contra Socinum doctrina Bald. in. c. cum ecclesia viterana de electione. num.

5. quod si quis faciat actum sibi utilem, quantumvis ali praeiudicet, actus non debet carere effectu, ergo quantumvis quis desparata vita, uxorem ducat, vel filios legitimet ex subsecuto matrimonio, ut praeiudicet alicui, filij non carebunt utilitate legitimatōnis, in maioratu res expedita est, ex gloss. in l. Lucius, la 2. ff. de h. redibus inst. & quae ibi notantur, & X Suarez Hispanus in lectura legum regni, folio. 76. secundo nihil facit consideratio illa Baldi in l. nuper. C. de naturalibus lib. & in l. eam quam. C. de fideicommiss. ex dicta. l. nuper, ubi matrimonium efficit susceptam prolem legitimam quando contrahitur spe proli, item text. in c. 2. de frigidis & maleficiariis, ubi matrimonium contrahi non potest ab eo, qui generare minime valet, facit pro hac difficultate, text. elegans in l. si quis posthumos. ff. de lib. & posthum. ubi is instituere potest posthumum qui naturaliter posthumum habere potest, facit. l. adigere. ff. de iure patronat. ubi patronus non priuatur iure patronatus, qui castratum adegit iuramento, ne uxorem duceret: quod procedit in patre, qui mulierem ita arctam, ut mulier esse non possit, iuramento adegit, ne nuberet: secus si sterilem: nec in his omnibus casibus naturam inspicimus. l. sed est quæ situm. ff. de lib. & posthum. contra glo. in l. conuenticula. ff. de i. ius vocando, facit etiam text. in l. fin. C. de his qui veniam æta. imper. huc pertinet quod

Valerius Maximus scriptum reliquit libr. 7. c. 7. Septimiam matrem Thracalorum Ariminensium, filijs iratam, in contumeliam eorum, cum iam parere non posset, Publio cuidam admodum leni nupsisse, testamento etiam utroque praeiudicato, a quibus aditus Augustus, & nuptias mulieris, & testamentum improbauit: nam hereditatem matremque filios habere iussit dotem, quia non creandorum liberorum causa, coniugium intercesserit, virum retinere veruit, quod eo velim dictum, quod plerique illud matrimonium, in articulo mortis inutum reprobent, cum desperata prole suscipitur, facit etiam text. elegantissimus in l. fideicommissum. ff. de cond. & demōst. ubi fideicommissum a filijs ita relictum, si quis ex his sine liberis diem suum obierit, adoptionis commento non excluditur substitutus, facit quia adoptiu filij non proficiunt in numerum eorum liberorum, qui parentes excusare solet. l. 2. §. adoptiu ff. de vacat. numer. §. 1. vers. sed adoptiu institui. de excusa. tur. glo. in l. 2. §. 1. ff. eodem, quia adoptado quis fraudem faceret, quæ fraus impedit iuris effectus, Gellius lib. 5. ca. 19. refert hanc fraudem iam olim vsitatam legibus coercitam, ne filius adoptiuus inter præmia patri prodesset, ne ve fieret fraus adoptando, Cornelius Tacitus lib. 15. Annalium Romæ Neronis tempore refert senatus consultum editum, ne si mulata adoptio in vlla parte muneris publici iuuua

iuuaret: hanc etiam fraudem in adoptione Cicero iam olim animaduertit in oratione ad Pontifices pro domo sua (quæ maior, inquit, calumnia quam venire imberbem adolescentulum bene valentem, ac meritum, dicere, filium senatorem populi Romani sibi velle adoptare, id autem scire, & videre omnes, non ut ille filius instituatur, sed ut de patricijs exeat) facit. l. cum oratio. §. ex bonis de bonis damnatorum, idque procedit, ne fiat quis eodem momento adoptione filius, & subita emancipatione extraneus, cum igitur fortior sit legitimatio adoptione, quia in ea duplex vinculum reperitur, naturæ ut cumque lesæ, & iuris ciuilibus, in aduptione vero ius ciuile dumtaxat, & cum in adoptione euitetur fraus, quæ illis sæculis erat cognita, multo fortius euitanda est in legitimatōne quæ postea inuenta est: hæc sunt quæ pro Baldo adduci possunt.

Sed his omnibus facile responde-ri potest, & primum ad dictam. l. nuper, & ad tex. in dicto. c. 2. dicimus, quod satis spe proli dicitur contractum matrimonium, quod prolem alias illegitimam, & naturam contra naturæ leges legitimam facit, aderat enim spes & cupiditas proli legitima, & vere legitima, ideoque contractum videri potest matrimonium, ita intelligit Cardinalis dictum tex. in dicto. c. tanta, & sentit idem Baldus in c. innotuit de electione. Secundo, ex Abbate & glo. in di-

cto. c. 2. responderi potest, quod decisio tex. in dicto. c. 2. & in dicta. le. nuper habent locum, in eo qui omnino, vel natura, vel casu generare non potest, non vero in eo qui aptitudinem habet ad generandum, qualis est moriens, alias senex defecta ætate matrimonium contrahere non posset, quod est falsissimum, cum exoptent hij impensius nuptias, quæ adolescentuli. l. penultim. C. de nuptijs, & agnouit Couarrub. in 4. par. 2. c. 8. §. 2. nume. 11. ad legem si quis posthumos, & ad l. sed est quæ situm, & ad l. adigere, dicimus, quod hæc iura magis faciunt contra Baldum, suadent enim magis naturam inspiciendam, & ita in nostro casu inspicimus legitimam, & iam naturalē prolem ex matrimonio subsecuto, contractoque inter eos, qui contrahere poterant, ut diximus, ad l. fin. de his qui veniam ætatis impe. satis superque respondimus supra hac glo. ad reliqua autem de fraudem, quæ in adoptione reperitur, aduertimus non valere in hoc argumentum de adoptione ad legitimatōnem, facilius enim multo est, adoptare, quæ legitimare, quilibet potest adoptare apud simplicem magistratum. l. 2. ff. de adopt. ad legitimatōnem. nec facile, nec nisi a principe impetratur. l. prohibere. §. plane. ff. quod vi. aut clam. §. vltimo in authen. quib. mō. natur. efficiantur legitim. quia autem solus princeps concedere potest, diffucilis legitimatio est. l. continuus. §. cum quis, ubi glo. & doctores. ff.

de verbor. tex. in. l. apud Iulianum. §. ultimo. ff. de lega. 1. item adoptio facile reuocatur per emancipationem, idque si placuerit, at vero legitimatio non item: & hanc differentiam inter vtramque adnotauit Ioā. Andre. ad speculum titu. de success. ab intesta. §. 1. versicu. item scire debes, Alexand. consi. 2. lib. 1. & consi. 87. lib. 2. Socinus in. l. si cognatis. ff. de reb. dub. quæ sunt addeda ad domin. Couarrub. vbi supra.

62 Est enim legitimatus ex subsecuto matrimonio, legitimus etiam ex rigore strictæ significationis, Abbas in dicto. c. tanta Antonius in dicto cap. peruenierabilem, moderni Galli in consuetud. Paris. tit. 1. §. 8. glo. 1. num. 49. Nicolaus de Vbaldis de successiōib9 abintest. col. 13. Boerius decisione. 159. Bald. in. l. accutifimi. C. de fideicommiss. Fortunius in. l. Galkus. §. & quid si tantum. ff. de libe. & posthum. licet Antonius in dicto. c. tanta secus existimet, mouetur ex verbo in dict. ca. tanta ibi, (*legitimi habeantur.*) quasi vere legitimi non sint, sed tamen Couarrub. satisfacit vbi supra, nume. 26. & explicat Fortunius vbi supra, lex autē nostra. 1. titulo. 13. par. 4. vsa est verbo, substantiuo: vt omnem tollat difficultatem, verbum enim est, est verbum veritatis, & substantiæ glo. in. l. mercis appellatione. ff. de verbor. signi. itaque in Hispania nulla dubitatio est, quia iure nostro ex dicta. l. filij legitimi ex subsequenti sunt vere legitimi.

Vnde vera & stricta significatio ne, non solum sunt admittendi, ad ea quæ proficiuntur a iure civili, sed etiam ad ea quæ legibus municipalibus, & statutis competunt filijs legitimis, in legitimatis vero ex rescripto principis contrarium fuit de cidendum vti diximus, ex pluribus quos adduximus, & præter eos Tiraquellus in dicta. l. si vnquam, verbo, succederit liberos, numero. 98. & ita expresse tenent plures: in dicto. capite tanta, Baldus in capite. licet ad euitanda, de electione, inde est, vt omnia quæ diximus superius, negari filio legitimo ex rescripto principis concedantur filio legitimo per subsequens matrimoniū quia vere est legitimus, vnde hic legitimatus ex subsecuto matrimonio potest eligi episcopus, admitti ad emphiteum ecclesiasticā, retrahit res retractus est legitimus successor transuersalibus, succedit in feudo, & regno, & dignitate regia, & in regalibus, & tandem consequitur omnia, tanquam si a principio in legitimo matrimonio conceptus esset. l. 12. Tauri, de qua superius gl. in dicto. c. tanta, quæ omnia late resoluit Couarrub. vbi supra dicto, §. 2. fere per totum.

Si quis vero habeat filium naturalem ex concubina, & postea vxoratus habeat filium legitimum, & naturalem ex legitimo matrimonio mortua autem vxore ducat in vxorem concubinam ex qua habuit filium naturalem, qui modo est legitimus,

timus, & naturalis ex legitimo subsecuto matrimonio, an bona maior, quæ primogenito debetur, pertineant ad priorem, an vero ad secundum qui natus est legitimus, & naturalis: hanc questionem pro secundo genito, qui natus est legitimus, & naturalis, contra eum qui ex subsecuto legitimatus est, resoluunt plures ex nostris & exteris, quos referunt & sequuntur, moderni Galli in consuetudinibus Parisiensibus, titulo. 1. §. 8. glo. 1. quæst. 7. Tiraquell. de primogenio, quæst. 34. num. 3. & num. 43. Couarrub. in. 4. par. 2. ca. 8. §. 2. numer. 28. Gregorius Lopez, in l. 1. titulo. 13. part. 4. verbo, se casa, Antonius Gomez in. l. 12. Tauri, numer. 63. vbi late, Spino. de testamento. glo. 15. nu. 126.

Legitimatus igitur ex omnibus quæ nobis dicta sunt, consequitur ex legitimatione omnia iura; quæ iure civili consequuntur filij vere legitimi, quod sapius diximus siue sint legitimi per rescriptum principis, siue ex subsequenti matrimonio, ideo succedit parentibus ex testamento, & abintestato, habet iura sui hæredis, & omnes eius effectus, quod superius diximus, & agnoui Tiraquell. vbi supra, Antonius Gomez in dicta. l. 12. Tauri, nu. 66. vbi videre poteris omnia iura, quæ de hoc scripta sunt, tex. in authen. quibus mod. natura. effi. legiti. §. liceat ibi (*& suos de cætero, & sub potestate habere.*) l. cum quis. C. de inatural. libe. tex. in §. quibus instit. de hære-

dit. quæ abintest. def. ibi (*hæredū suorum iura nāscuntur*) vnde legitimito debetur legitima, & præteritus habet ius dicendi nullum, de iure civili, & bonorum possessionem contra tabulas de iure æquo prætorio, ex hæredatus habet quærellam, tex. in authen. de incestis nuptijs. §. dubitatum, quod procedit etiam si legitimetur post testamentum patris, nam rumpitur tale testamentum veluti agnatione posthumi, ex lass. in rub. de lib. & posthum. & ex hæredatur ex causa sicuti legitimus, cū habeat quærellam.

Aduerte tamen, quod aliud est quod ex hæredatur tanquam legitimus ob causas ingratitudinis, de quibus in authen. vt cum de appellatione cognos. §. aliud quoque capitulum, nam hæc ex hereditio præsupponit legitimationem, aliud vero est, an legitimatio, reuocetur propter causas ingratitudinis, quo casu nulla legitimatio superest, nec obligatio institutionis, & reuocari potest ob causas ingratitudinis tenet plures Bal. in. c. 1. §. filij nati, si de feudo fuerit controuers. int. dom. & agnat. Cremenis singulari. 19. lass. in l. ex hoc iure. ff. de iustit. & iur. nu. 54. idque probant ex §. 1. in auth. vt liberti de cætero, & in authen. quibus mod. natura. efficiantur legiti. §. si quis ergo, & §. liceat, vbi libertas, & legitimito æquiparantur, at vero libertas reuocatur ex causa ingratitudinis, Tiraquellus in. l. si vnquam. C. de reuocand. dona. verbo, donatio-

ne largitus, nu. 234. Moderni Galli in consuetud. Paris. tit. 1. §. 30. numero. 3. Couarrub. in. 4. cap. 8. §. 2. par. 2. num. 14. hoc tamen de legitimatione reuocanda ex causa in gratitudinis intellige de legitimatione ex rescripto principis non vero ex subsecuto matrimonio, quia hic filius non potest desinere esse legitimus atque ex eo capi. poterit ex hereditate & agere querella inofficiosa, at vero, ille desinet esse legitimus nec indigebit querella, nec pater legitimans ex hereditatione, & est elegans differentia: inter vtramque legitimationem, scilicet, ex rescripto & subsecuto matrimonio.

Ex qua differentia, etiam si fateamur decisionem tex. in. c. tanta, esse de iure humano, quod asserit, Couarrub. vbi supra, nu. 18. contra Ias. in consil. 234. volu. 2. qui dicebat a Romanis Pontificibus dictam constitutionem reuocari non posse, quia iure diuino esset sancita, fatendum item est, habere eam de cessione fundamentum quoddam naturale, & plane diuinum, cui innitur, iam enim filij illi ab his procreati sunt, qui vere hodie sunt coniuges, & maritali lege coniuncti, satisque iuri ipsi naturæ repugnaret, quod hij filij illegitimi sint, quorum parentes legitime sint coniugati. quia enim adest hoc fundamentum naturale inducta sunt multa, in fauorem eorum qui legitimi sunt, ex subsecuto matrimonio, denegata his qui legitimantur ex rescripto

principis.

Vnum tamen nota, quod adeo obtinet iura sui heredis filius legitimus siue ex rescripto, siue ex subsecuto matrimonio, quod emancipatur, nec emancipatione amittit successione licet fiat extraneus, vt videas exactam, iuris rationem in legitimitatis, quod aduertit Baldus, in. l. penul. §. 2. de adopt. ita vt in his quæ pertinent ad ius civile, plene, & plane legitimus censetur: in alijs tamen hominum, & statutorum dispositionibus non ita tibi iudicandum sit, vt sæpius diximus.

Circa modum succedendi vero illud expeditissimum est, legitimos ex subsecuto matrimonio succedere parenti & agnatis & cognatis quo iure succedunt vere legitimi, & naturales iuxta regulas iuris civilis & regij, quod mihi licet alias sit indubitata resolutio non obscure probat. l. 12. Tauri, quæ est hodie. l. 10. ti. 8. libr. 5. recopillati. de legitimitatis vero ex rescripto principis, alia iuris ratio est, namq; hij non extantibus filijs legitimis, & naturalibus succedunt pleno iure sicuti vere legitimi, & naturales.

Cõcedebat autẽ principio legitimatione filiorum naturalium, scilicet, in subsidium, & in defectum legitimæ proles, nõ vero alias, nec solebat fieri extantibus legitimis, & naturalibus, quia tunc magis illud debatur natura quam supplebatur, Ioan. Andræas, in additione ad speculum, ti. de successione ab intesta, in additio

ne

ne magna incipit, Gofredus, versic. item scias, quod intellige ne dum quando filius impetrat legitimationem mortuo patre, sed etiã quãdo viuens pater ipsam impetrat, extantibus enim naturalibus, & legitimis talis legitimatione est illuho naturæ, Paul. in. l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de lib. & posthum. Decius consil. 8. ideo facienda est principi narratio, an filij legitimi, & naturales extant, nõ extantibus autem princeps facile concedere solet l. 4. ti. 15. par. 5. ubi (e si caben su ruego) & in. l. 6. eod. citatis tamen agnatis & cognatis quibus succedendi ius erat si mortuus sit pater, ipso vero viuente nulla citatio necessaria est, cum sua solam interfit, qui videt, scit, consentit, & patitur, Bart. in dict. §. & quid si tantum. ff. de lib. & posth.

Itaque si filij legitimi extant, & nihilominus filius naturalis legitimetur per principem eo addito in rescripto, non obstantibus filijs legitimis, quod princeps facere potest, cum possit diminuere legitimam portionem debitam iure naturæ, tollere autem omnino non possit, vt late resoluiimus de expensis & meliorat. c. 16. nume. 32. tunc quidem contra Iferniam in dicto. §. naturales. c. 1. si de faudo fuerit controuersia tenendum est, quod talis legitimatus succedat cum alijs legitimis ex his quæ superius diximus, si vero ea clausula non reperiatur in rescripto, talis legitimatione nihil operabitur in præiudicium legitimorum, argumẽ

tõ tex. in. c. si quando de rescriptis, libr. sexto. c. cum teneamur de præbendis. l. meminerint. C. vnde vi. nõ tant Hostiensis in dicto. c. tanta. Salycetus in authen. item sine. C. de nat. lib. Antonius & alij in. c. peruenabilem, qui filij sint legit. Paulus Arretinus, & Ias. in dicto. §. & quid si tantum, Antonius Gomez Hispanus in dict. l. 12. Tauri, num. 69. Gregorius noster, in. l. 9. titu. 15. par. 4. qui allegat pro hac opinione prædictam. l. 12. inductam per locum ab speciali: quia cum ibi negetur successio, natis postea legitimis inducitur casus contrarius, cum contraria iuris dispositione, scilicet, si legitimatione fiat extantibus legitimis, & ita dicta. l. 12. non habebit locum in priori casu, sed bene in posteriori, itaque licet vtroque casu de iure communi legitimi succedant cum legitimis, nostro iure legitimi natis postea legitimis quantum pertinet ad successionem parentis non succedunt cum legitimis, alijs vero succedunt & gaudent honoribus sicuti legitimi ex dict. l. 12. Taurina, quam ita interpretantur nostros.

Quia quod legitimi extantibus legitimis, cum clausula de quarto bonorum, quod resoluit Antonius Gomez Hispanus vbi supra nume. 68. & respondet ad. tex. in authen. quibus mod. natura. effici. sui §. quoniam varie, vbi quod legitimatus non potest habere nisi quantum vnus ex hijs legitimis qui minus ha

ber

bet ex successione paterna, quod ille tex. procedit solum in legitimatione per oblationem curiæ, de legitimationis vero ex rescripto principis alia ratio est, quia princeps ea quæ sunt iuris civilis plene cōcedere potest, & hæc pertinent ad vtramque successionem legitimam, & fideicommissariam, hominis & iuris.

Est tamen legitimatio quedam natalibus restitutio, sicuti enim libertinus qui in eo statu natus est restituitur natalibus illis in quibus initio homines fuerunt, & nati sunt ingenui. l. 2. ff. de natalibus restit. ibi, *(illis enim vniuersis natalibus restituitur, in quibus initio omnes homines fuerunt)* ita & illegitime natus restituitur iuri naturæ de quo superius egimus, quo omnes legitime ex legitimo matrimonio nascébatur, ex textu, in sapius allegato authent. quibus mod. natura efficiantur sui in principio. §. illud, & hic est verus effectus legitimationis vt illegitimum restituat, natalibus suis in quibus omnes homines initio nascentis orbis fuisse dinoscuntur, & iuxta hunc sensum intellige Spinum de testamentis glo. i. num. 8. alias nil pertinet legitimario ad natalium restitutionem.

72 Ex quibus tex. in dicta l. 2. ff. de natalibus restituendis in illis verbis, *in quibus initio homines omnes fuerunt*, patet verus sensus al. privilegio de Vellico Aureolis concedido por el señor rey don Bermudo, hijo del señor rey don Alonso, el qual priuile-

gio aunque dende el señor rey don Iuan el segundo, este interpretado a exempcion de hidalguia, & licet ita intelligat Otalora. 4. par. principal. c. 6. vbi adducit ad literam privilegium hoc, & licet hæctenus illud privilegium ita acceptum sit, quasi pertineat ad exemptionem quamdam nobilitatis, y aunque se ayayan librado en esta razon executorias, probada la descendencia por las executorias antiguas, & sunt istæ causæ quotidiana in hoc senatu Pintiano in quo hodie pendent, & aguntur, hæc tamen interpretatio inoleuit partim, porque las executorias antiguas se libraron por vn privilegio trasladado en Castellano por vn relator en tiempo del señor rey don Iuan, y viene inserto en las executorias, el qual esta estendido con mas palabras de las que ay en el de latin, y estas palabras añadidas tocã principal, y claramente a exempcion, y este yerro dio causa a las executorias. Lo otro en aquel tiempo en España aya mas cuydado de las armas que de las letras, y fue facil en ynacosa como esta no muy sabida, a los medianamente eruditos admitir yerro, & de vera antiquitas ignorauit veram rationem eius concessionis, quod non arroganter dixerim, sed vt iudices veritatis amatores, laborent, ne error ille qui ad nostra vsque tempora irrepsit, ad sæcula quoque posteriora nostra negligentia illabatur, verba enim illius concessionis vere nihil aliud continet quam inge-

ingenuitatem quandam, & restitutionem natalibus, factusque est Bellicus ille Aureolis ingenuus, quod quidem præmissa dict. l. 2. & l. 1. & seruum. §. ingenui sunt. ff. de stat. hominum. & vera ratione ingenuitatis, quæ initio nascentis orbis fuit antiquam quicquã de nobilibus & plebeis, aut de exemptis esset cogitatum idque mihi apertissime probant verba privilegij, ibi *(dixit quod ingenuus sit illum)* quæ sunt verba petitionis, quæ solent totam concessionem interpretari cap. interdilectos de fide instrum. ibi *(ex forma petitionis)* rursum ibi *(vt faciam tibi Manulpho caritatem ingenuitatis)* quibus verbis nihil potest esse, nec dici clarius, tertio ibi *(vel restitutionis)* alia privilegia leguntur, restitutionis, non restitutionis, vtraque autem habent sensum optimum, & referuntur illa verba ad concessionem ingenuitatis, quæ iure dicitur restitui natalibus ex titulo de natalibus restit. per totum, rursum patet ibi, vt *sedeat ingenuus*, & rursum ibi, *viuendi manendi latendi, & faciendi vitam liberam*, & rursum ibi, *ne cui homini de mundo seruias*, quæ verba respiciunt operas debitas patrono, quibus deesse non poterat libertus, ideoque nec abesse, nec latere, item propter obsequium, vt per totum, de operis libert. & de obsequijs a lib. pat. præst. & propter quartam debitam patrono, & propter alia, quæ legimus. l. penul. & vltima & per totum de natalibus restit. nec aliud certe Manulphus ille Bel-

licus Aureolis consecutus est a Bellicus mudo rege, quam ingenuitatem, antiquitas autem quia forte hoc ignorauit ad exemptionem perniciose privilegium illud traxit, duo sunt, quæ faciunt rem iam hodie difficilem, tum res iudicata, porque ay executorias dende el S. rey Don Iuan el segundo, quæ parere hazen ya este yerro executoriado, & res istæ iam iudicatae sunt pro veritate. l. res iudicata. ff. de reg. iur. & pro hoc allego tex. ad propositum elegantissimum qui errorem præiudicatum sustinet ex sola authoritate rei iudicatæ, in l. seruo inuito. §. cum prætor 65. ff. ad Trebelli. *(cum prætor causa cognita inquit Metianus, per errorem, vel ambiciose, iubet hæreditatem ex fideicommisso restitui, etiam publice interest restitui, propter rerum iudicatarum auctoritatē)* ecce tex. expressum qui errorem præiudicatum sustinet, atque ex hoc capite, aduocati contendunt, iam post res iudicatas, non licere agere de errore, sed mihi dura est isthæc sententia, vixque in animum possum inducere meum, vt error omnino sustinendus sit ex authoritate rei iudicatæ, humanius puto a re iudicata decedere, quam cum re iudicata perniciose errare: nec vlla ratio patitur, vt cum principis iactura, & damno, debita tributa sine causa denegentur, pro quo allego textum egregium, & ad propositum elegantissimum, vt non sit curandum de re iudicata si constet aperte de errore iudicantis, in l. si fundus. 16. §. si

si pluris. ff. de pignoris, si pluris, inquit Martianus, condemnatus sit debitor, non restituendo pignus quam computatio sortis, & usurarum faciebat, an si tantum soluat, quantum debebat exoneretur hypotheca, quod ego quidem quantum ad subtilitatem legis, & auctoritatem sententiae non probo, semel enim causa transire videtur ad condemnationem, & inde pecunia debere, sed humanius est non amplius eum quam quod reuera debebat dando, hypothecam liberare. ecce textum expressum, qui nihil curat de re iudicata, nec errorem sustinet praedictatum, ut veritatem sequatur, & certe haec duo Iurisconsultorum responsa mutuo pugnare videntur, quamuis ad ea non aduertant qui antinomias congerunt, facit ad hoc text. in c. inter ceteras de re iudicata, ibi, nec debet stare si iniquitatem contineat manifestam, & quae ibi gloff. Abba. Felinus, & reliqui satis opportuna ad ea quae tractamus, unde haec dilatare satis poterant, & tenendo hanc partem, quae vere tenenda est, non obstat textus in docto. §. cum pretor, quia ibi glo. tenet quod talis res iudicata mero iure sustinet errorem, sed ait reuocari errorem per in integrum restitutionem de quo nos latissime egimus supra gloff. 6. §. 2. per totum, nec impeditur in hoc casu restitutio ex lapsu temporis, quia fiscalis aduocatus ignorauit eas res iudicatas, & impedito impedimento iuris vel facta non currit praescriptio. l. vna Codic. de Anali. except. l. in rebus. C. de iure do

tium, tum etiam, quia hoc casu agimus de reformanda re iudicata in posterum quo casu est, textus. aegre gius in dicto. §. si pluris, & nulla talis restitutio est necessaria, at vero ad recuperandum praeterita necessaria erat restitutio de qua glossa in dicto. §. cum pretor, & est optima conciliatio ad praedicta iura, ut aliud si agas de vitanda executione ex re iudicata aliud agas de recuperanda ablatis occasione rei iudicatae, in priori casu nihil nocet res iudicata, in posteriori valeat, sed restitutionis beneficio restitueretur damnum, nec his obstat. l. tertia & l. quarta tit. 17. lib. quarto recop. cui abunde satisfecimus dict. glo. sexta. §. secundo ad fin. & quamuis res iudicata eneruet quoad effectus iura naturalia, & faciat de Guelpho Gibellinum & contra ut per Baldum, & Iassonem, in rub. ff. de re iudicata, atamē tales res iudicate subiacent iuriae quo, & bono et temperantur, quo diximus modo ex dicto. §. si pluris & dicto. §. cum pretor, quae iura non attingit Menochius in suis Arbitrijs quaestione 52. libro primo ideo haec ei sunt adenda.

Secundo aduocati confugiunt ad aliam rationem, ut errorem hunc sustineant praedictatum, quia vsus longi temporis potuit interpretari priuilegij verba extensue in vim praescriptionis glossa recepta in leg. final. Codice de fundis patrimonialibus. libro 12. & Bartolus consil. 125. Alexandr. consil. 30. quae refert

Otalora

30. quae refert Otalora. 4. part. capit. 6. l. omnes. C. de praescriptio. 30. vel. 40. annorum, Bartol. in le. licitatio. §. earum. ff. de publican. his autem facillime, & vere satis sit vno verbo, quod haec habent locum in rebus praescriptibilibus pero en el pecho del qual son las executorias, hoc non potest recipi, quia tributa haec sunt in praescriptibilia, ut fundauimus late supra glossa. 7. numero. 29.

Vltimo aduocati faciunt magnū festū de confirmationibus regum, quod illa carta Manulphi confirmata sit per plures reges, qui confirmantes expresse de tributis egerunt, qui bus satisfaciunt quae diximus supra latissime glossa. 1. §. 1. numero. 66. Praetera ultra ibi posita dicta glo. 1. §. 1. numero. 66. reperitur in hoc casu confirmatio priuilegij immunitatis, nullo existente tali priuilegio immunitatis, quo casu talis confirmatio non valet, quia ad hoc, ut confirmatio priuilegij valeat, debet constare de priuilegio, & debet priuilegium exhiberi, & demonstrari ipsi principi confirmatorio, alias nihil valet confirmatio. l. 2. tit. 18. part. 3. ibi (debe dezir como vio tal priuilegio, ca. interdilectos de fide instrument. & ibi Abbas, Speculator de instrument. editione. §. nunc autem, ex numer. 1. Gregorius Lopez in dicta lege. 2. verbo, por scripto, Menochius consil. 75. numero. 31. & 32. vide ad propositum late Paulum de Castro, consil. 70. num. 9. lib. 1. & Abbatem in c. dudum de decimis, num. 12.

Igitur legitimatus simpliciter intelligitur legitimatus: quoad omnia quia restituitur natalibus, idem enim est, legitimari simpliciter, & restitui natalibus Fortunius in dicto. §. & quid si tantum, Anto. in d. cap. per venerabilem nu. 16. D. Didacus in. 4. par. 2. §. 8. c. 8. in principio.

76
Modo de dispensato tantisper agendum nobis est, & primum ille censetur dispensatus non legitimatus, qui est effectus legitimus ad certum dumtaxat actum, quia ex quo legitimatio non fit generaliter secundum naturam legitimatōnis, sed restringitur ad certum actum, tunc dubio procul rescriptū de dispensatione indicandū est etiam si concipiatur per verba quae alias inducant legitimatōnem idem Fortunius, & Couarrubias vbi supra.

77
Inde nascitur illa quaestio difficillima, si qua alia est in iure, quam ex autoritate scribentium vix vnaquam componere poteris: sunt enim varij, & dubij eorum sensus, quaestio in eo est, an legitimatus a principe ad honores, ad successiones testamentarias, & ad legitimas, & ad omnia alia addita ea clausula, ut tamē patri succedat in eo quod patri placuerit, an scilicet taliter legitimatus censetur legitimatus, an vero dispensatus, namque si ad ea quae diximus metē oculosque conicias, quia haec forma legitimatōnis est restricta, & non vniuersa, quia restringit paternam successione, quae alias a lege constituta est, ipsaq; reducitur ad mera voluntatem

T r tatem

ratē paternā, proculdubio hunc dispensatū dices, quod eo magis a seris, quia nisi ita intelligas, videbitur iste, pro parte legitimatus, scilicet ad honores, ad aliorū successiones, & ad alia, ad successione autē paternā minime in qua magis inspicitur legitimatōnis vis, & potestas, quā in reliquis, istas autem legitimatōnes patriarias, vt sepius diximus, ego dispensationes esse aio, cū sint instar legitimorū illi legitimati, qui tamen plenā iuris adipiscuntur potestatem, nō mācam, & dimidiatam, & ex aliqua parte mutilam, atq; ex hac ratione in casu proposito, hunc de quo nobis disputatio est, dispensatum, non vero legitimatum dixerūt Molina de Hispanorum primogenijs, libr. 3. cap. 3. nume. 37. & 38. Paulus in l. 1. C. de iurē aureorum annullor. nu. 5. & in l. si ab eo. C. de legitim. here. & in leg. pactum, quod dotali. C. de collationib. & ibi Alex. num. 3. Currius Senior, consi. 37. nu. 6. Prepositus in c. per venerabile. §. quod autem, nu. 54. qui filij sint legitim. laf. in rub. ff. de lib. & posthu. nume. 18. Declus consi. 338. num. 3. Casæneus consi. 39. num. 63. Carolus Ruinus consi. 72. num. 15. libr. 3. & consi. 106. num. 8. eodem libro, Alciatus in l. 2. in principio. ff. de verbo. obliga. nu. 57. Parisius consi. 14. libr. 2. nume. 45. Laurentius Siluanus qui plures adducit pro hac opinione consi. 45. nu. 38. doctor Spino de testamē. gloss. 1. num. 9. quibus fauent rationes illæ de quibus supra, & quia legitimatio

est quædam integratio, & restitutio status, quia est restitutio natalibus vt proxime diximus, quæ fieri nisi vniuerse ad omnia non potest, nequit enim quisquam, esse in duplici statu, eoque contrario, sicuti non potest quisquam esse liber quo ad quædam, quoad reliqua autem seruus. l. si pariter. ff. de liberati. cau. ibi minime autem prator pati debet, vt pro parte quis seruus sit (text. in l. 1. C. de lactina libert. tollend. ibi, (quis enim pariatu ralem esse libertatem ex qua ipso tempore mortis in eandem personam simul libertas, & seruitus concurrant, & qui quasi liber mortuus est eripiatu r non solum in mortem sed etiam in seruitutem.) textus in capite per venerabilem qui filij sint legit. ibi, (quatenus eis quo minus tibi succederent) est enim monstrō simile, quod quispiam sit legitimus pro parte, & pro parte illegitimus capit. ex tenore qui filij sint legitimi, quod sentit aperte gloss. verbo, si ambo parētes, & in c. cū inhibitio de clandestina desponsatione, facit item ad propositū, & pro hac parte singulare dictū Bald. in l. senium. C. qui testamēta facere possunt, quod pater non potest emancipare filiū, pro parte quo ad vnū actū tātū, idq; nu. 6. quia patria potestas, vt ipse ait, & vere est in diuidua, quod cogitandum reliquerat Barto. in l. 1. §. in filijs. ff. ad Trebel. Bald. vocat triumpham eam cogitationem vnde Oldradus consi. 214. ait, quo pater nō potest emancipare filiū, & retinere sibi vñfructū, quia non

non esset plenā emancipatio sed patriaria idem tenet Ioa. Andr. ad Ipeculum titu. de nat. ex lib. vent. vbi quod non valet emancipatio, & reseruatō vsusfructus, deinde facit, quod tradit Imol. & laf. in d. §. filijs de emancipatione non faciendā ad certum actum, quin quod legitimatio est actus legitimus, qui nec recipit diem, nec conditionē. l. actus legitimi. ff. de regulis iuris, & ita nec recipit actū, nec rerum certos fines & limites. l. miles ita. §. 1. ff. de testamē. tutel. l. miles ita. §. 1. ff. de testamē. milit. facit. l. cum in adoptionibus. C. de adoptionibus. ibi (cum possit eo ipso die, & filius fieri, & extraneus per emancipationem inueniri) non vero simul & semel, quia iam reperiretur in duplici statu contrario, vt diximus, præterea facit quia nec lex neque princeps faciunt actus dimidiatos lege si quis seruū. C. qui milit. non possunt, libro. 12. vbi nemo simul exercet militiam, & in seruitutē remanet, in authentico de non alienandis, aut per mut. rebus eccles. in principio, ibi (quam obrem eam quoque vacare de cetero sancimus, vt pote imperfectam,) ita argumentatur Vldricus Zazius consilio 15. libr. 1. numer. 15. qui alia allegat, deinde iure nostro magis vrget. l. 9. titulo. 18. part. 3. quæ ponit formam legitimatōnis, ibi (E legitimamos por esta nuesta carta al sobre dicho Remondo su hijo, e otorgamos le poderio de heredar los bienes de Remon Perez

(su padre de sufo nombrado. quantos ha oy en este dia, e aura de aqui adelante. quando quier que muera Remon Perez con testamento, o sin testamento.) quæ cum sint de substantia legitimatōnis, plane pertinent ad formam legitimatōnis, sine qua non potest consistere, forma enim a lege tradita in dubio est substantialis resoluit Iasson in lege moribus. §. prius, numero. 12. ff. de vulgari, & ommissio formæ substantialis viciat actū. leg. vnus. C. de testamē. ergo sine plena successione legitimus dici nequit, cum ergo in casu proposito restricta sit ista successio, videtur quod filius ita legitimatus potius sit dispensatus, vtilitas huius opinionis maxima est, quia retenta hac opinione huic non debetur legitima, nec est instituendus, nec ex heredandus præcise, nec habet querelam, & potest grauari, in eo quod sibi relictum sit, locum enim habet, l. quoniam in prioribus, in his dumtaxat, quibus legitima portio debetur, non in reliquis, ideo huic ex hac opinione potest in eo quod relinquatur fieri fideicommissaria substitutio, perpetua, & temporalis, pro vt patri placuerit, cui non est vere legitimatus, ac subinde, nec necessarius hæres, idque retenta hac prior opinione.

Contrariam tamen opinionem immo quod sit vere legitimatus, nō vero dispensatus, tenent plures, & autoritate maximi, ex nouioribus,

qui antiquiores referunt Tiraque. in le. si vnquam, verbo, donatione largitus, numero 259. Emanuel Costa in le. Gallus. §. & quid si tantum part. secunda numero 152. ff. de libe. & posthum. Alciatus parergon, li. tertio capit. quarto & in rubr. de li. & posthum numero nono Couarub. in quart. part. secund. capite octauo numero primo Tellius Fernandez in le. 12. Tauri, numero 22. Molina, qui dicit secundum hanc fuisse iudicatum in summo Hispaniæ senatu. lib. 3. cap. 3. nume. 38. verficulo, sed quanuis maximum horū argumentum, & fundamentum est quia successio non est de essentia filiationis legitimæ pro quo allegat Emanuel Costa tex. in l. cū in ad optuis. §. sed ne hoc articulum. C. de adoptioni. cui tamen facile poterat responderi non esse argumentandum de adoptiuo ad legitimatum quoniam, vt superius probauimus longe lateque differunt tum quia

lex potuit adoptiuum sustinere sine successione, legitimatum autem sine ipsa non intelligit, vt ex dicta. le. 9. probauimus, retenta autem hac opinione, talis legitimatus habebit quærellam, nec grauabitur in legitima portione, denique vt sapius diximus habebit omnia quæ iure concessa sunt legitimis, facit pro hac opinione, quia rex est lex animata. §. penultimo in authentico de cōsue. libus, & glo. in l. & quia. ff. de iuris omni. iudi. lex autem hoc inducere potest vt modo dicebamus ergo, &

princeps, vnde Imola in dicta. l. 1. §. in filijs. ff. ad Trebellian. distinguebat inter legis, & hominis dispositionem, vt hæc illud efficere non posset illa autem posset & sequitur latione ibi numer. 37. cum ergo rex sit lex animata, nimirum quod illud possit facere, quim quod lex quemppiam facit legitimum pro parte, & quo ad quædam, & non legitimum quo ad aliqua, ex textu in. §. filium, in authentico quibus mod. nat. efficiantur. sui, & in. §. 1. quibus modis naturales efficiantur legitimi, quibus tamen responde, quod illi textus loquuntur in legitimatis per oblationem curiæ: quos lex ita legitimatos voluit, at vero in casu de quo agimus, quia decidendus is est ex iure scripto, aliud videtur dicendum, tu cogita difficillima est dubitatio, in reque ambigua obcurior decisio, item illud aduerte, quod moderni Galli multa inuoluunt circa hanc quæstionem, sed quia pleraque ex purgata sunt hodie missa facimus, vt sunt commemora, item illud aduerte, quod hæc disputatio applicata ad causam de quo agit Ludobicus Molina vbi supra difficilior multo est, quia casus ab illo propositus fortassis non erat decidendus ex decisione huius quæstionis, sed adhuc pendebat ex alia, esto quod ille intelligeretur legitimatus, an talis legitimatus excluderet substitutum sub conditione si sine filijs, legitimis de quo superius diximus, & aliud senserat ipse-

ipsemet Molina, ideo forsan casus præiudicatus in Hispaniæ senatu summo, alijs circumstantijs continebatur, quam quæ propositæ sunt a Molina.

In alijs vero quæ legitimantur ad successionem patris taxatam ad mille, vel ad maiorem, vel ad minorem quantitatem, ex substantia paterna in his nulla dubitatio est, quin dispensari, sint ita vt grauari quidem possint onere fideicommissi, submissione, vocatione, & restitutione, cum dispositio legis quoniam in prioribus, in legitimis, & legitimatis habeat locum quibus debetur legitima portio, non vero in dispensatis quibus nulla talis portio legitima debetur, casus enim superior in hoc difert ab hoc, quia ibi præcedebat legitimatio vnde quæque legitima, difficultatem autem faciebant verba illa, (vt patri succedat in eo quod pater voluerit,) in nostro hoc secundo casu nulla talis præcedit legitimatio absoluta, & perfecta, itaque vt plenam habeas notitiam legitimationis, & dispensationis plurimum erit aduertendum ad verba rescripti: illud tamen est aduertendum, quod si pater legitimet per rescriptum principis filium naturalem, idque solènter, deinde addat, quod pater possit ei relinquere quæ velit & subdat etiam si minus sit portione legitima, deinde addat, quia ipse quantum ad hoc cum patre dispensat, & reuocet quantum ad illū casum leges, quæ de legitima portio

ne scriptæ sunt, certe hoc casu talis erit legitimatus, et non dispensatus: quia rex potest coarctare legitimam portionem, ex causa, et potest derogare legibus, et quotidie id fit, in facultatibus ad concedendas leges, et conditiones apponendas in maioribus, at vero cum simpliciter ait quod succedat in eo quod patri videtur, tunc quia aperte non constat de voluntate regis concedentis rescriptum, quod ex iure scripto interpretandum est, plane insurgit dubitatio de qua superius. in hoc vero nostro casu derogatio legum magis inducit legitimam, quæ derogari non debuissent, nisi legitima deberetur, ideo diximus plurimum aduertendum ad verba rescripti, dū tamen intelligamus dispensatum rite onerari onere fideicommissi, et restitutionis, vocationis, et submissione perpetuæ et temporariæ, quia ei non debetur legitima portio, nec habetur legitimæ beneficia, legitimatus autem non item, quia iura habet omnia legitimorum.

Quoniam autem superius diximus plurimum posse naturam in legitimatis, ideoque spurios nunquam censeri legitimatos sed dispensatos vt cumque legitimantur, quia filij naturales nati ex his inter quos matrimonium contrahi potest, legitimantur, & de his sunt prædictæ forme legitimatumum ex auth. quibus mod. natura. efficiantur. sui. & in auth. quibus mod. na. efficiantur. legit. quoniam in his minus reperitur lassa na-

tura, quamuis reuera laesa sit, istud tamen intelligendum est, si reperitur legitimatio facta a principe simpliciter, secus tamen est, si princeps sciens talem spurium, & incestuosum, & natum ex his inter quos matrimonium contrahi non potest, ad huc motu proprio legitimet, vel ad petitione patris, quia potest princeps his concedere omnia, quae sunt iuris civilis, cum sit supra ius civile, & ita quod pertinet ad principis potestatem potest hos legitimare in hunc sensum, ut habeant omnia iura legitimorum, l. qui in provincia. §. diuus. ff. de ritu nup. ibi *perinde ac si legitime concepti fuissent*, quod aduertit Bald. in dicto. §. naturales in. c. 1. si de faudo fuerit contro. int. dom. & agnat. l. 1. C. de iure anul. aureo. isto tamen casu debet in legitimatione apponi clausula non obstante quod talis legitimatus sit spurius, aut incestuosus, natus ex his inter quos matrimonium contrahi non possit, ita notauit gloss. in §. h. in authent. quibus mod. natura. efficiant. sui. & in authent. ex complexu. C. de incest. nupt. Decius consil. 55. ita tenet Gregorius Lopez in l. 4. titulo. 15. par. 4. verbo, De natraganas, ad quod plurimum est aduertendum quia ut diximus dispensari poterat grauari onere fidei commissi, & poterit constitui maioria in his quae sibi a patre relinquuntur, at vero legitimatis onus hoc imponi minime potest in portione legitima:

Adde tamen vnum casum, quod

si pater habeat filios naturales ex soluta, & velit contrahere matrimonium cum ipsa ut filius naturalis ex eis gentus succedat in maioria, alter vero qui alias erat successurus non extante filio legitimo, fraude & dolo faciat, ut impediatur matrimonium forte abscondendo, aut terredomulierem, ita ut calliditate sua impediatur matrimonium, an princeps debeat hunc legitimare ita ut succedat in maioria, & videtur, quod sit iusta causa legitimandi etiam ad maiortiam in qua alias non posset accedere nisi natus ex matrimonio legitime, in authent. quibus mod. natura. efficiant. legitim. in principio, & in authent. quibus mod. natura. effi. sui. §. si quis ergo. l. iure civili. ff. de condi. & demonstra. Gregorius Lop. in l. 1. titulo. 13. par. 4. verbo, se casa conella.

Ultimo pro complemento nota, quod legitimatio non est priuilegium sed beneficium principis late interpretandum, & fauorabile, tex. in authent. si quis sine legitimis. C. de nat. l. 1. 4. titulus. 15. par. 4. ibi *(piden merced)* Bald. consil. 19. vol. 5. & per haec expeditio me ab hac glossa.

Notabilia ex glof. 22.

1. *Quod dolis mouetur propter bonum publicum nemo excusatur a contributione.*
2. *Nemo recusat onera, si velit commodum amplecti.*
3. *Heredes grauari dare vni, faciunt partes pro se, & contra se.*

4. *Si damnum sit, refarciendum, cui ab alijs ciuibus, ipse facit parte contra se*
5. *Litigans cum hominibus suae ciuitatis si ad litem communitas imponat collectam, contribuere tenetur contra se.*
6. *Canonici qui contradicunt electioni factae a capitulo contribuere tenentur contra se, idem de electione. Sindici ab vniuersitate.*
7. *Agitur de dicto Alberici in l. 1. ff. ad legem Rhodiae de iact. & reprobat.*

Pero como los conuejos quedan gastados y fatigados de las costas, y gastos que han hecho en los pleytos.

Tsi ad has expensas debeat fieri contributio, ea debet fieri per omnes, & debent contribuere omnes de populo, y es ordinario a falta de propios pedir repartimiento, & de iure fundat. Rolandus a Valle, consil. 66. vol. 1. nu. 14. & latius consil. 84. vol. 2. nu. 18. & est text. in l. 1. §. quibus, & §. quod si nemo. ff. quod cuiusq. vniuersitatis nomi. vbi quod vniuersitas debet habere commune, vnde expensas litium subministrat, & ibi gloss. verbo, pro consul. quare ad finem, quid si non habeat commune & ait quod sit collecta, que es el repartimiento, y con informacion se da ordinaria para repartir, y se reparte a los que litigan sus hidalguas,

para los gastos de los pleytos que contra ellos se tratan, y ellos justamente pagalo que se les reparte, quod merito fit, tum quia verifatur publica vtilitas, & propter publicam vtilitatem omnes tenentur contribuere, primum probauimus supra ex Decio, glo. 1. §. 1. num. 41. versiculo, Decius vero in dicta regula, secundum autem, quod ad bonum publicum tenentur omnes contribuere & quod nemo excusetur, probat. l. omnes. C. de operib. publicis. l. 2. C. de immunit. nemini concedend. libro. 10. l. 9. & l. 10. titulo. 28. & l. 20. titu. 32. par. 1. 3. titu. 6. lib. 6. ordin. noui, cum enim omnes vicini, & ciues fruuntur commodis communitatis naturale est, ut opera non recusetur, secundum naturam, ff. de regulis iuris, & ideo dicit tex. in dicta l. 3. ordinamen. quod in expensis boni communis debent contribuere omnes qui in ciuitate defenduntur, & comedentes herbas seu pascuas, bibentes aquas, licet in de dominio dominorum, tradit Petrus Antiboli in tractat. de muneribus, par. 3. §. 4. num. 97.

Tum etiam facit tex. elegans, & quod ibi tradit Barr. & Bald. & omnes conuuniter tradunt in l. ab omnibus. §. si a Titio. ff. de lega. 1. traditur ibi, quod quando omnes heredes grauantur dare vni, vel vnus omnibus, quilibet eorum sine grauatone siue non grauat facit partem pro se & contra se, & sic omnes ciues faciunt partem pro se, & contra se, &

comprehenduntur in contributione, ex quo Barto. ibi num. 2. dicit quod si civitati debet refarciri damnū, & debeat civitas refarcire damnū, & propter illud imponit collectam etiam ille qui passus est damnū debet contribuere vna cum alijs, & solvere partem suam, idem tenet ibi Paulus, Cumanus, & tenent omnes & tradit notanter Ioannes Andre. in additione ad speculum tit. de cessibus, & exactionib. §. 1. in additione super nu. 14. vbi dicit, quod iste cuius in hoc casu non soluit sibi sed communi, vt munciceps, sicut si damnū fuisset factū extraneo, & idem tenet gl. finalis in c. cum nō deceat de electione in. 6. & Dominicus & Francus ibi, ad fin. & Felinus in ea. accedentes, vers. sexta conclusio de prescriptionibus.

Vnde dicit Baldus in dicto. §. si a Titio, quod si aliquis ex civibus litigat cum hominibus suae civitatis & propterea oportet quod communitas imponat collectas, & faciat expensas, quod tenetur contribuere tanquam civis non tanquam litigator, & idē tradit Thomas Parpalia in repetitione. l. placet. C. de sacrosanct. eccles. num. 17. versicul. nota vbi in nostra hac specie dicit, quod collecta potest imponi ei, contra quem imponitur ipsa collecta, & ponit exemplum, quando quis litigat cum communitate, & communitas pro expensis litigij imponit collectam, potest imponere ei qui litigat, & sic ministrabit expensas cō-

tra se ipsum, & hoc idem sequitur & probat Aegidius Thom. in tract. de muneribus & collectis in. §. pauperes, nume. 31. vbi dicit hoc esse verius ex supradictis, & ex eo etiam, quia per litem motam non potuit extingui obligatio quam habet vniuersitas collectandi ciues pro oneribus contingentibus in vniuersitate maxime pro negotio iudiciali, & idem in specie tenet Nicolaus Festasius in tractatu de aestimo, & collectis. 2. parte. c. 4. num. 49. vbi videre poteris plura, quae pertinent ad hanc investigationem.

Et hoc idem in nobili litigante cum vniuersitate super nobilitate, quod teneatur contribuere contra se ad expensas litis tenet Otalora. 3. pa. c. 1. ad fin. & Auendanius de exequend. mand. reg. Hisp. 2. part. ca. 10. num. 19. & supradicta sunt vera per ea quae tradit Ioannes Andreas & gl. in. ibi in c. cum non deceat de elect. lib. sexto, vbi quod si aliqui ex canonicis se opponunt, & contradicunt electionem factam a capitulo & litigant super hoc, quod ipsi oppositores suam oppositionem prosequentes, tenentur contribuere contra se ad expensas quae fiunt nomine capituli, & idem tenet Dominicus ibi super glo. fin. quod in proposito est nota dū, ad idem facit quod dicit Albericus in l. nulli verhe. sed quid si maior pars. ff. quod cuiusq; vniuersitatis nomine, quod si vniuersitatis maior pars constituit iudicem, aut procuratorem a liqui-

bus contradicentibus, & denunciandis, quod etiam lata sententia contra vniuersitatem, tenentur contradicentes qui obtulerunt contribucione ad expensas.

Quibus omnibus nō obstat quod tenet Albericus, in l. 1. ff. ad legem Rhod. de iact. & Bald. in l. 2. eodem titu. quod si villa tenetur refarcire damnū datum cui, & super emendationem damni est lis inter communitatem, & ciuem, & debeat imponi collecta ad expensas litis, quod damnū passus non tenetur ad eas contribuere, quia respondeo, quod damnū passus debet habere emendam integram sui damni, quod si contribueret ad expensas, illud quod contribueret deesset sibi ad damnū, ideo aut non contribuit, aut si contribuat, debet quoque illud sibi restitui, & ita casus diversus est, ceterum ex supra dictis existimo non esse celebrandum de dicto hoc Alberici, & omnes quos adduxi tenent contra ipsum, & cum Baldo, in dicto. l. ab omnibus §. si Titio, & hoc dicit de iure verius Aegidius Thomas vbi supra nu. 31. ad fin. & fuit hac villa, & dixerim necessaria ad ea quae diximus supra de vniuersitate, gl. 3. §. 2. per totum.

Notabilia ex glos. 23.

1. Ante l. 10. tit. 17. lib. 4. noui ordinam. liceat iudicare ex forma illius legis, remissive.

2. An si in libello peratur ius iustitiamq;

ministrari, sit locus dictae l. 10.

Aunque saben que tienen justicia y verdad.

Glos. 23.

HAEc verba sunt maximi momenti in prosecutione litium in quibus frequenter reperitur veritas per probationes, sed sine petitione, & tunc in promptu est, an liceat iudici ex forma l. 10. tit. 17. lib. 4. noui ordinem en iudicare secundum veritatem repperam, & quae colligitur ex actis, etiam si nihil sit petitu a partibus, hoc est, an ea l. 10. contineat equitatem & ius, an vero iniuriam, de quo vide latissime, & eruditissime Albarum Vazquez Lusitanum de iure emphiteutico, quaest. 6. a nume. 4. vbi late disputat quaestionem, & est melior remissio licet noui interpretes aliquid adduxerint ad eam legem.

Et an per clausulam positam in fine libelli (pero mibi iustitiam ministrari) suppleant defectus iura, vt sit locus dictae leg. 10. vide eundem vbi supra num. 13. vbi ait, non esse hos effectus admitabiles tribuendos ei clausula contra veram rationem iuris, vide ibi, quia loquitur pulchre, & sunt necessaria ne decipiaris ex dict. l. 10. cum vulgo imperitiorc.

Notabilia ex glos. 24.

1. An rex condar legem sine consilio procerum remissive.

2 An Papa sine consilio Cardinalium remissive.

Y hauido nuestro acuerdo con los prelados y caualleros y letrados del nuestro

Consejo

Glof. 24

De legē hac nostra & de legis vi, & potestate diximus supra in incriptione nostre legis, at vero hac verba postulant eam disputationem, an rex possit concedere legem sine consilio procerum, de quo vide D. Anto. de Menes. in l. vniuersis. C. de diuers. rescrip. a numer. 7. & ibi de summo Pontifice, an requiratur consilium Cardinalium a numer. 10. vide ibi, nihil ad nobilitatē ideo

hac remissimus, & hac pertinent ad priorem partem nostre legis.

Notabilia ex glof. 25.

- 1 In materia probationis ex parte fisci ad ignobilitatem leuior probatio, ad nobilitatem fortior requiritur.
- 2 Testes pro nobili debent esse integerrimi, et probatissimi, et ideo ad repulsā testis in his causis est aduertendum.
- 3 Testis fides est indiuidua, ideo testis in vno falsus in omnibus presumitur falsus.
- 4 Testes sunt reducendi ad naturam, vt constet, an ex ratione temporis vero similia dixerint.
- 5 Testes etiam si sint plebei, & soluturi tributum quod impendebat nobili, ni

hilominus sunt legitimi testes. Testes nobiles an preferri debeant testibus ignobilibus in causis nobilitatis.

7 Testes illi sunt legitimi, etiam si ad ipsos pertineat aliquod commodum, dum tamen nec totum nec principaliter pertineat.

8 Testes inserti in rebus iudicatis, vulgo in las executorias, quantum probent.

6 Testes profisco, & pro priuatis, contra re deponentes, quibus standum non est.

Y por ella mandamos y ordenamos, que de aqui adelante cada y quando que qualquiera que se dixere hijo dalgo litigare.

Glof. 25

DE hac probatione nobilitatis de qua in hoc versiculo (otro si, si alguno dixere que esta) & in versic. pero si el abuelo. vbi re seido, diximus satis super que supra in glo. 12. vbi vide, quod pertinet ad probationem nobilitatis proprietariam, & possessoriam, sed tamen aliqua dicemus que sunt in his causis quotidiana, & pertinet ad probationem, & primum, illud aduertimus in his causis nobilitatis quia presumptio est pro fisco contra particularem, fortiores probationes requirunt contra fiscum, leuiiores pro fisco, quia contra presumptionem iuris debent esse testes integerrimi, & omni exceptione maiores, Bald.

Bald. & Paulus in l. 1. transactionem numer. 3. C. de transact. Speculator, titul. de proba. §. fin. num. 28. Iass. in l. sciendum, nume. 10. de verbo, Aymon, consil. 198. Caphala consil. 35. num. 12. & 13. & quod testes debeant esse integerrimi, Aymon consil. 75. num. 12. & nota hoc contra nobiles qui probaturi suam nobilitatem, adducunt testes vilissimos, quibus cor datus iudex nihil, aut parum credit.

Item isti testes si in aliquo reperiantur falsi in nulla re sunt credendi, quia fides testis est indiuidua. Baldus in l. fin. num. 18. C. de edict. diui Adri. toll. Barto. in l. si ex falsis. C. de transact. Alexan. consil. 44. nu. 7. conf. 45. num. 6. conf. 27. num. 3. lib. 2. vbi dicit hanc communem opinionem, Sacinus conf. 56. nume. 13. libr. 4. Aymon conf. 6. nume. 19. Decius conf. 105. nume. 4. vltra hos vide Antonium Gabrielem lib. 7. comuni de criminalibus. conclus. 4.

Et ideo testes cum deponunt de rebus & personis antiquioribus, debent reduci ad naturam, & debet fieri computatio temporis, vt constet an ex tempore, hoc est, an ex tempore vera ratione verum dicant: ita interpretor verba l. 3. ff. de testibus cum additione ibi, & ex his ad propositum notat Bald. in l. testium. C. de testibus, alij intelligunt verbum lex tempore id est, subito, quod tamen non probat.

Nota etiam, quod testes plebei admittuntur contra nobilem etiam

si ad ipsos pertineat tributum, quod nobilis alias erat soluturus, quia testis non repellitur propter modicum emolumentum, quia non presumitur, quod ob id debeat de terare. ca. accedens de crimin. fals. Decius consilio. 175. nume. 6. & in testibus notat, & multa adducit Tiraquellus, quod ob modicum commodum non desinant esse legitimi testes, in tractat. de iudicijs in rebus exiguis in principi. numer. 9. vbi copiose, quod est aduertendum contra eos qui ex modico emolumento, nec presentis sed futuro existimant protinus expellendum testem plebeium contra quos, & pro hac opinione faciunt, quae adducuntur, nume. 7. hac glof. vide ibi plura iura ad hoc oportunissima.

Nota etiam, quod testibus nobilibus magis credendum est, quam ignobilibus, & plebeis notat glof. in l. 3. verbo plebeio. ff. de testibus glo. in §. item testium, verbo quis de curio. 4. q. 3. Speculator, titul. de teste. §. postquam verbo, porro, Bart. in l. 2. C. de dignitatibus libr. 12. Aymon consil. 6. num. 28. Hostiensis, & Imola in c. in nostra presentia de testibus Iass. in l. maiorem. ff. de pactis, quod tamen intellige cum Tiraquellus qui multos alios allegat de nobilitate testium. c. 20. num. 34. nisi ignobiles deponant pro reo, & nobilis pro actore, quia partes rei sunt fauorabiliores cum Abbate in c. ex literis de probationibus & ibi Decius, & idem Abbas in c. ad nostram eodem, & in c. in no-

in nostra de testibus.

7 Nota vnum difficillimum in iure, an, scilicet, plebeius sit testis integer quando in consequentiam, & futuro tempore sit soluturus tributū, aut partem, quod tributum impendebat nobili, si remaneret victus, & plebeius, & Angelus tenet, quod plebeius testis non repellitur, in. leg. 1. §. huius studij. ff. de iustit. & iure. gl. in. c. placuit. ii. q. 4. & in. §. legatarius instit. de testam. Barto. per tex. ibi in. l. si duos. ff. de rebus dub. Angelus in. l. non solum. §. quæritur de procurat. Ioan. Andreas, in regula sine possessione, de reg. iur. in sexto Bald. in. l. in omnibus. ff. de testibus, Decius consil. 100. & consilio. 342. Corneus consil. 61. lib. 3. Alex. consil. 78. lib. 1. & consil. 172. lib. 2. & consil. 68. eodem. lib. 2. & consil. 99. libr. 5. num. 16. Rubeus consil. 9. numer. 12. Gerardus de Petra sancta. singulari. 24. in final. Tiraquel, qui fere nihil allegat in tractat. res inter alios acta numero. 6. allegat tex. in. §. legatariis instit. de testamentis: contrariū tenent Fulgosus consil. 174. Afflicti decis. 400. Baldus consil. 443. libr. 5. l. aff. in. l. sed si hac. §. patronum, verfic. tertio limita. ff. de in ius vocando, Craueta in. 2. particula primæ partis principalis, num. 20. Bald. consil. 391. libr. 1. Menochius de arbitrijs libr. 2. centuria. 2. casu. 106. numero. 15. qui non ita allegat, & respondet ad tex. in dicto. §. legatarij ex interpretatione Biglij ibi, esse speciale in causa testamenti, & ratio specialita

tis quia legatarij non sunt iuris successores, sed hac interpretatio verbalis est, cum reuera percipiant commodū ex testamento & quāuis Menochius vbi supra, alias interpretationes addat, certe non tollunt commodum legatarij, respectu testamenti, ex quo resultat commodū, quare ego ex eo tex. & receptori sententia, puto esse legitimos testes maxime vbi id commodum futurum vti diximus adeo minimum est, & adeo absens, vt omnino falsitas præsumi non possit, cætera vide apud eosdem. Hac pertinent ad testes in causis nobilitatis, de reliquis, scilicet, de teste vniuersitatis qui deponit pro vniuersitate in causis pascuorum, & montium vide Didacum practica. quæstio. 18. numer. 4. Menochium vbi supra, & de prælaris, & clericis, quando possunt testificari pro ecclesia vide tex. & ibi doctores in. c. in super de testibus.

8 Ultimo los testigos insertos en las executorias quantum profint solet disputari, & ad hoc esto regula, quod quibus prodest res iudicata, vt filijs & descendentibus pro sunt attestaciones, & quibus nocent, nocet item & illæ, quod si sententia, nec profint, nec noceat, nec item attestaciones regula tex. in cap. inter dilectos de fide instrumento. verbo, attestaciones, Afflicti decis. 3396. num. 3. Abbas, & reliqui ibi, in capit. causam quæ el. 1. de testibus, Bartol. num. 12. & Alexan. num. 125. in. l. sepe de re iudicat. Anto. Bald. & Ioan. And.

in

in dicto. c. causam quæ el. 1. vnde en los collaterales, quia sententia facit præsumptionem, & attestaciones item en los descendentes contra & loquimur de re iudicata possessoria vide omnino quæ diximus gl. 6. nu. 48. ex Angelo & Alexandro.

Ultimo solet quæri testibus a priuato, & a fisco hinc inde productis, contraria deponentibus, circa genus vel possessionem, an testibus priuati, an vero testibus fiscisandum sit.

6 Aliqui putant omnino præferendos esse testes priuati contra fiscum & fisci testes esse omnino negligendos, tum quia in dubio, contra fiscum sit pronuntiandum. leg. non puto ff. de iure fisci, vbi non errat qui in dubijs quæstionibus facile contra fiscum pronuntiat, tum etiam id asserunt ex eo quia datis duabus scripturis eodem die confectis, vna in fauorem fisci, altera in fauorem priuati, præsumitur prior scriptura priuati posterior vero fisci, ita post Dinum, Alberi. & Bart. in dicta. l. non puto tenet Mathesellanus notabili. 72. & Alciatus regu. 3. præsump. 41. & adiunatur hac ratio, quia valet argumentum de instrumento ad testes, & ita argumentantur. Bartol. & l. aff. in. l. imperatores. ff. de re iudicat. vbi ex instrumento de nouo reperto agit fiscus, & dicunt, quod agit etiam ex testibus de nouo repertis, quia sunt instrumenta quæ instrunt causam. l. 1. ff. de fide instrumentor. l. notionem. §. instrumentum. ff. de verbor. signifi. & hac ratione contē-

dunt, testes, priuati omnino præuallere, & respuendos esse testes fisci, & præferendos testes priuati.

Hæc ratio est fallax. & non valet vnum obulum, & est indigna viro erudito, & vera resolutio est, quæ resultat ex vero intellectu dictæ. l. non puto.

Ea autem lex habet duos veros intellectus, & ambo reincident in vnum. & eundem primus intellectus est, vt in dubio non sit iudicanda melior causa fisci, quam priuati, secundus intellectus est, vt indubio non sint multiplicanda priuilegia in fauorem fisci, si ea non sit aperte in iure scripta, nusquam vero scriptum est, vt causa fisci sit deterior quā causa priuati, sed ambo, & fiscus, & priuatus in dubio relinquuntur iuris dispositioni, vt fiscus iure priuati, si ne villo particulari fauore litiget, ambo hos duos intellectus ponit Didacus variat. lib. 1. c. 16. nu. 1.

Ad illud de duabus scripturis, idem Didacus ex vero intellectu. d. l. non puto, reprobatur sententiam Mathesellani, & Alciat. vbi supra, nu. 2. & ait & optime, quod fiscus non est melioris conditionis eo casu quam priuatus, sed tamen non est peioris & ideo vitur iure communi, ideo illi testes præuallent qui pluribus ad miniculis faciuntur, & recurrendum est ad notata in capit. in presentia de probat. de numero testium, auctoritate, ætate, sexu, ratione, instrumentis, ad præsumptiones iuris & ad alia iuris adminicula, Mathesellanus etiam reprehendit Aegidius Bos

Boscus titu. de fisco, nume. 74. fol. 668. & hæc est vera resolutio, alias ea vna ratione periret, vniuersa probatio fisci.

Notabilia ex glo. 26.

Verbum integre, & verbum, per veynte años, & per annum. Præscriptio breuiter perficienda, habetur pro perfecta.

Y probare enteramente.

Glossa. 26.

Verbum hoc, *enteramente*, idest, *integre*, explicuimus supra glo. 12. num. 7. ad finem, & num. 12. & 25. vbi quod verbum, integre fuit positum in hoc versiculo, & non in sequenti, & cum dicat perfectionem temporis, & referatur ad verbum positum in nostra lege ibi (*per veynte años*) de quo in glo. 30. infra, excluditur communis opinio de qua Bald. in. c. fin. de præscript. & Tiraquel. late de iudicijs in reb. exiguis, numer. 78. quod præscriptio, vel ius intra paucos dies perficienda, habeatur pro perfecta, per tex. in. l. si fundum ff. de fundo dotali. & in. l. reru mixtura. §. labeo. ff. de vsucapionib. vbi Barto. & sequitur Iass. in. §. rursus, nume. 55. de actionibus, de quo vide Didacum in regula possessor. §. 1. 2. part. ad fin. numer. 5. versicul. eadem fere, vbi alios allegat, & latissime Tiraquel. glo. 2. connubiali. princi-

pali, num. 9. & sequentibus, nam præpositio illa, *per*, iuncta tempori, requirit tempus perfectum. l. vrbana. §. pernoctare. ff. de verbo. significa. Bald. in auth. qui rem. C. de sacros. eccles. quæ est optima interpretatio ad cap. 15. in concilio Trid. ses. 25. de reformatio. ibi, *per annum*, vt præpositio, *per*, iuncta verbo, *annum*, requirat perfectum annum, ad. §. labeo respondet Couarru. vbi supra, ad. l. si fundum. facilis est responsio ibi excusari maritum, ob tempus breue, nõ suppleri præscriptionem: ad communem, quod habebit locum vbi tempus non proponatur per verbum, *per*, aut vbi requiritur completum, & perfectum, vt in nostro casu.

Notabilia ex Glo. 27.

- 1 Probatio de qua in. l. 7. isto sufficit ad possessionem & proprietatem.
- 2 Reprenditur additio posita in margine ad dicta. l. 7. vt restringatur ad causam possessoriam.

En posesion y pro

priedad.

Glo. 27.

Quomodo intelligantur hæc verba, & quid deciderint, & quamuis rationem habeant, diximus late supra gloss. 7. num. 15. versicul. secundo ad idem. & glo. 12. nu. 7. & vtrouique

que notauimus errorem eius qui in margine addidit ad. l. 7. isto, quod esset intelligenda in possessorio.

Notabilia ex glo. 28.

1 Petitorij & possessori cumulatō, & suspensio remissiuæ.

Y puesta la demanda en propiedad y posesion suspēdicre el petitorio.

Glof. 28.

1 **D**E petitorij & possessorij cumulatione & suspensione quatenus pertinet ad causas nobilitatis respectu trium interdictorum diximus late supra glo. 11. vbi latissime vide hæc ipsa verba, ibi & vt melius constaret in nobilitatis causis suspensio hæc, adduximus omnes combinationes Bartoli, vt singulæ suspensiones possessorij singulis combinationibus responderent, cetera remissimus repetentibus Iassoni, Alexandro, Ripæ, Corrasio, & Alciato, nos enim quod ad nobilitatis causas pertinet id solum scribimus.

Notabilia ex glossa. 29.

1 Quatenus requiratur possessio trium personarum in causis possessorijs, & proprietatis remissiuæ.

Que este sea tenido de probar la posesion de su hidalguia, probando la exempcio y inmunidad de su padre y de

su abuelo, y que todas tres personas.

Glof. 29.

Diximus supra glo. 12. satis prolixè quomodo causa possessoria debeat probari, & quomodo sustineatur possessio in vna, duabus, & tribus personis, & fecimus ibi combinationes plurimum casuum, vide ibi hæc explicata.

Notabilia ex glossa. 30.

- 1 *Morum naturalium triennio præsumitur mutatio.*
- 2 *Morum civilium non nisi vigesimo anno.*
- 3 *Quare lex nostra requirit viginti annos.*

Por veynte años.

Glo. 30.

Dubitatur quare requirantur. 20. anni, quæ fuerit ratio, Otalora. 2. par. 3. par. c. 2. attingit sed relinquit indecisum, & certe est elegans dubitatio cur non decem, & ex eo colliges requiri ad probationem nobilitatis viginti actus positiuos. 20. annis gestos, quod tameti reprobauimus supra, d. gloss. 12. num. 51. vbi vide, sed vt intelligas quare potius. 20. annorum possessio requisita sit, quæ decem, aut triginta, reuocata in memoriam, quod mores naturales triennio duntaxat præsumuntur, mutati, probat id expressus tex. in auth. de monachis. §. facimus, colla. 1. ibi (*et dum triennio toto ita permanserunt optimos semetipsos, & tollerabiles alijs monachis, & præsulibus demonstrantes*) vbi Ange. & reliqui hoc probant, quod quoti-

quotidie ad fornicarios, concubina-
rios, seductuosos, & ad alios id genus
solet allegari, at vero mores ciuiles
quibus quis in republica e plebeio
nobilis, e nobili plebeius, ex graui
viliis, ex vili & abiecto grauis potest
fieri. 20. annis censetur commuta-
2 ti, idque desumimus ex Bar. qui hoc
expresse dicit in l. 1. de dignita. libr.
12. num. 48. & prodest ad multa, vt
ab hinc. 20. annos, sartores, ferrarij
cāpores, hodie tales dici nequeant.
quia hij mores ciuiles. 20. annis mu-
tantur, ex qua distinctione eleganti-
3 sane patet ratio ad nostram legē
quare viginti annos requisierit,
quod non adduxit Oratoria vbi su-
pra, licet inuestigari. 20. anni suf-
ficiunt ad inducendum mores ciuiles
Bal. quem refert Alex. in conf. fi. 4.
vol. num. 12. vbi filius in potestate
seorsum viuendo, & negociādo his
annis præsūmitur emancipatus, vi-
de ibi, quia existimat id vtilissimū
in magnis mercatoribus, qui nego-
ciantur videntibus, & consentienti-
bus parentibus, & allegat multa, &
num. 13. agit de immunitate spatio
viginti annorum acquirenda, vide
glo. 5. num. 18. supra, ibi de viginti
annis agimus.

Notabilia ex glo. 31.

- 1 Verbum, continuos, quomodo in iure
accipiatur.
- 2 Continuatio alia naturalis alia civilis
- 3 Nostra. l. 8. non respicit solum tempus,
sed continuationem actū in tēpore.

4 L. 5. tit. 4. lib. 8. ordina. noui non admit-
tit interualla.

5 Quinq; & quinq; non sunt decem, nec
quinquaginta, & quinquaginta cen-
tum.

Continuos.

Glof. 31.

Hoc verbum, continuos, ali-
quando dicit continuatio-
nem ciuilem aliquando na-
turalem, patet hæc distinctio ex tex
in l. continuus. ff. de verborum, ibi
(vt tamen aliquod momentum natura in-
teruenire possit,) & rursus ibi, (ceter-
rum si post interrogationem aliud agere
ceperit, nihil proderit, quamuis eadem
die spondidisset) ex quibus verbis a-
pertissime deducitur hæc separatio,
& distinctio continuationis natura-
lis, & ciuilis, & eam ibi. post Barto-
lum probat Paulus statim in princi-
pio, tex. etiam expressus in leg. duos
reos. ff. de duob. reis. ibi, item modicus.
2 actus qui modo obligationi contrarius nō
sit) & in nostro casu, cum agatur nō
de solo tempore sed de actibus con-
tinuandis per tempus admittenda
est hæc distinctio, & intelligen-
dum est, hoc spacium annorum de-
bere esse omnino continuum ciui-
li tamen modo, id est, continuatione
ciuili, non naturali: vnde habent
locum quæ diximus supra glof. 12.
numer. 57. dum hæc verba explicui-
mus, vt viginti anni cepri ab auo,
remif

remifsi vero in parente eodemque
filio, & tandem perfecti in. ne pote
eodemque litigatore pro sint ad nobi-
litatem licet parens litigatoris idē-
que filius eius qui cepit, quā diutif-
sime vixerit, si modo nō interuene-
rit iterim aliquis actus contrarius,
ex. d. l. cōtinuus, & ex. d. l. duos reos
& ex Barro. & Paulo, vbi supra, vi-
de in. d. l. 12. nu. 37.

Et aduerte quod hæc nostra lex nō
respicit solū tēpus sed cōtinuationē
actū tēporalē, scilicet ad. 20. annos
quo casu habent locū quæ diximus
quia si respiceret solū tēpus, tūc tē-
pus in dubio deberet intelligi cōti-
nuum pro quo est Ang. in. l. si idem
cum eod. ff. de iurisdic. om. iudi. in
principio, vbi querit vtrum in tē-
pore fiat coaceruatio, & decidit,
quod nō ponit exēplum in eo, qui
stetit per diuersa semestria in ordi-
ne medicātionum quod non erit pro-
fessus, & qui stetit in carcere eodē
modo nō dicitur stetitisse per annū
si eum compleuit per interualla, vt
sic amore Dei debeat relaxari, ex
forma statuti, allegat Speculatorem
titulo de stat. monacho. §. 1. versicu-
lo, trigesimo octauo, allegat Barto-
lum in. l. si. §. quoties. ff. de publica-
nis, & Guillelmum de Cuno, in. l. e.
nec non. §. si quis sapius. ff. ex quib; 9
caus. maiores.

4 Ex quo fit vt hodie apud Hispa-
nos blasphemias, condemnatus ex
forma. l. 5. titulo. 4. lib. 8. noui ordi-
nament. non possit adimplere tri-
ginta dies de quibus in dict. l. e. per

interballa quod tradebat Auenda-
nius de exequendis mandat. reg.
Hispa. 2. part. cap. 5. numer. 2. versu.
& sicut pœna blasphemantium, &
multa ad propositum allegat, & fa-
cit, quod tradit Angelus in dicta. l.
fin. §. quoties. ff. de publicanis, vbi
quod si ex forma statuti aliquis de-
beat ex carcerari post annum amo-
re Dei, quod si stetit, per duo seme-
stria, non est relaxāndus, & de eo qui
recepit bannitum decē diebus per
interualla, quod non debeat puniri
ex forma statuti quo punitur reci-
piens bannitum per decem dies. & i-
dem Angelus, in. l. Lucius. §. qui ha-
bebat. ff. ad Trebellian. ait quod nō
censetur condemnatus in centum
qui est cōdemnatus in quinquagin-
ta ex vna sententia, & in quinquaginta
ex alia ratio desumitur ex Bar-
tolo, & glof. singulari in. l. vbi fi-
dei iussor. ff. de solu. vbi concludunt
ex hac ratione. quod quinq; & quin-
que non sunt decem, & quinquaginta
& quinquaginta non sunt cē-
tum, & pro glof. faciunt quæ ad-
duximus de expensis & melioratio-
nibus. c. 24. nume. 13. et Aristotele
li. 13. Methaphisica. 9. quod numeri
cōstitūt in indiuiduo sicuti species
ita vt quinq; & quinque specificē
non sint decem, licet coaceruati ad
summam decem ascendā, quæ fu-
erat ratio moderū Galli, & doctif-
simi Couarrubias cōtra quos ibi de-
fen-
simus Iuriseonsultu Celsum, &
Bonifacium summū Pontificē vide
ibi, et est nobis. l. 58. tit. 4. lib. 3. ordi.

Ad institutum nostrum. *fat sit ostendisse aliam esse rationem iuris quando solum tempus consideratur aliā, quando consideratur continua actuum per aliquod tempus, elegans consideratio ad. d. l. continuus & ibi Bartol. & Paul. & ad. d. l. duos reos, vbi agitur de continuatione actuum intra certum tempus, vt ad mittat interualla naturalia temporis, ex quibus scholastici continuāt ciuilitate cursus, ad gradum accipiēdum, licet non audiant toto quinquenniō continuo naturaliter, & licet interponant interuallum etiā biennij non audiendo, quia agitur de continuatione actuum in tratemus, at vero si ageretur de solo tempore tunc esset recurrēdum ad Bart. & glof. in. d. l. vbi fidei iusfor. ff. de solut. & ad ea quæ adduximus ex Angelo, & vide ad propositū elegans consiliū Alexandri vltim. vol. 4. qui tamen non meminit huius distinctionis, ex qua magis confirmatur quæ adduximus. d. glo. 12. supra nu. 37. & pertinent ad verba nostræ legis, vt cōtinuatio viginti annorū admittat naturale interuallum temporis non vero ciuile, ex. d. l. cōtinuus, & d. l. duos reos & Paulo vbi supra, ita vt per interualla naturalia perfici possint, quoniam agitur de cōtinuatione actuum per tempus certū quod dicitur cōtinuum, si actus contrarius non interueniat, vbi vero agimus de solo tempore, tunc locus est decisioni glof. & Bart. in. d. l. vbi fidei iusfor,*

vt coaceruatiō per interualla nō admittatur, quia numeri differūt specie, & specificē quinque, & quinque non sunt decem.

Notabile ex glof. 32.

Verbum cumplido quid.

Y cumplidos.

Glof. 32.

DE hoc verbo, cūplido, diximus abunde supra eadem glo. 12. n. 50. ibi vide, ad alia pergo, vide supra gl. 26. quare positū sit hoc verbum.

Notabile ex glo. 33.

1 An ex solutione tributi, quod non soluitur regi nostro acquiratur possessio generalis respectu totius Hispaniæ remissiuæ.

En los pechos reales

y concejales.

Glof. 33.

Vide supra latissime in glof. 7. vbi videbis prolixè de hac re disputationem.

Notabilia ex glo. 34.

1 Probatio nobilitatis debet habere causam vniuocam non vero æquiuocam.

2 Mille testes qui deponant de negatiua non probant tantum quantum duo de affirmatiua.

3 Aducuntur cause aliquot que reddunt hanc probationem æquiuocam.

Y no por otra razon

Alguna.

Glof. 34.

EX his verbis collige, quod hæc probatio debet esse vniuoca nō æqui

æquiuoca, & ex his emanauit praxis vt tabelliones qui recipiunt dicta testium interrogent testes, an illi, qui de nobilitate agunt, maioresq; deserint soluere tributa plebeia, ex ea solum causa quod nobiles reputati fuerint an ex alia causa, & solēt cōcludere testes, aut vt verius loquar, solēt concludere abellarius eos ex ea dumtaxat causa relictos fuisse immunes, quod nobiles sint & fuerint reputati nō ob aliā, de quibus verbis solent aduocati facere magnū festū, & ex his nituntur reddere vniuocā probationē: & cōcludētē necessario iuxta iuris regulas. l. neque naturales. C. de probat. c. in præsentia de probat.

Sed tamen contra ipsos aduerte quod hoc genus attestacionis cōtinet aliquid negatiuum, vt patet ex ea, vnde mille testes qui hoc modo deponant nihil probant si ex aduerso sint duo testes qui asserant causam aliam ab quam ab his non sit solum tributum plebecium cū plebeijs, vnde probatio fiat æquiuoca, & indifferens ad aliam causam, quia duobus testibus asserentibus affirmatiuam magis creditur quam mille de negatiua deponentibus gl. in l. diem proferre. §. si plures. ff. de arbitris, & in fortioribus terminis concludunt glof. in. c. 1. verbo, memoriz de præscrip. lib. sexto, Alexand. consi. 108. lib. 2. nume. 11. Curtius Iunior, consi. 61. lib. 1. numer. 12. & nos adduximus de expēsis & meliorati. c. 9. nu. 30. vbi vide, & Inno-

cent. in. c. veniens de verbo. signifi.

Et si vis videre in hoc genere probationum causas quæ reddunt hanc probationem æquiuocam, & textū expressū pro hac nostra animaduersione vide. l. 17. hoc titulo & lib. ibi (*Y ansi mismo porque mas claramente se auerigue la verdad, el letrado que fuere a lo suso dicho repregunte a los testigos que dixeran que el que litiga y su padre y abuelo no han pechado; la causa y razon porque dixeran de pechar*) & subdit lex illa causas nonnullas quæ reddunt hanc probationem æquiuocam, scilicet, (*Si fueron pobres; o muy ricos, regidores; o alcaldes; o juezes; o mayordomos; si fueron procuradores, escriuanos, syndicos, o oficiales, de la ciudad, villa, o lugar, donde dexauan de pechar, si fue peon; o allegado, fauorido, criado, o collago de algun señor, o alcayde de la fortaleza del lugar, si fue seuero vengativo poderoso, tyranno, si viuio en algun lugar dōde no ouiesse pechos; o si tuuo hazienda en lugar alguno en el q̄l no habitasse, y el reparar mītro no se hiziesse sino a presētes*), hæc & alia quæ ex negotijs palsim oriūt faciunt æquiuocā probationē, & nō necessario cōcludētē, ita vt duo hij testes qui de hac causa attestetur su perēt mille, qui cōtrariū asserant, quoniā hi mille de negatiua, illi vero duo de affirmatiua aiunt.

Simile est quod receptū est de mille testibus qui pro nobili dicāt, se vidisse questores horū tributorū ab alijs quidē ea tributa exigere, ad hoc vero qui litigat, & maioribus

fuis nūquā vidisse se exactū tributū, immo vidisse ipsos quaestores praterisse domos ipsorū a ceteris exigēdo tributa, quia si duo dicāt vidisse se ab eo, aut a maiorib9 suis exactū, plane fides his habēda est, & superant mille illos testes, quia hij mille de ne gatiua, duo vero de affirmatiua attestatur, vide Inno. in c. veniens de verb. signif. ex superius adductis, & quia hęc notissima sūt, & sine difficultate, leuiter pertransico, vt ad reliqua accedā.

Notabilia ex glo. 35.

- 1 An nobilitas in Hispania probetur, ex distinctione officiorum.
- 2 Officia in republica debentur nobilib9 & plebeis.
- 3 Privilegiati an cū nobilibus cōiungantur et habeāt suffragia actiua et passiua
- 4 Doctores actu legētes in vniuersitate, an cum nobilibus coniungantur actiue & passiuē.
- 5 Legētes in vniuersitate qui tamē non sunt doctores, an coniungantur cum nobilibus ad officia dāda, & gerēda.
- 6 Doctores actu legētes sunt nobiles, et post viginti annos sunt comites, nec solunt collectas.
- 7 Vt aliquis admittatur cum nobilibus ad officia nobiliū nō requiritur plena nobilitatis probatio.
- 8 Ille vere probat qui presumptiue probat, & in dubio qui habet presumptionem pro se obrinet.
- 9 Doctores graduati en Valladolid, Salamanca, Alcalá, y en el collegio de Bologna, aunque no lean en vniuersidad, asistunt cum nobilibus, &

gerunt officia nobilium.

- 10 Licenciatus por Valladolid, Salamāca, Alcalá, o en el collegio de Bologna, an cōiungantur, & admittantur cū nobilib.
- 11 Aduocati presumuntur nobiles.
- 12 Aduocati officium est in humana vita necessarium.
- 13 Aduocati sunt persona egregia.
- 14 Aduocati sunt milites legum, sicut reliqui milites armorum.
- 15 Aduocatus sicut miles qui actu militat substituit directo maiori.
- 16 Aduocatus excusatur, ne veniat attestaturus ad iudicium.
- 17 Aduocati sunt in dignitate constituti & dicuntur clarissimi.
- 18 Aduocatus qui officium deposuit ob senectam appellatur clarissimus.
- 19 Aduocati non torquentur ob crimen.
- 20 Doctores in his que sunt facti etiam excellenti non creditur.
- 21 Aduocatus nō incarceratur nisi instar nobilis.
- 22 Infamis aduocare non potest.
- 23 Aduocatus nequit exercere officia vilia
- 24 Aduocati solum in vita humano funguntur officio.
- 25 Aduocati hodie retinent clientellariū iura.
- 26 De aduocatis dictum est foro te para.
- 27 Aduocatorum dignitatem immerito aliqui reuocant in dubium.
- 28 Aduocatus quis proprie dici queat.
- 29 Licenciatus quando admittatur cum nobilibus.
- 30 Isti qui non funguntur officio aduocatorū raro cū nobilibus admittentur.
- 31 Bachalaureus an admittatur in patria cum nobilibus.

Eminens

- 32 Eminens scientia quis dicatur.
- 33 Bachalaureus qui est eminenti scientia est egregius.
- 34 Baldus odio habuit Bartolum.
- 35 Propter scientiā eminentē receditur a iure ordinario, & a pena ordinaria, & de l. 2. ti. 14. li. 6. noui ordin.
- 36 Bachalaureus eminenti scientia non venit ad iudicium attestaturus.
- 37 Has appellaciones Bachalaurei, Licenciati; & Doctoris peregrinas, esse a vera ratione iuris.
- 38 Nemo olim audebat petere facultatē iudicandi, & respondēdi de iure, quia erat arrogans, hodie aliud.
- 39 Senatores regij, vel in patria, vel in loco vbi exercent officium, cum nobilibus coniunguntur.
- 40 Senatores regij sunt immunes ab omnibus oneribus.
- 41 Aduocati fisci & in patria, & in loco vbi exercent officium cum nobilibus coniunguntur, & ipsi, & vxor, & filij liberantur ab omnibus oneribus plebeis.
- 42 Vxor & filij aduocati fscalis gaudēt prerrogatiuis ipsius.
- 43 Officiū aduocati fisci liberata patria potestate.
- 44 Aduocatus fisci sedet corā principe cū comitibus prouinciarum, & sedet in foro cum senatoribus in toga senatoria.
- 45 Aduocati fisci liberantur ab honore hospitum, & iure nostro, ay cedula.
- 46 Aduocatus fisci est honorabilior quā doctor creatus ab vniuersitate.
- 47 Quæstio hæc de officijs agitatur contra ordinarijs locorum.

- 48 Hęc omnia, quæ diximus, iure nostro non sunt correcta.
- 49 An sicut durante lire super nobilitate priuatus cogitur contribuere, an eod. modo cogatur abstinere ab officio nobilium.
- 50 Agitur de l. 9. hoc ritu. & lib. & limitatur.
- 51 Quot nobiles sint necessarij in populo in constitutione status.
- 52 Status conseruatur in vno licet non incipiat nisi a tribus.
- 53 Vbi nunquam reperi sunt nisi vnus, aut duo plebei, non reperitur legitima distinctio.
- 54 Hoc ius, scilicet, vt officia diuidantur in republica est prescripibile.
- 55 Per tempus immemorabile plebei prescribunt contra nobiles hæc officia, & e contra.
- 56 Idem est, vt promiscue gerant officia.
- 57 An prescriptione ordinaria possint prescribi, et quanto tempore.
- 58 Licet antiquiores prius debeant vota ferre, contrarium potest consuetudine induci.
- 59 Licet antiquior debeat honorabilius sedere, consuetudine potest induci contrarium.
- 60 Receditur ab opinione Auendani, & ea reprobat.
- 61 Priuilegium a principe non debet, nec potest concedi in damnum priuati.
- 62 Quod nobiles, vel ignobiles, exercent officia in aliquo populo nulla versatur publica vtilitas.
- 63 Multa non licent in vniuersum, quæ particulariter sustinentur.

- 64 Princeps potest derogare huic, scilicet quod officia sunt auidēda inier no biles, & ignobiles, nume. 57.
- 65 Quando nominatio vel electio pertinet ad aliquos qui a tempore immemoriali nominarunt, aut elegerūt in distincte, videntibus vtrisque nobilibus. & ignobilibus, talis nominatio aut electio est perpetua, nec potest infringi.
- 66 Index sindicatus quando creetur ad idem, aut aliud officium.
- 67 In officijs electiuis an detur continuatio officij si de sint habiles.
- 68 Vbi sit divisio officiorum inter nobiles & plebeos, deficiētibz nobilibz eliguntur ignobiles.
- 69 Et hoc casu eligunt omnes de vniuersitate nobiles, & ignobiles.
- 70 An nobilis lingans super nobilitate gerat officia nobilia, & an ignobilia

Y que se ayútaua en su ayuntamiento con los otros hijos dalgo en los lugares donde viuieron.

Glossa. 35.

MAEC verba pertinent ad magistratus nobilium vulgo, a las juntas y officios, in quibus prima quæstio est an probatio ex istis actibus sit sufficiens ad obtinendam possessionem generalem in tota Hispania respectu etiam tributorum quæ regi debentur, vel a communitate exiguntur vulgo, concejales, & non solum ad

eos actus, & in eo loco vbi exercetur in qua quæstione Oralora, tertia parte cap. 8. numero. 9. adducit quamquam distinctionem, & ait, quep si hij actus reperiuntur initium dedisse possessioni de qua agitur, quod non possunt producere possessionem generalem, ibi (por la qual les mandassen amparar en la posesion de aquellos actos y no mas) at vero si possessio incipiat ab actu tributi plebei non soluti, etiam si continetur in hijs, officijs, tunc bene admittit possessionem generalem respectu tributorum, denique hos actus ad continuationem censet esse sufficientes non vero an inchoandum possessionem, quia dicit, quod ex illis non dicitur possessio recte inchoata, subdit rationem, scilicet, quia in præscriptionibus tantum acquisitam, & præscriptum sit, quantum possessum, nec amplius. l. 1. §. Iulianus. ff. de itinere actusq; priuat. c. auditis de præscriptionibus, sed nos hanc ipsam rationem adduximus supra glossa. 7. num. 5. & confirmauimus illam rationem fortius, ex adductis dicta glo. 7. num. 4. 7. & 8. & qui sequuntur: & denique omnia adducta in dicta glo. 7. faciunt ad decisionem huius quæstionis contra Oraloram, & planius patent, ex nume. 27. 28. 29. & sequētibz vbi latissime agimus de actibus, quales probent nobilitatē, & nume. 34. diximus, quod lex nostra Cordubensis non tradit modum acquirendæ nobilitatis sed probandæ, & numero. 35. tradidimus legem quæ modum probationis tradit,

Glos. 35.

dit, non excludere similes modos probandi, & diximus id adeo verum esse, vt habeat locum, etiam si lex loquatur per verba taxatiua, num. 36. & addidimus, nume. 37. quod talis lex non excludit equipollentem modum probandi, & ibi quod nobilitas probatur, per eum actum qui distinguit nobilem a plebeio, & nu. 21. id agimus ex proposito, addidimus in super nu. 37. illam copulam positam inter illa verba (pechos reales y concejales) habere naturam disiunctiuam, & num. 36. fundamus verba illa, esse posita loco exempli, ex text. in l. 1. §. quod vulgo. ff. de vi. & vi. armata, vbi iurisconsultus in simili casu id dedit, & nume. 35. & 38. dicimus quod forma tradita in nostra lege sit probatoria, & ideo demonstratiua, non vero substantialis, & quod ex ea ratione admittit varias probationes, dum modo probent nobilitatem.

Ex quibus omnibus constitue tibi, quod copula posita in verbis nostræ glossæ (y) id est (&) habent ex natura rei de qua agitur vim disiunctiuam ex text. in d. l. sape de verborum signifi. & ibi Bartolo, & que sequuntur verba, scilicet (que se juntauan en su ayuntamiento con los hijos dalgo) habent vim exempli, d. t. l. 1. §. quod vulgo. ff. de vi. & vi. & quod omnia dicta de tributo non regali sed debito, & exacto a communitate, habet locum, in istos officios y juntas, quia in his reperitur actus, qui facit distinguere nobilem a ple

beio, ex Bartolo in dicta. l. 1. C. dignitat. lib. 12. num. 97. & quæ adduximus dicto. num. 21. & num. 37. in dicta glo. 7. & ibi in principio illud adnotauimus. d. gl. 7.

Conclude ergo ex omnibus ibi dictis quod nostra lex tradit formam probatoriam, & accedit nobilitati in esse producta, a parte post, vt alii qui loquuntur, & ideo adde, quod non restringitur ad vnum modum probationis, sed quod admittit similes, quia tradit formam non specificam sed demonstratiuam, que equipollentem modum probandi admittit, & ex his collige quod nobilitas in Hispania iure nostro probatur per actum qui faciat distinguere nobilem a plebeio, ita vt iure nostro probanda, & recipienda sit opinio Barto. in dicta. l. 1. de dignitatibus, dicto nume. 97. & quæ adduximus dicta glo. 7. ideoque nobilitatem probari, & ex non solutione tributi regalis, & ex non solutione tributi non regalis, si modo a plebeis dumtaxat non vero a nobilibus soluat, vt probauimus ibi latissime, inde inferes, quod probatur per istos actus nobilium vulgo, per officios, si adsit distinctio, & copula illa &, est disiunctiuam, ibi, reales y concejales, et ibi, y que se juntauan, iuxta text. in l. sape, et ibi Bart. de verbor. signifi. et dicto. §. quod vulgo, et recte hi actus applicatur ad possessionem generalem, vt late aduertimus dicto nume. 30. et ex ibi traditis resultat responsio ad argumen-

2 tum Otoraz, qui nihil meminit de hac conseruatione quam nos consideramus in hac naturali nobilitate, num. 31. & sequentibus, dicta. gl. 7. & facit utilis consideratio, quia hæc ipsa officia habent secum distinctio nem nobilium, & plebeiorum, & inter eos diuiduntur, si nihil aliud obstat diximus supra latissime glo. 8. num. 16. vbi vide.

3 Et an ista officia cum nobilibus admittantur priuilegiati diximus supra glo. 1. §. 1. a. num. 43. & num. 50. quod non admittantur facit dictum Baldi in dicta. in vrbe, quem adducimus dicto num. 43. vbi vide, facit etiam, quia isti priuilegiati vere non sunt nobiles natura & sanguine, & non son hijos dalgo, quod verbū est intelligendū naturaliter. l. fin. C. de his qui veniam ætatis impet. l. filio quem pater. ff. de lib. & posthum. l. ex ea parte. §. infulam. ff. de verbor. obliga. & quia verba legū sunt proprie intelligenda diximus glossa. 6. nume. 10. & non sunt captanda, ibi nume. 28. & isti priuilegiati vere, & naturaliter non sunt nobiles sicuti legitimated non sunt legitimi, diximus glo. 21. num. 2. & sicut adoptiuus non est naturalis ex Bald. d. l. in vrbe, & sunt respectu nobilitatis sicut Alchimia, & auricalcum, videntur aurum, & non sunt dicta glossa. 21. nu. 2. & sequenti. sed tamen propriis facit dictum Bald. in l. cum ex ratione, & Gregorius in l. 3. titu. 21. part. 2. verbo, con villana, vbi quod paria sunt in esse qualitatem per na

turam an vero per priuilegium de quibus nos supra dict. glo. 1. §. 1. nu. 42. ad fin. & 43. vbi ex hac æquiparatione multa fundauimus, & ex his authoribus tenet Mieres. 1. parte. q. 51. nume. 52. & 53. quod priuilegiatus admittetur ad hæc officia cū nobilibus, & quod priuilegiatus, sera alcalde de hijos dalgo, sed nos diximus dicta glossa. §. 1. nume. 50. quid sentiamus in hac re sigillatim per omnes personas recurrendum est, ex quibus constabit quid dicendum sit nostro, & communi iure dicitur tamen prius videas dicta glo. §. 1. nume. 50. supra.

4 Ideo de Doctoribus qui actu legunt non dubium est, quia in patria & in eo loco vbi legunt cum nobilibus admittantur, quia. l. 8. tit. 31. part. 2. hos facit (caualleros e señores de leyes, vnde ex dispositione. l. 1. & l. 2. titu. 21. pa. 2. iunctis his quæ adduximus d. glo. 1. §. 1. num. 51. legis intellectu sunt nobiles, non vero exempti ob idq; cum tributa non soluunt, nec subeant munera plebeia, dicta. le. 8. ad fin. sunt nobiles, iuris intellectu, ideoque nulla ratio satis cogere potest, vt interim a cætu nobilium segregentur idq; magis probatur ex his quæ dicemus inferius, num. 7. 8. & 9. vide Abilles in capitulis in promio, num. 21. est bona remissio, ad omnia hæc quæ tractamus, & nu. 13. ponit in terminis.

5 De reliquis autem legentibus in vniuersitate qui non sunt doctores, liberantur isti a tributo plebeio, & ab

ab alijs contentis in dicta, l. 8. tit. 31. part. 2. licet enim lex hos a doctoribus legentibus distinguat, vtrosque tamen liberat a tributo plebeio, & ab alijs muneribus, & oneribus ibi contentis patet ibi, *Otro si dezimos, q los maestros sobredichos, e los otros que mu estran los saberes en los estudios de yr en bueste ni en caualgada, ni tomar otro officio sin su plazer*, isti ergo qui legunt actu in vniuersitate licet non sint doctores plane, & in patria, & ibi vbi legunt liberantur ab istis muneribus humilioribus, & turpibus, vide Auendanum cap. 14. part. 2. nume. 30. quia etiam si non sint doctores profitentes qui ex dispositione. d. l. 8. sunt, *señores de leyes e caualleros*, immo comites si legerūt, per viginti annos, & sedent in foro dum iudicibus dicta. l. 8. quamuis sciam hoc vltimum non esse vsu receptum in Hispania, tamen quia legunt in vniuersitate, non exerce ofacio de pecheros officia vero nobilium non gerent, quia nulla est lex.

Et iure cōmuni isti doctores sunt nobiles Cynus in l. prouidendum. C. de postulando, Bartol. & Lucas de Penna, & Platea, in l. iudices. C. de dignit. lib. 12. glo. in l. 3. titu. 10. part. 2. verbo, sabiduria, & in l. 2. tit. 30. parti. 7. verbo, maestro de leyes, Didacus Perez in l. 20. titu. 4. lib. 4. ordinamen. & l. 8. titu. 2. lib. 1. Mathienco in l. 11. titu. 10. lib. 5. glo. 2. num. 3 Ripa in l. centurio, num. 18. de vulg. Rebusus in authent. habitane filius pro patre; priuilegio. 149.

Bald. in l. nemini. C. de aduocatis diuerso, iud. Alexand. consi. 94. libro. 1. & consi. 213. lib. sexto, Afflictis in premio feud. & titu. quis dicatur dux Guido decif. 88. vbi de tributo plebeio non impondo doctores, Aretinus in c. super de testibus, lectur. 2. Paris. in tracta. sindicatus, verbo, testis. c. 2. Felin. in rubr. de magistris facit. l. 2. §. vltimo. ff. de excus. tuto. vbi Vlpianus, ob hanc iuris scientiā nobilis dicitur, & idem nuncupatur nobilissimus in l. diximus in fina. ff. eodem, vide quæ adducit Tiraquel de nobilitate. c. 5. nu. 4. ideo isti doctores non soluunt collectas Bartol. in l. 2. C. de dignitat. libr. 12. Atilles, supra.

Cum etgo in his incorrectū maneat ius commune secundum, quod nobiles præsumantur isti doctores, nec ad solutionē tributi plebei, nec ad collectas, nec ad alia plebeia munera teneantur proculdubio nobilibus assidebunt, & ad nobilium officia admittentur pro quo, & pro his quæ hæcenus diximus facit ratio elegans, quia vt aliquis admittatur ad hæc officia nobilium, non requiritur plena nobilitatis probatio, sed minor, quod alias ad hoc propositū adnotabat Otoraz, 3. part. 3. parte. 3. num. 7. versic. ex hoc etiam, cū autem sufficiat minor probatio a fortiori debet sufficere probatio que resultat ex præsumptione iuris quoniam iam is vere probat, qui præsumptiue, probat glo. in l. si tutor petitus. C. de periculo tuto. l. si quis locuples

ff. de manumif. testamē. & in l. licet
imperator. ff. de lega. 1. & in dubio
is obtinet, qui habet præsumptionē
pro se. l. 3. C. de apochis. libr. 11. Bal.
in l. 1. C. de testamen. mil. nume. 10.
Alciatus præf. in principio, Hypolitus
de probat. nume. 57. Alex. confi.
126. volu. 6. cum ergo iuris præsum-
ptione sint nobiles, nec soluant tri-
buta, nec subeant munera publica,
nec priuata plebeia proculdubio ad-
mitteri sunt ad officia cum nobili-
bus, & assidebunt cum ipsis, & ge-
rent officia nobilium, quia interim
dum altiori iudicio agitur causa de
rota nobilitate habent præsumptio-
nem iuris, qua legitime nobilitate
ostendunt suam, ex quibus tempe-
randa sunt ea omnia quæ diximus
supra glo. 1. a num. 33. quia hæc pro-
batio minor, est perfecta, & perfecte
probat, assistente iure, & hæc quantū
habent fomentū ex d. l. 8. ita vt no-
strō quoq; iure foueatur, tenet Auil-
les. d. nu. 23. in præmio legū regiarū
de prætoribus.

9 Ex qua ratione idem existima-
mus de doctoribus graduatis, en las
vniuersidades de Valladolid, Sala-
manca, Alcalá, y en el collegio de
Bologna, aunque no asistan ni lean
en vniuersidad, iuxta tenorem. d. l.
8. & l. 2. titu. 7. lib. 1. nouæ recopilla.
quia cū hij non soluant tributa, nec
subeant munera plebeia, tum ex cō-
cessionibus principalibus, tum ve-
ro ex dicta. l. 8. titu. 33. par. 2. ad quā
fese refert. d. l. 8. tit. 7. lib. 1. eod. ibi,
(que de aqui adelante gozen de la liber-

tas y exemption que a los eales es conce-
dida por leyes de estos reynos.) nec enim
ad aliam legem referri possunt illa
verba, ideo non potest horum cau-
sa referri ad solum priuilegium, sed
ad ius commune nostrum pertinet
quod scriptum reperitur in. d. l. 8. ti-
tulo. 31. par. 2. ex qua & quia non sol-
uunt tributa, nec subeant munera
plebeia, & quia ex præsumptione
iuris de qua supra, quæ est pro do-
ctore, proculdubio cū nobilibus ad-
mittitur ad hæc officia nobilium,
& ad reliqua ad quæ nobiles admit-
ti solent, quia interim fundat de iure
ex illa præsumptione donec aliud
constet quamuis ad hoc non aduer-
tat Auendanius. 2. part. c. 14. nu. 29.
& cum admittatur leuior, & minor
probatio, vt diximus, a fortiori est
admittenda probatio ex præsump-
tione, quæ interim est plena proba-
tio vt diximus num. 8. isti enim do-
ctores præsertim si exercent officii
aduocatorum, sunt nobiles nobili-
ter viuentes, Guido Papa decisio.
388. vide infra nu. 36. & 48. & pro-
fistis contra Bartolum vide Auilles,
vbi supra. d. nu. 21.

De Licentiatis vero qui ex in-
dulgencia principali nō soluunt tri-
buta, nec subeant munera plebeia,
& ex dispositione. d. l. 8. titulo. 7. li-
1. quia gradus prærogatiuam ha-
buerunt en Valladolid, Salamanca,
Alcalá, o en el collegio de Bologna,
in his est maior dubitatio, tum quia
Licentiatus non gaudet præroga-
tiuis doctorum, lass. in. l. quamuis.

C. de

C. de inofficioso testam. nu. 6. tum
quia. d. l. 8. titu. 7. & l. 9. eodem con-
cedunt his, tum quæ conceduntur,
vniuersitatibus, tum vero quæ legi-
bus regni sunt concessa, legibus au-
tem regni his nihil est concessum,
quoniā. d. l. 8. titu. 31. loquitur, & ha-
bet locū in doctoribus, & alijs qui
actu, & re ipsa legūt, in scholijs, qua-
re coacta ratione dicendum est, hos
sola principali indulgentia gaude-
re, quæ vniuersitatibus concessa est,
quam quidē scimus extendi, ad im-
munitatem, itaq; horum causa ex
hac ratione proprius videtur acce-
dere ad priuilegia, quam ad ius, ac
subinde in his habere locū quæ dixi-
mus de priuilegiatis, & exemptis ex
beneficio principis supra, gl. 1. §. 1.
nu. 50.

Sed tamen censemus distinguē-
dum, vt hos & reliquos comprehen-
damus de quibus quotidiana concerta-
tio est, aut enim isti Licentiati qui nō
soluunt tributa, nec subeant mune-
ra plebeia, exercent officium aduo-
catorum, aut nō, in priori casu ego
existimo, quod omnino assistet, &
assidebunt nobilibus, & cum nobi-
libus gerent officia nobilium, ratio
quæ me mouet, est eadem quæ fa-
ciebat pro doctore, quia præsumun-
tur nobiles de iure. l. prouidendum
C. de postulando. l. quisquis. C. eod.
ibr. (hōnori suo nobilitate præstul-
11 gent) est enim officium aduocati in-
uita hominum apprimē necessariū,
& honore, & laude, & gloria, & no-
12 bilitate nobile, & illustre. l. laudabi

le. C. de aduocat. diuersi. iud. Baldus.
in. l. inuitus. C. de procuratoribus, &
sunt aduocati personæ egregiæ, & 13
excusantur a muneribus personali-
bus. l. sancimus, & ibi Bartol. C. de
aduocatis diuersi. iudiciorum, & mi- 14
litant, & sunt milites legum, sicuti
reliqui milites armorum ex. l. aduo-
cati. C. eodem vnde sicut milites a- 15
ctu militantes excusantur a contri-
butione, quod latius fundauimus
supra gloss. 6. numer. 9. ita & aduoca-
ti, ex. l. aduocati. C. eodem, & quia
sunt milites multo honorabiliores
quā milites armorum, Bartol. in. d. l.
aduocati post gloss. in. l. 3. §. si. ff. de
testibus, ideo habet illam iuris præ-
rogatiuam paucis notam, quod ad-
uocatus potest sicut milles substituere
directo maiori post aditam hære-
ditatem, quod tenet lass. in rubr. ff.
de vulgari, nume. 11. quod quidem
provenit ex hac equiparatione, quā
agimus: ideoque quia egregij nobi- 16
les, & illustres, excusantur ne veniāt
ad iudicium latari testimoniū, sed
ad ipsos mittitur, vt pote ad egre-
gios iuxta tex. in. l. ad egregias. ff. de
testibus, d. l. 3. §. si. ff. de testibus, 17
& tenet Bartolus per tex. ibi in. d. l.
sancimus. C. de aduocat. diu. iudi-
cio, tenet Xarez post, titu. de los
gouernos. §. fin. num. 2. pagina mi-
hi, 118. immo aduocati sunt in digni-
tate constituti, & appellantur clarif-
simi, text. in. l. suggestionem, & ibi 18
Bartol. C. de aduocatis diuersi. iudi-
ciorum, & ita aduocatus emeritus
qui morbo, vel senecta postulandi
munus

munus deposuit vocatur clarissim⁹ ex. d. l. r. C. de aduocat. diuers. iudicium, vnde deceptus est Iass. qui in dicta. l. ad egregias solum aduocatum fisci censebat egregium, qui iuaretur beneficio dicta. l. ad egregias, & ad hoc allegabat Bartolum cum Bart. contrarium teneat aperte, & sit verum ex his quæ diximus, nec egimus quod ad postulandum in senatu aliquo admissus sit, sed quod sit aduocatus ex iuris dispositione, & actu postulet, nulla lex id requirit. l. 2. tit. 6. par. 3.

¹⁹ Ex quibus omnibus prærogatiuis sit vtrius aduocati de quibus agimus non torqueatur tenet Tiraq. de nobilitate. c. 29. nu. 10. tenet additio ad Bartolum in. l. 1. C. de dignitat. lib. 12. & quamuis Olanus in concordia antinomiarum litera. A. nume. 79. putet istud nõ. seruari de consuetudine, fallitur, tum quia ipse non potest deponere de consuetudine, & quamuis, vt excellens de consuetudine patriæ deberet credi, tamen deberet adducere probationes, quia doctore nõ. est credendum ²⁰ etiã si sit magnus doctor in his quæ sunt facti, nisi dictũ. suũ. probet per auctoritatem, authenticę scripturę tenet Archidiacon⁹ in. c. nollite. r. quæst. 3. Cardinalis Zabarella conf. 78. vnde dicebat Baldus in. l. respubli. C. exqui. caus. maiores, quod non est credendum glo. quando aliquam legem non allegat, & cõtra Olanum facit, vt non credatur sibi quia doctore licet in dubio esset cre-

dendum, circa consuetudinem ex Bart. in. l. 2. C. de dignitati. lib. 12. num. 15. & Iason in. l. de quibus. ff. de legib. num. 79. attamen contra istos est veritas, quia nulla obligatio est credendi doctore, cum etiam ipse summus Pontifex qui habet in pectore iura: consuetudines nõ. præsumatur scire, tex. in. c. 1. de constit. lib. sexto, & plane aduocatus iste non torquebitur, quia cum tributa non soluat, nec munera subeat plebeia, ex principali indulgẽtia, & in super habeat præsumptionem pro se nobilitatis habent locum quæ diximus supra num. 7. & 8. & sunt opportunissima ad hanc quæstionem an aduocatus torqueri possit, vide Azebedum qui non ita insurgit aduersus Olanũ. pro aduocatis, quos debuisset prolaribus, & aris tueri, & defendere in. l. 1. titu. de los abogados, libro. 2. noui ordinamẽt. vbi adducit ex Baeza, & alijs quod ad. ²¹ uocatus non debeat in carcerari nisi in star nobilis, quod quidem est rationi cõuenientissimum si de his intelligat qui cum tributa non soluat nec munera subeant plebeia, prærogatiuis iuris vtantur de quibus hactenus nos agimus, iuxta primũ. caput huius disputationis, igitur quia hic Licenciatus qui ex iuris nostri, aut ex principali indulgẽtia concessa vniuersitatibus istis non soluunt tributa, nec munera subit plebeia adiuuatur etiam aduocati prærogatiuis, & iuris intellectu est egregius, illustis, nobilis, & in dignita-

te

te constitutus plane rationi conuenit, & congruit honestati, vt nobilibus assideat, & cum eis coniugatur & nobilium gerat officia, ne tot tantisque iuris prærogatiuis illustris cum ignobilibus conspiciatur, & ne frustra, & ociose tot tantaq; de aduocatis scripta esse videantur.

²² Est enim adeo nobile officium aduocati, vt infames aduocare non possint. l. 1. §. ait prætor. ff. de postulando, ideo iudei non possunt esse aduocati Bartolus in. l. vltima. C. de postul. Ioannes de Annania in rub. de iudicis, Iason in rub. de iustit. & iur. vnde pessime faciunt senatores qui in admittendis aduocatis nõ. seruantur genus.

²³ Fit ex his omnibus vt aduocati nequeant exercere officia vilia, ita tenent Iass. in rub. de procuratoribus, Bald. in. l. senatores. ff. de senatoribus, Barto. in. l. 1. C. de primicerijs. lib. 12. nec Christus Redemptor noster aduocati cognomentum de dignatus est, nec patroni officium, & aduocati a se repulit, Ioannis epistola. 1. c. 2. virgo quoq; Maria quã. reuerenter nomino mater Dei sanctissima aduocata nostra quotidie appellatur in deprecatione Compofellana, quam singulis diebus fideles recitamus.

²⁴ Sunt immunes a muneribus vltoribus aduocati. l. aduocati. C. de aduocatis diuers. iudicium, & l. 2. C. de aduocatis diuers. iudicio, vtreq; soli aduocati humano funguntur officio, & si Plinio credimus libro. 2.

c. de Deo diuinum certe exercet officium, cum mortalibus mortales quoq; ipsi fatiant, hominesq; ipsi, homines quoq; suo consilio tueantur: res seruet, filios, vxores, seruos, denique rempublicam ab iniurijs, infamia, supplicioque liberent, aut tueantur.

²⁵ Huc pertinet clientellarum ius & patronorum honos, maiestas, & obsequium de quo nbs alibi in nostro tractatu de expãtis & melior. c. 12. in principio, ex qua clientellæ veteti ratione nobilissimæ quicquæ Romanorum præsto erant in foro, & in iudicijs: vt pro his qui se in sua clientellam dabant adessent, & quæ admodum hodie aduocati debent adesse singulis dieb⁹ in foro, ne de sint suis litigatoribus: ita olim nobiliores Romani foro adstabant, vt antiquos clientes tuerentur, & nõ. uos admitterent, exemplum optimũ. adduximus dict. c. 12. ex Plauto Comico, indeque manauit præceptũ. illud Catonis vulgõ. non satis notũ. (foro te para, hinc clientis, & patroni vetera nomina moliter ad aduocatos ex officio, in quo versantur, translata.

²⁷ Nec ferendum est, quod Bartolomęus Caseneus reuocauerit indubium consi. 64. vtrum officium aduocati detoget nobilitati e fictitio consilio, vt de aduocatorum dignitate ageret, cum non possit alicubi de aduocatorum nobilitate dubitari, licet Zazius Germanus aliqua congerat contra aduocatos in. l. 2.

§.

§. post hos quoque. ff. de origine iuris in glo. verbo, (nec obtinuit,) post Bartol. in l. i. in fina. C. de frument. Alexā. lib. ii. illa enim omnia vitia sunt personarum non artis.

8 Nos aduocatum accipimus nō quemlibet circumforaneum tabulam, aut blateratorem molestū, garulum, loquacem, sed qualem iura exigunt, doctum, iuris peritissimū innocentem, bonum virum, Dei timidum, qui solam iuris rationem sectatus causas lucri lōge a se propellat, hunc clarissimum nobilem, gloriosum, laudatissimum, & egregium censemus: (vt inur verbis legum) si qui vero sunt, qui lucra in hiare ius equumque contemnit, hunc indignum tanto nomine arbitramur: nec enim is est, cui vita hominis cum fortunis suis tuto committi possit: denique cum Cicerone aduocatum eum vere existimamus cui nihil ignorare liceat cuiusq; domus oraculum sit ciuitatis ad quē ciues velut ad Apollinem consulturi confluant, eius & literis, & pictate, & eruditione, & vitæ innocentia confisi: hi ergo licentiati qui tributa non soluunt, nec munera subeunt plebeia, plane ex his iuris prærogatiuis nobilibus asidebunt, & nobilium gerent officia, quæ sunt necessaria ad ea quæ glo. innuit in dicta. l. 8. titu. 31. part. 2. vbi tangit de aduocatis sed nihil satis firma ratione decidit, vnde argumento horū quæ diximus de licentiatis eisdēq; aduocatis, vt quia tributa nō soluunt, nec

munera subeunt plebeia, & quia officium gerunt nobile quo nobilitatur, quod debent asidere nobilibus & cum eis coniungi, & ad nobiliū officia admitti, quia de iure nobiles sunt: & ex præsumptione illa iuris, interim quod aliud non patet plene probant ex traditis numero. 6. supra, & vide infra nu. 36. & 48.

Ex his infero quod ceteri licentiati, ijdemque aduocati licet non sint graduati, en Valladolid, Salamanca, Alcalá, o en el collegio de Bologna, si tamen viuant, & morētur in vrbe, in qua non sit tributum plebeiu, nec ipsi ibi nec alibi id soluunt, nec subeant munera plebeia, quod isti quoque asidebunt, & assistent nobilibus, & cum nobilibus coniuncti gerent nobilium officia, propter prærogatiuam iuris quæ de aduocatis scripta est: & quia ex eadem iuris ratione isti quoque interim præsumptiue sunt nobiles, & quandiu aliud non constat habent fundatum ius suum de iure, ex his quæ diximus dicto nu. 6. dixi si tributa non soluunt, aut gerunt munera plebeia, quia tunc, si in eadem vrbe contribuerent, cum plebeijs, aut alibi, munera plebeia exercerent, non esset locus præsumptioni, nec conueniens esset, vt in duplici statu eoque; contratio reperirentur: cōtra ea quæ diximus supra glo. 22. num. 78. & hæc pertinent ad licentiatos qui sunt graduati en Valladolid, Salamanca, Alcalá, o en el collegio de Bologna, que por leyes no pagā pechos

chos de pecheros, si quiera sean graduados en otra qualquiera vniuersidad, si en su lugar, ni en otro pechā ni pagan cosa de pecheria, quia isti si sint aduocati ex prærogatiuis aduocatorum admittentur cum nobilibus, quia vt diximus supra nu. 6. entre tanto que contra ellos no ay otra cosa, para esto de officios, ad quæ sufficit minor probatio vt diximus, sufficienter probant ex præsumptione iuris, & hæc pertinuerunt ad primum membrum meę distinctioni, scilicet, quando los graduados no pechan o por ley, o por fuero, o por costūbre, y juntamente aboga.

30 Sequitur secundum membrum scilicet, sino abogan, & tūc horum causa omnino pertinet ad exemptionē ex indulgentia principis concessam: nec amplius extendetur ex his quæ adduximus supra glo. 1. §. 1. nume. 50. vbi vide, & tantum obtinebunt quantum vniuersitatibus concessum sit nihilque amplius dicere. porro de priuilegijs.

31 Modo quæro de bachalauereis, & in his prima diuisio est, aut nō exercent officium aduocatorum, aut illud exercerent, & hæc diuisio præsupponit, quod bachalauereus viuit in patria omnino libera a solutione tributorū plebeiorū, & præsupponit, quod bachalauereus, nec ibi, nec alibi soluit tributa plebeia: nec subit munera cū plebeis, propter ea quæ diximus supra, nu. 29. de duplici statu eoque; cōtratio, & quia vbi est contributio cōsus plebei isti bachalau-

rei tenēt soluere cū plebeis sint ipsi de genere plebeiorū. l. 2. tit. 14. li. 6. ordi. & tūc nō esset locus huic disputationi, propter superius annotata. d. nu. 29. vnde nra disputatio procedit in locis vbi nō solunt tributaplebeia, & tūc querim⁹ prius debachalauereus an admittēdus sit a nobilibus & cū nobilibus ad officia, & assumo priorē partē distinctionis in qua maior dubitatio est, scilicet, quādo hic bachalauereus nō exercet officiu aduocati, tūc videbat dicēdū, quod si bachalauereus iste sit eminēs sciētia & ingenio, & eruditione excellens, 32 quod debet admitti, & voco eminentē, qui subtiles de iure quæstiones disserere, & definire nouit, in et proptu habet veras responsiones iuris, ita Innoc. in c. cū in cunctis de electione l. in l. stipulationem quædam. ff. de verb. nu. 4. iste ergo bachalauereus qui habet eminentem scientiā est de iure egregius, quia vt dicit gl. in l. 1. C. de anno. ciuili. li. 11. simplici doctore, qui scientia non ita eminentat præfertur, de qua gl. Roman. & Alex. in l. cum quid. ff. si cer. pet. quia de doctorellis nō est multum curandum, vt dicebat Bald. cō. 478. par. 4. licet ipse immerito id dixerit de Bar. quē odio habuit ideo conf. 113. pa. 2. dicebat quod Bar. raro bene loquitur 35

Et idem Bal. ad propositum nostræ quæstionis dicebat in l. sed & reprobari. ff. de excu. tut. quod propter scientiam multum eminentem receditur ab statuto, & maior dignitas

tas debetur & ibi de pœna ordinaria non imponenda eminenti. quod melius probat. d. l. sed & reprobari, quam. l. ad bestias. ff. de pœnis quæ pœnam non mitigat nec minuit, & aliud agit de quo nunc nihil agimus & hoc de bachalaureo scientia eminenti, quod equiparetur doctori, & doctoris gaudeat prerogatiuis ideo q; sit nobilis, & illustris, nec teneatur ad munera plebeia sicuti, nec ipse doctor tenendū est contra Cardinalem in clementina. 2. de magistris, quæstione. 2. quia scientia nobilitat. & veros facit egregios selectos, nobiles, & illustres, quod tradidit Casiodorus li. 9. epistola. 7. (*doctrina inquit ex obscuro nobilem facit.*) & apud Cornelium Tacitum libr. 18. Annali. Rom. Seneca ait ex studijs claritudinem comparari, faciūt quæ adduximus supra de doctoribus, qui ob iuris peritiam nobilitantur. vnd. Vlpianus nobilissimus dictus est supra nu. 11. & seq. Aelius Spartianus in vita Iulianus scribit de Saluio Iuliano his verbis (*his cōsul, prefectus vrbis, & Iurisconsultus, quod magis eū nobilē fecit*) ex quibus nihil mirum est, quod bachalaureus eminentis scientiæ, & egregia eruditio ne nobilis doctrina nobilibus assideat, & cum his ad nobilium officia admitatur, quia cum habeat prerogatiuas doctorum certe, & nobilitatem habet, & immunitatem, vnde de pro eo facit Baldi doctrina in d. l. cū ex ratione, & Greg. in d. l. 3. tit. 21. p. 2. quos in hoc sequitur Mieres

d. n. 32. & 33. q; paria sint habere qualitatē requisitam, vel a natura, vel a principe per indultū, aut priuilegiū Nec hoc solum arbitramur verū³⁶ iure cōmuni attēto sed inspecto etiam nostro iure Hispano, & ad hoc est mihi, tex. expressus si recte, & cum iudicio expendatur in d. l. 2. tit. 14. li. 6. noui ordi. ibi (*excepto en los casos que por derecho son otorgados.* nec enim hæc verba possunt referri salua vera ratione iuris nisi ad hunc bachalaureum de quo agimus, qui ex eminenti scientia doctori par, & æqualis sit, & de eo qui alias si non esset eminenti scientia doctori impar tributa alias tenebatur soluere, vt exceptio fiat a regula, & magis ipsa regulam firmet, l. quæsitum. §. denique, vbi Bar. ff. de fundo instructo. glo. & tex. in auth. de non alienandis §. vbi autem. c. 2. vbi Abbas de coniugio leproforum, ne intelligas de bachalaureo alias nobili, aut sacerdote, quia isti male deducerentur a regula in d. l. 2. & nota verbum, *por derecho*, nam de iure solus his bachalaureus qui alias tenebatur tributa soluere, excipitur merito, qui eminenti scientia sit & doctori æqualis, & ad hoc est ille. tex. in d. l. 2. singularis. & præterea est opportunissimus, & elegantissimus ad ea omnia quæ diximus de doctori, & aduocato, vt quia ius nostrum integra seruat beneficia iuris communis bachalaureo, intelligendum sit idque necessario nihil admississe doctori, & aduocato, cum maior ratio

verfe.

verferetur in illis quam in hoc, & valeat argumentum a maiori ratione aut multo magis. C. de sacros. eccles. l. nec si volens. C. de lib. causa, ita vt ex hac reseruatione quæ reperitur facta, in dicta. l. 2. in fauorem bachalaurei, plane idem dicendum sit de doctori, & aduocato, & pro Baldo in dicta. l. cum ex ratione & pro Gregorio in dicta. l. 3. & pro Mieres in dicto numero. 32. & 33. erit textus de iure nostro in dicta. l. 2. ita vt sit constitutissimum hos omnes gaudere prerogatiuis indultis iure cōmuni, & nihil omnino interesse, quod habeant hanc qualitatem, vel a natura, vel a principe per indulgentiam, beneficium, aut priuilegium, cum id probatum sit, & iure cōmuni, & nostro iure, præsertim in Bachalaureis, in quibus minor inerat ratio, quam in aduocatis & Doctoribus, itaque sicut doctor assidet nobilibus ita & Bachalaureus quia est Doctori par, scientia eminens, & doctrina, & e conuerso postquam iure nostro Bachalaureo sunt reseruata beneficia iuris communis, id quoque intelligendum sit in doctori & aduocato, alias esset absurdum, vt ille honoraretur hij vero non, & est fugienda hæc absurditas. l. si cum dies. §. vnde eleganter. ff. de arbit. l. sed & interpellatus. §. si. eodē. l. Iulianus. §. si quis a pupillo. ff. de actionibus emp. l. cum qui, de vsucapio. nec enim ita foueri debuit Bachalaureus, & alij denudari. l. alsidius. §. exceptis. C.

qui potiores. c. ex tuarum de vsuris. Bald. in l. fin. de constit. principu. c. quanuis de rescriptis. lib. sexto, Barto. in l. Gallus §. & quid si tantum, de lib. & posth.

Istudq; receptum est de Bachalaureis, Licentiatis, & Doctoribus quos titulos peregrinos esse, & alienos a vera doctrina constat, nescio quantum vtiliter in nostrā rempublicam adductos, cum scientia commender viros, non doctoratus, nec longinqua, & diuturna commoratio in studijs: si longissimo tempore parum proficiat, olim plures teneri aetate admisi sunt, vt de iure responderēt, vt de Nerua filio refertur, decimo septimo aetatis suæ anno, aut paulo maiore de iure responstasse, vt est in l. 1. vers. initium ff. de postul. quod quidē senioribus beneficium denegatum esse constat quoniam iuniores sæpe pertissimi inuēti sunt senioresq; impertissimi nec olim cuiquā licebat de iure respondere, nec petebatur istud beneficium sed vltro cōcedebatur ei, cuius scientiæ cognitio & probata esset principi, vt est, in l. 2. ff. de origine iuris ad finē. ibi (*Primus diuus Augustus vi maior iuris autoritas haberetur, constituit, vt ex autoritate eius responderetur, & ex illo tempore peti hoc pro beneficio capit, & ideo optimus princeps Adrianus cum ab eo viri prætorij peterent, vt sibi liceret respondere rescriptis eis, hoc non peti, sed præstari solere*) & Alexander Seuerus dicere solebat inuitum non ambientem esse ad-

X x

rempu-

republica assumendum, ut est apud Aelium Lapprianum in eius vita folio mihi 303. vna cum Alexandro Severo sentiat, quibus isthęc cura est, sed fit hodie nescio quo malo nre republicę fato, ut sola virtus sine fautoribus ageat, qui obnixę non petant solum sed obstinate esflagitet, nra agamus non ergo a tempore sed a labore & peritia comedanda sunt studia: cum reperiatur bachalarei sæpe nouiores: ipsis doctoribus sapiētiore, quos æquū est ut ex sciētia, & peritia iuris nobilitate, eminentes, optimos, illustres, egregios, & nobiles, vnde nimirum, quod ex hac sola ratione, & commendatione iuris nobiles, nobilibus assideant, & cum nobilibus nobilia exerceant officia, & hæc pertinent ad priorem partem, quando isti bachalarei, non postulat, quia si aduocatorum exerceant officia, quod possunt facere, & fecit Rodericus Xarez noster vir scientissimus, tūccerte in his reperitur præsumptio illa, quæ est pro aduocatis de qua supra & nobiles præsumuntur, ideo licet in priori casu sub esset aliqua dubitatio, quæ certe nulla est, cum eminentiæ adiungas aduocati munus, quod quidem per se solum sufficētissimum est, ad id quod tractamus expeditissima quidem res est, meo quidem iudicio, ut admitatur, quia nec priori casu, nec hoc posteriori, nec in patria, nec alibi, tenentur solvere tributa, nec subire munera plebeia, tum iure communi, ut latius supra diximus, & probat prædict. l. 2.

& quia nobiles, illustres, & egregij sunt iure, quod correctum quidem non est, ut patet ex d. l. 2.

Sed & senatores regij, vel in patria, vel in loco vbi officium exercent nobilibus coniunguntur, & nobilitatem exercent officia, nam & hij sunt illustres. l. quisquis. ff. ad lege. Iulii. maiest. ibi. *de nece etiā virorum illustrium qui consilio, et consistorio nro assistunt.* nota verba illa, *qui consilij*, ut regios consiliarios contineant, & verbū illud *Et consistorio*, ut comprehendant reliquos senatores, cum copula illa, & ponatur inter diuersa: ex rubr. de religiof. & sumpt. funer. immo excusantur a multis, & sunt immunes, & quia principi assistunt nimirum, quod nobilibus assideant, & assistant, vtrumque probat. l. vna. C. de præpos. labor. ibi. *(nam immunitate digni sunt quos nostri lateris committatus illustrat)* inde excusantur a tutela. l. iuris peritos. ff. de excusationibus tutor. l. 3. titulo. 17. parti. 6. & habent alias prærogatiuas, de quibus Boerius in tractat. de authoritate magni consilij in principio, numero. 1. & 3. & dicuntur clarissimi. l. foemina. ff. de senatoribus, & princeps eum tacite nobilitat cui consilij munus in senatu aliquo supremo tribuit: tradit Tiraquellus de nobilitate. c. 2. numero. 21. ideoque sunt clarissimi. l. si senator. C. de dignitati. lib. 12. & clarissimos vocat Alexander Seuerus, ut est apud Aelium Lamprium in eius vita, & sunt illustres in. l. fin. ff. de senatoribus, ideoque sunt

sunt immunes, & liberi ab omnibus oneribus, & ab omnibus sordidis, ordinarijs, & extra ordinarijs muneribus, & præstationibus. l. senatorum, & l. nemo. C. de dignita. li. 12. et sunt pars corporis principis. d. l. quisquis. C. ad l. Iulia. maiest. ad quam vide Rollandum a Valle, consilio. 1. volu. 3. vbi pulchra text. in. l. ius senatorum eod. & ideo sunt nobiles Guido Pap. decis. 376. vbi quod ex hoc sunt immunes a subdijs, sed & decisio. 379. omnia hæc admittit in viduis senatorijs, vnde vidue senatoriæ ex dispositione Pontificiæ hodie apud nos sunt honorabiles, & retinent splendorem virorum emortuorum, & non soluunt collectas, nec præstationes viliores.

Sed & aduocatos fisci admittimus ad hæc officia nobilium, & cum nobilibus, & in patria, & vbi hæc officia gerunt, nec solum ipsi sed eorum filij, ante & post officium procreati, quia omnia superius dicta, de senatoribus, habent locum in aduocatis fisci: Primum enim ipsi & eorum filij liberantur ab omni contributione plebeia, & eorum bona textus elegans in. l. aduocatos. C. de aduocat. diuers. iudicium, *(Aduocatos, inquit textus, amplissima tua sedis, qui pro tempore ad fisci patroni gradum, & officium prouehuntur, vna cum liberis iam natis, vel postea procreatis ab omni coartationis seu cuiuslibet deterioris conditionis vinculo immunes ac liberos cum patrimonio suo conseruari decernimus)* & durat post mortem aduocati fisci

hoc beneficium vxori, & liberis, textus in. l. iubemus. C. eodem ibi, *(Tam ad heredes fisci patroni qui semel ad talem gradum vocatus sit solertia eius transiura, hisque seruari)* tum etiam id patet ex ratione l. foemina. ff. de senatoribus, & quę diximus supra glossa prima §. primo, numero 44. & est adeo nobile hoc officium aduocati fisci, vel liberet a patria potestate, & faciat quasi tum ex hoc officio Castrense peculium l. cum aduocatio. C. de aduocatio diuers. iudicium, & est officium laudabile. l. laudabile. C. eodem, & sedet aduocatus fisci coram principe cum comitibus prouinciarum, dicta. l. laudabile, & hodie sedent in foro cum senatoribus, & conspiciuntur intoga senatoria, quod deducum est, ex dicta. l. laudabile, vbi coram principe sedent cum comitibus prouinciarum, qui sunt los visoreyes, ex rubrica & toto titulo de comitibus, qui prouincias regunt libro 12. y conforme a esto ay cedula librada a pedimiento del Doctor Tobar fiscal en esta audiencia de valladolid, para que todos los fiscales se sienten con los Oydores en los estrados, y trahen sus ropas tales, como ellos, quod olim fiebat. l. fin. C. de aduocat. diuers. iudicium, ibi *(super rogatis amplissima tua sedis)* ut a cæteris aduocatis distinguantur.

Ipsi quoque aduocati fisci singulis diebus audiunt rem diuinam, an tequam in forum descendant cum se

45 natoribus, & substernuntur sibi pul-
uina ferica eadem quæ senatori-
bus, quibus innixi populi flexis
rei adsunt diuina, ay cedula librada
para esto delas almohadas a los Li-
cenciados Iuan Garcia, y don Gre-
gorio de Tobar, fiscales en esta au-
diencia: idemq; liberantur abonere
hospitum, ay cedula librada al Li-
cenciado Arnau fiscal desta audiē-
cia, quæ desumpta videri poterit ex
dicta. l. iubemus. C. eod. ibi, (*nec ad-
iculas eorum methatorum onere molesta-
ri.*) sunt enim methatores vulgo los
apofentadores, ex rubric. de metha-
tis & epedimeticis. C. li. 10.

Et cum sint aduocati fiscali creati,
& electi ab ipso principe sunt nobi-
46 liores, & honorabiliores quam do-
ctores creati ab vniuersitate, & præ-
cedunt ipsis lege restituendæ. C. eod-
dem, cum glossa. ibi ideoque quia
immunes, nobiles, clarissimi, & quia
coram principe sedent, & quia sunt
doctoribus honorabiliores, & ipsis
senatoribus pares, debent nobilibus
connumerari, & cum ipsis coniun-
gi, & eorum filij, & vxor etiam vi-
dua, & sunt addenda hæc his quæ di-
ximus glo. 3. num. 8. & non reperies
alibi, nec apud Tiraquellum qui ex
proposito hoc egit de nobilitate. c.
2. num. 22. vbi breuissime hoc tra-
dit: dicit tamen se vidisse hoc practi-
catum in Galha, in liberis, & vxore
aduocati cuiusdam fiscalis, anno
1540. die. 13. mensis Augusti: & in
Hispania admittenda hæc sunt, ex
omnibus supra adductis de doctore

aduocato, & ac Bhalayro.

Aduerte tamen ad vnum, quod
si dubitatio incidat aliquando circa 47
hæc omnia quæ diximus de doctore
& alijs legentibus, de simplici do-
ctore, licenciato, aduocato bache-
laureo, senatore, vel aduocato fiscali
& eius vxore, & liberis, quod perti-
net ad hæc officia, & immunitatem
& alia id genus, quia de nobilitate
incidenter agitur, ad iudices ordi-
narios locorum est eundem: & ab
eis appellabitur ad proximos supe-
riores, qui de ceteris causis cognos-
cunt, nec necesse est occurrere ad iu-
dices de los hijos dalgo, quod bene
notauit Oratora dict. c. 3. par. 3. part.
3. nu. 8. versic. sequitur etiam, quod
est verissimum.

Præterea non existimes hæc ho-
die correctæ, quia nulla lex hæc be-
neficia tollit, quo ad istam inciden-
tem nobilitatem interim, quod de
vera nobilitate naturali litigatur,
immo ipsa deficiente durant hæc 48
iuris prærogatiuæ, & ex illis viget
præsumptio iuris, quæ facit cessare
præsumptionem legis. 2. hoc titulo,
& libro, quia vt diximus supra nu-
mero. 8. & 9. interim habent ius,
quod eos facit nobiles: & non du-
bium est hoc casu, quod habeant
omnes prærogatiuas nobilium,
quod late fundauimus supra glossa.
1. §. 4. numero. 50. cum enim ius eos
omnes de quibus supra faciat im-
munes, & nobiles, non dubium est.
quin consequantur, et immunita-
tem, et nobilitatis effectus, vt ibi la-
tius

tius probauimus ex Menchaca de
successionū creatione li. 3. §. 30. nu.
290. vsq; ad numerum. 299. & apud
Mieres. 1. part. quæst. 51. a nu. 4. & nu-
mero. 32. & 33. & copiosius Tiraqu-
cap. 6. de nobilitate: quod quodidia-
num est, & necessarium ad textum
in cap. porro, de priuilegijs, y para
la questio Sabatina si el exempto
por priuilegio en España. pueda te-
ner habito, quia vt ibi diximus plu-
rimum est aduertendum ad præ-
rogatiuas aut iuris, aut priuile-
gijs, quod si præter immunitatis ius
nobilem faciat, ego non video, cur
non consequatur omnes nobilita-
tis effectus, qui sunt de iure merc-
positiuo indicti alias, ad prærogati-
uas oculi sunt conijeiendi, & illæ
sunt seruandæ, ex dicto cap. por-
ro. *cap. de nobilitate in rebus non nobi-*
Et hæc magis confirmantur, ex
eo quia si præuilegiati, quales sunt
los de Simancas, Balderas, y los de
Antona Garcia, non gerant officia
eius nobilibus, id ex eo prouenit quia
in illis priuilegijs de sola immunita-
te mentio, que continetur subli-
nibus, vt diximus, d. glo. 1. §. 1. nu. 50.
ex d. c. porro, ceterum si præter immu-
nitate nobiles quoq; fierent, profecto
ea indulgentia principis ad effe-
ctus nobilitatis pertineret, & tunc
cū nobilibus assisterent, & cum eis
coniuncti creati, & crearentur ad
officia nobilia, & si nihil aliud ob-
staret, ex particulari ordinatione,
aut statuto militiæ, possent obtine-
re habitos, quia rex hoc potest face-

re, nec vlla ratio contrarium suadet
ideo quia doctores, aduocati, sena-
tores, et aduocati fiscali habent, et im-
munitatem, et præterea nobilitatis
prærogatiuas, proculdubio exer-
cebunt cum nobilibus ista officia
nobilia, et obtinebunt reliqua, que
nobiles obtinent, conseruent, id
que eo fortius sunt recipienda, quia
non sunt sublata iure nostro, argu-
mento rex in dicta. l. 2. titulo. 14. li. 6.
et quæ ad eam diximus supra num.
35. versic. nec hoc solum et facit, l. 8.
titulo. 31. part. 2. ibi (*ansi como la ley an-
tigua lo manda.*) vocat legem anti-
quam ius commune, nec enim vlla
alia lex est, in qua ea verba possint
verificari, et rursum facit, l. 8. titulo
7. libr. 1. noui ordinament. ibi (*que a
los tales es concedida por leyes de los rey-
nos.*) hæc autem, leges proculdubio
sunt leges partitarum, nempe di-
cta lege. 8. et quæ sunt in toto titu-
lo. 31. part. 2. quæ ex lege. 8. ius com-
mune conseruat, et ita nostro quo-
que iure habent locum omnia quæ
diximus de Doctore aduocato, Ba-
chalaureo, eminenti, senatore, et
aduocato fiscali, vt et immunita-
tem habeant, et præterea nobilium
prærogatiuas omnes, quas ius et
concedit, et concedere potest, nec
sublata vlla lege sint, aut derogata,
immo seruata: et magis adhuc
confirmantur hæc omnia quæ dixi-
mus ex eo quia solet dubitari, an
sicut ex dispositione leg. 9. hoc titu- 49
lo & libro, durante lite, super nobi-
litate priuatus cogitur contribuere
cum

cum plebeis, de quo nos egimus supra glossa. 10. per totam, et numero. 4. referuimus in hunc locum hoc, quod modo disputamus de officijs, an eodem modo durante litis super nobilitate, repellatur iste qui litigat ab officijs nobilium, et solet peti ad hoc mandatum regium, vulgo *provison ordinaria*, si litigans degat, & viuat in loco vbi non sit solutio census plebei, sed sit sola distinctio, in estas, iuntas y officios, & licet dominus Didacus Couarrubias, variarum libro. 1. capite. 16. numero. 11. vane disputet quaestiohem, & adducat fundamenta pro vtraque parte ad quem poteris occurrere, si casus incidat, & eius fundamenta ad verbum transtulit, Oratorum. 1. capite. 3. parte. 3. a numero. 5. & eam persequitur per plures numeros, ambo tamen post longam disputationem quibus videre poteris & ego sciens, & prudens omitto, illud resoluunt, & si ante litis ceptam super nobilitate iste particularis reueras, & actu reperiatur gerere hos magistratus nobilitatis, & cum nobilibus coniunctus, quod tunc non est submouendus, allegat D. Didacus Couarrubias, rex. in. c. non. ne. 8. quaest. 2. & glo. in. c. cum non liceat de praescript. Abbas. in. c. seiscitatus. et. 3. de rescript. facit gloss. in. c. saepe de appellat. vbi idem dicitur pendente appellatione, rex. in. l. 1. §. in tege. ff. in hil nouari appel. p. d. l. 2. §. final. ff. de penis. l. furri. §. i. ff. de his qui not. infam. l. eius. §. fin. ff. de

testamen. & ita quotidie, para los que litigan su nobleza, y viuen en lugares en los quales no ay diuincion sino solo en officios, como en Alvaro Salamanca y otros lugares de Castilla, se pide cada dia la ordinaria, para que durante el pleyto sobre la hidalguia no usen officios nobles con los nobles, llamo nobles, hijos dalgo, y se da, sed ipsis comparentibus, & demonstrantibus se gelsisse ea officia, tunc reuocatur mandata, quia ut dicit D. Didacus Couarrubi. vbi supra, ignobilis potest gerere officium nobilissimum, & praesumptio quae nascitur ex illa qualiquali pollesione facit cessare dispositionem dicta. l. 9. quae de censu plebeio scripta est, & cum hoc verissimum sit, necessario dicendum est, versus maiorem rationem in casibus de quibus agimus, quia in omnibus illis adest ius, & praesumptio iuris, multo fortior, quae quae nascitur ex hac qualiquali possessione: immo adest expressa indulgentia iuris, quae expressae hos facit & exemptos, & nobiles, ita ut ex utroque capite fortissime asserendum sit, esse indubitati iuris, quod in omnibus casibus superioribus omnes illi de quibus verba fecimus sint admittendi ad officia nobilia cum nobilibus, sed an compellantur gerere officia viliora, vide in *fr. na. 70.*

Vnde ex his omnibus temperamus. l. 9. hoc tit. & lib. vt habeat qui dem locum respectu priuati, contra quem est integra praesumptio iuris non

non vero contra reliquos pro quibus sit praesumptio contraria, quia tunc mutuae praesumptiones eademque contrariae mutuo eliduntur, & remanet casus sub dispositione iuris communis, argumen. text. & ibi glo. in. l. diuus. ff. de integr. restitut. & est satis notandum, & quotidianum, & vtile ad ea quae notamus hac glo.

Illud etiam adde quia quotidie se piden mitad de officios: iuxta ea iura quae late tradidimus supra glo. 6. num. 6. & tradit Burgos de Paz, consilio. 10. vbi videre etiam poteris haec omnia iura, & putat vulgus quod in hoc nulla est difficultas, & fere quotidie conceduntur, condezar que se da al estado, y q sino ay estado no le dan nada, quod haec ratio est fallax, si enim, no ay hidalgos, que puedan hazer legitimamente estado, plane agi non potest, quia cum agatur nomine status, & non sit status, ex defectu partis subsistentis, non constat iudicium capit. forus de verbor. signific. y para saber si ay estado recurendum est ad textus in. l. Neratius 85. ff. de verbo. signific. (*Neratius Priscus, inquit Marcellus, tres putat collegium facere, quod magis sequendum est.*) ratio eius text. de sumenda est, ex Aristotele libr. 1. de caelo capit. 1. quia tria sunt omnia, & tres sunt omnes ideo si in loco vbi a nobilibus petuntur haec officia sint duo tantum nobiles, aut vnus, ego credo, quod non potest constare iudicium ex defectu partis dict. c. forus ideo & vtile, & neces-

sarium est, vt fiat articulus denumero nobilium, ad sustinendum iudicium, illud bene verum est, quod etiam si ad praesens non sit nisi vnus, aut ad summum duo, qui non faciant statum, si tamen olim fuerunt tres nobiles in eo populo, tunc bene constat iudicium, quia etiam si stat, & collegium non possit incipere nisi a tribus, potest conseruari in vno. l. si cur est. §. si. ff. quod cuiusq; vniuers. & notabat glo. in. d. l. Neratius, & notant omnes in. c. cum omnes de constit. & ibi glo. & in. c. cum dilecta de rescriptis, & multa vide & optima apud Petrum de Viario, in directorio electionum. 1. p. c. 2. num. 3. 4. & 5. vbi late.

Et hoc est vtilissimum ad ceteras quoque iuris partes, & praecipue ad hanc de nobilitate disputationem saepe enim contingit, vt testes aut litigatorem, patrem, & auum, extitisse in quasi possessione nobilitatis quia scilicet, viderint saepe exactores census plebei a plebeis exegisse illa tributa, non vero a litigatore, patre et auo, immo ipsos reliquisse, vt nobiles, sed sit vt contraria probatione, pateat, in his locis non fuisse plebeios tot numero, quot efficerent statum possent, tunc proum est ex his quae diximus proximo numero intelligere, et fateti, non esse eam legitimam distinctionem, quia vnus aut saltem duo non faciunt statum in quo status plebeius legitime possit verificari. d. l. Neratius, sed si constet olim fuisse tres plebeios, qua-

uis hodie vnus dūtaxat reperiatur, recte dicimus conseruatum statum plebeiorum, ex dicta. l. sicut. §. si. & legitimam esse distinctionē ac sub-
54 inde possessionem.

Tum etiam nota vnum, quod si ne iure, & certe sine ratione Auēdanus primum. l. par. c. 19. & post ipsum consulendo Burgos de Paz, cōfilio. 10. scriptum reliquere, scilicet, quod ius hoc, vt nobiles habeant officia in republica, hoc est, quod hoc de diuidendis officijs in republica inter nobiles, & plebeios, non possit præscribi, multa ad hoc hinc inde cumulant, quæ nihil aut parum possunt mouere virum iuris prudentem, vt patebit ex responsione ad eorum argumenta, ego autem si quid mea sententia valet, sic existimo hoc ius de diuidendis officijs in republica posse præscribi, a nobilibus contra plebeios, & ad plebeijs, contra nobiles, & demum inueteratam consuetudinem gerēdi officia in republica, esse obseruandam, & quanuis maxima vis huius sententiæ resultet ex responsione ad argumenta Auēdanij, & Paz, de quibus latissime agimus nihilominus hæc sententia probatur euidentissimis rationibus & iuribus.

Primum, quia hoc ius de diuidendis officijs inter nobiles, & plebeios totum pertinet ad ius civile, diximus late glo. 6. num. 16. & hac ipsa gloss. num. 2. nec enim quicquam habet commune cum iure naturali, gentium, aut diuino, hoc est notissimū

& superuacuum dixi id probare, cum possit facile a sufficiēti partiū enumeratione probari, in principio de his qui sunt, vel alieni iuris, ergo cum inductum sit de iure mere civili, subiaceret regulis iuris civilis iura autem civilia subiacerent civili quoque præscriptioni. l. sicut. l. omnes. C. de præscrip. 30. vel. 40. annorum, ergo & hoc ius sicuti reliqua.

Secundo, in iure civili consuetudo immemoralis, aut legitime inducta ad officia publica, circa eligēdi modum, & circa vsum & exercitium gerendi, vt hij gerant illi non, hij eligant illi vero non, valet. & tenet Abbas in. c. cum in iure de electione. l. super creandis. C. de iure filci lib. 10. l. actuarios. C. de actuarijs lib. 12. & ibi notat expresse Plarea, & ante ipsum Angelus: ergo ea est obseruanda, quia consuetudo habet vim legis. l. 7. titul. 2. part. 1. ibi, *(hata gran fuerça que se torna como en ley)* immo derogat legi. l. de quibus. ff. de legibus, vbi gloss. & omnes. c. fina. de consuetud. l. 6. titu. 2. part. 1. ibi *(y aun ha otro poderio muy grande que puede tirar las leyes.)*

Tertio quia vna pars populi potest, vel per consuetudinem inducere aliquid cōtra aliam, vel aliquid ei detrahere per præscriptionem circa præscriptibilia, probauimus late dicta glo. 6. num. 15. ac vero status nobilium, & status plebeiorum sunt duæ partes eiusdem populi, text. in. §. plebiscitum autem institui. de iur. nat. gent. & civili. l. 5. tit. 2. part. 1. ibi

(pue

(pueblo tanto quiere dezir como ayuntamiento de gente de muchas maneras de aquella tierra do se allegan.) & argumento text. in. l. 5. titul. 15. par. 2. ibi, *e los hijos d'algo elus hombres buenos de las ciudades y de las villas* late Vicentius de Franchis decisio. 2. Neapolitanain principio: hoc tenet expresse Albericus in lege si quis ingenuam. §. in civilibus. ff. de captiuis, & postlim. reu. vbi ait expresse, quod status plebeiorum, & nobiliū sunt duæ vniuersitates eiusdem populi, est enim populus vna substantia, & vna persona ficta quæ constat hac varietate statuum, Sylluanus cōsilio. c. nu. 109. & 110. & status vterque nobilium & plebeiorum constituit vnum populum, & vnam rem publicam glo. Abbas, & Imola, & præcipue Felinus in. c. pastoralis de rescriptis, & Decius num. 8. & 9. de cōsilio Caualcana. 13. numer. 39. ergo vna harum partium seu vniuersitatum, vt vocat Albericus poterit inducere contra aliam consuetudinē vel ei detrahere, per præscriptionē, maxime in his officijs subiacerent regulis quæ de præscriptione sunt late, vt probauimus ex. d. l. omnes. d. l. sicut & supra. d. glo. 6. nu. 15.

Quarto, id probatur ex text. & glo. ibi verbo, consuetudinem, & Abbate, post reliquos in. c. Abbate sancti Sylluani, de verborum significatione vbi circa ius eligendi, sufficit allegare consuetudinem, ibi enim, quia quoties contigit Abbatē sancti Sylluani Alciatensis mori, & electio fa-

ciēda erat, ex monachis sancti Bertini secundum antiquam consuetudinem facta est electio, vnde cū aliunde tentaretur fieri, obseruata cōsuetudine antiqua ad sancti Bertini monachos itū est, nec quicquā facit, quod ibi de priuilegio quoque fiat mentio, quia priuilegium, vt patet ex litera text. se referebat ad eam consuetudinem, cum ergo perpetuo tenore ex sancti Bertini monasterio electus sit Abbas Alciatensis, & ea cōsuetudo in spiritualibus obseruetur, reliquum est, vt in profanis id etiam sit obseruandum, quia fortius ius in illis, in istis debilius est & valet argumentum a maiori ad minus. l. nec si volens. C. de liberali causa, authenti. multo magis. C. de sacrosanctis ecclesijs.

Quinto quia immemoralis habet vim tituli probauimus late gl. 12. num. 54. cum ergo vero titulo istud contingere possit, potest ex immemoriali quæ præsupponit titulum, vnde quaque legitimum, siue promiscue gerant, siue alij gerant, alij nō, siue soli plebei, siue soli nobiles, siue vtrique, vide ibi ad dic. nu. 54. & Roland. a Valle confi. 89. nu. 3. volu. 2. immo sufficeret ordinaria præscriptio, a tempore prohibitionis, etiā si essemus in actu mere voluntatis, aut facultatis, quia si aggregariis facere, quod in mera voluntate positum est, et prohibearis acquiescendo, certe legitimo tempore tibi præiudicas, in his etiam quæ sunt mere voluntatis et facultatis,

gloss. nemini inota in l. qui lumini bus. ff. de seru. vrb. prad. & in l. prima Codice. de seru. Abb. in capit. significare de appella. l. as. in l. quo minus de fluminib. num. 27. Balbus de prescrip. quart. part. 5. part. quest. quinta & 6. Faber, & l. aso in §. aqua si agat institu. de actionibus, Aymon consi. 111. nu. 22. & de antiquitate quarta par. cap. materia ista numer. 99. modernus Gallus in consuetudinibus. §. primo glof. 4. num. 13. Boerius quest. 125. Didacus in regula possessor. secunda parte. §. 4. num. 6. ipsemet Paz tener dicto consi. 10. n. 31. Rollandus. d. consi. 22. vol. 2. n. 31. Ruinus. consi. 28. vol. 1. & nemo recedit ab hac opinione, cum ergo ex hac prohibitione, & acquietatione, possint constare hac consuetudo, aut prescriptio etiam in actu mere voluntatis certe constabit ex immemoriali, quae supplet ipsam prohibitionem, & acquietationem & presupponit eam legitimo modo tenet in terminis Didacus vbi supra, vers. posterior Decius consi. 271. num. 14. & 15. Aymon. d. consi. 111. tenet expresse Salycetus in terminis in l. auctoritate. C. vnde vi. Decius iterum consi. 185. idem Aymon iterum de antiquitate 4. part. ca. absolutis, num. 15. iterum Didacus vbi supra, in initio 2. part. numer. 8. ad fin. in finalibus verbis Felinus in c. cum. M. Ferrariensis de consi. nu. 7. ergo si ex prohibitione, & acquietatione potuit prescribi, etiam si censemur in actu mere facultatis, plane

dicendum idem est ex immemoriali que presupponit istam prohibitionem, & acquietationem legitimis modis factas, etiam si finis in actu mere facultatis.

Sexto quia etiam si censemur in actu mere voluntatis, aut facultatis, adhuc esset locus prescriptioni, quia illud quod dicitur de actu mere facultatis, ut scilicet id quod est positum in tua facultate, & voluntate non possit alteri acquiri prescriptione de quo infra in responsione ad vltimum argumentum prater duas limitationes de quibus proxime diximus, scilicet prohibitionem cum acquietatione, & etiam immemorialem recipit adhuc alias duas limitationes, quarum prima est, si ius illud quod est in tua mere voluntate aut facultate, sit deducibile in iudicium, quia is qui potest agere in iudicio pro sua iure, & videt contrarium geri, et tacet, sua taciturnitate presertim tam longa sibi nocet tenet in terminis Aymon dict. consi. 111. & in tractat. de antiquitate 4. part. num. 254. Antonius Gabriel, li. 5. titu. de prescrip. conclus. 10. num. 8. Angelus, Imola, Romanus in. l. si finita. §. postea autem. ff. de damno infecto, Rollandus consi. 21. vol. 2. num. 52. ergo si nobiles, aut plebei viderunt geri officia in republica promiscue, aut separatim a nobilibus, aut particulariter a plebeis, & cum potuerint agere, concuere, non deducendo ius suum in iudicium, plane sua sibi taciturnitate nocuerunt etiam

etiam si ius illud sit positum in mera sua voluntate & facultate: ex recepta sententia, quae est tertia limitatio.

Septimo, quia nobiles vel plebei habent conditionem ex. l. ad diuidenda officia, ex iuris a me adductis glof. 6. num. 15. & hac glof. nu. 2. vnde etiam si istud ius dependeret a mera voluntate adhuc posset prescribi, quia illud quod dicitur, quod actus mere facultatis non possit prescribi, recipit limitationem verissimam, & est quarta limitatio nisi actus ille mere facultatis consequatur ad aliquam actionem, aut contractum, quia tunc perit per prescriptionem tempore, quo ipsa actio, aut conditio, aut contractus perit, ut in iure offerendi secundo creditori, in iure deliberandi, in iure retrahendi, in iure nominandi, & in alijs multis iuris partibus, ita tenet post Bartolum scriptores in. l. pignori vers. cum. & die quodcumque, ff. de vlt. cap. Angelus consi. 55. multos allegat Rollandus & Valle, dict. consi. 21. vol. 2. num. 51. & Craucera de antiquitate. 4. part. sectione circa praemissa, num. 34. ergo cum hac facultas competat conditione ex lege, de qua dicta glof. 6. num. 16. & hac glof. num. 2. eaque conditio duret triginta annis nihilque amplius. d. l. sicut. d. homines. C. de prescrip. 30 vel. 40. annor. certe hoc ipso tempore nedum immemoriali potuit hoc ius prescribi etiam si sit positum in mera facultate.

Octauo, quia cum hec ipsa facultas gerendi officia in republica respectu nobilium sit iuris beneficii plane potuit per naturalem consensum remitti, & renunciari, diximus late glof. 6. a. nu. 18. vbi quod etiam si nobilitas renunciari non possit, posse tamen renunciari effectus nobilitatis, & beneficia concessa a iure nobilibus, & ibi diximus nu. 20. quod in publico iure est inuoluta priuata utilitas, quam si quis dicat renunciari non posse in iuris sit, ergo si istud potuit fieri per naturalem consensum, plane potest fieri per immemoriam, quae presupponit eum titulum, qui interuenire potuit, diximus supra glof. 12. a. num. 54. & in sexto argumento pro hac sententia

Nono potest princeps derogare huic iuri, quod est scriptum de admitendis nobilibus ad officia, patet quia hoc ius non pertinet ad naturam, sed ad leges mere positivas quas princeps potest adimere si velit, quia etiam si sit sub preibus nature est supra caput iuris civilis, diximus late glof. 22. nu. 4. ex Baldo, & Alex. si ergo per principem possunt ista officia plebeis solis concedi, quid obsecro obstat cur non possit per immemoriam que est lex, ut diximus dicta glof. 12. num. 59. l. 2. §. denique ff. de aqua publicanda, ibi *venustatem vicem legis obtinere.* & ipse princeps est quoque lex animata, athen. de consilibus in fin.

Decimo, quia etiam si in fauore nobilium inductum hoc iure sit, nihil

hil. verat, quod contrarium inducatur. per consuetudinem, simile est quod antiquiores debent de iure in fauore antiquitatis, prius vota ferre, & suam dicere sententiam, vt in c. 1. de controuersia faudi int. par. & ibi notat Bald. & Romanus in singulari. 8. & tamen videmus vsu, & consuetudine receptum, vt antiquiores fenatores vota sua ferant postremi.

19 Vndecimo, quia iste fauor nobilium potuit interimi contraria consuetudine, videmus enim, quod de hac inspicitur ordo sedendi, & scriptum est, quod non debet aliquis sedere supra antiquiores. l. 1. ff. de albo scribendo, Felinus multum in c. statum 9 de maioriore & obedient. Ioannes de Licio de primogenio lib. 2. q. 3. Boerius in tractat. de authorit. magni consilij, nec supra nobiliore, vnde Ioannes Faber dicebat in §. alia. in sit. de bono poss. posse implorari officium iudicis, vt inferior, aut genere, aut dignitate cedat loco, in fauorem nobilioris, aut superioris dignitate, & id notat pro vxoribus nobilium in offerendo, & in processibus, & sequitur Aretinus ibi, & eius apostilla, & Decius in c. clerici nu. 2. de iudicij, quæ sunt utilia ad l. 23. §. 2. pa. 1. & quæ ad hæc aduertimus gl. 18. nu. 44. vbi vide: & de præcedentijs plures scripserunt, Casaneus inter Ducem Burgundiæ, & electores imperij in catalogo. 5. par. considerat. 45. & inter legatos Caroli Cesaris quinti, & legatos regis

Francorum Francisci apud Calcedoniam in eodem catalogo, considerat. 29. & Boerius multa, in tractat. magni consilij, vbi nume. 107. refert. contentionem inter Ducem Burgundiæ, & Andegauensem, & num. 110. inter Marchionem de Transio, & Vicecomitem de Tallardo, & inter Alphonsum Ferrariæ, & Cosmum Florentiæ duces, consuluit Franciscus Mazarius consi. 25. & adeo est verum quod antiquiori & nobiliori competit locus honorabilior, quod si ab eo deturbetur, sit illi iniuria, quam de facto potest propellere, Bald. in obseruare. §. antequam. ff. de officio proconsulis, & Petrus Gerardus singulari. 33. & ibi Baldus, dat quasi possessionem ex ista consuetudine & videntur hæc probari in c. licet causam de probat. versicul. honore vbi Baldus id notat, quod pro honore competit iudicium possessionarium, Boerius dicta decis. 151. num. 2. Purpuratus. l. 1. num. 23. versicul. tertia conclusio. ff. de iurisdic. ordi. ind. l. 1. in l. si non sortem. §. liberus num. 23. versicul. adde. ff. de cond. inde bi. Tiraquel. de nobilit. c. 20. nu. 57. tex. etiam in c. 1. versicul. consueuitis facere, vt lite pendente, & ibi notat Abbas in. 3. notabili, & nu. 8. versicul. sed quæro, & quamuis hæc scripta sint, & decisa nostra lege Hispana 23. titul. 21. par. 2. ibi (*deguissa que ninguo debe estar en yglesia quando estu uiesen a las horas, & ibi, ni otro ninguno debe yr a ofrecer, ni tomar la paz antes que ellos*), tamen in his potest plu-

plurimum consuetudo, quia vt diximus dicta glos. 18. nu. 44. si ignobilis consuevit habere altiore locum, non est ab eo deiciendus, vt superbe sedeat nobilis, tenet Faber in dicto. §. aliam & nos notauimus de expensis & melior. c. 8. ad fin. & nõ aduertit Franciscus Mazarius. d. consi. 25. debuit enim ad consuetudinem se remittere, cui hæc omnia subijciuntur.

Duodecimo quia ignobiles possunt gerere officia in republica quæ nobilibus debentur, quia quamuis sint indulgentia nobilibus nõ sunt adempta ignobilibus tradit Didacus lib. 1. variarum. c. 16. num. 11. ergo nimium, quod præscribant minori etiam tempore quam immemoriali quia nihil agunt resistente iure, argumento text. & gloss. & quæ ibi scriptores in ca. primo de præscrip. lib. 6.

Decimotercio, ne in hac Hispana questione videamur destituti iure etiam Hispano, aut ego multum fallor, aut hæc opinio habet pro se in Hispania iura aperta, constat enim ad regem nostrum in Hispania pertinere prouisionem de magistratibus qui gerant officia in republica atque id nostro iure constitutum est, non simplici quadam iuris dispositione, sed iure etiam mere facultatis, & solus voluntatis, probat id mihi aperte. l. secunda titu. 4. par. 3. ibi (*estos tales nõ los puede, & ibi, han poder de ponellos*) verbu enim potestatem ad potentiam pertinet vt pa-

tet ex ipso verbo, tum ad facultatem. l. 1. potest. ff. de acq. hered. text. etiam expressus in l. 1. tit. 9. lib. 3. recopil. ibi (*no los pueden poner saluo*) & tamã iuri huic mere facultatis, & nõ de voluntatis, recte applicantur regulæ de præscriptione, circa gerenda officia, eadem l. 1. ibi (*osi algunos señores, o ciudades o villas lo ganassen por tiempo*) & l. 3. & 5. & l. secunda tit. 2. lib. 7. recopil. statutum est expresse, vt antiqua consuetudo in gerendis officijs obseruetur, etiam contra regem nostrum, qui habet ius mere facultatis, vt diximus, igitur contra dominum nostrum regem, hoc est inductum, & obseruatum est ex vi & potestate præscriptionis etiam iniure mere facultatis, qui est origo, & fons iurisdictionis vnde ceteræ iurisdictiones tanquam riuuli deriuantur, nec tam plene ab eo dimanant quin plenius apud ipsum remaneant ex rex. singulari in c. dudum. §. nos igitur de præbend. in sexto, ibi, *Et si Cardinalibus nostris, vel alteri potestatem dederimus conferendi beneficia, apud nos tamen eadem immo maior potestas remansit*, quem text. ad iurisdictionem applicat afflictis in c. 1. §. ad hæc nu. 15. de pace iuram. fit, & per illum tex. dicit in c. 1. §. potestas, nume. 15, quæ sint regalia quod licet princeps concedat alicui iurisdictionem, non ideo eam ab se abdicat, sed semper maior apud ipsum remanet & idem. Afflictis in c. 1. §. item si quis quib. mod. feud. amittit. id repetit in iurisdictione concessa a priu-

a principe, ex tex. in dicto. §. nosig-
tur, & dicit se didicisse, text. illū ab
vno magno viro in sacro palatio,
multa ad propositum Rollandus a
Valle consil. 1. volum. 2. numer. 135.
frigitur respectu domini nostri re-
gis qui est fons, & origo iurisdic-
tionis in iure meræ facultatis, istud re-
ceptum est, si legibus nostris consti-
tutum est, vt consuetudines anti-
quæ, circa gerenda officia obseruē-
tur, præscripto etiam iure facultatis
competente domino nostro, res-
gi, non est ergo apponere munus in-
certū, dicere, quod consuetudo hæc
sit obseruanda in republica, siue no-
biles gesserint soli, siue plebei, siue
promiscue, ambo sine vlla distin-
ctione.

Restat nunc respondere ad argu-
menta contraria, quibus facilis est
responsio, ad primū, quod est Paz,
quod hæc officia sunt publica, &
ideo quod non possunt præscribi,
quia publicæ res non præscribuntur
vulgata iura quæ ipse allegat, num.
29. hoc argumentum est fallax, quia
hæc officia dicuntur publica sola au-
thoritate, & exercicio, nõ vero sunt
publica hoc est populica, alias offi-
cia rebellionum, quia publica non
venderentur, nec venirent iudicio
familix heriscundæ: quia sunt pu-
blica autoritate, quod est absurdū
& contra ea quæ latissime tradunt
Rollandus a Valle consil. 11. vol. 2.
num. 11. Gregorius in l. 3. tit. 15. par.
6. Gomez in l. 29. Tauri num. 22. &
Alexand. in l. illud. C. de collat. vbi

agit quomodo sit faciendæ imputa-
tio, & in l. omnimodo. §. imputari.
C. de inoff. testamen. & diuiduntur
nomine lucri inter virum, & vxorē
Guillelmus Benedictus in ca.
Raynuntius, verbo, vxorem nomi-
ne Adalasham, num. 787. de testam.
Casaneus in consuetud. Burgundix
rub. 4. versiculo. 2. Nicolaus de V-
baldis de successione abintesta. col.
10. Didacus variar. lib. 3. c. 29. nu. 4.
5. & 6. Telliū in l. 26. Tauri, nume.
9. & 10. Præterea in nostro casu nõ
agimus de præscribendo officio, sed
vlti officij, qui potest præscriptio-
ne quæri etiam si sit rei non solum
publicæ sed communis, inde est, vt
vltus maris præscribatur, piscado, &
vltus aeris aucupio, l. si quis quam. ff.
de varijs, & extraordi. præscrip. l. si.
ff. de vlti cap. Rollandus a Valle cõ-
sil. 1. vol. 4. num. 68. & 69. Ruinus
consil. 28. vol. 1. Xuarez allegat. 16.
Petrus de Auenda. in suo auiso de
caçadores, per rotum, & sunt iura,
& in his officijs, quod vltus præscri-
batur, sunt nobis prædictæ. l. 1. titu. 9.
lib. 3. l. 3. l. 2. 3. & 5. titu. 2. lib. 7. reco-
pillat. Nec obstat item secundū ar-
gumentum, quod adducit Paz, ex
Auendano, & fuit Alberici, & alio-
rum quos ipsi referunt, quod cõsue-
tudo, vt nobiles excludantur ab of-
ficijs, est irrationalis, & in damnum
reipublicæ, & quod ideo tanquam
nocua non valet. c. fin. de consuetu-
di. quia respondeo, quod illud pro-
cedit respectu vniuersalis reipubli-
cæ, non vero respectu huius aut il-

lius

lius loci, nec hæc responsio est sine
ratione, quia multa nõ licent in vni-
uersū quæ particulariter sustinen-
tur, patet enim, quod non potest in-
fringi vniuersa exemptio clericorū
60 respectu omnium, sed vnius, aut al-
terius clerici, propter causas in frin-
gitur exemptio, quod probauimus
late supra glo. 9. num. 28. & de deci-
marum præstatione receptum est,
vt in vniuersum non possint præ-
scribi sed in vno, aut altero loco su-
stinetur præscriptio, respectu huius
aut illius rei fructuosa, itaque deci-
mæ prædiales in vniuersum nõ præ-
scribuntur, quod late resoluit Dida-
cus variarum lib. 1. c. 17. num. 8. sed
tamen in hoc, aut illo loco Decima
fæni, Hordei, fabæ, aut piscis, aut vi-
ni, præscribitur, Paulus consil. 17. li.
2. idem Didacus vbi supra, versu. se-
ptimo eodem iure, deniq; in vniuer-
sū non procedit præscriptio quæ ta-
mē in re particulari, & loco sustine-
tur, itaq; æquitati cõuenit vt nobi-
les gerant officia. l. 2. tit. 9. pa. 2. &
ibi glos. verbo, nobles hõbres, & Pa-
lat. Rub. in rub. col. 25. tamē in vno
aut altero loco bene sustinetur ista
præscriptio ex his quæ dixim⁹, quia
nullam, nec ius diuinum, nec natu-
rale intercedat, quod præscriptionē
impediat, nec vlla interna malitia
est in hac præscriptione.

Nec itē ratio Auendani est efficacis
quia non procedit argumētū de pri-
uilegio ad cõsuetudinē, vel præscri-
ptionē, quia priuilegiū itū dānum
non conceditur. l. 2. §. si quis a prin-

cipe. ff. ne quid in loco pub. l. 1. §. sūt
autē. ff. ne quid in flum. pub. l. si quis
sepulchrū. ff. de reli. & sūpt. fū. l. si.
ff. de senat. l. fin. C. de præpof. sac. cu-
biculi, lib. 12. l. nec Dorotheū. C. de
decurionib. lib. 10. l. rescripta. C. de
præcib. imp. of. l. quoties. l. nec dāno
sa. C. eod. l. meminerint. C. vnde vi-
at vero tu ipse poteris tuā vtilitatē
expresse & tacite cedere. l. in re mā-
data. C. mandati. l. alienationis. 28.
ff. de verb. sig. ibi, vix est vt non vide-
tur alienare qui patitur vsucapi, nec
item vllū damnū est principi, quod
nobiles in hoc aut illo loco non ge-
rāt officia, dum officia gerātur quia
ea ex iure recte geruntur a plebeis,
etiā si ad nobiles pertineāt Didacus
variar. lib. 1. c. 16. nu. 11. & est. l. 6. ti-
4. par. 3. ibi, algunos homes buenos con-
figo) & in l. 3. tit. 9. lib. 3. rec. opil. ibi,
(algunos homes buenos.)

Itē nõ obstat tex. in l. 2. §. dein-
de cum post. versu. deinde cum pla-
cuisset. ff. de origine iuris, ex quo
tex. & gl. ibi, verbo, deinde, Paz, nu-
me. 31. d. cõf. 10. contendit probare,
quod non potest induci præscriptio
in hoc casu, quia ex glo. ibi cētū an-
nis, & eo amplius consules ex nobi-
liū corpore, ita ipse ait, electi nõ fue-
runt, & nihilominus dicit tex. quod
post tantū tempus ex nobiliū corpo-
re fuerunt creati, ego verò aduerto,
facile cuiq; esse legē allegare ad fē-
sū quē velit, quo iure quaq; iniuria
sape tamen ista allegandi facilitas
maximā poscit, & secū. affert diffi-
cultatem respondendi, hoc ideo di-
xerim

xerim, quia nec ille tex. probat. Paz putat, nec tibi vlla ratio præscrip-
 nis, nec facultatis est, sed vis, & violē-
 tia, belli, & seditionis, vtq; id videas
 reuocare in mentē oportet, q̄ Lilius
 scriptū reliquit, li. 4. Romanæ histo-
 riæ, Canuleiū Tribunū plebis legē
 ferre cōstituisse, vt cōnubia patrū &
 plebis cōmiserētur, quod erat prohibi-
 tū. l. duodecim tabularū. tit. de maritandis
 ordinibus (obstitit, & repugnātū
 partitij, ea lege, dicere, omnia humana, et
 diuina misceri, nihil incontaminatum fu-
 turum, promiscuis connubijs, eos qui nas-
 cerentur, ignoraturos cuius sanguinis,
 quorum sacrorum fierent, se nullies tandē
 potius monituros, quam id dedecoris passu-
 ros.) Contra vero Canuleius Tribu-
 nus luculēta oratione habita conat⁹
 est ostendere iusta esse quæ ipse no-
 mine plebis cōtēdebat, Eadē esse pa-
 triā, omnes esse ciues Romanos, imperium
 Romanū nō esse patrū sed populū, nō cōue-
 nire ex eodē populo: ex eadē vrbe duas fa-
 ctiones, valde de ea re disceptatū est,
 tandē post contētiōnē maximā, ad ar-
 ma enim cōbolabāt, placuit vt dein-
 ceps non consules sed Tribuni mili-
 tū, qui tamē potestate cōsularē habe-
 rēt, ex vtroque corpore crearentur,
 ita anno. 310. ab vrbe condita lata est
 lex vt pro cōsulibus tribuni militum
 forent, & initio ex Fenestella fue-
 runt tres, aliquando post plures, ali-
 quando pauciores, interdum & con-
 sules creati intermisso nomine Tri-
 bunōrum, ex Lilio libro. 5. & 6. dein-
 de omnino ad consules peruentum
 est abrogato Tribunorū militum ma-

gistratū, noua deinde contentio or-
 ta, excitata est iterum Canuleia fa-
 ctio iterum plebs de cōsule egit, vt
 ex suo quoq; corpore crearetur, ex
 Lilio libro. 6. ad finem, de eare ad
 arma occurritur, tandem res eo mo-
 do composita est, vt ex plebe quo-
 que consules crearentur, cæperunt
 que, ex vtroque corpore constituti
 quæ rei gesta series breuius in dic.
 l. 2. refertur, ex qua vides, ex rixa, ar-
 mis, sanguine, & cædibus distinctio-
 nem officiorum, in rempublicam
 irreptisse per vim, metum, & arma
 adeo nihil pertinet ad actum merę
 voluntatis, & ex his vides, nec factum,
 nec ius attigisse Paz ad eam
 legē, itaque lex illa factum refert
 plenum armis, & contentione, ple-
 num vi, & violentia aqua ista de of-
 ficijs diuidēdis postea emanauit cō-
 suetudo legibus tandem admitta,
 cumque ex contentione, discepta-
 tione, sanguine, cædibus, & armis,
 initium cæperit, vbi cumque ingre-
 ditur dira lues, ibi, contentiones,
 rixæ, iurgia, arma, cædes, et genus
 omne malorū, non desunt.

Vltimo non obstat, quod Paz,
 numero. 33. adstruit de actu merę
 facultatis non præscribendo, ex le.
 Paulus, alias Proculus. ff. de damno
 infecto. l. 1. §. denique, Marcellus. l.
 si in meo fundo. ff. de aqua pub. ar-
 ceda. l. 2. ff. de via pub. Innocē. in. c.
 icum ecclesia Sutrina, de caus. poss.
 et prop. vbi de Hospitijs ait, quod
 nō ex eo quod me Hospitem acce-
 petis lōgissimo tempore, statim te-
 neris

iuris me perpetuo recipere, Cynus
 in. l. 1. & 2. C. de seruit. & aq. Abbas
 in. c. significare. de appellat. Decius
 consil. 8. & consil. 175. Bartolus Pau-
 lus, & Imola, & Alexand. in. l. qui iu-
 re familiaritatis. ff. de acquirenda
 possess. per tex. ibi. l. & habet. §. hos-
 pites. ff. de precario. l. si mulier. ff.
 quibus mod. vsufr. amittat. Abb.
 in. c. Abbate sancti Syluani. de verb.
 sig. Paul. de Castro consil. 179. lib. 2.
 vbi de quæstoribus eleemosynarū,
 qui diutius in aliquo templo petie-
 runt non posse alios prohibere: &
 de eo qui iuit ad molendinū meum,
 quod non possim ipsum cogere, vt
 vadat. Signorolus inter consilia Bal-
 di, consil. 71. lib. 1. & de Canonicijs
 qui possunt optare si voluerint, glo.
 in. c. si. de consuequid. lib. 6. & de Ca-
 nonicis qui præposuerunt operibus
 Canoniciū, quod possint præpone-
 re laicum. Calderinus consil. 19. tit.
 de præben. & de Canonicijs, qui pos-
 sunt eligere per scrutinium, aut ali-
 ter, quod si diutissime non vsi sint
 scrutinio, possint idem Calderinus,
 Anto. Capitijs decil. 134. num. 6. de
 vassallo qui domino dat donaria. Di-
 dacus in reg. possessor. 2. pa. §. 4. per
 totū, huic enim obiectioni de actu
 merę voluntatis aut facultatis, res-
 pondent argumenta quintum, sex-
 tum, & septimum, quia recipit qua-
 tuor illas limitationes, de quibus ibi.
 ergo ista officia non sunt diuiden-
 da sine causæ cognitione, & in his
 cadit vis præscriptionis, vt non tem-
 merè concedantur, quod fieri solet,
 in maximam reipublicæ perniciem,

ex quibus vbiunque ex immemo-
 riali constat hæc officia promiscue
 gesta esse aut ab alterutris, videntibus,
 & tacētibus, vel plebeis, vel no-
 bilibus nihil interest, certe consue-
 tudo obseruanda est, nisi velis obsti-
 nate ius, fasque, æquum, iustum-
 què conculcare.

Nota tamen vnum quod cum in
 officijs electiuis, quales hodie sunt,
 los alcaldes ordinarios de los pue-
 blos, non possit dari continuatio,
 sed debeant quiescere, saltem per
 triennium aut quinquēnium, iuxta
 distinctionem tex. in. l. ab honoribus.
 C. de munerib. & honor. non
 cōtinuand. dixi in officijs electiuis,
 quia in alijs, quæ non sunt electiua,
 como en los otros juezes, nombra-
 dos, per solam nominationem, estos
 si son corregidores del Rey, no pue-
 den tener ni vsar otro corregimie-
 to ni otro officio de juez hasta que
 la residencia sea vista y consultada
 y executada: pero los juezes de seño-
 res, luego que sea sentenciada su re-
 sidencia pueden vsar los mismos
 officios y otros, vtrunque decidit. l.
 12. titulo. 3. lib. 3. ordina.

Quod tamen sane intelligendum
 est, & est interpretatio ad. d. l. 12. nisi
 hic, que en lugar de señorio vso el
 officio, y cuya residencia se senten-
 cio, fuerit suspensus, aut priuatus ab
 officio, quia tunc etiam si appeller,
 quouque finiat causam suam ratio-
 ni conuenit, ne exerceat, vel idem
 officium, vel aliud, ad quod opportu-
 na sunt iura in. l. reus. delatus. ff. de
 muner. & honor. vbi reus delatus

durante lite ad munera publica eligi non potest. l. si ut proponis. C. quando prouoc. non lice. vbi pendente lite, non est eligendus quis ad honorem qui decurioni solet praestari, facit tex. in. c. omnipotens, de accusationibus, & plura alia quae videre poteris apud Didacum, licet ad alia propositum variat. lib. 1. c. 16. *hinc in versic. quam eandem dubitationem, & facit text. in. l. reus delatus. C. de reis postul. lib. 10. (reos criminis postulatos inquit Alexander novos honores appetere non debere antequam purgati innocentiā suam, & a diuis partibus nostris, & a me saepe rescriptum est) & ibi gl. & Bart. ad alias iuris partes extendunt de cisionem eius tex.*

67 Igitur in officijs electiuis qualia, los de los alcaldes ordinarios, in quibus habet locum. d. l. ab honoribus, si en el estado de hijosdalgo no viuere tantos hidalgos, que puedan cumplir el turno, certe nobilis potest iterato eligi, & non habet locum. d. l. ab honoribus, scilicet, quando non sunt in republica alij habiles ad gerenda officia, quia in defectum habilium poterunt idem continuare illa officia, vide Petrum de Antiboli de munerib. 3. par. nu. 68. y la ordinaria que se da para que no sea reeligido, iuxta distinet. d. l. ab honoribus, cessare quando non sunt alij habiles qui gerere possint, ita determinat glof. in. l. quis tam inueniri. C. de decurionibus. lib. 10. & est tex. expressus in. l. honor. §. si. ff. de munerib. & honor. ibi (*illud consentio ut cum alij non erunt idonei, qui hoc munere fungatur, ex his qui*

iam sancti sunt creentur) & hoc vidi ex facto receptum in supremo totius Hispaniae senatu, vide Petrum de Antiboli vbi supra.

Vnde illud notandum est pone, quod in aliquo loco sunt decem officia quae a nobilibus sunt exercenda, sed non reperiuntur nisi sex nobiles, certe ignobiles gerent ea officia, tex. in. l. eos. ff. de decurionibus. ibi (*et maxime in eis ciuitatibus quae copiam virorum honestorum habent, nam paucitas eorum qui muneribus publicis fungi debent, necessario, hos etiam ad dignitatem municipalem si facultatem habeant inuitat*) tex. in. l. ut gradatim. §. 1. & 2. ff. de muneribus & honoribus.

69 Praeterea solet disputari an in hoc casu cum defunt ex nobilibus, quo casu ad ignobiles pertinet exercitium officiorum, item in casu quo nobiles, & ignobiles creandi sint, quique ad sua officia, an nobiles seorsum habeant suam electionem inter se, & ignobiles item, an vero totus populus debeat creare, & eligere omnia officia nobilium, & ignobilium, ita ut electio pertineat ad nobiles, & ignobiles simul tanquam ad populum, & nobilis admittatur ad suffragium non tanquam nobilis nec plebeius, tanquam plebeius, sed singuli, tanquam vnus de populo, & seclusa legitima consuetudine, quae obseruanda est ex his quae diximus verius de iure est, quod electio pertinet ad nobiles, & ignobiles, simul promiscue tanquam ad populum, & nobiles admittuntur singuli tanquam vnus de populo, item & ignobiles, & primum

primam quia licet antiquitus Romanae consules ex utroque corpore crearentur, nobilium, & populi, tamen idem populus utrumque consulem creabat, & a coeundo comitia dicta sunt, quod totus populus ad creando consules coiret, & vocabatur populus per curias, id est, quod hodie dicimus, per parrochias. Dionysius lib. 7. historiae Romanae, inde comitium dictum est congregatio totius populi, inde est totus titulus in legibus duodecim tabularum, de capite ciuis, nisi per maximum comitium ne ferunto, refert Cicero de legibus. 3. & de iure pertinet electio, a los concejos, Auilles in cap. 17. pratorum, verbo elijan, num. 1. & Matienzo in. l. i. tit. 18. lib. 5. Recopil. cum enim ad populum pertineat electio sequitur, quod ad nobiles, & ignobiles pertinet, quia hi sunt duae partes eiusdem populi, plebs autem instituit de iure. & iura. l. 5. in principio. tit. 2. par. 1. cum his quae diximus ex Alberico, & alijs supra hac gl. num. 54. versic. secundo in iure ciuili, vbi id late probauimus, & quia a populo emanauit iurisdictio, & populus magistratui, & in magistratum omnem vim, & potestatem contulit. l. 1. ff. de const. princ. §. quod principi. de iur. nato. ger. & ciuili, & diximus supra in inscriptione nu. 5. & quia de iure ad conciliū vniuersitatis spectat electio officialium, ex Bart. in. l. 2. C. de decurionibus. lib. 10. & l. ite eorum. §. si decuriones. ff. quod cuiusque, vniuers. nom. & in. l. sed si ex dolo. §. 1. ff. de dolo, vbi gl. Platea in Rub. de de-

curionibus. lib. 10. Lucas de Pena, & Rebuffus, in. l. 2. eodem.

Vnde si pro duobus reperiantur equalia numero suffragia non est deueniendum ad qualitates, quod a nobilibus sit alter electus, iuxta tex. in. l. in albo de decurionibus. l. no. quia non a nobilibus uti nobilibus eligitur, sed tanquam ciuibus, nec nobiles tanquam nobiles eligunt, sed tanquam singuli de populo, uti diximus, & ad sortem deuenient: & est ratio, quia quae qualitas non fuit in actu, ea non reperitur in examine actus, argumento tex. in. l. tute las. de capitis diminut. ibi, *quia desinunt esse, mutata familia*, & quia electio redacta est ad numerum electis qualitatibus, Alex. consi. 192. vol. 6. num. 9. versic. in contrarium.

Illa etiam quaestio satis disputata est apud Didacum lib. 1. variarum c. 16. nu. 11. an nobilis lite pendente possit gerere officia nobilium, vide apud ipsum & supra ista glo. nu. 49.

Alia inuestigatio est, an lite pendente cogatur subire, & gerere officia ignobilia, & an ad hoc detur mandatum, ut sicuti subire debet tributa plebeia, ita quoque officium ignobile, & distingue, aut in patria soluuntur tributa plebeia, aut non, posteriore casu compellitur, quia officium illud ignobile subijt vice tributi, diximus hac glof. in principio latissime, priori vero casu si soluantur tributa plebeia, mandatum non datur, quod nos dicimus ordinaria, sed auditur litigans, & si excusationem habeat iure cognitā excusatur,

ex eo certe capite quod litiget super nobilitate non compellitur, utroq; autē casu excusatur ne gerat, si præsto sit qui pro ipso gerat, hoc iā semel vidi vsu forensi receptum, ut si paratus sit dare in patria ciuem, qui pro se gerat excusetur. Vnum vide apud Antibolū de muneribus. §. 1. diuersarum quæstionū, nu. 41. quod in istis locis vbi est status nobiliū & ignobiliū seclusa cōsuetudine rationes publicas redet vnus status etiā pro altero, respectu emortuorū, nec cōueniuntur hæredes, sed primo ipse status, & vnus pro altero, deinde per solutis debitū, & finitis rationibus demum hæredes: & quis possit has rationes desumere, an iudices ordinarij, vulgo, los alcaldes, an iudices appellationum, vide decis. Guido Pap. 631.

Notabilia ex glof. 36.

- ¹ *Reseruatō proprietatis est inducta ipso iure.*
- ² *Reseruatō habet locum in causis possessorijs.*
- ³ *Impositio silentij habet locum in causis proprietatis, & quid operetur in causis & sententijs absolutorijs.*
- ⁴ *Reseruatō quid operetur, & an attingat expressa, & an confirmet regulam, respectu aliorum casuum, remissiuē.*

Reseruando toda via

por la tal sentencia el derecho de la propiedad al nuestro procurador fiscal, y al concejo.

Glof. 36.

¹ **H**æc verba nostræ legis adduximus supra glo. 3. vbi in prin

cipio diximus hanc ipsam reseruationem esse inductam ipso iure, & ex iuribus, ibi adductis intelligendum est, hanc reseruationem habere locum præcipuam in causis possessorijs, in quibus commode reseruetur ius ad proprietatem, quoniā in causis proprietatis silentium imponitur, quod quidem quid operetur diximus. d. glo. 8. §. 1. nu. 16. & ibi diximus effectum ipsius clausulæ etiā in sententia absolutoria, & glof. 12. nu. 10. ibi vide, & aduerte, quod & in sententijs, & contractibus, & in alijs hominum dispositionibus reseruatō est quedā exceptio, quæ cōfirmat regulam exclusiuam respectu eorum quæ non expressa sunt, & expressa nihil attingit, vide infra glo. 42. nu. 3. ideo si in sententia proprietatis in causa nobilitatis apponatur reseruatō proprietatis, quod hisce diebus factum est in quadam causa satis cognita certe reseruatō nihil operatur, vide ibi dicto nu. 3. glo. 42. infra.

Notabilia ex glof. 37.

¹ *Antiquum dicitur multis modis ideo subiacet iudicis arbitrio.*

Pero si el abuelo viuie

re fido tan antiguo, que los testigos no lo pudieron conocer.

Glof. 37.

¹ **N**ota vnum, quod hoc quid dicitur antiquū in iure varie definitum est, vnde alibi ad annum extēditur. l. fi. §. quoties. ff. de publi. & vecti. vbi Mancipia antiqua & vetera

veterana quæ in vrbe & domo sunt per annum, vinum quoq; vetus & antiquum annum est. l. vetus. ff. de vin. tut. oleoq; legato, alibi antiquū est à quo distamus per. 30. annos alibi per quadraginta. Ant. de But. in. c. veniens el. 1. de testib. & in cap. quid per nouale. de verb. sig. post Innoc. in. d. c. veniens alibi dicitur antiquū à quo distamus per spacium centū annorum, idem in d. c. veniens, & in. d. c. quid per nouale. Speculator tit. de proba. §. 1. versi. & noto, Ange. & Salice. in. l. proprietatis. C. de prob. Alex. confi. 15. vol. 5. num. 1. & larius confi. 208. vol. 2. Alex. & Ias. in. l. cū aliquis. C. de iure delib. Aymō de antiquit. part. 1. c. 1. Afflict. decis. 277. Mieres. 1. p. quæst. 45. nu. 4. ex quibus arbitrariū erit iudici iuxta subiectam materiam, de qua agatur, & ita cōcludant nouiores in suis arbitrarijs, aut arbitrijs, vnde si vnus testis abhinc septuaginta annis cognouerit aut tres, quatuorve annos, reliqui no agnouerint nō ideo minus admitteretur testimonium de auditu, quia nihilominus est antiquus, itē si duo testes cognouerint abhinc octuaginta annis idem dicendū est: quia est iudicis arbitriū, qui de hac causa cognosceret, & ad hoc plurimū prodest, quod adducimus infra glof. la. 48. §. 1. versi. etas excusat, vbi vide satis ad hoc propositum opportuna.

Notabile ex glof. 38.

¹ *In antiquis sufficit probatio per auditum et famam. Quid audisse debent testes de auo.*

Que alomenos depō-

gan del de oydas y fama publica de lo susodicho.

Glof. 38.

Quod in antiquis valeat testimonium de auditu & fama, & quod faciat plenam fidē probauimus latissimē supra glo. 19. §. 1. a numer. 2. vbi videre poteris.

Sed dubitatur quid audisse debent hij testes, qui de auditu admittuntur, & verius est, quod debent audisse, aum litigatoris non agnouisse tributa plebeia, & exactores exigendo hæc tributa præterisse, quorum ades, idque ex verbo illo (de lo suso dicho) quod est relatiuum, diximus in diuisione, num. 49. & vt testimonium hoc de auditu imitetur testimonium de veritate, glof. in. c. licet ex quadam, de testibus, verbo, ab vno, & diximus supra glof. 1. nu. 49. versi. ex qua solutione, alij admittit auditum vagum, scilicet, quod audierint, aum fuisse nobilem & vt nobilem reputatum, sed illud verius est attentis verbis nostræ legis ibi, de lo suso dicho, & natura testimonij de auditu, quod in suo genere debet esse perfectum, & hoc modo admittitur auditus de auo, & prodest hic auditus, & ad possessioniam causam, & ad proprietariā, ex litera quæ sequitur, assi para la propiedad, & est glossa sequens.

Asi para posesiō, co-

mo propiedad.

Y y 3

Glof.

Gloss. 39.

Diximus supragloss. 12. à num. 9. & 10. vbi vide latissimè.

Notabilia ex gloss. 40.

- 1 *Localis nobilitas, aut possessio vnde dicitur.*
- 2 *Localis possessio quando habeat locum & de eius potestate.*
- 3 *Ante legem nostram erat plebeius pronuntiandus, qui de tribus personis non probasset.*
- 4 *De iure communi reperiebatur nobilitas in vno loco, & non in alio.*
- 5 *Nobilitas naturalis an possit conscribi loco.*
- 6 *An post rem iudicatam in locali in persona aui possit filius, aut nepos, aut pro nepos eam extendere ad generalem ex usu & vsucapione.*
- 7 *Filius in omni casu sed precipue in causa nobilitatis potest sese liti paternæ offerre.*
- 8 *Filius ignominia est si pater vincatur.*
- 9 *Si pater colludat filius accipit causam & de restitutione.*
- 10 *Instantia quomodo transeat ad filios in omni casu non solum in causa nobilitatis.*
- 11 *Cum bonorum possessore non continuatur instantia, & an duret mandatum mortuo litigatore, ratione instantie.*
- 12 *Si pater, & filius agant de nobilitate quomodo consistet iudicium, & an si vnus ex filiis finiat litem proli alijs.*
- 13 *Si pater & filius agant de nobilitate proprietaria, an fiat cumulatio actuum.*

Pero si este que con-

tiende alegare y probarre possessione pacifica de si y de su padre de los dichos veynte años.

Gloss. 40.

MIC incipit quartus versiculus qui de nobilitate ea, quam occasione horum verborum vocamus localem, vulgo (hidalguia local,) ex verbis nostræ legis, ibi (*solamente para el lugar donde viuiere,*) à quo loco cœpit vocari localis, vt adnotauimus supra, gloss. 12. numer. 11. habet autem locum, quando viginti anni possessionis solum reperiuntur in duabus personis patre nempe & litigatore, nihilq; compertum est de auo, & sæpè contingit casus quotidianus, qui pertinet ad localem hæc possessionem, pone eum, qui seobilem dicit probasse de se & patre legitime de auo vero adduxisse testimonium de auditu: iuxta gloss. 38. & gloss. 12. à num. 9. sed ex aduerso adductos duos testes, aut plures, qui auum cognouerint abhinc quadraginta, aut quinquaginta annos, iuxta notata in gloss. 37. de quo auo non est probata possessio per actus posituios, & constat per illos testes de non antiquitate, iuxta dictam gloss. 37. certè quia testimonium de auditu in auo non admittitur nisi quando auus fuerit aded antiquus, quod testes non potuerint ipsum cog-

cognoscere, vt diximus dicta gloss. 12. nu. 9. & latius dicta gloss. 37. & in hoc casu reperiuntur testes, qui ipsum cognouerunt certe res reducitur ad duplicem possessionem & erit localis, quia de auo non est probatum, sufficienter per auditum & desunt actus posituiui, idque postquam constat eum non fuisse, nec esse aded antiquum, quod testes non potuerint ipsum recordari, adfunt enim iam testes qui ipsum viderunt, & agnouerunt, vnde antiquitas ipsius destruitur, & ea destructa exigitur omnium triu personarum litigatoris, parentis, & aui, possessio per actus posituios, qui in auo non reperiuntur, vnde fit locus dispositioni nostræ legis in his verbis, quia duplex possessio dumtaxat reperitur legitime probata, ex qua inducitur possessio localis: iuxta litteram nostræ legis in hac glossa: & quanuis aliqui contendant, hoc non esse recipiendum quando testes producti pro nobili, non vixerunt in loco vbi auus morabarur, & ad hoc volunt inducere verba nostræ legis in priori parte, ibi (*que se entiendo quando su padre y abuelo viuieron en aquel mismo lugar, o en su comarca segun la disposicion de otras leyes*) certè hæc limitatio est vna magna trufa, quia vt diximus, omnia contenta in priori parte nostræ legis, nihil continent quod ad decihonem pertineat, sed solam narrationem, & patet id aperte, quia quod ibi dicitur (*segun la disposicion de otras leyes*) certè nulla est lex, quæ id disponat: ideo

certissimum est in casu superiori, possessionem localem esse præstandam, non generalem, quia duplex dumtaxat, possessio reperitur probata, cum etiam si de auditu sit probatum de auo, reperiuntur testes qui ipsum viderint, & agnouerint, vnde antiquitas ipsius corrumpitur, & destruitur, & remanet casus in duplici dumtaxat possessione, quæ ad localem pertinet ex dispositione nostræ legis, in his verbis nostræ glossæ. Sed tamen aduerte ad ea quæ notauimus supra gloss. 37. quia enim diximus antiquum esse in iure multiplex, ideoq; relinqui iudicis arbitrio, fit vt hic casus quoq; recipiat interpretationem æquam quam nisi respicias, iniurius sis, sæpe enim ex autoritate iuris, reiecta æquitate, perniciose erratur. l. seruum filij. §. sequitur. ff. de verbor. ideoque in proposita specie, de qua supra, vbi is, qui nobilitatem asserit, satis fecit nostræ legi probata possessione litigatoris, & parentis, & in super de auo, per testimonium de auditu, sed ex aduerso adducti sunt duo vel tres testes, qui auum viderint, & agnouerint, quo casu videri potest antiquitas destructa, ac subinde destructum testimonium de auditu, ita vt duplex dumtaxat possessio videatur probata, quæ tota ad localem possessionem pertinere dignoscatur quod si ipsi duo testes, aut tres qui auum viderunt & cognouerunt sint octuagenarij, aut nonagenarij, & primis annis cognouerint auum, quod adhuc persistet antiquitas aui, quia

erit arbitrium iudicis, an adhuc auus sit antiquus, quia uti diximus dicta glos. 37. hoc nempe, quid dicatur antiquum subiacet iudicis arbitrio, & in proposita specie iudicis inquisitione erit, an auus iste, etiam si ab octogenarijs, aut à nonagenarijs sit cognitus, adhuc videri possit antiquus, desquisitio in eo consistet si testes à nobili adducti sint iuniores, & reperiantur à fisci aduocato plures seniores, quos effugisse nobilis videatur, & in reliquis circumstantijs causæ loci personarum, quæ varie iudicem mouent ex his fiebat
 3 ut olim ante legem nostram omnino esset plebeius pronuntiandus, qui non probasset triplicem possessionem, aut vnā in tribus personis, diximus dicta gloss. 12. num. 11. & ita hodie, en las executorias que se traen de antes de la data de nuestra ley, si no ay mas que dos posesiones, pronuncian los plebeyos, aunque en esta razon he visto remitido vn pleyto de cierto abogado, què continceo, la remission era si auia de ser pronunciado por pechero: iuxta hæc quæ diximus, o si alomenos ya oy le darian la local, aunque la executoria del abuelo era de solas dos posesiones, quod constabat ex testibus insertis, & erat ante legem Cordubensem latam, & adducta fuerat ad curiam, por vn diligenciero, res erat decidenda ex antiquioribus legibus, quæ tum localem non agnouerunt, tum tres personas requirebant ad nobilitatem.

Quæsitum semper est an hæc nobilitas localis habeat fundamentum vllum de iure communi, diximus latè de hoc gloss. 7. num. 12. & quidam putant, habere fundamentum in l. fin. ff. de muneribus & honoribus, vbi quæstura alibi in honore est, alibi vero minime, sed tamen nos querimus de nobilitate naturalis ille tex. loquitur de nobilitate ex accidenti, quæ nihil distat ab exemptione, ut diximus gloss. 7. num. 17. vbi diximus latissimè, & multa adduximus, quæ ibi videre poteris, quod nobilitas naturalis non potest circumscribi loco, nec definiri: ideoq; intelliximus in Hispania hoc de locali possessione inductum fuisse in fauorem nobilium, nemo enim sane mentis existimauit, dari casum in quo aliquis sit nobilis nobilitate naturali: in vno loco, in alio vero plebeius, sed tamen hæc nostra lex ita scripta est, in fauorem nobilium.

Nota tamen, quod si proauus, aut atauus, obtinuerunt possessionem localem, deinde descendentes generaliter habeantur nobiles extra locum illum, in quo localis possessio assignata est: quod adhuc non poterunt obtinere generalem possessionem, quia ille primus non potuit mutare sibi causam possessionis, nec per consequens reliqui qui ab illo descendunt. l. cum nemo. C. de acquirend. poss. quod qualitas possessionis paternæ deriuatur in filium, & quia est vna & eadem semper possessio patris & filij, & est promiscua

miscua ut adducebamus ex Baldo in multis locis, glos. 12. num. 18. & quia in patre & filio est quædam continuatio possessionis cum eadem causa, & qualitate. l. cum hæres. ff. de diuers. & temp. præscript. l. non solum. §. quod vulgo. ff. de vsucap. & quia possessio semel quæsitæ durat cum sua causa, & qualitate. l. licet. C. de acquirend. poss. facit. l. 2. ff. pro hærede, vide dicta glos. 12. à nu. 18. & 19. & 20. ad numerum. 22. tex. in. l. clam possidere. ff. de acqui. poss. ibi, *(nec enim ratio obtinenda, sed origo nanciscenda possessionis exquirenda est.)* Facit quia ex priori & præambulo titulo, posterior formatur euentus. l. i. C. de imp. lucrat. descript. qui est optimus tex. nec potest quis mutare sibi suam possessionem de vna in aliam. l. clam possidere. ff. de acquirend. poss. l. 3. §. illud. ff. eodem, nec de iusta iniunctam, nec è contra, glos. in. l. clam possidere. §. fin. neque obstat quod descendentes potuerunt habere bonam fidem, quæ in facto consistit. l. bonæ fidei emptor. ff. de acquir. rerum dominio, quia in hac naturali nobilitate, maiorum omnino inspicenda est nobilitas, & sic initium uti diximus, quæ degenerari nunquam potuit, quia naturalis, sunt enim iura naturalia perpetua. l. ius agnationis. ff. de pactis, cap. nouit. de iudicij, clemen. nouit. de re iudicat. §. sed naturalia. inslit. de iure nat. gent. & ciuili, & sæpe diximus, quod nobilitas naturalis non potest præferri, nec enim præferbitur, sed probatur, quia naturalis,

diximus dicta glos. 7. nu. 27. & 29. & qualis est possessio patris, talis est filij, Molin. tit. 1. §. 9. num. 11. & 15. Alciatus reg. 2. præf. 3. num. 5.

Et hæc omnia fundamenta, quæ sunt verissima faciunt, ut hij qui descendunt ex privilegiato numquam possint adscendere ad nobilitatē sanguinis naturalis, & quotidie id fit, & inquitur titulus huius possessionis, aut initium, ut ex eo posterior formetur euentus possessionis subsecutæ, quod pertinet ad ea quæ scripsimus supra glos. 2. §. 1. per totum.

Quod si filius videat parentē negligentem in probatione, & habeat testes qui de auo deponere possint, quos nõ adducit pater, certe potest sese liti offerre etiam si sit in patris potestate, & acturus causam paternā, non suā, hoc est nõ suo nomine, sed parentis veritus patris parū industrij damnosam sibi diligentiam, & debet admitti dum tamē se filiū ostendat legitimū, aut naturalem quod summarie expedietur ex his, quæ notat Bart. in. l. à sententia, & in. l. si per lusorio. ff. de appell. idē & reliqui in. l. si suspecta. ff. de inoffic. testamen. vbi Angelus, Felitus, & alij in. c. veniens el. 2. vbi bonus tex. de testib. potest enim hoc casu si velit cū sua inter sit, causam instruere, deducere ius paternum quo patris nobilitas constat. l. 1. ff. de lib. causa, ibi *(versa enim vice dicemus liberis parentum etiam inuitorum eandem facultatem dari, nec enim modica filij ignominia est si parentem seruum habeat)* atque in hoc casu filius acciperet causam in

statu, in quo est, ne hoc quasi colore, causæ in infinitum trahantur, argumento text. in c. 2. vt lit. pend. lib. sexto, norant DD. in capit. veniens el. 2. de testibus, & in dicta. l. si suspecta. C. de in officio. testam. & magis probat Couarrub. pract. quæst. c. 13. num. 2. cum Innocentio, Angelo, & Aretin. contra Barr. & alios quos ipse refert, & retulit ante ipsum Afflictis decis. 235. non adduxerat autem Oratorum. 2. par. par. 3. c. 9. num. 3. ex quibus verius est esse causam suscipiendam in eo statu in quo est, nec filius patrem inuitum, & renitentem ab eo iudicio repellat, sed assistet collusioni timens, vnde filio assistenti nocebunt acta processus. l. s. p. ff. de rei. d. l. a sententia. l. venditor. ff. de iudicijs in sua eleganti decisione, vide similem assistentiam in l. 25. tit. 5. lib. 2. noui ordina. ex qua hæc ipsa innotescet clarius.

Quod si sententia per collusionem lata sit, probata fraude & dolo non solum non nocet filio, verum nec parenti qui collusit. Guido Papa, consil. 147. Claudius in l. filius familias. §. diui, num. 7. ff. de legat. 1. 9. Mazarius in epithome de fideicommiss. quæst. 72. collusio autem patris, aut stultitia sua, aut odio filij colligitur ex omissione defensionis ex l. si seruus plurium. §. si quis ante. ff. de legat. 1. vel quod iura non deduxerit, aut occularit, aut nõ exhibuerit, & in nostro casu, quia cum habuerit testes, qui de auo deponat non adduxerit, Decius consil. 306.

num. 6. Alciatus responso. 492. num. 34. & quidem filius si minor sit restitutionem impetrauit, vt de nouo audiatur in ea causa in qua pater victus sit, aut totum suum ius non sit consecutus gloss. singularis iuncto text. in l. si parentes vestri. C. de euitationibus, & de nouo faciet suas probationes, & allegationes, quod & in tutore, & in quolibet administratore recipiendum est, ex eadem ratione. l. adigere. §. quanuis. ff. de iur. pat. & fortius in parente. l. nec si volens. C. de lib. causa.

Immo generale hoc est, & vniuersum in omni genere causarum, & personarum, vt per lussoria gesta sequentibus non noceant moderni Galli, tit. 1. §. 22. quæst. 5. numer. 34. Afflictis in s. 1. §. si vassallus el. 3. num. 8. si de feudo fuerit controuer. inter dom. Bartolus in dict. §. diui, numer. 9. Bald. in l. 2. num. 3. C. quib. res iudicat. non noceat Alciat. responso. 492. num. 34. & respos. 617. num. 4. Aluarus Vazquez quæst. 10. iuris emphyt. num. 3. Molina de Hispan. primog. lib. 4. c. 8. Antonius Gom. in l. 40. Tauri, numer. 37. D. Anton. de Padilla in l. vnum ex familia. §. si de falcid. num. 15. itaque parentis, fraus, nec proderit fisco, nec nocebit filio, nec ipsi parenti qui collusit, quod generale est in omni casu, & in hoc casu licet appellare filio, nec ei nocebunt tempora elapsa ad appellandum Alexan. in dict. §. diui, numer. 9. Ripa, num. 62. Loazes, nu. 123. Pinellus in l. 1. par. 3. numer. 50. limit. 3. de bonis mat. versic. sed hæc

hæc eorum declaratio, vbi quod est generale vbicumq; collusio comprobetur: & hoc pertinet ad patrem viuum, & negligentem, aut colludentem.

10 Si vero patet moriatur excepto iudicio super nobilitate, nondum finito, quæri solet, tunc an in his nobilitatis causis instantia continuatur, cum filio etiam naturali, etiam non hærede, etiã ex hæredato, Oratorum argumentatur ad partes. 2. parte. 3. partis. cap. 6. vera resolutio est, quod instantia in his causis nobilitatis transit quoq; ad filios, vt filios, ex regula text. in l. si eum hominem. ff. de fidei iussoribus. l. si is qui Romæ. ff. de iudicijs. l. tam ex contractibus. ff. eodem, cum enim vna persona sint. l. fin. C. de impub. & alijs perpetua est instantia, vbicumque enim est annihilatio personæ, non est continuatio instantiæ, contraverò, vbicumq; est successio personæ, est instantiæ continuatio, patet ex iuribus supra adductis, ex quo patet quid senserit Iurisconsultus in l. si constante. §. si bona. ff. solut. matr. ibi (quod si tota dos publicata sit, cessat iudicium) constat enim ibi instantiam non continuari cum successore bonorum, continuatur autem cum successore personæ, qualis est filius ex dicta. l. si is qui hæres, ibi (quia succedit in eius locum).

Inde fit vt inchoata instantia contra reum non transeat in fiscum, qui ex rei delicto tantum causam habet. Bartolus inquirat rationem in dict. l. si is qui Romæ, Bald. eam esse ait,

quia fiscus nunquam est successor personæ, sed succedit ex delicto, propter quod persona reperitur annihilata in causis nobilitatis semper adest successio naturalis, in filio, vel legitimo, vel naturali. l. 1. tit. 11. par. 7. ideo cum his filijs etiam non hæredibus continuatur instantia, quia non reperitur personæ annihilatio, & hæc ratio non obscure inducit instantiæ continuationem in maioratu, quia reuera nulla est personæ annihilatio, quod modo non dubito, nec disputo, latè ab alijs tractatum est.

Contrarium tamen dicendum est, etiã in filijs respectu patris si in alijs causis quam nobilitatis reperiantur successores ex iure particulari, vt in casu auth. bona dānatorum. de bonis proscriptorum, non enim ibi continuatur instantia cū filijs, nec hæredibus, sed successoribus particularibus, dicto. §. si bona, dict. l. si eum hominem. l. seruus. ff. de infamibus ibi, quippe cum incipio lis in eum contestata non sit. vide Decium, in c. quia de iudicijs, ex quibus in hoc casu instantia continuatur cū filio, quia causa nobilitatis est a maioribus, dicta. l. 3. ff. de interd. & rel. & est quotidianum.

Et verum mortuo litigatore continuatur instantia cū procuratore, ego credo, quod sic, quia nullibi scriptum est, quod in hoc casu habeat locum text. in clement. fin. de procuratoribus, & credo quod etiam si filius non se offerat liti, quod poterit expedire litem per procuratorem, nec obstat titulus. c. ne de statu defun-

functorum, & l. fin. C. de assert. tol-
lend. quia non sumus in libertate, &
non est remere inducenda corre-
ctio legum. l. precipimus. C. de ap-
pellat. & vere hæc quæstio est sine
utilitate quia si supersunt filij, ipsi
possunt continuando instantiam fi-
nire litem, si non supersunt possunt
hæredes finire propter pignora. l.
quanuis. C. ne de statu defuncto-
rum: & id videmus obseruatum in
maioratibus, propter fructus, & est
vulgare.

Rursum si filius emancipatus, &
simul pater agant de nobilitate, su-
stinetur amborum iudicium si cau-
sa possessoria sit, & non semel, vidi
in hoc genere causæ filium nobi-
lem, porque probo de si doze años,
y del padre ocho, y del abuelo oy-
das, iuxta nostram legem, & tamen
pater obtinere non potuit, propter
defectum possessionis, quod quidē
in nobilitate proprietaria de solar
contingere non potest.

13 Vnum nota, pone quod litigans
mortuus est, relictis quatuor filijs,
vnus duntaxat instantiam secutus,
paternam litem finiuit, an possint
reliqui, pedir sobrecarta desta exe-
cutoria, tene quod sic, quia est indi-
uidua, & realis: rex expressus iuncta
glos. verbo, negotiorum gestorum,
in l. qui aliena. §. fin. ff. de nego. ge-
stis, facit titulus, cum l. i. & ibi glos.
verbo, patrocinari. C. si in commu-
ni eademquæ causa, in integ. rest. &
titulus, & l. i. & 2. ff. si vnus ex plu-
ribus appellauerit.

Vltimò pro complemento nota

quod quando filius, & pater ambo
agunt de nobilitate possessoria, quia
emancipatus, non fit cumulati acto-
rum, quia est in vtroquæ diuer-
sa ratio vti diximus, secus si agunt
de nobilitate de solar, propter ea
quæ diximus glos. 42. numer. 1. nec
enim ista nobilitas de solar, amplius
quam semel competere potest, vt
ibi, ideo est locus tex. in l. si vsum
fructum. §. fin. ff. de lib. causa, ibi (aut
enim coniungenda vtrorumq; iudicia sunt,
aut differenda causa filij, donec de ma-
tre constet.

Notabilia ex glos. 41.

- 1 Statut legi referenti aliam, licet non ex-
tet.
- 2 Agitur de relato, & referente.
- 3 Si princeps in privilegio faciat mentionem
de alio eidem concessio presumitur præ-
cessisse.
- 4 Si iudex condemnat aliquem ad soluendum
par caponum sicut antecessores fe-
cerunt, eo modo tenetur.
- 5 Instructio episcopi faciens mentionem de
presentatione probat presentationem.
- 6 Contestatio relata in sententia presumitur
precessisse.
- 7 Fideiussor debiti quod reuera non appa-
ret, tenetur.

Y no concurrere la
negligencia del concejo de que haze
mencion la pragmati-
ca de Leon.

Glos. 41.

Esta pragmática de Leon, hecha
por el señor Rey don Henrique
el ter-

el tercero, que refiere la negligencia
del concejo no la ay, ni sabemos que
contenia, ideo videbatur non esse
curandum de his verbis, sed tamen
aduerte quod quando vna lex facit
mentionem de altera lege, quæ non
reperitur, quod adhuc statur legi re-
ferenti, & relatæ, tex. in l. admonen-
di. ff. de iur. iur. vbi Bartolus notat
ibi, quod si priores ciuitatis faciant
legem, quod quilibet soluat colle-
ctam infra decem dies sub pœna
quadrupli secundum formam sta-
tuti, quod non reperitur, quod nihi-
lominus dict. lex obseruatur, quia
habet claram decisionem.

Ratio huius est, quia verba rela-
ta ad instrumentum, probant sicut
ipsum instrumentum, authen. si quis
in aliquo documento. C. de edendo.
& quia illa dispositio legis continet
decisionem perfectam, ideo susti-
nætur, & non est mera relatio.

Alias referens nihil magis probat
quam relatam. d. authen. si quis, &
in authen. vt spõsalitias largitas. §. &
hoc insuper, collat. 31. facit quod di-
cit Bartolus in l. i. hum. 13. ff. si certis
petis. quod si testis dicat Titium mu-
tuasse 500 centum, sicut continetur
in quodam instrumento, quod hoc
dictum non probat nisi appareat de
instrumento, & dicit Bald. in l. alia.
C. de his quibus vt indig. vers. si au-
tem veritas, quod si quis cõfiteretur fa-
ctum, quia ita continetur in instru-
mento, quod non valet confessio, si
non valet instrumentum, ratio est,
quia falsa demonstratio circa rem
non existentem inducit defectum rei

substantialem. Dinus, & Barto. in l.
si sic. §. 1. ff. de legat. 1. item quia vbi
nullum est substantiuum, non con-
gruit relatiuum, glo. 1. in. c. 1. de fid.
instrument. ite quia qui vult probare
relationem, debet probare duos
extremos, terminos, & vtrumq; ve-
rum, referentem, & relatum. Irmo-
centius in. c. inter dilectos, de fide
instrum. Bald. ita tenet ibi, pro qui-
bus est tex. in l. in testamento. C. de
condit. & demonst. & quod tradit
Barto. in dict. l. si sic. §. 1. quod si co-
mes concessit ecclesie quidquid ha-
bebat in tali loco, quod nihil ope-
ratur talis concessio, nisi de iure co-
cedentis appareat per tex. in dict. §.
1. Ias. ibi adducit multa, num. 18. &
19. & miratur Paulum de Castro qui
istud habuit de facto, & non memi-
nit Bartolum.

Et quamuis hæc ita se habeant ad
nostrum propositum etiam si non
appareat de pragmática regis Hen-
rici, adhuc tamen aduertendum est,
ad hanc negligentiam, de qua in no-
stra lege, si se hazen los repartimien-
tos con negligencia, y las matricu-
las con descuydo, dexando a algu-
nos por hijosdalgo no lo seyendo,
o por miedo, o por ruego, o por
otro respecto alguno, diximus glos.
34. nec multum curandum est, in
hoc casu de relato, & referente iux-
ta ea quæ diximus, quia sufficit quod
lex faciat mentionem perfectam &
absolutam de hac negligentia, & est
iudicandum secundum hæc legem,
quæ continet decisionem perfectam
licet non constet de lege Henrici, ex
dicta

dicta. admonendi, & Barto. ibi & quæ diximus num. 1.

3 Inde si princeps in privilegio Titio dato, facit mentionem alterius privilegij eidem Titio antea concessi proculdubio credendum est, præcessisse tale privilegium, glo. in. c. si Romanorum. 19. dist. sequuntur ibi Dominicus, & Cardinalis Iacobinus de sancto Georgio in authent. si quis in aliquo documento, Innocent. & Felinus in. c. inter dilectos, de fide. instrumen. Boerius decisi. 247. num. 9. post alios plures quos ipsi allegant, idem glo. in. l. lege obviare, de verbo. signifi. Bald. & Albericus in. l. i. C. de episcop. & clerici. dummodo tenor prioris privilegij ex referente intelligatur, facit quod tradit Bartol. in. l. demonstratio. §. quod autem. ff. de conditionib. & demonstra. & est elegans declaratio ad dictam authent. si in aliquo documento, ut procedat in tabellione non in principe, ita distinguit post Baldum in additione Speculari, tit. de instrumentorum editione, & fide, & post Iasonem in dicta authent. si quis in aliquo documento, Menchaca de succes. creatione. §. 26. num. 26. qui in numeris præcedentibus multa de principe, & lege & fide eorum congetit ibi vide, & glof. 2. supra num. 20. vbi latè de principe, & quatenus ei sit credendum, & ita plane obseruanda nostra lex est in his verbis, & est aduertendum ad negligentiam ex his quæ diximus hic & glof. 34.

4 Inde est, quod si iudex condem-

nat aliquem ad dandum par caponum, quot annis pro ut antecessores alicui soliti sunt dare, quod ista verba non faciunt conditionem, ita tenet Bart. in. l. eum qui. §. Iulianus. ff. de constit. pecunia. quia prædicta clausula continet expressam decisionem, nec consistit in mera relatione, ideo condemnatus tenetur dare singulis annis par caponum, quia hoc non consistit in mera relatione facit. l. penult. C. de instit. & substit. Dinus in. l. sciendum. C. de commi. & contrah. stipulat. facit gl. in. c. quoniam Abbas. de officio delegati, & quod tradit Lanfrancus in. c. quoniam contra. de probat. ver sic. secuntur instrumentorum editiones, & vide copiosam remissionem in tractat. nostro de expensis & melior. c. 4. à num. 32. vbi latissime.

Item quod si iudex dicit in sententia viso libello, & litis contestatione, probatur ea interuenisse quauis alias non constet. glo. in. c. dudum, versi. prohibemus, & ibi Abb. de decimis, item in dicto. c. quoniam contra, & in. c. bona. de electione, & in cap. in presentia. de renunc. & notatur in. l. sciendum. de verbo. vbi de solennitate interna, & externa præsumenda, vel non.

Et adducitur ad dubium, quod si aliquis in instrumento fideiussionis dixit, Ioannes Pater Mariæ tanquam principalis debitor promisit ei dare in dotem mille ducatos, pro ut in instrumento super hoc confecto continetur: pro quo ego Ioannes fidei iubeo, quod tenor licet de illo

illo instrumento non constet Bald. in. l. i. C. de dotis promissione, Palatius Rub. vbi supra, num. 4. ergo in nostro casu plurimum est aduertendum ad negligentiam communitatis, ut ex ea destruatür quæ sita possessio, & erit sufficiens decisio nostræ legis, licet de alia non constet.

Notabilia ex glof. 42.

- 1 *Reservatio quid præstet in his causis possessorijs, & quod differt à silentij impositione.*
- 2 *Reservatio nihil attingit expressa sed illa modificat.*
- 3 *Verba confirmo, infirmo, important condemnationem, & absolutionem, diffinitiuam.*
- 4 *Reservatio est exceptio quæ confirmat regulam exclusivam in non expressis.*
- 5 *Suspensio conditionalis, vere est cumulatio petitorij.*

Quedando reservado

el derecho de la propiedad.

Glof. 42.

DE reservatione proprietatis quæ ratione sit inducta, quid præstet, & quod aptetur frequentius ad possessorias causas, vel proprietarias, quæ descendunt ex possessione, ut in casu. l. 2. tit. 21. par. 2. & l. 7. isto. & legis nostræ, de quod silentij impositione, & quod habeat locum in causis proprietatis de solar, diximus supra gl. 38. & gl. 8. §. 1. nu. 16. & glo. 12. nu. 10. vbi hæc verba explicuimus.

Et nota & tene mente quod reservatio nihil attingit expressa, sed illa

modificat Bal. in. l. item labeo. ff. familiae ercisc. post Iacobum de Belouisso, & glof. ibi Angel. consil. 27. & consil. 280. Paul. de Castr. consil. 142. quem allegat Decius, quem vide consil. 283. vbi alios allegat, & hos omnes omisit Grammat. decif. 66. num. 5. vnde pone, que intencasse possession y propiedad condicionalmente, y la propiedad de solar y descendencia, ante alcaldes, o obtuuisse en entrambas cosas, los oydores confirman la posesion, reuocan en lo del solar y descendencia, hoc est en la propiedad, quæ confirmatio, aut infirmatio est de iure, cõdemnatio, vel absolutio, diffinitiva ex Bald. qui hoc tenet expresse in. l. præstes. C. de senten. & interlo. num. 2. post glof. ibi, y reuocando reservan en quanto a la propiedad, certe ista reservatio, en quanto al solar, y descendencia, nihil valet, tum quia reservatio non attingit expressum in sententia, tum quia esto de solar y descendencia, est ius reale, & naturale, ut sepius diximus, quod amplius quam semel contingere non potest, iuxta tex. in. l. & an eadem. §. i. ff. de except. rei iudicatae, ideo illa reservatio, nihil omnino operatur respectu del solar y descendencia: & esset aperta contrarietas condenar y referuar en el derecho, quod amplius quam semel contingere non potest ex ratione expressa à Iurisconsulto in. d. l. & an eadem. §. 1. & ita est contrarietas expressa ex Decio, & Grammatico vbi supra.

4 Et quia ista referuatio præterea quod non potest attingere expressa, est plane exceptio, quæ confirmat regulam exclusiuâ in non referuatis, & expressis. l. quæsitum. §. deniq; vbi Barto. ff. de fundo inst. gl. & tex. in auth. de non alienand. §. vbi autem. c. 2. vbi Abb. de cõiugio leproforû, Angelus. conf. 289. & cõf. 239. Romanus. conf. 239. vbi autē nihil separatū reperiri potest. ab expresso, nihil intellige referuatum, vt in nostro casu.

5 Nec potest dici, quod sententia potest habere hunc sensum, scilicet, que per la suspension no se pudo tratar de la casa de solar, y así que la sentēcia solo quiere que en este juyzio se trate de la posesion no suspendida, y q̄ no toque la propiedad suspendida: hoc enim est friuolum, quia suspensio illa conditionalis, vere est cumulatio iure cognita petitorij & possessorij, vt glof. 11. à num. 29. & ita intelligo istam referuatiōnem in casu proposito, esse verbalē sine effectu: positam solum ad demulcendas aures litigatoris, quasi perfractio capitē de vngar ossa.

Notabilia ex glof. 43.

- 1 *Hæc clausula continet decretum irritans, quod annullat actum, & inducit formā.*
- 2 *Clausula stans per se, & à nullo regitur, determinat omnia.*
- 3 *Clausula in principio, in medio, in fine posita, an determinet omnia?*

Y si de hecho, &c. que

la tal sentēcia, o priuilegio no vala.

Glof. 43.

Hæc clausula, quod excludat la hidalgua de solar, & quod habeat decretum irritans, & annullet actum, & inducat formam substantialem, à qua non sit recedendū, diximus supra glof. 19. num. 7. & 8. & 9. & ibi hæc ipsa verba explicamus.

Et quia hæc clausula ponitur per se & à nullo regitur, posita absolute determinat omnia præcedentia, quæ dicta sunt de probatione nobilitatis, quia illa non habent particularem determinationē, diximus late in diuisione supra nu. 26. cum se q. & præter ibi adductos vide Mier. 2. par. cap. 12. num. 13.

Et quia ponitur in fine omnium capitulorum, quæ pertinent ad probationem nobilitatis, determinat ea omnia, diximus supra in diuisione, num. 25. vt ex his videas, quod nullum aliud genus probationis sit admittendum, quod nota ad ea quæ diximus glof. 19. num. 7. & seq.

Notabilia ex glof. 44.

Executorias de hidalguias quales de mala data.

Quis modus seruandus sit in reformando has sententias.

Y en quanto a las sententias y cartas executorias, que son dadas desde quinze dias del mes de Septiembre del dicho año de sesenta y quatro a esta parte.

Glof. 44.

Hæc verba explicuimus supra glof. 2. vbi egimus, de la mala data de los priuilegios, ibi vide latius

1 tius, de hoc anno, mense, & die, iubeat, ergo nostra lex aduertens ad ea quæ diximus ibi, *Que todas las executorias libradas desde este dia, hasta la data de nuestra ley, y aunque sean de tres sentencias de Alcaldes y Oydores, confirmatorias, o reuocatorias, que se traygan a esta Audiencia y se reuean: y lo mismo las executorias deste tiempo, con una o dos sentencias, de que no se aya apelado, o si se apelo, no se suplico de la de vista: y en fin no se acaba el juyzio por tres sentencias,* y porque las mas deftas eran en possession general, con las dos possessiones, ibi. *(Otro si, en quanto a las que fueron dadas del dicho tiempo a ca,)* deinde assignatur modus 2 qui seruandus sit à iudicibus, scilicet, à Senatoribus, circa reformationem harum sententiarum, vt hi in quorum fauorem sunt lata compareant cum ipsis intra quinquaginta dies, & hoc vsquē ad versiculum, *(y otro si mandamos y ordenamos, que en caso que qualquiera concejo que ouiere sido emplazado) vbi datur facultas aduocato fiscali, vt has causas in se suscipiat, si communitas ad esse nollit.*

Notabilia ex glof. 45.

- 1 *Desistente communitate, aut non proficiente causam, fisci aduocatus expensis communitatis prosequitur causam.*
- 2 *Fisci aduocatus non potest mittere questores expensis communitatis, vulgo diligencieros, si communitas fecit suas probationes, nisi colluserit communitas.*

gencieros, si communitas fecit suas probationes, nisi colluserit communitas.

Que esto no embar-

gante el dicho nuestro procurador fiscal prosiga la causa.

Glof. 45.

Est hoc lege decifum, vt si mota 2 semel lite super nobilitate contraparticularem, communitas causam deferat, aduocatus fisci causam prosequatur expensis communitatis ipsius. l. 13. hoc. tit. & lib. & sic quotidie: attamen illa lex ita demū, id concedit fiscali aduocato, si communitas nullas in causa fecerit probationes, factis enim probationibus tuto quidem potest desistere. d. l. 19. ibi. *(Lo qual mandamos que se haga así, si el Concejo no ouiere fecho prouança, y se apartare del pleyto, las diligencias no se fagan a su costa,)* Quod ego tamen intelligo, nisi communitas colluserit, quod frequentius fit, tunc enim rectē, se conceden diligencias al fiscal, collusio autem parebit, ex his quæ diximus supra glof. 43. à nu. 9. & suberit iudicantis arbitrio, qui ex varijs circumstantijs mouebitur, & ita obrinui ex hac causa in quadā causa, quæ adhuc hodie pendet, & embie diligenciero a costa de los Concejos que se auian apartado, hechas por ellos prouanças.

Notabilia ex Glof. 46.

- 1 *Agitur de. l. 39. tit. 10. part. 3. & l. 17. tit. 11. lib. 2. ordinam.*

ZZ 2 Publi-

- 2 *Publicatis attestacionibus non sunt testes recipiendi super eisdem articulis aut dicto contrarijs.*
- 3 *In causis status matrimonialibus, et criminum deficit hęc regula.*
- 4 *Causa nobilitatis est causa status.*
- 5 *In causis nobilitatis non erant recipiendi testes super eisdem articulis, aut directo oppositis.*
- 6 *Quacumque noua circumstantia nouum facit articulum manente etiam eadem causa.*
- 7 *Noua facultas probandi de nouo reperta sufficit pro nouo articulo.*
- 8 *L. 39. unde habuerit originem.*
- 9 *L. 39. procedit solum in sui dispositione de equitate.*
- 10 *L. 39. procedit presumpsiue, & nō excludit res veritatem.*
- 11 *L. 39. non habet locum in procuratore.*
- 12 *L. 39. est exorbitans à iuris civilis regulis.*
- 13 *L. 39. raro est admittenda, & solum ubi veritas exuberet.*
- 14 *L. 39. potest videri correctā ex dicta. l. 17.*
- 15 *L. 39. occasione ipsius iudices grauiter peccare possunt.*
- 16 *Adducuntur rationes, quibus dicta. l. 39. potest videre correctā.*
Correcta ratione legis lex correctā cęsetur.
- 17 *Disposita ad adimendum non debent contrarium operari.*
- 18

No embargante que

este hecha publicacion de las prouanças en la causa principal.

Glos. 64.

- 1 *L. 17. tit. 11. lib. 2. nouæ recopillar, quæ est noua lex in casu speciali, scilicet, in causis nobilitatis diposi-*

tum est, non esse publicatis attestacionibus recipiendos testes super eisdem articulis, aut mutuo contrarijs, at vero. l. 39. titulo. 16. parti. 3. que est antiquior lex cum iuramento, quod facultas de nouo adueniat, ad probationem faciendam admittit productionem testium super eisdem, articulis, aut directo oppositis, quæ lex desumpta videri potuit ex his quæ tradit Abbas, in capit. pastoralis, de exceptionibus, numero. 4. occasione harum legum quesitum est, an in causis nobilitatis correctā possit videri dicta. l. 39. ex particulari occasione, scilicet, periurij, vt illa inquit, quod in causis nobilitatis frequentissimum est.

Pro explicatione breuiter dicendum est in Hispania decisum esse non esse recipiendos testes publicatis attestacionibus, super eisdem articulis, aut directo contrarijs, scilicet, ne detur occasio periurij, id quæ. l. 5. titulo. 6. lib. 4. nouæ recopilat. & rursus. l. 4. & 5. titulo. 9. lib. 4. eodem, quamuis enim glossa in clementina. 2. de testibus, referat contrarias opiniones inter canonistas, & legistas, tamē ea cōcertatio ociosa est, vtroq; enim iure cōstitutū, id est, ne testes admittantur ad probandū publicatis semel attestacionibus super eisdem articulis, aut directo oppositis nec est locus dubitationi, quod patet ex dicta clem. 2. de iure canonico, & in authē. de testibus. s. si vero deducens, de iure civili, idq; sentiunt Imola, & Felin. in. c. fraternitatis. de testibus.

Rur-

Rursum etiam si isthuc vniuerse vtroq; iure constitutum sit, particulari tamen ratione, & iuris dispositione obtentum est, vt in causis status, matrimonialibus, & criminum cesseret regula illa vniuersa, & possint recipi testes super eisdem articulis, aut oppositis, idq; publicati semel attestacionibus, quod tamen ita in his causis constitutum est propter rei periculum, & magnitudinem negotij, de quo agitur, patet ex. c. sicut ex literis. de sponsalib. vbi Abbas, & in. c. series. de testibus, & in causa status est. text. in. c. presens. 20. q. 3. & ita in causa status, & matrimonij resoluit Felinus. d. c. fraternitatis. nu. 8. post Bart. in. l. 1. §. vltimo, num. 3. ff. de quæstionibus, & ita nouissime resoluit post multas allegationes Couarrubias practicar. quæsti. 18. num. 6. versū. illud vero. Rursum præmittendum est antequam in publicum prodirent leges nouiter cōpillatæ, maximum dubium fuisse an in causis nobilitatis publicatis semel attestacionibus essent recipiendi testes super eisdem articulis, aut directo oppositis, vt non reciperentur suadebant dicta. l. 4. & 5. quæ in veteri ordinamento scriptæ erant, itē ius commune, civile & Pontificium, scilicet in dicta clem. 2. & in dicto. s. si vero, at vero vt reciperentur, suadebat quia causa nobilitatis merito videri poterat causa status, causa autem status matrimonialis, & criminis contrarium admittebāt glo. in. l. non distinguemus. §. idem Iulianus. ff. de arbitris. vbi hæ tres

causæ æquiparantur, cum ergo in causis matrimonialibus, & ciminū, imo cum in causis status particulari iuris ratione decisum sit, vt testes ad probationem earum rerum admittantur, quæ in priori instantia probandæ erant, idem dicendum est in causis status, scilicet in causis nobilitatis, cum hæ causæ sint status. l. ingenuum. ff. de statu homin. vnde & in Senatu Granatensi, & in Pintiano, passim in hac re in diuersas itum est sententias, de Granatensi refert. D. Dida. Couar. vbi supra, de Pintiano hoc nostro Senatu scribit Matienço in suo dialogo relatoris. c. 51. part. 3. ad fin. idq; vniuerse, hæc iuris perplexitas, hæc iudiciū diuersitas, coegit, vt noua lege edita constitutum sit, in causis nobilitatis licet status vetera iura obseruaretur, ita vt super eisdem articulis, aut oppositis publicatis semel attestacionibus, amplius testes non reciperentur, hæc fuit, & dubitandi, & decidendi ratio ad dicta. l. 17. adde periurij quorum in hac parte, vt in reliquis iuris partibus occasio manifesta erat.

Cumque hoc ita salubriter constitutum esset, tota cura, & diligentia aduocatorum eo cōuersa est, vt novos facerent articulos, addita aliqua qualitate, vel circumstantia temporis, loci, personarū aut facti, idq; addebant veteri causæ, ita vt noua circumstantia faceret nouum articulum, veteri causā nō mutata: iuxta traddita late per Bartolum, & Baldum, in. l. per hanc. C. de temporibus appellat. & quod tradit. Ab-

ZZ 2 bas

bas in. c. fraternitatis. de testibus, vt etiam si tractetur eadem causa, si tamen allegetur noua circumstantia, vel qualitas respectu, vel loci, vel temporis, vel personæ, quæ (etiam si omnino non mutetur causa,) tamen qualificatur: addita noua circumstantia, articulum faciebat nouum, nouamque probationem, ex tex. expresso ad hoc in. c. cum causam, lo ultimo de testibus, vbi quod si materia antiqui articuli repetitur, quia subijcitur necessitati probandi aliquo addito, recipitur probatio cum autem frequentius, nec occurrat allegatio noua, nec vlla de nouo circumstantia tunc non poterat occurrere ad dictum. c. cum causam.

Ac tunc quidem tota die occurritur, (*ne quid intentatum omittatur*) ad dictam. l. 39. obseruata forma illius legis, & fit iuramentum, quod testes qui fuerant producendi in prioribus instantia de nouo, veniant ad notitiam, quo vno remedio admittuntur ad probationem super eisdem rebus, & articulis, cum enim facultas probandi de nouo se se offerat, etiam respectu articuli, qui fuerat adductus in priori termino admittatur iure communi probatio publicatis attestacionibus, & elapso prioris termino, quia idem semper reputatum est, vel quod de nouo superueniat probatio, vel quod de nouo superueniat probationis noua facultas, quæ antea nesciretur, testis enim de nouo repertus denuo accipiendus est, super eisdem articulis. c. vt circa. de electione lib. 6. Abbas

in. c. pastoralis. de exceptioni. nu. 4. vers. adde quartam, vide omnino allegationem Roderici Xuarez quin tam, & melius copiosius Cardinalis Zabarellâ in cle. constitutionem, de electio. num. 3. vbi multa allegat ad propositum, quæ non adduxit Rodericus Xuarez vbi supra, omnes tamen disputant quæstionem in exceptionibus non dilatorijs, sed peremptorijs: vt facultas probationis de nouo oblata, scilicet, testis de nouo repertus tribuat causam nouam probationis, & sit veluti nouus articulus, etiam publicatis attestacionibus: omnia autem habent fundamentum in iure, quod scilicet idem sit vel inueniri nouam allegationem, vel nouam probandi facultatem, vt noua facultas probandi faciat nouum articulum, etiam publicatis attestacionibus.

Sed quia dict. l. 39. requirit præter nouam facultatem probandi ius iurandum, hoc item requirebat Bartolus, in authentica qui semel. C. de probat. & Angelus requirebat item hoc iuramentum in authent. de testibus. §. quoniam vero ex quibus proculdubio desumpta est, prædicta. l. 39. quod probat Rodericus Xuarez vbi supra.

Lex autem illa partitæ procedit de æquitate cum habeat iuris regulam contra se, qua publicatis semel attestacionibus non sunt amplius recipiendi testes super eisdem articulis, & tenet expresse Cardinalis vbi supra, nu. 8. ibi, (*pater quod distinctio præcedens, procedit de æquitate*) indenon est admittenda nisi in casu in quo exuberet

beret æquitas, ex quo fit, quod si facultas hæc probandi, quæ se latuisse asserit litigator, forte resultet ex probationibus antiquis, vel ipsius, vel aduersarij, nulla fides habetur probationi ea occasione factæ, quæ de nouo oblata sit, cum reperiat iã olim agnita, tempore quo produci poterunt illi testes præsumitur enim non ignorasse, quod iam olim scire debuit, aut poterat scire si inuestigasset, diximus late de hac præsumptione supra gl. 4. num. 24. & 25.

Item prædicta. l. 39. procedit præsumptiue, quia cum ignorantia præsumatur nisi probetur scientia. l. verius. ff. de probat. & diximus dicta glof. 4. num. 26. & sequentibus facile creditur asserenti se ignorasse. l. quæro. ff. de edit. edicto. ideo facile hæc præsumptio excluditur si ex aduerso aliquo modo probetur scientia etiam præsumptiue, quia facile duæ præsumptiones contrariæ eliduntur. l. diuus cum sua gl. ff. de integ. restit. quod si aliquæ probationes adducantur per quas excludatur ignorantia, scilicet, quod olim viderit eos testes præsentis, & allocutus sit, quos modo se de nouo reperisse cum iuramento asserit proculdubio admissi, tales testes fidem non faciunt, quia ista iura præsumptiua facile eliduntur, diximus supra gl. 6. §. 1. nu. 26. & 27. & debuit iste indagare, & inquirere diligenter, vt ait Cardinalis vbi supra, vnde est locus præsumptioni, quod scire nolens habetur pro sciente. d. glof. 4. num. 25.

Tum etiam dicta. l. 39. videns repositam in coniecturis addidit ius iurandum, non deferunt autem qui censerent omnino non esse tale ius iurandum admittendum propter metum periurij, Speculator, tit. de except. in principio, nu. 4. ex Bernardi opinione in dict. c. pastoralis, existimat tale iuramentum omnino non esse admittendum, si fiat a procuratore, quia procurator, vere id præstare non potest, cum scientia illa consistat in pectore alieno, & peiret aperte si iuret, idque est omnino tenendum, id enim negotium ad dominum pertinet non ad procuratorem: ita tenet Cardinalis vbi supra. Sed adhuc non desunt qui existiment nec ipsum dominum fuisse audiendum cum iuramento, propter metum periurij Cõpostellanus in. c. quod sicut. de electione, Antonius de Butrio, in. c. cum. M. de constit. vers. aduerte tamen, Ioannes de Imola, in. l. quando, la vltima. ff. de acquiren. hæred. subdunt rationem, quia quod steter iuramento partis est regula exorbitans. c. quæ a iure, de regul. iur. lib. sexto, ergo non est facile recedendum a iuris regulis occasione dict. l. 39.

Ex quibus omnibus, & quia dicta. l. 39. procedit de æquitate, & quia est exorbitans a iuris regulis, vt diximus, existimo, & ita assererem affirmo, quod non est admittenda nisi in causa summæ æquitatis, vbi nulla nec præsumptio, nec suspicio sit periurij, erga litigatorem, nec subornationis erga testes, producē-

dos, & postquā facile admissi sint, in decisione tamen causarum existimo, & suadeo esse plurimum aduertendum, quā quantavē fides, sit habenda testibus productis occasione illius legis, quia antequam pronuncietur esse recipiendos plurimū aduertēdū est ad causam de qua agitur, & ad causę varias circumstācias.

14 Immo ex his poterit videri dict. l. 39. correctā per dictam. l. 17. quia noua hac lege id solū statuitur prædictas leges quæ prohibebant attestacionibus publicatis, recipi testes super eisdem articulis, aut oppositis, habere locum in causis nobilitatis, non vero negat, probationem de nouo repertā non esse admittēdam, quod alijs legibus erat constitutum, vt diximus, & quanuis ita dici possint, existimamus cordatos iudices recte facturos si raro admitterint eam legem, in his nobilitatis causis, admittenda enim sicubi lex sit, admittenda est vbi exuberet æquitas, nullaque nec periurij, nec subornationis suspicio sit, cauereq; debent iudices ne propter occasionem apertam, vltroq; periurij oblatam ob iuris iurandi contemptam religionem acerbissimas aliquando ipso Deo vltore luant poenas.

16 Suttamen quibus merito videri potest correctā prædictā. l. 39. per dictam. l. 17. & primum, quia cum dicta. l. 39. cum iure iurando permiserit nouam probationem veteris articuli, merito potest videri dict. l. 17. correxisse dictam legem partite imens periurium quasi aperte di-

xisset, quanuis, dict. l. 39. permiserit probationem veteris articuli cū iuramento, quia vero in causis nobilitatis periuria præsto sunt prohibemus receptionem testium ad probandos veteres articulos, ne periuria multiplicentur nō solum in testibus, verum etiā in litigatore: verba enim illa dictæ. l. 17. ibi (*y por que en los dichos pleytos conuene y es mas necesario por euitar muchos perjuros*) non sunt referenda solum ad periuria testium sed ad periurium etiam litigatoris occasione dictæ. l. 39. quæ iuramentum exigebat.

Quæ ratio corroboratur ex eo quia. d. l. 17. edita, & lata est à principe, qui probe notat decisionem d. l. 39. cum princeps habeat iura in pectore. c. 1. de constit. lib. sexto, cū ergo viderit dictam. 39. permittentem secundam attestacionem eiusdem rei, publicatis semel anti quis attestacionibus. idquē cum iure iurando, & id ipsum prohibuerit in dicta. l. 17. idquē addita ratione ne periurij pateat occasio, merito videri potest correctā, dict. l. 39. per dictam. l. 17. duplex enim occasio peierandi suberat ex dict. l. 39. & in testibus & in litigatore.

Præterea si dicta. l. 17. nō exclusisset casum contentum in dicta. l. 39. sed solum decidisset, quod veteri iure erat decisum, lex certe ociosa esset, cum autem ociosa non sit, nequē esse debeat aliquid noui eam decidisse intelligendum est, idq; ex ipsamet lege intelligere oportet ex dictis verbis (*por euitar muchos perju-*

ros)

ros) ex quibus verbis coacta ratione intelligere oportet, periurij esse obuiam dicta. l. 17. reiecit ergo occasionem periurij, quæ resultabat ex dict. l. 39. nam si occasio illa peierandi remaneret intacta, non esset abunde sublata occasio peierandi.

Præterea ex Cicerone pro Aulo Cæcinnā non verba legis, sed res ipsas meditari oportet, propter quas verba in legem coniecta sunt, quia tam ex mente, quam ex verbis constat sensus legis. l. nominis, & rei. §. verbum. ff. de verborum sig. c. intelligentia, eodem, cum igitur cōiecta sint in dictam. l. 17. ea verba (*por euitar muchos perjuros*) oportet meditari res propter quas addita sunt, hæ autē res, periuria sunt, de quibus in. d. l. 39. ergo sublata occasione peierandi, sublata est dict. l. 39. correctā enim ratione legis lex ipsa correctā remanet, glossa celebris in. l. i. verbo, prouidentia. ff. de legit. tuto. quam ibi ad hoc notat Bar. & cōmendat Imola, in. l. si vero. §. de viro. ff. solut. mat. num. 12. Alex. in. l. si conuenerit. ff. de reiud. num. 8. Iaf. in. l. posthumo nato. C. de bon. pos. cont. tabul. num. 18. vbi varie allegat, & multa adducit Decius ibi num. 8. facit. c. translato. de constit. & c. miramur. de seruis non ordinādis. c. à multis. de arato, & qualitat. l. adige. re. §. quanuis. ff. de iure patronatus.

Præterea si dicta. l. 39. non esset correctā frustra esset. d. l. 17. decisa, quia cum legislator voluerit rejicere periuria, ea certe magis admissa reperirentur, cōtra regulam tex. in.

l. legata inutiliter. ff. de adim. legat. cū vulgatis, præterea facultas de nō uo reperta ad probandū reuera non est nouus articulus, sed probatio veteris articuli, quæ generaliter est prohibita in. d. l. 17. ergo generaliter intelligendū est, sublata omnem occasionē, probationis per veteres articulos, in causis nobilitatis, cū autē qui totū dicit nihil excludat. l. qui ducēta. ff. de reb. dubijs: patet veteris articuli probationē inductam in dicta. l. 39. esse sublata ex. d. l. 17.

Præterea & vltimo. d. l. 17. est posterior & cōtinet causam nobilitatis particulariter, at vero dicta. l. 39. est prior & continet omnem causam generaliter, ergo derogata est, quia speciale posterius derogat generalitati priori, tex. in. c. 1. de rescriptis, vbi latissime idquē etiā si de generalitate nulla fiat mētio, vt ibi patet, & in gl. magna, ibi, communiter recepta, ergo. l. 39. derogata est, per dictam. l. 17. & vtiliter explicatur hæ leges, tu amice lector videris cui scripta expendere liberum est, vtinam æquē, pariter & doctē.

Notabilia ex gloss. 47.

- 1 Sine testimonio pignorationis non constat iudicium super nobilitate intentatum a priuato.
- 2 Pignoratio debet fieri in actu qui distinguat nobilem a plebeo.
- 3 Interdicta dantur possessoribus, ita demum si realiter perturbentur.
- 4 Si ex verbali perturbatione sequatur realis inquietatio, sufficit verbalis.
- 5 Confessoria & negatoria sustinentur ex verbali perturbatione.

- 6 Interdictum super confessoria, aut negatoria requirit realem perturbationem, 24 Quod non valeat iudicium quod pignus non sit plebeium, an debeat opponi ante litem contestatam.
- 8 In his causis non admittitur remedium. l. diffamari. 25 Adducitur Baldi opinio quando consensus conseruet iudicium.
- 9 L. diffamari trahitur ad omnes causas, & num. 10. quod particularem rationem obtineat in causis status. 26 Iudex alias habens iurisdictionem, potest prorrogari, secus si non habeat iurisdictionem.
- 11 L. diffamari in sua verbali inquietudine habet realem perturbationem. 27 Exceptio incompetencia an possit opponi, etiam si prohibeatur.
- 12 Nostra. l. requirit pignus, ideo non est locus. l. diffamari. 28 Agitur ad. 4. tit. 17. lib. 4. ordinam.
- 13 L. diffamari pessime adducitur ad partem affirmatiuam questionis, de successore agente ad successionem viuo possessore. 29 In causa appellationis, an possit oppodi de pignore.
- 14 In questione illa an successor viuo possessore agere possit ad successionem maioratus referuntur authores: viriusque opinionis. 30 Secura appellatio suspendit prius iudicium usque ad publicationem.
- 15 Sustinetur iudicium illud si sit aliquod presens ius, & adducuntur iura. 31 Iudices appellationis quomodo agant de pignore.
- 16 Dubitatio inter doctores est de mero iure futuro.
- 17 L. diffamari ex ratione sua habet generalem decisionem.
- 18 Ratio generalis legis specialis facit legem generalem.
- 19 In causis priuilegiarum necessaria est perturbatio realis.
- 20 Los moriscos que dizen son Christianos viejos desde la expugnacion de Granada y entonces conuertidos, quo modo agere possint, & an contra aduocatum fisci.
- 21 An pignus procuratum ad agendum in iudicio, impediatur ipsum iudicium.
- 22 Vnicuique licet procurare sibi litem, ut à lite liberetur.
- 23 An si communitas capiat pignora priuato, & priuatus prouocet ad iudicium, an

liceat poenitere, & an restituatur.

24 Quod non valeat iudicium quod pignus non sit plebeium, an debeat opponi ante litem contestatam.

25 Adducitur Baldi opinio quando consensus conseruet iudicium.

26 Iudex alias habens iurisdictionem, potest prorrogari, secus si non habeat iurisdictionem.

27 Exceptio incompetencia an possit opponi, etiam si prohibeatur.

28 Agitur ad. 4. tit. 17. lib. 4. ordinam.

29 In causa appellationis, an possit oppodi de pignore.

30 Secura appellatio suspendit prius iudicium usque ad publicationem.

31 Iudices appellationis quomodo agant de pignore.

Por ende mandamos,

que de aqui adelante los dichos alcaldes no den ni libren cartas de emplazamiento, ni escriuano alguno de las de a librar contra ningun concejo sobre causa de hidalgua, sobre posesion, ni sobre propiedad salvo si le vuiere ya prendado el consejo por pechero al que se dize hijodalgo.

Glof. 47.

X his verbis nostræ legis dimanauit, el testimonio de prenda, quod quotidie presentatur in actis cum primo libello, super quo se fundat lis, quod quidem testimonium fundat causæ cognitionem, & sine ipso non potest constare

stare iudicium super nobilitate, patet ex litera nostræ legis paulo inferiori ibi (y si de otra guisa se dieren que no vala) (hec enim clausula inducit formam substantialē, vt diximus supra gl. 18. nu. 8. & 9. quod quidē intelleximus supra gl. 11. nu. 62. & 70. scilicet, quando particularis prior prouocat ad iudiciū, quia si aduocatus fiscalis, & cōmunitas ipsum prouocent etiā de proprietate, tunc quidē ipse potest cumulare suū possessoriū, & petere declarationē ipsius, quod ibi latissime defendim⁹, quia satis tunc perturbatur, & prouocatus accedit ad iudicium, vide dicto nu. 62. & sequentibus vsq; ad num. d. gl. 11. vt verba nostræ legis quæ requirūt testimonio de præda, & sic perturbationē realem, sint intelligēda in priuato qui prior ad iudicium prouocat, non vero si prouocetur.

2 Et ista pignoriatio, vel perturbatio realis, sufficit quod fiat in actu qui distinguat nobilem à plebeio, etiā si non sit propter censum plebeiu, quod quidē late probatur ex his quæ copiose probauimus supra gl. 35. in principio, & gl. 7. per plures numeros, cū enim nobilitas, vt ibi probauimus, probetur per eū actū qui distinguat nobile à plebeio, sit profecto, vt qui turbatur in eo actu, turbetur in nobilitate, vnde testimonium de perturbatione nobilitatis, sufficit acturo de nobilitate: quia est actus proportionatus causæ, & causa proportionata actui, & vtrumq; conuenientissimū ad fundandū iudiciū, siue perturbatio cō-

tingat in tributo plebeio regali, siue cōmunitatis, vulgo, concejal, siue in officijs, siue in munere hospitij, o en lleuas, o carruage, dum tamē solis plebeis, nō vero nobilibus hæc munerata iudicantur: quia cum probent nobilitatem non agniti, agniti vero ignobilitatem, proficiunt ad causam, & ad sententiam, vt noceant, aut prosint, & est inter sententiam, & probationem, & testimoniū, horum actuum illa proportio de qua in. cap. inter dilectos. de fide instrumentorum, verbo, attestaciones, ideo fundant iudicium, sicuti & census plebei.

Et istud de perturbatione reali requisita, ad exercitium interdictorum quæ pertinent ad causas possessorias, etiam si vulgus existimet, esse particulare in causis nobilitatis ex dispositione nostræ legis in his verbis quæ interpretamur, certefalitur, quia de iure interdicta dantur possessori, scilicet retinendæ, & recuperandæ, sed ita demum si possidentes re ipsa, non verbis, in possessione turbentur: eo enim prodita sunt, ne vis fiat, quæ in verbis consistere non potest, tex. in. l. 1. ff. vti possidetis. l. vna. C. eodem titulo, Bart. in. l. si prius. ff. de noui operis nunt. 4. num. 3. & ibi Alexan. num. 22. quod tamen temperandū est, nisi ex verbali diffamatione sequeretur realis perturbatio, per Bartolum in. l. 1. ff. huius autem edicti, nu. 2. ff. vti possidetis: dominus Frācisus Sarmiento, lib. 1. c. 2. num. 7. selectarū. quæstionum, facit tex. in. l. vim facit. ff.

de vi. & vi. armat. ibi (sive faciendo) si enim dicis me nullam habere iurisdictionem in castro, & ideo homines non veniunt ad me accepturi iudicium, certe hec diffamatio, quia habet reale perturbationem sufficit ad inchoandum iudicium, & est exemplum Bartoli ubi supra, alias verbalis perturbatione non sufficit, tenet Innocentius in c. 2. de restit. in integ. ex quibus vides, quod nostra lex non multum deuiet a iuris communis regulis, quae realem perturbationem requirunt in eo est noua quod statim in limine iudicij exigit, et testimonio de prenda, cum sit esset, si postea ex processu appareret perturbatio, Alex. in d. l. si prius, nu. 17. ad finem.

5 Et adeo verum est in interdictis requiri realem perturbationem, ut id habeat locum etiam in causis, quae sunt super seruitutibus, nam etiam si confessoria, aut negatoria, & iudicium super eis sustineatur ex sola perturbatione verbali, quod notat Imola, & Alex. in d. l. si prius, ff. de noui operis nunt. nu. 18. & 19. vsq; ad num. 23. ubi latissime, & D. Franciscus Sarmiento, dicto. c. 2. lib. 1. nu. 5. & sunt iura. l. fructuario: §. sicut. ff. si usus fruct. petat. l. & si forte. §. sciendum. ff. si seruit. vendicet. l. si a te. eod. tit. l. si eo loco. §. 1. verb. & siquidem eodem. Bart. in d. l. si prius, num. 3. & plures. DD. & plura iura adduxit Alex. ubi supra, quem vide, dum tamen haec notes quae dicimus, quoniam ille diffusus rem agens, difficile ad me thodum redigitur.

6 Sed tamen si intentes interdictum

retinendam, respectu seruitutis, pro qua confessoria, aut negatoria potuisses intertate, verius est quod indiges reali perturbatione, quod latissime multis adductis defendit Alex. a dicto nu. 18. vsque ad num. 23. & tenebat Alciatus Parergon iuris lib. 3. c. 2. 1. a quo decedit D. Franciscus Sarmiento. d. c. 2. num. 5. sed non recordatur, nec destruit eius fundamenta, nec rationes Alex. & nec ipsum allegat, quamuis enim nu. 7. alleget Alex. in d. l. si prius, nu. 22. non allegat ad interdictum uti possidetis pro seruitute, sed pro alijs rebus, & adhuc Alex. in d. nu. 22. disp. quaestionem in interdicto uti possidetis pro seruitute, ita ut & ipsa quae adducta sunt a domino Francisco Sarmiento, contra se ipsum faciant, & magis approbent Alexandri, Imolae, & Alciati opinionem, ut si in hoc differentia inter confessoriam, & negatoriam pro seruitute, quia sustinentur ex verbali perturbatione, & ipsum interdictum retinende quasi possessionis pro seruitute, quod quidem requirat realem perturbationem, ita ut sit generale, & vniuersum in interdicto retinende & recuperande requiri perturbationem realem, iuxta notata in num. 3. supra, & 4. ex his videbis quam verum sit in his causis nobilitatis non admitti remedium. l. diffamari. C. de ingenuis manumissis, quia cum ex superius dictis perturbatio realis sit necessaria non sufficit verbalis de qua in dicta. l. diffamari.

Et licet decisio tex. in d. l. diffamari. trahatur ad omnes causas cuiuscunque

Glof. 47.

cunque generis indifferenter, ut latissime videre poteris apud Antonium Gabrielem lib. 2. communiu. tit. de actionibus, conclusione. 6. proprie tamen ad causas solas status decisa esse videtur, in quibus communis existimatio, quae statum cognitionum. ff. de varijs, & extraordinarijs cognitionibus, laeditur, & destruitur, & reuera realiter perturbatur, cuius status, fama, opinio & existimatio apud probos, & optimos quosque verbis minuitur. l. si vicinis. C. de nuptijs. cap. per tuas. de probationibus. dict. l. cognitio. num. l. uxorem. ff. de manumissis testamentis. idque si per iniuriam, libertinus, vel seruus dicaris, cum sis ingenuus. l. non solum. §. fin. cum. l. sequenti. ff. de iniurijs. l. 1. & l. 2. ff. de lib. causa, nec enim modica filij iniuria est patrem seruum habuisse ideo vera ratio ad dictam. l. diffamari ca est, quia scilicet, verbalis ista perturbatio habet secum vere realem inquietudinem, & vere diminuit status conditionem, unde verbalis merito dici non potest, iuxta ea quae adduximus num. 4. ex Bart. inde summa cum ratione in hoc casu prodita est actio, qua ingenuus ageret, si libertinus, aut seruus diceretur, in d. l. diffamari.

Et ut illud obiter adnotem rubrica illa sic legenda est (*de ingenuis manumissis*) non vero (*de ingenuis et manumissis*) quod faciunt inaduerter viri aliqui alioqui certe doctissimi & Hispani, & Itali, itaque

cum dicta. l. diffamari habeat particularem rationem, scilicet, diminutionem existimationis, & status, quae magis pertinent ad realem perturbationem quam ad verbalem, non debet trahi facile ad caeteras iuris partes, sed neque uti diximus ad causas nobilitatis propter nostrae legis verba, quae pignorationem realem requirunt, & ita ex alio capite dicebat Otalora. 5. par. c. 1. num. 6. & est verissimum.

12 Ex ratione autem illa quam adduximus ad dictam. l. diffamari, scilicet, quod obstineat praesentem diminutionem status, qui in existimatione consistit dict. l. cognitio. num. l. fit plane ut ille tex. pessime adducatur pro parte affirmatiua ad illam quaestionem, vtrum viuentis ultimo maioratus possessore, sequentis successor possit in iudicio agere, ut declaretur maioratus ad ipsum pertinere, post mortem possessoris, quia cum vis disputationis in eo consistat, an ius omnino futurum, quod nihil omnino ponit de praesenti, deduci possit in iudicium ad text. in. l. non quemadmodum. ff. de iudicijs, certe pro dicta. l. diffamari, nihil omnino facere videtur, quae reuera in praesenti inquietatione fundatur, ideoque male adducitur pro fundamento ad quaestionem, an ius omnino futurum deduci possit in iudicium.

Et quod constare possit iudicium ut mortuo possessore maioratus, Titij declaretur, seu ad Titium pertinere

tinere tenet Xuarez allegat. 4. vbi dicit ita iudicatū in hoc senatu Piniano, & eandem opinionem tenet D. Didacus Couarrub. lib. 1. variar. resolut. c. 18. num. 8. D. Didacus de Simancas de primogenio Hisp. lib. 1. c. 28. & hanc dicit Molina de primog. Hisp. lib. 3. c. 14. num. 9. vidit se se apud suprema tribu- nalia plurius in forensibus controuersijs receptam, contrariam tamen opinionem, scilicet, quod talis successor agere minime possit, cum deducat ius omnino de futuro sine presenti inquietatione, aut damno, tenent Rodericus Xuarez allegatione. 3. Arius Pinellus in l. 1. C. de bonis maternis, parte. 3. nu. 78. qui secundum hanc partem dicit fuisse quoque iudicatum in causa arduissima, vt ille inquit, Antonius Gomez in l. 49. Tauri, num. 79. Menchaca de successio- num creatione. §. 6. num. 46. D. Antonius de Padilla in l. 1. C. de fidei commissis, num. 31. vbi quoque meminit alterum arrestū, & adducit causam super comitatu de Buendia, in qua causa in hoc senatu pro hac opinione fuit iudicatū, in Granaten- si vero senatu pro priori opinione, hanc tenet Molina dict. lib. 3. c. 14. num. 18. contra priorem, & ibi adducit bona fundamēta vtriusque opinionis, & satisfacit fundamē- tis quæ fiunt pro priori, ibi vide non enim sunt transcribenda, il- lud tamen aduerte lector humanis- sime tantā concertationē versari in iure omnino de futuro, quod ta- men nullū omnino habeat de præ-

senti fundamentum, quia si adsit ali- quod damnum, aliqua iniuria, præ- sens, denique aliquid quod præsens interfit, quantumcumque minimū certe sustinetur iudicium, & ita tenet omnes, vt patet ex Pinello, vbi supra, & ex Roderico Xuarez dicta allegat. 4. ex Molina vbi supra, nu. 18. & pro hac resolutione, non dubium est, quin sit optimus textus dict. l. diffamari, quæ sustinet iudicium, propter ius, quod de presenti com- petit, scilicet, diminutionem status presentem, quæ resultat ex diffama- 15 tione, licet in consequentiā veniat ius futurum, & est textus similis in l. 1. C. de fidei commissis, vbi glossa verbo, impetrauit, hoc ipsum adno- tat, & tenent hanc sententiā & intel- lectum ad text. in d. l. 1. plures quos refert ibi D. Antonius de Meneses, num. 29. & Molina vbi supra, nu. 18. tertio pro hac est glof. post text. in l. 1. C. de sententijs quæ sine cert. quanti. pro f. verbo, cum iudicē, vbi ait quod ibi erat debitum plurium annorum seu mensium, & ne fierēt innumeræ lites, singulis annis, aut mensibus, cum debito de presenti inuolutum est futurum, & ita susti- netur iudicium ex presenti incom- modo, licet in consequentiā ius omnino futurum deducatur: quar- to facit. l. in lege Aquilia si de le- tum. ff. ad leg. Acqui. vbi præsens dolus, sustinet iudicium, quod aliās erat de futuro, deniq; quinto facit. l. rem alienam, la. 1. §. fin. ff. de pig- norat. actione. l. si mandauero tibi, la. 1. ff. mandat. vbi ius de presenti, quod

quod superuenit, sustinet iudiciū de iure futuro, vltimo facit, quod notanter dicit Bart. in l. vtifru. §. vtrū. ff. si vsus fructus petatur. quod licet Comes possideat comitatū, po- test petere, vt declararetur esse co- mes, quia cui cōpetit aliquod ius po- test petere vt declararetur sibi cōpe- tere, & potest illud deducere, licet in consequentiā veniat ius omni- no futurum: dum intelligas suffice- re si perturbatio postea constet ex processu, etiam si statim non con- stet, in limine iudicij, ex Alex. d. l. si prius num. 17. ad finem.

Ex quibus fit vt secunda opinio, 16 quæ tenet successorem maioratus non posse agere de sua futura succes- sione, viuentē possessore, sit omni- no intelligenda, quando nulla præ- sens subit causa, ex qua iudiciū susti- netur, quia si præsens adsit damnum, tunc ex his quæ diximus, nu. 15. pla- ne locus erit priori opinioni, vt ad- mittatur ad agendum, & constet iu- dicium, & ita tempero prædictas duas opiniones mutuo pugnantes, quicquid aliās dicat Gutierrez cōf. 13. num. 1. pone maioratus successo- rē dissipare bona restituenda, po- ne velle alienare, pone velle vende- re tanquam libera, & emptorem, re- quirere, pone vocasse aliū tanquā successorem futurum, pone negare aperte te successorem, quo facto se- quitur status tui diminutio, qui om- nino successurus sis, pone te vxorē velle ducere, maiorem minoremq; dorem recepturum, ex spe succes- sionis, quæ ad te pertinere forte ne-

get possessor maioratus, pone nobi- liorē ducturum te vxorē, certe præ- sens iniuria est, præsens damnum, quo casu admittēdus, ex iuribus supra adductis, & agnoscut omnes etiā si non adducāt exēpla præcipue Pinel- lus. l. 1. de bonis mat. 3. p. nu. 78. ideo putō iudicis disquisitioni relinquē- dum, qui de ea re cognoscer, qui ex varijs causis, & circumstātijs causarū varie quoque iudicauit, arg. l. in fun- do. ff. de reuend. §. sed quia natura, quæ fuit prima causa, ti. 24. in fœdis.

Et ex supradictis patet, quod li- 17 cet verum sit, quod tradit D. Fran- ciscus Sarmiento selecta. interpret. c. 2. num. 12. quod dicta l. diffamari habeat locum in causa status, à quo decedit Molina. lib. 3. supra adducto cap. 14. à nu. 24. ratio tamen ipsius quæ est præsens inquietatio, & dimi- nutio status facit, vt ea lex ex ea ra- tione plane generaliter in omni cau- sa habeat locum, & possit merito allegari, quia ratio hæc est generalis, 18 & quando ratio legis est generalis licet casus in quo loquatur sit parti- cularis, lex tamē generaliter est in- telligenda, & alleganda Iass. quem vide in l. 1. §. fuit quæsitum num. 22. ff. ad Trebellian. & in l. id quod. ff. de legat. 1. num. 8.

Vides ergo quod in omnibus iu- ris partibus ad agendum requiritur præsens fundamentum, maxime ad ista interdita retinendæ, & recupe- randæ, & ad reliqua iura incorpo- rea, de quibus superius egimus, vn- 19 de diximus non esse nouum, quod lege nostra decisum est, de inquietatione

ratione reali desiderata, ut priuatus agere possit, ex quibus patet, quod in causis priuilegiatorum, quę frequētis finē sunt in hoc senatu, in quibus quotidie priuilegiati conqueruntur, quod nō seruetur sibi sua priuilegia debet præcedere realis perturbatio, nec sufficere verbalis ex his quę adduximus supra, ex Alex. & Imola, & Alciato, & ex Bar. nu. 5. & 7. hac gl.

20 Præterea fit ex hac ratione, ut quia isti quos uocamus, Moriscos que uinieron de Granada y está ali-
tados en Castilla, cada dia acuden a esta audiencia, y dicen q̄ son Christianos viejos de los antiguamente cōuertidos, en la toma de Granada, y piden les den licencia para andar por el Reyno libremente con armas, quod non sunt audiendi sine perturbatione reali, o de uerian appellar, de ponerlos en la lista, quia ex his quę diximus sine præsentia in quæratione non audiuntur, supra, dict. nu. 5. & 7. hac gl. immo nec possunt aduocatum fisci prouocare ad has causas, nec ipse tenetur respondere, quia non est iure caurū, ni por que vno venga y diga que no es judio ni morisco, sino Christiano viejo, y que quiere litigar esto con el fiscal, no por esso está obligado el fiscal a salir a estos pleytos, quia nec lege vlla compellitur, nec illa iudicia possunt moueri nisi contra perturbantem, ex his quę diximus dicto num. 5. & 7.

21 Postquam autem satis, superque egimus de perturbatione reali, & quatenus habeat locū, in mouendis

causis, illud adnotatu dignum est, non ideo destrui iudicium, quod pignus si procuratum, namque si particularis emat in aliquo loco vineam, aut fundum aliquem eo animo, ut pro sensu plebeio capiantur sibi pignora, ut ea via possit agere de sua nobilitate, certe nihil uetat, quod id procuret, cum liceat nobis procurare litē, ut à lite liberemur, 22
textus egregius in l. at qui natura. §. si cum me absente. ff. de negotijs gestis, ibi (*Subijcere debes aliquem qui à te petat meo nomine, ut tibi rem, et tibi stipulationem euersionis committat*) textus in authentica si omnes. C. si minor se ab hæreditate, & ita tenendum est, pignus procuratum non impedire iudicium, cum liceat mouere litem, ut à lite liberemur, contra Otaloram. c. 1. 3. parte, num. 9. Pone quod communitas pro censu plebeio pignora coepit à Titio, deinde intelligens rē gessisse sibi inutilem, restituisse pignora, Titius uero contendit locum sibi esse datum, & uiam apertam ad agendum, ut agere possit de nobilitate sua, ideoque ait constare iudicium, quod oporteat subire communitatem, an communitas implorata in integrū restitutione aduersus capturam pignoris liberetur, iudicio intentato à particulari hęc quæstionem mouer Otalora. d. 3. par. c. 1. num. 6. ibi (*sed circa hoc quero de quæstione*) ubi ait quod ex facto agitata quæstio est, & quod pronuntiatum est, non sustineri iudicium, idq; ipse approbat aliquot adductis argumentis, ego uero

uero existimarem aliud decidendum, namque cum restitutorio hæc dependeat à læsione. l. 1. ff. de minoribus. l. res publica. ff. ex quib. caus. maio. plane in ipso limine limitis non potest res diffiniri, ideoque reseruandum fuit definitiuo iudicio, & tunc quidem potuit ex læsione contingente, vel non contingente restitutio concedi, vel denegari, & hoc putò uerissimum, & quanuis ille dicat aliter iudicatum me nihil mouent præiudicatę sententię, plurimum moueor ratione & iure, nō enim quid factū sit Romę, sed quid faciendū fuit inspiciant doctiores. l. sed licet ijs. ff. de officio præsidis.

Item nota quod si pignus hoc super quo fundatur iurisdicção, & iudicium, ut diximus supra non sit tale, quod distinguat nobilem à plebeio, quo casu diximus non subsistere iudicium, & communitas, & aduocatus fiscalis ex ea causa uelint relinquere iudicium, quod debent dicere contra pignus, quod non sit plebeium, sed dubitatur an id sit faciendum ante litem contestatam cum exceptio iurisdictionis non competentis sit dilatoria, quę opponi debeat ante litem contestatam, ex textu in l. nemo post litem contestatam. C. de iurisdictione omnium iudicum, an uero liceat in quacumque parte iudicij, etiam post cōclusionem in causa, & putò quod exceptio ista debeat opponi regulariter ante litem contestatam, & ita quotidie fit in ipso primo libello, cum sit dilatoria incompetentiæ,

immo plus patò, quod si non sit super hoc expresse pronuntiatum potest dici de nullitate, ut latissime disputauimus supra, ubi plura adduximus gloss. 1. §. 2. numero. 24. & uide quę tradit Abbas in cap. Pastoralis. de exceptionibus, uersiculo, iuxta prædicta, ubi concludit, quod si iudex est talis, quem possum aliàs facere iudicem consensu meo, quod tunc non possum post terminum opponere dilatoriam incompetentiæ, 25
secus si consensu meo non possum ipsum facere iudicem, ut est in nostro casu, quia tunc possum in quacumque parte litis opponere de incompetentia: Baldus in l. si quis filio. §. si quis. ff. de iniusto rupto, Petrus de Ancharrano in clementina. 1. de sequestratione possess. & fructuum, Cardinalis in dicta clementina. 1. Antonius de Burrio, & Imola, in c. item cum quis. de restitut. spoliar. Bald. in l. exceptionum. C. de prob. in fin. & fundatur hæc opinio in textu expresse, in l. 1. & l. 3. C. de iurisdictione omnium iudi. ubi iurisdicção iudicis aliàs iurisdictionem 26
habentis potest prorogari secus uero si non habet iurisdictionem, quia tunc ut priuatus ex consensu partiu arbitri effici potest, iudex uero effici non potest, unde in nostro casu cū desit iurisdicção, deficiente pignore plebeio, quāuis hæc exceptio ex natura dilatorię habeat locum ante litem contestatam, attamen poterit per uiam nullitatis opponi usque ad conclusionem in causa ad quod opportuna sunt, quę diximus supra. d. gloss.

d. gl. l. §. 2. nu. 24. vbi de hac nullitate late egimus quatenus opponi possit, & aduertimus ad iura regni, ibi videre poteris, sunt enim quotidiana.

Et licet Felinus in rub. de foro cōpet. nu. 2. vers. Tertiū fundamentū asserat, quod exceptio incōpetentiæ possit opponi, etiam si dicatur non posse dici de nullitate, quod tenet

27 Angel. in l. tale pactū. §. qui prouocauit. ff. de pactis, & idē Felin. in. c. pastoralis, cod. nu. 12. idem Angel. in l. non erat. §. dato. ff. de iur. iuran. & in cōf. suo. 248. Bal. in l. si causam iudicari. C. de excep. rei iudicat. Bart. in l. 2. §. prator. ff. qui satisd. cog. id quē obtinere etiam si quis iurasset non dicturum se de nullitate, Angelus in cōf. 184. Felin. in. c. ex parte. de officio delegat. num. 16.

28 Iitū tamen non habet locum attentata lege nostra. 4. titulo. 17. lib. 4. ordinam. dum tamen memineris eam legem nostram nō esse extendendam vltra casum proprium in quo loquitur, aperte autem loquitur in iudicijs, & in his causis quæ agitantur coram senatoribus huius nostri senatus Pintiani, & Granatensis, & in supremo totius Hispaniæ senatu, vt patet aperte ex litera ipsius legis, vnde ea quæ diximus de incompetentiā, hoc numero. 27. proximo, & latius dicta glof. l. §. 2. numero. 24. apud iudicēs, de los hijosdalgo, non sunt immutata, nec correctā, nec item apud iudices rerum capitalium, vulgo Alcaldes del crimen, non enim extendenda est decisio illius legis cum sit exor-

bitans à regulis iuris communis, de quibus dicto, num. 27. vnde apud illos in quacumque parte iudicij vsque ad conclusionem in causa poterit opponi ista de non legitimo pignore exceptio, quæ pertinet ex particulari nostræ legis decisione, ad incompetentiā: & obtinet naturam ipsius, quia sine ipso inchoari iudicium non potest, nec perfici.

Vnde quia ad conclusionē vsque in causa potuit opponi coram istis 29 iudicibus si opponatur de pignore, & ipsi nihilominus pronuntiauerint, in causa principali diffinitive plane in causa appellationis poterit opponi, & de ea exceptione agi, & ita fit quotidie, cuius quidē ratio est, ex decisione Capitij. 28. nu. 3. quia secuta appellatio, suspendit priorem instantiā iudicis à quo fuit appellatum, vsque ad publicationē testium, textus in. c. fraternitatem, de testibus, textus in. c. veniens. de iure iuran. textus in. c. cum Ioānes. de fide instrumentorū, text. in l. per hanc. C. de temporibus appellatio num, Abbas, & Cardinalis in dicto. c. Pastoralis, de exceptionibus, & adnotauimus supra ad interpretationem tex. in clemen. vna, de causa possessionis, & proprietatis, glof. l. §. 2. num. 21. ergo qua ratione hæc exceptio potuit opponi vsq; ad conclusionem in causa poterit opponi in causa appellationis, bene verum est, quod iudices appellationū, qui in his causis nobilitatis sunt fenatores, ex dispositione dictæ. l. 4. tit. 17. lib.

17. lib. 4. ordinam. debent reseruare ad diffinitiuam, & tunc pronuntiant super pignus pronuntiando iudicium nullum, si visum sit infuficiens pignus.

Notabilia ex glof. 48.

- 1 Qui agere potest in iudicio, non potest prouocare testes ad perpetuam rei memoriam.
- 2 Testes ad perpetuam rei memoriam recipiuntur ex aequitate solum.
- 3 Qui nec de facto, nec de iure agere potest, potest tamen producere teste, ad perpetuam rei memoriam.
- 4 Nemo iuuenis adeo robustus est, de cuius vita timere non possit.
- 5 Si litis contestatio iuo facto dilatur possum petere interim, vt recipiantur mihi mei testes ad perpetuam rei memoriam.
- 6 Reus quoque testes ad perpetuam rei memoriam producere potest.
- 7 Reus agere hoc remedio non potest, si verisimilem non habeat aduersarium.
- 8 Istud remedium de recipiendis testibus ad perpetuam rei memoriam est extraordinarium ex aequitate.
- 9 Remedium ordinarium iuris tollit extraordinarium.
- 10 An pro seruitutibus cōpetat hoc remedium.
- 11 Virò & quiete possidenti nō datur actio.
- 12 An remedium l. diffamari, & l. si contentat faciat cessare hoc remedium extraordinarium.
- 13 In iuribus in corporis si quis verbo molestetur habet ordinarium remedium seu in corporalibus, & possessoris, numero. 10.
- 14 Facilius conceditur hoc remedium si testes valedudinarij sint cum agere nō potest.

- 15 Remedium hoc extraordinarium non consistit in timore mortis, aut absentie, sed in eo quod agere non possit.
- 16 Ad hoc remedium citatio necessaria est.
- 17 An receptus testibus ex hoc remedio fiat publicatio, & quæ utilitas.
- 18 Hæc probatio ob signata observatur post publicationem.
- 19 Agitur de nostra lege circa hoc remedium.
- 20 Negatoria non solum habet locum in seruitutibus, sed & in causis status.
- 21 Expenduntur verba, quoniam frequenter, & l. 2. tit. 1. c. parti. 3.
- 22 Vtrum prouocante altero ad hoc iudicium extraordinarium possit alter ad ordinarium prouocare ita vt cesset extraordinarium.

Pero si el que se dixere hijosdalgo, dixere que tiene los testigos viejos, o que se quieren ausentar, que los pueda hazer tomar ad perpetuam rei memoriam, segun y como el derecho lo dispone.

Glof. 48.

In hac re duo sunt quotidiana, quæ veniunt nobis explicanda. Primum, vt rum quis indistincte possit petere, vt recipiantur sibi testes ad perpetuam rei memoriam, si modo agere non potest, idq; etiam si testes non sint infirmi, nec senes, nec valedudinarij, morbo, aut ætate impediti, aut officio, aut sexu, aut dignitate, aut itinere longinquitate, quæ iura quæ ratio

tio: quæ regula sit amplectenda? & hoc pertinet ad intellectum nostræ legis in his verbis, & ad l. 15. hoc tit. & lib. (*que en las causas de hidalgua vengan a dezir los testigos sus dichos personalmente.*) & pertinent ad l. 35. tit. 16. par. 3. deniq; prior pars pertinet ad nostram legem, secunda pars disputationis in eo versatur, & pertinet ad dictam l. 15. utrum quo casu debeant accedere attestaturi, an ex causa excusentur, scilicet, ætate, sexu, dignitate, officio, morbo, itinere, & applicari in vniuersum possunt in omni genere causarum, extra causas nobilitatis, licet in his adeo sint quotidiana, vt ex quotidiano vsu fere negligatur isthæ iuris pars.

Et primum hæc cognitio quando testes possint recipi ad perpetuam rei memoriam longissime patet, & latissime discutitur per Florianum in l. in lege Aquilia si deletum. ff. ad legem Aquilia, & ibi post Bartolū reliqui, Abbas, Felinus & reliqui. c. quonia frequenter, vt lite nõ contestata, & in cap. significauit de testibus, vbi Baldus, Iacobinum in l. eum hi. §. transactionibus. ff. de transactionibus, & in l. quærent. ff. de testibus, Afflicis in constitut. Neapolitan. lib. 2. Rubric. 34. Corneus consil. 172. lib. 2. Capitius, decisione. 123. Capella Tolosana, quæstione. 475. Papiens. in practica pagina mihi. 125. Rebuffus in cõst. Regijs. 3. tomo, pagina. 293. Mariengo in Dialogo relator s. 3. parte. c. 50. Gregorius in l. 35. tit. 16. partita. 3.

nos vero calamum cohibentes eadem taxat adducemus, quæ ad nostram glossam opportuna fore videantur.

Et primum generalis & vniuersa regula tradita est, vt is producat testes ad perpetuam rei memoriam qui agere omnino non possit, nec paratam habeat actionem, vt per totum, vt lite non contestata, & l. 2. titulo. 16. part. 3. qui est textus capitalis ad quem tota die occurritur, cum enim testes recipiantur ad perpetuam rei memoriam, ex æquitate, scilicet, quia si moriantur, aut longius absint, possit ius, & iustitia obscurari, vt patet ex dicta l. 2. & capit. quoniam frequenter, vt lite non contestata, cap. significauit, de testibus, dicta l. 8. tit. 11. libro. 2. Recopilationis, merito in actore qui agere potest non admittitur remedium subsidiarum, cum in manu habeat remedium ordinarium. l. in causa. ff. de minoribus.

Ex qua regula illa queque deducitur, vt quoties quis de facto, aut de iure agere non potest, siue impediatur impedimento diurno, siue momentaneo, & breui duraturo, vt cumque agere non possit producere tamen possit testes ad perpetuam rei memoriam, vt probatio sua, ac subinde ius suum sibi conseruetur, nec perimatur, exempla quotidiana sunt in debito ad diem seu sub conditione, vt non expectata die, nec cõditione possim mihi parare meam probationem, textus in cap. significauit, de testibus, tex. 10. l. in l. Ac-

qui-

lia si deletum. ff. ad leg. Acq. tenent Abbas & reliqui in dicto cap. significauit, Innocentius in dicto cap. quoniam frequenter, Salycetus in authen. sed & si quis. C. de testibus, in quo tamen Barr. & Angel. in dicta authentica, sed & si quis, & Imola, & Felinus, in dicto cap. significauit, ita existimarunt posse temperari, hanc opinionem, vt si dies, aut conditio possint euenire prius quàm examinentur testes omnino sit abstinentum à tali productione testium, vt actio intentetur, quæ adueniente die, & expleta conditione intentari potest, si vero dies, aut conditio non possint euenire ante productionem testium omnino posse produci testes ad perpetuam rei memoriam, aiunt tamen utroque casu posse examinari, & accipi testes omnes de quorum morte timetur, sicuti gloss. in l. in lege Aquilia supra allegata, quæ Bartoli, Angeli, & Imolæ, & Felini, consideratio mihi certe otiosa est, nec præter speciosa verba aliud continet, quod ad rem faciat, cum nullus testis reperiri possit quantumuis iuuenis robustus, & fortis de cuius vita timeri non possit, ex Paulo Iuriconsulto in l. senatus. ff. de donatio. causa mortis, vbi, quod mors ubique præsto est, quod Iuriconsultus his verbis innuit, (*Si quidem terra, marique, tam pace quam bello, tam domi quam militia multis generibus mortis periculum metui potest, nec vis Herculeas, ut inquit ille, fatum euitauit acerbum.*) iusta ubique ex humana sorte mortis cogitatio est, cum

igitur ubique instet mors, omnibusque mineretur, æquoque pede pulset regnumque turres, pauperumque tabernas, & sola.

Vitricibus armis,

Elatos frenet animos, communia toti.

Genti ceptura tenens, æternaque fœdera seruans.

Quæ paruos magnosque terit, quæ fortibus æquat.

Imbelles populisque duces seniumque inuenit.

Quid obsecro obstabit cur non accipiantur testes pendente conditione, & cedente die cum Abbate, & Innocentio, & Salyceto, vbi supra, & Baldo in dicto cap. significauit, qui contemplatione mortis mouentur, nihil expendentes quod possit contingere conditio, aut aduenire dies, cum interim imminente morte possit de vita testis ex humana sorte timeri: ex dicta l. senatus, igitur recipientur testes quandiu quis agere non potest: ex dict. l. in lege Aquilia si deletum, & capit. significauit, & capit. quoniam frequenter, & dicto authentico sed & si quis, alia exempla ponunt Bartolus, & Baldus in dicta authentica, & si quis, & Innocentius, & Hostiensis, in dicto capit. quoniam frequenter, & Felinus in dicto capit. significauit, si vel metu, vel potentia, vel cauillatione de facto agere non possim, tunc quidem licet producere testes ad perpetuam rei memoriam veluti si litis contestatio facto tuo differatur opposita dilatoria excep-

tione longius, & alius discutienda, maxime in casu textus in cap. tuam. de ordine cognitio. tunc quidē militat ratio, quæ suadet, vt testis recipiatur ad perpetuam rei memoriam, quoniam is contra quem dilatoria opponitur alius discutienda impeditus est agere facto aduersarij, obidque considerata regula, quam diximus poterit producere testes, siue ex timore mortis, quæ vbiq; imminet, siue ex dilatione quaesita.

6 Ex qua regula fortius id erit recipiendum in reo, qui actorem compellere non potest, vt contra se agat ex. l. i. C. vt nemo inuitus, ideo opportune potest parare sibi suam exceptionem, Albericus, Bartolus, Baldus, Paulus, & Salycetus, in authentica sed & si quis, vbi Angelus. C. de testibus, tenent Canonistæ in dicto cap. quoniam frequenter, vt lire non contestata, Felinus in dicto cap. significauit, & Bartol. in dicta. l. in lege Acquila si deletum, ex quorum relatione recepta est isthæc opinio, & ex ratione de qua supra, cum enim agere non possit, etiam si omnis mortis metus absit, qui abesse non potest, sine dubio recipiendi sunt testes ad perpetuam rei memoriam ex. l. pupillus. C. de vsuris pupillaribus. cum glossa ibi verbo, voluntatis, communiter recepta, 7 quod quidem sane erit intelligendum in reo ex actione personali, nã reus idemque possessor rei, nempe prædij fundi, aut domus, si pacifice possideat, nec vllam patiatur defun-

do, prædionè, aut domo quam possidet, controuersiam, sine dubio agere non potest, vt recipiantur sibi testes ad perpetuam rei memoriã, nõ enim habet aduersarium quem vocare possit ad hoc genus iudicij, cum enim aduersus hunc possessorem nulla reperiatur actio efficax, nec in pendentibus, nec in exercitio, neque data, nec nata, pessime ad hoc remedium conuolat, ita tenet Bald. expresse in dicto cap. significauit, idem in dicta authent. sed & si quis, & tenent reliqui, de quibus supra facta est recordatio, qui communi sententia hoc probant ex ratione de qua supra, quæ cogebat recipi ab actore hoc genus probationis, nec quicquam aduersatur, text. in dicto cap. significauit. ibi enim videbatur actio, si non in exercitio saltem in potentia ob foundationem ex qua ius patronatus ad multa poterat oriri: argumento text. in cap. nobis fuit, de iure patronatus, & quæ ibi cum autem ea actio de præsentibus non moueatur liberum fuit reo libertatem probare, scilicet, quod fundator omnimodam libertatem contulerit, vt si aliquando de iure patronatus ageretur constaret de libertate concessa.

Alias reus hic de quo agimus potest sibi parare suam exceptionem remedio hoc extraordinario, quando nullum remedium ordinarium subest, & actor differt suam actionem, timorq; est reo, ne testes moriantur, ac tunc quidem actio ab actore proponatur quando reo nulla probatio-

bationis sit copia, hoc casu testes recipiuntur ad perpetuam rei memoriã ex ea ratione, de qua supra, quia scilicet, non est in manu, & potestate rei agere: tenent Bartol. in dicto authent. sed & si quis, Albericus, Salycet. Paul. ibi, qui omnes pro hac sententia allegat text. in. l. i. C. vt nemo inuitus, nequit enim hic reus qui actioni actoris adhuc non propositæ subiectus est, ipsum actorem compellere, vt agat aduersum se ex dicta. l. i. cum autem ipsum compellere non possit, vt agat, reliquum est, vt testes sibi sui recipiantur ad perpetuam rei memoriã, qua probatione, & ex ea parata sibi exceptione, euitetur subdola actoris retardatio, in proponenda actione contra reum: ita inducendus est text. in dicta. l. i. allegant etiam text. in. l. si pupillus, quæ est finalis. C. de vsuris pupillari, qui text. iuncta glossa verbo, voluntas, probat id ad quod allegatur de recipiendo hoc remedio in reo, cumq; remedium istud de recipiendis testibus ad perpetuam rei memoriã sit extraordinarium concessum à iure, præter iuris regulas ex æquitate ne ius pereat, & iustitia obsecratur, vtq; ne subdola aduersarij retardatione consulto succumbat reus defecta probatione, consequens est, vt nec alio remedio extraordinario tollatur, ne existente ordinario existat, & durer, namq; remedium extraordinarium iuris tollitur ex remedio ordinario pinguiori, raro ex remedio item extraordinario ex. l. in causâ, la. 2. ff. de minori-

bus, vt per Felin. & reliquos in dicto. c. significauit, & per Barr. in. l. in prouincialibus. ff. de operis noui nuntiati. & dixi supra fortasse non in elegantius, glof. 6. §. 1. à. n. 4. vide ibi, inde est vt licet reus possit petere, vt imponatur perpetuum silentium actori implorato iudicis nobili officio ex traditione, glof. Bart. Angelij, & Pauli, in. l. si contendat. ff. de fidei iussoribus: quod an indistincte verum sit proxime dicemus, adhuc hoc remedium, quia est extraordinarium, non tollat, nec adimat facultatem ite extraordinariã, recipiendi testes ad perpetuam rei memoriã beneficio iuris concessam & pinguius contra morosum actorem, qui consulto differt actionem suam in iudicio proponere, ex ea ratione, quia etiam inter duo remedia extraordinaria, sit electio pinguioris, quod notabimus, glof. 6. §. 1. à. d. num. 4. & in specie intelligunt Abbas & Felinus in dicto. c. significauit, Imol. & alij in. l. 2. in principio. ff. solut. mar. Barr. in dicto. l. in prouinciali. ff. de noui ope. nunt. post glof. in. l. de pecoribus. C. ad leg. Acquil. Inde quoq; descendit, vt si remedium habeat reus ordinariũ, quod intentare possit non sit sibi ad hoc extraordinarium cõfugiendũ cum ordinarium remedium regulariter extraordinarium tollat ex dicto. l. in causâ, quod quidem applicari potest ad omnes causas, in quibus agitur de iure incorporeo, in quibus mutua sit actio & reciproca facultas agendi, quod in seruitutibus

expeditum est, cum utriq; actio cō-
petat confessoria alteri, alteri vero
negatoria, eaq; ordinaria. §. æque si
agat. instit. de actionib. & ibi Iasson
& Bart. in. l. & si forte. §. sciendum.
ff. si seruit. vendicet. per tex. ibi, vbi
Ulpianus inquit (*sciendum in his serui-
10 tutibus eundem esse possessorem iuris et
petitorem*) possidenti enim dum ta-
men agat pro seruitute datur actio
& exceptio, ex dicto. §. sciendum. &
l. si quis diurno. §. agi. ff. eod. vide
apud dominum Franciscū Sarmien-
to select. interpret. c. 2. num. 5. cum
igitur remedium ordinariū quod
pro seruitute competit, aut pro li-
bertate, vere tollat extraordinariū,
inde si reus contendat, vt recipian-
tur sibi testes ad perpetuam rei me-
moriā, vt probet non debere se
in suo prædio seruitutem, prædiū-
q; liberum esse, illud perpendendum
est iudici an possessor hic moleste-
tur pro seruitute, & ista molestatio
verbalis sufficiet, ad confessoriam
& negatoriam ex his quæ adduxi-
mus supra glos. 41. num. 5. quod si
nec verbo, nec re molesteretur, tunc
certe minime audiendus est, nec or-
dinario, nec extraordinario iucis re-
medio, nec enim lites temere sunt
multiplicandæ, nec vnquam actio
data est vltro possidenti, cum suffi-
ciat ei quod quiete possideat, ita Vl-
11 pianus in. l. 1. §. interdictum autem.
ff. vti possideatis, idem intelligendū
est in reliquis omnibus iuris parti-
bus vbiq; mutua, & reciproca
sit vtrinq; actio, vt in actionibus di-
rectis, quæ contrarias actiones ha-

bent de iure, cessat igitur hoc reme-
dium extraordinarium vbiq; que
remedium ordinariū lege iureq;
proditum sit: & quoniam iactatio. 12
nis iudicium extraordinarium est,
ex dicta. l. diffamari, & l. si conten-
dat. ff. de fidei iussor. & generale,
vbiq; ad sit diffamatio ex Dida-
colib. 1. vatiar. c. 18. & ex Anton. Ga-
brielle communiū. lib. 2. tit. de actio-
ne, conclusionē. 6. quod tamen di-
cta gloss. 51. latius explicauimus, 13
num. 17. attamen non tollit hoc re-
medium extraordinarium itē quia
pinguis, & quod sustinetur sine dif-
famatione, quod est notandum ex
his quæ diximus supra, gloss. 6. §. 1.
numero. 4.

Præterea illud obseruandum erit 14
non esse necessarium inquisitionem
eam an testes sint valetudinarij, aut
longius abituri, sufficit enim quod
reus agere non possit, & habeat pa-
ratum, & imminens damnum ex
his quæ diximus, quod si vltra dam-
num imminens, & paratum, testes
aut valetudinarij sint aut senes, aut
longius abituri, tunc quidem faci-
lius multo concedetur, vt recipian-
tur hi testes ad perpetuam rei me-
moriā, si vero testes iuuenes sint
robustiores, & qui possunt semper
adesse, non ideo minus recipiuntur,
quia actor habet suam actionem,
eamque consulto differt, & poterit
mihi deficere mea probatio ex me-
tu mortis, de quo in dicta. l. senatus
ideoque recipiendi erunt mihi mei
testes etiam robusti, & bene valen-
tes, quia agere non possum, idque ex
dicto.

dicto. c. significauit, expendendo ra-
tionem tex. de quo supra.

Et licet in dicto. c. quoniam fre-
quenter fiat mentio de valetudine
& senectute, & absentia illa verba
non inducunt dispositionem, sed fa-
cilitatem concedendi remediū hoc
extraordinarium, quod quidē mul-
to facilius conceditur expensā vale-
tudine aduersa & senectute, sed ta-
men nequit non cōcedi si agere nō
possim, & periculum sit ne ius meū
& probatio mea mihi pereat per ep-
tis testibus, qui facile pereūt, ex hu-
mana forte & fragilitate, dicta. l. se-
natus, & ita tenent Bald. Salycet. &
Paulus in dicta authentic. sed & si
quis, & tenet nouissime Matienço
in suo Dialogo relatoris, par. 3. c. 50.
nu. 3. idq; respondendum est ad. l. 2.
tit. 16. part. 3.

Vnde vtiliter inferendum est in
causis in quibus licet iudici exami-
nare testes per receptorem, si reus
obtineat, vt recipiatur testes sibi ad
perpetuam rei memoriā non esse
sibi necesse probare morbum sen-
ectutem, aut futuram absentiam, sed
esse omnino recipiendos testes etiā
si robusti, aut validi sint, quia reme-
dium hoc non subsistit tantū in ti-
more testis valetudinarij, aut senis
ne moriatur, aut in absentia ipsius,
etiam si hoc aliās sufficiat, verū fun-
datur in damno imminēti ipsi reo
& omnino futuro, quia scilicet, li-
cet sibi parare suam exceptionem,
ne testes moriantur, cum mors vt
diximus imminet iuueni, senique
maiori, minori, defecto ætate, &

adolescenti, & æquet vt diximus
populisque duces seniumq; iuuen-
tæ, concedit itaq; testis aduersa va-
letudo hoc remedium, item absen-
tia futura, sed etiā si hæc absint ex
eo solum præstabitur hoc remediū,
quod reus agere non possit, & sua
inter sit parari sibi suam exceptionem,
& defensionem, etiam si tes-
tes robusti sint & prospera valetu-
dine, ex dict. c. significauit, itaq; in
omni genere causarum ciuiliū, &
criminaliū hoc suggerit naturalis
æquitas, & iuris ratio, si vero de cri-
minali causa intelligas, de defen-
sione erit intelligendum, non vero
de accusatione ex dicta. l. 2.

Præterea citatio omnino neces- 16
saria est ad recipiendos hos testes ad
perpetuam rei memoriā, ex dict.
c. quoniam frequenter, & dict. c. sig-
nificauit, & dicta. l. 2. tit. 16. part. 3.
eaq; personalis esse debet propter
rei periculū, de qua agitur. l. de vno
quoq; ff. de re iudicat. l. non aliter ff.
de adoptionibus, notant scriptores
in dicto. c. significauit, post glos. ibi,
& in dicto. c. quoniam frequenter,
Bart. Paul. Salice. vbi supra.

Item de publicatione quæsitū est, 17
& in hoc quoq; controuersia repe-
ritur, distinguunt alij post glos. in di-
cto. c. significauit, inter testes recep-
tos ad perpetuam rei memoriā ex
causa valetudinis, senectutis, aut
absentiæ, & inter eos testes, qui nō
recipiuntur ex hac causa de quibus
supra, vt in illis non fiat publicatio,
quia si fieret præcluderetur sibi via
& adimeretur facultas alios testes

producendi in iudicio ordinario, ex regula tex. in c. fraternitatis de testibus, & quæ diximus supra gloss. 50. cum autem recipiuntur testes indifferenter valentes, & valetudinarij, senes, & iuvenes, tunc quidem existimant faciendam publicationem, nec amplius faciendam esse de nouo probationem super eisdem articulis, aut directo contrarijs ex traditis dicta gloss. 40. rationem distinctionis eam esse aiunt, quia in priori casu testes valetudinarij, & senes recepti sunt in fauorem producentis ideoque necesse est, ne eorum fiat publicatio, ne quod in fauore producentis inductum est, scilicet, receptio eorum testium dumtaxat, in eius damnū retortū reperiatur, hac enim publicatione, vt diximus reperiretur preclata sibi via, ne alios posset de nouo producere, idque ne contingat decidendum fuit non esse faciendam publicationem testiū qui recepti sunt, ad perpetuam rei memoriā, ex causa valetudinis senectutis, aut absentia futura, cum autem indifferenter omnes recepti sunt, tunc, faciendam publicationē aiunt, necesse amplius recipiendos testes, cum potuerit omnes producere, & plene causam suam instruere, nō solum ex infirmis, & senibus absentibusve futuris, hanc distinctionem posuit gloss. in dicto. c. significauit, & secuti sunt quos adduximus.

Alij vero indifferenter aiunt omnino faciendam publicationem, idque secure tradidit Otalota. 5. p. c. 1.

num. 4. distinctio autem glossæ placeat mihi, nam etiam si possit recipi ex hoc extraordinario remedio, qui libet testis, tam senex quam iuuenis, tam infirmus, quam valens, tam abiturus quam mansurus diutius in loco: ex eo solum quod non possis agere, & iniquum sit, si tua tibi probatio pereat certe cum possis adducere omnes testes quoscunque volueris, durum est, vt iterum de eadem re publicatis istis attestationibus possis novos testes adducere: contra iuris regulas notissimas, ceterū quando ad eos solum te contra his qui morbo, aut senectute, moribūdi sunt, aut ad eos qui longius sunt abituri profecto pessime prohiberis postea eos producere, qui valentes erant & iuuenes, itaque diuersa ratio cogit diuersam iuris rationem sectari contra Otaloram qui vniuersē statuerat publicationem indifferēter esse faciendam nisi dicas esse locurum fuisse in causis nobilitatis in quibus vt plurimum hi testes adducuntur qui morbo laborant, vel senio quo casu facta de his publicatio non impedit productionem aliorum testium facta horum publicatione, & ita ipsum intellige aliās est difficilis ipsius traditio ex ratione eorum que tradit. d. gloss. in. c. significauit.

Inde est, vt istius modi probationes ob signatæ tradantur producenti ad defensionem sui iuris, ex tex. in dicto. c. quoniam frequenter, & ex dicta. l. 2. in causis autem nobilitatis particulari iuris nostri dispo-

sitione

18 tione constitutum est ne tradantur producenti, sed seruantur in Archiuis publicis ex dispositione. l. 19. tit. hoc, & lib. & fuit ordinatio hæc inter ordinationes huius Chancellariæ Pintianæ, lib. 1. tit. 6. versic. las probanças, & lib. 4. tit. 7. versic. si probanças que se hazen, ex quibus ordinationibus emanauit. d. l. 19. & quotidie hoc obseruari præcipimus, & omnes cupimus putamusque quod obseruatur, sed scio certissime, quod nō obseruatur, an scribarum, an vero nostra culpa id fiat nescio, illud video obseruatum, vt si apud senatores, contingat causa, quæ exigat has probationes, aut apud iudices rerum capitalium, tunc traduntur telatori, vt referat quod in eis probatum repererit, ita fieri consuevit, statimque iterum ita vt tradita sunt, traduntur, sin que quede traslado, y aunque alguna vez las he visto lleuar a la corte para este efecto por mandado de los Alcaldes, creo que no se puede hazer por ser contra otra ordenança, que dispone que los pleytos no se saquen desta corte.

19 Sed tamen circa hæc verba nostra legis tantis per adhuc immorandum est dū inquirimus, an hoc de recipiendis testibus ad perpetuā rei memoriā, in causis nobilitatis fuerit superfluum & otiosum, occurrere enim potest inuestigatio illa quid suaserit, vt id expresse constitutum sit in causa nobilitatis, & faciebat negotium prædicta. l. diffamari, de qua supra agimus hac gloss.

& glossa proxima supra, cuius remedium videri poterat intentari potuisset ab isto qui se nobilem contendebat, cum causa nobilitatis, sit causa status, vt sæpius diximus ex l. ingenuum. ff. de stat. homin. & istud remedium in causis status inductum à iure facile videri poterat exclusis se remedium extraordinarium hoc de quo agimus.

Sed adhuc hoc ipsum remedium. l. diffamari postulat diffamationē, & sæpius contingit, vt etiam citra vllam diffamationē periculum imminuat, ne probatio mihi mea pereat, ex humana sorte quo casu, adhuc succurrendū fuit hoc ipso remedio.

Sed neque negatoria satis consultum videri poterat ei qui vult sibi prouidere, & præcauere damnū, cum enim hæc ipsa negatoria habeat locum non solum in prædialibus seruitutibus, verum in causis status, libertatis & ingenuitatis, ex. 20 l. liberis. §. fin. iuncta. l. cui necessitas. ff. de lib. causa, & in l. si quis a liberis. §. si vel parens neget, & §. solet, & in l. si neget quis. ff. de liber. agnos. ad hoc ista negatoria requirebat negationē, & repugnantia saltem verbalē ex natura ipsius actionis negatoriae, & cōtingit sæpius in huiusmodi causis, vt nemo te ignobilem dicat, & tua adhuc interfit, vt de tua nobilitate futuris seculis pro liberis tuis constet, qua ratione adhuc pinguius remedium fuit excogitandum, de uerum autem est, necessitate cogente ad hoc vt testes reciperentur ad perpetuam rei memo-

Aa 5 riam,

riam, obidq; merito particulari decisione in causis nobilitatis constitutum est, vt testes recipiantur ad perpetuam rei memoriam, idq; positum est in voluntate litigatoris ex hac causa, ibi (*pero si el que litiga dixere*) sufficit enim si dicat, sua interesse vt recipiantur sibi sui testes, precipue si valerudinarios, aut senes dicat esse, nec enim ad hoc probationem vllam requirit lex nostra, ideo pinguius succurrit quā negatoria, quæ saltem verbalem requirebat inquietudinem, vt diximus supra glossa proxima.

Idq; merito decisum est, quoniā lex nostra non procedit in actore sine pignoratione, hoc est, sine perturbatione reali, vt diximus supra glossa proxima, cum ergo in manu mea nō sit, vt agam, sed in facultate communitatis, si velit me perturbare realiter, capiendo pignora, ne pereat mihi meū ius, iustissime fuit deueniendum cogente necessitate ad hoc remediū extraordinarium, cum agere omnino non possum, nisi alieno facto perturbatus, cum ergo nō possit agere sine perturbatione reali, quod erat & de iure communi. l. 1. ff. vti possideris. l. vna. C. eodem, Alexan. in. l. si prius, num. 22. ff. de operis noui nuntiant. Alciatus Parergon iuris lib. 3. c. 21. & diximus latius glossa proxima supra, certe iuste confugit ad hoc remediū, quod lege nostra iustissime decisum est.

Item etiam aduerte, quod etiam si nostra lex vtatur illis verbis, scilicet

ce t. si dixere que tiene los testigos viejos, o que se queren ausentar, verba illa nō exigunt probationem, sufficit enim si id dicat ligator, obidq; necessario ita intelligenda sunt, vt non inducant dispositionem, nec causam finalem, namq; ex his quæ diximus etiam si testes iuniores sint, robusti, & valentes, nec sint vnquā abfuturi lōgius, adhuc possunt recipi in causis nobilitatis, sicuti in reliquis causis ex his quæ diximus ex. d. c. significauit, lex enim nostra in eo. habet rationem iuris, quia actio tibi denegeta est, & periculum est, si probatio tua pereat, cum mors imminet pariter, & iuueni, robusto, & infirmo, ex dicta. l. senatus, obidq; ea verba non inducunt causam finalem, quod sine difficultate est, si compareant coram iudicibus attestaturi.

Vnde si nihil aliud obstar, quod pertinet ad hoc remediū, nihil considerandum est, an testes sint senes, vel infirmi, robusti, aut iuuenes, perpetuo futuri ad manum, vt producantur, aut abfuturi lōgius, sufficit id solum ex fundata iuris ratione, quod damnum imminet, & quod agere nō possis, damnum autem consistit in timore mortis, quæ ex humana sorte & fragilitate vbiq; timeretur.

Ex alio autem capite vrget isthęc consideratio, mortis proxime futuræ, aduersæ valetudinis, senij, & absentia, scilicet, quia in causis nobilitatis, vocandi sunt testes, vt præsentem iudice attestentur, ac tunc quidē ne veniant, excusantur infirmitate, senectate, & alijs ex causis de quibus age-

agem proximo. s. huius gloss. vnde si testes velis adducere tuis expensis, vt attestentur coram iudicibus nobilitatis, tunc ego non video iuris rationem suadentem ne recipiantur etiam si senes, nec sint, nec infirmi, nec abfuturi, ex eo quia agere non possum, & interest mea plurimum, nemihī mei testes moriatur, quæ mors imminet omnibus, vt diximus ex dicta. l. senatus, vnde verba nostra legis quæ interpretatur, ²¹ & l. tit. 16. par. 3. & dicitur c. quoniā frequenter, scilicet, de valetudine aduersa, senectute, & absentia posita sunt exempli causa, quia ex his causis facilius solet concedi hoc remediū non vero negant prædicta iura non esse aliās concedendum, itaque manet intactum dictum. c. significauit, in sua dispositione, scilicet, quia agere non potest.

Ex quibus iuribus iuncta. l. 3. tit. 16. par. 3. secundum lecturam antiquam Montalui, ibi. *de sesenta años*, nam secundum nouam lecturam Gregorij ea verba mutata sunt, & reposita pro *(sesenta años, setenta años)* dimanauit ergo ex his, vt in mandatis quæ dantur scribis, hoc est, receptoribus in causis nobilitatis, ex hoc remedio impetrato additur ne recipiant testes, qui non attingant sexagesimum annum, quæ praxis mihi difficilis est, tū ex superius dictis, cum etiam quia cum iste scriba non sit receptor nisi testes probe impeditos: iam nullā ipsius sunt partes, ne non recipiat: in eo autē equitatem obtinet, quia ex capite ætatis

olim ante sexagesimum annum nō potuit excusari, aut impediri, ex dicta. l. 3. secundum antiquam lecturam obidq; etiam si aliās recipiendus esset, quia impeditus declaratus sit, si tamen ipsemet fateatur se non attingere sexaginta annos, & robustus sit, probe precipitur ne recipiatur, cum confessio ipsius de sua ætate vincat præcedentem probationem aliās suspectam, ex Bartolo in. l. de ætate. ff. de minoribus, num. 16. ideo scriba remittit hos qui nō attingūt sexaginta annos examinados iudicibus hodie vero, quod de sexaginta annis apponitur in prædictis mādatis, vulgo, en las receptorias, vt cūq; apponatur, forte ex lectura noua. d. l. 3. immutadū est, vt pro sexaginta, septuaginta apponantur.

Et quia hæc particulari ratione disposita sunt in causis nobilitatis, vt testes veniant attestaturi in alijs causis in quibus non est necesse adducere testes ad iudices, vt præsentibus interrogentur in differenter ex hoc remedio recipiētur testes quilibet ex ea ratione quia agere nō potest: cū vero adducendi fuerint ad iudices, vt præsentibus coram iudicibus attestentur, tūc vt excusentur ab hac molestia itineris opportuna est excusatio ætatis, morbi, dignitatis, sexus officij, & longinquitineris, de quibus excusationibus dicemus infra. §. proximo extra causam nobilitatis sunt quotidiana in causis criminum, matrimonij, & in alijs huius modi, & hæc excusationes, vulgo vocantur impedimenta.

22. Vltimò Oralora dicta. 5. parte principali. c. 1. num. 5. versic. fuit tamé mihi sapiissime. quotidiana questio, quærit an aduocatus fiscalis simul atq;ue particularis petit, vt recipiantur sibi testes ad perpetuâ rei memoriam super nobilitate, possit ipse etiam ipsum particularem præ occupare, & prouocare ad iudicium ordinarium, in quo ordinariè ex iuris ordine agatur inter vtrumq; ple no iudicio de nobilitate ipsius, aut excipiendo, aut agendo, aut per viâ reconuentionis, & ait posse quidem per viam reconuentionis, & ad hoc fere nihil allegat, ego existimo non posse adimere particulari iuris remedium, & beneficiû, quia cum nō possit agendo, vt ipse faterur vix est vt excipiendo, vel reconueniendo possit eum istud sic agere. l. in exceptionibus. ff. de probat. agere autem nullo modo potest, ex. l. 3. tit. 13. lib. 2. noui ordinamen. ergo nec poterit reconuenire, nec excipere, quod argumentum optimû est in his causis nobilitatis respectu fiscalis, ex dicta. l. 3. licet aliàs non sit omnino verum, non posse me tantum excipiendo, quantum agendo, vel nō posse excipiendo, quod possum agendo, de quo tamen supra aliqua adduximus gloss. 6. §. 1. à num. 3. certe in hoc Pinriano prætorio receptum est ne agat aduocatus fiscalis, bene tamen fateror vtilissimum reipublice, si agat, & protinus prouocet ad iudicium eum qui petat produci suos testes ad perpetuam rei memoriam, quia hoc pacto, irer obuiam

periurijs, & euitaretur peccandi manifesta occasio, sed tamen non est hactenus decisum, cuius expensis acturus esset aduocatus fiscalis, etiâ si agere posset, ex qua ratione donec decisum sit lege lata, cuius expensis acturus sit fiscalis, ociosa est questio an agere possit, spero tamen de hac re ferendam legē, sit enim quotidie, vt ad perpetuam rei memoriâ producatur testes emptitij infames, viles, mendaces, peccantes pessime & impune, quod quidem euitaretur si statim possent hi qui eos sunt producturi ad iudicium prouocari, ordinarium, vt quæ eâ cura esset fiscali subministratis sumptibus, vel ex publico, fieret profecto, vt paucis simi hoc remedium intentarent, quod quidem hodie vilibus, sine re pugnantiâ pater.

Illud tamen sine dubio est posse populum, vel ciuitatem, aut villam, vel conciliû in quo is moratur, qui petit, vt accipiantur testes ad perpetuam rei memoriam super nobilitate prouocare ipsum ad iudiciû ordinarium, vel excipiendo, vel reconueniendo, vel agendo, quia id ipsis sicuti fiscali prohibitum non est, potest enim dicere hodie cū sit hodie agamus, ac tunc quidem fiscalis assistere poterit, & causam fiscali agere, ex. l. 2. titulo. 5. lib. hoc. 2. noui ordin. verbû enim illud assistere illud denotat. l. fin. & ibi glo. verbo. assistere C. de aduocatis diuersi. iudicior. & si destiterit communitas eius expensis potest prosequi causam diximus supra gl. 49. hactenus de hoc remedio

dio, nunc vero agendum est, de excusationibus quibus excusantur testes ne veniant attestaturi ad iudicium.

Notabilia ex. §. 1. gloss. 48.

- 1 *Qua ætate quis excusetur ne veniat ad iudicium testificaturus.*
- 3 *Annus quadragesimus nonus, est annus climatericus minor.*
- 3 *Vita hominum septennario mouetur, & variatur numero.*
- 4 *Annus climatericus maior quis.*
- 5 *Sexagenarios e Ponte deñciendos, quid.*
- 6 *Senes quis propriè dicatur.*

§. 1. Glossa. 48.

Modo agendum est de excusationibus, quibus testes excusantur, ne veniant attestaturi, vulgo, hæ excusationes vocantur impedimenta, & hæ proueniunt ex ætate, sexu, dignitate, officio, morbo, & longinquitate: & pertinent ad nostram legem, in his verbis, & ad. l. 15. hoc tit. & lib. & ad. l. 35. tit. 16. par. 3. & quanuis vulgata sint, sit quotidie, vt vulgati, & vsitati iuris, ratio neglecta ignoretur, cum oporteat iuris peritum, & obscura scrutari, & vulgata recta ratione callere: ne opinator sit, sed probe peritus, & penetratis legibus merito doctus.

Cumq; prædicta. l. 15. hoc tit. & lib. statutum sit, vt testes adducantur ad iudices nobilitatis testificaturi in causis, nequeantq; per alios recipi, ac id in causis quoq; criminalibus receptum sit, sit quotidie,

vt excusentur ætate, sexu, dignitate, officio, morbo, & itineris longinquitate, ac tunc quidem recipiuntur testes, quod vocamus, *testigos de impedimentos*, & decreto edicitur, testes esse legitime excusatos, & iuste impeditos, nec posse, nec debere adduci ad iudices, vt præsentibus attestentur, proinde esse mittendum scribã, vulgo, *receptor*, que les tome sus dichos y declaraciones, y este auto se notifica al fiscal, y si le parece esta justificado, passa por el, y sino, o apela o suplica, segun que el auto es dado por alcalde o por oydor, y se veen los testigos de impedimentos y se confirma o reuoca el auto, y si se reuoca, se manda vengan personalmente a esta corte a dezir sus dichos y declaraciones, a costa del que los presenta, & hæc praxis quotidie obseruatur, nunc de istis excusationibus, quæ vulgo impedimenta dicuntur, agamus, de quibus est. d. l. 35. tit. 16. par. 3. & primum de ætate.

Ætas excusat testem.

Ætate excusatur testis ne veniat testificaturus, quæ autē illa ætas sit, quæ excuset, difficile est inquirere, omnes tamé conueniunt, senes nō esse adducendos, & excusari, senesq; dici simulatq; quinquagesimū quintū attingerint annū, ex. l. manifesti iuris. C. qui ætate, vel morbo se excusant. l. 10. ibi: *maiores quoq; quinquaginta annis inuitos ad muneria personalia vocari nō posse*, cū enim ea ætate excusentur à muneribus personalibus, pronū quoq; est, vt excusentur à molestia itineris, immo quinquaginta sufficere an-

re annos existimant plures, vt excusetur testis ab onere eūdi, & redeūdi, ex tex. in l. liberta. ff. de operis libertorum (*liberta maior quinquaginta annis operas prestare patrono non cogitur*) tex. in l. a muneribus. C. de decurionibus, lib. 10. in argumento quæ iura rationem habent naturalē, est enim quinquagesimus annus, primus in ordine post climatericū vitæ humanæ accerrimum insidiatorē.

Annus enim hic quadragesimus nonus, quæ proxime sequitur quinquagesimus, climatericus, sed minor, qui ab utero vsq; formatricis seminis mutabilitatē continens, solet hominibus maximā & aduersissimam valetudinem infligere, anno enim quadragesimo nono incipit humanum corpus senectutis, & grauescentis ætatis in cōmodo plus solito fatigari, quoniam humanū semen ex antiquioribus Philosophis Lunæ mutabilitati obnoxium, cum eadem variatur crescit, & stat, & augetur, & minuitur, constat autē lunā septennario numero moueri, cum septimo die semiplena sit, decimo quarto rotūda vigesimo primo semini defecta vigesimo octauo defecta fere nolcatur, cum laborare credebatur, numerusq; ipse septennarius per omnes suas partes deductus, ex Philone Iudæo de opificio mundi statim in principio numerū efficiat vigesimum octauū, lunaris cursus methodū, namq; in vera cōputatione. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. efficiunt. 28. qui resultant ex septennario per suas singulas partes deducto huius

numeri perfectionem, vide apud ipsum Philonem Iudæum statim in principio, vnde proœmium partitarum desumptū est, quin quod Hypocrates, ceteriq; medici ex septimo quoq; die Crysimon, aut Creticon, vel iudicarium indicāt, & demonstrant, vnde veteres dixerunt, sanguinē in venis septennario quoq; motu sentiri, nec ante septimum arteriæ pulsū quicquā probe colligi à medico viro posse: tum igitur semen Lunæ mutatione trahatur, contrahatur quod septennarij certe continua mutatione variatur, vide Azonem in sum. C. de veteri iure enucl. nu. 67. & seq. & Sfortiam Oddum Perusinū de restit. 1. par. quaest. 2. artic. 3. num. 27.

Fit enim vt in vulua receptum semen primo mēse Saturni sideris frigore condensetur, nec enim vllum aliud astrum est, cui hęc tribuas cōdensationem, Iouis deinde clementia secundo mēse recreatum disponitur, tertio Martis ardore in carnē & ossa digeritur, quarto Solis iterū clementia vitali coalescit, Veneris deinde quinto mēse temperie ossa densata condurefcunt, sexto Mercurij in differenti, & vario temperamento, varie quoq; interna membra omnia externaque vegetata, digesta, & condensata ad ortum præparantur.

Lunæ demum septimo mēse vitali humore fit vitalis partus, præsertim circa plenilunium, quādo lunaris humor solis calore temperatur, ita intelligendi sunt Hypocrates, & Pau-

& Paulus, in l. septimo mēse. ff. de statu hominum, & Aristoteles lib. 1. de natura animalium. c. 4. Plinius lib. 2. c. 31. Gellius lib. 3. nocti. Athicarum, cap. 10. Tiraq. in l. si vnquā, verbo, susceperit liberos, num. 210. C. de reuocand. donat. Cælius Rodegin, lib. 22. cap. 13. ita simul atque attingit septimum mensem plane legitimus partus est, text. in l. intestato. §. vltimo. ff. de suis, & legitim. hæred. & licet Macrobius, lib. 1. de somno Scipionis, cap. 8. vitalem dicat hunc partum mēse, hoc septimo expleto, & Aristoteles, & Plinius cœpto, circa plenilunium vti diximus vitalis est magis viriusq; sideris beneficio, hi autem menses lunares sunt, ex Alciato in l. Gallus in principio. ff. de lib. & posth. num. 30. dierum viginti nouem & duodecim horarū, vt probat Menochius de arbitrijs lib. 2. cent. 1. casu. 89. num. 35. Fit deinde vt octauo mēse fetus, aut non nascatur, aut natus pereat quia in inclementia Saturni frigore, & siccitate perniciosam incidit fetus, quæ duæ calitates vitæ humanæ inimicæ insidiantur, quæ calido & humido conseruatur, Gellius, lib. 3. c. 16. Cælius. d. lib. 22. c. 14. Aristoteles vbi supra, lib. 7. c. 4. vbi quod in Aegypto vitales sint, si tamen nascatur, ego credo quod est legitimus, & legitime conceptus, quia multa accidere possunt, vt viuat, & in hoc recedo à Menochio vbi supra, nu. 38. si enim septimo legitimus est, cur nō octauo, cū & parentis & matris virtus aliq; multa

hęc Philosophorū placita, destrucere possint, gl. in l. 4. tit. 23. par. 4.

Sed est felix partus iterū nono mēse propter benignam clementiā Iouis, & eius calitates vitæ hominum amantissimas, quibus conseruatur, & viuit humanū genus, de hoc mense nemo ambigit vitalē, & legitimū esse partum, cū pariant fere omnes hoc mense & cœpto, & expleto.

Sed decimo mēse Martis ardore vitalis partus reperitur cū etiam si ardor ille sideris molestus sit fatui, adhuc tamen sit vitæ vtēdū, propitius, ideoq; & vitalis fetus, & legitimus partus est, primum agnouit Hypocrat. lib. de natura fetus, secundum l. 4. tit. 23. par. 4. vbi Hypocrat. refertur, & tenent nostri in dicta. l. intestato. §. fin. ff. de suis & legitim. hæredibus, & erat lege duodecim tabularum constitutum: vt Gellius refert dicto cap. 16. ad quam respexit Gallus Aquilius in l. Gallus de liberis & posthumis, ibi (*in decem mēfibus*) & est. l. vltima. ff. de fideicommiss. liber. l. fin. C. de posthumis hæredibus instituendis, & quamuis Socinus in dicta. l. Gallus in principio, numero. 6. & Marius Salomonius, numero. 44. velint, non esse hos decem menses exacte accipiendos, immo esse partum legitimum eum, qui expletis decem mensibus editus sit, intra vnū, duos, vel tres dies vndecimi mensis, attamen dicta. l. 4. tit. 23. par. 4. contrariū decidit aperte, & ibi gloss. Gregoriana idem omnino sentit.

Est hic numerus mensium computan-

putandus est à die cōceptionis, unde perspecto die natiuitatis pueri, fit retro computatio vsquē ad decimū mensem, & ille dies retro vltimus est dies conceptionis, quod si vir illis diebus morbo grauatū generare non potuit plane periculum est, quia partus, in vndecimum ingressus magis indicat viduam mechitam, quod & aduertit Menochius vbi supra, num. 44. & est elegans nota. l. 4. tit. 2. 3. par. 4. & quae ibi glof. fa, sed & vndecimo mense Philosophis vitalis partus est, propter solis benignum temperamentum, sed id vti diximus non recipit nostrum ius ideo nihil in hoc morādum est, latē Menochius vbi supra, ibi vide.

Cumquē septennario numero fetus ipse animetur, & nascatur, fit item, vt septennario quoquē vivat & moriatur, septennis si quidem annis, vt magis ratio naturalis constat, fit mutatio corporis humani, septimo, decimoquarto, vigesimo primo, vigesimo octavo, & demum renouato septennio vsquē ad quadragesimum nonum, ex qua scansili computatione infantiam agnoscimus iure nostro, videmus pubertatem, legibus cognitam, adolescentiam sentimus statumquē virilem attingimus, & ad ceteras mutationes, & varietates humane vitæ, septennario obseruato anno, peruenimus, infantes, pueri, adolescentes viri, quæ ætatis rationem, vide copiose multis adductis apud Sfortiam Oddum Perusinum de rest. par. 1. q. 2. art. 2. ad num. 11. & Ioann. Fran. Eusebardi, in tract. quis dicatur infans. Menoch. de arbit. lib. 2. cap. 1. casu. 5. 7. quarum vltima, & postre-

ma septennarij numeri mutatio contingit anno quadragesimonono, septies enim septem, in vera Rithmica computatione quadragesima nonem efficiunt, inde is annus, quadragesimus nonus ita deductus climatericus, & scansilis est, sed minor in quo mutationes omnes, & varietates humana vita respectu septennarij numeri ad seipsum reflexi absoluuntur, & expletur, expletoq; eo numero, nihil aliud expectatur quam mors, inde perfectio eius numeri vocatur mors, Vergilio omnium scientissimo. Explebo numeros, reddarq; tenebris.

Egressa autem humana natura cum annum tunc mutationes, & varietates nouenarij numeri incipit agnoscere, qui numerus septies productus explet numerum sexaginta trium, qui est annus climatericus maior perniciosissimus, cum iam septennario numero, quo vita nostra mouetur, desit respectus, vocatur maior, quia maiorem explet cum septennario respectum, & proportionem, qua ratione, & septuagesimus, vltimus septennarij numeri respectus esse dignoscitur, cum denarium septies deductum cōpleat, expletis septennarijs omnibus respectibus, ideo annus ille maxime formidabilis hominibus est, otiosa post eum natura, siue septennarij vlla proportionem.

At vero Pythagoras, & qui eum secutus est Censorinus duos generaliter dixit esse partus, alterum minorem quem vocat septimestrem qui decimo, & ducentesimo die post conceptionem prodeat ab utero, alterum maiorem, scilicet, decem mestrem qui edatur die ducentesimo septuagesimo quarto, scilicet, imo decimo mense, sed nondum perfecto, quorum prior partus, & minor senario maxime continetur numero, quod Pythagoras ita colligebat, musica

cuius-

cuiusdam consonantie simmetriam secutus, ad quā ille more suo res etiam naturales referre erat solitus. Nam quod ex semine conceptum est, sex primis diebus, vt ille dixit, humor est, deinde proximis octo diebus ex lacteo humore fit sanguineus, qui octo cum ad primos sex dies accedunt primam Diatessaron consonantiam faciunt, ex sesqui tertia proportionem, quæ est inter 6. & 8. ex qua sesqui tertia proportio Diatessaron consonantia musica resultat, cum enim vox humana ab vno sono, ad quartum que est Diatessaron adscendit certe sesqui tertiam vltimam consonantiam efficit quæ resultat ex 3. & 4. eadē est inter 6. & 8. continet enim octauus numerus senarium, & insuper tertiam partem senarij vnde resultat sesqui tertia proportio, ac subinde Diatessaron consonantia, post hos sex dies quibus lacteus humor est, & octo quibus sanguineus, accedunt nouem dies, quibus humor caro efficitur, qui nouem, ad sex priores sesqui alteram proportionem efficiunt in vera musices ratione. 6. enim ad 9. sesqui altera proportio est, namquē 9. continet 6. & insuper dimidium numeri senarij vnde resultat Diapente, consonantia, vox enim humana ab vno sono ad quintam cum ascendit solam sesqui alteram proportionem incurrit, cum enim in 4. sesqui tertiam inuenit, quia quaternarius numerus relatus ad ternariū proximum contineat ternarium, & insuper tertiam partem ternarij, facta sesqui tertia proportio, ex qua Diatessaron resultat consonantia, ita post quatuor prima rationalis proportio, & æqualitatis quæ resultat, consistit in numero senaria, quæ ad quaternarium sesqui altera proportio est, consonantia vero musica Diapente,

hoc est, la quinta, qui a natura humanæ vocis, numerorum rationem secuta, cum prima post quartam, hoc est post Diatessaron consonantia sit Diapente, hoc est, la quinta, ita post quaternarium, in solo senario primo, & proximo consistit proportio æqualitatis, & rationalis, quia quaternarius numerus intermedius inter quaternariū, & senarium, ex vera ratione Arithmetica, nullam rationalem facit, vel æqualitatis proportionem, & ita properamus ad, sex post quatuor, & fit proportio sesqui altera, & ita Diapente, quæ est in ratione musica, la quinta, sex enim contr. ent quatuor, & insuper dimidium quaternarij, & ita his tribus numeris. 6. 8. 9. posteriores relati ad priorem numerum efficiunt sesqui tertiam, & sesqui alteram, hoc est Diatessaron, & Diapente consonantias musices, quæ quod nouenarius numerus respectu octonarij sesqui octauam facit, hoc est tonum, quæ sex qui octauam aqua procedit tonus, cum sit proportio inæqualitatis, & irrationalis ex Ptolomeo, Aristotele, & Boetio consonantiam non facit, id quæ recepit communis muscorum schola, sed verior opinio est sustineri tonum, hoc est, la secunda, admixta, & quasi temperata cum consonantia Diapente, & Diatessaron, vnde in hoc ortu querit Pythagoras excogitauit. 6. 8. 9. sustinetur qui octaua proportio numeri nouenarij ad octonarium, quia ea proportio inæqualitatis accedit sesqui tertie, & sesqui altera, quæ sunt rationales proportionem, & æqualitatis, tonus autem in humana ratione vocis, hoc est, la secunda, consistit in sesqui octaua proportione, quia vox humana cū ab vno sono fertur ad octauum, eadē est, & proxime sequitur sonus tonus est

post octauā, ac subinde efficit sesqui octauam proportionem, & ita musici raro videntur tono, hoc est, de secunda, quam tamen temperant si quando forte incidit ex symphonia, & consonantia Diapente, & Diatessarōn secuti Pythagoræ Arithmeticam, & musicam rationem, post sex dies priores quibus lacteus humor est, & octo quibus fit sanguineus, & nouem quibus fit caro, accedunt duodecim quibus plane corpus formatur, & totum perficitur. 12. autem ad 6. dupla proportio est, hoc est Diapasson, at vero ad 8. sex qui altera, id est Diapente consonantia, est ad 9. sex qui tertia hoc est Diatessarōn, dupla enim proportio in ratione humane vocis Diapasson efficit, hoc est per omnia, quia vox humana cum ab uno sono progreditur diuersa semper reperitur quousque ad octauam ascendit, vbi sibi similis est, unde illud. Obloquitur numeris septem discrimina vocum.

Et ita octaua dicitur, Diapasson, id est, per omnia quia per omnia, currit vox humana quousque ad seipsum reddit, unde Ptolomeus, & Aristoteles asserunt, Diapasson non esse musicam consonantiam, sed esse vnisonum, melius Boetius consonantiam esse Diapasson existimabat, quia consistat in dupla proportione, in qua rationalis, & equalitatis proportio sit, quam humane vocis ratio deamat.

Modo Pythagoras hos numeros. 6. 8. 9. 12. simul coniungit, qui coniuncti efficiunt. 31. hi vero deducti per priores. 6. efficiunt per veram multiplicationem. 210. hoc est septem menses perfectos, & ita Pythagoras ex musica ratione perfectum septimum

mensum priori partui constituit. secus ac Iuriconsultus Vlpianus qui septimo mense cepto non vero adhuc perfecto partum legitimum admittit in dicta. l. intestato. §. fin. ff. de suis & legitim. hereditibus, ibi, (qui centesimo octogesimo secundo die,) secus etiam ac reliqui Philosophi qui septimo mense vitalem partum esse existimabant, sed tamen circa plenilunium, vt proxime dicebam, itaque Vlpianus cepto septimo mense legitimum censeat partum, Pythagoras, vero perfecto non vero cepto.

Alter autem ille Pythagoreus Partus qui maior est, maiori quoque numero continetur, scilicet septennario, quem diximus superius esse principium variationis humane vite, septem igitur prioribus diebus, lacteum humorem semen esse ait, nouem proximis sanguineum humorem facit, undecim vero insecutis carnem, postremo tredecim corpus membrat, & firmat hi autem coniuncti. 7. 9. 11. 13. multiplicati que efficiunt. 40. intra quos nec sentitur fetus, nec natus ridet nec mulier effusa foras egreditur, rursus hi quadraginta per priores septem multiplicati efficiunt. 280. quo tempore ingressus partus decimum mensem, legitimum, & vitalem existimabat Pythagoras, more suo, nostrorum quoque approbans traditionem, qui septimo mense, & decimo legitimum prolem existimarunt, nec vltra, nec antea, dicta. l. septimo mense, dicta. l. intestato. §. fin. dict. authen. de restitu. & ea que parit, dicta. l. 4. & que tradit ibi Gregorius, & sunt addenda Alciato vbi supra.

Vnde ex traditione Pythagoreica,

rea, quia legitimum partum agnoscebat, & decimo mense, & septimo fiebat, vt annus climatericus septuagesimus esset, vt posse deductis decem mensibus per septennarium, & item, quadragesimus nonus ex eadem multiplicatione septennarij per seipsum, quæ multiplicatio ad quadraginta nouem annos ascendit.

Post hos autem, scilicet, quadragesimum nonum, sexagesimum tertium, & septuagesimum, superest octauagesimus primus annus, qui deducitur per multiplicationem nouennarij ad seipsum, humane vitæ postremæ insidiæ, & maximæ, quæ Platonem eætate subripuere, tradit Petrus Crinus de honesta disciplina lib. 24. c. 1. habes climatericos omnes annos, eorumque rationes, & ad impedimenta hæc pertinent.

Itaque merito leges nostre, iuraque quinquagesimum annum humane vitæ primum post quadragesimum nonum, existimabant quasi expleta septennarij numeri proportione, interitum & mortem & quinquagennarium virum quasi defectum, & emortuum, & ineptum administrationi reipublice, eo namque anno reuersus homo ad vitæ prima rudimenta intelligebatur naturæ, & latentium causarum tacita quadam & latenti supputatione, quasi denuo incipiat viuere, qui omnes respectus septennarij viuendo expleuerit, quæ supputatio literis quoque sacris agnita est Leuiti-

ci, capit. 25. sic enim scriptum est. (Sex annis geres agrum tuum, & sex annis putabis vineam tuam, colligesque fructus eius, septimo autem anno, sabbatum erit terra requitionis domini, agrum non seres, & vineam non putabis, & ita numerabis tibi septem Hebdomadas annorum, id est septies septem, quæ simul faciunt annos quadraginta nouem, & clanges bucina mense septimo decima die mensis propitiationis tempore, in vniuersa terra vestra, sanctificabisque annum quinquagesimum, & vocabis remissionem cunctis habitatoribus terre, ipse est enim iubilæus, reuertetur homo ad possessionem suam, & vnusquisque redibit ad familiam pristinam, quia iubilæus est quinquagesimus annus.) hæc tenus literæ sacræ, adde quod Varro libro de vita patrum secundo, ait, quinquagennarios fuisse a publicis negocijs liberos, ex quibus vides anno quinquagesimo regressu quendam ad vitæ humane quasi rudimenta, & principia peractis omnibus septennarij numeri ad seipsum reflexionibus, hæc est ratio ad l. manifesti iuris, & ad ditam l. liberta, & ad dictam l. à mungribus, de quibus supra ita vt quinquagesimo ætatis humane anno, omnia munera personalia, omnis corporis exercitatio quasi defectis viribus, & labefactato corpore, & debilitatis membris conticescant, ideo nimirum, quod à fatigatione quoque itineris liberentur, & molestium effugiant ad iudices appropinquandi attestaturi in ciuili causa, ex dicta. l. 2. §. fi. ff. de decurionibus, quod & numerorum

cap. 8. factæ quoque; literæ testantur.

Alij vero existimant sexagenarium omnino excusandum, quia ætas proxima elimaterico maiori proprius ad senectutem pertineat, quæ magna pars mortis est, ut ait Lucas de Penna in dicta. l. manifesti iuris, unde apud comicum alter senex reprehendebatur, quod non quiesceret, sexagenarius, qui hac ætate audire solent licet grauer ferant verbum illud, *sexagenarios è ponte deijcere*, quo adagio sexagenarios quasi ad omne vitæ munus inutiles & ociosos asserimus, quasi sint ab omni munere reiiciendi, & longius relegandi, iuuentus enim Romana olim sexagenarios ut ineptos, & imbecillos, & ad reipublicæ gubernacula inutiles à ponte præcipitasse creditur, ut soli ipsi iuuenes, & magistratus gererent, & suffragia ferrent ita ille.

Pars putat ut iuuenes ferrent suffragia soli.

Pontibus infirmos præcipitasse senes.

Itaque senes sexagenarios de pontanos vocabit antiquitas, vel quod ita acciderit, quod reuera sint præcipitati à iuuenibus, ut ipsi soli, & suffragia ferrent in comitijs, & magistratus creati soli rempublicam gubernarent, vel quod verius est, quia cum in ponte suffragia ferret ad creandos magistratus, senes è pòte deijciebant quasi deliros, & inutiles ad rempublicam gubernandam, vel ad ferenda suffragia, itaque sexagesimo anno existimatum est vel præcipitandum senem, vel omnino re-

mouendum à republica, cura & sollicitudine, quasi imbecillum, & inopem animi, & egenum consilij, debilitatisquæ viribus, & fatigato corpore infirmum, hanc ætate agnouerat dicta. l. 3. §. tit. 16. p. 3. in antiquis, hodie in hoc emendata est, ut diximus, ex nostris Mathienço, in suo dialogo relatoris. 3. p. cap. 5. nu. 9. ad finem, ait, excusari testem si comprobatum sit, esse sexaginta annorum, idque ait vsu forensi esse receptum in hoc Pintiano prætorio, & fuerat communiter receptum post glof. in dicto. c. quoniam frequenter, ut lit. non contest. hodie tamen post nouam editionem legum partitarum ex autoritate dicta. l. 3. §. alia iuris ratio est.

Alij vero septuagenarium aiunt nomine ætatis excusandum, idque ex dicta. l. manifesti iuris ibi, (*cum igitur septuagenario maiorem se esse profutearis*,) & l. si ultra, de decurionibus, eodem quibus mirum in modum quadrat, quod scriptum reliquit Plato, de legibus, lib. sexto, loquens de magistratu nomophilaco, non admitti ad eum magistratum gerendum minorem annis quinquaginta, nec finit in eo perseuerare septuaginta maiorem, ut si quis quinquagenarius magistratum inerit, viginti annos eum administret, sin sexagenarius decem dumtaxat, quæ Platonis sententia consonat dictis legibus, quia post septuaginta annos iam plane, nec mens, nec corpus satis suum officium faciunt, Psalmo quoque. 89. dicebat David,

dies

dies autem nostrorum in ipsis septuaginta anni, ideo nimirum quod ab itineris molestia liberati excusentur ad iudicem longius accedere testimonium dicturi textus in. l. 3. §. quauis, & §. circa frumenti. ff. de muneribus & honoribus. l. maiores. ff. de iure immun. l. excusantur. ff. de excusat. tutorum. hodie est textus expressus secundum literam nouiorem in dicta. l. 3. §. tit. 16. p. 3. namque olim, vbi hodie *setenta, setenta*, legebatur:

Alij vero nihil solliciti de anno ad senectutem totum negocium transtulerunt, aiuntque senes excusari ab hac molestia itineris, nec esse cogendos, ut veniant laturo testimonium, sed mittendum esse ad senes, ex dicta. l. 2. tit. 16. parti. 3. ibi, *fueffen viejos*, & dicto. c. quoniam frequenter, ibi *senes*. l. semper. ff. de iure immunitatis, tex. in. c. magnæ, versicula. *verum alius suæ senectutis*, de voto, vbi ex causa voti non cogitur senex longius proficisci, textus in. c. quauis, de sententia excommuni. vbi propter senectutem excusatur quis ne summum Pontificem adeat. ca. placuit, el. 2. 18. distinct. vbi propter senectutem excusatur Episcopus, ne ad Synodum personaliter accedat, textus in. c. nisi de renuntiatione, quibus illud mire conuenit, quod alibi scriptum est, non solum senes excusari à peregrinatione causa ferendi testimonij, verum simpliciter propter senectutem excusari à ferendo testimonio per textum in. l. iuri. ff. de testibus, vbi Bald. dicit

hoc esse priuilegium senectutis, quod tamen intelligebat, Abb. in cap. 1. de testibus cogendis, nisi decissent alij testes, nam si decissent compellendi sunt senes, ut attestetur Speculator titulo de testibus. §. testium compulsionem. Archidiaconus in. c. statuendum. 2. quæst. 6. Antonius in. c. cum nuntius, & in. c. cum nobis de testibus, cum igitur à testimonio ferendo excusentur multo magis excusandi sunt ab itinere causa testimonij ferendi.

Sed cum hæc ita disputata sint querit glossa in dicta. l. inuitus quis in hac materia de qua agimus dicatur senex, atque adeo dici senem septuagenarium ait, idem tenet Abbas in cap. si qui testium, de testibus, num. 7. idem querit Gregorius qui nihil horum adducit in dicta. l. 2. & ait relinqui iudicis arbitrio quam opinionem, quantum ad hoc quis dicatur senex, ego existimo verissimam pro qua pondero tex. quem ipse non adducit in cap. nisi. §. alia quoque causa de renuntiatione, ibi *per quam impotens*, ut ea vere dicatur senectus, per quam impotens sui quis effectus sit. l. 3. §. testes, ibi diligentia iudicis est explorare. ff. de testibus, ex quibus iuribus concordantur opiniones, de quibus supra, ut quinquagenarius & sexagenarius excusentur scilicet, si cum ea ætate corpus quoque imbecillum sit & impotens, in septuagenario autem nunquam hanc impotentiam requirerem, solitus enim sum septuagenarios ex sola

atate excusare, tum ex Philosophis, de quibus latissime supra egimus, tum ex Pytagora, & Platone, quos ad hoc retulimus, tum ex Iuriconsultis, qui Philosophis conveniunt, tum auctoritate sacrarum literarum, quæ in ea ætate præter la borem, & dolorem nihil aliud inveniunt, tum etiam ex dicta. l. 3. tit. 16. p. 3. quæ septuagennarium plane excusat secundum noviore lecturam.

Notabilia circa sexum.

- 1 *Sexu excusantur testes ne veniant testificaturi.*
- 2 *Præcipua laus fœminarum domi se continere.*
- 3 *Gynæcion quid Gynæciarij quid.*
- 4 *Carrocæ vsus & nomen, vnde.*
- 5 *Lex de sublatis curriculis aut quadrigis, vulgo cochæ.*

Sexus excusat testem,

Gloss. 48. s. 2.

Ege duodecim tabularum olim fœminæ omnes ad iudices veniebant lætore testimonium, virginibus vero vestalibus excusatio concessa est: refert Cornelius Tacitus, annalium Rom. lib. 2. folio mihi. 73. sed hodie sexus excusat, ex textu in. c. 2. de iudicijs, lib. sexto, ibi, (*mulieres quas nō licet vagari, & ibi, vel trahi iuvitas*

causas ferendi testimonij.) qui tex. loquitur generaliter in priori parte, idq; patet in secunda parte, vbi solum de monialibus loquitur Gometius ibi latius id prosequitur, quantumquæ deceat fœminas domi manere adductis ad id exemplis, & locis elegantibus, ante ipsum in eodẽ argumento versatus est Carolus de Grassalijs vir Gallus in tractatu suo, quæ sint regalia Franciæ, vterq; autem post Tiraquellum, eoq; forte suppresso, à quo eo nomine furti inculantur aperte, in legibus connubialibus leg. 10. gl. 1. p. 10. num. 31. opere præcepti est fateti per quos proficias, vt ait Plinius in præfatione naturalis historię, nec subtriciendæ sunt alienæ laudes, ne postea depresso furto, erubescendum sit turpiter: cōuenit cum dicto. c. 2. l. maritus. C. de procurat. à qua lege desumptum videri potuit dictum. c. 2. ibi (*nec fœminæ persequenda litis obtentu conuenit virorum cætibus immisceri.*)

Mulieres Romanæ domi sese continebant, Caius Sulpitius Gallus vxorem dimisit, quoniam eam capite aperto, foris versatam cognouit: ex Valerio Maximo lib. sexto rerū memorabilem, cap. 3. vbi alia exempla egregia sunt Cornelius Tacitus de claris Oratoribus, præcipuam laudem fuisse inquit fœminis tueri domum, & inseruire liberis, Apud Cicronem 3. in verrem adione. *Bizantia mulieres in conuiuio virorum nunquam accumbebant, nec in conuiuium adhibebantur, nisi propinquorum, nec vnquam sedebant nisi in interiori parte domus,* vnde

vnde secretiorem partem domus Gynæcion vocabant, quia ibi fœminæ sedere consueuerant, vxorem Dauid. viti similem dicebat, in lateribus tamen domus, hoc est in Gynæcio.

Sicuti enim Gynæcion dicitur locus secretior, à mulieribus, quas Græci, Gynæcas, vocant, ita Gynæciarij dicti sunt, qui opera muliebria exercent, de quibus. l. 2. & l. 3. & l. si quis ex corpore. C. de mulieribus, & Gynæciarijs, lib. 11. & l. 1. tit. sequenti. l. vltima. C. de militari veste, lib. 12. de Gynæcio multa, & eleganter Tiraquellus vbi supra, in de vxor. quoque focaria dicta est. l. 3. de condi. ins. r. quod focū marito seruare debeat facit. l. non nominum. C. de his qui veniam ætat. imp. vbi quod fœminæ cætui publico sese demonstrare non debent, sed quod attinet ad nostrum institutum asserimus mulieres non esse educendas domo, immo nec Gynæcio suo causa ferendi testimonij. gloss. in. l. ad egregias, & ibi scriptores. ff. de iure iurando, tenent omnes. ff. de t. 2. siue enim virgo, siue vxor, siue vidua sit periculu est, si domo egrediatur, extat lex in Codice Theodosiano, tit. de officio iudicum omnium, ne vidua pro vilius rei debito ad aliam provinciam ire cogatur, & est. l. 1. verba eius hæc sunt (*nemo iudex ex officialibus ad eam domum in qua mater familias agit, cum aliquo præcepto existimet sibi mittendum, vt eamdem in publicum protrahat*) de impudica inquit Solomon, *vagi sunt gressus eius, prouerbiorum, cap. 5. & iterū,*

cap. 7. (*Garrula inquit, & vaga, quieta impatiens nec valens in domo, confisi e pe dibus suis, nunc foris iunc in plateis*), hinc est Angeli dictum. l. si qua illustis. C. de orphiuanum, meretricem esse existimandam, quæ nunc illuc, nunc prodit huc, nec in Gynæcio suo commoratur, considerato enim sexu debet mulier semet intra domum continere. l. 1. C. de officio diuersor. iudi. dicta. l. maritus, di. c. 2. quæq; sine facultate viri extra domum manet iustam repudij præstat viro causam in authentico, vt liceat mat. & auia. §. quia vero plurimas, & in authen. de nuptijs. §. mitiores, oportet igitur fœminas pudoris a matrices domi manere, viri liberorumque, & rei familiaris sollicitas, raro egredi foras virorum cætus abhorrere, conreuiua fugere, frugi esse, antiquas illustrium, & nobilissimarum matronarum artes sequi, & mores imitari huiusmodi paucis verbis pudentis fœminæ exercitamenta accipe.

Tum colore antiquas artes, maternaque iussu,

Atque agili discant carpere pensa manu.

Ibi digitis acus, ante pedes in texta gressu.

Kimmaque, & fuso stamini torta lenis.

Hoc Tanquilopus, hos mores Lucretia monstrat.

Ekylacida hos coniux, Thelemachique parens.

Hos mores corruerunt delicti, postea excogitata, sella lecticula, carpenta, curricula, caruicæ vehicula, & carruciæ, seruis lecticarijs, & selularijs

felularijs deducentibus: matronas ipsas, ad quod varia inuenta deliciarum genera sunt: vide *tex.* ubi de his est mentio in l. *item* legato. 47. ff. de legatis. 3. *Item* legato inquit *Vlpianus*, continentur mancipia puta *lecticarij* qui solam matrem familias portabant, *item* iumenta, vel *lectica*, vel *sella*, vel *Burdones*, vocat autem *Vlpianus* *Burdones*, genitos ex equo, & asina, quoniam *Acursius* in interpretatione eius nominis ridiculus est, *tex.* in l. vxori. 14. ff. de auro, & argento legato, ibi (*questum est an carruca dormitoria cum mulis, qua semper usor usa est ei debeat*) ubi vides recordationem; harum carrucarum, quas vocamus carroças, & iterum in l. 1. C. de honoratorum vehiculis lib. 11. ibi (*vehiculis dignitatis sue, id est, carrucijs*) antiquissimum igitur est matronas sellis, lecticulis, & vehiculis deportari, ducentibus seruis lecticarijs, vel sellularis, vel mulis, quos *Burdones* vocat *Vlpianus*, & apud *Liuium* legimus concessum matronis, ut vehiculis ad templum ducerentur, propter aurum & argentum collatum ad bella, hinc *Hexaphorum lectica*, quæ non mulis, sed sex lecticarijs, seruis ferebatur, *Cicero* actione *verrina*. 7. (*nam inquit, ut mos fuit Bithyniæ regibus lectica exaphoro ferebatur, & cum ad aliquod oppidum venerat eadem lectica usque in cubiculum deferretur.*) hinc essedum vehiculum apud *Belgas* repertum, & *Rhedæ*, *Cicero* ad *Athicum* lib. 6. *Veni* 5 *Vedius* mihi obuiam cum duobus essedis, & *Rhedæ* equis, iuncta, & lectica,

& familia magna, & *Philippica*. 2. de *Antonio* inquit, *Vebatur in esse* do *Tribunus plebis*, *lectores laureati antecedeabant*, inter quos aperta lectica *Mima* portabatur, quam ex oppidis municipales homines honesti obuiam necessario prodeuntes, non vero illo mimico nomine, sed voluminiam salutabant, *sequebatur Rheda cum lenonibus, comites nequissimi*, itaque non est carruciarum, vulgo, carroças, nec essedorum vulgo, coches, verbo, à *Belgis*, & ipso essedo recepto, vsus ignotus antiquis, nec matronæ olim domo egressuræ pedibus ibant, sed sellis, lecticulis essedis, & carrucis, ductantibus lecticarijs, & felularijs, & *Burdonibus*, id est, mulis, hodie apud nos lege lata prohibentur sunt, quæ quaternis equis inuectæ non reperiuntur: salutaris lex ea quidem, quoniam nulla erat iam femina, vel infimi ordinis, quæ non existimaret ad dignitatem suam pertinere essedo vehi, & erat harum cum matronis nobilioribus insana concertatio, & vtrarumque assidua noctu, diuque, cursatio: reiecta de domo, viro, liberis, laribusque, & re familiaris cura, & sollicitudine, inuitis viris quibus deuoranda erat molestia, decocto ære alieno, cum particulares opes vix eam insaniam, & stultitiam sustinerent, horum autem vsus, vrbe egressis salutaris semper est visus, & ad vitandum hyemis rigorem, & ætus, solisque interperatiam, & vnum essedum, vnavé carruca, pro multis equis itinerarijs, & pro mulis portitorijs sufficere solet ideo

ideo itinerarium esse dum relictum est, & quod quaternis equis ductetur, quoniam illud longius profecturis, vtilissimum sit: & quia humiliores fœminas pudeat essedo vehi, quaternis equis ductantibus: & quia hæc vehicula olim nobilioribus concessa sunt, non infimi gradus hominibus, dicit l. i. C. de honorato vehiculi, lib. 11. magna contentione apud regem nostrum *Philippum* in vtilissimum, actum est, de reducendis essedis, & carrucis, sanctissime ille quidem, ut solet reliqua, nihil immutandum censuit: sed inuenta est noua essedorum forma, & adeo ad aucta lecticularum copia, ut de his non sit inutilis cura, & sollicitudo: ne quod ea lege cautum est, & vitatum, hac via iterum incuratur.

Illud tamen addere libuit, quoniam *Andreas Tiraquellus* vir doctissimus in dicit l. 10. glof. i. par. 10. num. 21. ex etymo nominis *Gynæcij* existimat corruptam literam apud *diuum Ambrosium* de adhortatione ad virgines dum inquit, (*ut Gymnasium pudoris secretum sit*) aitque expungendum verbum, *Gymnasium*, & reponendum pro eo, *Gynæcion*, ita ut sit sensus, virginum pudentium habitationem secretam esse debere; mihi tamen magis quadrat vulgata lectio, ita ut *Gymnasium*, id est, exercitatio virginum secreta esse debeat: dixerat enim proximis verbis *diuus Ambrosius* (*deceat solitudo verecundiam*, deinde subdit, *Gymnasium*, id est, exercitatio pudoris, id est, pudentium virginum secretum est.) Id est

secreta exercitatio virginum, & cætui virorum ignota, quasi dicat etiam ipsas pudoris artes à virginibus esse exercendas secreto, dicitur enim *Gymnasium* ab exercendo, & *Gymnasium* exercitatio, recteque coniuncta sunt, *Gymnasium*, & secretum, quasi exercitatio virginum secreta esse debeat, pessime autem coniungitur *Gynæcion*, cum verbo, secretum, nam ipsum verbum *Gynæcion*, locus est non quiuis, sed secretior, ac tunc quidē si pro *Gymnasio*, legas, *Gynæcion*, plane abundat verbum, secretum, ideo magis placet vulgata lectio, nec quicquam existimamus expungendum, nec reponendum, quicquid expungat, & reponat *Tiraquellus*.

Notabilia circa dignitatem.

- 1 Rex noster inuictissimus dignitate supremus, excusatur.
- 2 Mentitur qui dicit *soy tan hidalgo como el Rey*.
- 3 Rex noster si attestetur in aliquo negotio solus plane probat.
- 4 Summus Pontifex est supremus in orbe, & vere imperator, excusatur.
- 5 Summus Pontifex est successor *Petri*, & vicarius *Christi* in terris.
- 6 Summus Pontifex est quidquid est in ecclesia sancta *Dei*.
- 7 Summus Pontifex est *Patriarcha*, *Archiepiscopus*, *Cardinalis*, *Princeps sacerdotum*, *Summus sacerdos*, *Episcopus*, *presbyter*, *seruus seruorum Dei*.
- 8 Summo Pontifici cedunt Imperatores & Reges.

- 9 Summo Pontifici attestanti in aliquo ne- 24 Qui sedet ad dexteram est in honorabi-
gocio, soli est credendum.
- 10 An post summum Pontificem priores sint 25 Patriarcha Constantinopolitanus ingres-
Cardinales an vero patriarcha.
- 11 Cardinalis Hostiensis ex indulto sedis Apo- 26 Cardinalatus an sit de iure diuino ad tex.
stolica prior est post summum Pontifi-
cem, in capella palatio, & concilio.
- 12 Cardinalis Hostiensis est Episcopus Car- 27 Patriarcha fuerunt ante Cardinales.
dinalis, & sedet prior post Papam in
consistorio.
- 13 Cardinalis Hostiensis consecrat summum 28 Cardinales sunt cardines terra, & super
Pontificem, & inungit imperatorem.
- 14 Patriarche olim quatuor Constantino- 29 Cardinales quod fuerint initio nascentis
politanus, Alexandrinus, Antiochenus
Hierosolymitanus.
- 15 Constantinopolis in decretis dicitur, noua 30 Petrus habuit sedem Antiochie septem annis,
Roma.
- 16 Patriarcha alij quatuor nouiores Aquile- 31 In Petro & eius successoribus concurrunt
giensis, Bituricensis, Gradensis Can-
tuarenfis.
- 17 Patriarcha postremus est orbis occidui in- 32 Petrus prius fuit summus Pontifex quam
uentis indis occiduis.
- 18 Archiepiscopus Pisanus annumeratur inter 33 Petrus habuit sedem Romanam viginti
hos postremos patriarchas, ideo aliquan-
do dicitur Pisanus patriarcha.
- 19 Patriarchis hinc posterioribus exceptis 34 Presbyteri id est seniores, fuerunt antiqui-
quatuor prioribus preferuntur Cardi-
nales, de prioribus autem quatuor est
questio in precedentia.
- 20 Istos posteriores patriarchas, aliqui vt ef- 35 Cardinalis est maior officio, Episcopus ma-
fugiant dubium, vocant primates, sed
tamen quod pertinet ad questionem
de precedentia, vtriusque verbi ca-
dem est vis & potestas.
- 21 Patriarcha Vencus successit loco Gran- 36 Euaristus primus dimisit presbyteros in-
densis patriarche.
- 22 In omni questione de precedentia consue- 37 Diaconus est minister, & pertinet ad ho-
tudo seruanda est.
- 23 Supra scriptiones epistolarum decretalium 38 Presbyteri lata acceptio in iure.
faciunt ius.
- 39 Canonici presbyteri, dicuntur Cardina-
les, in Ecclesia Compositellana, & Ra-
uenati, & Auriensi.
- 40 Presbyteri in Ecclesia Dei dicuntur Car-
dinales.

Qua-

- 41 Qualiter intelligendum sit, quod dici- 60 Aduocatus fisci excusatur.
tur, tempore donationis Constan-
tini non fuisse Cardinales in Ecclesia
Dei.
- 42 Nomen Cardinalium quo tempore coep- 61 Abbates seculares & regulares excusan-
tum sit.
- 43 Cardinalis preferitur patriarchis, ex quo- 62 Abbates hi preferuntur decanis, Archi-
rum sententia.
- 44 Cardinales sunt pars corporis Papae. 63 Si Abbas regularis cum suo conuentu ve-
niat ad processiones preferitur capitu-
lum canonicorum.
- 45 Cardinales sunt vnum corpus cum Papa. 64 Abbates mirati quam miram gostare
debeant.
- 46 Ad promotionem Patriarchatum consu- 65 Abbates seculares non possunt vti vesti-
luntur Cardinales.
- 47 Collegium Cardinalium est sacrum, & 66 Abbatia est dignitas.
senatus diuinus, & est sacer catus, &
est Ecclesie gremium.
- 48 Cardinales non iurant fidelitatem.
- 49 Cardinalis valetudo, est valetudo Papae, 67 Decani, Archidiaconi, prepositi, & cano-
ideo in vrbe Cardinali non minuitur
sanguis sine licentia Papae.
- 50 Cardinalis in vrbe non eligit confesso- 68 Presbyteri, & diaconi, & subdiaconi ex-
rem sine licentia Papae.
- 51 Cardinalis non decedit ab vrbe sine li- 69 Comitibus excusantur.
centia Papae.
- 52 Cardinales sunt coadiutores, & consilia- 70 Duces & Marchiones excusantur.
rij Papae.
- 53 Cardinales debent assistere Papae in nego- 71 Quae maior dignitas sit, ducis, comitis aut
cijs arduis.
- 54 Cardinales vtuntur equo, & capello & 72 Nobilibus excusantur.
indumento rubeo, Patriarcha habent
capellum morellum.
- 55 Cardinalatus non est ordo in Ecclesia sed 73 Doctor emeritus est comes, excusatur.
officium.
- 56 Traditur resolutio questionis an Patriar- 74 Doctore emerito an de consuetudine serue-
cha, an vero Cardinalis preferatur
in consilio, in consistorio, in capella
Papae.
- 57 Episcopus, Archiepiscopus, Metropoli ex- 75 Licentiatum excusatur.
cusantur.
- 58 Consiliarij Regij excusantur.
- 59 Auditores regij & rote excusantur.
- 60 Aduocatus fisci excusatur.
- 61 Abbates seculares & regulares excusan-
tur.
- 62 Abbates hi preferuntur decanis, Archi-
diaconis, & canonicis.
- 63 Si Abbas regularis cum suo conuentu ve-
niat ad processiones preferitur capitu-
lum canonicorum.
- 64 Abbates mirati quam miram gostare
debeant.
- 65 Abbates seculares non possunt vti vesti-
mento rubeo, vel murello sed vesti-
mento sui ordinis.
- 66 Abbatia est dignitas.
- 67 Decani, Archidiaconi, prepositi, & cano-
nici excusantur.
- 68 Presbyteri, & diaconi, & subdiaconi ex-
cusantur.
- 69 Comitibus excusantur.
- 70 Duces & Marchiones excusantur.
- 71 Quae maior dignitas sit, ducis, comitis aut
marchionis.
- 72 Nobilibus excusantur.
- 73 Doctor emeritus est comes, excusatur.
- 74 Doctore emerito an de consuetudine serue-
tur honor comitis, & quid in His-
pania.
- 75 Licentiatum excusatur.
- 76 Bachalautus eminentis excusatur.
- 77 Aduocati excusantur.
- 78 Iudices excusantur.
- 79 Decuriones Urbani excusantur.

Dignitas excusat te-
stem. s. 3.

Dignitate quoque excusantur te-
stes, ne adducantur personali-
ter, tex. ad hoc vulgatus in l. ad egre-
gias. ff. de iure iurando. cap. si qui te-
stium. de testibus, hunc tex. allegat
Iaffon

Iasson in dicta. l. ad egregias, sed tamen pertinet ad senectutem, non vero ad dignitatem, circa hunc textum tamen aliqua solent controuerti, quæ breuissime attingemus, quoniam late sunt ab alijs disputata, & certe libenter essent à nobis relicta, nisi vidissem à doctissimis viris: quorum scripta hodie cum laude legimus aliquando desiderata, ideo quæ sita nobis diligenter sunt, & quia propria nostri argumēti quod tractamus, & quia existimamus à pluribus ea ignorari, quæ à doctissimis sunt desiderata: & quidem de egregijs personis late, nouiores in suis arbitrijs, aut ut ipsi dicunt arbitrarijs, lib. 2. centuria. 1. casu. 70. nu. 10. sed amice lector nostra hæc lege, & rem radicatus pernoscēs.

Et primum solet inquiri quæ sint istæ egregiæ personæ quarum dignitas hanc excusationem præstat, de quo *glof. Bart. & Iasson in dicta. l. ad egregias, Abbas, & Felinus*, in c. si qui testium, de testibus, Speculator tit. de teste. §. sequitur, & nouiores vbi supra.

Et primum ut singula percurramus Rex noster inuictissimus supremus dignitate, fons & origo nobilitatis, qui neminem recognoscit in temporalibus, & habet maiores prærogatiuas in suo regno quam imperator in suo imperio, ex. l. 8. tit. 1. part. 2. ibi, *y aun mayores*, vbi glossa noua, & vetus post alios id nōtant, & nemo in nobilitate est regi nostro pat non solum propter dignitatem regiam, quæ sola ex abundantia

nobilitatis potest ceteros ignobiles nobilitare, ut diximus supra gl. 1. §. 1. nu. 50. & iterum gl. 35. nu. 51. & est nobis egregia. l. 1. tit. 27. part. 2. ibi; *puedes dar honr. de hijosdalgo*, vnde mentitur quisquis in Hispania dicit; *y soy tan buen hijodalgo como el Rey*, quia dignitas regia abundat in nobilitate, & notauit in Francia Casaneus conf. 15. p. 8. & quanto quis vel agnatione, vel etiam cognatione propinquior regi est, tanto est nobilior, quia propinquior vberius capit. à fonte, quæ remotiores qui capiūt à riuulis. c. felix de pœnis, lib. sexto. c. 1. de officio legati, in sexto ibi, *quod in fratribus*. l. quisquis. C. ad leg. Iulia. maiest. ibi, *nam et ipsi pars corporis nostri sunt*. l. 1. C. de præpositis labor. lib. 12. ibi, *quos nostrum latus illustrat*, sed etiam propter generis naturalis antiquissimam nobilitatem, vere omnium nobilissimus est, siue enim consideres triplicem nobilitatem cū Baldo in. l. nobiliores. C. de com. & mercat. & cū Bono de Curtili Brixienfi, & cum Bartolo in. l. 1. C. de dignitat. lib. 11. & cum Felino in. c. super eo de testam. generis, virtutis, & quæ ex utraque constat, dixerunt illi mixtam, certe nihil horum in rege nostro desiderare poteris, siue quadruplicem, ut polytica quartā efficiat nobilitatis speciem, ex Bar. vbi supra, qui & Theologicam agnouit ibidē, quæ certe ad eā pertinet nobilitatem, quæ ex virtute proficiscitur, quæ certe, vel sola summā nobilitas est, primo regum. c. 2. scriptum

tum est, *Quicumque honorificauerit me glorificabo eū qui autē contemnunt me ignobiles erunt, & subdit litera, Dominus mortificauit, & viuificat, deducit ad inferos reducit, pauperē facit, & dicit, humiliat, & subleuat, suscitāt de puluere egenū, & de stercore eleuat pauperē, ut sedeat cum principibus super solū gloriæ, de qua animi nobilitate theologa, & plane Polytica, est tex. in c. si ex Bono, & c. nouit, & c. in domo patris de pœnit. dist. 4. hæc omnia in rege nostro inuictissimo, repetiuntur, ideo non solum nobilissimus ipse est, omni genere nobilitatis, verū ex his reperitur nobilitatis fons & origo. d. l. 8. & solus ex nobilissimis principijs, & his notissimis habet se cum suam nobilitatem genere, virtute, & antiquitate, cū ceteri varie nobilitatem sint cōsecuti, ita enim Pius Pontifex Maxim. epistola. 114. ad Marianū Saginū scribit his verbis. *In nobilitate multi sunt gradus, mi*
² *Mariane, & sane si cuiuslibet originem queras, sicut mea fert sententia, aut nullas nobilitates inuenies, aut admodū paucas, quæ sceleratum nō habuerit exordium, cū enim hos dici nobiles videamus, qui diuitijs abundant, diuitiæ vero amplæ raro virtutis sint comites, quis ergo non videt nobilitatis ortum esse degenerem: hunc nobilem vsure ditantur, hunc spolia seditio- nes, latrocinia, proditioes alium, hic beneficijs ditatus est, ille adulationibus, huic adulteria lucrum, nonnullis mendacia profant quidam faciunt ex coniuge questum, quidam ex natis, plerisque homicidia inuani, rarus est qui iuste diuitias congreget, atque amplū fasces faciat nisi qui**

*omnes metit herbas, congregant homines diuitias multas, nec vnde veniāt, sed quā multæ sint, quarunt: omnibus hic versus placet, maximeque gratus est, vnde habeas querit nemo, sed oportet habere impleta vero arca, tunc nobilitas sub pretio numerario poscitur, in premium iniquitatis, porro illam non probo, sed virtutibus partam, quæ sunt potissima eius fundamenta: hæcenus Pius Pontifex Maximus, nihil vero horū apud nos reperies, inuictissimi enim reges nostri Hispani maiestatem suam cum imperio, dignitate, & honestate, perpetuo tenore, & certissimis successuum gradibus, à Noe, ad nostra vsq; hæc tempora conseruauerunt, hisq; propter fidei Catholicæ, & Apostolicæ firmitatem quæ egregie præter ceteros hæcenus coluerunt, & hodie firmiter colunt Deus optimus Maximus, nec metas rerum, nec tēpora ponit, ob idq; cum rex noster sit vere ipsa nobilitas, & vere nobilitatis fons & origo, & habeat hanc nobilitatem antiquissimā, deluēnt ut in. l. 2. tit. 21. p. 2. proculdubio egregiarū personarū est potissima, vnde si rex sit testificaturus, suppliciter ad eū eundū est, & in hoc nota quod licet vnus testimoniū non probet. l. vbi numerus. ff. de testibus. c. in omni negocio, de testibus, tamen si rex attestetur solus plene probat elegās tex. in. l. 32. tit. 16. p. 3. ibi, *pero si Papa, o Emperador, & concordat tex. in cap. cum à nobis, de testib. facit l. omnium. C. de testam. sed vide quæ diximus supra, glof. 2. nu. 23. & seq. Summus quoq; Pontifex est supre-**

4 supremus in dignitate, & est vere imperator supremus in orbe. c. duo 96. dif. c. in apibus. 7. q. 1. c. clericos. 21. dist. habet in toto orbe lras habenas, nec tēpore, nec loco diffinitas. c. cuncta per mundū. 9. q. 3. & est caput totius Ecclesiæ Dei, Cle. Romani, de iure iur. c. fundamēta de electione in sexto. c. non decet. 12. dif. c. ad Romanum. 2. q. 6. est enim successor Petri & vicarius Iesu Christi Saluatoris nostri in terris. c. licet, de translat. prælati. c. 5. eod. & Romana Ecclesia est caput & cardo totius Ecclesiæ Dei, vnde omnes Christi fideles gubernamur. c. sacro sancta. 22. d. 6. Et est Papa summa dignitas, & est quicquid est in Ecclesia sancta Dei, vnde alibi est patriarcha Romanus, vt in. c. fi. 22. dif. & in. c. in nomine domini. 23. dif. & patriarchatus Romani Pontificis est, primus omnium. c. sacro sancta. 22. dif. & patriarcha appellatur in supra scriptione. I. nos reddentes. C. de sum. Trini. & fide catholica, & in. c. clericos, ver. ordo. 21. dif. ideoq; est, quicquid est in Ecclesia sancta Dei caput & cardo omnium dignitatum quæ in ea reperiuntur, non solum dicitur patriarcha, sed Archiepiscopus, vt in dicta inscriptione, tex. in. l. nos reddentes. C. de sum. Trini. & fide catholi. & in supra scriptione, in. c. statuiimus. 4. dif. & in sexta Synodo Constantinopolitana in principio, & in consilio Calcedonenſi sæpissime vocatur Archiepiscopus, & in cap. in tantum. 21. dist. in.

Et dicitur Cardinalis ita dicunt

Archidiaconus, & Dominicus, in. c. sacrosancta. 22. dif. dicitur princeps sacerdotum, & summus sacerdos. d. c. clericos. 21. dist.

Dicitur Episcopus, vt in proœmio sexti statim in principio, & merito, quia ex nouem ordinibus, qui connumerantur in Ecclesia sancta Dei de quibus in. d. c. clericos. 21. dif. nullus maior est, quam Episcopalis, gl. in proœmio sexti, verbo, Episcopus, & inuenies, in. d. c. clericos, quod patriarchæ, & Archiepiscopi, Metropolitanæ, & Episcopi sunt eiusdem ordinis quasi omnes in vno ordine Episcoporum contineantur dicitur etiam presbyter, in. c. legimus. 93. dist. & diuus Petrus epistola prima canonica, se compresbyterū vocat, & aduertit diuus Hieronymus, vt in. d. c. legimus, immo dicitur Papa seruus seruorum Dei, in proœmio dicti lib. sexti. & ibi vide bonā gloſam & doctores, itaque ex his omnibus, fremant licet ineptiores, viri stultissimi, impij, & sceleritati, est Romanus Pontifex caput Ecclesiæ, princeps sacrorum & sacerdotum, summus Pontifex, vicarius Christi in terris, successor Petri, Patriarcha, Cardinalis, Archiepiscopus, Episcopus, presbyter, archipresbyter, seruus seruorum Dei, & est omnia, est his in quo vno reperiuntur, omnia quæ sunt in Ecclesia sancta Dei, & tenet primum locum, quia est spiritalis imperator, & princeps, diximus satis supra gloſsa. 9. & ideo habet semper honorabiliorem locum & cedunt ei imperatores, & reges supremi,

supremi, anno millesimo quadringentesimo trigesimo octauo, Ferraræ congregato concilio vniuersali Græcus imperator superiorem locum supra Eugenium summū Pontificem debere sibi contēdebat, obseruatoquē iure, & veteri vsu, sedendi, & obseruato ordine, inferiorē imperator Græcus, at vero Eugenius supremum obtinuit meritissimi in dicto concilio Ferrariensi, in principio, igitur suppliciter, & reuerenter mittendum est ad summum Pontificem si quando attestaturus sit, & in eo quoquē obseruabitur, quod diximus de imperatore, & rege, vt sibi sit credendum, iuxta tex. in. l. 32. tit. 16. par. 3. & quæ tradidimus latissime glo. 2. à num. 18.

10 Et antequam ad reliquos deueniamus in gratiam studiosorū breuiter addere libet, quod fuit magna concertatio inter scriptores, an post summum Pontificem sint annuerandi patriarchæ, an vero Cardinales, & de amborum præcedentia, & prioritare sæpe disputatū est.

11 At vero antequam pauca circa dubium subiūgamus, intellige nulum esse dubiū cum Cardinali Hostiensi, qui ex particulari sedis Apostolicæ priuilegio primus est, in omnibus, consecrat summum Pontificem, inungit imperatorem & in consistorio Papæ, & in capella, & in concilio, si superueniat præsens primus semper est, post summū Pontificem, & est Episcopus Cardinalis, tenent Ioan. And. & Hostiensis in. c. antiqua, de priuilegijs, & licet ibi

Abbas dicat quod in concilio non præfertur Cardinalis Hostiensis contra ipsum est veritas, tenet Dominicus, & Cardinalis in. c. clericos. 21. dist. Boerius de præstantia magni concilij, nu. 50. itaque de Cardinali Hostiensi nulla est dubitatio.

De reliquis Cardinalibus, vt diximus dubitatū est an patriarchæ, an vero Cardinales præcedant, ad quam præmitte tex. in. c. renouātes. 22. d. & c. sacrosancta ead. d. & c. fin. ead. vbi referuntur quatuor patriarchæ, Constantinopolitanus, deinde Alexandrinus, tum Antiochenus, postremus Hierosolymitanus, quāuis olim Constantinopolitanus nō esset primus, tamen obtinet primatiā. d. c. renouātes. 22. dif. & c. sacrosancta, ead. dist. & c. fin. ead. c. de Constantinopolitana. c. Constantinopolitanæ ead. & ibi. *Constantinopolis dicitur noua Roma,* & ipsa Roma dicitur in. d. c. fi. & in. d. c. renouantes, senior, & inferior Roma, & secundum ea quæ diximus de patriarchis decusum est in concilio generali, in. d. c. antiqua, de priuilegijs, vbi tex. optimus.

Post hos quatuor sequuntur alij quatuor patriarchæ, scilicet, Aquilegiensis, Bituricensis, Gradensis, & Caruarésis. c. cōquestus. c. nūc vero. 9. q. 3. c. erubescant. 32. d. Archidiaconus in. d. c. fi. 22. dist. & doctores, in. c. constitutus, el. 1. de appel. & in. c. clericos. 21. dist. & gl. DD. in. c. 2. 99. dist. Postremo post repertos Indos c. c. c. iduos, & erectis Episcopis, & Archiepiscopis, patriarcha quoque noui orbis occidui creatus est.

Istis quinque posterioribus patriarchis annumeratur archiepiscopus Pisanus, ita asserit Dominicus in d. c. fi. 22. dist. & de istis posterioribus forsitan non est disputatio, istis enim indifferenter præferuntur Cardinales, tenent. DD. in d. c. clericos, & in d. c. fi. 22. dist. Dominicus in c. episcopus. 17. dist. & ibi Cardinalis, Pavinus in tractatu de visitationibus. 2. q. principali, & licet aliqui dicant, quod isti posteriores non sunt patriarchæ sed primates, de nomine quæstio est, vere enim inter primates & patriarchas, aut parû, aut nihil interest in summa. 99. dist. & in c. duo simul de officio ordinarij, speculator in tit. de dispensatione in §. sunt, qui in principio.

21 Præterea nota, quod loco patriarchæ Grandensis subrogatus est, per Nicolaum Quintum patriarcha Venetus, ita Pavinus ubi supra. d. q. 2. glof. in c. nulli. 99. distinct.

22 Tum etiam quod pertinet ad hos patriarchas posteriores in præcedentijs nota quod est seruandâ consuetudo, quia in omni quæstione de præcedentijs seruanda est cõsuetudo legitima. c. legimus. 93. dist. Dominicus, in d. c. episcopus. 17. d. Cardinalis Iacobatus, de ordine sedendi in concilio. fol. 83. de quatuor prioribus non ita facile decidendû est, cû sint multi qui putent præferendos Cardinalibus Dominicus in d. cap. episcopus, per tex. quæ purat expressum in c. constitutis, el. 1. de appel. in supra scriptione, qui tex. & supra scriptio, cû præferat Grandensem

patriarchâ, presbytero Cardinali sancti Vitalis manifeste probat, quod idè recipiendum sit, in reliquis quatuor patriarchis qui sunt excellentiores. c. antiqua de priuilegijs. d. c. renouantes, dicto. c. clericos. d. c. fi.

Et istæ supra scriptiones faciunt 23 ius. gl. penul. in clem. 2. de rescript. gl. in c. episcopos, de electione, in sexto, & in c. quorundâ, eod. & ita de iure tenet Petrus de Monte in tract. de monarchia. 5. quæstione principali, Abbas, in d. c. antiqua, Felin. in c. 1. de maiori. & obed. Cardinalis de Turre Cremata, in tract. de potestate Papæ, lib. 3. c. 26. facit quod legitur in sexta synodo Constantinopolitana in principio, *ubi primus sedit imperator absente Papa, & à sinistris locum tenens Papa, à dextris 24 patriarcha, & ita honorabili loco quia adextris*, Bald. in l. decernimus. C. de S. S. Eccles. nisi dicas, & verû putô, quod locum tenentes Papæ assidebant Iustiniano imperatori, & erant à dextris, sed inferiores, & ita dicendum est, quia priores referuntur in ipsa synodo in ordine sedendi locum tenentes Papæ quam Patriarchæ, ergo ut reliqua conueniant ita intelligendum est, in sublimiori loco fuisse locum tenentes Papæ, quam patriarchas, ex tex. in c. conuenientibus. 2. q. 7. & notatur in c. sanctæ, & c. pastoralis, de officio delegat.

Præterea in concilio Ferrariensi 25 in principio patriarcha Constantinopolitanus medius inter duos Cardinales ingressus est urbem Ferraram,

raram, nisi id iure hospicij fecerint Cardinales, quod non est alienum à vero sensu, quoniã de Græcis agendum erat, igitur mittendum est ad Patriarcham si sic attestatus, dicitur sanctissimus, & beatissimus in auth. de mensura ord. in principio, & dicitur sanctissimus, & Deo amabilis in auth. de alienat. & emphyteusi. §. illud, & Constantinopolitanus dicit Papa. DD. in c. si Papa. 40. distinct. notat Iacobatus de Cardinalibus, & Patriarchis, fol. 31. cap. sane præfertur circa fin. ubi glof. 2. q. 2. glof. in d. c. si Papa.

26 Sunt vero qui Cardinales præferant etiã primis quatuor Patriarchis & in primis Abbas, in c. de clericis non residentibus, ait quod cardinalatus est de iure diuino, allegat rex. in c. per venerabile qui filij sunt legit. ibi, *sunt autē sacerdotes leuitici generis fratres nostri, qui nobis iure leuitico in executione sacerdotalis officij coadiutores existunt*, & licet Barbatia in tract. de præstatiã Cardinaliû idè teneat, postea ab ea decessit, in cõsilio suo. 1. lib. 1. negans cardinalatum esse de iure diuino, ex qua ratione cardinalatus est posterior, quia patriarchæ fuerunt ante leuitas, Noe enim fuit Patriarcha, item Abrâ, Isaac, Iacob, ex quo leui, & leuitæ sunt egressi, & quamuis intelligas Cardinales fuisse origine apud sacerdotes leuitici generis, nõ solum figuratiuè, quoad ministerium. d. c. per venerabilem, adhuc præcedunt Patriarchæ quod si Cardinales similes sunt in ministerio sacerdotibus leuitici generis

adhuc tamen origo ipsorum est post Christum natum, ut patebit inferius.

28 Ideo alij existimant de Cardinalibus fuisse dictum. i. reg. c. 2. *domini sunt Cardines terre*, & posuit super eos orbem, Hostiensis in cap. 2. de clericis non residentibus, & archiepisc. Florentin. 3. part. titulo. 22. c. 12. sed hoc figuratiuè de Cardinalibus, quod notat Aluarius Pelagius de planctu ecclesie, lib. 2. art. 16. aliter acceperat Hostiensis, & Abbas, in c. ex gestis, de clericis non residentibus. Speculator in de legato. §. sequitur in principio. & ita locus ille alio pertinet, ut patet aperte ex littera ipsa.

29 Petrus tamen Cardinalis Camera censis in suo tract. de potestate ecclesiastica, in 4. & 6. concl. ait Cardinales fuisse in initio nascentis ecclesie statim à Christo Domino, ait enim quod beatus Petrus prius fuit summus Pontifex, quam episcopus Romanus, nam per illa verba, *pax oues meas*, dominus cõstituit eum summum Pontificem, & dedit ei facultatem eligendi sedem vbiicumq; vellet, quia fecit illum petram firmissimam fundamentalem ecclesie sue sanctæ, & postea quatuor annis tenuit sedem ecclesie vniuersalis nullâ sibi particulare sedem eligendo, sed vere summus Pontifex à Deo institutus, & caput omniû fidelium sedebat vbiicumque volebat, vnde licet Hierosolymis Iacobus statim post passionem Domini à Petro, & Apostolis fuerit ordinatus, & creatus episcopus, & licet Petrus omnibus præfuerit,

non tamen vllam ecclesiam sibi specialem elegit, sed post quatuor fere annos elegit sedem Antiochia, vbi sedit annis septem, vbi nomē christianorum cepit. c. sacrosancta. 22. *distin. c. mutationes. 7. quæst. 1. in glossa, antea fideles vocabantur discipuli, vel fratres, glossa in dicto. c. sacrosancta.*

31 Deinde vero creato Ignatio Antiochie, a parente ei Christo Damiano, & reuelante sedem suam Romā transtulit, & ibi sedē summus Pontifex, & Romanus episcopus c. rogatus, 24. quæst. 1. ita ex tempore in Petro, & eius successoribus. duo concurrunt à Deo. immediate concessit, summus totius ecclesie Dei Pontificatus, & Romanus episcopus, qui vti diximus supra, est omnē, quod est in ecclesia, modo patet quod ante diuisionem, & dicebantur Apostolorum per diuersas mundi partes, assistebat Petro summo Pontifici tanquam consiliarij, & cooperatores, in gubernatione vniuersalis ecclesie, vt legitur in actis Apostol. pluribus in locis, maxime cap. 15. & quia Apostoli omnino erant ituri in vniuersum mundum prædicaturi Euangelium omni creaturæ, & id opere compleuerunt, alij à Petro assumpti sunt, qui sibi assisterent, in causis fidei & ad morum instructionem: vnde actor. 15. facta collatione cum Paulo, & Barnaba, misit Petrus Iudam, & Barnabam, & Sillam ad instruendum fratres, vnde apparet, quod ministerium Cardinaliū fuit in initio nascentis ec-

clesie statim à Christo Domino, & quamuis nomen Papæ, & Cardinalis, & Patriarchæ, postea sit receptū. satis constat, quod prius Petrus fuit summus Pontifex, quam episcopus Antiochia, vel Romæ, & quod prius Apostoli fuerunt Cardinales, hoc est, quod prius igitur officium Cardinalium, assistentes Petro, quam fuerunt episcopi alicuius vrbis, aut prouincie particularis, & quod ministerium Cardinaliū præcessit ministerio episcopatus Urbani, aut Prouincialis, ita colligit Petrus Cardinalis Cameracensis, vbi supra.

33 Petrus vero & summus Pontifex, & patriarcha Romanus à Deo immediate institutus Romanam obtinuit sedem: annis viginti quinque, mensibus septem, diebus octo; postea martyrio coronatus est, annō trigesimo nono à passione Domini. c. quamuis. 2. 1. *distin. dicto cap. sacrosancta, & c. beati. 2. quæst. 7. & c. renouantes. 2. 2. dist. quo tempore vti diximus præter episcopos ciuitatum, alios secum habuit Petrus in partē laboris socios, hos reliqui qui petrum sunt secuti, presbyteros dixerunt; id est, seniores, & quasi senatores, id enim sonat verbum, presbyter, id est, senior; & est nomen ætatis. c. ecclesia. 16. quæst. 1. vbi, quod ecclesia habet senatum centum presbyterorum, & quod Roboam filius Solomonis ideo perdidit regnum, quia audire noluit presbyteros suos, id est, seniores, text. expressus in cap. clericos. 21. dist. versiculo, presbyteri, vbi quod seniores sunt, & ætate, & digni-*

dignitate, cap. quamquam. 2. q. 7. vbi quod Augustinus episcopus Hieronymo presbytero minor est, id est, 35 seniori, & consultore, & Cardinali, & ibi glof. quod episcopatus est maior ordine, sed cardinalatus maior officio, & ministerio, cardinalatus enim nihil pertinet ad ordinē hierarchicum, vt videre potest in dict. c. clericos. 21. distin. sed totus versatur in officio & ministerio assistentiæ.

Itaq; antiquitus assumebantur, & creabatur, presbyteri, id est, seniores, quasi senatores, qui assistebant Romano Pontifici, & creabantur item præter hos episcopi qui curam gerent ciuitatū, & fidelium in eis comorantiū, hi autem, presbyteri, id est, seniores, & vere, senatores, creati à summis Pontificibus Romæ, assistebat Romano Pontifici, & plane iam illis sæculis gerebant idē officium quod hodie gerunt Cardinales, sic legimus de Lino creasse, presbyteros decem, & octo, deinde, episcopos undecim, prius enumeratis presbyteris, quā episcopis de Cleto summo Pontifice legimus, ex mandato beati Petri (quod animaduertendū est, ad eā quā rem agimus) redeisse in ordinem viginti quinque presbyteros, refert Platina in vita ipsius Cleti, vt videas ordinē cardinaliū iā tunc à Petro institutū: & Euaristus summus Pontifex, qui tertius fuit à Cleto, presbyteris in vrbe titulos diuisit, vt nihil dubites de antiquitate officij cardinalium in ecclesia sancta Dei, refert Damassus, & post eum Platina in ipsius Euaristi vita.

37 Et deinceps ceteri summi Pontifi-

ces presbyteros creauerunt secū Romæ, item & diaconos, id est, ministros, pertinet enim diaconi nomē ad hospitalitatē, & ideo vocat ministros mēsarum, & viduarū Hieronymus ad Euagriū, & est in c. legimus. 23. dist. & quāuis diuersis temporibus hæc omnia diuersè accepta sint, quia presbyteri dicti quoque sunt episcopi. d. c. clericos. 21. dist. & Petrus se presbyterū nominat dicto. c. legimus. 93. dist. & ibi est ad propositū singulare dictum, quod ex presbyteris vnus creabatur in episcopum, & postea pro sacerdote receptū nomen est, qui sacra conficit, & Diaconus minister sacerdoti in altari ministrat, vt in dicto. c. clericos, antiquitus enim sacerdotes presbyteri seniores, & consiliarij erant instar senatorum, equibus in singulis diocesis episcopi creabantur, & Romæ quoq; id receptum fuit dicto. c. ecclesia. 16. quæstio. 1. dicto. c. quamquam. 2. quæst. 7. c. 2. de officio Archipresbyteri dicto. c. clericos. c. oportebat. 79. dist. vbi pulcher, text. quod quidē officium plane hodie pertinet ad Cardinales, ita vt licet nomē Cardinalis postea, inuentū sit, plane officium semper fuerit in ecclesia sancta dei, postea autē cū cresceret multitudo presbyterorū, & diaconorum, quia qui creabantur ab episcopis in prouincijs confluerebant ad vrbe, & concurrebant fere innumeri presbyteri, ideo factum est, vt presbyteri Urbani, id est, Romani, distinguerentur ab exteris, & presbyteri Romani coeperunt dici Cardinales à Cardine, glof. in dicto. c. quā-

quam. 2. quæst. 7. & ita videmus hodie, quod in ecclesia Compostellana canonici presbyteri obseruata hac antiquitate dicuntur Cardinales, idem in ecclesia Rauennatiensi, de quibus est mentio in glof. in clem. dignum, de celebrat. missarum, & in ecclesia Auriensi idem obseruatum est, de qua non meminit prædicta glossa.

38 Et quod presbyteri in ecclesia dicantur Cardinales, est tex. in c. 2. de officio archipresbyteri, obseruata ratione, eius tex. ex quibus omnibus patet illud saltem, quod officium Cardinalium fuit statim à Christo domino, in ecclesia sancta Dei, antequam episcoporum & Patriarcharum, vel Urbanorum, vel prouincialium nomen esset cognitum, vt ex his colligat antiquitatem Cardinalium, honorè, & dignitatè, quodq; merito episcopis archiepiscopis, Metropolitanis, & Patriarchis præferuntur, quod probare nitentur, quod si nomen Patriarchæ legitur in veteri lege, id parum pertinet ad nostros patriarchas, quorum dignitas ad episcopatum pertinet, vt in dict. c. clericos. 21. dist. idem enim ordo est, vt patet ibi, *ordo enim episcopi ad archiepiscopos, Patriarchas, & Metropolitanos pertinet*, dicto. c. clericos.

39 Ex his omnibus patet qualiter intelligendus sit Albericus in Rub. C. de summa Trinit. & Oldradus cōf. 63. & Ioannes de Anania in cap. ad liberandum, de Iudæis, quod tempore donationis Constantini non erant Cardinales Romæ, sed quod reponitur,

re generalis synodi, per Syluestrum iam erant Cardinales, vt in c. præsul. 2. quæst. 4. iuncto tex. in c. quam supra, & c. antiqua de priuilegijs, namq; si intellexerunt de nomine quod nulli erant qui vocaretur Cardinales, quasi adhuc non adinuentum nomine, & tolerabile est, si vero intelligunt, de officio, & ministerio, quod hodie exercent Cardinales, & credo quod non sunt recte locuti, quia vt probauimus, à Christo domino inceptum, & à Petro, & iam Clemens summus Pontifex ex mandato Petri presbyteros in ordinem redegerat, & Euaristus in titulos presbyteros diuiserat, & fuerunt hi Pontifices in initio nascentis ecclesiæ, antequam nomen Cardinalium prouidum esset, vnde sunt qui putant Cardinalis nomen cepisse tempore Pontiani, qui fuit anno ducentesimo trigesimo primo, à passione domini, alij à Natiuitate, inter imperium Heliogabali, & Alexandri, itè & Marcellus, qui fuit anno tricentesimo quarto, constituit quindecim Cardinales, & cepit nomē Cardinalis, & presbyteri qui antea dicebantur, ceperunt dici Cardinales, Archidiaconus in c. vbi periculum. de electione. Aluarus Pelagius de planctu ecclesiæ, lib. 2. art. 16. Cardinalis Zabarella in clem. ne Romani. §. porro. de electione: & vide Felinū in c. cum te, de re iud. & deinceps non fit amplius mentio de creatione presbyterorum, sed de creatione Cardinalium.

Ex quibus Cardinales præferuntur,

tur Patriarchis, etiam primis quatuor Hostiensis, & Ioannes Andrea, in c. dilectus, el. 1. de præbend. & tenet ibi Ioannes de Imola, & Felinus in Rubrica de maiorit. & obed. & Cardinalis in clem. ne Romani, de electione, & de consuetudine Romana dicit Dominicus in c. episcopos. 17. distinct. post gloss. in c. legimus. 93. distinct. quod Cardinales præferuntur Patriarchis, & idè tenet Ioannes Grassus in repet. c. ex parte, de verbor. signifi. tex. in c. in nomine domini. 23. distinct. tex. in c. 1. & 2. de officio legat. in sexto, Abbas, in c. quod super his in fin. de fide instrument. Hostiensis in c. ecclesia, el. 2. de elect. tex. iuncta sua gloss. in c. quamquam. 2. q. 7. Bart. in l. 1. §. si quis. ff. de appellat.

42 Et sunt Cardinales pars corporis Papæ. §. verum. 6. quæst. 1. c. per venerabilem, qui filij sint leg. c. felix, de pœnis in sexto, tex. in c. antiqua, & ibi scriptores de priuilegijs, & sunt unum corpus cum Papæ, Abb. in c. bonæ, el. 1. de postular. prælat. & ad promotionem Patriarcharum consuluntur Cardinales. c. 1. de schismate, & in c. super eo de hæreticis, Abbas, in c. 2. de cler. non residentibus, & tenet hanc opinionem de prælatione Cardinalium, Bernardus de Rosagio in Rubrica de maiorit. & obed. & prærogat. Card. & in c. 2. dicit, *quod Clemens sextus constituit, quod in ecclesia militanti nulla habeatur post Papam maior dignitas quam Cardinalatus, & collegium Cardinalium dicitur sacrum collegium, & senatus diuinus*, Bald. in

tract. schismat. in Rubrica, si quis aliquem testari prohibuerit, & dicit Albericus in Rubr. de statu hominum, *quod Diaconi Cardinales equiparantur Senatoribus, & appellatur sacer cætus*, in Clem. ne Romani de electione, & dicitur ecclesiæ gremium, in c. in nomine domini. 23. distinct.

Et Cardinales quia sunt pars corporis Papæ non iurant fidelitatem, Hostiensis in dicto. c. antiqua de priuilegijs: & quia sunt pars corporis Papæ ipse summus Pontifex gerit curam valetudinis Cardinalis, vnde in c. urbe Cardinali infirmanti non minuitur sanguis sine speciali licentia Papæ, Hostiensis in c. ecclesia vestra de electione, el. 2. & in summ. de pœnit. & remis. §. cui cōfrendū, versic. cui Cardinalis, *ne eligunt sibi confessorem nisi de licentia Papæ*, Hostiensis vbi supra, *ne possunt ab urbe decedere in consulto Papæ*, Hostiensis 49 ibi, & sunt consultores, & coadiutores Papæ. c. fundamenta. de electio. in sexto, cap. per venerabilem qui filij sint legitim. & dicuntur vocati in partem sollicitudinis debent enim assistere in arduis negocijs Papæ, capit. exposuit de dilat. & habent ornatum equorum, & pretiosas vestes. cap. Constantinus. 96. distinct. & tempore Innocentij quarti concessum est eis, vt vterentur pileis rubris & equo, & capello rubro, at vero Patriarchæ induuntur vestimento morello, legitur in eius vita.

Vnde Cardinales maiores sunt quam sint Patriarchæ, Archiepiscopi, Metropolitanis, & episcopi, quia & antiquiores, & quia officium maius gerunt, si nihil respicias ordinem,

cardinalatus enim, vt sæpius diximus non est ordo Hierarchicus, vt in c. clericos. 21. distinct. & episcopatus refertur ibi inter ordines Hierarchicos, non cardinalatus, igitur ad hos est mittendum, quia sunt Patricij scripti in diademate principis, vt notatur in l. 1. ff. de officio eius cui mand. est iuris, & sunt proconsules, & senatores, & presides. c. 2. cum scriptura de officio legati, in sexto, & *equiparantur prescelis pratorio*, Iason. in l. 1. ff. de offic. eius cui mand. est iuris, & sunt similes regibus, ita dicit Gregorius Lopez in l. 3. tit. lo. 14. partit. 4. vbi dicebat non sentiens difficultatem esse pares patriarchis.

54 Ad quæstionem autem propositam, de præparatione, dic quod si consideremus patriarcham respectu ordinis hierarchici plane preferendus est, quia Patriarcha ad minus est episcopus, & Cardinalis, non habet ordinem, quod pertinet ad Cardinalatum, dicto. c. clericos, dicto. c. legimus, & ex Baldo in dicto. c. bone, & Barto. & Iasone, in dicto. c. si quis, Calderinus const. 1. de transl. prælati. Cardinalis in dicta clement. ne Romani. c. querelam de elect. cle. 1. de reliq. & venerat. c. tum ex literis, de in integ. rest. ibi *(cum in minori esse officio)*, vnde Cardinalis respectu officij præsertim si sit minus legatus de latere præfertur Patriarchæ. c. antiqua de priuileg. c. volentes de officio delegat.

At vero simplex Cardinalis, *(non agimus de Cardinali Hostiensis)* in con-

sistorio, & capella Papæ, & in loco de dominio temporali Papæ præfertur ratione assistentiæ, & incorporationis cum Papa, dicto. c. felicitis, dicta. l. quisquis. d. l. 1.

Si vero Patriarcha sit, non Romæ nec in locis ecclesiæ quod temporalia, sed in Patriarchatu suo, tunc præfertur Patriarcha, & respectu superioritatis iurisdictionalis, & ratione separationis Cardinalis à Papa, facit quod tradit Bald. in Rubric. de officio proconsulis, quod *Cardinalis extra Romanam curiam, est minor quam in curia*, & in c. quia propter, de electione, quod *Cardinales recedentes à curia sunt similes iras fugis*, & quod ait Abbas in c. sane, de foro comp. quod *episcopus qui est in diocesi alterius est persona priuata*.

Si vero sunt in alio loco indifferenter extra Patriarchatum, & extra assistentiam Papæ, vbi Cardinalis nullum gerit negocium, nec officium, nec item Patriarcha, tunc in actu requirente ordinem episcopalem præfero Patriarcham presbytero Cardinali, immo & episcopum propter ordinem. c. quanquam. 2. quæst. 7. c. clericos. 21. distinct. c. aqua. de consecrat. eccles. vel alt. c. quanto, de consuet. c. statuimus, de maiorit. & obed.

Aut sumus in actu extra ordinem & præfero Cardinalem, quia ita consuevit fieri, & valet argumentum à consuetudine. c. legimus. 93. distinct. Dominicus in c. episcopos. 17. dist. & quia de iure præfertur Cardinalis. c. quanquam. 2. quæst. 7. Anania in.

in c. ad liberandum de iudeis, & c. ecclesia. 16. q. 1. tenet Barbat. in tracta. de præstant. Card. 7. carta, versiculo, per textum.

At vero si sint in concilio tunc præfertur Patriarcha, quia cessant omnes rationes præcedentiæ, omnes enim ibi æquæ assunt Papæ, tenet Iacobatus Cardinalis de ordine sedendi in concilio, semper excipimus Cardinalem Hostiensem, qui præcedit.

At vero bulla Eugenij ad Archiepiscopum Cantuariensem, super cōtentione, quæ fuit illi cum Ioanne presbytero Cardinali titulo sanctæ Balbinæ, quam refert idem Iacobatus, pagina. 50. Cardinale præfert, sed cum Patriarcha ille non sit de quatuor primis, de quibus proposuimus quæstionem, videtur, quod possit vitari bulla, licet rationes eorum habeant lucum in quatuor primis quam in reliquis.

Et demum de Cardinalium statu, & perfectione, & gradu, & qualibus esse debent, & vnde assumendi, vide Archiepiscopum Florentinum in summa. 3. p. tit. 22. in principio, & c. 1. & 2. §. 1. & vide in. ff. sequenti, de eorum collegio, & in. c. 2. §. 1. dicit, quod *de Alemania non consuevit ecclesiæ Cardinales assumere, ne secreta ecclesiæ pandantur imperatoribus*, & ibi dicit in fauorem Itolorum, quod *conuenientius assumuntur de terris ecclesiæ quia sunt liberiores in ferendis suffragijs, & sententijs*, & quor esse debeant, vide per Aluarotum in cap. 1. episcopum vel Abbat. Pragmati sanctio, refert vi-

ginti quatuor, & licet illa pragmatica non fuerit Romæ recepta, habet bonam glossam, & bonum esset ne numerosus esset Cardinalium numerus, namq; numerositate villescit autoritas. c. legimus. 93. distinct. vbi, quod *apud indos pulegium est pipere preciosius*. c. si officia. 59. distinct. vide Cardinalem in Clement. ne Romani, de electione, hæc de Cardinalibus dixisse sat sit, alij verius, & copiosius nihil in ecclesia sancta Dei est, quod non habeat adeo fundamentum, quod qui ignorant, ceteri, à vero aberrant.

Archiepiscopos, Metropolitos, & episcopos quoque, excusamus, omnes ad eum ordinem pertinent, ex dicto. c. clericos. 21. distinctio. & sunt similes præsidibus prouinciarum, & præsidum illustri gaudent cognomine ex Boerio, de authent. magni concilij. Gregorius Lopez vocat eos spectabiles in dicta. l. 3. titulo. 14. part. 4. & episcopos, similes facit defensoribus ciuitatum idem Boerius, ideo ex particulari iure nostro, sellaman senoria, ideoque excusantur, & in quibus examinentur episcopi, quando ordinantur, est textus. c. quia episcopus. 23. distinct. & debent concurrere in episcopo illa duodecim conditiones Apostolicæ regulæ, a. 25. distinct. vsque ad. 50. distinct. & ab. 81. distinct. vsq; ad. 101. distinct. & de quatuor decem conditionibus ad Thim. 3. vide latè Hostiensen in summ. de tempor. ordi. ff. & cui, dicitur episcopus quasi Specialior & Superintendens. c. qui episcoporum

patum. 8. quæst. 1. dicto. c. clericos, vide Florentinum de verbo episcopus, & qualis esse debeat. 3. part. titulo. 2. in principio, & c. 2. & 3. eod. tit. & lib. & in rationali diuinorum officiorum. 2. lib. tit. de episcopo, dicitur dicitur, & Angeli. c. 1. de facta vocatione. c. sacerdotibus. 1. q. 3. futuram. 12. q. 1. dicuntur Cardinales. c. relatio. 2. 1. q. 1. c. pastoralis. 7. q. 2. c. fraternitatis. 7. 1. distinct. & sunt loco Apostolorum. c. ecclesie. 35. distinct. quia Apostoli fuerunt episcopi, actor. 1. capit. ibi, episcopa um eius accipiat alter, sunt princeps, psalm. 44. constitues eos principes super omnem terram, & Augustinus ibi cum dicitur, pro patribus, exponit id est, pro Apostolis, nati sunt tibi filij, exponit id est, episcopi, sunt, predicatores Dei, Mar. i. vltim. c. predicare Euangelium omni creatura. c. suis. 93. distinct. sunt Doctores in ecclesia sancta Dei. cap. cum ex in iuncto de hæreticis, sunt pastores episcopi. 1. Petri, cap. 5. pascite eum, qui in vobis est dominicum gregem. c. esto 95. distinctio. c. oues. 6. q. 1. cap. oues. 2. q. 7. sunt fundamenta ecclesie. c. fundamenta de electione, in sexto, dicuntur oculi Dei. c. oues. 6. quæstio. 1. & de casibus in quibus dispensant episcopi, vide Speculatorem, & Ioan. And. in addition. titulo de dispensat. & in vericulo, ipsi quoque ponunt casus in quibus sunt privilegiati, & de episcopis annullaribus, vide Bald. in. l. 1. C. de nudo iure quiritium tollendo, & Aluarorum dicto. c. episcopi, Abbatem. c. in plerisque, de electione, & in clem. quauis, de foro com-

pet. & ibi de episcopo expulso. Consilarij quoque Regis excusantur, quia sunt egregij, illustres. pars corporis principis, dicta. l. quisquis. C. ad leg. Iul. maiest. de his diximus supra gloss. 35. à num. 40. & ibi de auditore regio, & Rotæ, & latè egimus ibi quoque de aduocato filci, & eius dignitate & præstantia, quem ex Bartolo in. l. 1. C. de aduocatis diuer. 58 iud. & Iassone in dicta. l. ad egregias, num. 10. excusamus vide latissime dicta glof. 35. numer. 41. & sequentibus. Abbates quoque proximū locum tenent post episcopos, ut in athen. habita. C. ne filius pro patre, ibi, episcoporum, abbatum, tex. in. c. 1. in principio, de his qui feudum dare possunt, ibi, Archiepiscopus, episcopus, Abbas, tex. in. cap. ex ore, de privilegijs ibi, primum locum post Viginensem præfulem semper obimeat, ideo preponuntur Decanis, Præpositis, & canonicis, Abb. 60 in dicto. c. ex ore, text. in. c. fin. de officio delegat. lib. sexto, & probatur ex supra scriptione. c. 2. de dolo, & contumacia, Baldus in. c. pastoralis, de officio delegati, & vide Felinū, in dicto. c. pastoralis, ex quo & Baldo plurimum potest consuetudo, ut supra diximus numero. 22 facit quia Abbacia est dignitas, gloss. fin. in. exposuilli de corpore vitiat, gloss. & Abbas, & Dominicus, & alij communiter in. c. 2. de præbendis, in sexto, DD. communiter in. c. decernimus, de iudicijs, contrarium in canonico cathedralis ecclesie videtur dicere, tex. in. c. statum. §. 1. de reser. in sex-

in sexto, ex natura copulæ &, quæ coniungit diuersa, itaque de iure præferitur abbas, canonico, & decano, text. in. c. ex parte dilectæ in Christo, de verb. signifi. tex. in. c. vt Abbates, de ætat. & qualitate, tex. in. c. cum oporteat, de accusationibus. c. dilectus, 61 de officio archidiaconi, si vero Abbas regularis cum suis monachis veniat ad processiones, & sacras Lyrhanias, tunc ut diximus consuetudo plurimum potest, si vero non sit legitima consuetudo, capitulū ecclesie præcedit, tenet Dominicus in. c. quamuis, el. 1. de præbendis, Ripa responso. 2. & 3. num. 2. 1. 62 Inter Abbates autem erunt digniores qui vtuntur mitra. c. vt apostolica, de privilegijs, lib. sexto, & qui habent priuilegium ponendi mitram si sunt exempti possunt uti mitra auri phrigiata, hoc est intertextata auro, sed non habebit aureas, vel argenteas laminas, nec gemmas, quia Abbacia refertur inter dignitates inferiores, & non inter excellentes, ideo ex iure nostro hi, non se dixerunt señoria, Abbas in. c. per tuas, el. 1. in glossa verbo excellentioris de simonia, de quo tamen vide Lapum allegatione. 84. & in. c. siquis deinceps. 10. quæst. 7. Abbates vero non exempti vtuntur mitra alba, simplici, in alijs vero obseruabitur tenor privilegijs Speculator tit. de privilegijs circa fin. c. exigit, de privilegijs in sexto, at vero in concilio generali non vtuntur mitris, ex supra dictis. 63 Adde quod Abbates, vel regulares, vel seculares non possunt uti alijs

vestibus, vel in ecclesia, vel alibi quæ vestimentis, quæ conueniant religioni, cuius ordinem professi sunt. c. nullus de electione in sexto, vnde Abbates seculares in sua ecclesia, & choro, & capitulo, cum suis canonicis, non possunt gestare indumentum, nec murellum, nec rubrum, quia id vestimentum, ut supra diximus, conuenit Cardinalibus, Archiepiscopis, Patriarchis, & episcopis, non vero Abbatibus istis, & debent ornari indumento nigro, sicuti canonici sui ordinis, qui sunt professi, dicto. c. nullus, & debent relinquere, murellum, & rubeum, Cardinalibus, Patriarchis, Archiepiscopis, & episcopis, iuxta superius adducta, num. 52. & quia ut diximus, num. 60. & 61. licet sit dignitas Abbacia, est dignitas inferior, Abb. 64 dicto. c. per tuas cum gloss. de simonia, & peccat. arroganter qui contrarium facit, quia peruertit ordinem ecclesie, ex his quæ diximus. Sequuntur Decani, Archidiaconi 65 ni præpositi & canonici, qui vel ex officio excusantur, gloss. in. l. non plures. C. de sacrosanctis eccles. verbo, Decani, inter quos annumeratur prior prædicatorum. c. cum olim, de maiorit. & obedientia, iuncta supra scriptione, qui prioratus est dignitas, gloss. in. clem. 2. verbo, conueniale de rescriptis, Abbas in. c. nisi essent de præbendis, Oldradus consilio. 281. casus talis rest. Fredericus consil. 132. Excusantur quoque sacerdotes, 66 & presbyteri, diaconi, & subdiaconi

ex dicta. l. ad egregias, ita ibi tenet Ias. num. 9. Speculator titul. de test. §. sequitur, versiculo, quid de presbytero, sunt sacerdotes milites Christi. c. ante omnia. 40. distinctio. c. quis dubitet. 96. distinctio. vbi dicitur, patres regum, & praeferuntur militibus, Ioannes Andreas, in. c. eo libentius de seruis non ordinandis, dicitur reges, c. duo sunt genera. 12. quaestio. 1. & prima Petri, cap. 2. *nuntij Dei*. c. quem penitet, de poenitentia, distinctio. 1. *debet honorari a principibus mundi*. c. boni princeps. 96. dist. capit. sacerdotibus. 11. quaest. 1. & *antiquitus ipsi episcopi dicebantur presbyteri*, dicto. c. clericos. 21. dist. c. legimus. 23. distinctio. Innocent. in. c. 1. & 2. de peculio clericorum. c. ecce ego. 95. distinctio. & de excellentia sacerdotum, vide late, & doctissime, Gabrielem Biel. in libro expositionis missae, lectura. 4. & libro diuinorum officiorum, lib. 2.

67 Comites quoque inter saeculares potentatus excusantur, ex dicta. l. ad egregias, sunt enim illustres, ex dicta. l. 3. tit. 14. part. 4. ibi, *e los Condes*, Speculator, tit. de iurisdictione omnium iudicum, super Rubr. num. 5. vbi dicit, *quod Comites Italia, &*

68 *Alemaniae sunt illustrissimi, & clarissimi, & quod caeteri sunt expectabiles, & illustres*, & hoc est decisum dict. l. 3. vbi Gregorius idem intelligit de Ducibus, & Marchionibus, vt excusentur, iuxta dictam. l. ad egregias, & nostro iure, son señoria.

69 *Et an maior sit Comes, an Dux, an Marchio*, vide. l. 1. tit. 1. part. 2. in

principio, & in feudis, quis dicatur, Dux, Marchio, Comes, argumentando ab ordine literae, & ibi Aluarius, Bald. Cardinalis tenent, prioritatem ex ordine literae, idem tenet Albericus in Rub. de statu homin. Barbatia consi. 57. vol. 2. sed verius est consuetudinem plurimum valere, tenet Lucas de Penna in Rub. de comitibus consistorialibus, lib. 11. in Italia enim Marchiones sunt maiores, non sic in Francia, nec in Germania, allegat Hostiensis in sum. de poenit. & remissionib. §. cui in Hispania plurimum valet ordo. d. l. 3. *Marchio dicitur spectabilis, Comes vero clarissimus*, in. c. anteriorum. 2. q. 6. tū quia ex comitibus aliqui marchiones creati sunt, in Hispania comitis dignitas antiquissima est, ante marchionem, & ducem, patet in Chronica Regis Alfonsi vndecimi. c. 63. in Hispania nisi ex ordine literae. d. l. 3. non diffiniēs quaestione inter ducem, Marchionem, & Comitem inter se & genere, & censu, & antiquitate distinguuntur, nihil istis titulis tribuentes.

70 Item nobilis excusatur ab hac molestia, ne veniat attestaturus, idque, quia numeratur inter personas egregias, ita resoluit Tiraquell. de nobilitate. c. 2. num. 46. vbi multas adducit, qui hanc opinionem tenent, & numerant nobiles inter egregias personas.

71 Item Doctor emeritus est comes, & ideo excusatur beneficio. d. l. ad egregias, & dicitur doctor emeritus qui legit viginti annos, glo. in. l. i. c.

1. C. de praefectis qui in vrb. Constantinopolit. lib. 12. Bart. in. l. Alexandrinis. C. de decurionib. lib. 10. & in. l. 1. q. 3. C. de dignit. tex. in. l. Gramaticos. C. de professionibus, lib. 10. & in. l. iubemus, & in. l. palatinos. C. de prox. sacror. scrinior. lib. 12. l. 8. tit. 31. par. 2. quod tamen non seruatur de consuetudine, vide Decium consi. 254. & Purpuratum in. l. quaecumque. ff. de officio eius cui mandata est iurisdic. tio.

72 Immo quilibet doctor licet non emeritus excusatur ab hoc onere ne ad iudices veniat attestaturus, & est egregia persona, Abbas in. d. c. si qui testium, num. 5. & idem tenent Albericus in. d. l. ad egregias post glof. ibi reprobata opinione Raynerij, qui distinguebat inter Doctorem Canonistam, & legistam, sed indistincte tenendum est, vt rumq; excusari, vide Ias. in. d. l. ad egregias, num. 10. vbi agit de doctore excusando ab hoc onere, quod quidem Bart. in. l. medicos. C. de professoribus, & medicis lib. 10. intelligit in doctoribus qui actu legunt, non in caeteris, & ait hos DD. esse in dignitate, & ideo excusari sed Franc. de Aretio in consi. 92. respondendum ait contra Bart. vt doctor etiam si non legat actu excusetur, cum legant publice plures, quibus satius esset audire, & conticeant plures, in angulis delitescentes qui cogendi essent, vt docerent.

73 Licenciatus item excusatur, quia in fauorabilibus proprie doctores sunt, & doctorum contineantur no-

mine, secus vero in odiosis, Bald. in. l. ff. solut. mat. & in. l. penulti. ff. de testam. mili. Felin. in proemio Gregoriano, inde est, vt Licenciatus postea doctor creatus praefatur doctori medio tempore creato, de qua quaestione vide Fabriuin, & Bal. vbi supra, & Angel. in. §. quaedam actiones, instit. de actionib. & Roman. consi. 333. & contra hos Ias. in. l. maioribus. §. 1. lectura. 2. ff. de vulg. & pupil. qui ait exortam de hoc fuisse gloriosam quaestionem inter Philipsum Decium & alium doctores, & dicit se scire, text. pro hac opinione, hic est Bartolomeus Soc. in. l. cum quid. ff. si cert. pet. qui tenet contrarium & noluit allegare text. quem dicit se scire ego credo, quod est tex. in. l. 1. C. de praefectis pretorio, vide Decium, & Purpuratum. in. d. l. cum quid, igitur licenciatus in fauorabilibus continetur nomine doctoris, ideo quia hic casus ad fauorem pertinet plane dicendum est excusari licenciatum.

74 Item & Bachalaureus eminenti scientia est egregia persona, & excusatur, ex tex. in. d. l. ad egregias, diximus late de Bachalaureo supra glof. 37. nu. 31. & 32. & seq. ibi vide.

75 Item excusantur aduocati, & sunt egregie personae, & habet in his locum, tex. in. d. l. ad egregias, diximus de aduocatis, & eorum dignitate, late supra, glof. 37. a num. 11. per plures numeros ibi vide.

76 Iudices etiam egregij sunt, & excusantur ex. d. l. ad egregias ab hoc onere ne compareant personaliter

attestaturi, clarissime enim sunt, ita Speculator tit. de iurisdictione omnium iudicium, num. 2. ad fin. ex quo capite prætores urbani excusantur, nec de pædaneis iudiciis, & rusticis intelligenda hæc sunt ex eodem Speculatore vbi supra, num. 6. qui & pedites, & equites accedere possunt, sed de correctoribus urbium, & ciuitatum qui vere iudices sunt, & clarissimi nuncupantur, ideo non decet eos vocare, sed ad eos mittere.

77 *Decuriones etiam vulgo, regidores in dignitate sunt constituti, & sunt honorabiles, ex l. 1. ibi (honor iste tibi delatus) & in l. cum decurionatus honorem. C. de decurionibus lib. 10. ideo excusantur beneficio. d. l. ad egregias, & quia recedere quoque non possunt. l. si quis decurio, & l. curiales. C. eod. lib. 10. merito ergo non adducuntur sed ad eos mittentur, apud quos dicant testimonium, quia sunt egregij, quod autem dicimus de decurionibus, non intelligimus de quibuscumque sed de his qui magnis urbibus præfunt secuti ratione eam Speculatoris tit. de iurisdictione omnium iudicium, num. 2. qui non qualescumque iudices excusabat, sed iudices dumtaxat alicuius magnæ urbis, quia reliqui decuriones, aut pedites aut equites possunt accedere dicturi testimonium in causis nobilitatis & hæc pertinent ad dignitatem, ex qua excusatio admittitur.*

Notabilia circa officia.

1 *Domestici seruitores Regij ratione officij excusantur.*

- 2 *Præfecti operibus Regijs excusantur.*
- 3 *Cornicularij qui, & excusantur.*
- 4 *Archioza, logographos, limenarcha, Mastigophori, stratores, agentes in rebus, mensores, opinatores, custodes littorum, & itinerum, numerarij, exactores, quid hodie in Hispania, & excusantur.*
- 5 *Relatores ciuilium & criminalium causarum excusantur.*
- 6 *Tabelliones, vulgo secretarios de audiencias excusantur.*
- 7 *Xenoparochi, economi, Gerontocomij, Brephtrophij quid in Hispania, & an excusentur.*
- 8 *Scholastici quoque excusantur.*
- 9 *Milites militia non sunt euocandi, & excusantur.*
- 10 *Eremitæ excusantur, & an sint ecclesiastici.*
- 11 *Monachi & viuientes regulariter in religione excusantur.*
- 12 *Medici excusantur, chirurgi, & pharmacopola.*

Officium excusat te-
stem. §. 4.

Officium quoque excusantur plures & in primis domestici, commensales, custodes, seruitoresque; Regij, eorumque; magistri & duces quia semper adesse debent, de quibus est titulus, de domest. & protest. lib. 12. hi enim abesse non possunt. l. si quis domesticorum eodem tit. & lib. vnde argumento. d. l. si quis domesticorum Hostiarij vulgo, porteros, ratione officij excusantur, idem de custodibus montium intelligendum est, & de præfectis operum Regijs,

- 2 *Regijs, quisquis præpositus sit alicui muneri, tex. in l. vna. C. de præposit. labor. iuncta. d. l. si quis eodem lib. in de, & custodes diurni, vulgo,*
- 3 *archeros y alabarberos, & nocturni vulgo, los mōteros, hos ait Boerius de auctoritate magni consilij, num. 45. vocari, cornicularios, sed decipitur, quia cornicularij erant milites in acie, non custodes domi, nec in l. ff. de muneribus, & honorib. quem text. ipse allegat, nihilque aliud fit de ipsis mentio, vide titulum lib. 12. de apparitoribus præfectorum, & in tit. de cohortalibus, eod. libro, vbi de ipsis, quisquis igitur munus aliquod exerceat, que serua in officio al. Rey, que requiera presentia personal, excusabitur, argumento. d. l. si quis domesticorum, inde, el registro, qui dicitur, archeota; item logographus, qui est, el contador de quantas, limenarcha, vulgo, fronteros, mastigophori, vulgo, alquaxles, de quibus est mentio in l. fin. ff. de muneribus & honoribus, stratores qui equos paratos habent mutandos ad celeritatem, vulgo, maestros de postas, de quibus in l. vna, de stratoribus, lib. 12. & ibi Alciarus, item agentes in rebus, vulgo, pagadores, o prouedores, ex l. agentes in rebus. C. de curiosis, & stationarijs, lib. 12. item, mensores, qui in militia hodie, furriales, dicuntur in vrbe, apostadores, de quibus titulus de mensuribus lib. 12. ad reliquos pertinet, tit. de methat. & epidimet. opinatores, vulgo, almotacenes, de quibus l. 1. C. de exactoribus, & transl. mil. annoæ, eod. lib. item, custodes littorum & itine*

rum, vulgo, jnozes de sacas y cosas vedadas, de quibus l. vna, de lit. & itiner. custodiibus, eod. lib. item numerarij, qui sunt hodie, escriuanos de aduanas y puertos y almozarifazgos. l. 2. & per totum. C. de exactoribus eod. lib. denique, vt diximus officiales Regij per vniuersum Hispanum imperium deputati excusantur ne decedant a munere sibi iniuncto, a quo decedere non licet.

Ideo nec sunt auocandi relatores 5 causarum ciuilium, aut criminalium quos, questores vocat Matienço, in suo dialogo nescio quantum bene, cum relatores olim dicti fuerint, teste Cornelio Tacito, Annalium lib. 1.

Nec tabelliones, vulgo, secretarios 6 de audiencias, de quibus Couarrub. pract. quæst. 19. à num. 5. vocandi sunt ab officio quod ministrant.

Item, xenoparochi, vulgo, admini 7 stradores o mayordomos de hospitales, de quibus in d. l. fin. ff. de mun. & honoribus, nec economi Franciscani de quibus in authent. quibuscumque; modis. C. de sacros. eccles. item, Gerontocomij, qui senes curant, vulgo, mayordomos de las casas de los viejos, como los de Valladolid, y Madrid: item, Brephtrophij maestros de niños de doctrina, de quibus in l. illud. C. de sacros. eccles. hi enim suis muneribus satis impediti, satis quoque excusantur.

Scholastici quoque excusantur, 8 tex. in authent. habita. C. ne filius pro patre, nec ipsi milites, qui actu militant, tex. expressus, in l. 3. §. fin. ff. de testibus, satis enim eos excusat 9 suum

suum munus, & qui contineantur hoc verbo, quicq; proprie iure nostro dicatur milites, vt gaudeat prerrogatiuis militum, vide Didacū Perez in. l. 1. tit. 1. lib. 4. veteris ordim. pag. 767. versic. dubitari etiam solet, & ibi quoruplex sit ista militia.

10 Denique isti, *eremite*, qui non faciunt professionem, & istæ fœminæ reclusæ vocantur, vulgo, *Beatas*, y sus casas *Beaterios*, excusantur de his gloss. in elem. penult. de sententia excom. & Rota antiqua. 167. cum enim gerant habitum religiosum religiosi censendi sunt per. l. stigmata. C. de fabricens. lib. 11. l. semper. §. negociare. ff. de iure im. tenet Ioannes de Imola in clemen. 2. de præb. ergo excusantur, & ita tenet Barr. & Angelus, in. l. 2. ff. de in ius vocando, Zabarella in dict. clem. 2. contendit non esse personas religiosas, nec ecclesiasticas, vide apud eum quamq; periculose viuant, vide apud Hieronymum, epistola. 41. dap. 10. & quod omnino pertineat ad forum secularem vide decisionem Capell. Tolosanae quæst. 8. & Aufrerium, ibi, & in cle. i. de officio ordinarij in repetitione & in fallen. 2. regulæ, vide tamen ex aduerso Antonium de Butrio, Barbati. & Aretinum, & Felin. in cap. 2. de foro compet. ad hos occurrere poteris cum incidat quæstio de cæteris fratribus, & monachijs regulariter viuentibus expeditum est, quod nõ debent vagari authent. de monachis, & per totum de regularibus, & transeuntibus ad relig. & c. 2. de

iudicijs, lib. 9. qui text. loquitur in monialibus.

Medici quoque ex officio excusantur, licet enim non sint in dignitate, nec exercent artem liberalẽ, ex. l. vltim. ff. de iure imm. vbi medici connumerantur inter fordidissimos artifices, & Scatophagi, sint cognominati, vt per Tiraquellum qui alia multa adducit de nobilitate. c. 31. numer. 411. degustant sepe turpiora, vt per Aristot. problemat. lib. 4. c. 13. & lib. 32. c. 4. sunt tamen, aut saltem existimantur in republica necessarij cum Cyrus apud xenophontem, lib. 1. dicat, *vrbes medicis indigere, & literæ sacræ, propter necessitatem medicos honorari oportet, & medicinam viro sapienti non esse abhorrendam*, vnde legibus quoque constitutum est, vt in vrbe sit certus medicorum numerus. l. si duas. §. grammatici. ff. de excus. tutor. l. 1. ff. de decret. ab ord. faciend. obidque salaria illis constituuntur. l. ambitiosa, cod. gloss. in. l. 1. C. de præb. salar. lib. 11. & quidem honorandi sunt qui curam suscipiunt nostræ valetudinis, vide latè apud Tiraquel. & quare Parabolani dicantur, vide Alciat. lib. 4. disputationum cap. 3. & ipsum Tiraquellum, num. 420. & sequentibus, ad. l. placet, & ad. l. parabolanos. C. de episcop. & cler. idem intellegimus propter eandem necessitatem præsentie de *chirurgis, & phar macopolis*, præsertim vbi pauci sint.

Notabile circa aduersam valetudinem.

Aduer.

1 *Aduersa valetudo excusat ab omni munere.*

Morbus excusat testem. §. 5.

1 *A*duersa quoque valetudo excusat, nec vlla honestior excusatio non solum ab hoc onere, verum ab omni munere, & publico, & priuato Ias. in dicta. l. ad egregias super gloss. Abbas, & Felin. in. c. si qui restium, & in. c. quoniam frequenter, supra allegatis. Gregorius Lopez, in. d. l. 2. tex. in. l. 35. tit. 16. par. 3.

Notabile circa longinquitatem itineris.

1 *Longinquitas itineris excusat testem ne veniat dicturus.*

Longinquitas excusat testem. §. 6.

DE itineris longinquitate, quod excuset testem, est textus expressus in. l. 3. §. ff. de testibus, quem ad hoc allegaui, & allego, cum quis dicit filiationem esse sibi probandam apud Indos vbi natus sit, aut Romæ, aut Venetijs, tunc quidem ex sola itineris longinquitate existimo satis impeditos testes, vt per alium recipiantur quam per iudices nobilitatis datis mandatis, aut literis ad alios iudices in partibus.

Hæc pertinuerunt ad causas nobilitatis Hispanæ, quæ ita scripsimus benigne lector, vt existimemus multa posse ab alijs, aut cumulari, aut dilucidius, & copiosius explicari, noster hic labor fuit, tuus tibi proderit, & placebit magis, scio, & ad iuris cognitionem, & ad forum, & vtilia, & necessaria, si quid vero impie dictum reperiat, id neque dictum, nec scriptum volumus.

FINIS.

INDEX RERVM ET VERBORUM, quæ in libro hoc continentur.

A

Aidem quod per, fol. 144. col. 3. glo. 6.
Abbas regularis, si cum suo conventu veniat ad processiones, præfertur capitulū canonicorum, glo. 48. §. 3. nu. 61.
Abbatēs (aculares & regulares excusatur ne veniant resificaturi, ibi nu. 59.
Abbatēs præferuntur decanis archidiaconis, & canonicis, ibi nu. 60.
Abbatēs mitrati quam mitram gestare debeant, ibi, nu. 62.
Abbatēs saculares nō possunt vti indumentis rubeo, vel murelo, sed indumento sui ordinis, ibi nu. 62.
Abbatēs vocantur a summo Pontifice filij, glo. 9. nu. 40.
Abbatia est dignitas, glo. 48. §. 3. nu. 64.
Abolutoria sententia quantum proficit, glo. 8. §. 1. per totum.
Absolutoria ab obseruatione iudicij in ciuilibus non recipitur, ibi nu. 20.
Absolutoria ex eo quod actor nō probauit an poriat exceptionē reuocata, ibi. n. 22
Absolutoria ab obseruatione iudicij in quo differat ab absolutoria ab intentione, ibi nu. 19.
Absolutoria ob intentionem non probatā an impediatur renouationē eiusdem actionis, ibi nu. 17.
Absolutoria ex eo quod actor nō probauit an impediatur renouationē eiusdem actionis, glo. 11. nu. 35.
Absurdum vbi que vitandum, glo. 3. num. 40. & glo. 35. nu. 36.
Absolutum esse aliquē, vel prospicere esse absoluendum exactis, paria sunt, glo. 3. §.

1. nu. 30.
Auerroes philosophus Cordubēsis, in inscriptione, nu. 17.
Auicēnas medicus Cordubēsis, in inscriptione nu. 17.
Abūdius presbyter Cordubēsis in inscriptione nu. 17.
(Aca) verbum quid importet, gl. 12. n. 14
Actio de dolo non datur contra eos, quibus debetur reuerentia, gl. 17. nu. 6.
Actio ad exhibēdū præparatoria est aliarum actionum, glo. 2. §. 1. nu. 1.
Actio ad exhibendum est personalis, ibi. n. 2.
Actio ad exhibendum nō solum datur domino sed antiquo possessori, ibi num. 3.
Actio ad exhibendum exigit interesse, et quale, ibi nu. 5.
Actio ad exhibendum substatitur sumaria probatione, ibi nu. 7.
Actio ad exhibendum substatitur solo iuramento, ibi nu. 7. et admittit leuiorem probationem, & quomodo, ibi nu. 9.
Actio ad exhibēdum, si secum adducit condemnationem, aut possessionem, requirit plenā probationē, vbi supra, nu. 10.
Actio quomodo sit proponenda in iudicio, glo. 8. §. 1. nu. 21.
Actio popularis qua, gl. 3. nu. 34.
Actiones competunt possessoribus in iuribus incorporeis, glo. 10. nu. 8.
Actione ad exhibēdū agunt omnes, quorum interest, glo. 2. §. 1. nu. 4.
Actus vnus interrumpit, gl. 6. nu. 5.
Accusatores esse in republica quantum oporteat, gl. 3. a nu. 24.
Acquirendo tantum acquirimus, quantum

Ecc
tum

INDEX.

tum possidemus, & quid de conseruatio
ne, glo. 7. nu. 5. & 6.
Acquisitio partis substinetur in sola par-
te, sed vsus in parte inuicem conseruatio
nem totius, glo. 1. §. 1. nu. 79.
Actor succubens quia nō probauit, an pos-
sit suscitare eādē litem, glo. 8. §. 1. n. 14.
Actus mere facultatis an possint inducere
prescriptionem, glo. 6. nu. 17.
Actus alij momentanei, alij permanentes,
& rursum alij iterabiles, alij non itera-
biles, vbi supra a nu. 29.
Actus mere facultatis an prescribatur,
glo. 35. nu. 57. late.
Actus alius vniuersus, alius particularis,
glo. 6. nu. 31.
Actus reiterabiles quanto tempore destruat
ius perfectum, vbi supra, nu. 35.
Actus positivi restringunt possessionē, vel
extendunt, glo. 7. nu. 8.
Actus quando geritur non propter se, sed
propter aliud, iūcinspicitur propter quid
geratur, ibi nu. 32.
Actus cōtinuatio vniuersimōter gesti exten-
dit ad omnes actus eiusdē speciei, ibi n. 33.
Actus in dubio interpretandus est, vt sit
vtilius gerenti, glo. 12. nu. 41.
Actus negatiui probant nobilitatem, gl. 7
nu. 16. versiculo secundo ad fin. & gl.
Actus qui, quot, & quales requirantur in
probatione nobilitatis, glo. 12. num. 51.
Actus in causis nobilitatis an probentur
per testes singulares, ibi nu. 52. vide ver-
bo, testes singulares.
Actus omnis summit rationem a fine in di-
uisione, nu. 9. fo. 7. co. 1.
Additio ad l. 7. tit. 11. lib. 2. recop. in mar-
gine reprehenditur, gl. 27. nu. 2.
Aduocatus fisci, & eius vxor, et liberi sūt
immunes ab omni tributo, & onere tur-

pi, & ab hospitiis, & gerunt officia no-
bilibus cum nobilibus, glo. 35. nu. 41.
Aduocato fisci qualiter sit facienda notifi-
catio, seu intimatio actorū, gl. 11. §. 1. n. 4.
Aduocati an gerāt officia nobilibus cū no-
bilibus, et de aduocatorū auctoritate, et
dignitate, & officio, gl. 35. a nu. 11. et se.
Aduocatus non allegat contra propriam
conscientiam, etiam si probabiliter sciat
iudices aliter sensuros, inu. nu. 16.
Aduocati excusantur, ne veniant attesta-
turi ad iudicium, glo. 48. §. 3. n. 75.
Aduocatus fisci excusatur, ne veniat testi-
ficaturus ad iudicium, glo. ibi nu. 58.
Aduocatus an possit allegare cōtra propriū
animi sententiā propter varias senatoriū
sententias in initio, nu. 16. fo. 3. & 4.
Aduocatus fisci, quid olim & hodie, gl. 3.
nume. 6.
Aduocatus fisci liberatur a parria potesta-
te, & sedet coram principe, & est hono-
rabilior, quam doctōr creatus ab vniuer-
sitate, glo. 3. nu. 8. 9. 10.
Aduocatus fisci sedet cum senatoribus, in-
cedit in toga senatoria, ibi nu. 10. col. 4.
Aduocatus fiscalis non tenetur prosequi li-
tes, in quibus agnoscit malam fidem, &
potest desistere a causa semel incepta, gl.
3. §. 1. nu. 34. & nu. 20.
Aduocato fiscali absente, non agitur nego-
tium dominicum, glo. 3. nu. 12.
Aduocato fiscali absente, et examinato ne-
gatio, an sententia lata contra ipsum sit
nulla, glo. 3. nu. 13.
Aduocatus fisci habet plures rex noster in
pluribus pretoris et senatoribus, et ad quos de
quibus causis sit eūdū, gl. 3. §. 1. n. 28. et se.
Aduocatus fisci rerum capitalium, & ad-
uocatus fisci rerum civilium distingui-
tur, ibi num. 28.

Ad

INDEX.

Aduocatum fisci primus inuenit Adria-
nus Casar, gl. 3. nu. 17.
Aduocatus fisci sine delatore non agit, tra-
duntur casus in quibus agit sine delato-
re, ibi a nu. 18. per plures numeros.
Aduocatus fisci an teneatur cauere in ca-
sual. 15. titulo. 20. lib. 4. recop. ibi, nu. 16.
Aduocatus fisci an debeat contestari om-
nes lites, quæ mouentur aduersus domi-
num regem, glo. 3. §. 1. per totum.
Aduocatus fiscalis an habeat restitutionē
in integrum incāsis civilibus, & crimi-
nalibus, ibi, nu. 18.
Aduocatus fisci habet suos quaestores, vul-
go diligencieros, & quid faciant isti, gl.
3. nu. 4.
Aduocatus fiscalis peragat causam sumptu-
bus communitatis, si ipsa desistat, aut col-
ludat, ibi, nu. 39.
Aduocatus fisci aduertitur a iudicibus vul-
bicinque appareat de iure repit, ibi n. 29.
Aduocatus fiscalis inquisitionis ex quacū-
q; leuissima suspitione recte accusat, ibi
num. 33.
Aduersarium, vel aduersaria quid in l. 1.
ff. de edendo, glo. 4. nu. 6.
Aduana si paga el privilegiado para sacar
fuera del reyno libremēte, gl. 1. §. 1. n. 78.
Aduantiā totius populi an requiratur, et
in quibus rebus, gl. 3. §. 2. nu. 1.
Aduantiā populi non facile est faciēda
ibi nu. 21. ad fin.
Aequiparatorum non semper idem ius, fo.
145. co. 4. ad fi.
Aequiparatorum idem est ius, glos. 3. §. 1.
n. 23. et vide gl. 6. ante n. 42. fo. 145. co. 4.
ad fi. & fo. 146. vsq; ad nu. 42.
Aequitatis nō scriptæ prætexus solet errā-
ri, glo. 1. nu. 32.
Aetas quæ excuset testem, ne veniat testi-

ficaturus, glo. 48. §. 1. nu. 1.
Aestimatio rerum resultat ex quantitate
redditorum, gl. 6. §. 1. nu. 6.
Aeconomi qui & excusantur ne veniant
attestari, gl. 48. §. 4. n. 7.
Agens nullum, nec naturale, nec civile o-
peratur vltra patientiam suam, glo. 6. n.
54.
Agentes in rebus qui & erate, excusantur
ne veniant attestari, glo. 48. §. 4. n. 4.
Agnationis conseruatio conformis iuri di-
uino diuis, in 13. fo. 10. co. 14.
Agnationum conseruatio esset honorabilis, &
de iure diuino, in diuis, nu. 13. fo. 10. co. 14.
Agnationis conseruatio inducit repetitio-
nem diuis, nu. 30. fo. 10. col. 3.
Album quid, gl. 4. n. 5.
Alcabalas quando toquē a oydores, y quā-
do a alcaldes de hyos dalgo, gl. 1. §. 1. n.
75. & an sint pechos, ibidē, & an remit-
tantur per principem, ibi.
Alcaldes de hijos dalgo dos antiguamente
en Castilla, glo. 1. nu. 1.
Alcaldes de hyos dalgo creantur hodie a
rege y conoco solamēte de hidalguias, y
de alcabalas en grado de appellaciō, ibi
nu. 5. & 6.
Alcaldes de hyos dalgo, an habeāt iurisdic-
tionē priuatiuā en hidalguias, & de
iurisdictione priuatiua, et cumulatua,
ibi nu. 5. et nu. 8.
Alcaldes de rastro, glo. 1. nu. 7.
Alcaldes de prouincia ibidem,
Alcaldes de la casa y corte del rey, ibi.
Alexander sibi cōtrarius, inu. nu. 13. ad fi.
Algo, en Castilla q̄signifiq; y qual sea el al-
go mas estimado, glo. 18. num. 17. et n. 8.
Albarus Cordubēsis, in inscriptione, n. 17.
Ambigua et incerta subiacent iudicis ar-
bitrio, glo. 12. nu. 25.

Ecc 2 Amo

INDEX.

Amotio medij directiui in finem impedit effectum extremi, glo. 6. nu. 40.
 Antecedens omnino probandum est, si consequens ab illo dependeat, glo. 1. nu. 48.
 Antecedens videtur velle, qui vult consequens glo. 1. §. 1. nu. 29. vers. facit etiā.
 Antiqua verius per instrumenta probantur, glo. 4. nu. 34.
 Antiquitas plurimum commendat nobilitatem, glo. 7. nu. 27.
 Antiqua probantur per famam, et auditum, glo. 38. nu. 1. et glo. 19. §. 1. nu. 2.
 Antiquum dicitur multis modis, et ideo subiacet iudicis arbitrio, glo. 37. nu. 1.
 Antiquiores licet prius debeant vota ferre, contrarium potest consuetudine induci glo. 35. nu. 58.
 Antiquior debet honorabilior sedere, sed potest contrariū consuetudine induci, ibi. n. 59.
 Antonia Garcia y su privilegio an ad feminas, & faminarum viros, glo. 1. §. 1. nu. 44. & 45.
 Annus quadragesimus nonus est annus climatericus minor, & quis sit climatericus maior, glo. 48. §. 1. nu. 2. et. 4.
 Anni viginti quare requirantur, & quomodo incipiant, glo. 30. nu. 8. et gl. 7. n. 16.
 Appellatione ommissa ab eo, qui habet privilegium, an competat querella, glo. 5. n. 13. 14. & seq.
 Appellatio suspendit primum iudiciū vsq; ad publicationem, glo. 47. nu. 30.
 Appellationis indices, commo. agāt de pignore, ibi nu. 31.
 Appellatio an sit prodita a descriptione in matricula, & an a pignoratione, et ad quos indices: et initia quæ tempora, glo. 54. nu. 9. ad numer. 14.
 Appellare potest privilegiatus, si laedatur sua immunitas, glo. 5. nu. 12.

Appellatione ommissa, an competat restitutio si coet minori, glo. 6. nu. 51.
 Appellatio in causa possessoria quādo habeat locum, glo. 1. §. 1. nu. 5.
 Appellatio ab eo prejudicio, quod nos diximus, entre rāto, recipitur, gl. 1. §. 2. nu. 5.
 Appellatio est licita ab eo pronūciato quo quis se pronūciat iudicem, ibi, nu. 17.
 Appellationis causa superpossessorio nō admittit reconuentionem proprietatis, ibi dē. nu. 20.
 Appellatio rescindit priora vsq; ad publicationem, ibidem, nu. 22.
 Appellatione interposita ante litē cōtestatā possessorium, et petitorium cumulatū, ibidem nu. 2. vers. tum etiam.
 Apologia auctoris, glo. 5. §. 1. nu. 56.
 Arbitrium iudicis plurimum potest in causis nobilitatis, glo. 12. nu. 14.
 Archidia quis, et etate excusatur, ne veniat attestaturus, glo. 48. §. 4. nu. 4.
 Archiepiscopus excusatur, ne veniat attestaturus, glo. 48. §. 3. nu. 55.
 Argumentum ex identitate rationis, diuis. nu. 48. fo. 13. co. 4.
 Argumentum a relato ad referentem, nu. 49. diuis. fo. 14. co. 1.
 Argumentum ad interpretationem verbi ex subiecta materia, fol. 11. nu. 35. diuis.
 Argumentum a premio, diuis. a. nume. 2. fo. 6. co. 1.
 Argumentum a causa finali: fo. 7. num. 13. diuis. col. 4.
 Argumentum a vero simili mente disponentis, nu. 46. diuis. fo. 13. co. 3.
 Argumentum ab absurdo vitando, gl. 3. nu. 40. et glo. 35. nu. 36.
 Argumentum a vera nobilitate generis, ad nobilitatem datam a principe, nō valet, glo. 6. fo. 145. co. 4. et fo. 146. co. 1.

Ar

INDEX.

Argumentum a forriori causa, fo. 149. n. 57. co. 4.
 Argumentum de libertate ad nobilitatem an procedat, fo. 175. col. 1. vers. quarta opinio col. 1.
 Argumentum de nullitate ad restitutio-nem, an valeat, glo. 6. §. 2. nu. 31.
 Argumentum valet de iuramento ad sententiam, §. 2. gl. 8. nu. 7.
 Argumentum ab absurdo vitando, glo. 3. nu. 40. glo. 35. nu. 36.
 Argumentum a forriori causa, & ratio ne, glo. 6. nu. 57.
 Argumentum de re ad tempus, et de vtroq; ad locum, glo. 1. nu. 31.
 Argumentum de consuetudine ad privilegium, & e contra, glo. 1. §. 1. nu. 16.
 Aristoteles de nobilitate scripsit, initio nu. 1.
 Armorum gerendorum impositio an inducat masculinitatis repetitionē, in diuis. num. 42.
 Armorum vsus in scio rege prohibitus, gl. 2. num. 7.
 Articulus nouus resultat ex noua facultate probandi, glo. 46. nu. 7.
 Articulus nouus resultat ex quacumq; noua circumstantia manente eadem causa ibi, nu. 6.
 Arroueus de nobilitate scripsit, init. nu. 1.
 Asasinus sine degradatione reali potest puniri per iudicē secularē, glo. 9. nu. 29.
 Attestationes nocēt cui res iudicata nocet gl. 25. nu. 8.
 Auditores regij & Rotæ excusatur, ne veniant attestaturi ad iudiciū, gl. 48. §. 3. n. 57.
 Auditores sūt iudices ordinarij, gl. 1. §. 2. nu. 15.
 Auditus in antiquis quantum probet, & qualis esse debeat, gl. 18. §. 1. per totum.

Auditus testimonium in causis nobilitatis admittitur in auro, quando, et quid audisse debent testes, glo. 38. nu. 2.
 Auctorem quid moucrit, vi de nobilitate scripserit initio, nu. 1.

B

Baccalaureus an admittatur ad officia nobiliū cū nobilibus, glo. 35. a nu. 31.
 Bachalaureus eminens excusatur, ne veniat attestaturus, glo. 48. §. 3. nu. 74.
 Bastardos de Ebro alla si sus causas perire nescē aoydores, o alcaldes, si sus cedulae perire nescen a possessio general, y lo demas q̄ a ellos toca, gl. 1. §. 1. n. 60. et seq.
 Bastardos de Ebro alla, an sint priuilegiati, in inscriptione, nu. 9.
 Bastardus an legitimer a principe, glo. 21. nu. 7. 48. & 85.
 Bastardi nec nostro, nec cōmuni iure sunt nobiles nobilitate parentum, ibi nu. 34.
 Bastardus non sedet ad mensam cum legitimis, ibi nu. 35.
 Bastardus sūt infames infamia facti ibi. n. 19.
 Bastardus legitimatus an faciat descere conditionem, si sine liberis, ibi, nu. 25.
 Bastardi quantumuis legitimi per verba quantumuis generalia, semper cōsentur dispensari, ibi num. 48.
 Beherria en Castilla y sus priuilegios, y lo q̄ ay en sus causas, glo. 6. nu. 13.
 Bellico Aureolis y su priuilegio, y como se ay an de entender, glo. 2. 1. nu. 71.
 Belli tēpore fit, quod fit ante, vel post bellū, manente suspitione belli, glo. 2. nu. 29.
 Belli tempore non potest seruari iuris rigor ibi num. 7.
 Bello cessante debent cessare, quæ propter bellum instituta sunt, ibi nu. 4.
 Bellum intestinum, aut ciuile est per-

ditio animæ & corporis, & est sicut ver-
mis in casco, & sicut spasms in corpo-
re, gl. 2. nu. 6.

Binagardus de nobilitate scripsit, initio,
nu. 1. fo. 1.

Blasphemus nobilis qualiter incarceretur
gl. 1. nu. 9.

Blasphemus ad impleat. 30. dies per inter-
ualla, glo. 31. nu. 4.

Brephorophi qui, & excusantur ne ve-
niant attestari, glo. 48. §. 4. nu. 7.

Buena, o mala data de executorias o priui-
legios, glo. 2. nu. 9. & seq.

G

Canonici, qui contradicunt electioni fa-
cta a capitulo contribuere tenentur con-
tra se, glo. 22. nu. 6.

Cardinales an & quando primum fue-
rint in ecclesia sancta Dei, & de officio
cardinalium, et antiquitate et numero, et
an sint primi post Papam, et de cardina-
li Hostiensi, glo. 48. §. 3. per totum,

Cardinalium Compostellanorum mentio,
glo. 48. §. 3. nu. 37.

Carrocas, el nombre y vfo dellas, y de los
coches, y su antigüedad, gl. 48. §. 2. nu. 4.

Casa de solar que sea, quien la tenga, que
calidades ha de tener, y como se ha de
probar, glo. 18. per totam.

Casas de solar quales sospechosas, glo. 18.
nu. 45.

Cauallero de espuela dorada presume se
hidalgo, y la solemnidad desta caualle-
ria, glo. 1. §. 1. nu. 52. & 54.

Caualleria sobre hidalgua qual, ibi, n. 51.

Caualleria de espuela dorada toca a los
alcaldes de hyos dalgo, ibi, nu. 55.

Cauallero ya nayde fino por el rey o por
su mandado, gl. 1. §. 1. nu. 54.

Caualleria de espuela dorada no se pierde
por exercicio de officio vil, gl. 1. §. 1. nu. 57

Caualleria que se da a pecheros, ibi nu. 55

Caualleria de priuilegio pertenesce a oy-
dores vbi supra.

Cauallero pardo a fuer de Leon qual, vbi
supra, num. 56.

Caualleria parda presupone pecheria, vbi
supra nu. 56.

Caualleros a fuer de Leon si estan obliga-
dos a matener armas y cauallo, gl. 1. §.
1. nu. 59.

Causa super perpetuitate priuilegij perti-
net ad auditores, gl. 1. §. 1. nu. 7.

Causa aperit intelligentiam dictorum, nu.
8. fo. 7. col. 1 in diuisione.

Causa priuilegij concessi a rege quomodo
pertineat ad regem, et quomodo ad or-
dinarios locorum, gl. 1. §. 1. nu. 1. & 3.

Causa principalis qua: & distinguitur
ab incidenti, & emergenti gl. 1. nu. 21.

& sequentibus.

Causas de hidalgias no van a consejo
por via de segunda suplicacion con lapa-
na y fianza de las mil y quinientas do-
blas, gl. 1. §. 2. nu. 19.

Causa aaturalis praualet accidental, gl.
12. nu. 43.

Causa, que prodest, si cõcurrat cõ causa,
que nocet, attendenda est, qua prodest,
glo. 12. nu. 42.

Causam non licet incipere a sententia gl.
11. §. 1. nu. 5.

Carceratõ relaxatur publicatis attestatio-
nibus, si cõstet esse absoluendõ, gl. 3. §. 1. n. 30

Carbonianum edictum non pertinet ad
ius, sed ad factum, glo. 1. nu. 49.

Cedula ex narratione intelligitur diuis.
nu. 63. fo. 15.

Census olim imponebatur vniuerso terri-

torio, & omni patrimonio nõ habitato
ratione sex, aut nobilitatis, gl. 6. n. 9. et. 10

Census iure communi, aut realis, aut perso-
nalis, seruicio real mixto, moneda fore-
ra personal, glo. 1. §. 1. nu. 18.

Cessio in rebus incorporeis obtinet natu-
ram traditionis, glo. 8. §. 1. nu. 4.

Chirurgi excusantur ne veniant attesta-
turi, glo. 48. §. 4. nu. 12.

Cid Ruidiez de Vinar armado caualle-
ro de espuela dorada, y su ascendencia,
gl. 1. §. 1. nu. 52. & 55.

Christiani quando vocati sumus, et antea
quomodo vocabamur, gl. 48. nu. 3. n. 30.

Cifra & abrenuatiure quantum debeant
esse in vsu in instrumentis, gl. 4. n. nu. 35.

Citatio est de iure diuino, gl. 11. §. 1. nu. 2.

Citatio non est necessaria, vbi certum est
nullam competere defensionem, ibi nu. 8

Citatio an & quando & qualis requira-
tur ad legitimacionem, glo. 21. nu. 56.

Citatio & notificatio actorum aliquan-
do secure omittitur glo. 11. §. 1. nu. 10.

Clausula stans per se determinat omnia,
glo. 43. nu. 2.

Clausula in principio, in medio, in fine po-
sita an determinet omnia, gl. 43. n. 3.

Clausula, non obstantibus, an in priuile-
gijs inducat derogationem specialem le-
gum, gl. 1. §. 1. nu. 5.

Clausula non obstantibus nihil operatur
vbi agitur de graui dano si est lex ex-
pressa in casu contrario, glo. 1. §. 1. nu. 6

Clausula, non obstantibus, nihil valet in
extraordinarijs: & grauibus causis, &
rebus ibi nu. 6.

Clausula, non obstantibus, non derogat le-
gi habenti specialem rationem, nec regu-
lae particulari chancelaria, vbi supra,

Clausula, non obstantibus, in regno nihil

operatur circa illa, qua legibus particu-
lariter alienari prohibentur, vbi supra,

Clausule cuiusq; minima particula non
debet stare ociosa sine virtute aliquid
operandi, vbi supra nu. 24.

Clausula obscura testamenti declaratur ex
alia parte testamenti initio, n. 4. f. 2. co. 1

Clausula in medio posita refertur ad præ-
cedentia, & sequentia, glo. 2. nu. 11.

Clausula excludens feminas, an excludat
ab omnibus gradibus, in diuis, nu. 25.

Clausula dicitur stare per se, quando a nul-
lo regitur, ibi nu. 27. col. 4. fo. 9.

Clausula in fine posita non determinat su-
periora, qua habent particularem deter-
minationem, ibi nu. 28. col. 4. fo. 9.

Clausula in fine posita determinat præce-
dentia, in quibus est eadem ratio ibi,

Clerici quantum subsint laicis, glo. 9. nu.
30.

Clerici quo iure sint exempti a tributis, et
a iurisdictione seculari in temporalibus
glo. 9. per totam.

Clerici an possint incarcerari a laico, gl.
9. nu. 39. & 40.

Clerici an subeant contributiones cum re-
liquis ciuibus, et an reddatur sibi laici-
fa, ibi nu. 10.

Clerici prima transura quantum sint de iu-
re exempti, ibi nu. 51.

Clerici negociatores soluunt Gabelam, ibi
nu. 53.

Coches vide glo. 48. §. 2. nu. 4.

Collectores, qui colligunt spolia episcoporum
emorientium in regno, non vocant ad se
laicos, glo. 9. nu. 53. versi. et ex his patet

Colludente communitate aduocatus sicut
ipsum communitatis expensis peragit litē,
glo. 3. nu. 39.

Collusio vnde probetur, gl. 40. n. 7. 8. et. 9

Collusio vnde probetur, gl. 40. n. 7. 8. et. 9

Collusio vnde probetur, gl. 40. n. 7. 8. et. 9

Collusio vnde probetur, gl. 40. n. 7. 8. et. 9

Collusio vnde probetur, gl. 40. n. 7. 8. et. 9

Collusio vnde probetur, gl. 40. n. 7. 8. et. 9

I N D E X.

- Collusionis causa pendente nō impeditur executio. glo. 6. nu. 26.
 Collusio iudicis subiacet arbitrio, gl. 3. nu. 40.
 Comes an dicatur maritus comitissæ mortuæ glo. 1. §. 1. nu. 45.
 Communitas si desistat a lite, fisci advocatus prosequitur causam expensis communitatis, glo. 45. nu. 1.
 Communitas si fecit suas probationes, & nihil collusit, fisci advocatus nō potest mittere questores, vulgo diligencieros, gl. 45. nu. 2.
 Communitas si capiat pignora privato, an sit locus penitentia, gl. 47. nu. 23.
 Confirmatio an sit confirmatio, quæ continet plura, quam confirmatum, gl. 1. §. 1. nu. 74.
 Concilium quando sit congregandum, & quomodo & in quibus causis, late gl. 3. §. 2. per totum.
 Condicio apposita in persona unius non cesetur repetita in persona alterius, in divisione, nu. 15. fol. 8. col. 2. ad fin.
 Condemnatum esse aliquem, vel apparere ex actis esse cōdēnandum, paria sunt glo. 3. §. 1. nu. 30.
 Condicio, quæ depēdet ex unius persona, non repetitur translato legato, in divisione nu. 15.
 Condemnatus ut solvat tributa cum plebeis, an rursus possit agere petitorio, nihil obstante exceptione rei iudicatæ, gl. 11. nu. 31.
 Confessoria & negatoria sustinentur ex verbali perturbatione, & quando requirunt realem perturbationem, gl. 47. nu. 5. & 6.
 Confirmatio sententiæ, vel renovatio, est absolutio, aut condemnatio definitiva,

- glo. 42. nu. 3.
 Confirmatio privilegij duplex, & quæ sit confirmatio in forma communi, glo. 1. §. 1. nu. 66. & 67.
 Confirmatio quæ continet plura, quam confirmatum, an sit concessio de novo, gl. 1. §. 1. nu. 74.
 Cōfirmatio privilegij nō exhibiti nihil valet, glo. 21. nu. 75.
 Confirmatio alicuius instrumenti simulati falsi, violenti, subrepti, aut obrepti facta etiam mortu proprio non valet, glo. 1. §. 1. nu. 72.
 Confirmatio intentio plurimum est aduerrenda, ibi nu. 69.
 Confirmatio, quæ procedit a solis officialibus confirmatoribus sine expressa scientia regis nihil valet, glo. 1. §. 1. nu. 67.
 Coniecturis non est locus in claris, glo. 4. nu. 16.
 Cordubensis lex cur sit dicta, in initio, nu. 1. fol. 1.
 Consuetudo observata inter omnes de familia, in modo succedendi tradit regulam successionis, & quot annis, & quod actibus inducatur ista cōsuetudo, in divisione, a nu. 54.
 Consuetudo quæ observata est in succedendo per aliquos de familia determinat modum successionis, in divisione, nu. 59.
 Consuetudo informat omnem actum, & dispositionem, ibi nu. 60.
 Consuetudo conformis iuri communi existitur, glo. 6. nu. 14.
 Consuetudinem inducere potest una pars populi contra aliam, glo. 6. nu. 14.
 Cōsuetudo differt a prescriptione, et quomodo, gl. 7. nu. 4.
 Consuetudinem cuiusq; provincie attendenda esse in probatione nobilitatis, quomodo intelligendum, gl. 7. nu. 24.
 Consuetudo approbata a principe habet naturam privilegij, gl. 1. §. 1. nu. 61.
 Consuetudo an extendatur ultra locum ubi viget, glo. 1. §. 1. nu. 63.
 Consuetudo uniuersalis in toto regno est ius, gl. 1. §. 1. nu. 64.
 Consuetudo Anglica circa exemptionem clericorum refertur, gl. 9. nu. 44.
 Conservatio inducitur circa totum ex usu in parte, non sic in acquisitione, gl. 1. §. 1. nu. 79. & glo. 7. nu. 6.
 Consequens qui vult, videtur velle antea ad consequens, glo. 1. §. 1. nu. 29. versu facit etiam.
 Cōsuetudo Gallie circa exemptionem clericorum refertur, gl. 9. nu. 45.
 Consuetudo inducit formam succedendi diuisi, nu. 56.
 Consuetudo Galleca circa exemptionem clericorum refertur, gl. 9. nu. 46.
 Cōsuetudo senatus Sabaudensis vel Pedemontani circa immunitatem clericorum, gl. 9. nu. 52.
 Constantinopolis dicta est Roma, gl. 46. §. 3. nu. 15.
 Constitutiones principum unde, & a solis principibus expectantur in inscriptione, nu. 5. & 6.
 Contestes presumuntur testes, si sint plures gl. 1. nu. 49.
 Contractus requirit locum in inscriptione nu. 19. fol. 21.
 Contractus intelligitur ex prefatione, in divisione, nu. 64.
 Contrariorum eadem est disciplina, folio, 145. ad nonum.
 Continuum tempus quod dicatur, glo. 12. nu. 34. & 37.
 Continuatio unde actus dicuntur conti-

I N D E X.

- nui, alia naturalis, alia civilis, gl. 31. nu. 2.
 Continuationem actuum respicit lex Cordubensis non solum tempus, gl. 31. nu. 3.
 Continuationem temporis requirit lex, 5. tit. 4. lib. 8. recopi, gl. 31. nu. 4.
 Continuus actus quis dicatur glo. 6. nu. 22. gl. 31. per totam.
 Continens quid & quid continentia, glo. 1. §. 2. nu. 2.
 Continentiam non esse diuidendam, quomodo est intelligendum, glo. 1. §. 2. nu. 16. & gl. 1. nu. 44.
 Contestatio relata in sententia presumitur præcessisse, gl. 41. nu. 6.
 Contumax minor an egeat curatore in iudicio, gl. 6. §. 1. nu. 31.
 Contumacia, alia est vera, alia ficta, gl. 6. §. 1. nu. 26.
 Contumacia quomodo habeatur pro confessione, glo. 6. §. 1. nu. 28.
 Contumax verus quis dicatur, ibi, nu. 30.
 Consiliarij regis excusantur ne veniant attestaturi, glo. 48. §. 3. nu. 56.
 Copula eadem oratio, eadem ratio, repetunt, diuisi, nu. 3.
 Cordubensis lex cur sit dicta, in initio, numero. 1. fol. 1.
 Cordubensis lex quo anno, ibi nu. 1.
 Cordubæ urbis situs, in inscriptione, n. 17.
 Corduba a quo erecta, ibi, nu. 17.
 Cordubenses viri illustres & sancti referuntur, ibidem.
 Cornicularij qui, & excusantur ne veniant attestaturi, glo. 48. §. 3.
 Cumulatio actorum an fiat patre & filio simul agentibus de nobilitate, gl. 40. nu. 13.
 Cumulatur petitorium cum possessorio in causa appellationis & quomodo glo. 1. §.

I N D E X.

2. nu. 22.
 Cumulatio petitorij & possessorij, vbi cum
 q; non est licita, procedit tamen si aduer-
 sarius consensiat, glo. 11. num. 71.
 Cumulatio admittitur, quando est certum
 actionem cōpetere, sed tamen dubitatur
 quæ actio competat, glo. 11. nu. 68.
 Cumulari possunt duæ actiones, quando
 absolutoria in vna non parit exceptio-
 nem rei iudicata in alia, glo. 11. num. 40
 Cumulatio petitorij, & possessorij, et de
 suspensione, glo. 11. per totam.
 (Cumplidos) verbum quid importet, glof.
 12. num. 50. et glo. 26. vbi vide.
 Custodes litorum, et itinerum qui, et excu-
 santur ne veniant attestaturi, glo. 48. §
 4. nu. 4.
D
 Damnum, si sit refarciendum civi ab alijs
 civibus, ipse facit partem cōtra se, gl. 22
 num. 4.
 Dantes de nobilitate scripsit, in it. num. 1.
 Dantes fere fuit damnatus de hæresi, gl. 9
 nu. 53. vers. secunda conclusio.
 Data buena, o mala de executorias en hi-
 dalguias, o en priuilegios, glo. 2. a num.
 9. et. 15.
 Decani, Archidiaconi, Praprositi, et cano-
 nici excusantur, ne veniant attestaturi,
 glo. 48. §. 3. nu. 65.
 Decennium Henrici quid glo. 2. nu. 14.
 Decimarum præstatio quanto tēpore ces-
 set, glo. 6. nu. 36.
 Decius consuluit contra propriam consci-
 entiam in it. nu. 1.
 Decuriones non indigent adunantia po-
 puli ad res urbanas gerendas, glo. 3. §. 2
 num. 1.
 Decuriones quod faciunt facit vniuersi-

tas, glo. 3. §. 2. nu. 2.
 Decuriones sunt caput reipublicæ, et quæ-
 rum donare possint, ibi nu. 5.
 Decurionum consensus (sufficit ad mouē-
 das lites, ibi nu. 7.
 Decuriones ex forma iuramenti tenentur
 lites vtiliter mouere, ibi n. 11. et. 12.
 Decuriones quod semel decreuerunt, am-
 plius reuocare non possunt, ibi nume. 13
 et. 16.
 Decuriones vtiliter decernunt ex præsum-
 ptione iuris, ibi nu. 14.
 Decuriones delinquentes nomine vniuersi-
 tatis an corporaliter puniantur, ibi nu.
 19.
 Decurionum an maior, an sanior pars sit
 sequenda, ibi, nu. 20. et. 21.
 Decretum irritans annullat actum contra-
 rium, et inde secuta glo. 18. nu. 8.
 Decuriones urbani excusantur ne veniant
 attestaturi, glo. 48. §. 3. nu. 77.
 Decretum irritans inducit formam a qua
 non est recedendum, gl. 18. nu. 9.
 Defectus notorius proprietatis an impe-
 diat possessionem, glo. 12. nu. 86.
 De gradatio quid sit, glo. 9. nu. 28.
 Delatores et quatenus admittendi, glo. 3.
 a nu. 18.
 Delatorem, & accusatorem leuis quæuis
 causa excusat, glo. 3. a nu. 25.
 Demosthenes optime legem distinxit in
 inscrip. nu. 4.
 Descendentium appellatione veniunt in
 differēter masculi, et femina, sed ex sub-
 iecta materia tantum masculi, in diuis.
 nu. 37.
 Descendentium nomine an veniant nati
 ex filiabus, glo. 1. §. 1. nu. 32.
 (Descendentes) verbum recte applicatur
 ad masculos, & feminas, & quando

I N D E X.

ad masculos solum, ibi nu. 36.
 Descendētia quomodo probetur, vide ver-
 bo parentela.
 Deinceps, & de cetero, verba, gl. 6. num.
 38. vers. secundo patet.
 Determinatio vna respiciens plura deter-
 minabilia pariformiter determinas ea,
 glo. 2. nu. 12.
 Deuengar no es lo mesmo que vengar, fo.
 26. nu. 11.
 Deuengar quinientos sueldos, Hispane
 quid sit, glo. 1. nu. 11.
 Diaconus quid, gl. 48. §. 3. nu. 37.
 Dictus, dicta, dictum, est verbū relatiuum
 & repetit qualitates, in diuis. nu. 49.
 Dilatoria respuitur, si index procedat ad
 vteriora, glo. 1. nu. 24.
 Dilatoria incompetentiæ opposita debet
 index expresse super ipsam pronunciare
 glo. 1. nu. 25.
 Dilatoria exceptio quæ nascitur lite con-
 testata recte opponitur glo. 1. §. 1. nu. 61.
 glo. 1. §. 2. nu. 21.
 Diligencieros tocan al fiscal, y qual se de-
 ue auer con ellos, y que hazen ydenē ha-
 zer, glo. 3. a num. 43.
 Diligencieros imbia el fiscal quando y acu-
 yas costas, glo. 45. nu. 1. & 2.
 Disiunctiua, alia oratio alia ratio non re-
 petit, in it. num. 1.
 Diogenes Babilonicus de nobilitate scrip-
 sit in it. nu. 1.
 Disparata non faciunt illationem, gl. 1. §.
 1. nu. 19.
 Dispensator Cesaris quis olim, gl. 3. nu. 4
 Dispensatus an faciat cessare cōditionem
 si sine liberis, gl. 21. nu. 24.
 Dispositionis cuiusq; verba recipiunt in-
 terpretationem ab vsu, in diuis. nu. 56.
 Dispositio qualibet ea expresse obtinere

præsumitur, de quibus expresse dispo-
 nens interrogatus disposuisset, gl. 3. §. 1.
 nu. 33.
 Distinctio nobilium & ignobilium est cō-
 formis iuri communi, et nostro, glo. 6. nu.
 16.
 Deuisa, quid in Hispania, gl. 9. nu. 27. et
 glo. 18. nu. 42.
 Diuisio legis huius, in diuis. nu. 1.
 Doctores actu legētes in vniuersitate ange-
 erāt officia nobiliū cū nobilibus, gl. 35. n. 4.
 Doctores actu legētes sunt nobiles, et post
 viginti annos sunt conuertes, nec soluunt
 collectas, nec tributa, ibi nu. 6.
 Doctores emeriti sunt comites et excusan-
 tur ne veniant testificaturi, et an in His-
 pania seruetur honor comitis doctori e-
 merito, gl. 48. §. 3. a nu. 71.
 Doctores graduados en Valladolid, Sa-
 lamanca, Alcalá, o en el collegio de Bolo-
 lia non legentes in vniuersitate an gerāt
 officia nobilium, gl. 35. nu. 9.
 Dolus reperitur cū metu, & non inferitur
 metus sine dolo, gl. 17. nu. 21. et. 22.
 Dolus separatus a metu pertinet ad actio-
 nem famosam de dolo, gl. 17. nu. 31.
 Domi nobiles apud Ciceronem qui dicantur,
 gl. 18. nu. 30.
 Domus accipitur pro familia, gl. 18. nu. 41.
 Dominus Antonius de Pazos ex præside
 supremi senatus Hispaniæ, episcopus
 Cordubensis, in inscriptione, nu. 18.
 Dominium reperitur alienum a possessio-
 ne gl. 1. §. 2. nu. 13.
 Donatio non valet vbi dest libera, et spon-
 tanea voluntas, gl. 2. nu. 25.
 Donationes facta a rege existēte in cuius
 a afincamiēto non valet, gl. 2. num. 29
 Donatio facta in fauorē terræ, an reuoca-
 ri possit in suum damnum, glo. 6. n. 38.
 Do-

I N D E X.

Donatio facta aistente tyrano non valet, glo. 2. nu. 44.
 Donare quantum liceat administratoribus, tutoribus & curatoribus, glo. 3. §. 2. num. 5.
 Duæ rationes fortiores sunt quam vna, & item duo iura, glo. 6. nu. 56.
 Dubitatione sola an cõpetat iurisdicctio, nec ne, constitui aliquem in quasi possessione iurisdictionis, glo. 1. §. 1. nu. 65.
 Duces, Marchiones, & Comites excusantur ne veniant testificaturi, & qua eorum sit maior dignitas, gl. 48. §. 3. num. 67. 68. 69.
 Duo vincula fortiora sunt vno, glo. 6. nu. mero, 56.
E
 Ecclesiasticus index in regno nõ capit laicum sine requisitione, quamvis procedere possit cõtra ipsum, gl. 9. n. 53. vers. & ideo quo casu.
 Eligere debens successorem, qualiter eligere debeat, glo. 1. §. 1. nu. 29. vers. ex qua ratione.
 Emancipari pro parte nemo potest, glo. 21. num. 80.
 Emergens causa quæ, & circa illam notabilia, glo. 1. nu. 23. fo. 28.
 Emergenti exceptione opposita, an index debeat expresse super illa declarare, gl. 1. nu. 24. fo. 28.
 Emphiteusum an amittat filius propter patrem, glo. 6.
 Episcopus excusatur ne veniat testificaturus, glo. 48. §. 3. nu. 55.
 Episcopi vocantur fratres a summo Pontifice, glo. 9. nu. 40.
 Epistola et literæ principales vnde, in inscriptione, nu. 7.

Epistola decretales vnde ibidem,
 Eremita excusatur ne veniat testificaturus, & an sit ecclesiastica persona, gl. 48. §. 4. nu. 10.
 (Et) copula habet naturam disjunctivæ, glo. 12. nu. 26.
 Eulogius Cordubensis, in scriptione, n. 17
 Exactores qui, & excusantur ne veniant testificaturi, glo. 48. §. 4. nu. 4.
 Exceptio aliquando convertitur in actionem, aliquando vero non, gl. 6. §. 1. n. 8.
 Exceptio aliquando est perpetua, aliquando temporalis, glo. 6. §. 1. nu. 8.
 Exceptio quando sit perpetua, glo. 6. §. 1. nu. 7. & 8.
 Exceptio dilatoria, quæ nascitur lite iam cõtestata, potest opponi in vim dilatoriæ, glo. 11. nu. 44.
 Exceptio spoli est dilatoria, glo. 1. §. 2. nu. 21.
 Exceptio naturalis semper inest in omni dispositione, glo. 3. §. 1. nu. 32.
 Excusantur qui ne veniant testificaturi, glo. 48. §. 1. 2. & 3. & seq.
 Exclusio facta de vna persona respectu certæ qualitatis, extenditur ad aliam, in qua est eadẽ qualitas, in diuis. nu. 13
 Executorias en hidalguias de mala data quales, glo. 2. n. 9.
 Executoria de hidalgua por razon de solar nullo tempore perit, glo. 6. nu. 48.
 Executoria de hidalgua y de colateral, quantum profit, glo. 6. nu. 48.
 Executorias de hidalguias de mala data quomodo reformantur, glo. 44. nu. 1. et. 2
 Executoria local, o general en posesion, quantum probet in causa incidenti, gl. 1. nu. 30.
 Executio impeditur, vel conceditur expresse sumpta calumnia petita restitutione ad

I N D E X.

uersus rem iudicatam, y contra la executoria, glo. 6. §. 2. nu. 22.
 Executio trium sententiarum, vel vnius quæ transiit in rem iudicatam, an impediatur pendere causa restitutionis, gl. 6. §. 2. a. nu. 17. & nu. 32. & seq.
 Executio irrefractabilis omnino impeditur propter restitutionem, ibi nu. 23.
 Exempla non coarctant regulam, gl. 7. num. 37.
 Exhibere rem est multum diuersum ab exhibitione instrumenti, glo. 2. §. 1. num. 11
 Exhibenda sunt instrumenta communia & quando priuata, ibi, nu. 12. & seq.
 Exhibitionis instrumentorum causa quæ admittat denunciationem euangelicam, ibi nu. 18.
 Exhibere recusans quando peccet mortaliter, ibi nu. 19.
 Exhibenda quando sint instrumenta omnino priuata, ibi, nu. 20. & 21.
 Exhibere quatenus teneatur actor reo, ibi nu. 21.
 Exhibitio faciendæ est vbicumq; postulet æquitas, ibi nu. 23.
 Exhibitio plurimum pertinet ad arbitrium iudicis, ibi nu. 24.
 Exhibendum est fisco, ibi nu. 25.
 Exhibitionis regula potius est affirmatiua, quam negatiua, ibi, nu. 27. & 28.
 Exhibitio non fit in causis criminum, ibi nu. 29.
 Exhibitionis causa partu attingit causam principalem, ibi nu. 31.
 Exhibitionis probatio qualis, ibi nu. 7. et seq. et nu. 32.
 Exhibere an debeat filius privilegium, quod fuit apud patrem aut auum, ibi, nu. 41.
 Exhibere recusans habet cõtra se presumptionem, ibi nu. 42.

Exhibere qui tenetur si celet instrumentum exhibendum, comitit falsum, ibi nu. 43.
 Exhibere recusans quantum noceat sibi ibi nu. 44 & aducitur praxis huius senatus Pinciani.
 Expensas contra se prestat litigans, si litiget cum vniuersitate, imposita collecta ad expensas, glo. 22. per totam.
 Expensa sunt de communibus, si non sit commune, vulgo proprios, hæc esse repartimio, glo. 22.
 Expensis communitatis prosequitur fiscalis aduocatus causam, desistente communitate, glo. 45. nu. 1.
 Extensio fit de vna persona ad aliam, si reperiatur eadem qualitas, quæ fuit causa exclusionis, in diuisione, nu. 13.
 Extensio generaliter fit exidentit aerationis, ibi nu. 48. fo. 13.
 Extensio fit in odiosis, quatenus verborum proprietates patitur, glo. 1. §. 1. nu. 29.
 Extenditur substitutio de persona in personam, et de casu in casum ex coniecturata mente, ibi, nu. 29. vers. vbi autem.
 Extensio non fit regulariter de persona in personam, in diuis. nu. 16. 22. et. 23.
 Extensio in fideicommissis fit regulariter de casibus expressis ad non expressos ex vero simili coniectura, et de persona ad personam etiam in materia priuatiua, ibi, nu. 45. 46. 47.
 Extremi an sint nobiles nobilitate Hispana, glo. 7. nu. 18.
 Extraneus Py secundi de leui graui, et mediocri iniuria, percussione, aut cõfessione adducitur, glo. 9. nu. 42.
F
 Faciens contra legem multipliciter intelletam, an peccet, in initio, nu. 11. fo. 13.
 Fa-

INDEX.

Factum si quid reperitur, præsuntur factam sub conditione, modo & forma, sub quo fieri debuit, glo. 1. §. 1. nu. 52.
 Factum semper est in arbitrio iudicantis, glo. 17. nu. 42.
 Facultatis mera actus quomodo, scribantur, glo. 35. n. 67.
 Fama in antiquis plenam fidem facit, & qualis esse debeat, glo. 18. §. 1. nu. 13.
 Favor publicus est in conseruatione familia in diuis, nu. 43.
 Fernandus & Elisabet authores huius legis in inscriptione, nu. 20.
 Feras y mercados por priuilegios, quomodo constituantur, glo. 1. §. 1. nu. 79.
 Freudum an amittat filius propter patrem, glo. 6. nu. 38.
 Fidei iussor debiti, quod reuera non apparet, an teneatur, glo. 41. nu. 7.
 Fides bona necessaria est toto tempore vsu capionis, glo. 6. nu. 3.
 Fides mala superueniens post vsucapionem completam nihil nocet, glo. 6. nu. 5.
 Fides bona, aut mala consistunt in facto, glo. 1. nu. 27.
 Fides est iudicium, & dubitans de fide nec habet bonam, nec malam fidem, in initio, nu. 3 fo. 2.
 Filia agnata excluditur, & quare, fol. 10. nu. 29.
 Filiationis quasi possessio sufficit ad possessionem bonorum, gl. 1. nu. 27. versi. hac duo iura.
 Filiationis proprietatem requiritur ad proprietatem bonorum, ibi nu. 27.
 Filiationis probatio ad alimenta minor, & qualis ibi, nu. 36.
 Filiationis quasi possessio sufficit ad bonorum possessionem Carbenianam, ibi. n. 49.
 Filius naturalis an gaudeat immunitate

priuilegij paterni, glo. 1. §. 1. nu. 46.
 Filius naturalis est in famis infamia facti & est vitium paternum, ibi, nu. 47.
 Filia nupta an gaudeat priuilegio paterno pro se & filijs & filiabus, ibi, nu. 48.
 Filio legitimo an competat priuilegium paternum pro se, & filijs, vbi supra, nu. 49.
 Filius nobilis pater vero plebeus in possessione sario saepe reperiuntur, glo. 12. nu. 48.
 Filius legitimus quis, & de ipsius prerogatiuis, glo. 20. n. 1. 2. et. 3.
 Filius legitimus quomodo quis præsuntur, ibi. n. 5.
 Filio legitimo nihil nocet, murtis aduersioni, ibi. n. 9.
 Filij legitimi gaudent parentum nobilitate, glo. 20. n. 11.
 Filiationis probatio, ibi, nu. 6. et. 7.
 Filiationis negatiua probatio, ibi num. 10.
 Filiationis essentia constat sine successione, glo. 21. nu. 81.
 Filius et pater si agant de nobilitate proprietaria, an fiat commutatio actorum, glo. 40. nu. 13.
 Filius et pater si agant de nobilitate quomodo constet iudicium, ibi, nu. 12.
 Filius accipit causam si pater colludat, et de collusionione, et restitutione, glo. 40. nu. 2.
 Filij et filiabus, et eorum filijs vocatis ad maioratum an veniant naturales legitimi, gl. 21. n. 36.
 Filius in omni causa, sed praecipue in causa nobilitatis potest se liti paternae offerre, glo. 40. n. 7.
 Filij ignominia est si pater vincatur, glos. 40. nu. 8.
 Filius naturalis quis olim iure civili, canonico & regio, an præsumat naturalis olim

INDEX.

olim & hodie, quomodo succedat & successerit parentibus, & fratribus, & quomodo ei succedatur, olim & odie, & si sit procreatus ab eo qui non sit solutus, aut soluta, glo. 20. nu. 12. vsq. ad nu. 37.
 Filius vnus si finiat litem paternam super nobilitate, an resudicata profitur alijs, gl. 40. nu. 12.
 Finis agendi est prior in intentione, & posterior in executione, in diuis, nu. 9.
 Fisco non est coarctanda probatio, glos. §. 2. nu. 18.
 Fiscus semper est idoneus, glo. 3. nu. 15.
 Fisco remittuntur cautiones & fidei iussiones, & an in casu. l. 15. tit. 20. lib. 4. recod. glo. 3. nu. 13. & 16.
 Fiscus est vere successor in bonis vacantibus, glo. 3. nu. 28.
 Fiscales de Consejo, de Valladolid, y Granada, y cantaduria en que cosas y casos defenden y como, glo. 3. §. 1. a. n. 29.
 Fiscalis aduocatus quantum agere possit, & quantum possit defendere, gl. 3. et. §. 1. per totum.
 Fiscales causa pertinent ad diuersa pratoria quales, & ad qualia, glo. 3. §. 1. a. n. 28.
 Fisco bona vacantia adquiruntur, & an ipso iure, glo. 3. nu. 28.
 Fiscus aduocatum primus inuenit Adrianus Cesar, glo. 3. nu. 17.
 Femina prioris gradus non debet esse prioris conditionis vltioris, initio. n. 6. f. 2.
 Femina ab eo gradu excludenda est soluta a quo reperitur exclusa, in diuis. n. 15. f. 8.
 Femina exclusa propter masculos admittitur defectis masculis, ibi nu. 21.
 Feminas excludens quomodo ab omnibus gradibus videatur excludere, ibi nu. 25.
 Feminam non conseruat agnationem, nec

familiam, nec domum, nec nomen, nec genus, ibi nu. 29. 43. & 44. fo. 10. et. 13.
 Femur in sacris literis quid significet, glo. 9. nu. 18.
 Fonsado, o fonsadero no se cede para site pre, glos. §. 1. nu. 22.
 Forma substantialis qua dat esse rei obseruanda est, non vero ea, qua accedit reiam in esse producta, gl. 7. nu. 38.
 Forma probatoria recipit similem modum probandi, ibi nu. 35.
 Feminarum praecipua laus domi se continere, et excusantur no veniant auctentura ad iudicium, glo. 48. §. 2. nu. 27.
 Frater si perficit litem paternam de nobilitate, an sententia lata profitur alijs fratribus, glo. 40. nu. 12.
 Fratrem declarato nobili, an profitur fratri, glo. 6. nu. 48.
 Fructus an veniant in casu. l. 2. de rescindens vend. C. glo. 6. §. 1. nu. 6.
 Fructus in casu. l. 6. in. c. ad nostram, de rebus eccles. non alienan. quare non veniant, glo. 6. §. 1. a. nu. 47.
 Fructus quando sint restituendi, fol. 170. nu. 46.
 Fructus non veniunt in restitutione gratiae vbi supra.
 Fuerza in casu. l. 7. tit. 11. lib. 2. recopi. qualis intelligenda, sit glo. 17. nu. 31.

G

Gallecia consuetudo circa immunitatem clericorum, glo. 9. nu. 46.
 Gallegos hidalgos armados canalleros de espuela dorada, glo. 11. §. 1. nu. 53. et. 54.
 Gallia consuetudo circa immunitatem clericorum, glo. 9. nu. 45. et. 46.
 Geminatio alicuius qualitatis inducit repetitionem ipsius, in initio nu. 6.

INDEX.

Geminatio facta a testatore in eodem testamento alicuius qualitatibus inducit specialem nominationem in toto testamento ibidem, & tollit contrariam interpretationem, ubi supra.

Geminatio masculinitatis inducit plenissimam deliberationem excludendi feminas a tota dispositione, ibidem.

Genus verbum, quid comprehendat, & qui veniant nomine generis, & quod limitetur ex subiecta materia, diuis. nu. 37. & 36. fo. 11. & glo. 1. §. 1. nu. 37.

Generi per speciem derogatur, glo. 1. nu. 5. vers. facit.

Gerontocomij qui, & excusantur ne veniant arrestari, glo. 1. nu. 7.

Glossa nulla melior quam scriptus met testatoris init. nu. 5.

Godos, vnos hyos dalgo, y otros tambien villanos, glo. 18. nu. 39. glo. 1. nu. 2.

Godorey nec creabatur plebeus, nec a plebeis, ubi supra.

H

Heredes grauati dare vni faciunt partes pro se, & contra se, glo. 22. nu. 3.

Heredum legitimorum iuxta subiectam materiam masculi aliquando solum veniunt, in diui. nu. 38.

Henrici regis cognomento quarti regnum describitur, glo. 2. nu. 1.

Hidalgo que vno sea en vna prouincia, y no en otra, como se aya de anteder, gl. 7. nu. 12. et. 17.

Hidalgo en España si puede ser el moro conuertido, ibi nu. 19.

Hidalgos en España en possessio o en proprecia ad si pueden ser los estrangeros, ibi nu. 8.

Hidalgo no pagar pecho, fue privilegio, co-

mo no ser atormentado, ibi nu. 28.

Hidalgo de solar que sea, que aya de probar, glo. 18. per totam.

Hidalgo en Castilla es hyo de bien, y porque se dize ansí, glo. 18. nu. 19.

Hyo dalgo de donde se dixo, glo. 18. n. 87.

Hyo dalgo no es hyo de godo, glo. 18. n. 38.

Hidalgo de solar no es concedido de derecho comun, glo. 18. nu. 5.

Hidalgo notario de solar y el de carta executoria, si expoliantur agunt possessorio, et suspendunt peritorium, glo. 11. nu. 47.

Hyo dalgo de solar conocido, que sea, gl. 18. nu. 25.

Hidalgos son algunas familias tan notorias, que no es menester en ellas actos de distinction, glo. 7. nu. 25.

Hidalgo de engar quinientos sueldos de donde se dixo, glo. 1. nu. 11.

Hidalgos Gallegos armados canalleros de spuela dorada, gl. 1. §. 1. nu. 53. et. 54.

Hidalgo no se daña en su hidalguia por exercicio de officio vil, ibi nu. 58.

Hidalgos en Castilla antes del Conde do Sancho todos pechauan, gl. 6. n. 12.

Hidalguia es natural y personal y prouiene de linage, gl. 7. nu. 17.

Hidalguia en España se prueba per actus qui faciunt distinguere nobilem a plebeio, gl. 7. nu. 21.

Hidalguia tiene dos cosas: el derecho de agra y los privilegios de derecho, gl. 7. n. 27.

Hidalguia de solar vide, gl. 18. per totam.

Hidalguia de solar an requirac actus qui distingant nobilem a plebeio, gl. 18. n. 43.

Hidalguia particular o local en España qual sea, gl. 7. nu. 20.

Hidalguia mas antigua que caualleria, gl. 1. §. 1. nu. 52.

Hidalguia natural differt a nobilitate ex-

INDEX.

accidentis, ibi nu. 56.

Hidalguia de solar es perpetua y no se pierde por tiempo, gl. 6. n. 43. nu. 30.

Hidalguia que de derecho comun se prouue por reputacion, como se ha de entender, gl. 7. n. 11. & 22.

Hidalguia de privilegio perrenesce a los oydores la de sangre a los alcaldes de hijos dalgo, gl. 1. §. 1. n. 1.

Hidalguias no van a consejo en segunda suplicacio con la pena y fianças de las mil y quinientas doblas, gl. 1. §. 2. n. 19.

Hidalguia si se puede renunciar, y como, gl. 6. a nu. 18.

Historia faciunt plenam fidem, & quales gl. 18. n. 10.

Homo est animal sagax, acutum, prouidum, multiplex, acutum, memor, plenum ratio nis & consilij in inscrip. n. 1.

Homini cum Deo est quadam veluti societas, & que ista societas, ibidem.

Homines prudentiores sunt, veluti lex, habetioribus, ibi n. 2.

Homines cum Deo cofociamur lege, & in re, ibidem.

Honor ad auctus non mutat personam, glo. 12. n. 45.

Honorarium ius vnde, in inscrip. num. 5.

Hueste ninguno exempto de yr en ella por siempre, & quando compellatur, gl. 1. §. 1. nu. 22. & 23.

I

Ignobilis non potest prescribere tributa, regia, gl. 7. n. 29.

Ignorantia iuris obscuri quantum excuset inu. num. 17.

Ignorantia tolleratur in eo quod quis facile nosse potuit, & de ignorantia, & scientia, gl. 4. a nu. 19. & a nu. 22.

Imolę dictum reprehenditur, in inu. nu. 1.

Immemoralis possessio quid sit, & quomodo requirantur ad immemoralitatem, gl. 1. n. 54. ad numerum. 67.

In iure non est questio pro amico, in i. n. 11.

Immemoralis quomodo destruat, gl. 12. a n. 68. & ibi de initio, & memoria contraria, & interruptione, & circa centum annos.

Immemoralis nunquam inducit presumptionem tituli qui per rerum naturam nunquam potuit contingere, gl. 12. num. 80.

Immemoralis possessionis vis, & potestas, gl. 12. per totam.

Immemorali tempore non prescribitur res affecta a lege, gl. 12. n. 84.

Immunitas concessa posteris ad eos pertinet qui sunt de familia, glo. 1. §. 1. nu. 33.

Immunitas ex privilegio imitatur immunitatem sanguinis, ibi n. 41.

Immunitas est contra utilitatem publicam, ibi n. 42.

Immunitatis privilegium an pereat filio ex negligentia patris qui soluit tributa, glo. 6. nu. 37.

Immunitas perfecta causata respectu actus momentanei & iterabilis, quanto tempore destruat, glo. 6. numer. 36.

Immunitas sacerdotum, & clericorum a tributis, & a iurisdictione seculari, an sit de iure positio, an de iure diuino, gl. 2. per totam.

Imperatores olim an de facto, an vero de iure exercuerint iurisdictionem in clericos, glo. 9. num. 9. & 11.

Imperium accipit imperator ab ecclesia, gl. 2. num. 53. vers. secunda conclusio.

Impeditio agere impedimento iuris, aut facti non currit prescriptio, glo. 12. nu. 30.

Impossibile est quod plures intellectus vni

INDEX.

mer legis aequae placeant, ini. n. 10.
 Incarceratur nobiliter non cum plebeys, gl. 1. n. 9.
 Incidens & principalis causa, si se non copiantur absolutio in una est condemnatio in altera, gl. 1. n. 19.
 Incidens & principalis si mutuo non pugnent, condemnatio in una non inducit ab solutionem in altera, gl. 1. n. 19.
 Incidens causa si pugnet cum principali apud incompetentem agi non potest, gl. 1. n. 20.
 Incidens causa quae sit, & quod duplex, gl. 1. n. 22.
 Incidens causa nobilitatis pertinet ad factum, non ad ius, gl. 1. n. 34. & incidens qui cognoscit, cognoscit de facto, gl. 1. n. 26.
 Incidens quando directo ordinator ad principalem, requirit veram probationem, gl. 1. n. 46.
 Incidens causa admittit probationem minorem, sed perfectam in suo genere, gl. 1. n. 49.
 Incompetentia facit, ut iudex de incidenti cognoscere non possit, si eapugnet cum principali, gl. 1. n. 20. & de incompetentia, gl. 47. n. 27.
 Inductum ad unum effectum non debent contrarium operari, gl. 46. n. 18.
 Inhabilitas medi, per quod debet fieri iudicatus: impedit transitum fieri, glo. 6. nu. 39.
 Injuriam illatam nobilitati pecunia, gl. 1. n. 11.
 Infantia quomodo, & quantum transeat ad filios, fisci, & successores, gl. 40. n. 10.
 Infantia quatenus continetur cum fisco, gl. 3. n. 18.
 Instrumenta communia, & privata quae

& quatenus exhibenda fisco, & particulari, gl. 2. §. 1. a nu. 12.
 Instrumenti occultatio quantum nocet, gl. 2. §. 1. n. 44.
 Instrumentorum solemnitas externa requirit sua, gl. 4. n. 30. & 34.
 Instrumenta quando liceat facere per cifras & abbreviaturas, gl. 4. n. 35. & seq.
 Institutio episcopi faciens mentionem de presentatione probat presentationem, gl. 4. n. 5.
 (Integre) verbum quomodo accipitur in iure, gl. 26. n. 1.
 Intellectus legis ille minus diuinat, qui est magis secundum alias leges, in ini. nu. 3.
 Intelligentia dictorum iurum munda est ex causa in diu. n. 8.
 Intelligenti vis est in Deo perfectissima, in inscrip. nu. 1.
 Interruptio debet interuenire intra legitima tempora usucapionis, non vero post completam usucapionem, gl. 6. n. 2.
 Ioanes de Mena poeta illustris Cordubensis, in inscrip. n. 17.
 Isaac martyr Cordubensis, in inscrip. nu. 17 fo. 21. co. 2.
 (Item) verbum inducit repetitionem, in diu. nu. 53.
 Iudex cognoscit de sua iurisdictione, gl. 1. nu. 4.
 Iudex ad cognoscendum & corrigendum & castigandum est iudex cumulatiue, non priuatiue, gl. 1. n. 5.
 Iudex sindicatus quando creetur ad idem, aut aliud officium, gl. 35. n. 66.
 Iudex condemnans aliquem ad solvendum precapionum, sicut antecessores fecerunt & non constet de antecessoribus, an teneatur, gl. 4. n. 4.
 Iudex excusatur ne veniat testificaturus ad iudicium, gl. 48. §. 3. n. 76.

Iu-

INDEX.

Iudex non debet proferre mandatum aliquod sine causa cognitione, gl. 11. §. 1. n. 6.
 Iudex de qua re cognoscit, de ea iudicat, glo. 11. n. 60.
 Iudex laicus si incurrat canonis censuras propter capturam clerici an sit absolutus ab ordinario, an a summo, P. d. n. si. gl. 9. n. 40.
 Iudex laicus si debeat remittere clericum ad suum iudicem intra quantum tempus sit faciendus remissio, gl. 9. n. 39.
 Iudex secularis si capiat clericum, & ut absoluitur debeat facere satisfactionem, quomodo sit facienda satisfactio, gl. 9. nu. 38.
 Iudex secularis euitat excommunicationem canonis, si capiat clericum suadere deo, gl. 9. n. 36. & 37.
 Iudices dum vident causas inter priuatos si appareat de iure fisci, aduertunt. aduocatum fisci, gl. 3. n. 29.
 Iudex ordinarius cognoscit simul de possessorio & petitorio, at vero delegatus seruat formam compositionis, gl. 1. §. 2. n. 12.
 Iudex regius an sit competens in possessorio rei spiritualis, gl. 1. n. 27. ad fi.
 Iudices nobilitatis, vulgo alcaldes de hyosdalgo an habeant priuatiuam iurisdictionem, gl. 1. n. 5.
 Iudices regni cognoscunt incidenter de nobilitate, gl. 1. n. 8. & n. 17.
 Iudices quomodo concipiant decretum quando de nobilitate incidenter cognoscunt, ad ducitur praxis Hispaniae, gl. 1. n. 18.
 Iudex procedendo ad vltiora an visus sit pronunciasse super emergenti, gl. 1. nu. 23. & seq.
 Iudex, qui semel se pronunciauit non iudicem, an possit iterum reassumere causam, glo. 1. n. 25.
 Iudex laicus, si capiat aliquem, qui dicat se clericum, debet prius causa clericatus

procedere, gl. 1. n. 44.
 Iudex cognoscens incidenter, cognoscit de facto, gl. 1. n. 26.
 Iudicium tuum ex te pendere debet, non ex alijs, ut bona, vel mala fidei sis in init. nu. 15.
 Iudices criminum in causis, in quibus alia pena imposita plebeio, alia nobili, quomodo procedant, gl. 1. n. 45.
 Iudices ordinarii locorum an possint cognoscere de hidalgia de priuilegio, gl. 1. §. 1. nu. 2.
 Iudicium debet incipere ab ea parte, quae in ius vocat, gl. 11. §. 1. d. 3.
 Iudicium non debet incipere a sententia, gl. 11. §. 1. n. 5.
 Iudici an liceat iudicare ex forma. l. 10. ii. 17. li. 4. recop. gl. 23. n. 1.
 Iuris, obscuri ignorantia quantum excuset in i. n. 17.
 Iurisdictione data ei, qui non est ordinarius aut inferiori ceter data cumulatiue, gl. 1. n. 15.
 Iurisdictione concessa a lege duobus, praesumitur cumulatiue, gl. 1. n. 5.
 Iurisdictione, quae ordinario non reperit adempta, quamuis alij reperiat concessa, intelligitur concessa cumulatiue, gl. 1. n. 5.
 Iurisdictione intelligitur priuatiua, quando vni est concessa, alteri aperte adempta, gl. 1. nu. 5.
 Iurisdictione concessa a prior & consules de Burgos es priuatiua contra. Auēdaniū gl. 1. n. 5.
 Iurisdictione concessa taxatiue restringit iurisdictionem eius, cui conceditur, non adimit ei, qui alias habebat, gl. 1. nu. 5.
 Iurisdictione concessa per verba, tantum dicitur taxati, solum, restringit iurisdictionem concessam, non vero adimit iurisdictionem praesumptam per alios, gl. 1. n. 5.

Fff 2

Iu

INDEX.

Iurisdictio non videtur adempta ordinarijs per legem aut statutum, quod dicat, solus capitaneus cognoscat, sed est cumulatua, gl. 1. n. 5.
 Iurisdictio cumulatiua est, etiam si datus sit specialis index ad cognoscendum, & corrigendum & castigandum, gl. 1. n. 5.
 Iurisditiones concessæ pluribus, si differant tanquam genus & species, specialis data vni videtur alteri ablata, gl. 1. n. 5.
 Iurisdictio concessa vni incerta specie causarum in fauorem certarum personarum est priuatiua, gl. 1. n. 5. vers. ite facit, ibi.
 Iurisdictio concessa a Papa magistro scolastico, vt cognoscat de causis beneficiorum, aut matrimonialibus scholasticorum in eorum fauorem, est priuata, glo. 1. n. 5. vers. item facit.
 Iurisdictio competens alicui in certis generibus causarum est priuatiua, glo. 1. n. 5. vers. facit ratio ibid.
 Iurisdictio in incompetencia opposita requirit expressam determinationem super illa, gl. 1. n. 2. 4.
 Iurisdictio semel reiecta, an possit iterum reassumi, gl. 1. n. 25.
 Iurisdictio conceditur per rescripta, gl. 1. §. 1. n. 64.
 Iurisditionis competentis an non competentis dubitatio constituit aliquem in quasi possessione iurisdictionis vtile admittit, vide, gl. 1. §. 1. n. 65.
 Iurisdictio rectoris non potest declinari ab eo, qui assistit in collegio, glo. 9. numero. 34.
 Iuris ratio in rebus non in verbis posita, gl. 2. §. 1. n. 5.
 Ius incorporeum mutatur exactibus qui geruntur, gl. 7. n. 10.
 Ius tanto tempore perire, quanto perficitur,

quomodo sit intelligendum, gl. 6. nu. 59.
 Ius perfectum in causis nobilitatis reperitur triplex, gl. 6. n. 6.
 Ius semel perfectum an ex contrario actu perdat, & quanto tempore, glo. 6. per totum.
 Ius perfectum, & non perfectum reperitur in iure, gl. 6. n. 1.
 Ius semel initiatum, vel causatum non potest periri propter impedimentum rei, in qua est exercendum, gl. 12. n. 31.
 Iustinianus mendacij, & crapula notatus excusatur, gl. 6. §. 1. n. 12.

L

Laicus iudex quantum cognoscat de clericis, & eorum bonis, & variæ consuetudines, gl. 9.
 Latio, que contingit in renunciatione hereditatis facta a filio, vel filia ingressuris monasterium, non prodest ad rescissionem, gl. 17. nu. 10.
 Latio enormissima vltra quadriennium, gl. 6. §. 1. nu. 48.
 Legales termini inducti a lege sine facto hominis currunt continuo, gl. 6. §. 1. n. 19. & 20. & 21.
 Lege multipliciter intellecta, an sententia contra ipsam sit nulla, in ini. nu. 18.
 Leges vnde nomen acceperunt, in inscrip. nu. 5 fo 17.
 Leges solus condit, qui non recognoscit superiorem, in inscrip. n. 24.
 Leges in quibus sit mentio de anno millesimo quadragentesimo sexagesimo quarto, gl. 2. n. 2. & seq.
 Legis probabilior sensus ille est, qui quadrat alijs legibus, ini. nu. 3.
 Legis vnus cuiusq; vnus est sensus, & plures sensus probabiles esse possunt, & quis sit

INDEX.

fit probabilior, in ini. n. 2. & 3.
 Legis multipliciter intellecta non sunt omnes sensus reuocandi, vt lex maneat sine sensu, ibi n. 8.
 Legis multipliciter intellecta probabilior sensus eligendus, non vero is, qui vt cũq; placeat, ibi n. 8.
 Legis vnus varie intellecta impossibile est quod omnes sensus sint æque probabiles aut improbables, in ini. nu. 10.
 Legis diffinitiones, in scrip. nu. 1. 2. 3.
 Legis obscura ignorantia quantum excuset, ibi n. 1. fo. 40.
 Legem multipliciter intellecta violas faciendo contra eam, an peccet, in ini. nu. 12.
 Legem iuriconsulti non recte definiunt in inscrip. n. 3.
 Legi referenti aliam statuit, licet alia non sit, gl. 41. n. 1.
 Legitimitas quid, an sit veritas, quid differat a dispensatione, glo. 21. a nu. 1. & n. 6. & nu. 76.
 Legitimitas est beneficium non vero priuilegium, glo. 21. nu. 86.
 Legitimitas reuocatur propter ingratitudinis causas, gl. 21. nu. 65.
 Legitimitas quatenus tollat ius quæsitum, gl. 21. n. 57.
 Legitimari non potest, qui non est naturalis, ibi n. 5. n. 48. n. 85.
 Legitimitas an competat priuilegium tibi concessum pro te & filijs, glo. 1. numero. 49.
 Legitimus vere non est legitimus, censetur tamen legitimus quoad effectus iuris civilis, gl. 21. n. 2. & 4.
 Legitimus non differt iure civili a legitimis, & habet omnes prerogatiuas iuris concessas legitimis, gl. 2. n. 8. & 9.

Legitimus per subsequens habet omnia iura legitimorum: & sunt vere legitimi, glo. 21. n. 10. & 13.
 Legitimitas an veniant nomine legitimorum instituti, dlo. 21. nu. 14.
 (Legitimitas) verbum nihil habet naturale, ibi nu. 15.
 Legitimus a rege an sit legitimus ad spiritualia, glo. 21. n. 17. 42. 43.
 Legitimus post testamentum paternum rumpit testamentum, ibi n. 54.
 Legitimus non fit Cardinalis, ibi n. 40.
 Legitimus an possit creari episcopus, ibi nu. 4.
 Legitimus an succedat in emphyteusi ecclesiastica, ibi nu. 49.
 Legitimus an admittatur ad ius retrahentis, ibi n. 50.
 Legitimus sit parenti, & agnatis agnatus, ibi n. 28. & 38.
 Legitimitas filio nepos ex eo est legitimus, & naturalis auo, ibi n. 39.
 Legitimus an faciat deficere conditionem si sine filijs legitimis, ibi n. 52.
 Legitimus an excludatur, vocatis filijs legitimis ex legitimo matrimonio, ibi nu. 21. 27.
 Legitimus an excludat substitutum sub conditione, si sine filijs legitimis, & si sine liberis legitime natis, vel ex legitimo matrimonio, vel si sine liberis, ibi nu. 20. 21. 23.
 Legitimus reuocat donationem factam ante legitimationem, ibi n. 55.
 Legitimitas quando requirat citationem, ibi n. 56.
 Legitimitas quando Papa ad temporalia, ibi nu. 44. & 45.
 Legitimus pro parte, et pro parte non legitimus non potest quis esse, ibi nu. 79.

I N D E X.

Legitimus quomodo succedat, & quomodo sibi succedatur, ibi nu. 68.
 Legitimus potest meliorari, ibi nu. 70.
 Legitimus emancipatus non amittit successione, ibi nu. 67.
 Legitimus in articulo mortis an faciat deficere conditione, sine liberis, ibi n. 59.
 Legitimus a principe ad omnia, dummodo succedat patri in eo, quod pater voluerit, an sit dispensatus, gl. 21. n. 77. et. 88.
 Legitimus ad quantitatem certam an sit dispensatus, glo. 21. nu. 83.
 Legitimus filius quis & quomodo probetur legitimus, & quod gaudeat nobilitate parentis, & an presumatur legitimus, gl. 20. a nu. 1. vsq; ad numerum. 11.
 Legitimorum appellatione ex communi usu loquendi non intelliguntur legitimi, gl. 21. nu. 22.
 Legitimo secundo nato, & naturali qui prius natus fuerat legitimo, ex subsequenti, uter succedat in maioria, ibi nu. 63.
 (Legitimi) verbum habet aliquid nature, ibi nu. 15.
 Legitimi dicti sunt a lege, & quomodo, ibi nu. 15.
 Lenocini delictum an sit mistifori, gl. 3. nu. 36.
 Levis aut grauis percussio, coccussio, aut iniuria, quae sit gl. 9. nu. 41. & seq.
 Lex multipliciter intellecta potest allegari ad probabilioris sensum, in ini nu. 3.
 Lex unum tantum habet intellectum, ibi nu. 2.
 Lex multipliciter intellecta, quod non possit allegari ad decisionem causarum, quomodo intelligendum, ibi nu. 9.
 Lex, quid, in inscriptione, nu. 1. 2. & 4.
 Lex a legendo, (id est) ab eligendo dicta, in inscriptione, nu. 1.
 Lex cordubensis proprie dicitur pragmatica, in inscrip. nu. 16. & 17.
 Lex nostra, quare dicta Cordubensi s, ibi nu. 19.
 Lex non requirit locum sicuti contractus, ibi nu. 19.
 Lex debet esse aequa & iusta, gl. 3. §. 1. nu. 13.
 Lex animata, Rex, ibi nu. 11.
 Lex ubi non distinguit, nec nos distinguimus, ibi nu. 2.
 Lex quantumcumque loquatur per verba taxatiua, nunquam excludit similem modum probandi, gl. 7. nu. 36.
 Lex Cordubensis non tradit modum acquirendi nobilitate sed probandi, ibi n. 34.
 Lex, ex cuius obseruatione legitur ius naturae, non est seruanda, gl. 3. §. 1. nu. 31.
 Lex correcta censetur, correcta ratione legis, gl. 4. nu. 17.
 Lex Cordubensis qualiter contineat praescriptionem, glo. 6. nu. 60.
 Lex quae tradit unum, vel duos modos probandi, non excludit reliquos similes, glo. 7. nu. 35.
 Libelli conclusio attenditur, non narratio glo. 1. §. 1. fo. 69. versi. modus.
 Libellus rei, in quo respondei actori, & si mul peti declarari ius suum, an sit necessario intinmandus actori, gl. 8. §. 1. nu. 11.
 Libellus fundat iudicium, gl. 11. nu. 59.
 Libelli conclusio attenditur non narratio glo. 1. §. 2. nu. 25.
 Libellus in quo sit ea clausula, peto ius iustitiamque ministrari, an admitrat decisionem rex. en la. l. 10. titu. 17. lib. 4. recop. glo. 23. nu. 2.
 Libellus alternatiuus susinetur, glo. 1. §. 2. nu. 2.
 Licenciati per Valladolid, Salamanc, AL-

I N D E X.

Alcala, o el collegio de Bolonia an gerant officia nobilium cum nobilibus, gl. 35. n. 10. & nu. 29.
 Licenciati excusantur ne veniant testificaturi ad iudicium, glo. 48. §. 3. nu. 73.
 Limitata causa limitatum producit effectum, glo. 1. nu. 29. & glo. 7. nu. 9.
 Limitum regni custodia non est comitenda priuato, gl. 1. §. 1. nu. 11.
 Limitibus regniculastra proxima habere non potest priuatus, gl. 1. §. 1. nu. 11.
 Limen aere qui, & an excusentur, ne veniant attestaturi, glo. 48. §. 4. nu. 4.
 Linage verbum, quid importet, diui. nu. 34. & 36.
 Lis differt a causa, glo. 1. nu. 21.
 Lis si moueatur propter bonum publicum nemo excusatur a contributione, glo. 22. num. 1.
 Liters gratiae & iustitiae vnde, in inscriptione nu. 7.
 Litigans cum hominibus suae ciuitatis, si ad litae communitas imponat collectam, contribuere tenetur contra se, glo. 22. nu. 5.
 Localis nobilitas vnde dicta, & quomodo habeat locum, & de eius potestate glo. 4. nu. 1. & 2.
 Localis nobilitas non erat ante legem Cordubensem glo. 40. nu. 3.
 Localis nobilitatis effectus, glo. 1. nu. 30.
 Localis nobilitas reperiebatur de iure communi sed non erat naturalis, gl. 40. n. 4. & 5.
 Localis nobilitas post rem indicatam an possit extendi ad generalem ex generali possessione, glo. 40. nu. 6.
 Logographi qui, & excusantur ne veniant attestaturi, glo. 48. §. 4. nu. 4.
 Longinquitas iuineris excusat ne veniat quis attestaturus, glo. 48. §. 6. nu. 1.
 Localis possessio an excuset a iuratura, & proficit in alijs incidentibus extra locum, gl. 1. nu. 28. & 30.
 Lucanus poeta Cordubensis, in inscriptione ne nu. 17.
 Ludouici Molinae doctrina suppletur, diui. nu. 23.
M
 Maioratus bona quomodo praescribantur an cedi possint in damnum successorum glo. 6. nu. 38.
 Maioratus successor viuo possessore an et quando possit agere de futura successione, glo. 4. nu. 14.
 Maioratus genuina natura est conseruatio agnationis, in diui. nu. 19.
 Maior probatio frustra exigitur, ubi minor sufficit, glo. 1. nu. 38.
 Maiori, an minori, sed saniori parti stadii sit, gl. 3. §. 2. nu. 20. & 21.
 Manifestum & notorium quotuplex, gl. 3. nu. 31.
 Masculinitatis repetitio an inducatur ex impositione nominis ferendi sola, in diui. nu. 42. fo. 12. col. 4.
 Masculinitatis repetitio an inducatur ex impositione armorum gerendorum, ibidem.
 Masculi ut conseruentur adest publica utilitas, ibidem, nu. 43.
 Masculinitatis qualitas posita in vno gradu, an sit repetenda in reliquis, ubi de solis filijs sit mentio, ibi nu. 12.
 Masculinitatis repetitio ad excludendas feminas ex geminatione qualitatis, in init nu. 6.
 Masculinitatis clausula non extenditur, & posita in singulari non repetitur, in diui. nu. 16. & 17.
 Masculi an comprehendantur solum nomine legitimorum haereditum, in diui. nu. 38.

I N D E X.

Masculinitatis repetitio admittitur, nesci-
mina remotior sit magis dilecta, quam
propinquior, in inuit. nu. 6.
Masculinitatis repetitio inducitur, ubi
dispositio est propter conseruationem no-
minis, in diui. nu. 40.
Masculinitatis qualitas posita in vno gra-
du, non reperitur in alio, in diui. nu. 14.
Masculinitatis repetitio inducitur, ubi
quis vult conseruare genus suum, in di-
uiso. nu. 34.
Masculi veniunt generis appellatione se-
cundum subiectam materiam, in diuis.
num. 36.
Masculi veniunt appellatione posterorum
& descendendum ex subiecta materia,
in diui. nu. 37.
Masculos qui vocat, videtur id facere
causa conseruanda agnationis, in diui. n. 13.
Masculinitatis repetitio inducitur ubi-
cumq; dixerit testator, quod vult conser-
uare agnationem, in diui. nu. 29.
Masculi etiam descendentes ex femineis
excludunt feminas, in diui. nu. 32.
(Masculus) verbum ostendit voluntatem
disponētis fuisse restringere dispositionē
ad agnatos, in diui. nu. 13.
Masculo vocato non exclusa expresse fe-
mina, non inducitur perpetua exclusio
femina, in diui. nu. 18.
Masculos qui prius vocauit, deinde filios
eos filios vocasse intelligitur, qui mascu-
li sunt, ibi nu. 13.
Masculinitatis expressio operatur prela-
tionem in gradu, nō exclusionē, ibi. n. 19.
Masculos filios qui vocat, nō est in ea vo-
luntate, vt filias excludat, sed vt agna-
tionem conseruet ibi nu. 13.
Mastigo phori qui & an excusentur, ne
veniant attestaturi, glo. 48. §. 4. nu. 4.

Matricula plebeiorum, & matricula no-
biliū differunt quoad quasi possessionē
gl. 4. nu. 16.
Matricula debet esse solennis & authen-
tica, ibi, nu. 31.
Matricularum nota ad significandam so-
lutionem, quantum probent, ibi a. nu. 35.
Matricularum multitudo inducit noto-
rium, ibi nu. 29.
Matricule descriptio sine solutione quan-
tum nocet, gl. 4. nu. 18.
Matricule plebeie scientia quantum no-
cet ibi nu. 18.
Matricula non contenti non presumun-
tur de his, qui in matricula sunt scripti,
gl. 4. nu. 14.
Matricula vnde dicta, & quae sit, quid
quantum probet, glo. 4. per totam.
Matricula an probationem veram, an prae-
sumptionem faciat, glo. 4. nu. 3.
Matricula presumptio habet etiam quasi
possessionem, ibi, nu. 12.
Matricula est tabula in choro vbi scribi-
tur, quid singuli debeant facere, ibi. n. 4.
Matricula quantum differat a descriptio-
ne, & a pignoratione, glo. 4. in princi-
gl. 5. & 6. vbi de descriptione & pigno-
ratione agitur.
Medici excusantur, ne veniant attestatu-
ri, glo. 48. §. 4. nu. 12.
Memoria hominum durat centum annis
glo. 12. nu. 0. §. 76.
Memoria cū homine nascitur, crescit, vi-
get senescit, & moritur, ibi nu. 71.
Memoriam primum senectus destruit, gl.
12. nu. 72.
Memoria Senecae, ibi nu. 71.
Mentitur qui dicit, yo soy tan hidalgo co-
mo el rey, gl. 48. §. 3. nu. 2.
Mensores qui, & an excusentur ne veniant
atte.

I N D E X.

attestaturi, glo. 48. §. 4. nu. 14.
Merita qualiter presumantur, qualiter
probentur, glo. 2. nu. 7. & seq.
Merita relata a principe creduntur, glo. 2.
nu. 29. §. 1. nu. 1.
Metheodorus de nobilitate scripsit, inuit. n. 1.
Metus is vere est qui sufficit ad coactionē
perfecta qualitate personarum, & ideo
maior metus in viro, minor in femina
requiritur, glo. 17. nu. 1. & 2.
Metus quis dicatur cadere in constantem
virum, ibi nu. 3.
Metus an alleget, qui pignorat, gl. 17. n. 31.
Metus reuerentialis quis, & quid si repe-
riatur cū laesione sine verberere, & minis
ibi, nu. 45. & 19.
Metus reuerentialis sine minis & verberi-
bus nō presumitur, exclusa laesione, ib. n. 11.
Metus reuerentialis quomodo annullat re-
stamentum vxoris, glo. 17. nu. 13.
Metum incuit vxori filio subdito, vir, pa-
ter, dominus rigidus, austerus, et crude-
lis, ibi nu. 17.
Metus reuerentialis, nihil pertinet ad titu-
lum. C. & ff. quod metus causa, ibi n. 18.
Metus, qui cadat in constantem virum,
exigitur, vbi nulla reperitur reuerentia
glo. 17. nu. 25.
Metus an sit sufficiens pertinet ad arbitriū
iudicis, ibi nu. 20.
Metum inferens est in dolo, metuens va-
ne est in culpa, & dolo praeponderat, i-
bi nu. 21. & 22.
Metum compelli, idem est, quod metus ne cō-
pellaris, ibi nu. 14.
Metus vani iuxta excusatio nulla est, ibi
nu. 26.
Metus grauissimus nō consistit in solo cor-
poris cruciatu, ibi nu. 28.
Metus vanus non meretur rescissionem cō-

tractus, gl. 17.
Metus facit, vt rescindatur contractus, et-
iā iuratus, vbi laesio enormis reperitur
sine fustibus & verberibus, ibi nu. 9.
Metus sufficere inducunt preces eius, qui a-
lias cogere potest, ibi nu. 15. & nu. 23.
Metus facit, qui facit importunitate coa-
ctus, ibi nu. 24.
Meticulosus, qui armatos fugit nihil cōter-
rentes, habet actionem quod metus cau-
sa, ibi nu. 16.
Metum nō purgat praesentia consanguineo-
rum, vbi grauis reperitur laesio, ibi nu. 7.
Metum nō purgat praesentia amicorum, &
cōsanguineorum, qui pariter potuerunt ter-
reri, ibi nu. 7.
Metus purgatio an inducatur ex transcur-
su solius temporis sine aliquo actu exite-
riori, ibi nu. 43.
Metus non est exclusus subsequita ratifi-
catione si duret & maneat eadem cau-
sa metus, ibi nu. 47.
Metus facit rem miculosam vitio reali,
glo. 2. nu. 26.
Metum probare illatum vxori, aut filio dif-
ficile est, glo. 17. nu. 32.
Metus probatio admittitur per cōiecturas
& presumptiones, ibi nu. 33.
Metus sufficere sufficere probatur ex laesione
enormissima ibi nu. 34.
Metum respectu tertij probat sequitur vil-
lata viro, amicis & cognatis, ibi nu. 35.
Metus probatur sufficere per duos testes
de visu, etiam si coruat testamentum in-
scriptis, ibi nu. 36.
Metum probato, restat probatus dissesus, ibi
nu. 45.
Metum magis probant duo testes de visu,
quam mille deponentes de libera volun-
tate, ibi nu. 37.

I N D E X.

Metum attestantes duo testes faciunt ple-
nam fidem, etiam non contestes in loco,
& tempore, ibi, nu. 38.
Metus causa admittit probationem, quae so-
let admitti in casibus aifficillime proba-
tionis, ibi nu. 1.
Metus purgatio qualis, ibi ad fin.
Mercado, o feria y privilegio del, glo. 1. §. 1.
nu. 79 & 80.
Meum quid proprie dicatur, glo. 1. nu. 39.
& seq.
Meorum servorum legatum differi a lega-
to servorum, qui meti sunt, gl. 1. nu. 40.
Miles unde dicitur, quid iuret, gl. 1. nu. 34.
& 35.
Milites actu viuentes in castris olim excu-
sabantur a censu, glo. 6. nu. 12.
Milites excusantur ne veniant attestan-
ri, glo. 48. §. 4. nu. 9.
Minor iustus iure comuni ad remedium re-
stitutionis occurrere prohibetur, gl. c. §.
1. nu. 1.
Minor sollemnitatis ubi requiritur, necesse
est probare quod interuenit, gl. 4. n. 34.
Minor lesus ultra dimidiam, habet resti-
tutionis beneficium, preter remedium. l.
C. de rescind. vend. glo. 6. §. 1. nu. 5.
Minori quando conditio indebiti, & qua-
do restitutio competat, glo. 6. §. 1. nu. 10.
Minor soluens tributum plebeii an, et qua-
do restituatur, gl. 6. §. 1. nu. 18.
Minor in delictis non habet restitutionem
& an habeat aliquando, glo. c. §. 1. a n.
22.
Minor quomodo restituatur aduersus sua
confessionem, ibi nu. 32.
Minoris restitutio aduersus suam confessio-
nem an impediatur propter iuramentum,
ibi nu. 34.
Minor omissa appellacione, quando resti-

tuatur ad totam causam, gl. 6. §. 2. n. 1.
Minor quomodo restituatur aduersus re-
iudicatam, gl. 6. §. 2. per totum.
Monachus mala fide susceptus an faciat
desicere conditionem, si sine liberis, &
quomodo differat a matrimonio mala fi-
de suscepto, glo. 21. nu. 61.
Monachi excusantur, ne veniant attesta-
turi, glo. 48. §. 4. n. 11.
Momentum dicitur possessio & quare, gl.
1. §. 2. nu. 4.
Moneda a unque pecho differe. del. pecho
ordinario, gl. 1. §. 1. nu. 18.
Moneda forera conoscienda de derecho co-
muni, gl. 1. §. 1. n. 18. & glo. 7. n. 2.
Moneda forera quando se quitapor primi
legio perpetuamente, gl. 1. §. 1. n. 20.
Moneda forera qualiter pertineat ad re-
ge, glo. 3. §. 1. n. 29.
Moneda forera es pecho mere personal, y
el efecto desto, glo. 7. n. 2.
Monasterium ingressurus filius, aut filia si re-
nunciat bonis, & hereditati, etiam si leg-
si sint, non rescinditur actus, gl. 17. n. 10.
Mortuorum voluntates ex viuentium arbitrio
desumimus, in ini. nu. 7.
Mores naturales trienio presuntur mutari
mores ciuiles vigesimo anno, gl. 30. n. et. 12.
mors ab hominibus eque timetur, gl. 48. n. 4.
Moro conuertido si puede ser hyodalgo
en España, gl. 17. n. 19.
Morum naturalium trienio presumitur
mutatio, morum ciuiliu non nisi vigesi-
mo, gl. 30. n. 1. & 2.
Musica ratione ducitur humana vita, gl.
48. §. 1. nu. 4.
Multa non licent in vniuersum quae parti-
culariter substinentur, gl. 35. nu. 63.
Multitudo presumptionum inducit condē-
nationem, glo. 4. nu. 29. versi. vnde.

Na.

I N D E X.

N

Naturalis filius an quis hodie presuma-
tur, glo. 20. n. 37.
Naturalis filius secundum formam legis
Tauri est nobilis nobilitate patris, gl.
20. nu. 36.
Naturalis filius an sit, qui procreatur ab
eo, qui non est solutus, glo. 20. a nu. 30.
Naturales filii iure canonico qui fuerint,
qui sine hodie iure Regio, gl. 20. a n. 27.
Naturalis filius an sit alendus ultra sex
tantum, ibi nu. 26.
Naturalis filius nec presumebatur, nec
hodie presumitur, gl. 20. n. 22.
Naturalis filius quis & an consanguineus
& agnatus & cognatus, quomodo suc-
cesserit olim, & succedat hodie parenti
fratribus, & cognatis, & de contraria
successione, gl. 20. a nu. 12.
Naturalia iura nemo exemptus amittit
glo. 12. n. 44.
Naturalis causa proualeat accidentali, gl.
12. n. 34.
Naturalis obligatio alia ex facto tuo, a-
lia ex vrbantate, gl. 6. §. 1. n. 10.
Necessarium quidquid est, est triste, glo. 2.
n. 29. & 30.
Necessario si quis quidquam facit, non
presumitur facere ultra quam debet, glo.
2. n. 30.
Negatoria non solum habet locum in ser-
uitutibus, sed etiam in causis status, gl.
48. n. 20.
Nobiles sedent priores, tamen a paz prime
oro, & quomodo, gl. 18. n. 44. & 45.
Nobilitatis scriptores referuntur, in init.
nu. 1.
Nobiles olim suos iudices nobiles item ha-
buerunt, gl. 1. n. 1.

Nobiles tempore Gotorum distincti a ple-
beis, & Romanorum tempore inerat
haec distinctio, glo. 1. n. 2.
Nobiles non incarcerantur pro debito ci-
uili, glo. 1. n. 9.
Nobilis blasphemus qualiter incarceretur,
ibidem.
Nobilis torqueri, an & quando possit, ibi
nu. 10.
Nobili non capiuntur ades, equi, nec arma,
ibi nu. 11.
Nobilis iniuriam illatam luit pecunia, ibi
nu. 12.
Nobilis non ducitur ad triremes, gl. 1. n. 3.
Nobilis quando suspendatur resti, & qua-
do detur praecipis, & quare suspendatur
e pedibus, gl. 1. n. 15.
Nobilis non incarceratur cum ignobilibus
glo. 1. n. 9.
Nobilis grassator, vel pyrata torquetur,
repi suspenditur, ibi n. 17.
Nobilis nobilitate sanguinis perexercitum
officij vilius nihil sibi nocet, glo. 1. §. 1.
nu. 56.
Nobili, qui exercuit officium vilius, an co-
petat restitutio, gl. 1. §. 1. n. 56.
Nobilis presumitur scriptus in matricula
cum nobilibus, glo. 4. n. 12.
Nobilibus non est obstinate fauendum, ini.
nu. 18.
Nobilis presumitur non descriptus cum ple-
beis, & de matricula, gl. 6. per totam.
Nobiles olim omnes tributa soluebant, gl.
6. n. 8. & 9. & 12.
Nobilis non potest consentire, vt torqueatur
nec vt remaneat in perpetuo carcere, &
quare, gl. 6. n. 20.
Nobilis excusatur ne veniat testificatu-
rus, gl. 48. §. 3. n. 70.
Nobilis fortiores probationes debet addu-
cere

INDEX.

cere quam fscus, gl. 25. nu. 1.
 Nobilis filius patris vero plebeius in pos-
 sessorio sepius reperitur, gl. 12. n. 48.
 Nobilitas iure communi quod probetur per
 reputationem, qualiter sit intelligendum
 gl. 7. n. 11.
 Nobilitas triplex, gl. 48. §. 3. nu. 1. & ex
 Bartolo quadruplex, ibi.
 Nobilitatis ius est publicum auctoritate,
 utilitate autem est priuatum, gl. 6. n. 20.
 Nobilitas an possit renunciari, quoad effe-
 ctus nobilitatis, gl. 6. a nu. 18.
 Nobilitas an probetur per duos testes, gl. 2
 §. 1. n. 38.
 Nobilitas accipitur civiliter, & naturali-
 ter, gl. 6. n. 41. in fin. ad. 13. argumentum
 Nobilitas exactibus singularibus recte pro-
 batur, gl. 2. §. 1. n. 35.
 Nobilitas quid sit, gl. 6. n. 19.
 Nobilis in una prouincia an possit esse ig-
 nobilis in alia, & quomodo, gl. 7. nu. 12.
 & 17.
 Nobilis, qui agit de nobilitate siue actor,
 siue reus, tenetur probare se nobilem gl.
 10. nu. 1.
 Nobilis & olim & hodie nemo presumi-
 tur, gl. 12. n. 5. & gl. 11. n. 51.
 Nobilis, qui post rem iudicatam posses-
 soriā agit petitorio, adhuc tenetur pro-
 bare, gl. 10. n. 3.
 Nobilitatis causa pendente, an is qui liti-
 gat abstinere debeat ab officio nobilita-
 tis, gl. 10. n. 4. & latius, gl. 37. a nu. 39.
 Nobilitatis lite pendente litigans tenetur
 soluere tributa plebeia cum plebeis, gl.
 10. nu. 2. & 3.
 Nobilis ob delictum pedibus suspenditur
 aliquando, & quare, fo. 26. nu. 16.
 Nobilitatis probatio in petitorio & in pos-
 sessorio qualis sit admittenda, gl. 12. per

rotam.
 Nobilitas iure communi quomodo proba-
 tur, gl. 12. n. 1. 2. & 3.
 Nobilitas quo antiquior eo perfectior, gl.
 12. nu. 6.
 Nobilitas probatur per actus negativos si-
 ne requisitione, gl. 7. n. 16. verfi. secunda
 ad fin.
 Nobilitatis causa plurimum subiacent ar-
 bitrio iudicis, gl. 12. n. 24.
 Nobilitatis probatio plurimum accipit a
 consuetudine, & quomodo sit intelligen-
 dum, gl. 7. n. 13.
 Nobilitas est naturalis proueniens ex ge-
 nere, ibi nu. 17.
 Nobilitas iure communi probatur per actus
 qui faciunt distinguere nobilem a plebeo
 gl. 7. nu. 21.
 Nobilitas probatur per actus negativos,
 gl. 7. nu. 16.
 Nobilitas differt a priuilegio immunita-
 tis, gl. 6. a. n. 38. ad. n. 41.
 Nobiles nobilitate Hispana an sint exte-
 ri, gl. 7. n. 18.
 Nobilis in Hispania an possit esse maurus
 ad fidem conuersus, gl. 7. n. 19.
 Nobilitatem probari, fama, & reputatio-
 ne, statuto, lege, & consuetudine, quomo-
 do sit intelligendum, gl. 7. n. 22.
 Nobilitatis causa non agunt de acquisitione
 ne nobilitatis, sed de conuersatione, gl. 7.
 n. 30.
 Nobilitatis causa duo continet nobilita-
 tem, & prerrogatiuas nobilitatis, gl. 7.
 nu. 27.
 Nobiles de regno habent ius conferendi be-
 neficia ecclesiastica, & qualiter, gl. 9.
 nu. 27.
 Nobilitas vnde prouenerit, gl. 7. nu. 27.
 Nobilitas non ascendit a liberis ad maio-

INDEX.

res ordine prepostero, gl. 12. nu. 47.
 Nobilitas per quos actus, & per quos a-
 ctus probetur, & an isti actus probentur
 per testes singulares, gl. 12. nu. 51. & 52.
 & gl. 2. §. 1. nu. 32.
 Nobilitas an probetur per duos testes, gl.
 12. n. 53.
 Nobilitas an probetur in Hispania ex di-
 stinctione officiorum, gl. 35. n. 1.
 Nobilitas de iure civili reperiebatur in v-
 no loco, & non in alio, gl. 40. n. 4.
 Nobilitas triplex, gl. 48. §. 3. n. 1.
 Nobilitatis causa intentata a priuato re-
 quirir pignorationem, & quare, gl. 47
 nu. 1. & 2.
 Nobilitatis causa est causa status, gl. 46.
 nu. 4.
 Nobilitas naturalis an possit conscribi lo-
 co, gl. 40. n. 5.
 Nobilitatis iudices hodie alcaldes de hinos
 dalgo solo conocen de hidalguias yalca-
 balas, & cognoscunt de nobilitate prin-
 cipaliter, gl. 1. n. 5. & 6. & 8.
 Nobilitatis iudices an habeant hanc iu-
 risdictionem priuatiue, an vero cumu-
 latiue cum ordinarijs locorum, gl. 1. n. 5.
 Nobilitas antiquior melior, gl. 7. n. 27.
 Nobilitas incidens minorem admittit pro-
 bationem, & qualem, gl. 1 nu. 28. 33. &
 seq.
 Nobilitatis causa incidens pertinet ad fa-
 ctum, non ad ius, gl. 1. n. 34.
 Nobilitas quoad effectus iuris consopitur
 quandiu durat exercitium officij violio-
 ris, gl. 1. §. 1. nu. 56.
 Nobilitatis priuilegiata causa ad audito-
 res regios pertinet, ibi nu. 1.
 Nobilitatis proprietaria, quam Hispani
 dicimus, de solar, vide infra, verbo so-
 lar.

Nobilitatis causa habet rationem proprie-
 tariam, alienam a possessione, gl. 1. n. 46.
 Nominatio aliquorum est subordinatio
 ad non nominatos, defectis nominatis, in
 diu. nu. 20.
 Nominis conseruatio inducit repetitionem
 masculinitatis, in diu. nu. 40.
 Nominis ferendi impositio an inducat re-
 petitionem masculinitatis, ibi nu. 42.
 Notificatio actorum qualiter est facienda
 aduocato fiscali, gl. 11. §. 1. n. 4.
 Notificatio actorum aliquando secure om-
 mittitur, ibi nu. 10.
 Notificatio & intimatio ommitti solent
 in actibus legitimis, ibi nu. 9.
 Notorie constare quando dicatur, gl. 12.
 nur 86.
 Notorium factum quod gl. 3. nu. 31.
 Notorius defectus in proprietate, vide, gl.
 12. nu. 86.
 Notorium aliud permanens, aliud momen-
 taneum, gl. 3. nu. 31.
 Notorium est in arbitrio iudicis ibidem,
 Notorium facti continui quid, & quid
 notorium inexclusabile, ibidem.
 Notorijs qualitas quando, & quomodo
 possit probari parte non citata, ibidem.
 Notorium quisq; praesumitur scire, gl. 4.
 nu. 27.
 Nullitate prohibita, non prohibetur nulli-
 tas ex defectu iurisdictionis, gl. 1. §. 2.
 nu. 24.
 Nullitatis causa non detinet causam prin-
 cipalem, gl. 3. n. 14.
 Nullitatis causa etiam si non detineat prin-
 cipalem in Hispania aliquando utilis,
 & que utilitas in hoc est, gl. 3. n. 14.
 Nullitas maior non reperitur, quam quae
 prouenit ex defectu citationis, gl. 1. §.
 1. nu. 1.

Numerarij qui, & excusantur ne veniant
attestari, gl. 48. C. 4. n. 4.
Numeri consilijunt in indiuiduo sicut spe-
cies, gl. 31. nu. 5.

Oblitio prioris possessionis quanto tempo-
re inducatur, gl. 12. n. 29.

Odiosa extenduntur quatenus verborum
proprietas patitur, gl. 1. §. 1. n. 29.

Officia in Hispania debentur nobilibus, &
plebeis, gl. 35. n. 2.

Officia cum nobilibus angerant privilegia
n. gl. 35. n. 3.

Officia an gerant cum nobilibus doctores
actu legentes in vniuersitate, gl. 35. n. 4.

Officia an gerant in republica cum nobili-
bus legentes in vniuersitate, qui tamen no-
sunt doctores, gl. 35. n. 5.

Officia nobilium vt aliquis gerat in repu-
blica, non est necesse, vt doceat plene de
nobilitate sua, gl. 35. n. 7.

Officia nobilium an gerat Licēciarius por-
Valladolida, Salamanca, Alcalá, o por
el collegio de Bolonia, gl. 35. n. 10.

Officia nobilium cum nobilibus an gerat
aduocati, gl. 35. n. 11.

Officia nobilium cum nobilibus an gerat ba-
chalaureus, gl. 35. a nu. 31.

Officia nobilium an gerant cum nobilibus
senatores Regis, gl. 35. a n. 39.

Officium nobilium cum nobilibus angerat
aduocatus fisci, & de eius vxore, & li-
beris, & a quibus oneribus sint immu-
nes, gl. 35. a nu. 41.

Officiorum lites agitantur coram ordina-
rijs locorum, gl. 35. n. 47.

Officia an quis gerere possit nobilium du-
rante lite super nobilitate, gl. 35. nu. 49.

Officia vt diuidantur in republica subia-

cet presumptioni, gl. 35. n. 54.

Officia nobiles possunt prescribere contra
plebeos, & econuerso, & quanto tempo-
re, gl. 35. a n. 55.

Officia vt diuidantur in republica, nulla
in hoc versatur publica utilitas, gl. 35. n.
62.

Officia non diuiduntur quando nomina-
tio, vel electio pertinet ad aliquos a te-
pore immemoriali, gl. 35. n. 65.

Officia electiua, si continentur deficienti-
bus habitibus, gl. 35. n. 67.

Officiorum diuisio vbi est inter nobiles, &
plebeios deficientibus nobilibus, eligun-
tur ignobiles, & tunc eligit vniuersitas,
gl. 35. nu. 68. & 69.

Officium idem, aut aliud an gerat iudex
sindicatus, gl. 35. n. 66.

Oratio posita de perse, siue in principio, si-
ue in medio, siue in fine non restringitur
ad gradum, in diui. n. 26.

Oratio quando dicatur stare perse, in diui.
n. 24. & 27.

Ordenanças Hispanie, latine statuta vn-
de, in inscrip. n. 10.

Ordenanças si las puedē hazer los señores
en sus pueblos, in inscrip. nu. 10. ibi.

Ordenanças si haze el cabildo sin licencia
del prelado, in inscrip. nu. 11.

Ordenanças hechas por señor, o pueblo, o
cabildo, no debent attingere ius nostrum,
nec canonicum, in inscrip. n. 11. ibidē.

Ordenanças como requieren confirmacion
in inscrip. n. 11. ibidē.

Ordenanças en este Reyno deuen ser confir-
madas por el Rey, in inscrip. nu. 11. &
12.

Ordenanças de cofradias, hospitales, colle-
gios, han de ser confirmadas, in inscrip.
nu. 13.

Or-

Ordenanças hechas sobre pena de delicto
no quita la iurisdiction ordinaria al or-
dinario, in inscrip. nu. 14.

Ordenança o statuto capitular sobre pu-
nition de delicto no quita al obispo el co-
nocimiento de causa, in inscrip. nu. 14.

Onera nemo recusat, si velit commodum
amplecti, gl. 22. n. 2.

Ordinarij locorum ad quos dantur man-
data regia, vt compellant aliquem ad-
soluendum tributa plebeia, inserta lege.
9. ti. 11. li. 2. recop. an agnoscere possint
de exceptione cōtēta in. d. l. 9. gl. 11. n. 48.

Ordinarijs non datur mandata desoluen-
do tributo plebeio ante litem motam, gl.
11. n. 52.

Ordinarium remedium an tollat extraor-
dinarium de recipiendis testibus ad per-
petuam reimmemoriali, gl. 48. n. 8. & 9.

Ordinarium remedium aliquando cessat
propter extraordinarium pinguius glo.
6. §. 1. n. 4.

Opinatores qui, & excusantur ne veniant
attestari, gl. 48. §. 4. n. 4.

Oratio quando stet per se, & eius effectus
diui. n. 25.

Originis conditio, longinquitate temporis
non patet, gl. 18. §. 1. n. 1.

Osonius scripsit de nobilitate, in. num. 1.

Orator scripsit de nobilitate ibi.

P

Pace cessante cessant inducta propter pa-
cem, gl. 2. n. 5.

Padrones, vide verbo, matricula.

Papa est princeps totius orbis mūdani, &
est caput totius ecclesie, gl. 9. nu. 53. vers.
quinta conclusio.

Papæ preminentis, gl. 48. §. 3. a num. 4.

Papa habet a Deo vtrūq; gl. 1. lium. spiri-

tualem, & temporalem, & quando pos-
sit temporalem exercere, ibi, vers. sexta
conclusio, & gl. 9. n. 20.

Papa si non exprimat personam eius cui
scribit, creditur scribere episcopis, vel ha-
bitibus episcopalem iurisdictionem, gl.
9. n. 40.

Papa episcopos vocat fratres, Abbates ve-
ro filios, gl. 9. n. 4.

Papa legitimat ad temporalia eum, qui
nō habet superiorem, sed ex hac legitimatio-
ne nō consequitur regnum in præiudicium
eius qui alias erat legitimus successor, gl.
21. n. 44. & 45.

Papa an faciat legem sine consilio Cardi-
natum, gl. 24. n. 2.

Papa an possit tollere exemptionem cleri-
corum, gl. 9. n. 22.

Papa propter delictum atrocissimum po-
test sacerdotem priuare exemptione, gl.
9. n. 29.

Papa est supremus in orbe, est imperator
est successor Petri, est Vicarius Christi.
gl. 8. nu. 4.

Papa est totum in ecclesia Dei Pontifex ma-
ximus, Cardinalis, patriarcha, archiepiscopus,
episcopus summus sacerdos, prin-
ceps sacerdotum presbyter seruus seruo-
rum Dei, gl. 48. §. 3. a nu. 6.

Papæ cedunt Imperatores, & Reges, ibi.
nu. 8.

Papa si est attestaturus iur ad eum humi-
liter, ibi. n. 9.

Papa testis vnus, & solus plene probat, ibi
nu. 9.

Papa vbiq; est competens iudex, & ordi-
narius, gl. 1. §. 2. n. 22.

Paulus Apostolus genere Iudæus, priuile-
gio Romanus, gl. 6. n. 41. ad fi.

Paria sunt aliquem esse condemnatum, vel
prof-

I N D E X.

Prospicere exactis esse cōdemmandum, gl. 3. §. 1. n. 39.
 paria sunt esse aliquem absolutum, vel prospicere ex actis esse absolendum, ibi, nu. 30.
 pars an maior, an sanior sequenda sit, gl. 3. §. 2. n. 20. & 21.
 pater plebeius & filius nobilis reperiuntur in possessorio, gl. 12. n. 48.
 patriarcha & olim, & hodie quot, & an sedeant priores quam Cardinales, & an preferatur Cardinalibus, gl. 48. §. 3. n. 10.
 pater an noceat filio in privilegio, gl. 6. n. 38.
 pater naturalis, vide supra, verbo, filius naturalis.
 pater nobilis reperitur, & filius plebeius, gl. 12. n. 48. & contra.
 paulus diaconus Cordubensis, in inscrip. nu. 17.
 parentella potest inducere modum succedendi, & quot annis, diui. n. 55.
 parentella quomodo probetur, & an per subsequētia matrimonia, gl. 18. §. 1. n. 4 & 5.
 pecha el menor en la menor edad, an restituitur, gl. 6. §. 1. per totū, & n. 16. et. 18.
 pecha el tutor por el menor quanto le da ne, gl. 6. §. 1. n. 14.
 pecha alguno indebidamente, quando ten ga restitucion, gl. 6. §. 1. n. 11.
 pechar tu, o tu colono, o inquilino, o criado conciencia, es lo mismo, gl. 6. nu. 24.
 pecha van los hyos dalgo antiguamente en Castilla antes del Conde don Sancho, gl. 6. num. 12. y de derecho comun pechan los nobles, ibi.
 pechando quantum sibi quisq; noceat, gl. 6. per totam.

(Pechar) verbum Hispanum quid significet, gl. 6. n. 1.
 pecho para que dañe qual aya de ser, glo. 6. num. 63.
 pecho si comprende alcabala, tercias, o pe didos, glo. 6. num. 1.
 pecho en la pupilar edad an noceat, gl. 6. §. 1. num. 16.
 pechos concejales y reales quales, gl. 7. n. 1
 pechos concejales y noreales si se extiēden a posesion general del que no los paga gl. 7. num. 3.
 pechos reales y concejales como se requie ra en la probança de hidalguia, gl. 7. n. 14. 35. & 36.
 pecho quo iure debeatur Regi, gl. 9. n. 9.
 pechos se prescriben por causa de la hidal guia, y con que actos se prescriban, glo. 19. num. 1. & 2.
 pecho ordinario y extraordinario mixto, moneda forera personal, gl. 1. §. 1. nu. 18
 pecho de março iure cognitum, gl. 1. §. 1. nu. 19.
 Pedido es specie de pecho, gl. 6. n. 1.
 Pelagius martyr Gallecus non Corduben sis, in inscrip. nu. 17.
 Perfectus presbyter Cordubēsis, in inscri. nu. 17.
 Perfectum ius tanto tempore tollitur, quā to acquisitum est, gl. 6. n. 25.
 Perfectum ius respectu actus momentanei & iterabilis, quāto tempore corrūat, gl. 6. n. 35.
 Per quatores hodie los reparidores del pe cho, gl. 5. n. 10.
 Perfectum ius aut causatum si quis habeat, quomodo illud perdat exactibus contra ruis, & quāto tempore, gl. 6. §. 1. per totū
 Perfectum ius in causis nobilitatis reperi tur triplex, gl. 6. n. 6

Per.

I N D E X.

Perfectum ius non perditur ex nō vsu, ni si eueniat casus, gl. 12. n. 19.
 Perfectio iure possessorio in maioribus, ve rū est posteros possidere, gl. 12. n. 16.
 Perpetua dispositio non admittit adimple mentum momentaneum, gl. 1. §. 1. n. 29. vers. & cum.
 Perpetua prohibitio alienationis inducit fideicommissum perpetuū, ibi n. 29. ver sicut. & ita.
 Perpetua dispositio defectis vocatis admi tit successione, iuxta te x. in l. fin. C. de ver. signifi. ibi n. 29. vers. & durant.
 Perpetuitatis verbum vbi est frustra exi gitur finis, ibi n. 29. vers. & vbi adest.
 Perpetuitatem in suis fideicommissis non agnouerunt iurisconsulti ibi n. 29. ver sicut. & vbi.
 Perpetuitas vbi desiderata est, substitutio nes perpetuas factae intelliguntur, ibi nu 29. vers. facit etiam.
 Perpetuitas vbi desiderata est, expresse vo cati non censentur positi taxatiue, sed continuatiue ad non vocatos, ibi nu. 29. vers. pretereā in materia.
 Perpetuitatis causa qui admittitur, admit titur cum omni causa fideicommissi, ibi nu. 29. vers. & hoc casu.
 Perpetuitatis particularis resolutio tradi tur respectu contractus, & vltimarum voluntatum, ibi num. 29. per totum, & vers. in contractibus.
 Perpetuū nihil est sub sole, nisi per subro gationem, ibi n. 29. vers. facit.
 Perpetuum est quod est ad vitam, ibi nu. 29. vers. in contractibus.
 Perpetuitatis verba an tollat prescriptio nem, ibi n. 9.
 Perpetuitas in verbo, semper perpetuo, in perpetuum ibi n. 9. & seq.

Perpetuitas ex verbis semper, perpetuo, et in perpetuum, ad privilegia maioratus, contractus, fideicommissum late tradi tur, ibi nu. 24. & seq.
 Perpetuum verbum, & in perpetuū quid im portent in privilegijs, ibi n. 9. & 20.
 Persona vna potest diuersioure censerī, gl. 3. §. 1. n. 24.
 Personalis dispositio qua, gl. 6. n. 38. vers. secundo patet.
 Perturbatio qua sit necessaria in interdi ctis, et in causis nobilitatis, gl. 47. per totā
 Perturbatio an sit necessaria ad hoc, vt successor maioratus possit agere viuo po sessore, gl. 47. n. 14.
 Petitory & possessory continētia qualis gl. 1. §. 1. n. 2.
 Petiitio in rescriptis indicat decisione, ibi, nu. 64.
 Petitoryū an possit intētari corā auditorib9 deuoluta causa super solo possessorio, ibi n. 1
 Petitoryū non potest constare, nisi prius cō stet de possessione, gl. 1. §. 2. n. 7.
 Petitorium an & quando, & quomodo admittatur apud auditores, ibi per totū & n. 25.
 Petitory & possessory cumulatio & suspē sio, gl. 11. per totam.
 Petitoryū an possit intētare cōdēnatus, vt soluat tributa cū plebeis, nihil obstat ex ceptione rei iudicatæ gl. 11. n. 31.
 Pharmacopolae excusantur ne veniant ar restituri, gl. 48. §. 1. n. 12.
 Pignoratō differit a descriptione in matri cula, & a solutione, & de pignoratione, vide, gl. 5. per totam.
 Pignoratō interrumpit, gl. 5. n. 4.
 Pignoratō non potest intelli gi sine scientia pignorati, gl. 5. n. 4.
 Pignoratōnis testimonium debet precede re,

Ggg

re,

I N D E X.

re, ut constet iudicium super nobilitate, gl. 47. n. 1.
 Pignoratō debet fieri in actu, qui distinguit nobilem a plebeo. ibi n. 2.
 Pignoris vel perturbacionis exceptio, an sit ponenda ante litem contestatam, ibi n. 24.
 Pignoratō non potest dici facta per vim, gl. 17. n. 31.
 Pignoris exceptio an possit opponi in causa appellationis. gl. 47. n. 29.
 Pignoratius & descriptus quæ remedia iuris habeant. gl. 5. n. 9.
 Pignoratō una nocet. glo. 5. nu. 4. gl. 6. n. 22. & 23. & gl. 17. n. 31.
 Pignoratius an debeat appellare ad quemlibet iudicem. gl. 5. n. 11.
 Pignoratius debet conqueri, & intra quæ tempora. gl. 5. n. 15.
 Pignus procuratum an impediatur iudiciū, gl. 47. n. 21.
 Plebeius qui se videt annumerari inter plebeios sibi preiudicat. gl. 4. n. 17.
 Plebiscitum unde dictum, in inscrip. nu. 5
 Plebeius presumitur qui reperitur descriptus in matricula plebeiorum, aut qui non est cum nobilibus descriptus. gl. 4. per totam, & vide verbo, matricula.
 Plebeius reperitur in possessorio & petitorio. gl. 11. n. 34.
 Portagium qui non soluit ex beneficio Regis, an Regia solum euitet portagia, & non alia. gl. 1. §. 1. n. 76.
 Precedentia ex visu obseruato obseruatur gl. 48. §. 3. n. 22.
 Possessoria causa dicuntur, las causas de mayorazgos en consejo, node tenuta. gl. 1. §. 1. n. 6.
 Possessoria causa pendētia no haze caso de corte en propiedad, ibi n. 14.

Possessionis effectus debilior, proprietatis fortior, ibi n. 13.
 Possessorium & petitorium aptissime committuntur eidem iudici ibidem n. 10.
 Possessionis causa aptius præuenit causam proprietatis, ibi n. 9.
 Possessio releuat ab onere probandi, ibi n. 7
 Possessio semper presumitur ex titulo præambulo. gl. 1. §. 1. n. 79.
 Possessorio deuoluto ad auditores, an coram eis possit fieri transitus ad petitorium, gl. 1. §. 2. n. 1.
 Possessionis sententia recipit appellationē quoad vtrumque effectum, ibi n. 5.
 Possessor fundat in proprietate, ibi num. 3
 Possessio dicitur momentum, & quare, ibi nu. 4.
 Possessio ex parte alterius duriores facit aduersam causam ibi n. 2.
 Possessorium & petitorium habent quandam cōtinētiā, ibi n. 2.
 Possessorium & petitorium late differunt, ibi n. 13.
 Possessoria causa no haze caso de corte para la propiedad, gl. 1. §. 2. n. 14.
 Possessoria causa finita in causa proprietatis subsequente, cui incumbat onus probandi, gl. 8. n. 2.
 Possessio contra ius fundata in titulo, licet non probato sufficere, repellit proprietarium, nisi monstrat titulum. gl. 8. n. 5.
 Possessio præsens magis est, ut releuet ab onere probandi, gl. 8. n. 11.
 Possessio nuda ab omni titulo nunquam est proponenda ab aduocatis, ibi n. 10.
 Possessio præfēs, quando non potest haberi sine titulo non releuat, ibi n. 9.
 Possessorij & petitorij cumulatio, & suspensio gl. 11 per totam.
 Possessio an noua, an antiquior præualeat gloss.

I N D E X.

gl. 6. nu. 63.
 Possessio sola non excludit eum, pro quo est iuris præsumptio. glo. 8. n. 6.
 Possessorij & petitorij ad cumulationem & suspensionem, combinationes septem gl. 11.
 Possessorij & petitorij noua combinatio præter septem combinationes Bartoli. gl. 11. nu. 30.
 Possessorij competit actio in iuribus incorporeis, gl. 10 n. 8.
 Possessorium remedium datur pro iuribus incorporeis, gl. 11. n. 35.
 Possessorij, si habet causam proprietatis adiunctam, non concurrat cum petitorio glo. 11. n. 38.
 Possessionem qui non probat de se, sed probat de parente, auo, & pro auo, an satis faciat legi Cordubensi, gl. 12. n. 13.
 Possessionem patris esse possessionem filij, quomodo sit intelligendum ibi n. 18.
 Possessione viginti annorum non perfecta in maioribus non est locus legi Cordubensi ibi n. 49.
 Possidere quis potest ex duplici causa, ibi nu. 39.
 Possessionis si concurrant due causæ præsumimus possessionem ex viiliori, ibi n. 40.
 Possessio cepta, & perfecta in solo nepote litigatore, an sufficiat ad possessorium iuxta legem Cordubensem, ibi n. 46.
 Possessio licet non possit inchoari in aliquo potest continuari, ibi n. 32.
 Possessorio iure perfecto in auo, an nepos sine sua & parentis possessione obtineat in possessorio. in specie l. Cordubensis ib. n. 32
 Possessorio iure expleto in patre, an filius obtineat in possessione, in specie legis Cordubensis ibi n. 26.
 Possessione cepta in auo, et perfecta in ne-

potē, medio parente non possessore, an nepos obtineat in possessorio, in specie legis Cordubensis, ibi n. 28.
 Possessio deriuata a maioribus, ut retineat sufficit potentia, et aptitudo. b. n. 20.
 Possessio an corrumpat ex defectu notorio in proprietate, & quid in causis nobilitatis. gl. 12. n. 86. & 87.
 Possessio est quid facti, & in probatione possessionis versatur factum. gl. 1. n. 49 & gl. 1. n. 27.
 Possessio non prescripta non tollit precedentem. gl. 6. n. 58.
 Possessoria causa probatio qualis, ibi.
 Possessorium rei spiritualis an sit spirituale, vbi supra.
 Possessio proxima attendenda est. gl. 6. n. 62.
 Possessio nobilitatis quæ est sine scientia, & patientia cōmunitatis, aut fisci nihil prodest glo. 6. n. 11.
 Possessoribus dantur interdictiones ex perturbatione reali, et quando ex verbali, glo. 47. n. 3. & 4.
 Posteriorum appellatione veniunt indifferenter masculi, et feminae, in diu. n. 37.
 Posteriorum nomine veniunt masculi iuxta subiectam materiam, vbi supra.
 Posteriores sunt qui sunt de familia, glo. 1. §. 1. nu. 33. et seq.
 Positiui actus restringunt possessionem, vel extendunt, gl. 7. n. 8.
 Potestas secularis aliquando potest punire clericos. gl. 9. n. 30.
 Potestas secularis aliquando potest capere clericum. gl. 9. n. 37.
 Portugallia Rex intemporalibus non recognoscit superiorem, gl. 21. n. 46.
 Pragmatica multa iura faciunt mentionem in inscrip. nu. 15.

I N D E X.

Pragmatica propria qua fit, ibi num. 16.
 ibidem.
 Pragmatica in clusa in corpore iuris nō in
 diger die, & consule, ibi n. 22.
 Praxis senatus supremi Hispania circa
 reuocam maioratum, gl. 1. n. 27. versi.
 hāc duo iura.
 Pragmatica sanctio vnde, & quid, in ins-
 crip. nu. 8. & 9.
 Praefatio generalis facit, vt lex generali-
 ter intelligatur, in diui. nu. 2.
 Praefationes praestant lumen dispositioni,
 & per eas tollitur subsequens incertitu-
 do, ibi n. 3.
 Praefatio obtinet vicem causae, decisio cau-
 sae, ibi n. 5.
 Praefationes in vltimis dispositionibus ob-
 tinent vicem causae finalis, & probant
 causam finalem, & rationem dispositio-
 nis, ibi n. 9. & 7.
 Praefatio continet volitum volentis, &
 intentum agentis, significans, & signifi-
 catam, ibi nu. 9.
 Praesbyter quid, glo. 48. §. 3. n. 33.
 praefatio considerari debet, tanquam id,
 propter quod sunt caeterae dispositiones,
 ibi nu. 9.
 praefatio efficit, vt dispositio testatoris ha-
 beat sensum praeter, & contra verba lo-
 quentis, ibi n. 10.
 praefatio statuti, & contractus determinat
 statutum, & contractum, ibi numero.
 16. & seq.
 praefatus, praefata, praefatum, est relatiuum
 repetitiuum, ibi nu. 49.
 praefatio etiam subicitur proprii iudicij ve-
 ritas in diui. num. 17.
 praecedentia ex consuetudine, glo. 48. §. 3
 nu. 21.
 praegrati ratione honoris, & reuerentiae de

ben venire ad regem, & praestare ei obe-
 dientiam, gl. 9. n. 48.
 praegrati sunt de consilio regis, gl. 9. nu. 49.
 praetorium ius quod, & honorarium. vñ-
 de, in inscrip. n. 5. fo. 17.
 praescriptio breui perficienda an sit perfe-
 cta, gl. 26.
 Praescriptio cepra contra defunctum an cō-
 tinuetur contra minorem, gl. 6. §. 1. n. 15
 versi. pgrteera.
 praescriptio tollitur per verbum importans
 perpetuitatem, gl. 1. §. 1. n. 79.
 praescriptio inchoata cum maiore currit cū
 minore, ibi nu. 13. & quomodo.
 praescriptio longi temporis, vel minoris nō
 incipit a minore, ibi nu. 12.
 praescriptio perfecta non tollitur nisi per
 aliam aequae perfectam, gl. 6. a. n. 25.
 praescriptio an extendatur de persona ad
 personam remissive, gl. 6. n. 16.
 praescriptio triginta annorum quatenus no-
 ceat minori, glo. 6. §. 1. a. nu. 15.
 praescriptio contra regem requirit scientiam
 & patientiam officialium regis, & quā-
 do ipsius regis, gl. 7. n. 7. & 31.
 praescriptionis ea est natura, vt quod vai-
 acquiritur alteri de trahatur, gl. 7. nu. 4
 praescriptio intra paucos dies perficienda
 habetur pro perfecta, gl. 29. n. 1.
 praescriptibile non est, quod non est renun-
 ciabile, gl. 12. n. 84.
 praesbyteri diaconi, & subdiaconi excusan-
 tur ne veniant testificaturi, glo. 48. §. 3.
 nu. 66. & quid haec nomina significen-
 ibi nu. 34. & seq.
 praesumptio qui habet pro se, releuatur
 ab onere probandi, gl. 35. n. 8.
 praesumptioe qui probat, plene probat, &
 in dubio qui habet praesumptionem pro
 se obtinet, glo. 35. n. 8.

prg-

I N D E X.

praesumitur contra eum, qui recusat exhi-
 bere, gl. 2. §. 1. n. 42.
 praesumptio exigit ex aduerso probationē
 gl. 13. n. 15.
 praesumit nemo contra naturam, & rei ve-
 ritatem, gl. 12. n. 83.
 praesumptio, quae est pro fisco, remanet ex-
 tincta post remiudicatam in possessorio,
 gl. 8. n. 3.
 praesumptionem iuris qui habet pro se ha-
 bet probationem, gl. 1. §. 2. n. 3.
 praesumptiones sunt liquidissimae proba-
 tiones, gl. 4. n. 9.
 praesumitur quisquetalis qualis reperitur
 in matricula, ibi nu. 10.
 praesumptio nobilitatis quae resultat ex so-
 la matricula praeponderat praesumptio-
 ni iuris contrariae, & quare ibi num. 12.
 praesumitur quisque scire, quod publice sci-
 tur, ib. n. 26.
 praesumitur quisque scire notorium, & pu-
 blicum, ib. n. 27.
 praesumitur quisque scire, quod scire tene-
 tur, ibi n. 28. & 29.
 praesumitur dominus abisatus a famulis,
 & procuratoribus de pignoratione, &
 descriptione, ib. n. 30.
 praesumptionum multitudo inducit condē-
 nationem, ib. n. 29. versi. vnde.
 praesumptiones duae contrariae mutuo elli-
 duntur, gl. 1. n. 36.
 praesumitur nemo nobilis, glo. 11. n. 51. &
 glo. 12. n. 7.
 principium est potissima pars cuiusque rei
 vnde posteriora elucescunt, in diuisio.
 nu. 2.
 principaliter quod agitur, magis attendi
 tur fol. 8. numer. 13.
 principi asserenti de bene meritis est cre-
 dendum, glo. 2. numer. 2.

Principi quantum sit credendum, gl. 2. n.
 20. & 21.
 Principi qui non fert opem, si potest, est pro-
 dior, ibi n. 38.
 Princeps est supra caput iuris ciuilibus, &
 sub pedibus iuris naturalis, gl. 1. §. 1. n. 50
 Princeps nobilitat, quomodo & quatum
 ib. n. 50.
 Principis mens ex intentione, intentio ex
 verbis, verba, ex praefatione privilegij,
 intelliguntur, ib. n. 70.
 Princeps non facit iniuriam ei qui litigat
 exigendo ab eo tributum pendente lite
 glo. 10. numer. 5.
 Principi facit iniuriam, qui denegat ei tribu-
 ta, ib. n. 6.
 Principaliter quod geritur, id solum atten-
 dendum est, glo. 7. n. 32.
 Princeps non potest facere, vt naturalis
 filius sit genitus secundum naturae leges,
 glo. 21. n. 12.
 Princeps est lex animata, gl. 21. num. 2.
 Princeps secularis nihil potest contra iuram
 naturam ibi n. 47.
 Princeps legitimabit eum, cuius pater vo-
 luit contrahere matrimonium, si is qui a-
 lias successurus erat rapuit mulierem, et
 abscondit, ibi n. 84.
 princeps potest derogare huic iuri, scilicet,
 quod officia diuidantur inter nobiles, et
 ignobiles, gl. 35. n. 74.
 princeps in privilegio si faciat mentionem
 de alio, praesumitur praecessisse, gl. 41. n.
 3.
 privilegiorum causae requirunt perturba-
 tionem, vulgo, testimonio de prenda, an
 realem, an vero verbalem, gl. 47. n. 19.
 Privilegium obseruitia est remuneratoriū
 fo. 137 col. 4.
 Privilegium a principe non potest nec de-
 bes

INDEX.

bet concedi in damnum priuati, glo. 35. n. 61.
 Priuilegium faciendi, & nō faciendi quāto tempore pereunt, fo. 10. col. 1.
 Priuilegiati an gerant officia nobilium cū nobilibus, glo. 35. n. 3. & gl. 1. §. 1. n. 43. & 50.
 Priuilegium pro te, & filijs est cumulatiuum, donatio successiua, fo. 177. col. 4.
 Priuilegiū posse interpretari extensiuē ex usu longo, quomodo sit intelligēdum, gl. 21. n. 75.
 Priuilegium ex contrario usu quomodo perreat, gl. 6. n. 38.
 Priuilegiati an gaudeant generalitē omnibus quibus gaudent vere. nobiles, an para habitos officios y lo demas, gl. 1. §. 1. n. 50. gl. 35. a. n. 3.
 Priuilegios son. en tres maneras, gl. 1. §. 1. n. 51.
 Priuilegiū obinet naturam consuetudo ap probata a principe, ibi n. 61.
 Priuilegium an sit reale, an personale, gl. 6. n. 38.
 Priuilegiorum confirmatio, & quod duplex sit confirmatio, gl. 1. §. 1. n. 66. cum seq.
 Priuilegium principis capit declarationē a verbis petitionis, ibi n. 71.
 Priuilegium impetratum a principe ad confirmationem alterius instrumenti, quod quod sit, si violentum, falsum, subreptitium, aut obreptitium etiam moru proprio non valet, ibi n. 72.
 Priuilegium aliud faciendi, aliud non faciendi, gl. 6. n. 38.
 Priuilegium ex causa, cessante causa cesat, gl. 1. §. 1. n. 77.
 Priuilegium viuunt, & moritur, gl. 6. n. 38.
 Priuilegium para sacar del reyno libremē de serua de derechos de aduanas, gl. 1.

§. 1. n. 78.
 Priuilegium immunitatis odiosum, glo. 6. nu. 38.
 Priuilegio de no pagar portazgo, si libra del portazgo que se paga a señores o cōcejos, gl. 1. §. 1. n. 76.
 Priuilegio de Belico Aureolis, gl. 21. n. 72.
 Priuilegiū verba attendenda sunt, vt ex eis percipiatur sensus, gl. 1. §. 1. n. 29.
 Priuilegiū immunitatis natura est, vt per maiores pereat, & conseruetur posteris, fo. 141. co. 2. vers. quinto.
 Priuilegiorum causę pendent ex inquietatione, & perturbatione, & qua vtilitas, ibi nu. 30.
 Priuilegium quanto tempore pereat, gl. 6. nu. 38.
 Priuilegium concessum tibi, & descendētibz an cōpetat nato ex filia, gl. 1. §. 1. n. 32.
 Priuilegium immunitatis est cōtra publicam vtilitatem, ibi n. 42.
 Priuilegium an pereat filio, ex negligentia patris, gl. 6. n. 38.
 Priuilegium cōcessum a Antona Garcia, quod descendat non solū ad feminas ex feminis sed ad maritos scēminarum, adducitur ratio iuris, gl. 1. §. 1. n. 44. et 45.
 Priuilegium an requirat scripturam, fol. 138. col. 2.
 Priuilegiū immunitate an gaudeat filius naturalis, gl. 1. §. 1. n. 46.
 Priuilegium quod fuit apud patrē, presumitur esse apud filium, gl. 2. §. 1. nu. 40.
 Priuilegium concessū tibi et filijs, et filijs eius an cōpetat filijs nuptis, gl. 1. §. 1. n. 48.
 Priuilegios de buena o mala data, gl. 2. a nu. 10. & 11. & 15. & 48.
 Priuilegiū an pereat ex nō usu, gl. 6. n. 38.
 Priuilegia referentia meritum, an probent merita, gl. 2. nu. 17.

pri-

INDEX.

Priuilegium de Simancas, gl. 1. §. 1. nu. 46. & 47.
 Priuilegiū vsu circa primum decennium qualiter probamus, gl. 2. nu. 79. vide gl. 6. a nu. 40.
 Priuilegium an duret filio, post negligentia patris, gl. 6. num. 38.
 Priuilegios sanbenitados quales, gl. 2. §. 1. in principio.
 Priuilegiū immunitatis odium, glo. 6. folio 142. col. 1.
 Priuilegium prescribitur triginta annis, gl. 6. n. 25. vers. item facit pro te quia et nu. 33. vers. si vero, & nu. 36. & 38. vbi late, a nu. 40.
 Priuilegium nunquam perit ex non usu, si casus nunquam euenit, gl. 6. num. 37.
 Priuilegium concessum tibi, & filijs & descendētibz in perpetuū, & non usu & contrario usu perit, et quanto tempore, glo. 6. num. 38. et seq.
 Priuilegium amittitur per actum incompatibilem, non vero per actum indifferētem, gl. 6. n. 63.
 Priuilegiū oculatio nocet, gl. 2. §. 1. n. 44.
 Priuilegium immunitatis difert an obilitate moritur, & quanto tempore, quo tu-plex & quale, gl. 6. a nu. 38. vsq; ad numerum. 41.
 Priuilegium vnde & in quo diferat a lege senatus consulto, plebiscitis, & a ceteris, de quibus ibi, in inscrip. n. 9.
 Priuilegium concessum feminae transit ad descendentes ex feminis, gl. 1. §. 1. n. 43.
 Priuilegium censendum est quidquid derogat iuri, etiam si alio nomine concipiat, in inscrip. n. 9.
 Priuilegium aliud negatiuum, aliud affirmatiuum, fo. 138. col. 4.
 Priuilegia concessa a los caualleros de es-

puela dorada, degenerant a priuilegijs, vbi supra, gl. 1. §. 1.
 Priuilegiū causa an pertineat ad ordinarios iocorum, & ansemper ad regē, et ad regios senatores, gl. 1. §. 1. n. 2. & 3.
 Priuilegium debet continere derogationē legum, & qualem, ibi nu. 4.
 Priuilegia & eorum confirmatio, gl. 1. nu. 66. & 67.
 Priuilegium quod cum priuatione legis cōtinet principis beneficium, late interpretatur, gl. 1. §. 1. n. 27.
 Priuilegium aliud reale, aliud personale, fo. 137. col. 1.
 Priuilegium concessum tibi, an aliquando excedat tuam personam, gl. 1. §. 1. n. 23. & 24.
 Priuilegiū perpetuitas, & an ad Regē, & Regios auditores pertineat, ibi n. 7.
 Priuilegio de no pagar moneda forera, quando sea perpetuo, ibi n. 20.
 Priuilegium immunitatis est contra vtilitatem publicam, fo. 48. n. 42.
 Priuilegio de no yr en buesle, nō seruatur si ingruat bellum in regno, glo. 1. §. 1. n. 23.
 Probatio de qua in l. 7. titul. 11. li. 2. recopil. pertinet ad possessionem & proprietatem, gl. 27. nu. 1.
 Probatio nobilitatis debet habere causam vniuocam, nō vero equiuocam, glo. 34. n. 1.
 Probatio nobilitatis ex quibus causis redditur equiuoca, gl. 34. n. 3.
 Probans ius possessorium in maioribus in iuribus incorporeis, vere de se probat, gl. 12. n. 17.
 Probato iure perfecto, & absoluto possessorio in maioribus, verum est posteros esse possessores, ibi n. 16.

G g g 4 Pro-

INDEX.

- Probatis extremitatibus restat mediū probatum, ibi. n. 33.
 Probatis extremitatibus, restat probata qualitas possessionis, ibi. n. 35.
 Probatio nobilitatis an resultet ex duobus testibus, ibi. n. 53.
 Probatio nobilitatis quos actus, & quot actus requiratur, ibi. n. 51.
 Probatur nobilitas ex non solutione tributis plebei, gl. 19. n. 2.
 Probatur vere qui probatur ex presumptione, gl. 1. §. 2. n. 13.
 Probatio actus in causis nobilitatis, & ignobilitatis an resultet ex testibus singulis, gl. 12. n. 52. & gl. 2. §. 1. n. 35.
 Probare tenetur qui dicit se nobilem, gl. 12. n. 5. gl. 10. per totam, gl. 13. n. 4.
 Probatio metus qualis, gl. 17. per totam & n. 5. n. 9. & n. 32. 33. 34.
 Probatio nobilitatis pertinet ad arbitriū iudicium, gl. 7. n. 38. ad fi.
 Probatio actuum in genere non requirit, nec tempus, nec locum, gl. 17. n. 39.
 Probatio metus relinquitur iudicis arbitrio, gl. 17. n. 20. & n. 40.
 Probatio in causa metus ea admititur que solet admitti in casibus difficilima probationis, gl. 17. n. 41.
 Probatio expectanda est ab ea parte qua ait, gl. 8. n. 13.
 Probatio ex parte fisci lenior, ad nobilitatem fortior requiritur, gl. 25. n. 1.
 Probatio nobilitatis plurimum resultat ex consuetudine, & quomodo fit, intelligendum, gl. 7. n. 13.
 Probationis in causa proprietatis finita causa possessoria cui incumbat, gl. 8. §. 2.
 Probatio incumbit aienti, quando intentio negantis est fundata de iure, gl. 8. nu

me. 4.

- Probatio ab ea parte expectanda est que ait, non vero ab ea que negat, glo. 8. n. 13.
 Probandi onus assumit in se reus, & petit declarationem iuris sui in omni genere causæ, gl. 8. §. 1. n. 10.
 Probatio nobilitatis qualis esse debeat in petitorio & possessorio, gl. 11. per totam.
 Probans de parente, auro, & proauro, sed non de se, an obineat in possessorio, gl. 12. nu. 13. & nu. 15.
 Probatio alia ad possessionem, alia ad proprietatem requiritur, fo. 34. n. 36.
 Probatio non est coarctanda fisco, gl. 1. §. 2. n. 18.
 Probatio qualis requiratur ad exhibitionem faciendam, gl. 2. §. 1. n. 7. 8. 9. et 32 cum seq.
 Probatio qualis requiratur in incidenti, gl. 1. n. 28. & 33.
 Probationes accedunt reicontrouersæ, gl. 1. nu. 35.
 Probatio filiationis ad alimenta minor, gl. 1. n. 36. & ad possessorem, gl. 20. n. 7.
 Probatio modica requiritur, ubi modicum damnum versatur, gl. 1. n. 37.
 Probatoria forma non est forma substantialis, gl. 7. n. 35. & n. 38.
 Probationem magnam frustra requirimus ubi minor sufficit, gl. 1. n. 38.
 Probatio minor ubi cumque admittitur, non tamen admittitur imperfecta, glo. 1. nu. 49.
 Probatio de auditu debet esse contestis in stat. probationis de veritate, gl. 1. nu. 49.
 Probatio possessoria non debet esse exactissima, sed debet esse perfecta, gl. 1. n. 49.
 Probari debet distinctio ut actus concludat, gl. 7. n. 38. ad fi.

pro-

INDEX.

- probationes coram incompetenti iudice nihil nocent, & an prosint, ibi. n. 50.
 Probatio facta propter necessitatem apud incompetentem iudicem prodest, ibi. n. 50. & seq.
 Probat plene & vere qui presumptiue probatur, & in dubio qui habet presumptionem pro se obtinet, gl. 35. n. 8.
 Procurator Cesaris hodie, et præsidete de hazienda, gl. 3. n. 6.
 Procurator qui habet generalem mandatum cogitur suscipere omnes causas, traditur Hispania praxis, gl. 3. §. 1. n. 4.
 Procurator legitime debet dari, & ad defendendum sicut ad accusandum, aut petendum, gl. 3. §. 1. n. 5.
 Procurator datus solum ad agendum, non est legitimus procurator, gl. 3. §. 1. n. 5.
 Procurator qui habet mandatum ad agendum cogitur defendere in causa reconuentionis, gl. 3. §. 1. n. 7.
 Procurator Cesaris non est, nec fuit aduocatus fiscalis, & eius officium, gl. 3. n. 11. & n. 3.
 Prohibitio alienationis perpetua facit fideicommissum perpetuum, gl. 1. §. 1. nu. 29. verso, & ita.
 Proprietas & possessio, vel quasi reperitur in iuribus incorporeis, gl. 11. n. 32.
 Proprietas absorbet omnem possessionem, gl. 11. §. 1. n. 7.
 Proprietas quando sit reseruanda in causis nobilitatis, gl. 12. n. 10.
 Proprios si saltim, sit repartimiento, glo. 22. prorrogatio cessat ex incompetencia, gl. 1. §. 2. n. 17.
 Prorrogati iurisdictioni potest eius iudicis, qui alias habet iurisdictionem, glo. 47. nu. 26.
 protestatio quantum releuet, gl. 6. nu. 64.

- protestatio limitat actus mere voluntarios, gl. 6. n. 64.
 protestatio respectu actus necessarij nihil operatur, gl. 6. n. 64.
 protestatio an releuet descriptum, pignoratium, aut soluentem, gl. 5. n. 5.
 protestatio releuat in actibus mere voluntarijs, gl. 5. n. 6.
 protestatio Bartoli adducitur, glo. 5. n. 7.
 protestatio contraria actui an releuet, glo. 5. n. 8.
 prudentium responsa vnde, in inscriptione, n. 5.
 publicatis atestationibus non sunt testes recipiendi super eisdem articulis, aut directo contrarijs, & quid in causis status matrimonij & criminum, gl. 46. nu. 2. & 3.
 pupillus & furiosus nihil vtiliter gerunt, gl. 6. §. 1. n. 9.
 purgatio metus quomodo inducatur, gl. 17. a nu. 43.
 pyrata nobilis torquetur, & furca suspenditur, gl. 1. n. 17.
 pythagoras naturales causas ad musicem referebat, gl. 48. §. 1. n. 4.

Q

- Qualitas propter quam aliquid conceditur, vel negatur, est probanda, gl. 1. n. 49.
 Qualitate legis gaudet, qui ipsam probat, gl. 1. §. 1. n. 60.
 Quasi possessio non sufficit ubi ius resistit, gl. 1. §. 1. n. 60.
 Quasi possessio non releuat ab onere probandi, quando primæus status repugnat presentis possessioni, & quomodo intelligitur, gl. 8.
 (Quasi possessio) verbum vnde dimanuit, gl. 11. n. 35.

Ggg 5

Qua

INDEX.

Que pramittuntur sequentium prestāt in
rellectum, in diui. nu. 2.
Quæstio pro amico an reperatur in iure,
in iuo, n. 11.
Quasiposessio non sufficit ubi ius resistit,
glo. 1. §. 1. num. 60.
quinque & quinque non esse decem, &
quingenta & quingenta nō esse
centum, quomodo est intelligendum, gl.
31. num. 5.
quinto de lo que se gana en la guerra, no
se puede enagenar por el rey perpetua-
mente, glo. 1. §. 1. num. 21.
R
Ratio dispositionis limitat dispositionem.
fo. 7. num. 7.
Ratio actus sumitur a fine. fo. 7. num. 9.
Ratio cuiuscunq; dispositionis consistit in
prafatione, in diuis. num. 7.
Ratio collecta ex prafatione restringit dis-
positionem, in diui. num. 7.
Rationalis olim quis, glo. 3. num. 2.
Rationi naturali repugnat aliud sibi ius,
aliud reliquis statuere, glo. 3. §. 1. num. 9.
Ratio iustitia leditur ex inqualitate (hoc
est) ex iniquitate, glo. 3. §. 1. num. 11.
Realis dispositio non dirigitur in personas
fo. 140. col. 4.
Rebelle & assistentibus rebellibus priuan-
tur beneficijs, gl. 2. num. 27.
Recognitio de qua in l. 11. Tauri, vnde ha-
buerit originem, glo. 20. num. 35.
Rege perempto vicapite, facile ciues vt
membra pereunt, glo. 2. num. 35.
Rege oppresso per tyrannidem debet omnes
subditi occurrere ad ipsum, etiam nō vo-
cati, glo. 2. num. 39. & 40.
Regem nullum qui non ex seruo, gl. 7. nu-
me. 27.

Regem oportet esse beneficium, gl. 1. §. 1. n.
14.
Reges apud Aegiptios ex sacerdotibus
creabantur, gl. 9. n. 7.
Regi nemo est par nobilitate, glo. 48. §. 3.
nu. 1.
Regi an debeat magis obedire episcopus,
quam Metropolitano, glo. 9. num. 12.
Regis Hispani nobilitas, glo. 48. §. 3. n. 1.
Regis operibus prefecti excusantur atte-
stari, gl. 48. §. 4. n. 2.
Regi propinquior eo nobilior, glo. 48. §. 4.
nu. 1.
Regis seruitores ratione officij excusantur
ne veniant attestaturi, gl. 48. §. 4. n. 1.
Regibus & principibus non est ablata li-
beralitas, gl. 1. §. 1. n. 13.
Regia dignitas abominibus debet obserua-
ri & amari, & custodiri, gl. 2. num. 33.
Regia dignitas est perpetua, gl. 3. §. 1. nu-
me. 13.
Regis contractus initus a rege, vt rege, est
perpetuus, glo. 3. §. 1. n. 17.
Regis voluntas debet esse multum confor-
mis rationi naturali, gl. 3. §. 1. n. 9.
Regnum est in maiori periculo quādo rex
est oppressus a vassallis suis, quam quan-
do ab hostibus, gl. 2. n. 38. & 39.
Regni bona varie distinguuntur, gl. 1. §. 1.
nu. 16.
Regni bona pertinentia ad regem ratione
dignitatis non alienantur, pertinentia ve-
ro ratione utilitatis alienantur, ibi. nu.
17.
Regnum quomodo sit caput maioratum
Hispanorum, ibi nu. 10.
Relatiuum quis, vel qui cum verbo futu-
ri, aut presentis an inducat conditionē
an vero demonstrationem, glo. 1. nu. 41.
Relatiuum & relatum, glo. 4. n. 2.

Re-

INDEX.

relatores civilium, & criminalium causa-
rum excusantur ne veniant attestaturi,
gl. 48. §. 4. n. 5.
rentas y derechos quid comprehendant, glo.
1. §. 1. n. 75.
repetitio alicuius qualitatis inducitur ex
geminatione, in ini nu. 6.
repartimiento se haze a falta de propios,
gl. 22. nu. 1.
repetitio masculinitatis inducitur, ne scēmi-
na remotior videatur magis dilecta,
quam propinquior, ini. n. 6.
repetitio qualitatis demonstratiuæ non est
iure constituta, in diui. n. 12.
repetitio inducitur in contractibus ex prae-
fatione, in diui. n. 64.
repetitionem inducit consuetudo obserua-
ta in succedendo, ibi n. 54.
repetitio inducitur per verbum, alij, et per
verbum, item, et per verba similitudina-
ria, et sic illo modo, et per verbum rela-
tiuum, in diuis. numer. 49. 50. 51. 52. et
53.
repetitio qualitatis externæ nunquam fit,
ibi num. 15.
repetitio masculinitatis inducitur ex con-
seruatione familiae, agnationis et generis
ibi, nu. 30. 31. et 34.
Repetitionem inducunt tria, et tria item
excludunt, ibi n. 24.
Repetitio non censetur qualitas extranea
adiecta in vno gradu, ibi n. 17.
Repetita qualitatis externæ non reperi-
untur ibi num. 22. fo. 9.
Repetitio qualitatis externæ quando in-
ducatur traditur regula, ibi n. 23. et 24.
Rescripta principum vnde in inscriptio.
num. 7.
Rescripta de los bastardos de Ebro alla,
nihil aliud obtinent, quam priuilegium,

ibi nu. 9.
Rescripta personalia, & realia non va-
lent sine die & consule, ibi n. 20.
Rescripta inclusa in corpore iuris sicuti le-
ges non indigent die & consule, ibi n. 21.
Rescriptorum decisio sumitur a petitione
gl. 1. §. 1. n. 64.
res & rei natura magis attenditur, quam
significatio verborum, gl. 2. §. 1. n. 6.
res vna non potest diuerso iure cēferi, gl.
3. §. 1. n. 14.
res sine forma substantiali non potest con-
sistere, gl. 4. n. 33.
res iudicata est pro veritate, glo. 6. §. 1. n.
55.
res iudicata cui nocet, & attestaciones, gl.
25 nu. 8.
replicatio habet naturam exceptionis, gl.
6. §. 1. nu. 2.
respublica Romanorū multa possidebat
iure priuati, gl. 3. §. 1. n. 22.
responsa prudentium vnde, in inscriptio.
nu. 5.
reseruatō proprietatis finita causa posses-
soria est inducā ipso iure, gl. 8. n. 1.
reseruatō a lege semper fit de iure integro
quod olim competeat, gl. 8. n. 12.
reseruatō proprietatis est inducā ipso iure,
gl. 36. n. 1.
reseruatō habet locum in causis. possesso-
rys, gl. 36. n. 2.
reseruatō quid operetur, & an attingat
expressa, & an confirmet regulam alio-
rum casuum, glo. 36. n. 4. & glo. 42. nu.
3.
restitutio minori an denegetur, si alias con-
petat remedium ordinariū, aut extra
ordinariū, gl. 6. §. 1. n. 2.
restitutionis remedium an cōcurrat cum
remedio ordinario, quod exerceri possit,
vel

I N D E X.

- vel agendo, vel excipiendo, gl. 6. §. 1. nu. 2.
- Restitutio ex causa pacis omnia restituit, gl. 6. §. 1. n. 44.
- Restitutio quando impediatur per exceptionem, gl. 6. §. 1. n. 3.
- Restitucionis causa consistit probata læsione etiam infra dimidiam, ibi n. 5.
- Restitutio proponitur modo per viam actionis, modo per viam exceptionis, ibi n. 7.
- Restitutio requirit actum ex quo obligatio civilis nascatur, ibi n. 9.
- Restitutio conceditur aduersus solutionem tributi, ibi n. 11. & 14. & 18.
- Restitutio an competat minori aduersus tēpus legale, & de tempore ad retrahendū rem autam, ibi n. 19.
- Restitutio in delictis quando habeat locū ibi n. 22.
- Restitutio competit aduersus defensionem omisam, ibi n. 24.
- Restituitur minor aduersus confessionē, & quomodo, ibi a n. 32.
- Restitutio minoris aduersus confessionem an impediatur propter iuramentum, ibi nu. 34.
- Restitutio est beneficium iuris ex æquitate naturali, & indubio est concedenda, ibi nu. 35.
- Restitutio quando noceat tertio ibi n. 38.
- Restitutio maiorum favorabilior est, quam minorum, ibi a nu. 36.
- Restitutio in casu l. 3. tit. 10. lib. 4. ordinam. quid præstet, ibi n. 37.
- Restitucionis remedium est in rem scriptū, ibi n. 38.
- Restitutio gratiosa ex causa pacis reuocat alienata, gl. 6. §. 1. n. 44.
- Restitutio quando renon integra conceditur quid restituat, ibi n. 39.
- Restitutio gratia quid differat a restitucione iustitia, & quid præstet, ibi n. 43.
- Restitutio in integrum an in civilibus competat aduocato fiscali, & de criminalibus, gl. 3. §. 1. n. 18.
- Restitutio an competat regi in causis priuatis ibi nu. 18.
- Restitutus beneficio principis gratiose, an cōsequatur gradus honores, & bonas alij collata, gl. 6. §. 1. a nu. 44.
- Restitutio plenissima gratiosa quid conferat, ibi n. 44. vers. secundo prædicta.
- Restitutio non competit in causa status, gl. 6. §. 1. n. 11.
- Restitutio gratiosa an cōsequatur fructus ibi a nu. 46.
- Restitutio an concedatur minori, & fisco aduersus appellationem ommissam, ibi nu. 51.
- Restitutio an concedatur minori, & fisco, aduersus probationem ommissam, ibi nu. 52.
- Restitutio aduersus omisam probationem an & quando concedatur minori, en las causas de tenuta, ibi n. 54.
- Restitutio vbi non sit denegata concedenda est, ibi n. 54.
- Restitucione concessa terminus ad probandum fit communis, ibi n. 55.
- Restitutio quando dicatur ad totam causam, gl. 6. §. 2. n. 1.
- Restitutio aduersus rem iudicatam quando conceditur, & quomodo, ibi n. 2.
- Restitutio aduersus sententiā & rē iudicatam quanto tempore competat, ibi num. 3. & seq.
- Restitucione petita aduersus tres sententias vel aduersus vnam, quæ transiit in rē iudicatam an impediatur executio, ibi a nu. 17.

re-

I N D E X.

- Restitutio est quedam species appellacionis, ibi nu. 21.
- Restitutio ee nor missima vltra quadriennum, & quæ dicatur enormissima læsio gl. 6. §. 1. n. 16.
- Restitutio facilius conceditur aduersus sententiam iudicis inferioris, quam aduersus sententiam principis ibi n. 21.
- Restitucionis causa differt a causa conclusionis, ibi n. 26.
- Renocatio sententiæ est condemnatio, aut absolutio, gl. 4. 2. n. 3.
- Reus potest assumere in se onus probandi & potest petere declarationem sui iuris in omnibus causis nō solum in causis status, gl. 8. §. 1. n. 10.
- Rex Frantia, & Appulia, & Vngaria, conferunt beneficia ecclesiastica, & qualiter, gl. 9. n. 23. & seq.
- Rex noster fundat in causa nobilitatis, gl. 13. nu. 3.
- Rex an condat legem sine consilio procerum, gl. 24. nu. 1.
- Rex noster dignitate supremus excusatur, si sit testis ne veniat attestaturus, & plene probat etiam si sit solus testis, gl. 48. §. 3. nu. 1. & 3.
- Rex animata lex est, gl. 3. §. 1. n. 11.
- Rex nobilitat, & quomodo, gl. 1. §. 1. nu. 50. gl. 35. n. 5.
- Rex obtinet duarum personarum vicem mortalis homo, & immortalis rex, gl. 3. §. 1. nu. 14.
- Rex quadruplicem habet nobilitatem, gl. 48. §. 3. nu. 1.
- Rex noster representat hodie rempublicam antiquam Romanorum, gl. 3. §. 1. nu. 16. & 19.
- Rex solus plene probat & Papa, gl. 48. §. 3. nu. 1. & 3.
- Rex habet triplex patrimonium, gl. 3. §. 1. nu. 19.
- Rex multa haberi iure regio, multa iure priuati, alia iure fisci, ibi, nu. 26. & seq.
- Rex noster Hispanus neminem recognoscit & fundat in dominio, & iurisdictione, gl. 3. §. 2. n. 15.
- Rex noster neminem in temporalibus recognoscit, in inscrip. n. 25.
- Rex Gothus non creabatur plebeius, nec a plebeis, gl. 1. n. 2.
- Rex an possit alienare res regni, & quales & quantum, gl. 1. §. 1. n. 10.
- Rex non potest alienare Castra, vrbes, & oppida magna, & populosa, vel posita in confinio hostium, ibi n. 11.
- Rex non potest concedere regaliā in præiudicium successorum ibi n. 12.
- Rex nō potest loca sibi subiecta alteri subucere inuitis vicinis eius loci, ibi nu. 13.
- Rex Frantia non potest donare vnam de ciuitatibus suis inuitis ciuibus, ibi nu. 13.
- Rex noster Hispanus aliqua de reo alie nare potest ibi n. 16. & 17.
- Rex nō potest alienare, el quinto de lo que se gana en la guerra perpetuamente ibi nu. 21.
- Rex non tollit el fonçado, o fonçadero por siempre, ibi nu. 22.
- Rex debet esse liberalis, fo. 41. nu. 41.
- Rex, no quita el yr en hueste por siempre, gl. 1. §. 1. n. 22.
- Rex compellit yr en hueste al exempto, si ay necesidad, ibi n. 23.
- Rey don Alonso onzeno armado cauallero ibi n. 53.
- Rey don Alonso onzeno arma caualleros a ricos homes ibi n. 53.
- Rico hombre en Castilla quien es, gl. 18. n. 30. 31. & 32.

Ri-

I N D E X.

Ricos homes armados caualleros por el
señor Rey don Alonso onzeno, glo. 1. §
1. n. 53.

S

Sacerdotes quo iure sint exempti a tribu-
tis, & a iurisdictione seculari in tem-
poralibus, & delictis, gl. 9. n. 2.

Sacerdotum dignitas, & magestas, ibi n.
5. & 6.

Sacerdotum gentilium dignitas, gl. 9. nu-
me. 6.

Sacerdotes subeunt contributiones cum re
liquis & quas ibi, nu. 10.

Sacerdotes in spiritualibus superiores sūt
principibus & regibus, ibi n. 14.

Sacerdotum immunitas a Deo, ibi nu. 16.

Sacerdotes tāquam patres colere debemus
ibi n. 16.

Sacerdotes vocantur Dei, & Angeli, gl. 9
nu. 16.

Sacerdotes semper vtramq; iurisdic-
tionem tenuerunt, ibi n. 17.

Sacerdotes qualiter habeant vtrumq; gla-
dium, ibi n. 20.

Sacerdotes potest ecclesia tradere iudicibus
secularibus, ibi n. 28.

Scientia & patientia communitatis suffi-
cit ad possessionem generalem, gl. 7. n. 31

Sciens & tacens quando videatur dissen-
tire, aut consentire, gl. 8. §. 1. n. 5.

Scientia eius qui videt se annumerari ple-
beis quantum noceat, gl. 4. n. 18.

Scientia in his qua nocent nunquam pre-
sumitur, gl. 4. n. 19.

Scientia & taciturnitas inducunt consen-
sum, gl. 4. n. 20.

Scientiam non presumimus in factis ni-
mirum damnosis, ibi n. 21.

Scire & tacere & expresse consentire pa-

ria ibi n. 21.

Scire quisq; praesumitur quod publice sci-
tur ibi n. 26.

Scire praesumuntur omnes notorium, &
publicum ibi n. 27

Scire quisq; praesumitur quod scire debet,
ibi n. 28.

Scire nollens habetur pro sciente, glo. 4. n.
29.

Scire quisq; praesumitur quod alias inqui-
rere tenetur, ibi n. 29.

Scholastici excusantur ne veniant attesta-
turi, gl. 48. §. 4. n. 8.

Scriptura publica an ultra centesimum
annum destruat immemoriam glo. 12.
nu. 78.

Scriptura re iudicata confirmata amplius
destrui non potest, gl. 1. §. 1. n. 30.

Secularis iudex aliquando capit & pu-
nit clericum, gl. 9. n. 30. & seq.

Secularis & spiritualis potestas quomo-
do differant ibi nu. 53. versicu. pro mate-
ria.

Secretarios de audiencias excusantur ne
veniant attestaturi, glo. 48. §. 4. n. 6

Sedens adextris sedet honorabilior, gl. 48
§. 3. n. 24.

Senatores an gerant officia nobilium cum
nobilibus, & de auditoribus, gl. 35. nu.
39. & 40.

Seneca philosophus Cordubensis, in inscri-
pt. nu. 17.

Seneca Tragicus Cordubensis, ubi supra.

Seneca referebat duomillia nominum quo
ordine erant dicta, & ducentos versus
quo ordine erant dicta incipiens ab vlti-
mo referebat, gl. 12. n. 74.

Senectus primum irruit in memoriam, ibi
nu. 72.

Señores de solares qui se digan en Casti-
lla,

lla, y si tenerlos es nobleza, gl. 13. nu. 13.

Señor de Vassallos si puede ser empadro-
nado entre ellos, y por el los, gl. 18. nu. 16

Senatus consulta vnde dicta, in inscript.
nu. 5.

Senex quis proprie dicatur, glo. 48. §. 1. n.
6. & excusatur, ibi.

Sententia absolutoria non eget executio-
ne, gl. 8. §. 1. n. 6.

Sententia absolutoria non tollit naturalē
obligationem neq; eius effectus, ibi n. 7.

Sententia absolutoria non facit reum ab-
solutum dominum, ibi n. 8.

Sententia absolutoria relinquit reum ab-
solutum in antiquo statu, ibi nu. 9.

Sententia declaratoria iuris cōpetētis reo
quid praestet, ibi n. 12.

Sententia absolutoria quam exceptionem
pariat, & quid praestet exceptio, ibi n.
13.

Sententia condemnatoria & absolutoria
de mente iudicum tantum cōtinet, quā-
tum resultat exactis, ibi n. 15.

Sententia debet esse cōformis libello, gl. 11.
nu. 61.

Sententia lata ob contumaciam, vere non
est sententia definitiva, gl. 6. §. 1. nu. 25.

Sententias en hidalgias de buena, o ma-
la data, quales, gl. 2. a. n. 9.

Sententia an transferat dominium sine tra-
ditione, gl. 8. §. 1. n. 3.

Sententia tres restitutionis beneficio, an po-
sint rescindi ex nouis instrumentis, gl. 6.
§. 2. n. 6.

Sententia & res iudicata retractatur per
instrumentum solutionis de nouo reper-
itū, gl. 6. §. 2. n. 8.

Sententia & res iudicata beneficio restitu-
tionis retractatur per testes de nouo reper-

tos, gl. 6. §. 2. n. 10.

Sententia retractatur & triēnio, & quā-
driēnio, & intra triginta annos, ibi n.
14. & 15.

Sententia, & contractus equiparantur,
gl. 6. §. 2. n. 25.

Sententia en rebeldia en España no haze
grado gl. 6. §. 1. n. 25.

Sententia lata ex falsis probationibus quā-
do possit rescindi, gl. 6. §. 2. n. 4.

Sententia lata ex fictis probationibus non
transit in rem iudicatam, gl. 6. §. 1. n. 27

Sententia est titulus legitimus, nec differt
ab alijs titulis, gl. 8. §. 1. n. 1.

Sententia est actus iuris civilis, nec praestat
nec admittit dominium, ibi n. 2.

Sententia lata contra legem multipliciter
iullectam an sit nulla, in ini. nu. 18.

(Semper) verbum quid operetur in priui-
legijs, & in alijs dispositionibus, gl. 1. §. 1
nu. 9. & seq. & nu. 24.

Sententia carta executoria an contineat
nobilitatem de solar, inspicitur ex rela-
tis ad acta, gl. 6. n. 49.

Sententia in iuribus realibus declarat, nō
vero praestat nouum ius, gl. 6. n. 48.

Seruum nullum qui non ex rege, glo. 7. n.
27.

Seruitus realis debetur fundo dominari,
non vero domino fundi, gl. 11. n. 5.

Sextilius Haena poeta illustris Corduben-
sis, in inscrip. n. 17. fo. 21.

Sexagenarios e ponte de yciendos quid, gl.
48. §. 1. n. 5.

Sexu excusantur testes ne veniant testifi-
caturi, gl. 48. §. 2. n. 1.

Silencium impositum in sententia absolu-
toria, quid efficiat, gl. 8. §. 1. n. 16.

Silērij impositio habet locum in causis pro-
prietatis, & quid operetur in causis, &
sen.

I N D E X.

INDEX.

sententijs absolutorijs, gl. 36. n. 3.
 Simacas y supprivilegio, gl. 1. §. 1. n. 46 et 74
 Singularitas testium an admittatur in probatione actus in genere, gl. 2. §. 1. n. 32. & seq. & verbo testes.
 Sija imposta in mensuris & ponderibus, an sit reddēda clericis, & quibus nō red datur, glo. 9. n. 10. & n. 3.
 Silentium quando imponēdum sit in causis nobilitatis, gl. 12. n. 10.
 Solar dehyos dalgo que sea, gl. 18. pertotā
 Solariego que sea, ibi n. 11. & 12.
 Solariegos vasallos quales ibi a num. 11.
 Solar, sus calidades y origen, ibi a nu. 27 & a nu. 33.
 Solar como se prueba, vbi supra.
 Solar no se prueua del asiento en la ylesia paz, y oblacion primero, ni de entierro hōroso, ni sō partes de solar, gl. 18. n. 44.
 Solar en materia de hidalguia es titul, gl. 18. n. 4.
 Solar y executoria de hidalguia equiparantur, & quomodo, glo. 6. n. 42.
 Solar en materia de hidalguia no se pier de pōr tiempo, ni por cōtrarios actos, ni por renunciacion, gl. 6. n. 43.
 Solemnitatis alicuius modicę ommissio nō soler vitari, gl. 1. §. 1. n. 55.
 Solutus aut soluta quis dicatur, glo. 20. n. 32.
 Solutio tributi, aut partis interrumpit, gl. 6. n. 5.
 Solutio in matriculis scripta per hoc ver. p, quantum probet, gl. 4. a. n. 35.
 Solutio tributi plebei nihil interest fiat a re vel a procuratore, vel inquilino, vel colono te sciente, gl. 6. n. 24.
 Solutio tributi plebei, vel partis interrumpit, gl. 6. n. 5.
 Soluens tutor censum plebeium pro pupil-

lo, an noceat pupillis, gl. 6. §. 1. num. 14
 Soluens tributa plebeia cum plebeis indebite quando habeat conditionem indebiti, & quando restitutionem ibi nu. 11.
 Spiritualis potestas excellentior est quam secularis, glo. 9. n. 53. versi. 2. conclusio,
 Spoli exceptio est dilatoria, gloss. 1. §. 2. nu. mcr. 21.
 Spolium quādo impediatur cumulationem, & inducat suspensionem, gl. 11. num. 43 50. & 53.
 Spurius vide verbo, bastardo.
 Spurius quatenus quis presumatur, gl. 20. nu. 38.
 Spurius quod non legitimer sed dispensetur et quod sit infamis, & an faciat deficere conditionem si sine liberis, & an nobilitetur nobilitate parentis, vide, gl. 21. n. 7. n. 15. n. 25. 34. 45. 55. & vide late, verbo, bastardos.
 Spuriy nec iure communi, nec nostro sunt nobiles nobilitate parētū, gl. 1. §. 1. n. 61
 Status duplex & contrarius non potest esse in eodem, nec quisquam in eo, gl. 21. n. 78.
 Status nobilium & plebeiorum sunt due partes eiusdem populi, gl. 35. n. 54.
 Status in republica ex quot nobilibus, aut ignobilibus consistet, gl. 35. n. 51.
 Status conseruatur in vno, licet non incipiat nisi a tribus ibi n. 52.
 Statuta populorum vnde, in inscriptione, n. 10.
 Statuta an faciant magnates in populis, in nscrip. n. 11.
 Statuta an faciat capitulum, sine episcopo & an statuta augeant ius Regium, aut canonum, & an sint confirmanda a Rege nostro, in inscrip. n. 11. & 12.
 Statuti prefatio determinat omnia dubia que

INDEX.

que oriuntur circa illud, in diui. nu. 61.
 Statuta decofradias, hospitales y collegios in regno confirmanantur a Rege nostro, in inscrip. n. 13.
 Statuta super cohercione dilecti non tollūt ornamariam iurisdictionem, & statuta capituli cohercua non ligant manus episcopi, in inscrip. n. 14.
 Stratores qui & excusantur ne veniant auctatari, gl. 44. §. 4. n. 4.
 Statum nobilium faciunt tres, conseruat vnus, gl. 35. n. 2.
 Substitutio regulatur per institutionem, in diui. n. 22.
 Successionis certus modus obseruatus infamiliam inducit repetitionem cum duplici actu et transcurso triginta annorū ex Ruyno in diui nu. 54.
 Successionis consuetudo potest induci in vna familia, vbi supra, & numero. 55. & 56.
 Supra scriptiones faciunt ius, gl. 48. §. 3. nu. 23.
 Suspendio petitorij, & possessorij in causis nobilitatis quando habeat locum, gl. 11. pertotam.
 Suspendionis et cumulationis possessorij et petitorij regula sex, et cōbinationes septem, ibi a nu. 6. et a n. 10.
 Suspendio petitorij, alia perpetua, alia ad vtempus, ibi n. 28.
 Suspendens conditionaliter petitorium cumulat, ibi a n. 29. et 30.
 Suspendio conditionaliter petitorio, an cōpelatur eligere ibi n. 36.
 Suspendens conditionaliter non cogitur eligere, et cumulat, vbi supra, et gl. 1. §. 2. n. 25.
 Suspendio petitorij est de apicibus iuris, et non recipitur in supremis tribunalibus,

gl. 11. n. 69.

T

Tempus quantum requiratur ad deservēdum ius perfectum respectu actus momentanei, et reiterabilis, gl. 6. a. nu. 35.
 Tempus modicum quod de est adprescriptionem non impedit prescriptionem, gl. 26. n. 1.
 Tempus conuentionale statutum a pcedessore currit minori sine spe restitutionis, gl. 6. §. 1. n. 17.
 Tempus solum nec inducit, nec tollit obligationes, gl. 12. n. 81.
 Tempore eo iusperire quo perfectū est, quo modo sit intelligendum, gl. 6. n. 59.
 (Tenemos) verbum denotat proprietatem, gl. 13. n. 2.
 Testatoris dispositio habet verum sensum, preter et contra verba in diui. num. 11.
 Testator in non expressis voluntatem legū sequi videtur, gl. 1. §. 1. n. 29. versi. preterea in fideicommissis.
 Testamentum minus sollemnem obligationem inducat, vt hares scriptis soluat legata, gl. 6. §. 1. n. 10.
 Testamento de nouo reperto an retractetur sententia, gl. 6. §. 2. n. 6 et seq.
 Testes singulares quantum probent, et de singularitate testium, gl. 2. §. 1. n. 33. et seq.
 Testes in causis nobilitatis sunt reducēdi ad naturam, ibi nu. 33. et 34. et glo. 25. n. 24.
 Testes dicuntur instrumenta ad questionem de qua in glo. 6. §. 2. n. 10. et 11.
 Testes singulares in actu reiterabili probant, gl. 2. §. 1. n. 33. et 34. et 35.
 Testes singulares non admittuntur in probanda iurisdictione, gl. 3. §. 1. n. 39.

H h h Te

INDEX.

- Testes singulares ubi admittuntur quales esse debeant, ibi n. 40.
- Testes ut recipiantur ad perpetuam rei memoriam quae citatio est necessaria, gl. 48. n. 16.
- Testes an recipiantur ad perpetuam reimmemoriā pro seruitutibus, ibi n. 10.
- Testes ad perpetuam reimmemoriā recipiuntur ex equitate, ibi nu. 2.
- Testes ad perpetuam reimmemoriā, & ab actore, & a reo possunt induci, ut recipiantur, ibi n. 6. & 7.
- Testes recipiuntur ad perpetuam reimmemoriā ubi quis agere non potest citā si testes non sint senes, nec valetudinarii, nec absentes nu. 15.
- Testes qui excusantur ne veniant attestari ad iudicium, glo. 48. §. 1. 1. & 3. & seq.
- Testes ad perpetuam reimmemoriā nō potest producere qui agere potest, gl. 48. n. 1. & n. 3.
- Testes inserti in rebus iudicatis (vulgo) en las executorias, quantum probent, gl. 25. n. 8.
- Testes illi sunt legitimi, etiam si ad ipsos pertineat aliquod commodum, dum tamē nec totū, nec principaliter pertineat, gl. 25. n. 7.
- Testes mille qui deponant de negatiua nō probant tantum, quantum duo qui deponant de affirmatiua, gl. 34. n. 2.
- Testes quid debent audire de auo, ut testimonium de auditu de eo probet, glo. 38. n. 7.
- Testes fisci & priuati, qui praefertur, gl. 25. n. 9.
- Testes nobiles an praeferridebeant testibus ignobilibus in causis nobilitatis, glo. 25. n. 6.
- Testes etiam si sint plebei, & soluturi tributum nihilominus sunt legitimi contra nobilem, ibi n. 5.
- Testes an probent alij de patre, alij de auo, alij de proaio, gl. 18. §. 1. n. 14.
- Testes pro nobili debent esse integerrimi, & probatissimi, & ideo plurimum esse aduertendum ad repulsam testis, glo. 25. nu. 21.
- Testis fides est indiuidua, ideo testis in vno falsus, in omnibus praesumitur falsus, gl. 25. n. 3.
- Testium impedimenta, gl. 48. §. 1. 2. 3. 4. 5. & 6.
- Testibus receptis ad perpetuam reimmemoriā, an fiat publicatio, & quae utilitas publicationis, gl. 48. n. 7.
- Testis qui dicit solus capitaneus cognoscit an concludat priuatiuam iurisdictionē, gl. 1. n. 5.
- Testes plures praesumuntur contestes, gl. 1. n. 49.
- Testimonio de perturbacione en las causas de hidalgua, & priuilegios de gran cōsideracion, gl. 1. §. 1. n. 30.
- Testimonium de auditu in antiquis, an plene probet, & quale debet esse hoc testimonium de auditu in causis nobilitatis, & an in Hispania hoc testimonium recipiendum sit, gl. 18. §. 1. n. 2. 13. & 15.
- Testimonium pignorationis requiritur, ut constet iudicium super nobilitate, gl. 47. nu. 1.
- Timoris effectus probatio purgatio, gl. 17. per totam.
- Titulus non est praesumendus ex immemoriali, quando per rerum naturam nunquam potuit contingere, gl. 12. n. 8.
- Torqueri nobilis, & resti suspendi an, & quando possit, gl. 1. n. 10.

Tri-

INDEX.

- Tributum quid, & comprehendit, & impositiones, gl. 6. n. 1.
- Tributa plebei praescribuntur contra Regem ex causa nobilitatis, gl. 19. n. 1.
- Tributum per quos actus ostendatur praescriptum, ibi n. 2.
- Turbare possessionem est obscuram facere, gl. 11. n. 70.
- Tyrannus, & rebelis an possit impune occidi a quolibet, gl. 2. n. 28.
- Tyranni contractus est nullus, ibi num. 42.
- Titulus beneficij exhibendus, gl. 2. §. 1. nu. 24.

V

- Vacantia bona quomodo querantur fisco, gl. 3. n. 28. & seq.
- Vacantia bona quae dicantur, & quotuplicia sint, & an adquirantur ipso iure fisco, gl. 3. n. 28.
- Vacare quomodo dicuntur bona, ibi.
- Vassallus qui non occurrit domino aduersus tyrannum, non caret culpa oculis tyrannides, gl. 2. n. 47.
- Vassallus debet assistere Regi contra propriū filium, & est proditor si regi nō succurrat in necessitate, ibi nu. 37. & 38.
- Vassallus debet obire mortē pro Rege, glo. 2. a nu. 33. & 37. & debet dominum liberare ab incarceratione etiam iudicis, ibi nu. 33. 37. & 38.
- Vassallus si tenetur aliquem defendere, & non defendat punitur, ibi n. 47.
- Verbo obscuro nec dicimus quod volumus quia id non significat, nec quod significat quia id non volumus, in ini. num. 10.
- Verba vltimae substitutionis saepe declarant ampliant, & restringunt praecedentem, ibi n. 5.
- Verbum integre quid, gl. 26.

- Verbi ambigui non est temere & libere accipiendus sensus ad placitum ini. num. 8.
- Verbum, por fuerga, quid, gl. 17. n. 31.
- Verbi ambigue probati a testatore, ille sensus accipiendus est, qui magis cōueniat eius voluntati, ini. n. 4.
- Verbum per annum, gl. 26.
- Verbi ambigue accepti, probabilior interpretatio sumenda est, ne lex & dispositio maneat sine sensu, in ini. n. 8.
- Verba testatoris praecedentia dispositionē ipsam ampliant, & restringunt, in ini. nu. 7.
- Verbum sum es fui denotat substantiam, gl. 1. n. 38.
- Verbum, (semper,) perpetuo, in perpetuum, gl. 1. §. 1. n. 9. & seq.
- Verba, semper, perpetuo in perpetuum, quid operentur in priuilegijs, gl. 1. §. 1. n. 24.
- Verba cuiusq; dispositionis semper debent aliquid operari, ibi nu. 24.
- Verbum nullum debet esse in dispositione superfluum, ibi n. 24.
- Verba debent intelligi, ut aliquid operentur etiam in odiosis, & restrictiuis, ibi nu. 24.
- Verba debent irahi a propria significatione ne dispositio remaneat sine sensu, ibi nu. 24.
- Verba, semper, perpetuo, & in perpetuum late explicantur ad priuilegia, ad contractus, & maioratus, & fideicommissa, ibi a nu. 24.
- Verborum propria significatio admittenda est, etiam contra interpretationem loquentis, ibi n. 29. versi. et secundum hanc.
- Verba importanria perpetuitatem faciunt dispositionem perpetuam, ibi nu. 29. versi. & secundum hanc.
- Verba explicant animum, ibi 45. versi. & secundum hanc.

H h 2 se

INDEX.

secundum hæc.
Verbum denotans perpetuitatē vbi adest frustra exigitur finis, gl. 1. §. 1. n. 29.
Verba vniūco plures substitutiones comprehendendi non est nouum, ibi nu. 29. vers. facit ad fi.
Verbo descendentiū, liberorum, generis, domus, familie, coniunctorum, generationis, quid intelligamus, ibi n. 40.
Verba non curamus, vbi rei ratio aliud exigit, glo. 2. §. 1. n. 6.
Verba debent intelligi civili modo, gl. 3. §. 1. n. 31.
Verba testatoris omnia expendenda sunt & sequentia, & precedentia, diuis. nu. 7.
Verbum, sic, y asi, est relatiuū, diui. n. 51. f. 14.
Verbum amplius repetit diui. n. 51. fol. 14.
Verbum, los otras, repetit, diui. nu. 52. f. 14.
Verbum, item, otro s, repetit, diuis. numer. 53. fo. 14.
Verbum, masculos, restringit dispositionē, diui. n. 13. fo. 7.
Verbum, vti q, affirmat, & ampliat, gloss. 6. §. 1. n. 23.
Verbum, continuos, quid importet, gloss. 6. nu. 22.
Verbum, cum plidos, quid importet, glo. 26.
Verbum, pedido, quid, gl. 6. n. 1.
Verbum, pecho quid comprehendat, gloss. 6. nu. 1.
Verbum, alcabalas, an pertineant a los pechos, gl. 6. nu. 1.
Verbum per annum, per viginti annos, gl. 26. nu. 1.
Verbum, tenemos, gl. 13. n. 2.
Verbum, masculos, requirit lineam agnatorum, fo. 7. n. 13.
Verba taxatiua in materia probationis,

non excludunt similem modum probandi, gl. 7. n. 36.
Verbum, aca, quid importet, gl. 12. num. 14.
Verbum, A. idem quod, per gl. cfo. 144. co. 3.
Verbum deinceps, dende en adelante, glo. 6. fo. 141. col. 4.
Verbum descendentes est perpetuum, fol. 137. col. 2. in principio.
Verbalis vocatio licet profit vocatis expressis, mētalis tamē prodest his per quos perpetuitas conseruari potest, gl. 1. §. 1. n. 29. vers. & durabit.
Veritas eius ignoratur quod multipliciter intelligitur in ini. n. 10.
Veritas expellit fictionem, gl. 6. §. 1. n. 26.
Veritas in antiquis scripturis continetur, gl. 4. n. 33.
Viginti annos quare exigit lex Cordubensis, gl. 30. n. 3. & quomodo incipiant, gl. 7. n. 16.
Vis an fiat ei qui pignorat propter tributum plebeium, gl. 17. n. 31.
Vita hominum septenario mouetur, & variatur, nu. gl. 48. n. 3.
Vidua gaudet nobilitate viri, gl. 1. §. 1. nu. 44. & quid de priuilegio.
Vita hominis breuissima & moriuntur leuiter homines, gl. 12. n. 4.
Vitam hominis vltra centesimum annum presumit ius, ibi n. 76.
Vitam longissimam qui degerunt, ibi nume. 77.
Videntes regulariter in religione excusantur ne veniant attestaturi, gloss. 48. §. 4. num. 11.
Vita & morbo infirmiores excusantur ne veniant attestaturi, gl. 48. §. 1. nume. 1.
Vizcayno como ha de probar subidalguia possessoria, gl. 7. n. 23.

INDEX.

Vna & eadem res non potest diuerso iure cēseri, gl. 6. n. 53.
Vniuersitas reipublicæ est in decurionibus qui sunt corpus reipublicæ, & caput, gl. 3. §. 2. n. 2. & 3.
Vniuersitas, populus, & communitas non intelliguntur sine decurionibus, vbi supra vniuersi de populo quatenus vocadi sunt ad actus reipublicæ, ibi n. 8.
Vniuersi de populo quomodo debeant congregari, ibi n. 18.
Vniuersi de populo non debent vocari in locis nimium populosis, ibi n. 9.
Vniuersitas delinquens punitur, & quatenus, ibi n. 19.
Vniuersitatis an maior, an sanior pars sequenda sit ibi n. 20.
Vnus actus interrumpit, gl. 6. n. 5.
Voluntas anteambula viuentis explicat voluntatem morientis, gl. 21. n. 37.
Voluntas præpostera est magis amare remotiores, fo. 8. n. 13.
Voluntas nunquam presumitur mutata ex solo trāscursu temporis, gl. 17. nu. 46.
Voluntas testatoris indagatur ex pluribus partibus testamenti in ini. nu. 4.
Voluntatis interpretatio colligitur ex subsequentibus & precedentibus ibi nu. 5.

Voluntatem testatoris nemo melius glossat quam ipsemet testator ibi n. 6.
Voluntas testatoris sumitur ex præambula voluntate viuentis ibi n. 7.
Voluntas testatoris sepe sumitur ex circumstantiis rei, & personarum, ibi n. 7. fol. 3.
Voluntas cōiecturata testatoris est regula in fideicommissis, vt quis admittatur, aut excludatur, in diui. n. 6.
Voluntas præpostera testatoris est, quæ excludit filiam propter masculos ibi nu. 13.
Voluisse id quisq; creditur, quod verbis expressit, gl. 1. §. 1. num. 29. vers. & secundum hæc.
Voluisse testatorem sepe multa intelligim⁹ quæ non rogauit, vbi supra, versic. & cū adsit.
Vtiq; verbū quid denotet, gl. 6. §. 1. nu. 23.

X

Xenoparochi qui, & excusantur, ne veniant attestaturi, gl. 48. §. 4. n. 7.

Z

Zosimus anno centesimo, & vigesimo postlebat, & animi viribus & corporis, gl. 12. n. 75.

FINIS.